מִפְּתַח שִׁפְתֵי הַדָּבָר אֲשֶׁר הַעִירַנִי לְהַקְרִיב קָרְבָּן שַׁלְמֵי נִדְרֵי עַל מִזְבַּח הַדְּפוּס.

לֹא גָבַהּ לִבִּי וְלֹא אֶתְפָּאֵר כִּי יהי' לִי מִזֶּה תִּפְאֶרֶת מִן הָאָדָם. כִּי לֹא הָלַכְתִּי בִּגְדֻלוֹת הַפִּלְפּוּל.

וּבְנִפְלָאוֹת הַבְּקִיאוּת. אֲשֶׁר בָּהֶם יִתְהַלֵּל הַמִּתְהַלֵּל.

רַק הַשֵּׂכֶל וְיָדוּעַ דִּבְרֵי חֲכָמִים. לְאֱנוֹשׁ כְּעֶרְכִּי.

וְלֹא לְאַלּוּפִי וּמְיֻדָּעִי. וּלְהָבִין אִמְרוֹת רַבּוֹתֵינוּ זַ"ל מְפָרְשֵׁי הַשַּ"ס במס' נְדָרִים שִׁלְטֵי הַגִּבּוֹרִים רַשְׁ"י וְתוֹסָ'.

הָרָ"ן וְהָרֹא"שׁ. כִּי מְשֻׁוָּנָה מס' זוֹ מִכָּל הַמַּסֶּכְתּוֹת אֲשֶׁר בָּהֶם כְּבָר סִלּוּ סִלּוּ לָנוּ הַמְּסִילָה רַבָּנֵי סָבוֹרָאֵי.

גְּאוֹנֵי בָּתְרָאֵי כְּמוֹ הַמָּהָרָ"ם לוּבְּלִין וְהַמָּהַרְשָׁ"א וּמָהָרָ"ם שִׁיף. וּפְנֵי יְהוֹשֻׁעַ וּשְׁאָרֵי מְפָרְשִׁים.

בְּגוֹדֶל חֲרִיפוּתָם וְעֹנֶצֶם בְּקִיאוּתָם. שָׁמוּ הֶעָקוֹב לְמִישׁוֹר.

לֹא כֵן במס' זוֹ. רַבּוֹת בְּשָׁנִים לֹא הוֹגָה כְּלָל מֵאוֹפֶל הַשִּׁבּוּשִׁים שֶׁהָיוּ ע"י הַמַּדְפִּיסִים.

עַד אֲשֶׁר בְּדוֹרוֹת הָאַחֲרוֹנִים זָכִינוּ בְּאוֹר חָדָשׁ. לְהַגָּהַת רַבֵּינוּ הַבַּיִת חָדָשׁ.

וְהַגָּהַת הַגָּאוֹן ר"י פִּיק זַ"ל. וְגַם בְּדוֹרֵינוּ זֶה הי' לָנוּ לְעֵינַיִם הה"ג ר' שְׁמוּאֵל שְׁטָרַאְשׁוּן זלה"ה מְוִוילְנָא.

זִיקִּק וְצִירֵף. בְּהַגָּהוֹת וּבֵיאוּרִים נְכוֹנִים וְיִשָּׁרִים.

אָמְנָם עוֹד הִשְׁאִירוּ עוֹלְלוֹת לַעֲנֵיֵי הַצֹּאן. בְּדִבְרֵי הַמְפָרֵשׁ הַמְכֻוָּנָה בְּשֵׁם רַשְׁ"י וּבְדִבְרֵי הַתּוֹסָ'.

הַצְּרִיכִים עוֹד לְהַגָּהוֹת [וּמֻוָּתָר לְהַגִּיהָם כמ"ש הַטַּ"ז בסי' רי"ז ס"ק ל"א. שֶׁהִגִּי' שָׁם בְּדִבְרֵי הַתּוֹסָ'.

וְזַ"ל שָׁם. וְאַל יִקָּשֶׁה בְּעֵינֶיךָ שֶׁהִגַּהְתִּי בְּדִבְרֵי הַתּוֹסָ'.

שֶׁאוֹתָן הַתּוֹסָ' מְלֵאִים טָעוּת לְכָל רָגִיל לִקְרוֹתָם עכ"ל] וְגַם בַּבֵּיאוּרִים הַנֶּחְמָדִים מִזָּהָב. הָרֹא"שׁ וְהָרָ"ן זַ"ל יֵשׁ מְקוֹמוֹת רַבּוֹת אֲשֶׁר נִצְרָךְ פֵּירוּשׁ לְפֵירוּשָׁם.

וְהֵם לְרֹחַב שִׁכְלָם וְעֹנֶצֶם תְּבוּנָתָם קָצְרוּ בְּמוּבָן וְסָמְכוּ עַל הַמֵּבִין. וְהִנֵּה מִיּוֹם אֲשֶׁר חַנַּנִי ה' לִשְׁקֹד עַל דַּלְתֵי הַתּוֹרָה נַפְשִׁי אוֹתָהּ לִלְקוֹט שׁוֹשַׁנִּים וּלְקַבֵּץ נִפְזָרִים אֲמָרִים יְקָרִים מִפִּי סוֹפְרִים וּסְפָרִים עַל מס' זוֹ.

מְגְּאוֹנֵי בָּתְרָאֵי כְּמוֹ השעה"מ ודה"מ וס' אַבְנֵי מִלּוּאִים. ומהנ"י וְהָרִיטְבָ"א הַחוֹנִים עַל דֶּגֶל הִלְכוֹת הָרַמְבַּ"ן זַ"ל.

אֲשֶׁר בְּדוֹרֵינוּ זֶה זָכִינוּ שֶׁנִּתְפַּשְׁטוּ דִּבְרֵיהֶם זַ"ל וְיָצְאוּ לָאוֹר. כִּי בְּאוֹרָם נִרְאֶה אוֹר חָדָשׁ אֲשֶׁר יָאִיר לָנוּ גַּם בפי' הָרָ"ן וְהָרֹא"שׁ כַּאֲשֶׁר יִרְאֶה הַקּוֹרֵא בְּסִפְרֵינוּ זֶה בִּפְנִים הַסֵּפֶר.

לָכֵן קִבַּצְתִּים כֶּעָמִיר גֹּורְנָה וְעָלוּ בְיָדִי בְּעֵזֶר הַשֵּׁם לִכְרֵךְ נָכוֹן. וְהָיוּ סְפוּנִים ת"י כָּתוּב עַל סֵפֶר חֻקָּה.

וְכַאֲשֶׁר רָאוּ בְּיָדִי חֲבֵרִי וְרִבּוֹתַי. כָּל מַעֲשַׂי בַּסֵּפֶר נִכְתָּבִים יַחַד כֻּלָּם עָנוּ וְאָמְרוּ לִי.

מִי יִתֵּן וְיוּחַקּוּ בַּדְּפוּס כִּי יהי' דָּבָר הַשָּׁוֶה לְכָל נֶפֶשׁ וְתוֹעֶלֶת לַהוֹגִים במס' זוֹ וְכֵן הֶחֱזִיקוּ בְּיָדִי גְּאוֹנֵי הַדּוֹר פַּאֲרֵי הַזְּמַן. כַּמְבֹאָר בְּהַסְכָּמוֹתֵיהֶם.

הֵמָּה הַרְהִיבוּ בְּנַפְשִׁי עוֹז. לְקָרְבָה אֶל הַמְּלָאכָה וּלְהוֹצִיאָהּ לְאוֹר עוֹלָם וְכַאֲשֶׁר הַחִילוֹתִי לְסַדְּרוֹ.

בְּעֶזֶר ה' נַפְתּוּלֵי אֱלֹהִים נִפְתַּלְתִּי. בְּהַגָּהוֹת חֲדָשִׁים וּבֵיאוּרִים אֲשֶׁר חַנֵּנִי ה'.

כִּמְעַט בְּכָל דַּף וְדַף וּלְסַלְסֵל בַּאֲמָרוֹת רַבּוֹתֵינוּ ז"ל ע"ד מַאֲמָרָם ז"ל כֹּהֲנִים נָהֲגוּ סִלְסוּל בְּעַצְמָן וְאָנֹכִי הַצָּעִיר מִזַּרְעָא דְּאַהֲרֹן קָאָתֵינָא אָמַרְתִּי אֶל לִבִּי. מַה יִּתְרוֹן לָאָדָם בְּכָל עֲמָלוֹ.

יְמֵי חַיֵּי הֶבְלוֹ. אִם לְנַפְשׁוֹ רוּחוֹ וְנִשְׁמָתוֹ לֹא יִשָּׂא מִכָּל אֲשֶׁר לוֹ.

וְזֹאת רָאוּי לְכָל אִישׁ נִלְבָּב לְעֵת זִקְנָתוֹ. לְהָכִין מַזְכֶּרֶת לוֹ אַחֲרֵי נָסוּ צָלוּ והי' ה' לְאוֹר עוֹלָם לוֹ.

לַחֲסוֹת בְּצֵלּוֹ כְּמַאֲמַר הַכָּתוּב ה' צִלְּךָ עַל יַד יְמִינֶךָ. יְמִינְךָ ה' תַּעְזְרֵנִי לִבְצֹעַ מַעֲשַׂי וְלִהְיוֹת מִמְּזְכֵּי הָרַבִּים א"ס: חַסְדֵי ה' אַזְכִּיר עַל כָּל טוּב אֲשֶׁר גְּמָלַנִי מֵעוֹדִי.

לֹא כְּפִי מַעֲלָלַי וּמַעַבְדֵי. חַיִּים וְחֶסֶד עָשָׂה עִמָּדִי.

וְשָׁם חֶלְקִי מִיּוֹשְׁבֵי בֵּית הַמִּדְרָשׁ הַשּׁוֹקְדִים עַל דַּלְתוֹת הַתּוֹרָה. הֵמָּה הָיוּ מְתֵי סוֹדִי.

וּבְקָהָלָם הוּחַד כְּבוֹדִי. וּבָמָה אַקְדֵּם לְהָשִׁיב לה' עַל כָּל תַּגְמוּלוֹהִי עָלַי.

אֲשֶׁר חָשַׁךְ נַפְשִׁי מִשַּׂחַת בְּלִי. מֵחֲלָיִים רָעִים וְנֶאֱמָנִים אֲשֶׁר עָבְרוּ עָלַי.

בִּימֵי חַיֵּי הַבְּלִי. וּבְיוֹתֵר בְּשָׁנָה זוֹ שְׁנַת קָרֵנִי תר"ם ר"ח תַּמּוּז.

אֲשֶׁר אָמַרְתִּי נִגְזַרְתִּי ח"ו. כִּי כַּמִּים נִשְׁפַּכְתִּי.

וְהִתְפָּרְדוּ כָּל עַצְמוֹתַי. בִּדְמֵי יְמֵי אֵלְכָה אָמַרְתִּי וּבָרוּךְ הַגּוֹמֵל לְחַיָּבִים טוֹבוֹת בֵּרַכְתִּי.

אָכֵן יָגֹרְתִּי כִּי מִכָּל הַחֲסָדִים וְהַטּוֹבוֹת קָטֹנְתִּי וְנִגְרַעְתִּי [וְיָפֶה פֵּירֵשׁ הַגָּאוֹן בַּעַל יְשׁוּעוֹת יַעֲקֹב בא"ח (סי' ריח) עַל מַאֲמָר רז"ל בְּשַׁבָּת (דַּף נג:) מַעֲשֶׂה בְּאָדָם א' שֶׁמֵּתָה אִשְׁתּוֹ וְהִנִּיחָה לוֹ בֵּן לִינַק וְלֹא הי' לוֹ שָׂכָר מֵינִיקֶת.

וְנַעֲשָׂה לוֹ נֵס וְנִפְתְּחוּ לוֹ דַּדִּים כו' וְאָמַר רַב יוֹסֵף בֹּא וּרְאֵה כַּמָּה גָּדוֹל אָדָם זֶה שֶׁנַּעֲשָׂה לוֹ נֵס כָּזֶה וְאַבַּיֵּי אָמַר כַּמָּה גָּרוּעַ אָדָם זֶה שֶׁנִּשְׁתַּנּוּ עָלָיו סִדְרֵי בְרֵאשִׁית. וְכָתַב הַגָּאוֹן הַנַּ"ל דְּמָר אָמַר חֲדָא ומא"ח וּשְׁנֵיהֶם אֱמֶת דִּבְנַדַּאי אָדָם זֶה גָּדוֹל הוּא שֶׁנַּעֲשָׂה לוֹ נֵס כָּזֶה.

אֲבָל כַּמָּה גָּרוּעַ אָדָם זֶה פי' שֶׁנִּגְרַע מִזְּכִיּוֹתָיו. וְאָמַרְתִּי דִּלְהָכִי נָקֵיט לָשׁוֹן גָּרוּעַ וְלֹא אָמַר כַּמָּה פָּחוֹת אָדָם זֶה.

וּבָזֶה יָשַׁבְתִּי מַה שֶּׁהִקְשׁוּ הת"י וְנִדְפַּס עַל הַגִּלָּיוֹן עַל אַבַּיֵּי דְּאָמַר כַּמָּה גָּרוּעַ אָדָם זֶה דְּהָא בַּמִּדְרָשׁ רַבָּה אָמְרוּ עַל פָּסוּק וַיְהִי אֹומֶן אֶת הֲדַסָּה. שֶׁנִּפְתְּחוּ לוֹ לְמָרְדְּכַי שֵׁנִי דְּדִין כִּשְׁנֵי ד"א.

וְאֵיךְ שַׁיָּיךְ ח"ו לוֹמַר עַל מָרְדְּכַי הַצַּדִּיק כַּמָּה גָּרוּעַ אָדָם זֶה וְתֵירוּצָם שָׁם דָּחוּק יעויי"ש. אֲבָל לְפִי הַמְבוֹאָר לְמַעְלָה א"ש.

דמ"ש כַּמָּה גָּרוּעַ אֵינוֹ מִשּׁוּם פְּחִיתוּת הָעֶרֶךְ. אֶלָּא כֵּיוָן שֶׁנַּעֲשָׂה לָאָדָם גַּם גָּדוֹל נִתְמַעֲטוּ זְכִיּוֹתָיו וּמִי לָנוּ גָּדוֹל מִיַּעֲקֹב אאע"ה שֶׁאָמַר קָטֹנְתִּי מִכָּל הַחֲסָדִים כו'.

וּבָזֶה יָבֹא ג"כ לְמָנוֹן מַה שֶּׁעוֹנִים לְהַמְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַגּוֹמֵל אַחַר בִּרְכָתוֹ מִי שֶׁגְּמָלְךָ כָּל טוּב הוּא יִגְמָלְךָ כָּל טוּב סֶלָה", וְלָא סַגִּי בַּעֲנַיִת אָמֵן כְּמוֹ בְּכָל הַבְּרָכוֹת שֶׁעוֹנִים הַשּׁוֹמְעִים אָמֵן, אֲבָל הַכַּוָּנָה שֶׁמְּבָרְכִים אוֹתוֹ שֶׁלֹּא יְגֻוכֶּה לוֹ מִזְכִיּוֹתָיו בַּעֲבוּר הַנֵּס שֶׁנַּעֲשָׂה לוֹ, לָכֵן אוֹמְרִים לוֹ מִי שֶׁגְּמָלְךָ טוֹב הוּא יִגְמָלְךָ "כָּל" טוֹב סֶלָה, בְּלִי נְכִיוֹן, וּכְמוֹ שֶׁאָנוּ אוֹמְרִים בבהמ"ז וּמִכָּל טוּב, לְעוֹלָם אַל יְחַסְּרֵנוּ שֶׁיֵּשׁ לְפָרֵשׁ ג"כ הַכַּוָּנָה שֶׁמִּכָּל טוּב שֶׁגְּמָלָנוּ, לָעוֹלָם, הַנְּצָחִי, אַל יְחַסְּרֵנוּ עי' בפי' הַהַגָּדָה לְהַגָּאוֹן ר' יְחִיאֵל הֶעָלִיר זלה"ה].

לְזֹאת כָּל אִישׁ הַנִּלְבָּב רָאוּי לוֹ אַחַר שֶׁנַּעֲשָׂה לוֹ נֵס לְהוֹסִיף זְכִיּוֹת וּלְתַקֵּן מִילְּתָא כְּמוֹ שֶׁמָּצִינוּ בָּרַשְׁבִּ"י (שַׁבָּת לג:) אַחַר שֶׁיָּצָא מֵהַמְּעָרָה אָמַר הוֹאִיל וְאִתְרְחִישׁ לִי נִיסָּא. אֵיזִיל וְאִתְקִין מִילְּתָא.

וּמִזֶּה לָקַחְתִּי ג"כ מוּסָר לְנַפְשִׁי לֵילוֹת יִסְּרוּנִי כִּלְיוֹתַי. עֵת לַעֲשׂוֹת לה'.

וּלְתַקֵּן נַפְשִׁי. אוּלַי יְגֻלְגַּל זְכוּת מֶה ע"י.

וּלְהוֹדוֹת לה' עַל רֹב חֲסָדָיו עִמָּדִי וְאָמַרְתִּי אֲרוֹמִמְךָ ה' כִּי דִלִּיתָנִי וְלֹא שִׂמַּחְתָּ אוֹיְבַי לִי. וְהַגָּאוֹן הראנ"ח בְּסִפְרוֹ אָמְרֵי שֶׁפֶר.

שַׁפִּיר מְאוֹד קָאָמַר פי' עַל הַפָּסוּק הַזֶּה ע"פ מַאֲמָרָם ז"ל בִּנְדָרִים (דַּף מ'.) רָבָא יוֹמָא קַמָּא דַּחֲלִישׁ אָמַר לָא תִּיגַּלּוֹ לְאִינִישׁ דְּלָא לִיתְרַע מַזָּלֵיהּ.

מִכָּאן וְאֵילָךְ אָמַר פּוּקוּ וְאַכְרִיזוּ בְּשׁוּקָא דְּכָל מַאן דְּסָנֵי לִי לִיחֲדֵי לִי וּכְתִיב בִּנְפֹל אוֹיִבְךָ אַל תִּשְׂמָח כו' וְהֵשִׁיב מֵעָלָיו אַפּוֹ וּדְרָחֲמִים לִי לִיבְעֵי עֲלַי רַחֲמֵי. וְשָׁם אָמְרוּ עַל הַפָּסוּק אַשְׁרֵי מַשְׂכִּיל אֶל דָּל.

אֵין דַּל אֶלָּא חוֹלֶה שֶׁנֶּאֱמַר מִדַּלָּה יְבַצְּעֵנִי וְזֶה שֶׁאָמַר דָּוִד אֲרוֹמִמְךָ ה' כִּי דִלִּיתָנִי שֶׁנֶּחֱלִיתִי וְלֹא שִׂמַּחְתָּ אוֹיְבַי לִי שֶׁלֹּא נִצְרַכְתִּי לְהַכְרִיז בְּשׁוּקָא וּלְהַשִּׂיג יְשׁוּעָה וּרְפוּאָה ע"י מַה שֶּׁיִּשְׂמְחוּ אוֹיְבֵי לִי.

כִּי אֵינֶנִּי חָפֵץ בְּזֶה שֶׁיֵּעָנְשׁוּ ע"י כְּמַאֲמַר הַכָּתוּב גַּם עָנוּשׁ לַצַּדִּיק לֹא טוֹב (וע' בְּרָכוֹת ז.) לָכֵן אֲנִי מְשַׁבֵּחַ וּמְרוֹמֵם אוֹתָךְ כִּי לֹא בָאתִי וְנִצְרַכְתִּי לִישׁוּעָה מְשֻׁמְּחַת הָאוֹיֵב.

אָכֵן שַׁוָּעָתִי אֵלֶיךָ ה' וּתְרַפְּאֵנִי. כֵּן ת"ל נִתְקַיֵּים בֵּי כִּי בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי קַמְתִּי וְשָׁלַח לִי הקב"ה עֶזְרוֹ מִקֻּוָּדָשׁ,.

אָנָּא ה' כַּאֲשֶׁר עַד הֵנָּה עֲזָרוּנִי רַחֲמֶיךָ וַחֲסָדֶיךָ. כֵּן אַל תִּטְּשֵׁנִי לָנֶצַח וְתֵן חֶלְקִי בְּתוֹרָתְךָ הַקְּדוֹשָׁה.

אָגוּרָה בְּאָהֳלֶיךָ עוֹלָמִים. וְקָרָאתִי שָׁם סִפְרֵי זֶהשַׁלְמֵי נְדָרִים עַל כִּי נִשְׁלְמוּ בּוֹ כַּמָּה וְכַמָּה דְּבָרִים בְּמַסֶּכְתָּא זוֹ.

הַגָּהוֹת וְחִידּוּשִׁים וּבְאוּרִים אֲשֶׁר הֵמָּה נִפְזָרִים בַּמְּפָרְשִׁים רַבִּים. וּבְיוֹתֵר הָיְתָה יָדִי נְטוּיָה לַסֵּפֶר הַנֶּחְמָד "יָדוֹת נְדָרִים" אֲשֶׁר חִיבֵּר הַגָּאוֹן הַגָּדוֹל הַמְפֻרְסָם בְּכָל קְצְוֵי אֶרֶץ כו' כבקש"ת מו"ה יוֹסֵף שָׁאוּל נ"ז זצוק"ל בְּסִפְרוֹ יְדוֹת נְדָרִים כַּבִּיר מָצְאָה יָדוֹ בהל' נְדָרִים בְּהַפְלָאָה.

שָׁאַבְתִּי מִמְּקוֹר סִפְרוֹ מַה שֶּׁנִּצְרַךְ לְבָאֵר בִּמְפָרְשֵׁי מס' זוֹ. וְאֶבְנֶה גַּם אָנֹכִי מִמֶּנּוּ.

לִהְיוֹת בּוֹנֶה וְסוֹתֵר ע"מ לִבְנוֹת. וְשָׁם סִפְרִי שַׁלְמֵי נְדָרִים הוּא ג"כ כְּמִנְיַן שְׁמִי וְשֵׁם אָבִי ז"ל אֲלְכְּסַנְדֶּר בֶּן מו"ה זֶרַח הַכֹּהֵן ז"ל עִם הַכּוֹלֵל חֲוֹשְׁבָנָא דְּדִין כְּחֲוֹשְׁבָנָא דְּדִין.

יְהִי רָצוֹן שֶׁיַּעֲלוּ שַׁלְמֵי נִדְרִי לְרָצוֹן. וְנִזְכֶּה לְנָוֶה אַפִּרְיוֹן וּלְהַעֲלוֹת לְפָנָיו זִבְחֵי רָצוֹן ב"ב א"ס: וְאָשָׁא כְּפִי לְבָרֵךְ בְּאַהֲבָה בִּרְכַּת כֹּהֲנִים אֶת כָּל הַתּוֹמְכִים וּמַחֲזִיקִים בְּיָדִי לְהוֹצִיא לְאוֹרָה סִפְרִי זֶה שַׁלְמֵי נְדָרִים.

יְבָרֶךְ ה' חֵילָם. הֵטִיבָה ה' לַטּוֹבִים וְלִישָׁרִים בְּלִבּוֹתָם [הַהֲטָבָה יהי' שֶׁיִּתֵּן ה' לָהֶם לֵב טוֹב תָּמִיד לְהֵיטִיב לְזוּלָתָם כְּמַאֲמַר הַתַּנָּא צְאוּ וְרָאוּ אֵיזֶה דֶּרֶךְ טוֹבָה שֶׁיִּדְבַּק בָּהּ הָאָדָם ר"א בֶּן עֶרֶךְ אוֹמֵר לֵב טוֹב וְנִרְאִין דְּבָרָיו שֶׁבְּכְלַל דְּבָרָיו נִכְלְלוּ כָּל שְׁאָרֵי מִדּוֹת טוֹבוֹת שֶׁנִּשְׁנוּ שָׁם] כֵּן אֲבָרְכֵם בִּשְׁמִי בְּזֹאת הַבְּרָכָה וּבְיוֹתֵר לִקְהַל עֲדָתִי אֲשֶׁר אָנֹכִי שׁוֹכֵן בְּתוֹכָם.

וְחוֹסָה בְּצִילָם. קְרִיָה נֶאֱמָנָה ק"ק קופישאק.

ת"ל זֶה אַרְבָּעִים שָׁנָה לֹא חִסַּרְתִּי מִלִּשְׁקוֹד עַל דַּלְתוֹת הַתּוֹרָה כְּפִי מִיעוּט חֵילִי לְאוֹרָיְיתָא. וְאִם כִּי לִשְׁתֵּי שֻׁלְחָנוֹת לֹא זָכִיתִי.

מֵאָהֳלָהּ שֶׁל תּוֹרָה לֹא מִשְׁתִּי. וְחִבּוּרִי זֶה שָׁמָּה יִסַּדְתִּי.

וּבְטוֹב לְבָבָם רֻבָּם כְּכֻלָּם בָּאוּ עַל הֶחָתוּם לָקוּחַ אֶת הַסֵּפֶר הַזֶּה בְּאַהֲבָה. יְשַׁלֵּם ד' פָּעֳלָם וַיְבָרֵכֵם ד' בִּבְרָכָה מְשֻׁלֶּשֶׁת עוֹשֶׂר גֻּוְפָנִי.

וְאוֹשֶׁר רוּחָנִי. יְאֻשַּׁר בְּאֶרֶץ חֶלְקָם.

וּבְבִרְכָתָם יְבוֹרְכוּ גַּם בְּנֵי הַיְקָרִים. הַמְּפֻלָּגִים מו"ה יַעֲקֹב ומו"ה יִצְחָק נ"י וְהַיְשָׁרִים תְּמִימֵי דֶּרֶךְ מו"ה חֲנוֹךְ הָעֱנֻוְךְ ומו"ה שִׁמְשׁוֹן נ"י הֵמָּה וּנְשֵׁיהֶם וּבְנֵיהֶם וּבְנוֹתֵיהֶם וְנִינֵיהֶם וְנִינֵי וּנְכָדַיִן.

דּוֹר שְׁלִישִׁי וּרְבִיעִי אֲשֶׁר זַכְּנִי הַשי"ת בְּרַחֲמָיו וַחֲסָדָיו הַמְרֻבִּים לִרְאוֹתָם. בְּאֵין נָלוֹז ח"ו בְּמַעְגְּלוֹתָם הוֹלְכֵי תָּמִים.

אַתָּה ה' תִּשְׁמְרֵם כו' וְתַאֲרִיךְ יְמֵיהֶם וּשְׁנוֹתֵיהֶם בְּטוֹב וּבַנְּעִימִים וְיִזְכּוּ לְגַדֵּל אֶת בְּנֵיהֶם עַל דַּרְכֵי הַתּוֹרָה וְהַיִּרְאָה שֶׁלֹּא נָבוֹשׁ וְלֹא נִכָּלֵם ח"ו לֹא בָּזֶה וְלֹא בָּבָא. וְיִהְיֶ' שָׁלוֹם בְּאָהֳלֵי נ"ב ז"א.

וְנִזְכֶּה לִרְאוֹת עַמּוּד הַכֹּהֵן לְאוּרִים א"ס: פִּי הַמְדַבֵּר בְּלֵב נִשְׁבָּר. אוֹהַבְכֶם.

אֲהוּבְכֶם. שׁוֹחֵר טוּבְכֶם אֲלְכְּסַנְדֶּר סָעְנְדֶּר בלא"א מו"ה זֶרַח הַכֹּהֵן זללה"ה עֲבוֹדַת הַקּוֹדֶשׁ בַּכָּתֵף יִשָּׂא בק"ק קופישאק זֶה אַרְבָּעִים שָׁנָה.

לַעֲדַת מִי מְנָֽה:נְדָרִים פֶּרֶק רִאשׁוֹן בְּעֵזֶר הַמֵּאִיר לָאָרֶץ וּלְדָרִים וְיוֹצֵר הָרִים יְשׁוּעָתְךָ אֱלֹהִים תְּשַׂגְּבֵנִי לְכְתּוֹב בִּיאוֹרִים. עַל מס' נְדָרִים בַּמִּשְׁנָה כָּל כִּינּוּיֵי נְדָרִים כִּנְדָרִים בס' בְּרָכוֹת רֹאשׁ עַל מס' נָזִיר הֵעִיר שָׁם כָּל לְאֻתּוּיֵי מַאי וְכָתַב דלר"ל דְּסָבַר כִּינּוּיִין לָשׁוֹן שֶׁבָּדוּ חֲכָמִים לִהְיוֹת נוֹדֵר בּוֹ אָתֵי כָּל לַאֻתּוּיֵי לְשׁוֹנוֹת הָעַמִּים ע"ש וְלִכְאוֹרָה הָיָה אֶפְשָׁר לוֹמַר דְּאָתֵי לַאֻתּוּיֵי אִם יָבוֹאוּ חֲכָמִים בְּאֵיזֶה דּוֹר וְיַתְקְנוּ אֵיזֶה לָשׁוֹן אַחֵר מִלְּבַד ג' לְשׁוֹנוֹת הַלָּלוּ קוֹנָם קוֹנַח קוֹנֵס הַמְבֹאָרִים לְקַמָּן (ד"י.

) שֶׁיִּהְיוּ ג"כ הַכִּינּוּיִין הָהֵם כִּנְדָרִים שֶׁתִּקְנוּ חֲכָמִים בִּזְמַן הַמִּשְׁנָה אָכֵן עַיֵּן בַּיְרוּשַׁלְמִי פ"ק דְּנָזִיר אִיתָא הָתָם אר"י לְשׁוֹנוֹת שֶׁבָּרְרוּ לָהֶם רִאשׁוֹנִים אֵין רְשׁוּת לַבָּרְיָין' לְהוֹסִיף עֲלֵיהֶם (ע"ש בְּמַרְאֵה הַפָּנִים) וּפָרִיךְ שָׁם וְהָתָנֵי ר' חִיָּיא רְזֵיחַ הַזִּיחַ א"ר שִׁילָא לְשׁוֹנוֹת שֶׁבָּרְרוּ לָהֶם מִשְׁנָיוֹת אֵין רְשׁוּת לְבָרְיָין' לְהוֹסִיף עֲלֵיהֶם ופי' הַפְּנֵי מֹשֶׁה דְּתוֹסֶפְתָּא דר"ח נָמֵי בִּכְלַל עֲלֵיהֶן קָאָמַר ר' יוֹחָנָן דְּאֵין לְהוֹסִיף עֲלֵיהֶם וְיִתָּכֵן לפ"ז לוֹמַר דְּהַאי כָּל אָתֵי לַאֻתּוּיֵי הַכִּינּוּיִין שֶׁהוֹסִיף ר"ח בַּתּוֹסֶפְתָּא דִּילֵיהּ וְאַלִּיבָּא דר' יוֹחָנָן בַּשֵּׁ"ס דִּילַן דְּסוֹבֵר כִּינּוּיִין לְשׁוֹן נְכָרִים הֵם יֵשׁ לוֹמַר דְּהַאי כָּל אָתֵי לַאֻתּוּיֵי דְּלָאו דַּוְקָא הָנָךְ כִּינּוּיִים קוֹנָם קוֹנַח קוֹנֵס שֶׁהֵם קְרוֹבִים לִלְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ אֶלָּא שֶׁנִּשְׁתַּבֵּשׁ וכמ"ש הַשִּׁיטָה מְקֻבֶּצֶת בב"ק (דַּף ק"ח) וְז"ל קוֹנָם הוּא נוֹטָרִיקוֹן "קוֹדֶשׁ נָם" כְּלוֹמַר אֲנִי אוֹמֵר לְךָ כָּל נְכָסַי לְךָ כְּקוֹדֶשׁ (וּבְהַגָּהַת הָרָשָׁ"שׁ כ' שֶׁלֹּא יָדַע אֵיזוֹ תי' מִזּוֹ הַמְשַׁמֶּשֶׁת לְשׁוֹן קָרְבָּן אוֹ הֶקְדֵּשׁ וְלֹא זָכַר שֹׁר דִּבְרֵי הש"מ הַנָּ"ל) וְהַאי קוֹדֶשׁ נ"ם כְּלוֹמַר קוֹדֶשׁ נְאוּם וע' ג"כ בְּרֵישׁ נָזִיר בְּהַמְפָרֵשׁ שָׁם.

עַל הָא דְּתָנַן כִּינּוּיֵי נְזִירוּת נָזִיק, נָזִיחַ, פָּזִיחַ שֶׁכָּתַב דְּכִי מַחֲקַת לְרֶגֶל דְּקוּ"ף דְּנָזִיק וְדוֹפָן דְּחֵי"ת דְּנָזִיחַ וְגַגּוֹ דְּפֵ"א דְּפָזִיחַ וְדוֹפָן ח' שֶׁבּוֹ מְשַׁוִּית לי' נָזִיר לָכֵן יֵשׁ לוֹמַר דְּאַלִּיבָּא דר"י דְּאָמַר לְשׁוֹן נְכָרִים הֵם אָתֵי הַאי כָּל לַאֻתּוּיֵי דל"ד הָנָךְ לְשׁוֹנוֹת נָכְרִים שֶׁקְּרוֹבִים לִלְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ אֶלָּא שֶׁנִּשְׁתַּבְּשׁוּ אֶלָּא אפי' לָשׁוֹן לַעַ"ז וְעַרְבֵי כְּיוֹצֵא בָּהֶן וכ"ה בְּרִיטָב"א שֶׁעַל הל' הָרַמְבַּ"ן וּלְשִׁיטַת הֶחָכָם הַגָּדוֹל ר"י בַּר חִסְדַּאי זַ"ל שֶׁהֵבִיא הָרָ"ן הָוֵי אִיפְכָא דְּלְשׁוֹנוֹת הָעוֹבְדֵי כּוֹכָבִים דְּהָווּ לְשׁוֹנוֹת גְּמוּרִים פְּשִׁיטָא דְּהַנּוֹדֵר בָּהֶן הָוֵי נָדֶר.

אֶלָּא אפי' בְּהֶנֵי לְשׁוֹנוֹת שֶׁהֵם לְשׁוֹנוֹת מְשֻׁבָּשׁוֹת מלה"ק הָוֵי ג"כ כְּנוֹדֵר בְּעִיקַּר קָרְבָּן וְתָנֵי הָכָא כָּל לַאֻתּוּיֵי הָנָךְ לְשׁוֹנוֹת דִּמְפָרֵשׁ לְקַמָּן (ד' י'.) וְתָנֵי וַהֲדַר מְפָרֵשׁ.

וכה"ג אי' בְּהוֹרָיוֹת (ב':) וּבְכַמָּה דֻּכְתֵי: וּבִירוּשַׁלְמִי כָּאן מַקְשֵׁי וַהֲלֹא הָעֲרָכִין וְהַחֲרָמִין וְהַתְּמוּרוֹת וְהַהֶקְדֵּשׁוֹת בְּפָרָשָׁה הָיוּ וְלֹא תַּנִּינִן כִּינּוּיֵי עֲרָכִין וּתְמוּרוֹת וְהֶקְדֵּשׁוֹת (ומ"ש וְהַחֲרָמִין הוּא טָעוּת הַדְּפוּס.

דַּחֲרָמִין תַּנִּינִן בַּמִּשְׁנָה). וּמְשַׁנֵּי וְאִלּוּ הָוְיָן תְּנִינַן מָה הַוֵינָא מֵיתְנֵי עָרְפִין עֲרָצִין עָרְקִין ופי' הפ"מ דכמ"ד לְשׁוֹן נָכְרִים הֵם וְהָנֵי לְשׁוֹנוֹת לֹא מָצִינוּ בְּהוּ וּבְתוֹסְ' ד"ה וּנְזִירוּת כְּנָזִירוּת הִקְשׁוּ וְתֵירְצוּ כֵּן מִדַּעְתָּם וְלֹא הִזְכִּירוּ כֵּן בְּשֵׁם הַיְרוּשַׁלְמִי וע' בְּתוֹסְ' רֵישׁ עֲרָכִין ובתי"ט שָׁם שֶׁכָּתַב וְשָׁמָּא בַּעֲרָכִין לֹא הָיָה כִּינּוּיִים וְלֹא זָכַר זֹאת בְּשֵׁם הַתּוֹסְ' דְּכָאן: וַחֲרָמִים כַּחֲרָמִים.

הָרָ"ן מְפָרֵשׁ שְׁמָהּ שָׁנָה כָּאן וַחֲרָמִים כַּחֲרָמִים שֶׁלְּשׁוֹן חֵרֶם כְּשֵׁם שֶׁהוּא כּוֹלֵל חֲרָמֵי בֶּדֶק הַבַּיִת כָּךְ הוּא כּוֹלֵל נִדְרֵי אִיסּוּר כו' וּמִשּׁוּם הַאי גַּוְונָא תָּנֵי חֲרָמִים הָכָא דְּאִלּוּ חֲרָמֵי בֶּדֶק

הַבַּיִת לָא שָׁיְיכִי בְּהַהִוא מַסְכְּתָא אֶלָּא בְּסֵדֶר קָדָשִׁים וּבָרִיטְבָ"א שֶׁעַל הַלָּכוֹת הָרַמְבַּ"ן כָּתַב לְהֵיפֶךְ וְזַ"ל.

וּמַתְנִיתִין דְּקָתָנֵי וַחֲרָמִים כַּחֲרָמִים לְעִנְיַן חֲרֵמֵי כֹּהֲנִים אֲיִירֵי וְלוֹמַר דִּבְנִדְרֵי הֶקְדֵּשׁ נָמֵי אִיכָּא יְדוֹת וְכִינּוּיִין וְנָקִיט לִשּׁוֹן חֲרָמִים טְפֵי מִשְּׁאָר הֶקְדֵּשׁוֹת מִשּׁוּם דְּדָמֵי לִנְדְרֵי אִיסּוּר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מַשְׁמָעוּת אִיסּוּר דְּוַדַּאי לָא אַיְירֵי בְּחֲרֵמֵי נִדְרֵי אִיסּוּר דְּהָא תּוּ ל"ל כְּיָנָן דְּקָתָנֵי כָּל כִּינּוּיֵי נְדָרִים כִּנְדָרִים כּוּ' וּבָתַר הָכִי קָתָנֵי חֲרָמִים כַּחֲרָמִים לְעִנְיַן נִדְרֵי הֶקְדֵּשׁ וְסָמְכוּ לוֹ כמ"ש בגמ' אַיְידֵי דְּתָנֵי נְדָרִים דִּמְתַסַּר חֻפְצָא עֲלֵיהּ תְּנָא נָמֵי חֲרָמִים דִּמְתַסַּר חֻפְצָא עלי' כְּלוֹמַר חֲרָמִים דְּעָלְמָא עכ"ל וּלְפִי' הָרָ"ן שפי' דְּהָכָא מַיְירֵי בְּחֲרֵמֵי אִיסּוּר שֶׁאָסַר ע"ע אוֹ עַל חֲבֵרוֹ דָּבָר א' בְּחֵרֶם קָשֶׁה קְצָת מַאי מַקְשֶׁה הגמ' מֵעִיקָּרָא וְלִיתְנֵי כִּינּוּיֵי שְׁבוּעוֹת בָּתַר נְדָרִים וּמְשַׁנֵּי אַיְידֵי כּוּ' דְּמֵעִיקָּרָא לָא קשי' כְּלָל כְּיָנָן דְּהַאי חֲרָמִים הָוֵי גַּוְונָא דִּנְדָרִים מַמָּשׁ וְאֵין חִילּוּק בֵּינֵיהֶם אֶלָּא בְּשִׁינּוּי לָשׁוֹן אֲבָל לפי' הָרִיטְבָ"א א"ש טְפֵי וע' בפי' הָרֹא"שׁ כָּאן שכ' וּתְרֵי גַּוְונֵי חֲרָמִים נִינְהוּ חֲרֵמֵי גָּבוֹהַּ וְחֲרֵמֵי כֹּהֲנִים חֲרֵמֵי גָּבוֹהַּ לבד"ה ומוֹעֲלִין בָּהֶם וְיֵשׁ לָהֶם פדי' וְחֲרֵמֵי כֹּהֲנִים אֵין לָהֶם פדי' וְנִיתָּנִים לַכֹּהֲנִים וְעַד שֶׁלֹּא בָּאוּ לְיַד כֹּהֲנִים מוֹעֲלִין בָּהֶם.

וּמִשֶּׁבָּאוּ לְיַד כֹּהֲן הֲרֵי הֵם כְּחֻלִּין לְכָל דִּבְרֵיהֶם וע' לְקַמָּן (ד' י"ח:) בפי' הָרֹא"שׁ ד"ה וְאִם כְּחֶרֶם שֶׁל כֹּהֲנִים מֻוָּתָּר שכ' דִּסְתָם חֲרֵמֵי כֹּהֲנִים מַשְׁמַע שֶׁכְּבָר בָּאוּ לְיַד כֹּהֵן: תוס' ד"ה כָּל כִּינּוּיֵי נְדָרִים כּוּ' דְּעִיקַּר הַנָּדָר הוּא כְּשֶׁמִּתְפִּיס הַחֵפֶץ בְּדָבָר הַנָּדוּר כְּמוֹ דְּאָמַר ה"ז עָלַי כְּהֶקְדֵּשׁ וְעַל כְּכָר אַחֵר אוֹמֵר יְהֵא כָּזֶה זֶהוּ נֶדֶר כִּדְאָמַר פ"ג דִּשְׁבוּעוֹת (ד' כ) עַד שֶׁיִּדּוֹר בְּדָבָר הַנָּדוּר עכ"ל כְּפִי הַגֵּוָסְחָ שֶׁלְּפָנֵינוּ אֵין לוֹ מוּבָן מ"ש וְעַל כְּכָר אַחֵר אוֹמֵר יְהֵא כְּזֶה הָוֵי נֶדֶר דל"ל לְצַיֵּיר בְּכִכָּר הַשֵּׁנִי דְּהָא סָגֵי לְנַקּוֹטֵי עִיקַּר הַנֶּדֶר בְּכִכָּר הָרִאשׁוֹן שֶׁאָמַר הֲרֵי זֶה כְּהֶקְדֵּשׁ וְאַדְּרַבָּא כִּכָּר הַשֵּׁנִי שֶׁהִתְפִּיס בָּרִאשׁוֹן וְאָמַר יְהֵא כְּזֶה אֵינוֹ עִיקַּר נֶדֶר אֶלָּא מִדִּין מַתְפִּיס בְּנֶדֶר וְזֶה לְשׁוֹן רַשְׁ"י שָׁם בִּשְׁבוּעוֹת (שָׁם תְּחִלַּת ע"ב) הַאי תַּנָּא לָאו בְּמַתְפִּיס בַּנֶּדֶר אַיְירֵי אֶלָּא בְּעִיקַּר נֶדֶר אַיְירֵי וְאַשְׁמְעִינַן שֶׁאֵינוֹ חַיָּיב בַּנֶּדֶר אֶלָּא א"כ פָּרְשֵׁהוּ וְאַחַ"כ תְּלָאוֹ בְּדָבָר הַנָּדוּר עָלָיו כְּבָר כּוּ' אֲבָל מַיְתְפִּיס לָאו נֶדֶר הוּא וה"ד מַיְתְפִּיס כְּגוֹן שֶׁלֹּא פֵּירֵשׁ הֲרֵי עָלַי שֶׁלֹּא אוֹכַל בָּשָׂר כּוּ' אֶלָּא אָמַר הֲרֵי עָלַי יוֹם זֶה כַּיּוֹם שֶׁמֵּת בּוֹ אָבִיו עכ"ל לָכֵן נִרְאֶה שֶׁיֵּשׁ לְהַגִּי' בְּדִבְרֵיהֶם שֶׁכֵּן צ"ל וְאִם עַל כְּכָר אַחֵר אוֹמֵר יְהֵא כְּזֶה הָוֵי יָד לְנֶדֶר אוֹ מַתְפִּיס בְּנֶדֶר וע' בְּתוֹסָ' שְׁבוּעוֹת שָׁם ד"ה מַתְפִּיס בִּשְׁבוּעָה במ"ש וְעוֹד י"ל אִיסּוּר אִיסָּר הַיְינוּ אִיסּוּר שְׁלִישִׁי שֶׁהִתְפִּיס כְּכָר שְׁלִישִׁי בְּשֵׁנִי כּוּ' וּבְחִדּוּשֵׁי הָרִיטְבָ"א שֶׁעַל הַלָּכוֹת הָרַמְבַּ"ן בֵּיאֵר הֵיטֵב וְזַ"ל שֶׁאֵין הַתְפָּסָה אֶלָּא בְּנֶדֶר גָּמוּר וְלֹא בְּיָד עַד שֶׁיְּהֵא מוֹכִיחַ שֶׁאֵינוֹ חַיָּיב עָלָיו קָרְבָּן רַק שֶׁלֹּא אַף שֶׁלֹּא יהי' כְּמוֹצִיא שְׁבוּעָה מִפִּיו מַמָּשׁ עכ"פ יָד מוֹכִיחַ הוּא וְחַיָּיב עָלָיו קָרְבָּן רַק שֶׁלֹּא אֵלִּים לְהַתְפִּיס בּוֹ הַשְׁלִישִׁי שֶׁאֵין הַתְפָּסָה אֶלָּא בְּנֶדֶר גָּמוּר וְלֹא בְּיָד ע"ש וע"פ דְּבָרָיו נָכוֹן הג"ה זֹאת שֶׁכָּתַבְנוּ וע' בש"ע סי' ר"ד סעי' א': וְהִנֵּה הָרֹא"שׁ כָּאן בְּפֵירוּשׁוֹ כָּתַב עִיקַּר נֶדֶר הָאָמוּר בְּתוֹרָה הוּא שֶׁמַּתְפִּיס הַחֵפֶץ בְּדָבָר הַנֶּאֱסָר ע"י אִיסּוּר פֶּה כְּגוֹן קָרְבָּנוֹ הֶקְדֵּשׁ אוֹ שֶׁנִּשְׁבַּע עָלָיו כּוּ' וְהָרָשָׁ"שׁ בְּהַגָּהוֹתָיו כָּתַב ע"ז תָּמוּהַּ מִסֵּוּגְיָא דִּשְׁבוּעוֹת וּמִפְּסָקָיו בְּעַצְמוֹ שָׁם ע"כ.

וְכַנָּוָנָתוֹ דְּאָמְרִינַן שָׁם בְּמַתְפִּיס בִּשְׁבוּעָה דִּפְלִיגִי אַבַּיֵי וְרָבָא וקיי"ל כְּרָבָא דְּמַתְפִּיס בִּשְׁבוּעָה לָאו כְּמוֹצִיא שְׁבוּעָה מִפִּיו דָּמֵי ה"ד מַתְפִּיס בִּשְׁבוּעָה כְּגוֹן שֶׁנִּשְׁבַּע שֶׁלֹּא יֹאכַל

בָּשָׂר זֶה וְאַחַ"כ אָמַר כִּכָּר זֶה עָלַי כְּבָשָׂר זֶה כו' ע"ש וְהַטַּעַם הוּא כמ"ש הָרֹא"שׁ כָּאן בִּפְסָקָיו פ"ב סי' א' וְז"ל דִּבְשְׁבוּעָה הוּא אוֹסֵר עַצְמוֹ מִן הַחֵפֶץ אֲבָל גּוּף הַחֵפֶץ אֵין עָלָיו נֶדֶר וּקְדֻוּשָׁה הִלְכָךְ אִי אָמַר זֶה כְּזֶה לֹא אָמַר כְּלוּם עכ"ל ועפ"ז דִּבְרֵי הָרֹא"שׁ כָּאן בפי' הַמִּשְׁנָה שֶׁכָּתַב אוֹ שֶׁנִּשְׁבַּע עָלָיו דְּמַשְׁמַע שֶׁמַּתְפִּיס עַתָּה הַחֵפֶץ עָלָיו לֶאֱסוֹר בְּכָכָר שֶׁנִּשְׁבַּע עָלָיו תָּמוּהַּ דְּהָא קיי"ל כְּרָבָא דְּמִתְפֵּיס בִּשְׁבוּעָה לָאו כְּמוֹצִיא שְׁבוּעָה מִפִּיו דָּמֵי (וע"ש בְּפִסְקֵי הָרֹא"שׁ בִּשְׁבוּעוֹת הֵבִיא דַּעַת הָרָאָבָ"ד ז"ל דְּבַל יַחֵל אִיתָא לְמַתְפִּיס בִּשְׁבוּעָה אֲבָל לֹא לְקָרְבָּן) וְאֵין לְיַישֵׁב דִּבְרֵי הָרֹא"שׁ בְּכָאן במ"ש אוֹ שֶׁנִּשְׁבַּע עָלָיו דְּמַיְירֵי שֶׁאָמַר בִּלְשׁוֹן נֶדֶר כִּכָּר זֶה עָלַי בִּשְׁבוּעָה וְחָל אִיסּוּר חֻפְצָא עַל הַכִּכָּר וְלָכֵן יָכוֹל לְהַתְפִּיס כִּכָּר אַחֵר בּוֹ דז"א דִּשְׁבוּעָה שֶׁאָמַר בִּלְשׁוֹן נֶדֶר אֵינוֹ אֶלָּא מִטַּעַם יָד וּכְבָר כָּתַבְנוּ לְעֵיל בְּשֵׁם הָרִיטְבָ"א שֶׁאֵין הַתְפָּסָה מוֹעֶלֶת אֶלָּא אִם מַתְפִּיס בְּעִיקַּר הַנֶּדֶר וְלֹא בְּמַה שֶׁאֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא מִשּׁוּם יָד לָכֵן דִּבְרֵי הָרֹא"שׁ צ"ע וְרָאִיתִי בס' הַפְּלָאוֹת נְדָרִים לְאֶחָד מִגְּדוֹלֵי הַזְּמַן שפי' כַּוָּנַת הָרֹא"שׁ דְּדַוְקָא בָּנֶדֶר בָּעֵינַן הַתְפָּסָה מִפְּנֵי שֶׁקּוֹדֶשׁ עוֹשֶׂה חֲלִיפִין וַחֲלִיפִין כַּיּוֹצֵא בּוֹ משא"כ בִּשְׁבוּעָה לָא בָּעֵינַן הַתְפָּסָה אֲבָל לֵיכָּא לְפָרֵשׁ דְּקָאֵי אַדִּלְעֵיל מִינֵּי' שֶׁנִּשְׁבַּע עַל הַחֵפֶץ וְאַחַ"כ הִתְפִּיס בּוֹ כִּכָּר אַחֵר דְּזֶה לכ"ע לֹא יְהֵנֵי וְאַף לְמַאן דְּסוֹבֵר דְּהָא דְּמַתְפִּיס בִּשְׁבוּעָה לָא הָוֵי כְּמוֹצִיא שְׁבוּעָה מִפִּיו אֵינוֹ אֶלָּא לְקָרְבָּן אֲבָל לְמַלְקוּת הָוֵי כְּמוֹצִיא שְׁבוּעָה מִפִּיו מִכָּל מָקוֹם לָא הָוֵי נֶדֶר בְּמַתְפִּיס בּוֹ אֶלָּא שְׁבוּעָה ונ"מ כו' יעויי"ש וע' לְקַמָּן (ד' י"ח.

) שֶׁהֵבִיא הָרָן"ן הַיְרוּשַׁלְמִי דְּרִישׁ מְכִילְתִין בְּכִכָּר אֶחָד מִכְּיָנָן שֶׁהִזְכִּיר עָלָיו שְׁבוּעָה כִּנְבֵלָה הוּא מִכָּאן וְאֵילָךְ כְּמֵיחַל שְׁבוּעוֹת עַל הָאִיסּוּרִין וְאֵין שְׁבוּעוֹת חֲלִין עַל הָאִיסּוּרִין: שָׁם ד"ה וַחֲרָמִים כַּחֲרָמִים בְּסוֹף הַדִּבּוּר וי"ל שֶׁאִם יִרְצֶה לְהַחֲרִים לְבֶדֶק הַבַּיִת יֹאמַר חר"ם לְבֶדֶק הַבַּיִת עכ"ל צָרִיךְ לִהְיוֹת יֹאמַר חר"ך לְבֶדֶק הַבַּיִת דְּאִם אוֹמֵר חֵרֶם יֹאמַר חֵרֶם לד' כְּדִכְתִיב בִּקְרָא אֲבָל כִּי אָמַר חָרָךְ כֵּינָן דְּלָאו לִישָׁנָא דִּקְרָא הוּא לֹא יֹאמַר לה' אֶלָּא לבד"ה וְכֵן הוּא בְּהֶדְיָא בְּהָרָ"ן לְקַמָּן (דַּף י' בְּסוֹף הָעַמּוּד): בפי' הָרֹא"שׁ ד"ה הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ כו' בסה"ד ואע"ג דְּגָמַר בְּלִבּוֹ לָדוּר אִי לָאו דְּחָשְׁבִינַן לֵיהּ כְּאִלּוּ הוֹצִיא בִּשְׂפָתָיו לָא הָוֵי נֶדֶר כִּדְאָמְרִינַן בפ"ג דְּשְׁבוּעוֹת גָּמַר בְּלִבּוֹ צָרִיךְ לְהוֹצִיא בִּשְׂפָתָיו עכ"ל ולפ"ז בְּקָדָשִׁים דְּסַגִּי בְּמַחֲשָׁבָת לֵב אע"פ שֶׁלֹּא הוֹצִיא בִּשְׂפָתָיו דִּכְתִיב כָּל נָדִיב לֵב עוֹלוֹת וְכִדְאָמְרִינַן שָׁם בִּשְׁבוּעוֹת לְכֹאוֹרָה נִרְאֶה דְּיָד שֶׁאֵינוֹ מוֹכִיחַ פְּשִׁיטָא דְּמְהַנֵּי בְּהוּ וא"כ קָשֶׁה מַהָא דִּלְקַמָּן (ד' ו.

) דְּתַנְיָא ה"ז חָטָאתִי ה"ז אַשָּׁמִי לֹא אָמַר כְּלוּם. הָא בְּקָדָשִׁים לָא בָּעֵינַן הוֹצָאַת שְׂפָתָיו כְּלָל וְסַגִּי לֵיהּ בְּמַה שֶׁגָּמַר בְּלִבּוֹ כְּדִכְתִיב כָּל נָדִיב לֵב עוֹלוֹת וע"כ צ"ל דע"כ לֹא קָאָמְרִינַן דְּסַגִּי בְּקָדָשִׁים בְּגָמַר בְּלִבּוֹ אֶלָּא אִם גָּמַר בְּלִבּוֹ שֶׁלֹּא לְהוֹצִיא בִּשְׂפָתָיו כְּלָל אֲבָל אִם גָּמַר בְּלִבּוֹ שֶׁיּוֹצִיא ג"כ בִּשְׂפָתָיו וּבִשְׂפָתָיו לֹא אָמַר לָשׁוֹן הַמּוֹעִיל מִגָּרָע גָּרַע וּכְמוֹ בְּתִרוּמָה וְאָמַר מַעֲשֵׂר דְּלֹא אָמַר כְּלוּם וְאַף דִּבְתִרוּמָה דַּי בְּמַחֲשָׁבָה לְחוּד דִּכְתִיב וְנֶחְשַׁב לָכֶם תְּרוּמַתְכֶם מ"מ אִם הוֹצִיא מִפִּיו מַעֲשֵׂר מִגָּרָע גָּרַע דִּבּוּר פִּיו לְמַחֲשַׁבְתּוֹ וְכֵן צְרִיכִין אֲנַחְנוּ לְיַישֵׁב הַטַּעַם דְּהָאוֹמֵר ה"ז חַטָּאת [דְּמַשְׁמָעוּת לְשׁוֹנוֹ הוּא שֶׁאוֹמֵר הֲרֵי זֶה חַטָּאת לִנְדָבָה] לֹא אָמַר כְּלוּם אע"פ שֶׁהוּא חַיָּיב חַטָּאת וּמַחֲשַׁבְתּוֹ הוּא לַהֲבִיאוֹ לְשֵׁם חוֹבָה מ"מ דִּבּוּרוֹ שֶׁאָמַר ה"ז חַטָּאת דְּמַשְׁמַע לִנְדָבָה וְלֹא אָמַר לְחַטָּאתִי מִגָּרַע אֶת מַחֲשַׁבְתּוֹ וּלְקַמָּן (ד' ז') בְּאִיבַּעְיָא דְּיֵשׁ יָד לְצְדָקָה אוֹ אֵין יָד לְצְדָקָה מָצָאתִי בְּשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת שֶׁהִקְשָׁה וְז"ל.

גַּבֵּי צְדָקָה קַשְׁיָא לִי אִם בְּדַעְתּוֹ הִי' לִצְדָקָה לָמָּה לֹא נְחַיְּבֻנּוּ מִשּׁוּם נָדִיב לֵב דְּאָמַר בְּשָׁבוּעוֹת גָּמַר בְּלִבּוֹ אע"פ שֶׁלֹּא הוֹצִיא בִּשְׂפָתָיו וְשָׁמָא גָּמַר בְּלִבּוֹ פֵּירוּשׁוֹ שֶׁנִּתְיַישֵּׁב בְּלִבּוֹ לַעֲשׂוֹת הַצְּדָקָה וְלֹא יִתְחָרֵט.

אֲבָל כָּאן לֹא נִתְיַישֵּׁב בְּלִבּוֹ כָּל כָּךְ הרא"ם זַ"ל עכ"ל וּבִכְלַל דְּבָרֵינוּ דְּבָרָיו אֶלָּא שֶׁקִּיצֵּר בְּמוּבָן וע' בַּיּוֹ"ד סי' רנ"ח סעי' י"ג בְּרַמָ"א הֵבִיא שְׁנֵי דֵּעוֹת אִם חָשַׁב בְּלִבּוֹ לִיתֵּן אֵיזֶה דָּבָר לְצְדָקָה וְלֹא הוֹצִיא בִּשְׂפָתָיו אִם חַיָּיב לְקַיֵּים מַחֲשַׁבְתּוֹ וע"ש בפ"ת מַה שֶּׁהֵבִיא שָׁם בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת דַּת אֵשׁ: בר"נ ד"ה וְנִדְרֵי אִיסּוּר הֵם בְּאֶחָד מג' דְּרָכִים.

עִיקַּר הַנֶּדֶר כו' עִיקַּר הַנֶּדֶר הוּא שֶׁיֹּאמַר דָּבָר זֶה אָסוּר עָלַי וּבֵין שֶׁהִתְפִּיסוֹ בְּדָבָר אַחֵר בֵּין שֶׁלֹּא הִתְפִּיסוֹ זֶהוּ נֶדֶר הָאָמוּר בַּתּוֹרָה. אֶלָּא הֵיכִי שֶׁהִתְפִּיסוֹ בָּעֵינַן שֶׁיִּתְפְּסֶנּוּ בְּדָבָר הַנָּדוּר וְלֹא בְּדָבָר הָאָסוּר כו'.

כְּבָר יָדוּעַ מַה שֶּׁהֵעִירוּ בָּזֶה גְּדוֹלֵי הָאַחֲרוֹנִים זַ"ל הב"ח והט"ז בסי' ר"ד וְהַמִּשְׁנֶה לַמֶּלֶךְ בַּפִּ"א מהל' נְדָרִים. שֶׁהָרָ"ן בְּכָאן סוֹתֵר עַצְמוֹ למ"ש בפ"ג דִּשְׁבוּעוֹת.

שֶׁכָּאן כָּתַב שֶׁבְּאוֹמֵר דָּבָר זֶה אָסוּר עָלַי לְחוּד הָוֵי ג"כ עִיקַּר נֶדֶר הָאָמוּר בַּתּוֹרָה ובפ"ג דִּשְׁבוּעוֹת כָּתַב שֶׁאֵין זֶה אֶלָּא מִטַּעַם יָד שֶׁאָנוּ גּוֹמְרִין דְּבָרָיו שֶׁכַּוָּנָתוֹ הָיָה שֶׁיִּהְיֶה אָסוּר עָלָיו כְּקָרְבָּן אֲבָל עִיקַּר נֶדֶר מַתְפִּיס הוּא שֶׁתְּלָאוֹ בְּדָבָר הַנָּדוּר בְּאֶחָד מִנִּדְרֵי הֶקְדֵּשׁ דִּבְלֹא הַתְפָּסָה א"א לוֹ לֶאֱסֹר אֶת הַמֻּוּתָּר אֶלָּא מִפְּנֵי שֶׁקִּוְּדָשׁ עוֹשֶׂה חֲלִיפִין אַף הוּא יָכוֹל לְהַתְפִּיס אִיסּוּרוֹ בְּדָבָר הַמֻּוּתָּר לוֹ אוֹ לַאֲחֵרִים וְזֶהוּ הוּא עִיקַּר הַנֶּדֶר ואע"פ שֶׁאִם לֹא הִתְפִּיסוֹ חָיֵיל הַהוּא מִדִּין יָד הוּא דְּמְהַנֵּי שֶׁכְּשֶׁאוֹמֵר ה"ז אָסוּר עָלַי אָנוּ גּוֹמְרִין דְּבָרָיו כְּקָרְבָּן כו' ע"ש שֶׁכָּתַב נָפְקָא מִינַהּ לְדִינָא בְּאִם אָמַר דָּבָר זֶה אָסוּר עָלַי כִּנְבֵלָה דִּלְשִׁיטַת הָרָ"ן בִּשְׁבוּעוֹת דְּלָא הָוֵי רַק מִדִּין יָד כְּשֶׁאוֹמֵר דָּבָר זֶה אָסוּר עָלַי שֶׁאָנוּ גּוֹמְרִין דְּבָרָיו שֶׁכַּוָּנָתוֹ הוּא שֶׁיִּהְיֶ' אָסוּר עָלָיו כְּקָרְבָּן.

שֶׁזֶּה יִתָּכֵן כְּשֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ לֹא סַיֵּם דְּבָרָיו לְפָרֵשׁ אָנוּ גּוֹמְרִין דְּבָרָיו לְפָרֵשׁ כְּקָרְבָּן אֲבָל הֵיכִי שֶׁהוּא בְּעַצְמוֹ פֵּירֵשׁ דְּבָרָיו וְאָמַר כַּנִּבֵלָה שֶׁהִתְפִּיס בְּדָבָר הָאָסוּר לָא הָוֵי נֶדֶר זֶהוּ לְשִׁיטַת הָרָ"ן בִּשְׁבוּעוֹת אֲבָל לְשִׁיטָתוֹ כָּאן בִּנְדָרִים שֶׁדָּבָר זֶה אָסוּר עָלַי לְחוּד הָוֵי ג"כ עִיקַּר נֶדֶר אֵינוֹ מִגְרָע אֶת נִדְרוֹ מַה שֶּׁהוֹסִיף אַחַ"כ וְאָמַר כַּנִּבֵלָה וּתְפוֹס לָשׁוֹן רִאשׁוֹן ע"ש בְּאוֹרֶךְ ובס' כנה"ג שֶׁבְּגִלְיוֹן הש"ע.

וְהִנֵּה מִלְּבַד סְתִירַת דִּבְרֵי הָרָ"ן כָּאן למ"ש בִּשְׁבוּעוֹת עוֹד הוֹסִיף לְהָעִיר הָרַב בַּעַל ס' דֶּרֶךְ הַמֶּלֶךְ שֶׁחִיבֵּר גָּאוֹן א' סְפָרַדִּי שֶׁהָרָ"ן כָּאן סוֹתֵר למ"ש בִּמְכִילְתִּין (בְּדַף יד.) וְז"ל שָׁם נִרְאֶה בְּעֵינַי דה"פ וכו' דְּאִי לְאַשְׁמוֹעִינַן דְּמַתְפִּיס בְּדָבָר הַנָּדוּר מִתְסַר ל"צ קְרָא דְּכִינּוּן דְּאָמַר כְּכָר זֶה עָלַי אָסוּר הָוֵי נֶדֶר כִּי אָמַר נָמֵי כְּקָרְבָּן אָסוּר קָאָמַר וְלָא גָּרַע מִיָּדוֹת וכו' נִרְאֶה לִכְאוֹרָה דְּמַתְפִּיס לָא הָוֵי עִיקַּר נֶדֶר אֶלָּא מִשּׁוּם יָד אִתְרַבַּאי אָמְנָם זֶה אֶפְשָׁר לְיַישֵּׁב דמ"ש הָרָ"ן כָּאן דְּמַתְפִּיס ג"כ הָוֵי עִיקַּר נֶדֶר הַיְינוּ כְּשֶׁאָמַר דָּבָר זֶה אָסוּר עָלַי וְהִתְפִּיסוֹ בָּתַר הָכִי וְכַמּוּבָן מִפְּשַׁט לְשׁוֹנוֹ במ"ש בֵּין הִתְפִּיסוֹ (וְקַאי אמ"ש לְמַעְלָה שֶׁאָמַר דָּבָר זֶה אָסוּר עָלַי וְהִתְפִּיסוּ אַחַ"כ) בֵּין לֹא הִתְפִּיסוֹ ומ"ש בְּדַף י"ד דְּמַתְפִּיס לָא גָּרַע מִיָּדוֹת הַיְינוּ בְּאוֹמֵר דָּבָר זֶה עָלַי כְּקָרְבָּן וְלֹא הִזְכִּיר קוֹדֶם הַהַתְפָּסָה אָסוּר כִּדְדָיֵיק בִּלְשׁוֹנוֹ הַטָּהוֹר במ"ש כִּי אָמַר נָמֵי כְּקָרְבָּן "אָסוּר" קָאָמַר וְאִם כַּוָּנָתוֹ הִי' בְּאִם אָמַר אָסוּר עָלַי כְּקָרְבָּן

מַה זֶּה שֶׁאָמַר אָסוּר קָאָמַר פְּשִׁיטָא וְלָאו מִכְּלָלָא אִיתְמַר אֶלָּא וַדַּאי דְּאַיְירֵי דְּלָא אָמַר אֶלָּא דָּבָר זֶה עָלַי כְּקָרְבָּן וּלְכָךְ א"ש מַאי דְּקָאָמַר דְּלָא גָּרַע מִידּוֹת דְּהָא הָאוֹמֵר דָּבָר זֶה עָלַי הָוֵי יָד וכ"נ שֶׁהֵבִין הָרַב בַּעַל מַחֲנֶה אֶפְרַיִם הל' נְדָרִים סי' י"א שֶׁלָּמַד מִדִּבְרֵי הָרָ"ן רֵישׁ נְדָרִים.

שְׁאַפְּי' אָמַר דָּבָר זֶה אָסוּר עָלַי וְהִתְפִּיסוֹ בְּדָבָר הָאָסוּר לָא הָוֵי נֶדֶר וּמְפָרֵשׁ מ"ש הָרָ"ן בֵּין הִתְפִּיסוֹ בֵּין לֹא הִתְפִּיסוֹ הַיְינוּ כְּשֶׁאוֹמֵר כְּכָר זֶה עָלַי וְהִתְפִּיסוֹ ומש"ה כְּשֶׁסַּיֵּים הָרָ"ן דְּבָעֵינַן שֶׁיַּתְפִּיסֶנּוּ בְּדָבָר הַנָּדוּר וְלֹא בְּדָבָר הָאָסוּר הַיְינוּ שֶׁאִם הִתְפִּיסוֹ בְּדָבָר הָאָסוּר אַף דְּקָאָמַר תְּחִלַּת לְשׁוֹנוֹ דָּבָר זֶה אָסוּר עָלַי וְהִתְפִּיסוֹ בְּדָבָר הָאָסוּר לָא הָוֵי נֶדֶר וְאִם אָמְנָם כִּי יִשּׁוּב זֶה יַעֲלֶה לִכְאוֹרָה לְתָרֵץ דִּבְרֵי הָרָ"ן הַלָּלוּ שֶׁבְּרֵישׁ נְדָרִים למ"ש בְּדַף י' אָמְנָם סִיּוּם לְשׁוֹן הָרָ"ן בְּדִבּוּר זֶה שֶׁכָּתַב הֵיכִי שֶׁהִתְפִּיס וְאָמַר כְּכָר זֶה עָלַי כַּקָּרְבָּן חָיֵיל נְדָרִי' וְעִיקַּר נֶדֶר הוּא זֶה סוֹתֵר מ"מ למ"ש (בְּדַף י"ד) דְּלָא גָּרַע מִידּוֹת דְּמַשְׁמַע מִשָּׁם דְּעִיקַּר נֶדֶר לָא הָוֵי אֶלָּא כְּשֶׁאוֹמֵר דָּבָר זֶה אָסוּר עָלַי כְּקָרְבָּן וְאִם הִשְׁמִיט תֵּיבַת אָסוּר לָא הָוֵי אֶלָּא כְּעֵיוִיד.

ע"כ מְפָרֵשׁ הָרַב בַּעַל דֶּרֶךְ הַמֶּלֶךְ שמ"ש הָרָ"ן דְּאִם הִתְפִּיסוֹ הַיְינוּ בְּשֶׁלֹּא הִזְכִּיר אָסוּר מִקֹּדֶם אֶלָּא שֶׁאָמַר כְּכָר זֶה עָלַי כְּקָרְבָּן וע"ז כָּתַב שֶׁאִם הִתְפִּיסוֹ בְּעֵינַן שֶׁיְּהֵא דָּבָר הַנָּדוּר וְאִם הִתְפִּיסוֹ בְּדָבָר הָאָסוּר אֵינוֹ נֶדֶר מִשּׁוּם דְּקוֹדֶם הַהִתְפָּסָה לֹא אָמַר אֶלָּא עָלַי וְאֵינוֹ אֶלָּא יָד אָמְנָם כְּשֶׁאָמַר כְּכָר זֶה אָסוּר עָלַי דְּזֶהוּ עִיקַּר נֶדֶר הָאָמוּר בְּתוֹרָה וא"צ פֵּירוּשׁ כְּלָל אַף אִם הִתְפִּיסוֹ בָּתַר הָכִי בְּדָבָר הָאָסוּר הָוֵי נֶדֶר וְכֵן נִרְאֶה שֶׁהֵבִין הָרַב בַּעַל מִשְׁנָה לַמֶּלֶךְ כַּוָּונַת הָרָ"ן ולפ"ז הָדְרָא קוּשְׁיָ' לְדִלְכְתִּי' סְתִירַת דִּבְרֵי הָרָ"ן דְּהָכָא למ"ש בְּדַף י"ד וְיִישֵׁב בְּדוֹחַק דְּרַק לס"ד דְּהַשַּׁ"ס שָׁם דַּהֲוָה ס"ל דִּלְדָבָר הַנָּדוּר ל"צ קְרָא כָּתַב הָרָ"ן דְּלָא גָּרַע מִיָּד אֲבָל בָּתַר הָכִי הָדַר הַשַּׁ"ס מִמַּאי דס"ד דְּמַתְפִּיס ל"צ קְרָא וְלָא גָּרַע מִידּוֹת אֶלָּא קְרָא לְהָכִי הוּא דְּאָתֵי וְלָא אָתֵי מִדִּין יָדוֹת ע"כ תּוֹכֶן דִּבְרֵי הָרַב בַּעַל דה"מ.

אָכֵן כ"ז לְיִישֵׁב דִּבְרֵי הָרָ"ן שֶׁבְּרֵישׁ מְכִילְתִּין למ"ש בְּדַף י"ד אֲבָל אֵינוֹ מְיֻוָּשָׁב למ"ש בִּשְׁבוּעוֹת וְרוֹב הָאַחֲרוֹנִי' הִסְכִּימוּ שֶׁסּוֹתְרִים זֶה אֶת זֶה אֲבָל הָרַב בַּעַל בֵּית מֵאִיר בְּסִפְרוֹ בֵּית מֵאִיר שֶׁיָּצָא לָאוֹר זֶה לֹא כַּבִּיר עַל יו"ד כָּתַב בסי' ר"ד שֶׁהִגִּיהַּ בְּגִלְיוֹן הָרָ"ן שֶׁלּוֹ בְּשָׁבוּעוֹת שצ"ל שֶׁכְּשֶׁהוּא אוֹמֵר הֲרֵי זֶה "נָדוּר" עָלַי גּוֹמְרִין כו' וְלֹא כס"ד מֵעִיקָּרָא דְּזֶה הוּא עִיקַּר נֶדֶר וּשְׁמוּאֵל לָא אַיְירֵי אֶלָּא בְּהַתְפָּסָה וּלְבַסּוֹף הֶעֱלָה דְּזֶה אֵינוֹ אֶלָּא יָד וְעִיקַּר נֶדֶר אֵינוֹ אֶלָּא בְּהַתְפָּסָה וְכֵן הֲוָה נָמֵי ס"ד דְּהַתּוֹסְ' רֵישׁ נְדָרִים תּוֹךְ ד"ה שֶׁאֲנִי אוֹכֵל לְדִּ וּלְבַסּוֹף מַסְקִי נָמֵי כְּהָרָ"ן וְהוֹכִיחַ בְּכַמָּה רְאָיוֹת שֶׁאֵין שׁוּם סְבָרָא לוֹמַר דְּהָרָ"ן יִסְבּוֹר דְּאוֹמֵר כְּכָר זֶה עָלַי אָסוּר אֵינוֹ אֶלָּא יָד חֲדָא כֵּינָן דְּהִטִּילוֹ הַכָּתוּב בֵּין נֶדֶר וּבֵין שְׁבוּעָה (כְּדְאָמְרִינַן שָׁם בִּשְׁבוּעוֹת (כ'.

) אִיסָּר זֶה הִטִּילוֹ הַכָּתוּב בֵּין נֶדֶר לִשְׁבוּעָה. הוֹצִיאוֹ בִּלְשׁוֹן נֶדֶר נֶדֶר בִּלְשׁוֹן שְׁבוּעָה שְׁבוּעָה) וּכְמוֹ בִּלְשׁוֹן שְׁבוּעָה הוּא עִיקַּר שְׁבוּעָה כֵּן בִּלְשׁוֹן נֶדֶר הוּא עִיקַּר נֶדֶר וְתוּ דְּאִם נֹאמַר כְּהַלָּשׁוֹן שֶׁלָּפָנֵינוּ שֶׁכְּשֶׁאָמַר ה"ז אָסוּר עָלַי אָנוּ גּוֹמְרִין דְּבָרָיו כְּקָרְבָּן א"כ הַנּוֹדֵר מִן הַבָּשָׂר יוֹם שֶׁמֵּת בּוֹ אָבִיו אֵינוֹ בִּמְצִיאוּת אִם לֹא שֶׁאוֹמֵר אֲכִילַת בָּשָׂר עָלַי יוֹם זֶה כְּקָרְבָּן אוֹ שֶׁאוֹמֵר אֲכִילַת בָּשָׂר עָלַי אָסוּר וְאָנוּ גּוֹמְרִין דְּבָרָיו כְּקָרְבָּן א"כ מַה זֶּה שֶׁתָּלְתָה הַבָּרַיְיתָא אֵיזֶה אִיסַּר נֶדֶר הָאָמוּר בַּתּוֹרָה הָאוֹמֵר הֲרֵי עָלַי שֶׁלֹּא אוֹכַל בָּשָׂר כַּיּוֹם שֶׁמֵּת בּוֹ

אָבִיו הָא יוֹם שֶׁמֵּת בּוֹ אָבִיו גּוּפֵיהּ אֵינוֹ נֶאֱסָר עָלָיו אֶלָּא בִּלְשׁוֹן הַתְּפָסָה שֶׁהִתְפִּיסוּ בְּקָרְבָּן אֶלָּא וַדַּאי יוֹם שֶׁמֵּת בּוֹ אָבִיו אָסַר עָלָיו ע"י אִיסָּר לְחוּד שֶׁהוּא ג"כ עִיקַּר נֶדֶר בְּלֹא הַתְּפָסָה וְשׁוּב מַשְׁמִיעֵנוּ דְּמַה שֶּׁמַּתְפִּיס בּוֹ הוּא נָמֵי דָּבָר הַנָּדוּר ע"י הַתְּפָסָה לָכֵן הַבָּרוּר שֶׁהוּא ט"ס בְּהָרָ"ן דִּשְׁבוּעוֹת כַּנַ"ל עכ"ל וְתוֹכֵן דִּבְרֵי בַּעַל בֵּית מֵאִיר אֲבָל הַמְעַיְּין שָׁם בל' הָרָ"ן לֹא מַשְׁמַע כֵּן דְּזֶה לְשׁוֹנוֹ דְּעִיקַּר נֶדֶר הָאָמוּר בַּתּוֹרָה הַיְינוּ שֶׁתְּלָאוֹ בְּדָבָר הַנָּדוּר וְסוֹף דָּבָר בְּאֶחָד מִנִּדְרֵי הֶקְדֵּשׁ דְּהַיְינוּ כְּאִימְרָא וְדַיָּרִין כו' אֲבָל בְּלֹא הַתְּפָסָה א"א לוֹ לֶאֱסוֹר אֶת הַמּוּתָּר אֶלָּא מִפְּנֵי שֶׁקּוֹדֶשׁ עוֹשֶׂה חֲלִיפִין אַף הוּא יָכוֹל לְתַפּוֹס אִיסּוּרוֹ בְּדָבָר הַמּוּתָּר וּרְאָיוֹתָיו יֵשׁ לְיַיֵּשֵׁב ע"פ מַה שֶּׁכָּתַב הַגָּאוֹן מִלְבוֹב בְּסִפְרוֹ יְדוֹת נְדָרִים בְּיַד שָׁאוּל וְתוֹכֶן דְּבָרָיו דְּבֶאֱמֶת עִיקַּר נֶדֶר הוּא בְּמַתְפִּיס דְּמְשַׁוֵּי לֵיהּ כְּקָרְבָּן דִּכְשֵׁם דְּיָכוֹל לַעֲשׂוֹת מִבְּהֵמַת חֻלִּין קָרְבָּן כֵּן יָכוֹל לְשַׁנּוֹת מֵהֶיתֵּר אִיסּוּר וּלְהַתְפִּיסוֹ דְּיֵהֲוִי קוֹדֶשׁ אֲבָל לְאַחַר שֶׁגִּילְתָה הַתּוֹרָה דְּיָכוֹל לַעֲשׂוֹת מֵהֶיתֵּר אִיסּוּר א"כ אַדְרַבָּה בְּלֹא הַתְּפָסָה וְתַלְיָ' אַלִּים כֹּחוֹ יוֹתֵר דְּאֵין אָנוּ צְרִיכִין לְדוֹן אִם הִתְפִּיסוֹ בְּדָבָר הַנָּדוּר אוֹ הָאָסוּר כו' וְהָא דְּנָקְטָה הַבָּרַיְיתָא אֵיזֶהוּ אִיסַּר נֶדֶר הָאָמוּר בַּתּוֹרָה הָאוֹמֵר שֶׁלֹּא אוֹכַל בָּשָׂר זֶה כַּיּוֹם שֶׁמֵּת בּוֹ אָבִיו שֶׁהָיָה נָדוּר בְּאוֹתוֹ יוֹם וְהָא אוֹתוֹ יוֹם גּוּפֵיהּ שֶׁנָּדַר ע"כ הי' ג"כ ע"פ הַתְּפָסָה בְּאֶחָד מִנִּדְרֵי הֶקְדֵּשׁ וא"כ הי' דַּי לְצַיֵּיר הַתְּפָסַת נֶדֶר בְּאוֹתוֹ יוֹם עַצְמוֹ ול"ל לְמִינְקַט הַתְּפָסַת אִיסּוּר בָּשָׂר בְּאוֹתוֹ יוֹם וְיֵשׁ לוֹמַר דְּאַשְׁמוֹעִינַן חִדּוּשׁ דַּאֲפִי' הִתְפִּיס שְׁלִישִׁי בְּשֵׁנִי וַאֲפִי' בְּדָבָר שֶׁלֹּא נֶאֱסַר לְכֹל אֶלָּא לוֹ לְבַדּוֹ וכמ"ש הָרַ"ן לְקַמָּן (דַּף י"ב.

) בְּסוֹף הָעֲמוּד וע' בְּחִדּוּשֵׁי הָרִיטְבָ"א לְקִדּוּשִׁין (ד' נ"ד) הֵבִיאוּ ג"כ המ"ל כָּתַב בְּשֵׁם מוֹרוֹ דְּהֵיכִי דְּאָמַר כְּכָר זֶה עָלַי אִיסּוּר שֶׁלֹּא אוֹכְלֶנָּה כַּנִּבְלָה חַיָּיב מִשּׁוּם יְדוֹת נְדָרִים דְּהַאי דְּקָאָמַר כִּנְבֵלָה לָאו אַאִיסָּר כְּכָר קָאֵי שֶׁיִּהֵא אִיסּוּרוֹ כִּנְבֵלָה אֶלָּא אַשְׁלָא אוֹכְלֶנָּה קָאֵי שֶׁקִּבֵּל עָלָיו אִיסּוּרוֹ שֶׁלֹּא יֹאכְלֶנָּה כְּשֵׁם שֶׁאֵינוֹ אוֹכֵל נְבֵלָה וּמִכֵּיוָן דְּאָמַר כְּכָר זֶה עָלַי אָסוּר נֶאֱסַר אִיסּוּר חֻפְצָא מִשּׁוּם יְדוֹת נְדָרִים עכ"ל הֲרֵי חָזַינַן עכ"פ דְּהַהִ דִּינָא בְּאוֹמֵר כְּכָר זֶה עָלַי אָסוּר לְחוּד יֵשׁ דַּעוֹת מֵרַבָּוָתָא דְּאֵינוֹ אֶלָּא יָד וְלֹא עִיקַּר נֶדֶר וּמִלְּבַד הנ"מ שֶׁכָּתַבְנוּ לְעֵיל יֵשׁ עוֹד נ"מ בְּאִם נֶאֱמַר שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא מִשּׁוּם יָד וְאָנוּ גּוֹמְרִין דְּבָרָיו שֶׁכַּוָּנָתוֹ הָיָה כְּקָרְבָּן אִם שׁוֹאֲלִין אוֹתוֹ אַחַ"כ אֵיהִ הי' כַּוָּנָתוֹ וְאוֹמֵר שֶׁכַּוָּנָתוֹ הי' שֶׁיִּהְיֶה אָסוּר כִּנְבֵלָה נֶאֱמָן לְפָרֵשׁ דְּבָרָיו וּכְהַהִיא דְּתָנַן לְקַמָּן (ד' יח) סְתָם נְדָרִים לְהַחְמִיר וּפֵירוּשָׁן לְהָקֵל ע' רָ"ן שָׁם וע"ל (ד' י':) בָּרָ"ן סד"ה לְחֻלִּין כו' שֶׁכָּתַב וכ"ת אֶלָּא אָסוּר מִשּׁוּם אִיסּוּר קָאָמַר וְלֹא מִשּׁוּם נֶדֶר וה"ל כְּמַתְפִּיס בְּדָבָר הָאָסוּר וְלָא מְתַסַּר אַפ"ה כֵּיוָן דְּאִיכָּא לְמֵימַר הָכִי וְאִיכָּא לְמֵימַר הָכִי סְתָם נְדָרִים לְהַחְמִיר מִשָּׁם מַשְׁמַע ג"כ דַּעְתּוֹ דְּאֵינוֹ אֶלָּא מִשּׁוּם יָד וע' במ"ל שָׁם: שָׁם בא"ד וּבְהָנֵי כִּינּוּיִין פְּלִיגִי ר"י ור"ל בגמ' כו' וַאֲפִי' לְרֵישׁ לָקִישׁ נָמֵי דְּאָמַר שֶׁהֵם לָשׁוֹן שֶׁבָּדוּ לָהֶם חֲכָמִים הֲרֵי הֵם ג"כ כְּנֶדֶר גָּמוּר מִדְּאוֹרַיְיתָא וע' בְּתוֹסָ' כָּאן ד' ג' ד"ה עוֹד אור"י בְּשֵׁם ר' יְחִיאֵל דְּבֵירוּשַׁלְמִי אִיתָא בְּהֶדְיָא לָמָּ"ד לָשׁוֹן שֶׁבָּדוּ חֲכָמִים דְּאֵינוֹ מֵבִיא קָרְבָּן עַל כִּינּוּיֵי נְזִירוּת וְכִינּוּיֵי נְזִירוּת אֵינוֹ כִּנְזִירוּת אֶלָּא לְעִנְיַן מַלְקוּת עכ"ל וְכֵן כָּתְבוּ בְּרֵישׁ נָזִיר.

ומ"ש אֶלָּא לְעִנְיַן מַלְקוּת ע"כ צָרִיךְ לְפָרֵשׁ דְּלָאו מַלְקוּת מַמָּשׁ קָאָמְרִי אֶלָּא מַכּוֹת מַרְדּוּת מִדְּבְרֵיהֶם דְּהָא כְּשֵׁם שֶׁאֵין מְבִיאִין קָרְבָּן עַל נְזִירוּת דְּדִבְרֵיהֶם כָּךְ אֵין לוֹקִין מַלְקוּת אַרְבָּעִים עַל דִּבְרֵיהֶם אֶלָּא ע"כ כַּוָּנָתָם עַל מַכּוֹת מַרְדּוּת וְשָׁמַעְתִּי בְּשֵׁם גָּדוֹל אֶחָד שֶׁכָּתַב לְתָרֵץ קֻושְׁיָיתָם שֶׁהִקְשׁוּ אֵיהְ יָבִיא קָרְבָּן עַל לְשׁוֹן חֲכָמִים די"ל דר"ל לְטַעְמֵי' בְּנָזִיר (כ"ט.

) דְּסוֹבֵר חֲלוּלִין שֶׁנִּשְׁחֲטוּ בַּעֲזָרָה לָאו דְּאוֹרָיְיתָא וּכְעֵין שֶׁתֵּירְצוּ שָׁם בגמ' לְגַבֵּי חִינּוּךְ קָטָן ועיי"ש. אָמְנָם זֶה יִתָּכֵן לְגִירְסָתֵינוּ בַּבַּבְלִי דר"י סוֹבֵר לְשׁוֹן נָכְרִים הֵם ור"ל סוֹבֵר לָשׁוֹן שֶׁבָּדוּ לָהֶם חֲכָמִים אֲבָל בַּיְרוּשַׁלְמִי הַגִּירְסָא אִיפְּכָא דר' יוֹחָנָן סוֹבֵר לָשׁוֹן שֶׁבָּדוּ חֲכָמִים ע' בפ"מ שֶׁכָּתַב דגי' הַיְרוּשַׁלְמִי הוּא בְּהֵיפֶךְ וְלָזֶה כָּתְבוּ הַתּוֹסָ' ג"כ כָּאן דְּבִירוּשַׁלְמִי אי' בְּהֶדְיָא לָמֶ"ד לָשׁוֹן שֶׁבָּדוּ לָהֶם חֲכָמִים דְּאֵין מְבִיאִין קָרְבָּן עַל הַנְּזִירוּת שֶׁאָמַר בִּלְשׁוֹן כִּינּוּיִים ובס' קֶרֶן אוֹרָה הִקְשָׁה עַל שִׁיטַת רַבֵּינוּ יְחִיאֵל מֵהָא דְּפְלִיגִי ר"מ וְרַבָּנַן אִי יֵשׁ מְעִילָה בְּקוֹנָמוֹת וַהֲרֵי קוֹנָמוֹת ג"כ כִּינּוּי לְקָרְבָּן הוּא וְאַפ"ה חַיָּיב עָלָיו קָרְבַּן מְעִילָה ע"ש וּמִלְּבַד שֶׁיֵּשׁ לוֹמַר דְּהָא דְּנָקְטִי בַּבָּרַיְיתָא לְשׁוֹן קוֹנָמוֹת לָאו דַּוְקָא הוּא וע' לְקַמָּן (לה) לְשׁוֹן הַבָּרַיְיתָא קוֹנָם כְּכָר זוֹ הֶקְדֵּשׁ כו' כְּכָר זֶה עָלַי הֶקְדֵּשׁ כו' תָּפְסוּ ג"כ לְשׁוֹן הַקְּדֵשׁ וע' תוס' יְבָמוֹת (פח.

) ד"ה אִי קָסָבַר יֵשׁ מְעִילָה בְּקוֹנָמוֹת כו' כָּתְבוּ שָׁם א"נ כְּגוֹן שֶׁפֵּירֵשׁ בְּהֶדְיָ' כְּהֶקְדֵּשׁ כו' עיי"ש אֶלָּא שֶׁיֵּשׁ לוֹמַר עוֹד דְּהָא דְּפְלִיגִי ר"מ וְרַבָּנַן אִם יֵשׁ מְעִילָה בְּקוֹנָמוֹת לָאו לְעִנְיַן קָרְבָּן מַיְירֵי וּמְעִילָה שַׁיָּיךְ ג"כ בְּאִם שֶׁאֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן ע' יוֹמָא (נ"ט.

) מוֹעֲלִין בְּדָמִים דְּבְרֵי ר"מ וַחֲכָמִים אוֹמְרִים אֵין מוֹעֲלִין וְקָאָמַר שָׁם ע"כ לָא פְּלִיגִי אֶלָּא מִדְּרַבָּנַן אֲבָל מִדְּאוֹרָיְיתָא אֵין מוֹעֲלִין וע' פרש"י שָׁם. הֲרֵי מָצִינוּ כה"ג פְּלוּגְתָּא דר"מ וְרַבָּנַן בִּמְעִילָה דְּרַבָּנָן וע' ריש מס' מְעִילָה דְּקָאָמַר שָׁם מָה אִיכָּא בֵּין מְעִילָה דְּרַבָּנָן לִמְעִילָה דְּאוֹרָיְיתָא וּמִי אִיכָּא מְעִילָה דְּרַבָּנָן כו' וּבַתּוֹסָ' שָׁם:.

ד"ה וּשְׁבוּעוֹת כְּשִׁבוּעוֹת כו' וּמֵהָא שָׁמְעִינַן דְּבִשְׁבוּעוֹת לָא בָּעֵי שָׁם אֶלָּא כו' דְּאִי בְּשֶׁהִזְכִּיר אֶת הַשֵּׁם מַאי אִירְיָא מִשּׁוּם כִּינּוּי שְׁבוּעָה תִּיפּוֹק לִי' מִשּׁוּם הַזְכָּרַת הַשֵּׁם כו' וּלְקַמָּן נָמֵי אָמְרִינַן מָארֵי כֻּלָּהּ לָא טָעֵימְנָא לֵיהּ כו' עכ"ל עַיֵּין בְּתִשּׁוּ' מהר"מ מֵרוּטֶינְבּוּרְג שְׁאֵלָה וְאוֹ הֶבִיאוֹ הַשָּׁ"דּ בסי' רל"ז דְּאִם לֹא הִזְכִּיר בְּתְחִלַּת דְּבָרָיו לְשׁוֹן שְׁבוּעָה אֵינוֹ רַק יָד וכ"כ הָרֹא"שׁ בַּשְּׁבוּעוֹת פ"ד סי' כ"ד דִּשְׁבוּעָה בְּלֹא שֵׁם אוֹ כִּינּוּי אֶפְשָׁר דְּיָד הָוֵי לפ"ז אֵין רְאָיַית הָרַ"ן כ"כ מֻכְרַחַת דְּהָכָא בְּמַתְנִיתִין בְּדִין כִּינּוּיִין מַיְירֵי וְלֹא בְּיָדוֹת וכמ"ש הָרַ"ן מִקּוֹדֶם דג' דִּינִים הֵם עִיקַּר הַנֶּדֶר וְכִינּוּיִין.

וידוֹת.

וְיֵשׁ נ"מ בֵּין אִם הוּא מִשּׁוּם כִּינּוּי דְּהָוֵי כְּעִיקָּר נֶדֶר וּבֵין אִם הוּא נִידּוֹן מִשּׁוּם יָד כמ"ש לְעִיל וְהָרַב בַּעַל עֲצֵי לְבוֹנָה הֵבִיא בְּשֵׁם ס' שִׁמְלַת בְּנָיְמִין דְּהוֹכִיחַ מֵהָרַמְבַּ"ם דְּהַזְכָּרַת הַשֵּׁם בִּלְחוּד לָא הָוֵי אֶלָּא אִיסּוּרָא כְּמוֹ שְׁבוּעָה בְּלֹא שֵׁם כֵּן הָכִי נָמֵי שָׁם בְּלֹא שְׁבוּעָה וְאָתֵי שַׁפִּיר מַתְנִיתִין כְּלָל כִּינּוּיֵי שְׁבוּעוֹת כְּשִׁבוּעוֹת דְּמַיְירֵי לְעִנְיַן מַלְקוּת כו' וקמ"ל דְּכִינּוּי שְׁבוּעָה הָוֵי כְּשִׁבוּעָה וּלְעִנְיַן קָרְבָּן וּמַלְקוּת צְרִיכִי תַּרְוַיְיהוּ וע"ש דנ"מ גַּם לְדִידַן בזה"ז דְּלֵיכָּא קָרְבָּן וּמַלְקוּת לְעִנְיַן מַה דקיי"ל אפי' אָכְלָה כֻּלָּהּ נִשְׁאָלִין עלי' מִטַּעַם דְּאַפְּתִי יֵשׁ עוֹנֶשׁ מַלְקוּת עָלָיו וְחָיְילָה שְׁבוּעָה עלי' וא"כ הֵיכִי דְּלֵיכָּא מַלְקוּת אֶלָּא אִיסּוּרָא תּוּ לָא מָצֵי לְמֵיתְשַׁל עֲלָהּ: בא"ד וּתְמַהֲנִי עָלָיו פֶּה קָדוֹשׁ אֵיךְ אָמַר דָּבָר זֶה כו' הב"ח בסי' רל"ז כָּתַב לְיַישֵׁב תְּמִיהָתוֹ וְז"ל וַאֲנִי אוֹמֵר דר"ת רוּחַ אַחֶרֶת עִמּוֹ וְעִיקַּר חֲלוּקוֹ דְּדַוְקָא שְׁבוּעַת הָעֵדוּת וּשְׁבוּעַת הַדַּיָּנִים שֶׁהֵם מֻוְשְׁבָּעִים מִפִּי אֲחֵרִים בע"כ שֶׁל הַנִּשְׁבָּעִין דֻּמְיָא דְּסוֹטָה בָּעֵינַן שֶׁיְּפָרֵשׁ הַשֵּׁם אוֹ הַכִּינּוּי אֲבָל בִּשְׁבוּעַת בִּיטּוּי שֶׁאוֹסֵר נַפְשׁוֹ מֵרְצוֹנוֹ אפי' בְּלֹא שֵׁם וְכִינּוּי מָצֵי אָסַר נַפְשֵׁיהּ וה"ה בְּמֻוְשְׁבָּע מִפִּי אַחֵר וְעָנָה אָמֵן כֵּיוָן דְּמִנַּפְשֵׁיהּ וּרְצוֹנוֹ הוּא הָוֵי כְּמוֹצִיא

שְׁבוּעָה מִפִּיו וְלָא בָּעֵי לֹא שֵׁם וְלֹא כִּינּוּי עכ"ל וְיֵשׁ לְעַיֵּן קְצָת בָּזֶה ע"פ מ"ש הַשָּׁ"ךְ בח"מ סי' כ"ח ס"ק ג' שֶׁגַּם בִּשְׁבוּעַת הָעֵדוּת אֵינוֹ יָכוֹל לְהַזְקִיקָן שֶׁיֹּאמְרוּ הֲרֵי אָנוּ מְקַבְּלִין עָלֵינוּ בְּאָלָה וּשְׁבוּעָה שֶׁאֵין אָנוּ יוֹדְעִין לְךָ עֵדוּת אוֹ שֶׁיֹּאמְרוּ אָמֵן עַל הַשְּׁבוּעָה שֶׁמַּטִּיל עֲלֵיהֶן וְהִסְכִּים לְדַעַת הֶחָכָם שֶׁמֵּבִיא המבי"ט ח"ב סי' רפ"ג וְשִׁיפָה כָּתַב אוֹתוֹ הֶחָכָם שֶׁזֶּה דָּבָר פָּשׁוּט וְלֹא נִיתַּן לִכְתּוֹב מֵרֹב פְּשִׁיטוּתוֹ עיי"ש ולפ"ז הָא גַּם שְׁבוּעַת הָעֵדוּת תָּלוּי בְּדַעְתּוֹ וּרְצוֹנוֹ אִם רוֹצֶה לְקַבֵּל הַשְּׁבוּעָה וְלַעֲנוֹת אָמֵן אוֹ לֹא וְיֵשׁ לְיַיֵּשֵׁב דעכ"פ בְּעֵדוּת יֵשׁ מִי שֶׁמַּכְרִיחַ וְתוֹבֵעַ לְהָעִיד לוֹ וְכוֹבֵשׁ עֵדוּתוֹ חַיָּיב ג"כ בד"ש.

אֲבָל בִּשְׁבוּעַת בִּיטּוּי מִי הִזְקִיקוֹ לֶאֱסוֹר עַל נַפְשׁוֹ דָּבָר הַמֻּוּתָּר: וְהָרב בַּעַל מַחֲנֶה אֶפְרַיִם (הל' שְׁבוּעוֹת סי' ג') כָּתַב לְיַיֵּשֵׁב תְּמִיהַת הָרָ"ן עַל ר"ת וְזֶה לְשׁוֹנוֹ ולע"ד לק"מ. דְּהָעוֹנֶה אָמֵן אַחַר שְׁבוּעָה כְּמוֹצִיא שְׁבוּעָה מִפִּיו דָּמֵי לָשׁוֹן זֶה לָא חֲשִׁיב שְׁבוּעָה אֶלָּא כְּשֶׁהַמַּשְׁבִּיעוֹ הִזְכִּיר אֶת הַשֵּׁם וְהוּא עָנָה אָמֵן אַחַר שְׁבוּעָה כְּזוֹ אֲבָל מ"מ לֹא אָסַר עַצְמוֹ בִּלְשׁוֹן שְׁבוּעָה אֲבָל כְּשֶׁאָסַר עַצְמוֹ בִּלְשׁוֹן שְׁבוּעָה בִּלְשׁוֹן שְׁבוּעָה לְחוּד מָצֵי לֶאֱסוֹר עַל נַפְשׁוֹ עכ"ל וּבַסִּגְנוֹן זֶה תֵּירֵץ גַּם בַּעַל קָרְבַּן נְתַנְאֵל עיי"ש: **(הג"ה וּכְשֶׁהָיִיתִי בְּוִוילְנָא שֶׁיָּלְהֵי קַיְיטָא דְּשָׁנַת תרל"ט נִזְדַּמַּנְתִּי עִם הָרַב הַגָּאוֹן בעהמ"ח ס' הָעֵמֶק שְׁאֵלָה וּמָסַר לִי כת"י הַטְּהוֹרָה מַה שֶׁיִּישֵׁב תי' ר"ת מִקֻּוְשְׁיַת הָרָ"ן וְז"ל מש"כ הָרָ"ן בְּשֵׁם ר"ת לְחַלֵּק בֵּין מֻוְשְׁבָּע מִפִּי עַצְמוֹ לְמֻוְשְׁבָּע מִפִּי אֲחֵרִים בְּלֹא הִזְכִּיר הַשֵּׁם.

הַיְינוּ מִשּׁוּם דְּנִשְׁבָּע בְּלִי שֵׁם אֵינוֹ אֶלָּא יָד וּבְמֻוְשְׁבָּע מִפִּי אֲחֵרִים לֵיכָּא יָדוֹת. וּמַה שֶּׁהִקְשָׁה הָרָ"ן מֵהָא דְּסוֹטָה הָוֵי כְּמֻוְשְׁבָּע מִפִּי עַצְמָהּ מִשּׁוּם שֶׁאוֹמֶרֶת אָמֵן לק"מ שֶׁהֲרֵי סוֹטָה אֵינוֹ דּוֹמֶה לְכָל מֻוְשְׁבָּע מִפִּי עַצְמוֹ דְּאִם נִשְׁבַּע כָּל הַשְּׁבוּעָה טוֹב יוֹתֵר מֵאוֹמֵר אָמֵן לְחוּד וּבְסוֹטָה לָא מְהַנֵּי אִם תהי' נִשְׁבַּעַת מִפִּי עַצְמָהּ כָּל הַשְּׁבוּעָה וע"כ גְּזֵרַת הַכָּתוּב הוּא דְּסוֹטָה תִּהְיֶה מֻוְשְׁבַּעַת גַּם מִפִּי אֲחֵרִים דַּוְקָא ומש"ה בעי' שָׁם דַּוְקָא עכ"ל:)** בְּסוֹף הַדִּבּוּר אֶלָּא שֶׁהָרָאָב"ד ז"ל אָמַר דְּלְעִנְיַן מַלְקוּת אֵינוֹ לוֹקֶה אֶלָּא בְּהַזְכָּרַת הַשֵּׁם דִּבְכוּלְהוּ לָאוֵי דִּשְׁבוּעָה שֵׁם כָּתוּב בְּהוּ לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם ה' לֹא תִשָּׁבְעוּ בִשְׁמִי כו' אֲבָל לְעִנְיַן אִיסּוּרָא בְּלֹא שֵׁם נָמֵי אִיתָא עכ"ל בִּשְׁבוּעַת הָעֵדוּת כָּתַב שָׁם הָרָ"ן בְּשֵׁם הָרָאָב"ד דִּבְשְׁבוּעַת בִּיטּוּי לְקָרְבָּן וּלְבַל יַחֵל לָא בָּעֵינַן לֹא שֵׁם וְלֹא כִּינּוּי אֲבָל לְשֶׁעָבַר לְעִנְיַן מַלְקוּת בָּעֵינַן שֵׁם כְּדִכְתִיב לָא תִשָּׁבְעוּ בִשְׁמִי לַשָּׁקֶר.

וּשְׁנֵי הַלְּשׁוֹנוֹת שֶׁהֵבִיא הָרָ"ן כָּאן בִּנְדָרִים וְשָׁם בִּשְׁבוּעוֹת נִמְצָאִים לְפָנֵינוּ בְּהַשָּׁגוֹת הָרָאָב"ד שבפ"ב מהל' שְׁבוּעוֹת כָּתַב לֹא מָצִינוּ שָׁם אֶלָּא בְּעֵדוּת וּפְקָדוֹן כו' אֲבָל בִּשְׁבוּעַת בִּיטּוּי אפי' מִבְטָא אוֹ אִיפֶּר שְׁבוּעָה וה"מ לְקָרְבָּן וְכֵן לְבַל יַחֵל אֲבָל לְמַלְקוּת בָּעֵינַן שָׁם ובפ' י"ב עַל מ"ש הָרַמְבַּ"ם שָׁם מִי שֶׁנִּשְׁבָּע בַּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ כו' אֵין זֶה שְׁבוּעָה אע"פ שֶׁאֵין כַּוָּנָתוֹ אֶלָּא לְמִי שֶׁבָּרָאָם כָּתַב הָרַאֲבַ"ד אָמַר אַבְרָהָם לְחַיֵּיב קָרְבָּן וּמַלְקוּת וְסוֹתֵר לְכְאוֹרָה למ"ש בפ"ב דִּלְקָרְבָּן לָא בָּעֵינַן שָׁם וּכְבָר עָמַד ע"ז בַּעַל מַחֲנֶה אֶפְרַיִם שָׁם ובהג"ה כָּתַב דְּיֵשׁ לְיַיֵּשֵׁב דְּשָׁאנִי הָכָא בִּנְשִׁבַּע בִּשָּׁמַיִם וּבָאָרֶץ אע"ג שֶׁכַּוָּנָתוֹ לְמִי שֶׁבָּרָאָם כֵּיוָן דְּמַשְׁמָעוּת לְשׁוֹנוֹ לַשָּׁמַיִם מַמָּשׁ אֵין פִּיו וְלִבּוֹ שָׁווִין אֲבָל בִּנְשִׁבַּע סְתָם בִּלְשׁוֹן שְׁבוּעָה אַף שֶׁלֹּא הִזְכִּיר לֹא שֵׁם וְלֹא כִּינּוּי סוֹבֵר הָרָאָב"ד דְּגַם חִיּוּב קָרְבָּן אִיכָּא וּבַל יַחֵל וְרַק בְּמַלְקוּת דְּלְשֶׁעָבַר בָּעֵינַן שָׁם יעוי"ש בהג"ה אָמְנָם לְהַשְׁוּוֹת דִּבְרֵי הָרָ"ן שֶׁלְּפָנֵינוּ כָּאן בִּנְדָרִים עִם דִּבְרֵי הָרָ"ן בִּשְׁבוּעוֹת שֶׁכָּתַב בִּשְׁנֵי הַמְּקוֹמוֹת בְּשֵׁם הָרָאָב"ד לֹא יִתָּכְנוּ דְּכָאן כָּתַב דְּרַק

לְעִנְיַן אִיסּוּרָא בְּלֹא שֵׁם אִיתָא וּבִשְׁבוּעוֹת כָּתַב בְּשֵׁם הָרָאָבָ"ד דְּגַם לְקָרְבָּן וּלְבַל יַחֵל לָא בָּעֵינַן לֹא שֵׁם וְלֹא כִּינּוּי וע"ע שָׁם בָּרָ"ן בְּשָׁבוּעוֹת מַה שֶּׁהֵבִיא בְּשֵׁם אֲחֵרִים דְּלְרַבָּנָן כֵּיוָן דְּלִית לְהוּ ג"ש דְּאֵלָה אֵלָה לֹא בָּעֵי בְּשׁוּם שְׁבוּעָה לֹא שֵׁם וְלֹא כִּינּוּי בֵּין לְאִיסּוּר בֵּין לְקָרְבָּן בֵּין לְמַלְקוּת יעויי"ש: ע"ב גמ' הָהוּא דְּסָלֵיק מִינֵּי' הָהוּא מְפָרֵשׁ בְּרֵישָׁא כְּדְתָנַן בְּמַה מַדְלִיקִין וּבַמָּה אֵין מַדְלִיקִין אֵין מַדְלִיקִין כו' הָא דְּלֹא הֵבִיא מִפְּרָקָא קַמָּא דְּשַׁבָּת דְּקָתָנֵי יְצִיאוֹת הַשַּׁבָּת שְׁתַּיִם שֶׁהֵן אַרְבַּע בִּפְנִים וּשְׁתַּיִם שֶׁהֵן אַרְבַּע בַּחוּץ (ע' פרש"י שָׁם) וּמְפָרֵשׁ הַהוּא דְּסָלִיק מִינֵּי' בְּרֵישָׁא דְּקָתָנֵי כֵּיצַד הֶעָנִי עוֹמֵד בַּחוּץ כו' פָּשַׁט הֶעָנִי כו' דְּהַיְינוּ שְׁתַּיִם שֶׁהֵן אַרְבַּע בַּחוּץ וַהֲדַר מְפָרֵשׁ שְׁנַיִם שֶׁהֵן אַרְבַּע בִּפְנִים וּמָצָאתִי אַח"כ בס' בִּרְכוֹת רֹאשׁ עַל נָזִיר שֶׁעָמַד ע"ז.

נִרְאֶה לִי מִשּׁוּם שֶׁיֵּשׁ לְפָרֵשׁ פִּי' אַחֵר וכמ"ש רַשִׁ"י בְּשָׁבוּעוֹת דַּף ה' ע"א שֶׁמְּפָרֵשׁ שְׁתַּיִם שֶׁהֵן אַרְבַּע בִּפְנִים דְּבִפְנִים פֵּירוּשׁוֹ הַכְנָסוֹת וּבַחוּץ הַיְינוּ הוֹצָאוֹת ולפ"ז מְפָרֵשׁ בְּמַאי דְּפָתַח דְּפָתַח בְּהַכְנָסוֹת שֶׁהוּא פֵּירוּשָׁא דִּבְפָנִים וּמְפָרֵשׁ אַח"כ בְּמַאי דְּפָתַח פָּשַׁט הֶעָנִי אֶת יָדוֹ לִפְנִים הֲגַם שֶׁהַתּוֹךְ שָׁם דָּחוּ פירש"י שֶׁבַּשָּׁבוּעוֹת מִכֹּחַ קֻוּשְׁיַית הגמ' שָׁם דְּאִיצְטְרִיךְ לְמֵימַר וְקָא מְפָרֵשׁ הַכְנָסוֹת לְאַלְתַּר אֲבָל מ"מ מִגּוּף הַמִּשְׁנָה לָא פְּסִיקָא לְהוּ לְהָבִיא רְאָיָה דְּהַתַּנָּא מְפָרֵשׁ בְּמַאי דְּסָלִיק בְּרֵישָׁא לָכֵן שְׁבַק הגמ' לְהָבִיא רְאָיָה מִיְּצִיאוֹת הַשַּׁבָּת דְּאִיכָּא לְפָרוּשֵׁי הָכִי וְהָכִי אח"ז רַב מָצָאתִי תֵּירוּץ זֶה בס' עֵינַי יִשְׂרָאֵל בחי' עַל מס' שְׁבוּעוֹת עַיֵּין שָׁם שֶׁמְּיַישֵּׁב גַּם לְשִׁיטַת הַתּוֹךְ שָׁם בָּמָה טוֹמְנִין כו' בַּמָּה אִשָּׁה יוֹצְאָה כו' הִשְׁמִיט הגמ' פ' בָּמָה בְּהֵמָה בֵּין הַפְּרָקִים מִשּׁוּם דְּהָתָם מְפָרֵשׁ הַאי דְּפָתַח בְּרֵישָׁא וְיִהְיֶ' סְתִירָה לְתֵירוּצוֹ עַד שֶׁלְּבַסּוֹף פָּרִיךְ לי' וְהָא בְּמַה בְּהֵמָה יוֹצְאָה כו' וְהַדָּבָר תָּמוּהַּ דְּהִתְרַצֵּן יָדַלֵּג פ' זֶה וְהֶעֱבִיר עַיִן לְשָׁעָה חֲדָא וּמָצָאתִי בִּפְנֵי יְהוֹשֻׁעַ שָׁם שָׁעָמַד ע"ז וְתֵירֵץ דְּהָא דְּדָיֵיק לְקַמָּן בְּסוֹף הָעֲמוּד וְהָא בְּמַה בְּהֵמָה יוֹצְאָה דְּלָא אָוְושִׁי וְקָתָנֵי יוֹצֵא גָּמָל בְּרֵישָׁא וַהֲדַר קָתָנֵי אֵין הַגָּמָל יוֹצֵא הוּא דַּוְוקָא אַלִּיבָּא דמ"ד שָׁם בְּשַׁבָּת דַּהֲלָכָה כַּחֲנַנְיָא דִּנְטִירוּתָא יַתִּירְתָּא לָא הָוֵי מַשְׁאוֹי א"כ לפ"ז כָּל הָנָךְ דְּקָתָנֵי שָׁם בַּמִּשְׁנָה שֶׁהַבְּהֵמָה יוֹצֵאת בָּהֶם לְגוּפַיְיהוּ קָתָנֵי לְהוּ וְלֹא לְדִיוּקָא משא"כ לָמַ"ד דִּנְטִירוּתָא יַתִּירְתָּא נָמֵי הָוֵי מַשְׁאוֹי הָא דְּקָתָנֵי יוֹצֵא הַגָּמָל בְּאַפְסָר וְנָאקָה בַּחֲטָם לְדִיוּקָא קָתָנֵי לְהוּ דְּדַוְוקָא בְּהָנָךְ יוֹצְאוֹת שֶׁהֵן דֶּרֶךְ שְׁמִירָתָן לִמְעוּטֵי אִיפְּכָא שֶׁאִינָם יוֹצְאוֹת לֹא בִּשְׁמִירָה פְּחוּתָה מִזֶּה וְלֹא בִּשְׁמִירָה יַתִּירְתָּא וא"כ שַׁפִּיר שַׁיָּיךְ לְפָרֵשׁ יוֹצֵא הַגָּמָל בְּרֵישָׁא כֵּיוָן דְּמִינָּהּ שָׁמְעִינַן מִמֵּילָא בְּמַה שֶּׁיּוֹצְאָה וּבְמַה שֶׁאֵינָהּ יוֹצְאָה וּבְזֶה מְיֻישָּׁב הַסּוּגְיָא דִּידַן דְּהִתְרַצֵּן מִתְּחִילָּה סָבַר כְּהַךְ מ"ד דִּנְטִירוּתָא יַתִּירְתָּא נָמֵי הָוֵי מַשְׁאוֹי וּלְדִיוּקָא קָתָנֵי לְהוּ וְשַׁפִּיר שַׁיָּיךְ לְפָרֵשׁ יוֹצֵא הַגָּמָל בְּרֵישָׁא דְּמִמֵּילָא שָׁמְעִינַן מִינָּהּ גַּם בְּמַה שֶׁאִינוֹ יוֹצֵא כַּמְבֹאָר לְמַעְלָה וְהַמַּקְשֶׁן שֶׁהִקְשָׁה לְבַסּוֹף וְהָא בְּמַה בְּהֵמָה יוֹצְאָה דְּלָא אָוְושִׁי וְקָתָנֵי יוֹצֵא גָּמָל סוֹבֵר כַּחֲנַנְיָא דִּנְטִירוּתָא יַתִּירְתָּא לָא הָוֵי מַשְׁאוֹי וְכָל הָנָךְ דִּנְקַט שָׁם בַּמִּשְׁנָה לְגוּפַיְיהוּ קָתָנֵי לְהוּ וְלָאו לְדִיוּקָא אַפִּ"ה מְפָרֵשׁ הַהוּא דְּפָתַח בְּרֵישָׁא וּבֶאֱמֶת הֲלָכָה כַּחֲנַנְיָא לְהָכִי הָדַר בי' הַתָּרְצָן וּמַסִּיק אֶלָּא לָאו דַּוְוקָא כֵּן תּוֹכֶן דִּבְרֵי הפ"י שָׁם וְלִי נִרְאֶה לְתָרֵץ סִיּוּר דִּבְרֵי הגמ'.

מִשּׁוּם דִּבְרִישׁ נָזִיר מְשַׁנֵּי הגמ' הַקֻּוּשְׁיָ' מִבָּמָה בְּהֵמָה בְּעִנְיַן אַחֵר מִשּׁוּם דְּאִיסּוּרָא אַיְידֵי בְּהֵמָה הוּא דְּאָתֵי (ופי' רַשִׁ"י שָׁם דְּקַלִּישָׁא אִיסּוּרָא) מְפָרֵשׁ הֵיתֵרָא בְּרֵישָׁא וּלְהָכִי הַתָּרְצָן לֹא הָיָה חוֹשֵׁשׁ כ"כ לְתָרֵץ הַהִיא דְּבָמָּה בְּהֵמָה עַד לְבַסּוֹף שֶׁלֹּא הִנִּיחַ לוֹ וּפָרִיךְ לי' מכ"מ גַּם מִבָּמָה בְּהֵמָה וּמַסִּיק הָאֱמֶת אֶלָּא לָאו דַּוְוקָא כו' וּבְתוֹסְ'ד"ה יֵשׁ מֻוָתָּרוֹת בְּסוֹף הַדִּבּוּר

הֲבִיאוּ הָא דִּבְרִישׁ נָזִיר מְתָרֵץ בְּעִנְיָן אַחֵר אֶלָּא שֶׁצָּרִיךְ לְהַגִּיהַּ בְּדִבְרֵיהֶם מְעַט וְלִמְחוֹק שְׁתֵּי תי' (בְּאִיסּוּרָא מַיְירֵי) וצ"ל גַּבֵּי בְּהֵמָה דְּאִיסּוּרָא אַיְידֵי בְּהֵמָה הוּא: בפי' הָרֹא"ש ד"ה לְאַפּוֹקֵי שְׁבוּעָה דְּקָאָסַר נַפְשַׁיְ' מִן חֻפְצָא כו' וְנָזִיר אע"פ שֶׁנֶּאֱסַר בְּיַיִן אֵינוֹ נֶאֱסַר עָלָיו הַיַּיִן אֶלָּא בְּגוּפוֹ תָּלוּי הַנְּזִירוּת וּמִמֵּילָא נֶאֱסַר בַּיַּיִן וּבְתִגְלַחַת וּבְטֻמְאָה עכ"ל עַיֵּין בִּתְשׁוּ' מהרשד"ם חי"ד סי' ע"ו אַחַר שֶׁחָקַר בַּאֲרִיכוּת אִי נְזִירוּת הָוֵי כְּנֶדֶר דְּמַתְפִּיס חֻפְצָא אַנַפְשַׁיְ' אוֹ כִּשְׁבוּעוֹת דְּאָסַר נַפְשַׁיְ' מִן חֻפְצָא כָּתַב דַּאֲפִי' הָרֹא"ש מוֹדֶה דִּנְזִירוּת דִּין נֶדֶר יֵשׁ לוֹ וְלֹא שְׁבוּעָה ומ"ש הָרֹא"ש דְּנָזִיר אע"פ שֶׁנֶּאֱסַר בְּיַיִן כו' אֶלָּא בְּגוּפוֹ תָּלוּי הַנְּזִירוּת בָּא לְיַשֵּׁב סֵדֶר הַמִּשְׁנָה וה"ק וְנָזִיר אע"פ שֶׁנֶּאֱסַר בְּיַיִן פי' וא"כ דִּין נֶדֶר יֵשׁ לוֹ וא"כ הַדִּין הָיָה נוֹתֵן לְהַתְנָא לְמֵיתַנְיָ' בָּתַר נְדָרִים לְזֶה תֵּירֵץ דמ"מ אַחַר שֶׁיֵּשׁ הֶבְדֵּל בֵּין נְדָרִים מַמָּשׁ לִנְזִירוּת דְּנֶדֶר חֻפֵּץ שֶׁאוֹסֵר מַזְכִּירוֹ בְּפִירוּשׁ וְאִם לָאו אֵינוֹ אָסוּר בּוֹ וְנָזִיר אֵינוֹ כֵּן שְׁמִי שֶׁאָמַר הֲרֵינִי נָזִיר מִמֵּילָא נֶאֱסַר לָכֵן סִיְּדַר הַתְּנָא נְדָרִים שֶׁהֵן אִיסּוּר חֻפְצָא.

וְאַחַ"כ דִּין אִיסּוּר גַּבְרָא וְאַחַ"כ מִין אַחֵר אֶמְצָעִי שֶׁנִּרְאָה בְּצַד א' דּוֹמֶה לִשְׁבוּעָה בְּמַה שֶּׁאוֹסֵר עַצְמוֹ דִּכְמוֹ שֶׁשְּׁבוּעָה אוֹסֵר עַצְמוֹ אַף זֶה נָמֵי אוֹסֵר עַצְמוֹ וּמִמֵּילָא נֶאֱסְרוּ הַדְּבָרִים עָלָיו אֲבָל עִיקָּרוֹ וּמַהוּתוֹ נֶדֶר הוּא עכ"ל וע' במהרי"ט בָּרֹאשׁוֹנוֹת סי' נ"ג שֶׁכָּתַב ג"כ קָרוֹב לָזֶה וְזֶה לְשׁוֹנוֹ כָּךְ נ"ל בֵּירוּרָן שֶׁל דְּבָרִים דִּשְׁלֹשָׁה חִילּוּקֵי אִיסּוּר הֵן נֶדֶר חָל עַל הַחֻפֵּץ וְאֵין לוֹ שׁוּם שַׁיָּיכוּת עַל הָאָדָם הַנּוֹדֵר וּשְׁבוּעָה הוּא אִיסּוּר גַּבְרָא שֶׁאָסַר נַפְשׁוֹ מִן חֻפְצָא אֲבָל אֵין גּוּפוֹ שֶׁל אָדָם נִתְפַּס בָּהּ וְהָא דְּקָרֵינַן לֵיהּ אִיסּוּר גַּבְרָא הַיְינוּ דְּאִלּוּ הָיָה הַשְּׁבוּעָה חָל עַל הַחֻפֵּץ הי' נֶאֱסַר בֵּין לְעַצְמוֹ בֵּין לַאֲחֵרִים כִּי הֵיכִי דְּאַשְׁכְּחַן בִּנְדָרִים דְּאָדָם יָכוֹל לֶאֱסוֹר אֶת שֶׁלּוֹ בְּקוֹנָם עַל אֲחֵרִים מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּשְׁבוּעָה דְּאִלּוּ אָסַר נָכָסָיו עַל אֲחֵרִים בִּשְׁבוּעָה לָאו כְּלוּם הוּא לְהָכִי אָמְרִינַן דְּלָא חָיֵיל אֶלָּא אַגַּבְרָא דְּאָסַר נַפְשַׁיְ' מִן חֻפְצָא ומ"מ אֵין הָאִיסּוּר חָל עַל גּוּפוֹ שֶׁל הָאָדָם וְנָזִיר הוּא עַצְמוֹ נִתְפַּס בְּנֶדֶר וְנִתְקַדֵּשׁ גּוּפוֹ דֻּמְיָא דְּכֹהֵן וְנֶאֱסַר בְּתִגְלַחַת וּבְטֻמְאָה וא"צ לֶאֱסוֹר עַצְמוֹ עַל הַחֻפֵּץ תֵּדַע שֶׁאִלּוּ אָמַר הֲרֵינִי מֻשְׁבָּע לֹא אָמַר כְּלוּם וְאִם אָמַר הֲרֵינִי נָזִיר מְהַנֵּי מִשּׁוּם דְּנִתְפְּסָה קְדֻשָּׁה בְּגוּפוֹ הִלְכָךְ אִם אָדָם אַחֵר הִתְפִּיס בּוֹ וְאָמַר וַאֲנִי כָּמוֹךָ הֲרֵי הוּא נָזִיר.

משא"כ בִּשְׁבוּעָה שֶׁאִם אָמַר לַנַּשְׁבָּע וַאֲנָא דִּכְוָותָךְ לָאו כְּלוּם הוּא עכ"ל הַטָּהוֹר: וע"פ דִּבְרֵי הַגְּאוֹנִים הַלָּלוּ שֶׁעָשׂוּ לִנְזִירוּת עִנְיָן מְמֻצָּע בֵּין נֶדֶר לִשְׁבוּעָה יְתוֹרֶץ קו' הָרִיטְבָ"א שֶׁהֵבִיא הש"מ. דְּלָמָּה לֹא תָּנֵי במס' נָזִיר כָּל הָנֵי מִשּׁוּם דִּנְזִירוּת וּשְׁבוּעָה דָּמֵי לַהֲדָדֵי וְאַיְידֵי דְּתָנֵי תַּרְתֵּי תָּנֵי לְכֻלְּהוּ (וע' שְׁבוּעוֹת ג' וּבְתוֹסְ' שָׁם ד"ה גַּבֵּי הַדָּדֵי כְּתִיבִי) וע' בש"מ מַה שתי' ע"ז אָמְנָם לְפִי דִּבְרֵי הַגְּאוֹנִים הַנַּ"ל שֶׁעָשׂוּ לִנְזִירוּת עִנְיָן מְמֻצָּע ול"ד לֹא לְנֶדֶר וְלֹא לִשְׁבוּעָה אָתֵי שַׁפִּיר טְפֵי וע"ע במהרי"ט סי' נ"ד הֵבִיא דַּעַת הַגָּאוֹן ר' יְחִיאֵל בַּאסַאן זַ"ל שֶׁהִמְתִּיק הַדָּבָר בְּאוֹפָן אַחֵר וְרָאוּי לְהַעְתִּיקוֹ בְּכָאן וְז"ל אַף אֲנִי אֶעֱנֶה אֶת חֶלְקִי וְאוֹמַר שֶׁהַנְּזִירוּת הוּא אִיסּוּר חֻפְצָא מַמָּשׁ כְּנֶדֶר מִן הַנְּדָרִים אֶלָּא שֶׁהַחֻפֵּץ שֶׁהוּא אוֹסֵר עָלָיו הֵן אֲבֵרָיו פִּיו לִשְׁתּוֹת יַיִן שְׁעָרוֹ לְתִגְלַחַת יָדָיו לִנְגִיעָה בְּמֵת.

רַגְלָיו לְהִכָּנֵס בְּאֹהֶל הַמֵּת. לָכֵן דָּמֵי קָצַת לְאִיסּוּר גַּבְרָא לְפִי שֶׁרֹוב אֲבֵרָיו אוֹ כֻּלָּם אֲסוּרִים בִּדְבָרִים אֵלּוּ וְשָׁנִינוּ בְּסוֹף פ"ק דִּנְדָרִים.

הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ קוֹנָם פִּי מְדַבֵּר עִמָּךְ יָדַי עוֹשׂוֹת עִמָּךְ. רַגְלַי מֵהֲלָכוֹת עִמָּךְ אָסוּר וּפֵרְשׁוּ הָרֹא"ש וְהָרָ"ן זַ"ל שֶׁכַּוָּנַת הַגְּמָרָא שֶׁאָמְרוּ בְּאוֹמֵר יֵאָסֵר פִּי לְדִבּוּרִי.

הַיְינוּ נַעֲשֶׂה כְאוֹמֵר כו' וא"כ הָאוֹמֵר הֲרֵינִי נָזִיר גָּזַר עָלָיו הַכָּתוּב דִּסְתָמוֹ כְּאִלּוּ פֵּירֵשׁ שֶׁהוּא אוֹסֵר פִּיו לִפְרִי הַגֶּפֶן וּשְׂעָרוֹ לְתִגְלַחַת וְהַשְׁתָּא א"ש סֵדֶר הַמִּשְׁנָה. דְּנָקִיט נְזִירוּת בָּתַר שְׁבוּעוֹת שֶׁהוּא נֶדֶר דְּדָמֵי לִשְׁבוּעָה דְּאָסַר גּוּפוֹ וְאַבֵּרָיו עַל נַפְשׁוֹ כו' וּמַה שֶׁהִקְשׁוּ הַתּוֹסָ' פ"ג דִּשְׁבוּעוֹת (ד' כ"ה) דל"ל קְרָא לֶאֱסוֹר יֵין מִצְוָה כְּיֵין הָרְשׁוּת וְאַמַּאי לָא נָפְקָא לָן מִקְּרָא דִּנְדָרִים וְתֵירְצוּ דְּבִנְדָרִים אָסַר חֻפְצָא עֲלֵיהּ.

אֲבָל בְּנָזִיר שֶׁאוֹסֵר עַצְמוֹ עַל הַיַּיִן לָא חָיֵיל דִּנְדָרִים גּוּפַיְיהוּ כְּשֶׁאוֹסֵר עַצְמוֹ עַל הַסֻּכָּה לֹא חָיֵיל עכ"ל וּלְפִי מַה שֶׁפֵּרַשְׁנוּ יֵשׁ לְיַישֵׁב דה"ק דְּהֵ"א דְּזֶה דּוֹמֶה לִשְׁבוּעָה דְּהוּא אוֹסֵר נַפְשֵׁיהּ וְהוּא מְשֻׁעְבָּד לַעֲשׂוֹת הַמִּצְוָה מה"ס וְאַף כָּאן פִּיו מְשֻׁעְבָּד לִשְׁתּוֹת יַיִן מִצְוָה כו' ומש"ה הָוֵי אָמֵינָא דְּדָמֵי לִשְׁבוּעָה וְלָא חָיֵיל אַיַּיִן מִצְוָה וה"ה דְּהֵ"א בִּנְדָרִים גּוּפַיְיהוּ כה"ג כְּגוֹן הָאוֹמֵר קוֹנָם פִּי מִקּוֹרֵא אֶת שְׁמַע קוֹנָם רַגְלֵי נִכְנָסוֹת לַסֻּכָּה דְּלָא חָיֵיל וְזֶהוּ מ"ש הַתּוֹסָ' בְּדִבּוּר שאח"ז דִּבְנְדָרִים בְּכָל עִנְיָן שֶׁחָל אַדָּבָר הָרְשׁוּת חָל אַדָּבָר מִצְוָה עכ"ל הַטָּהוֹר (וְהֶעְתַּקְתִּי כָּל דְּבָרָיו שֶׁהֵם קִילּוֹרִין לָעֵינַיִם והס' הַזֶּה אֵינוֹ מָצוּי בְּיַד כָּל אָדָם) וע"ע בס' אַבְנֵי מִלּוּאִים בִּתְשׁוּ' סי' ט"ו: בר"נ ד"ה לְאַפּוֹקֵי שְׁבוּעָה דְּקָאָסַר נַפְשֵׁיהּ מִן חֻפְצָא כו' וּמַה מַּשְׁמַע דְּאֵין נֶדֶר בִּלְשׁוֹן שְׁבוּעָה וְלֹא שְׁבוּעָה בִּלְשׁוֹן נֶדֶר כו' וְאֵיכָא לְמֵידַק כו' וי"ל דְּהָנֵי לִישָׁנֵי לָאו בְּדַוְקָא נָקִיט לְהוּ כו' וּבִירוּשַׁלְמִי אִיפְּלִיג בְּהַאי דִּינָא דר' יוּדָן וְרַבִּי ור' מוֹנָא סָבְרִי אֵין נֶדֶר בִּלְשׁוֹן שְׁבוּעָה וְאֵין שְׁבוּעָה בִּלְשׁוֹן נֶדֶר ור' יוֹסֵי פְּלִיג עֲלַיְיהוּ וּמַשְׁמַע דקיי"ל כְּרַבִּים כו' עכ"ל בְּנוֹסַח הַיְרוּשַׁלְמִי שֶׁלְּפָנֵינוּ אי' א"ר יוּדָן בִּנְדָרִים אָסוּר וּבִשְׁבוּעוֹת מֻתָּר וְדַעַת ר' מוּנָא לֹא נִזְכַּר כְּלָל וּבָרִיטָב"א הַנִּדְפָּס עַל הֲלָכוֹת הָרַמְבַּ"ן הֵבִיא בפ"ב דִּמְכִילְתִּין ג"כ בְּנֻסָּח אַחֵר דר' יוּדָן ור' מוּנָא ג"כ לָא שָׁוּוּ אַהֲדָדֵי דר' יוּדָן מַתִּיר בֵּין בְּנֶדֶר שֶׁאָמַר בִּלְשׁוֹן שְׁבוּעָה וּבֵין בִּשְׁבוּעָה שֶׁאָמַר בִּלְשׁוֹן נֶדֶר ור' מוּנָא שָׁרֵי בִּנְדָרִים וְאוֹסֵר בִּשְׁבוּעוֹת הֵיכִי שֶׁהִזְכִּיר עָלֵי בַּסּוֹף ור' יוֹסֵי אוֹסֵר בֵּין בְּנֶדֶר שֶׁאָמַר בִּלְשׁוֹן שְׁבוּעָה וּבֵין בִּשְׁבוּעָה שֶׁאָמַר בִּלְשׁוֹן נֶדֶר.

וְשָׁלֹשׁ מַחֲלוֹקֶת בַּדָּבָר ע"ש וּכְפִי הַנִּרְאֶה שלהר"ן הי' לְפָנָיו גִּירְסָא אַחֲרִינָא: וְהִנֵּה דַּעַת הָרַמְבַּ"ן דְּנֶדֶר שֶׁאָמַרוֹ בִּלְשׁוֹן שְׁבוּעָה אוֹ שְׁבוּעָה בִּלְשׁוֹן נֶדֶר אִם כִּי אֵינוֹ מֵעִיקַּר נֶדֶר אוֹ שְׁבוּעָה יד מ"מ הָוֵי ובס' דה"מ הִקְשָׁה בְּשֵׁם הָרַב מוהריט"צ בִּתְשׁוּ' סי' צ"א דְּהָא סֵוגְיַין דגמ' דְּמַתְנִיתִין מַיְירֵי בְּיָדוֹת כִּדְאָמְרִינַן בגמ' פָּתַח בְּכִינּוּיִין וּמְפָרֵשׁ יָדוֹת וּלְדַעַת הָרַמְבַּ"ן זַ"ל דְּיָדוֹת הָוֵי אפי' אָמְרוּ בִּלְשׁוֹן שְׁבוּעָה דְּמִתְּסַר נַפְשֵׁיהּ אַחֻפְצָא א"כ לִיתְנֵי שְׁבוּעוֹת בָּתַר נְדָרִים דִּכְתִיבִי גַּבֵּי הֲדָדֵי וְכָתַב שְׁכֵן הִקְשָׁה ג"כ הָרַב בַּעַל נֶאֱמָן שְׁמוּאֵל זַ"ל וּבֶאֱמֶת אֵין זֶה קוּשְׁיָא כְּלָל הֲגַם דִּבְפֵירוּשָׁא מְפָרֵשׁ לְיָדוֹת בְּרִישָׁא דְּהַיְינוּ מוֹדֶרְנִי מִמְּךָ כו' מ"מ בְּעִיקַּר נְדָרִים וּשְׁבוּעוֹת לָא שָׁוּוּ לַהֲדָדֵי דְּעִיקַּר נֶדֶר הוּא בְּמַתְפִּיס חֻפְצָא עָלָיו וְעִיקַּר שְׁבוּעָה הוּא כְּשֶׁאוֹסֵר עַצְמוֹ עַל הַחֻפָּץ לְהָכִי נִיחָא לֵיהּ לְהַתָּנָא לְסָמוֹךְ חֲרָמִים לִנְדָרִים דִּשְׁנֵיהֶם שָׁוּוּ לְגַמְרֵי וּבְפֶרֶט לפי' הָרָ"ן בְּמַתְנִיתִין דַּחֲרָמִים דְּמַתְנִיתִין אַיְירֵי בְּחֶרְמֵי אִיסּוּר דְּהַיְינוּ נְדָרִים מַמָּשׁ אֶלָּא נָחֵלֵק בְּשִׁינּוּי לָשׁוֹן: בְּהַמְפָרֵשׁ ד"ה הָלֵין פָּתַח בְּרִישָׁא מִשּׁוּם דְּאָוְושֵׁי לי' דְּיֵשׁ נוֹחֲלִין וּמַנְחִילִין נְפִישֵׁי מְהַנֵּי דְּלָא מַנְחִילִין כו' ע' שְׁבוּעוֹת (ג'.

) שָׁם אָמְרוּ אַיְידֵי דְּזוּטְרִין מִילַּיְיהוּ פָּסֵיק שָׁרֵי לְהוּ וַהֲדַר תָּנֵי שְׁבוּעוֹת דִּנְפִישִׁין מִילַּיְיהוּ כו' וְיֵשׁ לְחַלֵּק עוֹד כָּתַב הַמְפָרֵשׁ לִישָׁנָא אַחֲרִינָא אָוְושֵׁי דְּקָתָנֵי ד' דְּבָרִים הוֹאִיל וְתָנֵי כָּל הָנֵי מַתְחִיל הַהִיא דְּפָרֵישׁ בְּרִישָׁא וכ"פ הָרֹא"ש אִם נֹאמַר דְּהַקְּפִידָא דַּוְקָא אִם הוּא

בְּאַרְבָּעָה דְּבָרִים נִיחָא הָא דְּבכּוּרִים פ"א מִשְׁנָה ג' יֵשׁ מְבִיאִין בִּכּוּרִים וְקוֹרִין מְבִיאִין וְלֹא קוֹרִין.

וְיֵשׁ שֶׁאֵינָן מְבִיאִים אֵלּוּ שֶׁאֵינָן מְבִיאִין דְּשָׁם אִיכָּא ג' בָּבֵי וּמְפָרֵשׁ הַהִיא דְּסָלִיק בְּרֵישָׁא וְלֹא בְּמַאי דְּפָתַח דְּמִיקְרֵי לָא אָוְושִׁי דִּינֵי וְדַוְקָא אִם יֵשׁ אַרְבָּעָה בָּבֵי מִיקְרֵי אָוְושִׁי דִּינֵי אַדְּקָצָת צ"ע מִמַּתְנִיתִין דִּכְרִיתוֹת פ"א מ"ג דְּשָׁם לָא קָתָנֵי רַק שְׁלֹשָׁה בָּבוֹת יֵשׁ מְבִיאוֹת קָרְבָּן וְנֶאֱכָל וְיֵשׁ מְבִיאוֹת וְאֵינוֹ נֶאֱכָל וְיֵשׁ שֶׁאֵינָן מְבִיאוֹת וּמְפָרֵשׁ הַהִיא דְּפָתַח בְּרֵישָׁא אֵלּוּ מְבִיאוֹת קָרְבָּן וְנֶאֱכָל וּמִשּׁוּם דְּלִקּוּשְׁטָא דְּמִילְתָא וּלְמַסְקָנָא לֵיכָּא קְפִידָא בְּמִילְתָא דְּזִמְנִין מְפָרֵשׁ הָהוּא דְּפָתַח בְּרֵישָׁא וְזִמְנִין מְפָרֵשׁ הַהוּא דְּסָלִיק בְּרֵישָׁא לָא חָשׁ הַמַּקְשָׁן ג"כ לְדַקְדֵּק מִכָּל הַסֻּגְיוֹת וּלְהַשְׁווֹתָם יַחַד: תוס' ד"ה מ"ש גַּבֵּי נָזִיר בְּסוֹף הַדִּבּוּר וְיֵשׁ לוֹמַר כֵּיוָן דְּלֵית בֵּיהּ יָדוֹת לֹא חָשׁוּ לְהַזְכִּירָם עכ"ל תָּמוּהַּ לְכְאוֹרָה דְּהָא אִיתָא לְקַמָּן (ט.

) כְּנִדְרֵי רְשָׁעִים הֲרֵינִי עָלַי הֵימֶנּוּ נֶדֶר בְּנָזִירוּבְקָרְבָּן וּבִשְׁבוּעָה וּמְפָרֵשׁ בגמ' הֵימֶנּוּ בִּשְׁבוּעָה דְּאָמַר הֵימֶנּוּ שֶׁלֹּא אוֹכַל וְהוּא מִדִּין יָד כִּדְפֵירֵשׁ הָרָ"ן שָׁם וּבִשְׁבוּעוֹת פ"ג כָּתַב שָׁם הָרָ"ן בְּבֵיאוּר יוֹתֵר דע"כ לָא אִיבַּעְיָ' לַן הָתָם בִּנְדָרִים אֶלָּא אִם יֵשׁ יָד לְפֵאָה וּלְהָנָךְ אַחֲרִינָא כִּדְאִי' הָתָם אֲבָל בִּשְׁבוּעוֹת לָא אִיבַּעְיָא לַן מִשּׁוּם דְּאִתַּקֵּשׁ לִנְדָרִים דִּכְתִיב כִּי יִדֹּור נֶדֶר אוֹ הִשָּׁבַע שְׁבוּעָה וְאַשְׁכְּחַן יָדוֹת בִּשְׁבוּעָה כְּדִתְנַן נֶדֶר בְּקָרְבָּן וּבִשְׁבוּעָה וכ"כ הָרַ"ן בְּמִכִילְתִּין (ד' ז'.

) ד"ה הֶפְקֵר כו' וּמָצָאתִי בְּמֵאירִי שֶׁכָּתַב שֶׁרַבִּים כָּתְבוּ שֶׁאֵין יָד לִשְׁבוּעָה ומ"מ תַּלְמוּד הַמַּעֲרָב מֵעִיד לָנוּ שֶׁיֵּשׁ יָד לִשְׁבוּעָה וְאַף בְּמִשְׁנָתֵינוּ אַתָּה לָמֵד שֶׁאִם אָמַר כְּנִדְרֵי רְשָׁעִים שֶׁלֹּא אוֹכַל חַיָּיב מִדִּין שְׁבוּעָה ואע"פ שֶׁלֹּא הִזְכִּיר לְשׁוֹן שְׁבוּעָה מ"מ יַד שְׁבוּעָה הוּא אֶלָּא שֶׁבְּזוֹ אֶפְשָׁר שֶׁכְּנִדְרֵי רְשָׁעִים הָוֵי כְּאוֹמֵר שְׁבוּעָה עכ"ל הַמְּאִירִי: וּכְבוֹד הָרַב הַגָּאוֹן בעהמ"ח הָעֵמֶק שְׁאֵלָה כַּאֲשֶׁר רָאָה אֵלֶּה הַדְּבָרִים בְּמְחֻבַּרְתִּי אָמַר לִי שֶׁהוּא יְיַשֵּׁב דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' וּמָסַר לִי בכת"י הַטָּהוֹרָה לְהַדְפִּיסָם בִּשְׁמוֹ וְזֶה לְשׁוֹנוֹ וְנִרְאֶה פי' הַתּוֹסָ' שכ' דְּבִשְׁבוּעוֹת לֵיכָּא יָדוֹת הַיְינוּ בְּמֻוְשְׁבָּע מִפִּי אֲחֵרִים שֶׁהֲרֵי עִיקַּר יָדוֹת לָמַדְנוּ מִדִּכְתִיב כִּי יִדֹּור נֶדֶר אוֹ הִשָּׁבַע שְׁבוּעָה.

וְזֶה אֵינוֹ אֶלָּא בִּשְׁבוּעַת בִּיטוּי שֶׁהוּא מִפִּי עַצְמוֹ משא"כ בְּמֻוְשְׁבָּע מִפִּי אֲחֵרִים וּמִשּׁוּם דִּבְמַסָּ' שְׁבוּעוֹת שָׁנִינוּ גַּם מֻוְשְׁבָּע מִפִּי אֲחֵרִים הַיְינוּ שְׁבוּעַת הָעֵדוּת וּשְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן מש"ה לֹא שָׁנִינוּ בְּתְחִלַּת המס' כָּל כִּינּוּיֵי שְׁבוּעוֹת כְּשְׁבוּעוֹת דְּלֵיהֱוֵי מַשְׁמַע דְּקָאֵי עַל כָּל שְׁבוּעוֹת שֶׁבְּמַסָּ' וע"ל בהג"ה מ"ש בְּשֵׁמוֹ לְיַיֵּשֵׁב קו' הָרָ"ן עַל ר"ת נִידּוֹן אִם צָרִיךְ שָׁם בִּשְׁבוּעָה שֶׁחִילֵּק ג"כ בֵּין מֻוְשְׁבָּע מפ"ע לְמֻוְשְׁבָּע מִפִּי אֲחֵרִים: דַּף ג' בְּרַשִׁ"י ד"ה מַאי אִיכָּא לְמֵימַר כו' הָא תַּרְוַיְיהוּ בֵּין יָדוֹת בֵּין כִּינּוּיִין מִדְּרָשָׁא אָתְיָין וּמִדְּרַבָּנָן נִינְהוּ עכ"ל.

בס' דה"מ כ' ע"ז צ"ע מַה יַּעֲנֶה בְּיוֹם שֶׁיְּדַוְבַּר בּוֹ סֻוגְיָ' דִּלְקַמָּן (ד' ז':) דְּאָמַר אַבָּיֵי מוֹדֶה ר"ע לְעִנְיַן מַלְקוֹת שֶׁאֵינוֹ לוֹקֶה. וְהַיְינוּ דַּוְקָא בְּמֻנָּדֶה אֲבָל לְדִ' דְּמְסַפְּקָא לי' לר"ע והי' רַק חוֹכֵךְ לְהַחְמִיר מִסְּפֵיקָא לְכָךְ אֵינוֹ לוֹקֶה אֲבָל בְּיָדוֹת וַוַדַּאי פְּשִׁיטָא דְּלוֹקֶה וּמִדְּאוֹרַיְיתָא הוּא עכ"ל וּכְבָר עָמַד עַל זֶה בַּנּוֹדָע בִּיהוּדָא במ"ת חי"ד סי' קמ"ה וְכָתַב שְׁכַּוָּונַת רַשִׁ"י שֶׁאֵינוֹ מְפוֹרָשׁ בְּהֶדְיָא וע"ד שֶׁפֵּירְשׁוּ מְפָרְשֵׁי הָרַמְבַּ"ם זַ"ל בְּקִדּוּשֵׁי כֶּסֶף כַּנּוֹדָע ע' במ"מ ובכ"מ בַּפֵּ"א מהל' אִישׁוּת הֲלָכָה ב' עכ"ל וע' בְּהַגָּהוֹת הָרָשָׁ"שׁ כָּתַב זֹאת מִסְּבָרָא דְּנַפְשֵׁי' וּכְבָר קָדָמוֹ בְּזֶה בַּעַל הנו"ב זַ"ל: בְּתוֹסָ' ד"ה לַעֲשׂוֹת כִּינּוּיֵי נְזִירוּת כִּנְזִירוּת לָא מִיבַּעְיָא

קָרָא יַתִּירָא כו' וְלָא אִיצְטְרִיךְ הַיְתּוּר רַק לְיָדוֹת וְלֹא לְכִינּוּיִין דְּמַגּוּפֵי' דִּקְרָא שָׁמְעִינַן הַכִּינּוּיִין וּבְכְדֵי הִזְכִּירָם תֵּדַע דְּבָהֶיְקֵּשׁ דְּסֵיפָא לֹא מַזְכִּיר הַכִּינּוּיִין כו' וְיִתּוּר דְּאִצְטְרִיךְ לְמִדְרַשׁ יְדוֹת נְזִירוּת כִּנְזִירוּת כצ"ל וְכֵן תִּמְצָא בְּשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת: בר"נ ד"ה לַעֲשׂוֹת יְדוֹת נְזִירוּת כִּנְזִירוּת ול"ג כִּינּוּיֵי נְזִירוּת כִּנְזִירוּת כו' דְּאִי לְשׁוֹן נָכְרִים הֵם ל"צ קְרָא כו' בְּזֶה יֵשׁ לוֹמַר דְּאִיצְטְרִיךְ אַף לְלָשׁוֹן מְשֻׁבָּשׁ שֶׁנִּשְׁתַּבֵּשׁ מִלְּשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ וכמ"ש לְעֵיל הָרָ"ן בְּשֵׁם הֶחָכָם הַגָּדוֹל ר"י בַּר חִסְדַּאי זַ"ל ע' בְּסוֹטָה (ד' ל"ג.

) בַּתּוֹסָ' ד"ה אַתְיָא תֻּחֵטָא כו' וּבְשָׁבוּעוֹת (ד' לט) אַף הִיא בְּלִשּׁוֹנָהּ נֶאֱמְרָה אַחַ"כ מָצָאתִי בְּקָרְבָּן עֵדָה עַל הַיְרוּשַׁלְמִי שֶׁכָּתַב כֵּן: שָׁם ד"ה וּמַה נְּדָרִים עוֹבֵר בְּבַל יַחֵל וּבַל תְּאַחֵר אִם אָמַר כְּכָךְ זֶה עָלַי בָּבֶל יַחֵל.

וְאִי נָדַר לְהָבִיא קָרְבָּן אִיכָּא בַּל תְּאַחֵר עכ"ל מִדְּבָרָיו אֵלּוּ שֶׁחִילֵּק אֶת הב' לְאִוּוּיָן וְאוֹקֵי בַּל יַחֵל לִנְדָרֵי אִיסּוּר וּבַל תְּאַחֵר לִנְדָרֵי מִצְוָה כְּמוֹ קָרְבָּן מַשְׁמַע דִּבְנִדְרֵי אִיסּוּר לֵיכָּא בַּל תְּאַחֵר וְכֵן כָּתַב המהרי"ט בָּרֹאשׁוֹנוֹת סי' קל"א וְז"ל אֲבָל בִּנְדָרֵי הָרְשׁוּת דְּאֵין מִצְוָה לְקַיְּמָן וְאַדְּרַבָּה אָמְרִינַן הַנּוֹדֵר כְּאִלּוּ בָּנָה בָּמָה וְהַמְקַיְּמוֹ כְּאִלּוּ הִקְרִיב עָלֶיהָ קָרְבָּן לֹא שַׁיָּיךְ בי' בַּל תְּאַחֵר.

תֵּדַע דבפ"ק דר"ה דָּרְשִׁינַן מֵהַאי קְרָא דְּכִי תִּדֹּור נֶדֶר וכו' כַּמָּה מִילֵּי דְּהֶקְדֵּשׁוֹת וְקָרְבָּנוֹת מִיתּוֹרָא דִּקְרָאֵי אַלְמָא אֵין דָּבָר הָרְשׁוּת בְּמַשְׁמַע הַכָּתוּב כו' עיי"ש עכ"ל אָכֵן עַיֵּין לְקַמָּן (דַּף ס"ג.) כָּתַב שָׁם הָרָ"ן דְּבְאוֹמֵר קוֹנָם יַיִן שֶׁאֲנִי טוֹעֵם שָׁנָה אַחַת אע"פ שֶׁאוֹתָהּ שָׁנָה שֶׁנָּדַר בָּהּ מְעֻוָּבֶרֶת אֵין חִדֵּשׁ הָעִבּוּר בְּכְלָל שֶׁהֲרֵי אִם לֹא נָהַג בְּאִיסּוּרָא שָׁנָה זוֹ מַשְׁלִים לְשָׁנָה הַבָּאָה אע"פ שֶׁאָסוּר לוֹ לַעֲשׂוֹת כֵּן בַּתְּחִלָּה דְּאִיכָּא בַּל תְּאַחֵר עכ"ל נִרְאֶה מִדְּבָרָיו שָׁם דְּגַם בִּנְדָרֵי אִיסּוּר אִיכָּא בַּל תְּאַחֵר וע' בְּמַחֲנֵה אֶפְרַיִם הל' שְׁבוּעוֹת סי' י"ד בְּאֶמְצַע הַתְּשׁוּבָה שֶׁכָּתַב וְז"ל הֲגַם שֶׁמִּדִּבְרֵי הָרָ"ן פ' קוֹנָם נִרְאֶה דִּבְכָל נְדָרִים אִיכָּא בַּל תְּאַחֵר הַדְּבָרִים תְּמוּהִים עכ"ל וּבְחִדּוּשֵׁי הָרִיטְבָ"א עַל ר"ה (ד' ו':) ד"ה אָמַר רָבָא כו' רָאִיתִי שכ' דִּבְכָל נְדָרִים וּשְׁבוּעוֹת אִיכָּא לָאו דְּבַל תְּאַחֵר כִּדְאִי' פ"ק דְּנָדָרִים עכ"ל: ומ"ש הָרָ"ן וְאִי נָדַר לְהָבִיא קָרְבָּן אִיכָּא בַּל תְּאַחֵר אֵין לְפָרֵשׁ כַּוָּנָתוֹ דְּרַק לָאו בַּל תְּאַחֵר אִיכָּא בְּנוֹדֵר לְהָבִיא קָרְבָּן אֲבָל לֹא לָאו דְּבַל יַחֵל דְּזֶה אֵינוֹ דמ"ט לֹא יִהְיֶה חָל עָלָיו לָאו דְּבַל יַחֵל ג"כ אֶלָּא יֵשׁ לְפָרֵשׁ כַּוָּנָתוֹ דְּגַם לָאו בַּל תְּאַחֵר אִיכָּא בְּנוֹדֵר לְהָבִיא קָרְבָּן משא"כ בִּנְדָרֵי אִיסּוּר לֵיכָּא רַק לָאו דְּבַל יַחֵל וְלֹא לָאו דְּבַל תְּאַחֵר וכמ"ש לְעֵיל וְאוּלַי י"ל דְּהָרָ"ן בפ' קוֹנָם מְשׁוּם אִיסּוּרָא דְּבַל תְּאַחֵר קָא מִיכַּוֵּין דְּרָאוּי לָאָדָם לְהַזְדָּרֵז וּלְקַיֵּים בְּהֶקְדֵּם כָּל מַה שֶּׁיּוּכַל וְז"ל הָרַמְבַּ"ם בַּפֵּ"א מהל' עֲרָכִין הֲלָכָה א' הָעֲרָכִין הֵם מִכְּלַל נִדְרֵי הֶקְדֵּשׁ שֶׁנֶּאֱמַר אִישׁ כִּי יַפְלִיא נֶדֶר בְּעֶרְכְּךָ כו' לְפִיכָךְ חַיָּיבִים עֲלֵיהֶם מְשׁוּם לֹא יַחֵל דְּבָרוֹ וּמְשׁוּם לֹא תְאַחֵר לְשַׁלְּמוֹ וכ"כ בְּסֵפֶר הַמִּצְוֹת שֶׁלּוֹ וְז"ל בְּסִפְרֵי אָמְרוּ לֹא יַחֵל מַגִּיד שֶׁעוֹבֵר עַל בַּל יַחֵל וְעַל בַּל תְּאַחֵר כְּלוֹמַר כְּשֶׁנָּדַר קָרְבָּן וְלֹא הִקְרִיבוֹ וְעָבַר עָלָיו ג' רְגָלִים כְּסִדְרָן הוּא חַיָּיב מְשׁוּם בַּל יַחֵל וּבַל תְּאַחֵר וְהָרַמְבַּ"ן בְּהַשָּׂגוֹתָיו לְמ"ע ס"ס צ"ד הִשִּׂיג עָלָיו בְּמ"ש דְּאַחַר ג' רְגָלִים עוֹבֵר בְּבַל יַחֵל דִּלְדַעְתּוֹ בָּבֶל יַחֵל אֵינוֹ עוֹבֵר עַד שֶׁיִּהְיֶה בְּאוֹפֶן שא"א עוֹד לְקַיְּמוֹ וע' בר"ה (ד' ו'.

) וְהָיָה בְּדִ חֵטְא וְלֹא בְּקָרְבָּנְךָ חֵטְא סד"א כו' אֵימָא בְּהַאי עָוֹן דב"ת כו' וּבְטוּרֵי אֶבֶן שָׁם מְשָׁם יֵשׁ לְהָבִיא ראי' לְשִׁיטַת הָרַמְבַּ"ן וע' בס' מֵעִין הַחָכְמָה בְּסֵדֶר א"ת ב"ש ס"ק קט"ז

מַה שֶּׁבְּיֵאֵר הַסִּפְרִי הַנַּ"ל לכ"א מֵהַשִּׁיטוֹת וע' בְּתִשׁוּ' מהרי"ט חֵלֶק ג' סי' קכ"ד בְּסוֹפוֹ שֶׁכָּתַב דְּלָא נֶאֱמַר בַּל יַחֵל אֶלָּא בְּנֶדֶר שֶׁאוֹסֵר הַחֵפֶץ עָלָיו אוֹ בִּשְׁבוּעָה שֶׁאוֹסֵר נַפְשׁוֹ מַהַחֵפֶץ אֲבָל לֹא בְּנִדְרֵי צְדָקָה וּבִנְדָבָה דְּלִיכָּא אֶלָּא עֲשֵׂה עיי"ש: שָׁם ד"ה הַבַּעַל מֵיפֵר נִדְרֵי אִשְׁתּוֹ עִינּוּי נֶפֶשׁ וּדְבָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ וְכִדְאִיתָא בְּסִפְרֵי עכ"ל הָא דְּמְסַיֵּים וְכִדְאִיתָא בְּסִפְרֵי תָּמוּהַּ לְכְאוֹרָה דְּלָא ה"ל לְהָבִיא מִסִּפְרֵי הֲלֹא גְּמָרָא עֲרוּכָה הִיא בִּמְכִילְתִּין לְקַמָּן (דַּף עט:) דְּפָרִיךְ שָׁם נִדְרֵי עִינּוּי נֶפֶשׁ הוּא דְּמֵיפֵר שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ אֵינוֹ מֵיפֵר וְהָא תַּנְיָא בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ מְלַמֵּד שֶׁהַבַּעַל מֵיפֵר נְדָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ וּמְשַׁנֵּי הָלִין וְהָלִין מֵיפֵר מִיהוּ כו' וְגַם מ"ש הָרָ"ן בְּדִבּוּר שאח"ז הַבַּעַל מֵיפֵר נִדְרֵי אִשְׁתּוֹ דִּכְתִיב וְאִם הָפֵר יָפֵר הוּא מְיֻוָּתָר לְגַמְרֵי וּמַפְסִיק בֵּינָתַיִם בד"ה מֵיפֵר נִדְרֵי בִּתּוֹ וְכָל זֶה מִקּוֹשְׁי הֲבָנָה וְזֶה רַבּוֹת בְּשָׁנִים שָׁמַעְתִּי מֵהָרַב הַגָּאוֹן כו' כבקש"ת מו"ה בְּצַלְאֵל הַכֹּהֵן זצוק"ל שֶׁשָּׁנִי הַדִּבּוּרִים הַלָּלוּ בְּדִבּוּר אֶחָד נֶאֶמְרוּ וכצ"ל הַבַּעַל מֵיפֵר נִדְרֵי אִשְׁתּוֹ דִּכְתִיב וְאִם הָפֵר יָפֵר וְהָנָךְ תֵּיבוֹת נִדְרֵי ע"נ וּדְבָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ וְכִדְאִיתָא בְּסִפְרֵי צ"ל בד"ה מֵיפֵר נִדְרֵי בִּתּוֹ שָׁם צ"ל נִדְרֵי עִינּוּי נֶפֶשׁ וּדְבָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ וְכִדְאִיתָא בְּסִפְרֵי וְכַוָּנָתוֹ לְאַפּוּקֵי מִדַּעַת הָרַמְבַּ"ם דְּסוֹבֵר דְּאָב מֵיפֵר כָּל נִדְרֵי בִּתּוֹ אֲפִילּוּ דְּבָרִים שֶׁאֵינָם ע"נ וְלֹא בֵּינוֹ לְבֵינָהּ וְהֶבִיאוֹ הָרָ"ן לְקַמָּן (דַּף סח.

) סוֹף ד"ה לוֹמַר שֶׁהַבַּעַל מֵיפֵר וְשָׁם סָתַר הָרָ"ן דַּעַת הָרַמְבַּ"ם מֵהָא דְּסִפְרֵי עיי"ש. וְזֶה רָמַז הָרָ"ן כָּאן ג"כ בְּקִצָּרָה.

וְהַדְּבָרִים בְּרוּרִים שהגה"ה נְכוֹנָה וְצוֹדֶקֶת הִיא ודפח"ח: שָׁם ד"ה דִּבְּרָה תּוֹרָה כִּלְשׁוֹן ב"א. ואע"ג דְּאִיכָּא לְמֵידְרַשׁ לָא דָּרְשִׁינַן כִּדְמוֹכַח כו' ע' במ"ל הל' דֵּעוֹת פ"ו הֲלָכָה ז שֶׁכָּתַב צ"ע לְפִי מ"ש הַתּוֹסָ' בב"מ (דַּף ל"א:) ד"ה דִּבְּרָה תּוֹרָה כו' דְּכָל הֵיכִי דְּאִיכָּא לְמֵידְרַשׁ דָּרְשִׁינַן וְלָא אָמְרִינַן דִּבְּרָה תּוֹרָה כִּלְשׁוֹן ב"א אֶלָּא הֵיכִי דְּמוֹכְחִי קְרָאֵי בְּהֵיפֶךְ (פי' בְּהֵיפּוּךְ מֵהַדָּרָשׁ כְּגוֹן הָעֲנָק תַּעֲנִיק דְּדָרְשִׁינַן אפי' לֹא נִתְבָּרֵךְ הַבַּיִת בִּגְלָלוֹ מִכָּפֶל לָשׁוֹן הָעֲנָק תַּעֲנִיק וּקְרָא מוּכָח בְּהֵיפֶךְ דִּכְתִיב אֲשֶׁר בֵּרַכְךָ דְּמַשְׁמַע דַּוְקָא נִתְבָּרֵךְ הַבַּיִת בִּגְלָלוֹ) אָז הוּא דְּאָמְרִינַן דִּבְּרָה תּוֹרָה כִּלְשׁוֹן ב"א.

אֲבָל הֵיכִי דְּלָא מוֹכְחִיקְרָאֵי בְּהֵיפּוּךְ מוֹדָה ר"ש דְּדָרְשִׁינַן הַכָּפֶל וְלָא אָמְרִינַן דִּבְּרָה תּוֹרָה כלב"א. א"כ הָכָא בִּנְדָרִים דְּלָא מוֹכְחִי קְרָאֵי לְהֵיפֶךְ שֶׁלֹּא לְרַבּוֹת יָדוֹת נְדָרִים כִּנְדָרִים אֵיךְ אָמְרִינַן הָכָא הָנִיחָא לָמ"ד דִּבְּרָה תּוֹרָה כלב"א עכ"ל וּבְעֵינַי יִפָּלֵא דְּהָא הַתּוֹסָפוֹת בְּעַצְמָם הִקְשׁוּ זֶה בִּמְנָחוֹת (דַּף י"ז:) סוֹף ד"ה מַאי הֶאָכֵל יֵאָכֵל וְז"ל וְעוֹד לָמ"ד דִּבְּרָה תּוֹרָה נָמֵי מִי נִיחָא מַה טַּעַם יֵשׁ שָׁם שֶׁלֹּא לִדְרוֹשׁ לִנְדּוֹר נֶדֶר לְרַבּוֹת יָדוֹת נְדָרִים כִּנְדָרִים כְּמוֹ גַּבֵּי נְזִירוּת דִּכְתִיב נָזִיר עכ"ל וְשָׁם נִשְׁאֲרוּ בְּקֻשְׁיָ' אָכֵן בְּסוֹטָה (כ"ד:) תֵּירְצוּ זֶה וְכָתְבוּ דְּבָהָא פְּלִיגִי מַאן דְּאִית לֵיהּ דִּבְּרָה תּוֹרָה כִּלְשׁוֹן ב"א וּמַאן דל"ל דִּבְּרָה תּוֹרָה כלב"א מַאן דְּאִית לֵיהּ דִּבְּרָה תּוֹרָה כלב"א כו' סָבַר דְּלָא נוּכַל לְהוֹצִיא מִמַּשְׁמָעוּתָן דְּלָאו קְרָא יְתֵירָה הוּא כו' וְסָוְגִיַּן דְּרִישׁ נְדָרִים (ג'.

) צָרִיךְ לְפָרוֹשֵׁי הָכִי כו' הַשְׁתָּא דִּכְתִיב לְנַדּוֹר נֶדֶר דִּבְּרָה תּוֹרָה כלב"א פי' כֵּינָן דְּלֹא שִׁיְּנָה קְרָא בְּדִבּוּרֵי' וְלָאו קְרָא יְתֵירָה הוּא לְמֵידְרַשׁ מִינֵּי' כִּינּוּיִין וְיָדוֹת דְּמַמַּשְׁמָעוּת דְּקְרָא לָא נָפְקָא אֶלָּא מֵרִיבּוּיָא דְּקְרָא וּבְלֹא קְרָא יְתֵירָה לָא מַסְתַּבַּר לְרַבּוֹתָהוּ וּלְמֵימַר דְּלִיחַיְּבוּ קוֹנָם וְקוֹנֵס כְּמוֹ שֶׁאָמַר קָרְבָּן כו' הִלְכָךְ צָרִיךְ קְרָא יְתֵירָה כו' עכ"ל הֲרֵי לְפָנֵינוּ שֶׁהַתּוֹסָ'

בְּעַצְמָם עָמְדוּ עַל מַה שֶׁהִקְשָׁה המ"ל עֲלֵיהֶם וְתֵירְצוּ הֵיטֵב: ע"ב גמ' בְּשִׁלָּמָא בַּל יַחֵל דְּנָדָרִים מַשְׁכַּחַתְּ לַהּ כְּגוֹן דְּאָמַר כְּכָר זֶה אוֹכֵל וְלָא אֲכָלָהּ כו' הגרע"א בְּגִלְיוֹן הַשַּׁ"ס כָּתַב צ"ע דְּהָא נָדָר בְּקוּם וַעֲשֵׂה לָא מַשְׁכַּחַת לָהּ דְּכָל נָדָר הוּא שֶׁאוֹסֵר הַחֵפֶץ עָלָיו אֲבָל לִירְדּוֹר לַעֲשׂוֹת מַעֲשֶׂה לָא מַשְׁכַּחַת לָהּ עכ"ל וכ"כ הָרָ"ן לְקַמָּן (ח'.

) ד"ה וַהֲלֹא מֻוְשְׁבָּע כו' וְז"ל שֶׁהֲרֵי נָדַר כֵּינָן שֶׁהוּא מִתְּסַר חֻפְצָא אַנַּפְשַׁיְ' לֵיתֵי' לְעוֹלָם בְּאֶעֱשֶׂה וְהָרַב הג' מוהרש"ש זַ"ל בְּהַגָּהוֹתָיו חָתַר לְמְצוֹא דֶּרֶךְ לְיַיְשֵׁב דְּמַשְׁכַּחַת לָהּ בְּאִיסּוּרָא וּתְנָאָה דְּאָמַר קוֹנָם כְּכָר זוֹ עָלַי אִם לֹא אוֹכַל כְּכָר זֶה וְאָכַל לִנְדָרַי' בְּרִישָׁא דְּאִם לֹא יֹאכַל לִתְנָאַיְ' עוֹבֵר בְּבַל יַחֵל לְמַפְרֵעַ עיי"ש אָמְנָם עֲדַיִין אֵינוֹ מְיֻישָּׁב דל"ל לְהַגְמָ' לְמִינְקַט בכה"ג וְלֹא כְּפְשׁוּטוֹ דְּאָמַר קוֹנָם כְּכָר זוֹ עָלַי וַאֲכָלָהּ דְּעוֹבֵר בְּבַל יַחֵל וְהַנָּכוֹן שט"ס הוּא שֶׁנָּפַל בַּדְּפוּס וְהַגִּירְסָא הַנְּכוֹנָה כְּפִי דְּאִיתָא בַּיַּלְקוּט פ' נָשׂא כְּגוֹן דְּאָמַר כְּכָר זוֹ לֹא אוֹכַל וְאָכְלָה וְלָשׁוֹן לֹא אוֹכַל דְּנָקִיט הַיַּלְקוּט ג"כ לָאו דַּוְקָא דְּהָא לֹא אוֹכַל לְשׁוֹן שְׁבוּעָה הוּא דְּאוֹסֵר נַפְשַׁיְ' אַחֻפְצָא אוֹ מִדִּין יָד לְנָדָר כמ"ש לְעֵיל וְכֵן הוֹדִיעֲנִי בְּמִכְתָּב הָרַב הג' כו' מו"ה רְפָאֵל נָטַע נ"י רַאבִּינָאוויץ בעהמ"ח דִּקְדּוּקֵי סוֹפְרִים שֶׁכֵּן מָצָא בַּשַּׁ"ס שֶׁבַּדְּפוּסִים הַיְשָׁנִים וצ"ל כְּגוֹן דְּאָמַר אֲכִילַת כְּכָר זוֹ עָלַי וְלֹא אֲכָלָהּ כו': שָׁם אֶלָּא בַּל יַחֵל דְּנְזִירוּת הֵיכִי מַשְׁכַּחַתְּ לַהּ כֵּינָן דְּאָמַר הֲרֵינִי נָזִיר ה"ל נָזִיר אֲבָל קָם לִי' בְּבַל יֹאכַל כו' אָמַר רָבָא לַעֲבוֹר עָלָיו בִּשְׁנַיִם ע' בָּרָ"ן שֶׁנִּדְחַק לְפָרֵשׁ דְּקוּשְׁיַת הַמַּקְשָׁן הוּא הֵיכִי מַשְׁכַּחַתְּ לַהּ דְּאִיכָּא בַּל יַחֵל לְחוּדֵי' דְּוֻמְיָא דְּנְדָרִים דִּלְיכָּא אֶלָּא חַד לָאו כו' דְּאִי לָא לָא שָׁוֵי אַהֲדָדֵי כו' וְהַמְּתָרֵץ תֵּירֵץ לוֹ אַפֵּ"ה לַעֲבוֹר עָלָיו בִּשְׁנַיִם דע"כ הַקּוּשְׁיָן הַכָּתוּב לְכָל מַה שֶּׁאֶפְשָׁר לְהַקְשִׁישׁ עיי"ש וְהַדּוֹחֵק מְבוֹאָר וְלוּלֵי פֵּירוּשׁוֹ זַ"ל הי' אֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ ע"פ מַה שֶּׁהֵבֵאנוּ לְעֵיל (דַּף ב':) דִּבְרֵי הַגְּאוֹנִים מהרי"ט זַ"ל וְדַעַת הַגָּאוֹן ר' יְחִיאֵל בַּאסַאן זַ"ל בַּמַּהוּת הַנְּזִירוּת אִם הוּא אִיסּוּר חֻפְצָא אוֹ אִיסּוּר גַּבְרָא אוֹ גָּדֵר הַמְּמֻצָּע בֵּין נָדֵר וּבֵין שְׁבוּעָה שֶׁדַּעַת המהרי"ט בִּתְשׁוּבָה סי' נ"ג דִּנְזִירוּת לָאו אִיסּוּר גַּבְרָא כַּשְּׁבוּעָה וְלָאו אִיסּוּר חֻפְצָא כִּנְדָרִים אֶלָּא אִיסּוּר תּוֹרָה דְּרָמֵי רַחֲמָנָא עלי' דְּנָזִיר בְּהָנָךְ שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים.

יַיִן תִּגְלַחַת טֻמְאָה וְנָזִיר הוּא עִנְיַן תּוֹאַר שֶׁהוּא קָדוֹשׁ: וּכְמוֹ בִּקְדֻשַּׁת כְּהֻנָּה שֶׁאָסְרָה הַתּוֹרָה עָלָיו כַּמָּה אִיסּוּרִין כֵּן עַל קְדֻשַּׁת תּוֹאַר נָזִיר אָסְרָה הַתּוֹרָה הָנָךְ ג' דְּבָרִים וְכֵן הי' סְבָרַת הַמַּקְשָׁן בְּכָאן דְּנָזִיר שֶׁאוֹכֵל עֲנָבִים אוֹ שׁוֹתֶה יַיִן אֵינוֹ עוֹבֵר אֶלָּא בָּבֶל יֹאכַל וּבַל יִשְׁתֶּה שֶׁהַתּוֹרָה אָסְרָה עָלָיו.

אֲבָל לֹא בָּבֶל יַחֵל דְּבָרוֹ דְּהָא הוּא לֹא הוֹצִיא מִפִּיו שׁוּם דָּבָר לְאֱסוֹר עַצְמוֹ בְּיַיִן וּבַעֲנָבִים רַק הוּא קִבֵּל ע"ע לִהְיוֹת בִּקְדֻשַּׁת תּוֹאַר נָזִיר וְהַתּוֹרָה גְּזָרָה עָלָיו בְּהָנָךְ ג' דְּבָרִים אֲבָל בַּל יַחֵל הֵיכִי מַשְׁכַּחַתְּ לַהּ וְרָבָא דְּמָתָרֵץ לַעֲבוֹר עָלָיו בִּשְׁנַיִם סוֹבֵר כְּמוֹ שְׁבִיאֵר הַגָּאוֹן מוהר"י בַּאסַאן שֶׁהָאוֹמֵר הֲרֵינִי נָזִיר הָוֵי כְּמִי שהי' אוֹמֵר יֵאָסֵר פִּי לִפְרִי הַגֶּפֶן שַׁעֲרֵי לִתְגְלַחַת.

יְדֵי לִנְגִיעָה בְּמֵת. דְּכֵיוָן שֶׁהַתּוֹרָה אָסְרָה עַל הַנָּזִיר הָנָךְ ג' דְּבָרִים וְהוּא אָמַר הֲרֵינִי נָזִיר הָוֵי כְּמִי שהי' מְפָרֵשׁ בְּדִבּוּרוֹ שֶׁאוֹסֵר עָלָיו כָּל הָנָךְ ג' דְּבָרִים וְשַׁפִּיר קָא עָבַר עֲלֵיהֶם בָּבֶל יַחֵל לְבַד הַלָּאוָיְן דְּבַל יֹאכַל וּבַל יִשְׁתֶּה: שַׁבְתִּי וְרָאִיתִי וּמָצָאתִי בְּשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת עַל מס' זוֹ שֶׁכְּנוֹנָתִי ב"ה לְדַעַת הָרִאשׁוֹנִים זַ"ל אֶלָּא שֶׁשָּׁנוּ בְּלָשׁוֹן קְצָרָה וְז"ל בְּשִׁלָּמָא גַּבֵּי נָזִיר מוֹצִיא בְּשְׂפָתָיו דְּאוֹמֵר שֶׁלֹּא אוֹכַל כְּכָר זוֹ וּמֵיחֵל מוֹצָא שְׂפָתָיו.

אֶלָּא הַרֵינִי נָזִיר לְחוֹד מַאי בִּיטּוּל שְׁפָתַיִם אִיכָּא וּמְשַׁנֵּי לַעֲבוֹר עָלָיו בִּשְׁנַיִם דְּכֵינָן דְּקָא אָכִיל וּשְׁתֵּי קָאֵי עלי' בְּאִיסּוּר בַּל יאַכַל וּבַל יִשָּׁתֶה וּבַל יַחֵל נָמֵי אִיכָּא מִמֵּילָא עַד כָּאן [וע' מ"ש לְקַמָּן בד"ה הַתּוֹסָ' בר"ה כו' בְּשֵׁם הַפְּנֵי יְהוֹשֻׁעַ דְּאוֹפֶן זֶה לַעֲבוֹר בב' לְאוִוין דְּאָתְיָין מֵחַד קְרָא לָא אַשְׁכְּחַן אֶלָּא הָכָא בפ"ק דִּנְדָרִים כו' ע"ש עפ"ז יֵשׁ לְפָרֵשׁ ג"כ בְּמַה שֶׁלֹּא הי' נִיחָא לְהַמַּקְשָׁן לוֹמַר הָכָא לַעֲבוֹר עָלָיו בב' לָאוִין]: בְּרַשָּׁ"י ד"ה שֶׁהַנְּזִירוּת חָל עַל הַנְּזִירוּת שֶׁאִם הָיָה נָזִיר וְאָמַר הֲרֵינִי נָזִיר חָל עלי' נְזִירוּת וּכְשֶׁיִּשְׁלְמוּ אוֹתָן יְמֵי נְזִירוּת צָרִיךְ לִהְיוֹת עוֹד נָזִיר פַּעַם אַחֶרֶת כצ"ל וּמַה שֶּׁנִּדְפַּס בְּאֶמְצַע הַדִּבּוּר במ"ש נָזִיר כו' מַחֲלוֹקֶת ר' יוֹחָנָן וְרֵישׁ לָקִישׁ לָא שַׁיְיכָא הָכָא וּבְשִׁגְגַת הַמַּדְפִּיס דִּלֵּג מִדַּף לְדַף וּמְקוֹמָם צ"ל בְּדַף הַסָּמוּךְ תְּחִלַּת הָעַמּוּד בד"ה לְעִנְיַן מַלְקוּת פְּלִיגִי שָׁם צ"ל במס' נָזִיר כו' מַחֲלוֹקֶת ר"י ור"ל כו'.

ובס' קֶרֶן אוֹרָה כ' עַל דִּבְרֵי רַשָּׁ"י זוֹ שֶׁדְּבָרָיו תְּמוּהִין אֲבָל פָּשׁוּט הוּא שֶׁרַק דִּילּוּג מִדַּף לַדַּף הוּא: בר"נ ד"ה שֶׁהַנְּזִירוּת חָל עַל הַנְּזִירוּת כְּגוֹן דְּאָמַר הֲרֵינִי נָזִיר הַיּוֹם הֲרֵינִי נָזִיר הַיּוֹם דל"א דְּלִיסְגֵּי לֵיהּ בִּשְׁלֹשִׁים יוֹם אֶלָּא צָרִיךְ לִמְנוֹת שְׁתֵּי נְזִירוּת דְּהַיְינוּ שִׁשִּׁים כו'.

אֵין הַכַּוָּנָה שְׁיִּמְנֶה שִׁשִּׁים יוֹם רְצוּפִים וְאַחַ"כ יָבִיא קָרְבָּן אֶלָּא שְׁיִּמְנֶה שְׁלֹשִׁים יוֹם וְיָבִיא קָרְבָּן וְאַחַ"כ יְמַנֶּה עוֹד שְׁלֹשִׁים יוֹם וְיָבִיא קָרְבָּן וְכֵן הוּא לְהֶדְיָ' בְּהָרָ"ן לְקַמָּן (יז.) ד"ה יֵשׁ נָדָר בְּתוֹךְ נָדָר כו' ע"ש וְכֵן הוּא בְּהָרֹא"ש כָּאן וּפְשׁוּט: שָׁם ד"ה וְאִית תַּנָּא דְּמַפִּיק לְהוּ כו' בְּסוֹף הַדִּבּוּר ואע"ג דִּבְמַעֲרָבָא לָא בָּעֵי לְמִידְרַשׁ מִלְּהַזִּיר תַּרְתֵּי מִכָּל הַיּוֹצֵא מִפִּיו דָּרְשִׁי לְהוּ דְּתַרְוַיְיהוּ מִמַּשְׁמָעוּתָא דְּקְרָא עכ"ל אֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ כַּוָּנָתוֹ מִשּׁוּם דְּלִשּׁוֹן כָּל יֵשׁ לְפָרֵשׁ בְּתְרֵי אַנְפֵּי אוֹ כֻּלּוֹ אוֹ כָּל דְּהוּא כְּמוֹ שֶׁמָּצִינוּ בַּמִּקְרָא וּלְשִׁפְחָתְךָ אֵין כָּל בַּבַּיִת ועי' בְּכוֹרוֹת (דַּף ג'.

) דִּפְלִיגִי ר"י וְרַבָּנָן בִּדְרָשָׁה דְּכֹל בְּכוֹר אִי אָמְרִינַן עַד דְּאִיכָּא כֻּלּוֹ אוֹ אָמְרִינַן אֲפִילּוּ כָּל דְּהוּא וּלְהָכִי בְּמַעֲרָבָא אָמְרִי דְּתַרְוַיְיהוּ שָׁמְעִינַן מִינָּהּ דִּלְעִנְיַן דְּרָשָׁה דְּיָדוֹת נְדָרִים כִּנְדָרִים מְפָרְשִׁינַן כָּל הַיּוֹצֵא מִפִּיו אפי' כָּל דְּהוּא יַעֲשֶׂה מְחַוְּיָיב לְקַיֵּים וּלְעִנְיַן דְּרָשָׁה דְּנָדָר שֶׁהַוּתַּר מִקְצָתוֹ הֲוֹתַר כֻּלּוֹ דָּרְשִׁינַן הָכִי אִי כָּל הַיּוֹצֵא מִפִּיו אִם יָכוֹל לְהִתְקַיֵּים כָּל הַנָּדָר בִּשְׁלֵימוּת יַעֲשֶׂה אֲבָל אִם הֲוֹתַר מִקְצָתוֹ הֲוֹתַר כֻּלּוֹ וְרָאִיתִי בִּפְנֵי מֹשֶׁה עַל הַיְרוּשַׁלְמִי שֶׁמְּפָרֵשׁ דְּהָנֵי תַּרְתֵּי דְּרָשׁוֹת נָפְקִי מִדִּכְתִיב כְּכָל וה"ל לְמִכְתַּב כָּל הַיּוֹצֵא מִפִּיו דָּרְשִׁינַן תַּרְתֵּי דְּרָשׁוֹת כָּל כְּכָל אֲבָל מִלְּשׁוֹן הָרָ"ן שכ' דְּתַרְוַיְיהוּ מִמַּשְׁמָעוּתָא דִּקְרָא נָפְקִי לָא מַשְׁמַע הָכִי וְאוּלַי הפ"מ פי' כֵּן לְפִי גִּירְסָתוֹ בִּירוּשַׁלְמִי דְּנָפֵיק מִן כָּל הַיּוֹצֵא מִפִּיו לְכִינּוּיֵי נְדָרִים וְכִינּוּיִין מִמַּשְׁמָעוּתָא דִּקְרָא לָא מַשְׁמַע שַׁפִּיר לְהָכִי מְפָרֵשׁ מֵיתוּרָא דְּכָל כְּכָל אֲבָל לפמ"ש הָרָ"ן לְעֵיל דל"ג שָׁם לְכִינּוּיִין אֶלָּא לַעֲשׂוֹת יְדוֹת נְזִירוּת כו' יֵשׁ לְפָרֵשׁ כְּפֵירוּשֵׁינוּ לְעֵיל: שָׁם ד"ה בַּל תְּאַחֵר דִּנְזִירוּת כו' דְּכֵינָן שֶׁהִתְנָה וְאָמַר לֹא אֶפָּטֵר כו' מַשְׁמַע דה"ק הֲרֵי עָלַי לְמִנּוֹת נְזִירוּת בְּעִנְיָן שֶׁלֹּא יהי' חֲשָׁשׁ בְּדָבָר שֶׁאֲשָׁלִים נְזִירוּת כו' עכ"ל וְאַף שֶׁאֵין זֶה בְּיָדוֹ בְּוַדַּאי לְהַשְׁלִים נְזִירוּתוֹ בְּחַיָּיו עכ"פ מַה שֶּׁאֶפְשָׁר לוֹ לַעֲשׂוֹת צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת דְּהַיְינוּ לְקַבֵּל עָלָיו הַנְּזִירוּת מֵיָּד וְלֹאלְאַחַר.

דְּאִם לֹא יְקַבֵּל מֵיָּד וְיאַחֵר אֵיזֶה זְמַן וְיָמוּת תּוֹךְ מֶשֶׁךְ יְמֵי נְזִירוּתוֹ אִיהוּ הוּא דְּקָא גָּרִים בָּזֶה וכ"כ הַמַּחֲצִית הַשֶּׁקֶל בְּבֵיאוּרוֹ עַל דִּבְרֵי המג"א סי' תקס"ח ס"ק י"ג וע' בְּהַגָּהַת

הָרָשָׁ"שׁ שֶׁעָמַד בָּזֶה וְכָתַב לִכְאוֹרָה אֵין זֶה בְּיָדוֹ אֲבָל הַכַּוָּנָה הוּא כמ"ש: הַתּוֹסָ' בר"ה (דַּף ד'.

) ד"ה וּמַעֲשְׂרוֹת כו' הִקְשׁוּ שָׁם עַל מַה דְּאָמַר שָׁם דִּבְמַעֲשְׂרוֹת עוֹבֵר עַל בַּל תְּאַחֵר בִּזְמַן ג' רְגָלִים וְהָא הַכָּתוּב קָבַע עֲלֵיהֶם זְמַן בִּיעוּר מִקְצָה שָׁלֹשׁ שָׁנִים כו' וְתֵירְצוּ בְּחַד תֵּירוּצָא דְּקָרָא דְּבִיעוּר אֲתָא לַעֲבוֹר עָלָיו בב' לָאוִין דִּכְוָותָהּ אַשְׁכְּחַן בפ"ק דְּנָדָרִים (ג:) וְהַטּוּרִי אֶבֶן שָׁם הִקְשָׁה דל"ד לְהַהּ דְּנָדָרִים דנ"מ בְּהָא דְּעוֹבֵר בב' לְאַוִּין לִלְקוֹת שְׁמָנִים.

מְשׁוּם בַּל יֹאכַל וּבַל יַחֵל אֲבָל גַּבֵּי בִּיעוּר דְּאֵין כָּאן מַלְקוּת דְּבִיעוּר עֲשֵׂה הוּא מִקְצָה שָׁלֹשׁ שָׁנִים תּוֹצִיא כו' אֵין כָּאן שׁוּם נ"מ בְּמַה שֶׁעוֹבֵר בִּשְׁתַּיִם. וכ' עוֹד דְּלָא דָּקוּ הַתּוֹסָ' במ"ש לַעֲבוֹר בִּשְׁנֵי לְאַוִּין.

דְּהָכִי הל"ל לַעֲבוֹר עָלָיו בְּלָאו וַעֲשֵׂה אָכֵן לְפִי מַה שֶּׁפֵּירֵשׁ הַפָּנֵי יְהוֹשֻׁעַ שָׁם שַׁפִּיר דָּקוּ הַתּוֹסָ' בְּלִשׁוֹנָם שֶׁפֵּירֵשׁ שָׁם דְּעוֹבֵר ב"פ עַל בַּל תְּאַחֵר אִיחוּר זְמַן דְּרָגָלִים וְאִיחוּר זְמַן דְּשָׁלֹשׁ שָׁנִים זְמַן הַבִּיעוּר ומש"ה הֵזְצְרְכוּ לְהָבִיא רְאָיָה מפ"ק דִּנְדָרִים.

דְּנָהִי דְּבָדְכוֹתֵי טוּבָא אַשְׁכְּחַן בגמ' לַעֲבוֹר עָלָיו בב' לָאוִין. הַיְינוּ כְּשֶׁהֵם שְׁנֵי לְאוִיִּן דְּאָתְיָין מִתְּרֵי קְרָאֵי אֲבָל כה"ג לָא אַשְׁכְּחַן אֶלָּא בפ"ק דִּנְדָרִים לְעִנְיַן בַּל תְּאַחֵר דְּנְזִירוּת עכ"ל.

הִנֵּה מ"ש לְעִנְיַן בַּל תְּאַחֵר דְּנְזִירוּת הוּא ט"ס וְטָעוּת הַדְּפוּס הוּא. דְּלָא אָמְרִינַן הָכָא לְעִנְיַן בַּל תְּאַחֵר אֶלָּא לְעִנְיַן בַּל יַחֵל וּבַל יֹאכַל: וּבְגוּף סְבָרַת הפ"י דְּשְׁנֵי מִינֵי בַּל תְּאַחֵר אִיכָּא בְּאִיחוּר מַעֲשְׂרוֹת אִיחוּר ג' רְגָלִים וְאִיחוּר זְמַן הַבִּיעוּר מִקְצָה שָׁלֹשׁ שָׁנִים תּוֹצִיא כו' קָשֶׁה לִי כֵּיוָן דְּאָמַר רָבָא שָׁם כֵּיוָן שֶׁעָבְרוּ עָלָיו ג' רְגָלִים בְּכָל יוֹם וָיוֹם עוֹבֵר עַל בַּל תְּאַחֵר א"כ מַה יִּתֵּן וְיוֹסִיף אִיחוּר זְמַן הַבִּיעוּר עַל הָאִיחוּר דג' רְגָלִים דְּהָא בְּכָל יוֹם וְיוֹם בְּאִיסּוּרֵי קַיְימָא וְעוֹד דְּאַפִּתִּי לָא דָּמֵי לְהַהּ דפ"ק דִּנְדָרִים דְּהַשְׁנֵי לְאַוִּיִּן הֵם מב' שְׁמוֹת בַּל יַחֵל וּבַל יֵאָכֵל וְהָתָם מִשֵּׁם אֶחָד הוּא שָׁם בַּל תְּאַחֵר וע' עוֹד בפ"י שָׁם שֶׁהֵבִיא דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' בפ' אֵיזֶהוּ נָשָׁךְ דְּהֵיכִי דְּלֵיכָּא מַלְקוּת לָא אָמְרִינַן לַעֲבוֹר עָלָיו בִּשְׁנֵי לָאוִין וְהָכָא לֵיכָּא מַלְקוּת דְּלָאו שֶׁאֵין בּוֹ מַעֲשֶׂה הוּא וְכָתַב לְחַלֵּק ע"פ מַה שֶּׁחִידֵּשׁ שָׁם בב"מ דְּהֵיכִי שֶׁהוּא מִשְּׁנֵי שְׁמוֹת אָמְרִינַן שַׁפִּיר לַעֲבוֹר בב' לְאַוִּיִּן וְהַיְינוּ ב' אִיסּוּרִין וה"נ דִּכְוָותֵי' אִיסּוּר אִיחוּר דג' רְגָלִים וְאִיסּוּר אִיחוּר דְּזְמַן בִּיעוּר וצ"ע בְּכָל זֶה וְיֵשׁ לְהָעִיר עַל סְבָרַת הפ"י שֶׁכָּתַב דְּנַעֲשֶׂה לָאו מֵאִיחוּר ב"ת דְּזְמַן הַבִּיעוּר אַף דְּעִיקָּרוֹ עֲשֵׂה הוּא מֵהָא דְּאָמְרִינַן בר"ה (ד'.

) דְּר"מ סָבַר דִּבְרֵי אֶחָד עוֹבֵר בְּבַל תְּאַחֵר וְטַעְמוֹ דִּכְתִיב וּבָאתָ שָׁמָּה וַהֲבֵאתֶם שָׁמָּה וְכִיוָן דְּאָמַר רַחֲמָנָא אַיְיתִי וְלָא אַיְיתִי מִמֵּילָא קָא עָבַר עלי' בָּבָל תְּאַחֵר וְרַבָּנָן לָא ס"ל הַהּ סְבָרָא וְאָמְרִי הָהוּא לַעֲשֵׂה בִּלְחוּד הוּא וְלֹא נַעֲשָׂה מִזֶּה לָאו וַאֲנַן קיי"ל כְּרַבָּנָן דְּלָא ס"ל הַהּ סְבָרָא דְּמִמֵּילָא קָם לֵיהּ בב"ת.

ה"נ בנ"ד לְאַחַר הַבִּיעוּר דִּזְמַן ג' שָׁנִים לֵיכָּא לָאו דב"ת אֶלָּא קָם לֵיהּ בְּאִיסּוּר עֲשֵׂה: דַּף ד' גמ' הֲרֵי חַטַּאת חֵלֶב שֶׁאֵין מַתְפִּיסָה בְּנֶדֶר וְעוֹבֵר בְּבַל תְּאַחֵר ק"ק דְּאַמַּאי לָא מְשַׁנֵּי דְּשָׁאנֵי חַטַּאת נָזִיר דְּקִילָא דְּאִיתָא בִּשְׁאֵלָה וכה"ג אָמְרִינַן בִּזְבָחִים (ד' ח.

') לְעִנְיַן פָּסוּל דְּשִׁלָּא לִשְׁמָהּ בְּחַטַּאת נָזִיר דְּאִצְטְרִיךְ לְמִכְתַּב קְרָא וְלָא יָלְפִינַן לָהּ מֵחַטַּאת חֵלֶב הוֹאִיל דְּחַטַּאת נָזִיר קִיל מִשּׁוּם דְּאִיתֵי' בִּשְׁאֵלָה וְאֵין לוֹמַר דְּקָרְבָּנוֹת דִּנְדָרִים וּנְדָבוֹת יוֹכִיחוּ דג"כ אִיתְנַיְיהוּ בִּשְׁאֵלָה וְאַפ"ה אִיתָא בב"ת מִשּׁוּם דְּאִיכָּא לְמִיפְרַךְ מַה לנו"נ שֶׁכֵּן

מַתְפִּיסָם בַּנֶּדֶר וּלְמֵילַף מִבֵּינַיְיהוּ בָּמָה הַצַּד מִתַּרְוַיְיהוּ הָא הֵיקֵּשָׁא עָדִיף מִבָּמָה הַצַּד כמ"ש הָרַ"ן סוֹף ד"ה חַטָּאת חֵלֶב כו' וּמָצָאתִי בס' אַבְנֵי מִלּוּאִים לְהַגָּאוֹן בַּעַל קצה"ח בְּתְשׁוּ' כ"ב שֶׁכָּתַב דְּהָא דְּאָמְרוּ בַּשַּׁ"ס אִיסּוּר נָזִיר קִיל דְּאִיתָא בִּשְׁאֵלָה תָּלוּי בְּהַהֶדְּ פְּלֶוגְתַּת הַפּוֹסְקִים אִי נָזִיר הָוֵי אִיסּוּר חֻפְצָא אוֹ אִיסּוּר גַּבְרָא וַדַּאי אִיתָא בִּשְׁאֵלָה כִּשְׁאָר נְדָרִים וּשְׁבוּעוֹת אֲבָל אִי נַיְמָא דְּאִיסּוּרֵי נָזִיר אִיסּוּרֵי תּוֹרָה הֵן דְּרַמְיָא עַל קֻדֻּשַּׁת נָזִיר הָנֵי אִיסּוּרֵי לֵיתְנַיְיהוּ בִּשְׁאֵלָה דִּנְהֵי דְּמָצֵי לְמֵישְׁאַל עַל קֻדֻּשַּׁת נִזְרוֹ וְלַעֲקוֹר נְזִירוּתוֹ מ"מ כ"ז שֶׁלֹּא נִשְׁאַל עַל נְזִירוּתוֹ הֲרֵי הֵן עָלָיו כִּשְׁאָר אִיסּוּרֵי תּוֹרָה כְּמוֹ חֵלֶב וְדָם דְּבָעֶצֶם הָאִיסּוּרִים לֵיכָּא שְׁאֵלָה.

וְכָתַב שָׁם דְּפְלִיגִי בְּזֶה שִׁתֵּי סֻוגְיוֹת בַּשַּׁ"ס סֻוגְיָ' דפ"ק דִּיבָמוֹת דְּקָאָמַר בְּנָזִיר שֶׁכֵּן יֶשְׁנוֹ בִּשְׁאֵלָה וְסֻוגְיָא דְּפֶרֶק שְׁלִישִׁי דְּנָזִיר סָבְרָה דְּנָזִיר הָוֵי אִיסּוּר תּוֹרָה וְלֵיתֵי' בִּשְׁאֵלָה עיי"ש בְּאוֹרֶךְ.

וּכְבָר הִזְכַּרְנוּ מִזֶּה לְעֵיל. לָכֵן יֵשׁ לוֹמַר דְּגַם סֻוגְיָ' הגמ' דְּכָאן סוֹבֶב הוֹלֵךְ לְפִי סֻוגְיַת הגמ' דְּנָזִיר: בְּרַשׁ"י ד"ה וַאֲפִי' לָמָּ"ד תִּגְלַחַת אֵינָהּ מְעַכֶּבֶת בְּקָרְבָּן אַפַּ"ה מִצְוָה לְגַלֹּחַ כו' עכ"ל בס' בִּנְיַן יְחֶזְקֵאל כָּתַב שְׁפִירוּשׁוֹ תָּמוּהַּ דְּלֵיכָּא לָמָּ"ד שְׁתִּגְלַחַת מְעַכֶּבֶת הַקָּרְבָּן וְכֵן הֵעִיר ע"ז בס' הַפְלָאוֹת נְדָרִים וְכָתַב שֶׁכַּוָּנַת רַשׁ"י ז"ל בְּהֶיתֵּר שְׁתַיִּת הַיַּיִן שֶׁהִתִּיר הַקָּרְבָּן וְכֵן לְהִטַּמֵּא לַמֵּתִים וכמ"ש הָרֹא"ש וְהוּא דָּחוּק וְיוֹתֵר נָכוֹן לְהַגִּי' מְעַט וצ"ל כְּקָרְבָּן וכ' בְּבֵי"ת נִתְחַלֵּף בַּדְּפוּס וְכַוָּנָתוֹ ג"כ שְׁתִּגְלַחַת אֵינוֹ מְעַכְּבוֹ לִשְׁתּוֹת יַיִן כְּמוֹ שֶׁהַקָּרְבָּן מְעַכְּבוֹ: בפי' הָרֹא"ש ד"ה דָּרַשׁ יִדְרְשֶׁנּוּ אֵלּוּ חַטָּאוֹת וַאֲשָׁמוֹת כו' דְּאַשְׁכְּחַן בְּחַטָּאת דְּרִישָׁה וְאֵת שְׂעִיר הַחַטָּאת דָּרֹשׁ דָּרַשׁ מֹשֶׁה וְאָשָׁם כְּחַטָּאת עכ"ל עי' בְּטוּרֵי אֶבֶן ר"ה (ה:) תַּמָּה עַל פֵּירַשׁ זֶה דְּהָא שָׁם בגמ' לָמַד מִכִּי דָּרַשׁ יִדְרְשֶׁנּוּ גַּם עוֹלַת ראי' וְשַׁלְמֵי חֲגִיגָה שֶׁהֵם חוֹבָה וְלֹא נִתְרַבּוּ מִכִּי תִּדּוֹר נֶדֶר וְיָלְפִינַן לְהוּ מִכִּי דָּרַשׁ יִדְרְשֶׁנּוּ וְהֵם לֹא אִיתַּקְּשׁוּ לְחַטָּאת וְכָתַב שֶׁמִּפְּנֵי שֶׁהָרֹא"ש רָאָה דְּהָכָא לָא מַיְיתֵי הגמ' אֶלָּא חַטָּאוֹת וַאֲשָׁמוֹת וְלֹא עוֹלוֹת וּשְׁלָמִים פֵּירַשׁ כֵּן עכ"ל וְהִנֵּה בְּוַדַּאי גַּם הַשַּׁ"ס כָּאן כִּוְּונוּ לְסֵיוּמָא דְּשָׁם דְּגַם עוֹלַת חוֹבָה וְשַׁלְמֵי חֲגִיגָה שֶׁהֵם בָּאִים חוֹבָה נִתְרַבּוּ מִכִּי דָּרַשׁ יִדְרְשֶׁנּוּ שֶׁהֲרֵי מֻוָּטָלִים עָלָיו חוֹבָה דאל"כ לִישָׁנֵי דְּהֵיקֵּשָׁא דִּנְזִירוּת לִנְדָרִים עַל קָרְבָּנוֹת עוֹלָה וּשְׁלָמִים דְּנָזִיר אָתֵי אֶלָּא וַדַּאי דְּגַם עוֹלָה וּשְׁלָמִים דְּנָזִיר אָתֵי מִכִּי דָּרַשׁ יִדְרְשֶׁנּוּ שֶׁנִּדְרָשִׁים מִמֶּנּוּ מִפְּנֵי שֶׁהֵם חוֹבָה עָלָיו ועי' בְּטוּרֵי אֶבֶן שָׁם ד"ה וְלִי נִרְאֶה לְפָרֵשׁ כו' ועמ"ש לְקַמָּן בָּזֶה וכ"כ הָרַשָּׁ"ש בְּהַגָּהוֹתָיו: בא"ד א"נ חַטָּאת וְאָשָׁם נִדְרָשִׁים מִמֶּנּוּ וְכוֹפִין אוֹתוֹ לַהֲבִיאָם.

עי' עֲרָכִין (כ"א.) חַיָּבֵי חַטָּאוֹת וַאֲשָׁמוֹת אֵין מְמַשְׁכְּנִין אוֹתָם חַיָּבֵי עוֹלוֹת וּשְׁלָמִים מְמַשְׁכְּנִין אוֹתָם א"ר פָּפָּא פְּעָמִים שְׁחַיָּבֵי חַטָּאוֹת מְמַשְׁכְּנִין אוֹתָם בְּחַטַּאת נָזִיר דְּכֵינָן דְּאָמַר מָר אִם גִּילַּח עַל אַחַת מִשְּׁלָשְׁתָּן יָצָא פָּשַׁע בַּהּ וְלָא מַיְיתֵי וע' בְּתוֹסְ' ר"ה (דַּף ו) ד"ה יַקְרִיב אוֹתוֹ שֶׁכָּתְבוּ דְּמַיְירֵי קוֹדֶם שֶׁעָבַר עַל בַּל תְּאַחֵר רַק דְּחָזִינַן שֶׁהוּא מִתְעַצֵּל לְהָבִיא דְּלְאַחַר שֶׁעָבַר עַל בַּל תְּאַחֵר אפי' חַיָּבֵי חַטָּאוֹת וַאֲשָׁמוֹת כּוֹפִין מִדִּכְתִיב וְעָשִׂיתָ אַזְהָרָה לב"ד שֶׁיְּעַשְּׂוּךָ וכ"כ המ"ל בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ן בפ' י"ד מהל' מַעֲשֵׂה הַקָּרְבָּנוֹת דְּלְאַחַר שֶׁעָבְרוּ ג' רְגָלִים בְּכֻלָּם מְמַשְׁכְּנִין כו' דִּבְכוּלְּהוּ כְּתִיב וְעָשִׂיתָ כו' וְהַחִילּוּק שֶׁבֵּין חַטָּאוֹת וַאֲשָׁמוֹת לְחַיָּבֵי עוֹלוֹת וּשְׁלָמִים הוּא קוֹדֶם זְמַנָּן ועפ"ז דִּבְרֵי הָרֹא"ש אֵינָם מוּבָנִים דְּאֵיךְ מַיְירֵי אִי קוֹדֶם זְמַנָּם אֵיךְ כָּתַב דְּחַטָּאת וְאָשָׁם נִדְרָשִׁין מִמֶּנּוּ וְכוֹפִין אוֹתוֹ לַהֲבִיאָם הָא

אַדְרַבָּה חַטָּאת וְאָשָׁם כֵּינָן דִּלְכַפָּרָה קָא אָתֵי לָא מַשְׁהֵי לְהוּ וְאֵין מְמַשְׁכְּנִין אוֹתוֹ וְאִי לְאַחַר שֶׁעָבְרוּ עָלָיו ג' רְגָלִים וְעָבַר עַל בַּל תְּאַחֵר בְּכֻלָּם מְמַשְׁכְּנִין אוֹתוֹ וע"פ גמ' דַּעֲרָכִין הַנָּ"ל יֵשׁ לְתָרֵץ תְּמִיהַת הַטּוּרִי אֶבֶן עַל פֵּירוּשָׁא קַמָּא דְּהָרֹא"ש שֶׁהֵבֵאתִי לְמַעְלָה בְּדִבּוּר הַקּוֹדֵם דמש"ה הֵוָצְרְךָ הָרֹא"ש לְפָרֵשׁ הַטַּעַם עַל חַטָּאת וְאָשָׁם מְשׁוּם דִּכְתִיב כִּי דָרֹשׁ יִדְרְשֶׁנּוּ וּבְחַטָּאת כְּתִיב דָּרֹשׁ מֹשֶׁה וְאָשָׁם כְּחַטָּאת וְעַל עוֹלַת ראי' וְשַׁלְמֵי חֲגִיגָה שֶׁהֵם חוֹבָה לֹא פֵּירֵשׁ מְשׁוּם דְּעוֹלַת ראי' וְשַׁלְמֵי חֲגִיגָה דְּלָא אָתוּ לְכַפָּרָה וּמְשַׁהֵי לְהוּ מִמַּשְׁמָעוּתָא דְּקְרָא נָפְקָא לְהוּ שֶׁהֵם נִדְרָשִׁין מִמֶּנּוּ וְכוֹפִין אוֹתוֹ לַהֲבִיאָם מְשׁוּם דְּמַשְׁהֵי לְהוּ אֲבָל חַטָּאת וְאָשָׁם דִּלְכַפָּרָה אָתֵי וְלָא מַשְׁהֵי לְהוּ אֵינָם נִדְרָשִׁים מִמֶּנּוּ לְכוֹפוֹ לְהָכִי הֵוָצְרְךָ לְמֵילַף מִלְּשׁוֹן דְּרִישָׁה דִּכְתִיב בְּהוּ:ע"ב גמ' וַהֲרֵי חַטַּאת יוֹלֶדֶת דְּלָא אָתֵי לְכַפָּרָה וְעָבַר עֲלַהּ מְשׁוּם ב"ת.

ע' ר"ה (דַּף ו':) אִשָּׁה מַהוּ בָּבָל תְּאַחֵר כו' עי' בְּשַׁאֲגַת אר' סי' ס"ו ובק"א שָׁם וע' בְּטוּרֵי אֶבֶן שָׁם דְּבָשָׁנָה שְׁלֹמָה לכ"ע אפי' אִשָּׁה עוֹבֶרֶת בָּבֶל תְּאַחֵר עי"ש: וּבְגִלְיוֹן הַשַּׁ"ס הִקְשָׁה הַגָּאוֹן רע"א וְז"ל תָּמוּהַּ לִי מַהֵיכָן פָּשׁוּט יוֹתֵר חַטָּאת יוֹלֶדֶת מֵחַטַּאת נָזִיר וּכְמוֹ דְּהָיְינוּ אוֹמְרִים דְּחַטַּאת נָזִיר אֵינוֹ בָּבֶל תְּאַחֵר כֵּינָן דְּלָא מַתְפִּיס בְּנֶדֶר: וְקָרָא דִּכְי יִדְרְשֶׁנּוּ לָא אַיְירִי בְּכָל חַטָּאוֹת אֶלָּא בְּחַטַּאת חֵלֶב ה"נ לָא מוֹקְמִינַן קְרָא בְּחַטָּאת יוֹלֶדֶת וְהָיְינוּ אוֹמְרִים בָּאֻמֶּת דְּחַטָּאת יוֹלֶדֶת לֵיכָּא בַּל תְּאַחֵר אֶלָּא לְבָתַר דְּדָרְשָׁה מֵהֵיקֵּשָׁא דְּבְחַטַּאת נָזִיר אֵיכָּא ב"ת ה"נ בְּחַטַּאת יוֹלֶדֶת וְנִשְׁאַר בצ"ע: וְהִנֵּה הָרוֹאֶה דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' ד"ה וַהֲרֵי חַטָּאת יוֹלֶדֶת כְּפִי שֶׁנִּדְפַּס לְפָנֵינוּ אֵין לְדַבְּרֵיהֶם שׁוּם מוּבָן אִם לֹא שֶׁנִּגְּי' מְעַט בְּדִבְרֵיהֶם וע"פ הג"ה נִרְאֶה בַּעֲלִיל שֶׁקִּוְּשִׁית הַגָּאוֹן הַנָּ"ל מְבֻוָּאָר בְּדִבְרֵי הַתּוֹסָ' שֶׁז"ל וַהֲרֵי חַטַּאת יוֹלֶדֶת דְּמַשְׁמַע לֵיהּ דְּאִיתָא בְּכָלַל שְׁאָר חַטָּאוֹת תֵּימָא תִּיקְשֵׁי לִי' אַמַּאי אִצְטְרִיךְ הֵיקֵּשָׁא לְקָרְבַּן יָחִיד דְּלֵיתָא בְּכָלַל שְׁאָר חַטָּאוֹת עכ"ל וְאֵין שׁוּם מוּבָן לְדִבְרֵיהֶם אִם לֹא שֶׁנִּגְּי' שכצ"ל תֵּימָא אַמַּאי לָא אִצְטְרִיךְ הֵיקֵּשָׁא לְקָרְבַּן יוֹלֶדֶת דְּלֵיתָא בְּכָלַל שְׁאָר חַטָּאוֹת וְהִי' כָּתוּב לְפָנֵי הַמַּדְפִּיס בר"ת לק"י וְהָיָה סָבוּר שֶׁהוּא ר"ת לְקָרְבַּן יָחִיד וּבָאֻמֶּת הר"ת הוּא לְקָרְבַּן יוֹלֶדֶת וְחָסֵר ג"כ תי' לֹא בְּדִבְרֵיהֶם וְכַוָּנַת קֻוּשְׁיָתָם הוּא מַה שֶׁהִקְשָׁה הגרע"א וְכֵן מָצָאתִי שֶׁהִגִּי' כֵּן בס' קֶרֶן אוֹרָה וְהוּא ז"ל יִישֵׁב קֻוּשְׁיָתָם דְּהָא עַל עוֹלָתָהּ בְּוַדַּאי קָעָבְרָה עַל בַּל תְּאַחֵר דְּהָא עוֹלָה נִתְפַּס בְּנֶדֶר וּבְכָלַל כָּל עוֹלוֹת הִיא וְאִם הֵבִיאָה עוֹלָתָהּ בְּלֹא חַטָּאת גַּם בְּעוֹלָה לֹא יָצְתָה וּמִמֵּילָא עָבְרָה בְּבַל תְּאַחֵר וּמִלְּקוּת בלא"ה לֵיכָּא אָמְנָם הַתּוֹסָ' בְּרֵישׁ זְבָחִים כָּתְבוּ דְּבְדִיעֲבַד כָּשֵׁר אִם הֵבִיאָה עוֹלָה קוֹדֶם חַטָּאת ומ"מ י"ל דְּחַטַּאת יוֹלֶדֶת פְּשִׁיטָא לֵיהּ דְּעָבַר בב"ת מק"ו מֵעוֹלָתָהּ דְּעִיקַּר הַכַּפָּרָה הוּא הַחַטָּאת אֲבָל בְּחַטַּאת נָזִיר אִם גִּלַּח עַל אַחַת מִשְּׁלָשְׁתָּן יָצָא יֵשׁ לוֹמַר דְּעַל חַטָּאת לֹא קָאֵי בְּבַל תְּאַחֵר ע"כ שׁוּב רָאִיתִי בְּשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת שֶׁכְּבָר הֵעִירוּ הָרִאשׁוֹנִים בָּזֶה וְז"ל וְיָכוֹל הִי' לְתָרֵץ דְּאֵינוֹ בְּכָלַל שְׁאָר חַטָּאוֹת חַטָּאת יוֹלֶדֶת כִּדְאָמַר בְּחַטַּאת נָזִיר וְלֹא חָשׁ מִמֶּנּוּ מְתָרֵץ ע"כ וע' בְּתִשׁוּבַת עַמּוּדֵי אוֹר סי' ל"א: תוס' ד"ה ל"ל הֵיקֵּשָׁא אֲבָל לְעֵיל גַּבֵּי בַּל תְּאַחֵר לָא פָּרֵיךְ דְּאֵין עוֹנְשִׁין מִן הַדִּין אֲבָל לָא מָצֵי לְמֵימַר גַּבֵּי בַּל יַחֵל דְּאָתֵי בְּמַה מָצִינוּ דְּלֹא שַׁיְּיךְ נָמֵי הָכָא דְּטַעֲמָא דְּמֵיפַר מְשׁוּם עִינּוּי נֶפֶשׁ גַּם בִּנְזִירוּת נָמֵי יֵשׁ עִינּוּי נֶפֶשׁ עכ"ל כְּפִי הַנֻּסָּח שֶׁלְּפָנֵינוּ קָשֶׁה טוּבָא חֲדָא דְּמַאי תֵּירְצוּ עַל בַּל תְּאַחֵר דְּאֵין עוֹנְשִׁין מִן הַדִּין וּלְהָכִי יָלִיף יוֹתֵר מֵהֵיקֵּשָׁא דְּהֵיקֵּשׁ הָוֵי כְּמַאן דִּכְתִיבָה בְּגוּפֵיהּ הָא בלא"ה עַל בַּל תְּאַחֵר אֵין לוֹקִין מְשׁוּם דה"ל לָאו שֶׁאֵין בּוֹ מַעֲשֶׂה וְזֶה יֵשׁ לְתָרֵץ דְּהָיְינוּ יְכוֹלִין לוֹמַר דְּבָרַיְיתָא סָבְרָה כמ"ד לָאו שֶׁאֵין בּוֹ מַעֲשֶׂה לוֹקִין עָלָיו.

וכמ"ש הָרֹא"שׁ ד"ה וְכִי פְּלִיגִי לְעִנְיַן מַלְקוֹת כו' כָּתַב ג"כ וְאַלִּיבָּא דמ"ד לָאו שֶׁאֵין בּוֹ מַעֲשֶׂה לוֹקִין עָלָיו אָמְנָם הָא קשׁי' דְּאַמַּאי לֹא תֵּירְצוּ עַל בַּל יַחֵל ג"כ דמש"ה לָא פָּרִיךְ לֵילַף מִבָּמָה מָצִינוּ מִשּׁוּם דְּאֵין עוֹנְשִׁין מִן הַדִּין גַּם מ"ש דְּלֹא שַׁיְּיךְ נָמֵי הָכָא כו' תי' נָמֵי אֵין לוֹ מוּבָן לָכֵן נִרְאֶה דְּאֶפְשָׁר לְהַגִּי' וּלְהַפֵּךְ הַגִּירְסָא דְּמִתְּחִלָּה הִקְשׁוּ עַל בַּל יַחֵל וְתֵירְצוּ מִשּׁוּם דְּאֵין עוֹנְשִׁין מה"ד וְאַח"כ אָמְרוּ אֲבָל לָא מָצֵי לְמֵימַר גַּבֵּי בַּל תְּאַחֵר דְּאָתֵי בְּמַה מָּצִינוּ דְּלֹא שַׁיְּיךְ כְּמוֹ הָכָא (וְלֹא נָמֵי) וְכַנַּוָּנָתָם דְּהָכָא לְעִנְיַן הֲפָרָה שַׁיְּיךְ שַׁפִּיר לְמֵילַף נְזִירוּת מִנְּדָרִים דִּכְמוֹ דְּמְפִירִים נְדָרִים מִשּׁוּם ע"נ כֵּן מְפִירִים נְזִירוּת דְּבִנְזִירוּת אִיכָּא נָמֵי ע"נ אֲבָל לְעִנְיַן בַּל יַחֵל דְּלָאו חַד טַעְמָא הוּא ל"ש לְמֵילַף בְּמַה מָּצִינוּ וע' בְּשִׁיטָה מְקֻבָּצֶת הָכָא שֶׁכָּתַב דְּהָא דְּאָמְרִינַן הָכָא תַּיְתֵי בְּמַה מָּצִינוּ לָאו דַּוְקָא דְּהָא נְזִירוּת הָוֵי בִּכְלַל לַעֲנוֹת נֶפֶשׁ כְּמוֹ נְדָרִים וַהֲגַם שְׁקָשָׁה לְהַגִּי' מְדַּעְתַּיְנוּ תָּמַכְתְּי יְתֵדוֹתַי עַל מ"ש הַטַּ"ז סִי' רי"ז ס"ק לָמ"ד וְז"ל וְאַל יִקְשֶׁה בְּעֵינֶיךָ שֶׁהַגַּהְתִּי בְּדִבְרֵיהֶם שֶׁאוֹתָן הַתּוֹסָ' מְלֵאִים טָעוּת לְכָל רָגִיל לְקֵרוֹתָם עכ"ל: בר"נ ד"ה מִשּׁוּם דְּלֵית לֵיהּ קִיצּוּתָא כו' וכ"ת כֵּיוָן דְּנְזִירוּת אִית לֵיהּ קִיצּוּתָא נַקִּישׁ נָמֵי נְדָרִים לִנְזִירוּת לֵיתָא כֵּיוָן דְּנָדָר כּוֹלֵל כו' עכ"ל.

בְּהַגָּהוֹת מָרְדְּכַי דִּשְׁבוּעוֹת תֵּירֵץ בְּאוֹפֶן אַחֵר מִשּׁוּם דְּגַבֵּי נָזִיר אִתְּסַר נַפְשֵׁיהּ מִן חֻפָּצָא הִלְכָךְ סְבָרָא הוּא שֶׁלֹּא שִׁעְבֵּד עַצְמוֹ אֶלָּא הַפָּחוֹת עכ"ל והמהרי"ט בִּשְׁנִיּוֹת חֵלֶק ח"מ סי' מ' הִקְשָׁה עָלָיו דְּאִם כֵּן בִּשְׁבוּעוֹת נָמֵי דְּאִתְּסַר נַפְשֵׁיהּ מִן חֻפָּצָא.

נָמֵי נֵימָא דְּלָאו לְעוֹלָם מַשְׁמַע וְהָא לֵיתָא דְּהָא פָּרִיךְ בפ"ב דִּנְדָרִים (דַּף טו.) וְאִי דְּלָא יָהֵיב שִׁיעוּרָא מִי שָׁבְקִינַן לֵיהּ עַד דְּעָבַר אִיסּוּר בַּל יַחֵל ואע"ג דְּאַנְּדָרִים מִשְׁתַּעֵי לָא קָאֵי אֶלָּא אַשְׁבוּעוֹת דְּסֵיפָא דְּקָתָנֵי שְׁבוּעָה שֶׁאֵינִי יָשָׁן דְּשַׁיְּיךְ מַלְקוּת אַשְׁבוּעַת שָׁוְא אֲבָל נִדְרֵי שָׁוְא לָא אַשְׁכְּחַן כִּדְכָתַב הָרָ"ן שָׁם אֶלָּא נִרְאֶה דְּהָא דְּקָאָמַר דְּנָזִיר מִיְּתַסַּר נַפְשֵׁיהּ מִן חֻפָּצָא הַיְינוּ דְּאִתְּסַר מִמֵּילָא דְּרַחֲמָנָא הוּא דְּאָסַר עָלָיו יַיִן וְתִגְלַחַת וְטֻמְאָה שֶׁהֲרֵי הוּא לוֹקֶה עַל כ"א בִּפְנֵי עַצְמוֹ ול"ד לִנְדָרִים דִּבְדִידֵיהּ תַּלְיָא כָּל שֶׁלֹּא נָתַן קִצְבָּה לְעוֹלָם מַשְׁמַע אֲבָל נְזִירוּת דְּקִיצּוּתָא עֲבִיד לֵיהּ רַחֲמָנָא אפי' אָמַר הֲרֵינִי נָזִיר מִן הַחֲרַצָּנִים וּמִן הַגַּגִּים ה"ז נָזִיר וְכָל דְּקִדּוּקֵי נְזִירוּת עָלָיו כו' הִלְכָךְ סְבָרָא הוּא שֶׁלֹּא שִׁעְבֵּד עַצְמוֹ אֶלָּא הַפָּחוֹת שֶׁאָסְרָה הַתּוֹרָה עָלָיו דְּהַיְינוּ שְׁלֹשִׁים יוֹם וְתוּ לָא עכ"ל וְקָרוֹב לָזֶה כָּתַב ג"כ הָרֹא"שׁ בְּפִסְקָיו פ"ג דִּשְׁבוּעוֹת סס"י כ"א וְז"ל דאע"פ שֶׁאָסַר עָלָיו פֵּירוֹת בִּסְתָם וְלֹא הִזְכִּיר לְעוֹלָם כֵּיוָן שֶׁלֹּא קָבַע זְמַן מִמֵּילָא נֶאֶסְרוּ עָלָיו לְעוֹלָם דְּאֵיזֶה זְמַן תִּתֵּן לוֹ לֹא מִסְתַּבֵּר שֶׁלֹּא יֵאָסֵר אֶלָּא רֶגַע אֶחָד עכ"ל ולפ"ז בְּנָזִיר דְּקָבְעָה לוֹ הַתּוֹרָה זְמַן שְׁלֹשִׁים יוֹם כְּמִנְיַן יהי"ה נָזִיר דַּעְתּוֹ בִּסְתָם אַזְמַן שֶׁקָּבְעָה לוֹ הַתּוֹרָה וּלְהָכִי לֹא פֵּירֵשׁ וע' בח"מ סי' ס' סעי' ג' בְּהַגָּהַת רַמָ"א בְּדִין הַמְקַבֵּל עָלָיו לָזוּז חֲבֵרוֹ בְּסָתָם וְלֹא פֵּירֵשׁ זְמַן וע' בְּתֻמִּים שָׁם דִּמְחַלֵּק בֵּין אִם הִתְחַיֵּב עַצְמוֹ לְעָנִי אוֹ לְעָשִׁיר דִּבְעָנִי הָוֵי כְּעֵין נֶדֶר דִּבְפִיהּ זוֹ צְדָקָה וּסְתָם נְדָרִים לְהַחְמִיר מַה שֶּׁאֵין כֵּן לֶעָשִׁיר דְּלָא הָוֵי רַק חִיּוּב מָמוֹן אָמְרִינַן דְּיַד בעהש"ט עַל הַתַּחְתּוֹנָה וע' בְּמַחֲנֵה אֶפְרַיִם הל' שְׁבוּעוֹת סי' ו' מְחַלֵּק בֵּין דָּבָר שֶׁהוּא בְּקוּם וַעֲשֵׂה לְדָבָר שֶׁהוּא בשוא"ת דְּכָל דָּבָר שֶׁהוּא בְּקוּם וַעֲשֵׂה כְּגוֹן ע"מ שֶׁתָּנִיקִי אֶת בְּנִי כֵּיוָן שֶׁהֲנִיקָתוּ יוֹם א' סַגִּי וְדָבָר שֶׁהוּא בְּשֶׁב וְאַל תַּעֲשֶׂה כְּגוֹן שֶׁאוֹסֵר עָלָיו שֶׁלֹּא לֶאֱכוֹל אוֹ שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת סְתָמָא לְעוֹלָם מַשְׁמַע: תוס' ד"ה מִיָּתְבִי מוֹדֶרְנִי מִמְּךָ כו' וְהָכָא ל"ל בד"א דְּהָא שֶׁאֲנִי אוֹכֵל לְךָ לְחוּדֵיהּ אָסוּר וְדַוְקָא לְעֵיל דְּקָתָנֵי כו' תֵּימָא שֶׁהֲרֵי שֶׁאֲנִי אוֹכֵל לְךָ לְחוּדֵיהּ אָסוּר כצ"ל וצ"ל דה"פ וּכְבָר אָמַר כְּלוֹמַר אפי' אוֹמֵר מוֹדֶרְנִי מִמְּךָ דסד"א הוֹאִיל וּמֵוְדְּרֵנִי מִמְּךָ לְחוּדַי' לֹא אָסַר אפי'

אָמַר אַחֲרָיו שֶׁאֲנִי אוֹכֵל לְךָ לֹא אָסַר עכ"ל לְכְאוֹרָה אֵין מוּבָן הֵיאַךְ הָוֵי ס"ד דַּאֲפִי' אָמַר אַחֲרָיו שֶׁאֲנִי אוֹכֵל לְךָ לֹא יהי' אָסוּר כֵּיוָן דְּאִם אָמַר שֶׁאֲנִי אוֹכֵל לְךָ לְחוּדֵי' אָסוּר בְּמַה יהי' נִגְרָע לְפִי שֶׁאָמַר מִקֹּודֶם מֻזְרָנִי מִמְּךָ וְכֵן רָאִיתִי בס' קֶרֶן אוֹרָה שכ' שֶׁדִּבְרֵי הַתּוֹסָ' בְּכָאן מְגֻמְגָּמִים וְאֶפְשָׁר לְיַיְשֵׁב ע"פ.

מ"ש הָרָ"ן לְקַמָּן בְּדַף הַסָּמוּךְ ע"ב ד"ה אָמַר רָבָא מַתְנִיתִין קָשִׁיתֵי' כו' דְּיֵשׁ לְפָרֵשׁ מוּזָּרָנִי מִמְּךָ דְּלָא מִשְׁתַּעֲיָנָא בַּהֲדָךְ אִי אַכִּילְנָא הַיּוֹם אוֹ עַד יוֹם פְּלוֹנִי כו' עי"ש הֲגַם דְּשָׁם כ' הָרָ"ן בְּאוֹמֵר שֶׁאֲנִי אוֹכֵל בְּלֹא לְךָ אָכֵן שָׁמְעִינַן מִשָּׁם דְּיֵשׁ לְפָרֵשׁ מֵאָמְרוֹ שֶׁאֲנִי אוֹכֵל שֶׁהוּא תְּנַאי כֵּן הִי' סָלְקָא דַּעְתָּא לוֹמַר כֵּיוָן דְּמוֹזָּרָנִי מִמְּךָ לְחוּד לָא הָוֵי לָשׁוֹן נָדָר אפי' לְיַד גַּם מַאֲמָרוֹ שֶׁאֲנִי אוֹכֵל לְךָ לָא הָוֵי רַק לִתְנַאי בְּעָלְמָא כֵּן יֵשׁ לְיַיְשֵׁב בְּדוֹחַק דִּבְרֵיהֶם שֶׁלֹּא יִהְיוּ מְגֻמְגָּמִים כ"כ: דַּף ה' גמ' אֲבָל אָמַר מוּזָּרָנִי מִמְּךָ לָא מַשְׁמַע דְּאָמַר אָסוּר.

מ"ט מֻזָּדָר אֲנִי מִמְּךָ דְּלָא מִשְׁתַּעֲיָנָא בַּהֲדָךְ מַשְׁמַע כו' וּבְפֵי' הָרֹא"ש ד"ה אֲבָל אָמַר כו' הגי' מ"ט דִּלְמָא מֻזָּרָנִי מִמְּךָ דְּלָא מִשְׁתַּעֲיָנָא בַּהֲדָךְ מַשְׁמַע וְהַגִּירְסָאוֹת מִתְחַלְּפוֹת לְפִי שְׁנֵי הַפֵּירוּשִׁים שֶׁהֵבִיא הָרָ"ן בד"ה אֶלָּא הָכִי אִתְּמַר טַעְמָא דְּאָמַר כו' וְשָׁם דִּלְפֵירוּשָׁא קַמָּא דְּהָרָ"ן דְּהֵן לְאִיסּוּר הֲנָאָה וְהֵן לְדַבֵּר עִמּוֹ לְכָל חַד וְחַד הָווּיין יָדַיִם שֶׁאֵינָן מוֹכִיחוֹת הַגִּירְסָא דִּלְמָא לָא מִשְׁתַּעֲיָנָא בַּהֲדָךְ מַשְׁמַע וְהוּא דַּעַת הָרַמְבַּ"ן זַ"ל בְּהִלְכוֹתָיו וּלְפֵירוּשׁ הַשֵּׁנִי שֶׁבַּהָרָ"ן דַּאֲפִי' לִשְׁמוּאֵל אָסוּר לְדַבֵּר עִמּוֹ דִּלְדִיבּוּר הָוֵי יָדַיִם מוֹכִיחוֹת הַגִּירְסָא מֻזָּדָר אֲנִי מִמְּךָ דְּלָא מִשְׁתַּעֲיָנָא בַּהֲדָךְ מַשְׁמַע.

דְּלִדְבַר עִמּוֹ הָוֵי יָדַיִם מוֹכִיחוֹת וע' בפי' הָרֹא"ש ובס' הַפְּלָאוֹת נְדָרִים רָאִיתִי שֶׁהִקְשָׁה לְהַךְ דַּיְעָה קַמָּיְתָא דְּאֵינוֹ אָסוּר לֹא בַּהֲנָאָה וְלֹא בְּדִבּוּר. אַמַּאי לָא נֵימָא גַּם הָכָא סְתָם נְדָרִים לְהַחְמִיר וּפֵירוּשָׁן לְהֵק כְּדִלְקַמָּן (יח:) וְהָרָ"ן בְּקִדּוּשִׁין כָּתַב דִּלְהָכִי הָוֵי פֵּירוּשָׁן לְהָקֵל וְלָא אָמְרִינַן דִּדְבָרִים שֶׁבַּלֵּב אֵינָן דְּבָרִים מִשּׁוּם דְּכֵיוָן דִּלְשׁוֹנוֹ כּוֹלֵל שְׁנֵי פֵּירוּשִׁים וּלְהָכִי אִם פֵּירֵשׁ אַחַ"כ ה"ל כְּאִלּוּ פֵּירֵשׁ מֵיָּד.

וא"כ הָכָא נָמֵי יוֹעִיל פֵּירוּשׁוֹ עַל אֵיזֶה דְּבַר נָדָר אִם לְאִשְׁתַּעֵי בְּהֶדְיָ' אוֹ לֵיהָנוֹת מִמֶּנּוּ. וּמַה שֶּׁפֵּירֵשׁ אַחַ"כ יהי' בְּמַשְׁמָעוּת לְשׁוֹנוֹ וּבְסָתָמָא נִיזּוֹל לְהַחְמִיר וְיִהְיֶ' אָסוּר בִּשְׁנֵיהֶם ע"ש שֶׁהֶאֱרִיךְ וּלְדַעְתִּי לָא קַשְׁיָא דע"כ לָא אָמְרִינַן סְתָם נְדָרִים לְהַחְמִיר אֶלָּא בכה"ג דִּלְקַמָּן אֲבָל לֹא בְּיָדוֹת דִּבְלָא רִיבּוּי דִּקְרָא לָא הָוֵי שָׁמְעִינַן יָדוֹת וְאָמְרִינַן לְקַמָּן (ע"ב) אָמַר רָבָא רַב אִידִי אַסְבְּרַהּ לִי אָמַר קְרָא נָזִיר לְהַזִּיר מַה נְּזִירוּת בְּהַפְלָאָה אַף יְדוֹת נְזִירוּת בְּהַפְלָאָה וע' בָּרָ"ן שָׁם שֶׁפֵּירוּשׁוֹ שֶׁיִּהְיוּ הַיָּדוֹת מֻפְלָאִין וּמְפֹרָשִׁין וְכֵיוָן דְּאִיכָּא לְפָרוֹשֵׁי בִּתְרֵי גַּוְונָא אֵין הַיָּדוֹת מֻפְלָאִין וּמְפֹרָשִׁין וְלָא אִתְרַבֵּי יָדוֹת כה"ג שֶׁיִּהֵא לָהֶן דִּין נֶדֶר וע"ל (ט'.

) גַּבֵּי כְּנִדְרֵי רְשָׁעִים הֵימֶנּוּ דְּפָרִיךְ וְדִלְמָא הֵימֶנּוּ דְּאָכִילְנָא קָאָמַר וכ' הָרָ"ן וְכֵיוָן דְּאִיכָּא לְמֵימַר דְּאַכִּילְנָא קָאָמַר הָוּ לְהוּ יָדַיִם שֶׁאֵינָן מוֹכִיחוֹת וס"ל לִשְׁמוּאֵל דְּלָא הָווּיין יָדַיִם. וְכַוָּונַת הָרָ"ן שָׁם לְתָרֵץ דְּלִכְאוֹרָה מַאי מַקְשֶׁה דִּלְמָא דְּאַכִּילְנָא קָאָמַר נֵימָא דְּמִסְפֵּיקָא דְּמִסְפְּקִינַן בְּכַוָּונָתוֹ אִם כַּוָּונָתוֹ שֶׁיֹּאכַל אוֹ כַּוָּונָתוֹ שֶׁלֹּא יֹאכַל אָזְלִינַן לְחוּמְרָא בְּשֵׁב וא"ת שֶׁלֹּא יֹאכַל מִשּׁוּם דִּלְמָא הִי' כַּוָּונָתוֹ שֶׁלֹּא יֹאכַל לְהָכִי כְּתַב הָרָ"ן דְּכֵיוָן דְּאִיכָּא לְמֵימַר הָכִי וְהָכִי ה"ל יָדַיִם שֶׁאֵינָן מוֹכִיחוֹת וְלָא הָווּיין יָדַיִם וּבְיָדַיִם בָּעֵינַן שֶׁיִּהְיוּ מֻפְלָאִין וּמְפֹרָשִׁים וע' בְּתוֹסָ' שְׁבוּעוֹת (דַּף כ) ד"ה לֵישָׁנָא אִיתְקִיל לֵיהּ כו' שֶׁהִקְשׁוּ וא"ת נִישְׁיֵילֵי' מַאי הִי' בְּדַעְתּוֹ וי"ל כְּגוֹן שֶׁאָמַר שהי' בְּדַעְתּוֹ כָּל מַה שֶּׁיִּהְיֶ' בְּמַשְׁמָעוּת לְשׁוֹנוֹ א"נ כְּגוֹן שֶׁשָּׁכַח מַה

הי' בְּדַעְתּוֹ עכ"ל וכ"ז אַחַר שֶׁפֵּירֵשׁ לְשׁוֹן נִדְרוֹ לֹא הי' בְּתוֹרַת יָד אֲבָל אִם יהי' אפי' אַחַר שֶׁיְּפָרֵשׁ כַּוָּנָתוֹ רַק בְּתוֹרַת יָד יָדוֹת לָא אִתְרַבִּי מִקְרָא רַק בְּאוֹפֶן שֶׁיִּהְיֶ' מוֹכִיחַ וע"ע לְקַמָּן (ו:) בְּאִיבַּעְיָ' דְּיֵשׁ יָד לְקִדּוּשִׁין אוֹ לָא דְּשָׁם הַאִיבַּעְיָ' אפי' בְּיָד מוֹכִיחַ כִּדְפֵירֵשׁ הָרָ"ן שָׁם וּמְסַפְּקִינַן בְּאוֹמֵר לְאִשָּׁה הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי וְאָמַר לַחֲבֶרְתָּהּ וְאַתְּ מִי אָמְרִינַן וְאַתְּ נָמֵי אֲמַר לַחֲבֶרְתָּהּ וְתָפְסִי בַּהּ קִדּוּשִׁין לַחֲבֶרְתָּהּ אוֹ דִּלְמָא וְאַתְּ חֲזַאי אֲמַר לַחֲבֶרְתָּהּ כו' וְכָתַב שָׁם הָרָ"ן דאע"ג דְּלָא מַשְׁמַע הָכִי וְיָד מוֹכִיחַ הוּא דְּנָאֵת נָמֵי קָאָמַר כֵּיוָן דְּאֵין יָד לָא מְהַנֵּי כו' ע"ש כֵּן ה"נ וכ"ש בְּיָד שֶׁאֵינוֹ מוֹכִיחַ דְּלֹא יוֹעִיל פֵּירוּשׁוֹ שֶׁיְּפָרֵשׁ אַחַ"כ: כֵּיוָן דס"ל דְּיָד שֶׁאֵינוֹ מוֹכִיחַ לָא הָוֵי כְּנֶדֶר: בר"נ ד"ה אֶלָּא הָכִי אִתְּמַר א"ר יוֹסֵי ב"ר חֲנִינָא מוֹדֶרְנִי לְךָ שְׁנֵיהֶם אֲסוּרִים דִּלְךָ מַשְׁמַע כְּלוֹמַר נִכְסֵי אֲסוּרִים לְךָ וּמַשְׁמַע מִשְּׁלְךָ כו' עכ"ל בְּחִדּוּשֵׁי הגרע"א עַל יו"ד סי' ר"ו כָּתַב עַל דִּבְרֵי רָ"ן הַלָּלוּ וְז"ל מְמַתֵּק לְשׁוֹנוֹ נִרְאֶה דְּרַק הַנְּכָסִים אֲסוּרִים וְלֹא הַגּוּפִים [כְּגוֹן שֶׁיְּחַמֵּם א' בְּבְשָׁרוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ] וּבֶאֱמֶת צ"ע אַמַּאי לֹא נִפְרֵשׁ דְּמֵוָדֶר אֲנִי לְךָ הַיְינוּ גַּם עַל הַגּוּפִים וצ"ע עכ"ל וְאֶפְשָׁר לוֹמַר כֵּיוָן דִּלְךָ כּוֹלֵל הַמַּשְׁמָעוּת דְּשִׁלְךָ ג"כ וּמִשְּׁלְךָ לֹא מַשְׁמַע עַל גּוּף חֲבֵרוֹ רַק עַל נְכָסִים שֶׁל חֲבֵרוֹ שֶׁהֵם קִנְיָן שֶׁחוּץ לְגוּפוֹ לָכֵן גַּם מַשְׁמָעוּת הַשֵּׁנִי דִּלְךָ שֶׁיֵּאָסֵר עַל חֲבֵרוֹ אֶת שֶׁלּוֹ הַכַּוָּנָה עַל נְכָסָיו וְלֹא עַל גּוּפוֹ וְהָרַמְבַּ"ם הִשְׁמִיט כָּל דִּין זֶה וְכָתַב הב"י וְלֹא יָדַעְתִּי לָמָּה וְאוּלַי יֵשׁ לוֹמַר דְּהָרַמְבַּ"ם אֵינוֹ מְפָרֵשׁ כפי' הָרָ"ן דִּלְךָ כּוֹלֵל שֵׁנִי הַמַּשְׁמָעוּת וְכַוָּנַת הַנּוֹדֵר יהי' לִשְׁנֵי הַמַּשְׁמָעוּת אֶלָּא שֶׁיֵּשׁ בְּנֵי אָדָם הַמְדַבְּרִים בִּלְשׁוֹן לְךָ וְכַוָּנָתָם לֶאֱסוֹר עַל חֲבֵרוֹ אֶת שֶׁלּוֹ וְיֵשׁ אֲנָשִׁים שֶׁכַּוָּנָתָם כְּשֶׁמְּדַבְּרִים בִּלְשׁוֹן לְךָ שֶׁאוֹסְרִים עַל עַצְמָם מִלֵּיהָנוֹת מֵחַבְרֵיהֶם וְהָוֵי לְהוּ לִשְׁנֵי הַמַּשְׁמָעוּת יָדַיִם שֶׁאֵינָן מוֹכִיחוֹת ור' יוֹסֵי ב"ר חֲנִינָא אֶפְשָׁר דְּסוֹבֵר יָדַיִם שֶׁאֵין מוֹכִיחוֹת הָוֵינָן יָדַיִם אֲבָל לִפְי הַמַּסְקָנָא דְּמַסְקִינַן דְּיָדַיִם שא"מ לָא הָוֵינָן יָדַיִם וְכֵן פָּסַק הָרַמְבַּ"ם לְהָכִי הִשְׁמִיט דִּין זֶה וְהַפּוֹסְקִים שֶׁהֵבִיאוּ דִּין זֶה סוֹבְרִים כפי' הָרָ"ן דִּלְךָ כּוֹלֵל מַשְׁמָעוּת שְׁנֵיהֶם וּשְׁנֵיהֶם בִּכְלָל: ע"ב גמ' לֵימָא קָסָבַר שְׁמוּאֵל יָדַיִם שֶׁאֵין מוֹכִיחוֹת לָא הָוֵינָן יָדַיִם כו' וְאַמַּאי דְּחֵיק שְׁמוּאֵל לְאוֹקְמֵי מַתְנִי' כר"י לוֹקְמָא כְּרַבָּנָן ואע"ג דְּאֵין יָדַיִם מוֹכִיחוֹת כו' בס' יַד שָׁאוּל כָּתַב שֶׁהַגָּאוֹן בַּעַל בִּנְיַן אֲרִיאֵל תָּמַהּ דְּמַאי קוֹשְׁיָ' לֵימָא דְּלְהָכִי דְּחֵיק שְׁמוּאֵל עַצְמוֹ לְאוֹקְמֵי כר' יְהוּדָא.

מְשׁוּם דאל"כ יִקָּשֶׁה לָמָּה קָתָנֵי חַד אָסוּר דְּבְמֵוְדְּרֵנִי הֵימָךְ שְׁנֵיהֶם אֲסוּרִין וכר' יוֹסֵי ב"ר חֲנִינָא כו' ע"ש. הס' בִּנְיַן אֲרִיאֵל אֵינוֹ ת"י וּכְפִי הַנִּרְאֶה לֹא הֶוְעְתַּק יָפֶה דְּהָא מַסְקִינַן לְעֵיל כִּי אִתְּמַר דרי"ח בְּמֵוָדֵר אֲנִי לְךָ דִּלְךָ מַשְׁמַע שְׁנֵי לְשׁוֹנוֹת אֲסוּרִין לְךָ וּמִשֶּׁלְךָ אֲבָל לְשׁוֹן הֵימָךְ לָא מַשְׁמַע אֶלָּא מִשֶּׁלְךָ וְכִדְמוּכָח מִמַּתְנִיתִין דַּהֲרִינִי עָלַיִךְ ח' כו' וְהָכִי ה"ל לְאַקְשׁוּיֵי דִּלְהָכִי דְּחֵיק שְׁמוּאֵל עַצְמוֹ לְאוֹקְמֵי מַתְנִי' כר"י וְלֹא לְאוֹקְמֵי כְּרַבָּנָן וּבְתַרְתֵּי מִילֵּי כֵּיוָן דְּקָתָנֵי חַד אָסוּר אַתַּרְוַיְיהוּ וְלָא שָׁוּוּ אַהֲדָדֵי דִּבְמֵוְדְּרֵנִי מִמְּךָ לְחוּד אָסוּר אפי' בַּהֲנָאָה וּבְשֶׁאֲנִי אוֹכֵל לְךָ אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא בַּאֲכִילָה וְאֵיךְ תְּנָא חַד אָסוּר אַתַּרְוַיְיהוּ וְלָא שָׁוּוּ אַהֲדָדֵי לְהָכִי אוֹקֵי שְׁמוּאֵל דַּחֲדָא קָתָנֵי אֲבָל גַּם זֶה אֵין מַהֲתִימָא כ"כ דְּקָתָנֵי אָסוּר וְכָל חַד וְחַד כְּדִינֵיהּ הָא כִּדְאִיתָא וְהָא כִּדְאִיתָא וּמֵחֲמַת זֶה לֹא הי' צָרִיךְ שְׁמוּאֵל לְדָחֲקֵי וְלוֹקְמֵי מַתְנִי' כִּיחִידָאָה אָמְנָם אִי קַשְׁיָא הָא קַשְׁיָא דְּאַמַּאי לֹא מְשַׁנֵּי דְּשְׁמוּאֵל מוֹקֵי מַתְנִיתִין וַאֲפִי' כְּרַבָּנָן דע"כ לָא אָמְרִינַן דְּיָדַיִם שֶׁאֵין מוֹכִיחוֹת הָוֵינָן יָדַיִם אֶלָּא גַּבֵּי גֵּט מִשּׁוּם דְּאֵין אָדָם מְגָרֵשׁ אִשֶּׁת חֲבֵרוֹ אֲבָל בְּעָלְמָא גַּם רַבָּנָן ס"ל דְּיָדַיִם שֶׁאֵין מוֹכִיחוֹת לָא הָוֵי יָדַיִם וְכִדְמַסִּיק רָבָא לְקַמָּן וּבְפֶרֶט לפמ"ש הָרָ"ן לק' בד"ה ר"י אוֹמֵר כו' לְתָרֵץ מַמַּה דְּאָמַר שְׁמוּאֵל בְּגִיטִּין

(כו) דְּצָרִיךְ לְהַנִּיחַ מָקוֹם וַהֲרֵי אַתְּ מֻוָּתֶרֶת לְכָל אָדָם כו' וְאִלּוּ וְדַיִן לָא קָאָמַר כו' וְתֵירֵץ דְּדִלְמָא שְׁמוּאֵל ס"ל דַּאֲפִי' לְמַ"ד יָדַיִם שֶׁאֵין מוֹכִיחוֹת לָא הָווּ יָדַיִם גַּבֵּי גִּיטִּין ל"צ וְדִין מְשׁוּם דְּאֵין אָדָם מְגָרֵשׁ אִשֶּׁת חֲבֵרוֹ א"כ שְׁמוּאֵל בְּעַצְמוֹ סוֹבֵר דְּרַבָּנָן מוֹדוּ בְּעָלְמָא דְּיָדַיִם שא"מ לָא הָווּ יָדַיִם וא"כ מַאי פָּרִיךְ הגמ' וְאַמַּאי דְּחֵיק שְׁמוּאֵל כו' וּמְצָאתִי קוּשְׁיָא זוֹ בס' שַׁעַר הַמֶּלֶךְ הל' גֵּירוּשִׁין פ"א ה"ח וְתֵירֵץ דְּהָא דְּמַסִּיק לְקַמָּן אַלִּיבָּא דְּרָבָא דַּאֲפִי' רַבָּנַן לָא קָאָמְרִי אֶלָּא לְגַבֵּי גֵּט הַיְינוּ לְפוּם מַאי דְּמְשַׁנֵּי כָּאן רָבָא שְׁמוּאֵל מַתְנִיתִין קְשִׁיתֵי' דְּמוּכָח מִינַּיהּ דְּסָתָם מַתְנִיתִין ס"ל דְּיָדַיִם שא"מ לָא הָווּ יָדַיִם וא"כ כִּי הֵיכִי דְּלָא נֵימָא דְּסָתָם מַתְנִי' ס"ל כִּיחִידָאָה דְּחַקִינַן נַפְשִׁין לְמֵימַר דע"כ לָא קָאָמְרִי רַבָּנַן אֶלָּא גַּבֵּי גֵּט כו' וּמַתְנִיתִין אָתֵי ככ"ע.

וּבָרַיְיתָא דְּקָתָנֵי מֻוָּדָר אֲנִי מִמְּךָ אָסוּר צָרִיךְ לְדָחוֹק וְלוֹמַר דְּתַנָּא אַחֲרִינָא הוּא וּתְנַאי שָׁקַלְתָּ מֵעָלְמָא אוֹ דְּאָסוּר דְּקָתָנֵי בַּבָּרַיְיתָא לְאִשְׁתַּעוֹי בְּהֶדְיָ' וּכְאִיכָּא מ"ד שֶׁכָּתַב הָרָ"ן וְזֶה נִדְאֵי דָּחוּק דְּבָרַיְיתָא סְתָמָא קָתָנֵי אֲבָל קוֹדֶם שֶׁתֵּירֵץ רָבָא שְׁמוּאֵל מַתְנִיתִין קְשִׁיתֵי' אַדְּרַבָּה מַקְשִׁינַן וְאַמַּאי דְּחֵיק שְׁמוּאֵל לְאוֹקְמֵי כר"י לוֹקְמֵי כְּרַבָּנָן דְּאַדְּרַבָּה נֵימָא דְּרַבָּנָן גַּם בְּעָלְמָא ס"ל דְּיָדַיִם שא"מ הָווּ יָדַיִם וּבָרַיְיתָא אָתֵי כְּרַבָּנָן כו' עכ"ל עי"ש בְּאוֹרֶךְ ועי' בפי' הָרֹא"ש ד"ה לוֹקְמָא כְּרַבָּנָן כו' שֶׁכָּתַב וְכִדְמַשְׁמַע פְּשָׁטָא דְּמַתְנִיתִין וְכִדְתַנְיָ' בְּבָרַיְיתָא דְּלְעֵיל עכ"ל תִּרְאֶה שֶׁבְּשָׁלֹשׁ תֵּיבוֹת שֶׁמְּסַיֵּים וְכִדְתַנְיָ' בְּבָרַיְיתָא דְּלְעֵיל שְׁנָה לָנוּ בְּלָשׁוֹן קְצָרָה בְּמֻתָּק לְשׁוֹנוֹ הַטָּהוֹר וְרָמוּז בּוֹ דִּבְרֵי הַשעה"מ: בר"נ ד"ה ר"י אוֹמֵר וְדָן כו' דְּאִי לָא כָּתוּב וְדָן הָווּ יָדַיִם שא"מ דְּדִלְמָא בְּדִבּוּרָא קָא מְגָרֵשׁ לָהּ כְּדִלְקַמָּן בְּשִׁמַּעְתִּין לְקַמָּן אֵינוֹ מְבֹאָר רַק עַל מַה דְּצָרִיךְ לִכְתּוֹב מִנַּאי וְהַטַּעַם דְּבִלָּא מִנַּאי אִיכָּא לְמֵימַר דְּמְגָרֵשׁ אִשֶּׁת חֲבֵרוֹ וּבְמַסְ' גִּיטִּין בפ' הַמְגָרֵשׁ מְפָרֵשׁ הַטַּעַם עַל מַאי דְּמַצְרִיךְ וְדָן דבלא"ה אִיכָּא לְמֵימַר דְּבְדִבּוּרָא קָא מְגָרֵשׁ מַגָּלוֹת כָּל אַחַת עַל חֲבֶרְתָּהּ ובס' עֲצָמוֹת יוֹסֵף עַל קִדּוּשִׁין (ה') עָמַד עַל לְשׁוֹן הָרָ"ן במ"ש בָּזֶה הַדִּבּוּר וי"ל דְּדִלְמָא שְׁמוּאֵל ס"ל דַּאֲפִי' לְמַ"ד יָדַיִם שא"מ לָא הָווּ יָדַיִם גַּבֵּי גִּיטִּין ל"צ וְדָן דְּבָלְאו וְדָן הָווּ מוֹכִיחַ מְשׁוּם דְּאֵין אָדָם מְגָרֵשׁ אִשֶּׁת חֲבֵרוֹ כו' שֶׁהִתְחִיל בָּמָּה דְּצָרִיךְ וְדָן וְסַיֵּים מְשׁוּם דְּאֵין אָדָם מְגָרֵשׁ אִשֶּׁת חֲבֵרוֹ דְּזֶה הַטַּעַם הוּא עַל מַנַּאי וְלֹא עַל וְדָן דְּעַל וְדָן הָווּ הַטַּעַם מְשׁוּם דְּנִתְּינַת הַגֵּט לְיָדָהּ מוֹכָח דְּבְגֵט מְגָרֵשׁ לָהּ וְלֹא בְּדִבּוּרָא וע' בְּחִדּוּשֵׁי הָרַשְׁבָּ"א שֶׁהִקְשָׁה הֵיאַךְ אֶפְשָׁר לוֹמַר דְּבְמַנַּאי פְּלִיגִי דְּהָא וַדַּאי צָרִיךְ לִכְתּוֹב בְּגֵט שְׁמוֹ וּשְׁמָהּ וַאֲפִי' בְּדִיעֲבַד כִּדְאִיתָא בְּהֶדְיָא בפ' הַמֵּבִיא תַּנּוּ (גִּיטִּין ד' כ'.

) וְכֵיוָן שֶׁכֵּן אפי' לֹא כְּתַב מִנַּאי מוֹכְחָא מִילְּתָא וַדַּאי דְּאִיהוּ מְגָרֵשׁ לְאִשְׁתּוֹ דְּהָא אִיהוּ וְאִיהִי בְּהֶדְיָא אִכְּתִיב בְּגִיטָּא וְאִיהוּ הוּא דְּמְגָרֵשׁ לָהּ וְתֵירֵץ דַּאֲפִילּוּ כָּתַב בֵּיהּ וְדָן וּכְתַב בֵּיהּ שמי' אַכַּתִּילָא מוֹכְחָא מִילְּתָא דְּאִיהוּ מְגָרֵשׁ לָהּ בְּגִיטָּא דְּדִלְמָא אִיהוּ בְּדִבּוּרָא מְגָרֵשׁ וְהָכִי קָאָמַר אֲנָא פְּלוֹנִי פְּטִיר וְתָרִיךְ אִנְתְּתִי בְּדִבּוּרָא בְּעָלְמָא וְדָן דֵּי יֶהֱוֵי לִיכִּי סֵפֶר תֵּרוּכִין מֵאִישׁ אַחֵר וְלֹא מִמֶּנִּי הִלְכָךְ צָרִיךְ לִכְתּוֹב וְדָן וְצָרִיךְ לִכְתּוֹב מִמֶּנִּי וְהָרָ"ן כָּאן קִיצֵּר בְּמוּבָן: בא"ד וכ"ת א"כ הֵיכִי מַקְשִׁינַן כו' לָאו קוּשְׁיָא הִיא דְּאִי לָאו דְּדָיֵיק שְׁמוּאֵל מִמַּתְנִיתִין דְּאָתְיָא כר' יְהוּדָא לָא הָווּ שָׁבִיק רַבָּנַן וְעָבֵד כר' יְהוּדָא עכ"ל בְּבֵיאוּרֵי הַגְּרָ"א ז"ל סי' כ"ז ס"ק כ"ב כָּתַב וצ"ע דְּהָא אָמְרִינַן בפ"ב דִּמְגִילָּה (יח:) דְּשְׁמוּאֵל חָיֵישׁ לִיחִידָאָה ע"ש וְאֶפְשָׁר דְּדַוְקָא לְחוּמְרָא עכ"ל וּקְצָת חִדּוּשׁ דְּהָא פרש"י שָׁם לְהֶדְיָא בְּמָקוֹם שֶׁהַיָּחִיד מַחְמִיר וע' גִּיטִּין (דַּף ל'.

) תוס' ד"ה כִּיחִידָאָה כו': ד"ה מַתְנִיתִין קָשִׁיתֵ' לִיתְנֵי שֶׁאֲנִי אוֹכֵל שֶׁאֲנִי טוֹעֵם כו' דאע"ג דִּכְבָר אָמַר מֻוְדָּרְנֵי מִמְּךָ כו' אַפֵּ"ה שֶׁאֲנִי אוֹכֵל בְּלֹא לְךָ יָדַיִם שֶׁאֵינָן מוֹכִיחוֹת נִינְהוּ דְּאִיכָּא לְמֵימַר הָכִי מֻוְדָּרְנֵי מִמְּךָ דְּלָא מִשְׁתַּעְיָנָא בַּהֲדָךְ אִי אַכִּילְנָא הַיּוֹם כו' וְהָרַשְׁבָּ"א כָּאן בְּחִדּוּשָׁיו כָּתַב דִּבְאוֹמֵר מוֹדָרְנֵי מִמְּךָ שֶׁאֲנִי אוֹכֵל בְּלֹא לְךָ יָדַיִם מוֹכִיחוֹת הָוֵי לְכֻלֵּי עָלְמָא וְהֵבִיא רְאָיָה מִדְּאָמְרִינַן לְעֵיל אֶלָּא הָכִי אִתְּמַר טַעְמָא דְּאָמַר שֶׁאֲנִי אוֹכֵל לְךָ הָא אָמַר מֻוְדָּרְנֵי הֵימָךְ לָא מַשְׁמַע דְּאָמַר אָסוּר וְלֹא אָמַר רְבוּתָא טְפֵי וְלֵימָא טַעְמָא דְּאָמַר שֶׁאֲנִי אוֹכֵל לְךָ אֶבָל אָמַר מוֹדָרְנֵי מִמְּךָ שֶׁאֲנִי אוֹכֵל וְלֹא אָמַר לְךָ לֹא (כִּדְאַסְבִּיר לָהּ הָרָ"ן די"ל דה"ק מֻוְדָּרְנֵי מִמְּךָ דְּלָא מִשְׁתַּעְיָנָא בַּהֲדָךְ אִי אַכִּילְנָא הַיּוֹם כו') אֶלָּא וַדַּאי דבכה"ג לכ"ע הָוֵי יד"מ ובס' דה"מ כָּתַב עַל רְאָיָה זוֹ שֶׁיֵּשׁ לְגַמְגֵּם דְּהַתִּינַח לִסְבָרָא שֶׁכָּתַב הָרַב בְּעַצְמוֹ לְעֵיל בְּאִם אָמַר מוֹדָרְנֵי מִמְּךָ לְחוּד שֶׁאֵינוֹ אָסוּר אפי' בְּדִבּוּר מש"ה שַׁיָּיךְ שַׁפִּיר לְמֵימַר דְּלַשְׁמְעִינַן רְבוּתָא טְפֵי דַּאֲפִי' אָמַר מֻוְדָּרְנֵי מִמְּךָ שֶׁאֲנִי אוֹכֵל אֵינוֹ אָסוּר כְּלָל אֲבָל לְאִידָךְ סְבָרָא שֶׁהֵבִיא הָרַב בְּעַצְמוֹ שֶׁבְּמֻוְדָּרְנֵי מִמְּךָ לְחוּדֵי' אָסוּר מֵיהָא בְּדִבּוּר (וב' הַדֵּעוֹת הוּבָא בָּרָ"ן לְעֵיל) א"כ לֵיכָּא לְמֵילַף הַאי דֵּינָא דְּאִיכָּא לְמֵימַר דְּלְעוֹלָם אַף בְּאוֹמֵר מֻוְדָּרְנֵי מִמְּךָ שֶׁאֲנִי אוֹכֵל לָא הָוֵי יד"מ ומַאי דְּלָא אָמַר הָכִי הַשַּׁ"ס לְעֵיל לְאַשְׁמוֹעִינַן דְּמֻוְדָּרְנֵי מִמְּךָ לְאַשְׁתַּעִי בְּהֲדָךְ מַשְׁמַע משא"כ בְּאוֹמֵר מוֹדָרְנֵי מִמְּךָ שְׁלֹא אוֹכַל יֵשׁ לוֹמַר דְּלָא מְהַנֵּי כְּלוּם וְלֹא אָסוּר בְּשׁוּם דָּבָר וְאֶפְשָׁר דס"ל לְהָרַשְׁבָּ"א דַּאֲפִי' בְּאוֹמֵר מוֹדָרְנֵי מִמְּךָ שֶׁאֲנִי אוֹכֵל אָסוּר מֵיהָא בְּדִבּוּר דְּמַאי דְּקָאָמַר שֶׁאֲנִי אוֹכֵל רוֹצֶה לוֹמַר מוֹדָרְנֵי מִמְּךָ בְּדִבּוּר אִם אוּכַל לְךָ הַיּוֹם אוֹ בְּיוֹם פְּלוֹנִי וְכָתַב שָׁם שֶׁלֹּא מָצָא חָבֵר בִּסְבָרָא זוֹ לְהָרַשְׁבָּ"א שֶׁכָּתַב דְּיָדַיִם מוֹכִיחוֹת הָוֵי לכ"ע עכ"ל וע' בְּנִימּוּקֵי יוֹסֵף שֶׁעַל הֲלָכוֹת הָרַמְבַּ"ן הֵבִיא ג"כ סְבָרָא זוֹ: שָׁם וְקַיְּמָא לַן כִּשְׁמוּאֵל דְּמֻוְדָּרְנֵי מִמְּךָ לְחוּד לָא מִיתְסַר.

הִלְכָךְ הָא דְּאָמַר ר' יוֹסֵי בר"ח מוֹדָרְנֵי לְךָ שְׁנֵיהֶם אֲסוּרִים כו' דְּקָאָמַר מוֹדָרְנֵי לְךָ מֵאֲכִילָה הָא סְתָמָא לָא מַשְׁמַע דְּאָמַר אָסוּר דה"ל יָדַיִם שא"מ וְלָא הָוֵי יָדַיִם עכ"ל פי' דַּהֲגַם אִם אָמַר מוֹדָרְנֵי לְךָ שֶׁאֲנִי אוֹכֵל כָּתַב הָרָ"ן לְעֵיל דְּלָא הָוֵי יד"מ דְּאִיכָּא לְפָרֵשׁ מוֹדָרְנֵי מִמְּךָ בְּדִבּוּרָא אִם אוֹכַל הַיּוֹם כו' אֲבָל אִם אָמַר מוֹדָרְנֵי לְךָ מֵאֲכִילָה טְפֵי עָדִיף דְּלָשׁוֹן שֶׁאֲנִי אוֹכֵל יֵשׁ לְפָרֵשׁ שֶׁהוּא לְשׁוֹן תְּנַאי אִם אוֹכַל אֲבָל כְּשֶׁאוֹמֵר מוֹדָרְנֵי מֵאֲכִילָה ה"ז מְפָרֵשׁ דְּבָרָיו מִמָּה הוּא נוֹדֵר מֵאֲכִילָה וְכֵן כְּשֶׁאוֹמֵר מוֹדָרְנֵי לְךָ לְדִבְרֵי ר' יוֹסֵי בר' חֲנִינָא דְּלְךָ מַשְׁמַע עַל תַּרְוַיְיהוּ דְּלְךָ מִשֶּׁלְךָ וּלְךָ שֶׁלִּי עָלֶיךָ וּמְפָרֵשׁ מֵאֲכִילָה יָדַיִם מוֹכִיחוֹת הָוֵי וּשְׁנֵיהֶם אֲסוּרִים לֶאֱכוֹל זֶה מִזֶּה ובס' קֶרֶן אוֹרָה רָאִיתִי שֶׁכָּתַב עַל דִּבְרֵי הָרָ"ן הַנַּ"ל וְז"ל וְלֹא הֻבְנְתִּי דְּהָא מַשְׁמַע דַּאֲפִי' אָמַר מוֹדָרְנֵי מִמְּךָ שֶׁאֲנִי אוֹכֵל בְּלֹא לְךָ לָאו כְּלוּם הוּא וַאֲטוּ מוֹדָרְנֵי מִמְּךָ מֵאֲכִילָה עָדִיף מִשֶּׁאֲנִי אוֹכֵל אוֹ שֶׁאֵינִי אוֹכֵל לְאִידָךְ גִּירְסָא עכ"ל ולפע"ד מוּבָן הַדָּבָר בִּפְשׁוּטוֹ וְחִילּוּק נָכוֹן בֵּינֵיהֶם [כְּהַאי שְׁבָטָא דִּכְדַכְדָּא יְרוּשַׁלְמִי שְׁקָלִים פ"ד] כמ"ש לְעֵיל וְהִנֵּה בש"ע סי' ר"ו ס"א פָּסַק דְּיָדַיִם שא"מ לָא הָוֵי יָדַיִם וְלָכֵן אִם אָמַר שֶׁאֵינִי אוֹכֵל לְךָ לְבַד בְּלֹא מוֹדָרְנֵי מִמְּךָ לָא הָוֵי יָד וכ"כ הָרֹא"שׁ בִּפְסָקָיו וְאַף דִּבְפֵירוּשׁוֹ בְּרֵישׁ הַסֶּוּגְיָ' בד"ה בְּכֻלָּן עַד שֶׁיֹּאמַר כו' כָּתַב וּמִיהוּ שֶׁאֲנִי אוֹכֵל שֶׁאֲנִי טוֹעֵם לְחוּדֵיהּ מוֹדֶה שְׁמוּאֵל דְּאָסוּר כו' כָּתַב זֶה לְפִי הַהֶוֶה אָמֵינָא דְּסָבַר דִּבְאוֹמֵר מוֹדָרְנֵי מִמְּךָ לְחוּדֵי' אפי' יָד שֶׁאֵינוֹ מוֹכִיחַ לָא הָוֵי עפ"ז כָּתַב דְּשָׁאנִי אוֹכֵל לְךָ לְחוּדֵי' עכ"פ יָד שֶׁאֵינוֹ מוֹכִיחַ הָוֵי אֲבָל לְפִי הַמַּסְקָנָא דְּבָעֵינַן יד מוֹכִיחַ יֵשׁ לוֹמַר דְּגַם שֶׁאֲנִי אוֹכֵל לְךָ לְחוּדֵי' לָא הָוֵי יָד מוֹכִיחַ וע"כ צְרִיכִים אָנוּ לוֹמַר כֵּן דאל"כ הַךְ בָּרַיְיתָא דְּאַיְיתִינַן לְעֵיל דְּקָתָנֵי שֶׁאֲנִי אוֹכֵל

לָךְ אָסוּר אֵיךְ נַעֲמִיד אוֹתָהּ לָכֵן לְפִי ה"א דְּלָא בָּעֵי שְׁמוּאֵל יָד מוֹכִיחַ רַק שֶׁסְּבָרָתוֹ הָיָה דְּמוֹדֶרְנִי מִמְּךְ לְחוּד אפי' יָד שֶׁאֵינוֹ מוֹכִיחַ לָא הָוֵי כ' הָרֹא"שׁ אֲבָל שֶׁאֲנִי אוֹכֵל לְךְ לְחוּדֵי' בְּוַדַּאי עכ"פ יָד שֶׁאֵינוֹ מוֹכִיחַ הָוֵי.

אֲבָל לְפִי הַמַּסְקָנָא דְּבָעֵינַן יָד מוֹכִיחַ נוּכַל לוֹמַר דְּגַם שֶׁאֲנִי אוֹכֵל לְךְ ג"כ לָא הָוֵי יָד מוֹכִיחַ וְאַלִּיבָּא דְּשְׁמוּאֵל לָא מְהַנֵּי גַּם שֶׁאֲנִי אוֹכֵל לְךְ לְחוּדֵיהּ בְּלֹא מוֹדֶרְנִי מִמְּךְ וְהַבָּרַיְיתָא סָבְרָה כְּרַבָּנָן דר' יְהוּדָא דְּלָא בָּעֵינַן יָדַיִם מוֹכִיחוֹת וכ"כ הַקָּרְבָּן נְתַנְאֵל לְיַישֵׁב דִּבְרֵי הָרֹא"שׁ בְּפִסְקָיו שֶׁלֹּא יִסְתֹּר מַה שֶׁכָּתַב בְּפֵירוּשׁוֹ וְרָאִיתִי בְּבֵיאוּרֵי הַגְּרָ"א ז"ל שֶׁכָּתַב וְז"ל הַטָּהוֹר וצ"ע הָא בְּבָרַיְיתָא שָׁם מְפוֹרָשׁ בְּהֶדְיָא דְּשָׁאנֵי אוֹכֵל לְךְ לְחוּד אָסוּר וְאֵין לוֹמַר דְּהַבָּרַיְיתָא ס"ל דא"צ יָדַיִם מוֹכִיחוֹת הָא דְּיוּקָא דִּשְׁמוּאֵל מֻלְּךְ שַׁיָּיךְ ג"כ אַבָּרַיְיתָ' עכ"ל וְכַנַּוָּנָתוֹ הַקָּדוֹשׁ' דִּכְמוֹ דְּדַיֵּיק שְׁמוּאֵל מִמַּתְנִיתִין דס"ל דְּיָדַיִם שֶׁאֵין מוֹכִיחוֹת לָא הָוְוֶן יָדַיִם דאל"כ לִיתְנֵי שֶׁאֲנִי אוֹכֵל בְּלֹא לְךְ כֵּן יֵשׁ לְדַיֵּיק מִבָּרַיְיתָא דְּאִי ס"ל שא"צ יָדַיִם מוֹכִיחוֹת לִיתְנֵי שֶׁאֲנִי אוֹכֵל בְּלֹא לְךְ אֶלָּא וַדַּאי סָבְרָה הַבָּרַיְיתָא דְּצָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה יָדַיִם מוֹכִיחוֹת וְאַפִּ"ה קָתָנֵי שֶׁאֲנִי אוֹכֵל לְךְ בְּלֹא לְךְ מֻוְדֶרְנֵי מִמְּךְ דְּהָוֵי יָד א"כ מוּכָח דְּשָׁאנֵי אוֹכֵל לְךְ לְחוּד הָוֵי יָדַיִם מוֹכִיחוֹת כֵּן מוּבָן דִּבְרֵי קָדְשׁוֹ אֲבָל תַּמָּה אָנֹכִי וְלֹא אֵדַע שֶׁלֹּא זָכַר שֹׁר הַתּוֹרָה דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' שֶׁבְּכָאן שֶׁעָמְדוּ ע"ז בד"ה מַתְנִיתִין קְשִׁיתֵ' מַאי אַרְיָא הָתָם שֶׁאֲנִי אוֹכֵל לְךְ בְּלֹא לְךְ נָמֵי כו' כָּתְבוּ וְקָשֶׁה מִבָּרַיְיתָא דִּלְעֵיל דְּאָמַר שָׁאנֵי אוֹכֵל לְךְ מַשְׁמַע כְּמוֹ כֵן דְּאִי לֹא אָמַר לְךְ לֹא מוֹעִיל [וְכַנַּוָּנָתָם דְּהָא הַבָּרַיְיתָא סָבְרָה דְּיָדַיִם שא"מ הָוְוֶן יָדַיִם מִדְּקָאָמְרָה גַּבֵּי מוֹדֶרְנִי מִמְּךְ לְחוּדֵי' ג"כ אָסוּר דְּקָתָנֵי אָסוּר תְּרֵי זְמָנֵי.

וא"כ כֵּינָן דְּסָבְרָה דְּיָדַיִם שא"מ הָוֵי יָדַיִם לָמָּה לִי הָא דְּקָתָנֵי גַּבֵּי שֶׁאֲנִי אוֹכֵל לָךְ לִיתְנֵי שֶׁאֲנִי אוֹכֵל בְּלֹא לְךְ] וְתֵירְצוּ וי"ל דְּכֵינָן דְּגַלִּי דְּמֻוְדֶרְנֵי מִמְּךְ מוֹעִיל מַשְׁמַע מִמֵּילָא לְךְ לָאו דַּוְקָא וּבְלֹא לְךְ נָמֵי מְהַנֵּי עכ"ל הָרֵי שֶׁהַתּוֹסָ' הִתְעוֹרְרוּ עַל קוּשְׁיַת הַגָּאוֹן שֶׁהִנִּיחַ בצ"ע וְתֵירְצוּ: וּבִירוּשַׁלְמִי אִיתָא שֶׁאֲנִי אוֹכֵל לָךְ שֶׁאֲנִי טוֹעֵם לָךְ ר' לְעֶזֶר בְּשֵׁם ר' הוֹשַׁעְיָ' תּוֹפְשִׁין אוֹתוֹ מִשּׁוּם יד לְקָרְבָּן.

וּמִזֶּה הֵבִיא הָרַשְׁבָּ"א בְּחִדּוּשָׁיו ראי' דְּשָׁאנֵי אוֹכֵל לְךְ לְחוּד מוֹעִיל וְשָׁם בִּירוּשַׁלְמִי א"ר בָּוֹן ר' חַיָּיא בָּעֵי אִם אָמַר לֹא אוֹכַל לְךְ תּוֹפְשִׁין אוֹתוֹ מִשּׁוּם יד לִשְׁבוּעָה אָמַר ר' יֵיסָא אוֹרְחָא דְּבַר נָשׁ מֵימָר קָנָתָה דְּכוּלְכָא (קָנָתָה הוּא יד דְּכוּלְכָא הוּא יֶרֶק פי' דֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם לוֹמַר אָחוּז בַּיָּד הַיָּרָק פְּנֵי מֹשֶׁה) דִּלְמָא כּוּלְכָא דְּקָנָתָה פי' הֲיִתָּכֵן שֶׁיֹּאמַר בְּיָרָק הַיָּד ה"נ דֶּרֶךְ לוֹמַר שְׁבוּעָה לֹא אוֹכַל לָךְ אוֹ שֶׁמָּא הוּא אוֹמֵר לֹא אוֹכַל לָךְ שְׁבוּעָה כֵּן פי' הפ"מ (וע' שְׁבוּעוֹת לח ר' אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר לֹא לְךְ וְלֹא לְךְ שְׁבוּעָה חַיָּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת) ובס' דה"מ כָּתַב בְּשֵׁם הַמְפָרְשִׁים מִשּׁוּם שֶׁדֶּרֶךְ הָעוֹלָם לְשַׁיֵּיר בִּלְשׁוֹנָם תֵּיבָה הָאַחֲרוֹנָה וְלֹא לְהַשְׁמִיט תֵּיבָה הָרִאשׁוֹנָה וְכָתַב שָׁהַתּוֹסָ' לְקַמָּן ד"ה לִיתְנֵי שֶׁהִקְשׁוּ מנ"ל דְּשָׁאנֵי אוֹכֵל לְךְ הָוֵי יָד לְגָרֵר דִּלְמָא הָוֵי יָד לִשְׁבוּעָה שֶׁמְּדַלֵּג שְׁבוּעָה בַּתְּחִלָּה נִרְאֶה דְּאִשְׁתְּמִיט מִינַּיְיהוּ הַיְרוּשַׁלְמִי הַלָּז וע' בָּךְ"ן רֵישׁ מְכִילְתִּין גַּבֵּי קוּשְׁיַת הגמ' וְתוּ יָדוֹת אֵינָשֵׁי כו' שֶׁכָּתַב הָרָ"ן שֶׁאֵין דֶּרֶךְ אָדָם לְחַסֵּר בְּרֹאשׁ דְּבָרָיו וְשָׁם בד' ג' דִּמְתָרֵץ וְלָאו חַסּוֹרֵי מְחַסְּרִתְּ לַהּ אַקַּדִּים נָמֵי וּתְנִי יָדוֹת בְּרֵישָׁא פי' שָׁם הָרָ"ן דְּהַשְׁתָּא הָדַר בי' מִמַּאי דְּנָקִיט בְּפִשְׁיטוּתָא בְּכֻלָּהּ סֵוּגְיָין דְּאִי חַסּוֹרֵי מְחַסְּרָא רֵישָׁא דְּמֵילְתָא לָא מַיְחַסְּרָא וְאָמְרִינַן דְּלָמָּ"ד לָשׁוֹן שֶׁבָּדוּ חֲכָמִים הָוֵי רֵישָׁא מִיחַסְּרָא וּלְפִי מַסְקָנָא זוֹ יִתַּיְשְׁבוּ דִּבְרֵי הַתּוֹסָ': דַּף ו' בְּרֵשׁ"י ד"ה דְּבָרָיו קַיָּימִים

כו' שֶׁאִם אָמַר הֲרֵי זוֹ עָלַי חַטָּאת אע"ג דְּלֹא הָיָה מְחַוֶּיבֶ הוֹאִיל וְאָמַר עָלַי דְּבָרָיו קַיָּימִין עכ"ל בשעה"מ הל' מַעֲשֶׂה הַקָּרְבָּנוֹת פ' י"ד הל' ח' כָּתַב ע"ז תֵּימַהּ דְּהָא קיי"ל דְּאֵין חַטָּאת בָּא נְדָבָה וְתֵירֵץ בְּשֵׁם מַהֲר"י אוֹרְגִיס ז"ל דס"ל לְרַשִׁ"י דְּהָא דְּאֵין חַטָּאת בָּא בִּנְדָבָהַהַיְינוּ דַּוְקָא שֶׁלֹּא לְהַקְרִיבוֹ לְקָרְבַּן חַטָּאת אֲבָל לְעִנְיַן שֶׁתָּחוּל קְדֻשַּׁת חַטָּאת עַל הַבְּהֵמָה וַדַּאי דְּנִיְדָּב הוּא וּלְמִיתָה אָזְלָא וְלָא קַשְׁיָא מֵהָא דְּאָמְרִינַן בִּתְמוּרָה חָמֵשׁ חַטָּאוֹת מֵתוֹת וְאֵלּוּ הֵן וְלַד חַטָּאת כו' וְאִם אִיתָא שֵׁשׁ חַטָּאוֹת ה"ל לְמִיתְנֵי די"ל דְּבָרַיְיתָא לָא קָא חָשֵׁיב אֶלָּא בְּמֵי שֶׁמְּחַוֶּיבֶ חַטָּאת גָּמוּר הָרָאוּי לְהַקָּרְבָה אֶלָּא שֶׁבָּא הלמ"מ ומִיעֲטִינָהוּ משא"כ בְּמִי שֶׁאֵינוֹ מְחַוֶּיבֶ חַטָּאת דְּהָא פְּשִׁיטָא לֵהּ דל"ח לְהַקָּרְבָה כו' דְּהַהִיא פְּשִׁיטָא לֵהּ דְּלְמִיתָה אָזְלָא כו' עיי"ש ולפ"ז יֵשׁ לְפָרֵשׁ מ"ש רַשִׁ"י לְעֵיל (דַּף ד'.

) ד"ה וַהֲרֵי חַטַּאת חֵלֶב שֶׁאֵין מַתְפִּיסָה בְּנֶדֶר ופרש"י שָׁם דְּאִם אָמַר הֲרֵי עָלַי חַטָּאת ל"א אָמַר כְּלוּם הַיְינוּ לְעִנְיַן לְהַקְרִיב אוֹתוֹ לְחַטָּאת: אֲבָל מ"מ חָלָה עלי' קְדֻשַּׁת חַטָּאת וּלְמִיתָה אָזְלָא כמ"ש השעה"מ שׁוּב רָאִיתִי בִּתְמוּרָה (דַּף כו.

) גַּבֵּי הָא דְּתָנֵי הָתָם בְּהֵמָה זוֹ חצי' עוֹלָה וְחֶצְיָ' חַטָּאת ר' יוֹסֵי אוֹמֵר תָּמוּת ופרש"י שָׁם דְּאַף בִּגְמַר דְּבָרָיו אָדָם נִתְפָּס וְאִיהוּ ל"א הו"י מְחַוֶּיבֶ חַטָּאת הִלְכָךְ תָּמוּת עכ"ל הֲרֵי מְפוֹרָשׁ יוֹצֵא כֵּן כְּדִבְרֵי שעה"מ דס"ל לְרַשִׁ"י דְּלְעִנְיַן זֶה חָל קְדֻשַּׁת חַטָּאת עַל הַבְּהֵמָה דְּלְמִיתָה אָזְלָא אע"ג שֶׁאֵינוֹ מְחַוֶּיבֶ חַטָּאת וּבֶאֱמֶת הַתּוֹסָ' שָׁם הִשִּׁיגוּ עַל רַשִׁ"י מִסֶּוּגְיָ' דְּנָדָרִים כָּאן וְז"ל וְקָשֶׁה הֵיכִי חָיְילָה עָלָהּ קְדֻשַּׁת חַטָּאת כְּלָל דְּהָא אָמַר בִּנְדָרִים דְּאִם אָמַר עַל הַבְּהֵמָה ה"ז חַטָּאת לֹא אָמַר כְּלוּם אִם אֵינוֹ מְחַוֶּיבֶ חַטָּאת ע"ש: בר"נ ד"ה וְרָבָא אָמַר לָךְ ע"כ ל"ק רַבָּנָן כו' הָרִשְׁבָּ"א ז"ל שִׁבֵּשׁ לָשׁוֹן זֶה כו' וְלִי אָתֵי שַׁפִּיר דְּנַדַּאי הַיָּדִים בְּעַצְמָן אֵינָן מוֹכִיחוֹת לְפִי שֶׁהַלָּשׁוֹן אֵינוֹ מוֹכִיחַ (מֵעַצְמוֹ) שֶׁיְּהֵא הוּא הַמִּגְרָשׁ' אֶלָּא שֶׁהָעִנְיָן מוֹכִיחַ מִצַּד עַצְמוֹ שֶׁהוּא מְגָרָשׁהּ כו' עכ"ל בִּתְשׁוּבַת מהרי"ט סי' קל"ח וְכֵן בְּחִדּוּשָׁיו לְקִדּוּשִׁין כָּתַב וְז"ל וְיֵשׁ לְהָבִיא רְאָיָה שֶׁכֹּל שֶׁהַלָּשׁוֹן אֵינוֹ מוֹכִיחַ אע"פ שֶׁיֵּשׁ הוֹכָחָה מִדָּבָר אַחֵר לָא מִקְרֵי יָדַיִם מוֹכִיחוֹת מִדְּאָמְרִינַן פ"ק דִּנְדָרִים (ד' ט.

) כְּנִדְרֵי רְשָׁעִים נָדַר בְּנָזִיר וּבְקָרְבָּן וּבִשְׁבוּעָה וּמְפָרֵשׁ רַשִׁ"י ז"ל דְּכוּלְּהוּ בַּהֲדֵי הֲדָדֵי הָווּ כְּגוֹן דְּאָמַר עַל הַכֶּפֶר הֲרֵינִי עָלַי הֵימֶנּוּ פי' הֲרֵינִי נָזִיר. עָלַי בְּקָרְבָּן הֵימֶנּוּ בִּשְׁבוּעָה וּפָרְכִינַן בגמ' הֵימֶנּוּ בִּשְׁבוּעָה דִּלְמָא הֵימֶנּוּ דְּאָכֵילְנָא קָאָמַר ומַאי פָּרִיךְ הָא לֵיכָּא לְסַפּוֹקֵי בְּהָכִי דְּמִדְּאָמַר הֲרֵינִי נָזִיר וְעָלַי קָרְבָּן מוּכָח דְּלָא בָּעֵי לְמֵיכְלֵ' שֶׁהֲרֵי אֲסָרוֹ עָלָיו אֶלָּא כֵּיוָן שֶׁזֶּה הַלָּשׁוֹן דְּהֵימֶנּוּ לֹא מוּכָח בְּעַצְמוֹ לָא הָווּ יָד אע"פ שֶׁדָּבָר אַחֵר מוֹכִיחַ עָלָיו וְלָא דָּמֵי לְאוֹמֵר אֶהֱא דְּמַסְפְּקִינַן דִּלְמָא אֶהֱא בְּתַעֲנִית קָאָמַר] וְנָזִיר עוֹבֵר לְפָנָיו [דְּאָמְרִינַן דְּזֶה מוֹכִיחַ שֶׁהוּא אוֹמֵר אֶהֱא בִּנְזִירוּת אע"ג שֶׁגַּם כָּאן דָּבָר אַחֵר מוֹכִיחַ עָלָיו] מִשּׁוּם שֶׁדָּרְכּוֹ אָדָם לְקַצֵּר בְּנוֹדַע דִּלְשׁוֹן אַהֲא מוֹרֶה עַל שִׁינּוּי גּוּפוֹ כו' וּבְנָזִיר עוֹבֵר לְפָנָיו מוּכָח דְּאַהֲא כְּזֶה קָאָמַר כו' עכ"ל וְרָאִיתִי בס' אַבְנֵי מִלּוּאִים לְהַגָּאוֹן בַּעַל קְצוֹת הַחֹשֶׁן באה"ע סי' כ"ז ס"ק י"ד הִשִּׁיג עַל המהרי"ט וְכָתַב שֶׁאֵין רְאָיָה כְּלָל לִדְבָרָיו מִדִּבְרֵי רַשִׁ"י הַנַּ"ל וְהַמְּעַיֵּן בְּרַשִׁ"י שָׁם יִרְאֶה שֶׁאֵינוֹ מְפָרֵשׁ דְּנָדַר עַל הַכֶּפֶר בְּקָרְבָּן שֶׁיֵּאָסֵר עָלָיו הַכֶּפֶר כְּקָרְבָּן אֶלָּא שֶׁנָּדַר לְהָבִיא קָרְבָּן אִם יֹאכַל הַכֶּפֶר וּכְמוֹ הֲרֵינִי בִּנְזִירוּת דְּפֵירוּשׁוֹ הֲרֵינִי נָזִיר אִם אוֹכַל כְּכָר זֶה כֵּן הַפֵּירוּשׁ עָלַי בְּקָרְבָּן אִם אוֹכַל כְּכָר זֶה וְהֵימֶנּוּ הוּא שְׁבוּעָה עַל הַכֶּפֶר.

וְכֵינָן דְּלָא נָדַר הַכָּךְ בְּקָרְבָּן שֶׁפִּיר פָּרִיךְ דִּלְמָא הֵימְנוּ דְּאָכֵילְנָא קָאָמַר וְעוֹד דְּאִי נֵימָא דְּנָדַר עַל הַכָּךְ בְּקָרְבָּן [בְּאִיסּוּר נֶדֶר בְּהַתְפָּסָה כְּקָרְבָּן א"כ תּוּ לָא מָצֵי חָיְילָה שְׁבוּעָה עַל הַכָּךְ דְּאֵין שְׁבוּעוֹת חֵלִין עַל נְדָרִים וְכִדְאִיתָא בַּיְרוּשַׁלְמִי הוּבָא בָּךְ"ן לְקַמָּן (דַּף יח.

) א"ר יוּדָן וְהוּא שֶׁהִזְכִּיר נֶדֶר וְאַחַ"כ שְׁבוּעָה אֲבָל אִם הִזְכִּיר שְׁבוּעָה וְאַחַ"כ נֶדֶר הַנְּדָרִים חֵלִין עַל הָאִיסּוּרִין כו' ע"ש וּמְבֹאָר דס"ל דִּשְׁבוּעָה לָא חָל עַל נֶדֶר אֶלָּא וַדַּאי הַנֶּדֶר בְּקָרְבָּן לֹא עַל הַכָּךְ קָאָמַר אֶלָּא שֶׁיָּבִיא קָרְבָּן אִם יֹאכַל הַכָּךְ אֶלָּא אֶפְשָׁר דְּשָׁאנֵי הָתָם שֶׁהִזְכִּיר נֶדֶר וְאַחַ"כ שְׁבוּעָה אַחַר כְּדֵי דִּבּוּר אֲבָל בְּבַת אַחַת שַׁפִּיר חָיֵיל נֶדֶר וּשְׁבוּעָה אֲבָל קוּשְׁטָא דְּמִלְּתָא רַשַׁ"י מְפָרֵשׁ נֶדֶר בְּקָרְבָּן אִם יֹאכַל יָבִיא קָרְבָּן וְכֵן הוּא בפי' הָרַב בַּרְטְנוּרָה עכ"ל הָרַב בַּעַל אַבְנֵי מִלּוּאִים ולפענ"ד אפי' לפי' הָרַב בַּעַל א"מ רְאָיַית הָרַב מהרי"ט נְכוֹנָה.

דְּכֹל שֶׁהַלָּשׁוֹן אֵינוֹ מוֹכִיחַ מִקְרֵי יָדִים שֶׁאֵין מוֹכִיחוֹת אע"פ שֶׁהָעִנְיָן מוֹכִיחַ דְּאַף שֶׁנִּפְרֵשׁ שְׁמָהּ שֶׁנָּדַר בְּקָרְבָּן הוּא לְהָבִיא קָרְבָּן אִם יֹאכַל הַכָּךְ מ"מ אֵיךְ נוּכַל לְפָרֵשׁ דְּהָא דְּאָמַר הֵימְנוּ בִּשְׁבוּעָה דְּאַכִּילְנָא קָאָמַר כֵּינָן שֶׁדַּעְתּוֹ לְיַשְׁבַּע שֶׁיֹּאכַל הַכָּךְ א"כ יהי' נָזִיר וְיִתְחַיֵּיב לְהָבִיא קָרְבָּן.

ול"ל לְמֵימַר מִתְּחִלָּה הֲרֵינִי נָזִיר אִם אוֹכַל וַהֲרֵי עָלַי לְהָבִיא קָרְבָּן אִם אוֹכַל בִּלְשׁוֹן סָפֵק וּמַשְׁמַע דְּדַעְתּוֹ רַק לְקָנֹס עַצְמוֹ וְלַעֲשׂוֹת גָּדֵר שֶׁלֹּא יֹאכְלֶנּוּ דְּאִם יֹאכַל יִהְיֶה מְחֻוַּיָּב לִהְיוֹת נָזִיר וּלְהָבִיא קָרְבָּן וּתכ"ד אוֹמֵר הֵימְנוּ בִּשְׁבוּעָה שֶׁיֹּאכְלֶנּוּ וְאִם רְצוֹנוֹ לִהְיוֹת נָזִיר וּלְהָבִיא קָרְבָּן הי' לוֹ לְהִתְחַיֵּיב עַצְמוֹ בִּנְזִירוּת וְקָרְבָּן בְּהֶחְלֵט וְלֹא בִּתְנַאי וְדָמֵי קָצָת לִמ"ש הָרָ"ן לְקַמָּן (כ"ד:) גַּבֵּי נִדְרֵי הֶבַאי.

אִם לֹא רָאִיתִי נָחָשׁ כְּקוֹרַת בֵּית הַבַּד שֶׁכָּתַב הָרָ"ן דְּאָמְדִינַן לֵיהּ לְדַעְתֵּיהּ שֶׁלֹּא לֶאֱסוֹר אֶת הַפֵּירוֹת נִתְכַּוְּנוּ שא"כ לֹא הי' לוֹ לִתְלוֹת אֶת אִיסּוּרוֹ בִּתְנַאי אֶלָּא הי' לוֹ לְאָוְסָרָם עָלָיו בְּמֻחְלָט ה"נ אִם הָיָה כַּוָּנָתוֹ בָּמָּה שֶׁאָמַר הֵימְנוּ לוֹמַר דְּאַכִּילְנָא ל"ל מֵעִיקָּרָא לִתְלוֹתוֹ בִּתְנַאי אִם יֹאכַל הַכָּךְ יהי' נָזִיר וְיִתְחַיֵּיב בְּקָרְבָּן לְהָבִיא הָא בְּוַדַּאי יִתְחַיֵּיב כֵּן וא"כ הָעִנְיָן מוֹכִיחַ בַּמָּה שֶׁאָמַר הֵימְנוּ דְּלָא אַכַּילְנָא ומ"מ פָּרִיךְ הגמ' דִּלְמָא דְּאַכִּילְנָא קָאָמַר וְהָוֵי לי' יָדִים שֶׁאֵין מוֹכִיחוֹת וְהוֹכַחַת מהרי"ט נְכוֹנָה דְּאַף שֶׁהָעִנְיָן מוֹכִיחַ כֵּינָן שֶׁהַלָּשׁוֹן אֵינוֹ מוֹכִיחַ מִקְרֵי יָדִים שֶׁאֵין מוֹכִיחוֹת אָמְנָם עַל הָרַ"ן דְּכָאן לק"מ מֵהָא דְּהָתָם דְּהָא הָרָ"ן מְפָרֵשׁ שָׁם דְּלָא כפרש"י דְּשָׁם אֶלָּא אוֹ אוֹ קָתָנֵי עיי"ש: שָׁם ד"ה מִיָּתְבִי הֲרֵי הוּא עָלַי כו' וּמְשָׁנֵינַן וְדִלְמָא הֲרֵי הוּא דְּהֶפְקֵר כו' מִשּׁוּם דְּיָד אֵינוֹ אֶלָּא בַּעְלִי דְּאָמַר הֲרֵי זֶה עָלַי וַאֲנַן מַסְקִינַן דִּבּוּרִי' דְּאָמַר הֲרֵי עָלַי אָסוּר כצ"ל וְאָזֵיל לְשִׁיטָתוֹ בְּרֵישׁ מְכִילְתִּין דַּהֲרֵי עָלַי אָסוּר הוּא ג"כ עִיקַּר נֶדֶר וּבְשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת כָּתַב עַל הָא דְּמְשַׁנֵּי וְדִלְמָא הֲרֵי הוּא דְּהֶפְקֵר הֲרֵי הוּא צָדָקָה קָאָמַר מִשּׁוּם דְּיוֹתֵר קָרוֹב הוּא לְהָבִין לָזֶה מִשּׁוּם שֶׁאֵינוֹ חָסֵר כ"א דִּבּוּר אֶחָד הֶפְקֵר אוֹ צָדָקָה וּלְזֶה הָוֵי יָד מוֹכִיחַ אֲבָל לְקָרְבָּן לָא הָוֵי יָד מוֹכִיחַ כְּלָל שֶׁחָסֵר עֲדַיִן שְׁתֵּי תֵּיבוֹת עָלַי כְּקָרְבָּן [אוֹ עָלַי אָסוּר לפי' הָרָ"ן] וּמְפָרֵשׁ דְּהָא דְּפָרִיךְ וְהָא מַפְגֵּי שֶׁהוּא יָד לְקָרְבָּן קָתָנֵי דְּמֵאַחַר שֶׁהוּא יָד לְקָרְבָּן אפי' אֵינוֹ מוֹכִיחַ יֵשׁ לָנוּ לִמְשַׁמַע לְקָרְבָּן טְפֵי מִלְּהֶפְקֵר.

דִּלְקָרְבָּן לְחוּמְרָא עָדִיף מִלּוֹמַר לְהֶפְקֵר לְקֻלָּא ואע"ג דְּמוֹכְחָא עכ"ל וְאֵין לְהַקְשׁוֹת מֵהָא דִּלְקַמָּן (ט.) גַּבֵּי כְּנִדְרֵי רְשָׁעִים נָדַר בְּנָזִיר כו' דְּפָרִיךְ הגמ' וְדִלְמָא הָכִי קָאָמַר כְּנִדְרֵי רְשָׁעִים לָא נָדַרְנָא נֵימָא דִּלְחוּמְרָא וְקֻלָּא עָדִיף טְפֵי לָדוּן לְחוּמְרָא וק"ו הוּא מָה הָכָא דְּגַם

אִם נֵימָא דַּהֲרֵי הוּא הֶפְקֵר אוֹ דִּצְדָקָה קָאָמַר אֵינוֹ מוֹצִיא דְּבָרָיו לְבַטָּלָה דִּרְצוֹנוֹ לְהַפְקִיר אוֹ שֶׁיִּהְיֶ' לִצְדָקָה ועכ"ז דָּיְינִינַן לְחוּמְרָא דַּהֲרֵי הוּא קָרְבָּן קָאָמַר מכ"ש הָתָם דְּאִם נֵימָא דְּכַוָּנָתוֹ כְּנִדְרֵי רְשָׁעִים לָא נָדְרָא מוֹצִיא דְּבָרָיו לְבַטָּלָה דה"ל לְשַׁתּוֹק וְלֹא לוֹמַר כְּלָל וְסָבְרָה זוֹ כָּתַב הָרא"ש לְקַמָּן (יח:) סְתָם נְדָרִים לְהַחְמִיר כו' מִדְּלָא שְׁתֵיק עכ"ל דְּזֶה אֵינוֹ קוֹשְׁיָא דְּסֵוגְיָא דְּהָכָא לְאַבָּיֵי הוּא דְּקָיְימִינַן דְּסוֹבֵר יָדַיִם שֶׁאֵינָן מוֹכִיחוֹת הָווְיָן יָדַיִם.

.

וּבְסֵוגְיִין דְּהָתָם לִשְׁמוּאֵל וְרָבָא קָיְימִינַן דְּסָבְרִי יָדַיִם שא"מ לָא הָווְיָן יָדַיִם וּבְמַה שֶׁאָמַר כְּנִדְרֵי רְשָׁעִים לְחוּדֵי' לָא יָדְעִינַן לְאֵיזֶה דָּבָר כַּוָּנָתוֹ אִם לְנִדְרֵי אִיסּוּר אוֹ לְנֶדֶר קָרְבָּן אוֹ לִשְׁבוּעָה דְּאִקְרֵי ג"כ נֶדֶר וּבְדִין הוּא דְּהָוֵי מָצֵי לְמִיפְרַךְ שָׁם וְהָא הָווְיָן יָדַיִם שא"מ כְּמוֹ שֶׁפָּתַבְנוּ אֶלָּא לַאֲלוֹמֵי פִּרְכָתִי' מַקְשֶׁה וְדִלְמָא כְּנִדְרֵי רְשָׁעִים לָא נָדְרָא וְאוּלַי כַּוָּנָתוֹ כְּשֶׁאֲנִי נוֹדֵר אֵינִי נוֹדֵר כְּנִדְרֵי רְשָׁעִים אֶלָּא כַּכְּשֵׁרִים שֶׁנּוֹדְבִין וְאֵינָם נוֹדְרִים מִפְּנֵי שֶׁכַּוָּנָתָם רְצוּיָ' וּבְתוֹסְ' ד"ה טַעְמָא דְּאָמַר עָלַי הוּא דְּאָסַר וְקָשֶׁה לְאַבָּיֵי כו' יֵ"ש לְהַגִּיהַּ שָׁם שכצ"ל אָמַר לָךְ אַבָּיֵי כו' וְהָא מִפְּנֵי שֶׁהוּא יָד לְקָרְבָּן קָתָנֵי דְּמַשְׁמַע דְּעָלַי דְּהָוֵי יָד מְעַלְיָא הוּא דְּאָסוּר אֲבָל אִי לָא אָמַר עָלַי לָא וְהָא יָד מִיהוּ הָוֵי וְקָשֶׁה לְאַבָּיֵי כו': ע"ב בָּרָ"ן ד"ה בָּעֵי רַב פָּפָּא יֵ"ש יָד לְקִדּוּשִׁין כו' אפי' בְּיָד מוֹכִיחַ קָא מִיבָּעֵי לי' מִי אָמְרִינַן נְהִי דְּלָא אִתְרַבִּי לְהוּ יָדוֹת בְּהֶדְיָ' גָּמְרִינַן בְּמַה מָצִינוּ מִנְּדָרִים כו' וְהָא דְּאִצְטְרִיךְ לְעֵיל לְמֵילַף יָדוֹת לַנְּדָרִים מִגְּזִירוּת בְּהֶיקֵּשׁ וְלָא גָּמְרִינַן לֵיהּ בְּמַה מָצִינוּ כָּתַב הָרָ"ן לְעֵיל (דַּף ד':) מִשּׁוּם דְּיָדוֹת לְמַלְקוּת נָמֵי אִתְרַבִּי וְאֵין עוֹנְשִׁין מִן הַדִּין וּבְחִדּוּשֵׁי הגרע"א ז"ל עַל מִשְׁנָיוֹת נִשְׁאַרבְּקֻושְׁיָא דל"ל קְרָא אוֹ הֶיקֵּשׁ לְיָדוֹת נְדָרִים מִגְּזִירוּת לֵילַף מִבָּמָה מָצִינוּ וְלֹא זָכַר שֵׁר שֶׁהָרָ"ן הִתְעוֹרֵר בָּזֶה ותי' מִשּׁוּם דְּאֵין עוֹנְשִׁין מִן הַדִּין וּכְבָר הִתְעוֹרֵר עַל הגרע"א בס' תִּפְאֶרֶת יְרוּשָׁלַיִם עַל מִשְׁנָיוֹת אָכֵן במ"ל פ"ב מהל' נְזִירוּת הֲלָכָה י"ז כָּתַב שֶׁמִּדִּבְרֵי הָרָ"ן פ' ג"ה נִרְאֶה שֶׁגַּם מַה שֶׁנִּלְמַד מב"מ עוֹנְשִׁין מה"ד שֶׁזֶּה סוֹתֵר למ"ש הָרָ"ן כָּאן בְּנְדָרִים וּלְפִי דִּבְרֵי הָרָ"ן דְּשָׁם יִשָּׁאֵר קו' הגרע"א: בא"ד אוֹ אֵין יָד וַאֲפִי' מוֹכִיחַ דְּנְדָרִים שָׁאנֵי דַּחֲמִירִי דַּאֲפִי' בְּדִבּוּרָא בְּעָלְמָא חָיְילִי משא"כ בְּקִדּוּשִׁין דְּצָרִיךְ אֵיזֶה מַעֲשֶׂה כֶּסֶף אוֹ שְׁטָר כו'.

בס' אַבְנֵי מִלּוּאִים באה"ע סי' כ"ז ס"ק י"א כָּתַב בֵּיאוּר הַדְּבָרִים נִרְאֶה כֵּיוָן דְּדִבּוּרוֹ כְּמַעֲשֶׂה ומש"ה מָהֲנֵי בי' יָדַיִם דְּהַיְינוּ אפי' אוֹחֵז בְּמִקְצָת הַדִּבּוּר כֵּיוָן דְּדִבּוּרוֹ כְּמַעֲשֶׂה וְאַלִּים טוּבָא ומש"ה אפי' אוֹחֵז בְּמִקְצָת הַדִּבּוּר חָשׁוּב הוּא אֲבָל בְּקִדּוּשִׁין שֶׁדִּבּוּרוֹ אֵינוֹ כְּמַעֲשֶׂה אֶלָּא צָרִיךְ מַעֲשֶׂה לְקִדּוּשִׁין כֶּסֶף אוֹ שְׁטָר כו' וְאֵין דִּבּוּרוֹ כְּמַעֲשֶׂה מש"ה בָּעֵי לָהּ אִם מָהֲנֵי בֵּיהּ יָד אפי' מוֹכִיחַ דְּאֶפְשָׁר כֵּיוָן דְּאֵין דִּבּוּרוֹ כְּמַעֲשֶׂה בָּעֵינַן כּוּלֵּיהּ דִּבּוּרֵיהּ וְלֹא מִקְצָתוֹ וּבָזֶה יִישֵׁב קֻושְׁיַת הָרָ"ן לְקַמָּן ד"ה מִגּוֹ מַאי דס"ל כו' מַה שֶּׁהִקְשָׁה אַמַּאי מְסַפְּקָא לֵיהּ מ"ש מִגִּיטִּין כו' וְיוּבָא לְקַמָּן דְּבָרָיו: ד"ה מִגּוֹ מַאי דס"ל לְאַבָּיֵי כו' וא"ת מַאי קָא מְסַפְּקָא לֵיהּ בְּקִדּוּשִׁין מ"ש מִגִּיטִּין דלכ"ע יֵ"ש יָד וְלָא פְּלִיגִי אֶלָּא בְּיָד שֶׁאֵינוֹ מוֹכִיחַ עכ"ל בס' אַבְנֵי מִלּוּאִים שָׁם יִישֵׁב זֶה לְפִי מ"ש לְעֵיל בְּבֵיאוּר הַדְּבָרִים בְּרָ"ן לְעֵיל דִּבְגִיטִּין דְּמָהֲנֵי יָד הַיְינוּ בִּכְתִיבַת הַגֵּט שֶׁאֵינוֹ כּוֹתֵב תי' וְדָן אוֹ תֵּיבַת מְנַאי וּכְתִיבַת הַגֵּט הָוֵי מַעֲשֶׂה וּבְמַעֲשֶׂה סַגִּי בְּקִצָּתוֹ כְּכוּלּוֹ כְּמוֹ בְּנְדָרִים אע"ג דְּצָרִיךְ אַחַ"כ נְתִינָה לְיַד הָאִשָּׁה וְלוֹמַר הֲרֵי אַתְּ מְגוֹרֶשֶׁת עכ"פ כְּתִיבַת הַגֵּט שֶׁהוּא מַעֲשֶׂה סַגִּי בְּקִצָּתוֹ כְּכוּלּוֹ כֵּיוָן דְּהוּא מַעֲשֶׂה וְעָדִיף

מִנְּדָרִים דְּגַבֵּי נְדָרִים אע"ג דְּדִבּוּרוֹ כְּמַעֲשֶׂה מ"מ אֵינוֹ אֶלָּא דִּבּוּר ומש"ה צָרִיךְ רִיבּוּי לְיָדוֹת אֲבָל כְּתִיבַת הַגֵּט דְּהוּא גּוּפֵי' מַעֲשֶׂה א"צ רִיבּוּי כְּלָל כו' וְכָל שֶׁהוּא מַעֲשֶׂה סַגִּי בְּקַצָּתוֹ ומש"ה אָמְרִינַן בְּגִיטִּין דִּין יָדוֹת אֶצֶל הַכְּתִיבָה וְאֵין הֲכִי נָמֵי גַּבֵּי קִדּוּשִׁין אִם כּוֹתֵב הֲרֵי אֶת מְקֻוָּדֶשֶׁת וְלֹא כָּתַב לִי דְּסַגִּי בִּכְתִיבַת מִקְצָת וְדַוְקָא בַּאֲמִירָתוֹ הֲרֵי אַתְּ בָּעֵינַן כּוּלֵי' דְּדִבּוּר שֶׁהוּא קָלוּשׁ מִמַּעֲשֶׂה בָּעֵינַן כּוּלֵיהּ וְזֶה נִרְאֶה נָכוֹן עכ"ל וכ"כ הַמְּקֹנֶה בְּחִדּוּשָׁיו לַפּוֹסְקִים בסי' כ"ז סעי' ד' דְּדַוְקָא בְּקִדּוּשֵׁי כֶּסֶף בָּעֵינַן יד"מ.

אֲבָל לֹא בְּקִדּוּשֵׁי שְׂטָר וּבָזֶה מְדֻיָּיק לִישָׁנָא דִּשְׁמוּאֵל שָׁם נָתַן לָהּ כֶּסֶף אוֹ שָׁוֶה כֶּסֶף וְאָמַר לָהּ הֲרֵי אַתְּ מְקֻוָּדֶשֶׁת כו' עיי"ש: בא"ד די"ל דְּשָׁאנֵי גֵּט דְּאִיכָּא מַעֲשֶׂה כו' משא"כ בְּבַעְיַן דִּלַחֲדָא הוּא דְּיָהֵיב שְׁתֵּי פְּרוּטוֹת אֲבָל לַחֲבֶרְתָּהּ לָא יָהֵיב מִידֵּי עכ"ל בְּגִלְיוֹן הַשַּׁ"ס הקשָׁה הגרע"א זַ"ל דלפ"ז מַאי פָּרִיךְ הגמ' מִכְּלָל דס"ל לר"פ דְּיֵשׁ יָד וְהַיְינוּ דְּמַשְׁמַע מוֹכִיחוֹת מְהַנֵּי וְהָא הָתָם דְּיָהֵיב לָהּ וְאִיכָּא נְתִינַת מַעֲשֶׂה בֶּאֱמֶת הָוֵי יָד כְּמוֹ בְּגֵט דְּעִיקָּרוֹ מוֹכִיחַ עכ"ל וְכֵן הקשָׁה בס' אַבְנֵי מִלּוּאִים שָׁם עַל הָרַ"ן: וְהִנֵּה שְׁאֵלָתָן שְׁאֵלַת הָרִאשׁוֹנִים הוּא וּבִימֵי הַגְּאוֹנִים הַלָּלוּ לֹא יָצָא לָאוֹר ס' שִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת עַל מס' נְדָרִים וַאֲנַחְנוּ בַּעֲנִיּוּתֵינוּ זָכִינוּ לֵיהָנוֹת מֵאוֹר חָדָשׁ הַלָּז וְזֶה לְשׁוֹנוֹ אִיכָּא לְמֵידַק מַאי קָא פָּרִיךְ לר"פ מִדְּקָסָבַר במס' קִדּוּשִׁין דְּיֵשׁ יָד לְקִדּוּשִׁין דל"ד קִדּוּשִׁין דְּהָתָם לְקִדּוּשִׁין דְּהָכָא דְּאִלּוּ הָתָם יָהֵיב לָהּ כֶּסֶף וְדָמֵי לְגֵט דְּאִית בֵּיהּ מַעֲשֶׂה ולכ"ע יֵשׁ יָד לְגִיטִּין כִּדְאָמְרִינַן לְעֵיל אֲבָל קִדּוּשִׁין דְּהָכָא אֵין כָּאן מַעֲשֶׂה כְּלָל דִּלְדִידָהּ לָא יָהֵיב מִידֵי וכמ"ש הַתּוֹסָ' וּמִשּׁוּם דְּהָוֵי דָּבָר קַל מְיַבְּעֵי לִי' שַׁפִּיר לר"פ אִם יֵשׁ יָד לְקִדּוּשִׁין, מְנַחֵם הָאָרוֹךְ וְיֵשׁ לוֹמַר דְּהַמַּקְשָׁן סָבַר דְּאֵין לְחַלֵּק בֵּין קִדּוּשִׁין דְּהָכָא לְקִדּוּשִׁין דְּהָתָם וְגַם בֵּין קִדּוּשִׁין לְגִיטִּין כו' וְהָא דְּמַקְשֶׁה מִקִּדּוּשִׁין וְלָא פָּרִיךְ מִגִּיטִּין דְּעָדִיף לְמִפְרַךְ מִקִּדּוּשִׁין לְקִדּוּשִׁין ומר"פ לְרַב פָּפָּא וְהַמְתָרֵץ הָיָה יָכוֹל לְחַלֵּק כִּדְפָרֵישׁית אֶלָּא שֶׁהֵשִׁיב לוֹ אַפִילּוּ לְפִי דְּבָרָיו וְכֵן תֵּירֵץ מוֹרִי בְּגִלְיוֹן עכ"ל הַשִּׁיטָה מְקֻבֶּצֶת שׁוּב מָצָאתִי בס' אוֹר חָדָשׁ עַל קִדּוּשִׁין (דַּף ה) שֶׁעָמַד ג"כ עַל דִּבְרֵי הָרַ"ן בְּקֻוּשְׁיָא זוֹ וְכָתַב שבע"כ יֵשׁ לְפָרֵשׁ דְּבָרָיו דְּסוֹבֵר דְּבִשְׁלָמָא גַּבֵּי גֵּט הַחֲשָׁשׁ דִּלְמָא אֵינוֹ מְגָרְשָׁהּ בְּגֵט זֶה אֶלָּא בְּדִבּוּרָא בְּעָלְמָא שַׁפִּיר הָוֵי הַנְּתִינָה לְיָדָהּ רְאָיָה מַמָּשׁ וְכֵן בְּאוֹמֵר וְאֶת אִם הָיָה נוֹתֵן לָהּ ג"כ פְּרוּטָה וַדַּאי הָיָה מוֹכִיחוֹ קַיָּים דְּכֵיוָן שֶׁהַחֲשָׁשׁ הוּא אִי כַּוָּנָתוֹ וְאֶת נָמֵי תֶּהֱוֵי מְקֻוָּדֶשֶׁת אוֹ וְאֶת חֲזַאי וּמִדָּנָתַן לָהּ פְּרוּטָה ש"מ דִּלְקִדּוּשִׁין נִתְכַּוֵּון משא"כ גַּבֵּי מִלְתָא דְּשְׁמוּאֵל דְּמַיְירֵי כְּשֶׁלֹּא אָמַר לִי וְהַסָּפֵק אִם הָיָה כַּוָּנָתוֹ לְקַדְּשָׁהּ לְעַצְמוֹ אוֹ לְאַחֵר בַּזֶּה אֵין הַנְּתִינָה רְאָיָה אִם לְעַצְמוֹ נִתְכַּוֵּון לְקַדְּשָׁהּ אוֹ לְאַחֵר דְּהָא אַף אִם קִדְּשָׁהּ לְאַחֵר ג"כ צָרִיךְ לִיתֵּן לָהּ כֶּסֶף כֵּן תּוֹכֶן דְּבָרָיו שָׁם וְיֵשׁ לְעַיֵּין דְּסָבְרָה זוֹ יִתָּכֵן לְחַלֵּק בֵּין גֵּט לְקִדּוּשִׁין בִּכְתִיבַת וְדָן בְּגֵט דְּמֵהַנְּתִינָה ראי' דְּלָאו בְּדִבּוּרָא קָא מְגָרֵשׁ אֶלָּא בְּהַגֵּט אֲבָל לְעִנְיַן מַנַּאי דְּהַחֲשָׁשׁ הוּא דִּלְמָא מְגָרֵשׁ אִשֶּׁת חֲבֵרוֹ בָּזֶה אֵין מֵהַנְּתִינָה רְאָיָה דְּהָא גַּם אִם הוּא שָׁלִיחַ לְגָרֵשׁ אִשֶּׁת חֲבֵרוֹ ג"כ צָרִיךְ לִיתֵּן בְּיָדָהּ הַגֵּט וְדָמֵי לְקִדּוּשִׁין בְּנוֹתֵן לָהּ הַפְּרוּטָה וְלֹא אָמַר לִי וע' לְעֵיל מ"ש בְּשֵׁם חִדּוּשֵׁי הָרַשְׁבָּ"א שֶׁהִקְשָׁה אֵיךְ אֶפְשָׁר לוֹמַר דִּבְמִנַּאי פְּלִיגִי דְּהָא צָרִיךְ לִכְתּוֹב בְּגֵט שְׁמוֹ וּשְׁמָהּ מַה שֶּׁתֵּירֵץ שָׁם דַּאֲפִי' כְּתַב בֵּיהּ שְׁמֵיהּ אַפַּתִי לָא מוֹכְחָא מִילְתָא יעויי"ש ובת' בְּנֵין יְחִזְקֵאל שֶׁיָּצָא לָאוֹר זֶה מִקָּרוֹב לְגָדוֹל אֶחָד בְּדוֹרֵינוּ כְּיוֹנֵן ג"כ לְתָרֵץ כתי' אוֹר חָדָשׁ הַנַּ"ל וְהַחִידּוּשׁ הוּא שֶׁכְּפִי הַנִּרְאֶה אֵינוֹ מַבִּיט בְּסִפְרֵי הַגְּאוֹנִים הָאַחֲרוֹנִים שֶׁנִּתְפַּשְּׁטוּ בְּכָל תְּפוּצוֹת יִשְׂרָאֵל וְאִיהוּ מוֹתֵיב וּמְפָרֵק לָהּ הַכֹּל מִדַּעְתֵּי' וְלֹא זָכַר הַקֻּוּשְׁיָ' הַנַּ"ל בְּשֵׁם הגרע"א זַ"ל וְלֹא בְּשֵׁם ס' אַבְנֵי מִלּוּאִים לְהַגָּאוֹן בַּעַל קצוה"ח אֲשֶׁר

הַרְבֵּה תּוֹרָה לָמַדְנוּ מֵהֶם וְשׂוֹתִים אֲנַחְנוּ בְּצָמָא אֶת דִּבְרֵיהֶם הַקְּדוֹשִׁים: וּלְהָרַמְבַּ"ם ז"ל שִׁיטָה אַחֶרֶת בְּסֵוּגְיָ' זוֹ שֶׁכָּתַב בפ"ד מהל' אישׁוּת הֲלָכָה ב' הַמְקַדֵּשׁ אֶת הָאִשָּׁה וְנָתַן הַקִּדּוּשִׁין מִדַּעְתָּהּ בְּיַד חֲבֶרְתָּהּ וְאָמַר לַחֲבֶרְתָּהּ כְּשֶׁנָּתַן הַקִּדּוּשִׁין בְּיָדָהּ וְאַתְּ נָמֵי כו' הֲרֵי שְׁתֵּיהֶן מְקֻדָּשׁוֹת אֲבָל אִם נָתַן בְּיָדָהּ וְאָמַר לָהּ וְאֶת הֲרֵי זֶה שֶׁקִּבְּלָה הַקִּידּוּשִׁין מְקֻדָּשֶׁת מִסָּפֵק שֶׁמָּא לֹא נִתְכַּוְּנוּ אֶלָּא לִרְאוֹת מַה שֶּׁבִּלְבָּהּ כו' וְכֵן קָבַע הש"ע סי' ל"ו סעי' ט' וּלְפִירוּשׁוֹ הַסָּפֵק הוּא עַל הָאִשָּׁה הַמְקַבֶּלֶת הַשְּׁתֵּי פְּרוּטוֹת אֲבָל לֹא עַל הָאַחֶרֶת כִּי הָאַחֶרֶת עָשְׂתָה אוֹתָהּ שָׁלִיחַ לְקַבֵּל הַקִּדּוּשִׁין מֵהַמְקַדֵּשׁ וְהַמְקַבֶּלֶת נִתְרַצִּית לִהְיוֹת שָׁלִיחַ עֲבוּרָהּ רַק הַסָּפֵק הוּא עַל הַמְקַבֶּלֶת בְּמַה שֶּׁאָמַר לָהּ וְאֶת אִם הַכַּוָּנָה הָיָה וְאֶת נָמֵי אוֹ שֶׁאָמַר לָהּ וְאַתְּ מַה בְּדַעְתֵּךְ לְהִתְיַיֵּשֵׁב אִם רְצוֹנֵךְ לְהִתְקַדֵּשׁ ג"כ לִי.

וּבְבֵיאוּרֵי הַגְּרָ"א ז"ל שָׁם ס"ק י"ב כָּתַב שפי' הָרַמְבַּ"ם נָכוֹן יוֹתֵר דְּלְפִירוּשׁ הָרָ"ן וְהָרֹא"שׁ שֶׁקִּדֵּשׁ לְמִי שֶׁנָּתַן הַפְּרוּטוֹת וא"ל לַחֲבֶרְתָּהּ וְאֶת צָרִיךְ לוֹמַר שֶׁחֲבֶרְתָּהּ עָשְׂתָה שָׁלִיחַ וְהָווּ יָדִים מוֹכִיחוֹת עכ"ל וְנִרְאֶה כַּוָּנָתוֹ שֶׁאֵין נִרְאֶה לוֹמַר שֶׁבְּמַה שֶׁחֲבֶרְתָּהּ עָשְׂתָה לָהּ שָׁלִיחַ שֶׁבְּזֶה יִהְיֶה יָדִים מוֹכִיחוֹת וּמְסֻוָּגִין מוּכָח שָׁר"פ מִיבַּעְיָ' לִי' אַף בְּיָדִים מוֹכִיחוֹת וכמ"ש הָרַ"ן משא"כ לפי' הָרַמְבַּ"ם שֶׁהָאֵיבָעְיָ' הוּא עַל הָאִשָּׁה הַמְקַבֶּלֶת הַשְּׁתֵּי פְּרוּטוֹ' אִם הִיא ג"כ מְקֻדָּשֶׁת בְּמַה שֶּׁאָמַר וְאֶת שַׁפִּיר הָוֵי יָדִים מוֹכִיחוֹת וְיֵשׁ לְהוֹסִיף עוֹד לְחַזֵּק פי' הָרַמְבַּ"ם דִּלְפִירוּשׁוֹ קֻוּשְׁיַת הגמ' מִכְּלָל דס"ל לר"פ כו' מֵהָא דְּקִדּוּשִׁין בְּאוֹמֵר הֲרֵי אֶת מְקֻדָּשֶׁת וְלֹא אָמַר לִי אָתֵי שַׁפִּיר בִּפְשִׁיטוּת וְסָרָה קֻוּשְׁיַת הַגְּאוֹנִים הַנַּ"ל דְּהָא כְּשֵׁם דְּהָתָם אִית בֵּיהּ מַעֲשֶׂה דִּנְתִינַת הַכֶּסֶף לְיָדָהּ כֵּן ה"נ הָכָא הָאִשָּׁה שֶׁנַּעֲשֵׂית שָׁלִיחַ לַחֲבֶרְתָּהּ הִיא קִבְּלָה הַשְּׁתֵּי פְּרוּטוֹת וְהַסָּפֵק הוּא לְגַבֵּי עַצְמָהּ שֶׁקִּבְּלָה הַכֶּסֶף בְּיָדָהּ: שָׁם ד"ה מִכְּלָל דְּאִי אָמַר תֶּיהֱוֵי שָׂדֶה כֵּוָלָּה פֵּיאָה הָוְיָא כֵּוָלָּהּ פֵּאָה דְּוַדַּאי ר"פ בכה"ג קָא מִיבַּעְיָ' לִי' דִּבָהֲהִיא אוּגְיָא קַמָּיְיתָא אִיכָּא שִׁיעוּרָא כו' עכ"ל לְכְאוֹרָה מְשֻׁלָּל הֲבָנָה דְּהָעִיקָּר חָסֵר שֶׁהָיָה לוֹ לְפָרֵשׁ מִמַּאי מוּכָח מֵהַאִיבְּעִי' דְּיָכוֹל לַעֲשׂוֹת כָּל שָׂדֵהוּ פֵּאָה דְּמִי לָא עָסְקִינַן בְּשָׂדֶה גְּדוֹלָה דְּגַם כִּי עֲבִיד הַשְּׁתֵּי עֲרוּגוֹת פֵּאָה אַכַּתִּי יֵשׁ שִׁיּוּר לְעַצְמוֹ כמ"ש הַתּוֹסָ' וה"ל לְפָרֵשׁ כְּמוֹ שפי' הַתּוֹסָ' וְהָרֹא"שׁ דְּאִי נִשְׁאַר לוֹ יוֹתֵר לָא הָוֵי תְּלֵינַן דִּלְנַפְקוּתָא קָאָמַר כֵּיוָן שֶׁנִּשְׁאַר לוֹ עוֹד בַּשָּׂדֶה לְהוֹצָאַת בֵּיתוֹ אֶלָּא וַדַּאי מַיְירֵי שֶׁאוֹתָן שְׁתֵּי הָעֲרוּגוֹת הֵן כָּל הַשָּׂדֶה וְאֵין לוֹ יוֹתֵר לָכֵן מְסַפְּקִינַן דִּלְמָא וְהַדִּין לְנַפְקוּתָא קָאָמַר וא"כ עִיקַּר הַהוֹכָחָה הִשְׁמִיט הָרָ"ן וְרָמַז לְכַוָּנָה אַחֶרֶת וְאוּלַי כַּוָּנָתוֹ דִּבְמַאֲמָרוֹ וְהַדִּין לֹא כְּוָוֹן לַעֲשׂוֹתכָּל הָעֲרוּגָה הַשְּׁנִיָּ' פֵּאָה אֶלָּא שֶׁכַּוָּנָתוֹ וְהַדִּין עֲרוּגָה הַשְּׁנִיָּ' תַּשְׁלִים מַה שֶּׁחָסַר הַפֵּאָה שֶׁאָמַרְתִּי בַּעֲרוּגָה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁדִּין הַפֵּאָה א' מִשִּׁשִּׁים דִּלְמַטָּה יֵשׁ שִׁיעוּר כִּדְאִיתָא בְּרֵישׁ פֵּאָה.

לָזֶה פֵּירֵשׁ הָרָ"ן דִּבְהָהִיא אוּגְיָא קַמָּיְיתָא אִיכָּא שִׁיעוּרָא דְּאִי לֹא אפי' את"ל אֵין יָד לְפֵאָה פֵּאָה מְעַלְּיְיתָא הִיא דְּכֵיוָן שֶׁהִתְחִיל לַעֲשׂוֹת פֵּאָה כִּי אָמַר וְהַדִּין לְגָמְרָהּ נִתְכַּוֵּן כו' וא"כ כֵּיוָן דְּאִיכָּא בְּאוּגְיָא קַמָּיְיתָא שִׁיעוּר פֵּאָה אֵין לְפָרֵשׁ בְּמַה שֶּׁאָמַר וְהַדִּין עַל אוּגְיָא הַשְּׁנִיָּ' לְשִׁיעוּר הַשָּׁלֵמָה אֶלָּא אוֹ שֶׁתִּפָּרֵשׁ וְהַדִּין אוּגְיָא כֵּוָלָּהּ ג"כ לְפֵאָה אוֹ לְנַפְקוּתָא שֶׁהִשְׁאִיר לְעַצְמוֹ עַל הוֹצָאַת בֵּיתוֹ וע' במל"מ פ"א מהל' מַתָּנוֹת עֲנִיִּים שֶׁחָקַר וְנִסְתַּפֵּק אִם הִפְרִישׁ פַּעַם אַחַת פֵּאָה כַּשִּׁיעוּר אִם יָכוֹל לַעֲשׂוֹת עוֹד אֵיזֶה עֲרוּגָה פֵּאָה ונ"מ לְקָטָנָה מִן הַמַּעֲשֵׂר.

דְּפֵאָה פְּטוּרָה מִן הַמַּעֲשֵׂר משא"כ אִם אֵין לָהּ דִּין פֵּאָה וְאַף שֶׁרְצוֹנוֹ שֶׁיִּטָּלוּהָ עֲנִיִּים וּמַפְקִיר לָהֶם הָא קיי"ל כְּבֵית הִלֵּל דְּמִדִּין הֶפְקֵר אֵינוֹ פָּטוּר מִן הַמַּעֲשֵׂר עַד שֶׁיַּפְקִיר בֵּין לָעֲנִיִּים

בֵּין לָעֲשִׂירִים וְהֵנָּה מִתְחַלָּה פָּשַׁט סְפִיקָתוֹ הַנָּ"ל מִדִּבְרֵי הָרָ"ן שֶׁלְּפָנֵינוּ דְּאַף אִם כְּבָר הִפְרִישׁ כְּשִׁעְוּר אִם חָזַר וְהוֹסִיף יֵשׁ לוֹ דִּין פֵּאָה וְלָא מִיבַּעְיָ' לִי' אֶלָּא אִם יֵשׁ יָד אוֹ לֹא.

וְאַחַ"כ דָּחָה הָרַב הַנָּ"ל שֶׁאֵין מִכָּאן רְאִי' כְּלָל מִשּׁוּם שֶׁהוּא סוֹבֵר דְּכָל הָאֵיבַעְיוֹת שֶׁנִּסְתַּפְּקוּ בגמ' אִי יֵשׁ יָד אוֹ לֹא הוּא דַּוְקָא בְּמַתְפִּיס תּוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר דְּהָא גַּבֵּי נְדָרִים דְּפְשִׁיטָא לָן דְּיֵשׁ יָד הַמַּתְפִּיס עַצְמוֹ בְּנָזִיר וְאָמַר וַאֲנִי לָא הָוֵי נָזִיר אֶלָּא בְּתוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר שֶׁל חֲבֵרוֹ וּתכ"ד כְּדִבּוּר דָּמֵי ומש"ה אַף שֶׁכְּבָר הִפְרִישׁ כְּשִׁעְוּר אִם חוֹזֵר וְהִפְרִישׁ יֵשׁ לוֹ דִּין פֵּאָה דַּחֲשִׁיב כְּאִלּוּ הִפְרִישׁ הַכֹּל בב"א כֵּינָן שֶׁהָיָה הַכֹּל תכ"ד וע' בס' קֶרֶן אוֹרָה שֶׁכָּתַב שֶׁקָּשֶׁה לוֹ שֶׁלְּפִי דִּבְרֵי הָרַב מ"ל הֵיכִי מוּכָח מִינָּהּ דְּעוֹשֶׂה כָּל שֶׁדֵּהוּ פֵּאָה דְּמִמַּה שֶׁיָּכוֹל לְהוֹסִיף עַל שִׁעְוּר אֶחָד מס' בְּפַעַם אַחַת אַכַּתִּי לָא מוּכָח דְּיָכוֹל לַעֲשׂוֹת כָּל שֶׁדֵּהוּ כו' וּפְשִׁיטָא דְּיָכוֹל לְהוֹסִיף עַל ס' בְּפַעַם אַחַת עיי"ש.

ולפע"ד א"ש דְּגַם הָרָ"ן מְפָרֵשׁ כפי' הַתּוֹס' שֶׁאֵין לוֹ אֶלָּא אִלּוּ הַשָּׁתֵי עֲרוּגוֹת וְכֵינָן שֶׁבַּעֲרוּגָה הָרִאשׁוֹנָה אִיכָּא שִׁיעוּר פֵּאָה שׁוּב אֵין לְהִסְתַּפֵּק בְּמַה שֶׁאוֹמֵר עַל עֲרוּגָה שני' וְהַדִּין לְהַשְׁלָמָה כֵּינָן דְּאִיכָּא שִׁיעוּר פֵּאָה בַּעֲרוּגָה הָרִאשׁוֹנָה מַאי שַׁיָּיךְ לְשׁוֹן הַשְׁלָמָה אֶלָּא דְּאִיכָּא לְסַפּוֹקֵי בַּחֲדָא מַהָנָךְ גַּוְונָא אוֹ שֶׁרוֹצֶה לַעֲשׂוֹת כָּל הָעֲרוּגָה הַשְׁנָ' פֵּאָה אוֹ שֶׁמְּשַׁיֵּיר לְעַצְמוֹ לְנַפְקוּתָא בְּעָלְמָא.

ומוּכָח מִזֶּה מִדְּאִיכָּא לְסַפּוֹקֵי שֶׁעוֹשֶׂה כָּל הָעֲרוּגָה הַשְׁנָ' עוֹד פֵּיאָה וְלֹא נִשְׁתַּיֵּיר עוֹד ש"מ שֶׁאִם רוֹצֶה לַעֲשׂוֹת כָּל שֶׁדֵּהוּ פֵּאָה עוֹשֶׂה וּמִפֵּי' הַמְפָרֵשׁ כָּאן שֶׁמְּפָרֵשׁ אוּגְיָא שָׂדֶה וְלֹא עֲרוּגָה כפי' הָרָ"ן וְהָרא"ש מֵשְׁמַע דְּמָפָרֵשׁ שֶׁהוֹכָחַת הגמ' שֶׁאִם רוֹצֶה לַעֲשׂוֹת כָּל שֶׁדֵּהוּ פֵּאָה עוֹשֶׂה אֵינוֹ מִמַּאי דְּמִיבְעְיָא וּמִסְתַּפְּקָא לְהוּ בָּמָה שֶׁאָמַר וְהַדִּין אֶלָּא מִגּוּף הַמַּאֲמָר שֶׁאָמַר הַדִּין אוּגְיָא פי' שָׂדֶה לְיַהֲוֵי פֵּאָה דְּמַשְׁמַע כָּל הַשָּׂדֶה אַלְמָא שֶׁיָּכוֹל לַעֲשׂוֹת כָּל הַשָּׂדֶה פֵּאָה וע' בְּשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת שֶׁכֵּן מַשְׁמַע ג"כ מִדְּבָרָיו: דַּף ז בָּרָ"ן ד"ה וּלְעִנְיַן הֲלָכָה בְּקִדּוּשִׁין נָקְטִינַן לְחוּמְרָא דְּיֵשׁ יָד כֵּינָן דְּבַעְיַין לָא אִיפְּשִׁיטָא ה"ל סְפֵיקָא דְּאוֹרָיְיתָא וּלְחוּמְרָא עכ"ל בס' הַפְּלָאוֹת נְדָרִים הִקְשָׁה כֵּינָן דְּבַעְיַין לָא אִיפְּשִׁיטָא וְאִם תָּבוֹא הַשְׁנָ' לָדוּן עִם הָרִאשׁוֹנָה וְתִתְבַּע מִמֶּנָּה הַפְרוּטָה לֹא תִּזְכֶּה בַּדִּין דְּהָרִאשׁוֹנָה תִּדְחֶה אוֹתָהּ וְתֹאמַר לָהּ דִּלְמָא וְאֶת חֲזַאי קָאָמַר לָךְ וְהַשְׁתִּי פְּרוּטוֹת נָתַן לִי לְבַד וְהִיא מֻחְזֶקֶת בְּהַשְׁתִּי פְּרוּטוֹת שֶׁבְּיָדָהּ וּבְסָפֵק מָמוֹן קיי"ל המע"ה חוּמְרָא לַתּוֹבֵעַ וְקוֹלָא לַנִּתְבָּע וא"כ הֵיכִי מִתְקַדֶּשֶׁת אפי' מִסְּפֵיקָא הָא לֹא קִבְּלָה שׁוּם כֶּסֶף וְלֹא תִּקַּבֵּל עוֹד וּבְשֵׁם בְּנוֹ הֶחָכָם הִקְשָׁה לְהֵיפֶךְ אַמַּאי תִּהְיֶה הָרִאשׁוֹנָה וַדַּאי מְקֻדֶּשֶׁת דִּלְמָא וְאֶת חֲזַאי קָאָמַר לְהַשְׁנָ' וא"כ קִידֵּשׁ אוֹתָהּ בִּשְׁנֵי פְּרוּטוֹת וַדַּעְתָּהּ הָיָה לְהִתְקַדֵּשׁ בִּשְׁתֵּיהֶן וְיִהְיֶה קָשֶׁה לְשִׁיטַת הָרַמְבַּ"ם שֶׁזָּכְרנוּ לְעֵיל דְּהַסָּפֵק הוּא עַל הָאִשָּׁה שֶׁקִּבְּלָה הב' פְּרוּטוֹת עֲבוּר חֲבֵרְתָּהּ בִּשְׁלִיחוּת וא"כ הָאִשָּׁה הַמְשֻׁלַּחַת שָׁמָּא דַּעְתָּהּ לְהִתְקַדֵּשׁ דַּוְקָא בִּשְׁתֵּי פְּרוּטוֹת וּמַה שֶׁאָמַר וְאֶת לְהַמְקַבֶּלֶת בִּשְׁלִיחוּת שָׁמָּא וְאֶת מַה בְּדַעְתָּהּ קָאָמַר וְאַחֲרֵי שֶׁהָאִשָּׁה הַמְקַבֶּלֶת בִּשְׁלִיחוּת בְּיָדָ' הב' פְּרוּטוֹת עַל פְּרוּטָה אַחַת הִיא מֻחְזֶקֶת וְלֹא תִּתֵּן לַחֲבֵרְתָּהּ וְדַעַת חֲבֵרְתָּהּ הי' עַל שְׁתֵּי פְּרוּטוֹת עיי"ש שֶׁהֶאֱרִיךְ בְּפִלְפּוּל נָעִים ע"ז וְנִרְאֶה לְתָרֵץ דְּבֶאֱמֶת מַיְירֵי שֶׁעָמְדוּ הב' נָשִׁים אֵצֶל הַמְקַדֵּשׁ וְהָאַחַת אָמְרָה לַחֲבֵרְתָּהּ תְּהֵיִי שְׁלוּחַי לְקַבֵּל עֲבוּרִי כֶּסֶף קִדּוּשִׁין מִפְּלוֹנִי וְהִיא מִתְרַצֵּית לְהִתְקַדֵּשׁ בְּעִיקָּרוֹ שֶׁל קִדּוּשִׁין שֶׁבְּפָחוֹת וְכֵן הָאִשָּׁה הַמְקַבֶּלֶת מִתְרַצֵּית עַל עִיקָּרוֹ שֶׁל קִדּוּשִׁין דְּהַיְינוּ שָׁוֶה פְּרוּטָה אֲבָל הַדִּין הוּא דְּצָרִיךְ אֲמִירַת הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת עִם נְתִינַת כֶּסֶף וּמְסֻפָּקִים אֲנַחְנוּ אִם יֵשׁ יָד

לְקִדּוּשִׁין אפי' בְּיָד מוֹכִיחַ וְאִם נֹאמַר שֶׁאֵין יָד לְקִדּוּשִׁין מַאי מְהַנֵּי מַה שֶׁנָּתַן שְׁתֵּי פְּרוּטוֹת לְאִשָּׁה הַמְקַבֶּלֶת וְאַף אִם יהי' בְּמַחְשַׁבְתּוֹ שֶׁיְּחֻלַּק הַשְּׁתֵּי פְּרוּטוֹת לִשְׁנֵיהֶם לכ"א פְּרוּטָה אַחַת.

כֵּינָן שֶׁאֵין יָד לְקִדּוּשִׁין אֵין אוֹמֶר וּדְבָרִים שֶׁל קִדּוּשִׁין בְּכָאן לְהַשְׁנִיָּ' אֲבָל אִם נֹאמַר דְּיֵשׁ יָד לְקִדּוּשִׁין וּמַה שֶּׁאָמַר וְאֶת הוּא וְאֶת נָמֵי יֵשׁ כָּאן ג"כ אֲמִירָה שֶׁל קִדּוּשִׁין גַּם לְהַשְׁנִיָּ' וְגַם נְתִינַת כֶּסֶף יֵשׁ כָּאן ג"כ לְהַשְׁנִיָּ' דְּהָא כֵּינָן שֶׁהָרַאשׁוֹנָה נַעֲשֵׂית שָׁלִיחַ אֶצְלָהּ וְהָוֵי כְּאִלּוּ נֶאֱבַד הַקִּדּוּשִׁין מִיַּד הַשָּׁלִיחַ דְּהִיא מְקֻדֶּשֶׁת.

כְּדִין שָׁלִיחַ לְקַבָּלָה הֵן בְּקִדּוּשִׁין הֵן בְּגֵירוּשִׁין שֶׁהַדָּבָר נִגְמַר בְּקַבָּלַת הַשָּׁלִיחַ אַף שֶׁלֹּא הִגִּיעוּ הַקִּדּוּשִׁין אוֹ הַגֵּט לְיַד הַמְשֻׁלַּחַ וּמָצָאתִי בְּשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת שֶׁכָּתַב וְז"ל אֵילֵימָא דְּאָמַר לָהּ לְאִשָּׁה הֲרֵי אַתְּ מְקֻדֶּשֶׁת לִי בְּשָׁוֶה פְּרוּטָה דְּהַיְינוּ עֶקְרוֹ שֶׁל קִדּוּשִׁין כו' עיי"ש: בא"ד אֲבָל בְּמַאי דְּקָאָמַר דקיי"ל נָמֵי דְּכָל תֵּיקוּ דְּאִיסּוּרָא לְחוּמְרָא וְנִרְאֶה שֶׁהַסְּכִים לָזֶה ג"כ הָרַשְׁבָּ"א ז"ל תְּמֵהֲנִי עֲלֵיהֶן שֶׁהֲרֵי סֵרוּגְיָא מְפֹרָשֶׁת הִיא שֶׁסְּפֵק מָמוֹן עֲנִיִּים ה"ה סְפֵק מָמוֹן דְּאָזְלִינַן בי' לְקֻלָּא כו' עכ"ל בס' קָרְבַּן נְתַנְאֵל כָּתַב וְז"ל וְלִבִּי אוֹמֵר לִי לְקַיֵּים דִּבְרֵי חֲכָמִים דְּנַדַּאי הָרַמְבַּ"ן וְהָרַשְׁבָּ"א סוֹבְרִי' דְּסְפֵק הֶקְדֵּשׁ עֲנִיִּים הוּא סְפֵק מָמוֹנָא וּלְקֻלָּא וּמ"ש בְּסָפֵק יֵשׁ יָד לִצְדָקָה הַתִּיקוּ דְּאִיסּוּרָא לְחוּמְרָא הַיְינוּ שֶׁהוּא צָרִיךְ לְקַיֵּים מוֹצָא שְׂפָתָיו דִּבְפִיהְ זוֹ צְדָקָה ע"ש וּכְבָר קִדְּמוּהוּ רַבָּנָן קַמָּאֵי בִּסְבָרָא זוֹ מוהר"ש חִיָּוֻן ז"ל בְּתִשּׁוּבוֹתָיו סי' ל"א הֵבִיאוּ המהרי"ט בח"ג וּבְקֶנְטְרֶס הַסְּפֵקוֹת שֶׁל אֲחִי הַגָּאוֹן בַּעַל קצה"ח כְּלָל א' הֵבִיאוּ וְרָאוּי לְהַעְתִּיק דְּבָרָיו כִּי הֵם קִילּוּרִין לָעֵינַיִם וּבֵיאֵר הֵיטֵב בְּטוּב טַעַם וָדַעַת וְז"ל וְהַמִּתְבָּאֵר מִתּוֹךְ דִּבְרֵי מוהרש"ח כָּךְ הוּא דְּהֵיכִי דְּשַׁיָּיךְ בי' חֶזְקַת מָרֵא קַמָּא לְקֻלָּא עָבְדִינַן אַף שֶׁהוּא סְפֵק מַתְּנוֹת עֲנִיִּים אֲבָל הֵיכִי דְּלֹא שַׁיָּיךְ בֵּיהּ חֶזְקַת מָרֵא קַמָּא אֶלָּא חֶזְקַת מָמוֹן לְבַד אַף דְּבִשְׁאָר מָמוֹן עָבְדִינַן בֵּיהּ ג"כ קֻלָּא לַנּוֹתְבָּע בְּמַתְּנוֹת עֲנִיִּים עָבְדִינַן לְחוּמְרָא ובכה"ג הוּא דְּיָלְפִינַן בפ' הַזּוֹרֵעַ דְּסְפֵק לֶקֶט לֶקֶט מֵעָנִי וָרֵשׁ הִצְדִּיקוּ צַדֵּק מִשֶּׁלְּהּ וְתֵן לוֹ ומש"ה הָא דְּפָסַק הגה"מ פ"ק דב"ב (וְכֵן הוּא בש"ע יו"ד סי' רנ"ט) דְּמִי שֶׁיֵּשׁ בְּיָדוֹ מָעוֹת וּמְסֻפָּק אִם הֵם מִשֶּׁלּוֹ אוֹ מִשֶּׁל מַעֲשֵׂר דְּחַיָּיב לִיתֵּן אוֹתָם לַעֲנִיִּים דְּהָתָם נָמֵי לֵיכָּא חֶזְקַת מָרֵא קַמָּא לבעה"ב בְּאוֹתוֹ מָעוֹת שֶׁהַסָּפֵק הוּא דִּלְמָא שֶׁל מַעֲשֵׂר הֵם.

וְכָל זֶה כְּשֶׁהַסָּפֵק נוֹפֵל מִצַּד עַצְמוֹ וְלֹא קָדַם נָדֶר לְהֶקְדֵּשׁוֹ אֲבָל אִם הֵם תְּלוּיִים בְּנִדְרוֹ רְצוֹנִי לוֹמַר סָפֵק נָדַר בְּכָךְ אוֹ לֹא אַף דְּאֵיכָּא חֶזְקַת מָרֵא קַמָּא אַפ"ה לְחוּמְרָא עָבְדִינַן דְּכָל דְּלָא מְקַיֵּים נִדְרוֹ עוֹבֵר בְּבַל יַחֵל וב"ת.

וְהַמְחַבֵּר הנָּ"ל קִלְסִי' שֶׁיָּפָה כִּוֵּון לַהֲלָכָה וְכָתַב דְּהָא דְּקָאָמַר בגמ' קָמָה בְּחֶזְקַת חִיּוּבָא קָיְימָא וַדַּאי לֹא חֶזְקַת חִיּוּב מַמָּשׁ קָאָמַר שֶׁהֲרֵי אָנוּ מְסֻפָּקִין עַל דָּבָר זֶה הַנִּמְצָא אִם מִשֶּׁל לָקֵט הוּא אוֹ מִשֶּׁל בעה"ב וּמַאי חֶזְקַת חִיּוּב לָהּ אֶלָּא ר"ל דְּלָאו בְּחֶזְקַת פְּטוּרָה קָיְימָא כְּמוֹ פָּרָה מְשׁוּם דְּקָמָה לְכָךְ עוֹמֶדֶת וְכָל דְּלָא קָיְימָא בְּחֶזְקַת פְּטוּרָה מִרַבִּינַן מֵעָנִי וָרֵשׁ הִצְדִּיקוּ שֶׁיְּהֵא סְפֵיקוֹ לְחוּמְרָא זוּלַת הֵיכִי דְּקָיְימָא בְּחֶזְקַת פְּטוּרָה וְהַיְינוּ חֶזְקַת מָרֵא קַמָּא ע"כ תּוֹכֶן דְּבָרָיו הַנִּעְיָמִים וְכָתַב עוֹד שָׁם שֶׁאַף שֶׁבְּכָל ס' מָמוֹן יֵשׁ בּוֹ סְפֵק אִיסּוּרָא מִדְּרָבָּנָן דְּגָזֵל וְאַפ"ה הִתִּירוּהוּ הַתּוֹרָה (דְּהָא קיי"ל סָפֵק מָמוֹנָא לְקֻלָּא לְהַנּוֹתְבָּע וְאֵינוֹ חַיָּיב לְיתֵּן) הָתָם שָׁאנֵי דְּלֵית בֵּיהּ אֶלָּא דְּרָבָּנָן דְּמָמוֹנָא לְחוּד וְכָל שֶׁמֵּן הַדִּין אֵינוֹ מְחֻיָּיב לַחֲבֵרוֹ אֵיהוּ נָמֵי לָאו אִיסּוּרָא קָעֲבִיד דְּלָאו מָמוֹנָא דְּחַבְרֵיהּ קָא מְעַכֵּב בִּידֵיהּ אֲבָל הֵיכִי שֶׁהַסָּפֵק הוּא מִצַּד

אִיסָּר נֶדֶר שֶׁהַתּוֹרָה אָמְרָה כְּכָל הַיּוֹצֵא מִפִּיו יַעֲשֶׂה וּבַל יַחֵל דְּבָרוֹ כָּל שֶׁאֵינוֹ מְקַיֵּים נִדְרוֹ הֲרֵי הוּא בְּסָפֵק בַּל יַחֵל וְכָתַב שֶׁאִם הֱיוֹת שֶׁמִּדִּבְרֵי הָרָ"ן בְּרֵישׁ נְדָרִים (הֵם דִּבְרֵי הָרָ"ן שֶׁלְּפָנֵינוּ בְּדִבּוּר זֶה) מַשְׁמַע דְּאֵינוֹ מְחַלֵּק בְּכָךְ וס"ל דְּאַף שֶׁהַסָּפֵק תּוֹלֶה בִּנְדָרוֹאַפְּ"ה אָמְרִינַן בֵּיהּ סְפֵיקוֹ לְקֻלָּא כְּמוֹ בְּמָמוֹן בְּעָלְמָא הֲרֵי הָרַמְבַּ"ן וְהָרַשְׁבָּ"א לָא ס"ל הָכִי עכ"ל וע' בס' עֵמֶק יְהוֹשֻׁעַ סי' ט"ז שֶׁעָמַד לִימִין הָרָ"ן וְכָתַב דְּהָא דְּבָעֵי אִם יֵשׁ יָד לִצְדָקָה הוּא בְּאָמַר לְשׁוֹן נְדָבָה וּכְמוֹ דְּאִיתָא בגמ' דְּאָמַר הָדֵין זוּזָא לִצְדָקָה וְהָדֵין כו' וְלֹא אָמַר בִּלְשׁוֹן נֶדֶר הֲרֵי עָלַי וא"כ אֵינוֹ חַיָּיב בְּאַחֲרָיוּת אִם נִגְנַב אוֹ נֶאֱבַד וְאִם הִ' אַחֵר נוֹטֵל הַמָּעוֹת אֵין גֵּרָעוֹן לְנִדְרוֹ וּכְמוֹ כֵן אִם נוֹטֵל לְעַצְמוֹ אעפ"כ אֵין גֵּרָעוֹן לְנִדְרוֹ וְאֵינוֹ עוֹבֵר עַל בַּל יַחֵל וְאֵין בְּזֶה אֶלָּא סָפֵק גָּזֵל עֲנִיִּים כֵּיוָן שֶׁהֲבִיא הָרָ"ן רְאָיָה מֵהָא דִּסְפֵק לֶקֶט דְּדִינָם כְּדִין הֶדְיוֹט דהמע"ה ע"כ מֻוָּתָר לְהַחֲזִיק לְעַצְמוֹ וְלֵיכָּא אִיסּוּר בַּל יַחֵל מִשּׁוּם סָפֵק נֶדֶר וְגַם בַּל תְּאַחֵר לָא חָיֵיל אֶלָּא הֵיכִי דְּהוּא מְחֻוָּיָב לִיתֵּן אֲבָל אִם מַחֲמַת סָפֵק פָּטוּר לִיתֵּן מִמֵּילָא אָזֵיל לי' אִיסּוּר בַּל תְּאַחֵר ע"ש שֶׁהֶאֱרִיךְ בָּזֶה וְהֵבִיא רְאָיוֹת וְהִנֵּה הָרַב הַגָּאוֹן הַנָּ"ל כִּיְוֵן מִדַּעְתּוֹ למ"ש הָרַב מהרי"ט זַ"ל בְּסוֹף סִפְרוֹ סי' קכ"ד (וְחִדּוּשׁ הוּא שֶׁלֹּא זָכַר בִּשְׁמוֹ.

וְשֶׁמַּעְתִּי' דמהרי"ט זַ"ל הָיוּ שְׁגוּרִים תָּמִיד עַל לְשׁוֹנוֹ) וְיַעַן שֶׁכְּפָלִים לְתוּשִׁי' נֶאֱמַר שָׁם ע"כ אָמַרְתִּי לְהַעְתִּיק בְּכָאן דְּבָרָיו הַמְסֻלָּאִים בַּפֶּז וְזֶה לְשׁוֹנוֹ וְנִרְאֶה לִי דְּבָהָא תַּלְיָא פְּלוּגְתָּא דְּאִיפְּלְגִי בְּהַהִיא בַּעְיָא דְּיָדוֹת דלהר"ן זַ"ל בַּעְיָא דְּיָד לִצְדָקָה דְּוִמְיָא דְּיָד לְפֵאָה כִּי הֵיכִי דְּהָתָם לֹא שַׁיָּיךְ נֶדֶר ה"נ גַּבֵּי צְדָקָה דְּאָמַר הֲרֵי זוֹ צְדָקָה דְּוַהֲדִין חָשׁוּב כְּמוֹ נְדָבָה דְּקָרְבָּנוֹת דאע"ג דְּקָאֵי בָּבֶל תְּאַחֵר מ"מ נִדְרָא מִיהוּ לָא הָוֵי כְּדִתְנַן כְּנִדְרֵי כְּשֵׁרִים לֹא אָמַר כְּלוּם כְּנִדְבוֹתָם נָדַר בְּנָזִיר וּבְקָרְבָּן וּבִשְׁבוּעָה שֶׁהַכְּשֵׁרִים אֵינָם נוֹדְרִין אֶלָּא נוֹדְבִין וְכֵינָן דִּנְדָבָה הִיא לָא מְחַיֵּיב בְּאַחֲרָיוּתָן ובכה"ג סְפֵק מָמוֹנָא אֵיקְרֵי וּסְפֵיקָא לְקֻלָּא וַאֲפִי' תֵּימָא דְּחַיָּיב בָּבֶל תְּאַחֵר וְכִדְאָמַר בגמ' הָנֵי מִילֵּי בְּוַדַּאי דְּבָעֵמּוּד וְהוֹצֵא קָאֵי אֲבָל סְפֵיקָא דְּמִדִּינָא פָּטוּר לֹא שַׁיָּיךְ בַּל תְּאַחֵר וּלְהָרַמְבַּ"ן וְהָרַשְׁבָּ"א בַּעְיָא דְּיֵשׁ יָד לִצְדָקָה כְּשֶׁאוֹמֵר בִּלְשׁוֹן נֶדֶר הוּא מִבְּפֵיךְ זוֹ צְדָקָה דְּאִי לָא מְחַיֵּיב מִשּׁוּם נֶדֶר מַאי קָא מִיבַּעְיָ' לי' אִם יֵשׁ יָד הָא אפי' אָמַר בְּהֶדְיָא בְּדִבּוּרָא בְּעָלְמָא לָא מְחַיֵּיב דְּלָא אָמְרִינַן אֲמִירָתוֹ לְגָבוֹהַּ אֶלָּא בְּשֶׁל בֶּדֶק הַבַּיִת וְלֹא בְּשֶׁל עֲנִיִּים בִּשְׁלָמָא בְּפֵאָה כֵּיוָן שֶׁבְּדִבּוּרָא מִיתַּפְסָא כָּל מַה שֶּׁמּוֹסִיף יֵשׁ לָהּ דִּין פֵּיאָה דְּהַפֵּיאָה אֵין לָהּ שִׁיעוּר אֲבָל אִם אָמַר הֲרֵי זֶה צְדָקָה הֵיאַךְ יִזְכּוּ עֲנִיִּים בָּהּ וְאִפְשָׁר נָמֵי דס"ל דבכה"ג לֵיכָּא בַּל תְּאַחֵר כמ"ש רַשִׁ"י לְקַמָּן אַמַּתְנִיתִין דִּכְנִדְרֵי כְּשֵׁרִים דְּגַבֵּי נְדָבָה לֵיכָּא בַּל תְּאַחֵר דְּכָל הֵיכִי דְּאִיתָא בֵּי גַּוָּא דְּרַחֲמָנָא אִיתֵּי' [א"ה עַל דִּבְרֵי רַשִׁ"י הַנָּ"ל בֶּאֱמֶת תָּמְהוּ כָּל הַמְפָרְשִׁים שֶׁזֶּהוּ נֶגֶד גְּמָרוֹת עֲרוּכוֹת ר"ה דַּף ו' וּמְגִילָּה דַּף ח' דְּאָמְרִינַן שָׁם אֵין בֵּין נֶדֶר לִנְדָבָה כו' הָא לְעִנְיַן בַּל תְּאַחֵר זֶה וְזֶה שָׁוִין וע' לְקַמָּן ט' מ"ש בְּשֵׁם ס' שַׁעַר הַזְּקֵנִים לְיַיְשֵׁב דִּבְרֵי רַשִׁ"י] אֲבָל הָרָ"ן כָּתַב לְקַמָּן דאע"ג דְּאָמַר הֲרֵי זוֹ דִּלְמָא פָּשַׁע בָּהּ וּמֵאַחַר לְהָבִיא יוֹתֵר מג' רְגָלִים וּלְשִׁיטָתִי' אָזֵיל דְּמִפְּרֵשׁ שְׁמַעְתְּתָא דְּהָכָא בְּאוֹמֵר הֲרֵי זוֹ וע' עוֹד בְּטוּרֵי אֶבֶן ר"ה דַּף י"ד בְּאַבְנֵי מִלּוּאִים מ"ש ג"כ בְּדִבְרֵי רָ"ן הַלָּלוּ ובח"ס חי"ד סי' רמ: ומ"ש הָרָ"ן בְּסוֹף הַדִּבּוּר, וְגַבֵּי הֶפְקֵר אֵין סָפֵק דה"ל סְפֵיקָא דְּמָמוֹן וּלְקֻלָּא ע' בקצוה"ח סי' רע"ג סעי' ב' שֶׁהִקְשָׁה כֵּיוָן דְּהָרַמְבַּ"ם וּשְׁאָר פּוֹסְקִים כָּתְבוּ כֻּלָּם בִּפְשִׁיטוּת דְּהֶפְקֵר הוּא מְתוֹרַת נֶדֶר וְאָסוּר לַחֲזוֹר בּוֹ וע' בב"י שָׁם שֶׁכָּתַב שֶׁאָסוּר לַחֲזוֹר מִדִּבּוּרוֹ שֶׁיֹּאמַר הֲלֹא לֹא עָשִׂיתִי קְנָיָן אֶלָּא הֲרֵי הוּא בְּלֹא יַחֵל דְּבָרוֹ.

אע"פ שֶׁהוּא עַצְמוֹ יָכוֹל לִזְכּוֹת בָּהּ זֶהוּ מִדִּין הֶפְקֵר אֲבָל לֹא מִתּוֹרַת חֲזָרָה יעויי"ש א"כ אֵיךְ הוּא פָּשׁוּט דִּסְפֵיקָא לְקֻלָּא. הֲלֹא לְדַעַת הָנָךְ פּוֹסְקִים דס"ל גַּבֵּי צְדָקָה דִּסְפֵיקָא לְחוּמְרָא מְשׁוּם דְּאִית בֵּיהּ אִיסּוּר נָדָר דְּלֹא יַחֵל דְּבָרוֹ ה"ה גַּבֵּי הֶפְקֵר אִית בי' אִיסּוּרָא דְּנָדָר וע' עוֹד בס' קֶרֶן אוֹרָה מ"ש בָּזֶה: בְּהָרֹא"שׁ ד"ה נִיתְנֵי ר' עֲקִיבָא מַחְמִיר דְּמַשְׁמַע רָאָה טַעַם לְהַחְמִיר בּוֹ וְלַעֲשׂוֹת יָד גָּמוּר אֲבָל חוֹכֵךְ לְהַחְמִיר מַשְׁמַע דְּמְסַפְּקָא לֵיהּ עכ"ל כֵּיוָן בָּזֶה לְתֶרֶץ מ"ש הַתּוֹסָ' ד"ה מוֹדֶה ר"ע כו' דְּאַמַּאי אֵין הַתַּלְמוּד מְדַקְדֵּק מִשִּׁינּוּי הַלָּשׁוֹן בֵּין לֶאֱסוֹר לְבֵין לְהַחְמִיר לָכֵן כָּתַב דְּאֵין זֶה דִּקְדּוּק דְּגַם בְּלָשׁוֹן לְהַחְמִיר יֵשׁ לְפָרֵשׁ דְּרָאָה טַעַם לְהַחְמִיר וְלַעֲשׂוֹת יָד גָּמוּר אֲבָל חוֹכֵךְ לְהַחְמִיר מַשְׁמַע דְּמְסַפְּקָא לי' וע' לְקַמָּן בפ' הַנּוֹדֵר מִן הַיָּרָק (נ"ד.

) מֻוָתָּר בְּדָלוּעִין ור"ע אוֹסֵר וְאָמְרִינַן שָׁם בגמ' אָמַר אַבָּיֵי מוֹדֶה ר"ע שֶׁאֵינוֹ לוֹקֶה הֲרֵי דְּגַם בְּלָשׁוֹן אָסוּר פֵּירֵשׁ אַבַּיֵי דְּאֵינוֹ לוֹקֶה. וּמָצָאתִי בס' דה"מ שֶׁעָמַד ע"ז דְּהָכָא מַשְׁמַע דְּאַבַּיֵי דַּיֵּיק דְּאֵינוֹ לוֹקֶה מִדְּנָקִיט בִּלְשׁוֹנוֹ חוֹכֵךְ לְהַחְמִיר וְאִלּוּ הָנֵי קָתָנֵי ר"ע מַחְמִיר הי' יָכוֹל לִהְיוֹת מַשְׁמַע דְּלוֹקֶה כִּדְפֵי' הָרֹא"שׁ רָאָה טַעַם כו' ומכש"כ אִי הָנֵי תָּנֵי אָסוּר הָיָה יָכוֹל לִהְיוֹת הַמַּשְׁמָע דְּלוֹקֶה וְקָפֵיד הַתַּנָּא בִּלְשׁוֹנוֹ לְשַׁנּוֹת חוֹכֵךְ לְהַחְמִיר בִּכְדֵי שֶׁלֹּא נִטְעֶה וְאִלּוּ הָתָם בפ' הַנּוֹדֵר מִן הַיָּרָק קָתָנֵי ור"ע אוֹסֵר וְלֹא חָשַׁשׁ הַתַּנָּא דְּאִיכָּא לְמִיטְעֵי שֶׁיִּהְיֶה אִיסּוּר גָּמוּר וַאֲפִי' לְמַלְקוּת וְקָשֶׁה אַבַּיֵי אַדַּאַבַּיֵי וְתֵירֵץ דְּהָתָם כֵּיוָן דִּבְמַתְנִיתִין גּוּפֵיהּ יָהֵיב ר"ע טַעְמֵי' וּלְפִי טַעְמוֹ נָפְקָא לָן דְּרַק מִסְפֵיקָא אָסַר וכמ"ש הָרַ"ן שָׁם לְהָכִי לֹא שִׁינָּה לְשׁוֹנוֹ וְלוֹמַר חוֹכֵךְ לְהַחְמִיר אֶבָל הָכָא אִי לָא הָיָה תָּנֵי לְשׁוֹן חוֹכֵךְ אִיכָּא לְמִטְעֵי דְּלָקֵי נָמֵי: שָׁם ד"ה בִּנְדֵינָא מִמֵּהּ כו' וְהָוֵי טְפֵי מִמְּרֻוָּחָקֵנִי מִמֵּהּ אַלִּיבָּא דִּשְׁמוּאֵל מַשְׁמַע מִלְּשׁוֹנוֹ דְּבִנְדֵינָא מִמֵּהּ לָא בָּעֵי שֶׁיֹּאמַר שֶׁאֲנִי אוֹכֵל לָךְ מִדְּכָתַב דְּהָוֵי טְפֵי מִמְּרֻוָּחָקֵנִי מִמֵּהּ אַלִּיבָּא דִּשְׁמוּאֵל וּכְדַעַת הַתּוֹסָ' בד"ה מְנַוָּדֶה אֲנִי לְךָ [וְשָׁם בַּתּוֹסָ' סוֹף הַדִּבּוּר דְּמְסַיְּימִי כְּדַמַּסִּיק בגמ' "שֶׁאֵינוֹ לוֹקֶה" שְׁתֵּי תֵּיבוֹת אֵלּוּ שַׁיָּיכִים בְּרֹאשׁ דִּבּוּר הַסָּמוּךְ (מְנַוָּדֶה) צ"ל מוֹדֶה ר"ע כו' שֶׁאֵינוֹ לוֹקֶה.

וּמְקוֹמָם כָּאן אָמְנָם בִּפְסָקָיו כָּתַב הָרֹא"שׁ דְּגַם בִּנְדֵינָא מִמֵּהּ בָּעֵי שֶׁיֹּאמַר שֶׁאֲנִי אוֹכֵל לָךְ אֲבָל נְדֵינָא מִמֵּהּ לְחוּדֵי' שָׁרֵי דְּלָא מוּכָח וְלָא עָדִיף מִמְּוַדֶּה אֲנִי לְךָ הָרַמְבַּ"ן ז"ל וְכֵן מִסְתַּבֵּר עכ"ל וְהִנֵּה הַקֶּרְבָּן נְתַנְאֵל שָׁם כָּתַב חָזַר רַבֵּינוּ בִּפְסָקָיו דִּבְפֵי' כָּתַב לְהֶדְיָא דְּלָא בָּעֵי שֶׁאֲנִי אוֹכֵל בִּנְדֵינָא מִמֵּהּ דְּהָוֵי טְפֵי מִמְּרֻוָּחָקֵנִי מִמֵּהּ אַלִּיבָּא דִּשְׁמוּאֵל עיי"ש וְחִידּוּשׁ בְּעֵינַי שֶׁלֹּא זָכַר דְּבָרֵי הַשָּׁ"ךְ בסי' ר"ו ס"ק ו' שֶׁכָּתַב דְּאֵין כָּאן חֲזָרָה שמ"ש בְּפֵירוּשׁוֹ דְּנָדֵינָא מִמֵּהּ עָדִיף טְפֵי מִמְּרֻוָּחָקֵנִי מִמֵּהּ הַיְינוּ לְעִנְיַן שֶׁאָסוּר לֵישֵׁב בד"א.

וּבִפְסָקָיו מַיְירֵי לְעִנְיַן אֲכִילָה: ע"ב גמ' ש"מ תְּלַת ש"מ הַשּׁוֹמֵעַ הַזְכָּרַת הַשֵּׁם כו' הַגָּאוֹן רע"א בְּגִלְיוֹן הַשַּׁ"ס הִקְשָׁה אַמַּאי לָא קָאָמַר ש"מ ד' וְהוּא אִם לֹא נָדָהוּ הוּא עַצְמוֹ כו' רַבִּים וְכֵן גְּדוֹלִים תָּמְהוּ דְּמֵהֵיכָן נִשְׁמַע הַךְ דִּינָא דְּאִם לֹא נִיְדָהוּ הוּא בְּעַצְמוֹ כו' מֵהַךְ עִוְבְדָּא דְּנִימָא ש"מ ד' וְכֵן הֵעִיר הָרָשָׁ"ש בְּהַגָּהוֹתָיו וְאִם כִּי יֵשׁ לְיַישְׁבוֹ בְּדֶרֶךְ רָחוֹק וְדָחוּק הַתְּמִיהָא קַיֶּימֶת כִּי אֵין דַּרְכּוֹ שֶׁל הַגָּאוֹן הַנַּ"ל לְסָתּוֹם כ"כ וּמָצָאתִי מָקוֹם בעז"ה דְּלָא לִישַׁוְוֵי ח"ו לְהַגָּאוֹן הַנַּ"ל שֶׁבָּאוּ דְּבָרָיו שֶׁלֹּא בְּהַשְׁגָּחָה כִּי הִנֵּה הַתּוֹסָ' בִּפְסָחִים (ד' ק"ז.

) ד"ה וש"מ מַבְדִּיל כָּל הַשַּׁבָּת כֻּלָּהּ כָּתְבוּ שָׁם וְז"ל לָא שָׁמְעִינַן מִינָּהּ אֶלָּא כָּל הַיּוֹם אֶלָּא נָקִיט הָכִי מִשּׁוּם דַּהֲלָכָה כֵּן עכ"ל הֲרֵי חָזִינַן דְּאַף דְּלָא שָׁמְעִינַן מֵהַהִיא עִוְבְדָּא דִּין זֶה מ"מ

נָקִיט לָהּ בַּהֲדֵי אִידָךְ ש"מ מִשּׁוּם דַּהֲלָכָה כֵּן אַף זֶה ק"ל דְּהַךְ ש"מ קַמָּא דְּקָאָמַר הגמ' הוּא מִילְּתָא דְּפִשִׁיטָא כמ"ש הָרַ"ן ד"ה אוֹ וְהִקְשׁוּ בַּתּוֹסָ' כו' וְתֵירְצוּ דְּאִין ה"נ כו' אֶלָּא מִיהוּ בְּהַזְכָּרַת הַשֵּׁם בִּלְחוּד הוּא דְּאָמַר כו' א"כ הַךְ ש"מ קַמָּא מִילְּתָא דְּפִשִׁיטָא הוּא דְּכָל מִי שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה כַּשּׁוּרָה כו' וְעִיקַּר הַחִדּוּשׁ דְּאִם לֹא נְדָהוּ הוּא בְּעַצְמוֹ כו' וְהַגְמָ' נָקַט מִילְּתָא דְּפִשִׁיטָא לְחִדּוּשׁ דְּשָׁמַע מִינָּהּ כו' וְעִיקַּר הַחִדּוּשׁ וְהָרִבּוּתָא דְּאִם לֹא נִידָּהוּ כו' דְּלָא הֲוָה שָׁמְעִינַן מִמַּיְלָא שְׁבַק וְלָא תָּנֵי וע' תוס' ע"א (ד' מ"ג.

) ד"ה עוֹבֵד כּוֹכָבִים מְבַטֵּל כו' תֵּימָא אַמַּאי לָא נָקִיט ש"מ כו' וי"ל מִשּׁוּם דְּפִשִׁיטָא לֵיהּ לָא אִצְטְרִיךְ לְאַשְׁמוֹעִינַן כו' וע' תוס' נְדָה (דַּף ל.) ד"ה ש"מ: בר"נ ד"ה שֶׁנֶּאֱמַר כִּי מֵתוּ כָּל הָאֲנָשִׁים כו' ול"ל שֶׁהָיוּ מְצוֹרָעִים דְּהָא כְתִיב בְּקֶרֶב כָּל יִשְׂרָאֵל לִכְאוֹרָה י"ל דְּלָא הָיוּ מְצוֹרָעִים בִּנְגָעִים טְמֵאִים אֶלָּא בִּנְגָעִים טְהוֹרִים כְּגוֹן בּוֹהַק וְכֻולּוֹ הַפַּךְ לָבָן (ע' שַׁבָּת קל"ב:) תִּינַח נְגָעִים טְמֵאִים נְגָעִים טְהוֹרִים מא"ל וּלְפִי הַסְּבָרָא גַּם הַמְצוֹרָע בִּנְגָעִים טְהוֹרִים אֵין לוֹ לָבוֹא וּלְהִתְיַצֵּב לִפְנֵי מְלָכִים וּכְתִיב וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרַיִם וְאָמְרוּ בַּמִּדְרָשׁ מְלַמֵּד שֶׁנִּצְטָרַע וְגַם קוֹדֶם מ"ת לֹא שַׁיָּיךְ לְחַלֵּק בֵּין נָגַע לְנָגַע.

ולפ"ז אַף אִם נֹאמַר דְּגַם מִי שהי' מְצוֹרָע בְּנֶגַע טָהוֹר חָזַר לְמוּמוֹ בְּמַעֲשֶׂה הָעֵגֶל דְּמִכָּל מָקוֹם מוּם הוּא כְּמוֹ דְּאַשְׁכְּחַן גַּבֵּי כֹּהֲנִים במס' בְּכוֹרוֹת (דַּף מג.) בַּעַל גָּרָב וְיַלֶּפֶת ע"ש אֲבָל מ"מ לֹא הָיוּנְצָרְכִים לְהִשְׁתַּלֵּחַ חוּץ לְשָׁלֹשׁ מַחֲנוֹת וְשַׁפִּיר הָיוּ יְכוֹלִים לִהְיוֹת בְּקֶרֶב כָּל וי"ל דמ"מ לְשׁוֹן מִיתָה לָא אַשְׁכְּחַן בִּקְרָא בְּהֶדְיָ' עַל מְצוֹרָע שֶׁאֵינוֹ נִסְגָּר וְרַק בִּמְצוֹרָע הַצָּרִיךְ לִהְיוֹת מֻוְסָגָּר אַשְׁכְּחַן בְּמֵרֶם דְּכְתִיב בָּהּ אַל נָא תְּהִי כַּמֵּת וְגַבֵּי מֶלֶךְ מִצְרַיִם דְּכְתִיב וַיָּמָת וְאָמְרִינַן בַּמִּדְרָשׁ מְלַמֵּד שֶׁנִּצְטָרַע הוּא רַק דְּרָךְ דְּרָשׁ דְּיָלְפִינַן מִמֵּרֶם וְאוּלַי הי' ג"כ בְּאוֹפָן שהי' צָרִיךְ לִהְיוֹת מֻוְסָגָּר וּמֵרֶוחָק מב"א וְהִנֵּה הַגָּאוֹן מוהר"י פִּיק זַ"ל הִקְשָׁה קֻושְׁיָ' חֲמוּרָה בס' שְׁאֵילַת שָׁלוֹם שֶׁלּוֹ שֶׁחִבֵּר עַל הַשְּׁאֵלְתּוֹת בָּאוֹת צ"ב.

עַל מ"ש הָרַ"ן דל"ל שֶׁנִּתְרַפְּאוּ במ"ת דְּהָא חָזְרוּ לְמוּמָן בְּמַעֲשֶׂה הָעֵגֶל דְּהָא תְּנַן פ"ז דְּנָגְעִים מִשְׁנָה א' אֵלּוּ בֶּהָרוֹת טְהוֹרוֹת שֶׁהָיוּ בּוֹ קוֹדֶם מ"ת וְכֵן אי' בְּהוֹרָיוֹת (דַּף יו"ד.) אָדָם כִּי יהי' כו' מִן הַדִּבּוּר וְאֵילֶךְ ופרש"י דְּאוֹתָן נְגָעִים שֶׁאֵרְעוּ לִפְנֵי הַדִּבּוּר אֵין מְטַמְּאִין לְאַחַר הַדִּבּוּר] וא"כ קֻשְׁיָה אַף אִם חָזְרוּ לְנִגְעָם בְּמַעֲשֶׂה הָעֵגֶל מ"מ כֵּינָן שֶׁזֶּה הַנֶּגַע הי' בּוֹ קוֹדֶם מ"ת וּמַה שֶּׁחָזַר לְמוּם הַנֶּגַע בְּמַעֲשֶׂה הָעֵגֶל הוּא מֵחֲמַת שהי' בּוֹ מִקּוֹדֶם.

הַנֶּגַע הַהוּא טָהוֹר וְהָיוּ יְכוֹלִים לִהְיוֹת בְּקֶרֶב כָּל יִשְׂרָאֵל וּלְחוֹמֶר הַקֻּושְׁיָא נִדְחַק הָרַב בַּעַל ש"ש לְחַלֵּק בֵּין אִם לֹא נִתְרַפֵּא מֵעוֹלָם. וּבֵין הֵיכָא דְּנִתְרַפֵּא וְחָזַר לְנִגְעוֹ דְּפָנִים חֲדָשׁוֹת בָּא לְכָאן וְטָמֵא וּקְרָא דִּכְתִיב כִּי יִהְיֶה פְּרָט לָזֶה שֶׁכְּבָר הָיָה מְשׁוּם דְּהָא דְּנִתְרַפְּאוּ במ"ת הוּא דְּרָךְ נֵס וא"כ שַׁפִּיר כְּתִיב קְרָא כִּי יִהְיֶה פְּרָט לָזֶה שֶׁכְּבָר הי' שֶׁלֹּא בְּדֶרֶךְ נֵס לְהוֹרוֹת דְּאִי לָאו נַיְסָא הַנֶּגַע שֶׁהָיָה כְּבָר קוֹדֶם מ"ת אִם נִשְׁאַר בּוֹ אַחַר מ"ת טָהוֹר הוּא ע"ש בְּאוֹרֶךְ ובס' בִּנְיַן יְחֶזְקֵאל ב"ב לְעַצְמוֹ וְלֹא שָׁאַל בִּשְׁאֵלַת שָׁלוֹם הַנַּ"ל וְלֹא הִזְכִּיר בִּשְׁמוֹ לֹא הַקֻּושְׁיָ' וְלֹא הַתֵּירוּץ רַק מִדַּעְתֵּי' דְּנַפְשִׁיָ' הַקֻּשְׁיָא הַנַּ"ל וְכָתַב דְּהָא דְּכָתַב הָרַ"ן דל"ל שֶׁנִּתְרַפְּאוּ בְּמַתַּן תּוֹרָה לָא קַאֵי שֶׁיֵּשׁ לוֹמַר שֶׁמְּצוֹרָעִים הָיוּ וְנִתְרַפְּאוּ אֶלָּא כַּוָּנַת הָרַ"ן דְּלְמָא לְעוֹלָם סוּמִים הָיוּ בְּאוֹתוֹ זְמַן שֶׁאָמַר הקב"ה לְמֹשֶׁה לֵךְ שׁוּב כִּי מֵתוּ וְהָא דִּכְתִיב הַעִינֵי הָאֲנָשִׁים הָהֵם תְּנַקֵּר בְּמַחֲלֻקְתּוֹ שֶׁל קֹרַח מְשׁוּם דְּנִתְרַפְּאוּ במ"ת וע"ז דָּחָה הָרַ"ן דל"ל הָכִי דְּהָא חָזְרוּ לְמוּמָן בְּמַעֲשֶׂה הָעֵגֶל וְהִנֵּה אִם כִּי דְּבַר חָכְמָה דִּבֵּר הָרַב הַנַּ"ל אֲבָל

עִם כ"ז מָה הוֹעִיל בָּזֶה לְתָרֵץ דְּהָא אַכַּתִּי יִשָּׁאֵר הַקּוּשְׁיָ' דִּלְמָא הָא דִּכְתִיב כִּי מֵתוּ אֵינוֹ מְשׁוּם שֶׁנַּעֲשׂוּ עֲנִיִּים אֶלָּא מְשׁוּם שֶׁהָיוּ מְצוֹרָעִים וְלֹא הָיוּ יְכוֹלִים לֶאֱכֹל קֻרְצָא ב"מ וְאִי מְשׁוּם דִּכְתִיב בְּעֵת מַחֲלֻקְתּוֹ שֶׁל קֹרַח שֶׁהָיוּ בְּקֶרֶב יִשְׂרָאֵל הוּא מְשׁוּם דְּנִתְרַפְּאוּ במ"ת וְאַף שֶׁחָזְרוּ לְמוּמָן בְּמַעֲשֵׂה הָעֵגֶל וְחָזְרוּ לְנִגְעָם הַהִיא נֶגַע צוֹמֵחַ מְנֻגָּע שהי' לָהֶם קוֹדֶם מ"ת דְּטָהוֹר הוּא.

וּמֻכְרָחִים אָנוּ לָבוֹא לִמ"ש הַגָּאוֹן מוהרי"פ בְּשְׁאֵילַת שָׁלוֹם שֶׁלּוֹ שֶׁנִּגַּע שֶׁנִּתְרַפֵּא וְחוֹזֵר פָּנִים חֲדָשׁוֹת הָוֵי וּמְטַמֵּא וא"כ מַה לָּנוּ לְהָסֵב אֶת דִּבְרֵי הָרָ"ן שֶׁיִּהְיֶ' סוֹבֵב הוֹלֵךְ עַל בְּלִי רְאוּת הַיְינוּ סוּמִים שֶׁרָחוֹק הַמַּשְׁמָעוּת דִּלְשׁוֹנוֹ וְלֹא נָפָרֵשׁ כִּפְשׁוּטוֹ דְּמַיְירֵי, בָּהּ מִסְפִּיקָא שֶׁלֹּא הָיוּ מְצוֹרָעִים וְיָדַעְתִּי כִּי יֵשׁ לְדָחוֹק וּלְיַישֵׁב דִּבְרֵי הָרַב בַּעַל בִּנְיַן יְחֶזְקֵאל אָמְנָם מַשְׁכּוֹנִי נַפְשִׁין לְדָחֲקֵי ל"ל: שָׁם ד"ה וש"מ אֵין בֵּין נִדּוּי לַהֲפָרָה וְלֹא כְּלוּם הקשׁוּ בְּתוֹסְ' כו' וְתֵירְצוּ דְּשָׁאנֵי הָכָא כו' בְּסֵפֶר סֵדֶר מִשְׁנָה פ"ז מהל' ת"ת תֵּירֵץ קֻשְׁיָתָם ע"פ הַיְרוּשַׁלְמִי דמ"ק פ"ג הֲלָכָה א' דְּמַיְיתֵי שָׁם בְּיוֹמֵי דר' זְעִירָא הָווּ מְרַחֲקִין וּמְקָרְבִין פי' שֶׁהָיוּ מַתִּירִין מִיָּד הַמְגֻנְדָּה כְּשֶׁחָזַר לְמוּטָב וְאָמַר ר' אַיְלַאי הַשְׁתָּא מְרַחֲקִין וְהַשְׁתָּא מְקָרְבִין פי' בְּתְמִיהָ אָמַר ר' ייסא חָזְרוּ וְנִמְנוּ לְכְשֶׁיַּחֲזוֹר בּוֹ יְהֵא מְקָרְבִין אוֹתוֹ.

הָרֵי דְּמִצַּד עִיקַּר הַדִּין אֵין לְהַתִּיר אוֹתוֹ עַד אַחַר לָמֶ"ד יוֹם רַק מִתַּקָּנַת חֲכָמִים מַתִּירִין אוֹתוֹ מִיָּד לָכֵן אֵין לְהַקְשׁוֹת מִשְּׁמוּאֵל דְּמַחֲלֵק בֵּין מָמוֹן לְאַפְקִירוּתָא דְּהוּא הָיָה קוֹדֶם ר' זְעִירָא וּבִימֵי ר' זְעִירָא תִּקְּנוּ דָּבָר זֶה אֲבָל בִּימֵי שְׁמוּאֵל הָיוּ נוֹהֲגִין ע"פ עִיקַּר הַדִּין עי"ש שֶׁהֶאֱרִיךְ: בפי' הָרֹא"שׁ ד"ה נִדָּהוּ שֶׁלֹּא בְּפָנָיו כו' יֵשׁ מְפָרְשִׁים דְּאֵין מַתִּירִין לוֹ שֶׁלֹּא בְּפָנָיו שֶׁמָּא לֹא יָדַע שֶׁהִתִּירוּהוּ לוֹ כו' מְזַלְזְלִין בְּנִידּוּי כו' וּלְהַאי פֵּירוּשָׁא אִם הִתִּירוּ לוֹ שֶׁלֹּא בְּפָנָיו אֵינוֹ מֻתָּר אֲבָל כְּשֶׁנִּדָּהוּ שֶׁלֹּא בְּפָנָיו כְּשֶׁרוֹאֶה שֶׁמְּקָרְבִין אוֹתוֹ כו' כצ"ל וְכֵן מְבֹאָר בַּשָּׁ"ך ס"ס של"ג ס"ק מ"ו וְהִנֵּה הָרֹא"שׁ חוֹלֵק בָּזֶה עִם הָרָ"ן לְהַאי פֵּירוּשָׁא דְּהַטַּעַם הוּא מְשׁוּם חֲשָׁדָא דְּהָרָ"ן בד"ה נִדָּהוּ בְּפָנָיו כָּתַב דְּכֹל שֶׁהִתִּירוּהוּ אע"פ שֶׁלֹּא הוֹדִיעוּהוּ מֻתָּר בְּדִיעֲבַד וּלְהָרֹא"שׁ אִם לֹא הוֹדִיעוּהוּ אפי' בְּדִיעֲבַד אֵינוֹ מֻתָּר וע' בְּחִדּוּשֵׁי הגרע"א בַּיו"ד סי' של"ד ס"ק ז' כ' בְּבֵיאוּרוֹ לְהַשָּׁ"ך שָׁם דְּאַף בְּהוֹדָעָה לְכַתְּחִלָּה אָסוּר לְהַתִּיר שֶׁלֹּא בְּפָנָיו לְדַעַת הָרֹא"שׁ לִשְׁנֵי הַפֵּירוּשִׁים שֶׁלּוֹ הַיְינוּ בֵּין לַטַּעַם מְשׁוּם כְּבוֹדוֹ וּבֵין לְהַטַּעַם מְשׁוּם חֲשָׁדָא דא"א לוֹמַר דְּלְהַטַּעַם מְשׁוּם חֲשָׁד מֻתָּר לְכַתְּחִלָּה בְּהוֹדָעָה וּלְהַטַּעַם מְשׁוּם כָּבוֹד אָסוּר לְכַתְּחִלָּה בְּהוֹדָעָה דִּכְמוֹ שֶׁנִּדָּהוּ בְּפָנָיו צָרִיךְ לְכַבְּדוֹ בְּפָנָיו וְיִהְיֶה חוּמְרָא לְטַעַם הָרִאשׁוֹן וְקוּלָּא לְטַעַם הַשֵּׁנִי דא"כ ה"ל לְהָרֹא"שׁ לְמִינְקַט גַּם הנ"מ זוֹ בֵּין הַטְּעָמִים וּלְהֵיפֶךְ מהנ"מ דִּנְקַט קוּלָּא לְטַעַם הא' וְחוּמְרָא לְטַעַם הב' אֶלָּא וַדַּאי דִּלְשֵׁנִי הַטְּעָמִים אֵין לְהַתִּיר לְכַתְּחִלָּה שֶׁלֹּא בְּפָנָיו בְּהוֹדָעָה לְחוּד וּמַעֲתָּה גַּם בָּזֶה יִהְיֶה מְחֻלָּק עִם הָרָ"ן דְּהָא הָרָ"ן ס"ל דְּכָל שֶׁהוֹדִיעוּהוּ דְּלֵיכָּא חֲשָׁדָא מַתִּירִין לוֹ אֲפִילּוּ לְכַתְּחִלָּה וע"ש עוֹד די"ל דִּלְדַעַת הָרֹא"שׁ לְהַחְמִיר עוֹד דְּלָא מְהַנֵּי הַתִּיקּוּן לְהוֹדִיעוֹ אַחַר הַהַתָּרָה דְּכֵיוָן דְּבִשְׁעַת הַהַתָּרָה שֶׁלֹּא בְּפָנָיו לֹא חָלָה הַהַתָּרָה שׁוּב לָא מְהַנֵּי הַתִּיקּוּן שֶׁמּוֹדִיעוֹ אַחַ"כ וְדוֹמֶה לִמ"ש הַתּוֹסְ' בְּגִיטִּין (דַּף ל"ג:) ד"ה לִיבְּדּוֹר אִיבַּדּוֹרֵי ע"ש ועי' בְּקָרְבָּן נְתַנְאֵל בְּמוֹעֵד קָטָן פ' וְאֵלּוּ מְגַלְּחִין ס"ק לָמֶ"ד שֶׁכָּתַב שֶׁהָרֹא"שׁ סוֹבֵר הַטַּעַם מְשׁוּם דְּאֵלִים נִידּוּיֵי' וְלֹא מִיעִקָּר אֶלָּא בְּפָנָיו כְּטַעַם הָרִאשׁוֹן שֶׁכָּתַב הָרָ"ן וְלֹא יָדַעְתִּי לָמָּה בָּחַר בְּזֶה הַטַּעַם שֶׁכָּתַב עָלָיו הָרָ"ן וְלָא נָהִירָא וְהָרֹא"שׁ לֹא זָכַר זֶה הַטַּעַם לֹא כָּאן וְלֹא במ"ק: דַּף ח' גמ' אָמַר רַב גִּידֵּל אָמַר רַב הָאוֹמֵר אַשְׁכִּים וְאֶשְׁנֶה פֶּרֶק זֶה מס' זוֹ נָדָר גָּדוֹל נָדַר לא"י וּפָרִיךְ הַהֲלֹא מֻוּשְׁבָּע וְעוֹמֵד הוּא וְאֵין

שְׁבוּעָה חָלָה עַל שְׁבוּעָה לְכְאוֹרָה קָשָׁה הֲלֹא לֹא מֻוָּשְׁבָּע וְעוֹמֵד רַק עַל חִיּוּב הַלִּימּוּד כְּלָלִי וְלֹא עַל הַפְּרָטִי וְיָכוֹל לְקַיֵּים מִצְוַת הַלִּימּוּד בְּאֵיזֶה מַסֶּכְתָּא וּבְאֵיזֶה פֶּרֶק שֶׁיִּרְצֶה וְלָכֵן כְּשֶׁנִּשְׁבַּע עַל פֶּרֶק זֶה דַּוְקָא שֹׁפִיר יֵשׁ מָקוֹם לִשְׁבוּעָה לָחוּל וְדָמֵי לְמִי שֶׁנִּשְׁבַּע לֶאֱכֹל הַיּוֹם וְאַחַ"כ נִשְׁבַּע שֶׁיֹּאכַל הַיּוֹם כְּפָר זֶה דְּנִרְאֶה שֶׁגַּם שְׁבוּעָה שְׁנִיָּה חָיְלָה וּמָצָאתִי לְהָרִיטְבָ"א הַנִּדְפָּס עִם הִלְכוֹת הָרַמְבַּ"ן עַל נְדָרִים שֶׁעָמַד ע"ז וְהוּא ז"ל מְפָרֵשׁ שֶׁזֶּה בֶּאֱמֶת תֵּירוּץ הגמ' כֵּיוָן דְּאִי בָּעֵי פָּטַר נַפְשֵׁי' בק"ש שַׁחֲרִית וְעַרְבִית מש"ה חָיְלָה שְׁבוּעָה עֲלֵיהּ וְזֶה לְשׁוֹנוֹ שָׁם וְנִרְאֶה לְפָרֵשׁ דְּלָאו דַּוְקָא נָקִיט ק"ש אֶלָּא לוֹמַר דִּשְׁבוּעָה דְּוַהֲגִית בּוֹ יוֹמָם וָלַיְלָה הַיְינוּ שֶׁיִּתְעַסֵּק בְּתוֹרָה בְּכָל מָקוֹם שֶׁיִּרְצֶה הִלְכָךְ בְּנִשְׁבַּע אוֹ נָדַר פֶּרֶק זֶה אוֹ מַסֶּכְתָּא זוֹ חָיְלָה עָלָיו שֶׁהֲרֵי הוּא כְּמוֹ שֶׁנִּשְׁבַּע שֶׁיֹּאכַל פַּת הַיּוֹם וְאַחַ"כ נִשְׁבַּע שֶׁיֹּאכַל כְּכָר זֶה הַיּוֹם דְּחָיְלָא עָלָיו שְׁבוּעָה שְׁנִיָּה נָמֵי דְּלָאו עֲלָהּ אִשְׁתְּבַע בְּקַדְמֵיְיתָא אֶלָּא עַל כָּל לֶחֶם שֶׁיִּרְצֶה וְאַף זוֹ כַּיּוֹצֵא בָּהּ עכ"ל וע' בִּתְשׁוּבַת מַבְּי"ט ח"ב סי' נ"א שֶׁכָּתַב בְּשִׁטְרֵי חוֹבוֹת שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם שְׁבוּעָה לִפְרֹעַ לִזְמַן פְּלוֹנִי דְּלָא חָיְלָא עָלָיו שְׁבוּעַת בִּיטּוּי דְּהָא כָּל זְמַן שֶׁיִּפְרַע עֲבִיד מִצְוָה וֶהֱבִיאוֹ הקצה"ח סי' ע"ג ס"ק ה' וא"כ לפ"ז ה"נ גַּבֵּי לִימּוּד נָהֲי דְּאֵין הַחִיּוּב עָלָיו לִלְמֹוד דַּוְקָא מס' זוֹ אוֹ פֶּרֶק זֶה מ"מ אִם לוֹמֵד פֶּרֶק זֶה מְקַיֵּים בּוֹ ג"כ מִצְוַת וְהָגִיתָ וא"כ שְׁבוּעָה זוֹ לָא חָיְלָא דְּמֻוָּשְׁבָּע וְעוֹמֵד הוּא וְכֵן מָצָאתִי בס' יַד שָׁאוּל לְהַגָּאוֹן רי"ש ז"ל מִלְּבוֹב שֶׁכָּתַב כֵּן בְּשֵׁם התשב"ץ וע' בק"א שֶׁבְּסוֹף ס' שַׁאֲגַת אַרְיֵה מ"ש בָּזֶה: שָׁם בגמ' מַאי קמ"ל דַּאֲפִילּוּ זָרוֹזֵי בְּעַלְמָא הַיְינוּ דְּרַב גִּידֵּל קַמַּיְיתָא לָשׁוֹן דַּאֲפִילּוּ פִּירוּשׁוֹ דַּאֲפִילּוּ הַךְ חִדּוּשׁ דְּשָׁרֵי לְאִינָשׁ לְזָרוֹזֵי נַפְשֵׁי' גַּם זֶה כְּבָר הִשְׁמִיעָנוּ רַב גִּידֵּל בְּהַךְ קַמַּיְיתָא וּמַאי קמ"ל שְׁנִית בְּאִידָךְ מֵימְרָא וּבְהַגָּהוֹת הָרָשָׁ"שׁ כָּתַב לְיַשֵּׁנָא דַּאֲפִילּוּ הוּא מְגֻמְגָּם וְהַנָּכוֹן כמ"ש]: שָׁם א"ל רָבִינָא לְרַב אָשֵׁי יָדַע מַאן שַׁמְתֵּי' מַהוּ דִּלְמֵישְׁרֵי לֵיהּ א"ל לְשַׁמְתֵּי' שַׁוְוֵי' שָׁלִיחַ לְמֵישְׁרֵי לֵיהּ לָא שַׁוְוֵי' שָׁלִיחַ הָא דִּלְאו הֵשִׁיב לוֹ רַב אַשִׁי כְּמוֹ שֶׁהֵשִׁיב לְקַמֵּיהּ לְרַב אֶחָא דִּכְשֵׁם שא"א לְבַר בִּלְאו תֶּבֶן כָּךְ א"א לַחֲלוֹם בִּלְאו דְּבָרִים בְּטֵלִים וְאוּלַי זֶה הוּא הַדָּבָר הַבָּטֵל שֶׁאֵין הַמְּנָדָה הִתִּירוּ אֶלָּא אִישׁ אַחֵר וְהָא דַּוְקָא הַמְּנָדֶה בְּיָדוֹ לְהַתִּיר וְאוּלַי נִדָּה אוֹתוֹ גָּדוֹל מִמֶּנּוּ וְיִשּׁוּב לְזֶה מָצָאתִי בס' חֲתַם סוֹפֵר חי"ד סי' רכ"ב שֶׁכָּתַב דְּצָרִיךְ לְהַתְגַּדֵּר בְּדָבָר דְּדַוְקָא עִנְיָן בִּפְנֵי עַצְמוֹ שֶׁאֵינָם צְרִיכִים זֶה לָזֶה.

כְּמוֹ מִי שֶׁנִּדּוּהוּ בַּחֲלוֹם וְשׁוּב הִתִּירוּהוּ בַּחֲלוֹם שֶׁאֵין הַנִּידּוּי צָרִיךְ לִהְיוֹת שֶׁאַחֲרָיו א"כ חָיְישִׁינַן שֶׁהַהֶיתֵּר הוּא תּוֹסֶפֶת מֵהַמְּדֻמֶּה וְאֵינוֹ מִן הַשָּׁמַיִם אֲבָל בְּדָבָר אֶחָד אֵין לְחַלֵּק וּכְמוֹ שֶׁאָמְרוּ עַל הָבֵא נָבֵא אֲנִי וְאַתְּ לְהִשְׁתַּחֲוֹות לְךְ אַרְצָה.

וְאָמְרוּ ע"ז אֵין חֲלוֹם בְּלֹא דְּבָרִים בְּטֵלִים כִּי מִן הַשָּׁמַיִם לֹא נֶאֱמַר אֶלָּא הַשָּׁמֵשׁ וְאַחַד עָשָׂר כּוֹכָבִים וְכֹחַ הַמְּדַמֶּה דִּימָּה לוֹ תּוֹסֶפֶת דָּבָר בָּטֵל וְהוֹסִיף וְהַיְרֵחַ אֲבָל לֹא נֶאֱמַר דְּמִשְׁתַּחֲוִים לִי הַאי לִי בָּטֵל הוּא וְרָאָה מִשְׁתַּחֲוִים וְלֹא לוֹ זֶה לֹא נֶאֱמַר מִשּׁוּם דְּמִשְׁתַּחֲוִים צָרִיךְ בֵּיאוּר לְמִי מִשְׁתַּחֲוִים וּבָא הַבֵּיאוּר לִי יִשְׁתַּחֲווּ וְאֵין זֶה דָּבָר בָּטֵל אֲבָל יָרֵחַ מִילְּתָא אַחֲרִיתָא הוּא כו' ע"ש וּבָזֶה יֵשׁ לְיַישֵׁב מַה שֶׁהֵעָרְנוּ: בר"נ ד"ה וַהֲלֹא מֻוָּשְׁבָּע וְעוֹמֵד מֵהַר סִינַי הוּא כו' מִסְתַּבְּרָא לִי דה"פ כו' וכ"ת ה"מ לְקָרְבָּן כו' כְּלוֹמַר וַדַּאי לָא אִצְטְרִיךְ קְרָא שֶׁהִיא חָלָה לְגַבֵּי בַּל יַחֵל כו' עכ"ל בס' יְדוֹת נְדָרִים בסי' רל"ו הֵבִיא קו' בְּשֵׁם חָכָם א' מֵהָא דְּמַכּוֹת (ד' כב.

) גַּבֵּי יֵשׁ חוֹרֵשׁ תֵּלֶם א' וְחַיָּיב עָלָיו מִשּׁוּם שְׁמוֹנָה לָאוִין דְּפָרִיךְ הגמ' וְלִיחְשׁוֹב נָמֵי שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֶחֲרוֹשׁ בְּיוֹ"ט וּמְשַׁנֵּי הָתָם לָא קָא חָיְילָא שְׁבוּעָה מֵוֹשְׁבָּע וְעוֹמֵד מה"ס הוּא וא"כ לְשִׁיטַת הָרָ"ן אַפַּתִּי קָשָׁה דעכ"פ לְעִנְיַן מַלְקוּת לָקֵי וא"כ אַפַּתִּי אֵיכָּא ט' לְאַוִּוין וְלִיחְשׁוֹב שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֶחְרוֹשׁ בְּיוֹ"ט דְּהָתָם מַיְירֵי לְעִנְיַן מַלְקוּת וְהַמְחַבֵּר הַנָּ"ל תֵּירֵץ דְּלִכְאוֹרָה יֵשׁ לְהָבִין אֵיךְ שְׁבוּעָה חָל עַל יו"ט הָא הָוֵי קַל עַל חָמוּר דִּשְׁבוּעָה אִיתָא בִּשְׁאֵלָה וע' תוס' יְבָמוֹת (לג.

) דְּאִיתָא בִּשְׁאֵלָה מִיקַּרֵי קַל וְצָרִיךְ לוֹמַר כֵּיוָן דְּחַיָּיב קָרְבָּן מִיקַּרֵי חָמוּר וּמַעַתָּה כֵּיוָן דִּלְעִנְיַן קָרְבָּן מֵוֹשְׁבָּע וְעוֹמֵד שׁוּב גַּם עַל הַמַּלְקוּת לֹא חָל דְּהָוֵי קַל עַל חָמוּר עכ"ל ודפח"ח וּבָזֶה יֵשׁ לְיַישֵׁב גַּם קֻוּשְׁיַת הָרָ"ן בִּשְׁבוּעוֹת פ"ג (דַּף רצ"ה) עַל הַדִּ דְּעָה דְּסוֹבֶרֶת דִּכְשֵׁם שֶׁהַנְּדָרִים חָלִין עַל בִּיטּוּל מִצְוָה כֵּן ה"נ עַל קִיּוּם ל"ת דִּלְדִבְרֵיהֶם קָשָׁה אַמַּאי לֹא חָשִׁיב הַתַּנָּא בְּמַכּוֹת יֵשׁ חוֹרֵשׁ תֵּלֶם א' וְחַיָּיב עָלָיו ט' לְאַוִּוין כְּגוֹן שֶׁאָמַר קוֹנָם חֲרִישָׁה עָלַי בְּיוֹ"ט.

דְּחָל אִיסּוּר בַּל יַחֵל דְּקוֹנָם עַל ל"ת דְּיוֹ"ט וְהָרָ"ן שָׁם דָּחַק לְתָרֵץ דְּתָנָא וְשַׁיַּיר וְהָא דְּמָפָרְקִינַן הָתָם בְּמַכּוֹת הַאי תַּנָּא אִיסּוּר כּוֹלֵל לֵית לֵיהּ יַגְדִּיל תּוֹרָה וְיַאְדִּיר הוּא וּלְפִי מ"ש הַמְחַבֵּר הַנָּ"ל יֵשׁ לוֹמַר דְּסָתָם מַתְנִי' דְּהָתָם ר"מ הוּא דְּסוֹבֵר אֵין מְעִילָה בְּקוֹנָמוֹת כְּדְמַסְקִינַן בִּשְׁבוּעוֹת (כב.

) דְּמַפְכִינַן דר"מ לִדְרַבָּנָן וּדְרַבָּנָן לר"מ ור"מ סָבַר אֵין מְעִילָה בְּקוֹנָמוֹת וְכֵינָן דְּלֵיכָּא קָרְבָּן בְּקוֹנָם אֵינוֹ חָל עַל ל"ת דְּיוֹ"ט דְּקוֹנָם אִיסּוּר קַל הוּא דְּאִיתָא בִּשְׁאֵלָה: אֲבָל לְדִינָא דְּפָסְקִינַן כְּרַבָּנָן דְּיֵשׁ מְעִילָה בְּקוֹנָמוֹת חָל שַׁפִּיר אִיסּוּר נָדֶר עַל בִּיטּוּל ל"ת וע' תְּשׁוּבַת נו"ב מ"ת חֵלֶק א"ח סי' קי"ז שֶׁנִּשְׁאַל מֵחָכָם א' עַל שִׁיטַת הַסּוֹבְרִים דְּנָדֶר חָל עַל קִיּוּם ל"ת מִסֶּוֶגְ דְּמַכּוֹת הַנָּ"ל וְהֵשִׁיב שֶׁכְּבָר עָמַד ע"ז הָרִיטְבָ"א בְּחִדּוּשָׁיו לְמַכּוֹת.

וְחִדּוּשׁ הוּא שֶׁלֹּא הֵשִׁיב שֶׁגַּם הָרָ"ן בִּשְׁבוּעוֹת פ"ג שֶׁהִזְכַּרְנוּ לְעֵיל עָמַד ע"ז וְרָאִיתִי בס' יְדוֹת נְדָרִים בַּיּוֹ"ד סי' רט"ז ס"ק זַיִן שֶׁכָּתַב יִשּׁוּב לָזֶה וְז"ל לפע"ד נִרְאֶה דְּהִנֵּה בֵּיאוּר הָעִנְיָן דְּחָל נָדֶר עַל אִיסּוּר כָּתַב הָרָ"ן נְדָרִים (יח.

) כֵּיוָן דְּאִיסּוּר הוּא רַק אַגַּבְרָא וְנָדֶר הוּא אִיסּוּר חֻפְצָא ע"ש לפ"ז הַרֵי הָרֹא"ש כָּתַב כָּאן גַּבֵּי אֶשְׁנָה פֶּרֶק זֶה דְּהָא דִּנְדָרִים חָלִין ע"ד מִצְוָה כִּדְבַר הָרְשׁוּת הַיְינוּ בְּנָדֶר גָּמוּר שֶׁמַּתְפִּיס בְּדָבָר אָסוּר דְּיָלְפִינַן לָהּ מִכִּי יִדֹּור נָדֶר לה' כו' מְלַמֵּד שֶׁחָלִין ע"ד מִצְוָה אֲבָל נָדֶר כִּי הַאי דְּדָמֵי לְצָדָקָה לֵיכָּא רִיבּוּיָא דְּיָחוּל ע"ד מִצְוָה וּבִיאוּר הַדְּבָרִים דְּלֹא שַׁיַּיךְ ע"ז אִיסּוּר חֻפְצָא: דְּלָא חָל הָאִיסּוּר עַל הַחֵפֶץ לפ"ז נ"ל בָּרוּר דְּלָא אֶחְרוֹשׁ הָוֵי אִיסּוּר גַּבְרָא דְּמָה דְּאָסַר עָלָיו הָוֵי דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ וְלָא גָּרַע מֵאוֹמֵר שֶׁלֹּא אֶעֱשֶׂה דְּמִבּוֹאָר בסי' רי"ג דְּאֵין בּוֹ מַמָּשׁ: ומכ"ש כָּאן דְּעַל אֵיזֶה חֲרִישָׁה יָחוּל נִדְרוֹ וא"כ כָּל דְּלָא הָוֵי אִיסּוּר חֻפְצָא לֹא שַׁיַּיךְ נְדָרִים חָלִין עַל דְּבַר מִצְוָה עכ"ל: וּמְאוֹד תְּמוּהִין לִי דְּבָרָיו דְּאַטּוּ לֹא נוֹכַל לוֹמַר שֶׁאָמַר קוֹנָם שָׁדֶה שֶׁאֲנִי חוֹרֵשׁ אוֹ קוֹנָם כְּלִי מַחֲרִישָׁה עָלַי דְּהָוֵי דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מַמָּשׁ וְאִיסּוּר חֻפְצָא הוּא וְכֵן מְבֹאָר לְהֶדְיָא בְּרִיטְבָ"א הַנִּדְפָּס עִם הִלְכוֹת הָרַמְבַּ"ן בהל' נְדָרִים פ"ב וְגַם בְּחִדּוּשֵׁי הָרִיטְבָ"א עַל מַכּוֹת שֶׁהֵבִיא הנ"ב שָׁם הֶעְתִּיק ג"כ שֶׁאָמַר קוֹנָם כְּלִי מַחֲרִישָׁה עָלַי וְאַחֲרֵי כָּל הַחֶזְיוֹן הַזֶּה נִפְלָאוֹת בְּעֵינֵינוּ אֲשֶׁר רַבּוֹתֵינוּ הַגְּאוֹנִים הָאַחֲרוֹנִים הַנָּ"ל לֹא הִזְכִּירוּ אֶת דִּבְרֵי שְׁנֵי מְאוֹרוֹת הַגְּדוֹלִים הַבַּעַל הַמָּאוֹר וְהָרַמְבַּ"ן זַ"ל אֲשֶׁר בְּאוֹרָם נִרְאֶה אוֹר בָּהִיר הֲלֹא הֵם כְּתוּבִים בְּסִפְרָתָם בִּשְׁבוּעוֹת ס"פ שְׁבוּעוֹת שְׁתַּיִם וְזֶה לְשׁוֹן בעה"מ.

וְכֵן בְּנִשְׁבַּע לְקַיֵּים מִצְוֹת ל"ת אֵין עָלָיו שׁוּם עוֹנֶשׁ שְׁבוּעָה בֵּין בְּשֶׁקַּיָּמָה בֵּין בְּשֶׁבִּיטְּלָהּ שֶׁאֵין עָלָיו בְּבִיטּוּל הַמִּצְוָה מֵחֲמַת הַשְּׁבוּעָה לֹא קָרְבָּן וְלֹא מַלְקוּת וְהַיְינוּ דְּאָמְרִינַן סוֹף מַכּוֹת וְלִיחְשׁוֹב נָמֵי שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֶחְרוֹשׁ ביו"ט וּמְשַׁנֵּי הָתָם מִי קָא חָיְילָא עלי' שְׁבוּעָה מֵוֹשְׁבָּע וְעוֹמֵד מה"ס הוּא כְּלוֹמַר וְאֵין אִיסּוּר הַשְּׁבוּעָה חָל עַל אִיסּוּר הַמִּצְוָה לְפִי שֶׁאֵין אִיסּוּר חָל עַל אִיסּוּר וּבְנִשְׁבַּע לְקַיֵּים מ"ע הַנָּדֶר וְהַשְּׁבוּעָה חֲלִין עָלָיו לְמַלְקוּת אֲבָל לֹא לְקָרְבָּן לְפִי שֶׁאֵינוֹ בְּלָאו וְהֵן כו' [וְזֶה הוּא דַּעַת הָרָ"ן ג"כ כָּאן] וְהָרַמְבַּ"ן ז"ל בַּמִּלְחָמוֹת חָלַק עָלָיו שֶׁכָּתַב וְאִלּוּ בִּשְׁבוּעוֹת אֵינוֹ כֵּן שֶׁאָפִין' לְקַיֵּים מ"ע אֵינָהּ חָלָה לֹא לְקָרְבָּן וְלֹא לְמַלְקוּת דְּלֹא יַחֵל דְּבָרוֹ כְּתִיב וְחָפְצֵי שָׁמַיִם אֵינָן בִּכְלַל וּמַעֲטִינְהוּ מִלָּאוִין דִּשְׁבוּעָה וְלֹא אָמְרוּ דְּנִשְׁבָּעִין לְקַיֵּים אֶת הַמִּצְוָה אֶלָּא לוֹמַר דְּלָא מַקְרֵי מוֹצִיא ש"ש לְבַטָּלָה אֶלָּא זָרִיז וְנִשְׁכָּר הָוֵי כו' עי"ש והגרע"א בְּגִלְיוֹן הַשַּ"ס הֵבִיא כֵּן בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ן עַל הַתּוֹרָה פ' חֻקַּת שֶׁכֵּן מַשְׁמַע מִלְּשׁוֹנוֹ שָׁם: שָׁם ד"ה הָא קמ"ל כו' וּמִכָּאן נ"ל רְאָיָה למ"ש בפ' שְׁבוּעוֹת שְׁתַּיִם בָּתְרָא דְּכָל מִידֵי דְּאָתֵי מִדְּרָשָׁא אע"פ שֶׁהוּא מִן הַתּוֹרָה כֵּינָן דְּלֵיתָא מְפוֹרָשׁ בְּקַרָא בְּהֶדְיָא שְׁבוּעָה חָלָה עָלָיו עכ"ל וכ"כ בִּתְשׁוּבוֹתָיו סי' ל"ב וע' במהרי"ט ח"ב סי' מ' כָּתַב שֶׁדְּבָרָיו סוֹתְרִים למ"ש הוּא בְּעַצְמוֹ בִּתְשׁוּ' אַחֶרֶת סי' פ' הֶבִיאוֹ הב"י בסי' רל"ט שֶׁהַנִּשְׁבָּע לְפָרֵעַ רִיבִּית דְּרַבָּנָן אֵין מְחַיְּבִין אוֹתוֹ לְפָרְעוֹ שֶׁחֲכָמִים הֶעֱמִידוּ דִּבְרֵיהֶם כְּשֶׁל תּוֹרָה בְּשֵׁב וְאַל תַּעֲשֶׂה וְכָתַב המהרי"ט שֶׁהַדְּבָרִים סוֹתְרִים זֶה אֶת זֶה אִם לֹא שֶׁנֶּאֱמַר כָּאן קוֹדֶם חֲזָרָה כָּאן לְאַחַר חֲזָרָה וְכֵן מַשְׁמַע מִלְּשׁוֹנוֹ בסי' ל"ב שכ' שֶׁזֶּה יָמִים שֶׁחִדֵּשׁ דָּבָר זֶה מַשְׁמַע יָמִים וְלֹא שְׁנַיִם עכ"ל המהרי"ט ובס' מַחֲנֶה אֶפְרַיִם הל' נְדָרִים סי' כ"ח כָּתַב עָלָיו וַאֲנִי אוֹמֵר דְּאֵין זֶה סְתִירָה וְחִילּוּק גָּדוֹל יֵשׁ בֵּינֵיהֶם.

וְהוּא סְבָרַת הָרַמְבַּ"ם ז"ל בפ"ג מהל' נְדָרִים וְז"ל הַנּוֹדֵר שֶׁיָּצוּם בְּשַׁבָּת וְכֵן הַנּוֹדֵר לְהִתְעַנּוֹת וּפָגַע בּוֹ עֶרֶב יוה"כ אוֹ ר"ח חַיָּיב לָצוּם פָּגַע בּוֹ חֲנֻכָּה אוֹ פּוּרִים יִדָּחֶה נִדְרוֹ מִפְּנֵי הַיָּמִים הָאֵלּוּ הוֹאִיל וְאִיסּוּר הַצּוֹם בָּהֶם מד"ס הֲרֵי הֵם צְרִיכִים חִזּוּק וְיִדָּחֶה נִדְרוֹ מִפְּנֵי גְּזֵרַת חֲכָמִים וְכָתַב הָרַב בְּכֶסֶף מִשְׁנֶה דאע"ג דעי"כ ור"ח אֵינָם אֲסוּרִים בְּתַעֲנִית אֶלָּא מִדְּבְרֵיהֶם כֵּינָן שֶׁיֵּשׁ לָהֶם קְצָת סָמָךְ מה"ת לָא אָתֵי לְזַלְזוּלֵי וְאֵינָם צְרִיכִין חִזּוּק משא"כ בַּחֲנֻכָּה וּפוּרִים כֵּינָן שֶׁאֵין לָהֶם אַסְמַכְתָּא בַּתּוֹרָה צְרִיכִים חִזּוּק וכ"ש בִּשְׁבוּעוֹת שֶׁאֵינָם חָלִים ע"ד מִצְוָה דְּאָמְרִינַן בְּהוּ שֶׁאֵינָם חָלִים עַל חֲנֻכָּה וּפוּרִים וְזוֹ הִיא דַּעַת הָרָ"ן ג"כ עכ"ל הַמַּחֲנֶה אֶפְרַיִם וְקָרוֹב לָזֶה מְבֹאָר בְּדִבְרֵי הָרֹא"שׁ בִּמְכִילְתִּין בִּפְסָקָיו בפ' ט' סי' ה' ע"ש.

וע' בַּשָּׁ"דּ סי' רל"ט ס"ק כ' שֶׁכָּתַב בְּשֵׁם מָהָרָ"ל ב"ח דְּדָבָר שֶׁהוּא מִדְּרַבָּנָן חֲמִיר טְפֵי מֵחֲצִי שִׁיעוּר שֶׁאָסוּר מה"ת דח"ש שֶׁהוּא אָסוּר מה"ת לֵיכָּא לָאו מְיֻחָד לְאִיסּוּרוֹ וְאִיסּוּרוֹ מֻרְבּוּיָא דְּכָל חֵלֶב וְכָל שֶׁאֵין אִיסּוּרוֹ מְפוֹרָשׁ חָלָה עָלָיו שְׁבוּעָה וּכְמוֹ דָּבָר שֶׁהוּא מה"ת וְאֵינוֹ מְפוֹרָשׁ אֶלָּא מִמִּדְרַשׁ חֲכָמִים משא"כ כְּשֶׁהוּא אָסוּר מִדְּרַבָּנָן אֵיכָא עָלָיו לָאו דְּלָא תָּסוּר וצ"ע מִסֶּוּגְיָ' דִּשְׁבוּעוֹת (דַּף כד) דְּאָמְרִינַן שָׁם בִּשְׁלָמָא לר"ל מַשְׁכַּחַתְּ לַהּ בְּלָאו וְהֵן אֲלָמָּא אַף בָּהֶן דְּהַיְינוּ שֶׁיֹּאכַל חֲצִי שִׁיעוּר נְבֵלָה דלר"ל הוּא אָסוּר מִדְּרַבָּנָן חָלָה עָלָיו הַשְּׁבוּעָה.

וע' בב"ח שֶׁכָּתַב דְּהָעִיקָּר דִּשְׁבוּעָה חָלָה עַל אִיסּוּר דְּרַבָּנָן אֲבָל לֹא ח"ו שֶׁיִּקַּיֵּים שְׁבוּעָתוֹ וְיַעֲבֹר עַל אִיסּוּר דְּרַבָּנָן בְּקוּם וַעֲשֵׂה אֶלָּא כּוֹפִין אוֹתוֹ שֶׁיִּשָּׁאֵל עַל נִדְרוֹ וְיַתִּירוּהוּ וע'

שְׁבוּעוֹת (דַּף כ:) וּבְתוֹסְ' שָׁם ד"ה דְּכִי לֹא נָדַר כו' לְפִי הגי' כֵּינָן דְּמִדְּרַבָּנָן הוּא דְּאָסוּר כִּי נָדַר חָיֵיל עלי': וְרָאִיתִי בס' הַפְּלָאוֹת נְדָרִים שֶׁכָּתַב דְּאַף לְשִׁיטַת הָרָ"ן דס"ל דְּעַל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מְפוֹרָשׁ בַּקְּרָא שְׁבוּעָה חָלָה עָלָיוּמ"מ בְּנִשְׁבַּע לְיַהֲנוֹת מַחֲמֵץ בְּפֶסַח וְכַדּוֹמֶה אִיסּוּרֵי הֲנָאָה דְּאָתְיָין לֵיהּ מִדְּרָשָׁא דכ"מ שֶׁנֶּאֱמַר לֹא תֹאכַל אֶחָד אִיסּוּר אֲכִילָה וְאֶחָד אִיסּוּר הֲנָאָה בַּמַּשְׁמָע מ"מ אֵינוֹ חָל שְׁבוּעָתוֹ עַל אִיסּוּר הֲנָאָה הוֹאִיל וְהוּא בְּמַשְׁמַע הַלָּשׁוֹן שֶׁל אֲכִילָה ה"ל כְּאִלּוּ כְּתִיבָה בְּקַרָא בְּהֶדְיָא וְהֵבִיא רְאָיָה מִסֻּגְיָא דב"ק (מא.

) כו' יעוי"ש עוֹד שכ' דְּדָבָר הַלָּמֵד בְּהֶיקֵּשׁ אוֹ בג"ש וק"ו הָוֵי ג"כ כְּאִלּוּ מְפוֹרָשׁ בְּהֶדְיָא בְּקַרָא וְאֵין שְׁבוּעָה חָלָה עָלָיו וְיֵשׁ לְהוֹסִיף עוֹד דְּגַם דָּבָר הַלָּמֵד בְּאֹם אֵינוֹ עִנְיָן אוֹ מִיּוּתָרָא דְּקַרָא וּכְמוֹ אֲכִילַת בב"ח דְּנִלְמַד לְאִיסּוּר מִיּוּתָרָא ג"פ דִּכְתִיב לֹא תְבַשֵּׁל יֵשׁ לָדוּן הַכֹּל כְּמְפוֹרָשׁ בְּקַרָא בְּהֶדְיָא וְאֵין שְׁבוּעָה חָלָה עָלָיו וְיֵשׁ לְהָבִיא רְאָיוֹת ע"ז מִכַּמָּה מְקוֹמוֹת וּפָשׁוּט הוּא: ע"ב גמ' רָבִינָא ה"ל נִדְרָא לִדְבֵיתְהוּ אֲתָא לְקַמַּי' דְּרַב אָשֵׁי א"ל בַּעַל מַהוּ שֶׁיַּעֲשֶׂה שָׁלִיחַ לַחֲרָטַת אִשְׁתּוֹ ע' בָּרָ"ן.

וְהָרֹא"שׁ בִּפְסָקָיו הֵבִיא פי' רַבֵּינוּ אֱלִיעֶזֶר מִמֵּיץ שֶׁאִשְׁתּוֹ שֶׁל רָבִינָא אָמְרָה לוֹ שֶׁיַּתִּיר לָהּ נִדְרָהּ דַּהֲלָכָה כְּרַבָּנָן דְּאָמְרִי דְּכָל הַנִּדָּרִים אָדָם מַתִּיר חוּץ מִנִּדְרֵי עַצְמוֹ וְהוּא חָלַק כָּבוֹד לְרַבּוֹ וְהָלַךְ לְפָנָיו שֶׁלֹּא מִדַּעְתָּהּ וְשָׁאַל מֵרַב אַשִּׁי אִם יָכוֹל לְהָבִיא הַדְּבָרִים לְפָנָיו שֶׁלֹּא מִדַּעְתָּהּ.

שֶׁמָּא אִם הָיְתָה יוֹדַעַת הָיְתָה מִתְבַּיֶּישֶׁת שֶׁאָבִיא הַדְּבָרִים לְפָנֶיךָ וְאַדַּעְתָּא דְּהָכִי לֹא נִתְחָרְטָה (וּבְדִפּוּס שֶׁלְּפָנֵינוּ כָּתוּב נָדְרָה וְכֵן לְקַמָּן עוֹד הַפַּעַם וְהוּא ט"ס וצ"ל נִתְחָרְטָה וְכֵן הוּא בש"מ) וא"ל אִי מְכַנְּפִין אֵין כֵּינָן שֶׁאֵינְךָ צָרִיךְ לְפַרְסֵם הַדָּבָר וְלַחֲזוֹר אַחֲרֵיהֶם אֵינָהּ מַקְפֶּדֶת וְאִי לָא מְכַנְּפִי וְאַתָּה צָרִיךְ לַחֲזוֹר אַחֲרֵיהֶם וּלְפַרְסֵם הַדָּבָר הֵיא מִתְבַּיֶּישֶׁת וְאַדַּעְתָּא דְּהָכִי לֹא נִתְחָרְטָה עכ"ל ובס' ק"נ שָׁם הִקְשָׁה א"כ כְּשֶׁהֵשִׁיב לוֹ רַב אַשִּׁי אִי מְכַנְּפִין אֵין פְּרִסּוּם כ"כ וְאֵינָהּ מַקְפֶּדֶת א"כ הֲרֵי רַב אַשִּׁי חָכָם מֻמְחֶה דַּהֲרֵי רַב מֻמְחֶה דְּקָרֵק וּגְמִיר הוּא כמ"ש רַבֵּינוּ בפ"ג דְּלָא בָּעֵינַן סָמוּךְ אַמַּאי לֹא הִתִּיר רַב אַשִּׁי לְחוּד נִדְרָא דִּדְבֵיתְהוּ עכ"ל וְתֵימַהּ שהי' לְפָנָיו לְעֵת הַזֹּאת הֶעֱלֵם עַיִן בְּדִבְרֵי הַתּוֹסְ' כָּאן שֶׁהִקְשׁוּ זֹאת בְּשֵׁם הָרַשְׁבָּ"ם וְתֵירְצוּ דְּרַבִּינָא שָׁאַל לוֹ סְתָמָא וְלָא פֵּירֵשׁ אִם לְהַתִּיר בְּיָחִיד מֻמְחֶה אוֹ בג' הֲדְיוֹטוֹת ע"כ הֵשִׁיב לוֹ רַב אַשִּׁי דִּלְעִנְיַן שְׁלֹשָׁה אִי מְכַנְּפִין אִין וְאִי לָא לָא וּבְשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת בֵּיאֵר יוֹתֵר שֶׁכָּתַב ואע"ג דְּרַב אַשִּׁי יָחִיד מֻמְחֶה הָיָה מִתּוֹךְ עַנְוָתָנוּתוֹ לֹא רָצָה לְהַתִּיר בְּיָחִיד וְהָיָה צָרִיךְ לְקַבֵּץ שְׁנַיִם אֲחֵרִים עַל דָּבָר זֶה כְּדֵי לְהַתִּיר לָכֵן אָמַר לוֹ זִיל לְגַבֵּי שְׁלֹשָׁה שֶׁנִּתְקַבְּצוּ לְצוֹרֶךְ דָּבָר אַחֵר וּמִתּוֹךְ שֶׁנִּקְבְּצוּ לְצוֹרֶךְ דָּבָר אַחֵר יוּכְלוּ לַעֲשׂוֹת זֶה הַהֶיתֵּר: בְּרַשִׁ"י ד"ה אִי מְכַנְּפִין תְּלָתָא מֻמְחִין דְּשָׁרֵי לֵיהּ שַׁפִּיר דָּמֵי אֵינוֹ מְדֻקְדָּק במ"ש תְּלָתָא מֻמְחִין דְּשְׁלֹשָׁה לָא בָּעֵינַן מֻמְחִין אֶלָּא אֲפִילּוּ הֲדְיוֹטוֹת וּמֻמְחֶה סַגִּי בְּיָחִיד וצ"ל כַּוָּנָתוֹ דל"ד מֻמְחִין אֶלָּא דְּמַסְבְּרִי לְהוּ וְסָבְרִי כמ"ש הָרַ"ן לקמ' (ד' עח.

) ד"ה אָמַר ר"א ע"ש: בר"נ סוֹף ד"ה בַּעַל מַהוּ שֶׁיַּעֲשֶׂה שָׁלִיחַ לַחֲרָטַת אִשְׁתּוֹ וְכָתַב עוֹד רַבֵּינוּ שִׁמְשׁוֹן ז"ל שֶׁשּׁוֹלֵחַ אָדָם חֲרָטַת נִדְרוֹ בִּכְתָב לב"ד כו' שֶׁאֲפִי' בְּלֹא יְדִיעַת הַנּוֹדֵר יָכוֹל הֶחָכָם לְהַתִּיר כו' עי' במש"ל פ"ו מהל' שְׁבוּעוֹת ה"ד כָּתַב אִם לָדַיִן יֵשׁ תְּשׁוּבָה דְּאֵין דּוֹמֶה הַתָּרַת חָכָם לַהֲפָרַת בַּעַל דְּהָתָם הֵיא נוֹדֶרֶת ע"ד בַּעֲלָהּ וְהָוֵי כְּאִלּוּ פֵּרְשָׁה דְּאֵין דַּעְתָּהּ שֶׁיִּתְקַיְּים אִי קָפִיד בָּהּ בַּעֲלָהּ וע' בס' קֶרֶן אוֹרָה כָּתַב ג"כ דְּאֵין הַנִּדּוֹן דּוֹמֶה דְּשָׁאנֵי הֲפָרָה

דְּלָא בָּעֵינַן דַּעְתָּהּ וּבַעַל כָּרְחָהּ ג"כ מוּפָר מש"ה אֲפִילּוּ שְׁלֹא בִּידִיעָתָהּ הָוֵי מוּפָר אֲבָל בְּהַתָּרַת חָכָם דְּצָרִיךְ דַּעַת הַשּׁוֹאֵל מנ"ל דְּהָוֵי הַתָּרָה אפי' שֶׁלֹּא בִּידִיעָתוֹ וְאֵין זֶה הַשָּׁגָה דְּהָא כֵּיוָן שֶׁהַנּוֹדֵר שָׁלַח שָׁלִיחַ לְבַקֵּשׁ הַתָּרָה מֵהֶחָכָם וּמוֹדִיעַ לְהַחָכָם חֲרָטָתוֹ אַמַּאי לֹא יְהֶיהָ סַגִּי שֶׁהֶחָכָם יַתִּיר לוֹ ע"י הַשָּׁלִיחַ וְהַשָּׁלִיחַ יוֹדִיעַ לְהַנּוֹדֵר שֶׁהֶוְתִּר לוֹ נִדְרוֹ וְהָא דְּהֵבִיא שָׁם הַקֹּרֶן אוֹרָה דִּלְעִנְיַן הֲפָרָה פְּלִיגִי בָּהּ תַּנָּאֵי לְקַמָּן אִי יָכוֹל לְהָפֵר ע"י שָׁלִיחַ וְכַוָּנָתוֹ לִפְלוּגְתָּא דר' יאשי' ור' יוֹנָתָן לְקַמָּן (ד' עב:) שָׁם הוּא עִנְיָן אַחֵר דְּהַבַּעַל נוֹתֵן כֹּחוֹ בַּהֲפָרָה לְהַשָּׁלִיחַ שֶׁהַשָּׁלִיחַ יָפֵר כָּל נְדָרִים שֶׁתִּדּוֹר אִשְׁתּוֹ מִכָּאן וּלְהַבָּא אֲבָל אִם הַבַּעַל אוֹמֵר לְהַשָּׁלִיחַ צֵא וֶאֱמוֹר לְאִשְׁתִּי שֶׁאֲנִי מֵיפֵר נְדָרֶיךְ בְּנִדּאי לִית בָּזֶה פְּלוּגְתָּא דְּתַנָּאֵי שֶׁהֲפָרָה זוֹ מוֹעִיל וּגְדוֹלָה מִזּוֹ שֶׁאֲפִילּוּ לֹא נוֹדַע לָהּ כְּלָל מוּפָר רַק שֶׁצְּרִיכָה סְלִיחָה וְכַפָּרָה אִם עָבְרָה עַל נִדְרָהּ קוֹדֶם הַהֲפָרָה כִּדְאִי' במס' נָזִיר וּלְקַמָּן (פ"ג.

).

לָכֵן אֵינוֹ מוּבָן לִי ג"כ מַה שֶּׁחָקַר שָׁם אִם הֶחָכָם יָכוֹל לְהַתִּיר ע"י הַשָּׁלִיחַ מַה כַּוָּנָתוֹ שֶׁהֶחָכָם יִתֵּן כֹּחוֹ לְהַשָּׁלִיחַ שֶׁהוּא יַתִּיר לָהּ וְאֵיךְ מַיְירֵי אִם הַשָּׁלִיחַ הוּא יָחִיד מֻמְחֶה מַה צָּרִיךְ לְכֹחַ הַשְּׁלִיחוּת בְּמַה שֶׁהוּא שָׁלִיחַ מֵהֶחָכָם וְאִם כַּוָּנָתוֹ שֶׁהַשָּׁלִיחַ יִהְיֶה רַק בְּתוֹרַת מוֹדִיעַ וּמְסַפֵּר לָהּ שֶׁהֶחָכָם הִתִּיר לָהּ ע"כ דְּבָרָיו צְרִיכִין בֵּיאוּר: עוֹד כָּתַב במש"ל שָׁם דְּמֵאוֹתוֹ הַגְּדָה דפ' הַסְּפִינָה בְּעֻבְדָּא דרבב"ח יֵשׁ לְהוֹכִיחַ שֶׁלֹּא כְּרַבֵּינוּ שִׁמְשׁוֹן עכ"ל וְנֶחְסַר הַבֵּיאוּר וְרָאִיתִי בס' בִּרְכוֹת יוֹסֵף מִגְּדוֹל א' בְּדוֹרֵינוּ שֶׁיָּצָא לָאוֹר הַדְּפוּס מִקֹּרוֹב שֶׁבֵּיאֵר שֶׁכַּוָּנָתוֹ.

מַהָא דְּשָׁמַע רבב"ח בַּת קוֹל שֶׁאוֹמֶרֶת אוֹי לִי שֶׁנִּשְׁבַּעְתִּי וְעַכְשָׁיו שֶׁנִּשְׁבַּעְתִּי מִי מֵיפֵר לִי. וְהוּא הָיָה מְסֻפָּק אִי אַשְׁבּוּעָתָא דְּמִבּוּל קָאָמַר אוֹ אַשְׁבּוּעָתָא דְּגָלוּת לָכֵן לֹא הֵפֵר וְכִי אָתָא לְקַמַּיְיהוּ דְּרַבָּנָן א"ל כָּל אַבָּא חַמְרָא כו' דְּאִם אַשְׁבּוּעָתָא דְּמַבּוּל קָאָמַר א"כ אוֹי ל"ל וְהַשְׁתָּא אִם נֶאֱמַר כְּדַעַת רַבֵּינוּ שִׁמְשׁוֹן שא"צ הַנּוֹדֵר לִהְיוֹת בִּפְנֵי הֶחָכָם הָיָה לָהֶם לְרַבָּנָן לוֹמַר כָּעֵת מוּפָר אֶלָּא וַדַּאי שצ"ל בִּפְנֵי הַנּוֹדֵר לָכֵן דַּוְקָא רבב"ח כֵּיוָן שֶׁהָיָה אֵצֶל הַר סִינַי הָוֵי כְּאִלּוּ הָיָה עִם הקב"ה וְהָיָה יָכוֹל לְהַתִּיר משא"כ רַבָּנָן וע' בַּסֵּפֶר הַנַּ"ל מ"ש בָּזֶה לְדָחוֹת הָרְאָיָה וּבֶאֱמֶת אֵין מְשִׁיבִין מִדִּבְרֵי אַגָּדָה.

וע' בט"ז סי' רכ"ח ס"ק כ' שֶׁכָּתַב דְּהָרִיבָ"שׁ סוֹבֵר כְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם ז"ל דִּלְעוֹלָם אֵין מַתִּירִין אֶלָּא בְּפָנָיו וּבַת יִפְתָּח יוֹכִיחַ עכ"ל וְכַוָּנָתוֹ דְּיִפְתָּח לֹא רָצָה לֵילֵךְ לְפִנְחָס לְהַתִּיר נִדְרוֹ כמ"ש בַּמִּדְרָשִׁים וְאַמַּאי לָא שָׁלַח שָׁלִיחַ אוֹ בִּכְתָב לְפִנְחָס שֶׁיַּתִּיר נִדְרוֹ וּמִזֶּה מוּכָח דְּאֵינוֹ מוֹעִיל הַתָּרָה ע"י שָׁלִיחַ אוֹ בִּכְתָב וס' הָרִיבָ"שׁ אֵינוֹ ת"י לְעַיֵּן בּוֹ אוּלָם גַּם ע"ז יֵשׁ לָדוּן הֲגַם שֶׁאֵין לְדַמּוֹת למ"ש אֵין מְשִׁיבִין מִדִּבְרֵי אַגָּדָה כִּי מַעֲשֶׂה רַב וע' בנ"ב מ"ש לְהַגָּאוֹן רי"פ ממ"ש הַתּוֹסָ' בע"ז (דַּף לג:) ד"ה כָּסֵי שֶׁלָּמְדוּ הַתּוֹסָ' דִּין ממ"ש הַמָּן לַאֲחַשְׁוֵרוֹשׁ וְלֹא עוֹד אֶלָּא שֶׁמַּדִּיחַ כּוֹסוֹ ג"פ יעוי"ש.

אָמְנָם מִלְּבַד זֶה קָשֶׁה עַל מַעֲשֶׂה דְּיִפְתָּח. שע"פ דִּין לֹא הָיָה חַיָּיב לְאַבֵּד בִּתּוֹ כַּמְבֹאָר בַּמִּדְרָשׁ פ' חַיֵּי שָׂרָה וְהָכִי אִיתָא הָתָם ר' יוֹחָנָן וְרֵישׁ לָקִישׁ ר' יוֹחָנָן אָמַר הֶקְדֵּשׁ דָּמִים הָיָה חַיָּיב ור"ל אָמַר אֲפִילּוּ הֶקְדֵּשׁ דָּמִים לֹא הָיָה חַיָּיב דִּתְנַן אָמַר עַל בְּהֵמָה טְמֵאָה עַל בַּעֲלַת מוּם הֲרֵי אֵלּוּ עוֹלָה לֹא אָמַר כְּלוּם הֲרֵי אֵלּוּ לְעוֹלָה יְמָכְרוּ וְיָבִיא בִּדְמֵיהֶם עוֹלָה (ע' תְּמוּרָה דַּף כז:) ועפ"ז לֹא הָיָה יִפְתָּח מְחֻיָּיב לְהַעֲלוֹת אֶת בִּתּוֹ עַל הַמּוֹקֵד וּמֻכְרָחִים אָנוּ לוֹמַר

דְּלָא גְּמַר דִּינָא וא"כ יֵשׁ לוֹמַר דְּגַם הַךְ דִּינָא דְּיָכוֹל לִשְׁלוֹחַ שָׁלִיחַ לְהַתִּיר נִדְרוֹ לֹא גְּמִיר עוֹד יֵשׁ לוֹמַר כֵּיוָן דְּלָא רָצָה לְזַלְזֵל בִּכְבוֹדוֹ לְפִי דַּעְתּוֹ גַּם ע"י שָׁלִיחַ חָשַׁב שֶׁזֶּה הוּא לַהֲעָדַר הַכָּבוֹד וע' בְּפִסְקֵי הָרֹא"שׁ שֶׁהֵבִיא בְּשֵׁם ר"ת דְּאַף ע"י שָׁלִיחַ יֵשׁ בִּיזּוּי יעו"ש: וְאַיְידֵי דַּאֲתָא לִידַן אַעְתִּיק כָּאן דָּבָר נֶחְמָד מַה שֶּׁמָּצָאתִי בס' צָפְנַת פַּעְנֵחַ לְהַגָּאוֹן מָהָר"י מִטְרָאֲנִי זַ"ל עַל דְּרוּשִׁים שֶׁכָּתַב בְּסִפְרוֹ הַנַּ"ל בְּעִנְיַן עֲקֵדַת יִצְחָק שֶׁכְּדִּ הָיָה כַּוָּנַת הקב"ה מִתְּחִלָּה בְּמַה שֶׁאָמַר קַח נָא אֶת בִּנְךָ וְהַעֲלֵהוּ לְעוֹלָה שֶׁבְּדָמָיו יָבִיא עוֹלָה דְּהָא לֹא אָמַר לוֹ וְהַעֲלֵהוּ עוֹלָה אֶלָּא לְעוֹלָה וע"פ דִּין הַמִּשְׁנָה דִּתְמוּרָה הַנַּ"ל יֵשׁ חִילּוּק בֵּין אָמַר הֲרֵי אֵלּוּ עוֹלָה אוֹ אָמַר הֲרֵי אֵלּוּ לְעוֹלָה דִּבְאוֹמַר הֲרֵי אֵלּוּ עוֹלָה לֹא אָמַר כְּלוּם וְאִם אָמַר הֲרֵי אֵלּוּ לְעוֹלָה יְמָכְרוּ וְיָבִיא בִּדְמֵיהֶם עוֹלָה וְלָכֵן שָׁמַע אַבְרָהָם לְהַמַּלְאָךְ שֶׁאָמַר לוֹ אַל תִּשְׁלַח יָדְךָ אֶל הַנַּעַר כו' כִּי הַמַּלְאָךְ הוֹדִיעוֹ שֶׁלֹּא הָיָה צִיווּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ בַּתְּחִלָּה לִשְׁחָטוֹ לְשֵׁם זֶבַח כִּי לֹא אָמַר לוֹ וְהַעֲלֵהוּ עוֹלָה אֶלָּא וְהַעֲלֵהוּ לְעוֹלָה לְצוֹרֶךְ עוֹלָה עי"ש דְּבָרָיו הַנְּעִימִים: בפי' הָרֹא"שׁ ד"ה חִיָּרְגָּא דְּיוֹמָא לָא שמי' כו' תֵּימַהּ אַמַּאי לֹא אָמַר חַמָּה גּוּפִי' מַסְיָא כִּדְאָמְרִינַן בב"ב אִדְּלִי יוֹמָא אִידְּלִי קְצִירָא עכ"ל בש"מ כָּתַב וְהָא דְּאָמַר בב"ב אִדְּלִי יוֹמָא אִדְּלִי קְצִירָא כו' הָא וְהָא אִיתָא ובס' אִיֵּי הַיָּם מָצָאתִי תֵּירוּץ לָזֶה דִּיצִיאַת הַשֶּׁמֶשׁ אֵינוֹ אֶלָּא לְהָקֵל אֶת הַחֹלִי כְּלִשּׁוֹן אִידְּלִי קְצִירָא הוּרַם וְהוּקַל הַחֹלִי מֵהַחוֹלָה מֵחֲלִישׁוּת חֶשְׁכַת הַלַּיְלָהוְזַהֲרוּרִית הַחַמָּה שֶׁבַּכַּנְפֵי' מְרַפֵּא אֶת הַחוֹלִי כְּלִשּׁוֹן מַסֵּי שֶׁהוּא מְרַפֵּא וְכֵן הַלָּשׁוֹן שֶׁמֶשׁ צְדָקָה וּמַרְפֵּא בִּכְנָפָי' שֶׁהוּא זַהֲרוּרִית שֶׁלָּהּ בִּכְנָפֶיהָ: דַּף ט בַּמִּשְׁנָה כְּנִדְרֵי רְשָׁעִים נָדַר בְּנָזִיר וּבְקָרְבָּן וּבִשְׁבוּעָה בִּירוּשַׁלְמִי שְׁמוּאֵל אָמַר לְצָדָדִין הוּא מַתְנִיתִין.

אוֹ בְּנָזִיר אוֹ בְּקָרְבָּן אוֹ בִּשְׁבוּעָה ר' זְעִירָא אָמַר נֶדֶר בִּשְׁלָשְׁתָּן א"ר אָבִין מַאן דְּאָמַר מִיפְּתָּר הָדָא דר"ז כְּיָנִי (פי' כֵּן הוּא) הי' לְפָנָיו אֶשְׁכּוֹל אֶחָד וּבָא א' וְאָמַר הֲרֵי עָלַי שְׁבוּעָה הֲרֵי עָלָיו שְׁבוּעָה וּבָא א' וְאָמַר הֲרֵי עָלַי קָרְבָּן הֲרֵי עָלָיו קָרְבָּן וּבָא א' וְאָמַר הֲרֵי עָלַי שְׁבוּעָה הֲרֵי עָלָיו שְׁבוּעָה [מוּכָח דט"ס הוּא שֶׁהִזְכִּיר ב' פְּעָמִים הֲרֵי עָלַי שְׁבוּעָה וּנְזִירוּת לֹא הִזְכִּיר כְּלָל וצ"ל בְּרֵישָׁא וְאָמַר א' הֲרֵי עָלַי נְזִירוּת הֲרֵי עָלָיו נְזִירוּת] וּבָא אַחֵר וְאָמַר מַה שֶּׁאָמְרוּ שִׁלְשְׁתָּן עָלַי נְמִצָּא זֶה נוֹדֵר בְּנָזִיר וּבְקָרְבָּן וּבִשְׁבוּעָה וְהַמְפָרֵשׁ כָּאן פי' מִשְׁנָתֵינוּ כְּדַעַת ר' זְעִירָא וְהָרָן וְהָרֹא"שׁ פי' מִשְׁנָתֵינוּ כְּדַעַת שְׁמוּאֵל וְהָכִי רִיהֲטָא דְּכֻלְּהוּ סוּגְיָא דגמ' בְּכָאן אַלִּיבָּא דִּשְׁמוּאֵל וּמֵהַתִּימָא מְאוֹד עַל פרש"י אֵיךְ יְפָרֵשׁ הַסּוּגְיָא אַלִּיבָּא דְּהַךְ פֵּירוּשָׁא וְהָרַמְבַּ"ם ז"ל הֵבִיא שְׁנֵי הַפֵּירוּשִׁים וע' בס' קֶרֶן אוֹרָה מ"ש בָּזֶה וּבְיוֹתֵר קָשֶׁה לפרש"י מַאי פָּרִיךְ בגמ' וְדִלְמָא הֵימֶנּוּ דְּאָכֵילְנָא קָאָמַר הָא מוּכָח מִמַּה דְּאָמַר מִתְּחִלָּה הֲרֵינִי נָזִיר אִם אוֹכַל הַכְּפָר וְעָלַי לְהָבִיא קָרְבָּן אִם אוֹכַל הַכְּפָר שֶׁהַדְּבָרִים הָאֵלּוּ מוֹרִים וּמוֹכִיחִים שֶׁמִּקַּשֵּׁר עַצְמוֹ שֶׁלֹּא לֶאֱכוֹל הַכְּפָר וְאֵיךְ יֹאמַר אַחַ"כ הֵימֶנּוּ דְּאַכִּילְנָא שֶׁהוּא נִשְׁבָּע לֶאֱכוֹל הַכְּפָר וְיִהְיֶה נִסְתָּר מֵחֲמָתוֹ א"ע: וְעוֹד אִם מְכַוְּון בִּשְׁבוּעָתוֹ לֶאֱכוֹל הַכְּפָר וְאָז יִהְיֶה מְחֻוַּיָּב בִּנְזִירוּת וּלְהָבִיא קָרְבָּן לָמָּה לִי לְתָלוֹת הַנְּזִירוּת וְהַקָּרְבָּן בַּתְּחִלָּה בִּלְשׁוֹן תְּנַאי יְקַבֵּל עָלָיו הַנְּזִירוּת וְהַקָּרְבָּן בְּהֶחְלֵט כֵּיוָן שס"ס אֵין עִנְיָן לִתְנָאוֹ שֶׁהֲרֵי יִשְׁבַּע אַחַ"כ שֶׁיֹּאכַל הַכְּפָר וְאָז יִהְיֶה חָל עָלָיו הַנְּזִירוּת וְהַקָּרְבָּן וְזֶה כְּעֵין שֶׁכָּתַב הָרָן"ן לְקַמָּן (דַּף כד:) גַּבֵּי נִדְרֵי הַבַּאי ע"ש בד"ה נִדְרֵי הַבַּאי וְהִנֵּה מ"ש לְעֵיל שפי' הַמְפָרֵשׁ הוּא כְּדַעַת ר' זְעִירָא בִּירוּשַׁלְמִי הָרוֹאֶה יִרְאֶה שֶׁרַק בְּמִקְצָת נוֹטֶה לְדַעַת ר"ז בִּירוּשַׁלְמִי שֶׁמְּפָרֵשׁ דְּלָא לְצָדָדִין קָתָנֵי.

אֶלָּא שֶׁנֶּדֶר בִּשְׁלָשְׁתָּן אֲבָל לֹא לְגַמְרֵי פֵּירֵשׁ כְּדַעַת ר"ז שֶׁבִּירוּשַׁלְמִי מְפָרֵשׁ שֶׁהָיוּ מִתְּחִלָּה שְׁלֹשָׁה אֲנָשִׁים נִפְרָדִים רָאוּ אֶשְׁכּוֹל א' וְכָל אֶחָד מֵהֶם אָמַר דָּבָר א' הָרִאשׁוֹן בִּנְזִירוּת

וְהַשֵּׁנִי בְּקָרְבָּן וְהַשְּׁלִישִׁי בִּשְׁבוּעָה וּבָא אַחַ"כ אָדָם א' הָרְבִיעִי וְאָמַר מַה שֶּׁאָמְרוּ שְׁלָשְׁתָּן עָלַי נִמְצָא זֶה נוֹדֵר בְּנָזִיר וּבְקָרְבָּן וּבִשְׁבוּעָה.

וְאִלּוּ מפרש"י מַשְׁמַע שֶׁרַק אָדָם א' מִתְּחִלָּה אָמַר שְׁלֹשֶׁת דְּבָרִים הַלָּלוּ מֵעַצְמוֹ בְּלִי הַקְדָּמַת אֲנָשִׁים אֲחֵרִים מִתְּחִלָּה וְהִנֵּה מ"ש בִּירוּשַׁלְמִי דְּהָאֶחָד אָמַר הֲרֵי עָלַי נְזִירוּת וְהַשֵּׁנִי אָמַר הֲרֵי עָלַי קָרְבָּן ע"כ אֵין לְפָרֵשׁ כְּפִשּׁוּטוֹ דא"כ אַמַּאי קָתָנֵי לָהּ לְגַבֵּי יָדוֹת וְהָא בִּלְשׁוֹנוֹת הַלָּלוּ הָוֵי עִיקַּר לְשׁוֹן קַבָּלַת נְזִירוּת וְקַבָּלַת נֶדֶר לְהָבִיא קָרְבָּן וְאֵין לְפָרֵשׁ דְּהַיָּדוֹת הָוֵי בַּלָּשׁוֹן שֶׁאָמַר הָרְבִיעִי דְּהַיְינוּ מַה שֶּׁאָמַר מַה שֶּׁאָמְרוּ שְׁלָשְׁתָּן עָלַי דְּגַם זֶה נִרְאֶה דְּלָא מִקְרֵי יָד וְדָמֵי לְמִי שֶׁאָמַר הֲרֵינִי נָזִיר וְאָמַר הַשֵּׁנִי וַאֲנִי דְּגַם הַשֵּׁנִי הָוֵי נָזִיר גָּמוּר לֹא מִתּוֹרַת יָד וְאוּלַי מִשָּׁם אֵין רְאָיָה דְּהָתָם מַיְירֵי שֶׁהַשֵּׁנִי אָמַר תּוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר שֶׁל הָרִאשׁוֹן ע' נָזִיר (כ:) יָתֵיב ר"ל כו' וְיָתֵיב וְקָאָמַר וְהוּא שֶׁהִתְפִּיסוּ בְּתוֹךְ כ"ד וְאוּלַי הַיְרוּשַׁלְמִי לֹא בְּדַוְקָא קָאָמַר שֶׁהָרִאשׁוֹן אָמַר בְּפֵירוּשׁ הֲרֵינִי בִּנְזִירוּת וְהַשֵּׁנִי הֲרֵי עָלַי קָרְבָּן רַק דְּקוּשְׁטָא דְּמִילְתָא הוּא שֶׁכַּוָּנָתוֹ בַּהֲרֵינִי לִנְזִירוּת וּבַעֲלִי לְהָבִיא קָרְבָּן אֲבָל הַנּוֹדְרִים לֹא פֵּירְשׁוּ בִּשְׁפָתָם נְזִירוּת אוֹ קָרְבָּן וּכְמוֹ דְּנָקַט בָּאָדָם הַשְּׁלִישִׁי שֶׁאָמַר הֲרֵי עָלַי שְׁבוּעָה וְלֹא פי' אִם הַשְּׁבוּעָה הוּא שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל אוֹ לְהִיפּוּךְ שֶׁיֹּאכַל וְרַק הַכַּוָּנָה דְּאָמַר הֵימֶנּוּ וַאֲנַן מְפָרְשִׁים כַּוָּנָתוֹ דְּיָד הוּא לִשְׁבוּעָה שֶׁלֹּא יֹאכַל ועפ"ז יִתָּכֵן קֻשְׁיַת הגמ' וְדִלְמָא דְּאַכִּילָנָא קָאָמַר וְלוּלֵי שֶׁקָּשָׁה לְהַגִּי' כ"כ בפירש"י הָיִיתִי אוֹמֵר דְּנֶחְסַר בפרש"י הָא דְּקָאָמַר בַּיְרוּשַׁלְמִי שֶׁמִּתְּחִלָּה הָיוּ ג' בְּנֵי אָדָם וכ"א אָמַר דָּבָר א' וְהָרְבִיעִי קִבֵּל עָלָיו מַה שֶּׁאָמְרוּ שְׁלָשְׁתָּן וּבָזֶה יִתָּכֵן הַסֵּוּגְיָא: גמ' וְדִלְמָא הָכִי קָאָמַר כְּנִדְרֵי רְשָׁעִים לָא נָדְרָנָא וְאֵין לוֹמַר דְּמִסְפֵּיקָא לְחוּמְרָא אָזְלִינַן וע' בפי' הָרֹא"שׁ לְקַמָּן (דף יח:) סְתָם נְדָרִים לְהַחְמִיר וּמְפָרֵשׁ שָׁם הָרֹא"שׁ דְּסְתָם הַנּוֹדֵר דַּעְתּוֹ לֶאֱסוֹר מִדְּלָא ש"תק עכ"ל א"כ הָכִי נָמֵי אִם אֵינוֹ רוֹצֶה לִנְדּוֹר הָיָה לוֹ לְשַׁתּוֹק יֵשׁ לוֹמַר דְּשָׁאנֵי הָתָם דְּחָזְיֵנן דְּרוֹצֶה לֶאֱסוֹר עָלָיו רַק דְּמִסְפֵּקָא לָן אִם כַּוָּנָתוֹ לְדָבָר הַנָּדוּר אוֹ לד"א מַה שא"כ כָּאן אוּלַי רוֹצֶה לוֹמַר דִּכְנִדְרֵי רְשָׁעִים לָא נָדְרָנָא רַק כְּנִדְרֵי כְּשֵׁרִים וְהָאוֹמֵר כְּנִדְרֵי כְּשֵׁרִים לֹא אָמַר כְּלוּם וְעוֹד אִי אֶפְשָׁר לוֹמַר דְּמִסְפֵּיקָא אָזְלִינַן לְחוּמְרָא דְּאֵיךְ יָבִיא מִסָּפֵק קָרְבַּן נְזִירוּת וְיָבִיא חֻלִּין לָעֲזָרָה וע"ל שָׁם דְּסָפֵק נָזִיר חָמוּר מִנּדּאי וְלֹא עָיֵיל נַפְשַׁיהּ לְסָפֵיקָא: שֵׁם הֵימֶנּוּ בִּשְׁבוּעָה וְדִלְמָא הֵימֶנּוּ דְּאַכִּילָנָא קָאָמַר וְכָתַב הָרָ"ן וְכֵיוָן דְּאִיכָּא לְמֵימַר דְּלְמָא דְּאַכִּילָנָא קָאָמַר ה"ל יָדִים שֶׁאֵינָן מוֹכִיחוֹת דְּלָא הָוְיָן יָדִים בְּחִדּוּשֵׁי תּוֹסֶפֶת הגרע"א עַל הַמִּשְׁנָיוֹת הֵעִיר עַל מַה דְּלָא כָּתַב הָרָ"ן מִקּוֹדֶם עַל מַה דְּפָרִיךְ הגמ' עַל הֲרֵינִי בִּנְזִירוּת וְדִלְמָא הֲרֵינִי בְּתַעֲנִית קָאָמַר וְהָיָה לוֹ לְפָרֵשׁ ג"כ מִשּׁוּם דְּהָוְיָן יָדִים שא"מ מִשּׁוּם דְּהָתָם בְּפִשּׁוּטוֹ נִיחָא דְּאַף אִם הָוְיָן יָדִים מַמָּשׁ פָּרְכָת הַשַּׁ"ס שַׁפִּיר וְדִלְמָא הֲרֵינִי בְּתַעֲנִית קָאָמַר וְלִיתְנֵי דְּנֶדֶר ג"כ בְּתַעֲנִית אֲבָל בְּהַהִוא פִּירְכָא וְדִלְמָא הֵימֶנּוּ דְּאַכִּילָנָא וְהָא בְּמַתְנִי' קָתָנֵי סְתָם דְּנָדַר בִּשְׁבוּעָה וְדִלְמָא בֶּאֱמֶת בִּשְׁבוּעָה דְּאַכִּילָנָא וְגַם מִסָּפֵק עכ"פ אָסוּר לֶאֱכֹל דִּלְמָא הֵימֶנּוּ דְּלָא אַכִּילָנָא קָאָמַר לָזֶה הַוְצְרַךְ הָרָ"ן לְפָרֵשׁ דְּפָרְכָת הַשַּׁ"ס דְּהָוְיָן יָדִים שא"מ וְלָא לֵיהֲוֵי שְׁבוּעָה כְּלָל עכ"ל ומַה שֶּׁלֹּא הֵעִיר הָרָ"ן לְפָרֵשׁ עַל קו' הגמ' בְּקוֹדֶם דְּקוֹדֶם הַיְינוּ במ"ש וְדִלְמָא ה"ק כְּנִדְרֵי רְשָׁעִים לָא נָדְרָנָא וּלְפָרֵשׁ דה"ל יָדִים שא"מ מִשּׁוּם די"ל דְּשָׁם פָּרְכָת הגמ' דְּלָא הָוְיָן יָדִים כְּלָל אפי' שֶׁאֵין מוֹכִיחוֹת דְּרָאוּי לְהַחְזִיק לְאָדָם בְּכַשְׁרוּת שֶׁמּוֹנֵעַ א"ע מִלִּידּוֹר שֶׁלֹּא יִקְרָא רָשָׁע לְאוֹתוֹ דָּבָר וּכְדִכְתִיב וְכִי תֶּחְדַּל לִנְדּוֹר לֹא יִהְיֶה בְךָ חֵטְא וע' מ"ש לְעֵיל בְּדִבּוּר הַקּוֹדֵם: וְהִנֵּה הגמ' מְשַׁנֵּי דְּאָמַר הֵימֶנּוּ שֶׁלֹּא אוֹכַל וע' בש"ע סִימָן ר"ו סעי' ד' אוֹ שֶׁאָמַר כְּנִדְרֵי רְשָׁעִים הֵימֶנּוּ וְלֹא סַיֵּים

שֶׁלֹּא אוֹכַל וצ"ע לְכְאוֹרָה וְאוּלַי יֵשׁ לוֹמַר שֶׁסָּמַךְ עַצְמוֹ עַל מ"ש בסי' רל"ז סעי' ט' וע' בְּבֵיאוּרֵי הַגְּרָ"א שָׁם: בר"נ ד"ה כְּנִדְרֵי כְּשֵׁרִים כו' שֶׁהֲרֵי הַכְּשֵׁרִים אֵינָם נוֹדְרִים כו' וְהָא דִּכְתִיב וַיִּדַּר יַעֲקֹב נֶדֶר לֵאמֹר וְאָמְרִינַן בב"ר לֵאמֹר לַדּוֹרוֹת שֶׁיִּהְיוּ נוֹדְרִין בְּעֵת צָרָה כָּתַב הָרַשְׁבָּ"א בְּחִידּוּשָׁיו שֶׁאוֹתָן הַנְּדָרִים אֵינָן אֶלָּא נְדָבָה וְהוֹדָאָה לַמָּקוֹם וְזֶהוּ כְּעֵין שֶׁכָּתַב הָרָ"ן ד"ה וְאִיכָּא לְמֵידַק: בר"נ ד"ה כְּשֶׁהָיָה נָזִיר עוֹבֵר לְפָנָיו בְּסוֹף הַדִּבּוּר אֲבָל אֵין ה"נ כְּשֶׁהָיָה נָזִיר עוֹבֵר לְפָנָיו וְאָמַר הֲרֵינִי בִּלְחוּד (אַף שֶׁלֹּא אָמַר כְּנִדְרֵי רְשָׁעִים) ה"ז נָזִיר עכ"ל בס' דה"מ הִקְשָׁה מֵהָא דְּאָמְרִינַן בְּרֵישׁ נָזִיר (דַּף ג') הֲרֵינִי כָּזֶה וּפָרִיךְ בגמ' נְהִי דְּתִפְיס בְּשְׁעָרוֹ הֲרֵינִי כָּזֶה לָא אָמַר וע"ש בַּתּוֹסָ' דס"ד דְּאֵין נָזִיר עוֹבֵר לְפָנָיו אֶלָּא דְּתִפְיס בְּשְׁעָרוֹ כו' וּלְכָךְ פָּרִיךְ הֲרֵינִי כָּזֶה לָא מַשְׁמַע מִידִי דְּנָזִירוּת אע"ג דְּתִפְיס בְּשְׁעָרִי' וּמְשַׁנֵּי כְּשֶׁהָיָה נָזִיר עוֹבֵר לְפָנָיו וְהַשְׁתָּא לְדַעַת הָרָ"ן קָשֶׁה אִם אִיתָא דַּהֲרֵינִי לְחוּד סַגִּי כְּשֶׁנָּזִיר עוֹבֵר לְפָנָיו אַמַּאי נָקִיט מַתְנִיתִין הֲרֵינִי כָּזֶה לְאַשְׁמוֹעִינַן רְבוּתָא טְפֵי דַּאֲפִילּוּ אָמַר הֲרֵינִי לְחוּד מְהַנֵּי כֵּיוָן דְּמַתְנִיתִין מַיְירֵי בְּשֶׁנָּזִיר עוֹבֵר לְפָנָיו וע' שִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת למס' נָזִיר שֶׁכָּתַב דְּבֶאֱמֶת גַּם הֲרֵינִי לְחוּד מְהַנֵּי כְּשֶׁנָּזִיר עוֹבֵר לְפָנָיו וְהָא דְּנָקִיט הָתָם הֲרֵינִי כָּזֶה.

מְשׁוּם דְּמֵעִיקָּרָא תָּנֵי הָתָם יָדוֹת דְּאָתְיָין מִדְּרָשָׁא כְּגוֹן אַהֲא נָאָה וכ"ש הֲרֵינִי דְּשַׁיָּיךְ טְפֵי לְנָזִירוּת וַהֲדַר תָּנֵי כִּינּוּיִין וְהָדַר תָּנֵי עִיקַּר נְזִירוּת וּמַתְחִיל מְהֲרֵינִי כָּזֶה וְאֵילָךְ דְּאִי אִיתָא דְּהָנֵי בָּתְרָאֵי יָדוֹת נִינְהוּ מִקַּמֵּי כִּינּוּיִין ה"ל לְמֵיתְנֵי וע' בתו' נָזִיר ד' ב' ד"ה הֲרֵינִי מְסַלְסֵל: ע"ב בְּרֵישׁ"י ד"ה נְדָבָה נָמֵי כו' אֲבָל בָּבֶל תְּאַחֵר לֹא דְּכָל הֵיכִי דְּאִיתָא בֵּי גַּזָּא דְּרַחֲמָנָא אִיתָא עכ"ל בְּתִשׁוּבַת פָּנִים מְאִירוֹת ח"א סי' צ"ט נִשְׁאַל דְּזֶה נֶגֶד הגמ' בר"ה (דַּף ו.

) וְגַם בַּמְּגִילָּה (דַּף ח.) דְּאָמְרִינַן שָׁם הָא לְעִנְיַן בַּל תְּאַחֵר זֶה וָזֶה שָׁוִין דִּמְבוֹאָר שָׁם דְּגַם בִּנְדָבָה אִיכָּא בַּל תְּאַחֵר וְהֵשִׁיב הַמְחַבֵּר הַנַּ"ל וְתוֹכֶן דְּבָרָיו שָׁם דִּבִנְדָבָה הֵיכִי דְּאַפְרִישׁ וְלֹא אַקְרִיב אַף שֶׁאִינוֹ חַיָּיב בְּאַחֲרָיוּתָהּ אִם נֶאֱבַד מ"מ אִם הִיא בְּעַיִן בִּרְשׁוּתוֹ וְלֹאאַקְרִיב עוֹבֵר בב"ת אֲבָל מֵהֵיכִי תֵּיתֵי לַחְשׁוֹשׁ דִּלְמָא יַעֲבוֹר דְּאַחְזוֹקֵי אִינָשֵׁי בְּרִשְׁעֵי בְּמִידֵּי דְּלֵית בֵּיהּ חֶסְרוֹן כִּיס לָא מַחְזְקִינַן וּבְנַדַּאי כְּשֶׁהִפְרִישׁ לֹא יַעֲבוֹר דְּכָל הֵיכִי דְּאִיתָא בֵּי גַּזָּא דְּרַחֲמָנָא אִיתָא וּבִשְׁלָמָא בְּנֶדֶר אִם אָמַר הֲרֵי עָלַי קָרְבָּן אַף אִם הִפְרִישׁ יֵשׁ חֲשָׁשׁ דִּלְמָא יֹאבַד וְיִתְרַשֵּׁל לְהָבִיא אַחֵר מִפְּנֵי חֶסְרוֹן כִּיס: אֲבָל נְדָבָה דְּאָמַר הֲרֵי זוֹ הֲרֵי קַיָּים לְדִבּוּרֵיהּ וְאִם נֶאֱבְדָה שׁוּב אֵינוֹ עוֹבֵר עַל ב"ת דְּכָל הֵיכִי דְּאִיתָא בֵּי גַּזָּא דְּרַחֲמָנָא אִיתָא ע"כ תּוֹכֶן דְּבָרָיו בְּקִצָּרָה וע' מ"ש לְעֵיל בְּדַף זַיִן ע"א בד"ה בָּרָ"ן וּלְעִנְיַן הֲלָכָה כו' בְּשֵׁם המהרי"ט דְּהָא דְּאָמְרִינַן דְּגַם בִּנְדָבָה שַׁיָּיךְ ב"ת הֵיְינוּ כְּגוֹן שֶׁהוֹצִיאוֹ בִּלְשׁוֹן נֶדֶר דְּאָמַר הֲרֵי עָלַי עוֹלָה ע"מ שֶׁלֹּא אֶתְחַיֵּיב בְּאַחֲרָיוּתָהּ אֲבָל בְּאוֹמֵר הֲרֵי זוֹ וְהַפְרִישָׁה קַיָּים לֵיהּ לְדִבּוּרֵיהּ ע"ש וּבְתִשׁוּבַת שְׁבוּת יַעֲקֹב ח"ב סי' ג' כָּתַב לְתָרֵץ דְּהָא דְּאָמְרִינַן הָא לְבַל תְּאַחֵר זֶה וָזֶה שָׁוִין הַיְינוּ בְּמֵזִיד אֲבָל בְּשׁוֹגֵג בִּנְדָבָה לֵיתָא דְּכָל הֵיכִי דְּאִיתֵי' בֵּי גַּזָּא דְּרַחֲמָנָא אִיתֵי' וּלְהָכִי הָרָ"ן דְּמְפָרֵשׁ דְּהָא דְּקָאָמַר הגמ' נְדָבָה נָמֵי דִּלְמָא אָתֵי בָּהּ לִידֵי תַּקָּלָה הוּא נָמֵי מְשׁוּם תַּקָּלָה דְּבַל תְּאַחֵר דְּקָדֵק לְפָרֵשׁ דִּלְמָא פָּשַׁע וּמְאַחֵר לְהָבִיא יוֹתֵר מִג' רְגָלִים אֲבָל רַשׁ"י לָא ס"ל כְּפֵירֵשׁ הָרָ"ן דְּמַשְׁמָעוּת הַשַּׁ"ס דִּלְמָא אָתֵי בָּהּ לִידֵי תַּקָּלָה הַיְינוּ בְּשׁוֹגֵג לָכֵן פֵּירֵשׁ לְעִנְיַן גִּיזָּה וַעֲבוֹדָה וְלֹא בָּבֶל תְּאַחֵר דִּבְשׁוֹגֵג בִּנְדָבָה לֵיתֵי' דְּהָא כָּל הֵיכִי דְּאִיתֵי' כו' וּבְפָשִׁיעָה לָא חָיְישִׁינַן ע"כ וּבְחֵלֶק ג' סי' נ"ג שְׁאָלוּהוּ עַל תֵּירוּצוֹ דְּמְחַלֵּק בִּנְדָבָה בֵּין שׁוֹגֵג לְמֵזִיד דְּהָא בִּנְדָר בְּוַדַּאי אֵין לְחַלֵּק בֵּין שׁוֹגֵג לְמֵזִיד דְּאִי לָא תֵּימָא הָכִי מַאי פָּרִיךְ בר"ה הָא תּוּ ל"ל מִלֹּא תְאַחֵר לְשַׁלְמוֹ נָפְקָא נִימָא דְּאִצְטְרִיכוּ תַּרְוַיְיהוּ חַד לְשׁוֹגֵג וְחַד לְמֵזִיד

דְּמִלְּא תְּאַחֵר לְשַׁלְּמוֹ הֵ"א דַּוְקָא מֵזִיד אֲבָל בְּשׁוֹגֵג לָא קמ"ל דַּאֲפִילּוּ בְּשׁוֹגֵג נָמֵי עוֹבֵר בב"ת בְּנֶדֶר וא"כ דְּאִיכָּא חִלּוּק בֵּין נֶדֶר לִנְדָבָה לְעִנְיַן שׁוֹגֵג קָשֶׁה דא"כ ה"ל לַתַּנָּא לְמֵיתְנֵי בְּאֵין בֵּין נֶדֶר לִנְדָבָה גַּם חִלּוּק זֶה.

וְהִשִּׁיב דְּמִלְּבַד קֻוּשְׁיַית הַתּוֹסָ' שָׁם וְיִשּׁוּבָם דְּמֵיַּשָּׁב גַּם קֻוּשְׁיָא זוֹ אֶלָּא דלק"מ דְּהֵיא הִיא כֵּיוָן דִּנְדָבָה אֵינוֹ חַיָּיב בְּאַחֲרָיוּתָהּ מש"ה לָא טָעֵין אַכַּתְפֵּי' וְכָל הֵיכָא דְּאִיתָא בֵּי גַּזָּא דְּרַחֲמָנָא אִיתֵי' בְּשׁוֹגֵג וְאֵינוֹ עוֹבֵר בב"ת וע"ש עוֹד מַה שֶּׁדָּחָה תֵּירוּץ שֶׁל הַפָּנִים מְאִירוֹת ובס' זֶרַע יִצְחָק לְהַגָּאוֹן מו"ה יִצְחָק חַיּוֹת זַ"ל במס' קָנִים מָצָאתִי שֶׁתֵּירֵץ קֻוּשְׁיָא זוֹ כְּעֵין תֵּירוּצוֹ שֶׁל הפ"מ אֶלָּא שֶׁהוֹסִיף תַּבְלִין בָּזֶה לְהַמְתִּיק וְז"ל וַדַּאי אִם מְאַחֵר לְהָבִיא הַנְּדָבָה עוֹבֵר בְּבַל תְּאַחֵר אֶלָּא דְּהָכִי קָאָמַר תַּלְמוּדָא בִּשְׁלָמָא בְּנֶדֶר דְּכָל כַּמָּה דְּלָא מַקְדִּישׁ לֵיהּ לְקָרְבָּן יָכוֹל עֲדַיִין לֵיהָנוֹת מִמֶּנָּה בְּגִיזָּה וַעֲבוֹדָה חָיְישִׁינַן שֶׁמָּא מִשּׁוּם הַנָּאָתוֹ יַשְׁהֶנָּה מִלַּהֲבִיאָהּ אֲבָל בִּנְדָבָה דְּאָמַר הֲרֵי זוֹ וּכְבָר הִקְדִּישָׁהּ וְאָסוּר בְּגִיזָּה וַעֲבוֹדָה תּוּ לָא חָיְישִׁינַן דְּיֹאחֵר דְּמֵהֵי תֵּיתֵי דְּיַשְׁהֶנָּה אִם לֹא בְּקוּשְׁטָא לֵיהָנוֹת מִגִּיזָּה וַעֲבוֹדָה וְזֶה פרש"י לִידֵי גִּיזָּה וַעֲבוֹדָה אֲבָל בַּל תְּאַחֵר לָא רוֹצֶה לוֹמַר דְּאִי לָא נִיחוּשׁ לְגִיזָּה וַעֲבוֹדָה וַדַּאי דְּלָא חָיְישִׁינַן לְבַל תְּאַחֵר דמה"ת יַעֲשֶׂה כֵּן אֶלָּא דִּבְקוּשְׁטָא דְּלֵיחוּשׁ לִידֵי גִּיזָּה וַעֲבוֹדָה וה"ה לְבַל תְּאַחֵר וע' בס' שַׁעַר הַזְּקֵנִים ח"ב שְׁאֵלָה א' מ"ש ג"כ בְּעִנְיָן זֶה: דַּף י גמ' ר"י אוֹמֵר חֲסִידִים הָרִאשׁוֹנִים הָיוּ מִתְאַוִּין לְהָבִיא קָרְבַּן חַטָּאת וּלְפִי שֶׁאֵין הקב"ה מֵבִיא תַּקָּלָה ע"י מָה הָיוּ עוֹשִׂין כו' וְהָא דְּרַק עַל חַטָּאת הָיוּ מִתְאַוִּין וְלֹא עַל אָשָׁם מִשּׁוּם דְּהָיָה אָפְשָׁר לָהֶם לְהָבִיא אָשָׁם תָּלוּי כמ"ד מִתְנַדֵּב אָדָם אָשָׁם תָּלוּי בְּכָל יוֹם ובס' אַרְצוֹת הַחַיִּים תֵּירֵץ דִּלְאָשָׁם לֹא הָיוּ מִתְאַוִּין.

דְּהָא אֶפְשָׁרִי שֶׁבָּא לְיָדָם חֲתִיכָה אַחַת מב' חֲתִיכוֹת חֵלֶב וְשָׁוְמָן וּבֶאֱמֶת לְפִי שֶׁאֵין הקב"ה מֵבִיא תַּקָּלָה לְצַדִּיקִים נִזְדַּמֵּן בְּפִיהֶם הַחֲתִיכָה שָׁוְמָן אַף הֵמָּה לֹא סָמְכוּ ע"ז וְהֵבִיאוּ אָשָׁם תָּלוּי אֲבָל בְּחַטָּאת שא"א לְהָבִיא עַד שֶׁיִּתְנוֹדַע לוֹ בְּבֵירוּר שֶׁחָטָא וְחַטָּא לֹא בָּא לְיָדָם שהשי"ת רַגְלֵי חֲסִידָיו יִשְׁמֹור וְיֵשׁ לְהָעִיר בְּזֶה מֵהָא דְּחֻלִּין (ד' ה: וְאוֹ.

) גַּבֵּי הָא דר"ג וב"ד נִמְנוּ עַל ש"כ וַאֲסָרוּהוּ דְּשָׁקִיל וְטָרֵי הָתָם אִי לָא שְׁמִיעַ לֵיהּ לר"י דְּאָכַל מש"כ הָא דְּנִמְנוּ עָלָיו וְאִי שְׁמִיעַ לֵיהּ הָוֵי מְקַבֵּל. אוֹ שְׁמִיעַ לֵיהּ וְלֹא קִבֵּל וּפָשִׁיט דְּוַדַּאי שְׁמִיעַ לֵיהּ וְלֹא קִבֵּל דְּאִי ס"ד לָא שְׁמִיעַ לֵיהּ וְאִי שְׁמִיעַ לֵיהּ הָוֵי מְקַבֵּל הֵיכִי מְסַתַּיְיעָא מִילְּתָא לָבוֹא לִידֵי אִיסּוּרָא וְהָא אֵין הקב"ה מֵבִיא תַּקָּלָה לַצַּדִּיקִים וְשָׁם בִּתְחִילַּת ד' וְאוֹ אָמַר וְאִי ס"ד לָא קִבְּלָה מִינֵּיהּ לִישַׁנֵּי כָּאן בְּשֶׁיִּשְׂרָאֵל עע"ג כָּאן בְּשֶׁאֵין יִשְׂרָאֵל עע"ג וְלִכְאוֹרָה קַשְׁיָא נַיְמָא דְּאִידִי וְאִידִי בְּשֶׁאֵין יִשְׂרָאֵל עע"ג וְלֹא קִבְּלָה מִינֵּיהּ וְהָאִיסּוּר הוּא רַק דִּלְמָא לָא שְׁחַיְט שַׁפִּיר וּמַחֲמַת שֶׁאֵין הקב"ה מֵבִיא תַּקָּלָה לַצַּדִּיקִים הָיָה הַשְׁחִיטָה בְּכַשְׁרוּת וּמוּכָח מִשָּׁם דְּאַף אִם לְקוּשְׁטָא דְּמִילְּתָא הָיָה הַשְׁחִיטָה בְּהֶכְשֵׁר עכ"ז כֵּיוָן שֶׁחֲכָמִים אָסְרִי שֶׁלֹּא לִסְמוֹךְ עַל שְׁחִיטַת כּוּתִי זֶה גּוּפָא מִיקְרֵי אִיסּוּר וְגַם אִיסּוּר כָּזֶה שֶׁנֶּאֱסַר מִסָּפֵק שׁוֹמֵר הקב"ה שֶׁלֹּא יֵאָרַע כְּלָל לַצַּדִּיקִים ולפ"ז גַּם במ"ש הַגָּאוֹן בַּעַל אַרְצוֹת הַחַיִּים יֵשׁ לוֹמַר דְּאַף אִם אָכְלוּ אוֹתוֹ הַחֲתִיכָה שֶׁהוּא שֶׁל שָׁוְמָן.

כֵּיוָן דְּהַדִּין נוֹתֵן שֶׁחֲתִיכָה שָׁוְמָן הַמְעֹרָב עִם חתי' חֶלֶב שְׁנֵיהֶם אֲסוּרִים לֶאֱכֹל אִם יֹאכַל אָדָם בְּשׁוֹגֵג חתי' א' אַף שֶׁנִּזְדַּמֵּן לוֹ הַחֲתִיכָה שֶׁל שָׁוְמָן מ"מ אִיסּוּרָא עֲבִיד אֲבָל לְאַחַר הָעִיוּן לָא דָּמֵי לַהֲדָדֵי דְּשָׁאנֵי הָתָם כֵּיוָן דַּחֲכָמִים עָמְדוּ לְמִנְיָן וְאָסְרוּ ש"כ אֲפִילּוּ מִסְפֵּיקָא

מִקְּרֵי אִיסּוּר וְתַקָּלָה משא"כ בְּמִי שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ כְּלָל שֶׁנִּתְעָרֵב חֲתִיכַת אִיסּוּר עִם חֲתִיכַת הֶיתֵּר וְאָכַל הַחֲתִיכָה שֶׁל הֶיתֵּר וְלָא ה"ל לְמֵידַע כְּלָל דְּיֵשׁ בָּזֶה דְּרָרָא דְּאִיסּוּרָא אֵין כָּאן שׁוּם תַּקָּלָה וּדְרָרָא דְּאִיסּוּרָא ועי' בִּתְשׁוּ' חֲתָם סוֹפֵר חי"ד סי' רי"ט כָּתַב דְּמַה שֶּׁלֹּא הָיוּ דּוֹאֲגִים עַל קִיּוּם מ"ע שֶׁל וְהַנּוֹתָר מִמֶּנּוּ בְּאֵשׁ תִּשְׂרֹפוּ ומ"ע שֶׁל וְהֵשִׁיב אֶת הַגְּזֵלָה מִפְּנֵי שֶׁזֶּה הָיָה בְּיָדָם לֵאֶכֹל מִן הַקֳּדָשִׁים וּלְהוֹתִיר וְכֵן לִגְזֹל וּלְהָשִׁיב אַחַ"כ וְלֹא נִמְנְעוּ מִזֶּה אֶלָּא מֵחֲמַת אַהֲבַת ה' שֶׁלֹּא רָצוּ לַעֲשׂוֹת אִיסּוּר נִמְצָא שהמ"ע שֶׁבְּיָדָם לְקַיְּמָם כָּל שָׁעָה אֶלָּא שֶׁהֵם אֲנוּסִים מִלְּקַיְּמָהּ א"כ הֲרֵי הוּא כְּאִלּוּ עֲשָׂאוּם וְכֵן נָמֵי קָרְבָּן עוֹלָה וְיוֹרֵד דְּבָא עַל שְׁבוּעַת בִּיטּוּי אפי' בְּמֵזִיד זֶה הָיָה בְּיָדָם לַעֲשׂוֹת וְלִישָׁבַע עַל שֶׁקֶר וּלְהָבִיא קָרְבָּן וְנִמְנְעוּ מִפְּנֵי רְצוֹן ד' הֲרֵי מַעֲלֶה עֲלֵיהֶם כְּאִלּוּ קִיְּמוּ מ"ע שֶׁל הַבָּאַת קָרְבָּן עוֹלָה וְיוֹרֵד אָמְנָם חַטָּאת קָבוּעַ אי הָוֵי שַׁיָּיךְ לַאֲתוּיֵי עַל מֵזִיד כְּשׁוֹגֵג ה"נ הָוֵי דְּמִיוֹן הַנַּ"ל אֶלָּא שֶׁבָּאֱמֶת אֵינוֹ בָּא אֶלָּא עַל הַשּׁוֹגֵג והקב"ה אֵינוֹ מֵבִיא תַּקָּלָה עַל יָדָם כו' עכ"ל הִנֵּה מ"ש דְּקָרְבָּן עוֹלָה וְיוֹרֵד בָּא עַל שְׁבוּעַת בִּיטּוּי אפי' בְּמֵזִיד בְּוַדַּאי בָּא בְּשִׁגְגַת הַדְּפוּס וט"ס הוּא דְּהָא גַּבֵּי שְׁבוּעַת בִּיטּוּי כְּתִיב וְנֶעְלַם וְאֵינוֹ חַיָּיב אֶלָּא עַל הַשּׁוֹגֵג ע' שְׁבוּעוֹת (דַּף כו) וְנֶעְלַם פָּרָט לְמֵזִיד וּמְבֹאָר כֵּן בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת וע"כ הַנָּכוֹן לְהַגִּי' שָׁם וצ"ל שְׁבוּעַת הָעֵדוּת בְּמָקוֹם שְׁבוּעַת בִּיטּוּי וּבְשְׁבוּעַת הָעֵדוּת לֹא נֶאֱמַר וְנֶעְלַם וְחַיָּיבִין קָרְבָּן עַל הַמֵּזִיד כַּשּׁוֹגֵג כִּדְאִיתָא בִּשְׁבוּעוֹת (דַּף לא:): בְּהַמְפָרֵשׁ ד"ה לְפִי שֶׁאֵין הקב"ה מֵבִיא תַּקָּלָה כו' שֶׁכָּתַב ב' פֵּירוּשִׁים ופי' הא' אֵין לוֹ מוּבָן וע' בס' שׁוֹאֵל וּמֵשִׁיב מַהֲדוּרָא ד' סי' נ"א שפי' שֶׁהָיוּ מִתְיָרְאִים שְׁמָּה שֶׁאֵינָם חוֹטְאִים הוּא לְפִי שהקב"ה שׁוֹמְרָם מִן הַחֵטְא אֲבָל מִצַּד עַצְמָם הָיוּ חוֹטְאִים וע"ז גּוּפָא צְרִיכִים כַּפָּרָה וע"ש עוֹד: שָׁם בגמ' וְלִימְרוּ קָרְבָּן לד' דִּלְמָא אָמַר לד' וְלָא אָמַר קָרְבָּן כו' בְּתוֹסְ' יְשָׁנִים בְּיוֹמָא (דַּף לט) גַּבֵּי כה"ג שֶׁאוֹמֵר עַל הַשָּׂעִיר אֲשֶׁר עָלָה עָלָיו הַגּוֹרָל לְהַשֵּׁם.

לד' חַטָּאת הִקְשָׁה ר' אֶלְחָנָן אַמַּאי לָא אָמַר חַטָּאת לד' כִּדְאָמְרִינַן פ"ק דְּנָדָרִים וְאָמַר רַבִּי דְּשָׁאנֵי הָתָם דִּכְתִיב אֲשֶׁר עָלָה עָלָיו הַגּוֹרָל לה' וַהֲדַר וְעָשָׂהוּ חַטָּאת עכ"ל ולפענ"ד יֵשׁ לוֹמַר דְּשָׁאנֵי הָתָם דאי' הָתָם בַּמִּשְׁנָה ר' יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר לֹא הָיָה צָרִיךְ לוֹמַר חַטָּאת אֶלָּא לה' וא"כ יֵשׁ לוֹמַר דַּאֲפִילּוּ ת"ק דס"ל דְּצָרִיךְ לוֹמַר לה' חַטָּאת אֵינוֹ אֶלָּא לְמִצְוָה אֲבָל לֹא לְעַכֵּב וידי"נ הגאב"ד דק"ק פאניוועז אָמַר שֶׁיֵּשׁ לוֹמַר שֶׁזֶּה בֶּאֱמֶת כַּוָּונַת רי"ש לְתָרֵץ דִּבְרֵי ת"ק שֶׁלֹּא יִקְשֶׁה אֵיךְ מַזְכִּיר לה' תְּחִלָּה וְלֹא אָמַר חַטָּאת לד' וע"ז אָמַר לֹא הָיָה צָרִיךְ לוֹמַר חַטָּאת אֶלָּא לה' וּפֵירוּשָׁא הוּא דְּקָא מְפָרֵשׁ לְדִבְרֵי ת"ק וְלָא פְּלִיג עֲלֵיהּ וּבָזֶה מְדֻיָּיק הַלָּשׁוֹן שאר"י לֹא הָיָה צָרִיךְ לוֹמַר כו' וְאִי הָוָה פְּלִיג עַל ת"ק הל"ל ר' יִשְׁמָעֵאל אוֹמֵר לֹא הָיָה אוֹמֵר לָכֵן יֵשׁ לוֹ לְהַקְדִּים וְלוֹמַר לה' חַטָּאת דְּאַף אִם לֹא יַסְפִּיק לוֹמַר חַטָּאת לָא מִקְּרֵי שֶׁהוֹצִיא ש"ש לְבַטָּלָה דִּבְדִיעֲבַד גַּם ת"ק מוֹדֶה לר"י דְּיוֹצֵא בְּמַה שֶּׁאוֹמֵר לה' לְחוּד וּבְפָרָט כה"ג ביו"כ בְּיוֹם הַקָּדוֹשׁ שֶׁמְּלֻמָּד בְּנִסִּים וּכְבוֹד ד' חוֹפֵף עָלָיו לֹאחֲיִישִׁינַן לְהָכִי וּמָצִינוּ ג"כ בְּבוֹעֵז שֶׁאָמַר לַקּוֹצְרִים ה' עִמָּכֶם וְלֹא הִקְפִּיד לוֹמַר עִמָּכֶם ד' מְשׁוּם מִצְוַת שְׁאִילַת שָׁלוֹם הָיָה בָּטוּחַ שֶׁלֹּא יֵאָרַע לוֹ ח"ו תַּקָּלָה ומכש"כ כ"ג ביו"כ שֶׁלִּיחַ כָּל יִשְׂרָאֵל: בר"נ ד"ה הֲרֵי אֵלּוּ כִּינּוּיִין כו' וּבִיהוּדָה דַּוְקָא בְּמִפָרֵשׁ ח' שֶׁל בֶּדֶק הַבַּיִת וְכִדְאִיתָא לְקַמָּן בפ' וְאֵלּוּ מֻוָתָּרִין עכ"ל.

ע"ש בְּדַף י"ט ע"ב וצ"ע דְּשָׁם מַסְקִינַן דְּסֵיפָא ר"א בַּר צָדוֹק הִיא דס"ל סָפֵק נְדָרִים לְהָקֵל אֲבָל אַלִּיבָּא דר"י דס"ל סְתָם נְדָרִים לְהַחְמִיר לְדִידֵיהּ סְתָם חר' בִּיהוּדָא נָמֵי אֲסִירָן כמ"ש

הָר"ן שָׁם ד"ה אָמַר אַבַּיֵי וְכֵן לְעִנְיַן הֲלָכָה קיי"ל דִּסְתָם נְדָרִים לְהַחְמִיר וא"כ מַאי וַחְקֵן' דר"נ לְאוֹקְמֵי מַתְנִיתִין דְּהָכָא אַלִּיבָּא דראב"צ וּדְלָא כְּהִלְכְתָא וְאוּלַי מְשׁוּם דְּרָצָה לְבָאֵר דְּגַם אַלִּיבָּא דראב"צ יִתָּכֵן ג"כ סְבָרַת ר"ל דְּכִינּוּיִין לָשׁוֹן שְׁבָדוּ לָהֶן חֲכָמִים וכמ"ש לְקַמָּן בד"ה דִּלְמָא אָמַר לד' וְלֹא אָמַר קָרְבָּן כו' וְכָתַב שָׁם ואע"ג דְּבִיהוּדָה לָא סַגִּי לֵיהּ בח' לְבַד שֶׁסְּתָם חר' בִּיהוּדָה אֵינָם לְבֶדֶק הַבַּיִת מ"מ אִם אָמַר חר' אוֹמֵר לה' כו' וּלְהָכִי הִקְדִּים כָּאן לְבָאֵר הַמִּשְׁנָה גַּם אַלִּיבָּא דראב"צ אֲבָל אַלִּיבָּא דְּהִלְכְתָא גַּם בִּיהוּדָה אִם אוֹמֵר חר' סְתָם אָסוּר דִּסְתָם נְדָרִים לְהַחְמִיר וע"ל (מז:) בָּרָ"ן בְּסוֹף הָעַמּוּד ד"ה הֲרֵינִי עָלַיִךְ כו' וּבְבֵיאוּרֵי הַגְּרָ"א זַ"ל ובמ"ש שָׁם: ע"ב גמ' אִיבַּעְיָא לְהוּ מִיפְּחַזְנָא מאי כו' בס' קָרָן אוֹרָה כָּתַב אע"ג דְּכָל הָנֵי בְּעָיוֹת אַלִּיבָּא דב"ש הוּא.

אֵין לְדַקְדֵּק אַטּוּ טַעְמָא דב"ש אָתֵי לְאַשְׁמוֹעִינַן דְּדָרְךְ הַשַּׁ"ס לְפָרוֹשֵׁי הָכִי עכ"ל וכ"כ הַשִּׁיטָה מְקֻבֶּצֶת שֶׁבְּעָיוֹת אֵלּוּ לֹא נִשְׁאֲלוּ כ"א אַלִּיבָּא דב"ש וְלָכֵן לֹא הֻבִיאָם הָרַמְבַּ"ם זַ"ל מְשׁוּם דַּאֲנַן קיי"ל כְּבֵית הִלֵּל דְּכִינּוּיֵי כִּינּוּיִין מֻוָתָּרִין וְלִיכָּא לְמִיבְעֵי כְּלָל אָמְנָם הָרַדְבָּ"ז ח"ג סי' תכ"א כָּתַב דנ"מ בְּאִיבַּעְיָא זוֹ גַּם לְדִידַן דקיי"ל כב"ה דְּכִינּוּיֵי כִּינּוּיִין מֻוָתָּרִים.

נ"מ לְכִינּוּיֵי הָעֲצָם בְּחִילּוּף הָאוֹתִיּוֹת כְּגוֹן מֵרקֻבַּנָא מִזְּנִרְנָא מֵרַחֲמָנָא. עיי"ש: שָׁם אֶלָּא שֶׁבּוֹבָאל שְׁבוּתְאָל שַׁקּוֹקָאל מַהוּ הב"ח מוֹחֵק תֵּיבַת מַהוּ.

וְיֵשׁ שֶׁפֵּירְשׁוּ דְּמַהוּ הוּא שֵׁם חָכָם וְקָאֵי אַדִּלְקַמַּיְ' מַהוּ אָמַר שְׁמוּאֵל אָמַר אַשִּׁיבְתָּא לֹא אָמַר כְּלוּם וְאוּלַי יֵשׁ לוֹמַר דְּמַהוּ הוּא כִּינּוּי כִּינּוּיִין לְמוֹהִי שֶׁהוּא כִּינּוּי לְשִׁבּוּעָה: בר"נ ד"ה וב"ה סָבְרִי כו' כְּלוֹמַר דַּאֲפִי' מִשְׁתַּעֵי הָכִי לֵיתֵי' מֵעִיקַּר הַלָּשׁוֹן מ"ש כְּלוֹמַר כַּוָּנָתוֹ דְּלָא נָפֵרֵשׁ דב"ה סָבְרִי דְּנָכְרִים לָא מִשְׁתַּעֵי כְּלָל בְּהָנֵי לְשׁוֹנוֹת וּכְמוֹ שֶׁנִּרְאֶה לְכְאוֹרָה מפרש"י דְּזֶה אֵין סְבָרָא וכמ"ש בְּחִדּוּשֵׁי הָרַשְׁבָּ"א וְזַ"ל מִסְתַּבְּרָא דה"ק אע"פ שֶׁיֵּשׁ מִקְצָתָם שֶׁאוֹמְרִים כֵּן אֵין עִיקַּר הַלָּשׁוֹן כֵּן אֶלָּא בְּלַעֲגֵי שָׂפָה דְּאִי מִשְׁתַּעֵי וְלָא מִשְׁתַּעֵי כְּלָל קָאָמְרִי מִי פְּלִיגִי אִם יֵשׁ בְּעוֹלָם כֵּן וּמִי יָדְעִי ב"ה כֵּוְלֵי עָלְמָא וב"ש דְּאָמְרִי מִשְׁתַּעַן לָאו מִן הַסְּבָרָא קָאָמְרִי דְּמִילְּתָא דְּלָא תַּלְיָא בִּסְבָרָא הוּא אֶלָּא דְּיוֹדְעִין בְּבֵירוּר שֶׁמִּקְצָתָם מִשְׁתַּעֵי בְּהָכִי.

וּבָזֶה יְבֹאַר כַּוָּנַת הָרָ"ן במ"ש כְּלוֹמַר אֶלָּא שֶׁקִּיצֵּר בִּלְשׁוֹנוֹ שָׁם וקיי"ל כר' יוֹחָנָן דְּאָמַר לְשׁוֹן נָכְרִים הֵן וקיי"ל נָמֵי דְּכִינּוּיֵי כִּינּוּיִין מֻוָתָּרִין עכ"ל לְכְאוֹרָה קָשֶׁה א"כ מַאי נ"מ בְּהָא דקיי"ל כר' יוֹחָנָן דְּכִינּוּיִין לְשׁוֹן נָכְרִים הֵם כֵּיוָן דַּאֲפִי' אַלִּיבֵּי' כִּינּוּיֵי כִּינּוּיִין מֻוָתָּרִין וְהָרַב הַגָּאוֹן מוהרש"ש זַ"ל בְּהַגָּהוֹתָיו כָּתַב דנ"מ לְדִידָנָא הוּא דלר"ל אָסוּר לְכַתְּחִלָּה לְהַתְפִּיס נֶדֶר בִּלְשׁוֹן קָרְבָּן (דִּלְמָא אָמַר קָרְבָּן לה' וְדִלְמָא אָמַר לה' וְלָא אָמַר קָרְבָּן) ולר' יוֹחָנָן שָׁרֵי עכ"ל וְלֹא הִי' לְפָנָיו בְּאוֹתוֹ שָׁעָה הָרִיטְבָ"א הַנִּדְפָּס עִם הל' הָרַמְבַּ"ן עַל נְדָרִים.

שֶׁכֵּן כָּתוּב שָׁם נ"מ אַחֶרֶת וְזֶה לְשׁוֹנוֹ וּבַגְּמָ' אִיפְּלִיגוּ בָּהּ דר"ל סָבַר לָשׁוֹן שֶׁבָּדוּ לָהֶם חֲכָמִים לִהְיוֹת נוֹדְרִים בּוֹ "בְּכָל מָקוֹם וּבְכָל זְמַן" כִּי הֵיכִי דְּלָא לֵימְרוּ קָרְבָּן לה' וְדִלְמָא אָמַר לה' וְלָא אָמַר קָרְבָּן.

ור' יוֹחָנָן סָבַר לְשׁוֹן אֻמּוֹת הֵן שֶׁקּוֹרִין לְקָרְבָּן קוֹנָם וְאִם "בְּאוֹתוֹ מָקוֹם בִּלְבַד" נָדַר אוֹ נִשְׁבַּע הֲרֵי זֶה נֶדֶר אוֹ שְׁבוּעָה גְּמוּרָה מה"ת וּבִמְקוֹמוֹת אֲחֵרִים שֶׁאֵין נוֹהֲגִים בְּכִינּוּיִין אֵלּוּ לָא הֱוֵוי נֶדֶר וְלֹא שְׁבוּעָה עכ"ל הֲרֵי מְפוֹרָשׁ יוֹצֵא נ"מ רַבָּתִי בְּמַאי דקיי"ל כר' יוֹחָנָן.

וְכֵן הוּא בָּרַמְבַּ"ם פ"א מהל' נְדָרִים הֲלָכָה ט"ז שֶׁהוֹלְכִין אַחַר לְשׁוֹן כָּל הָעָם "בְּאוֹתוֹ מָקוֹם וּבְאוֹתוֹ זְמַן" וע' בַּיְרוּשַׁלְמִי רֵישׁ מְכִילְתִּין א"ר יוֹסִי נִרְאִין הַדְּבָרִים בְּמָקוֹמוֹת אֲחֵרִים אֲבָל בַּמְּקוֹמוֹת שֶׁקּוֹרִין לְנָזִיר נָזִיק.

כֵּן אֲנִי אוֹמֵר נָזִיר פְּסִילִים (פי' נִלְעַג לָשׁוֹן) לֹא יְהֵא נָזִיר פי' בִּתְמִיָּ' וְכִי בִּשְׁבִיל שֶׁהוּא מְדַבֵּר בְּלָשׁוֹן נִלְעָג לֹא יהי' נָזִיר דְּאִצְטְרִיךְ הַתַּנָּא לְהַשְׁמִיעֵנוּ זֶה אֶלָּא ע"כ דַּאֲפִי' בְּמָקוֹמוֹת אֲחֵרִים שֶׁאֵין קוֹרִין לְנָזִיר כֵּן מַיְירֵי עכ"ל הַפְּנֵי מֹשֶׁה וְלִכְאוֹרָה הַיְרוּשַׁלְמִי הַזֶּה הוּא נֶגֶד פְּסַק הָרַמְבַּ"ם הַנָּ"ל וְאֶפְשָׁר תַּלְמוּדָא דִּידַן חוֹלֵק עַל הַיְרוּשַׁלְמִי (ע"ל מט.

מָר כִּי אַתְרֵי' וּמָר כִּי אַתְרֵי' וצ"ע): תו' ד"ה כְּאִישִׁים כו' דְּאֵשׁ שֶׁל מִזְבֵּחַ מוֹעֲלִין בּוֹ כִּדְאִיתָא בְּיוֹמָא (ד' מו) בְּיוֹמָא שָׁם לָא מַיְירֵי מֵעִנְיַן מְעִילָה רַק לְעִנְיַן לָאו דְּלָא תִּכְבֶּה גַּבֵּי אֵשׁ מַחְתָּה כו' לְאַחַר דְּאִינְתִּיק מִמְּצָוָתָהּ וְדִין זֶה דְּמְעִילָה מֵאֵשׁ שֶׁל מִזְבֵּחַ מְבֹאָר במס' בֵּיצָה (ד' לט.

) גַּחֶלֶת שֶׁל הֶקְדֵּשׁ מוֹעֲלִין בָּהּ וְשַׁלְהֶבֶת שֶׁל הֶקְדֵּשׁ לֹא נֶהֱנִין וְלֹא מוֹעֲלִין וְגַם הָכָא דְּמָפֶרֶשׁ כְּאֵשׁ הַמִּזְבֵּחַ כְּשַׁלְהֶבֶת שֶׁל הַמִּזְבֵּחַ הַכָּנוּנָה בְּקִשּׁוּרָה בְּגַחֶלֶת. וְכֵן הוּא בְּשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת וְז"ל בִּירוּשַׁלְמִי מְפָרֵשׁ כְּשַׁלְהֶבֶת אֵשׁ ואע"ג דִּבְשִׁילְהֵי בֵּיצָה אָמְרִינַן לֹא נֶהֱנִין וְלֹא מוֹעֲלִין בְּיֵשׁ בָּהּ גַּחֶלֶת מַיְירֵי כִּדְמוֹכַח הָתָם עכ"ל וע"כ יֵשׁ לְהַגִּיהַ בְּתוֹסָ' שצ"ל כִּדְאִיתָא בְּבֵיצָה ל"ט וְהָרָשָׁ"שׁ בְּהַגָּהוֹתָיו עַל הָרַ"ן בְּדַף הַסָּמוּךְ ד"ה כְּאִישִׁים הָעִיר מֵהָא דְּבֵיצָה הַנָּ"ל וְכִיְונֵן מְדַּעְתּוֹ לְמ"ש בַּשִּׁיטָה הַנָּ"ל וע' במ"ש לְקַמָּן (ד' י"א) בַּתּוֹסָ' ד"ה הָאוֹמֵר כִּירוּשָׁלַיִם כו' בְּסוֹף הַדִּבּוּר בְּשֵׁם ס' קֶרֶן אוֹרָה וְדִבְרֵי הש"מ הַנָּ"ל לְכְאוֹרָה נָגְדּוֹ הֵם וע' בשעה"מ הל' ע"א פֶּרֶק שִׁשִּׁי: ד' יא בְּהַמְפָרֵשׁ ד"ה דִּתְנַן במס' קִדּוּשִׁין כו' לֹא נִכְתּוֹב אִם יַעַבְרוּ דל"צ לְמִכְתַּב אֶלָּא אִם לֹא יַעַבְרוּ כו' עכ"ל בס' זֶרַע יִצְחָק עַל מִשְׁנָיוֹת מֵהַגָּאוֹן מו"ה יִצְחָק חַיּוֹת זַ"ל כָּתַב וְיֵשׁ לְדַקְדֵּק דְּכָל הַסְּוּגְיָא דְּקִדּוּשִׁין שָׁם מַשְׁמַע דְּהַלִּימּוּד דְּלִכְתּוֹב רַק אִם יַעַבְרוּ וְלִשְׁתּוֹק מִסֵּיפָא דְּקָרָא אִם לֹא יַעַבְרוּ ור' חֲנִינָא מַהֲדַר לִי' דְּמַשְׁמַע אַף בְּאֶרֶץ לֹא יִטְלוּ אֲבָל אִם הִסִּיפָא דְּקָרָא אִם לֹא יַעַבְרוּ יִכְתּוֹב וְלֹא רִישָׁא דְּקָרָא אִם יַעַבְרוּ ע"ז לֹא הֵשִׁיב ר' חֲנִינָא כְּלוּם וְדוֹחֵק לוֹמַר דְּרִשְׁ"י שֶׁכָּתַב כָּאן דְּלִכְתּוֹב אִם לֹא יַעַבְרוּ מִשּׁוּם דְּכָאן הַלִּימּוּד בגמ' דְּלָא נִשְׁמַע מִכְּלַל לָאו הֵן דְּהָא ל"צ לָזֶה דְּמוּכָח מִדְּסוֹבֵר ר"מ דְּלָא נִשְׁמַע מִכְּלַל הֵן לָאו ה"ה לְהֵיפּוּךְ וצ"ע עכ"ל הַמְחַבֵּר הַנָּ"ל: תו' ד"ה הָאוֹמֵר כִּירוּשָׁלַיִם כו' וס"ל דְּאַף יְרוּשָׁלַיִם מִתְּרוּמַת הַלִּישְׁכָּה דְּהָוֵי דָּבָר הַנָּדוּר רַק אֵין דַּעַת הַנּוֹדֵר בְּכָךְ.

אֶלָּא דַּעְתּוֹ לְהַתְפִּיס כְּמוֹ שֶׁיְּרוּשָׁלַיִם קָדוֹשׁ יוֹתֵר מִכָּל א"י וְלֹא דָּבָר הַנָּדוּר עכ"ל בשעה"מ פ"ד מהל' שְׁקָלִים הֲלָכָה ח' הִקְשָׁה מִסֵּוּגְיָא דְּקִדּוּשִׁין (דַּף נ"ד.) דְּפָרִיךְ שָׁם אִי ר' יְהוּדָא יְרוּשָׁלַיִם מִי מְקַדְּשָׁא כו' וְהַתַּנְיָא ר' יְהוּדָא אוֹמֵר הָאוֹמֵר כִּירוּשָׁלַיִם לֹא אָמַר כְּלוּם וּמַאי קַשְׁיָא הָא אע"ג דס"ל דִּירוּשָׁלַיִם מְקַדְּשָׁא אַפֵּ"ה ס"ל דְּלֹא אָמַר כְּלוּם מִשּׁוּם דְּאֵין דַּעְתּוֹ לְהַתְפִּיס עַל קְדֻשַּׁת עֵצִים וַאֲבָנִים הַבָּאִים מִשִּׁירֵי הַלִּשְׁכָּה אֶלָּא עַל קְדֻשַּׁת יְרוּשָׁלַיִם יוֹתֵר מִכָּל הָאֲרָצוֹת וכמ"ש הַתּוֹסָ' זַ"ל וצ"ע עכ"ל.

גַּם בס' דה"מ בהל' נְדָרִים שָׁם כָּתַב וְז"ל חָזוּת קָשָׁה חָזֵי הַוַּיית לְהַתּוֹסָ' בְּסֵוּגְיַין דִּנְדָרִים וְדִבְרֵיהֶם צ"ע טוּבָא וּכְכָל הַחָזְיוֹן אֲשֶׁר חָזָה בַּעַל שעה"מ שֶׁהֶעְתַּקְנוּ אָמְנָם לֹא זָכַר שֹׂר בְּשִׁמּוֹ. וְחִידּוּשׁ הוּא שֶׁבְּפִלְפּוּלוֹ הָאָרוֹךְ שָׁם הִתְנוֹכֵחַ עִם בַּעַל שעה"מ בהל' מְעִילָה וְהַקֻּשְׁיָא הַנָּ"ל לֹא הִזְכִּיר בִּשְׁמוֹ וְהִנֵּה הָרַב הַנָּ"ל שָׁם כָּתַב שֶׁבְּדוֹחֵק אֶפְשָׁר לְהַמְלִיץ בְּעַד

הַתּוֹסָ' דס"ל כְּיָנָן דְּלָמֵ"ד לָא מִיקַּדְּשָׁא הַיְינוּ דְּאֵין מוֹעֲלִין וְאַף דְּבָא מְשִׁירֵי הַלִּישְׁכָּה ס"ל כְּיָנָן דְּנִיתְּנוּ לִיהָנוֹת אֵין מוֹעֲלִין בָּהֶם.

א"כ אַף דְּאִיסּוּרָא מִיהוּ אִיכָּא דְּלָא נָפֵיק לְחֻלִּין לְגַמְרֵי וְהָוֵי שַׁפִּיר דָּבָר הַנָּדוּר מ"מ מַשְׁמַע לְהוּ לְהַתּוֹסָ' דְּאֵין דַּעַת הַנּוֹדֵר לְהַתְפִּיס בְּחוֹמַת יְרוּשָׁלַיִם כְּיָנָן דְּקִיל כ"כ וְלָא חָמִיר קֻדְשָׁתִ' לָא מַשְׁמַע לְהוּ לְאִינָשֵׁי דָּבָר קָדוֹשׁ וְנָדוּר לְהַתְפִּיס בּוֹ אֶלָּא אָמְרִינַן דַּעְתֵּיהּ לְהַתְפִּיס בְּקֻדְשַׁת יְרוּשָׁלַיִם דְּקָדוֹשׁ יוֹתֵר מא"י וְהוּא דָּבָר הַנִּרְאֶה לְעֵין כֹּל שֶׁהוּאחָמוּר בְּעֵינֵי הַבְּרִיּוֹת וּבָהּ מַתְפִּיס.

וְכְיָנָן שֶׁאֵינוֹ דָּבָר הַנָּדוּר קֻדְשַׁת זֶה לָאו נָדֵר הוּא אַף אָמְנָם לָמֵ"ד דְּמוֹעֲלִין וַחֲמִיר כ"כ ע"כ כִּי נָדַר בִּירוּשָׁלַיִם מַמָּשׁ קָא מַתְפִּיס. דַּחֲמִיר כ"כ עַד שֶׁמּוֹעֲלִין מש"ה מַקְשֶׁה הַשַּׁ"ס אִי ר"י ס"ל דְּמוֹעֲלִין הֵיכִי אָמַר דְּהָאוֹמֵר כִּירוּשָׁלַיִם לֹא אָמַר כְּלוּם הָא וַדַּאי לְפִי סְבָרָא זֹאת שַׁפִּיר אִית לָן לְמֵימַר דְּדַעַת הַנּוֹדֵר לִנְדּוֹר וּלְהַתְפִּיס בְּחוֹמַת יְרוּשָׁלַיִם מַמָּשׁ כְּיָנָן דְּמוֹעֲלִין בּוֹ וְלֹא בְּקֻדְשַׁת יְרוּשָׁלַיִם הַקְּדוֹשָׁה יוֹתֵר מִשְּׁאָר אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל ומ"ש הַתּוֹסָ' דְּלִתַּנָּא דִידַן דס"ל דְּהָאוֹמֵר כִּירוּשָׁלַיִם מִיתְּסַר מִשּׁוּם דְּבָאָה מְשִׁירֵי הַלִּישְׁכָּה אֶפְשָׁר דְּכַוָּנָתָם דְּלִהַאי מ"ד ס"ל אה"נ דְּמוֹעֲלִין בּוֹ כר"י דְּבָרַיְיתָא מש"ה מִיתְּפִיס בּוֹ שַׁפִּיר וְהַיְינוּ פְּלֻגְתַּיְיהוּ ומ"ש הַתּוֹסָ' שֶׁעֲשׂוּיָ' מִתְּרוּמַת הַלִּשְׁכָּה כַּוָּנָתָם לוֹמַר דְּמוֹעֲלִין ע"ש שֶׁהֶאֱרִיךְ טוּבָא בָּזֶה: שׁוּב רָאִיתִי שֶׁגַּם בס' קֶרֶן אוֹרָה עָמַד ע"ד הַתּוֹסָ' הַנַּ"ל.

ולי' לָא ס"ל כְּכָל הַנַּ"ל אֶלָּא אפי' בְּדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ מְעִילָה כְּיָנָן דעכ"פ אִיסּוּרָא אִיכָּא מַתְפִּיסִין בּוֹ ע"ש שֶׁהֶאֱרִיךְ בִּרְאָיוֹת: ע"ב תַּנְיָא חֻלִּין הַחֻלִּין כְּחֻלִּין בֵּין שֶׁאוֹכֵל לָךְ בֵּין שֶׁלֹּא אוֹכֵל לָךְ מֻוּתָּר בְּסֻוגְיָא זוֹ הֶאֱרִיךְ הָרַב בַּעַל משל"מ לְמַעֲנִיתוֹ בְּרוֹחַב דַּעְתּוֹ הַגְּדוֹלָה לְבָאֵר שִׁיטַת הָרַאשׁוֹנִים ז"ל וְאָמַרְתִּי אֵלְכָה וַאֲלַקֲטָה בַּאֲמָרִים אַחֲרֵי הַקּוֹצְרִים וְלִלְקוֹט שׁוֹשַׁנֵּי אִמְרֵיהוּ הַפְּנִינִים לְקָבְעָם כ"א בִּמְקוֹמוֹ בְּפִרוּשֵׁי הָרָן וְהָרֹא"ש ז"ל וְהַמָּקוֹם יהי' בְּעֶזְרִי וּמֵאֵת הַחוֹנֵן לָאָדָם דַּעַת אַף לְשֶׁאֵינוֹ הָגוּן כָּמוֹנִי אֶתְחַנָּן תְּחַנְּנִי וּתְלַמְּדֵנִי לְהָבִין דַּעַת קְדוֹשִׁים: בר"נ ד"ה תני' חֻלִּין שֶׁאוֹכֵל לְךָ כו' בְּשֶׁאוֹכֵל לְךָ פְּשִׁיטָא דְּשָׁרֵי.

וּבְשֶׁלֹּא אוֹכֵל לְךָ נָמֵי נְהִי דְּאִיכָּא לְמֵימַר כו' וּבְשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת כָּתַב בְּשֵׁם הרי"ץ ז"ל דְּגַם בְּשֶׁאוֹכֵל לְךָ חִידּוּשׁ הִשְׁמִיעָנוּ שֶׁאֲפִילּוּ יֹאמַר אוֹתוֹ בְּתָמִיהַ לָא מְהַנֵּי כְּלוּם הוֹאִיל וְלֹא הִזְכִּיר קָרְבָּן ע"כ וע' לְקַמָּן רֵישׁ פֶּרֶק שֵׁנִי (יג:) טַעְמָא דְּאָמַר חֻלִּין שֶׁאוֹכֵל לָךְ כו' וּפֵירְשׁוּ הָרָן וְהָרֹא"ש דְּוַדַּאי לְגוּפֵי' לָא אִצְטְרִיךְ כו' ע"ש וְלֹא ס"ל כְּהַהִ סְבָרָא דְּיֵשׁ בְּזֶה קְצָת חִדּוּשׁ דַּאֲפִי' אָמַר בְּתָמִיהַ וּלְכָךְ כָּתַב הָרָן ג"כ הָכָא דְּבִשְׁאוֹכֵל לְךָ פְּשִׁיטָא דְּשָׁרֵי: בא"ד וְקַשְׁיָא טוּבָא לָמָּה אָסוּר וְהָא מִשּׁוּם מְכֻלָּל לָאו אַתָּה שׁוֹמֵעַ הֵן צְרִיכִין לְמֵימְתֵי בָּהּ ולר"מ לֵית לֵיהּ וכ"ת לָא צְרִיכִין בְּהָא לְמִכְלַל לָאו אַתָּה שׁוֹמֵעַ הֵן.

כְּיָנָן דְּאָמַר לֹא חוֹלִין ע"כ קָרְבָּן הָוֵי לֵיתָא כו' עכ"ל וְהַתּוֹסָ' וְהָרֹא"ש קְיָימֵי הַאי סְבָרָא שֶׁדָּחָה הָרָן". וְהַאי דִּיחוּי חָזַר וְנִרְאָה וְהַתּוֹסָ' בֵּיאֲרוּ הֵיטֵב הַחִילּוּק בד"ה תַּנְיָא וְז"ל וְיֵשׁ לוֹמַר דְּלָא דָּמֵי דְּלִעֵיל לֹא אָמַר לֹא חֻלִּין אֶלָּא לְחֻלִּין בַּסַּת"ח וְאִם אַתָּה בָּא לֶאֱסוֹר צָרִיךְ אַתָּה לְפָרֵשׁ לְחֻלִּין כְּמוֹ לֹא חֻלִּין וְכְיָנָן דְּצָרִיךְ לְפָרֵשׁ כֵּוְלֵי הַאי חָשִׁיב מִכְלָל לָאו כו' דל"ל לר"מ מִכְלָל לָאו כו' אֲבָל הָכָא שֶׁאָמַר בְּפֵירוּשׁ לֹא חוֹלִין הָוֵי כְּאִלּוּ פֵּירֵשׁ דְּבָרָיו בְּהֶדְיָא לֹא חֻלִּין אֶלָּא קָרְבָּן וְהוֹאִיל אֵין כָּאן חֶסְרוֹן פִּתְרוֹן מְהַנֵּי אפי' לר"מ וְלָא חָשִׁיב מִכְלָל לָאו כו' וע' בַּטּוּר סי' ר"ד ובב"י וְלִכְאוֹרָה הָיָה נִרְאֶה דְּדַוְקָא אִם אָמַר לֹא חֻלִּין

בִּשְׁתֵּי תֵּיבוֹת נִפְרָדוֹת אֲבָל אִם אָמַר לְחֻלִּין בַּהֲבָרַת חוֹלָם לְחֻלִּין בִּנְשִׁימָה אַחַת רַק שֶׁבִּמְבָטָא לְשׁוֹנוֹ נִיכָּר שֶׁקּוֹרֵא הַלָּ"ד בְּחוֹלָם אֶפְשָׁר דְּיֵשׁ כָּאן חֶסְרוֹן פִּתְרוֹן וּצְרִיכִין לְמֵיתֵי לְמִכְלַל לָאו כו' אֲבָל רָאִיתִי בב"י שָׁם שֶׁכָּתַב וְהַדְּבָרִים מְבֹאָרִים שֶׁכְּשֶׁכָּתַב רַבֵּינוּ לְעֵיל סְתָם לֹא חֻלִּין שֶׁאוֹכַל לְךָ אָסוּר לְדִבְרֵי הָרֹא"שׁ כְּשֶׁאָמַר הַלָּ"ד בחול"ם הוּא דְּאִלּוּ בַּפַּתַ"ח כו' ע"ש וְכֵן רָאִיתִי בְּלֶחֶם מִשְׁנָה שכ' דְּבָרֵינוּ דְּקָאָמְרָה לַחֻלִּין שֶׁאוֹכַל לָךְ אָסוּר הוּא דְּאָמַר לֹא חֻלִּין בחול"ם וּמַאי דְּאָמְרִינַן בפ"ק סַבְרוּהָ הַיְינוּ דְּקָאָמַר לְחֻלִּין בַּפַּתַ"ח דְּצָרִיךְ לְפָרֵשׁ לְחֻלִּין כְּמוֹ לֹא חֻלִּין ולפ"ז אֵינוֹ מְדֻיָּק לְשׁוֹן הַלֶּחֶם מִשְׁנָה כְּפִי הַנִּדְפָּס "דְּאָמַר לֹא חֻלִּין בְּחוֹלָם".

שֶׁכָּתַב לֹא חֻלִּין בִּשְׁתֵּי תֵּיבוֹת מְפֹרָשׁ ל"א חֻלִּין וְסַיָּם בְּחוֹלָם דְּאִם אִיתָא דְּסַגִּי בַּהֲבָרַת הַחוֹלָם לְחוּד לֹא הָיָה צָרִיךְ לְכְתּוֹב בִּשְׁתֵּי תֵּיבוֹת לֹא חֻלִּין וְעוֹד דְּאִם הַחִילּוּק יהי' רַק בֵּין שֶׁיִּהְיֶה הַהֲבָרָה בְּחוֹלָם אוֹ בְּפַתָּח וא"צ לְהַפְרִיד הַלָּמֶד דְּלְחֻלִּין מִן הַתֵּיבָה חֻלִּין א"כ אַמַּאי דְּחֵיק לְעֵיל הגמ' לְאוֹקְמֵי מַתְנִיתִין דְּלָא כר"מ וַהֲלֹא בגמ' וּבַמִּשְׁנָה אִינָּנּוּ נָקוּד בִּנְקֻדּוֹת וְנִכְתַּב רַק הַתֵּיבָה לְחֻלִּין וא"כ אַמַּאי לָא מְשַׁנֵּי דְּכַוָּנַת הַמִּשְׁנָה בְּתֵיבַת לְחֻלִּין בחול"ם וּלְזֶה יֵשׁ לוֹמַר שֶׁכָּךְ הָיְתָה הַקַּבָּלָה בְּיָדָם לִקְרוֹת בַּמִּשְׁנָה לְחֻלִּין בְּפַתָּח וְלֹא יהי' הַדָּבָר זָר בְּעֵינֵי הַקּוֹרֵא שֶׁכֵּן מָצִינוּ בְּדִבְרֵי הָרָ"ן לְקַמָּן (דַּף ל"ה.

) בד"ה דִּיקָא נָמֵי דְּקָתָנֵי שֶׁנִּיתְּנוּ וְז"ל כְּלוֹמַר שֶׁכָּךְ הָיְתָה קַבָּלָה בְּיָדָם לִקְרוֹת נִיתְּנוּ בחיר"ק עכ"ל וְכֵן יֵשׁ לוֹמַר גַּם כָּאן שֶׁכֵּן הָיְתָה קַבָּלָה בְּיָדָם לִקְרוֹת לְחֻלִּין בְּפָתַח וּלְעוֹלָם עִיקַּר הַחִילּוּק בֵּין שֶׁיִּהְיֶה הַהֲבָרָה דְּלְחֻלִּין בַּפַּתַ"ח אוֹ בְּחוֹלָם וּבְקִרְיאַת לְחֻלִּין בְּחוֹלָם אַף דְּאֵינוֹ מַפְרִיד הַלָּמֶ"ד מֵחֻלִּין דְּלִישְׁתַּמַּע הֵיטֵב דְּקִרְיאָתוֹ הוּא לֹא חֻלִּין סַגִּי דְּלָא מִצְטָרְכִינַן לְמֵיתֵי לְמִכְלַל לָאו כו' אָמְנָם רָאִיתִי בְּשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת שֶׁכָּתַב לְהֶדְיָא לְחַלֵּק בֵּין לְחֻלִּין שֶׁאוֹכַל לְךָ דְּהַהוּא בָּרַיְיתָא לְהָא דְּלַחֻלִּין שֶׁאוֹכַל לְךָ דְּמַתְנִיתִן.

מִשּׁוּם דְּבַמַּתְנִיתִין הִיא תֵּיבָה אַחַת כו' וּלְכָשֵׁר וְלַדְּכֵי נָמֵי כּוּלְּהוּ חֲדָא תֵּיבָה נִינְהוּ וְהַגַּוָּסְחָא שֶׁבַּמִּשְׁנָה בִּדְפוּסִים שֶׁלָּנוּ אֵינוֹ מְדֻיָּק דְּגָרְסִי לְחֻלִּין בְּלֹא תי' לֹא וּלְכָשֵׁר וְלַדְּכֵי הַגִּירְסָא לָא כָּשֵׁר וְלָא דְּכֵי וְכַמּוּבָן] ע"כ נִרְאֶה דְּעִיקַּר הַחִילּוּק אִם הוּא מַסְמִיךְ הַלָּמֶ"ד לְהַתֵּיבָה חֻלִּין שֶׁהוּא כְּתֵיבָה אַחַת וּבֵין אִם שׁוֹהֶה מְעַט בְּקִרְיאַת הַלָּמֶ"ד וּבַהֲבָרַת חוֹלָם דְּמוּבָן לְכָל שֶׁקִּרְיאָתוֹ הוּא לֹא חֻלִּין וּבָזֶה א"צ לְמֵיתֵי לְמִכְלַל לָאו כו' כֵּן הוּא לְפִי שִׁיטַת הַתּוֹסָ' וְהָרֹא"שׁ אֲבָל הָרָ"ן לֹא נְהִירָא לוֹ הַחִילּוּק הַנַּ"ל וְדָחֵי לָהּ מִשּׁוּם דא"כ אַמַּאי לָא אוֹקְמֵי מַתְנִי' ג"כ כר"מ וְלֵימָא דְּלָא חֻלִּין קָאָמַר וְאֶפְשָׁר דְּגִירְסָתוֹ הִי' לֹא חֻלִּין בַּמִּשְׁנָה: שָׁם ד"ה וְאָמַר ר"א כו' וכ"ת אַפֵּ"ה הֵיכִי מָצֵי חָיֵיל כו' לָאו קוּשְׁיָא הִיא דה"מ בְּמַתְנִיתִין כו' אֲבָל הַאי דְּמְסַיֵּים לֹא אוֹכַל לָךְ אָסוּר מַשְׁמַע וַאֲפִי' לר"מ עכ"ל כָּתַב ע"ז המשל"מ וא"ת מנ"ל לִסְתָּמָא דְּתַלְמוּדָא דְּהָאוֹמֵר לָא חֻלִּין לֵיהֱוֵי לְפִיכָךְ לֹא אוֹכַל לָךְ דַּאֲפִי' ר"מ מוֹדֶה בָּזֶה עַד שֶׁיִּקְשֶׁה עָלֵינוּ דר"מ אדר"מ וְנִרְאֶה דְּהַתַּלְמוּד הֶזֹּקְשָׁה אֵלָיו חֲלֻקָּה זוֹ דְּסֵיפָא אַמַּאי קָתָנֵי לָהּ בפ"ע.

וְלִיעָרְבִינְהוּ בְּהָנְהוּ חֲלוּקוֹת דְּרִישָׁא וְלִיתְנֵי חֻלִּין הַחֻלִּין כְּחֻלִּין. לְחֻלִּין בֵּין שֶׁאוֹכַל לְךָ בֵּין שֶׁלֹּא אוֹכַל לָךְ מֻוָתָּר דְּהָא הָאוֹמֵר לַחֻלִּין שֶׁאוֹכַל לָךְ לר"מ שָׁרֵי דְּהָא מַתְנִיתִין דְּאָסַר אוֹקְמָא בגמ' דְּלָא כר"מ כו' וּמִכֹּחַ זֶה הוֹכִיחַ דְּסֵיפָא זוֹ מִלְּתָא אַחֲרִיתִי אָתֵי לְאַשְׁמוֹעִינַן

דְּהַיְינוּ דהי' עוֹלָה עַל הַדַּעַת דְּהָאוֹמֵר לְחֻלִּין לֹא אוֹכַל דְּיהֵי' אָסוּר אפי' לר"מ דל"ל מִכְּלָל לָאו אַתָּה שׁוֹמֵעַ הֵן.

מְשׁוּם דְּסֵיֵּים בִּדְבָרָיו וְאָמַר לֹא אוֹכַל לְךָ וְהַיְינוּ מְפָרְשִׁים דְּבָרָיו לֹא חֻלִּין יְהֵא לְפִיכָךְ לֹא אוֹכַל לָךְ קָתָנֵי סֵיפָא דְּאַפֵּ"ה שָׁרֵי. וע"ז הִקְשׁוּ כֵּיוָן דל"ש כָּאן מִכְּלָל לָאו אַתָּה שׁוֹמֵעַ הֵן אַמַּאי שָׁרֵי ה"ז דּוֹמֶה לְקָרְבָּן לֹא אוֹכַל לָךְ דְּאָסוּר אַלִּיבָּא דר"מ וְתֵירְצוּ הַאי תַּנָּא סָבַר לַהּ כר"מ בַּחֻדָּא וּפְלִיג עלי' בַּחֻדָּא ס"ל כְּוָוֹתֵי' בַּחֻדָּא דנ"ל מִכְּלָל לָאו אַתָּה שׁוֹמֵעַ הֵן וּפְלִיג עלי' בַּחֻדָּא דְּלְקָרְבָּן לֹא אוֹכַל לָךְ וְלֹא מְשׁוּם דְּס"ל דְּכֹל שֶׁאוֹמֵר לְקָרְבָּן בְּלָמֶ"ד פְּתוּחָה מַשְׁמַע לֹא.

דא"כ בְּבָרַיְיתָא דְּקָתָנֵי לַחֻלִּין לֹא אוֹכַל לָךְ בְּלָמֶ"ד פְּתוּחָה אַמַּאי שָׁרֵי וכ"ת מְשׁוּם דְּהָוֵי מִכְּלָל לָאו אַתָּה שׁוֹמֵעַ הֵן הָא לֵיתָא דְּכָל שֶׁסֵּיֵּים לֹא אוֹכַל לְךָ פֵּירוּשׁוֹ לְפִיכָךְ לֹא תּוֹכַל לְךָ אֶלָּא פְּשׁוּטָן שֶׁל דְּבָרִים כָּךְ הוּא.

אוֹ שֶׁיְּהֵא קָרְבָּן מַה שֶּׁלֹּא אוֹכַל פְּשִׁיטָא דְּשָׁרֵי אוֹ אִם פֵּירוּשׁוֹ לֹא קָרְבָּן מַה שֶּׁלֹּא אוֹכַל לָךְ הָא מַה שֶּׁיֹּאכַל יהי' קָרְבָּן הָא נָמֵי שָׁרֵי דְּהָא ס"ל כר"מ דל"ל מִכְּלָל לָאו אַתָּה שׁוֹמֵעַ הֵן וְרַב אַשִׁי תֵּירֵץ הָא דְּאָמַר לְחֻלִּין פי' בָּרַיְיתָא דְּקָתָנֵי לַחֻלִּין לֹא אוֹכַל לָךְ מֻוּתָּר דְּאָמַר בשב"א תַּחַת הַלָּמֶ"ד הִלְכָךְ לֵיכָּא לְמֵימַר לֹא חֻלִּין קָאָמַר דבשב"א אֵין לְפָרֵשׁ כְּלָל כְּמוֹ לֹא מַאי אָמַרְתָּ חֻלִּין יְהֵא מַה שֶּׁלֹּא אוֹכַל לָךְ הָא מַה שֶּׁאוֹכַל לְךָ יְהֵא קָרְבָּן הָא ל"ל לר"מ מִכְּלָל לָאו אַתָּה שׁוֹמֵעַ הֵן.

וְהָא דְּאָמַר לְחֻלִּין בַּפַּתַ"ח כְּלוֹמַר הַךְ דְּמְדַמֵּית לָהָא דְּלְקָרְבָּן לֹא אוֹכַל לָךְ הוּא אִם אָמַר בְּלָמֶ"ד פְּתוּחָה. וּבְגִמ' שֶׁלְּפָנֵינוּ אִיתָא הָא דְּאָמַר לֹא לְחֻלִּין והב"ח הִגִּיהַּ לֹא חֻלִּין.

וּכְפִי הַנִּרְאֶה שֶׁתֵּיבַת לֹא מְיֻתָּר וצ"ל לְחֻלִּין בַּלָּמֶד פְּתוּחָה ותי' לֹא הוּא פֵּירוּשׁ שֶׁמִּשָּׁמְעוֹ דְּלָמֶ"ד פְּתוּחָה הוּא לֹא וע' בְּדַף י"ג ע"א גַּבֵּי לְאִימְרָא כְּאִימְרָא בָּרָ"ן ד"הל"ק כו' כָּתַב וְאִיכָּא דְּגָרְסִי הָא דְּאָמַר לְאִימְרָא כְּלוֹמַר בשב"א תַּחַת הַלָּמֶ"ד הָא דְּאָמַר לְאִימְרָא כְּלוֹמַר בַּפַּתַ"ח תַּחַת הַלָּמֶ"ד וְגִירְסָא הַנָּ"ל הוּא כְּפִי פֵּירוּשׁ הָרִאשׁוֹן שֶׁבָּרָ"ן לְפִי הַגִּירְסָא דְּגָרִיס לְחֻלִּין בְּנָא"ו: וּלְגִירְסַת הָרָאָבָ"ד דְּגָרִיס לְחֻלִּין בְּלֹא וָאו אֶלָּא בַּיּוֹ"ד אַחַר הַלָּמֶד הַשֵּׁנִי וּמְפָרֵשׁ דְּכַנָּוָנָתוֹ לְחַלּוֹת תּוֹדָה וּפָרִיךְ הגמ' עַל סֵיפָא דְּקָתָנֵי לַחֻלִּין לֹא אוֹכַל לָךְ מֻוּתָּר מֵהָא דְּלְקָרְבָּן לֹא אוֹכַל לָךְ ר"מ אוֹסֵר דְּכֹשֵׁם דְּהָתָם מְפָרְשִׁים דְּלְקָרְבָּן יְהֵא לְפִיכָךְ לֹא אוֹכַל לָךְ וּמְשׁוּם הָכִי אָסַר הָכִי נָמֵי הָכָא נִימָא דְּלְחֻלִּין יְהֵא לְפִיכָךְ לֹא אוֹכַל לָךְ וּלְחֻלִּין הַיְינוּ חַלּוֹת תּוֹדָה וּמְתָרֵץ רַב אַשִׁי אִין ה"נ דְּאִם הי' אוֹמֵר לְחֻלִּין בשב"א הי' אָסוּר אֲבָל הַבָּרַיְיתָא מַיירֵי דְּאָמַר לְחֻלִּין בַּפַּתַ"ח וּלְפִי גִּירְסָא זוֹ ל"ג בְּסֵיפָא דְּמִילְתָא דְּרַב אַשִׁי דְּמַשְׁמַע לָא לֵיהֱוֵי חֻלִּין "אֶלָּא כְּקָרְבָּן" שְׁתֵּי תֵּיבוֹת אֵלּוּ אֶלָּא כְּקָרְבָּן לֵיתָא אֶלָּא לָא לֵיהֱוֵי חֻלִּין לְחוּד וְכֵן הוּא בְּשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת וע' במש"ל שָׁם הַחִילּוּקִי דִּינִים שֶׁבֵּין שְׁתֵּי הַגִּירְסָאוֹת: בתו' ד"ה אֵימָא סֵיפָא כו' וא"ת וְהָא מוּכָח לְעֵיל כו' וי"ל דס"ד הַשְׁתָּא כֵּיוָן דְּאָמַר לֹא חֻלִּין לֹא אוֹכַל לָךְ לְהוֹכִיחַ סוֹפוֹ שֶׁל אִיסּוּר בָּא הִלְכָךְ אפי' לר"מ מִיפְּשָׁט לְחֻלִּין בַּפַּתַ"ח כְּמוֹ לְחֻלִּין דְּלָא דָּמֵי כו' יֵשׁ לְהַגִּיהַּ בְּדִבְרֵיהֶם שכצ"ל דס"ד הַשְׁתָּא דְּכֵיוָן דְּאָמַר לְחֻלִּין [בַּפַּתַ"ח] שֶׁלֹּא אוֹכַל לְךָ הוֹכִיחַ סוֹפוֹ שֶׁלְּאִיסּוּר בָּא הִלְכָךְ אפי' לר"מ מִיפְּשָׁט פְּשִׁיטָא לי' לְחֻלִּין בַּפַּתַ"ח כְּמוֹ לֹא חֻלִּין דְּלָא דָּמֵי לְחֻלִּין דְּמַתְנִיתִין כו' וְכֵן אִיתָא הגי' במש"ל שָׁם ע"ש שֶׁכָּתַב שֶׁהַתּוֹסָ' מְחֻלָּקִים עִם הָרָ"ן מִן הַקָּצֶה אֶל הַקָּצֶה בִּסְבָרוֹת הַפּוּכוֹת

דְּהַתּוֹסָ' סָבְרִי לְפִי הַמַּסְקָנָא דְּדַוְקָא הֵיכִי דְּאִיכָּא הוֹכָחָה בִּתְחִלַּת דְּבָרָיו מְהַנֵּי לר"מ וּלְפִיכָךְ הָאוֹמֵר לֹא חֻלִּין שֶׁאוֹכַל לְךָ אוֹ אִם אָמַר לֹא חֻלִּין שֶׁלֹּא אוֹכַל לְךָ נָמֵי אָסוּר מִשּׁוּם דה"ק לֹא חֻלִּין אֶלָּא קָרְבָּן לְפִיכָךְ לֹא אוֹכַל לָךְ אֲבָל אִם אָמַר לַחֻלִּין לֹא אוֹכַל לָךְ בַּפַּת"ח שָׁרִי וכ"ש לְחֻלִּין שֶׁאוֹכַל לְךָ (וּבְדָפוּס שָׁם ט"ס) דְּהַיְינוּ מַתְנִיתִין דְּמוֹקְמִינַן דְּלָא כר"מ: הֲרֵי מְבֹאָר דְּבָאוֹמֵר לֹא חֻלִּין דְּלִתַּנּוֹס' מְהַנֵּי אַלִּיבָּא דר"מ וּלְהָרָ"ן לָא מְהַנֵּי וּבְאוֹמֵר לְחֻלִּין [בַּפַּת"ח[לֹא אוֹכַל לְךָ דְּלִתַּנּוֹס' לְפִי הַמַּסְקָנָא לָא מְהַנֵּי וְאַלִּיבָּא דְּהָרָ"ן מְהַנֵּי לר"מ וְהֵם סְבָרוֹת הֲפוּכוֹת מִן הַקָּצָה אֶל הַקָּצָה: בפי' הָרֹא"ש ד"ה נַעֲשֶׂה כְּאוֹמֵר לְקָרְבָּן יְהֵא כו' ואע"ג דְּקָאָמַר לְקָרְבָּן בַּפַּת"ח מְפָרְשִׁים לֵיהּ כְּאִלּוּ אָמַר בַּחֲטָף כו' עכ"ל ע"ל (דַּף י"ג.

) בְּהָרֹא"ש ד"ה הָא דְּקָאָמַר לְאִימְּרָא וּבְדַף ט"ו ע"ב בְּהָרֹא"ש ד"ה לְקָרְבָּן לֹא אוֹכַל לָךְ לְאַשְׁמוּעִינַן דְּשָׁנֵי לֵיהּ לר"מ בֵּין לְקָרְבָּן בשב"א בֵּין לְקָרְבָּן בַּפַּת"ח וְלִכְאוֹרָה נִרְאֶה שֶׁהַדְּבָרִים סוֹתְרִים למ"ש כָּאן אָכֵן עיי' במש"ל שָׁם שֶׁכָּתַב דְּהָכָא פֵּירֵשׁ לס"ד דְּתַלְמוּדָא דְּהָוֵי ס"ל דר' אַבָּא אַף בַּפַּת"ח אָמְרָהּ לְמִילְּתֵי' וְשָׁם בֵּיאֵר לָנוּ הַתַּלְמוּד אֲמִיתַּת דִּבְרֵי ר' אַבָּא דְּלָא אֲמָרָהּ כ"א בְּאוֹמֵר בשב"א וע' מ"ש הב"י בְּטוּר ע"ש: בר"נ ד"ה בְּעִיקָּרוֹ קָא מַתְפִּיס כו' וְאִיכָּא דְּקַשְׁיָא לֵיהּ דְּהָא אפי' אִם תִּמְצָא לוֹמַר דְּבַהַשְׁתָּא קָא מַתְפִּיס כו' אַכַּתִּי לִיתְסַר דְּהָא אָסוּר לְטָמֵאִים מֻחֲמַת נִדְרוֹ תּוּ אַקְשֵׁי וְהָא אִיכָּא חָזֶה וְשׁוֹק שֶׁאָסוּרִים לַזָּר מֻחֲמַת נִדְרוֹ וּלְדִידִי ל"ק דְּאִי מֻחֲמַת נִדְרוֹ הָיָה רָאוּי שֶׁיֵּאָסֵר לְכָל דְּהוּא הָא אַקְדָּשֵׁי' וְאָסְרִי' אכ"ע.

אֶלָּא דִּלְבָתַר זְרִיקַת דָּמִים פָּקַע לי' נִדְרָא וְאִיסּוּרָא דְּטְמֵאִים וְזָרִים לֹא מֻחֲמַת נִדְרוֹ הוּא אֶלָּא אִיסּוּרָא דְּרַמֵי רַחֲמָנָא עלי' כו' כו' וְהַיְינוּ טַעְמָא דְּמַתְפִּיס בְּחַלַּת אַהֲרֹן וּבִתְרוּמָתוֹ מַוְתָּר כו' כָּךְ נִרְאֶה בְּעֵינַי עכ"ל הַמְעַיֵּן בְּחִדּוּשֵׁי הָרַשְׁבָּ"א יִרְאֶה שֶׁהָרַשְׁבָּ"א הוּא הוּא הַמַּקְשֶׁה קַוּשְׁיָיתוֹ הַנַּ"ל וְתֵירֵץ ג"כ יָפֶה קָרוֹב לִדְבָרֵי הָרָ"ן אֶלָּא שֶׁשִּׁנֵּי נְבִיאִים אֵינָם מִתְנַבְּאִין בְּסִגְנוֹן אֶחָד וּמֻחֲמַת זֶה מַסִּיק הָרָ"ן בְּתֵירוּצוֹ בְּלָשׁוֹן כָּךְ נִרְאֶה בְּעֵינַי וְרָאוּי לְהַעְתִּיק כָּאן תֵּירוּצוֹ שֶׁל הָרַשְׁבָּ"א וְהַמִּתְבּוֹנֵן בּוֹ יִרְאֶה הַחִילּוּק בְּדִבְרֵיהֶם.

שֶׁעַל הַקַּוּשְׁיָא שֶׁהִקְשָׁה מִתְּחִלָּה וְהָא עֲדַיִן אָסוּר לְטָמֵאִים מֻחֲמַת נִדְרוֹ תֵּירֵץ דְּהַאי דְּאָסוּר לְטָמֵאִים הַיְינוּ מִשּׁוּם דִּרְכִיב אַכַּתִּפֵּי' דְּגַבְרָא וּכְשֶׁיִּטַּהֵר לָעֶרֶב נִסְתַּלֵּק הָאִיסּוּר וְחָזַר גַּבְרָא לְהֶיתֵּרוֹ.

אֲבָל אִיסּוּר נִדְרוֹ כְּבָר פָּקַע לְאַחַר זְרִיקַת דָּמִים. וְעַל הַקַּוּשְׁיָ' מֵחָזֶה וְשׁוֹק שֶׁאָסוּר לְזָרִים אפי' לְאַחַר זְרִיקַת דָּמִים תֵּירֵץ שֶׁאֵינוֹ מֻחֲמַת נִדְרוֹ שֶׁהֲרֵי יָצָא מִתּוֹרַת נָזִיר כֵּיוָן שֶׁאַחַר שֶׁנֶּאֱסַר מֻחֲמַת נָזִיר לְכָל הַוּתֵּר אֶלָּא שֶׁנֶּאֶסְרוּ לְזָרִים מֻחֲמַת שֶׁהַתּוֹרָה זָכְתָה אוֹתָן לַכֹּהֲנִים לִהְיוֹת כְּנִכְסֵיהֶן וְשֶׁלֹּא יִזְכֶּה אַחֵר בַּאֲכִילָתָן וְדָבָר הָאָסוּר הוּא וְלֹא דָּבָר הַנָּדוּר כו' וּמִן הַטַּעַם הַזֶּה פֵּירְשָׁה הָרָאָבָ"ד ז"ל הַהִיא דִּכְחַלַּת אַהֲרֹן וְכִתְרוּמָתוֹ פי' מְשׁוּם דִּנְכְסֵי כֹּהֵן הֵם עיי"ש בָּרַשְׁבָּ"א עוֹד לְקַמָּן ד"ה כְּחַלַּת אַהֲרֹן וְכִתְרוּמָתוֹ שְׁבִּיאֵר יוֹתֵר מ"ט לָא קָרֵי לְהוּ דָּבָר הַנָּדוּר דאע"ג דְּצָרִיךְ לְקָרוֹת לְהוּ שֵׁם מ"מ לָאו כְּקָרְבָּן הֵם שֶׁהֲרֵי מֻוָּתָּרִים אפי' לְמִקְנַת כַּסְפּוֹ שֶׁל כֹּהֵן אֶלָּא הֲרֵי הֵם כְּנִכְסֵי כֹּהֵן וְלֹא זָכָה אוֹתָן רַחֲמָנָא אֶלָּא לַכֹּהֵן וּבְנֵי בֵּיתוֹ וְדָבָר הָאָסוּר הוּא משא"כ בִּבְכוֹר שֶׁהוּא קָרְבָּן וְאָסוּר לְכָל חוּץ מִזִּכְרֵי כְּהֻנָּה וְהֵבִיא עוֹד שֶׁיֵּשׁ מִי שֶׁפֵּירֵשׁ דְּחַלָּה וּתְרוּמָה דָּבָר הָאָסוּר הוּא וַדַּאי דְּהָא אפי' קוֹדֶם שֶׁקָּרָא עלי' שָׁם כָּל הַכְּרִי וְכָל הָעִיסָּה אֲסוּרִים לְכָל וַאֲפִי' לְכֹהֵן וְלֹא הֻוְצְרַךְ לִקְרוֹת שָׁם לֶאֱסוֹר אֶלָּא

לְהַתִּיר הַשְּׁאָר לְזָרִים וּלְהַתִּיר הֵם עַצְמָן לְכֹהֵן משא"כ בִּבְכוֹר שא"צ לְהַקְדִּישׁוֹ לְהַתִּירוֹ וְלֹא לְהַתִּיר דָּבָר אַחֵר עַל יָדוֹ וְאִם תֹּאמַר מַעְשֵׂר בְּהֵמָה דְּתָנֵינַן בְּפִרְקִין דִּלְקַמָּן [וְהוּא בְּדַף י"ח ע"ב אִם כְּמַעֲשֵׂר בְּהֵמָה נָדֶר אָסוּר] דְּהָוֵי מַתְפִּיס בְּדָבָר הַנָּדוּר מִפְּנֵי מָה אָסוּר וַהֲלֹא מַעְשֵׂר בְּהֵמָה מֻוָּתָר הוּא לְכָל אָדָם יוֹתֵר מִן הַחַלָּה וְהַתְּרוּמָה וְיֵשׁ לוֹמַר דְּקְרִיאַת הַשֵּׁם דְּמַעְשֵׂר בְּהֵמָה לֹא לְהַתִּיר אֶת הָעֵדֶר [וּבִדְפוּס כ' הַנָּדֶר וְהוּא ט"ס] בְּקְרִיאָתוֹ כְּחַלָּה וְכִתְרוּמָה שֶׁאֵין הָעֵדֶר אָסוּר בַּאֲכִילָה קוֹדֶם הַפְרָשַׁת הָעֲשִׂירִי אֶלָּא מִצַּד עַצְמוֹ הוּא חַיָּיב לִקְרוֹת לוֹ שֵׁם וְלֶאֱסוֹר הָעֲשִׂירִי בְּעַצְמוֹ שֶׁהָיָה מֻוָּתָר מִתְּחִלָּה הוּא שֶׁקּוֹרֵא לוֹ שֵׁם וְהָוֵי כְּדָבָר הַנָּדוּר ע"כ דְּבָרָיו הַטְּהוֹרִים וְהָעְתַּקְתִּי כָּל זֶה לְבֵיאוּר דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' וְהָרֹא"שׁ שֶׁיִּתְבָּאֵר בְּדִבּוּר הַסָּמוּךְ: וְהִנֵּה גַּם הָרֹא"שׁ בְּפֵירוּשׁוֹ כָּאן כָּתַב כְּדַעַת הַיֵּשׁ מִי שפי' שֶׁהֵבִיא הָרַשְׁבָּ"א וְז"ל בד"ה כְּחַלַּת אַהֲרֹן וְכִתְרוּמָתוֹ ואע"ג דְּמִתְסַר ע"י פִּיו לָא הָוֵי דָּבָר הַנָּדוּר דְּהָא מֵעִיקָּרָא נָמֵי הוּא אָסוּר מִשּׁוּם טֶבֶל וּפִיו לֹא אָסַר אֶלָּא הִתִּיר שֶׁהוֹצִיא הַשִּׁירִים מִידֵי טֶבֶל עכ"ל וכ"כ הַתּוֹסָ' וְהַגָּאוֹן ר' עֲקִיבָא אַיֶּיגֶר ז"ל בְּתוֹסַפְתּוֹ עַל מִשְׁנָיוֹת הִקְשָׁה הָא מַשְׁכַּחַת דְּקָרָא שֵׁם תְּרוּמָה בְּשִׁבֳּלִים דְּלָא הָוֵי אָסוּר מִשּׁוּם טֶבֶל וע"י פִּיו שֶׁקָּרָא שֵׁם תְּרוּמָה אָסַר מִיהוּ לְזָרִים עיי"ש וְהָרַשָׁ"שׁ בְּהַגָּהוֹתָיו הֵעִיר ג"כ מִדַּעְתּוֹ לָזֶה וּמַה שֶּׁכָּתַב שָׁם נ"מ בֵּין טַעַם הָרֹא"שׁ לְטַעַם הָרַ"ן לְעִנְיַן אִם הִתְפִּיס בִּבְכוּרִים דְּלְטַעַם הַתּוֹסָ' וְהָרֹא"שׁ אָסוּרִין דַּהֲרֵי אֵינָם אוֹסְרִים אֶת הַגֹּרֶן וּלְטַעַם הָרַ"ן הוּא מִסְתַּפֵּק וּלְבַסּוֹף מַסִּיק דלכ"ע מֻוָּתָר כֵּינָן דְּאָמְרִינַן בְּמַכּוֹת (ד' י"ט.

) שֶׁאֵין חַיָּבִין עֲלֵיהֶן עַד שֶׁיִּרְאוּ פְּנֵי הַבַּיִת וְאָמְרִינַן שָׁם שֶׁבַּחוּץ הֲרֵי הֵן כְּחֻלִּין לְכָל דִּבְרֵיהֶם. א"כ הַפְרָשָׁה אֵינָהּ אוֹסֶרֶת וְלָכֵן הַמַּתְפִּיס בָּהֶן בכ"ע מֻוָּתָר לְכֻלֵּי עָלְמָא עיי"ש.

יֵשׁ לְהָעִיר ע"ז ממ"ש לְמַעְלָה בְּדִבְרֵי הַיֵּשׁ מִי שֶׁפֵּירֵשׁ במ"ש הָרַשְׁבָּ"א מֵהָא דְּמַעְשֵׂר בְּהֵמָה דְּהָוֵי דָּבָר הַנָּדוּר וְהִנֵּה מַה שֶּׁהִקְשָׁה הגרע"א ז"ל עַל טַעַם הָרֹא"שׁ דְּתְּרוּמָה לָא הָוֵי דָּבָר הַנָּדוּר דְּפִיו לֹא אָסַר אֶלָּא הִתִּיר שֶׁהוֹצִיא הַשִּׁירִים מִידֵי טֶבֶל כְּבָר קַדְּמָהוּ הַגָּאוֹן מהרי"ט ז"ל בָּראשׁוֹנוֹת סי' נ"ג שֶׁמִּתְּחִלָּה הֵבִיא שָׁם מ"ש הָרַ"ן לְפָרֵשׁ הַטַּעַם דְּקָרִינַן חַלָּה וּתְרוּמָה דָּבָר הָאָסוּר וְלֹא דָּבָר הַנָּדוּר דְּכֵיוָן דְּאֵינוֹ אָסוּר לְכֹל אֶלָּא לְזָרִים הָאִיסּוּר אֵינוֹ מֻחְמָת נִדְרוֹ אֶלָּא אִיסּוּרָא דְּרָמֵי רַחֲמָנָא עלי' וגזה"כ הוּא וּבְרִישׁ פ' שֵׁנִי כ' הָרַ"ן שֶׁהֲרֵי כְּשֶׁהִפְרִישָׁן לֹא פֵּירֵשׁ שֶׁאוֹסֵר לְזָרִים וְכָתַב המהרי"ט אַחַ"כ וְאֵין לִטְעוֹת בְּדִבְרֵי הָרֹא"שׁ ז"ל שָׁכָתַב שָׁם ואע"ג דְּמִתְסַר ע"י פִּיו לָא הָוֵי דָּבָר הַנָּדוּר דְּהָא מֵעִיקָּרָא נָמֵי הָוֵי אָסוּר מִשּׁוּם טֶבֶל וּפִיו לֹא אָסַר אֶלָּא הִתִּיר כו' דְּלִכְאוֹרָה מַשְׁמַע שֶׁדִּבְרֵי הָרֹא"שׁ חֲלוּקִין עַל הָרַ"ן שֶׁהָרֹא"שׁ ס"ל דמש"ה קָרֵי לָהּ דָּבָר הָאָסוּר שֶׁפִּיו לֹא גָּרְמָה לוֹ אִיסּוּר דבלא"ה הָיָה בּוֹ אִיסּוּר טֶבֶל וְהָא לֵיתָא דע"כ קְרִיאַת שֵׁם גָּרְמָה לוֹ דְּהָא מִיתְּשַׁל עָלָיו וְחוֹזֵר לִהְיוֹת חֻלִּין וּמַתִּירוֹ לְזָרִים שֶׁיַּפְרִישׁ עָלָיו מִמָּקוֹם אַחֵר וְעוֹד דְּהָא אִיכָּא תְּרוּמָה אע"פ שֶׁלֹּא הָיְתָה תְּחִלָּה בְּאִיסּוּר טֶבֶל כְּגוֹן שֶׁעֲדַיִין לֹא נִגְמְרָה מְלַאכְתָּן שֶׁמֻּוָּתָר לֶאֱכֹל מֵהֶעַרַאי כו' [וּדְבָרָיו אֵלּוּ הֵן הֵן מַה שֶּׁהֵעִיר בָּהֶן הגרע"א ז"ל] אֶלָּא דִּבְרֵי הָרֹא"שׁ ז"ל כָּךְ הֵם שֶׁבָּא לְהַכְרִיעַ דְּאִיסּוּר תְּרוּמָה וְחָלָה לָאו דָּבָר הַנָּדוּר הֵם אֶלָּא דָּבָר הָאָסוּר אע"פ שע"י קְרִיאַת שֵׁם בָּא תֵּדַע שֶׁהֲרֵי סְתָם תְּרוּמָה שֶׁנִּיטְּלָה אַחַר גְּמַר מְלַאכָה מֵעִיקָּרָא בְּאִיסּוּר טֶבֶל קַיְימָא.

א"כ דִּבְרֵי פִּיו לֹא הוֹעִילוּ כְּלוּם אֶלָּא לְהוֹצִיא הַשִּׁירַיִים לְחֻלִּין הִלְכָךְ ע"כ לָאו דָּבָר הַנָּדוּר הוּא אֶלָּא ע"י שֶׁקָּרָא עָלָיו שֵׁם תְּרוּמָה נִתְפְּסָה בָּהּ קְדֻשָּׁה וַאֲסוּרָה לְזָרִים וּכְמוֹ שֶׁאָסַר

הַכָּתוּב חֵלֶב וְדָם כֵּן אָסַר הַכָּתוּב לְזָרִים מִדִּכְתִיב וְכָל זָר לֹא יֹאכַל קוֹדֶשׁ וְהָרָ"ן ז"ל נָתַן טַעַם אַחֵר בְּדָבָר כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ אָסוּר לְכָל מַחֲמַת שֶׁקָּרָא עָלָיו שֵׁם תְּרוּמָה כְּמוֹ כְּשֶׁקָּרָא עַל הַכֹּהֵן שֵׁם קָרְבָּן סְתָם שֶׁנֶּאֱסַר לְכָל הָעוֹלָם עכ"ל וע' בְּנִימּוּקֵי יוֹסֵף שֶׁעִם הִלְכוֹת הָרַמְבַּ"ן ז"ל: ד' יב תוס' ד"ה אֶבָל נוֹתָר וּפִגּוּל בְּאִיסּוּר נוֹתָר וּפִגּוּל קָא מַתְפִּיס כו' וא"ת מ"מ תִּפְשׁוֹט בַּעְיָא כִּי הֵיכִי דְּאָמַר הָכָא דאע"ג דְּאִיכָּא לְמֵיתְלֵי בְּדָבָר הָאָסוּר דְּהַשְׁתָּא אַפֵּ"ה תָּלִינַן לֵיהּ בְּדָבָר [הַנָּדוּר] דְּמַעִיקָּרָא ה"נ [אע"ג] דְּאִיכָּא לְמֵיתְלֵי בְּהֶיתֵּרָא דְּהַשְׁתָּא כו' וי"ל דל"ד הָכָא שס"ס מוֹכִיחַ שֶׁלְּאִסּוּר עַצְמוֹ מְכַוְּנִין כִּי תָּלִינַן בְּדָבָר [הַנָּדוּר] אֲבָל לְעִיל דְּאִיכָּא לְמֵיתְלֵי בְּהֶיתֵּר דְּהַשְׁתָּא וְלֹא בָּא לֶאֱסוֹר עַצְמוֹ אִיכָּא לְמֵימַר בְּהֶיתֵּר מַתְפִּיס כצ"ל לְפִי הַמֻּסְגָּר בִּשְׁנֵי חֲצָאֵי לְבָנָה מְרֻוָּבָּעִים.

וע' בְּנָזִיר (דַּף כ"ב.) בתו' ד"ה מַר זוּטְרָא כו' בסה"ד מ"ש שָׁם וְדָחֵי הַשַּׁ"ס דְּלָא תִּפְשׁוֹט כו' דְּדַוְקָא בִּבְשַׂר שְׁלָמִים לְאַחַר זְרִיקָה שֶׁיֵּשׁ קְדֻשָּׁה עֲדַיִן בְּבָשָׂר דְּאָסוּר לֶאֱכוֹל חוּץ לִירוּשָׁלַיִם וְאָסוּר לֶאֱכוֹל בְּטֻמְאַת הַגּוּף כו' אָדָם טוֹעֶה לְהַתְפִּיס גַּם לְאַחַר זְרִיקָה אֲבָל גַּבֵּי אִשֶּׁה שֶׁנְּדָרָה בְּנָזִיר וְשָׁמְעָה חֲבֶרְתָּהּ וְאָמְרָה וַאֲנִי וְשָׁמַע בַּעְלָהּ שֶׁל רִאשׁוֹנָה וְהֵפֵר לָהּ י"ל דְּנַדַּאי אַדַּעְתָּא דְּמֵעִיקָּרָא מִיתְפָּס דְּאִי בִּדְצַנְצַנָּא (פי' לְאַחַר שֶׁנִּצְטַנֵּן שֶׁהֵפֵר לָהּ בַּעְלָהּ) מִתְפִּיס בְּמַאי תִּטְעֵי לְהַתְפִּיס אַחַר הַהֶפֶרָה עיי"ש וְלִכְאוֹרָה קָשֶׁה לפ"ז מַאי פְּשִׁיט מֵהַהִיא דְּאֵיזֶה אִיפֶּר הָאָמוּר בַּתּוֹרָה הָאוֹמֵר יוֹם זֶה כַּיּוֹם שֶׁמֵּת בּוֹ אָבִיו דקס"ד דְּאָמַר סְתָם יוֹם זֶה כְּחַד בְּשַׁבָּא ואע"ג דְּאִיכָּא טוּבָא חַד בְּשַׁבָּא דְּהֶיתֵּרָא וְקָתָנֵי אָסוּר אַלְמָא בְּעִיקָּרוֹ קָא מַתְפִּיס הָא יֵשׁ לִדְחוֹת שָׁאנֵי הָתָם דל"ל דְּתִתְפִּיס בְּהָנָךְ חַד בְּשַׁבָּא דְּהֶיתֵּרָא דְּהָא בְּמַאי טָעֵי לְמֵיתְפַּס בְּהוּ כֵּיוָן דְּהָנָךְ יוֹמֵי אָכִיל בְּהוּ בָּשָׂר וע' בפי' הָרֹא"ש שֶׁכָּתַב בְּהֶדְיָא דְּאִיכָּא כַּמָּה חַד בְּשַׁבָּא דְּאָכִיל בְּהוּ בָּשָׂר וְלוּלֵי פי' הָרֹא"ש הי' אֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ דְּגַם בְּאֵינָךְ חַד בְּשַׁבָּא לָא אָכִיל בָּשָׂר אֲבָל לֹא בְּתוֹרַת נֶדֶר וּלְהָכִי כְּשֶׁמְּשַׁנֵּי דִּשְׁמוּאֵל הָכִי אִיתְּמַר וְהוּא שֶׁנָּדַר וּבָא מֵאוֹתוֹ יוֹם וְאֵילָךְ וְכִדְדָיֵיק הָרַ"ן בְּפֵירוּשׁוֹ שֶׁכָּל יְמֵי אֶחָד בְּשַׁבָּת שֶׁעָבְרוּ עָלָיו שֶׁהֵן כְּאוֹתוֹ יוֹם שֶׁמֵּת בּוֹ אָבִיו נֶאֱסְרוּ עָלָיו בְּנֶדֶר וע"ש בְּתוֹסְ' נָזִיר שֶׁכָּתְבוּ שָׁם דְּסֻגְיָא דְּנָזִיר פְּלִיגָא אַסֻּגְיָא דִּנְדָרִים.

וע' בָּרָ"ן פ"ג דְּשְׁבוּעוֹת דַּף רצ"ד עַמּוּד ד': בפי' הָרֹא"ש ד"ה וְהָא נוֹתָר וּפִגּוּל לְאַחַר זְרִיקַת דָּמִים הוּא כו' וּפִגּוּל נָמֵי לֹא מִקַּבַּע בְּפִגּוּל עַד שֶׁיִּקָּרְבוּ כָּל מַתִּירָיו כו' וּכְבָר יָצָא הַזָּבַח מִידֵי מְעִילָה עכ"ל. בְּהַגָּהוֹת הָרָשָׁ"ש ובס' הַפְּלָאוֹת נְדָרִים הֵעִירוּ מֵהָא דְּמְעִילָה (ג':) אָמַר רַב גִּיְדֵּל אָמַר רַב זְרִיקַת פִּגּוּל אֵינוֹ מוֹצִיא מִידֵי מְעִילָה אוּלָם בִּמְנָחוֹת (דַּף מ"ז:) קָאָמַר וְלָאו אִיתּוֹתַב דר"ג א"ר אֶבָל מַשְׁמַע דְּלָא אִיתּוֹתַב אֶלָּא בְּהָא דְּאֵינוֹ מֵבִיא לִידֵי מְעִילָה כֵּן הוּא לְשׁוֹן הָרָשָׁ"ש וְהִנֵּה הָא דְּאֵינוֹ מוֹצִיא מִידֵי מְעִילָה הוּא בְּקָדְשֵׁי קָדָשִׁים וְהָא דְּאֵינוֹ מֵבִיא לִידֵי מְעִילָה הוּא בְּקָדָשִׁים קַלִּים דְּמְעִילָה לֹא שַׁיָּךְ בְּהוּ אֶלָּא בְּאֵימוּרִין לְאַחַר זְרִיקָה דְּקָדְשֵׁי ה' קָרִינַן בְּאֵימוּרִין וְלָכֵן ק"ל עַל הָרֹא"ש דְּכָתַב דִּכְבָר יָצָא הַזָּבַח מִידֵי מְעִילָה דְּזֶה הוּא בק"ק דִּלְאַחַר זְרִיקָה יָצָא הַבָּשָׂר מִידֵי מְעִילָה.

ולס"ד דְּהַשְׁתָּא דְּמַיְירֵי בִּזְבָחֵי שְׁלָמִים דְּקָדָשִׁים קַלִּים הֵם אֵיךְ שַׁיָּךְ לוֹמַר דִּכְבָר יָצָא הַזָּבַח מִידֵי מְעִילָה וְהָא הַתְחָלַת הַמְּעִילָה הוּא דְּמַתְחִיל לְאַחַר זְרִיקָה עַל הָאֵימוּרִין וע' לְעִיל מ"ש בְּתוֹסְ' ד"ה הָאוֹמֵר כִּירוּשָׁלַיִם כו'] וא"כ עֲדַיִן לֹא עִיְּלִתִי' לִמְעִילָה אַפֵּיקְתֵּי' וְאֵיךְ כ' הָרֹא"ש וּכְבָר יָצָא הַזָּבַח מִידֵי מְעִילָה וצ"ע לע"ע: שֵׁם ד"ה הֵיכִי דָּמֵי לָאו כְּגוֹן דְּקָא נָדַר

כו' וְהָא דְּקָתָנֵי בְּבָרַיְיתָא כו' לֹא שָׁאנֵי כֵּן בְּפֵירוּשׁ אֶלָּא אָמַר כְּאֶחָד בְּשַׁבָּא עוֹד הַיּוֹם הַזֶּה.

וַהֲרֵי הוּא כְּחַד בְּשַׁבָּא שֶׁמֵּת בּוֹ אָבִיו אע"ג דְּאִיכָּא כו' כצ"ל ותי' עֵד צ"ל עוֹד: ע"ב בָּרָ"ן ד"ה וְהָכְתִיב אַרְבָּעִים דְּהָא הָווּ ד' מִינִין כו' וּכְתִיב וְהִקְרִיב א' מִכָּל קָרְבָּן כְּלוֹמַר מִכָּל מִין וּמִין וְיָלְפִינַן בג"ש דְּאֶחָד מַעֲשֶׂר קָאָמַר וְהָווּ לְהוּ אַרְבָּעִים כצ"ל וְהַשְּׁנִי דְּבוֹרִים בְּדִבּוּר אֶחָד נֶאֱמְרוּ: דַּף יג גמ' וּמַאן דְּשָׁרֵי לֵה' מַאי עָבֵיד לֵי'.

בס' בִּרְכוֹת רֹאשׁ עַל נָזִיר (ד' ד) הִקְשָׁה הָא הַאי לה' מִיְּבָעֵי לֵי' לְהָא דְּתָנַן לְקַמָּן (ט"ז:) שֶׁהַנְּדָרִים חֻלִּין עַל דְּבַר מִצְוָה כִּדְבַר הָרְשׁוּת ע"ש וּפֵירֵשׁ הוּא זַ"ל דְּדָרִישׁ מֵאִידָךְ קְרָא דפ' כִּי תֵצֵא כִּי תִדֹּור לה' כו' לֹא תְאַחֵר לְשַׁלְּמוֹ וְהַךְ תָּדוּר נַמֵּי לְשׁוֹן הַתְפָּסָה מַשְׁמַע וּכְתִיב בי' לה' וְקָאֵי נָמֵי עַל חַטָּאוֹת וַאֲשָׁמוֹת ע' ר"ה (דַּף ה) ע"ש בְּתוֹסְ' וע' בפי' הָרֹא"שׁ לְקַמָּן (פ"ב דַּף י"ד) ד"ה אֲמַר קְרָא כו': בפי' הָרֹא"שׁ ד"ה הָא דְּאָמַר לְאִימְרָא בשב"א הָא דְּאָמַר לְאִימְרָא בְּפֶתַח כו' כְּפִי הַגִּירְסָא שֶׁלְּפָנֵינוּ אֵין לוֹ מוּבָן וע' במש"ל שֶׁהִגִּי' שכצ"ל וּלְאִימְרָא בַּפַּתַ"ח לֹא אוֹכַל לְךְ לר"י שָׁרֵי דְּהָוֵי כְּמוֹ לְחֻלִּין שֶׁאוּכַל לְךְ וּכְמוֹ חֻלִּין שֶׁלֹּא אוֹכַל לְךְ דְּשָׁרֵי ר"מ לְעֵיל (י"א:) וְטַעֲמָא דְּהָנֵי דְּשָׁרֵי דְּהָוֵי מִכְּלַל לָאו אַתָּה שׁוֹמֵעַ הֵן ה"נ הָאוֹמֵר לְאִימְרָא לֹא אוֹכַל לְךְ בַּפַּתַ"ח.

אַף דְּמַשְׁמַע לֹא אִימְרָא מַה שֶּׁלֹּא אוֹכַל לָךְ הָא מַה שֶּׁאוּכַל יְהֵא אִימְרָא ל"ל מִכְּלַל לָאו אַתָּה שׁוֹמֵעַ הֵן: בר"נ ד"ה הַקְּרְבָּן כַּקְּרְבָּן קָרְבָּן שֶׁאוֹכַל לָךְ כו' וְדַוְקָא כִּי אָמַר שֶׁאוּכַל אֲבָל אָמַר קָרְבָּן לֹא אוֹכַל לָךְ שָׁרִי.

וְטַעֲמָא דְּמִילְּתָא דְּכִי אָמַר קָרְבָּן בְּלֹא לָמֶ"ד מַשְׁמַע דְּנִשְׁבַּע בְּחַיֵּי קָרְבָּן שֶׁלֹּא אוֹכַל עכ"ל וְהָא דְּלָא אָמְרִינַן כֵּן בְּאוֹמֵר קָרְבָּן שֶׁאוּכַל לְךְ דְּנִשְׁבַּע בְּחַיֵּי קָרְבָּן שֶׁיֹּאכַל כָּתַב המש"ל (פ"א מהל' נְדָרִים הל' י"ח) דא"א לְפָרֵשׁ כֵּן דְּהָא לָאו בְּיָדוֹ הוּא שֶׁיֹּאכַל מִשֶּׁל חֲבֵרוֹ וְקָשֶׁה לִי מֵהָא דְּלִקַמָּן (ט"ז.

) דְּמַקְשֶׁה הגמ' עַל הָא דְּתָנַן שְׁבוּעָה לֹא אוֹכַל לָךְ הָא שְׁבוּעָה שֶׁאוֹכַל לְךְ כו' מִכְּלָל דְּהָא שְׁבוּעָה שֶׁאוֹכַל לָךְ דְּלָא אָכֵילְנָא מַשְׁמַע וּרְמִינְהוּ שְׁבוּעוֹת שְׁתַּיִם שֶׁהֵן אַרְבַּע שֶׁאוֹכַל וְשֶׁלֹּא אוֹכַל מִדְּקָאָמַר שֶׁאוּכַל וְשֶׁלֹּא אוֹכַל מִכְּלָל דְּשֶׁאוֹכַל דְּאַכִּילְנָא מַשְׁמַע וּמְתָרֵץ אַבַּיֵי כָּאן בְּמָסָרְבִין בּוֹ לֶאֱכוֹל כו' וְלִסְבָרַת המשל"מ הי' לוֹ לְתָרֵץ.

דְּבְמִשְׁנָה דִּשְׁבוּעוֹת מַיְירֵי שֶׁנִּשְׁבַּע עַל כְּכָר שֶׁלּוֹ שֶׁיֹּאכְלֶנּוּ וּלְהָכִי שַׁפִּיר מַשְׁמַע שֶׁאוֹכַל דְּאַכִּילְנָא אֲבָל בַּמִּשְׁנָה דִּנְדָרִים דְּמַיְירֵי בְּאוֹסֵר ע"ע כְּכָר שֶׁל חֲבֵרוֹ וּמְדַבֵּר עִמּוֹ שֶׁאוּכַל לְךְ לֵיכָּא לְפָרֵשׁ שֶׁאוּכַל לְךְ דְּאַכִּילְנָא דְּהָא אֵין בְּיָדוֹ לֶאֱכוֹל מִשֶּׁל חֲבֵרוֹ לְהָכִי נִיחָא יוֹתֵר לְפָרֵשׁ שֶׁנִּשְׁבַּע שֶׁלֹּא יֹאכַל מִשֶּׁל חֲבֵרוֹ דְּזֶה בְּיָדוֹ.

אַחַר זְמַן רַב מָצָאתִי שֶׁעָמַד עַל קֻושְׁיָא זוֹ הַגָּאוֹן רעק"א זַ"ל בְּחִדּוּשָׁיו חֵלֶק שֵׁנִי הַנִּדְפָּס בְּבֶרְלִין בְּהַלָּקוּטִים וְנִשְׁאַר בקו' עַל המש"ל וְהוּא זַ"ל מְחַלֵּק בְּאוֹפָן אַחֵר דִּבְקָרְבָּן שֶׁאוֹכַל לְךְ שַׁפִּיר מִתְפָּרֵשׁ כְּפִשׁוּטוֹ דְּמַה שֶּׁאוּכַל יְהֵא קָרְבָּן אֲבָל קָרְבָּן לֹא אוֹכַל לָךְ דִּצְרִיכִין לְדַחֹוק וּלְפָרֵשׁ דָּבָר דְּיהֵא קָרְבָּן לְפִיכָךְ לֹא אוֹכַל לָךְ לָכֵן יֵשׁ לוֹמַר דְּמִתְפָּרֵשׁ כְּפִשָׁטָא דְּנִשְׁבַּע בְּחַיֵּי קָרְבָּן שֶׁלֹּא יֹאכַל וְיֵשׁ לְיַישֵׁב גַּם תֵּירוּצוֹ דהמשל"מ דְּשָׁאנֵי גַּבֵּי אִם אוֹמֵר בְּפֵירוּשׁ שְׁבוּעָה שֶׁאוּכַל לְךְ אַף דְּאֵין בְּיָדוֹ לֶאֱכוֹל מִשֶּׁל חֲבֵרוֹ י"ל דה"ק אִם יִהְיֶה רְצוֹנְךְ

לְבַקֵּשׁ אוֹתִי לֵאֱכוֹל מִשֶּׁלְּךָ הַרְנִי נִשְׁבָּע לְמַלֹּא רְצוֹנְךָ בְּזֶה אֲבָל הָכָא גַּבֵּי לִשּׁוֹן קָרְבָּן דְּלָא מַשְׁמַע לִשּׁוֹן שְׁבוּעָה שָׁאנֵי: ע"ב בַּמִּשְׁנָה הָאוֹמֵר לַחֲבֵירוֹ קוֹנָם פִּי מְדַבֵּר עִמָּךְ.

יָדִי עוֹשָׂה עִמָּךְ רַגְלִי מְהַלְּכוֹת עִמְּךָ אָסוּר. בְּשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת מֵבִיא פֵּירוּשׁ בְּשֵׁם א' שֶׁמְּפָרֵשׁ דה"ק יֵאָסְרוּ כָּל פֵּירוֹת שֶׁבָּעוֹלָם עָלַי אִם פִּי מְדַבֵּר עִמָּךְ ע' בְּתוֹסָ' כְּתֻבוֹת דַּף ע"א] דְּאִם נוֹדֵר בְּכָל פֵּירוֹת שֶׁבָּעוֹלָם לָא חָיֵיל.

דא"א לְקַיֵּים אֶלָּא הֵיכִי דְּתָלֵי בִּתְנַאי וְהִתְנַאי אֶפְשָׁר לְקַיֵּים חָיֵיל הַנֶּדֶר כֵּיוָן דְּאֶפְשָׁר לְקַיֵּים הִתְנַאי וְלֹא יֵאָסֹור עָלָיו הַנֶּדֶר וּכְהֵיא דְּסוֹף נְדָרִים (דַּף פ"ט:) תִּתְסַר הֲנָאַת דְּעָלְמָא עָלַי אֵינָסֵיבְנָא אִתְּתָא עַד דְּלָא תָּנֵינָא הִלְכְתָא סִפְרָא וְסִפְרֵי כו'] אָמְנָם לִכְאוֹרָה קָשֶׁה דְּהָא מִמַּאי דְּאָמְרִינַן לְקַמָּן בפ' שֵׁנִי (דַּף ט"ו.

) אֶלָּא דְּאָמַר קוֹנָם עֵינַי בְּשֵׁינָה הַיּוֹם אִם אִישַׁן לְמָחָר מַשְׁמַע דְּאַף דְּתָלָה הִתְנַאי בְּדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ. מ"מ כֵּיוָן דְּעִיקַּר הַנֶּדֶר נָדַר בְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מַמָּשׁ דְּאָמַר קוֹנָם ע"יני בְּשֵׁינָה.

תו לֵית חֲשָׁשׁ בָּמָה שֶׁתָּלָה הִתְנַאי בְּדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ בִּלְשׁוֹן אִם אַ"יָשֵׁן לְמָחָר דְּשֵׁינָה אֵין בּוֹ מַמָּשׁ וא"כ מַאי פָּרִיךְ בגמ' וּרְמִינְהוּ חֹומֶר בַּשְּׁבוּעוֹת מִבַּנְּדָרִים כו' שֶׁהַשְּׁבוּעוֹת חָלוֹת עַל דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ וְהַנְּדָרִים אֵינָם חָלִים אֶלָּא ע"ד שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מַמָּשׁ נֵימָא דְּשָׁאנֵי הָכָא בְּמַתְנִיתִין דְּעִיקַּר הַנֶּדֶר הי' בַּאֲכִילַת פֵּירוֹת שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מַמָּשׁ וְרַק הִתְנַאי תָּלָה בַּדָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ וְכֵיוָן שֶׁעִיקַּר הַנֶּדֶר יֵשׁ בּוֹ מַמָּשׁ מש"ה שַׁפִּיר חָל הַנֶּדֶר הֵן אֱמֶת שֶׁיֵּשׁ לוֹמַר לְפִי מ"ש לְעֵיל בְּשֵׁם הַתּוֹסָ' דִּכְתֻבוֹת דְּהָא דְּחָל הַנֶּדֶר בְּאוֹמֵר יֵאָסְרוּ כָּל פֵּירוֹת שֶׁבָּעוֹלָם עָלַי הוּא רַק מִשּׁוּם דְּתָלָה בִּתְנַאי שֶׁאֶפְשָׁר לְקַיְּימוֹ וְאִי לָאו הָכִי הָא א"א לְאָדָם לְהִתְקַיֵּים בְּלֹא אֲכִילַת שׁוּם פְּרִי בָּעוֹלָם וְכֵיוָן שֶׁחָלוּת הַנֶּדֶר הוּא רַק מִשּׁוּם הַתְּנַאי ולס"ד דְּהַשְׁתָּא מַיְירֵי שֶׁאוֹסֵר דִּבּוּר פִּיו וא"כ יֵשׁ חִסָּרוֹן בִּשְׁנֵיהֶם בִּלְשׁוֹן עִיקַּר הַנֶּדֶר וּבִלְשׁוֹן הַתְּנַאי בְּעִיקַּר הַנֶּדֶר מִשּׁוּם שֶׁאוֹסֵר עָלָיו כָּל פֵּירוֹת שֶׁבָּעוֹלָם וא"א לְהִתְקַיֵּים וְהָוֵי נֶדֶר שָׁוְא וּבִלְשׁוֹן הַתְּנַאי מִשּׁוּם שֶׁאוֹסֵר הַדִּבּוּר וְהַהֶילּוּךְ דְּהָוֵי דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ וּלְהָכִי מְשַׁנֵּי הגמ' בְּאוֹמֵר יֵאָסֵר פִּי לְדַבּוּרִי דְּבִלְשׁוֹן הַתְּנַאי אָמַר כְּהוֹגֶן לפי' הָרַמְבַּ"ם שֶׁאָמַר בְּפֵירוּשׁ יֵאָסֵר פִּי לְדַבּוּרִי וּלְפִיְ' הָרָ"ן נַעֲשֶׂה כְּאוֹמֵר כו' אָמְנָם לָא יָדַעְנָא מַה דְּחָקוֹ לְהַמְפָרֵשׁ הַזֶּה לְפָרֵשׁ הַמִּשְׁנָה שֶׁהָאִיסּוּר הוּא עַל כָּל פֵּירוֹת שֶׁבָּעוֹלָם ומ"ש קוֹנָם פִּי מְדַבֵּר עִמָּךְ הוּא לִתְנַאי וְלָמָּה לֹא נְפָרֵשׁ כִּפְשׁוּטוֹ שֶׁכָּל הַנֶּדֶר הוּא עַל דִּבּוּר וַעֲשֹׂ' וְהִלּוּךְ.

כְּפִי שֶׁפֵּירְשׁוּ כֻּלָּם רַשְׁ"י וְהָרֹא"שׁ וְהָרָ"ן וע' בְּתֻמִּים ס"ס כ"ו שֶׁסּוֹבֵר ג"כ דְּאִם תָּלָה הַנֶּדֶר בְּדָבָר שא"א לְקַיְּימוֹ לָא הָוֵי נֶדֶר ובקצה"ח שָׁם חוֹלֵק עָלָיו כֵּיוָן שֶׁהַנֶּדֶר הוּא בְּדָבָר שֶׁאֶפְשָׁר לְקַיֵּים אפי' תָּלָה בִּתְנַאי שא"א לְקַיֵּים חָל הַנֶּדֶר ובס' קֶרֶן אוֹרָה לְקַמָּן (דַּף סו:) כָּתַב שָׁם בפרש"י בד"ה עִנְיָן אַחֵר דְּמַשְׁמַע מִדְּבָרָיו דִּין מְחֻוָּדָשׁ דְּאִם תָּלָה נִדְרוֹ בְּדָבָר שא"א לֹא חָל הַנֶּדֶר כו' וְזוֹ לֹא שָׁמַעְנוּ כו' וַהֲרֵי אַתָּה רוֹאֶה שֶׁכְּבָר נֶחְלְקוּ גְּדוֹלֵי עוֹלָם האו"ת וּקְצוֹת הַחֹשֶׁן יעויי"ש בְּדִבְרֵיהֶם: בר"נ ד"ה יֵאָסֵר פִּי לְדַבּוּרִי כו' כְּלוֹמַר נַעֲשֶׂה כְּאוֹמֵר.

דְּהָא אָמַר קוֹנָם פִּי מְדַבֵּר מַשְׁמַע דְּקָאֵי אַדִּבּוּר וּמַשְׁמַע נָמֵי דְּקָאֵי אָפָּה כו' ולפ"ז אִם אָמַר דִּבּוּר פִּי דְּלָא קָאֵי הָאִיסּוּר רַק אַדִּיבּוּר הָוֵי דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ וע"ל (ט"ז:) בָּרָ"ן ד"ה אָמַר רָבָא כו' כָּתַב בְּשֵׁם הַתּוֹסָ' דְּכֵיוָן שְׁמַזְכִּיר הַחֵפֶץ הַנֶּאֱסָר דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מַמָּשׁ הוּא כְּגוֹן

קוֹנָם יְשִׁיבַת סַוְכָּה עָלַי כו' ע"ש וע' בס' אַבְנֵי מִלּוּאִים באה"ע סי' פ"א סק"ד שֶׁכָּתַב דְּהָרָ"ן לֹא כָּתַב שָׁם רַק אַלִּיבָּא דְּהַתּוֹסָ' ולי' לָא סְבִירָא לי' וְכֵן מַשְׁמַע מִדְּבָרָיו לְקַמָּן (דַּף נז) בַּמִּשְׁנָה הָאוֹמֵר לְאִשְׁתּוֹ קוֹנָם מַעֲשֶׂה יָדַיִךְ עָלַי כו' ע"ש וע' בְּחִדּוּשֵׁי הָרַשְׁבָּ"א: בא"ד וּבְדִין הוּא דה"מ לְשַׁנּוֹיֵי לי' דַּאֲפִי' אִי קָאֵי קוֹנָם אַדִּבּוּר אַפֵּ"ה אָסוּר מִדְּרַבָּנָן כו' אֶלָּא קוּשְׁטָא דְּמִלְּתָא מְתָרֵץ לָהּ דַּאֲפִי' מִדְּאוֹרַיְיתָא אָסוּר עכ"ל ע' בְּלֶחֶם מִשְׁנֶה סוֹף פ"ג מהל' נְדָרִים הֵעִיר ע"ז דְּאִי מִדְּרַבָּנָן מַאי אַשְׁמוֹעִינַן מַתְנִיתִין הָא כְּבָר שָׁמְעִינַן לָהּ מִמַּתְנִיתִין דְּאִידָּךְ פִּרְקִין וְעוֹד דְּכָאן בְּמַתְנִיתִין אָמְרוּ אָסוּר וּבְמַתְנִיתִין דְּאִידָּךְ פִּרְקִין קָאָמַר ה"ז בְּבַל יַחֵל וְכָתַב שָׁם הָרָ"ן ז"ל דְּגַבֵּי שְׁבוּעוֹת קָאָמַר בָּתַר הָכִי בַּמִּשְׁנָה לְשׁוֹן אָסוּר מִשּׁוּם דְּהָוֵי מִדִּינָא אֲבָל הָתָם דְּהָוֵי מִדְּרַבָּנָן קָאָמַר ה"ז בְּבַל יַחֵל א"כ מֵהַהִּ טַעְמָא בְּהַאי מַתְנִיתִין דְּקָאָמְרָה אָסוּר אָמְרָה נָמֵי דְּהָוֵי מִדִּינָא וְכֵן הוּא בְּחִדּוּשֵׁי הָרַשְׁבָּ"א דְּכָל הֵיכִי דְּקָתָנֵי אָסוּר מִדְּאוֹרַיְיתָא קָאָמַר עיי"ש: בְּתוֹסְ' ד"ה יָדַי לְעוֹשֵׂיהֶם וא"ת תִּיפּוֹק לי' דְּמַעֲשֶׂה יָדַיִם גּוּפֵי' יֵשׁ בּוֹ מַמָּשׁ וי"ל דאה"נ כו' וְעוֹד דְּאֵיכָא מַעֲשֶׂה יָדַיִם שֶׁאֵין בָּהֶם מַמָּשׁ כְּגוֹן שְׁלֹא אֶתֵּן לִפְנֵי בְּקָרְךָ תֵּבֶן עכ"ל בס' שעה"מ הל' נְדָרִים פ"ב הֲלָכָה יו"ד הֵבִיא בְּשֵׁם הָרַב נְתִיבוֹת מִשְׁפָּט שֶׁהִקְשָׁה שֶׁדִּבְרֵיהֶם סוֹתְרִים למ"ש בְּעַצְמָם בִּכְתֻבוֹת (דַּף נ"ט.

) ד"ה קוֹנָם שֶׁאֲנִי עוֹשָׂה לְפִיךְ שֶׁכָּתְבוּ שָׁם וְז"ל אפי' אִי גָּרְסִינַן קוֹנָם שֶׁאֵינִי עוֹשָׂה לְפִיךְ לָא הָוֵי דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ דְּהָא תְּנַן בפ' בָּתְרָא דִּנְדָרִים (דַּף פ"א:) קוֹנָם שֶׁלֹּא אֶתֵּן תֵּבֶן לִפְנֵי בְּקָרְךָ אֵינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר.

וְהָרַב בַּעַל שעה"מ יִישֵׁב דִּבְרֵיהֶם דְּלָא סָתְרִי כְּלָל. דס"ל דְּהֵיכִי דְּמַזְכִּיר הַחֵפֶץ שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מַמָּשׁ כְּגוֹן קוֹנָם שֶׁלֹּא אֶתֵּן תֵּבֶן לִפְנֵי בְּקָרְךָ דְּהַתֵּבֶן יֵשׁ בּוֹ מַמָּשׁ אַף דְּבְהַנְּתִינָה אֵין בּוֹ מַמָּשׁ מְתָרְצִינַן לְדִבּוּרֵי' דְּהָכִי קָאָמַר קוֹנָם תֵּבֶן לִנְתִינָתוֹ עָלַי אֲבָל הֵיכִי שֶׁאֵינוֹ מַזְכִּיר הַחֵפֶץ כְּגוֹן הָכָא שֶׁלֹּא קָאָמַר רַק מַה שֶׁאֲנִי עוֹשָׂה לְפִיךְ אוֹ יְדֵי עוֹשׂוֹת עִמָּךְ וְאֵינוֹ מַזְכִּיר הַחֵפֶץ רַק הָעֲשִׂי' וַעֲשִׂי' אֵין בּוֹ מַמָּשׁ מש"ה מֻכְרָח הגמ' לְתָרֵץ כֵּינָן דְּאָמַר קוֹנָם יד"י עוֹשָׂה עִמָּךְ נַעֲשָׂה כְּאוֹמֵר יָדַי לְמַעֲשֵׂיהֶם וְיָדַיִם יֵשׁ בּוֹ מַמָּשׁ עיי"ש.

וּלְפִי דְּבָרָיו ז"ל הָא דְּקָאָמְרִי הַתּוֹסָ' הָכָא דְּאֵיכָא מע"י שֶׁאֵין בָּהֶם מַמָּשׁ כְּגוֹן שְׁלֹא אֶתֵּן תֵּבֶן לִפְנֵי בְּקָרְךָ לֹא דְּקָאָמַר שֶׁלֹּא אֶתֵּן תֵּבֶן דא"כ מַזְכִּיר הַחֵפֶץ וְהֵיכִי שֶׁמַּזְכִּיר הַחֵפֶץ אֲנַן מְתָרְצִינַן לְדִבּוּרֵי' דְּהָוֵי כְּאוֹמֵר קוֹנָם תֵּבֶן לִנְתִינָתוֹ עָלַי אֶלָּא כַּוָּנָתָם לְצַיֵּיר רַק אֹנֶף הַנְּתִינָה שֶׁבַּנְּתִינָה אֵין בּוֹ מַמָּשׁ וְיוֹתֵר נָכוֹן לוֹמַר דְּתֵיבַת תֵּבֶן הוּא ט"ס.

וצ"ל שֶׁלֹּא אֶתֵּן לִפְנֵי בְּקָרְךָ וְלֹא הִזְכִּירָה הַדָּבָר שֶׁתִּתֵּן. וְהִנֵּה הֶעָרַת השעה"מ כְּבָר הֵעִיר ע"ז הַשָּׁ"ךְ בסי' רל"ד ס"ק פ"ז.

וע' בס' אַבְנֵי מִלּוּאִים באה"ע סי' פ"א סק"ד שֶׁהֶאֱרִיךְ בָּזֶה הַרְבֵּה וּבְקִצּוֹת הַחֹשֶׁן סי' ש"ו סעי' ב': אֲזַמְּרָה שְׁמְךָ עֶלְיוֹן לְשַׁלְּמֵי נִדְרִי פֶּרֶק רִאשׁוֹן פֶּרֶק שֵׁנִי חַנֵּנִי וֶהֱבִינֵנִי יְשׁוּעָתְךָ אֱלֹהִים תְּשַׂגְּבֵנִי. בַּבֵּיאוּרִים פֶּרֶק שֵׁנִי.

בר"נ ד"ה וְאִלּוּ מֻוָּתָּרִין אַיְידֵי דְּתָנָא בפ"ק נְדָרִים אֲסוּרִין פָּתַח הָכָא בְּאִלּוּ מֻוָּתָּרִין עכ"ל כַּוָּנָתוֹ דְּלִכְאוֹרָה וְאִלּוּ מֻוָּתָּרִין דְּפָתַח הָכָא מְיֻוָּתָּר כֵּינָן דְּקָתָנֵי לְבַסּוֹף מֻוָּתָּר הי' דַּי לוֹ לוֹמַר הָאוֹמֵר חֻלִּין שֶׁאוֹכַל לְךָ כו' מֻוָּתָּר בִּשְׁלָמָא מֻוָּתָּר דְּסֵיפָא אִיצְטְרִיךְ לֵיהּ לְמֵימַר אע"ג דְּפָתַח בְּוֹאִלּוּ מֻוָּתָּרִין מִשּׁוּם לְחַלֵּק בֵּין הָנָךְ דְּקָתָנֵי בְּרֵישָׁא דְּאֵינָן צְרִיכִין שְׁאֵלָה וּפָתַח לְהַדְּ

דְּהָאוֹמֵר לְאִשְׁתּוֹ הֲרֵי אַתְּ עָלַי כְּאִימָּא דְּצָרִיךְ שְׁאֵלָה וּפָתַח מִמָּקוֹם אַחֵר כִּדְכָתַב הָרָ"ן לְקַמַּי' בד"ה הָאוֹמֵר לְאִשְׁתּוֹ כו' אֲבָל כֵּיוָן דְּקָתָנֵי לְבַסּוֹף מֻוָתָּר לְחַלֵּק בֵּינֵיהֶם תּוּ לָא אִצְטְרִיךְ לְמֵיתְנֵי בְּרֵישָׁא וְאִלּוּ מֻוָתָּרִין וּמְתָרֵץ אַיְידֵי דְּתְנָא בפ"ק נְדָרִים אֲסוּרִין כו': שָׁם ד"ה כִּבְשַׁר חֲזִיר כו' כָּל מִינֵי אֲסוּרִין קָתָנֵי אֲסוּרִין בַּאֲכִילָה כִּבְשַׂר חֲזִיר כו' כו' וּתְנָא נָמֵי שֶׁאֲסוּרִין בַּאֲכִילָה בְּלֵבַד וְיֵשׁ בָּהֶן טֻמְאָה כִּנְבֵלוֹת וְשֶׁטֻּמְאָתָן חֲמוּרָה בְּכַעֲדָשָׁה כְּשְׁקָצִים וּרְמָשִׂים עכ"ל וְהָא דְּקָתָנֵי בְּמַתְנִיתִין וּטְרֵיפוֹת אע"ג דְּטְרֵיפָה אֵינָהּ מְטַמֵּאת וּשְׁחִיטָתָהּ מְטַהֶרְתָּהּ אוֹרְחָא דְּתַלְמוּדָא לְמֵיתְנֵי בכ"מ טְרֵיפוֹת בַּהֲדֵי נְבֵלוֹת וע' תוס' ע"ז (כ"ו:) דְּטְרֵיפָה שֶׁנִּשְׁבְּרָה מַפְרֶקֶתָּהּ וּמֵתָה וְהוֹלֶכֶת.

וק"ק דִּכְבָר שָׁנָה כִּבְשַׂר חֲזִיר וְגַם הִיא נְבֵלָה וּכְתִיב בַּחֲזִיר וּבְנִבְלָתָם לֹא תִגָּעוּ טְמֵאִים הֵם לָכֶם וי"ל: בד"ה הָאוֹמֵר לְאִשְׁתּוֹ כו' הַאי דְּנָקִיט הֲרֵי אַתְּ עָלַי כְּאִימָּא ה"ה נָמֵי בְּמַתְפִּיס בְּשְׂאָר אִיסּוּרֵי הֶנָאָה כע"ז וְעָרְלָה וכה"כ וּבַבָּרַיְיתָא נָמֵי תַּנְיָא בגמ' כו' אֶלָּא הַאי דְּנָקִיט כְּאִימָּא חֲדָא דְּאִית בֵּהּ תַּרְתֵּי אַשְׁמוֹעִינַן כו' וְדַוְקָא בְּמַדִּיר אִשְׁתּוֹ כו'.

ע' בְּמָפָרֵשׁ לְקַמָּן בְּדַף הַסָּמוּךְ ד"ה פּוֹתְחִין לוֹ פָּתַח מִמָּקוֹם אַחֵר כו' כָּתַב כְּדֵי שֶׁלֹּא יְהֵא קַל בְּעֵינָיו לִיזָּהֵר בְּכָךְ לְהַזְכִּיר אִמּוֹ לִגְנַאי כו' וק"ק לְפִירוּשׁוֹ דְּהָא בַּבָּרַיְיתָא קָתָנֵי דְּגַם בְּאוֹמֵר הֲרֵי אַתְּ עָלַי כְּעָרְלָה וּכְכֹלְאֵי הַכֶּרֶם וְאָמְרִינַן שָׁם דבע"ה צָרִיךְ שְׁאֵלָה וְהַטַּעַם מִפְּנֵי שֶׁלֹּא יָבוֹא לְהַתִּיר ג"כ אִם יִתְפּוֹס בְּדָבָר הַנָּדוּר וּמִתּוֹךְ שֶׁרָגִיל לֶאֱסֹר אֶת אִשְׁתּוֹ עָלָיו מִתּוֹךְ הַקְּפָדָה וְהוּא ז"ל מְפָרֵשׁ מִפְּנֵי שֶׁלֹּא יְהֵא קַל בְּעֵינָיו לְהַזְכִּיר אֶת אִמּוֹ לִגְנַאי שֶׁזֶּה הַטַּעַם אֵינוֹ אֶלָּא בְּתָלָה וְאָמַר הֲרֵי אַתְּ עָלַי כְּאִימָּא וְהַנָּכוֹן כמ"ש הָרַ"ן: דַּף יד גמ' אֶלָּא מְחַנְוַרְתָּא חֲוֹלִין מְמֵילָא נַסְבַהּ וּפִירוּשׁוֹ הַיְינוּ כְּדִמְתָרְצִינַן מֵעִיקָּרָא דְּאַיְידֵי דְּקָתָנֵי כִּבְשַׂר חֲזִיר כע"א לְהָכִי קָתָנֵי חֲוֹלִין ולפ"ז הי' לְהַגְמ' לְקַצֵּר וְלוֹמַר אֶלָּא מְחַנְוַרְתָּא כִּדְמֵעִיקָּרָא כְּמוֹ שֶׁהַדֶּרֶךְ בכ"מ בְּהַשַּׁ"ס.

וְאוּלַי מֵחֲמַת שֶׁלְּשׁוֹן נְדָרִים מְשֻׁנֶּה וּבְשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת רָאִיתִי שֶׁהַגֵּירְסָא שָׁם בָּאֶמֶת אֶלָּא מְחַנְוַרְתָּא כִּדְמֵעִיקָּרָא וְאוּלַי יִתָּכֵן לוֹמַר עוֹד כַּוָּנָה אַחֶרֶת בְּזֶה כִּי רָאִיתִי בִּנְיָמִוקֵי יוֹסֵף הַנְּדָפָס עִם הל' הָרַמְבַּ"ן ז"ל שֶׁכָּתַב וְז"ל הָיָה נִרְאֶה לְפָרֵשׁ דְּהָכִי קָאָמַר חֲוֹלִין שֶׁאוּכַל מִשֶּׁלְּךָ יְהֵא כִּבְשַׂר חֲזִיר כו' אֲבָל בגמ' לָא מַשְׁמַע לְהוּ.

לְפִי שהי' אֲרִיכוּת לָשׁוֹן וּפֵירְשׁוּ דְּכָל הָנֵי דְּמַתְנִיתִין דִּינָם כְּחֲוֹלִין שֶׁאוּכַל לְךָ דְּוַדַּאי לָא בָּעֵי שְׁאֵלָה אפי' הַנּוֹדֵר ע"ה עכ"ל ע"כ אוּלַי יִתָּכֵן לוֹמַר דְּזֶה בֶּאֱמֶת מַסְקָנַת הגמ' וְכַוָּנָתָם בָּמָה שֶׁתֵּירְצוּ חֲוֹלִין מְמֵילָא נָסְבָה הוּא שֶׁרַק תֵּיבַת חֲוֹלִין בִּכְדֵי נְסָבָה וְכַוָּנַת הַמִּשְׁנָה הוּא הַחֲוֹלִין שֶׁאוּכַל לְךָ יהי' כִּבְשַׂר חֲזִיר כע"א כו' והי' סַגִּי בְּלֹא תֵּיבַת הַחֲוֹלִין רַק הָאוֹמֵר שֶׁאוּכַל לָךְ כִּבְשַׂר חֲזִיר כו' וְתֵיבַת חֲוֹלִין מְמֵילָא וּבִכְדֵי נָסְבָה: ע"ב בְּהַמְפָרֵשׁ ד"ה קוֹנָם עֵינִי בְּשֵׁינָה הַיּוֹם וכו' דְּאִם יָשָׁן הוּא לְמָחָר לוֹקֶה עַל מַה שֶּׁיָּשַׁן הַיּוֹם עכ"ל.

לְכְאוֹרָה קָשֶׁה בְּמַאי דְּכָתַב לוֹקֶה הָא הַתְרָאָה בְּשָׁעָה דַּעֲבִיד אִיסּוּרָא בָּעֵינַן וְהָא הָכָא בְּשָׁעָה שֶׁיָּשַׁן הַיּוֹם ה"ל הַתְרָאַת סָפֵק דִּלְמָא לֹא יִישַׁן לְמָחָר. וכה"ג אָמְרִינַן בִּשְׁבוּעוֹת (ד' כח.

) לֹא אוֹכַל זוֹ אִם אוֹכַל זוֹ אֲכָלַי' לְאִיסּוּרָא וַהֲדַר אֲכָלַי' לְתַנָּאֵי'. פְּלֻגְתָּא דר' יוֹחָנָן ור"ל דְּפְלִיגִי בְּהַתְרָאַת סָפֵק אִי הָוֵי הַתְרָאָה וְלוֹקֶה עלי' אִי לָא וַאֲנַן קיי"ל דה"ס ל"ש הַתְרָאָה

וְאוּלַי ס"ל לְהַמְפָרֵשׁ דְּשָׁאנֵי הָכָא בְּשִׁינָּה דְּקָרוֹב לְוַדַּאי שֶׁיְּשַׁן לְמָחָר מִשּׁוּם דְּאִיכָּא אוֹנֶס שֵׁינָה וע' תוס' גִּיטִּין (ד' לג.

) ד"ה וְאַפְקְעִינְהוּ רַבָּנָן כו' שכ' בְּשֵׁם ר"ת דכה"ג לָא הָוֵי הַתְרָאַת סָפֵק כֵּינָן דְּרוֹב כו' ע"ש וְאֶפְשָׁר ה"נ דִּכְוָותַהּ. וע' בפי' הָרֹא"שׁ שֶׁכָּתַב כֵּינָן דְּשִׁינַת מָחָר אֵינָהּ אֶלָּא תְּנַאי לֹא מִזְדַּהַר וּבְוַדַּאי יָשֵׁן (וּלְהָכִי לָא מִקְרֵי הַתְרָאַת סָפֵק) וע' ג"כ בִּיבָמוֹת (דַּף פ'.

) בְּתוֹסְ' ד"ה נַעֲשָׂה סָרִיס לְמַפְרֵעַ כו' אָמְנָם לֹא יָדַעְתִּי מִי הִכְרִיחוּ לְהַמְפָרֵשׁ לְפָרֵשׁ לְעִנְיַן מַלְקוּת. וְאַמַּאי לֹא רָצָה לְפָרֵשׁ דִּלְעִנְיַן אִיסּוּרָא בִּלְחוּד פְּלִיגִי ר"י [וּלְקַמָּן בגמ' ג"כ מְתָרֵץ אַלִּיבָּא דר"י הָלְכָה אֲסוּרָה וְלוֹקֶה לֹא הָלְכָה אִיסּוּרָא בְּעָלְמָא] וְרַב נַחְמָן.

וּבְכַוָּונַת הָרֹא"שׁ שֶׁכָּתַב וּבְוַדַּאי יָשֵׁן יֵשׁ לוֹמַר שֶׁכֵּיָון למ"ש הָרִיטְבָ"א והנ"י בְּפֵירוּשָׁם לְהִלְכוֹת הָרַמְבַּ"ן שֶׁכָּתְבוּ וְז"ל דאע"ג דְּלָא חָיְישִׁינַן בְּעָלְמָא בְּקִדּוּשִׁין וּבְגִיטִּין לְבִיטּוּל תְּנַאי בְּיָדַיִם.

שֶׁהָאוֹמֵר ה"ז גִּיטֵּךְ ע"מ שֶׁלֹּא תִּשְׁתִּי יַיִן כו' תְּנָשֵׂא לְאַלְתַּר וְאֵין חוֹשְׁשִׁין שֶׁמָּא תַּעֲקֹר הַתְּנַאי לִשְׁתּוֹת יַיִן קָסָבַר רַב יְהוּדָה דְּשֵׁינָה דָּבָר שֶׁאֵין בְּיָדוֹ הוּא וּמִמֵּילָא אָתֵי וְחָיְישִׁינַן שֶׁמָּא תְּאַנְּסֶנּוּ שֵׁינָה עכ"ל וע' לְקַמָּן (כ"ה:) בַּתּוֹסְ' ד"ה נִדְרֵי שְׁגָגוֹת כו' שֶׁהִקְשׁוּ מַהָא דְּהָתָם אָמְרִינַן דְּנִדְרֵי שְׁגָגוֹת הָוֵי אִם אָמַר קוֹנָם שֶׁאֲנִי אוֹכֵל וְשֶׁאֲנִי שׁוֹתֶה וְשָׁכַח וְאָכַל וְשָׁתָה וא"כ הֵיכִי אָמַר רַב יְהוּדָה הָכָא דְּאַל יִשַּׁן הַיּוֹם שֶׁמָּא יִישַׁן לְמָחָר דה"ד אִי שָׁכַח וְיִישַׁן לְמָחָר נִדְרֵי שְׁגָגוֹת מֻוָּתָּרִין וּבְמֵזִיד לֵיכָּא לְמֵיחַשׁ שֶׁיַּעֲבוֹר בְּמֵזִיד עַל נִדְרוֹ.

וְתֵירְצוּ כֵּינָן דְּאָמְרִינַן בִּתְנָאָה לָא מִזְדַּהַר אִיכָּא לְמֵיחַשׁ שֶׁיַּעֲבוֹר גַּם בְּמֵזִיד וְיָשֵׁן לְמָחָר עיי"ש וְלִכְאוֹרָה לְפִי דִּבְרֵי הַתּוֹסְ' שֶׁאֵינָם מְחַלְּקִים בֵּין תְּנַאי דְּשִׁינָּה לִתְנַאי אַחֵר אֶלָּא בְּכָל תְּנַאי אָמְרִינַן כֵּינָן דִּבְתְנָאָה לָא מִזְדַּהַר אִינִישׁ חָיְישִׁינַן שֶׁיַּעֲבוֹר עַל תְּנַאי א"כ יִשָּׁאֵר הַקּוּשְׁיָ' מַהָא דְּגִיטִּין דְּהָאוֹמֵר לְאִשְׁתּוֹ ה"ז גִּיטֵּךְ ע"מ שֶׁלֹּא תִּשְׁתִּי יַיִן מֻוָּתֶרֶת לְהִנָּשֵׂא לְאַחֵר וְלָא חָיְישִׁינַן שֶׁמָּא תַּעֲבוֹר עַל תְּנָאָהּ וְתִשְׁתֶּה יַיִן.

וְהַתּוֹסְ' אֵינָם מְחַלְּקִים בֵּין תְּנַאי דְּשִׁינָּה לִתְנַאי אַחֵר מֻוְכָרְחִים אָנוּ לָבוֹא לְמ"ש הַפְּרִישָׁה בְּשֵׁם מָהַרְשָׁ"ל הֵבִיאוּ הט"ז בסי' ר"כ ס"ק י"ט דְּדַוְקָא בִּנְדָרִים דְּקִילִי לְאִינָשֵׁי הוּא דְּאָמְרִינַן בִּתְנָאָה לָא מִיְזְדַּהֵיר אֲבָל בְּגִיטִּין דְּאִיסּוּר אֵשֶׁת אִישׁ חָמוּר לָא חָיְישִׁינַן שֶׁתְּקַלְקֵל עַצְמָהּ וְתַעֲבוֹר עַל תְּנָאָהּ וְהִנֵּה עַל חִילּוּקָם שֶׁל הָרִיטְבָ"א והנ"י דְּמְחַלְּקִי בֵּין תְּנַאי דְּשִׁינָּה לִתְנַאי אַחֵר מִשּׁוּם דְּשִׁינָּה אֵין בְּיָדוֹ קָשֶׁה טוּבָא דא"כ מַאי פָּרִיךְ הגמ' לְקַמָּן עַל רַב יְהוּדָה מִמַּתְנִיתִין דְּשֶׁאַתְּ נֶהֱנֵית לִי עַד הַפֶּסַח אִם תֵּלְכִי לְבֵית אָבִיךְ עַד הֶחָג הָלְכָה אֲסוּרָה לֹא הָלְכָה לָא וְאַמַּאי כֵּינָן דִּבְתְנָאָה לֹא מִיְזְדַּהַר לָמָּה לֹא נִיחוּשׁ שֶׁמָּא תֵּלֵךְ לְיִשָּׁנֵי שָׁאנֵי תְּנַאי דְּהִילּוּךְ דִּבְיָדָהּ לְמִנְעַ מֵהִילּוּךְ וְלָא דָּמֵי לְתְנַאי דְּשִׁינָּה דְּאֵין בְּיָדוֹ לְאַגּוּפֵי עַצְמוֹ בְּשֵׁינָה אֶלָּא אִם יִנָּקוֹב בְּשָׂרוֹ תָּמִיד בְּקוֹץ (ע' גִּיטִּין פ"ד.

) דְּאִי בָּעֵי מְבָרֵיז נַפְשֵׁי' בְּסִילְוָתָא וְהָכָא בְּקוֹשְׁיָא דְּשֶׁאַתְּ נֶהֱנֵית לִי אִם תֵּלְכִי לְבֵית אָבִיךְ כו' הי' אֶפְשָׁר לְיַישֵׁב קְצָת דְּגַם מְנִיעַת הַהִילּוּךְ לְבֵית אבי' קָשֶׁה לָהּ מְאוֹד לִמְנוֹעַ וְכִדְאָמְרִינַן בִּכְתֻבּוֹת (דַּף ע"א.

) הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ שֶׁלֹּא תֵּלֵךְ לְבֵית אבי' חֹדֶשׁ א' יְקַיֵּים [ע' בְּמַחֲנֵה אֶפְרַיִם הל' שְׁבוּעוֹת סי' י"א] שְׁנַיִם יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה וע"ש בגמ' בִּרְדוּפָה לֵילֵךְ לְבֵית אבי' אָמְנָם מַאי דְּמַקְשֶׁה

עוֹד שָׁם ע"ב מַהָא דְּתַנְיָא כִּכָּר זוֹ עָלֵי הַיּוֹם אִם אֵלֵךְ לְמָקוֹם פְּלוֹנִי לְמָחָר כו' מִשָּׁם לִכְאוֹרָה לֹא קָשֶׁה כ"כ דְּאֵין לְדַמּוֹת תְּנַאי זֶה לִתְנַאי דְּשִׁינָּה כַּנַ"ל וּמָצָאתִי אַחַ"כ בס' יַד שָׁאוּל לְהַגָּאוֹן מִלְּבוֹב שֶׁעָמַד ע"ז וְכָתַב שֶׁדִּבְרֵי הָרִיטָבָ"א מַרְפְּסִין אִיגֶּרֶא וצ"ע לְיַיְשְׁבוֹ: בר"נ סד"ה ה"ג ואבע"א כו' א"נ דְּכִי אָמְרִינַן דַּעְתֵּי' אַהַזְכָּרוֹת שֶׁבָּהּ עַל כָּל מַה (שֶׁנִּתְפַּס בָּהּ) צ"ל עַל כָּל מַה שֶׁנִּזְכַּר בָּהּ קָאָמַר דְּהַיְינוּ קָרְבָּנוֹת וּכְלֵי שָׁרֵת וְהָרַמְבַּ"ם ז"ל הֵבִיא דִּין זֶה בְּנִשְׁבַּע וְנוֹדַר כו' עכ"ל הָרָ"ן.

קִיצֵּר בְּכָאן וע' בְּחִדּוּשֵׁי הָרַשְׁבָּ"א שכ' דנ"מ בֵּין שְׁנֵי הַפֵּירוּשִׁים לְנוֹדַר בִּשְׁאָר סִפְרֵי הַקּוֹדֶשׁ דִּלְפִי מַה שֶׁאָמְרוּ בַּיְרוּשַׁלְמִי בְּקָרְבָּנוֹת הַכְּתוּבִים בָּהּ מַשְׁמַע דְּדַוְקָא בְּנוֹדַר בַּתּוֹרָה מַמָּשׁ שֶׁכָּתוּב בָּהּ קָרְבָּן אֲבָל בִּשְׁאָר סִפְרֵי קוֹדֶשׁ לֹא: אֲבָל לְפוּם פֵּירוּשָׁא דְּדַעְתֵּי' אַהַזְכָּרוֹת הַיְינוּ הַשֵּׁמוֹת אוֹ הַכְּתִיבָה וְהַהֲכָנָה לְשֵׁם קְדֻשָּׁה ל"ש ס"ת ול"ש שְׁאָר כְּתְבֵי קוֹדֶשׁ וע"ש שֶׁהקְשָׁה א"כ מַאי קָאָמַר בגמ' דַּעְתֵּי' אַגְּוויל.

וְהָא גַּם הֵם קְדוֹשִׁים מֵחֲמַת כַּוָּנַת הַכְּתִיבָה לְשֵׁם קְדֻשָּׁה וְתֵירֵץ דְּכֹל שֶׁנִּמְחַקוּ פָּרְחָה הַקְּדֻשָּׁה מֵהֶם כִּדְאָמְרִינַן בפ' כָּל כְּתְבֵי (דַּף קט"ז) כִּי קָדוֹשׁ אַגַּב כְּתָב הוּא דְּקָדוֹשׁ אָזְלָה לָהּ כְּתַב אָזְלָה לָהּ קְדֻשָּׁה עכ"ל וע' בְּעֵירוּבִין (דַּף יז) א"ל אָמַר רַב הָכִי אֲמַר לְהוּ אוֹרָיְיתָא נְבִיאֵי וּכְתוּבֵי דְּאָמַר רַב הָכִי.

ופרש"י שְׁבוּעָה הוּא: בר"נ ד"ה ואבע"א דְּמַחָתָא אַאַרְעָא כו' וְסֵיפָא דְּקָתָנֵי בָּהּ וּבְמַה שֶׁכָּתוּב בָּהּ ל"צ לְגוּפֵי' אֶלָּא לִגְלוּיֵי אַרִישָׁא כו' הָא דְּלָא נֵיחָא לֵיהּ לְפָרֵשׁ דְּזוֹ וְאֵצֶ"ל זוֹ קָתָנֵי כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בגמ' וּפֵירוּשׁוֹ כִּבְכָל דְּוֹכְתֵי בַּשַּׁ"ס (וְהָרָשָׁ"שׁ בְּהַגָּהוֹתָיו כָּתַב שֶׁגִּירְסַת הָרָ"ן לֹא הי' כֵּן בגמ' שֶׁלְּפָנָיו) וְנִרְאֶה שֶׁבְּדִיּוּק כָּתַב כֵּן הָרָ"ן וּלְטַעְמֵי' אָזַיל שֶׁפֵּירֵשׁ לְקַמָּן בר"פ נַעֲרָה הַמְאוֹרָסָה (דַּף ס"ז.

) דְּבַחֲדָא מִילְתָא וַעֲדִיפָה מִינָּהּ לֹא שַׁיְיךְ לוֹמַר זוֹ וְאֵצֶ"ל זוֹ לָכֵן הָכָא נָמֵי הָוֵי חֲדָא מִילְתָא וַעֲדִיפָא מִינָּהּ ל"ש לוֹמַר זוֹ וְאֵצֶ"ל זוֹ וּלְהָכִי מְפָרֵשׁ דְּאָתֵי לְגִלּוּיֵי אַרִישָׁא וע"ל (ד' ס"ז.) דְּהַעִירוֹתִי שָׁם עַל כְּלָל זֶה שֶׁהִנִּיחַ הָרָ"ן מֵהָא דְּעֵרוּבִין (דַּף ע"ו.

) וּמִיְּבָמוֹת (דַּף יג.) רָבָא אָמַר זוֹ וְאֵצֶ"ל זוֹ קָתָנֵי עיי"ש: דַּף טו.

גמ' אֶלָּא דְּאָמַר קוֹנָם עֵינַי בְּשֵׁינָה מִי שָׁבְקִינַן לי' עַד דַּעֲבַד אִיסּוּר בַּל יַחֵל וְהָא א"ר יוֹחָנָן כו' אֶלָּא דַּאֲמַר קוֹנָם עֵינַי בְּשֵׁינָה לְמָחָר אִם אִישַׁן הַיּוֹם הָא אָמְרַתְּ כָּל בְּאִיסּוּרָא מִזְדַּהַר ע' בְּמַחֲנֵה אֶפְרַיִם הִלְכוֹת נְדָרִים סי' כ"ט שֶׁהִקְשָׁה לְדַעַת הַסְּמָ"ג וּמָרְדְּכַי שֶׁהֵבִיא הַטּוּר בסי' רל"ב דְּהָאוֹמֵר יֵאָסְרוּ כָּל פֵּירוֹת שֶׁבָּעוֹלָם עָלַי אִם אֶעֱשֶׂה דָּבָר פְּלוֹנִי אַף שֶׁהַנֶּדֶר הוּא בְּדָבָר שא"א לְקַיְּימוֹ חָל הַנֶּדֶר לְעִנְיַן שֶׁלֹּא יַעֲבוֹר עַל הַתְּנַאי.

[וְכֵן הוּא דַּעַת הָרֹאֹ"שׁ בְּסוֹף מְכִילְתִין דַּף פט:) גַּבֵּי הַהוּא גַּבְרָא דְּאָסַר הֲנָיַית כָּל הָעוֹלָם עָלָיו אִם יִשָּׁא עַד דְּלָא תָּנֵי הִלְכָתָא כָּתַב שָׁם הָרֹאֹ"שׁ ואע"ג דא"א לוֹ לִהְיוֹת בְּלֹא הֲנָאַת הָעוֹלָם לָא הָוֵי נֶדֶר שָׁוְא דְּאֶפְשָׁר שֶׁלֹּא יִשָּׂא אִשָּׁה וְלֹא יֵאָסֵר עיי"ש] א"כ לְשִׁיטָתָם אַמַּאי לָא מוּקֵי הגמ' מַתְנִיתִין דְּאָמַר קוֹנָם עֵינַי בְּשֵׁינָה לְעוֹלָם אִם אִישַׁן הַיּוֹם דאע"ג שֶׁלֹּא יִישַׁן לְעוֹלָם הָוֵי נֶדֶר שָׁוְא דא"א לוֹ לְהִתְקַיֵּים בְּלֹא שֵׁינָה אפי' ג' יָמִים מ"מ כֵּינָן שֶׁתָּלָה בְּתְנַאי

אִם יִישַׁן לְמָחָר וְהַתְנַאי הוּא דָּבָר שֶׁאֶפְשָׁר לְקַיֵּים וּלְנַדֵּד שֶׁיִּהְיֶה מֵעִינָיו יוֹם אֶחָד לְהָכִי חָיֵיל נְדָרִי'.

הַיְינוּ שֶׁיִּזָּהֵר שֶׁלֹּא יַעֲבֹור עַל תְּנָאוֹ וְתֵירֵץ הָרַב הַנָּ"ל דְּהָא דְּלָא אוֹקֵי תַּלְמוּדָא מַתְנִיתִין בְּהָכִי מִשּׁוּם דַּהֲרֵי זֶה בְּבַל יַחֵל דְּקָתָנֵי מַתְנִיתִין מַשְׁמַע דְּלִכְשֶׁיִּשַׁן ה"ז בְּבַל יַחֵל כְּלוֹמַר שֶׁחִלֵּל נִדְרוֹ וְאֵין כָּאן חָלוּת בַּנֶּדֶר וע' בס' הַפְלָאוֹת נְדָרִים מ"ש בָּזֶה: שָׁם רָבִינָא אָמַר לְעוֹלָם כִּדְקָתָנֵי וּמַאי בַּל יַחֵל מִדְּרַבָּנַן כו' רָאִיתִי בס' הפ"נ הַנָּ"ל שֶׁחָקַר בְּנֶדֶר וְאָמַר קוֹנָם שֶׁאֲנִי יָשֵׁן הַיּוֹם אֵיךְ יהי' הַדִּין בְּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת אִם מֻוָּתָר לִישֵׁן.

דְּיֵשׁ לוֹמַר אע"ג דְּעִיקַּר הַנֶּדֶר הָוֵי רַק מִדְּרַבָּנַן. דְּנֶדֶר בְּדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ וּסְפֵיקָא דְּרַבָּנַן לְקֻלָּא אָמְנָם הֵיכִי דְּאִתְּחָזַק אִיסּוּרָא קיי"ל אפי' בִּסְפֵיקָא דְּרַבָּנַן לְחוּמְרָא וְכִדְמַשְׁמַע בְּעֵירוּבִין (דַּף לו.

) בַּעְיָא מִינֵּי' רָבָא מר"נ כְּפָר זוֹ כו' הַיּוֹם קֹדֶשׁ וּלְמָחָר חוֹל אֵין עֵירוּבוֹ עֵירוּב דְּמִסְפֵיקָא לָא נָפְקָא קְרֻוֵשָׁה מִינֵּיהּ כו' וא"כ הָכָא ג"כ בְּאִם אָמַר קוֹנָם שֶׁלֹּא אִישַׁן הַיּוֹם דְּאִתְּחָזַק אִיסּוּרָא כָּל הַיּוֹם גַּם בבהשמ"ש לֹא יָשֵׁן מִסָּפֵק עיי"ש שֶׁטַּיָּיל בָּזֶה אֲרֻכּוֹת לְפַלְפֵּל אֵיךְ יהי' הַדִּין בְּאִם יֹאמַר שֶׁלֹּא אִישַׁן יוֹם מָחָר יהי' הַדִּין לְהֵיפֶךְ דְּבֵין הַשְּׁמָשׁוֹת שֶׁל הַיּוֹם הַשַּׁיָּיךְ לְמָחָר יהי' מֻוָּתָר לִישֵׁן דְּמִסְפֵיקָא לָא עָיֵיל לי' אִיסּוּרָא וְהֵנֵּה בְּדִין הָרִאשׁוֹן בְּאִם אוֹמֵר קוֹנָם שֶׁלֹּא אִישַׁן הַיּוֹם לִכְאוֹרָה אֵין בְּמַה לְהִסְתַּפֵּק בְּמַה שֶׁבֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת הוּא סָפֵק יוֹם סָפֵק לַיְלָה דְּהָא מִלְּבַד זֶה הָא אָמְרִינַן בְּרֵישׁ פֶּרֶק קוֹנָם יַיִן (ד' ס.

) קוֹנָם יַיִן שֶׁאֲנִי טוֹעֵם הַיּוֹם אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא עַד שֶׁתֶּחְשַׁךְ א"ר יִרְמְיָ' לִכְשֶׁתֶּחֱשַׁךְ צָרִיךְ שְׁאֵלָה לְחָכָם מ"ט א"ר יוֹסֵף גְּזֵרָה הַיּוֹם מִשּׁוּם יוֹם אֶחָד ע"ש וְאוּלַי דַּוְקָא בְּנֶדֶר גָּמוּר שֶׁחָל מִדְּאוֹרַיְיתָא הֶחֱמִירוּ חֲכָמִים לְהַצְרִיךְ שְׁאֵלָה לְחָכָם לִכְשֶׁתֶּחְשַׁךְ בְּאוֹמֵר הַיּוֹם אֲבָל לֹא אִם עִיקַּר הַנֶּדֶר אֵינוֹ חָל רַק מִדְּרַבָּנַן כְּגוֹן בְּדָבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ כְּשֵׁינָה וּכְיוֹצֵא בּוֹ לֹא הֶחֱמִירוּ לְהַצְרִיכוֹ שְׁאֵלָה לִכְשֶׁתֶּחְשַׁךְ וְרַק עַל בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת שַׁפִּיר חָקַר הָרַב הַנָּ"ל חֲקִירָתוֹ זֹאת וע' בְּבֵיאוּרֵי הַגְּאוֹן רע"א בַּיּוֹ"ד סי' רי"ג ס"ק ג' שֶׁכָּתַב דְּאִם אָמַר קוֹנָם שֶׁלֹּא אִישַׁן הַיּוֹם אִם אִישַׁן לְמָחָר דְּמֻוָּתָר לִישֵׁן הַיּוֹם וְלָא חָיְישִׁינַן שֶׁמָּא יִשַּׁן לְמָחָר.

דְּדַוְקָא בְּקוֹנָם עֵינַי בְּשֵׁינָה דְּהָוֵי נֶדֶר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מַמָּשׁ וְאִם יִישַׁן לְמָחָר יַעֲבֹור לְמַפְרֵעַ בְּאִיסּוּר דְּאוֹרַיְיתָא הוּא דְּחָיְישִׁינַן דִּלְמָא לֹא מִזְדַּהֵיר בִּתְנָאָה וְיַעֲבֹור לְמַפְרֵעַ בְּאִיסּוּר דְּאוֹרַיְיתָא אֲבָל בְּאוֹמֵר שֶׁלֹּא אִישַׁן הַיּוֹם דְּאַף אִם לֹא יִזָּהֵר בִּתְנָאֵי דִּלְמָחָר לֹא יַעֲבֹור רַק אִיסּוּר דְּרַבָּנַן ל"ח שֶׁמָּא יִישַׁן לְמָחָר וְיַעֲבֹור לְמַפְרֵעַ עַל אִיסּוּר דְּרַבָּנַן וְהָכִי מִסְתַּבֵּר יעויי"ש: תוס' ד"ה שֶׁאַתְּ נֶהֱנֵית לִי עַד הַפֶּסַח כו' תֵּימַהּ הָא מְשֻׁעְבָּד לָהּ וְהֵיכִי מָצֵי מַדִּיר לַהּ וי"ל בְּאוֹמֵר קוֹנָם תַּשְׁמִישֵׁךְ עָלַי וְשָׁאַתְּ נֶהֱנֵית לִי לָאו דַּוְקָא עכ"ל כַּיָּוֹנָתָם דְּלָשׁוֹן שֶׁאַתְּ נֶהֱנֵית לִי מַשְׁמַע שֶׁאוֹסֵר עָלָיו שֶׁלֹּא תֶּהֱנֶה מִמֶּנּוּ וע"ז קָשְׁיָא דְּהָא מְשֻׁעְבָּד לָהּ לָכֵן פֵּירְשׁוּ דְּהַלָּשׁוֹן לָאו דַּוְקָא וּבָאֱמֶת אוֹמֵר קוֹנָם תַּשְׁמִישֵׁךְ עָלַי וְאוֹסֵר ע"ע הֲנָאָתוֹ מִמֶּנָּה וּמִמֵּילָא לֹא תּוּכַל לֵיהָנוֹת מִמֶּנּוּ וּפִי' זֶה הֵבִיא ג"כ הָרַשְׁבָּ"א בְּחִידּוּשָׁיו וְדָחָה מִכַּמָּה טְעָמִים דא"כ הָא דְּקָתָנֵי וַאֲסוּרָה בַּהֲנָאָתוֹ הַיְינוּ מִשּׁוּם לָאו דְּלִקְנֵי עוּר כו' שְׁתַּעֲבִירוּ עַל בַּל יַחֵל וְהָא אִיסּוּר דלפ"ע אֵינוֹ אֶלָּא כְּעֵין מוֹשִׁיט כּוֹס יַיִן לְנָזִיר וְאֵבֶר מ"ה לִבְנֵי נֹחַ בִּדְקָיְימִי בִּתְרֵי עִבְרֵי דְּנַהֲרָא דְּאֵין זֶה יָכוֹל לַעֲבֹור עָלָיו אֶלָּא אִם יוֹשִׁיטֶנּוּ לוֹ חֲבֵירוֹ וְכִדְאַסֵּיקְנָא רֵישׁ פ"ק דע"ז וְעוֹד מ"ש דְּלָא תָּנֵי אָסוּר בַּהֲנָאָה שֶׁהוּא הָעִיקָּר וְנָקִיט אֲסוּרָה בַּהֲנָאָתוֹ שֶׁהִיא טְפֵלָה לְאִיסּוּרוֹ וְעוֹד כו'

אֶלָּא מְחַוַּרְתָּא דְּמַתְנִיתִין בְּאוֹסֵר עָלָיו נְכָסָיו וּבַל יַחֵל דְּבָרוֹ דְּקָאָמַר הַיְינוּ שֶׁהִיא צְרִיכָה לְהִזָּהֵר מֵהֶנָּאתוֹ מִשּׁוּם בַּל יַחֵל דְּבָרוֹ כְּלוֹמַר מֵחֲמַת אִיסּוּרוֹ שֶׁאָסַר עָלָיו עיי"ש ולפ"ז יִשָּׁאֵר קֻוּשְׁיַת הַתּוֹסָ' אִיךְ מָצִי הַבַּעַל לֶאֱסוֹר עלי' הֲנָאָתוֹ הָא מְשֻׁעְבָּד לָהּ וְאֵין לוֹמַר דְּקוֹנָמוֹת קָדֲשׁוּ הַגּוּף וּמַפְקִיעַ מִידֵי שִׁעְבּוּד דְּזֶה אֵינוֹ דְּכִי הֵיכִי דְּאָמְרִינַן אַלְמוּהּ רַבָּנַן לְשִׁעְבּוּדָא דְּבַעַל ה"נ אַלְמוּהָ רַבָּנַן לְשִׁעְבּוּדָא דְּאִשָּׁה וכמ"ש הָר"ן לְקַמָּן ע"ב וּמֻוכָרְחִים אָנוּ לָבוֹא לְתֵירוּץ הַשֵּׁנִי שֶׁל הַתּוֹסָ' דְּשָׁאנֵי הָכָא כֵּיוָן שֶׁתּוֹלֶה הַנֶּדֶר [בִּתְנַאי] בְּדָבָר שֶׁיְּכוֹלָה לְקַיְּמוֹ שַׁפִּיר חָיֵיל הַנֶּדֶר כְּשֶׁמִּדִּירָה שֶׁאָמַר קוֹנָם תַּשְׁמִישִׁי עָלֶיךָ שֶׁהֲרֵי לֹא תֵּלֵךְ וְלֹא תֶּאֱסוֹר וְהָרַב בַּעַל מח"א בהל' שְׁבוּעוֹת סי' י"א הֵבִיא ראי' לְתֵירוּצָם וְזֶה מִמַּה שֶׁאָמְרוּ בס"פ ר"א.

הָהוּא דַּאֲמַר לַהּ לִדְבִיתְהוּ קוֹנָם שֶׁאִי אַתָּה נֶהֱנֵית לִי עַד שֶׁתַּטְעִימִי תַּבְשִׁילֵךְ לר"י ור"ש אַלְמָא דְּכֹל שֶׁאֶפְשָׁר לְקַיְּמִים הַתְּנַאי חָל הַנֶּדֶר וְאֵינִי יוֹדֵעַ מָה אֲוֹלְמָא לִישָׁנָא דְּהָתָם מַהַדְּהָכָא דְּקָתָנֵי שֶׁאַתְּ נֶהֱנֵית לִי כו' אִם תֵּלְכִי כו' דִּמְפָרְשִׁי לְתֵירוּצָא קַמָּא דְּקָאָמַר שֶׁאַתְּ נֶהֱנֵית לִי הַיְינוּ שֶׁהֲנָאָתָהּ יהי' אֲסוּרָה עָלָיו כְּאוֹמֵר קוֹנָם תַּשְׁמִישֵׁךְ עָלַי וּמִמֵּילָא לֹא תּוּכַל לֵיהָנוֹת מִמֶּנּוּ כֵּן הָכִי נָמֵי נוּכַל לְפָרֵשׁ לִישָׁנָא דְּהָתָם דס"פ ר"א בְּכִי הַאי גַּוְונָא וּטְפֵי ה"ל לְהָבִיא ראי' מגמ' הַקּוֹדֶמֶת מפ' אַרְבָּעָה נְדָרִים (דַּף כ"ג.

) מַהַהִיא עֲוִבְדָּא דִּדְבִיתְהוּ דְּאַבַּיֵּי כו' דַּאֲמַר לַהּ תִּתְסַר הֲנָאָתִי עֲלָךְ אִי עָבְרַתְּ אַדַּעְתַּאי וּמַיְנְסַבַת לַהּ לְקָרְיָבָךְ כו' דְּהֲוָצְרָךְ לָבוֹא לִפְנֵי רַב יוֹסֵף לְמִצּוֹא פֶּתַח לְהַתִּיר לוֹ נִדְרוֹ וְשָׁם מְפוֹרָשׁ הַלָּשׁוֹן דְּאָמַר תִּתְסַר הֲנָאָתִי עֲלָךְ וְקָשֶׁה אִיךְ יוּכַל לְהַפְקִיעַ שֶׁעֲבוּדָהּ וּמֻוכָרָח לוֹמַר מְשׁוּם דְּהָוֵי עַל תְּנַאי והי' לָהּ שֶׁלֹּא לַעֲבוֹר עַל דַּעְתּוֹ וְלֹא תֵּיאָסֵר בַּהֲנָאָתוֹ לְהָכִי חָל הַנֶּדֶר וע"ש בס' מח"א מ"ש בְּשֵׁם בַּעַל נ"מ וּלְתָרֵץ ג"כ מֵהָא דְּאָמְרִינַן שָׁם בפ' הַמַּדִּיר דְּאוֹקֵי לְמַתְנִיתִין דִּתְלִינְהוּ לְקִישׁוּטֶיהָ בתה"מ דְּאָמְרָה יֵאָסֵר הֲנָאַת תַּשְׁמִישֵׁךְ עָלַי אִם אֶתְקַשֵּׁט וּבְדַפּוּס שָׁם כָּתוּב הֲנָאַת תַּשְׁמִישִׁי עָלֶיךָ וְהוּא ט"ס.

] דְּמַשְׁמַע דַּאֲפִי' בְּתוּלָה נִדְרָהּ לָא חָיֵיל כָּל שֶׁהוּא לְהַפְקִיעַ שִׁעְבּוּדֵי' (פֵּירֵשׁ מִדְּאִיצְטְרִיךְ לְאוֹקֵמֵי בְּאוֹמֶרֶת הֲנָאַת תַּשְׁמִישֵׁךְ עָלַי דל"ש בָּזֶה הַפְקָעַת שִׁעְבּוּדֵי' מִשּׁוּם שֶׁאֵין מַאֲכִילִין לָאָדָם דָּבָר הָאָסוּר לוֹ הָא אִם אָמְרָה הֲנָאַת תַּשְׁמִישִׁי עָלֶיךָ דְּמַפְקַעַת שִׁעְבּוּדֵי' לֹא הי' מְהַנֵּי אַף דְּתוֹלָה נִדְרָהּ בְּאִם אֶתְקַשֵּׁט.

כֵּן הוּא כַּוָּנָתוֹ וְנִדְפַּס בְּקִיצּוּר וְהַשְׁמָטַת הַבֵּיאוּר) ע"ז כָּתַב שָׁם חִילּוּק נָכוֹן דְּשָׁאנֵי הָתָם כֵּיוָן שֶׁבְּיָדָהּ הוּא לְבַטֵּל הַתְּנַאי וְלֵיאָסֵר א"כ נִמְצֵאת הִיא מַפְקַעַת שִׁעְבּוּדֵי' בע"כ אֲבָל הָכָא בְּיָדָהּ הוּא שֶׁלֹּא תֵּלֵךְ וְלֹא תֵּיאָסֵר פי' וא"כ חָל הַנֶּדֶר שֶׁאָסַר עלי' בַּעְלָהּ ול"ש לוֹמַר דְּהָא מְשֻׁעְבָּד לָהּ וְאֵיךְ יוּכַל לְהַפְקִיעַ שִׁעְבּוּדָהּ דְּהָא כֵּיוָן שֶׁתָּלָה הַדָּבָר בִּתְנַאי שֶׁלֹּא תֵּלֵךְ וּבְיָדָהּ הוּא שֶׁלֹּא תֵּלֵךְ אִיהִי דְּקָא גָּרְמָה לְנַפְשָׁהּ.

וְהוּא חִילּוּק נָכוֹן וְיַעַן שֶׁשָּׁם הוּא מְבֹאָר בְּקִצָּרָה וּבְשִׁיבּוּשׁ הַדְּפוּס. לָכֵן לֹא נִמְנַעְתִּי לְהַעְתִּיקוֹ וּבְבֵיאוּר מְעַט: בר"נ ד"ה הָלְכָה אֲסוּרָה בַּהֲנָאָתוֹ וְלוֹקֶה כו' אֲבָל הָרַמְבַּ"ם ז"ל כָּתַב לוֹקֶה הוּא שֶׁהִדִּירָהּ וְהֻתְּרָה אוֹתָהּ כו' וְלֵיתָא דְּנַדַּאי הוּא אֵינוֹ לוֹקֶה מִדְּאָמְרִינַן לְקַמָּן כו' לְמָעוֹל נוֹתֵן הָא לָא אָסְרָה עָלָיו כו' עכ"ל בס' מַחֲנֵה אֶפְרַיִם הל' נְדָרִים סי' ל"ה כָּתַב ע"ז וְאֵינוֹ קֻוּשְׁיָ' כְּלָל דִּנְהִי דְּאָסוּר לְהַנּוֹתֵן לְהַאֲכִילוֹ מ"מ לֹא מָצִינוּ מְעִילָה בְּדָבָר הַמֻּוּתָּר לוֹ לָאָדָם וְזֶהוּ דְּקָאָמַר לְמָעוֹל נוֹתֵן הָא לָא אָסְרָה לי' כְּלוֹמַר לְאָכְלוֹ עכ"ל וּבְגִלְיוֹן רש"א כָּתַב תֵּירוּץ זֶה מִדַּעְתִּי' דְּנַפְשֵׁיהּ וּכְבָר קָדָמוֹ בַּעַל מח"א.

וע' בִּירוּשַׁלְמִי ס"פ קוֹנָם יַיִן. הֲדָא אָמְרָה הַדִּין אָכַל וְהַדִּין עָבַר וּבְפִ' קָרְבַּן הָעֵדָה שָׁם וּלְפִי פֵּירוּשׁוֹ הַיְרוּשַׁלְמִי הַזֶּה מְסַיְּעַ לְהָרַמְבַּ"ם ז"ל וע"ש בִּפְנֵי מֹשֶׁה וּלְפִי פֵּירוּשׁוֹ שָׁם אֵין מִזֶּה סַיְּעָתָא לִדְבְרֵי הָרַמְבַּ"ם ז"ל וע"ל פ' הַשּׁוֹתָפִין (דַּף מ"ו.

) בָּרָ"ן ד"ה אי אָמְרַתְּ כו' במ"ש וְיֵשׁ לִתְמֹהַּ עַל הָרַמְבַּ"ם ז"ל שֶׁכָּתַב שֶׁלַּמַּדִּיר הוּא דְּכוֹפִין שאע"פ שֶׁזֶּה דֶּרֶךְ הַיְרוּשַׁלְמִי אֵין זֶה דֶּרֶךְ הגמ' שֶׁלָּנוּ עיי"ש: ע"ב גמ' תְּנַן שֶׁאַתְּ נֶהֱנֵית לִי עַד הֶחָג אִם תֵּלְכִי לְבֵית אָבִיךְ עַד הַפֶּסַח כו' הָלְכָה אֲסוּרָה לֹא הָלְכָה לָא בְּתוֹסְ' רעק"א עַל הַמִּשְׁנָיוֹת הִקְשָׁה לְפִי מ"ש הָרָ"ן לְקַמָּן (דַּף עט:) דְּכֹל שֶׁתּוֹלֶה נִדְרוֹ בְּאִם אֵין בַּמַּשְׁמָע שֶׁיָּחוּל הַנֶּדֶר אֶלָּא לְאַחַר שֶׁתַּעֲבוֹר עַל תְּנָאָהּ א"כ הָכָא דְּאָמַר לָהּ שֶׁאַתְּ נֶהֱנֵית לִי עַד הֶחָג אִם תֵּלְכִי לְבֵית אָבִיךְ עַד הַפֶּסַח.

ג"כ הַמַּשְׁמָעוּת הוּא דְּהָאִיסּוּר לֹא יַתְחִיל אֶלָּא אַחַר שֶׁתֵּלֵךְ וְלֹא לְמַפְרֵעַ וּבְתְשׁוּבַת חֲתַם סוֹפֵר חי"ד סי' רכ"ו הֵבִיא ג"כ קוּשְׁיָא זוֹ וְכָתַב שֶׁהִיא קוּשְׁיָא עֲצוּמָה וּלְחוֹמֶר הַקּוּשְׁיָא כ' לְיַיֵּשֵׁב דְּהָא דְּאָמְרִינַן בִּמְיִדֵּי דְּאִית בי' מָשֵׁךְ זְמַן כַּוָּנָתוֹ מִשָּׁעָה שֶׁיַּעֲבוֹר וְאֵילָךְ וְלֹא מֵעַכְשָׁיו הַיְינוּ בְּאוֹסֵר ע"ע מִסְתָּמָא כַּוָּנָתוֹ לְמִישְׁבַּק לֵיהּ רַוְוחָא אֲבָל בְּאוֹסֵר עַל אִשְׁתּוֹ וְרוֹצֶה לְמָנְעָהּ לֵילֵךְ לְבֵית אָבִיהָ מִסְתָּמָא דַּעְתּוֹ לְהַחְמִיר עָלֶיהָ כָּל מַה דְּאָפְשָׁר וְאָמְדִינַן לְדַעְתֵּי' לְאֶסּוֹר מֵעַכְשָׁיו אִם תֵּלֵךְ וּבִנְדָרִים הוֹלְכִין אַחַר כַּוָּנַת הַנּוֹדֵר אפי' יִהְיֶה נֶגֶד מַשְׁמָעוּת הַלָּשׁוֹן עכ"ל וע' בס' יַד שָׁאוּל סי' רי"ג סק"ג מ"שבָּזֶה.

ובס' תִּפְאֶרֶת יְרוּשָׁלַיִם עַל מִשְׁנָיוֹת כָּתַב שֶׁלְּגוֹדֶל הַקּוּשְׁיָא נִרְאֶה לוֹ לְתָרֵץ וּלְחַלֵּק דע"כ לָא קָאָמַר הָרָ"ן גַּבֵּי קוֹנָם פֵּירוֹת עוֹלָם עָלַי אִם אֶרְחַץ דְּהָאִיסּוּר אֵינוֹ מַתְחִיל אֶלָּא מִזְּמַן עֲקִירַת הַתְּנַאי מִשּׁוּם שֶׁלֹּא הַגְּבִיל זְמַן לְהָאִיסּוּר אֲבָל הָכָא שֶׁאָסְרָה בַּהֲנָאָה עַד הֶחָג אִם תֵּלֵךְ לְבֵית אבי' עַד הַפֶּסַח.

חָזַינַן לְדַעְתֵּי' שֶׁרוֹצֶה לְאָוסְרָהּ בַּהֲנָאָה כָּל הַשָּׁנָה וְאִם נִימָא שֶׁהָאִיסּוּר מַתְחִיל מִשְּׁעַת עֲקִירַת הַתְּנַאי יִתְבַּטֵּל כַּוָּנָתוֹ בְּהַגְבָּלַת הַזְּמַן מש"ה אָמְרִינַן שֶׁיָּחוּל הַנֶּדֶר לְמַפְרֵעַ כו' ע"ש וע' מ"ש לְקַמָּן (ע"ט:) בְּדִבְרֵי הָרָ"ן הַנַּ"ל.

גַּם בְּהַגָּהַת הָרַשָּׁ"שׁ כָּתַב קָרוֹב לְדִבְרֵי בַּעַל תִּפְאֶרֶת יְרוּשָׁלַיִם ע"ש: בְּהָרֹא"שׁ ד"ה א"ר נַחְמָן אַלִּיבָּא דְּרַב יְהוּדָא מְתָרֵץ עכ"ל כֵּן הי' גִּירְסַת הָרֹא"שׁ בגמ' בס' יַד שָׁאוּל סי' רי"ג סק"ג הֵבִיא קוּשְׁיָ' בְּשֵׁם אָבִיו הַגָּאוֹן לְפִי מ"ש הַתּוֹסְ' בִּכְתֻבּוֹת (דַּף ע') ד"ה הָכָא נָמֵי שֶׁהִקְשׁוּ שָׁם אַמַּאי דְּפָרִיךְ הגמ' שָׁם וְכֵינָן דְּמִשְׁתַּעְבֵּד לָהּ הֵיכִי מָצֵי מַדִּיר לַהּ.

וְהִקְשׁוּ דְּלִישַׁנֵּי כְּגוֹן דְּתָלִינְהוּ לְמָזוֹנוֹתֵי' בתה"מ דְּאָמַר יֵאָסֵר הֲנָאַת תַּשְׁמִישְׁךְ עָלַי מֵעַכְשָׁיו אִם אֶזּוֹנֵךְ דְּאָז אֲסוּרָה לֵיהָנוֹת וְתֵירְצוּ דְּהָא לְרַב יְהוּדָא דְּאָמַר דִּבְתְנָאָה לָא מִיזְדְּהַר אָסוּר לְשַׁמֵּשׁ שֶׁמָּא תֶּהֱנֶה וַאֲפִי' לְרַב נַחְמָן דְּאָמַר מִיזְדְּהַר אִינִישׁ בִּתְנָאָה הָכָא מוֹדֶה דְּאִשָּׁה לָא מִיזְדְּהְרָא כֵּיוָן שֶׁלֹּא נָדְרָה עכ"ל א"כ לְשִׁיטַת הַתּוֹסְ' גַּם לְרַב נַחְמָן יִקְשֶׁה מַהָא דְּשְׁאֵת נֶהֱנֵית לִי כו' דַּהֲרֵי הִיא לֹא נָדְרָה בְּעַצְמָהּ אֶלָּא שֶׁבַּעְלָהּ הִדִּירָהּ וְאַמַּאי דְּחֵיק הָרֹא"שׁ לְפָרֵשׁ דר"נ מְתָרֵץ אַלִּיבָּא דְּרַב יְהוּדָא בַּר פְּלוּגְתֵּי' וְהָא מֻכְרָח לְתָרֵץ גַּם אַלִּיבָּא דְּנַפְשֵׁי' וְכָתַב שֶׁבֶּאֱמֶת הוּא תֵּימַהּ רַבָּה ע"ש תֵּירוּצוֹ ולענ"ד נִרְאֶה דְּאֵין כַּוָּנַת הַתּוֹסְ' במ"ש דר"נ מוֹדֶה דְּאִשָּׁה לָא מִזְדְּהְרָא כֵּיוָן שֶׁלֹּא נָדְרָה לוֹמַר כֵּיוָן שֶׁהִיא לֹא הוֹצִיאָה הַנֶּדֶר מִפִּיהָ אֶלָּא בַּעְלָהּ הִדִּירָהּ דְּזֶה אֵינוֹ דְּאֵין חִילּוּק בֵּין אִם מוֹצִיאָה הַנֶּדֶר מִפִּי' אוֹ שֶׁבַּעְלָהּ הִדִּירָהּ מֵהֲנָאָה.

כֵּינָן שס"ס חָל עלי' נִדְרוֹ לְאָסְרָהּ בַּהֲנָאָה מִזְּדְהָרָא שַׁפִּיר בִּתְנָאָה אַלִּיבָּא דר"נ אֶלָּא כַּוָּונָתָם דְּהָתָם בִּכְתֻבּוֹת מַיְירֵי שֶׁהַבַּעַל אָסַר עַל עַצְמוֹ הֲנָאַת תַּשְׁמִישָׁהּ אִם תְּהֶנֶּה מִמֶּנּוּ וְעִיקַּר הָאִיסּוּר רַק עָלָיו וְעָלֶ' רַק נִטְפְּלָת אִיסּוּר שֶׁלֹּא תִּגְרוֹם לוֹ אִיסּוּר וְעוֹבֶרֶת עַל לִפְנֵי עִוֵּר וּבִכְגוֹן זֶה מוֹדָה ר"נ שֶׁבַּתְּנָאָה לָא מַיְזְדְּהַר וּבְסֵוגְיַין מַיְירֵי דְּאוֹסֵר עלי' בְּנֶדֶר וְהָרא"ש לְטַעְמֵי' בְּסוֹף מְכִילְתִּין גַּבֵּי הַהוּא דְּאָסַר עֲלֵיהּ הֲנָאָתָהּ דְּעָלְמָא אִי נָסִיב אִיתְּתָא עַד דְּלָא תָּנֵי הִלְכָתָא כו' דְּסוֹבֵר דְּהַתּוֹלֶה נֶדֶר בִּתְנַאי שֶׁאֶפְשָׁר לְקַיְּימוֹ אע"ג דְּהַנֶּדֶר בְּעַצְמוֹ אֵינוֹ יָכוֹל לְקַיְּימוֹ מ"מ כֵּינָן שֶׁאֶפְשָׁר לְקַיְּים הַתְּנַאי חָל הַנֶּדֶר כֵּן סוֹבֵר הָכָא כְּתֵירוּץ הַשֵּׁנִי שֶׁבַּתּוֹסָ' דְּלְעֵיל דאע"ג דְּהַנֶּדֶר בְּמַה שֶׁהוּא מְשֻׁעְבָּד לָהּ מ"מ כֵּינָן שֶׁתּוֹלֶה הַנֶּדֶר בִּתְנַאי וּכְשֶׁתְּקַיְּים הַתְּנַאי לֹא יָחוּל הַנֶּדֶר מָצֵי לְהַדִּיר לָהּ וא"כ כֵּינָן דְּבְסֵוגְיַין מַיְירֵי שֶׁאָסַר עלי' בְּנֶדֶר שַׁפִּיר מִזְּדְהָרָה בִּתְנָאָה ול"ק אַלִּיבָּא דר"נ וְלָכֵן פי' הָרא"ש שר"נ אַלִּיבָּא דְּרַב יְהוּדָא מְתָרֵץ אַחַר זְמַן רַב מָצָאתִי שֶׁגַּם בס' הַפְּלָאוֹת נְדָרִים עָמַד עַל קֻוּשְׁיַת הַגָּאוֹן הַנָּ"ל וְתֵירֵץ כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי וְהִנְאַנִי: בר"נ ד"ה וְהָא מה"ת מְשֻׁעְבָּד לָהּ כו' וי"ל דְּכִי הֵיכִי דְּאָמְרִינַן הָתָם דְּאַלְמוּהָ רַבָּנַן לְשִׁעְבּוּדַי' דְּבַעַל ה"נ אַלְמוּהָ רַבָּנַן לְשִׁעְבּוּדָהּ דְּאִשָּׁה כו' עכ"ל ע' בָּרָ"ן בִּכְתֻבּוֹת פ' הַמַּדִּיר שֶׁכָּתַב דְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם לְחַלֵּק בֵּין שִׁעְבּוּדָא דְּבַעַל לְשִׁעְבּוּדָא דְּאִשָּׁה דְּשִׁעְבּוּדִי' דִּידַ' הוּא דְּאַלְמוּהָ דאל"כ יִצְטָרֵךְ לְגָרֵשׁ בע"כ וְהָאִישׁ אֵינוֹ מוֹצִיא אֶלָּא לִרְצוֹנוֹ אֲבָל שִׁעְבּוּדָא דְּיָדָהּ אַמַּאי מִצְטָרְכִינַן לְאַלּוֹמֵי יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה שֶׁהָאִשָּׁה יוֹצְאָה לִרְצוֹנָהּ וְשֶׁלֹּא לִרְצוֹנָהּ עיי"ש וְהָשְׁתָּא לְפִי דַּעַת הָרַמְבַּ"ם יִשָּׁאֵר קו' הָרָ"ן הָכָא דְּמַאי פָּרֵיךְ הגמ' וְהָא מְשֻׁתַּעְבֵּד לָהּ מה"ת לִישָׁנֵי דְּקוֹנָמוֹת מַפְקִיעִין מִידֵי שִׁעְבּוּדָהּ.

דְּלַגַּבֵּי שִׁעְבּוּד דְּיָדָהּ ל"ל דְּאַלְמוּהָ רַבָּנַן כַּנַ"ל וּמֻכְרָחִים אָנוּ לוֹמַר דְּסְתָמָא דגמ' פָּרֵיךְ הָכָא אַלִּיבָּא תַּנָּא קַמָּא דריב"נ לְקַמָּן (פ"ה.) דְּסוֹבֵר דְּאֵין קוֹנָם מַפְקִיעַ מִידֵי שִׁעְבּוּד וּכְמוֹ שֶׁמְּפֹרָשׁ הָרָ"ן שָׁם בִּכְתֻבּוֹת וּמָצָאתִי במשל"מ פ' י"ב מהל' אישות הֲלָכָה כ"ג שֶׁכָּתַב דנ"ל דְּלָא כָּתַב הָרָ"ן אֶלָּא בְּשִׁעְבּוּדָא דְּאִישׁ לְאִשְׁתּוֹ בִּמְזוֹנוֹת דְּלַגַּבֵּי דְּיָדָהּ אָמְרִינַן דְּקוֹנָמוֹת מַפְקִיעַ מִידֵי שִׁעְבּוּד אֲבָל גַּבֵּי אִיסּוּר דְּתַשְׁמִישׁ כֵּינָן דְּתַשְׁמִישׁ שַׁיָּיךְ נָמֵי גבי' דְּבַעַל דְּאִי אָמְרָה הִיא הֲנָאַת תַּשְׁמִישִׁי עָלֶיךָ לֹא אָמְרָה כְּלוּם דְּאַלְמוּהּ רַבָּנַן לְשִׁעְבּוּדָא דְּבַעַל ה"נ אִם הִדִּירָהּ הַבַּעַל וְאָמַר תַּשְׁמִישִׁי עָלֶיךָ אַלְמוּהָ רַבָּנַן לְשִׁעְבּוּדָא דְּיָדָהּ כְּמוֹ דִּידִיהּ דְּלָא פְּלוּג רַבָּנַן וּמַמָּשׁ דָּבָר שָׁוֶה הוּא וּמַה לִּי בָּא מֵחֲמָתָהּ אוֹ מֵחֲמַת הַבַּעַל ע"כ וּבָזֶה מִתְיַישֵּׁב פָּרְכַּת הגמ' בְּכָאן אפי' לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם: וע' בט"ז סי' רל"ד ס"ק ג' וּבִתְשׁוּבַת מהרי"ט ח"א סי' ה' וּשְׁנֵיהֶם לְדָבָר אֶחָד נִתְכַּוְּונוּ לְחַלֵּק דְּדַוְקָא בְּשִׁעְבּוּד מָמוֹן קוֹנָם מַפְקִיעַ אֲבָל בְּשִׁעְבּוּד הַגּוּף לָא מְהַנֵּי לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ אוֹ קוֹנָם לְהַפְקִיעַ וכ"כ הַפְּנֵי יְהוֹשֻׁעַ בִּכְתֻבּוֹת (דַּף ע'.

) בְּתוֹסָ' ד"ה הַמַּדִּיר ע"פ מ"ש הַתּוֹסָ' בְּגִיטִּין (דַּף מ':) מִשּׁוּם דקיי"ל כְּרָבָא דבע"ח מִכָּאן וּלְהַבָּא הוּא גּוֹבֶה וְזֶה לֹא שַׁיָּיךְ אֶלָּא בְּחִיּוּב מָמוֹן אֲבָל לֹא בְּתַשְׁמִישׁ דְּגוּפוֹ מְשֻׁעְבָּד לָהּ ע"ש וע' בקצוה"ח ס"ס קי"ז מַה שֶּׁכָּתַב בָּזֶה: וְעַיֵּין עוֹד בְּמַחֲנֶה אֶפְרַיִם הל' גְּבִיַּית חוֹב סי' ג' שֶׁתָּמַהּ שָׁם עַל בַּעַל לֶחֶם מִשְׁנָה שֶׁחִילֵּק ג"כ לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם בֵּין שִׁעְבּוּד מָמוֹן לְשִׁעְבּוּד הַגּוּף דְּתַשְׁמִישׁ בְּאוֹפֶן אַחֵר דְּדַוְקָא גַּבֵּי מָמוֹן דְּהוּא דָּבָר הַנִּיתָּן לִמְחִילָה דְּהָא אִם הִתְנָה ע"מ שֶׁאֵין לְךָ עָלַי שְׁאֵר וּכְסוּת תְּנָאוֹ קַיָּים אֲבָל בְּעוֹנָה דְּהוּא צַעֲרָא דְּגוּפִי' וְלֹא נִיתַּן לִמְחִילָה אֵין הַקּוֹנָם מוֹעִיל לְהַפְקִיעוֹ וְכָתַב עָלָיו הָרַב בַּעַל מח"א שֶׁדְּבָרָיו תְּמוּהִין דְּהָא הָרָ"ן תֵּירֵץ דְּכִי הֵיכִי דְּאַלְמוּהּ רַבָּנַן לְשִׁעְבּוּדָא דְּבַעַל ה"נ אַלְמוּהָ רַבָּנַן לְשִׁעְבּוּדָא דְּיָדָהּ ע"כ.

וְאֵינִי רוֹאֶה מָקוֹם לִתְמִיהָתוֹ כ"כ דְּהָכָא מְתָרֵץ הָרָ"ן אַלִּיבָּא דְּנַפְשֵׁי' וע"פ שִׁיטַת רַשִׁ"י זַ"ל וּשְׁאָר מְפָרְשִׁים וְתֵירֵץ הלח"מ הוּא ע"פ שִׁיטַת הָרַמְבַּ"ם זַ"ל לְפִי מַה שֶּׁבֵּיאֵר הָרָ"ן בְּכְתֻבּוֹת דְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם לְחַלֵּק בֵּין שִׁעְבּוּד הַבַּעַל לְשִׁעְבּוּד הָאִשָּׁה עַל הַבַּעַל דְּחִילּוּק זֶה הוּא לְעִנְיַן חִיּוּב מָזוֹן דַּוְקָא אֲבָל לֹא בְּעוֹנָה דְּהוּא צַעֲרָא דְּגוּפָא וְלֹא נִיתַּן לִמְחִילָה: בא"ד וא"ת וְהָא הַאי נִדְרָא דְּרַבָּנָן הוּא כו' וְכֵינָן דְּמִדְּרַבָּנָן בְּעָלְמָא הוּא הֵיכִי חָיֵיל נִדְרָא דִּילֵיהּ דְּלֵיתָא אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן בְּעָלְמָא לְאַפְקוֹעֵי מִצְוַת עוֹנָה וּמִצְוֹת פ"ו י"ל כֵּינָן דְּנִדְרָא מִיהוּ חָיֵיל כו' עכ"ל בְּחִדּוּשֵׁי הָרַשְׁבָּ"א מְתָרֵץ בְּאוֹפֶן אַחֵר דְּמִצְוַת עוֹנָה אֵינָהּ אֶלָּא מֵחֲמָתָהּ וְלֹא מֵחֲמָתוֹ וּמִשּׁוּם דְּאִשְׁתַּעְבַּד לָהּ וְכֵינָן דְּאָמַר הֲנָאַת תַּשְׁמִישְׁךְ עָלַי וּמֵחֲמַת נִדְרוֹ פָּקַע שְׁעִבּוּדָהּ מִמֶּנּוּ אֵין כָּאן מִצְוָה הַמְחַיַּבְתּוֹ וּמִשּׁוּם פ"ו יֵשׁ לוֹמַר דְּאֵינוֹ מְחֻוַיָּב לְהָקִים זֶרַע מִזּוֹ דְּהָא אֶפְשָׁר לוֹ לִישָּׂא אִשָּׁה אַחֶרֶת וּלְקַיֵּים הַמִּצְוָה בָּאִשָּׁה אַחֶרֶת עיי"ש.

וְהָא דְּנָאֵיד הָרָ"ן מִתֵּירוּץ הָרַשְׁבָּ"א וְלֹא הֵבִיאוּ יֵשׁ לוֹמַר דְּלָא מִסְתַּבְּרָא לֵיהּ הַךְ סְבָרָא דְּהָא אָמְרִינַן בר"ה (דַּף כ"ח.) הַמְּוַדֶּר הֲנָאָה מַחֲבֵרוֹ מֻתָּר לְתָקְעַ לוֹ תְּקִיעָה שֶׁל מִצְוָה וְכֵן הַמְּוַדֶּר הֲנָאָה מִשּׁוֹפָר מֻתָּר לְתָקְעַ בּוֹ תְּקִיעָה שֶׁל מִצְוָה מִשּׁוּם דְּמִצְוֹת לָאו לֵיהָנוֹת נִיתְּנוּ וְלָא אָמְרִינַן דְּהָא אֶפְשָׁר לוֹ לִשְׁמוֹעַ מֵאָדָם אַחֵר אוֹ מִשּׁוֹפָר אַחֵר שֶׁאֵינוֹ מֻדָּר מִמֶּנּוּ אַלְמָא כֵּינָן דמ"מ הַשְׁתָּא מְקַיֵּים מִצְוָה מֵאָדָם זֶה וּמִשּׁוֹפָר זֶה וְכֵינָן דְּמִצְוֹת לָאו לֵיהָנוֹת נִיתְּנוּ שָׁרֵי ה"ה הָכָא כֵּינָן דמ"מ הַשְׁתָּא שֶׁאֵין לוֹ אִשָּׁה אַחֶרֶת מוּטָל עָלָיו לְקַיֵּים מִצְוַת פ"ו בְּאִשָּׁה זוֹ שֶׁאָסַר עָלָיו בְּנֶדֶר וְכֵינָן דְּהַנֶּדֶר אֵינוֹ חָל אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן הֵיכִי אָתֵי נִדְרָא דְּמִדְּרַבָּנָן וּמַפְקִיעַ מִצְוַת פ"ו דְּמִדְאוֹרַיְיתָא וּלְהָכִי תי' הָרָ"ן בְּאוֹפֶן אַחֵר דַּהֲכָמִים מַתְנִין לַעֲקוֹר דָּבָר מִן הַתּוֹרָה בְּשֵׁב וְאַל תַּעֲשֶׂה אַחַ"כ מָצָאתִי שְׁגַּם בס' קֶרֶן אוֹרָה הֵעִיר כֵּן עַל דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א.

אָמְנָם יֵשׁ לְיַישֵׁב דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א דְּלָא דָּמֵי לְהַךְ סֵוגְיָא דר"ה וְיִתְבָּאֵר אַיָּ"ה במ"א.] וע' בס' זֵכֶר יְהוֹסֵף בְּחִדּוּשָׁיו לַיַּבְמוֹת (דַּף ה): בְּקֻנְטְרֵס אַחֲרוֹן לְהַפְלָאָה סי' ע"ו ס"ק ט' כָּתַב דְּאִם אָמַר הֲנָאַת תַּשְׁמִישִׁי עָלַיִךְ אפי' בְּפָחוֹת מִשִּׁעוּר עוֹנָה אֵינוֹ חָל וְהוֹכִיחַ מִסֵּוגְיַת הגמ' דְּכָאן מִדְּלָא מְתָרֵץ לָהּ בְּפָחוֹת וּלְאוֹקְמֵי כִּדְקָא ס"ד בְּאוֹמֵר הֲנָאַת תַּשְׁמִישִׁי עָלַיִךְ וּבְפָחוֹת מִשִּׁעוּר עוֹנָה אֶלָּא וַדַּאי דַּאֲפִי' בְּפָחוֹת מִשִּׁעוּר עוֹנָה מְשֻׁעְבָּד לָהּ לִהְיוֹת לָהּ פַּת בְּסַלָּהּ וְעַיֵּין במ"ש לְקַמָּן [וע' בט"ז סי'רל"ד סק"א וסק"ו שכ' בְּהֵיפּוּךְ וע' בס' בֵּית מֵאִיר עַל יו"ד סי' הַנ"ל שֶׁהִשִּׂיג עַל הַטַּ"ז]: בְּהַמְפָרֵשׁ ד"ה דְּאָמַר ר"כ אִשָּׁה הָאוֹמֶרֶת קוֹנָם הֲנָאַת תַּשְׁמִישִׁי עָלַיִךְ כּוֹפָהּ וּמְשַׁמַּשְׁתּוֹ דְּלָא כָּל כְּמִינָהּ לֶאֱסוֹר נַפְשָׁהּ עָלָיו דְּהִיא מְשֻׁעְבֶּדֶת לִי' לַהֲנָאָתוֹ אֲבָל אָמְרָה קוֹנָם הֲנָאַת תַּשְׁמִישְׁךְ עָלַי כו' וְצָרִיךְ לְהָפֵר לָהּ עכ"ל הִנֵּה כָּאן בגמ' אִיתָא הֲנָאַת תַּשְׁמִישְׁךְ עָלַי אָסוּר שֶׁאֵין מַאֲכִילִין לָאָדָם דָּבָר הָאָסוּר לוֹ וְלָא קָתָנֵי יָפֵר כִּדְכָתַב הַמְפָרֵשׁ וְצָרִיךְ לְהָפֵר לָהּ אָכֵן דְּבָרָיו צוֹדְקִים כִּי מֵימְרָא זוֹ דְּרַב כָּהֲנָא הוּבְאָה שִׁנִּית לְקַמָּן (ד' פ"א:) וְשָׁם אִתְּמַר בְּהֶדְיָא הֲנָאַת תַּשְׁמִישְׁךְ עָלַי יָפֵר שֶׁאֵין מַאֲכִילִין לָאָדָם דָּבָר הָאָסוּר לוֹ וְלִכְאוֹרָה טַעְמָא בָּעֵי מַדּוּעַ הָכָא נִשְׁמַט תֵּיבַת יָפֵר בְּאוֹתוֹ מֵימְרָא דְּרַב כָּהֲנָא.

וְרָאִיתִי במהרי"ט ח"א סי' ה' בְּתוֹךְ הַתְּשׁוּבָה אֲשֶׁר מִתּוֹךְ דְּבָרָיו הָעֲמֻקִים יֵשׁ לִיתֵּן טַעַם בָּזֶה לְזֹאת אַעְתִּיק תַּמְצִית דְּבָרָיו דְּמְחַלֵּק שָׁם בֵּין אִם הִדִּיר הִלְוָה אֶת כָּל נְכָסָיו לַמַּלְוֶה שֶׁלּוֹ דְּאֵין יָכוֹל לְהַפְקִיעַ אֶת חוֹבוֹ מִמֶּנּוּ מֵחֲמַת נִדְרוֹ.

דְּאָמְרִינַן אַלְמוּהָ רַבָּנַן לְשַׁעְבּוּדֵי' דבע"ח כְּמוֹ דְּאָמְרִינַן אַלְמוּהָ רַבָּנַן לְשִׁעְבּוּדָא דְּבַעַל עַיֵּין תוס' כְּתֻבּוֹת (דַּף נ"ט:) ד"ה קוֹנָמוֹת כו' וְאִי לָאו דְּאַלְמוּהָ הָוֵי חָיֵיל הַנֵּדֶר שַׁפִּיר מִשּׁוּם

דְּאַבַּתְּי מְחַוַּסַר גַּוְבְיָנָא וְהֵם שְׁלוֹ וְאִלּוּ רָצָה הָיָה יָכוֹל לְהַקְדִּישָׁם כו' כו' אֲבָל אִם הִדִּיר לוֹ לְמַלְוֶה קוֹנָם הֲנָאָתִי עָלֶיךָ מִי חָיֵיל קוֹנָם עֲלֵיהּ דְּהָא וַדַּאי מְשֻׁעְבָּד לִי' וְאֵין בְּיָדוֹ לְאֲסוֹר הֲנָאָתוֹ דְּאֵין אָדָם אוֹסֵר דָּבָר שְׁאֵינוֹ שָׁלוֹ.

וְאֵינוֹ בְּיָדוֹ דְּהָא וַדַּאי בַּדִּין יֵהָנֶה מִמֶּנּוּ דִּמְשֻׁעְבָּד לִי' הוּא. וּרְאָיָה לָזֶה מֵהָא דְּאָמַר ר"כ הֲנַאת תַּשְׁמִישִׁי עָלֶיךָ כּוֹפָה וּמְשַׁמַּשְׁתּוֹ וְאִי אָמְרַתְּ דְּהָא דַּהֲנַאת תַּשְׁמִישִׁי עָלֶיךָ כּוֹפָה וּמְשַׁמַּשְׁתּוֹ מִשּׁוּם דְּאַלְמוּהּ רַבָּנַן לְשִׁעְבּוּדָא דְּבַעַל הוּא א"כ בְּהָא נַמִּי ה"ל לְמֵימַר יָפֵר שֶׁמָּא יְגָרְשֶׁנָּה וּתְהֵא אֲסוּרָה לַחֲזוֹר כִּדְאָמַר ר"י בֶּן נוּרִי לְעִנְיַן מַעֲשֶׂה ידי' וּפָסַק שְׁמוּאֵל הִלְכְתָא כְּוָותֵי' אֶלָּא ע"כ מַשְׁמַע דִּכְשֶׁאָמְרָה הֲנַאת תַּשְׁמִישִׁי הַנָּדֶר מֵעִיקָּרוֹ לֹא חָל.

וַאֲפִי' יְגָרְשֶׁנָּה יְכוֹלָה לַחֲזוֹר כֵּינָן דְּבִשְׁעַת הַנָּדֶר לֹא חָל וְאֵין כָּאן נָדֶר מֵעִיקָּרוֹ יעויי"ש שֶׁהֶאֱרִיךְ וְתוֹכֶן סְבָרָתוֹ דְּלָא אָמְרִינַן קוֹנָמוֹת מַפְקִיעַ מִידֵי שִׁעְבּוּד אֶלָּא הֵיכִי דְּמָצֵי לְסַלּוּקֵי בְּזוּזֵי וּכְגוֹן מַעֲשֵׂי ידי' שֶׁיְּכוֹלָה לִיתֵּן לוֹ דְּמֵי מַעֲשֵׂה ידי' מִשְׁקַל ה' סְלָעִים אֲבָל גַּבֵּי תַּשְׁמִישׁ לָא מָצֵי לְאַפְקוֹעֵי מִינֵּי' א"כ אֵינוֹ מַפְקִיעַ מִידֵי שִׁעְבּוּד מִדִּינָא וּלְהָכִי אפי' נִתְגָּרְשָׁה אֵין הַנָּדֶר חָל וכ"כ הט"ז בַּיו"ד סי' רל"ד סק"ג אָמְנָם הקצוה"ח בסי' קי"ז סק"ה הִשִּׂיג עָלָיו וְדַעְתּוֹ דַּאֲפִי' הֵיכִי דְּלָא מָצֵי לְסַלּוּקֵי מִשִּׁעְבּוּדוֹ נָמֵי הַקּוֹנָם אוֹ הַהֶקְדֵּשׁ מַפְקִיעַ מִידֵי שִׁעְבּוּדוֹ וּרְאָיָתוֹ מֵהָא דִּתְנַן לְקַמָּן בפ' הַשָּׁוָתָפִין (דף מו:) מְפֻלָּגְתָּא דראב"י וְרַבָּנַן בְּשֻׁוָתָפִין שֶׁנָּדְרוּ הֲנָאָה זֶה מִזֶּה אִם מֻוָתָּרִין לִכְנֹס בַּחֲצַר הַשֻּׁוָתָפִין דְּמוֹקֵי פְּלוּגְתַּיְיהוּ בְּחָצֵר שֶׁאֵין בּוֹ דִּין חֲלֻקָּה וּפְלִיגִי אִם יֵשׁ בְּרִירָה אוֹ אֵין בְּרִירָה וַאֲפִי' לָמָּ"ד אֵין בְּרִירָה ע"כ מִשְׁתַּעְבֵּד לְשֻׁוָתָּפוֹ חֶלְקוֹ שֶׁיִּהְיֶ' רַשַּׁאי לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ א"כ אֵיךְ מָצֵי אָסַר עָלָיו כֵּינָן דְּמִשְׁתַּעְבֵּד לֵיהּ ע"כ מִשּׁוּם דְּקוֹנָמוֹת מַפְקִיעִין מִידֵי שִׁעְבּוּד כו' א"כ הֲרֵי מֻכְרָח דְּקוֹנָמוֹת מַפְקִיעַ מִידֵי שִׁעְבּוּד אפי' בְּמִידֵי דְּאִינוֹ יָכוֹל לְסַלְּקוֹ מִשִּׁעְבּוּדוֹ וְהַיְינוּ דְּכֵינָן דְּאֵין הַגּוּף שֶׁלּוֹ אֶלָּא שִׁעְבּוּד יֵשׁ לוֹ עָלָיו אָתֵי קוֹנָם דְּחָיֵיל עַל גּוּף הַדָּבָר וּמַפְקִיעַ מִידֵי שִׁעְבּוּד ע"ש עוֹד רְאָיוֹת לָזֶה אָמְנָם עֲדַיִן צְרִיכִין אָנוּ לְיַיְשֵׁב וְלִסְתּוֹר רְאַיַּית מהרי"ט מַה שֶּׁהֵבִיא סְמוּכִין לִדְבָרָיו וְהִנֵּה בָּמֶה שֶׁהֵבִיא רְאָיָה מִדִּבְרֵי הַתּוֹסָ' דפ' אע"פ הַנָּ"ל גַּבֵּי נָדְרָה שֶׁלֹּא לְהָנִיק אֶת בְּנָהּ שֶׁכָּתְבוּ דְּאֵין לְפָרֵשׁ שֶׁאָסְרָה הֲנִיקָתָהּ עָלָיו דְּהָא מְשַׁעְבְּדָא לי'.

וְאִם נָפְרֵשׁ דְּהַנָּדֶר חָל אֶלָּא מִשּׁוּם דְּאַלְמוּהּ רַבָּנַן לְשִׁעְבּוּדֵי' דְּבַעַל לָא מָצֵי אוֹסֶרֶת א"כ שַׁפִּיר יְכוֹלִין לְפָרֵשׁ דְּאָסְרָה הֲנִיקָתָהּ עָלָיו. וּמִשּׁוּם דב"ש סָבְרִי הוּא נוֹתֵן אֶצְבַּע בֵּין שִׁיגֵּי' מַחֲמַת שֶׁקַּיָּים לָהּ.

לְהָכִי לָא אַלְמוּהּ רַבָּנַן לְשִׁעְבּוּדֵי' וְלָא עָבְדוּ לי' רַבָּנַן תַּקָּנָתָא לְאַלּוֹמֵי שִׁעְבּוּדֵי' [וְיֵשׁ לְהַסְבִּיר יוֹתֵר דְּדָמֵי לְמַאי דְּאָמְרוּ רז"ל כָּל הָאוֹמֵר אִי אֶפְשִׁי בְּתַקָּנַת חֲכָמִים כְּגוֹן זוֹ שׁוֹמְעִין לוֹ וְכֵינָן דְּאִיהוּ לֹא אִיכְפַּת לי' דְּהָא חָזֵינַן שֶׁקַּיָּים לָהּ וע' בַּסֶּוּגְיָ' הַנָּ"ל בְּמָהַרְשָׁ"א שֶׁכָּתַב ג"כ וְז"ל וְיֵשׁ לְדַקְדֵּק נָהִי דְּמִשַּׁעְבְּדָא לי' מ"מ כֵּינָן דְּקַיָּים לָהּ אַמַּאי אֵין הַנָּדֶר חָל וְדוֹחֵק לוֹמַר דְּמִשַּׁעְבְּדָא לי' לְתִינוֹק וי"ל עכ"ל וְדִבְרֵי מָהַרְשָׁ"א אֵלּוּ נִרְאֶה שֶׁהָיוּ בְּהֶעֱלֵם עַיִן בְּשָׁעָה חָדָא מֵהָרַב בַּעַל א"מ סי' פ"ב ד"ה ולפע"ד נִרְאֶה כו'] הִנֵּה לְיַיְשֵׁב רְאָיַת מהרי"ט מִדִּבְרֵי הַתּוֹסָ' הַנָּ"ל שֶׁלֹּא בִּיאֵר הַגָּאוֹן הַנָּ"ל בְּקִצּוֹת הַחֹשֶׁן מִילְּא אֶת דְּבָרָיו בְּסִפְרוֹ הַנֶּחְמָד אַבְנֵי מִילּוּאִים בסי' פ' וּבְסִי' פ"ב וְז"ל וְהָרְאָיָ' שֶׁהֵבִיא מהרי"ט מִדִּבְרֵי הַתּוֹסָ' פ' אע"פ כו' יֵשׁ לְדָחוֹת דְּכֵינָן דְּאַלְמוּהּ רַבָּנַן לְשִׁעְבּוּדֵי' דְּבַעַל אע"ג דִּבְכָל מָקוֹם יָכוֹל לְהָפֵר וּבְיָדוֹ לְהָפֵר וְאַפִּ"ה אַלְמוּהּ לְשִׁעְבּוּדֵי' מִשּׁוּם דִּפְעָמִים שׁוֹכֵחַ לְהָפֵר.

א"כ אפי' קַיָּים לָהּ לָא גָּרַע כֹּחוֹ בָּזֶה. דְּהָא טַעְמָא דְּהוּא נוֹתֵן אֶצְבַּע בֵּין שִׁנֵּי' הוּא מִשּׁוּם דהי' יָכוֹל לְהָפֵר וְלֹא הֵפֵר וְכֵיוָן דְּהֵיכָא דְּמִשְׁתַּעְבְּדָא לי' אֵינוֹ צָרִיךְ לְהָפֵר א"כ מָה עוֹשֶׂה הַבַּעַל בְּקִיּוּמוֹ שֶׁקַּיָּים לָהּ וְאֵין כָּאן נְתִינַת אֶצְבַּע כְּלָל יעוי"ש וְכַוָּנָתוֹ שֶׁהַבַּעַל סוֹמֵךְ בְּעַצְמוֹ שֶׁלִּשָּׁוא דְּבָרִי' וְאֵין בָּהּ מַמָּשׁ כְּלָל שֶׁאֵין בְּיָדָהּ לֶאֱסוֹר מַה שֶּׁמְּשֻׁעְבֶּדֶת לוֹ וּלְהָכִי גַּם קִיּוּמוֹ אֵין בּוֹ מַמָּשׁ וּמְשַׁטֶּה הוּא בָּהּ וְאוּלַי זֶה הוּא ג"כ כַּוָּנַת הַמָּהַרְשָׁ"א שֶׁהֵבֵאתִי לְעֵיל במ"ש וְיֵשׁ לְיַישֵׁב: דַּף טז בַּמִּשְׁנָה זֶה חוֹמֶר בַּשְּׁבוּעוֹת מִבַּנְּדָרִים וְחוֹמֶר בַּנְּדָרִים מִבַּשְּׁבוּעוֹת כו' עוֹד יֵשׁ לְמְצוֹא מַה שֶּׁחוֹמֶר בָּזֶה מִבַּזֶּה דְּחוֹמֶר בִּשְׁבוּעוֹת מִבִּנְדָרִים דְּשְׁבוּעָה אִיתָא בֵּין בְּאֶעֱשֶׂה דָּבָר זֶה אוֹ לֹא אֶעֱשֶׂה.

וּבִנְדָרִים לֵיתָא בְּאֶעֱשֶׂה כמ"ש הָרַ"ן לְעֵיל דַּף ח) דְּהָא נְדָרִים הוּא מִתְּסַר חֻפְצָא אַנַּפְשֵׁי' (אִם לֹא בִּנְדָרֵי מִצְוָה כְּגוֹן קָרְבָּן וּצְדָקָה וכה"ג) וְחוֹמֶר בִּנְדָרִים מִבִּשְׁבוּעוֹת דִּבְנֶדֶר יָכוֹל לֶאֱסוֹר אֶת שֶׁהוּא שֶׁלּוֹ עַל אֲחֵרִים משא"כ בִּשְׁבוּעָה כמ"ש הַתּוֹסָ' בִּנְדָה (דַּף מ"ו:) ד"ה כְּגוֹן שֶׁהִקְדִּישׁ כו' וְז"ל דַּאֲפִי' נִשְׁבַּע שֶׁלֹּא יֹאכְלוּ אֲחֵרִים אֵין בְּכָךְ כְּלוּם כָּל זְמַן שֶׁלֹּא אָסַר עֲלֵיהֶם בְּקוֹנָם כו' עיי"ש: שֵׁם סֵיָּעָה שֶׁאֲנִי עוֹשֶׂה, צ"ע אַמַּאי לָא קָאָמַר שֶׁאֲנִי יוֹשֵׁב כִּדְקָתָנֵי לוּלָב שֶׁאֲנִי נוֹטֵל כו' דְּהָא הַמְּצָוָה הוּא הַיְשִׁיבָה וְלֹא הֲעֲשָׂיָה וע' מ"ש בְּזֶה לְקַמָּן: תוס' ד"ה לָא שְׁבוּעָה לֹא אוֹכַל לָךְ כו' וא"ת מ"ש מִקָּרְבָּן כו' עוֹד י"ל דְּטַעְמָא דִּשְׁבוּעָה הַיְינוּ מִשּׁוּם דְּגָזְרִינַן שֶׁמָּא יֹאמַר שְׁבוּעָה לֹא אוֹכַל וְיַדְלֵג לֹא כו' אֲבָל גַּבֵּי נֶדֶר כו' לִכְאוֹרָה לְפִי פֵּירוּשָׁם דְּהָאֵיסּוּר הוּא מִשּׁוּם גְּזֵרָה אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן וק"ק הָא לִיְשָׁנָא דְּאָסוּר הָוֵי מִדְּאוֹרַיְיתָא וכמ"ש הָרַ"ן לְעֵיל.

וּבְשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת הֵביא פֵּירוּשׁ אֶחָד דה"ק לֹא כַּמָּה שֶׁאַתָּה אוֹמֵר שֶׁאוֹכַל מִשֶּׁלְּךָ [אֶלָּא] שְׁבוּעָה לֹא אוֹכַל לָךְ אֲבָל גַּבֵּי נֶדֶר אפי' אִם נֶאֱמַר שֶׁכַּוָּנָתוֹ בְּמַה שֶּׁאָמַר לֹא קָרְבָּן לֹא אוֹכַל לָךְ לְהַפְסִיק תֵּיבַת לֹא מִתֵּיבַת קָרְבָּן וְשֶׁאוֹמֵר לֹא כַּמָּה שֶׁאַתָּה אוֹמֵר אֶלָּא קָרְבָּן לֹא אוֹכַל לָךְ הָא גַּם קָרְבָּן לֹא אוֹכַל לָךְ שָׁרֵי וע"ש עוֹד שֶׁכָּתַב יֵשׁ בְּמַתְנִיתִין שְׁבוּעָה דְּאוֹרַיְיתָא וּשְׁבוּעָה דְּרַבָּנָן וּבְזֶה נִיחָא מַה שֶּׁהֵעָרְנוּ לְעֵיל: בְּהַמְפָרֵשׁ ד"ה וְרַב אַשִׁי הָנֵי נָאדֵי כו' דְּכִי הָיוּ מְסָרְבִין בּוֹ לֶאֱכוֹל וְאָמַר לָא אָכֵילְנָא כו' בֵּין אִם אָמַר שְׁבוּעָה שֶׁאוֹכַל בֵּין אִם אָמַר שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אוֹכַל מִשְׁמַע דְּקָאָמַר אַכֵּילְנָא אִם אָמַר שְׁבוּעָה שֶׁאוֹכַל בְּוַדַּאי מִשְׁמַע דְּקָאָמַר אַכֵּילְנָא דה"ק בַּתְּחִילָּה בְּתָמִיהַ.

לָא אָכֵילְנָא לָא אָכֵילְנָא שְׁבוּעָה שֶׁאוֹכַל (ותי' בְּוַדַּאי מְקוֹמוֹ לְעֵיל וכמ"ש) וְאִם אָמַר שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אוֹכַל הַדִּין מִשְׁמַע נָמֵי דְּאַכֵּילְנָא דְּמִשְׁמַע שְׁבוּעָה אִי לֹא אַכֵּילְנָא וְהַיְינוּ חָדָא לִישָׁנָא וְהָא אִיכָּא לְתָרוּצֵי גַּם בְּלִישָׁנָא אַחֲרִינָא דְּמִשְׁמַע בְּנִיחוּתָא דְּהַאי דְּאָמַר לָא אַכֵּילְנָא בְּנִיחוּתָא קָאָמַר וְהַאי דְּאָמַר שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אוֹכַל דְּלָא אַכֵּילְנָא מִשְׁמַע אִם כֵּן (פי' דְּיֵשׁ לְפָרֵשׁ בִּשְׁתֵּי לְשׁוֹנוֹת) לָא לֵיהֱוֵי אָסוּר וְאִם כֵּן הֵיכִי אָמַר בְּמַתְנִיתִין שְׁבוּעָה לֹא אוֹכַל לָךְ אָסוּר אֶלָּא וַדַּאי לֵיתָא לְטַעְמָא דְּאַבַּיֵי כו' כצ"ל לְתַקֵּן הַלָּשׁוֹן וּבְפִי' הָרֹאֹ"שׁ ד"ה רַב אַשִׁי נָדֵי מִטַּעְמֵי' דְּאַבַּיֵי יֵשׁ ג"כ ט"ס וצ"ל דְּאִם אִיתָא דְּמַתְנִי' אָתֵי לְפָרֵשׁ דְּיֵשׁ שְׁבוּעָה שֶׁאוֹכַל וּמִשֶּׁמָּעָה שֶׁלֹּא אוֹכַל כו' בר"נ רֵישׁ הָעַמּוּד אִי אָמְרִינַן דִּבְחַיֵּי קָרְבָּן מִשְׁתְּבַע שָׁרֵי.

דְּקָרְבָּן לָאו בַּר אִשְׁתְּבוּעֵי הוּא וְאִי אָמְרִינַן דְּקָרְבָּן יְהֵא מַה שֶּׁלֹּא אוֹכַל מִשֶּׁלְּךָ נָמֵי שָׁרֵי במש"ל פ"א דִּנְדָרִים כ' ע"ז וּתְמַהֲנִי דְּאִי לָאו מִשּׁוּם דְּאָמְרִינַן דִּבְחַיֵּי קָרְבָּן מִשְׁתְּבַע פְּשִׁיטָאדְּהָיָה אָסוּר לר"מ דְּמוֹקְמִינַן מַתְנִיתִין כְּוָתִיקִי דְּהַיְינוּ אוֹמְרִים דה"ק קָרְבָּן יְהֵא

לְפִיכָךְ לֹא אוֹכַל לָךְ דְּוַקָּא דְּלִקָּרְבָן לֹא אוֹכַל לָךְ דְּאָסוּר אַלִּיבָּא דר"מ וצ"ע עכ"ל אָמְנָם כְּבָר עָמַד הָרַשְׁבָּ"א ע"ז בפ"ק וְז"ל וא"ת א"כ קָרְבָּן לֹא אוֹכַל לָךְ לר"מ נִימָא נָמֵי דְּהָכִי קָאָמַר קָרְבָּן יְהֵא לְפִיכָךְ לֹא אוֹכַל לָךְ וַאֲנַן אִיפְּכָא תְּנַן בפ' וְאֵלּוּ מֻוָתָּרִין קָרְבָּן לֹא אוֹכַל לָךְ מֻוָתָּר וְאוֹקְמִינַן הַהִיא כֻּוְלָּהּ מַתְנִיתִין כר"מ יֵשׁ לוֹמַר דְּכָל שֶׁאָמַר בָּאוֹת הַשְּׁמוּשׁ כְּגוֹן לְקָרְבָּן כו' יֵשׁ בְּמַשְׁמָע דְּלִקָּרְבָּן יְהֵא כו' דְּאִי בְּחַיֵּי קָרְבָּן יֹאמַר קָרְבָּן כְּעֵין שְׁבוּעָה כְּמוֹ שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אוֹכַל לָךְ לָמָּה לִי לְקָרְבָּן בְּשִׁמּוּשׁ לָמֶ"ד וְהִלְכָךְ נִפְרַשׁ דְּבָרָיו שֶׁכָּךְ אָמַר לְקָרְבָּן יְהֵא כְּדֵי שֶׁלֹּא נוֹצִיא לְבַטָּלָה דְּבָרָיו אֲבָל בְּאוֹמֵר קָרְבָּן לֹא אוֹכַל לָךְ יֵשׁ לוֹמַר בְּמַצּוֹת קָרְבָּן לֹא אוֹכַל לְךָ כו' וּכְסָבוּר שֶׁהָאוֹמֵר בְּמִצְוֹת קָרְבָּן שֶׁהוּא אָסוּר כְּמוֹצִיא שְׁבוּעָה מִפִּיו וְאֵינוֹ כֵּן אֶלָּא מֻוָתָּר עכ"ל וְחִדּוּשׁ קָצָת שהמשל"מ לֹא הֻבְיאוֹ: ע"ב גמ' הָא דְּאָמַר יְשִׁיבַת סֻוכָּה עָלַי הָא דְּאָמַר שֶׁלֹּא אֵשֵׁב בַּסֻּוכָּה הִקְשָׁה הָרַשְׁבָּ"א בְּחִדּוּשָׁיו וְז"ל וא"ת לִיתֵי עֲשֵׂה דְּסֻוכָּה וְלִדְחֵי ל"ת דְּלֹא יַחֵל דְּבָרוֹ וְיֵשׁ לוֹמַר דִּנְדָרִים עֲשֵׂה ול"ת הֵם.

עֲשֵׂה דְּכָל הַיּוֹצֵא מִפִּיו יַעֲשֶׂה ול"ת דְּלֹא יַחֵל דְּבָרוֹ ע"כ וּכְמוֹ כֵן כָּתַב הָרַב בַּעַל הַחִנּוּךְ בפ' יִתְרוֹ ובס' פָּרָשַׁת דְּרָכִים בְּדֶרֶךְ מִצְוֹתֶיךָ הִקְשָׁה עָלָיו דְּהָא אָמְרִינַן בִּיבָמוֹת (דַּף ה:) דְּאָתֵי עֲשֵׂה דְּמְצוֹרָע וְגִלַּח אֶת כָּל שְׂעָרוֹ אֶת רֹאשׁוֹ וכו' וְדָחֵי עֲשֵׂה ול"ת דְּנָזִיר (אִם הוּא נָזִיר וּמְצוֹרָע) הוֹאִיל וַעֲשֵׂה ול"ת דְּנָזִיר קִילֵי מִשּׁוּם דְּאִיתֵּי' בִּשְׁאֵלָה שֶׁיָּכוֹל לִילֵךְ לְחָכָם לִשְׁאוֹל וּלְהַתִּיר לוֹ נֶדֶר נִזְרוֹ א"כ ה"נ יָבוֹא עֲשֵׂה דְּסֻוכָּה וְיִדְחֶה עֲשֵׂה ול"ת דְּנֶדֶר הוֹאִיל דְּקִיל דְּאִיתֵּי' בִּשְׁאֵלָה ובס' שעה"מ הל' נְדָרִים פ"ג כָּתַב דְּאֶפְשָׁר לְתָרֵץ דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א וְהַחִנּוּךְ דְּשָׁאנֵי עֲשֵׂה דְּמְצוֹרָע מִשּׁוּם דְּגָדוֹל הַשָּׁלוֹם (ע' תוס' שָׁם בִּיבָמוֹת ובב"מ דַּף ל' ד"ה הָא אֵין עֲשֵׂה כו') אֲבָל עֲשֵׂה דְּעָלְמָא לָא דָּחֵי עֲשֵׂה ול"ת אֲפִילּוּ אִם אִיתְנַיְיהוּ בִּשְׁאֵלָה אֲבָל אַפַּתִּי קָשֶׁה דְּמַה יַּעֲנוּ לְמָאן דס"ל במ"ק (דַּף ז:) דְּמְצוֹרָע מֻוָתָּר בתשה"מ בִּימֵי חֻלּוּטוֹ וא"כ גַּם עֲשֵׂה דְּמְצוֹרָע לָא אַלִּים כ"כ וְאַפַּ"ה דָּחֵי לַעֲשֵׂה ול"ת דְּנָזִיר אַלְמָא דְּטַעְמָא.

הָוֵי מִשּׁוּם דַּעֲשֵׂה ול"ת דְּנָזִיר קִילֵי דְּאִיתֵּי' בִּשְׁאֵלָה א"כ אַפַּתִּי תִּיקְשֵׁי לְהַהִ"ד מ"ד מִמַּתְנִי' דְּקוֹנָם סֻוכָּה שֶׁאֲנִי עוֹשֶׂה כו' אַמַּאי לָא דָּחֵי מִצַּוֹת סֻוכָּה לְהַנֶּדֶר ע"ש שֶׁכָּתַב עוֹד דנ"ל דְּהַקֻּוּשְׁיָא מֵעִיקָּרָא לֵיתָא דְּהָא יָלְפִינַן מִקְּרָא דִּכְתִיב כִּי יִדֹּור נֶדֶר לה' דִּגְזֵרַת הַכָּתוּב הוּא דַּאֲפִילּוּ יֵשׁ בְּנִדְרוֹ בִּיטּוּל מִצַּוַת ה' לֹא יַחֵל דְּבָרוֹ: וא"כ מַה מָּקוֹם לְהַקֻּשׁוֹת עוֹד דְּלֵיתֵי עֲשֵׂה דְּסֻוכָּה וְלִדְחֵי ל"ת דְּלֹא יַחֵל דְּבָרוֹ מֵאַחַר דגזה"כ הוּא מִדִּכְתִיב לה' וּלְפָחוֹת אִיכָּא לְמִידְרְשֵׁי' לְנֶדֶר דְּסָלִיק מִינַּיהּ (א"ה ע' בפי' הָרֹא"ש לְעֵיל דַּף יג.

בד"ה אָמַר קְרָא כו'). שׁוּב כָּתַב לְיַיּשֵׁב דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א וְהַחִינּוּךְ דְּהָכִי קָא קַשְׁיָא לְהוּ דל"ל דגזה"כ הוּא דא"כ אַדְּיָלְפִינַן מִכְּלָאִים בְּצִיצִית לְקֻלָּא דְּאָתֵי עֲשֵׂה וְדָחֵי ל"ת נֵילַף מִנְּדָרִים לְחוּמְרָא דְּלָא אָתֵי עֲשֵׂה דְּסֻוכָּה וְדָחֵי ל"ת דְּנֶדֶר וְאַהָא תֵּירְצוּ שַׁפִּיר דְּמֵהָכָא לֵיכָּא לְמֵילַף בְּעָלְמָא מִשּׁוּם דִּנְדָרִים עֲשֵׂה ול"ת הוּא וא"כ א"ש גַּם מַה שֶּׁהִקְשָׁה בס' פָּרָשַׁת דְּרָכִים מֵהַהִיא דְּאָמְרִינַן אָתֵי עֲשֵׂה דְּמְצוֹרָע וְדָחֵי עֲשֵׂה ול"ת דְּנָזִיר הוֹאִיל דְּקִילֵי דְּאִיתֵּי' בִּשְׁאֵלָה.

דְּהָכָא שָׁאנֵי בִּנְדָרִים דגזה"כ הוּא בִּנְדָרִים הֲגַם דְּאִיתֵּי' בִּשְׁאֵלָה אַפַּ"ה חָיְילִי כִּדְנָפְקָא לָן מִקְּרָא דלה'. וְגַם אֵין לְהַקֻּשׁוֹת הֵיכִי אָתֵי עֲשֵׂה דְּמְצוֹרָע וְדָחֵי עֲשֵׂה ול"ת דְּנָזִיר מִשּׁוּם דְּקִילֵי דְּאִיתֵּי' בִּשְׁאֵלָה נֵילִיף מִנְּדָרִים דְּהָתָם ג"כ לֹא מִסְּבָרָה הוּא דְּאָמְרִינַן הָכִי אֶלָּא מִקְּרָא דְּנָפְקָא לָן מֵרֹאשׁוֹ וגזה"כ הוּא דֶּהֱעִתַּקְתִּי תּוֹכֶן דְּבָרָיו הַנִּעִימִים כִּי הֵם קִילּוֹרִין לָעֵינַיִם וְרָאִיתִי בס' עֲצֵי לְבוֹנָה עַל יו"ד בסי' רט"ו הֵבִיא בְּשֵׁם ס' שִׁמְלַת בְּנָיָמִין שתי' קֻוּשְׁיַת

הָרִאשׁוֹנִים הַנָּ"ל וְז"ל לִכְאוֹרָה לָא קַשְׁיָא כְּלָל דְּהָא קִיי"ל דְּהֵיכִי דְּאֶפְשָׁר לְקַיֵּים שְׁנֵיהֶם אֵין עֲשֵׂה דּוֹחֶה ל"ת וה"נ אֶפְשָׁר שֶׁיְּקַיֵּים שְׁנֵיהֶם שֶׁיִּשָּׁאֵל עַל נִדְרוֹ וְיִקַּיֵּים הַמִּצְוָה וצ"ל בִּנְדָרִים שא"א לִשָּׁאוֹל עֲלֵיהֶם כְּגוֹן הַנּוֹדֵר ע"ד רַבִּים וְאַף דְּהוּא לְדָבָר מִצְוָה מ"מ הָרַשְׁבָּ"א ס"ל דְּאַף לְדָבָר מִצְוָה אֵין לוֹ הַתָּרָה אֶלָּא כִּי הָהוּא מַקְרֵי דַּרְדְּקֵי בְּגִיטִּין (דַּף לו) שֶׁהוּא לְדָבָר מִצְוָה הַנּוֹגֵעַ לְרַבִּים.

אֲבָל לִשְׁאָר דְּבַר מִצְוָה אֵין לוֹ הַתָּרָה וְהִקְשׁוּ שַׁפִּיר בָּזֶה דמ"מ לַיְתֵי הָעֲשֵׂה וְלִדְחֵי הל"ת וע"ז תֵּירְצוּ שַׁפִּיר דְּהָוֵי עֲשֵׂה ול"ת וְאִי כְּקוֹשְׁיַת המש"ל דְּהָא אֶפְשָׁר בִּשְׁאֵלָה דא"כ פְּשִׁיטָא דְּלָא קָשֶׁה דְּהָא מָצֵי לְקַיֵּים שְׁנֵיהֶם וְאִי דְּלָא אֶפְשָׁר בִּשְׁאֵלָה כְּמוֹ בְּעַל דַּעַת רַבִּים א"כ אֵין עֲשֵׂה דּוֹחֶה ל"ת וַעֲשֵׂה וממ"נ אָתֵי שַׁפִּיר וְלָא דָּמֵי לְהַהִיא דִּמְצוֹרָע דְּאַף דְּאֶפְשָׁר בִּשְׁאֵלָה מ"מ לָא הָוֵי מָצֵי לְקַיֵּים שְׁנֵיהֶם דְּאֵינוֹ רוֹצֶה לְהַתִּיר נִדְרוֹ וְיֹאבַד כָּל מַה שֶּׁסִּיְּגַף עַצְמוֹ עַד זְמַן הַהוּא ומ"מ דָּחֵי הָעֲשֵׂה לל"ת וַעֲשֵׂה כֵּיוָן דְּאִם יִרְצֶה יִהְיֶה אֶפְשָׁר בִּשְׁאֵלָה עכ"ל וְנִרְאֶה כִּי דִּבְרֵי הָרַב הַנָּ"ל לָא אָמְרַן אֶלָּא לְחַדֵּד בָּהֶן אֶת הַתַּלְמִידִים כִּי אֵין יְסוֹד וְשׁוֹרֶשׁ לְתָחֹלַת הַהַנָּחָה שֶׁהִנִּיחַ דְּזֶה מַקְרֵי אֶפְשָׁר לְקַיֵּים שְׁנֵיהֶם בְּמַה שֶּׁיִּשָּׁאֵל עַל נִדְרוֹ דְּאִם יִשָּׁאֵל עַל נִדְרוֹ וְיַעֲקוֹר הֶחָכָם אֶת נִדְרוֹ לְמַפְרֵעַ הֲלֹא אֵין כָּאן נֶדֶר וְאֵיךְ שַׁיָּיךְ לוֹמַר דְּיקַיֵּים אֶת שְׁנֵיהֶם מִצַּוֹת סֵוְכָּה וְגַם מוֹצָא שְׁפָתָיו בְּהַנֶּדֶר וּבְנִדּאי הָא דְּאָמְרִינַן דִּנְדָרִים חֻלִּין ע"ד מִצְוָה הוּא בְּאוֹפֶן דְּאֵין לְפָנָיו חָכָם מֻבְהָק דְּמָצֵי לְהַתִּיר לוֹ נִדְרוֹ בְּיָחִיד אוֹ ג' הֲדְיוֹטוֹת דְּמַסְבְּרִי לְהוּ וְסָבְרִי וּכְמוֹ דְּאָמְרִינַן בְּעָלְמָא מִי יֵימַר דְּמִזְדַּקְקִי לִיהּ תְּלָתָא וְהַתּוֹרָה גִּילְתָה לָנוּ בְּהַפְסוּק דְּכִי יִדּוֹר נֶדֶר לה' שֶׁהַנְּדָרִים חֻלִּין ע"ד מִצְוָה לְבַטְּלָן בשוא"ת כֵּיוָן דְּאָסַר רַק הַחֵפֶץ עָלָיו וְלֹא עַצְמוֹ עַל הַחֵפֶץ הַנֶּדֶר מְעַכֵּב עָלָיו לְבַטֵּל אֶת הַמִּצְוָה עַד שֶׁיִּמְצָא מִי שֶׁיְּזַדַּקֵּק לוֹ לְהַתִּיר אֶת נִדְרוֹ וּבְנִדּאי מְחֻוָּיָב הוּא לְהִשְׁתַּדֵּל בְּזֶה לֵילֵךְ לְחָכָם אוֹ לג' הֲדְיוֹטוֹת שֶׁיַּתִּירוּ לוֹ נִדְרוֹ בְּכְדֵי שֶׁלֹּא לְבַטֵּל הַמִּצְוָה וכ"ז שֶׁאֵינוֹ מוֹצֵא כַּנַ"ל הַנֶּדֶר מְעַכֵּב עָלָיו ובע"כ הוּא בָּטֵל מִן הַמִּצְוָה מגזה"כ דְּכִי יִדּוֹר נֶדֶר לה' אַפִּילּוּ יֵשׁ בָּזֶה בִּיטּוּל מִצַּוַת ד' לֹא יַחֵל דְּבָרוֹ וע' בְּמָרְדְּכַי פ' שְׁבוּעוֹת שְׁתַּיִם בָּתְרָא הֶבִיאוֹ הָרַמָ"א בסי' רט"ו בהג"ה: ובס' הַפְלָאוֹת נְדָרִים כָּתַב לְיַיֵּשֵׁב קו' הָרַשְׁבָּ"א וְהַחִנּוּךְ וְיָצָא לְיָדוֹן בְּדָבָר הֶחָדָשׁ דְּהָא דַּעֲשֵׂה דּוֹחֶה עֲשֵׂה ול"ת שֶׁאֵינוֹ שָׁוֶה בְּכָל הַיְנוּ דַּוְקָא אִם הָעֲשֵׂה הַדְּחִית הִיא שָׁוָה בַּכֹּל.

כְּהַהִיא עֲשֵׂה דְּמִצּוֹרָע שֶׁדּוֹחֶה עֲשֵׂה ול"ת דְּנָזִיר הוֹאִיל דְּאִיתְּנִיְיהוּ בִּשְׁאֵלָה וְהַמָּה קַלִּים וְהָעֲשֵׂה דְּמִצּוֹרָע הִיא שָׁוָה בְּכָל דְּשַׁיָּיךְ בַּאֲנָשִׁים וְנָשִׁים וּלְהָכִי אַלִּימָא הָעֲשֵׂה דְּמִצּוֹרָע הַדְּחִית דְּהִיא שָׁוָה בְּכָל לִדְחוֹת הָעֲשֵׂה ול"ת דְּנָזִיר דְּקִילִי הוֹאִיל וְאִיתֵּי' בִּשְׁאֵלָה אֲבָל הָכָא בְּמַתְנִיתִין דִּנְדָרִים דְּקָחֲשִׁיב סֵוְכָּה שֶׁאֲנִי עוֹשֶׂה לוּלָב שֶׁאֲנִי נוֹטֵל תְּפִילִּין שֶׁאֲנִי מַנִּיחַ דְּכָל הָנֵי מ"ע הֵמָּה נוֹהֲגוֹת רַק בַּאֲנָשִׁים וְלֹא בְּנָשִׁים דמ"ע שהז"ג הֵם וְנָשִׁים פְּטוּרוֹת מֵהֶן וּלְהָכִי לָא מָצוּ לִדְחוֹת הָעֲשֵׂה והל"ת דִּנְדָרִים אע"ג דְּאִיתְּנִיְיהוּ בִּשְׁאֵלָה וְקִילִי מ"מ הָא הָעֲשֵׂה ג"כ יֵשׁ בָּהֶן צַד קַל דְּסֵוְכָּה וְלוּלָב וּתְפִילִּין אֵינָם נוֹהֲגִין בְּנָשִׁים וה"ל מ"ע שֶׁאֵינוֹ שָׁוֶה בַּכֹּל ובכה"ג לֹא אַשְׁכְּחַן דְּיִדְחֶה מ"ע שֶׁאֵינוֹ שָׁוֶה בַּכֹּל למ"ע ול"ת דְּאִיתֵּי' בַּשְׁאֵלָה דְּהָא בְּתַרְוַיְיהוּ אִית בְּהוּ צַד קַל ולפ"ז בְּדַוְקָא נָקִיט מַתְנִי' הָנָךְ תְּלָת מ"ע סֵוְכָּה לוּלָב תְּפִילִּין אֲבָל עָמַד לְנָגְדּוֹ הָא דְּהֶבִיאוּ הַתּוֹסָ' בִּשְׁבוּעוֹת (דַּף כד.

) ד"ה הֵן בְּשֵׁם הַיְרוּשַׁלְמִי וְז"ל שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אוֹכַל מַצָּה וְאָכַל מַצָּה בְּלֵיל פֶּסַח חַיָּיב דְּהוֹאִיל וְהוּא בְּכוֹלֵל מַצָּה שֶׁל כָּל הַשָּׁנָה וא"כ אַפַּתִּי קָשֶׁה נְהִי דִּשְׁבוּעָה חָל בְּכוֹלֵל מ"מ

לֵיתֵי עֲשֵׂה דְּמַצָּה וְלִדְחֵי הַשְׁבוּעָה אַף דְּהָוֵי עֲשֵׂה ול"ת הוֹאִיל דְּאִיתְנַיְהוּ בִּשְׁאֵלָה וְעָשָׂה דְּמַצָּה הָא הָוֵי עֲשֵׂה הַשָּׁוֶה בְּכֹל דְּגַם נָשִׁים חַיָּיבוֹת בַּאֲכִילַת מַצָּה ע"ש וּלְדִידִי אִי מִשּׁוּם הָא לָא אִירְיָ' דְּשָׁאנֵי שְׁבוּעָה דַּחֲמִירָה מִשּׁוּם דִּכְתִיב בֵּהּ לָא יְנַקֶּה וְכִדְאָמְרִינַן לְקַמָּן (דַּף יח) וּמַאי חֲזֹמְרָא דִּשְׁבוּעָה מִנֶּדֶר [דִּנְזִירוּת ע"ש דְּבִנְזִירוּת קָאֵי] כו' מִשּׁוּם דִּכְתִיב בֵּהּ בִּשְׁבוּעָה לֹא יְנַקֶּה וע"ש בְּרִיטְבָ"א שָׁם שכ' ואע"ג דְּלָא יְנָקֶה לָא כְּתִיב אֶלָּא בִּשְׁבוּעַת שָׁוְא אַפִּ"ה בְּשֵׁם שְׁבוּעָה כְּתִיב לֹא יְנָקֶה וְגַם בִּשְׁבוּעָה פְּלִיגִי ב"ש וב"ה אִם יֵשׁ שְׁאֵלָה בִּשְׁבוּעָה ואע"ג דקיי"ל כב"ה דְּיֵשׁ שְׁאֵלָה בִּשְׁבוּעָה ג"כ ע"ל בָּרָ"ן (דַּף כב:) ד"ה אָמַר רַב אַסִּי עכ"פ בִּשְׁבוּעָה אִיכָּא לְמֵימַר דְּבָזֶה שְׁבוּעָה חֲמוּרָה מִכָּל שְׁאָרֵי עֲשֵׂה ול"ת שֶׁבַּתּוֹרָה מִשּׁוּם דַּחֲמִירִי דִּכְתִיב בֵּהּ לֹא יְנַקֶּה וע' שְׁבוּעוֹת (דַּף לט.

) חֲמוּרוֹת כְּרִיתוֹת כו' וְלֹא תִּשָּׂא עִמָּהֶן וְאוּלַי זֶהוּ דַּוְקָא בְּנִשְׂבַּע בַּשֵּׁם וע' בָּרָ"ן רֵישׁ מְכִילְתִּין אָמְנָם בְּלֹא זֶה יֵשׁ לְיַישֵׁב הַךְ דִּירוּשַׁלְמִי גַּבֵּי מַצָּה כִּי מָצָאתִי בס' בְּאֵר יִצְחָק שֶׁחִבֵּר פְּאֵר דּוֹרֵינוּ הַגָּאוֹן הָאֲמִיתִי וכו' קש"ת מוהר"ר יִצְחָק אֶלְחָנָן שְׁלִיטָ"א שֶׁגַּם הוּא נֶרוֹ הִפְלִיא לְחַדֵּשׁ זֶה כִּסְבָרַת בַּעַל הַפְּלָאוֹת נְדָרִים הַנַּ"ל.

בחי"ד סי' כ' טֶרֶם שֶׁיָּצָא לָאוֹר ס' הַפְּלָאוֹת נְדָרִים הַנַּ"ל וְהוֹסִיף לְתָרֵץ שֶׁלֹּא יִהְיֶה עוֹמֵד לָנֶגֶד הַךְ דְּמַצָּה מִירוּשַׁלְמִי הַנַּ"ל וְכָתַב שֶׁיֵּשׁ לוֹמַר דְּהַיְרוּשַׁלְמִי אָזֵיל לְשִׁיטָתוֹ דְּהוּבָא בְּתוֹסְ' קִדּוּשִׁין (דַּף לח.

) דְּאֵין עֲשֵׂה דְּקוֹדֶם הַדִּבּוּר דּוֹחֶה ל"ת דִּלְאַחַר הַדִּבּוּר ע"ש בְּאוֹרֶךְ אָמְנָם מִטְּיבוּתַיְיהוּ דְּרַבָּנָן סָבוֹרָאֵי אָמֵינָא דלפע"ד לָא קַיְימָא הַךְ סְבָרָא לוֹמַר דְּבַדְוָקָא נָקְטָה מִשְׁנָתֵינוּ הָנָךְ תְּלָת מִילֵּי סֵדֶר תְּפִילִּין דְּרַק בָּהֶם הַנֶּדֶר מְבַטֵּל אוֹתָם וְלֹא בִּשְׁאָר מ"ע חֲדָא דְּזִיל בָּתַר טַעְמָא דְּאָמְרִינַן בגמ' מָנָא ה"מ דִּכְתִיב אִישׁ כִּי יִדֹּור נֶדֶר לה' לֹא יַחֵל דְּבָרוֹ וּפֵירְשׁוּ כָּל הָרִאשׁוֹנִים דְּפֵירוּשׁוֹ אֲפִילּוּ יֵשׁ בָּהֶם בִּיטּוּל מִצְוַת ד' לֹא יַחֵל דְּבָרוֹ וְכֵן מִסְתִּימַת כָּל הַפּוֹסְקִים רִאשׁוֹנִים וְאַחֲרוֹנִים שֶׁכָּתְבוּ בְּסָתָם, נְדָרִים חֵלִּין לְבַטֵּל אֶת הַמִּצְוָה וְלֹא חִלְקוּ בֵּין מִצְוָה לְמִצְוָה ש"מ דְּבְכָל הַמִּצְוֹת נֶאֱמְרָה דִּין זֶה וְכֵן יֵשׁ לְהָבִיא רְאָיָה מֵהָא דִּלְקַמָּן (דַּף לד:) גַּבֵּי וּמַחֲזִיר לוֹ אֲבֵדָתוֹ דְּפְלִיגִי רַב אַמֵּי וְרַב אַסִּי דְּחַד מִינַּיְיהוּ סָבַר בַּחֲדָא גַּוְונָא דְּאֵין מַחֲזִיר וְנִדְחָה מ"ע דַּהֲשָׁבַת אֲבֵדָה מִפְּנֵי הַנֶּדֶר וְלָא אָמְרִינַן [הַעִירֵנִי ידי"נ הַגָּאוֹן מוהרא"ד שְׁלִיטָ"א אב"ד דְּפַאֲנִיוועז דְּזֶה אֵינוֹ דְּהָא בב"מ דַּף ל) אָמְרִינַן שָׁם גַּבֵּי וְהִתְעַלַּמְתָּ כו' לְמַאי אִיצְטְרִיךְ קְרָא אִילֵימָא לְכֹהֵן וְהֵיא בבה"ק פְּשִׁיטָא הַאי עֲשֵׂה וְהַאי ל"ת נַעֲשֵׂה "וְתוּ לָא דָּחֵינַן אִיסּוּרָא מִקַּמֵּי מָמוֹנָא" כו' וע"ש בתו' ד"ה אֵין עֲשֵׂה כו' בְּעַמּוּד ב' שֶׁכָּתְבוּ דְּהָכָא סָמִיךְ עַל וְתוּ מִי דָּחֵינַן אִיסּוּרָא מִקַּמֵּי מָמוֹנָא ולפ"ז מַהֲשָׁבַת אֲבֵידָה לֵיכָּא לְהָבִיא רְאָיָה דַּעֲשֵׂה דַּהֲשָׁבַת אֲבֵדָה דְּהוּא מָמוֹנָא יִדְחֶה אִיסּוּרָא דְּנֶדֶר דִּלְא דָּחֵינַן אִיסּוּרָא מִקַּמֵּי מָמוֹנָא] דִּלְיָתֵי מ"ע דַּהֲשָׁבַת אֲבֵדָה דְּהָוֵי עֲשֵׂה הַשָּׁוֶה בְּכָל דְּנוֹהֵג בַּאֲנָשִׁים וְנָשִׁים וְלִדְחֵי מ"ע ול"ת דְּנֶדֶר דְּקִילִי דְּאִיתְנַיְהוּ בִּשְׁאֵלָה וע"ש בְּרִיטְבָ"א שֶׁעִם הַלָּכוֹת הָרַמְבַּ"ן שכ' בְּפֵירוּשׁ שֶׁהַטַּעַם מִשּׁוּם דִּנְדָרִים חָלִים ע"ד מִצְוָה אַלְמָא דִּלְאו דַּוְקָא הָנָךְ מִצְוֹת דְּחָשֵׁיב בְּמַתְנִיתִין נִדְחִים מִפְּנֵי נֶדֶר אֶלָּא אֲפִילּוּ כָּל שְׁאָר מִצְוֹת וְהַטַּעַם כמ"ש הָרַ"ן דגזה"כ הוּא מִכִּי יִדֹּור נֶדֶר לה' אֲפִילּוּ יֵשׁ בָּזֶה מִשּׁוּם בִּיטּוּל מִצְוַת ה' לֹא יַחֵל דְּבָרוֹ וע' בפי' הָרֹא"שׁ (דַּף כֹּה:) ד"ה פּוֹתְחִין בַּשַּׁבָּתוֹת כו' דְּנֶדֶר חָל עַל עוֹנֶג שַׁבָּת כו' ע"ש וע' בשעה"מ שָׁם שכ' עוֹד טַעַם אַחֵר נָכוֹן עפמ"ש הַתּוֹסְ' בְּעֵרוּבִין (דַּף ק'.

) ד"ה מַתָּן ד' כו' שֶׁהִקְשׁוּ לִיתֵי עֲשָׂה דְּמַתָּן ד' וְלִידָחֵי ל"ת דְּבַל תּוֹסִיף וְתֵירְצוּ דל"ד לְכֹלְאַיִם בְּצִיצִית דְּהוֹאִיל וְהָכָא ע"י פְּשִׁיעָה בָּאָה עָלָיו וְהָיָה יָכוֹל לְקַיְּמָם הַמִּצְוָה בְּלֹא דְּחַיִּית הַלָּאו ע"ש הָכָא נָמֵי בִּנְדָרִים הוֹאִיל וְהָיָה יָכוֹל לְקַיְּמָם הַמִּצְוָה בְּלֹא דְּחַיִּית הַלָּאו שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ לִנְדּוֹר וּלְבַטֵּל הַמִּצְוָה בִּפְשִׁיעָה לְהָכִי לֹא נִדְחֵית הַלָּאו שֶׁלּוֹ עי"ש מַה שֶּׁהֶאֱרִיכוּ ג"כ בְּכָלָל הַזֶּה וּלְבָאֵר מְסֻוָּגְיָא דְּזִבָּחִים: בְּתִשּׁוּ' מהרי"ט ח"ב סי' מ"ז בֵּיאֵר דְּלָא תִּיקְשֵׁי אַמַּאי דְּאָמְרִינַן בְּנִשְׁבַּע שֶׁלֹּא לִישֵּׁב בַּסֻּכָּה דְּלָא חָיֵיל מִשּׁוּם דְּהָוֵי נִשְׁבָּע לְבַטֵּל הַמִּצְוָה הָא קיי"ל דְּבִכוֹלֵל חָיֵיל (ע' תּוּ' שְׁבוּעוֹת כד) ה"נ נִימָא הָכָא מִגּוֹ דְּחָל אַיְשִׁיבַת עֲרַאי שֶׁלֹּא בַּאֲכִילָה וְשֵׁינָה חָל נָמֵי אַיְשִׁיבָה דַּאֲכִילָה וְשֵׁינָה וכ' כֵּינָן דְּלָא אֶפְשָׁר לִישִׁיבַת קֶבַע בְּלֹא כְּנִיסָה כֻּלֹּהּ חָדָא מִילְּתָא הִיא וְקִרְוִי' ג"כ מִצְוָה ע"ש: בר"נ ד"ה אָמַר רָבָא וְכִי מִצְוֹת לֵיהָנוֹת נִיתְּנוּ כו' וא"ת וְכִי אָמַר יְשִׁיבַת סֻכָּה עָלַי מַאי הֲוָה הָא דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ הוּא כו' אֲבָל בַּתּוֹסָ' אָמְרוּ כו' כְּשֶׁמַּזְכִּיר הַחֵפֶץ הַנֶּאֱסָר דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מַמָּשׁ הוּא עכ"ל בס' שִׂמְלַת בְּנָיְמִין הקשָׁה ע"ז מֵהָא דְּאָמְרִינַן בב"ב (דַּף קמז:) יָדוּר פְּלוֹנִי בְּבֵית זֶה לֹא אָמַר כְּלוּם וּפֵירְשׁוּ שָׁם הָרַשְׁבָּ"ם וְהַתּוֹסָ' מִשּׁוּם דְּהָוֵי דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ וְהָא שָׁם הִזְכִּיר הַחֵפֶץ שֶׁהוּא הַבַּיִת וְאַפ"ה מִקְרֵי דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ וְתֵירֵץ דְּזֶה לָא הָוֵי רַק כְּמוֹ יָד וְגַבֵּי נְדָרִים הוּא דְּאָמְרִינַן יָדוֹת נְדָרִים כְּנְדָרִים אֲבָל גַּבֵּי קִנְיָן דְּמָמוֹנָא לָא מְהַנֵּי יָד: בא"ד וא"ת אֲפִילּוּ כִּי אָמַר יְשִׁיבַת סֻכָּה עָלַי לָמָּה אָסוּר בִּישִׁיבָה שֶׁל מִצְוָה וְהָא כֵּינָן דְּמִצְוֹת לָאו לֵיהָנוֹת נִיתְּנוּ הֲרֵי אֵינוֹ נֶהֱנֶה מִן הַסֻּכָּה כְּלָל עכ"ל נִרְאֶה מִדְּבָרָיו דְּסוֹבֵר דְּלֵיכָּא שׁוּם הֲנָאָה מִיְּשִׁיבַת הַסֻּכָּה בְּעַצְמָהּ רַק הֲנָאַת הַמִּצְוָה לְבַד.

דאל"כ דְּיֵשׁ ג"כ הֲנָאַת הַגּוּף בְּזֶה הָא דָּמֵי לְנוֹדֵר מִן הַמַּעְיָן דְּאָסוּר לִטְבּוֹל בּוֹ בִּימוֹת הַחַמָּה מִשּׁוּם דְּאֵיכָּא הֲנָאַת הַגּוּף בַּהֲדֵי הֲנָאַת הַמִּצְוָה וכמ"ש הָר"ן לְעֵיל (סוֹף דַּף טו) גַּבֵּי קוֹנָם תַּשְׁמִישֵׁךְ עָלַי דְּאִי מִתְהֲנֵי גּוּפֵי' בַּהֲדֵי הֲנָאַת הַמִּצְוָה הֲנָאָה מִיקְרֵי וְהַתּוֹסָ' בר"ה (דַּף כח.

) ד"ה הַמְּוַדֶּר הֲנָאָה מִשּׁוֹפָר נִרְאֶה כְּמִסְתַּפְּקִים בָּזֶה שֶׁכָּתְבוּ שָׁם לְחַלֵּק בֵּין הַמְּוַדֶּר הֲנָאָה מִשּׁוֹפָר לְמְוַדֶּר הֲנָאָה מִסֻּכָּה וְכָתְבוּ שָׁם בזה"ל אִם לֹא נְחַלֵּק דְּגַבֵּי סֻכָּה בְּלָאו מִצְוָה יֵשׁ הֲנָאָה בַּיְּשִׁיבָה וְהַדָּבָר תָּמוּהַּ דְּהָא מִדְּלִקְמָן (דַּף לט.

) גַּבֵּי נִכְסֵי חוֹלֶה אָסוּרִין עַל הַמְּבַקֵּר דְּקָאָמַר הגמ' אִי בְּשֶׁנִּכְסֵי חוֹלֶה אָסוּרִין עַל הַמְּבַקֵּר אַפִּילּוּ עוֹמֵד נָמֵי לָא כָּתַב הָרַ"ן שֶׁהֲרֵי נֶהֱנֶה בִּדְרִיסַת הָרֶגֶל וּמִשּׁוּם מִצְוָה לֵית לֵיהּ לְאִתְהֲנוֹיֵי מֵאִיסּוּרָא וּבְיוֹשֵׁב בְּוַדַּאי אִית לֵיהּ הֲנָאָה הֲרֵי מוּכָח מִשָּׁם דְּמִיְּשִׁיבָה גּוּפֵי' אִית לֵיהּ הֲנָאַת הַגּוּף לְבַד הֲנָאַת הַמִּצְוָה וְכֵינָן שֶׁכֵּן מַאי קַשְׁיָא לֵיהּ לְהָרַ"ן הָכָא כֵּינָן דְּמִצְוֹת לָאו לֵיהָנוֹת נִיתְּנוּ הֲרֵי אֵינוֹ נֶהֱנֶה מִן הַסֻּכָּה הָא מִלְּקַמָּן מוּכָח דְּמִלְּבַד הֲנָאַת הַמִּצְוָה אֵיכָּא בַּהֲדֵי הֲנָאַת הַגּוּף מֵהַיְּשִׁיבָה וְכֵינָן שֶׁכֵּן אָסוּר דְּדָמֵי לְנוֹדֵר מִן הַמַּעְיָן דְּאָסוּר לִטְבּוֹל בּוֹ טְבִילָה שֶׁל מִצְוָה בִּימוֹת הַחַמָּה מִשּׁוּם דְּאֵיכָּא הֲנָאַת הַגּוּף בַּהֲדֵי הֲנָאַת הַמִּצְוָה וּכְבָר עָמַד ע"ז הָרַב בַּעַל מַחֲנֶה אֶפְרַיִם הל' נְדָרִים סי' כ"ה וְכֵן בַּנּוֹדָע בִּיהוּדָא מ"ת חֵלֶק או"ח סִימָן קל"ב וְאַחַר אַחֲרוֹן אֲנִי בָּא שֶׁהַגָּאוֹן בַּעַל בֵּית מֵאִיר בַּיּוֹ"ד סי' רט"ו תָּמַהּ ג"כ עַל הָרַ"ן מְסֻוָּגְיָא הַנַּ"ל וְאוּלַי יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין יְשִׁיבָה בַּבַּיִת לִישִׁיבָה בְּסֻכָּה וְהוּא ע"פ מַה שֶּׁרָאִיתִי בְּשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת דְּאַסְבַּר בְּטַעְמָא דְּמוֹקְמִינַן לְרָרָשָׁה דְּכִי יִדּוֹר נָדֶר לד' דְּמוֹקְמִינַן לֵיהּ אַנָּדֶר טְפֵי מִבִּשְׁבוּעָה דִּבְנָדֶר דָּרְשִׁינַן הָא דלה' אֲפִילּוּ יֵשׁ בּוֹ בִּיטּוּל מִצְוַת ה' לֹא יַחֵל דְּבָרוֹ וּבִשְׁבוּעָה אָמְרִינַן דְּבָרוֹ הוּא דְּלֹא יַחֵל אֲבָל מֵיחֵל הוּא לְחֻפְצֵי שָׁמַיִם דמ"ש נָדֶר מִשְּׁבוּעָה

וע' בָּךְ"ן מ"ש בָּזֶה וְהוּא זַ"ל כָּתַב דְּבִישִׁיבַת סֵוָכָה עָלַי אֵינוֹ נִרְאֶה שֶׁבָּא לְבַטֵּל הַמִּצְוָה "אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁקָּשֶׁה עָלָיו לֵישֵׁב בָּהּ מִשּׁוּם קֹור אוֹ חֹום" אֲבָל בִּשְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֵשֵׁב אֵינוֹ מַשְׁמַע כ"א מִשּׁוּם בִּיעוּט וּבִיטּוּל הַמִּצְוָה עכ"ל וּבִסְבָרָה זוֹ יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין יְשִׁיבָה בַּסֵּוָכָה לִישִׁיבָה בַּבַּיִת שֶׁנִּכְנַס הַמְבַקֵּר לֵישֵׁב בְּבֵיתוֹ שֶׁל חוֹלֶה דִּבְוַדַּאי אֵין שָׁם קוֹר וְחוֹם וְהַיּוֹתֵר נ"ל דְּשָׁם הָאִיסּוּר רַק מִדְּרַבָּנָן וּרְאָיָה דְּפָרִיךְ אפי' עוֹמֵד נָמֵי לָא שֶׁהֲרֵי נֶהֱנֶה בְּדְרִיסַת הָרֶגֶל: וּדְרִיסַת הָרֶגֶל בְּוַדַּאי רַק מִדְּרַבָּנָן אָסוּר וְגַם הוּא בִּכְלַל אֶפְשָׁר וְלָא קָא מִכַּוֵּין וְאוּלַי גַּם לָא אֶפְשָׁר וְלָא מִכַּוֵּין דְּהָא מְחַוְּיֵב הוּא מה"ת בְּמִצְוֹת בק"ח לֵילֵךְ אֶצְלוֹ וּלְבַקְּרוֹ משא"כ הָכָא דְּאַקְּרָא קָיְימִינַן לֶאֱסוֹר מִדְּאוֹרַיְיתָא וע' בָּךְ"ן סד"ה עַל סֵיפָא דְּאִידָךְ בָּבָא קָתָנֵי כו' בְּסוֹף הַדִּבּוּר וּמִלְּבַד כ"ז קֻשְׁיַית הָרָ"ן יְתָכֵן עַל הָנָךְ אִידָךְ בְּבֵי לוּלָב שֶׁאֲנִי נוֹטֵל תְּפִילִּין שֶׁאֲנִי מַנִּיחַ דְּבֹהוּ לֵיכָּא הַנָּחַת הַגּוּף כְּלָל כ"א קִיּוּם הַמִּצְוֹת וְקֻשְׁיַית רָבָא וְתֵירוּצוֹ קָאֵי גַּם עַל הָנָךְ בָּבֵי דְּמֵוכָרְחִים אָנוּ לְאוֹקְמִינְהוּ ג"כ דְּאָמַר נְטִילַת לוּלָב עָלַי הַנָּחַת תְּפִילִּין עָלַי דאל"כ מ"ש בְּהוּ נָדֶר מִשְּׁבוּעָה וְעַל הָנָךְ בְּבֵי יְשָׁאֵר הַקֻּשְׁיָא וְכִי מִצְוֹת לֵיהָנוֹת נִיתְּנוּ וּמִזֶּה הוֹכִיחַ הָרָ"ן דִּינוֹ דְּבְאוֹסֵר בְּפֵירוּשׁ עָלָיו דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ הֲנָאָה כְּמוֹ זְרִיקַת צְרוֹר לַיָּם דְּחָל הַנֶּדֶר וע' בס' ב"מ הַנָּ"ל שֶׁפִּקְפֵּק עַל הַאי דִּינָא שֶׁהִמְצִיא הָרָ"ן וע' בַּשָּׁ"ד סי' רל"ו ס"ק י"ד מ"ש בְּשֵׁם הָרַ"ן לְחַלֵּק בֵּין הַנִּשְׁבָּע שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל מַצָּה סְתָם וּבֵין הַנִּשְׁבָּע שֶׁלֹּא לֵישֵׁב בַּסֵּוָכָה סְתָם דְּגַבֵּי מַצָּה מִקְרֵי כּוֹלֵל מִשּׁוּם דְּכָל לֶחֶם שֶׁהוּא מַצָּה מִקְרֵי מַצָּה סְתָם וְאֵין סֵוָכָה סְתָם אֶלָּא סֵוכַּת מִצְוָה וּבִנְדָרִים הֹלְךְ אַחַר לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם ע"ש וּבָזֶה יֵשׁ לְיַיְשֵׁב ג"כ קְצָת דִּבְרֵי הָרָ"ן דְּהָכָא דְּהָאוֹמֵר קוֹנָם יְשִׁיבַת סֵוָכָה עָלַי בִּלְשׁוֹן ב"א הַכַּוָּנָה הַיְשִׁיבָה דְּמִצְוָה לְחוּד וְזֶה יָמִים רַבִּים אֲשֶׁר הָיָה קָשֶׁה לִי לְהָבִין לְשׁוֹן הַמִּשְׁנָה דְּנָקִיט קוֹנָם סֵוָכָה שֶׁאֲנִי עוֹשֶׂה וְלָא קָתָנֵי סֵוָכָה שֶׁאֲנִי יוֹשֵׁב כִּדְנָקִיט בְּאִינָךְ לוּלָב שֶׁאֲנִי נוֹטֵל תְּפִילִּין שֶׁאֲנִי מַנִּיחַ דְּהָא הָעֲשִׂיָּה בְּסֵוָכָה אֵינוֹ עִיקַּר הַמִּצְוָה אֶלָּא הֲכָנָה לֵישֵׁב בָּהּ וּבֶאֱמֶת בש"ע וּבִשְׁאָר פּוֹסְקִים הַלָּשׁוֹן בְּסֵוָכָה ג"כ עַל הַיְשִׁיבָה וְכֵן כָּאן בגמ' הָא דְּאָמַר יְשִׁיבַת סֵוָכָה עָלַי וְאַחַר זְמַן רַב מָצָאתִי בס' שׁוֹשַׁנִּים לְדָוִד עַל מִשְׁנָיוֹת במס' שְׁבוּעוֹת פ"ג שֶׁעָמַד ע"ז וְכָתַב דְּמַתְנִיתִין רְבוּתָא קמ"ל דְּלָא תֵּימָא דְּאֵין פִּיו וְלִבּוֹ שָׁווִין דְּכַוָּנַת לִבּוֹ שֶׁלֹּא לֵישֵׁב בְּסֵוָכָה וּבְפִיו אָמַר שֶׁאוֹסֵר עָלָיו הָעֲשִׂיָּה קמ"ל דְּזֶה אֵין מַקְרֵי אֵין פִּיו וְלִבּוֹ שָׁווִין מִשּׁוּם דִּבְהֶעְדֵּר הָעֲשִׂיָּה מִמֵּילָא־אִיהְיֶה בָּטֵל מֵהַיְשִׁיבָה עכ"ל וע' מְנָחוֹת (מב.

) וְאִלּוּ לַעֲשׂוֹת סֵוָכָה לָא מְבָרֵךְ כו' וְשָׁם ע"ב כָּל מִצְוָה דַּעֲשִׂיָּיתָהּ לָאו גְּמַר מִצְוָה הוּא כו' בְּיִשְׂרָאֵל א"צ לְבָרֵךְ כו': ובס' יַד שָׁאוּל סי' רט"ו הֵבִיא בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת מ"ע סִימָן ל"א דְּמַתְנִיתִין מַיְירֵי בַּסֵּוָכָה שֶׁהִיא מֻוְשְׁלֶמֶת כְּהִלְכָתָהּ דְּאִם אֵינָהּ עֲשׂוּיָה מַמָּשׁ וְלֵיתָא לַסֵּוָכָה בְּשָׁעַת הַנֶּדֶר אֵינוֹ חָל מִשּׁוּם דְּלָא אִיתְנֵיהּ בָּעוֹלָם וכ' ע"ז הָרַב בַּעַל יַד שָׁאוּל דְּאֵינוֹ מוּבָן דל"ש בָּזֶה דשלב"ל שֶׁהֲרֵי נָדַר עַל הַמִּצְוָה וְהוּא אָסַר ע"ע מִצְוַת הַסֵּוָכָה וּבְעֵינֵי יִפָּלֵא שֶׁמִּלְּבַד זֶה הָא עַל עַצְמוֹ יָכוֹל אָדָם לֶאֱסוֹר אֲפִילּוּ דשלב"ל וְרַק עַל חֲבֵרוֹ אֵין אָדָם אוֹסֵר דשלב"ל כִּדְאִיתָא לְקַמָּן (דַּף פֹּה:) אֶלָּא יֶאֱסוֹר דשלב"ל עַל חֲבֵרוֹ שֶׁהֲרֵי אֵין אָדָם אוֹסֵר פֵּירוֹת חֲבֵרוֹ עַל חֲבֵרוֹ וע"ש בְּרַ"ן דְּבָעֵינַן דִּיהְיוּ חַד מִינַיְיהוּ בִּרְשׁוּתֵיהּ אוֹ הַפֵּירוֹת אוֹ הָאָדָם הַנֶּאֱסָר וע' בָּךְ"ן (דַּף לא.

) לוֹקֵחַ בְּפָחוֹת כו' דאע"ג דקיי"ל אֵין אָדָם אוֹסֵר ע"ח דשלב"ל ה"מ כו' אֲבָל בְּאוֹסֵר הָנָאתוֹ עַל חֲבֵרוֹ כו' וְאִיהוּ הָא אִיתֵי' בְּעוֹלָם כו' ע"ש עכ"פ עַל עַצְמוֹ יָכוֹל לֶאֱסוֹר אֲפִילּוּ דשלב"ל. אָמְנָם מִדִּין דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ יֵשׁ לְהָעִיר וכמ"ש הָרַ"ן כָּאן דְּהֶוְכְרַח לְתָרֵץ

דְּבְאוֹמֵר סָוְכָּה לִישִׁיבָתָהּ אוֹ כֵּינָן שֶׁמַּזְכִּיר שֵׁם הַחֵפֶץ שֶׁאוֹסֵר עָלָיו נַעֲשָׂה כְּאוֹמֵר סֻוכָּה לִישִׁיבָתָהּ וּמֻחֶמֶת זֶה אֶפְשָׁר דְּבָעִינַן דַּוְקָא שֶׁיִּהְיֶה הַסֻּוכָּה עֲשׂוּיָה וע' בָּרָ"ן (דַּף נז.

) ד"ה הָאוֹמֵר לְאִשְׁתּוֹ קֻוָּנָם מַעֲשֶׂה יָדַיִךְ עָלַי כו' שֶׁכָּתַב דְּמַעֲשֶׂה יְדֵי אִשְׁתּוֹ לְאַחַר שֶׁתַּעֲשֶׂה דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מַמָּשׁ הוּא עי"ש וְלָשׁוֹן הַמִּשְׁנָה קוֹנָם סֻוכָּה שֶׁאֲנִי עוֹשֶׂה מַשְׁמַע לְכְאוֹרָה אִיפְכָא שֶׁהַסֻּוכָּה אֵינָהּ בִּשְׁלֵימוּת עֲשׂוּיָה אֶלָּא שֶׁעוֹסֵק עַדַיִין בְּאֶמְצַע הָעֲשִׂיָּ' וְהַכַּוָּנָה שֶׁלּוֹ סֻוכָּה שֶׁאֲנִי עוֹסֵק בַּעֲשִׂיָּתָהּ אֲנִי אוֹסֵר יְשִׁיבָתָהּ עָלַי: כָּתַב הַמַּחֲנֶה אֶפְרַיִם הל' נְדָרִים סי' מ' מִי שֶׁנּוֹהֵג שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל בָּשָׂר מִן י"ז בְּתַמּוּז וְאֵילָךְ ה"ז נֶדֶר ומ"מ אִם נִזְדַּמְּנָה לוֹ סְעוּדָה שֶׁל מִצְוָה שָׂרֵי לֶאֱכֹל דְּאֵין זֶה נֶדֶר מַמָּשׁ אֶלָּא חֻשּׁוּב כְּמוֹ קַבָּלַת תַּעֲנִית וְהָוֵי כְּאוֹמֵר אֶעֱשֶׂה מִצְוָה זוֹ שֶׁחַיָּיב לַעֲשׂוֹתוֹ ומש"ה כָּל הֵיכִי דְּאֵיכָא מִצְוָה שָׂרֵי דְּאֵין הַנֶּדֶר שֶׁל מִצְוָה חָל עַל מִצְוָה עכ"ל וע' בהג"מ פ"א מהל' תַּעֲנִית טַעַם אַחֵר כִּי לֹא נָהֲגוּ לְהִתְעַנּוֹת בכה"ג: דַּף יז בַּמִּשְׁנָה יֵשׁ נֶדֶר בְּתוֹךְ נֶדֶר וְאֵין שְׁבוּעָה בְּתוֹךְ שְׁבוּעָה ע' בְּלֶחֶם מִשְׁנָה פ"ג דִּנְדָרִים כָּתַב שֶׁיֵּשׁ בְּמִשְׁנָה זוֹ שְׁנֵי פֵּירוּשִׁים לָרִאשׁוֹנִים ז"ל וָאָבוֹא אַחֲרָיו לְמַלֹּאוֹת דְּבָרָיו בְּבֵיאוּר שְׁנֵי הַפֵּירוּשִׁים וּבָזֶה יִתְבָּאֲרוּ ג"כ דִּבְרֵי הָרָ"ן בְּסֵוֹגְיָא זוֹ: הַפֵּירוּשׁ הָאֶחָד דְּהֵיכִי דְּאָמַר הֲרֵינִי נָזִיר הַיּוֹם הֲרֵינִי נָזִיר הַיּוֹם וְאוֹכֵל עֲנָבִים וְשׁוֹתֶה יַיִן לוֹקֶה שְׁתַּיִם.

וה"ה הֵיכִי דְּאָמַר קוֹנָם עָלַי כְּכָר זֶה וְחָזַר וְאָמַר קוֹנָם עָלַי כְּכָר זֶה וַאֲכָלוֹ לוֹקֶה שְׁתַּיִם משא"כ בִּשְׁבוּעָה דְּאִם אָמַר שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אוֹכַל כְּכָר זֶה וְחָזַר וְאָמַר שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אוֹכַל כְּכָר זֶה וַאֲכָלוֹ אֵינוֹ לוֹקֶה אֶלָּא אַחַת וְהִקְשׁוּ עַל פי' זֶה דְּפָתַח בְּמַתְנִיתִין בְּיֵשׁ נֶדֶר בְּתוֹךְ נֶדֶר וּמְפָרֵשׁ לָהּ בְּגַוְונָא דִּנְזִירוּת וְאַמַּאי לָא מְפָרֵשׁ לָהּ בְּגַוְונָא דִּנְדָרִים מַמָּשׁ כְּגוֹן שֶׁאָמַר קוֹנָם עָלַי כְּכָר זֶה וְחָזַר וְאָמַר קוֹנָם עָלַי כְּכָר זֶה וְהָרִיטְבָ"א הִנְדְּפַס עִם הִלְכוֹת הָרַמְבַּ"ן מְתָרֵץ זֹאת מִשּׁוּם דְּעִיקַּר דִּינָא בִּנְזִירוּת כְּתִיב דְּיָלְפִינַן לָהּ מִדִּכְתִיב נָזִיר לְהַזִּיר מְלַמֵּד שֶׁהַנְּזִירוּת חָל עַל הַנְּזִירוּת וּנְדָרִים יָלְפִינַן מִנְּזִירוּת לְהָכִי רָצָה הַתַּנָּא לְפָרֵשׁ הַדִּ דִּינָא בִּנְזִירוּת וְהַפֵּירוּשׁ הַזֶּה יִפָּרֵד ג"כ לִשְׁנֵי רָאשִׁים הַיְינוּ אוֹפֶן א' כמ"ש לְמַעְלָה וְאוֹפֶן הַשֵּׁנִי כָּתַב בְּשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת דְּדַוְקָא בְּנֶדֶר שֶׁל נְזִירוּת בִּלְבַד הוּא שֶׁאָמְרוּ שֶׁהַנֶּדֶר חָל עַל נֶדֶר אֲפִילּוּ לִלְקוֹת שְׁתַּיִם אִם אָכַל עֲנָבִים וְשָׁתָה יַיִן אֲבָל בְּאוֹמֵר קוֹנָם כְּכָר זֶה עָלַי וְחָזַר וְאָמַר קוֹנָם כְּכָר זֶה עָלַי וַאֲכָלוֹ אֵינוֹ לוֹקֶה שְׁתַּיִם וְכָתַב שָׁם וְז"ל וּכְשֶׁתִּשְׁאַל וְתֹאמַר מ"ש דִּבְנְדָרִים דְּעָלְמָא אֵין נֶדֶר חָל עַל אִיסּוּר נֶדֶר וּבִנְדָרֵי נְזִירוּת חָאֵיל יֵשׁ לוֹמַר דִּשְׁאָר נְדָרִים אִיסּוּר חֻפְצָא אִינּוּן וְאִיסּוּר חֻפְצָא אַאִיסּוּר חֻפְצָא לָא חָאֵיל וְנִדְרֵי נְזִירוּת לָאו אִיסּוּר חֻפְצָא אִינּוּן אֶלָּא אִיסּוּר גַּבְרָא אִינּוּן שֶׁהַרֵי הַנָּזִיר לֹא אָסַר ע"ע לֹא אֶת הָעֲנָבִים וְלֹא אֶת הַיַּיִן אֶלָּא מֻחָזָקִי הַנְּזִירוּת הוּא שֶׁמִּיָּד שֶׁקִּבֵּל הָאָדָם ע"ע לִהְיוֹת נָזִיר נֶאֱסַר בְּדִבָרִים הַלָּלוּ דּוֹמֶה לְמִי שֶׁמְּקַבֵּל ע"ע לִנָּהוֹג בְּדַת מֹשֶׁה וְיִשְׂרָאֵל נֶאֱסַר בְּכָל אִיסּוּרֵי תּוֹרָה מִבִּלְתִּי שֶׁיַּאֲסְרֵם עָלָיו אֶלָּא מֻחָזָקִי הַדִּין כו' כָּךְ הַנָּזִיר מְצֻוֶּוה עַל הַיּוֹצֵא מִן הַגֶּפֶן ע' מ"ש לְעֵיל בְּדַף ב' בְּשֵׁם הַגָּאוֹן מָהָר"י בַּאסַאן זַ"ל שֶׁהִסְבִּיר דִּנְזִירוּת הוּא אִיסּוּר חֻפְצָא אֶלָּא שֶׁהַחֵפֶץ שֶׁהוּא אוֹסֵר עָלָיו הֵן הֵן אַבֵּרָיו פִּיו לִשְׁתּוֹת יַיִן שְׁעָרוֹ לְתִגְלַחַת יָדָיו לִנְגִיעָה בְּמֵת כו'] וְכָתַב עוֹד וכ"ת וַהֲרֵי שְׁבוּעָה אִיסּוּר גַּבְרָא הוּא וְאֵין שְׁבוּעָה חָלָה עַל שְׁבוּעָה נְזִירוּת נָמֵי אע"ג דְּאִיסּוּר גַּבְרָא הוּא לֹא לֵיחוּל י"ל שָׁאנֵי נְזִירוּת דְּרַבִּינְהוּ קְרָא דִּכְתִיב נָזִיר לְהַזִּיר עכ"ל הש"מ וּבָזֶה נִשְׁלַם הַפֵּירוּשׁ הָרִאשׁוֹן בִּשְׁנֵי אוֹפַנִּים: הַפֵּירוּשׁ הַשֵּׁנִי הוּא פי' הָרָ"ן דְּגַם גַּבֵּי נְזִירוּת לָא אָמְרִינַן יֵשׁ נֶדֶר בְּתוֹךְ נֶדֶר לְעִנְיַן שֶׁאִם יֹאכַל עֲנָבִים וְיִשְׁתֶּה יַיִן לְלְקוֹת שְׁתַּיִם אֶלָּא דְּכִי תְּנָא יֵשׁ נֶדֶר בְּתוֹךְ נֶדֶר הוּא רַק לִמְנוֹת שְׁתֵּי נְזִירוּת דְּמוֹנָה שְׁלֹשִׁים יוֹם וּמֵבִיא קָרְבַּן וְחוֹזֵר

וּמוֹנֶה שְׁלֹשִׁים יוֹם וּמַבִּיא קָרְבַּן וּקְרִי לָהּ לְהַאי גַּוְונָא נָזִיר בת"נ לְפִי שֶׁהַנְּזִירוּת שְׁנִיָּה חָלָה בְּתוֹךְ זְמַן הָרִאשׁוֹנָה דְּאִם לֹא חָיֵיל בִּשְׁעַת נְדָרוֹ הֵיאַךְ תָּחוּל לְאַחַר מִכֵּן וַהֲרֵי אֵינוֹ נוֹדֵר בְּאוֹתוֹ זְמַן כו' אֶלָּא וַדַּאי מֵהַשְׁתָּא הוּא דְּחָיְילָה וּבְדַעַת הָרַמְבַּ"ם כָּתַב הלח"מ דְּבָזֶה דַּעְתּוֹ שָׁוֶה לְדַעַת הָרָ"ן דְּאִם אָמַר עַל כְּכָר קוֹנָם ב' פְּעָמִים אִם אֹוכְלֶנּוּ דְּאֵינוֹ לוֹקֶה שְׁתַּיִם אֲבָל בָּזֶה חִדֵּשׁ לָן הָרַמְבַּ"ם דְּגַם בְּנָזִיר מַשְׁכַּחַת לָן יֵשׁ נָזִיר בת"נ הַיְינוּ בְּנִדְרֵי הֶקְדֵּשׁ הֵיכִי דְּאָמַר הֲרֵי עָלַי קָרְבָּן אִם אוֹכַל כְּכָר זֶה דְּאֵין זֶה אֶלָּא כְּנוֹדֵר ב' קָרְבָּנוֹת וְחַיָּיב לְהָבִיא שְׁתֵּי קָרְבָּנוֹת וְהָא דְּנָקִיט בְּמַתְנִי' גַּוְונָא דִּנְזִירוּת וְלָא בְּגַוְונָא דְּנָזִיר כְּדִפְתַח יֵשׁ נָזִיר בת"נ מִשּׁוּם דְּהָא דִּנְזִירוּת חָלָה עַל נְזִירוּת נָפְקָא לָן מִקְּרָא דְּנָזִיר לְהַזִּיר וּכְדִכְתִיבְנָא לְעֵיל לְהָכִי סַיֵּים בִּנְזִירוּת כְּדַאֲיְירִי בֵּיהּ קְרָא וּפָתַח בִּלְשׁוֹן נָזִיר לְהוֹדִיעֲנוּ דְּמַשְׁכַּחַת לָהּ ג"כ בְּגַוְונָא דְּנָזִיר וְכִדְכָתִיבְנָא עכ"ל הלח"מ וע' בְּריטְבָ"א שֶׁעִם הִלְכוֹת הָרַמְבַּ"ן שֶׁכָּתַב לְהֵיפֶךְ וְז"ל וּמִיהוּ מוֹדֵינָא בְּנִדְרֵי הֶקְדֵּשׁ דְּאִיסּוּר גַּבְרָא נִינְהוּ וְדִינַיְיהוּ כִּשְׁבוּעָה וְאֵין נָזִיר חָל עַל נָזִיר כְּשֵׁם שֶׁאֵינוֹ חָל עַל שְׁבוּעָה עי"ש וְהִנֵּה הַנֻּסְחָא שֶׁלָּפָנֵינוּ בָּרַמְבַּ"ם שָׁם הוּא כֵּיצַד יָחוּל נָזִיר עַל נָזִיר הָאוֹמֵר הֲרֵי עָלַי קָרְבָּן אִם אָכַלְתִּי כְּכָר זוֹ הֲרֵי עָלַי קָרְבָּן אִם אוֹכְלֶנָּה וַאֲכָלָהּ חַיָּיב עַל כָּל אַחַת וְאַחַת וְהַנֻּסְחָא הַזֹּאת הוּא קָשֶׁה לְהָבִין חֲדָא דְּהָא שְׁתֵּי הַשְּׁבוּעוֹת צָרִיךְ לְצַיֵּיר עַל שְׁבוּעָה דְּלְהַבָּא אִם יֹאכַל הַכְּכָר וְאַמַּאי נָקִיט בִּלְשׁוֹן שְׁבוּעָה הָרִאשׁוֹנָה אִם אָכַלְתִּי בִּלְשׁוֹן עָבַר וְגַם אַמַּאי נָקִיט דְּבְפַעַם הַשְּׁנִיָּה אָמַר אִם אוֹכְלֶנָּה וְלֹא בִּלְשׁוֹן אֵם אוֹכַל וע' שְׁבוּעוֹת (דַּף כז:) שֶׁלֹּא אוֹכַל כֵּינָן שֶׁאָכַל כַּזַּיִת מִמֶּנָּה חַיָּיב שֶׁלֹּא אוֹכְלֶנָּה אֵינוֹ חַיָּיב עַד שֶׁיֹּאכַל אֶת כֻּלָּהּ: בר"נ ד"ה כֵּינָן דְּאָמַר הֲרֵינִי נָזִיר ה"ל נָזִיר וְכִי אָכִיל טוּבָא וּמַתְרִין בֵּיהּ כו' וה"פ כֵּינָן דְּאָמַר הֲרֵינִי נָזִיר כו' חֲדָא דְּאִית בֵּיהּ תַּרְתֵּי קַשְׁיָא לֵיהּ חֲדָא דל"ל לְמֵיתְלֵיי' לִנְזִירוּת בַּאֲכִילָה כו' וְקַשְׁיָא לֵיהּ תּוּ דְּאִיתְּלֵי לֵיהּ לִנְזִירוּת בַּאֲכִילָה כו' וְנִרְאֶה בְּעֵינַי דְּלְהָכִי בָּעֵינַן דְּלֵיתְרוֹ בֵּיהּ בֵּין כָּל זַיִת וְזַיִת כו' עכ"ל אֲבָל אִם הִתְרוּ בּוֹ בֵּין כָּל זַיִת וְזַיִת אַף שֶׁלֹּא אָמַר רַק פַּעַם א' הֲרֵינִי נָזִיר אִם אוֹכַל כְּכָר זֶה כֵּינָן שֶׁבֵּין כָּל זַיִת וְזַיִת הִתְרוּ בּוֹ חַיָּיב לִמְנוֹת נְזִירוּת עַל כָּל אֲכִילָה וַאֲכִילָה וְכֵן הוּא בְּחִדּוּשֵׁי הָרַשְׁבָּ"א וְז"ל דְּמֵעִיקָּרָא לֹא נְזִירוּת אֶחָד קִבֵּל ע"ע אֶלָּא בְּכָל אֲכִילָה שֶׁיֹּאכַל יְהֵא נָזִיר וא"כ כְּשֶׁמַּתְרִין בּוֹ זְמַנִּי טוּבָא ה"ל נָזִיר עַל כָּל הַתְרָאָה וְהַתְרָאָה יעוי"ש אָמְנָם לִכְאוֹרָה קָשֶׁה לְהָבִין.

אֵיךְ הָוֵי מָצֵי לְמֵיתְנֵי בכה"ג לְחַלֵּק בֵּין נָזִיר לִשְׁבוּעָה דְּיֵשׁ נָזִיר בְּתוֹךְ נָזִיר וְאֵין שְׁבוּעָה בְּתוֹךְ שְׁבוּעָה דְּהָא בכה"ג גַּם בִּשְׁבוּעָה אִם אוֹמֵר שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אוֹכַל כְּכָר זֶה וְשֶׁלֹּא אוֹכַל מַשְׁמַע עַל כָּל זַיִת וְזַיִת שֶׁבּוֹ הוּא נִשְׁבָּע וּכְשֶׁמַּתְרִין בּוֹ בֵּין כָּל זַיִת וְזַיִת הַתְרָאוֹת מְחַלְּקוֹת לְלִקּוֹת עַל כָּל זַיִת וְזַיִת דהל"ל ג"כ דְּלָא שְׁבוּעָה אַחַת קִבֵּל עלי' אֶלָּא עַל כָּל זַיִת וְזַיִת שֶׁבּוֹ נִשְׁבַּע וְאַחַר זְמַן רַב מָצָאתִי שֶׁעָמַד ע"ז בס' קֶרֶן אוֹרָה וְכָתַב לְחַלֵּק דִּבְשְׁבוּעוֹת הָא דְּלוֹקֶה ב' הוּא הַכֹּל מִשּׁוּם שְׁבוּעָה אַחַת אֶלָּא דְּהַתְרָאוֹת מְחַלְּקוֹת כְּמוֹ בְּכָל אִיסּוּרִין אֲבָל בִּנְזִירוּת הֲרֵי הוּא נָזִיר שְׁתַּיִם וּמַה לִּי אִם אָמַר ב' פְּעָמִים אִם אוֹכַל אוֹ פַּעַם אַחַת וְאָכַל בְּשָׁנֵי הַתְרָאוֹת וּבֵין בָּזֶה וּבֵין בָּזֶה יֵשׁ נָזִיר בְּתוֹךְ נָזִיר דְּהַנְּזִירוּת הַשְּׁנִיָּ' חָלָה עָלָיו ג"כ לִמְנוֹתָהּ אַחֵרְכָּךְ.

וע"ש שֶׁהִקְשָׁה מנ"ל לְחַיְּבוֹ תַּרְתֵּי ע"י הַתְרָאוֹת כֵּינָן דְּלָא אָמַר אֶלָּא פַּעַם א' הֲרֵינִי נָזִיר חֲדָא נְזִירוּת קִבֵּל עָלָיו וְלֹא שְׁתַּיִם וְאַחַר שֶׁאָכַל פַּעַם א' וַהֲרֵי הוּא נָזִיר יָכוֹל לֶאֱכוֹל אַחַ"כ אֲפִילּוּ מֵאָה פְּעָמִים עכ"ל וּכְפִי שֶׁהֵעִתַּקְתִּי לְעֵיל לְשׁוֹן הָרַשְׁבָּ"א בְּחִדּוּשָׁיו שֶׁכָּתַב דְּמֵעִיקָּרָא לֹא נְזִירוּת אֶחָד קִבֵּל עָלָיו אֶלָּא בְּכָל אֲכִילָה שֶׁיֹּאכַל יִהְיֶה נָזִיר נִרְאֶה שֶׁמְּיֻוָּשָׁב הֶעָרָתוֹ

וְהָרַשְׁבָּ"א בְּלִשּׁוֹנוֹ הַטָּהוֹר נִזְהַר מִזֶּה וע' ג"כ בְּהַגָּהוֹת הָרָשָׁ"שׁ מ"ש בָּזֶה לְתָמּוֹהַּ שֶׁאִם יוֹדֵעַ בְּעַצְמוֹ שֶׁקִּבֵּל עָלָיו נְזִירוּת כַּמָּה פְּעָמִים כְּפִי סַךְ הַזְּיתִים שֶׁיֹּאכַל מַה זֶּה תָּלוּי בְּהַתְרָאוֹת חֲלוּקוֹת וְיֵעוֹיֵן ג"כ בס' הַפְּלָאוֹת נְדָרִים שֶׁהִקְשָׁה לְהֵיפֶךְ אֵיךְ יָכוֹל נְזִירוּת הָרִבֵּה לְאֵין תַּכְלִית בְּדִבּוּר אֶחָד שֶׁאָמַר הֲרֵינִי נָזִיר שֶׁאִם יֹאכַל הָרִבֵּה יִהְיֶה עָלָיו נְזִירוּת הָרִבֵּה.

וְאִם יָמְעִיט אֲכִילָתוֹ יַמְעִיט נְזִירוּתוֹ. וַהֲרֵי לְדִידַן דקיי"ל כר' שִׁמְעוֹן בָּעֵינַן שֶׁיֹּאמַר קוֹנָם לְכָל א' וא' יעויי"ש שֶׁהֶאֱרִיךְ הָרִבֵּה בְּדָבָר זֶה: ע"ב גמ' תְּנַן יֵשׁ נָזִיר בְּתוֹךְ נָזִיר אֵילֵימָא דְּאָמַר הֲרֵינִי נָזִיר הַיּוֹם הֲרֵינִי נָזִיר לְמָחָר דִּכְוָותַהּ גַּבֵּי שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אוֹכַל תְּאֵנִים וְחָזַר וְאָמַר שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אוֹכַל עֲנָבִים אַמַּאי לָא חָלָה שְׁבוּעָה עַל שְׁבוּעָה ק"ק אַמַּאי נָקֵיט גַּבֵּי שְׁבוּעָה עַל שְׁנֵי מִינִים וְלָא נָקֵיט דְּוֻמְיָא דִּנְזִירוּת בִּשְׁנֵי זְמַנִּים וְלֵימָא הָכִי דִּכְוָותַהּ גַּבֵּי שְׁבוּעָה דְּאָמַר שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אוֹכַל תְּאֵנִים הַיּוֹם וְחָזַר וְאָמַר שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אוֹכַל תְּאֵנִים לְמָחָר אַמַּאי לָא חָלָה שְׁבוּעָה עַל שְׁבוּעָה וְכֵן בְּשִׁינּוּיָא דר"ה הָיָה יָכוֹל לְמִינְקַט דִּכְוָותַהּ גַּבֵּי שְׁבוּעָה דְּאָמַר שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אוֹכַל הַיּוֹם וְחָזַר וְאָמַר שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אוֹכַל הַיּוֹם וּמָחָר וע' בְּרָ"ן וְאוּלַי י"ל מִשּׁוּם דְּבָעֵי לְהַקְשׁוֹת אַחַ"כ מֵהָא דְּאָמַר רַבָּה שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אוֹכַל תְּאֵנִים וְחָזַר וְאָמַר שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אוֹכַל תְּאֵנִים וַעֲנָבִים וְאָכַל תְּאֵנִים וְהִפְרִישׁ קָרְבָּן כו' נָקֵיט סְתָמָא דְּתַלְמוּדָא מֵעִיקָּרָא ג"כ בכה"ג בִּכְדֵי לְסַדֵּר קֻושְׁיָיתוֹ אַחַ"כ בכה"ג וְדוֹחֵק שֶׁעֲדַיִין צ"ע בָּזֶה: וע' בשעה"מ הל' אִיסּוּרֵי בִיאָה פ' י"ז ד"ה וְיֵשׁ לְהָבִיא רְאָיָה לְחִילּוּק זֶה כו' שֶׁהֵבִיא קֻושְׁיָא בְּשֵׁם הָרַב בַּעַל סֵפֶר עֵץ הַחַיִּים לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם פ"ד מה"ש הֲלָכָה יו"ד דְּלָא אָמְרִינַן אִיסּוּר מוֹסִיף אֶלָּא הֵיכִי שֶׁהָאִיסּוּר נוֹסָף עַל הַחֲתִיכָה בְּעַצְמָהּ בַּזְּמַן שֶׁעֲדַיִין אִיסּוּר הָרִאשׁוֹן עָלֶי' כְּגוֹן חֲמוֹתוֹ וְנַעֲשֵׂית אֵשֶׁת אִישׁ דְּבַזְּמַן הַמִּגּוּ עֲדַיִין שֵׁם חֲמוֹתוֹ עָלֶי' אֲבָל מִגּוּ בְּזְמַנִּים שׁוֹנִים לֹא אָמְרִינַן הַיְינוּ אִם נִשְׁבַּע שֶׁלֹּא יֹאכַל הַכָּךְ הַיּוֹם וְאַחַ"כ נִשְׁבַּע שֶׁלֹּא יֹאכַל הַכָּךְ לְעוֹלָם לָא חָיֵיל בְּכוֹלֵל א"כ אַמַּאי לָא אוֹקֵי הגמ' דְּמַתְנִיתִין מַיְירֵי בכה"ג וְלֹא תִּיקְשֵׁי מֵהָא דְּרַבָּה דש"ה דְּהָאִיסּוּר נוֹסָף בַּזְּמַן שֶׁעֲדַיִין אִיסּוּר הָרִאשׁוֹן עָלָיו אֲבָל הֵיכִי שֶׁמּוֹסִיף בַּזְּמַן דְּבַזְּמַן הַמִּגּוּ דְּהַיְינוּ יוֹם הַמָּחָר הָיָה מֻוָּתָּר לֶאֱכוֹל מִקּוֹדֶם לָא אָמְרִינַן בֵּיהּ מִגּוּ לֶאֱסוֹר בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם וע"ש שֶׁתֵּירֵץ בְּדִבְרֵי הָרָ"ן סוֹף ד"ה תְּנַן כו' וּמַחֲמַת שֶׁהָעִנְיָן אָרֹךְ לֹא הֶעְתַּקְתִּי כָּל דְּבָרָיו בָּזֶה יעויי"ש ומ"ש בָּזֶה בַּעַל טעה"מ: ובס' דה"מ הל' שְׁבוּעוֹת כָּתַב לְתָרֵץ קֻושְׁיַת בַּעַל עֵץ הַחַיִּים הנ"ל דִּלְהָכִי לָא בָּעֵי הַשַּׁ"ס לְאוֹקֵמֵי בְּהָכִי לר"ה דְּאִי הָכִי קַשְׁיָא לִיתְנֵי יֵשׁ שְׁבוּעָה בְּתוֹךְ שְׁבוּעָה וְאֵין שְׁבוּעָה בְּתוֹךְ שְׁבוּעָה הַיְינוּ בְּאוֹמֵר שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אוֹכַל תְּאֵנִים וְחָזַר וְאָמַר שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אוֹכַל תְּאֵנִים וַעֲנָבִים דְּיֵשׁ שְׁבוּעָה בְּתוֹךְ שְׁבוּעָה.

שֶׁיִּהְיֶה חַיָּיב שְׁתַּיִם עַל תְּאֵנִים בְּכוֹלֵל וּבְאוֹמֵר שֶׁלֹּא אוֹכַל הַיּוֹם וְחָזַר וְאָמַר שֶׁלֹּא אוֹכַל לְעוֹלָם אֵינוֹ חַיָּיב עַל אֲכִילַת הַיּוֹם שְׁתַּיִם דְּמִגּוּ לְמַפְרֵעַ לָא אָמְרִינַן אֶלָּא וַדַּאי דְּרַב הוּנָא לָא ס"ל כְּרַבָּה עי"ש: דַּף יח גמ' א"נ כְּגוֹן שֶׁקִּבֵּל עָלָיו שְׁתֵּי נְזִירוּת בב"א ע' בְּתוֹסָ' שְׁבוּעוֹת (דַּף כז:) שֶׁהִקְשׁוּ כְּשֶׁקִּבֵּל עָלָיו שְׁתֵּי נְזִירוֹת בב"א וְנִשְׁאַל עַל אַחַת מֵהֶן אַמַּאי לֹא נִשְׁתְּרֵי בִּשְׁנֵיהֶ מִשּׁוּם נֶדֶר שֶׁהַוָּתֵר מִקְצָתוֹ הַוָּתֵר כֻּלּוֹ ומ"ש מֵהָא דְּתְנַן קוֹנָם שֶׁאֲנִי נֶהֱנֶה לְכֻלְּכֶם הַוָּתֵר א' מֵהֶן הַוָּתְרוּ כֻּלָּם וְכָתְבוּ דְּיֵשׁ לְחַלֵּק דְּהָכָא כֵּיוָן דְּסָלִיק לְמִנְיַן שְׁתֵּי נְזִירוּת כְּקִבֵּל כָּל אֶחָד בפ"ע דְּמֵי עכ"ל וְהִנֵּה קֻושְׁיַת הַתּוֹסָ' מְבֹאָר בִּירוּשַׁלְמִי פ"ג דְּנָזִיר הֲלָכָה ב' וְהָכִי אִיתָא הָתָם מָה אֲנַן קָיְימִין אִם בְּאוֹמֵר הֲרֵינִי נָזִיר שְׁתַּיִם נָזִיר שֶׁבִּטֵּל מַחֲצִיתוֹ

בְּטֵל אֶת כֻּלּוֹ אִם בְּאוֹמֵר כו' אֶלָּא כְּיָנֵן קַיְימִין בְּאוֹמֵר הֲרֵינִי נָזִיר וְנָזִיר כו' עי"ש וְהָרֹא"ש סוֹף דַּף הַקּוֹדֵם ד"ה כְּגוֹן שֶׁקִּבֵּל עָלָיו כו' כָּתַב ג"כ פֵּירוּשׁ זֶה וע' בס' נַחֲלַת יְהוֹשֻׁעַ סי' ח' הֶאֱרִיךְ בְּעוֹצֶם בִּינָתוֹ לְבָאֵר בְּמַה שֶׁלֹּא פֵּירְשׁוּ הַתּוֹסָ' כְּהַיְרוּשַׁלְמִי וע"ע בס' בֵּית מֵאִיר עַל יו"ד בסי' רכ"ט ס"א שֶׁכָּתַב לְתָרֵץ קו' הַתּוֹסָ' הַנַּ"ל ע"פ הַדֵּעָה שֶׁהֵבִיא הָרָן"ן לְקַמָּן (כז.

) דְּדַוְקָא בְּנָזִיר שֶׁהַוְהַר ע"י פְּתַח שְׁדּוֹמֶה קָצַת לְנָזִיר טָעוּת הוּא דְּאָמְרִינַן כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ טָעוּת בַּנָּזִיר הֲוַהַר כֻּלּוֹ אֲבָל אִם הִתְּירוּהוּ בַּחֲרָטָה אֵין כָּל הַנָּזִיר מֻוָּתָּר אֶלָּא מַה שֶׁהוּא מִתְחָרֵט בִּלְבַד וְכָאן מַיְירֵי שֶׁנִּשְׁאַל לְחָכָם וְהִתִּירוּ בַּחֲרָטָה אָמְנָם הַתּוֹסָ' שֶׁלֹּא תֵּירְצוּ כֵּן לְשִׁיטָתַיְיהוּ אָזְלִי דס"ל דַּאֲפִילּוּ נִיתַּר בַּחֲרָטָה הֲוַהַר כֻּלּוֹ כמ"ש הָרַ"ן שָׁם בְּשֵׁמָם.

לָכֵן תֵּירְצוּ בְּאוֹפֶן אַחֵר וע' בְּמַחֲנֵה אֶפְרַיִם הל' שְׁבוּעוֹת סי' ט' מַה שֶּׁהֵבִיא שָׁם הַיְרוּשַׁלְמִי דפ' הַשּׁוֹתֵפִין עַל מַתְנִיתִין דפ' בָּתְרָא (דַּף צ) קוֹנָם שֶׁאֲנִי נֶהֱנֶה לִפְלוֹנִי וּלְמִי שֶׁאֶשְׁאַל עָלָיו נִשְׁאָל עַל הָרִאשׁוֹן וְאַחַ"כ נִשְׁאָל עַל הַשֵּׁנִי דְּקָשֶׁה כִּי נִשְׁאַל עַל הָרִאשׁוֹן אַמַּאי צָרִיךְ תּוּ לִשְׁאֵל עַל הַשֵּׁנִי הָא קיי"ל נֶדֶר שֶׁהֲוַהַר מִקְצָתוֹ הֲוַהַר כֻּלּוֹ וּמוּקִי לָהּ בַּיְרוּשַׁלְמִי כמ"ד אֵין חָכָם מַתִּיר אא"כ חָל הַנֶּדֶר וְכָתַב שָׁם וְלָמַדְנוּ מִזֶּה שאע"פ שֶׁהוּא נֶדֶר אֶחָד לָא אָמְרִינַן הֲוַהַר מִקְצָתוֹ הֲוַהַר כֻּלּוֹ כָּל כַּמָּה דְּלֹא חָל הַנֶּדֶר עי"ש וע"פ דְּבָרָיו הַנַּ"ל יֵשׁ לְיַיְשֵׁב ג"כ קֻוּשְׁיַית הַתּוֹסָ' דִּשְׁבוּעוֹת הַנַּ"ל דְּהָא לֹא חָל הַנְּזִירוּת הַשֵּׁנִי עַד אַחַר שֶׁיְּמַנֶּה הַנְּזִירוּת הָרִאשׁוֹנָה וּלְהָכִי לָא אָמְרִינַן בָּזֶה נֶדֶר שֶׁהֲוַהַר מִקְצָתוֹ הֲוַהַר כֻּלּוֹ אֲבָל שָׁם גַּבֵּי קוֹנָם שֶׁאֵינִי נֶהֱנֶה לְכֻלְכֶם חָל עַל כֻּלָּם בִּזְמַן א' בְּשָׁוֶה וְאוּלַי יֵשׁ לְהַעֲמִיס דָּבָר זֶה בְּכַוָּנַת תֵּירוּצָם בִּשְׁבוּעוֹת שָׁם שֶׁכָּתְבוּ דְּהָכָא כֵּיוָן דְּסָלִיק לְמִנְיַן שְׁתֵּי נְזִירוּת כְּקִבֵּל כָּל א' בפ"ע דְּמֵי וְיֵשׁ לְעַיֵּין במ"ש הָרַ"ן כָּאן תְּחִלַּת הָעַמּוּד סוֹף ד"ה אֶלָּא פְּשִׁיטָא כו' שֶׁכָּתַב וס"ל דְּאִי לָא חָיְלָא הָשְׁתָּא לָא חָיְלָא נַמִּי לְבָתַר זְמָנָא כו' עי"ש: שָׁם בגמ' וּמַאי חֲזֶמְרָא דִּשְׁבוּעָה מִנֶּדֶר אִילֵימָא כו' נֶדֶר נַמִּי חָמוּר שֶׁכֵּן חָל עַל הַמִּצְוָה כִּרְשׁוּת אֶלָּא מִשּׁוּם דִּכְתִיב בִּשְׁבוּעָה לֹא יְנַקֶּה לְכָאוֹרָה לֹא שַׁיָּיךְ הַךְ פִּרְכָא דְּפָרִיךְ וּמַאי חֲזֶמְרָא דִּשְׁבוּעָה מִנֶּדֶר אַלִּיבָּא דְּרַב הוּנָא דַּוְקָא דְּשָׁקְלִינַן וְטָרִינַן לְפָרוּקֵי לֵיהּ דְּהָא אַגּוּפָהּ דְּבָרַיְיתָא דְּקָתָנֵי וַהֲלֹא דִּין הוּא וּמַה שְׁבוּעָה חֲמוּרָה אֵין שְׁבוּעָה חָלָה עַל שְׁבוּעָה נְזִירוּת קַלָּה לֹא כ"ש קָשֶׁה ע"ז וּמַאי חֲזֶמְרַ' דִּשְׁבוּעָה מִנֶּדֶר אָמְנָם יֵשׁ לוֹמַר דְּלִכְאוֹרָה ק' לְפִי מ"ש הַתּוֹסָ' בִּשְׁבוּעוֹת (דַּף כה.

) ד"ה חֲזֶמְר בְּנָדָרִים כו' דְּהָא דְּאִצְטְרִיךְ תְּרֵי קְרָאֵי בְּנָדָרִים וּבִנְזִירוּת שֶׁהֵם חָלִים לְבַטֵּל הַמִּצְוָה הַיְינוּ בְּנָדָרִים מְרַבֵּינַן מִקְרָא דְּכִי יִדּוֹר נֶדֶר לה' לֹא יַחֵל דְּבָרוֹ פי' אֲפִילּוּ אִם יֵשׁ בְּנִדְרוֹ בִּיטּוּל מִצְוַת ה' כְּגוֹן קוֹנָם לוּלֵב שֶׁאֲנִי נוֹטֵל אַפְּ"ה לֹא יַחֵל דְּבָרוֹ וּבִנְזִירוּת אַשְׁכְּחַן גַּם כֵּן דְּדָרְשִׁינַן מִן קְרָא דְּיַיִן וְשֵׁכָר יַזִּיר לֶאֱסוֹר יַיִן מִצְוָה כְּיַיִן רְשׁוּת וְכָתְבוּ דְּתַרְוַיְיהוּ צְרִיכִי דְּאִי מִקְרָא דַּיַּיִן וְשֵׁכָר יַזִּיר לָא שָׁמְעִינַן רַק בְּכוֹלֵל דְּאוֹסֵר עָלָיו כָּל יַיִן סְתָם הֵן רְשׁוּת וְהֵן מִצְוָה.

וּמִגּוֹ דְּחָיֵיל אַרְשׁוּת חָל נַמִּי אַמִּצְוָה אֲבָל לָא שָׁמְעִינַן הֵיכִי דְּנִדְרוֹ הוּא רַק עַל מִצְוָה לְחוּד דְּחָל ג"כ לְבַטֵּל כְּגוֹן קוֹנָם סֻוכָּה כו' לוּלָב שֶׁאֲנִי נוֹטֵל לְהָכִי אִיצְטְרִיךְ קְרָא דְּכִי יִדּוֹר נֶדֶר לה' אֲפִילּוּ אִם הַנֶּדֶר הוּא רַק עַל הַמִּצְוָה לְבַטֵּל ג"כ חָל וְאִי כְּתַב בִּנְדָרִים ה"א לְפִי שֶׁאוֹסֵר הַמִּצְוֹת עָלָיו אֲבָל בְּנָזִיר שֶׁאוֹסֵר עַצְמוֹ עַל הַיַּיִן לָא חָיֵיל כו' עי"ש ולפ"ז לִכְאוֹרָה קָשֶׁה מַאי פָּרִיךְ הָכָא הגמ' נֶדֶר נַמִּי חָמוּר שֶׁכֵּן חָל עַל הַמִּצְוָה כִּרְשׁוּת הָא הָכָא אַיְירִינַן בְּנֶדֶר דְּנָזִירוּת וְנֶדֶר דְּנָזִירוּת הוּא בְּכוֹלֵל שֶׁאוֹסֵר עַצְמוֹ בְּכָל יַיִן, רְשׁוּת וּמִצְוָה וּבְכוֹלֵל הָא גַּם

שְׁבוּעָה חָל בְּכוֹלֵל וְאֵין כָּאן חוֹמֶר דִּנְזִירוּת מִבִּשְׁבוּעָה אֲבָל בֶּאֱמֶת אֵין כָּאן קֻוֹשְׁיָא כְּלָל דְּהָא אַלִּיבָּא דְּרַב הוּנָא קַיְימִינַן וְאָמְרִינַן לְעֵיל דְּרַב הוּנָא לָא ס"ל כְּרַבָּה.

ול"ל אִיסּוּר כּוֹלֵל בְּאִיסּוּר הַבָּא ע"י עַצְמוֹ וְהַשְׁתָּא אָתֵי שַׁפִּיר הָא דְּפָרִיךְ הַקֻּוֹשְׁיָא דְּמַאי חֻמְרָה דִּשְׁבוּעָה מִנֶּדֶר הַשְׁתָּא וְלָא אַגּוּפָהּ דְּבָרַיְיתָא וּלְפִי מ"ש הָרִיטְבָ"א (ע' בְּשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת) עַל הָא דְּמְשַׁנֵּי הגמ' אֶלָּא מִשּׁוּם דְּכְתִיב בָּהּ בִּשְׁבוּעָה לֹא יְנַקֶּה וְכָתַב ע"ז וא"ע"ג דְּלָא יְנַקֶּה לָא כְּתִיב אֶלָּא בִּשְׁבוּעַת שָׁוְא וַאֲנַן בִּשְׁבוּעַת בִּיטּוּי קַיְימִינַן דִּשְׁבוּעַת בִּיטּוּי הוּא דְּאִיקְשְׁבוּעָה חָלָה עַל שְׁבוּעָה אֲבָל בִּשְׁבוּעַת שָׁוְא לוֹקֶה עַל כָּל אַחַת וְאַחַת אַפִּ"ה בְּשֵׁם שְׁבוּעָה כְּתִיב לֹא יְנַקֶּה וְאֵינוֹ כְּתִיב כְּלָל בְּנֶדֶר עכ"ל ולפ"ז יֵשׁ לְפָרֵשׁ ג"כ בְּהָא דְּקָאָמַר נֶדֶר נָמֵי חָמוּר דְּשֵׁם נֶדֶר קָאָמַר: בר"נ ד"ה הִלְכָךְ נָקְטִינַן כו' וְאֶפְשָׁר ג"כ שֶׁהַנֶּדֶר חָל עַל הַשְׁבוּעָה לְבַטְלָהּ כָּךְ הוּא חָל לְקַיְימָהּ שֶׁהַנִּשְׁבָּע שְׁלֹא יֹאכַל כְּכָר זֶה וְחָזַר וַאֲסָרוֹ עָלָיו בְּקוֹנָם וַאֲכָלוֹ חַיָּיב שְׁתַּיִם כו' עכ"ל הַנֵּה הַתּוֹסָ' בִּשְׁבוּעוֹת (דַּף כ:) ד"ה דְּכִי לֹא נָדַר כו' כָּתְבוּ דְּהָא דְּנָדָרִים חֲלִין ע"ד מְצָוָה בְּבִיטּוּל מִצְוָה אַיְירִי כְּגוֹן קוֹנָם לוּלָב שֶׁאֲנִי נוֹטֵל תְּפִילִּין שֶׁאֲנִי מַנִּיחַ אֲבָל אִם נָדַר לְקַיֵּים מִצְוָה כְּגוֹן קוֹנָם שֶׁלֹּא אוֹכַל בְּיוה"כ אוֹ שֶׁלֹּא אוֹכַל נְבֵלוֹת וּטְרֵיפוֹת לְיִשָּׂנָא דְּשָׁלָא אוֹכַל דְּנָקְטֵי הוּא ל"ד וְכַוָּנָתָם דְּאָמַר אֲכִילָה דיוה"כ עָלַי אוֹ אֲכִילָה דִּנְבֵילוֹת וּטְרֵיפוֹת עָלַי בְּקוֹנָם דְּהָא נְדָרִים הוּא דְּמִתְּסַר חֻפְּצָא עָלָיו] לָא חָיְילִי דְּאֵין אִיסּוּר חָל עַל אִיסּוּר עכ"ל וְלִכְאוֹרָה מַשְׁמַע דְּדַעַת הַתּוֹסָ' אֵינוֹ כְּדַעַת הָרָ"ן דְּהָכָא אֲבָל כִּי דָּיְיקִינַן בָּזֶה יֵשׁ לְהַשְׁווֹת דִּבְרֵיהֶם וְאֵין כָּאן מַחֲלוֹקֶת דע"כ לָא קָאָמַר הָרָ"ן דְּנֶדֶר חָל עַל בִּיטּוּל מִצְוָה אֶלָּא דַּוְקָא בְּנִשְׁבַּע מִתְּחִלָּה שֶׁלֹּא יֹאכַל כְּכָר זֶה וְאַחַ"כ אָמַר קוֹנָם כְּכָר זֶה עָלַי דְּמֵעִיקָּרָא לֹא הָיָה עָלָיו אֶלָּא אִיסּוּר גַּבְרָא דִּשְׁבוּעָה הוּא מִתְּסַר נַפְשֵׁיהּ אַחֻפְּצָא וְאַחַ"כ כְּשֶׁאָמַר קוֹנָם עָלַי כְּכָר זֶה נִתּוֹסַף עָלָיו אִיסּוּר חֻפְּצָא דִּנְדָרִים הוּא מִתְּסַר חֻפְּצָא אַנַּפְשֵׁיהּ וכ"ז הוּא בְּאִיסּוּר הַבָּא ע"י עַצְמוֹ וְדִבּוּרוֹ אֲבָל בְּאוֹמֵר קוֹנָם אֲכִילַת נְבֵלָה וּטְרֵיפָה עָלַי דְּאִיסּוּר נְבֵלָה וּטְרֵיפָה הוּא ג"כ אִיסּוּר חֻפְּצָא **(הג"ה אָמְנָם ע' רִיטְבָ"א קְדוּשִׁין (דַּף נד:) גַּבֵּי הָא דְּפָרִיךְ יְרוּשָׁלַיִם מִי מְקַדְּשָׁא וְהָא תְּנַן כְּאִימְּרָא כַּדִּירִים כו' כָּתַב דִּנְבֵלָה הוּא אִיסּוּר גַּבְרָא וְלֹא אִיסּוּר חֻפְּצָא וּלְהָכִי מַתְפִּיס בְּדָבָר הָאָסוּר לָא מִתְּסַר מִשּׁוּם דְּלֹא שַׁיָּיךְ לְמִתְלֵי אִיסּוּר חֻפְּצָא דִּנְדָרִים בְּאִיסּוּר גַּבְרָא כִּנְבֵלָה וע' תְּשׁוּ' שׁוֹאֵל וּמֵשִׁיב ח"ד סי' י"ב בְּחֵלֶק רְבִיעִי:)** וא"כ אַף שֶׁאוֹמֵר קוֹנָם אֲכִילַת נְבֵלָה עָלַי לֹא הוֹסִיף מְאוּמָה דְּמֵעִיקָּרָא הָיָה אִיסּוּר חֻפְּצָא וְגַם עַתָּה בְּאוֹמֵר קוֹנָם נְבֵלָה עָלָיו אֵין עָלָיו ג"כ רַק אִיסּוּר חֻפְּצָא אָמְנָם לפ"ז אִם אָמַר קוֹנָם שֶׁלֹּא אוֹכַל בְּיוה"כ אוֹ אֲכִילָה דיוה"כ עָלַי שֶׁהַמַּאֲכָל בְּעַצְמוּתוֹ הָיְתָה הוּא רַק יוֹמָא דְּקָגְרִים שֶׁהַתּוֹרָה אָסְרָה לְהָאָדָם שֶׁלֹּא יֹאכַל הַיּוֹם י"ל דְּלָא מְקֵרֵי אִיסּוּר חֻפְּצָא רַק אִיסּוּר גַּבְרָא כְּמִי שֶׁנִּשְׁבַּע שֶׁלֹּא יֹאכַל וא"כ אֶפְשָׁר דְּחָל עָלָיו אִיסּוּרָא דְּקוֹנָם עַל אֲכִילָה דיוה"כ וכ"מ בְּחִידּוּשֵׁי הגרע"א בַּיּוֹ"ד סִימָן רט"ו סעי' וָא"ו שֶׁנִּרְאֶה מִדְּבָרָיו דִּנְבֵלָה מְקֵרֵי אִיסּוּר חֻפְּצָא: וַאֲכִילָה ביוה"כ מִיקְּרֵי אִיסּוּר גַּבְרָא וְלָכֵן מְחַלֵּק שָׁם בְּדַעַת הָרָ"ן שֶׁהָרָ"ן סוֹבֵר דְּעַל נְבֵלָה לֹא חָל אִיסּוּר קוֹנָם דְּמֵעִיקָּרָא הָיָה אִיסּוּר חֻפְּצָא וְהַשְׁתָּא נַמֵּי אִיסּוּר חֻפְּצָא וְאֵין אִיסּוּר חָל עַל אִיסּוּר אֲבָל בְּנִשְׁבַּע שֶׁלֹּא יֹאכַל וְאַחַ"כ אָמַר קוֹנָם הָאֲכִילָה עָלַי חָיֵיל דְּמֵעִיקָּרָא לֹא הָיָה הָאִיסּוּר עַל הַחֻפָּץ אֶלָּא עַל גּוּפוֹ וְהַשְׁתָּא נִתּוֹסַף אִיסּוּר חֻפְּצָא וְכֵן בְּאוֹמֵר אֲכִילָה דיוה"כ עָלַי קוֹנָם עכ"ל אָמְנָם הָרוֹאֶה בְּדִבְרֵי הַתּוֹסָ' דִּשְׁבוּעוֹת שֶׁהִזְכִּירָנוּ יִרְאֶה שֶׁהֵם הִשְׁווּ אֲכִילַת נְבֵלָה וַאֲכִילָה דיוה"כ כַּחֲדָא וְעַל שְׁנֵיהֶם אֵין נֶדֶר חָל וע' בס' אַבְנֵי מִלּוּאִים בְּתְשׁוּ' סי' י"ב שֶׁהֵבִיא רְאָיָה לְדַעַת הַסּוֹבְרִים

דְּאֵין נָדָר חָל עַל קִיּוּם אִיסּוּר הַבָּא מֵאֲלָיו כְּמוֹ חֵלֶב וּנְבֵלָה מַהָא דְּאָמְרִינַן בִּכְרִיתוֹת (דַּף יג:) גַּבֵּי יֵשׁ אוֹכֵל אֲכִילָה אַחַת וְחַיָּיב עֲלֵי' ד' חַטָּאוֹת וְאָשָׁם אֶחָד כו' טָמֵא שֶׁאָכַל חֵלֶב וְהוּא נוֹתָר מִן הַמֻּקְדָּשִׁים בִּיוה"כ כו' וְאָמְרִינַן שָׁם דִּלְהָכִי חָל אִיסּוּר קָדָשִׁים עַל אִיסּוּר חֵלֶב מִטַּעַם כּוֹלֵל אַקְדָּשֵׁי' מִגּוֹ דְּאִתּוֹסַף בֵּהּ אִיסּוּר הַנָּאָה חָל נָמֵי עַל הֶחָלָב וְהַתּוֹסָ' כָּתְבוּ בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת דְּאִיסּוּר הַנָּאָה לָא הָוֵי אִיסּוּר מוֹסִיף וְעִיקַּר הַטַּעַם מִשּׁוּם דְּהָוֵי אִיסּוּר כּוֹלֵל מִגּוֹ דְּכוֹלֵל הָאִיסּוּר קָדָשִׁים לְגַבֵּי שְׁאֵר הַבָּשָׂר חָל נָמֵי אִיסּוּר קוֹדֶשׁ עַל הֶחָלָב וְהָא דְּנָקֵט בגמ' מִגּוֹ דְּאִתּוֹסַף בֵּהּ הֲנָאָה הוּא מִשּׁוּם דִּבְכוֹלֵל נָמֵי בָּעֵינַן שֶׁיִּהְיֶ' אִיסּוּר חָמוּר כמ"ש הַתּוֹסָ' בְּחֻלִּין (דַּף קב) וְהָשְׁתָּא אִם נַיְמָא כְּדַעַת הַסּוֹבְרִין דְּנָדָר חָל עַל אִיסּוּרֵי תּוֹרָה כְּמוֹ חֵלֶב וּנְבֵלָה מִטַּעַם דְּאִיסּוּרֵי תּוֹרָה מִיקְרֵי אִיסּוּר גַּבְרָא וּבְנָדָר מִתּוֹסֶף בּוֹ נַמֵּי אִיסּוּר חֻפְצָא הל"ל אַקְדָּשֵׁי' מִגּוֹ דְּאִתּוֹסַף בֵּיהּ אִיסּוּר חֻפְצָא דְּהָא עִיקַּר נָדָר הָאוֹמֵר הֲרֵי עָלַי כְּקָרְבָּן כְּאִימְּרָא כַּדִּירִים וא"כ מֻקְדָּשִׁין הָוֵי אִיסּוּר חֻפְצָא וְחָל עַל שְׁאָר אִיסּוּרִין אֶלָּא וַדַּאי כְּדַעַת הָרַשְׁבָּ"א וְסִיְּעָתֵי' דְּאֵין נָדָר חָל עַל קִיּוּם ל"ת שֶׁל אִיסּוּרִין הַבָּאִין מֵאֵילֵיהֶן וְכֵן הִקְשָׁה הָרַב בַּעַל קֶרֶן אוֹרָה מִדַּעְתֵּי' שֶׁלֹּא רָאָה בְּיָמָיו ס' אַבְנֵי מִלּוּאִים וְז"ל וְהַיּוֹתֵר קָשֶׁה לִי עַל דָּעָה זוֹ דִּנְדָרִים חֻלִּין ע"ד אִיסּוּר מֵהֶקְדֵּשׁ עַצְמוֹ דְּאֵינוֹ חָל עַל אִיסּוּר אַחֵר אֶלָּא ע"י כּוֹלֵל אוֹ ע"י מוֹסִיף כְּדַאי' לְהָדְיָא בִּכְרִיתוּת וְכֵיוָן לְדִבְרֵי הַגָּאוֹן בַּעַל אַבְנֵי מִלּוּאִים: ע"ב בַּמִּשְׁנָה הֲרֵי עָלַי כְּבָשָׂר מָלִיחַ אִם בְּשֶׁל שָׁמַיִם נָדַר אָסוּר כו' ונ"א אִם בְּשֶׁל "שְׁלָמִים" נָדַר אָסוּר וְכֵן הוּא בפרש"י וּמְפָרֵשׁ כִּי שָׁיְילִינַן לי' אָמַר עַל שְׁלָמִים נָדַרְתִּי שְׁצְרִיכִין מֶלַח דִּכְתִיב עַל כָּל קָרְבָּנְךָ תַּקְרִיב מֶלַח עַיֵּין לְעֵיל (דַּף יא:) דְּבָעֵי רָמֵי ב"ח אָמַר הֲרֵי עָלַי כִּבְשַׂר זִבְחֵי שְׁלָמִים בְּעִיקָּרוֹ הוּא מַתְפִּיס אוֹ בְּהֶיתֵּרָא קָא מַתְפִּיס דְּהַיְינוּ לְאַחַר זְרִיקַת דָּמִים וק"ק דִּלְגִירְסָא זוֹ הָיָה יָכוֹל לְמִיפְשַׁט מִמַּתְנִיתִין דְּאִם מְפָרֵשׁ וְאוֹמֵר בְּשֶׁל שְׁלָמִים נָדַרְתִּי דְּאָסוּר וְהָא כֵּיוָן שֶׁאָמַר כְּבָשָׂר מָלִיחַ שֶׁל שְׁלָמִים וּמְלִיחַת הַקָּרְבָּנוֹת הוּא לְאַחַר זְרִיקַת הַדָּם וְאַפֵּ"ה אָסוּר וְקָרוֹב לוֹמַר שֶׁהוּא דָּמֵי לְאוֹמֵר כִּבְשַׂר זִבְחֵי שְׁלָמִים לְאַחַר זְרִיקַת דָּמִים דְּאָמְרִינַן שָׁם אִי דְּאָמַר לְאַחַר זְרִיקַת דָּמִים פְּשִׁיטָא דִּבְהֶיתֵּרָא מַתְפִּיס.

וע' בְּתוֹסָ' ד"ה וְאִם שֶׁל כֹּהֲנִים מֻוָּתָּר. שֶׁכָּתְבוּ ואע"ג דְּכָל זְמַן שֶׁהֵן בְּבֵית הַבְּעָלִים הֲרֵי הֵן כְּהֶקְדֵּשׁ לְכָל דִּבְרֵיהֶם מ"מ דַּעְתּוֹ לְהֶיתֵּרָא וַאֲפִי' אִם תִּמְצָא לוֹמַר דִּבְעִיקָּרוֹ מַתְפִּיס דְּבָרוֹ [כֵּיוָן.

נִרְאֶה שכצ"ל] כֵּיוָן דְּתָלָה נִדְרוֹ בְּשֶׁל כֹּהֲנִים שָׁמָא דַּעְתּוֹ לְאַחַר שֶׁבָּאִין לְיַד הַגִּזְבָּר שֶׁהֵן כְּחֻלִּין לְכָל דִּבְרֵיהֶן עכ"ל נִרְאֶה מִדִּבְרֵיהֶם ג"כ קָצַת שֶׁבָּאוּ לְיַישֵׁב שֶׁלֹּא תִּקְשֶׁה מֵהַהִוא מַתְנִיתִין לְמִיפְשַׁט הַהִוא בַּעְיָא דְּרָמֵי בַּר חָמָא דִּלְעֵיל ומ"ש רַשְׁ"י לְקַמָּן דְּהָא דְּקָאָמַר שֶׁל שְׁלָמִים שְׁצְרִיכִין מֶלַח יוֹתֵר מִשְּׁאָר קָרְבָּנוֹת שֶׁהֲרֵי נֶאֱכָלִין לִשְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אַחַת עַיֵּין תַּעֲנִית (דַּף ל.

) אֲבָל אוֹכֵל הוּא בָּשָׂר מָלִיחַ עַד כַּמָּה כָּל זְמַן שֶׁהוּא כִּשְׁלָמִים ופרש"י שָׁם עַד כַּמָּה הָוֵי בָּשָׂר גָּמוּר דְּלָא הָוֵי בָּשָׂר מָלִיחַ כָּל זְמַן שֶׁהוּא כִּשְׁלָמִים שֶׁלֹּא שָׁהָה בַּמֶּלַח אֶלָּא שְׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אַחַת כִּזְמַן אֲכִילַת שְׁלָמִים עיי"ש ולפ"ז בָּשָׂר מָלִיחַ שֶׁבִּלְשׁוֹן חֲכָמִים קָרוּי מַה שֶּׁשּׁוֹהֶא יוֹתֵר מִשְּׁנֵי יָמִים וְלַיְלָה אַחַת וְעַד זְמַן זֶה אֵינוֹ קָרוּי בָּשָׂר מָלִיחַ וצע"ק: בר"נ ד"ה נָדַר בְּחֵרֶם כו' וְהָא דְּנָקֵיט לְהוּ בְּהָנֵי גַּוְונֵי דְּרִישָׁא כו' רְבוּתָא אַשְׁמוּעִינַן שאע"פ שֶׁהוּא מְפָרֵשׁ נִדְרוֹ בְּדָבָר זָר כו'.

קָשֶׁה דלפמ"ש הָרַ"ן בְּעַצְמוֹ בְּסָמוּךְ ד"ה וּמְלַמְּדִין אוֹתָן כו' דְּדַוְקָא בְּהָנֵי גַּוְונֵי דְּסֵיפָא דְּמִשְׁמַעְוָתָא דִּידְהוּ הָוֵי לְהַחְמִיר טְפֵי מִלְּהָקֵל אָמְרִינַן דְּצָרִיךְ שְׁאֵלָה כו' אֲבָל בְּהָנָךְ דְּרֵישָׁא אפי' בע"ה א"צ שְׁאֵלָה לְפִי זֶה אַמַּאי צָרִיךְ הָרַ"ן לְפָרֵשׁ הָכָא דִּלְרִבּוּתָא נְקִיט.

וה"ל לְפָרֵשׁ מִשּׁוּם דְּדִינָם חָלוּק מֵהָנָךְ גַּוְונֵי דְּרֵישָׁא דְּבַגַּוְונֵי דְּרֵישָׁא אפי' ע"ה א"צ שְׁאֵלָה וּבְגַוְונֵי דְּסֵיפָא דְּמִשְׁמַעְוָתָא דִּידְהוּ הָוֵי טְפֵי לְהַחְמִיר מִלְּהָקֵל בע"ה צָרִיךְ שְׁאֵלָה וּמָצָאתִי שבס' יְדוֹת נְדָרִים כָּתַב שֶׁנִּשְׁאַל בָּזֶה מֵאֶחָד מִתַּלְמִידָיו וְשָׁם בְּיַד יוֹסֵף סק"ז כָּתַב שֶׁלְּחוֹמֶר הַנּוֹשֵׁא י"ל דְּבִסֵיפָא דְּמַתְנִיתִין קָאָמַר סְתָם ח' בִּיהוּדָא מֻוָתָּרִים וּבַגָּלִיל אֲסוּרִין שֶׁאֵין אַנְשֵׁי גָּלִיל מַכִּירִין אֶת חֲרְמֵי הַכֹּהֲנִים וּמוֹקְמִינַן לְקַמָּן כר"א בר' צָדוֹק דְּסָבַר סְפֵיקָא לְקֻלָּא וְהָא דְּאָסוּ' לְפִי שֶׁאֵין מַכִּירִין בְּחֲרְמֵי כֹּהֲנִים וְאֶצְלָם הַמַּשְׁמָעוּת יוֹתֵר לְאִיסּוּר מִלְּהֻיְתֵּר וְאַפֵּ"ה פֵּירוּשָׁן לְהָקֵל אִם פֵּירֵשׁ שֶׁכַּוָּנָתוֹ הי' לְחֲרְמֵי כֹּהֲנִים ובכה"ג בְּוַדַּאי צָרִיךְ שְׁאֵלָה בע"ה וא"כ שַׁפִּיר הי' יָכוֹל לְמִינְקָט וּלְפָרֵשׁ בַּחֲרָמִים בַּגָּלִיל דְּאִם פֵּירֵשׁ וְאָמַר דְּכַוָּנָתוֹ הי' בְּחֵרֶם שֶׁל כֹּהֲנִים דְּבָזֶה ת"ח נֶאֱמָן וא"צ שְׁאֵלָה ובע"ה צָרִיךְ שְׁאֵלָה לָכֵן כָּתַב הָרַ"ן דִּבְחֵרְמוֹ שֶׁל יָם רְבוּתָא נְקִיט יוֹתֵר שאע"פ שֶׁהוּא מְפָרֵשׁ בְּדָבָר זָר נֶאֱמָן לְפָרֵשׁ דְּבָרָיו עכ"ל הָרַב הַנָּ"ל: שָׁם ד"ה וּמַחֲמִירִין עֲלֵיהֶם שֶׁאֵין פּוֹתְחִין לָהֶם בַּחֲרָטָה וְאֵין מַתִּירִין אוֹתָן עַד שֶׁיִּמְצְאוּ פֶּתַח לְנִדְרָן ובד"ה פּוֹתְחִין לוֹ מְמָּקוֹם אַחֵר בְּתַרְתֵּי פְּלִיגִי כו' וְעוֹד שֶׁפּוֹתְחִין לָהֶם בַּחֲרָטָה וְקָרֵי לֵיהּ מְמָּקוֹ' אַחֵר מִשּׁוּם דְּלָא הָוֵי מִגּוּפוֹ שֶׁל נֶדֶר הַפֶּתַח עכ"ל וְכַוָּנָתוֹכמ"ש הֲנִימּוּקֵי יוֹסֵף דִּלְהָכִי קָרֵי לֵהּ מָקוֹם אַחֵר מִשּׁוּם שֶׁאֵין מַתִּירִין לוֹ כְּפִי מַה שֶׁאָמַר שֶׁלֹּא נִתְכַּוֵּון אֶלָּא לְקָרְבָּנוֹת ש"מ וְכַדּוֹמֶה.

אֶלָּא מְמָּקוֹם אַחֵר בְּכַדּוֹ תִּהְיֶת וע' לְעֵיל בְּרֵישׁ הַפֶּרֶק (י"ג:) גַּבֵּי הֲרֵי אַתְּ עָלַי כְּאִימָּא כו' קָתָנֵי נָמֵי פּוֹתְחִין לוֹ פֶּתַח מְמָּקוֹם אַחֵר פי' שָׁם הָרֹא"ש דְּצָרִיךְ לְבַקֵּשׁ לוֹ פֶּתַח וְטַעַם לַחֲרָטָתוֹ וְלָא סַגִּי לי' בְּכַדּוֹ תִּהְיֶת אוֹ לִבְּךָ עָלָךְ כו' וע' מ"ש הָרֹא"ש כָּאן הִגָּה הַלְּשׁוֹנוֹת בִּשְׁנֵי הַמְּקוֹמוֹת שָׁווין וְדָתֵיהֶן שׁוֹנוֹת בְּפֵירוּשָׁן וּמָצָאתִי בְּבֵית חָדָשׁ סי' ר"ח שֶׁעָמַד ע"ז וְכֵן בְּבֵיאוּרֵי הַגְּרָ"א כָּתַב שֶׁצָּרִיךְ עִיּוּן וְיֵשׁ לְהָעִיר דְּהָא אֲנַן קיי"ל דְּפּוֹתְחִין בַּחֲרָטָה אפי' בְּנֶדֶר גָּמוּר ע' סי' רכ"ח סעי' ז' רַק שֶׁיִּהְיֶ' בְּאֹפֶן שֶׁמִּתְחָרֵט מֵעִיקָּרָא וְלָא סַגִּי בַּחֲרָטָה דְּהַשְׁתָּא וּמַדּוּעַ בַּהֲרֵי אַתְּ עָלַי כְּאִימָּא שֶׁמַּתְפִּיס בְּדָבָר הָאָסוּר שֶׁמִּצַּד הַדִּין א"צ הַתָּרָה וְרַק בע"ה מַחֲמִירִין עָלָיו דְּצָרִיךְ שְׁאֵלָה לְחָכָם לְהַתִּיר לָא תִּיסְגֵּי בַּחֲרָטָה וּמַצְרִיכִין לְמִצוֹא לוֹ פֶּתַח וע' בס' יַד שָׁאוּל סי' ר"ה שֶׁעָמַד ג"כ ע"ז וְתֵירוּצוֹ שָׁם אֵינוֹ מִתְיַישֵׁב: בפי' הָרֹא"ש ד"ה הַמַּקְדִּישׁ חַיָּיתוֹ וּבְהֶמְתּוֹ פי' כָּל חַיָּיתוֹ וּבְהֶמְתּוֹ וכ"כ הַמְפָרֵשׁ.

אֲבָל הָרַ"ן מְפָרֵשׁ חַיָּיתוֹ אוֹ בְּהֶמְתּוֹ וּמַשְׁמַע דלהר"ן אֵלּוּ הִקְדִּישׁ שְׁנֵיהֶם חי' וּבְהֵמָה הי' גַּם הַכּוֹי בְּכָלָל דממ"נ אִי חי' הוּא אוֹ בְּהֵמָה הוּא וְהוּא הִקְדִּישׁ שְׁנֵיהֶם אֲבָל דַּעַת הָרֹא"ש הוּא דאע"ג דְּהוּא הִקְדִּישׁ שְׁנֵיהֶם מ"מ אֵין דַּעְתּוֹ לְהַקְדִּישׁ אֶלָּא בְּהֵמָה וַדַּאִית אוֹ חי' וַדַּאִית וְלֹא בְּמַה שֶׁהוּא סָפֵק וע' בס' ד"המ: ד' יט בר"נ ד"ה וְאִלּוּ עַל סְפֵיקוֹ לָא מָצֵי מְגַלַּח כו' וכ"ת נְהִי דְּחַטָּאת לָא מָצֵי לַאֲתוּיֵי דְּאֵין חַטָּאת בָּאָה נְדָבָה לַיְיתֵי עוֹלָה וּשְׁלָמִים וְלֵיתְנֵי אִם נָזִיר אֲנִי הֲרֵי אֵלּוּ לְחוֹבָתִי וְאִם לָאו יִהְיוּ לִנְדָבָה כו' עכ"ל בס' דה"מ הל' נְדָרִים כָּתַב וְז"ל מִדְּבָרָיו נִרְאֶה מְבֹלְאָר דְּשַׁלְמֵי נָזִיר וְשַׁלְמֵי נְדָבָה שָׁווים הֵן וְיֵשׁ לְדַקְדֵּק דְּשַׁלְמֵי נָזִיר טְעוּנִים לֶחֶם וּזְרוֹעַ בְּשֵׁלָה וְשַׁלְמֵי נְדָבָה אֵינָם טְעוּנִים לֶחֶם וּזְרוֹעַ בְּשֵׁלָה וכמ"ש התו' בְּנִדָּה (דַּף

ע) ד"ה לְמָחָרָת כו' בְּתוֹךְ הַדִּבּוּר וְז"ל וְעוֹד שֶׁהֵן טְעוּנִים לֶחֶם וּזְרוֹעַ בְּשֵׁלָה וְאֵין שְׁלָמִים כְּאֵלּוּ בָּאִין בִּנְדָבָה כו' עיי"ש.

וְאִם נֶאֱמַר דְּלֶחֶם אֵינוֹ מְעַכֵּב בְּנָזִיר הָוֵי א"ש אֲבָל הָא לֵיתָא דְּלֶחֶם נָזִיר וְלֶחֶם תּוֹדָה דָּא וְדָא אַחַת הִיא דְּאֵין לֶחֶם בְּלֹא תּוֹדָה וְאֵין לֶחֶם בְּלֹא נְזִירוּת וְכֵן אָמְרוּ בִּירוּשַׁלְמִי פ"ב דְּשְׁקָלִים הֲלָכָה וָא"ו דְּאֵין נְזִירוּת בְּלֹא לֶחֶם וְאֵין לוֹמַר אַף דְּלֶחֶם מְעַכֵּב תְּקוּנֵי גַּבְרָא שָׁאנֵי וכ"כ הַתּוֹסָ' בְּכַמָּה דִּוּכְתֵי לְעִנְיָן אַחֵר הָא לֵיתָא כְּמוֹ שֶׁנִּרְאֶה מִדִּבְרֵיהֶם במס' מְנָחוֹת (דַּף ק"ה) ד"ה וְנֶאֱכָל דה"ט דר"ש דְּמַתְנֶה אָשָׁם בַּשְּׁלָמִים וְלֹא בְּתוֹדָה דְּנֶאֱכָל לְיוֹם וָלַיְלָה מְשׁוּם דְּתוֹדָה בָּעֵי לֶחֶם וְאֵין לֶחֶם בָּא בִּנְדָבָה יעויי"ש הֲרֵי אַף דְּהָתָם תְּקוּנֵי גַּבְרָא הוּא אַפ"ה לָא מָצֵי לְאַתְנוֹיֵי בְּתוֹדָה מְשׁוּם דְּאֵין לֶחֶם בָּא בִּנְדָבָה.

עוֹד הַקּשָׁה עַל דִּבְרֵי הָרָ"ן דְּהֵיאַךְ מָצֵי לְאַתְנוֹיֵי בְּשַׁלְמֵי נְדָבָה דְּהָא לָא שָׁווּ נִסְכֵּי נְדָבָה עִם נִסְכֵּי חוֹבָה דְּנִסְכֵּי נְדָבָה מְזַלְּפִין ע"ג הָאִישִׁים וְנִסְכֵּי חוֹבָה עַל הַסְּפָלִים וּמְתָרֵץ דַּאֲנַן קַיְימִין הַשְׁתָּא אַלִּיבָּא דר' יְהוּדָא דְּמוֹקְמִינַן מַתְנִיתִין דְּסִפֵּק נְזִירוּת לְהָקֵל כר"י.

וְשָׁמְעִינַן דר' יְהוּדָא ס"ל דְּנִסְכֵּי נְדָבָה ג"כ עַל הַסְּפָלִים ע' זְבָחִים (דַּף צ"א) דְּקָאָמַר שָׁם דְּאַלִּיבָּא דר"י דְּסָבַר דָּבָר שֶׁאֵין מִתְכַּוְּנִין אָסוּר אֵינוֹ יָכוֹל לְזַלְּפוֹ ע"ג אִישִׁים מְשׁוּם כִּיבּוּי וְאַלִּיבֵּי' נִסְכֵּי נְדָבָה ע"ג הַסְּפָלִים ע"ש וּקְרָא דִּכְתִיב וְיַיִן לַנֶּסֶךְ חֲצִי הַהִין תַּקְרִיב "אִשֶּׁה רֵיחַ נִיחוֹחַ" כו' עָקַר לִי' מִמִּשְׁמְעוֹתֵי' דְּאִשֶּׁה לְמִידְרְשֵׁי' נַחַת רוּחַ לִפְנֵי כְּאִישִׁים ע' פרש"י שָׁם וע' בשעה"מ הֲלָכוֹת ע"א רֵישׁ פֶּרֶק י"ב שֶׁהֵעִיר ג"כ עַל מ"ש הָרָ"ן דְּעַל סְפֵיקוֹ לָא מָצֵי מְגַלַּח לְפִי שֶׁצָּרִיךְ לְגַלֵּחַ עַל הַבָּאַת קָרְבְּנוֹתָיו וְלָא מָצֵי לְאַתּוֹיֵינְהוּ דִּילְמָא לָא הָוֵי נָזִיר וּמַיְיתֵי חֻלִּין בָּעֲזָרָה וְהַקְשָׁה דְּהָא אֲנַן אַלִּיבָּא דר' יְהוּדָא קַיְימִינַן ור"י ס"ל (פְּסָחִים כב) דְּחֻלִּין שֶׁנִּשְׁחֲטוּ בַּעֲזָרָה לָאו דְּאוֹרַיְיתָא וא"כ מְשׁוּם תְּקוּנֵי גַּבְרָא יֵשׁ לוֹמַר דְּשָׁרֵי גַּם מִדְּרַבָּנָן וּכְמוֹ דְּאָמְרִינַן בְּנָזִיר (דַּף נ"ז:) גַּבֵּי שְׁנֵי נְזִירִים כו' עיי"ש וּבְנָזִיר (דַּף כט.

) וְיִתְבָּאֵר לְקַמָּן בְּדִבְרֵי הַתּוֹסָ' ד"ה עַל סְפֵיקוֹ לָא מָצֵי מְגַלַּח כו' יעויי"ש: ע"ב תוס' ד"ה עַל סְפֵיקוֹ לָא מָצֵי מְגַלַּח כו' וא"ת אַמַּאי לֹא מָצֵי מְגַלַּח יָבִיא עוֹלָה וּשְׁלָמִים וְיַתְנֶה כו' ור"י פֵּירֵשׁ דְּלָא מָצֵי מְגַלַּח מְשׁוּם דַּעֲבִיד הַקָּפָה וכמ"ד הַקָּפַת כָּל הָרֹאשׁ שְׁמָהּ הַקָּפָה וּמְסָפֵק אֵינוֹ יָכוֹל לִדְחוֹת לָאו דְּהַקָּפָה כו' עכ"ל.

מִדִּבְרֵיהֶם מַשְׁמַע דְּלָמ"ד הַקָּפַת כָּל הָרֹאשׁ ל"ש הַקָּפָה אפי' מִדְּרַבָּנָן אֵין שׁוּם אִיסּוּר וּמְסֻגָּ' דְּנָזִיר (דַּף כ"ט.) גַּבֵּי הָאָב מַדִּיר אֶת בְּנוֹ בְּנָזִיר מוּכָח דַּאֲפִי' לָמ"ד הַקָּפַת כָּל הָרֹאשׁ לֹא שמי' הַקָּפָה הַיְינוּ רַק מִדְּאוֹרַיְיתָא אֲבָל מִדְּרַבָּנָן אָסוּר דְּקָאָמַר שָׁם בִּשְׁלָמָא לר' יוֹחָנָן דְּאָמַר הֲלָכָה הִיא בְּנָזִיר מש"ה מְגַלֵּחַ וְעָבִיד הַקָּפָה אֶלָּא לריב"ח אָמַר ר"ל כְּדֵי לְחַנְּכוֹ בְּמִצְוֹת הָא קָא עָבִיד הַקָּפָה וּמְשַׁנֵּי קָסָבַר הַקָּפַת כָּל הָרֹאשׁ מִדְּרַבָּנָן וְחִינּוּךְ דְּרַבָּנָן וְאָתֵי חִנּוּךְ דְּרַבָּנָן וְדָחֵי הַקָּפָה מִדְּרַבָּנָן אַלְמָא דַּאֲפִי' לָמ"ד הַקָּפַת כָּל הָרֹאשׁ ל"ש הַקָּפָה.

הַיְינוּ רַק מִדְּאוֹרַיְיתָא אֲבָל מִדְּרַבָּנָן מ"מ אָסוּר וא"כ לָמָּה לְהוּ לְהַתּוֹסָ' לְאוֹקְמֵי הַךְ סֻגְיָ' דַּוְקָא כמ"ד הַקָּפַת כָּל הָרֹאשׁ שְׁמָהּ הַקָּפָה. וּמִזֶּה לָמַד הָרַב בַּעַל משל"מ דס"ל לְהַתּוֹסָ' דְּתִקּוּנֵי גַּבְרָא שָׁאנֵי דְּכֵיוָן דְּלֵיכָּא תַּקָּנָתָא בְּדָבָר לָא גָּזְרוּ רַבָּנָן וּלְהָכִי הֲוָצְרְכוּ הַתּוֹסָ' לְאוֹקְמֵי הַסֻּגְיָ' כמ"ד הַקָּפַת כָּל הָרֹאשׁ שְׁמָהּ הַקָּפָה מִדְּאוֹרַיְיתָא וְהִנֵּה סָבָרָא זוֹ דְּאָמְרִינַן דְּלָמ"ד הַקָּפַת כָּל הָרֹאשׁ לֹא הָוֵי אָסוּר אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן הֵיכִי דְּהָוֵי תִּקּוּנֵי גַּבְרָא לָא גָּזְרוּ רַבָּנָן

יֵשׁ סַעַד וְסִמּוּכִין לָזֶה מֵהָא דְּאָמְרִינַן בְּנָזִיר (דַּף נ"ז:) גַּבֵּי שְׁנֵי נְזִירִים שֶׁאָמַר אֶחָד לָהֶם רָאִיתִי אֶחָד מִכֶּם שֶׁנִּטְמָא וא"י אֵיזֶה מִכֶּם מְגַלְּחִים וּמְבִיאִים קָרְבַּן טֻמְאָה וְטָהֳרָה כו' וּפָרִיךְ שָׁם בגמ' וּמְגַלְּחִים וְאַמַּאי דִּלְמָא לָאו טְמֵאִים אינון וְקָעֲבִיד הַקָּפָה וּמְשַׁנֵּי שְׁמוּאֵל בְּאִשָּׁה וְקָטָן וּפָרִיךְ שָׁם וְלוֹקְמַהּ בְּגָדוֹל וְהַקָּפַת כָּל הָרֹאשׁ לֹא שמי' הַקָּפָה וּמִדְּלָא מוֹקְמִים לי' הָכִי ש"מ קָסָבַר שְׁמוּאֵל הַקָּפַת כָּל הָרֹאשׁ שְׁמָהּ הַקָּפָה וְתִיקְשֵׁי לְכְאוֹרָה מנ"ל דִּשְׁמוּאֵל סָבַר הַקָּפַת כָּל הָרֹאשׁ שְׁמָהּ הַקָּפָה מִדְּאוֹרַיְיתָא דִּלְמָא סוֹבֵר שְׁמוּאֵל דְּמִדְּאוֹרַיְיתָא ל"ש הַקָּפָה וְרַק מִדְּרַבָּנָן מ"מ אָסוּר וּלְהָכִי אִיצְטְרִיךְ לי' לִשְׁמוּאֵל לְאוֹקְמֵי בְּאִשָּׁה וְקָטָן כִּי הֵיכִי דְּלָא לֶיהֱוֵי עכ"פ אִיסּוּר דְּרַבָּנָן וּמִזֶּה הוֹכִיחוּ דְּאִלּוּ מִשּׁוּם אִיסּוּר דְּרַבָּנָן בְּמָקוֹם דְּלֵיכָּא תַּקָּנָה אַחֶרֶת לֹא גָּזְרוּ רַבָּנָן וְלֹא הי' צָרִיךְ שְׁמוּאֵל לְאוֹקֵי בְּאִשָּׁה וְקָטָן ועיי"ש במשל"מ ובשעה"מ ועפ"ז נָתְנוּ טַעַם ג"כ לְמַה שֶּׁהֶחְכִּירוּ הַתּוֹסָ' לוֹמַר דְּרָבָא דְּמִתָּרֵץ דְּגַבֵּי סְפֵק נְזִירוּת דְּלָא מְעַיֵּיל אִינָשׁ לִסְפֵיקָא מִשּׁוּם דִּסְפֵיקוֹ חָמוּר מִוַּדַּאי מִשּׁוּם דְּעַל סְפֵיקוֹ לָא מָצֵי מְגַלַּח מִשּׁוּם דְּקָעֲבִיד הַקָּפָה דְּהוּא סוֹבֵר כמ"ד הַקָּפַת כָּל הָרֹאשׁ שְׁמָהּ הַקָּפָה.

וְלָא סַגִּי לְהוּ לְמֵימַר דלכ"ע אפי' לְמָאן דְּסוֹבֵר דל"ש הַקָּפָה מ"מ מִדְּרַבָּנָן אָסוּר מִשּׁוּם דְּמֵחֲמַת אִיסּוּר דְּרַבָּנָן הֵיכִי דְּאִיכָּא תִּקּוּנֵי דְּגַבְרָא לָא גָּזְרוּ בְּהוּ רַבָּנָן אָמְנָם לפענ"ד לֹא קָרֵב זֶה אֶל זֶה דע"כ לָא אָמְרִינַן הֵיכִי דְּאִיכָּא תִּקּוּנֵי דְּגַבְרָא לָא גָּזְרוּ בי' רַבָּנָן.

אֶלָּא הֵיכִי דְּהָוֵי דִּיעֲבַד וְנָפַל סָפֵק בְּמִקְרֶה כִּי הַהִיא דְּנָזִיר שֶׁאָמַר לָהֶם אֶחָד רָאִיתִי אֶחָד מִכֶּם שֶׁנִּטְמָא וְאֵינִי יוֹדֵעַ אֵיזֶה מִכֶּם דְּלֵית לְהוּ תַּקָּנְתָּא אַחֲרִיתִי כ"א בְּאוֹפָן זֶה שֶׁיָּבִיאוּ שְׁנֵיהֶם קָרְבַּן טֻמְאָה וְטָהֳרָה וְיִתְּנוּ כַּמְבוֹאָר שָׁם ויגלְחוּ.

וּבְזֶה יהי' תִּקּוּנֵי גַּבְרֵי אֲבָל בְּסֵרוּגְיָא דִּידַן דַּאֲנַחְנוּ שָׁמִין דַּעַת הַנּוֹדֵר לְכַתְּחִלָּה אִם מְעַיֵּיל נַפְשֵׁי' לִסְפֵיקָא אוֹ לָא אָמְדִינַן דַּעְתּוֹ דְּהַהִיא גַּבְרָא שֶׁנָּדַר בְּנָזִיר דְּלָא מִחַיַּת נַפְשֵׁי' לִסְפֵיקָא כֵּיוָן דְּבִסְפֵיקָא אִם יְגַלַּח וְיַעֲבֹד הַקָּפַת הָרֹאשׁ נִצְטָרֵךְ לוֹמַר מִשּׁוּם תִּקּוּנֵי גַּבְרָא ל"ג בָּהּ רַבָּנָן אֵין דַּעְתּוֹ שֶׁל אָדָם נוֹחָה לְהַכְנִיס עַצְמוֹ לס' אִיסּוּר דְּרַבָּנָן וּלְהָקֵל אַח"כ דְּזֶה הָוֵי לְכַתְּחִלָּה וְלָא אָמְרִינַן סָפֵק דְּרַבָּנָן לְקֻלָּא אֶלָּא בְּדִיעֲבַד וְלֹא לְהַכְנִיס עַצְמוֹ לְכַתְּחִלָּה וּכְעֵין סְבָרָא זוֹ מָצָאתִי בס' דה"מ.

וּבָזֶה מְתֻרָּץ ג"כ מַה שֶּׁהִקְשָׁה בשעה"מ עַל פי' הָרָ"ן (הֵבֵאתִי לְעֵיל בְּדִבּוּר הַקּוֹדֵם) שֶׁמִּפָּרֵשׁ דְּלְהָכִי סְפֵיקָא חָמוּר מִוַּדַּאי מִשּׁוּם דְּלָא מָצֵי לְהָבִיא חַטָּאת שֶׁאֵין חַטָּאת בָּאָה בְּנֶדֶבָה ואע"ג דקיי"ל דְּאִם גִּלַּח עַל אַחַת מִשְּׁלָשְׁתָּן יָצָא ה"מ בְּדִיעֲבַד אֲבָל לְכַתְּחִלָּה אֵינוֹ מְגַלֵּחַ אא"כ הִקְרִיב כֻּלָּן.

וְהִקְשָׁה השעה"מ דְּהָא אֲנַן אַלִּיבָּא דר' יְהוּדָא קָיְימִינַן ור"י ס"ל חשב"ע לָאו דְּאוֹרַיְיתָא וא"כ כֵּיוָן דְּהָאִיסּוּר אֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן נֵימָא דְּמִשּׁוּם תִּקּוּנֵי גַּבְרָא ל"ג רַבָּנָן דז"א דִּבְכָאן דָּנִין רַק עַל אֻמְדַּן דַּעַת הַנּוֹדֵר דבכה"ג שָׁמִין אֲנַחְנוּ דַּעְתּוֹ דְּאֵינוֹ רוֹצֶה לְהַכְנִיס עַצְמוֹ בְּנֶדֶר כָּזֶה עַל הַסָּפֵק שֶׁיִּצְטָרֵךְ שֶׁיְּבוֹטַל גְּזֵרַת חֲכָמִים בִּשְׁבִיל נִדְרוֹ:עוד הִקְשָׁה במשל"מ עַל סְבָרַת ר"י בַּעַל הַתּוֹסָ' מֵהָא דא"ל ר"ה בַּר יְהוּדָה לְרָבָא אָמַר הֲרֵינִי נָזִיר עוֹלָם מַאי א"ל נָזִיר עוֹלָם נָמֵי סְפֵיקוֹ חָמוּר מִוַּדַּאי דְּאִלּוּ וַדַּאי הִכְבִּיד שְׁעָרוֹ מֵיקֵל בְּתַעַר וְאִלּוּ סְפֵיקוֹ לֹא וּלְדִבְרֵי הַתּוֹסָ' בְּשֵׁם ר"י דְּטַעֲמָא דִּסְפֵיקוֹ חָמוּר הוּא מִשּׁוּם הַקָּפָה הָא בְּנָזִיר עוֹלָם ל"ש הַקָּפָה כמ"ש הַתּוֹסָ' בפ"ק דְּנָזִיר (דַּף ד.

) ד"ה נְזִיר עוֹלָם מֵיקֵל וְזַ"ל וְלֹא מְגַלֵּחַ כְּאַבְשָׁלוֹם שֶׁלֹּא גִּלַּח לְגַמְרֵי שֶׁהֲרֵי נִתְלָה בִּשְׂעָרוֹ עכ"ל וא"כ לֹא שַׁיָּיךְ הַקָּפָה וְהָרַב בַּעַל דה"מ כָּתַב שֶׁאֶפְשָׁר לוֹמַר שהר"י בַּעַל הַתּוֹסָ' יְסְבּוֹר כפי' הָרַמְבַּ"ם בפי' הַמִּשְׁנָיוֹת שָׁם שכ' שָׁם וְזַ"ל הִכְבִּיד שְׂעָרוֹ מֵיקֵל בְּתַעַר ר"ל שֶׁמְּוֻתָּר לוֹ לְגַלְּחַ בְּתַעַר הֲרֵי לְהֶדְיָא דס"ל דל"ד מֵיקֵל אֶלָּא מְגַלֵּחַ בְּתַעַר וא"כ שַׁפִּיר שַׁיָּיךְ בי' הַקָּפָה עוֹד הִקְשָׁה שָׁם בַּעַל משל"מ וְזַ"ל ומ"מ אֲנִי תָּמַהּ לְכָל הַפֵּירוּשִׁים דְּאִי מִשּׁוּם דִּסְפֵּיקוֹ חָמוּר מִנִּדּאי אָזְלִינַן לְקוּלָּא עֲדַיִן יֵשׁ תִּיקּוּן בַּדָּבָר שֶׁיֹּאמַר אִם הי' בִּכְרִי הַזֶּה מֵאָה כּוֹר הֲרֵינִי נָזִיר חוֹבָה בְּדִבּוּרִי הָרִאשׁוֹן וְאִם לֹא הי' בּוֹ מֵאָה כּוֹר הֲרֵינִי נָזִיר נְדָבָה כו' וּמָצִינוּ לר' שִׁמְעוֹן בְּנָזִיר (דַּף יג.

) גַּבֵּי הַפִּילָה אִשְׁתּוֹ אֵינוֹ נָזִיר דְּאָמַר ר"ש יֹאמַר אִם הי' בֵּן קַיָּימָא הֲרֵי אֲנִי נָזִיר חוֹבָה וְאִם לָאו הֲרֵי אֲנִי נָזִיר נְדָבָה אֲבָל הָרַב בַּעַל דה"מ תָּמַהּ עָלָיו עַל תְּמִיהָתוֹ דְּהָא בְּהָא פְּלִיגִי ר' יְהוּדָא ור' שִׁמְעוֹן וּמִסְבָּרַת ר"ש מַקְשֶׁה לְסִבָּרַת ר"י דלר"ש צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת תִּיקּוּן זֶה ור' יְהוּדָא ס"ל דְּאֵין כָּאן סָפֵק נָזִיר וְאֵין אָנוּ מַצְרִיכִין אוֹתוֹ לְהַתְנוֹת בְּנָזִיר נְדָבָה מֵאַחַר שֶׁלֹּא הי' בְּדַעְתּוֹ לִהְיוֹת נָזִיר אֶלָּא אִם הוּא בְּבָרֵי שֶׁיֵּשׁ בִּכְרִי הַזֶּה מֵאָה כּוֹר דְּאָמְדִינַן דַּעְתֵּ' דְּמִתְּחִלָּה כְּשֶׁנָּדַר לָא מַחֵית נַפְשֵׁ' לְסָפֵיקָא וְדַעְתּוֹ הי' שֶׁאִם לֹא יִתְבָּרֵר לֹא יִהְיֶה נָזִיר מֵחֲמַת דִּסְפֵּיקוֹ חָמוּר מִנִּדּאי.

ור"ש ס"ל דְּמַחֵית נַפְשֵׁ' לְסָפֵיקָא וְכֵינָן שֶׁהוּא עוֹמֵד בְּסָפֵק נָזִיר קוֹנְסִין אוֹתוֹ שֶׁיָּדוּר בִּנְזִירוּת נְדָבָה כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶ' לוֹ הֶיתֵּר בַּיַּיִן וּבְטֻמְאָה ור' יְהוּדָא ס"ל דְּאֵינוֹ ס' נָזִיר כְּדֵי לְבַקֵּשׁ לוֹ תַּקָּנָה לְיָדוֹר בִּנְזִירוּת נְדָבָה דְּמֵעִיקָּרָא בְּשָׁעָה שֶׁנָּדַר לִהְיוֹת נָזִיר אִם יִהְיֶה בִּכְרִי הַזֶּה מֵאָה כּוֹר לָא מַחֵית נַפְשֵׁ' לְסָפֵיקָא שֶׁיּוֹדֵעַ הוּא שֶׁאִם לֹא יִתְבָּרֵר סְפֵּיקוֹ חָמוּר מִנִּדּאי וְצָרִיךְ הוּא לְנָדּוֹר בִּנְזִירוּת נְדָבָה אַף אִם לֹא הי' בַּכְּרִי הַהוּא מֵאָה כּוֹר כְּדֵי שֶׁיִּהְיֶ' לוֹ תַּקָּנָה וְעִיקַּר פְּלוּגְתַּיְיהוּ דר"י ור"ש הוּא בְּהָכִי וּמַאי מַקְשֶׁה מִסִּבָּרַת ר"ש לְסִבָּרַת ר' יְהוּדָא עכ"ל ולפענ"ד נִרְאֶה דִּבְכָאן עַל שִׁינּוּיָא דנ"ע מְפָרֵשׁ הר"י ג"כ כפי' הָרָ"ן דְּהָא דְּסִפֵּיקוֹ חָמוּר מִנִּדּאי הוּא מִשּׁוּם הֲבָאַת הַקַּרְבָּנוֹת דא"י מִסְפֵּק לְהָבִיא כָּל הַשָּׁלֹשׁ בְּהֵמוֹת דְּאֵין חַטָּאת בָּאָה נְדָבָה וְהָא דְּמָפָרֵשׁ מִתְּחִלָּה מִשּׁוּם דְּלָא יָכוֹל לַעֲבִיד הַקָּפָה מִשּׁוּם דְּדָיֵיק בִּלְשׁוֹן הגמ' דְּמִתְּחִלָּה אָמְרוּ עַל סְפֵּיקוֹ "לָא מָצֵי מְגַלֵּחַ' סְתָם מַשְׁמַע דְּגִילּוּחַ לָא מָצֵי עָבְדִי מִשּׁוּם הַקָּפָה וְעַל נָזִיר עוֹלָם שִׁינּוּ הַלָּשׁוֹן וְאָמְרוּ רַק וְאִלּוּ סְפֵּיקוֹ לֹא וְקָאֵי עַל מ"ש מִתְּחִלָּה וּמֵבִיא שָׁלֹשׁ בְּהֵמוֹת וְאָמְרוּ אַחַ"כ וְאִלּוּ סְפֵּיקוֹ לֹא פי' לָא מָצֵי לְהָבִיא שָׁלֹשׁ בְּהֵמוֹת: ד' כ' בְּהַמְפָרֵשׁ ד"ה וְעָבַר עַל נְזִירוּתוֹ דְּכְסָבוּר בְּטָעוּת נָדַר וְאַחַ"כ בָּא לִישָׁאֵל עכ"ל ע' במהרי"ט ח"א ס"ס א' כָּתַב ע"ז וְלֹא יָדַעְתִּי מִי הִזְקִיקוֹ לֵיהּ לְפָרֵשׁ כֵּן וְשָׁמָּא מִשּׁוּם דְּתַלְמוּדָא מַיְיתֵי לָהּ עַל הָא דְּתָנַן וּמַחְמִירִין עָלָיו כְּדֵי שֶׁלֹּא יְנַהֲגוּ קַלּוּת רֹאשׁ בִּנְדָרִים וּבָעֵי תַּלְמוּדָא וּמַחְמִירִים עָלָיו ה"ד וּמַיְיתֵי כִּי הָא דְּתָנַן מִי שֶׁעָבַר כו' מַשְׁמַע דְּבְהָא נָמֵי הָוֵי טַעֲמָא מִשּׁוּם חוּמְרָא שֶׁלֹּא יְנַהֲגוּ קַלּוּת רֹאשׁ וְהַךְ טַעְמָא שַׁיָּיךְ אפי' שׁוֹגֵג וְאִם מִטַּעַם זֶה כָּתַב הָרַב כָּךְ.

הָא גַּבֵּי ת"ח לָא מַחְמִירִינַן גַּבֵּי הֲרֵי אַתְּ כְּאִימָּא וְהָכָא נָמֵי ל"ש עכ"ל וּבְלֶחֶם מִשְׁנָה פ"ד מהל' נְזִירוּת הֲלָכָה י"ד כָּתַב דפרש"י מֵלְכָרַח הוּא דאלת"ה מַאי ראי' מֵבִיא מֵהַהִּ בָּרַיְיתָא לְמַתְנִיתִין דְּלֹא נָדַרְתִּי אֶלָּא בְּחֶרְמוֹ שֶׁל יָם הָא בְּמַתְנִיתִין מַאי דְּנָהֵג הֶיתֵּר הוּא מִשּׁוּם דְּטָעָה דִּכְסָבוּר דְּאֵינוֹ נָדֹר וּבְדִין הוּא דְּלָא לִיקְנֵסֵי' אֲבָל הָתָם עָבַר בְּמֵזִיד לְכָךְ פי' דִּבְטָעוּת נָדַר וע"ש עוֹד עַל מַה שֶּׁהִקְשָׁה עַל סַוְגֵּ' דְּנָזִיר (לב) וע' במשל"מ שָׁם: בְּתוֹסָ' ד"ה אַל תְּהִי

רָגִיל בַּבְּדָרִים שֶׁסּוֹפְךָ לִמְעוֹל בַּבְּדָרִים וְלִכְאוֹרָה אֵין לוֹ מוּבָן וְאוּלַי הַמְכַוֵּון שֶׁלֹּא תהי' רָגִיל בְּבִדְרֵי מִצְוָה שֶׁסּוֹפְךָ לִמְעוֹל בְּבִדְרֵי אִיסּוּר וכ"כ בס' קֶרֶבַּן נְתַנְאֵל פ"א ס"ק כ"א אָמְנָם הַתּוֹסָ' כָּאן בְּסוֹף הַדִּבּוּר כָּתְבוּ וְהָא דְּאָמַר נְדָרִים סְיָיג לַפְּרִישׁוּת מְפָרֵשׁ ר"ת כְּגוֹן שֶׁנָּדַר לְקַיֵּים הַמִּצְוָה כְּמוֹ אֶשְׁנָה פֶּרֶק זֶה אוֹ אֶעֱשֶׂה מִצְוָה זוֹ וְכֵן אִיתָא לְעֵיל (ח.

) מִנַּיִן שֶׁנִּשְׁבָּעִין לְקַיֵּים הַמִּצְוָה שֶׁנֶּאֱמַר נִשְׁבַּעְתִּי וָאֲקַיֵּימָה כו' וְשָׁם קמ"ל דְּשָׁרֵי לְאִינִישׁ לְזָרוֹזֵי נַפְשֵׁי' וּבָרָ"ן שָׁם שֶׁהֲרֵי דהע"ה מִשְׁתַּבֵּחַ נַפְשֵׁי' בְּכָךְ וע' בסי' ר"ב בט"ז שָׁם שֶׁמְּחַלֵּק בֵּין מִצְוֹת צְדָקָה לִשְׁאָר מִצְוֹת דִּבְגוּפֵי'.

דְּבִנְתִינַת צְדָקָה מִתְגַּבֵּר הַיֵּצֶר בְּיוֹתֵר עַל הָאָדָם מִדָּבָר הַתָּלוּי בְּטוֹרַח הַגּוּף וְעַל כֵּן בִּצְדָקָה כָּתַב שָׁם הַמְחַבֵּר דְּאֵין טוֹב לִיזָּהֵר אֶלָּא אִם יֵשׁ בְּיָדוֹ יִתֵּן מִיָּד וְאִם לָאו לֹא יִזָּהֵר עַד שֶׁיִּהְיֶ' לוֹ אֲבָל לְגַבֵּי לִימּוּד אוֹ שְׁאָר מִצְוָה אִם רוֹאֶה בְּנַפְשׁוֹ שֶׁהוּא מִתְרַשֵּׁל וְעָצֵל מִצְוָה לִיקַּשֵּׁבַע וְלִיזָּהֵר כְּדֵי לְזָרוֹזֵי נַפְשֵׁי' וּבָזֶה מְדֻיָּיק דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' שֶׁכָּתְבוּ כְּגוֹן אֶשְׁנֶה פֶּרֶק זֶה כו': בפי' הָרֹא"שׁ ד"ה בד"א בת"ח דְּקִים לָן בְּגַוְונָ' דְּלָא מְשַׁקֵּר עכ"ל וְהַמְפָרֵשׁ פי' בד"ה בד"א בת"ח דְּאַקְּרַאי הוּא דְּנָדַר כה"ג וְלָא אָתֵי לְמִיסְרַךְ אֲבָל ע"ה שֶׁבָּא לִשְׁאוֹל עוֹנְשִׁין אוֹתוֹ וּמַחְמִירִין עָלָיו כְּדֵי שֶׁלֹּא יְהֵא רָגִיל לִנְדּוֹר בּוֹ וְיֵשׁ לָדוּן בת"ח אִם עָשָׂה כֵּן שְׁתִּים וְשָׁלֹשׁ פְּעָמִים אִם עוֹנְשִׁין אוֹתוֹ וּמַחְמִירִין עָלָיו מִשּׁוּם דְּמָצִינוּ כֵּן בפ' שְׁבוּעַת הַדַּיָּנִים דע"ה מַשְׁבְּעִינַן לי' בס"ת.

ות"ח סַגִּי לי' לְהַשְׁבִּיעוֹ בִּתְפִילִּין ע' בח"מ סי' פ"ז סְעִיף ט"ו שָׁכָתַב שָׁם בְּשֵׁם הרמ"ה. דה"מ בְּפַעַם רִאשׁוֹנָה אֲבָל מִכָּאן וְאֵילָךְ הֲרֵי הוּא כִּשְׁאָר אָדָם וּמַשְׁבִּיעִין לת"ח ג"כ בס"ת וע"ש בְּבֵיאוּרֵי הַגְּרָ"א ז"ל ס"ק מ"ט שכ' שֶׁהַחִילּוּק הוּא מִטַּעַם שבת"ח הוּא בְּאַקְּרַאי וְרָמַז לפי' רָשֵׁ"י שֶׁבְּכָאן וע' בַּיּו"ד סי' ר"ח ס"ב תָּפַס הַמְחַבֵּר כפי' הָרֹא"שׁ שֶׁבְּכָאן וְהִנֵּה מ"ש שָׁם בח"מ בְּשֵׁם הרמ"ה דִּבְפַעַם ב' מַקְרֵי רָגִיל בב"י שָׁם לֹא הֻרְאָה מְקוֹר ראי' לָזֶה וע' בפי' הָרָ"ן לְקַמָּן (דַּף מו) הֵבִיא שָׁם הַיְרוּשַׁלְמִי שֶׁאָמְרוּ עִבְרִית לְךָ קַמָּיְיתָא וְעָבְרוּ לְךָ תְּנִינָא וְעָבְרוּ לְךָ מִכָּאן וְאֵילָךְ אוֹ מְכוֹר חֶלְקְךָ אוֹ שָׁרֵי נִדְרָךְ וכ' שָׁם הָרָ"ן דְּמִזֶּה מַשְׁמַע דִּבְתְרֵי זִימְנֵי מַקְרֵי רָגִיל לְעִנְיָן שֶׁאִם יַעֲבוֹר עוֹד פַּעַם שְׁלִישִׁי לֹא יִמְחֹל לוֹ וְאוּלַי יֵשׁ קְצָת סָמֶךְ לִדְבְרֵי הרמ"ה מִשָּׁם.

אָכֵן הרמ"ה פָּסַק שֶׁגַּם בְּפַעַם הַשֵּׁנִי מִקְרֵי רָגִיל וי"ל: בר"נ ד"ה וּלְעִנְיַן הֲלָכָה קיי"ל דִּסְתָם נְדָרִים לְהַחְמִיר כִּסְתָם מַתְנִיתִין וכ"כ הָרַשְׁבָּ"א בְּחִדּוּשָׁיו וְכָתַב עוֹד וְז"ל אֶלָּא דְּקַשְׁיָ' לִי דְּהָא טַעְמָא דִּסְתָם נְדָרִים לְהַחְמִיר הוּא מִשּׁוּם דִּמְעַיֵּיל אִינִישׁ נַפְשֵׁי' לִסְפֵיקָא וְאִלּוּ לְקַמָּן בס"פ קוֹנָם יַיִן (דַּף ס"א) פְּלִיגִי ר"מ ור' יוֹסֵי גַּבֵּי מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ שְׁתֵּי כִּתּוֹת בָּנוֹת וְאָמַר קִדַּשְׁתִּי אֶת בִּתִּי הַגְּדוֹלָה וְאֵינִי יוֹדֵעַ אִם גְּדוֹלָה שֶׁבַּגְּדוֹלוֹת אוֹ גְּדוֹלָה שֶׁבַּקְּטַנּוֹת דר"מ סָבַר כֻּלָּן אֲסוּרוֹת חוּץ מִן הַקְּטַנָּה שֶׁבַּקְּטַנּוֹת ור' יוֹסֵי סָבַר כֻּלָּן מֻתָּרוֹת חוּץ מִן הַגְּדוֹלָה שֶׁבַּגְּדוֹלוֹת דר"מ סָבַר מְעַיֵּיל אִינִישׁ נַפְשֵׁי' לִסְפֵיקָא ור' יוֹסֵי סָבַר לָא מְעַיֵּיל וקיי"ל כר' יוֹסֵי וְאֵין סְבָרָא לוֹמַר דְּטַעְמָא דר' יוֹסֵי הָתָם מִשּׁוּם דְּגוּפֵי' לָא מְעַיֵּיל לִסְפֵיקָא אֲבָל מָמוֹנֵי' עָיֵּיל דְּהָא מַשְׁמַע הָכָא בִּשְׁמַעְתִּין דְּלֵיכָּא מַאן דְּמַפֵּלֵיג בֵּין גּוּפֵי' לְמָמוֹנֵי' וְתֵירֵץ דְּהָתָם הַיְינוּ טַעְמָא דִּסְפֵיקוֹ חָמוּר מִנַּדָּאוֹ דְּאִלּוּ נַדַּאי לָא מִתַּסְרָא אֶלָּא חֲדָא וּבִסְפֵיקוֹ כֻּלָּן אֲסוּרוֹת וְכָל שֶׁסְּפֵיקוֹ חָמוּר מִנַּדַּאי לָא מְעַיֵּיל אִינִישׁ נַפְשֵׁי' לִסְפֵיקָא וְכִי פָּרְכִינַן הָתָם וְהָא אִיפְּכָא שָׁמְעִינַן לְהוּ מַתְנִיתִין דְּעַד לִפְנֵי הַפֶּסַח לָא פָּרְכִינַן מדר' יוֹסֵי אדר' יוֹסֵי אֶלָּא אדר' מֵאִיר

קַשְׁיָא במכש"כ דְּהַשְׁתָּא הֵיכָא דְּסָפֵיקוֹ חָמוּר מִוַּדַּאי סָבַר דְּמְעַיֵּיל הֵיכִי דְּאֵין סָפֵיקוֹ חָמוּר מִוַּדַּאי לֹא כָּל שֶׁכֵּן עכ"ל הָרַשְׁבָּ"א בְּחִדּוּשָׁיו וְלִדְבָרָיו צ"ל דְּלָא קיי"ל כְּסֻוגְיַין דְּנָדָרִים לְקַמָּן (סא:) דְּאָמְרִינַן מֻוּחְלֶפֶת הַשִּׁיטָה דְּאָפְכִינַן דר"מ לר' יוֹסֵי ודר"י לר"מ בְּהַהִוא דְּעַד לִפְנֵי הַפֶּסַח ור' יוֹסֵי סָבַר דְּאֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא עַד שֶׁיַּגִּיעַ דְּלָא מְעַיֵּיל אִינִישׁ נַפְשֵׁיהּ לְסָפֵק אפי' בְּדָבָר שֶׁאֵין סָפֵיקוֹ חָמוּר מִוַּדָּאוֹ דְּאִם נֵימָא הָכִי תִּקְשֵׁי הִלְכָתָא אַהִלְכָתָא דְּכָאן קיי"ל סְתָם נְדָרִי' לְהַחְמִיר דְּמְעַיֵּיל אִינִישׁ נַפְשֵׁיהּ לְסָפֵיקָא וצ"ל דְּהָרַשְׁבָּ"א יִסְבּוֹר כְּשִׁיטַת הָרַמְבַּ"ן ז"ל שֶׁהֵבִיא הָרָ"ן (בְּדַף ס"א) דקיי"ל כַּסֻּוגְיָ' דְּקִדּוּשִׁין דְּלָא תֵּיפוּךְ וּמַתְנִיתִין דְּעַד לִפְנֵי הַפֶּסַח לָא בִּמְעַיֵּיל אִינִישׁ נַפְשֵׁיהּ לְסָפֵיקָא פְּלִיגִי אֶלָּא בְּלִישָׁנָא בְּעָלְמָא פְּלִיגִי דר"מ סָבַר עַד פְּנֵי הַפֶּסַח עַד קַמֵּי פְּסָחָא מַשְׁמַע ור' יוֹסֵי סָבַר עַד דְּמִתְפַּנֵּי פְּסָחָא מַשְׁמַע: וַעֲדַיִין צָרִיךְ תַּלְמוּד לְיַישֵׁב בְּהָא דְּפָרִיךְ הגמ' לְעֵיל אַמַּתְנִיתִין דְּסָתָם נְדָרִים לְהַחְמִיר וְהָתְנַן סָפֵק נְזִירוּת לְהָקֵל אַמַּאי לָא מוֹקְמִינַן מַתְנִיתִין דְּסָפֵק נְזִירוּת לְהָקֵל כר' יוֹסֵי דְּקִדּוּשִׁין הַנָּ"ל דְּסָבַר לָא מְעַיֵּיל אִינִישׁ לְסָפֵיקָא וּבְגִלְיוֹן הַשַּׁ"ס שֶׁל הַגָּאוֹן רע"א ז"ל רֶמֶז לְעַיֵּין שָׁם וּמָצָאתִי בס' מַרְאוֹת הַצּוֹבְאוֹת בְּסוֹף סִפְרוֹ בְּחִדּוּשֵׁי גפ"ת שֶׁעָמַד ג"כ ע"ז וְתֵירֵץ דְּלְהָכִי לָא אוֹקֵי כר' יוֹסֵי מִשּׁוּם דְּתָנַן הָתָם סָפֵק יָדַיִם לִיטָּמֵא וּלְטַמֵּא וְלִיטָּהֵר טָהוֹר וְאֵלּוּ ר' יוֹסֵי אִית לֵיהּ בְּסוֹף פ"ב דְּיָדַיִם דְּלִיטָּהֵר טָמֵא כמ"ש התוי"ט שָׁם מִשְּׁנָה י"א וע"ש בס' הַנָּ"ל מַה שֶּׁבֵּיאֵר בְּשִׁיטַת הָרַמְבַּ"ם ז"ל וע' בט"ז סי' ר"ח סק"א ובס' מְקוֹר חַיִּים לְהַגָּאוֹן מִלִּיסָא בְּסוֹף הַסֵּפֶר הִלְכוֹת תַּעֲנִית מ"ש בָּזֶה: שָׁם ד"ה אֵצֶל כֹּהֵן ע"ה שֶׁסּוֹפְךָ לְהַאֲכִילְךָ תְּרוּמָה אֲבָל מְשׁוּם טָבֶל לֵיכָּא לְמֵיחַשׁ דְּמַפְרִישׁ תְּרוּמָה וְאָכִיל לְהוּ.

וְכֵן מַעֲשֵׂר מַפְרִישׁ מִמָּנּוּ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר וּמְעַכֵּב (הַמַּעֲשֵׂר) לְעַצְמוֹ עכ"ל, תי' הַמַּעֲשֵׂר יֵשׁ לְמְחוֹק דְּגַם הַתְּרוּמַת מַעֲשֵׂר מְעַכֵּב לְעַצְמוֹ. וּבְשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת כָּתַב אֲבָל טָבֶל לֹא רָצָה לוֹמַר שֶׁאֵין לַכֹּהֵן שָׂדוֹת.

ואע"פ שֶׁאָסוּר לִיתֵּן תְּרוּמָה לְכֹהֵן ע"ה דְּכֵיוָן דְּאֵין מַחֲזִיק בְּתוֹרָה אֵין לוֹ מָנוֹת שֶׁמָּא בְּאַקְרַאי בְּעָלְמָא יָהֲבִי לי' אוֹ שֶׁנָּפַל לוֹ מִבֵּית אָבִי אִמּוֹ כֹּהֵן [וּבְדִפּוּס כְּתִיב בְּשִׁיבּוּשׁ שֶׁכָּתוּב שָׁם שֶׁמָּא בְּאַקְרַאי יִתְּנוּ לוֹ מִן הָאֵם וְאֵין לוֹ מוּבָן וְלָכֵן הֶעְתַּקְתִּי בְּשִׁינּוּי לָשׁוֹן.

וְגַם הָעְתָּקָה הַזֹּאת קָשָׁה דל"ל לְמִינְקָט שֶׁנָּפַלוּ לוֹ מִבֵּית אָבִי אִמּוֹ הָא מָצֵי לְמֵימַר שֶׁאָבִיו הָיָה כֹּהֵן חָבֵר וְנָתְנוּ לוֹ תְּרוּמָה וְנִשְׁאַר לִבְנוֹ הָעָם הָאָרֶץ בִּירֵישָׁה אוֹתוֹ תְּרוּמָה] וע' בַּיּוֹ"ד סי' קי"ט בט"ז שָׁם סס"ק ד' כָּתַב שהד"מ הֵבִיא בְּשֵׁם הג"א שֶׁמִּי שֶׁחָשׁוּד עַל אִיסּוּר שֶׁאָסוּר לֶאֱכֹל עִמּוֹ אפי' דְּבָרִים הַמֻּוּתָּרִים שֶׁמָּא יַאֲכִילֶנּוּ דְּבָרִים הָאֲסוּרִים ג"כ ע"ש והפר"ח שָׁם כָּתַב ע"ז וְלֵיתָא דְּאֵין זֶה מֵעִיקַּר הַדִּין אֶלָּא חוּמְרָא בְּעָלְמָא וּמִשְּׁנַת חֲסִידִים.

וּמִדְּבְרֵי הַמְחַבֵּר שָׁם סעי' א' שֶׁכָּתַב וְאִם נִתְאָרַח עִמּוֹ לֹא יֹאכַל מִדְּבָרִים שֶׁהוּא חָשׁוּד עֲלֵיהֶם מַשְׁמַע לְכאוֹרָה אִיפְכָּא דְּדַוְקָא מִדְּבָרִים שֶׁהוּא חָשׁוּד עֲלֵיהֶם אָסוּר לֶאֱכֹל עִמּוֹ אֲבָל לֹא מִדְּבָרִים הַמֻּוּתָּרִים וּמִסֻּוגְיַין דְּהָכָא דְּקָאָמַר אַל תְּהִי רָגִיל אֵצֶל ע"ה שֶׁסּוֹפְךָ לְהַאֲכִילְךָ טְבָלִים.

מַשְׁמַע דְּאַף שֶׁכְּעֵת אַתָּה אוֹכֵל אֶצְלוֹ דְּבָרִים שֶׁאֵין בָּהֶם חֲשַׁשׁ טֶבֶל מ"מ סוֹפְךָ לְהַאֲכִילְךָ טְבָלִים מַשְׁמַע קָצָת כְּדַעַת הג"א וְאוּלַי רָגִיל שָׁאנֵי אֲבָל בְּאַקְרַאי בְּעָלְמָא שֶׁנִּתְאָרַח אֶצְלוֹ אֵין חֲשַׁשׁ לֶאֱכֹל אֶצְלוֹ אֶלָּא א"כ הָוֵי מִדְּבָרִים שֶׁהוּא חָשׁוּד עֲלֵיהֶן וע' שַׁבָּת (דַּף יג.

) לֹא יֹאכַל זָב פָּרוּשׁ עִם זָב ע"ה שֶׁמָּא יַרְגִּילֶנּוּ אֶצְלוֹ וּפָרִיךְ שָׁם וְכִי מַרְגִּילוֹ אֶצְלוֹ מֶה הָוֵי וּמְשַׁנֵּי אַבָּיֵי גְּזֵרָה שֶׁמָּא יַאֲכִילֶנּוּ דְּבָרִים שֶׁאֵינָם מְתֻקָּנִים וְרָבָא אָמַר רוֹב ע"ה מְעַשְּׂרִין הֵן אֶלָּא שֶׁמָּא יַאֲכִילֶנּוּ דְּבָרִים טְמֵאִים בִּימֵי טָהֳרָתוֹ וְלִכְאוֹרָה מִבְּרַיְיתָא דְּהָכָא סַיְיעְתָּא לְאַבַּיֵי וְקַשְׁיָא לְרָבָא וְיֵשׁ לְיַישֵׁב דְּהָכָא דַּוְקָא בְּרָגִיל קְפִיד אֲבָל בְּאַקְרַאי כִּי הָתָם לָא חָיְישִׁינַן דְּהָוֵי כְּעִנְיָן גְּזֵרָה לִגְזֵרָה שׁוּב בָּא לִידֵי ס' קֶרֶן אוֹרָה וּמָצָאתִי כְּדָבָרַי וְהִנְאַנִי: ע"ב גמ' בְּנֵי שְׁנוּאָה, בְּנֵי גְּרוּשַׁת הַלֵּב כָּתַב הָרֹא"ש וְאַף אִם אֵינוֹ שׁוֹנְאָהּ כִּי מִתּוֹךְ שֶׁדַּעְתּוֹ לְגָרְשָׁהּ מְהַרְהֵר עַל אַחֶרֶת ע' בְּחֶלְקַת מְחוֹקֵק סי' קי"ט ס"ק א' הֵבִיא דִּבְרֵי הַטּוּר שֶׁמְּפָרֵשׁ כַּוָּנַת אָבִיו הָרֹא"ש שֶׁהוּא מֵאֲלּוּ שֶׁכּוֹפִין אוֹתוֹ לְהוֹצִיא וּלְגָרְשָׁהּ דאל"כ אֵיךְ מַשְׁכַּחַת לָהּ שֶׁאֵינוֹ שׁוֹנְאָהּ וּבְלִבּוֹ לְגָרְשָׁהּ וְכֵן הוּא בבעה"ט פ' וָאֶתְחַנַּן: סָלִיק פֶּרֶק שֵׁנִי פָּנָה אֵלַי וְחָנֵּנִי פֶּרֶק שְׁלִישִׁי בַּמִּשְׁנָה אַרְבָּעָה נְדָרִים הִתִּירוּ חֲכָמִים נִדְרֵי הֲבַאי ע' בָּרָ"ן שפי' נֶדֶר שֶׁאֵינוֹ שֶׁל כְּלוּם כו' וְהַתּוֹסָ' כָּתְבוּ נִדְרֵי הֲבַאי גֵּוְזָמָא לְשׁוֹן אֲחֵרִים עכ"ל וְאֵינוֹ מוּבָן וְאוּלַי כַּוָּנָתָם שֶׁבִּלְשׁוֹן נָכְרִים קוֹרִין לְדָבָר שֶׁהוּא גֵּוְזָמָא, הֲבַאי ומ"ש אֲחֵרִים הוּא כְּפִי הַמְּוֹרְגָּל בִּלְשׁוֹן הַתַּלְמוּד לְקָרוֹתָם בִּלְשׁוֹן אֲחֵרִים כְּמוֹ בִּפְסָחִים (דַּף ה:) אֲבָל אַתָּה רוֹאֶה שֶׁל אֲחֵרִים וּבְשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת כָּתַב הֲבַאי לְשׁוֹן מָה הַבָּמָה אֲשֶׁר אַתֶּם הַבָּאִים שָׁם וְהוּא מִקְרָא בִּיחֶזְקֵאל סי' כ' פְּסוּק כ"ט דִּמְתַרְגְּמִינַן מָה אַתּוּן מְשָׁתְּטַיִן עֲלָהּ וע' חֻלִּין (דַּף צ:) בִּשְׁלֹשָׁה מְקוֹמוֹת דִּבְּרוּ חֲכָמִים לְשׁוֹן הֲנוָאי (כֵּן הוּא שָׁם בּוֹאוּ) ופרש"י בִּלְשׁוֹן הֶדְיוֹט שֶׁאֵינוֹ מְדַקְדֵּק בְּדִבָּרָיו: ד' כא גמ' מַאן תְּנָא ד' נְדָרִים ר"י הִיא דְּאָמַר מְשׁוּם ר"ט כו' לְפִי שֶׁלֹּא נִיתְּנָה נְזִירוּת אֶלָּא לְהַפְלָאָה ופי' הָרֹא"ש וְהָרָ"ן וה"ה לִנְדָרִים דְּאִתַּקַּשׁ לִנְזִירוּת דְּלָא חָיֵיל אֶלָּא א"כ יְקַבֵּל בְּלֹא תְּנַאי וכ"כ בְּשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת וְז"ל לְפִי שֶׁלֹּא נִיתְּנָה נְזִירוּת אֶלָּא לְהַפְלָאָה שֶׁיִּבָּאֵר דִּיבּוּרוֹ הֵיטֵב בְּעִנְיָן שֶׁיֵּדַע בִּשְׁעַת נִדְרוֹ שֶׁיִּתְקַיֵּים וְלֹא שֶׁיִּהְיֶ' שָׁם שׁוּם סָפֵק וְהָנֵי ד' נְדָרִים דְּמַתְנִיתִין לִיתְנִיהוּ בְּהַפְלָאָה דְּאֵין פִּיו וְלִבּוֹ שָׁווִין וְיֵשׁ מְפָרְשִׁים דְּעִיקַּר הַדָּבָר לֹא בָּא אֶלָּא בִּשְׁבִיל נִדְרֵי זֵרוּזִין וְתֵירוּץ רָבָא יוֹכִיחַ כַּוָּנָתוֹ דְּתֵירוּץ רָבָא הוּא אֵינוֹ אֶלָּא עַל נִדְרֵי זֵרוּזִין דְּמַשְׁמַע מִזֶּה אֲבָל בְּאֵינָךְ שְׁלֹשָׁה נְדָרִים הֲבַאי וּשְׁגָגוֹת וְאָנָסִין מוֹדֶה רָבָא דְּהַטַּעַם הוּא מְשׁוּם דר"ט לְפִי שֶׁלֹּא נִיתְּנָה נְזִירוּת אֶלָּא לְהַפְלָאָה] אֲבָל אֵינוֹ נִרְאֶה בְּעֵינָיו כִּי וַדַּאי טַעַם א' לְכֻלָּן וְרָבָא דָּחָה בְּאֶחָד מֵהֶם וה"ה לְכֻלָּם ובס' קֶרֶן אוֹרָה כָּתַב וְיֵשׁ לְדַקְדֵּק מֵרַאשׁוֹן לַנּוֹדָרִים יַעֲקֹב אָבִינוּ ע"ה שֶׁנָּדַר אִם יהי' אֱלֹקִים עִמָּדִי כו' וְכֹל אֲשֶׁר תִּתֶּן לִי עֲשֵׂר אֲעַשְּׂרֶנּוּ לָךְ וְנָעֲנַשׁ עַל שֶׁאִיחֵר נִדְרוֹ ולר' טַרְפוֹן הָא לֹא חָל הַנֶּדֶר וְכֵן נֶאֱמַר מְפֹרָשׁ וַיִּדַּר יִשְׂרָאֵל נֶדֶר אִם נָתוֹן תִּתֵּן כו' וְהַחֲרַמְתִּי אֶת עָרֵיהֶם כו' וְכֵן חַנָּה וְיִפְתַּח כֻּלָּם נְדָרוּ בְּתְנַאי כו' ע"ש ולפענ"ד דְּשָׁאנֵי נִדְרֵי מִצְוָה וּצְדָקָה דְּגָמַר ומַקְנֵי ג"כ מִסְּפֵיקָא וְדַוְקָא גַּבֵּי נִדְרֵי אִיסּוּר וּנְזִירוּת אָמְרִינַן דְּלָא נִיתְּנוּ אֶלָּא לְהַפְלָאָה וע' בח"מ סי' ר"ז סעי' י"ט נֶדֶר וּשְׁבוּעָה ות"כ מְהַגֵּי אפי' בְּאַסְמַכְתָּא וְכָתְבוּ שָׁם הַטַּעַם מְשׁוּם דְּרֻוְחָן הוּא עַל יְדֵי דְּאִי אִם יהי' אֱלֹהִים עִמָּדִי.

אִם נָתוֹן תִּתֵּן כו' ובס' קֶרֶן אוֹרָה מַסִּיק ג"כ די"ל דְּנוֹדֵר בְּעֵת צָרָה שָׁאנֵי דְּגָמַר וּמְשַׁעְבֵּד נַפְשֵׁי' וְגַם ר"ט מוֹדֶה בָּזֶה: בפי' הָרֹא"ש ד"ה מֵרוֹתָר לִכְנוֹס לְבֵיתוֹ כו' וכ"ש שֶׁמְּוֹתָר בַּאֲכִילָה וּשְׁתִיָּ' מַה שֶּׁלֹּא הִזְכִּיר דְּכֵיוָן שְׁמָהּ שֶׁהוֹצִיא בְּפִיו אֵינוֹ נֶדֶר גַּם הַמַּחֲשָׁבָה אֵינוֹ כְּלוּם כו' וכ"כ בִּפְסָקָיו בס"פ קוֹנָם יַיִן וְכָתַב שָׁם דל"ד לְרֵישָׁא דְּקָתָנֵי הָתָם הָיוּ מְסָרְבִין בּוֹ לָשֵׂאת אֶת בַּת אֲחוֹתוֹ וְאָמַר קוֹנָם שֶׁהִיא נֶהֱנֵית לִי לְעוֹלָם מְוּתֶּרֶת לֵיהָנוֹת לוֹ שֶׁלֹּא נִתְכַּוֵּון זֶה אֶלָּא לְשׁוּם אֵישׁוּת אֲבָל בְּאֵישׁוּת עכ"פ אָסוּר מְשׁוּם דְּאֵישׁוּת בִּכְלַל הֲנָאָה הוּא

עכ"ל וּבְקָרְבָּן נְתַנְאֵל שָׁם כָּתַב וְז"ל אֲבָל בש"ע לֹא פָּסַק כֵּן דְּהָא תַּרְתֵּי בָּרָיְיתוֹת בַּתּוֹסָפְתָּא דְּלָא כְּרַבֵּינוּ פ"ד דִּנְדָרִים תַּנְיָא מֻוָתָּר לִכְנוֹס וְלִשְׁתּוֹת עִמּוֹ צוֹנֵן (ומ"ש שָׁם לִרְחוֹץ הוּא ט"ס וצ"ל לִשְׁתּוֹת כְּפִי שֶׁהִגִּיהַּ רַבֵּינוּ וְאָסוּר לֶאֱכוֹל וְלִשְׁתּוֹת וְכֵן פָּסַק הָרַמְבַּ"ם וש"ע בסי' רי"ח סעי' ד', הַגְרָ"א ז"ל) תּוּ הָיָה מְסָרֵב שֶׁיֹּאכַל אֶצְלוֹ בְּמִשְׁתֶּה וְאָמַר קוֹנָם בֵּיתְךָ שֶׁאֲנִי נִכְנָס תּוֹךְ הַמִּשְׁתֶּה אָסוּר אַחַר הַמִּשְׁתֶּה מֻוָתָּר עכ"ל הק"נ.

אָמְנָם לֹא הִ' לְפָנָיו אָז ס' המהרי"ט כִּי המהרי"ט ז"ל בָּרֹאשׁוֹנוֹת סִי' נ"ה כָּתַב וְז"ל הֵיאַךְ יַחֲלוֹק הָרֹא"ש ז"ל עַל אוֹתָהּ הַבָּרַיְיתָא הַמְפוֹרֶשֶׁת. אֶלָּא אֵין דִּבְרֵי הָרֹא"ש ז"ל מִתְפָּרְשִׁין כֵּן כִּי מ"ש דְּגַם בַּאֲכִילָה וּשְׁתִיָּה מֻוָתָּר לֹא אָמַר בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ דְּבָהָא וַדַּאי אָסוּר דְּשַׁפִּיר מְשְׁתַּמַע בֵּיתְךָ שֶׁאֲנִי נִכְנָס לְצוֹרֶךְ אֲכִילָה וּכְשֶׁנִּכְנַס לְדַעַת אֲכִילָה חַיָּיב וְדָמֵי לְרִישָׁא שֶׁכָּתַב הָרֹא"ש דְּאִישׁוּת בְּכָלַל הֲנָאָה אִיתָא אַף כָּאן אֲכִילָה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ בְּכָלַל כְּנִיסָה בְּבֵיתוֹ הוּא וְאָסְרָה עָלָיו אֲבָל לֶאֱכוֹל וְלִשְׁתּוֹת עִמּוֹ חוּץ לְבֵיתוֹ אפי' בְּאוֹתוֹ סְעוּדָה הוּא שֶׁאוֹמֵר שֶׁמֻּוָתָּר אע"ג שֶׁעִיקַּר כַּוָּנָתוֹ הָיְתָה לְאוֹתוֹ סְעוּדָה וּמַה לִּי בְּתוֹךְ הַבַּיִת אוֹ חוּץ לְבֵיתוֹ מ"מ אֲכִילָה חוּץ לְבֵיתוֹ שָׁרֵי דְּלֹא הוֹצִיא בִּשְׂפָתָיו כְּלָל מִזֶּה אפי' יֹאמַר שֶׁכַּוָּנָתוֹ הָיְתָה לֶאֱסוֹר עַצְמוֹ בְּכָל עִנְיָן כו' דְּבָרִים שֶׁבַּלֵּב אֵינָם דְּבָרִים כו' עכ"ל גַּם בס' שִׁמְלַת בְּנָיָמִין הֵבִיאוּ בס'עֲצֵי לְבוֹנָה הֵבִיא דִּבְרֵי מהרי"ט הַנַּ"ל וּבֵיאֵר דמ"ש דְּהַנֶּדֶר בָּטֵל לְגַמְרֵי הַיְינוּ מַה שֶּׁהוֹצִיא בִּשְׂפָתָיו טִיפַּת צוֹנֵן זֶהוּ בָּטֵל לְגַמְרֵי דְּלֹא נִתְכַּוֵּן לְזֶה רַק לֶאֱכוֹל בְּבֵיתוֹ ע"ש וע' בס' מַחֲנֵה אֶפְרַיִם הל' נְדָרִים סי' י"ח מַשְׁמַע שֶׁמְּפָרֵשׁ דִּבְרֵי הָרֹא"ש כְּפִשָּׁטָן וְיֵשׁ שָׁם גְּמְגּוּם בְּדָבָרָיו לְהַמְעַיֵּין שָׁם במ"ש שָׁם וְדָמֵי לְאוֹמֵר שֶׁאֵינִי אוֹכֵל אֶחָד דְּאָסוּר לֶאֱכוֹל שְׁנַיִם דְּכֵינָן דְּאֶחָד אֵינוֹ אוֹכֵל שְׁנַיִם נָמֵי אֵינוֹ אוֹכֵל וְאַפ"ה כֵּינָן דְּאָמַר לָשׁוֹן פְּרָטִי שֶׁאֵינוֹ אוֹכֵל אֶחָד וּבְאֶחָד שָׁרֵי שֶׁאֵין כַּוָּנָתוֹ אֶלָּא לִשְׁנַיִם נָמֵי שָׁרֵי וְהַיְינוּ טַעְמָא דְּכֵינָן דִּבְאֶחָד דְּקָאָמַר שָׁרֵי אֵין סְבָרָא לְאָסְרוֹ בִּשְׁנַיִם בְּמַה שֶּׁלֹּא הוֹצִיא בְּפִיו כו' עכ"ל דְּסוֹף דְּבָרָיו אֵין לוֹ בֵּיאוּר דִּבְאֵיזֶה אֹפֶן אַיְירֵי דְּמֻוָתָּר לוֹ בְּמַה שֶׁהוֹצִיא בְּפִיו שֶׁלֹּא יֹאכַל אֶחָד אִם לֹא שג"כ בְּאֹפֶן שֶׁמּוּבָן שמ"ש שֶׁלֹּא יֹאכַל אֶחָד הִ' רַק לְזָרֵז דְּוַמְיָא דְּהָכָא גַּבֵּי טִיפַּת צוֹנֵן שֶׁאֲנִי טוֹעֵם לָךְ וּמַאי אֲוַלְמָא דְּהַהִ' מַהַאי וְכִי בְּאֵיזֶה מִשְׁנָה וּבָרַיְיתָא נִזְכַּר הַהִ' דְּשִׁלָּא יֹאכַל אֶחָד בכה"ג דִּלְעֵיל דְּקָתָנֵי מֻוָתָּר לֶאֱכוֹל שְׁנַיִם דְּמַיְיתֵי מִינָּהּ רֹאִי' לְהַהִ' דְּטִיפַּת צוֹנֵן כו' דְּגַם בַּאֲכִילָה וּשְׁתִיָּ' מֻוָתָּר וְהַנָּכוֹן כמ"ש מהרי"ט דְּכַוָּנַת הָרֹא"ש הוּא רַק לְהַתִּיר אֲכִילָה וּשְׁתִיָּ' שֶׁחוּץ לְבֵיתוֹ אפי' בְּאוֹתָהּ סְעוּדָ' מֻוָתָּר, אֲבָל בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ בְּוַדַּאי מוֹדֶה הָרֹא"ש דְּאָסוּר: ע"ב גמ' אר"י אָמַר רַב אַסִּי אַרְבָּעָה נְדָרִים הַלָּלוּ צְרִיכִין שְׁאֵלָה לְחָכָם.

כִּי אַמְרִיתַהּ קמי' דִּשְׁמוּאֵל אָמַר תַּנָּא תָּנֵי אַרְבָּעָ' נְדָרִים הִתִּירוּ חֲכָמִים וְאַתְּ אָמְרַתְּ צָרִיךְ שְׁאֵלָה לְחָכָם בס' קֶרֶן אוֹרָה כָּתַב וק"ק מַאי ס"ד דְּרַב אַסִּי הָא תַּנָּא תָּנֵי הִתִּירוּ חֲכָמִי' כְּדְמַקְשֵׁי שְׁמוּאֵל עֲלֵי' וְנִרְאֶה דִּלְהַאי לִישָׁנָא ס"ל לְרַב אַסִּי ג"כ דְּבִשְׁאָר נְדָרִים אֵין פּוֹתְחִין בַּהֲרָטָה.

וּבְאַרְבָּעָה נְדָרִים אֵלּוּ סָגֵי בַּהֲרָטָה לְחוּד וְהַיְינוּ דְּתָנֵן הִתִּירוּ חֲכָמִים אֲבָל שְׁאֵלָה בָּעֵי עכ"ל. וּבְיָמֵינוּ לֹא יָצָא לְאוֹר ס' שִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת עַל נְדָרִים.

וַאֲנַחְנוּ ת"ל זָכִינוּ לְאוֹרוֹ וְזֶה לְשׁוֹן הש"מ צְרִיכִין שְׁאֵלָה לְחָכָם מִדְּרַבָּנָן וְהַקָּוֹלָא שֶׁלָּהֶן שֶׁפּוֹתְחִין בָּהֶן בְּנוֹלָד וְהַיְינוּ דְּאָמְרִינַן וְאִידָךְ אִי הָכִי ה"ל לְמֵימַר הִתִּירוּ וְיֵשׁ בְּזֶה קְצָת שִׁבּוּשׁ בִּדְפוּס וצ"ל אִי הָכִי "לָא" ה"ל לְמֵימַר הִתִּירוּ וְחָסֵר מִלַּת לֹא וְהַכַּוָּנָה שֶׁכָּתַב וְאִידָךְ

פי' שְׁמוּאֵל דְּלָא ס"ל הָא דְּרַב אַסִּי מְשׁוּם דְּלָא מִתְחַוֵּר לִי' הַךְ סְבָרָא דְּאִי הָכִי לָא ה"ל לְמֵימַר סְתָם הִתִּירוּ דְּמַשְׁמַע הֶיתֵּר גָּמוּר בְּלֹא שׁוּם שְׁאֵלָה לְחָכָם וְהִנֵּה חִידּוּשׁ הוּא שֶׁלֹּא זְכָרוֹ לְהָבִיא דִּבְרֵי הַיְרוּשַׁלְמִי בְּכָאן.

שֶׁמְּפוֹרָשׁ שָׁם וְז"ל דְּמַקְשֶׁה שָׁם וְכִי כָּל הַנְּדָרִים לָאו חֲכָמִים הֵן שֶׁהֵן מַתִּירִין. ר' אֱלִיעֶזֶר בְּשֵׁם ר' חַיָּיא רַבָּה.

אֵלּוּ אֵינָן צְרִיכִין הֶיתֵּר חָכָם. וּמַסִּיק שָׁם לְבַסּוֹף דְּכָל הַנְּדָרִים צְרִיכִין פֶּתַח מִמָּקוֹם אַחֵר אֲבָל אֵלּוּ פְּתְחֵיהֶן בְּצִידָּן שֶׁלֹּא נִתְכַּוְּונוּ אֶלָּא לְזָרֵז וְכֵן כָּל הָנֵי דְּמַתְנִיתִין.

ופי' שָׁם הַפְּנֵי מֹשֶׁה דְּבָכָל הַנְּדָרִים צָרִיךְ הֶחָכָם לְהַמְצִיא לוֹ פֶּתַח אֲבָל בְּאֵלּוּ נְדָרִים פְּתְחֵיהֶן בְּצִידָּן שֶׁלֹּא נִתְכַּוְּונוּ אֶלָּא לְזָרֵז וְכַיּוֹצֵא בְּאֵינָךְ דְּמַתְנִיתִין: שָׁם הָהוּא דַּאֲתָא לְקַמֵּי' דְּרַבָּה בַּר רַב הוּנָא א"ל אֵלּוּ הָיוּ עֶשָׂרָה ב"א שֶׁיְּפַיְּיסוּךָ בְּאוֹתָהּ שָׁעָה מִי נָדַרְתָּ כו'.

הָא דְּנָקֵט עֶשָׂרָה ב"א כו' וְלֹא אָמַר סְתָם אֵלּוּ הָיוּ בְּנֵי אָדָם שֶׁיְּפַיְּיסוּךָ בְּאוֹתוֹ שָׁעָה כו' אֶפְשָׁר לוֹמַר ע"פ אִידָךְ מֵימְרָא דְּרַבָּה בַּר רַב הוּנָא (בַּדַּף הַסָּמוּךְ ע"ב) אָמַר רַבָּה בַּר רַב הוּנָא כָּל הַכּוֹעֵס אפי' שְׁכִינָה אֵינָהּ חֲשׁוּבָה כְּנֶגְדּוֹ כו' וְיָדוּעַ מַאֲמָרָם ז"ל דְּכֹל בֵּי עֶשְׂרָה שְׁכִינְתָּא שְׁרְיָין' וא"כ זֶה הי' הַפֶּתַח דְּרַבָּה בַּר רַב הוּנָא אֵלּוּ הָיוּ עֶשָׂרָה בְּנֵי אָדָם שֶׁיְּפַיְּיסוּךָ בְּאוֹתָהּ שָׁעָה הַיְינוּ שֶׁבְּזֶה גּוּפָא הָיוּ מְפַיְּיסִין אוֹתוֹ.

דְּהָא אֲנַן בְּכִנּוּפָיָ' דְּבֵי עֶשָׂרָה וּשְׁכִינָה שְׁרוּיָ' בֵּינֵינוּ וְאֵיךְ אַתָּה כּוֹעֵס דְּמִתּוֹךְ כָּךְ אַתָּה נוֹדֵר וְכָל הַכּוֹעֵס אפי' שְׁכִינָה כו' ומ"מ לָא דָּמֵי לְהַךְ דְּאָמְרִינַן לְקַמָּן (דַּף ס"ד.) דְּאֵין פּוֹתְחִין בְּכִבּוּד הַמָּקוֹם דְּיֵשׁ לְחַלֵּק וכמ"ש הָרַן שָׁם: בפי' הָרֹא"שׁ ד"ה אֵלּוּ הָיוּ עֶשָׂרָה ב"א שֶׁיְּפַיְּיסוּךָ כו' כְּלוֹמַר שֶׁמְּפַיְּיסִין אוֹתְךָ עַתָּה ובד"ה קָסָבַר אֵין פּוֹתְחִין בַּחֲרָטָה מִדְּהֲוָצְרָךְ לְמָצוֹא פֶּתַח זֶה כו' עכ"ל הִנֵּה הָרֹא"שׁ אֵינוֹ מְפָרֵשׁ כפי' הָרָן שֶׁהָרָן בד"ה אֵלּוּ הָיוּ עֶשָׂרָה ב"א כו' מְפָרֵשׁ דְּעַכְשָׁיו לֹא הָיוּ עֶשָׂרָה ב"א שֶׁמְּפַיְּיסִין אוֹתוֹ אֶלָּא שֶׁאוֹמֵר לוֹ אֵלּוּ הָיוּ בְּעֵת שֶׁנָּדַר וְהָרֹא"שׁ מְפָרֵשׁ שֶׁעַתָּה הָיוּ יוֹד בְּנֵי אָדָם הַמְפַיְּיסִין אוֹתוֹ וְטַעַם פְּלֻוגְתָּתָן הוּא לְפִי גִּירְסַת כ"א וְיִתְבָּאֵר ע"פ מ"ש בְּשִׁיטָה מְקֻבָּצֶת שֶׁכָּתַב דְּבִשְׁלָמָא אִם בָּאִין עַכְשָׁיו עֶשָׂרָה ב"א וְהֵם גּוֹעֲרִין בּוֹ וּמַאֲשִׁימִין אוֹתוֹ עַל נִדְרוֹ וְהוּא אוֹמֵר אִלּוּ הָיִיתִי יוֹדֵעַ שֶׁיָּבוֹאוּ ב"א אֵלּוּ וְיַגִּיעַ לָהֶם טוֹרַח זֶה עַל יְדֵי נִדְרִי לֹא הָיִיתִי נוֹדֵר כה"ג וַדַּאי הֲוָה פֶּתַח.

אֲבָל עַכְשָׁיו שֶׁלֹּא בָּאוּ מַה פֶּתַח הוּא זֶה שֶׁיֹּאמַר אִלְמָלֵא בָּאוּ בְּשָׁעַת הַנֶּדֶר וּפִיְּיסוּנִי לֹא הָיִיתִי נוֹדֵר רַק שֶׁזֶּה מִקְרֵי חֲרָטָה וְרָצָה לַחֲקוֹר אִם חֲרָטָה דְּמֵעִיקָּרָא הוּא יעויי"ש וְלָכֵן הָרֹא"שׁ שֶׁגּוֹרֵס קָסָבַר אֵין פּוֹתְחִין בַּחֲרָטָה אֶלָּא פֶּתַח בָּעֵינַן מש"ה מְפָרֵשׁ שֶׁעַתָּה הָיוּ עֶשָׂרָה ב"א שֶׁמְּפַיְּיסִין אוֹתוֹ וּבְזֶה שֶׁאָמַר אִלּוּ הָיוּ אוֹתָן עֶשָׂרָה ב"א שֶׁמְּפַיְּיסִין עַתָּה הָיוּ ג"כ אָז בְּעֵת הַנֶּדֶר לֹא הָיִיתָ נוֹדֵר בִּדְבָרִים הַלָּלוּ עוֹשֶׂה אוֹתָן פֶּתַח לְנִדְרוֹ אֲבָל הָרָן דְּלֹחַד גי' גּוֹרֵס קָסָבַר פּוֹתְחִין בַּחֲרָטָה וְגַם לְאִידָךְ גי' דְּגָרְסִי אֵין פּוֹתְחִין בַּחֲרָטָה מְפָרֵשׁ ג"כ דְּבַחֲרָטָה גְּרִידְתָּא אֵין פּוֹתְחִין.

אֶלָּא בַּחֲרָטָה שֶׁהִיא מִתְבָּרֶרֶת יָפָה אֲבָל לָא בָּעֵי פֶּתַח מש"ה לֹא הֲוָצְרָךְ לְפָרֵשׁ דְּהָיוּ עַתָּה עֲשָׂרָה ב"א לְפַיְּיסוֹ וע' בב"י סי' רכ"ח ובב"ח שָׁם בְּמַה שֶׁהִשִּׂיג עַל פי' הב"י ד' כב גמ' וְלָא פָּתְחִינַן בַּהֲדָא אַחֲרָנִיתָא דְּתַנְיָא הַנּוֹדֵר כְּאִלּוּ בָּנָה בָּמָה וְהַמְקַיְּימוֹ כְּאִלּוּ מַקְרִיב עָלָיו קָרְבָּן בְּרִישָׁא פָּתְחִינַן כו' רַב טָבְיוֹמִי מַתְנֵי כו' וְהִלְכְתָא לָא פָּתְחִינַן לָא בְּרִישָׁא וְלָא בְּסֵיפָא

הֲוָצְרַךְ הגמ' לְמִיפְסַק הִלְכְתָא אע"ג דִּכְלָלָא הוּא בְּכָל דּוּכְתֵי דְּהִלְכְתָא כְּרָבָא לְגַבֵּי אַבַּיֵי מִשּׁוּם דְּלָא לְסַפּוֹקֵי כִּדְמַתְנֵי רַב כָּהֲנָא דל"פ רָבָא וְאַבַּיֵי רַק בְּסֵיפָא דְּהַמַּקְיִימוֹ כְּאִלּוּ הִקְרִיב עָלָיו קָרְבָּן אֲבָל בְּרֵישָׁא דְּכָל הַנּוֹדֵר כְּאִלּוּ בָּנָה בָּמָה גַּם רָבָא סוֹבֵר דְּפָתְחִינַן לְהָכִי הֲוָצְרַךְ הגמ' לוֹמַר וְהִלְכְתָא לָא פָּתְחִינַן לָא בְּרֵישָׁא וְלָא בְּסֵיפָא הַיְינוּ כְּלִישָׁנָא דְּרַב טָבְיוֹמִי מַתְנֵי דְּבְסֵיפָא גַּם אַבַּיֵי סוֹבֵר דְּלָא פָּתְחִינַן וְכִי פְּלִיגִי אַבַּיֵי וְרָבָא הוּא בְּרֵישָׁא דְּכָל הַנּוֹדֵר כְּאִלּוּ בָּנָה בָּמָה וְגַם בָּזֶה סוֹבֵר רָבָא דְּלָא פָּתְחִינַן וְהִלְכְתָא כְּרָבָא וע' בס' יְדוֹת נְדָרִים מ"ש בָּזֶה.

וּכְבָר הֵעִיר מו"ח זְקֵנִי הַגָּאוֹן הֶחָסִיד אֲמִיתִּי מוהר"ר זַלְמָן זצוק"ל הוּבָא בס' תּוֹלְדוֹת אָדָם שֶׁחִידּוּשׁ גָּדוֹל הוּא עַל הש"ע בסי' רכ"ח סעי' יו"ד שֶׁקִּיצֵּר וְכָתַב דְּלָא פָּתְחִינַן בְּהַהִיא דְּכֹל הַמַּקְיִימוֹ כְּאִלּוּ הִקְרִיב עָלָיו קָרְבָּן שֶׁהוּא הַסֵּיפָא וְלֹא כָּתַב הָרְבוּתָא יוֹתֵר דְּגַם בְּרֵישָׁא דְּכָל הַנּוֹדֵר כְּאִלּוּ בָּנָה בָּמָה ג"כ לָא פָּתְחִינַן וְהַטּוּר הֶעְתִּיק יָפֶה גַּם הָרֵישָׁא [וע' תוס' גִּיטִּין (מו:) ד"ה הַנּוֹדֵר מ"ש בְּשֵׁם הר"א וע' בַּמָּהָרָ"ם שִׁיף שָׁם לְתָרֵץ דְּלָא תִּיקְשֵׁי מֵהָא דְּאַשְׁכְּחַן בָּרִיבָּ"ל (כְּתֻבּוֹת ע"ז) שֶׁאָמְרוּ אִי אֶתְּשַׁל אַשְׁבּוּעָתָא נָיְהִדַּר אִי לָא לָא דְּמַשְׁמַע דְּקִיּוּם עָדִיף מִשְּׁאֵלָה דְּיֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין נָדָר לִשְׁבוּעָה עוֹד תי' שָׁם בְּאוֹפָן אַחֵר ע"ש]: שָׁם וְלָא פָּתְחִינַן בְּהָא נָמֵי דִּשְׁמוּאֵל דְּאָמַר שְׁמוּאֵל אע"פ שֶׁמְּקַיְּימוֹ נִקְרָא רָשָׁע ע' לְקַמָּן (דַּף ע"ז:) תָּנֵי רַב דִּימִי אֲחוּהּ דְּרַב סָפְרָא כָּל הַנּוֹדֵר אע"פ שֶׁמְּקַיְּימוֹ נִקְרָא חוֹטֵא כו' ובש"ע הֵבִיא שְׁתֵּי הַלְּשׁוֹנוֹת נִקְרָא רָשָׁע וְנִקְרָא חוֹטֵא וְקָשֶׁה דְּאִם נִקְרָא רָשָׁע מכ"ש דְּנִקְרָא חוֹטֵא וע' מ"ש הַטַּ"ז בְּרֵישׁ סִימָן ר"ג ובס' יְדוֹת נְדָרִים בְּיַד שָׁאוּל כָּתַב דְּבָרִים נְעִימִים בָּזֶה וְרָאִיתִי לְהַעֲתִּיקָם.

וְהוּא ע"פ מ"ש בַּעַל הָעֵקֵדָה שֶׁאַף שֶׁהָאָדָם הוּא עָלוּל לַחֲטוֹא בַּאֲשֶׁר מִצַּד טִבְעוֹ הוּא עָלוּל לְחֵטְא בְּכָל זֶה לֹא הֻזְכְּרָה לִהְיוֹת מַעֲמִיק בְּחֵטְא והי' מֵהָרָאוּי שֶׁיַּעֲשֶׂה תְּשׁוּבָה אַחַר הַחֵטְא ועפ"ז אָמַר שֶׁעַל הַתְּחָלַת הַנֶּדֶר נִקְרָא רַק חוֹטֵא מִצַּד שֶׁטִּבַּע הָאָדָם שֶׁעָלוּל לִכְעֹס וְלַשְׁגָּגָה כְּמוֹ דאי' לְעֵיל (דַּף י':) כְּשֶׁהֵן תּוֹהִין נוֹזְרִין ע"ש אֲבָל מַה שֶּׁיֵּשׁ בִּיכָלְתּוֹ שֶׁלֹּא לְהַעֲמִיק בְּחֵטְא דְּהַיְינוּ לִשְׁאוֹל עַל נִדְרוֹ וְאֵינוֹ שׁוֹאֵל נִקְרָא רָשָׁע וּבְזֶה נֵיחָא שְׁתֵּי הַסְּגוּיוֹת דִּשְׁמוּאֵל מַיְירֵי בְּמִי שֶׁמְּקַיֵּים הַנֶּדֶר וְאֵינוֹ שׁוֹאֵל עָלָיו לָכֵן נִקְרָא רָשָׁע אֲבָל לְקַמָּן (ד' ע"ז:) דְּשָׁאַל עַל נִדְרוֹ אָמְרוּ לִי' זִיל וּבְעִי רַחֲמֵי עַל נַפְשָׁךְ דַּחֲטָאת פִּי' עַל תְּחִלַּת הַנֶּדֶר שֶׁנָּדַר וּמַיְיתֵי רְאָיָה מִקְּרָא דְּכִי תֶּחְדַּל לִנְדֹּור לֹא יִהְיֶה בְךָ חֵטְא הָא אִם לֹא חָדַלְתָּ אִיכָּא חֵטְא וְכָאן יָלִיף שְׁמוּאֵל ג"כ מֵהַאי קְרָא דְּכִי תֶּחְדַּל לִנְדֹּור וְיָלִיף ג"ש חֲדָלָה חֲדָלָה מִדִּכְתִיב שָׁם רְשָׁעִים חָדְלוּ רֹוגֶז דְּבִלְשׁוֹן כִּי תֶּחְדַּל יֵשׁ לְפָרֵשׁ שְׁנֵימַשְׁמָעוּת אוֹ שֶׁיִּמְנַע וְיֶחְדַּל מִלִּנְדֹּור כְּלָל אוֹ אַף אִם הִתְחִיל לִנְדֹּור לֹא יְקַיֵּים הַנֶּדֶר וַיַּחֲזִיק בּוֹ אֶלָּא שֶׁיֶּחְדַּל וְיִפְסֹק וְיִשְׁאַל עַל נִדְרוֹ וְאִם מְקַיְּימוֹ נִקְרָא רָשָׁע וּלְשׁוֹן חֲדָלָה סוֹבֵל ג"כ פֵּירוּשׁוֹ הֶפְסֵק כְּמַשְׁמָעוּת הַכָּתוּב שָׁם רְשָׁעִים חָדְלוּ רֹוגֶז שֶׁנִּפְסַק מֵהֶם הָרֹוגֶז כֵּן תֹּוכֶן דְּבָרָיו הַנִּעִימִים וּלְשׁוֹן הש"ע נִקְרָא רָשָׁע וְנִקְרָא חוֹטֵא אֵינוֹ מְדֻיָּקְדָּק דהי' צ"ל נִקְרָא חוֹטֵא (עַל הַתְּחָלַת הַנֶּדֶר) וְנִקְרָא רָשָׁע עַל שֶׁמְּקַיְּימוֹ וְאֵינוֹ שׁוֹאֵל עָלָיו וְיֵשׁ לְיַישֵׁב ע"פ לְשׁוֹן הגמ' דְּלִקַמָּן ע"ז דְּאַף שֶׁאַחַר שֶׁשָּׁאַל עַל נִדְרוֹ וְאֵינוֹ בְּגֶדֶר רָשָׁע לְאוֹתוֹ דָּבָר אָמְרוּ לִי' זִיל וּבְעִי רַחֲמֵי עַל נַפְשָׁךְ דַּחֲטָאת עַל הַתְּחָלַת הַנֶּדֶר וע' בפי' הָרַמְבַּ"ן בַּחוֹמֶשׁ עַל הַפָּסוּק וְכִי תֶּחְדַּל לִנְדֹּור וְז"ל בַּעֲבוּר שֶׁהַמַּקְרִיבִים עוֹלָה וּזְבָחִים לָאֱלֹקִים יֵשׁ לָהֶם שָׂכָר טוֹב כְּעִנְיָן שֶׁכָּתוּב כִּי עוֹלוֹת מֵחִים אֶעֱלֶה לְךָ כו' אָבוֹא בֵּיתְךָ בְּעוֹלוֹת כו' לְפִיכָךְ יֹאמַר הַכָּתוּב הִשָּׁמֶר בִּנְדָרֶיךָ כִּי אע"פ שֶׁהֵם זְרוּזִין בְּקָרְבְּנוֹת הַשֵּׁם אֲשֶׁר הֵם לְךָ לְרָצוֹן אִם תָּדוּר תָּבוֹא לִידֵי חֵטְא אִם לֹא תְּשַׁלֵּם אוֹ

שֶׁתְּאַחֵר מִלְּשַׁלֵּם וְאִם לֹא תָּדוּר לֹא תִּמְצָא חֵטְא כְּלָל כִּי אפי' לֹא תַּקְרִיב קָרְבָּן לֹא יהי' בְּדִּ חֵטְא כו' עיי"ש.

פֵּירֵשׁ הַמְקָרֵא לְפִי פְּשׁוּטוֹ דְּקָאֵי עַל נִדְרֵי מִצְוָה וְקָרְבָּנוֹת וּלְפִי דְּרָשַׁת הגמ' קָאֵי עַל נִדְרֵי הָרְשׁוּת שֶׁאוֹסֵר ע"ע דָּבָר הַמֻּוּתָּר וע' בְּרִיטְבָ"א רֵישׁ חֻלִּין עַל פְּלֻגְתַּת ר"מ ור' יְהוּדָא בפי' הַקֵּרֵא דְּטוֹב אֲשֶׁר לֹא תִדּוֹר שֶׁכְּתַב וְז"ל וְהָא דְּאָמְרִינַן כָּל הַנּוֹדֵר כְּאִלּוּ בָּנָה בָּמָה וְנִקְרֵא רָשָׁע הַהִיא דִּבְרֵי הַכֹּל הִיא דְּהָתָם בִּנְדְרֵי אִיסּוּר שֶׁקִּיּוּמָם חֵטְא הוּא ואע"ג דְּדָרֵישׁ הָתָם אָתְיָא חֲדָלָה חֲדָלָה מִן וְכִי תֶּחְדַּל לִנְדּוֹר לְפִי שֶׁיֵּשׁ בִּכְלָל דְּכִי תֶּחְדַּל לִנְדּוֹר אַף נִדְרֵי אִיסּוּר כו'.

נִמְצֵאתָ לָמֵד נִדְרֵי אִיסּוּר אֲסוּרִים לְדִבְרֵי הַכֹּל וְנִדְרֵי הֶקְדֵּשׁ בְּקָרְבָּנוֹת נָדָבָה פְּלוּגְתָּא דר"מ ור"י וְנִדְרֵי הֶקְדֵּשׁ דְּלִכַפָּרָה אוֹ שֶׁל מִצְוָה דְּלִזָּרוֹזֵי נַפְשֵׁי' שר' לד"ה עכ"ל: בר"נ ד"ה הַהִיא שַׁעְתָּא לָא עָבְרִינַן יַרְדְּנָא וְעֵבֶר הַיַּרְדֵּן לֹא נִתְקַדֵּשׁ לַהֲבָאת הָעוֹמֶר כו' עכ"ל ע' רַשְׁ"י סַנְהֶדְרִין (דַּף י"א.

) שֶׁכָּתַב דְּמִבְיאִין עוֹמֶר מֵעֵבֶר הַיַּרְדֵּן כו' וּכְבָר עָמַד ע"ז בעהמ"ח ס' מַשְׂכִּיל לְאֵיתָן וְכָתַב דִּתְרֵי עֵבֶר הַיַּרְדֵּן יֵשׁ כו' וע' בְּהַקְדָּמַת סִפְרוֹ נַחַל אֵיתָן וע' ג"כ בס' קֶרֶן אוֹרָה מ"ש בָּזֶה: ע"ב בָּרָ"ן ד"ה אָמַר רַב אַסִּי אֵין נִזְקָקִין לֶאֱלֹקֵי יִשְׂרָאֵל הָיִיתִי סָבוּר לְמֵימַר כו' לְפִי מ"ש הָרָ"ן גּוּפֵי' לְקַמָּן בד"ה אִי נְדָרִית בְּמוֹהִי דְּלִשְׁבוּעָה גְּרִידָא נִזְקָקִין אֲבָל כִּינּוּן שֶׁהִזְכִּיר הַשֵּׁם חָמוּר טְפֵי וְאֵין נִזְקָקִין וכ"כ הָרֹא"שׁ בְּכָאן לֹא קָשֶׁה מֵהָא דְּמַסְקִינַן לְקַמָּן דב"ה סָבְרֵי יֵשׁ שְׁאֵלָה בִּשְׁבוּעָה דְּשָׁם מַיְירֵי בִּשְׁבוּעָה גְּרִידָא בְּלִי שֵׁם אֶלָּא שֶׁכָּאן כָּתַב הָרָ"ן לְפִי הַגִּירְסָא דְּגָרְסִי לְקַמָּן אִי נָדַרְתָּ בְּמוֹהִי לָא מִזְדַּקִּיקְנָא לָךְ דְּאַף לִשְׁבוּעָה גְּרִידָא אֵין נִזְקָקִין לְכָךְ הֲוָצְרַךְ לְהַחִילּוּקִים שֶׁכָּתַב כָּאן: שָׁם ד"ה חוּץ מִקּוֹנָם אִשְׁתִּי נֶהֱנֵית לִי כו' וְנוֹדַע שֶׁלֹּא גְּנָבָהּ כו' כָּךְ הוּא הגי' בְּרוֹב הַנֻּסְחָאוֹת וְאִיכָּא לְמֵ"ד דְּטָעוּתָא הוּא דְּאִי נוֹדַע שֶׁלֹּא גְּנָבָהּ הֵיכִי קָאָמַר חוּץ מִקּוֹנָם אִשְׁתִּי.

וְהָא נִדְרֵי שְׁגָגוֹת הוּא וַאֲסִיקְנָא לְעֵיל דא"צ שְׁאֵלָה לְחָכָם כו'. וּבְשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת תֵּירֵץ דְּרַב אַסִּי דְּהָכָא כְּרַבִּי אַסִּי ס"ל דְּאָמַר לְעֵיל אַרְבָּעָה נְדָרִים הַלָּלוּ צְרִיכִין שְׁאֵלָה לְחָכָם וּלְהָכִי קָאָמַר דַּאֲפִילּוּ בִּנְדְרֵי שְׁגָגוֹת אֵין נִזְקָקִין בְּשֶׁהִזְכִּיר אֶת הַשֵּׁם אֶלָּא בְּמַדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ דְּמִשּׁוּם שְׁלוֹם בֵּיתוֹ הִתִּירוּ לְהִזְדַּקֵּק לָהֶם הוֹאִיל דְּאִית בי' תַּרְתֵּי נִדְרֵי שְׁגָגוֹת וּשְׁלוֹם בֵּיתוֹ אֲבָל בִּנְדָרִים דְּעָלְמָא אע"ג דְּהָוֵי נִדְרֵי שְׁגָגוֹת אֵין נִזְקָקִין לוֹ בְּהַזְכָּרַת הַשֵּׁם ומ"ש הָרָ"ן בְּשֵׁם הָרַשְׁבָּ"א דְּכָאן בְּמַעֲמִיד דְּבָרָיו מַיְירֵי קִיצֵּר בִּדְבָרָיו וְז"ל הָרַשְׁבָּ"א בְּחִדּוּשָׁיו וְכֵן נָמֵי בְּמַדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ מֵחֲמַת שֶׁחָשַׁב שֶׁגָּנְבָה אֶת כִּיסּוֹ וְנִמְצָא שֶׁלֹּא גְּנָבָהּ מֵאַחַר שֶׁלֹּא הִמְתִּין לָיְדַע אִם גְּנָבָהּ אוֹ לָאו וּמִיהֵר לְהַדִּירָהּ אע"פ שֶׁאָמַר שֶׁגָּנְבָה אֶת כִּיסִי אִם יוֹדֵעַ בְּעַצְמוֹ שֶׁכָּל עַצְמוֹ לֹא נָדַר אֶלָּא בִּשְׁבִיל זֶה בִּלְבַד וְאִלּוּ לֹא גְּנָבָהּ לֹא הי' מַדִּירָהּ ה"ז מֻוּתָּר וא"צ לִישָׁאֵל אֲבָל אִם בָּא לִפְנֵי חָכָם אֵין אוֹמְרִים לוֹ מֵיָּד מֻוּתָּר אַתָּה אֶלָּא נִזְקָקִין לוֹ וְשׁוֹאֲלִין אוֹתוֹ כֵּינָן שֶׁבָּא לִשְׁאוֹל שֶׁמָּא לְנֶדֶר גָּמוּר נִתְכַּוְּנָתָ בֵּין גָּנְבָה אוֹ לֹא גָּנְבָה וְאִלּוּ בְּנֶדֶר בְּעָלְמָא אִלּוּ אָמַר נָדַרְתִּי בא"י אֵין נִזְקָקִין לוֹ כְּלָל אֲבָל בְּמַדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ נִזְקָקִין לוֹ וַאֲפִי' נִמְצָא שֶׁגָּנְבָה נִשְׁאָל וּמַתִּירִין לוֹ מִשּׁוּם שְׁלוֹם בֵּיתוֹ וְהָא דְּנָקֵיט וְנִמְצָא שֶׁלֹּא גנב' לִישָׁנָא דְּמַתְנִיתִין נָקֵיט וְלָאו דַּוְקָא עכ"ל הָרַשְׁבָּ"א: ד כג גמ' א"ל רַב אַחָא מְדִיפְתִּי לְרָבִינָא הַאי נוֹלָד הוּא דְּלָא מַסֵּיק אַדַּעְתַּי' דְּמָחֵי לי' קַצָּרָא א"ל הַאי לָאו נוֹלָד הוּא דִּשְׁכִיחִי אַפִּיקוֹרֵי

דִּמְצַעֲרִי לְרַבָּנָן כָּתַב המהרי"ט בִּשְׁנִיּוֹת חֵלֶק אה"ע סִי' י"ב וְז"ל אע"ג דְּסַבַּת הַהַכָּאָה לָא מַסִּיק אַדַּעְתַּיְ' שֶׁיָּקוּם הַכּוֹבֵס לָחוּס עַל כְּבוֹדָן שֶׁל חֲכָמִים וַיַּכֶּנּוּ הַכָּה וּפְצוּעַ דְּמִי שֶׁהוּא פּוֹקֵר בְּמִילְתָא דְּשַׁיְיָךְ בִּי' שְׁכִיחַ דְּפָקַר אֲבָל לֹא שַׁיָּךְ שֶׁיַּחוּשׁ עַל כְּבוֹדָן שֶׁל ת"ח אִם יֵשׁ לָהֶם צַעַר.

דְּאֵין שׁוֹנֵא אוֹהֵב אֲבָל כֵּיוָן שֶׁהַהַכָּאָה עַצְמָהּ שְׁכִיחַ דִּמְצַעַר לְרַבָּנָן בַּהֲנָאָתוֹ אֶפְשָׁר הוּא ג"כ שֶׁיִּצְעָרֵנּוּ עַל סִיבָּה קַלָּה עַל עִסְקֵי הַנֶּדֶר הִלְכָךְ לָא הָוֵי נוֹלָד אֶלָּא מָצוּי מִקְרֵי וְהוֹצִיא מִסֶּוּגְיָא זוֹ דִּין לְעִנְיַן גִּיטִּין דקיי"ל אֵין אוֹנֵס בְּגִיטִּין דְּאִם הָאוֹנֵס מָצוּי ע"י סִיבּוֹת קְרוֹבוֹת אע"פ שֶׁאֵירַע הַדָּבָר בְּמִקְרֶה שֶׁנִּתְגַּלְגֵּל ע"י סִיבָּה רְחוֹקָה ה"ל לְאַתְנוֹיֵי.

וְכֵיוָן דְּלָא אַתְנִי אִיהוּ דְּאַפְסֵיד אַנַּפְשֵׁיהּ כו' עיי"ש וּמִלְּשׁוֹן הָרֹא"שׁ בְּכָאן ד"ה שְׁכִיחִי אַפִּיקוֹרֵי כו' שֶׁכָּתַב מְצַעֲרֵי ת"ח אֲחֵרִים "כִּי הַאי עֻבְדָּא" שְׁמָהּ שֶׁהוֹסִיף תי' אֵלּוּ כִּי הַאי עֻבְדָּא מַשְׁמַע קָצַת שֶׁלֹּא כְּדִבְרֵי מהרי"ט הַנָּ"ל וְיֵשׁ לְעַיֵּין: שָׁם בגמ' דִּבְיִתְהוּ דְּאַבַּיֵי הָוֵי לָהּ הַהִיא בְּרִתָּא כו' אָזְלַת וְעָבְרָתָּ אַדַּעְתַּיְ' וְאִינְסַבְתְּ לָהּ לְקָרִיבַהּ אֲתָא לְקַמַּיְ' דְּרַב יוֹסֵף כו' עַד סוֹף הַסֶּוּגְיָ' בס' בֵּית מֵאִיר עַל יו"ד הִקְשָׁה לְהַהִּ דְּיָעֶה שֶׁמֵּבִיא הָרָ"ן לְקַמָּן (דַּף כ"ד.

) ד"ה הֲרֵינִי כְּאִלּוּ הִתְקַבַּלְתִּי. דְּגַם בְּבִיטּוּל מַעֲשֶׂה כְּגוֹן שֶׁאוֹמֵר קוֹנָם נִכְסַי עָלַיִךְ אִם תֵּלֵךְ לְמָקוֹם פְּלוֹנִי יָכוֹל לוֹמַר לוֹ לֵךְ וַהֲרֵי הוּא כְּאִלּוּ לֹא הָלַכְתָּ מִפְּנֵי שֶׁאוֹתוֹ תְּנַאי לֹא אָמַר אֶלָּא לְהַשְׁלִים רְצוֹנוֹ שֶׁהָיָה רוֹצֶה שֶׁלֹּא יֵלֵךְ וְעַכְשָׁיו שֶׁאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ אִם יֵלֵךְ אוֹ לֹא יֵלֵךְ כְּבָר נִשְׁלַם רְצוֹנוֹ וְהוּבָא דֵּעָה זוֹ בש"ע סִי' רל"ב סָעִיף כ' בהג"ה.

א"כ מַאי הֲוָצְרְךְ אַבַּיֵי לְבַקֵּשׁ פְּתַח לְמְצוֹא לוֹ הַתָּרָה הֲלֹא הָיָה יָכוֹל לוֹמַר לָהּ הֲרֵי הוּא כְּאִלּוּ לֹא נִסְיְבָתָהּ לִקְרִיבְךְ וְכֵן קָשָׁה בְּעֻבְדָּא דְּרַבִּי יוֹסֵי כו' וְכָתַב דִּלְפוּם רְהִיטָא צָרִיךְ לוֹמַר דְּעַד כָּאן יָכוֹל לוֹמַר הָכִי אֶלָּא קוֹדֶם הַעֲבָרַת הַתְּנַאי שֶׁעֲדַיִין לֹא חָל הַנֶּדֶר, אָז יָכוֹל לוֹמַר אַף שֶׁתֵּלֵךְ יֵחָשֵׁב לִי כְּאִלּוּ לֹא הָלַכְתָּ וְהַנֶּדֶר בָּטֵל וְלֹא חָל אַף אִם יֵלֵךְ אֲבָל בְּהָנְהוּ עוֹבְדֵי שֶׁכְּבָר עָבְרוּ וְחָל הַנֶּדֶר שׁוּב צָרִיךְ הַתָּרָה.

אַדְּ אִם כֵּן צ"ע דְּאַף תְּנַאי דְּקוּם עֲשֵׂה אִם נִתְלָה בִּזְמַן כְּגוֹן קוֹנָם אִם לֹא תִּתֵּן לִי לְמָחָר מָאתַיִם זוּז וְעָבַר הַיּוֹם וְלֹא נָתַן וְהַנֶּדֶר חָל נָמֵי נֵימָא דְּשׁוּב לֹא תּוֹעִיל אֲמִירַת הֲרֵינִי כְּאִלּוּ הִתְקַבַּלְתִּי וְזֶה אֵינוֹ נִרְאֶה מִסְּתִימַת הַפּוֹסְקִים.

וְנִשְׁאַר בצ"ע: וְיֵשׁ לְהָעִיר עַל חִילּוּקוֹ דְּהַגָּאוֹן הַנָּ"ל מֵהָא דְּאִיתָא לְעֵיל (דַּף ט"ו.) דְּפָרִיךְ הגמ' עַל רַב יְהוּדָה אָמַר רַב דְּסוֹבֵר דְּבִתְנָאָה לָא מִיזְדְּהַר אִינִישׁ מֵהָא דְּתַנְיָא שְׁאַתְּ נֶהֱנֵית לִי עַד הֶחָג אִם תֵּלְכִי לְבֵית אָבִיךְ עַד הַפֶּסַח הָלְכָה לִפְנֵי הַפֶּסַח אֲסוּרָה בַּהֲנָאָתוֹ עַד הֶחָג.

הָלְכָה אֲסוּרָה לֹא הָלְכָה לָא. וְאִי אָמְרַתְּ דְּבִתְנָאָה לָא מִיזְדְּהַר אִינִישׁ אפי' לֹא הָלְכָה תֵּיאָסֵר לֵיהָנוֹת מִמֶּנּוּ דִּלְמָא תֵּלֵךְ דְּבִתְנָאָה לָא מִיזְדְּהַר וּלְחִילּוּקוֹ שֶׁל הַגָּאוֹן אַלִּיבָּא הַדְּ דְּיָעֶה דַּאֲפִי' בְּבִיטּוּל מַעֲשֶׂה יָכוֹל לוֹמַר לְךְ וַהֲרֵי הוּא כְּאִלּוּ לֹא הָלַכְתָּ דְּהַיְינוּ דַּוְקָא קוֹדֶם שֶׁחָל הַנֶּדֶר אֲבָל אַחֲרֵי שֶׁכְּבָר עָבְרָה הַתְּנַאי וְחָל הַנֶּדֶר שׁוּב לֹא יָכוֹל לוֹמַר דְּהָוֵי כְּאִלּוּ לֹא הָלַךְ וְשֶׁאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ בַּדָּבָר אַמַּאי לָא מְשַׁנֵּי הגמ' דִּלְהָכִי קָתָנֵי דַּוְקָא הָלְכָה אֲסוּרָה בַּהֲנָאָתוֹ עַד הַפֶּסַח מְשׁוּם דְּאִם לֹא הָלְכָה עֲדַיִין יָכוֹל לְהַתִּיר ע"פ עַצְמוֹ וא"צ הַתָּרַת חָכָם מְשׁוּם דְּיָכוֹל לוֹמַר לָהּ לְךְ וְאֵינִי חוֹשֵׁשׁ עוֹד עַל מַה שֶׁאָמַרְתִּי שֶׁלֹּא תֵּלֵךְ וְגַם בַּהֲלִיכָתְךְ בְּעֵינַי כְּאִלּוּ לֹא הָלַכְתָּ.

אֲבָל אִם הָלְכָה שֻׁכְּבָר עָבְרָה עַל הַתְּנַאי וְחָל הַנֶּדֶר שׁוּב אֵינוֹ יָכוֹל לוֹמַר דְּהָוֵי כְּאִלּוּ לֹא הָלְכָה וע' בְּגִיטִּין (דַּף ע"ד:) בְּהָא דְּבָעֵי רַב אַסִּי מר"י בְּאוֹמֵר ה"ז גִּיטֵּךְ ע"מ שֶׁתִּתְנִי לִי מָאתַיִם זוּז וְחָזַר וְאָמַר ה"ז מֻחוֹלִים לָךְ דְּבָעֵי לְמֵיפְשַׁט מֵהָא דִּלְקַמָּן דְּיָכוֹל לוֹמַר הֲרֵינִי כְּאִלּוּ הִתְקַבַּלְתִּי וְדָחֵישָׁם הגמ' הָכִי הַשְׁתָּא הָתָם מִשּׁוּם דְּלִצְעוּרָה קָא מִיכַּוִּין הָכָא מִשּׁוּם הַרְוָוחָה הוּא וְהָא לָא אִיצְטְרִיךְ יְעַוֵּין שָׁם וע"פ סְבָרָא הַנָּ"ל יֵשׁ לְתָרֵץ וּלְהַעֲמִיד חִילּוּקוֹ שֶׁל הַגָּאוֹן הַנָּ"ל דְּשָׁאנֵי הָא דִּלְעֵיל דג"כ לִצְעוּרָה קָא מִיכַּוִּין שֶׁלֹּא תֵּלֵךְ לְבֵית אבי' דְּצַעַר הוּא לָהּ כִּדְאָמְרִינַן בִּכְתֻבּוֹת (דַּף ע"א.

) הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ שֶׁלֹּא תֵּלֵךְ לְבֵית אבי' בִּזְמַן שֶׁהוּא בְּעִיר חֹדֶשׁ א' יְקַיֵּים שְׁנַיִם יוֹצִיא וְיִתֵּן כְּתֻבָּה וּלְהָכִי בכה"ג אַף קוֹדֶם שֶׁתֵּלֵךְ לָא מְהַנֵּי לוֹמַר לָהּ לְכִי וַאֲנִי מוֹחֵל לְךְ וְשֶׁתְּהֵא כְּאִלּוּ לֹא הָלַכְתְּ.

וְהַדָּבָר צָרִיךְ תַּלְמוּד וְעִיּוּן: ע"ב בָּרָ"ן ד"ה אִי זָכוּר בִּשְׁעַת הַנֶּדֶר עַקְרִי' לִתְנָאֵי' וְקַיֵּים לִי' לַנֶּדֶר' כו' וְשֶׁלֹּא כִּדְבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א ז"ל שֶׁכָּתַב דְּהָא דְּאָמְרִינַן עַקְרִי' לִתְנָאֵי' וְקָיְימִי' לַנֶּדֶר' דַּוְקָא בע"ה מִשּׁוּם חֲשָׁשָׁא בְּעָלְמָא כו'.

הָרָ"ן קִיצֵּר כָּאן בְּדִבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א. דְּלָא סַיֵּים אֵיךְ יִהְיֶה נִיחָא עֲדַיִין מַה שֶׁאָמְרוּ לְעֵיל כֵּיוָן שֶׁאָמַר כָּל נֶדֶר שֶׁאֲנִי עָתִיד לִידּוֹר יְהֵא בָּטֵל לָא שָׁמַע לִי' וְלָא אָתֵי בְּהֶדְיָ' הָא אִם הוּא ע"ה הַמֻּדָּר יהי' חוֹשֵׁשׁ דִּלְמָא עַקְרִי' לִתְנָאֵי' וְקַיֵּים לִנְדָרִי'.

אָמְנָם בְּחִדּוּשֵׁי הָרַשְׁבָּ"א מְבוֹאָר הֵיטֵב שֶׁכָּתַב וְז"ל דְּלֹא נֶאֶמְרוּ דְּבָרִים הַלָּלוּ אֶלָּא בע"ה דְּחוֹשְׁשִׁין לוֹ כֵּיוָן שֶׁהוּא זָכוּר תְּנָאוֹ וְלֹא הִזְכִּירוּ בִּשְׁעַת נִדְרוֹ שָׁמָּא בָּטֵל לִתְנָאוֹ אֲבָל בְּמַדִּיר אֶת חֲבֵרוֹ וְעַל אוֹתוֹ נֶדֶר מַמָּשׁ הוּא מַקְדִּים וּמַתְנֶה וּמְבַטְּלוֹ בְּפִיו הֲרֵי הוּא בָּטֵל וּבִכְעִנְיָן זֶה אֵין חוֹשְׁשִׁין לוֹ אפי' בְּעַם הָאָרֶץ שֶׁהֲרֵי יֵשׁ כָּאן דְּבָרִים מְפֹרָשִׁים שֶׁאָמַר כָּל נֶדֶר שֶׁאֲנִי עָתִיד לִידּוֹר לִפְלוֹנִי עַל דָּבָר כָּךְ וְכָךְ הֲרֵי הוּא בָּטֵל וְאִם ת"ח הוּא בֵּין שֶׁזָּכוּר בִּשְׁעַת נִדְרוֹ בֵּין שֶׁאֵינוֹ זָכוּר בֵּין בְּכוֹלֵל כָּל נְדָרָיו בֵּין בְּפוֹרֵט נֶאֱמָן לוֹמַר ע"ד הָרַאשׁוֹנָה אֲנִי נוֹדֵר כו' עכ"ל וְנִרְאֶה מִדְּבָרָיו שבע"ה יֵשׁ חִילּוּק בֵּין אִם הוּא בְּכוֹלֵל שֶׁאָז יֵשׁ חֲשָׁשׁ שֶׁמָּא עוֹקֵר לְתְנָאוֹ וּמְקַיֵּים לְנִדְרוֹ אֲבָל בְּפוֹרֵט עַל נֶדֶר זֶה כְּגוֹן הָא דְּלְעֵיל שֶׁאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ מַדִּיר אֲנִכִי לְךְ מִנִּכְסֵי אִם לֹא תֹּאכַל אֶצְלִי אִם אוֹמֵר מִקּוֹדֶם כָּל נֶדֶר שֶׁאֲנִי עָתִיד לִידּוֹר עָלֶיךְ יְהֵא בָּטֵל נְדָרָיו לֵית בי' מְשָׁשָׁא וְלָא שָׁמַע לִי' וְלָא אָתֵי בְּהֶדְיָ' וכ"ז בע"ה אֲבָל בת"ח בְּכָל גַּוְונֵי בֵּין בְּכוֹלֵל בֵּין בְּפוֹרֵט נֶאֱמָן לוֹמַר דע"ד הָרַאשׁוֹנָה אֲנִי נוֹדֵר וע' בס' קֶרֶן אוֹרָה וְרָאִיתִי בס' תִּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל עַל מִשְׁנָיוֹת שֶׁכָּתַב כָּאן מִדַּעְתּוֹ דְּנַפְשֵׁי' לְחַלֵּק וְז"ל מִיהוּ נ"ל דְּדַוְקָא בְּלֹא הִתְנָה עַל נֶדֶר פְּרָטִי.

רַק כִּדְקָאָמַר כָּל נֶדֶר כו' אָז אוֹמְרִי' דְּבִדְזָכוֹר לִתְנָאוֹ וְאַפְּ"ה נָדַר עָקְרוּ לִתְנָאוֹ אֲבָל בְּהִתְנָה עַל נֶדֶר פְּרָטִי שֶׁיִּהְיֶה בָּטֵל אָז אַדְּרַבָּה בְּזָכְרוּ לִתְנָאוֹ עָקַר לְנִדְרוֹ שֶׁנָּדַר בְּהֶכְרֵחַ וּבְלֹא זָכְרוֹ נִדְרוֹ קַיָּים עכ"ל וְלֹא הֵבִיא דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א הַנָּ"ל שֶׁקְּרוֹבִים לִהְיוֹת כִּדְבָרָיו אֶלָּא שֶׁהָרַשְׁבָּ"א לֹא כ"כ רַק בע"ה אֲבָל בת"ח אֵין חִילּוּק בֵּין כּוֹלֵל לְפוֹרֵט: שָׁם סוֹף ד"ה וּלְעִנְיַן הֲלָכָה כו' מִיהוּ אָמְרוּ בַּתּוֹסָ' דַּוְקָא בִּשְׁבוּעוֹת וּנְדָרִים שֶׁנִּשְׁבַּע וְנָדַר לְעַצְמוֹ אֲבָל מִי שֶׁהִשְׁבִּיעוֹ חֲבֵרוֹ אוֹ הִדִּירוֹ אֵין בְּיָטוּל זֶה מוֹעִיל לוֹ כְּלוּם שע"ד חֲבֵרוֹ מַשְׁבִּיעוֹ וְכִדְאָמְרִינַן בִּשְׁמַעְתָּא דִּנְדָרִי הַבַּאי עכ"ל בְּבֵיאוּרֵי הַגְּרָ"א ז"ל בסי' רי"א ס"ק ד' כָּתַב שֶׁהָרָאָ' הוּא.

דִּכְמוֹ דְּהָתָם כְּשֶׁמַּשְׁבִּיעִין אוֹתוֹ ע"ד ב"ד לָא חָיְישִׁינַן שֶׁיְּבַטֵּל מִקּוֹדֶם אַלְמָא דְּלַגַּבֵּי דַּעַת חֲבֵרוֹ לָא מְהַנֵּי הַבִּיטּוּל שֶׁלּוֹ ע"ש וע' בְּמַחֲנֶה אֶפְרַיִם הל' נְדָרִים סי' א' שֶׁמִּתְחִלָּה רָצָה לְפָרֵשׁ טַעְמָא דְּהָרָ"ן בְּמַה שֶׁמְּחַלֵּק בֵּין נוֹדֵר וְנִשְׁבַּע לְעִנְיַן דְּמְהַנֵּי הַבִּיטּוּל שֶׁבְּטֵל מִקּוֹדֶם וּבֵין אִם נָדַר וְנִשְׁבַּע לַחֲבֵרוֹ דְּאֵינוֹ מוֹעִיל הַבִּיטּוּל שֶׁבִּיטֵּל מִתְּחִלָּה.

שֶׁהוּא ע"פ מ"ש הָרָ"ן לְקַמָּן (דַּף ע"ה:) ד"ה הָא כִּדְאִיתָא כו' דְּהַיְינוּ טַעְמָא הֵיכִי דְּאַתְנֵי מֵעִיקָּרָא שֶׁכָּל נֶדֶר שֶׁיִּדּוֹר דִּיהֵא בָּטֵל וְאִם נָדַר אַחַר כָּךְ וְשָׁכַח תְּנָאוֹ בְּעֵת נִדְרוֹ הָוֵי כְּנִדְרֵי טָעוּת שֶׁאִלּוּ הי' זָכוּר בִּשְׁעַת נִדְרוֹ מִתְּנָאוֹ שֶׁהִתְנָה לֹא הי' נוֹדֵר.

וְטַעַם זֶה יִתָּכֵן בְּאִם נִשְׁבָּע וְנוֹדֵר לְעַצְמוֹ אֲבָל מִי שֶׁנִּשְׁבַּע אוֹ נָדַר לַחֲבֵרוֹ שֶׁעָשָׂה כֵּן לְבַקֵּשַׁת חֲבֵרוֹ שֶׁהִפְצִירוּ לְיִשָּׁבַע וְלִידּוֹר לוֹ בְּכָךְ לֹא שַׁיָּיךְ טַעַם זֶה דַּאֲנַן סָהֲדֵי דַּאֲפִי' הי' זוֹכֵר תְּנָאוֹ זֶה לֹא הי' נִמְנָע מִלְּיִשָּׁבַע כְּמוֹ שֶׁהִכְרִיחוּ חֲבֵרוֹ וּלְפִי סְבָרָא זוֹ יֵשׁ בְּהַאי דִּינָא עוֹד לְחַלֵּק.

דְּגַם בְּנִשְׁבַּע לַחֲבֵרוֹ אִם הי' נִשְׁבָּע מֵעַצְמוֹ לְתוֹעֶלֶת חֲבֵרוֹ וַחֲבֵרוֹ לֹא בִּקֵּשׁ מִמֶּנּוּ מִתְּחִלָּה כְּלָל רַק הוּא מֵעַצְמוֹ הִתְעוֹרֵר לַעֲשׂוֹת טוֹבָה לַחֲבֵרוֹ וְלִישָּׁבַע לוֹ ע"ז. בכה"ג י"ל דְּאִם הִתְנָה מִקּוֹדֶם לְבַטֵּל נְדָרָיו וּבָעֵת נִדְרוֹ שָׁכַח תְּנָאוֹ וְטָעַן אַחַ"כ אִלּוּ הָיִיתִי זוֹכֵר תְּנַאי לֹא הָיִיתִי נוֹדֵר שֶׁהַתְּנַאי מְבַטֵּל הַנֶּדֶר אַף שֶׁהַנֶּדֶר הוּא לְתוֹעֶלֶת חֲבֵרוֹ אָמְנָם אַחַ"כ חָזַר הָרַב בַּעַל מח"א מִסְבָרָא זוֹ מִשּׁוּם שֶׁמִּדְבְרֵי הָרָ"ן בִּתְשׁוּבָה אֵין נִרְאֶה כֵּן שֶׁכָּתַב שָׁם בזה"ל אֲבָל בִּנְדָרִים שֶׁבֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ אֵין הַתְּנַאי מוֹעִיל לְפִי שֶׁכָּל הַנִּשְׁבָּע לַחֲבֵרוֹ, ע"ד חֲבֵרוֹ הוּא נִשְׁבָּע וְאֵין דַּעַת חֲבֵרוֹ שֶׁתִּתְבַּטֵּל מַה שֶּׁהוּא שׁוֹמֵעַ מֵחֲמַת תְּנָאוֹ הָרִאשׁוֹן שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ מָה הוּא כו' ולפ"ז אֵין חִילּוּק בֵּין אִם ע"פ בַּקֶּשֶׁת חֲבֵרוֹ הי' מֻוכְרָח לְיִשָּׁבַע לוֹ וּבֵין אִם מֵעַצְמוֹ נִשְׁבָּע לוֹ.

רַק בָּזֶה יֵשׁ לְחַלֵּק שֶׁאִם חֲבֵרוֹ הי' יוֹדֵעַ מִתְּנָאוֹ הָרִאשׁוֹן הי' מוֹעִיל לוֹ הַתְּנַאי לְבַטֵּל הַנֶּדֶר וע"ש עוֹד בְּסִימָן וָא"ו מ"ש בָּזֶה: בפי' הָרֹא"ש ד"ה פְּלִיגִי רַבָּנַן עלי' דראב"י כו' אע"ג דְּאָמְרִינַן כו' מִשְׁנַת ראב"י קַב וְנָקִי דִּלְמָא הָכָא מִסְתַּבֵּר טַעְמַיְיהוּ דְּרַבָּנַן עכ"ל וְהָרָ"ן כ' לְקַמָּן בְּסָמוּךְ (כד:) דְּאִי פְּלִיגִי עלי' אֶפְשָׁר דְּלָא קיי"ל כְּוָותֵי' דְּיָחִיד וְרַבִּים הֲלָכָה כְּרַבִּים דְּהַכְלָל דְּמִשְׁנַת ראב"י קַב וְנָקִי לֹא נֶאֱמַר אֶלָּא בְּמָקוֹם דְּיָחִיד פְּלִיג עלי' אֲבָל הֵיכִי דְּרַבִּים פְּלִיגִי עלי' אֶפְשָׁר דַּהֲלָכָה כְּרַבִּים אַף נָגְדּוֹ וע' בתוי"ט פ"ב דְּכִלְאַיִם שֶׁכָּתַב כָּל הֵיכָא דְּלָא אֶתְפָּרֵישׁ טַעְמֵי' דראב"י לֹא קיי"ל כְּוָותֵי' הֵבִיאוּ הַקָּרְבָּן נְתַנְאֵל בַּפְּסָחִים פ' מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ אוֹת ט"ו.

וְכָתַב ע"ז שֶׁזֶּהוּ כְּלָל חָדָשׁ גָּדוֹל וע' בְּתוֹסָ' ד"ה אַתָּבְעִי לְהוּ כְּמוֹ אִיבַּעְיָ' לְהוּ. וְשָׁם בְּתֵירוּצָם הַשֵּׁנִי יֵשׁ לְהַגִּיהַּ וכצ"ל א"נ מִשּׁוּם דל"ד נְדָרֵי זַרוּזִין דְּהָכָא לְנִדְרֵי זַרוּזִין דְּאַרְבָּעָה נְדָרִים דִּלְעֵיל וּלְכָךְ לָא אִיבַּעְיָ' לְהוּ אֶלָּא בְּקַמָּיְיתָא דְּהָרוֹצֶה לְהַדִּיר חֲבֵרוֹ אִי זַרוּזִין הָוֵי וְלָא מִיבַּעְיָ' לְהוּ אַהֲהִיא דְּהָרוֹצֶה שֶׁלֹּא יִתְקַיְּימוּ נְדָרָיו כָּל הַשָּׁנָה כו' דִּפְשִׁיטָא לי' דַּאֲפִי' פְּלִיגִי רַבָּנַן עלי' הָכָלָה כְּמוֹתוֹ כו': ד' כד גמ' ת"ש הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ קוֹנָם שֶׁאַתָּה נֶהֱנֶית לִי אִם אֲנִי אַתָּה נוֹתֵן לִבְנִי כּוֹר א' שֶׁל חִטִּים כו' ר"מ אוֹמֵר עַד שֶׁיִּתֵּן וחכ"א אַף זֶה יָכוֹל לְהַתִּיר נִדְרוֹ שֶׁלֹּא ע"פ חָכָם שֶׁיָּכוֹל לוֹמַר הֲרֵינִי כְּאִלּוּ הִתְקַבַּלְתִּי טַעְמָא דְּאָמַר הֲרֵינִי כו' הָא לא"ה נֶדֶר הָוֵי מַנִּי כו' אֶלָּא ש"מ פְּלִיגִי רַבָּנַן עלי' הָא דְּאִצְטְרִיךְ לְפָשׁוּט מִדִּבְרֵי חֲכָמִים מִדְּיוּקָא.

דְּיֵישׁ מַאן דְּפָלִיג עַל רַאב"י וְלָא פְּשִׁיט בִּפְשִׁיטוּת מִדר"מ דְּחָזֵינַן בְּהֶדְיָ' דְּפָלִיג וְסוֹבֵר עַד שֶׁיִּתֵּן וְלָא ס"ל דְּנִדְרֵי זֵירוּזִין הָוֵי יִתָּכֵן לְפָרֵשׁ ע"פ מ"ש בְּדִבּוּר הַקּוֹדֵם. דְּהָא דִּמְסַפְּקָא לְהַגְמָ' אַף אִם פְּלִיגִי רַבָּנָן עֲלֵי' אִם הִלְכְתָא כְּוָותֵי' דְּרַאב"י אוֹ לָא הוּא מְשׁוּם דְּאע"ג דְּקיי"ל מִשְׁנַת רַאב"י קַב וְנָקִי אֶפְשָׁר דְּכְלָל זֶה אֵינוֹ אֶלָּא בְּמָקוֹם דְּיֵחִיד פְּלִיג עֲלֵי' אֲבָל אִם רַבִּים פְּלִיגִי עֲלֵי' אֶפְשָׁר דְּלָא קיי"ל כְּוָותֵי'.

וּבָזֶה מְדֻיָּיק לְשׁוֹן הַגמ' לְעֵיל פְּלִיגִי רַבָּנַן עֲלֵי' אוֹ לָא לָכֵן רָצָה לְמִיפְשַׁט מֵהַהִּ בָּרַיְיתָא דְּלָא לְבַד ר"מ פְּלִיג עַל רַאב"י אֶלָּא אפי' הַחֲכָמִים דר"מ פְּלִיגִי עַל רַאב"י עוֹד י"ל מְשׁוּם דבת"ש הָרִאשׁוֹן קוֹנָם שֶׁאֲנִי נֶהֱנֶה לְךָ אִם אִי אַתָּה נוֹטֵל לְבִנְךָ כּוֹר א' שֶׁל חִטִּים כו' אֵינוֹ מֻזְכָּר שָׁם דר"מ פְּלִיג עֲלֵי' וְהֶוְצְרַךְ לְהוֹכִיחַ מִדִּיּוּקָא טַעְמָא דְּזֶהוּ כְּבוֹדִי כו' נָקִיט נָמֵי הָכִי בת"ש הַשֵּׁנִי וע' בר"נ הֵבִיא מִירוּשַׁלְמִי דר"מ דְּפְלִיג בְּאִידָךְ בָּתְרַיְיתָא (וּבָרָ"ן הגי' שֶׁלְּפָנֵינוּ בְּאִידָךְ בָּרַיְיתָא הוּא ט"ס וצ"ל בָּתְרַיְיתָא דְּהָא מַתְנִיתִין הִיא לְקַמָּן ס"פ קוֹנָם) דְּמַיְיתִינַן בְּסָמוּךְ פְּלִיג נָמֵי בְּהָא וע' בְּתוֹסָ' שָׁם ס"פ קוֹנָם כָּתְבוּ דְּבְרֵישָׁא מוֹדֶה ר"מ דְּרִגְילוּת הוּא שֶׁיֹּאמַר זֶהוּ כְּבוֹדִי וְהֶיתֵּרָא מְעַלְיָא הוּא אֲבָל הָכָא אֵין רְגִילוּת לוֹמַר הִתְקַבַּלְתִּי וְחִדּוּשׁ הוּא שֶׁזֶּה נֶגֶד הַיְרוּשַׁלְמִי שֶׁהֵבִיא הָרָן"ן וע' בַּטּוּר סי' רל"ב ובב"י שָׁם שֶׁגִּירְסַת הָרֹא"שׁ בִּירוּשַׁלְמִי אֵינוֹ כגי' הָרָן": שָׁם ת"ש נִדְרֵי אֱוָנָסִין הִדִּירוּ חֲבֵרוֹ שֶׁיֹּאכַל אֶצְלוֹ וְחָלָה הוּא אוֹ שֶׁחָלָה בְּנוֹ הֲרֵי אֵלּוּ נִדְרֵי אֱוָנָסִין הָא לא"ה נֶדֶר הָוֵי מַנִּי כו' אֶלָּא לָאו רַבָּנַן הוּא וּפְלִיגִי הגרע"א בְּחִדּוּשֵׁי תּוֹסַפְתּוֹ עַל מַשְׁנָיוֹת הִקְשָׁה לְפִי מ"ש הָרָן"ן לְעֵיל (כג:) שֶׁאִם הָיוּ מוֹכֵר וְלוֹקֵחַ מַעֲמִידִין דִּבְרֵיהֶם שֶׁבְּדָוְקָא נָדְרוּ וְלֹא לְזָרֵז חָיֵיל נִדְרֵיהֶם.

א"כ מַאי פְּשִׁיט מֵהָכָא נֵימָא דְּהָכָא מַיְירֵי בְּמַעֲמִיד דְּבָרָיו שֶׁבְּדָוְקָא נָדַר וְלֹא לְזָרֵז וְנִשְׁאַר בצ"ע גַּם בס' יְדוֹת נְדָרִים בְּיַד שָׁאוּל עָמַד ע"ז וְהוּא ז"ל תֵּירֵץ דַּהֲרֵי בְּנִדְרֵי אֱוָנָסִין בָּעֵינַן דְּוָקָא אֱוָנָסָא דְּלָא שְׁכִיחַ אוֹ דְּשְׁכִיחַ וְלָא שְׁכִיחַ אֲבָל בְּאוֹנֶס דְּשְׁכִיחַ הָוֵי נֶדֶר מְשׁוּם דה"ל לְאַתְנוֹיֵי וּלְאַסּוּקֵי אַדַּעְתֵּי' דְּאִם יֵאָרַע אוֹנֶס כְּזֶה לֹא יִהְיֶה נֶדֶר וְלָכֵן מַקְשֶׁה דמ"מ אַף בְּאֱוָנָסָא דְּשְׁכִיחַ דְּאִין לְהַתִּיר מִטַּעַם אוֹנֶס מְשׁוּם דה"ל לְאַתְנוֹיֵי מ"מ יֵשׁ לְהַתִּיר מִטַּעַם נִדְרֵי זֵירוּזִין הַיְינוּ אַחֲרֵי שֶׁאֵירַע עכ"פ אוֹנֶס שׁוּב יֵשׁ לוֹמַר דְּאַדַּעְתָּא דְּהָכִי שֶׁיֵּאָרַע אוֹנֶס אפי' אוֹנֶס דְּשְׁכִיחַ לֹא נָדַרְתִּי בְּדָוְקָא אֶלָּא לְזָרֵז וְאַף שֶׁהוּא מַעֲמִיד דְּבָרָיו וְאוֹמֵר שֶׁבְּדָוְקָא נָדַר וְלֹא לְזָרֵז הַיְינוּ אִם לֹא יהי' שׁוּם אוֹנֶס אָז יהי' כַּוָּנָתוֹ בְּדָוְקָא אֲבָל אִם יֵאָרַע שׁוּם אוֹנֶס אפי' דְּשְׁכִיחָא בְּוַדַּאי לֹא יהי' כַּוָּנָתוֹ בְּדָוְקָא אֶלָּא לְזָרֵז וע' בס' תִּפְאֶרֶת יְרוּשָׁלַיִם עַל מִשְׁנָיוֹת מ"ש בָּזֶה וּבְהַגָּהַת הָרָשָׁ"שׁ ובס' קֶרֶן אוֹרָה כָּתַב שֶׁבִּירוּשַׁלְמִי בָּעֵי מֵעִיקָּרָא לְאוֹקְמֵי מַתְנִיתִין דְּנִדְרֵי אֱוָנָסִין כר"מ אֲבָל לַחֲכָמִים דר"מ אפי' לֹא חָלָה נָמֵי שֶׁיָּכוֹל לְהַתִּיר וְלוֹמַר כְּלוּם אָמַרְתָּ אֶלָּא בִּשְׁבִיל כְּבוֹדִי זֶהוּ כְּבוֹדִי וּלְבַסּוֹף מְשַׁנֵּי דְּאַתְיָא אפי' כַּחֲכָמִים וּמַיְירֵי בְּמְפָרֵשׁ וְאוֹמֵר מִפְּנֵי כְּבוֹדִי וע"ש בְּאוֹרֶךְ מ"ש שָׁם: בר"נ ד"ה מִי סָבְרַתְּ דְּאַדְּרֵי' מְזַמְּנָא לְזִמְנָא זְמִינָא אַדְּרֵי' לְמְזַמְּנָא כְּלוֹמַר לְבַקָּשַׁת הַמְזוֹמָן נָדַר הַמְזַמֵּן כו' נֶדֶר זֶה עָלַיִךְ כְּלוֹמַר אָסוּר נְכָסֶיךְ אוֹ נִכְסֵי עַל עַצְמְךָ אִם לֹא תַּעֲשֶׂה כֵּן וְנָדַר הַמְזַמֵּן כו' כו' הָא לא"ה נִדְרָא הָוֵי דְּלֵיכָּא לְמֵימַר לְזָרוּזֵי אִכַּוּון שֶׁהֲרֵי לֹא הי' צָרִיךְ לְזָרֵז אוֹתוֹ דְּאַדְּרֵבָּה הוּא בְּקֵשׁ מִמֶּנּוּ שֶׁיְּזַמִּינֶנּוּ עכ"ל.

לְפִי הַנֻּסְחָא שֶׁלְּפָנֵינוּ מַשְׁמַע שֶׁהַמְּזַמֵּן אָסַר ע"ע נְכָסָיו אוֹ נְכְסֵי הַמְּזֻמָּן אִם לֹא יַזְמִינֶנּוּ וא"כ קָשֶׁה לָמָּה הֻזְקַרְךְ הָרָ"ן לְפָרֵשׁ בְּסִיּוּם דְּבָרָיו שֶׁהֲרֵי לֹא הִ' צָרִיךְ לְזָרֵז אוֹתוֹ כֵּינָן שֶׁהַמְּזֻמָּן בְּקֵשׁ מִתְּחִלָּה מִמֶּנּוּ שֶׁיַּזְמִינֶנּוּ.

הָא בלא"ה ל"ל לְזָרוֹזֵי מְכַוְּנִין לְפִי פִי' הָרָאשׁוֹן שפי' הָרָ"ן לְעֵיל בד"ה מִשּׁוּם דא"ל לָאו כַּלְּבָא אֲנָא כו' דְּהֵיכִי שֶׁהַמְּזַמֵּן אוֹסֵר ע"ע נְכְסֵי הַמְּזֻמָּן אֵיכָּא לְמֵימַר דְּדַוְקָא קָאָמַר שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה לֵיהָנוֹת מִמֶּנּוּ אֶלָּא א"כ יְקַבֵּל ג"כ מִמֶּנּוּ הֲנָאָה וְאֵינוֹ מְחַלֵּק לְפִי פִי' זֶה בֵּין מַתָּנָה מְרֻוָּחָה לְמַתָּנָה מוּעָטֶת.

וא"כ כֵּינָן שֶׁמְּפָרֵשׁ דְּהַמְּזַמֵּן אָסַר ע"ע נְכְסֵי הַמְּזֻמָּן בְּהָכִי הָוֵי סַגִּי לְמֵימַר דְּלָא הָוֵי נ"ז וּבָעֵינַן דַּוְקָא חָלָה שֶׁפָּטוּר מִטַּעַם נִדְרֵי אֱונָסִין וּבְשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת רָאִיתִי שֶׁכָּתַב וְז"ל דְּאַדְרַבָּה זְמִינָא לְמִזְמְנָא שֶׁהַמְּזֻמָּן פָּתַח וְאָמַר לְמִזְמַן הִזְמִינַנִי אֶצְלְךְ וְהַדִּירַנִי מִנְּכָסֶיךְ אִם לֹא אוֹכַל אֶצְלְךְ וְאֵין לְפָרֵשׁ דְּאַדְרַבָּה זְמִינָא לְמִזְמְנָא שֶׁהִפְצִירוּ לִידּוֹר (פי' שֶׁהַמְּזַמֵּן יָדוּר) קוֹנָם שֶׁלֹּא אֶהֱנֶה מִמְּךְ אִם לֹא תֹּאכַל אֶצְלִי דל"ל טַעְמָא מִשּׁוּם דא"ל מְזַמְּנָא תִּיפּוֹק לִי' מִשּׁוּם דא"ל לָאו כַּלְּבָא אֲנָא עכ"ל לָכֵן כִּנִּים אֲנַחְנוּ שֶׁכְּפִי הַנֻּסְחָא שֶׁלְּפָנֵינוּ בָּרָ"ן דְּמַשְׁמַע שֶׁהַמְּזֻמָּן בְּקֵשׁ מֵהַמְּזַמֵּן שֶׁהַמְּזַמֵּן יֹאסַר ע"ע נְכָסָיו אוֹ נְכְסֵי הַמְּזֻמָּן יִקָּשֶׁה ל"ל טַעְמָא מִשּׁוּם דְּלָא הִ' צָרִיךְ לְזָרֵז אוֹתוֹ מִשּׁוּם דִּבְקֵשׁ מִמֶּנּוּ שֶׁיַּזְמִינֶנּוּ תִּיפּוֹק לִי' דְּלָא הָוֵי נִדְרֵי זֵרוּזִין מִשּׁוּם דְּהַדֶּרֶךְ הוּא לְהַקְפִּיד מִשּׁוּם דְּלָאו כַּלְּבָא אֲנָא וְרָאִיתִי בְּהַגָּהוֹת הָרָשָׁ"ש שֶׁהִגִּי' שֶׁנִּתְחַלְּפוּ הַתֵּיבוֹת וכצ"ל לְבַקֵּשׁ הַמְּזַמֵּן נָדַר הַמְּזֻמָּן כו' וְכֵן לְקַמָּן נָדַר זֶה עָלֶיךְ כְּלוֹמַר אָסוּר נְכָסֶיךְ אוֹ נְכְסֵי ע"ע אִם לֹא תַּעֲשֶׂה כֵּן וְנָדַר הַמְּזֻמָּן ע"ש וּלְפִי הַגָּהָתוֹ וּפֵירוּשׁוֹ שֶׁהַמְּזֻמָּן נָדַר צְרִיכִים לְפָרֵשׁ לְשׁוֹן הגמ' דְּזַמִּינָא אַדְרֵי' לְמִזְמְנָא הַיְינוּ שֶׁהַמְּזֻמָּן הִתְחִיל לְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ שֶׁיַּזְמִינֶנּוּ וְאַחַ"כ אָמַר הַמְּזַמֵּן לַמְּזֻמָּן נָדַר זֶה עָלֶיךְ נְדוּר שֶׁתֹּאכַל אֶצְלִי וְאִם לֹא תֹּאכַל תֶּאֱסוֹר נְכָסֶיךְ עָלֶיךְ אוֹ נְכְסֵי עַל עַצְמְךְ וְדוֹחֵק גָּדוֹל הוּא לְפָרֵשׁ לָשׁוֹן דְּזַמִּינָא אַדְרֵי' לְמִזְמְנָא בְּאוֹפֶן זֶה דִּכְפִי פְּשׁוּטוֹ שֶׁל לָשׁוֹן מַשְׁמַע דְּהַמְּזַמֵּן יהי' בְּאִיסּוּר נָדַר וּבְפִי' הָרֹא"שׁ ד"ה זְמִינָא הוּא דְּאַדְרֵי' לְמִזְמְנָא כו' וא"ל הַמְּזֻמָּן לְמִזְמַן מֻזְרָנֵי מִנְּכָסֶיךְ אִם לֹא אוֹכַל אֶצְלְךְ כו' צ"ל הִדִּירַנִי מִנְּכָסֶיךְ וְכֵן הוּא בְּלִשּׁוֹן הַטּוּר בסי' רל"ב וּמַשְׁמַע שֶׁכֵּן הָיָה גִּירְסָתוֹ בְּדִבְרֵי הָרֹא"שׁ [וע"ל (ד' כ"א.

) בְּהַמְּפָרֵשׁ ד"ה וְחָלָה הוּא הַמַּדִּיר ובמ"ש שָׁם] וְגַם לפי' הַטּוּר וְהָרֹא"שׁ צָרִיךְ לְדָחוֹק וּלְפָרֵשׁ דְּזַמִּינָא אַדְרֵי' לְמִזְמְנָא שֶׁהוּא בִּקֵּשׁ לְהַמְּזֻמָּן שֶׁיַּדִּירֶנּוּ מִנְּכָסָיו אִם לֹא יֹאכַל מִמֶּנּוּ בְּכִדֵּי שֶׁבְּזֶה יהי' לוֹ טַעַם לְהִתְנַצֵּל וְלִיפָּטֵר מֵאִישׁ אַחֵר שֶׁבִּקֵּשׁ ג"כ אוֹתוֹ שֶׁיִּסְעֹד אֶצְלוֹ: תוס' ד"ה יָתֵר עַל כֵּן כו' לָכֵן נִרְאֶה כו' וְהַשְׁתָּא לֹא שַׁיָּיךְ טַעְמָא דְּלָאו כַּלְּבָא אֲנָא וְאַשְׁמוֹעִינַן דאע"ג דְּפִירֵשׁ לוֹ פַּת חַמָּה וְכוֹס חַמִּין דְּמַקְפִּיד הוּא טְפֵי וסד"א כו' כצ"ל: ע"ב בָּרָ"ן ד"ה וּלְעִנְיַן הֲלָכָה כו' בְּסוֹף הַדִּבּוּר וְאִי הָכִי הֵיכִי פָּסְקִינַן כראב"י אפי' מַה דְּאָמַר בְּבָתְרָיְיתָא (צ"ל בַּבָּרַיְיתָא וְכֵן בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת שֶׁבְּדִבּוּר זֶה יֵשׁ לְהַגִּי' כֵּן) ה"ל סְתָם בְּמַתְנִיתִין וּמַחֲלוֹקֶת בְּבָרַיְיתָא כו' עכ"ל בְּחִדּוּשֵׁי הַגָּאוֹן רעק"א עַל הַמִּשְׁנָיוֹת כָּתַב ע"ז וְאֵין דְּבָרָיו מְאִירִין לִי וּלְדַעְתִּי בַּל אוּכַל הֲבִין הֵיכָן מָצִינוּ דְּפָסַק כראב"י דְּבָרַיְיתָא דְּלְמָא מֵימְרָא דְּרַב הוּנָא דְּפָסַק כראב"י קַאֵי אַמַּתְנִיתִין.

כִּי הַמִּשְׁנָה הָיְתָה שְׁגוּרָה בְּפִי הַכֹּל כמ"ש הָרַ"ן בְּעַצְמוֹ מִקּוֹדֶם וּבְאֶמֶת בְּבָרַיְיתָא אֵין הֲלָכָה כְּמוֹתוֹ וְאַדְרַבָּה בְּהָכִי מְיַישְׁבִ הַסֹּוגְיָא בְּיוֹתֵר דמש"ה פָּשׁוּט דְּפִלִיגִי רַבָּנָן אפי' אַקַּמָּיְיתָא

(דְּהָרָ"ן נִדְחַק בְּזוֹ הַקּוּשְׁיָא דִּלְמָא רַב הוּנָא קָאֵי אַבָּרַיְיתָא) דע"כ קָאֵי אַמַּתְנִיתִין אֲבָל אַבָּרַיְיתָא לָא מִכֹּחַ סְתָמָא דְּמַתְנִיתִין דפ' קוֹנָם יַיִן וּמוּכָח שַׁפִּיר דִּפְלִיגִי רַבָּנָן אַף בְּקַמָּיְיתָא כו' ע"ש וע' בס' תִּפְאֶרֶת יְרוּשָׁלַיִם מַה שֶּׁהֵשִׁיב ע"ז: בַּמִּשְׁנָה נִדְרֵי הַבַאי אָמַר קוֹנָם אִם לֹא רָאִיתִי בַּדֶּרֶךְ הַזֶּה כְּעוֹלֵי מִצְרַיִם בש"ע סי' רל"ב סעי' ד' כְּשֶׁהֶעְתִּיק בָּבָא זוֹ הִשְׁמִיט שְׁנֵי תֵּיבוֹת אֵלּוּ "בְּדֶרֶךְ הַזֶּה" וְכָתַב רַק קוֹנָם כְּכָר זֶה אִם לֹא רָאִיתִי כְּעוֹלֵי מִצְרַיִם וְכָתַב שָׁם הַטַּ"ז דְּמֵוכָרַח לִגְרוֹס בְּדֶרֶךְ הַזֶּה מִדְּפָרִיךְ בגמ' עַל קוֹרַת בֵּית הַבַּד.

וְלָא וָהָא הָהוּא חִוָּיָא דַּהֲוָה בִּשְׁנֵי שַׁבּוּר מַלְכָּא רְמוֹ לִי' תְּלִיסַר אַרְווּתָא תִּיבְנָא וּבְלַע יָתְהוֹן וְלָא פָּרִיךְ עַל כְּיוֹצְאֵי מִצְרַיִם. דְּהָא אֶפְשָׁר שֶׁרָאָה כְּמוֹתָן כִּדְאִיתָא בא"ח סי' רכ"ד הָרוֹאֶה שִׁשִּׁים רִבּוֹא מִיִּשְׂרָאֵל בְּיַחַד כו' אֶלָּא עַל כָּרְחָךְ לוֹמַר שֶׁאָמַר בְּדֶרֶךְ הַזֶּה וּמְפֻרָסָם הוּא שֶׁלֹּא הָיוּ ס' רִבּוֹא בְּאוֹתוֹ הַדֶּרֶךְ אֲבָל לְגִירְסַת הש"ע קָשֶׁה מַהגְּמָ' שֶׁזָּכַרְנוּ עכ"ל הט"ז וְיֵשׁ לְיַישֵׁב גִּירְסַת הש"ע ע"פ הַמְבוֹאָר בִּירוּשַׁלְמִי בְּכָאן דְּקָאָמַר וְהָא לוּלְיָינוּס מַלְכָּא כַּד נָחִית לְתַמָּן נְחוּת עמי' מֵאָה וְעֶשְׂרִין רִיבְּוָון אֶלָּא אָכֵן אֲנַן קַיָּימִין בִּרְאִי' אַחַת וְכֵן יֵשׁ לְפָרֵשׁ כַּנָּוַנַת הש"ע שֶׁאוֹמֵר שֶׁרָאָה בִּרְאִי' אַחַת וע' בס' יַד שָׁאוּל סי' הַנַּ"ל מ"ש בָּזֶה בגמ' וְדִלְמָא הַאי גַּבְרָא קַיְנָא דְּשַׁוְמְשָׁמֵנִי (נְמָלִים) חֲזָא וַאֲסֵיק לְהוֹן שְׁמָא עוֹלֵי מִצְרַיִם הָא דְּלָא פָּרִיךְ בִּפְשׁוּטוֹ כֵּיוָן דְּלֹא הִזְכִּיר בִּלְשׁוֹנוֹ אֲנָשִׁים כְּעוֹלֵי מִצְרַיִם דִּלְמָא כַּנָּוַנְתוֹ בֶּאֱמֶת שֶׁרָאָה נְמָלִים כְּעוֹלֵי מִצְרַיִם כָּתַב הַשִּׁיטָה מְקֻבֶּצֶת דְּאֵין בְּמַשְׁמַע לְשׁוֹנוֹ אֶלָּא מִמִּין עוֹלֵי מִצְרַיִם שֶׁהֵם אֲנָשִׁים.

רַק דְּפָרִיךְ דִּלְמָא אַסֵּיק לְהוֹן שְׁמָא עוֹלֵי מִצְרַיִם הַיְינוּ שֶׁקּוֹרֵא לִנְמָלִים עוֹלֵי מִצְרַיִם אֲבָל אֵין לְפָרֵשׁ שֶׁיֹּאמַר בְּלִבּוֹ נִתְכַּוְּנְתִּי לִנְמָלִים כֵּיוָן דְּמַשְׁמָעוּת לְשׁוֹנוֹ מַה שֶּׁהוֹצִיא בְּשִׂפָתָיו הוּא לַאֲנָשִׁים מַה שֶּׁחָשַׁב בְּלִבּוֹ לָאו כְּלוּם הוּא דְּדְבָרִים שֶׁבַּלֵּב אֵינָן דְּבָרִים.

וע' בָּרַמְבַּ"ם פ"ב מהל' שְׁבוּעוֹת מִי שֶׁנִּשְׁבַּע שֶׁלֹּא אוֹכַל הַיּוֹם וְאַחַ"כ אָמַר בְּלִבִּי הָיָה שֶׁלֹּא אֹצֵא הַיּוֹם אֵינוֹ לוֹקֶה וְלָא אָמְרִינַן דְּדְבָרִים שֶׁבַּלֵּב אֵינָן דְּבָרִים שָׁאנֵי הָתָם שֶׁאוֹמֵר בְּלִבִּי הי' לְהוֹצִיא בְּשִׂפְתֵי שֶׁלֹּא אֹצֵא הַיּוֹם וְנִכְשַׁלְתִּי בְּפִי שֶׁיָּצָא מִפִּי דָּבָר שֶׁלֹּא כִּרְצוֹנִי לְהוֹצִיא וְנִתְקַל מִילּוּלִי לוֹמַר שֶׁלֹּא אוֹכַל הַיּוֹם בכה"ג הוּא דְּנֶאֱמָן ע"ע וְכֵן הוּא מְבוֹאָר בִּלְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם שָׁם וְז"ל.

אֲנִי לֹא הָיָה בְּלִבִּי אֶלָּא שֶׁלֹּא אֵצֵא הַיּוֹם וְטָעָה לְשׁוֹנִי וְהוֹצִיא אֲכִילָה שֶׁלֹּא הָיְתָה בְּלִבִּי אֵינוֹ לוֹקֶה ע"כ וע' לְקַמָּן (דַּף כ"ח.) גַּבֵּי נוֹדְרִין לְהָרָגִין כו' דְּאָמַר בְּלִבּוֹ הַיּוֹם ואע"ג דקיי"ל דְּבָרִים שֶׁבַּלֵּב אֵינָם דְּבָרִים.

לְגַבֵּי אֲוֹנָסִין שָׁאנֵי דְּבָעֵינַן הָתָם דַּוְקָא שֶׁיֵּשׁ אוֹנֶס הָא בְּלֹא אוֹנֶס לֹא יוּכַל לוֹמַר בְּלִבִּי הָיָה לְהוֹצִיא הַיּוֹם אֶלָּא שֶׁנִּכְשַׁלְתִּי בִּלְשׁוֹנִי דְּזֶה אֵינוֹ דְּאַדְרַבָּה הָתָם בִּמְכֻוָּן רוֹצֶה לְהוֹצִיא בִּלְשׁוֹנוֹ דָּבָר שֶׁיִּהְיֶה בַּמַּשְׁמָע לְעוֹלָם בִּכְדֵי שֶׁיִּפְטוֹר מֵהַגְּזֵלָן וּבְכַוָּנָה מוֹצִיא בְּפִיו לָשׁוֹן שֶׁיִּהְיֶ' מִשְׁמְעוֹתִי' לְעוֹלָם כִּדְכָתַב הָרָ"ן שָׁם.

וע' בְּמַחֲנֶה אֶפְרַיִם הִלְכוֹת נְדָרִים סי' ה' שֶׁמִּדִּבְרֵי הָרֹא"ש לְעֵיל (דַּף ט"ז.) גַּבֵּי רַב אָשֵׁי אָמַר שֶׁאוֹכַל דִּשְׁבוּעָה שֶׁאִי אוֹכַל קָאָמַר וּפָרִיךְ פְּשִׁיטָא וּמְשַׁנֵּי מַהוּ דְּתֵימָא מִיקָם לִישָׁנָא הוּא דְּאֶתְקַל לִי' קמ"ל וְכָתַב שָׁם הָרֹא"ש דְּהָיָה לוֹ לוֹמַר שֶׁאוּכַלוְגְמִגַּם בִּלְשׁוֹנוֹ וְאָמַר שֶׁאִי

אוֹכַל וְאִי אָמַר הָכִי מְהֵימְנִינַן לִי' קמ"ל כֵּינָן דְּהוֹצִיא בִּשְׂפָתָיו וְאָמַר שֶׁאִי אוֹכַל לָא מְהֵימְנִינַן לִי' בְּמַאי דְּקָאָמַר בָּתַר הָכִי.

וּמִדִּבְרֵי הָרֹא"שׁ הַנָּ"ל מַשְׁמַע שֶׁלֹּא כְּדִבְרֵי הָרַמְבַּ"ם הַנַּ"ל וע' בַּתּוֹסָ' שְׁבוּעוֹת (דַּף כ.) ד"ה לִישָׁנָא אַתְקִיל לִי' וע"ע בְּסֶוֹגְיָ' דִּשְׁבוּעוֹת (דַּף כ"ו:) לְבַטֵּא בִּשְׂפָתַיִם וְלֹא שֶׁגָּמַר בְּלִבּוֹ כו' וּבַתּוֹסָ' שָׁם: ד' כֹּה גמ' וְלַיְשְׁבַּע יָתְהוֹן דְּמִקַּיְימִיתוּן תּוֹרָה מַשְׁמַע תּוֹרָה אַחַת ע' בְּמַחֲנֵה אֶפְרַיִם הל' שְׁבוּעוֹת סי' וָא"ו.

שֶׁהִקְשָׁה בְּשֵׁם מַהָרִיבָּ"ל כֵּינָן דִּלְשׁוֹן תּוֹרָה הָוֵי כּוֹלֵל. הֵיכִי מָצֵי לְפָלוּגֵי וְלוֹמַר דְּתוֹרָה תּוֹרָה אַחַת הִי' בְּלִבָּם.

ומ"ש מַהַנּוֹדֵר מִפַּת סְתָם וְאָמַר בְּלִבִּי הִי' לְפַת חִטִּים בְּלִבַּד דְּלָא שָׁמְעִינַן לִי' מִשּׁוּם דְּפַת הָוֵי לְשׁוֹן כְּלָלִי וְהָרַב בַּעַל מח"א תִּי' וְחִילֵק בֵּין דָּבָר שֶׁהוּא בְּקוּם וַעֲשֵׂה לְדָבָר שֶׁהוּא בְּשֵׁב וְאַל תַּעֲשֶׂה. דְּמִי שֶׁאָסַר עַל עַצְמוֹ שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל אוֹ שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת דָּבָר זֶה סְתָמָא לְעוֹלָם מַשְׁמַע.

אֲבָל דָּבָר שֶׁהוּא בְּקוּם וַעֲשֵׂה כְּגוֹן ע"מ שֶׁתָּנִיקִי אֶת בְּנִי אפי' יוֹם אֶחָד בַּמַּשְׁמָע כֵּן יֵ"שׁ לְחַלֵּק בנ"ד. דְּהָאוֹסֵר ע"ע בִּסְתָם שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל פַּת בְּלָשׁוֹן כּוֹלֵל כָּל פַּת בַּמַּשְׁמָע אֲבָל מִי שֶׁמְּקַבֵּל ע"ע בְּקוּם וַעֲשֵׂה בְּלָשׁוֹן שֶׁיֵּשׁ לְפָרֵשׁ ג"כ אֵיזֶה פַּת בִּלְבַד יָכוֹל לוֹמַר שֶׁלֹּא קִבֵּל ע"ע רַק הַפְּרָט כְּגוֹן הָכָא דִּלְשׁוֹן דְּמִקַּיְימִיתוּן תּוֹרָה יֵ"שׁ לְפָרֵשׁ כָּל הַתּוֹרָה וְיֵ"שׁ לְפָרֵשׁ ג"כ תּוֹרָה אַחַת וְכֵינָן שֶׁהוּא בְּקוּם וַעֲשֵׂה יָכוֹל לוֹמַר לוֹ קִבַּלְתִּי ע"ע רַק הַפְּרָט.

יעוי"ש בְּאוֹרֶךְ וע' לְעֵיל (דַּף ד' ע"ב) בָּרָ"ן ד"ה מִשּׁוּם דנ"ל קִיצּוּתָא כו' ומ"ש שָׁם: שָׁם אִם לֹא רָאִיתִי נָחָשׁ כְּקוֹרַת בֵּית הַבַּד וְלָא וְהָא הָהוּא חִוְיָא דַּהֲוָה בִּשְׁנֵי שַׁבּוּר מַלְכָּא רְמוֹ לִי' תְּלֵיסַר אוּרָוָתָא דְּתִיבְנָא וּבְלַע יָתְהוֹן אָמַר שְׁמוּאֵל בְּטָרוּף וּפָרִיךְ כֻּלְּהוּ נַחֲשֵׁי מִיטָרָף טְרִפִי וּמְשַׁנֵּי אַגַּבּוֹ טָרוּף קָאָמְרִינַן וְהַתּוֹסָ' בְּשָׁבוּעוֹת (כט:) גָּרְסִי בְּשָׁגַבּוֹ טָרוּף קָאָמַר וּפָרִיךְ בגמ' וְלִיתְנֵי גַּבּוֹ טָרוּף וּמְשַׁנֵּי מִלְּתָא אַגַּב אוֹרְחֵא קמ"ל דְּקוֹרַת בֵּית הַבַּד גַּבּוֹ טָרוּף לְמַאי נ"מ לְמוּ"מ דְּהַמּוֹכֵר קוֹרַת בֵּית הַבַּד לַחֲבֵרוֹ אִי גַּבּוֹ טָרוּף אִין אִי לָא לֹא בש"ע סִי' רל"ב כְּשֶׁהֶעְתִּיק דִּין זֶה לֹא הֶעְתִּיק רַק שֶׁהַנּוֹדֵר אָמַר אִם לֹא רָאִיתִי נָחָשׁ כְּקוֹרַת בֵּית הַבַּד וְכֵן הָרֹא"שׁ בִּפְסָקָיו לֹא הִזְכִּיר לָשׁוֹן גַּבּוֹ טָרוּף רַק כְּקוֹרַת בהב"ד וְלֹא הִזְכִּיר שֶׁגַּבּוּ טָרוּף וְהוּא נֶגֶד מַסְקָנַת הגמ' בְּכָאן דְּהָא אִם לֹא הִזְכִּיר שֶׁגַּבּוּ טָרוּף מִשֶּׁמְּעוֹתֵי' רַק שֶׁמְּסַפֵּר בְּגוֹדֶל כַּמּוּת הַנָּחָשׁ שֶׁגָּדוֹל וְעָב כְּקוֹרַת בֵּית הַבַּד וּבְזֶה הָא פָּרִיךְ הגמ' דְּלָא מִקְרֵי נִדְרֵי הֶבַאי.

דְּהָא אַתֶּרְמִי שֶׁנִּמְצָא נָחָשׁ גָּדוֹל דְּרָמֵי לִי' תְּלֵיסַר אוּרָוָתָא דְּתִיבְנָא וּבְלַע יָתְהוֹן והט"ז שָׁם תֵּירֵץ שֶׁהֵם מְפָרְשִׁים בגמ' דְּהַנּוֹדֵר לֹא אָמַר בְּפֵירוּשׁ בִּלְשׁוֹנוֹ נָחָשׁ טָרוּף בְּגַבּוֹ כְּקוֹרַת בֵּית הַבַּד אֶלָּא דַּאֲנַן מְפָרְשִׁינַן דְּכַוָּונַת הַנּוֹדֵר בְּמַה שֶׁאָמַר נָחָשׁ כְּקוֹרַת בֵּית הַבַּד שֶׁכַּוָּונָתוֹ לְעִנְיָן טָרוּף שֶׁהוּא טָרוּף מַגַּבּוֹ וְזֶה מוּכָח מִלְּשׁוֹן הגמ' שֶׁאָמַר אַגַּבּוֹ טָרוּף קָאָמְרִינַן וְלֹא אָמַר הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן דְּאָמַר נָחָשׁ טָרוּף מִגַּבּוֹ אֶלָּא וַדַּאי כמ"ש כו' עכ"ל הַטַּ"ז וְדִבְרֵי הַטַּ"ז תְּמוּהִין כְּמוֹ שֶׁהִקְשָׁה ע"ז הגרע"א ז"ל בְּחִדּוּשָׁיו שָׁם דִּלְפִי דְּבָרָיו מַאי פָּרִיךְ הגמ' וְלִיתְנֵי גַּבּוֹ טָרוּף (וּמְשַׁנֵּי מִילְּתָא אַגַּב אוֹרְחֵא קמ"ל כו' ונ"מ לְמִקַּח וּמִמְכָּר) הָא זֶהוּ גּוּפָא אַשְׁמוּעִינַן מַתְנִיתִין.

דְּמַה שֶׁאָמַר הַנּוֹדַר כְּקוֹרַת בֵּית הַבַּד מְפָרְשִׁים אֲנַחְנוּ דְּבָרָיו שֶׁכֵּינָן עַל טְרִיפַת גַּבּוֹ וְלֹא עַל גּוּדָּל כְּמוֹתוֹ וְעָבְיוֹ וְהוֹכָחַת הט"ז מִלְּשׁוֹן קָאָמְרִינַן אֵינוֹ הוֹכָחָה כ"כ דְּיֵשׁ לְפָרֵשׁ דְּהַכַּוָּנָה הָא קָאָמְרִינַן בְּמַתְנִיתִין.

וְהַתּוֹ' בְּשָׁבוּעוֹת נִרְאֶה שֶׁגִּירְסָתָם בֶּאֱמֶת הוּא קָאָמַר וְלָא קָאָמְרִינַן וכמ"ש לְעֵיל ועפ"ז נִשְׁאַר בְּתֵימַהּ עַל הָרֹאֹ"ש והש"ע שֶׁהִשְׁמִיטוֹ אֶת הָעִיקָּר לְבָאֵר שֶׁהַנּוֹדֵר אָמַר נָחָשׁ טָרוּף בְּגַבּוֹ כְּקוֹרַת בֵּית הַבַּד וְאוּלַי יֵשׁ לוֹמַר אַחֲרֵי דְּמַסְקִינַן בגמ' דהנ"מ הוּא לְעִנְיַן מָקוֹם וּמִמָּכָּר לוֹמַר דְּהַמּוֹכֵר קוֹרַת בֵּית הַבַּד לַחֲבֵרוֹ אִי גַּבּוֹ טָרוּף אֵין וְאִי לָא לָא מוּכָח דְּכָל קוֹרַת בֵּית הַבַּד גַּבָּם טְרוּפִים וְלֵיכָּא מִיעוּטָא דְּאֵינָם טְרוּפִים.

דאל"כ מָצֵי הַמּוֹכֵר לוֹמַר אֲנָא מִן הַמִּיעוּט שֶׁעוֹשִׂים קוֹרַת בֵּית הַבַּד שֶׁגַּבָּם אֵינָם טְרוּפִים וַאֲנַן קיי"ל דְּאֵין הוֹלְכִין בְּמָמוֹן אַחַר הָרֹוב כִּדְאִיתָא בְּכַמָּה דְּיוּכְתֵי בַּשַּׁ"ס וא"כ כֵּיוָן דְּכָל קוֹרַת בֵּית הַבַּד גַּבָּם טְרוּפִים לֹא צָרִיךְ הַנּוֹדֵר לְפָרֵשׁ בִּלְשׁוֹנוֹ אִם לֹא רָאִיתִי נָחָשׁ טָרוּף בְּגַבּוֹ כְּקוֹרַת בֵּית הַבַּד דְּסַגִּי לי' בְּזֶה שֶׁאָמַר כְּקוֹרַת בֵּית הַבַּד לְחוּדָיְ' וְהַמַּקְשָׁן דְּפָרִיךְ וְלֵיתְנֵי גַּבּוֹ טָרוּף לָא סָלִיק אַדַּעְתִּי' דְּכֻלָּם גַּבָּן טְרוּפִים לָכֵן פָּרִיךְ וְלֵיתְנֵי גַּבּוֹ טָרוּף אֲבָל לְפִי מַאי דְּמְשַׁנֵּי הַתָּרְצָן מִלְּתָא אַגַּב אוֹרְחֵא קמ"ל דְּכָל קוֹרַת בֵּית הַבַּד גַּבּוֹ טָרוּף וּלְמַאי נ"מ לַמּוּ"מ כו' שׁוּב לָא צְרִיכִין אָנוּ לְהַגִּי' בְּמִשְׁנָה וּלְהוֹסִיף שֶׁהַנּוֹדֵר אָמַר נָחָשׁ טָרוּף בְּגַבּוֹ כְּקוֹרַת בֵּית הַבַּד דְּסַגִּי בָּמָּה שֶׁאָמַר כְּקוֹרַת בֵּית הַבַּד לְחוּד מִשּׁוּם דְּכָל קוֹרַת בֵּית הַבַּד גַּבּוֹ טָרוּף וע' בְּהַמְפָרֵשׁ ד"ה מִילְּתָא אַגַּב אוֹרְחֵי' קמ"ל שפי' דְּכִי אָמַר בֵּית הַבַּד אַגַּבּוֹ טָרוּף קָאָמַר דְּוֹמְיָא דְּקוֹרַת בֵּית הַבַּד דְּהָוֵי טָרוּף חֲדָקִים חֲדָקִים עכ"ל.

נִרְאֶה מִפֵּירוּשׁוֹ שֶׁמְּפָרֵשׁ בֶּאֱמֶת שֶׁזֶּה גּוּפָא הִשְׁמִיעָנוּ הַתַּנָּא שֶׁהָאוֹמֵר כְּקוֹרַת בֵּית הַבַּד כַּוָּנָתוֹ לְהַפְלִיג שֶׁרָאָה נָחָשׁ שֶׁגַּבּוֹ טָרוּף כְּקוֹרַת בֵּית הַבַּד שֶׁהוּא טָרוּף חֲדָקִים חֲדָקִים וְהָא דְּקָאָמַר הגמ' נ"מ לְמָקוֹם וּמִמָּכָּר כו' הַיְינוּ שֶׁזֶּה גּוּפָא קַשְׁיָא לָמָּה לֹא נָקִיט הַתַּנָּא דִּין זֶה בִּפְשׁוּטוֹ שֶׁהַנּוֹדֵר אָמַר אִם לֹא רָאִיתִי נָחָשׁ טָרוּף בְּגַבּוֹ וּמְשַׁנֵּי מִלְּתָא אַגַּב אוֹרְחֵא קמ"ל דנ"מ ג"כ לְעִנְיַן מוּ"מ אִם מָכַר קוֹרַת בֵּית הַבַּד דְּבָעֵי לִיתֵּן לוֹ שֶׁיִּהְיֶ' גַּבּוֹ טָרוּף: וְהִנֵּה בְּפֵירוּשָׁא דְּטָרוּף.

הָרַ"ן פי' שֶׁעָשׂוּי בְּקָעִים בְּקָעִים וּבֵירוּשַׁלְמִי טָרוּף מְרֻבָּע וְהַמְפָרֵשׁ בְּכָאן וְרַשׁ"י בְּשָׁבוּעוֹת פֵּירְשׁוּ טָרוּף מְגֻוָּמָר וּבְשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת הִקְשָׁה עַל פירש"י דְּמַאי מְעַלְיוּתָא לְקוֹרַת בֵּית הַבַּד אִם הוּא מְגֻוָּמָר עיי"ש ולפע"ד כְּבָר, הִרְגִּישׁוּ רַשׁ"י וְהַמְפָרֵשׁ בְּכָאן שֶׁכָּתְבוּ דֵּומְיָא דְּקוֹרַת בֵּית הַבַּד שֶׁיֵּשׁ בּוֹ חֲרִיצִים אוֹ חֲדָקִים.

וּבְדָרְךְ דְּמִיוֹן קָאָמַר שֶׁכְּמוֹ שֶׁקּוֹרַת בֵּית הַבַּד יֵשׁ בּוֹ חֲרִיצִים וַחֲדָקִים כֵּן רָאִיתִי נָחָשׁ שֶׁגַּבּוּ מְחֻלָּק בְּמַרְאוֹת מְגֻוָּמָרִים וַחֲרִיצִים בְּנִדְאֵי מַעֲלָה לְקוֹרַת בֵּית הַבַּד שֶׁיּוֹתֵר טוֹב לְכְתּוֹשׁ בּוֹ הָעֲנָבִים וע' לְשׁוֹן רַשׁ"י בְּשָׁבוּעוֹת מְבֹאָר כֵּן לְהֶדְיָא: ע"ב בַּמִּשְׁנָה רָאָה אוֹתָן אוֹכְלִים תְּאֵנִים וְאָמַר הֲרֵי עֲלֵיכֶם קָרְבָּן וְנִמְצְאוּ אָבִיו וְאָחִיו וְהָיוּ עִמָּהֶם אֲחֵרִים כו' נִרְאֶה שצ"ל הָיוּ עִמָּהֶם אֲחֵרִים בְּלֹא וָא"ו הַמַּעֲטִיף דְּלָאו סִיּוּמָא דְּמִילְּתָא דְּנִדְרֵי שְׁגָגוֹת הוּא אֶלָּא מִילְּתָא בְּאַנְפֵּי נַפְשֵׁי' הוּא לְאַשְׁמוֹעִינַן אַגַּב אוֹרְחֵי' פְּלוּגְתָּא דב"ש וב"ה בְּנֶדֶר שֶׁהֲוּתַּר מִקְצָתוֹ אִם הֲוּתַּר כֻּלּוֹ כֵּן הגי' בְּרִיטְבָ"א שֶׁעַל הֲלָכוֹת הָרַמְבַּ"ן וּבְהַמְפָרֵשׁ כָּאן שכ' אוֹ שֶׁהָיוּ עִמָּהֶן הַאי לָשׁוֹן אוֹ הָוֵי פֵּירוּשׁ כְּמוֹ לְשׁוֹן אִם.

שֶׁאִם הָיוּ עִם אָבִיו וְאָחִיו אֲחֵרִים בָּזֶה פְּלִיגִי ב"ש וב"ה כו' וק"ל: בר"נ ד"ה נִדְרֵי שְׁגָגוֹת תְּרֵי גַּוְונֵי קָתָנֵי חֲדָא דְּבִשְׁעַת נִדְרוֹ הָוֵי שׁוֹגֵג כְּגוֹן קוֹנָם אִם אָכַלְתִּי וְאִם שָׁתִיתִי כו' וְקָתָנֵי נָמֵי שהי' שׁוֹגֵג בְּשָׁעָה שֶׁמַּגִּיד הי' רָאוּי לָחוּל כו' דְּכֵינָן דְּנִדְרָא בַּאֲכִילָה קַמַּיְיתָא חָיֵיל וה"ל שׁוֹגֵג בְּהַהִיא שַׁעְתָּא כו' עכ"ל אוּלַי יֵשׁ לְכַוֵּן בִּדְבָרָיו שֶׁבְּזֶה יִתּוֹרַץ קוּשְׁיַת הַתּוֹסָ' כָּאן שֶׁהִקְשׁוּ מֵהָא דְּלְעֵיל (דַּף י"ד:) קוֹנָם עֵינַי בְּשֵׁינָה הַיּוֹם אִם אִישַׁן לְמָחָר אַל יִישַׁן הַיּוֹם דְּחָיְישִׁינַן שֶׁמָּא יִישַׁן לְמָחָר דְּבִתְנָאָה לָא מִיזְדַּהַר אִינָשׁ דְּקָשֶׁה הֵיכִי דָּמֵי אִם ע"פ שִׁכְחָה שֶׁיִּשְׁכַּח דְּבִשְׁינַת מָחָר יָחוּל נִדְרוֹ לְמַפְרֵעַ מַה שֶׁיִּשַׁן הַיּוֹם הָא הָוֵי נִדְרֵי שְׁגָגוֹת.

וּבְמֵזִיד לֵיכָּא לְמֵיחַשׁ כו' יעויי"ש וּבְמָתָק לְשׁוֹנוֹ שֶׁל הָרָ"ן יְתוֹרַץ קוּשְׁיָא זוֹ דְּלָא דָּמֵי לֶאֱכֹל וְשָׁתָה בְּשׁוֹגֵג דְּהָכָא: דְּכָאן אֵין הַנֶּדֶר מַתְחִיל אֶלָּא כְּשֶׁיֹּאכַל וְיִשְׁתֶּה הַיּוֹם וְאָז הוּא שׁוֹגֵג וְלָא חָיֵיל אֲבָל הָתָם גַּבֵּי קוֹנָם עֵינַי בְּשֵׁינָה הַיּוֹם.

הַנֶּדֶר מַתְחִיל מֵהַיּוֹם וּבִתְחִלַּת הַנֶּדֶר מֵהַיּוֹם הָוֵי מֵזִיד וְכֵן הוּא בְּשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת כָּאן וְז"ל הַתְחָלַת הַנֶּדֶר הוּא בְּשִׁנַּת הַיּוֹם וְכֵן הָתָם בַּהֲלִיכָה הַהַתְחָלָה הוּא בַּהֲלִיכַת הַיּוֹם א"כ מֵזִיד הוּא בְּהַתְחָלַת הַנֶּדֶר וְלָא דָּמֵי כְּלָל לֶאֱכֹל וְשָׁתָה בְּשׁוֹגֵג שֶׁהֲרֵי הַתְחָלַת הַנֶּדֶר הי' כְּשֶׁאָכַל וְאָז שׁוֹגֵג הי' וּלְכָךְ הִתִּירוּהוּ חֲכָמִים ובס' הַפְּלָאוֹת נְדָרִים כָּתַב ג"כ מִדַּעְתִּי' לְתָרֵץ כְּעִנְיָן זֶה וְלֹא הי' לְפָנָיו ס' שִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת אָז וע' מ"ש לְעֵיל שָׁם בָּרֹאשׁ"ש ד"ה קוֹנָם עֵינַי כו': שָׁם ד"ה וב"ה אוֹמְרִים אֵלּוּ וָאֵלּוּ מֵוְתָרִים כו' וְטַעֲמָא דְּמִילְתָא שֶׁאֵלּוּ הי' יוֹדֵעַ שֶׁאָבִיו וְאָחִיו הָיוּ עִמָּהֶם הי' מוֹצִיאָם מִן הַכְּלָל ה"ז מֻוְטָעֶה בְּעִיקַּר הַנֶּדֶר כו' ומש"ה בְּקוֹנָם אִשְׁתִּי נֶהֱנֵית לִי בָּעֵינַן בְּפֵירוּשׁ שֶׁיֹּאמַר שֶׁגָּנְבָה אֶת כִּיסִי כו' בְּבֵיאוּר דִּבְרֵי הָרָ"ן אֵלּוּ רָאוּי לְהַעְתִּיק מ"ש הָרַב מהרי"ט בִּשְׁנִיּוֹת סי' כ"ז בְּקִצָּרָה וְז"ל וְיֵשׁ לְתִמּוֹהַּ אִם כַּוָּנָתוֹ לוֹמַר מַאי אִיכָּא בֵּין רֵישָׁאלְסֵיפָא.

הָא טוּבָא אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ דִּבְרֵישָׁא אִם לֹא פֵּירֵשׁ לֹא הָיְינוּ יוֹדְעִים הַטַּעַם וּבְסֵיפָא א"צ לְפָרֵשׁ. שֶׁהַדָּבָר יָדוּעַ שֶׁלֹּא הָיָה מַקְפִּיד עַל אָבִיו וְאָחִיו שֶׁאוֹכְלִים תְּאֵנִים שֶׁלּוֹ דִּבְרִשׁוּת קָא עָבְדִי כו' וְעוֹד כָּל מִידֵי דְּהָוֵי טָעוּת שְׁחָשַׁב שְׁגָנְבָה וְלֹא גְּנָבָה אַדַּעְתָּא דְּהָכִי לֹא נָדַר דכה"ג גַּבֵּי מָמוֹן אָמְרִינַן קִנְיָן בְּטָעוּת חוֹזֵר ע"ש וּבָרֹאשׁוֹנוֹת סי' ס"ח בֵּיאֵר דְּבָרָיו בְּיוֹתֵר וְכָתַב דְּהָא כְּלָל גָּדוֹל בְּיָדֵינוּ דְּבָרִים שֶׁבַּלֵּב אֵינָם דְּבָרִים וּדְבָרִים שֶׁבַּלֵּב הַמּוֹכִיחִים הָווּ דְּבָרִים לפ"ז בְּרֵישָׁא אִם לֹא פֵּירֵשׁ לָא מוֹכַח לָן וְהָווּ דְּבָרִים שֶׁבַּלֵּב וּבְסֵיפָא מִילֵּי דְּמוֹכְחִי וּבְרִירֵי לְכָל שֶׁאֵין לְךָ אָדָם שֶׁמַּדִּיר אֶת אָבִיו] וְהֶאֱרִיךְ שָׁם בְּפִלְפּוּלוֹ וּלְבַסּוֹף הֶעֱלָה וְכָתַב וְנִרְאֶה לִי דְּהָא דְּנָקִיט בְּמַתְנִיתִין שֶׁהִכְּתָה אֶת בְּנִי וְשָׁגְנְבָה אֶת כִּיסִי.

ה"ה שֶׁאִם לֹא פֵּירֵשׁ הַטַּעַם. אֶלָּא שֶׁיָּדוּעַ לָנוּ שֶׁאָמְרוּ לוֹ שֶׁגָּנְבָה אֶת כִּיסוֹ ועי"ז הי' קְטָטָה בֵּינֵיהֶם וְעַכְשָׁיו שֶׁנּוֹדַע לוֹ שֶׁלֹּא גְּנָבָה כו' הֲרֵי זֶה יָדוּעַ לָנוּ שֶׁמֻּטְעֶה הי' בְּכָךְ אֶלָּא רְבוּתָא קָא מַשְׁמַע לַן אפי' אֵין זֶה יָדוּעַ לָנוּ כְּלָל אֶלָּא מִשִּׁיחָתוֹ אָנוּ לְמֵדִים מִמַּה שֶׁאָמַר שֶׁגָּנְבָה אֶת כִּיסוֹ וְאָפְשָׁר דְּלָאו הָכִי הוּא אֶלָּא שֶׁרוֹצֶה לְהַדִּירָהּ וּבָא עלי' בַּעֲלִילָה וְהַשְׁתָּא מִיהָדָר קָא הָדַר בי' קמ"ל דְּהוֹאִיל וְהוּא אָמַר כֵּן בְּשָׁעָה שֶׁנִּדַּר אוֹ בְּתוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר.

הַדָּבָר מוֹכִיחַ מֵהַהִיא שַׁעְתָּא מִפְּיו אע"פ שֶׁאֵין יָדוּעַ לָנוּ וא"צ הַתָּרַת חָכָם כו' וְנִרְאֶה דְּמַה שֶׁהִזְכִּיר הָרָ"ן ז"ל טָעוּת בְּעִיקַּר הַנֶּדֶר לֹא שֶׁהֻזְקְשָׁה לוֹ רֵישָׁא לְסֵיפָא דְּלָזֶה שַׁפִּיר הָוֵי מָצֵי לְשַׁנּוֹיֵי דִּבְסֵיפָא בָּרוּר לָנוּ הַדָּבָר אע"פ שֶׁלֹּא פֵּירֵשׁ הַטַּעַם וּבְרֵישָׁא לֹא הָיְינוּ יוֹדְעִים הַטַּעַם אִם לֹא שֶׁהוּא פֵּירֵשׁ בְּעַצְמוֹ בִּלְשׁוֹנוֹ אוֹ בְּתוֹךְ כ"ד לְנִדְרוֹ רַק שֶׁהָרָ"ן טַעְמָא דְּמִילְתָא קָאָמַר

אַהָא דא"צ הַתָּרַת חָכָם דמ"ש מֵהָא דְּפוֹתְחִין בְּשַׁבָּתוֹת וי"ט דְּמַיְיתֵי בגמ' דְּצָרִיךְ שְׁאֵלַת חָכָם.

לְכָךְ פֵּירֵשׁ דְּהָתָם לֹא נָעֲלָם מִמֶּנּוּ שֶׁהָיוּ בְּכְלַל שַׁבָּתוֹת ויו"ט שְׁמִי שֶׁאָסַר עַל עַצְמוֹ בָּשָׂר וְיַיִן שָׁנָה אַחַת יוֹדֵעַ הוּא שֶׁיַּעַבְרוּ עָלָיו שַׁבָּתוֹת ויו"ט אֶלָּא שֶׁאִלּוּ הי' יוֹדֵעַ שֶׁאָסוּר לְהִתְעַנּוֹת בָּהֶן לֹא הי' נוֹדֵר כְּגוֹן זֶה פּוֹתְחִין לוֹ אִלּוּ הַוַּיִת יוֹדֵעַ כו' ומ"ש מש"ה בְּקוֹנָם אִשְׁתִּי נֶהֱנֵית לִי בָּעֵינַן שֶׁיֹּאמַר בְּפֵירוּשׁ שֶׁגָּנְבָה הוּא כְּדֵי שֶׁיְּהֵא בָּרוּר אֵצֶל הַשּׁוֹמְעִים שֶׁהוּא טָעוּת בְּעִיקַּר הַנֶּדֶר שאל"כ מְנָא יָדְעִינַן שֶׁאֲפִי' אִם הוּא יֹאמַר שֶׁכָּךְ הי' בְּדַעְתּוֹ אַכַּתִּי כֵּינָן שֶׁלְּהַדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ נִתְכַּוֵּון וְהַדָּבָר הַזֶּה [אֵינוֹ בָּרוּר] אֵצֶל הַשּׁוֹמְעִים כְּמוֹ בְּאָבִיו וְאִמּוֹ הֲרֵי הִדִּירָהּ וּלְשׁוּם סִיבָּה נַעֲשָׂה אֶלָּא שֶׁלֹּא יְדַעְנוּם ואע"פ שֶׁהוּא אוֹמֵר אַחַ"כ הוֹאִיל וְלֹא הָיְתָה גְּלוּיָ' אֵלֵינוּ בְּשָׁעָה שֶׁנָּדַר צָרִיךְ הַתָּרַת חָכָם.

אֲבָל אִם הָיְתָה יָדוּעַ לָנוּ שֶׁהַקְּטָטָה הָיְתָה לְפִי שהי' סָבוּר שֶׁגָּנְבָה אֶת כִּיסוֹ טָעוּת בְּעִיקַּר הַנֶּדֶר מִיקְּרֵי וא"צ הַתָּרַת חָכָם עכ"ל הַטָּהוֹר וע' בְּמַחֲנֵה אֶפְרַיִם הל' נְדָרִים סי' וָא"ו שכ' שֶׁהָרַשְׁבָּ"א בִּתְשׁוּבָה הֵבִיאָה הב"י בסי' רכ"ח כָּתַב נִרְאִין הַדְּבָרִים שֶׁכָּל שֶׁנָּדַר סְתָם וְאַחַ"כ אָמַר אַדַּעְתָּא דְהָכִי נָדַרְתִּי נֶאֱמָן יעויי"ש ומַתְנִיתִין דְּהִכְּתָה אֶת בְּנֵי דְּאִיצְטְרִיךְ לְפָרוּשֵׁי אַיְירֵי בִּסְתָם דְּלָא טָעֵין מִידִי ואעפ"כ כָּל שֶׁאָמַר שֶׁהִכְּתָה אֶת בָּנַי הָוֵי כְּאִלּוּ פֵּירֵשׁ מֵעִיקָּרָא וְאָמַר אִם הִכְּתָה אֶת בְּנֵי דַּהֲוָה ס"ד לוֹמַר דְּלָשׁוֹן זֶה אֵינוֹ תְּנַאי וְאֶפְשָׁר דְּדְבָרִים אֲחֵרִים הָיוּ ג"כ בֵּינוֹ לְבֵינָהּ וּפֵירֵשׁ אֶחָד מֵהֶן קמ"ל דְּלָשׁוֹן זֶה הָוֵי כְּאִלּוּ הִתְנָה אֲבָל מִדִּבְרֵי הָרָ"ן לֹא מַשְׁמַע הָכִי כו' יעויי"ש הֵיטֵב: בר"נ ד"ה פּוֹתְחִין בְּשַׁבָּתוֹת ויו"ט כו' וה"ט מִשּׁוּם דְּבְמַתְנִיתִין אִיכָּא טָעוּת בְּעִיקַּר הַנֶּדֶר כו' וְאוּלַי בְּמַתְנִיתִין דְּפוֹתְחִין ל"ל הָכִי דָּמֵי שֶׁאָסַר ע"ע בָּשָׂר וְיַיִן שָׁנָה אַחַת יוֹדֵעַ הוּא שֶׁיַּעַבְרוּ עָלָיו שַׁבָּתוֹת ויו"ט כו' אֶלָּא שֶׁפּוֹתְחִין לוֹ בְּכִבּוּד שַׁבָּתוֹת ויו"ט שְׁאִלּוּ הי' יוֹדֵעַ שֶׁאָסוּר לְהִתְעַנּוֹת בָּהֶן לֹא הי' נוֹדֵר כו' נִרְאֶה שֶׁצָּרִיךְ לְהַגִּי' בְּמָקוֹם לְהִתְעַנּוֹת שצ"ל לְהִצְטַעֵר כו' וְכֵן הוּא בְּהָרָ"ן לְקַמָּן (דַּף ס"ו.

) וע' בט"ז יו"ד סי' רכ"ט ס"ק ב' שֶׁהַטּוּר כָּתַב לְהִתְעַנּוֹת ופי' הב"י דְּהַטּוּר ס"ל דְּבְשַׁבָּת ויו"ט אֶפְשָׁר בְּלֹא בָּשָׂר לְהִתְעַנֵּג עַצְמוֹ אֲבָל לְהָרֹא"ש הָוֵי הַדִּין כֵּן גַּם מִנּוֹדֵר מִבָּשָׂר לְחוּד והט"ז הִשִּׂיג עָלָיו דְּאֵיךְ יַעֲלֶה עַל הַדַּעַת לוֹמַר דְּנוֹדֵר מִבָּשָׂר לְחוּד לֹא יִהְיֶה בִּיטוּל עוֹנֶג.

וְהַטּוּר חָדָא מִינַּיְיהוּ נָקִיט ע"ש וְהִנֵּה הָרַמְבַּ"ם בפ"ג מהל' שְׁבוּעוֹת הֲלָכָה ג' כָּתַב דִּשְׁבוּעָה שֶׁל שְׁגָגוֹת הָוֵי ג"כ אִם נִשְׁבַּע שֶׁלֹּא יִלְבַּשׁ תְּפִלִּין וְלֹא יָדַע שֶׁהַתְּפִלִּין הוּא מִצְוָה ובפ"ד מהל' נְדָרִים כָּתַב דִּשְׁבוּעוֹת שְׁגָגוֹת א"צ הַתָּרָה עַל כֵּן כָּתַב הָרַב בַּעַל מַחֲנֵה אֶפְרַיִם סי' ג' דְּנִרְאֶה דְּהָרָ"ן דְּהָכָא חוֹלֵק עִם הָרַמְבַּ"ם זַ"ל.

וְהָרָ"ן לְשִׁיטָתֵי' אָזֵיל שֶׁפֵּירֵשׁ דְּלָא הָוֵי נִדְרֵי שְׁגָגוֹת שֶׁלֹּא יהי' צָרִיךְ הַתָּרָה כְּלָל אֶלָּא דַּוְקָא הֵיכִי שֶׁהוּא מֻוְטָעֶה בְּעִיקַּר הַנֶּדֶר כְּגוֹן שהי' סָבוּר לְהַדִּיר לָזֶה וְנִמְצָא שֶׁהוּא אַחֵר אֲבָל הֵיכִי דְּבְעִיקַּר הַנֶּדֶר לָא הָוֵי טוֹעֶה אֶלָּא שהי' סָבוּר בְּלִבּוֹ כָּךְ וְכָךְ הָוֵי דְּבָרִים שֶׁבַּלֵּב ומש"ה כָּתַב בַּמִּשְׁנֶה דְּגָנְבָה אֶת כִּיסִי דְּצָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר בְּהֶדְיָא בִּשְׁעַת נִדְרוֹ שֶׁגָּנְבָה אֶת כִּיסוֹ הָא לֹא"ה צָרִיךְ הַתָּרָה עכ"ל עיי"ש וְלִכְאוֹרָה ק"ל דְּלִדְבָרָיו דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם בְּעַצְמוֹ יִהְיוּ סוֹתְרִים דְּאִם נֹאמַר דְּסָבְרַת הָרַמְבַּ"ם בְּהַךְ דִּינָא שֶׁנִּשְׁבַּע שֶׁלֹּא יִלְבַּשׁ תְּפִלִּין וְהוּא אוֹמֵר שֶׁלֹּא יָדַע שֶׁהַתְּפִלִּין הֵם מִצְוָה מִקְּרֵי נִדְרֵי שְׁגָגוֹת וְהַיְינוּ כמ"ד אוֹמֵר מֻוְתָּר אָנוּס הוּא וְגַם בכה"ג א"צ הַתָּרַת חָכָם כמ"ש הָרַמְבַּ"ם בפ"ד מהל' נְדָרִים דִּשְׁבוּעַת שְׁגָגוֹת א"צ הַתָּרָה וא"כ

מַדּוּעַ כָּתַב הָרַמְבַּ"ם בפ' שִׁשִּׁי מהל' שְׁבוּעוֹת דְּאִם נִשְׁבַּע שֶׁלֹּא יֹאכַל בָּשָׂר וְשָׁלֹא יִשְׁתֶּה יַיִן שְׁלֹשִׁים יוֹם.

אִם אוֹמְרִים לוֹ זֶה שֶׁנִּשְׁבַּעְתָּ שֶׁלֹּא תֹּאכַל בָּשָׂר וְשָׁלֹא תִּשְׁתֶּה יַיִן שְׁלֹשִׁים יוֹם הֲרֵי אַתָּה פּוֹגֵעַ בָּרֹגֶל וּמְבַטֵּל שִׁמְחַת יו"ט וְעוֹנֶג שַׁבָּת אִם אָמַר אִלּוּ הָיִיתִי יוֹדֵעַ זֶה לֹא הָיִיתִי נִשְׁבָּע מַתִּירִין לוֹ עכ"ל אַלְמָא דְּצָרִיךְ עכ"פ הַתָּרָה וְלָא אָמְרִינַן דְּהָאוֹמֵר שֶׁלֹּא הָיִיתִי יוֹדֵעַ שֶׁאָסוּר לְבַטֵּל מִצְוַת עוֹנֶג בְּשַׁבָּת ויו"ט הָוֵי כְּאוֹמֵר שֶׁלֹּא הָיִיתִי יוֹדֵעַ שֶׁהַתְּפִילִּין הֵם מִצְוָה שא"צ הַתָּרָה כְּלָל וְצָרִיךְ לוֹמַר דְּשָׁאנֵי הָתָם דְּאוֹמֵר שהי' יוֹדֵעַ שֶׁמִּצְוָה לְעַנֵּג בְּשַׁבָּת ויו"ט.

רַק בְּעֵת נִדְרוֹ שֶׁנָּדַר שֶׁלֹּא יֹאכַל בָּשָׂר וְיִשְׁתֶּה יַיִן שְׁלֹשִׁים יוֹם לֹא שָׂם אֶל לִבּוֹ שֶׁבִּזְמַן שְׁלֹשִׁים יהי' בְּתוֹךְ הַזְּמַן שַׁבָּתוֹת אוֹ יו"ט. דבכה"ג בְּוַדַּאי לָא הָוֵי מֻוְטָעֶה בְּעִיקַּר הַנֶּדֶר דְּהָא נָדַר בְּפֵירוּשׁ בְּפִיו שְׁלֹשִׁים יוֹם.

וְגַם לֹא הי' שָׂכוּחַ מֵאִתּוֹ שֶׁיֵּשׁ מִצְוַת עוֹנֶג בְּשַׁבָּת וְאָסוּר לְהִתְעַנּוֹת בּוֹ אוֹ לְהַצְטַעֵר רַק שֶׁלֹּא שָׂם עַל לֵב לִזְכּוֹר זֶה וְכֵן הוּא הַלָּשׁוֹן בְּפֵירוּשׁ הָרֹא"ש בְּכָאן שֶׁלֹּא שָׂם אֶל לִבּוֹ וְלֹא נִזְכַּר אֲבָל אִם הָיָה אוֹמֵר שֶׁלֹּא הי' יוֹדֵעַ כְּלָל מִמִּצְוַת עוֹנֶג בְּשַׁבָּת.

אה"נ דל"צ הַתָּרַת חָכָם וְדָמֵי לְמִי שֶׁנִּשְׁבַּע שֶׁלֹּא יִלְבַּשׁ תְּפִילִּין וְאוֹמֵר אַחַ"כ שֶׁלֹּא הי' יוֹדֵעַ שֶׁיֵּשׁ מִצְוָה בִּלְבִישַׁת תְּפִילִּין דְּסוֹבֵר הָרַמְבַּ"ם דְּהָוֵי נִדְרֵי שְׁגָגוֹת וְאֵין צָרִיךְ כְּלָל שְׁאֵלָה לְחָכָם לְהַתִּירוֹ: דַּף כו בְּאוֹקִימְתָּא דְּרַבָּה וְרָבָא מוּקֵי לָהּ בְּמַעֲמִיד וְכָתַב הָרֹא"ש בִּפְסָקָיו וְז"ל וצ"ע לְרַבָּה אָדָם שֶׁנָּדַר מִשְּׁנֵי דְּבָרִים בָּשָׂר וְיַיִן ש"לא ה"יו לְ"פָנָיו וְהִזְכִּיר שְׁנֵיהֶם בֵּין בִּשְׁעַת הַנֶּדֶר בֵּיִן כְּשֶׁבָּא לִפְנֵי הֶחָכָם וּמָצָא חֲרָטָה עַל אֶחָד מֵהֶם מִי אָמְרִינַן הָכָא מוֹדֶה [רַבָּה] דְּהֶוְתֵר כֻּלּוֹ כֵּיוָן דל"ש כָּאן הֶחְלָפָה דְּדַוְקָא מִידֵּי דְּשַׁיָּיךְ כֻּלְּכֶם וְגַם זֶה וְזֶה בְּהָא קָאָמַר רַבָּה דְּבָעֵיָא הַחְלָפָה אוֹ דִלְמָא לָא אָמְרִינַן הֶוְתֵר כֻּלּוֹ אֶלָּא הֵיכִי שֶׁמַּחֲלִיף וְאֵין חִילּוּק עכ"ל.

וְהַקָּרְבָּן נְתַנְאֵל שָׁם ס"ק כ"ח תָּמַהּ עַל רַבֵּינוּ יְרֻחָם והב"י בסי' רכ"ט שֶׁהֶעְתִּיקוּ דִּבְרֵי הָרֹא"ש כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב לְפָנֵינוּ וְאֵיךְ הֶעְתִּיקוּ טָעוּת גָּדוֹל כָּזֶה. חֲדָא דְּלָמָּה כָּתַב רַבֵּינוּ דַּוְקָא כְּשֶׁלֹּא הָיוּ לְפָנָיו הָלֹא אפי' כְּשֶׁהָיוּ מֻנָּחִים לְפָנָיו הי' מָקוֹם לִשְׁאֵלָתוֹ וְעוֹד כו' עַל כֵּן הִגִּיהַּ שצ"ל "שֶׁהָיוּ לְפָנָיו" וְלֹא נָדַר אֶלָּא מִבָּשָׂר וְיַיִן שֶׁהָיוּ לְפָנָיו ובס"ק כ"ט פי' ג"כ דְּעִיקַּר סְפֵיקַת הָרֹא"ש אִם דָּבָר שֶׁהֶוְתֵר בַּחֲרָטָה וְאֵין בּוֹ הַחְלָפָה אִם אָמְרִינַן בָּזֶה נָדַר שֶׁהֶוְתֵר מִקְצָתוֹ הֶוְתֵר כֻּלּוֹ כו' עיי"ש אָמְנָם לֹא הי' לְפָנָיו בְּעֵת כּוֹתְבוֹ זֹאת ס' הָרַב מהרי"ט כִּי הַמְעַיֵּן במהרי"ט בָּרֹאשׁוֹנוֹת סי' ס"ח יִרְאֶה לְהֵדְיָא שֶׁהַנָּוסְחָא שֶׁהֶעְתִּיקוּ רַבֵּינוּ יְרֻחָם והב"י הִיא הַנָּוסְחָא הַנְּכוֹנָה שֶׁבְּתוֹךְ דְּבָרָיו שֶׁהֵבִיא שָׁם דִּבְרֵי הָרֹא"ש הַנִּזְכָּרִים.

כָּתַב וְזֶה לְשׁוֹנוֹ וּמִשִּׁיחָתוֹ שֶׁל הָרַב (הוּא הָרֹא"ש) שֶׁאָמַר בָּשָׂר וְיַיִן "שֶׁלֹּא הָיוּ לְפָנָיו" אַתָּה לָמֵד שֶׁאִלּוּ הָיוּ לְפָנָיו וְהִזְכִּיר שְׁנֵיהֶם כִּשְׁנֵי נְדָרִים דָּמוּ דְּוֻמְיָא דִּשְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אָשְׁתֶּה יַיִן וְשֶׁמֶן וּדְבַשׁ דְּמוֹקְמִי לָהּ בְּמֻנָּחִים לְפָנָיו ע' שְׁבוּעוֹת כ"ג ב'] אַלְמָא דְּמוֹדֶה ר"ש בְּזוֹ דְּלֹאוֹרוּיי' שְׁבוּעָה עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד קָא אָתֵי וּמַה דְּאָמְרִינַן לְקַמָּן (דַּף פ"ז:) דלר"ש לָא הָוֵי שְׁנֵי נְדָרִים אא"כ אָמְרָה קוֹנָם תְּאֵינָה שֶׁאֲנִי טוֹעֶמֶת וַעֲנָבִים שֶׁאֲנִי טוֹעֶמֶת.

דְּאָמְרָה שְׁנֵי פְּעָמִים שֶׁאֲנִי טוֹעֶמֶת אֲבָל אִם אָמְרָה קוֹנָם תְּאַנָהנַעֲנָבָה שֶׁאֲנִי טוֹעֶמֶת פ"א לָא הָוֵי כ"א נֶדֶר אֶחָד הַיְינוּ דַוְקָא בְּשֶׁאֵין מֻוָּנָחִים לְפָנָיו דְּאָז אֵין הַפֵּרָט מְיֻוָּתָר דִּלְמַעוטֵי שְׁאָר פֵּירוֹת קָאָתֵי אֲבָל בְּמֻוָּנָחִים לְפָנָיו כְּגוֹן תְּאֵנָה וַעֲנָבָה דהי' דַּי לוֹ לוֹמַר קוֹנָם שֶׁלֹּא אוֹכַל אוֹתָם וּפָרַט לְכָל א' אפי' ר"ש מוֹדֶה דְּהָוֵי כִּשְׁנֵי נְדָרִים וְכִדְאָמְרִינַן בְּמַכּוֹת פ' אֵלּוּ הֵן הַלּוֹקִין (דַּף י"ח.

) דְּכָל כְּלָל וְאַחַ"כ פְּרָט לְאוֹרוֹיֵי לָאו קָא אָתֵי דְּאָמְרִינַן שָׁם לִכְתּוֹב רַחֲמָנָא לֹא תוּכַל לְאָוְכָלָם מִיהָדָּר מִיפָּרֵשׁ בְּהוּ רַחֲמָנָא ל"ל אֶלָּא לְיַחוֹדֵי לְהוּ לָאוְוֵי לְכָל חַד וְחַד יעויי"ש במהרי"ט שֶׁהָאֱרִיךְ הַרְבֵּה שָׁם בְּפִלְפּוּלוֹ הֶעָצוּם וְהִנֵּה הָרוֹאֶה יִרְאֶה שֶׁהַנֻּסְחָא שֶׁהָעְתִּיקוּ רַבֵּינוּ יְרֻחָם והב"י יְשָׁרָה וּנְכוֹנָה הִיא וְרָאִיתִי אַחַ"כ ג"כ שֶׁכְּבָר הֵעִיר ע"ז הַגָּאוֹן מִלְּבוֹב בְּסִפְרוֹ יְדוֹת נְדָרִים בסי' רל"ב ס"ק י"ב.

וע' בְּמַחֲנֵה אֶפְרַיִם הל' שְׁבוּעוֹת סִימָן ט' הֵבִיא ג"כ דִּבְרֵי מהרי"ט הַנַּ"ל אֶלָּא שֶׁלְּדַעְתּוֹ הָא דְּנָקְיט הָרֹאשׁ"ש שֶׁלֹּא הָיוּ לְפָנָיו מִשּׁוּם דְּאָז לֹא שַׁיָּיךְ הַחֲלָפָה אֲבָל אִם הָיוּ מֻוָּנָחִים לְפָנָיו אָז שַׁיָּיךְ הַחֲלָפָה גַּם בִּשְׁנֵי מִינִים דְּהַיְינוּ שֶׁהָיוּ מֻוָּנָחִים לְפָנָיו בָּשָׂר וְיַיִן שֶׁאִם נִשְׁבַּע וְאָמַר שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֶהֱנֶה מִמַּה שֶׁלִּפְנֵי וּמָצָא פָּתַח לְאֶחָד מֵהֶם.

וּמַחֲלִיף דְּבָרָיו שֶׁאוֹמֵר אִלּוּ הָיִיתִי יוֹדֵעַ שֶׁמַּה שֶׁמֻּוָּנָח לִפְנֵי הוּא ג"כ לַמָּשָׁל יַיִן לֹא הָיִיתִי אוֹמֵר בְּכָלַל שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֶהֱנֶה מִמַּה שֶׁלִּפְנֵי אֶלָּא הָיִיתִי אוֹמֵר שֶׁלֹּא אֶהֱנֶה מִבְּשַׂר שֶׁלִּפְנֵי וְשַׁיָּיךְ שַׁפִּיר הַחֲלָפָה וּלְהָכִי צְיֵיר הָרֹאשׁ"ש בְּסָפֵק שֶׁנִּסְתַּפֵּק בְּאוֹפֶן שֶׁלֹּא הָיוּ מֻוָּנָחִים לְפָנָיו דְּאָז ל"ש הַחֲלָפָה ויעויי"ש כַּמָּה הֶעָרוֹת טוֹבִים וִישָׁרִים לְמוֹצָאֵי דַּעַת: ע"ב בָּרָ"ן ד"ה יֵשׁ נֶדֶר שֶׁמְּקֻצָּתוֹ מֻוָּתָר וּמְקֻצָּתוֹ אָסוּר.

נ"ל דְּמִקְצָתוֹ מֻוָּתָר בְּלֹא שְׁאֵלָה קָאָמַר כֵּינָן שֶׁיֵּשׁ טָעוּת בְּעִיקַּר הַנֶּדֶר שֶׁלֹּא נִתְכַּוְּנוּ לִבְנוֹת שׁוּחַ מֵעוֹלָם כו' עכ"ל: וּלְעִיל גַּבֵּי בָּצָל שֶׁאֲנִי טוֹעֵם שֶׁהַבָּצָל רַע לַלֵּב כו' לֹא פֵּירֵשׁ הָרָ"ן דְּמֻוָּתָר בְּלִי שְׁאֵלָה והי' נִרְאֶה לִכְאוֹרָה שֶׁבַּמְּכַוְּנוֹן כָּתַב דַּוְקָא כָּאן גַּבֵּי בְּנוֹת שׁוּחַ וּלְטַעְמֵי' אָזַיל שֶׁמְּחַלֵּק בְּמַתְנִיתִין בֵּין הֵיכִי דַּהֲוָה מֻוָּטְעֶה בְּעִיקַּר הַנֶּדֶר כְּגוֹן בְּרָאָה אוֹתָן אוֹכְלִים תְּאֵנִים וְהָיוּ אָבִיו וְאָחִיו עִמָּהֶם שֶׁלֹּא נִתְכַּוְּנוּן לְאָבִיו מֵעוֹלָם שֶׁלֹּא הי' יוֹדֵעַ שֶׁהוּא שָׁם שָׁם דַּוְקָא מֻוָּתָר בְּלִי שְׁאֵלָה אֲבָל בְּקוֹנָם אִשְׁתִּי נֶהֱנֵית לִי בָּעֵינַן שֶׁיְּפָרֵשׁ שְׁגָּנְבָה אֶת כִּיסִי כו' דְּאִי לֹא אע"פ שֶׁיִּהְיֶ' דַּעְתּוֹ בִּשְׁבִיל כָּךְ כֵּינָן שֶׁלְּהַדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ נִתְכַּוְּנוּן לֵיכָּא טָעוּת בְּעִיקַּר הַנֶּדֶר.

כֵּן יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין הַהִ דְּבָצָל שֶׁאֲנִי טוֹעֵם לְהַהִ דְּנָדַר מִן הַכַּלְכָּלָה וְהָיוּ בָהּ בְּנוֹת שׁוּחַ דְּגַבֵּי כַּלְכָּלָה לֹא יָדַע כְּלָל שֶׁיֵּשׁ בָּהּ בְּנוֹת שׁוּחַ וְהָוֵי מֻוָּטְעֶה בְּעִיקַּר הַנֶּדֶר וּלְהָכִי א"צ שְׁאֵלָה אֲבָל גַּבֵּי בָּצָל שֶׁאֲנִי טוֹעֵם אִלּוּ לֹא פֵּירֵשׁ שֶׁהַבָּצָל רַע לַלֵּב לְשׁוֹן הַנֶּדֶר שָׁלוֹ בַּמַּשְׁמָע כָּל הַבְּצָלִים אפי' כֻּרְפָּרִי וְאוּלַי הוּא חוֹשֵׁב שֶׁגַּם הַכֻּרְפָּרִי רַע לַלֵּב וְכֵן מַשְׁמַע מֵהַלָּשׁוֹן שֶׁאָמְרוּ לוֹ וַהֲלֹא הַכֻּרְפָּרִי יָפֶה לַלֵּב דְּהַשּׁוֹמְעִים אֶת לְשׁוֹן נִדְרוֹ בָּצָל שֶׁאֲנִי טוֹעֵם שֶׁכַּוָּנָתוֹ עַל כָּל הַבְּצָלִים וְאַף שֶׁפּוֹרֵט בִּלְשׁוֹנוֹ שֶׁהַבָּצָל רַע לַלֵּב אוּלַי הוּא אֵינוֹ יוֹדֵעַ שֶׁיֵּשׁ בָּצָל שֶׁיָּפֶה לַלֵּב וא"כ כֵּינָן שֶׁאֵינוֹ מֻוָּטְעֶה בְּעִיקַּר הַנֶּדֶר הָא דְּאָמְרִינַן הֲוֹתַר בַּכֻּרְפָּרִי וְלֹא בַּכֻּרְפָּרִי לְבַד כו' מֻוָּתָר ע"י שְׁאֵלָה קָאָמַר כֵּן הי' נִרְאֶה לִכְאוֹרָה אֲבָל עַיֵּין בָּרָ"ן לְקַמָּן (דַּף סו.

) בְּמִשְׁנָה שָׁם שָׁהָרָ"ן גּוֹפֵי' מְפָרֵשׁ שָׁם בד"ה קוֹנָם יַיִן כו' הַוּתֵּר בַּמְיֻוָּשָׁן בְּלֹא פֶּתַח כְּלָל וְכֵן נָמֵי הַוּתַּר בַּכֻּפְרֵי בְּלֹא פֶּתַח כֵּיוָן דְּלֹא נִתְכַּוְּנוּ מֵעוֹלָם בַּמְיֻוָּשָׁן וּבְכֻפְרֵי יעויי"ש. וּמַעֲתָּה מֻכְרָחִים אָנוּ לוֹמַר דְּהָרָ"ן בְּכָאן שֶׁהֶעֱמִיד דְּבָרָיו עַל הָא דִּבְנוֹת שׁוּחַ שֶׁלָּאו בְּדַוְקָא נָקִיט רַק כָּאן אֶלָּא שֶׁגַּם בְּהָא דִּלְעֵיל גַּבֵּי יַיִן מְיֻוָּשָׁן וּבָצָל כֻּפְרֵי ג"כ הַדִּין שֶׁמֻּוָּתָּר בְּלֹא שְׁאֵלָה מִשּׁוּם דְּהָוֵי ג"כ מֻטְעֶה בְּעִיקַּר הַנֶּדֶר שֶׁלֹּא נִתְכַּוְּנוּ מֵעוֹלָם לִמְיֻוָּשָׁן וּלְכֻפְרֵי וּמָצָאנוּ במהרי"ט בָּרֹאשׁוֹנוֹת סי' ס"ח שֶׁעָמַד עַל דִּבְרֵי הָרָ"ן (שֶׁבְּדַף ס"ו) הַנָּ"ל דְּאִם נֶאֱמַר שֶׁהָוֵי מֻטְעֶה בְּעִיקַּר הַנֶּדֶר שֶׁלֹּא נִתְכַּוְּנוּ מֵעוֹלָם לִמְיֻוָּשָׁן אוֹ לַכֻּפְרֵי לָמָּה הֻזְקַרְךְּ לְפָרֵשׁ וְלוֹמַר שֶׁהַבָּצָל רַע לַלֵּב אפי' לֹא פֵּירֵשׁ כָּל שֶׁהוּא אוֹמֵר שֶׁמֵּעוֹלָם לֹא נִתְכַּוְּנוּ אֶלָּא לַבְּצָלִים שֶׁהֵם רָעִים לַלֵּב מֻתָּר דֶּרֶךְ אֲרָאָה אוֹתָן אוֹכְלִים תְּאֵנִים כו' וְכָתַב שֶׁצָּרִיךְ לוֹמַר דְּמִכָּל מָקוֹם כְּשֶׁנָּדַר מִכָּל הַבְּצָלִים נָדַר אַף מִן הַכֻּפְרֵי אֶלָּא שֶׁלֹּא הִ' יוֹדֵעַ שֶׁהַכֻּפְרֵי יָפֶה לַלֵּב וְכֵן בְּיַיִן אַף בַּמְיֻוָּשָׁן נָדַר כו' תֵּדַע דְּגַבֵּי כַּלְכָּלָה וְהָיוּ בָהּ בְּנוֹת שׁוּחַ כו' מֻתָּר בְּכֻלָּם אע"פ שֶׁלֹּא פֵּירֵשׁ מִשּׁוּם דְּהָתָם לֹא נִתְכַּוְּנוּ לִבְנוֹת שׁוּחַ מֵעוֹלָם שֶׁלֹּא הִ' יוֹדֵעַ שֶׁהָיוּ שָׁם בְּנוֹת שׁוּחַ שֶׁאִלּוּ יָדַע שֶׁהָיוּ שָׁם לֹא הִ' נוֹדֵר שֶׁכְּבָר הִ' יוֹדֵעַ שֶׁבְּנוֹת שׁוּחַ יָפוֹת הֵן וְכָתַב הוּא זַ"ל שֶׁלִּשּׁוֹן הָרָ"ן שָׁם צָרִיךְ לְתַקְּנוֹ שמ"ש שֶׁלֹּא נִתְכַּוְּנוּ לְמְיֻוָּשָׁן וּלְכֻפְרֵי דְּהָכִי קָאָמַר מֵאַחַר שֶׁפֵּירֵשׁ הַטַּעַם.

וַדַּאי דְּמֵעוֹלָם לֹא נִתְכַּוְּנוּ לְאֵלּוּ כְּלוֹמַר שֶׁאִלּוּ יָדַע שֶׁהַכֻּפְרֵי יָפֶה לַלֵּב לֹא הִ' נוֹדֵר: ד' כז בְּהַמְפָרֵשׁ ד"ה וְחָלָה הוּא הַמַּדִּיר עכ"ל לְכְאוֹרָה נִרְאֶה שצ"ל הַמֻּוָּדָר דְּאִי הַמְזֻוָּמָן שֶׁהוּא הַמֻּוָּדָר הִ' בָּרִיא וְהַמַּדִּיר שֶׁהוּא הַמְזַמֵּן הִ' חוֹלֶה מָצִי הַמְזֻוָּמָן לוֹמַר אֲנָא הָא קָאֵימְנָא וּמְצִידֵי לֹא נְמַנַע הַהֲלִיכָה אֵלֶיךְ לִסְעוֹד וּפְשִׁיטָא דְּאֵינוֹ נֶאֱסָר עָלָיו נִכְסֵי הַמַּדִּיר ובס' יַד שָׁאוּל לְהַגָּאוֹן רי"ש מִלְּבוֹב כָּתַב דפי' הַמְפָרֵשׁ הוּא לְפִי מַאי דְּדָחֵי לְעֵיל (דַּף כ"ד.

) הַפְּשִׁיטוּת מִהָּאִיבְּעֵי' דְּבָעֵי אִי פְּלִיגִי רַבָּנָן עַל ראב"י אוֹ לָא וּמוּקִי לָהּ דְּזִמְּינָא אַדַּרְבָּ' לְמְזַמְּנָא ע"ש דִּלְפִי דִּיחוּי זֶה הַמְזֻוָּמָן הוּא הַמַּדִּיר יֵשׁ לְפָרֵשׁ וְחָלָה הַמַּדִּיר שֶׁהוּא הַמְזֻוָּמָן. אָמְנָם יוֹתֵר נָכוֹן שצ"ל הַמֻּוָּדָר ועמ"ש בפי' הָרֹא"שׁ בד"ה הֲרֵי אֵלּוּ נְדָרֵי אֱונָסִין בהר"נ בְּאֶמְצַע הַדִּבּוּר הַמַּתְחִיל וְכָתַב הָרַמְבַּ"ן כו' וּדְאָמַר הַוּתַּר מְקֻצָּתוֹ הַוּתַּר כֻּלּוֹ דַּוְקָא בְּשֶׁכְּלָלָם כֻּלָּם וְאָמַר כֻּלְּכֶם אוֹ שֶׁאָמַר לָזֶה וְלָזֶה בְּנָא"ו אֲבָל אִם אָמַר לָזֶה לָזֶה הַוּתַּר אֶחָד מֵהֶם הוּא מֻתָּר וְכֻלָּם אֲסוּרִים עכ"ל דִּבְרֵי הָרָ"ן שֶׁבְּכָאן סוֹתְרִים לְמַה שֶׁפָּסַק הוּא בְּעַצְמוֹ לְקַמָּן (דַּף ס"ו.

) בד"ה וּלְעִנְיַן הֲלָכָה כו' שֶׁפָּסַק שָׁם כר' שִׁמְעוֹן דס"ל עַד שֶׁיֹּאמַר שְׁבוּעָה לְכָל א' וא' אֲבָל לָזֶה לָזֶה כְּלָלָא הָוֵי ע"ש וע' לְקַמָּן (דַּף פ"ז:) אָמְרָה קוֹנָם שֶׁאֲנִי טוֹעֶמֶת כו' מַתְנִיתִין ר"ש הִיא וע"ש בְּרַ"ן וע' במהרי"ט בָּרֹאשׁוֹנוֹת סי' ס"ח שֶׁהֵעִיר ע"ז וְכָתַב שָׁם דְּבָרִים עַתִּיקִים, מִדְּבַשׁ וְנוֹפֶת מְתוּקִים: בפי' הָרֹא"שׁ ד"ה הֲרֵי אֵלּוּ נְדָרֵי אֱונָסִין כו' וְרַב הוּנָא סוֹבֵר וַדַּאי בְּנֶדֶר דְּבָעֵינַן פִּיו וְלִבּוֹ שָׁווִין לֹא הִ' בְּדַעְתּוֹ לִידּוֹר אִם יְעַכְּבֻנּוּ אוֹנֶס אֲבָל בְּמָמוֹן כו'.

וְהָא דְּלָא פֵּירֵשׁ כפי' הָרָ"ן ד"ה וכ"ת קָטָלָא שָׁאנֵי כו' דְּרַב הוּנָא לֹא חָשׁ לְפִרְכֵי' מִשּׁוּם דְּהָתָם לָא ה"ל לְמַדִּיר לְאַתְנוֹיֵי דְּמַאי אִיכְפַּת לֵי' כו' הַיְינוּ מִשּׁוּם שֶׁרָצָה הָרֹא"שׁ לְפָרֵשׁ גַּם לְפִי הָאוֹקִימְתָּא דִּלְעֵיל (כ"ד.

) דְּזִמְּינָא אַדַּרְבָּ' לְמְזַמְּנָא ופי' שָׁם הָרֹא"שׁ שֶׁאָמַר לוֹ הַדִּירַנִי מִנְּכָסֶיךָ אִם לֹא אוֹכַל אֶצְלְךָ וא"כ ה"ל לְאַתְנוֹיֵי דל"ש דְּמַאי אִיכְפַּת לֵי' דה"ל לְאַסּוּקֵי אַדַּעְתַּיְ' דְּיוּכַל לָבוֹא לִידֵי חִסָּרוֹן

אָמְנָם הָרָ"ן הָכָא מְפָרֵשׁ ג"כ שֶׁפִּיר דְּהָא אַלִּיבָּא דְּרַב הוּנָא קָיְימִינַן הַשְׁתָּא וְרַב הוּנָא הָא אָמַר לְעֵיל הֲלָכָה כראב"י ומוכח מִזֶּה דְּסָבַר דְּרַבָּנָן פְּלִיגִי עַל ראב"י אפי' בְּקַמָּיְיתָא.

ומַתְנִיתִין אָתְיָא כִּפְשָׁטָהּ שֶׁהַמְזַמֵּן אָסַר נְכָסָיו עַל הַמְזֻמָּן וא"כ שַׁיָּיךְ שַׁפִּיר דְּמַאי אִיכְפַּת לִי' לְאַתְנוֹיֵי ומש"ה לָא חָשׁ ר"ה לְשַׁנּוֹיֵי לְפִירְכֵי' וע' בס' קֶרֶן אוֹרָה שֶׁכָּתַב ג"כ קָרוֹב לָזֶה בְּמִקָּצַת הַדְּבָרִים: ע"ב בְּהַמְפָרֵשׁ ד"ה וְהוּא דְּלָא אָנִיס בְּאוֹנְסָא דְּמוֹכְחָא לְאִינִישׁ כִּי הַאי דְּלְעֵיל דְּפָסְקָא מַעְבָּרָא עכ"ל לְכְאוֹרָה תָּמוּהַּ דְּאוֹנֶס דְּפָסְקִי' מַעְבָּרָא הָוֵי אוֹנֶס דְּמַגַּלִי וּשְׁכִיחַ כִּדְאָמְרִינַן לְעֵיל מַעְבָּרָא מִיגַּלִּי אֵוֹנְסָא וְאוֹנֶס דְּשָׁכִיחַ ה"ל לְאַסּוּקֵי אַדַּעְתֵּי' וּלְאַתְנוֹיֵי וּמִדְּלָא אַתְנִי אֵינוֹ מְבַטֵּל מַה שֶּׁהִקָּנָה וְרַק אֵוֹנְסָא דְּשָׁכִיחַ וְלָא שְׁכִיחַ הוּא דְּמְבַטֵּל ומכ"ש אוֹנֶס דְּלָא שְׁכִיחַ כְּלָל וְהָרֹאֹ"שׁ בד"ה שָׁאנֵי מַעְבָּרָא דְּמִיגַּלִּי אֵוֹנְסָא פי' בֶּאֱמֶת דְּעִכְּבוֹ נָהָר דְּמַתְנִיתִין הַיְינוּ שֶׁגָּדוֹל הַנָּהָר מַהַפְשָׁרַת שְׁלָגִים וְאִי אֶפְשָׁר לַעֲבוֹר בּוֹ דְּלָא שְׁכִיחַ אֲבָל בְּאוֹנֶס דְּפָסְקִי' מַעְבָּרָא הָוֵי אוֹנֶס דְּשָׁכִיחַ: וְאוֹנֶס כָּזֶה ה"ל לְאַתְנוֹיֵי וְאֵינוֹ מְבַטֵּל הַקִּנְיָן וכ"כ הַשָּׁ"ךְ בְּיו"ד סי' רל"ב ובח"מ סי' נ"ה סק"א דְּדַוְקָא אוֹנֶס דְּשָׁכִיחַ ול"ש וכ"ש אוֹנֶס דְּלָא שְׁכִיחַ כְּלָל הָוֵי אוֹנֶס לְעִנְיַן נְדָרִים וּמָמוֹן אֲבָל אִי שְׁכִיחַ לָא הָוֵי אוֹנֶס דה"ל לְאַתְנוֹיֵי וְהִשִּׁיג שָׁם עַל תְּשׁוּבַת מהרש"ך שֶׁכָּתַב דְּבָרִים הַפָּכִים וע' בס' עֵצֵי לְבוֹנָה בְּיו"ד שָׁם מ"ש בְּשֵׁם ס' שִׁמְלַת בְּנִימִין לְחַלֵּק בֵּין נְדָרִים לְמָמוֹן דְּבִנְדָרִים יֵשׁ לוֹמַר דְּלָא הי' דַּעְתּוֹ אפי' אַאוֹנֶס דְּשָׁכִיחַ וְלָא הָוֵי פְּיו וְלִבּוֹ שָׁוִוין אֲבָל בְּמָמוֹן לָא אָזְלִינַן בָּתַר כַּוָּונַת הַלֵּב כְּלָל עיי"ש אֲבָל הַמְפָרֵשׁ דְּמַיְירֵי ג"כ בְּמָמוֹן א"א לְיַישְׁבוֹ כְּלָל אִם לֹא שֶׁנִּגְּי' בִּדְבָרָיו וְיָגַעְתִּי וּמָצָאתִי שבס' תִּפְאֶרֶת יַעֲקֹבעַל ח"מ בסי' כ"א הִגִּיהַּ בְּדִבְרֵי רַשְׁ"י שצ"ל בְּאֵוֹנְסָא ד"לֹא מוּכָח כִּי הַאי דְּלְעֵיל דְּפָסְקִי' מַעְבָּרָא.

וע' בְּשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת כָּאן כָּתוּב ג"כ בְּאֵוֹנְסָא דְּמוּכָח אֲבָל לֹא סַיְּים כִּי הַהִיא דְּלְעֵיל דְּפָסְקָא מַעְבָּרָא. וּדְבָרָיו יֵשׁ לְיַישֵׁב דְּכַוָּונָתוֹ דְּהָאוֹנֶס יהי' מוּכָח לְאִינָשֵׁי דהי' אָנוּס וְלֹא שַׁיְּיכִי' נָאֳמָן בְּעַצְמוֹ לוֹמַר אָנוּס הָיִיתִי וע"ש בס' ת"י הַנָּ"ל מ"ש בָּזֶה: בפי' הָרֹאֹ"שׁ ד"ה ר' יוֹסֵי אוֹמֵר יִתֵּן כו' בְּסוֹף הַדִּבּוּר וְהַאי פֵּירוּשָׁא נִיחָא טְפֵי דִּבְקָנְיָ אוֹתִיּוֹת בָּעֵינַן כְּתִיבָה וּמְסִירָה עכ"ל פי' וְכָאן לֹא שַׁיְּיךְ כְּתִיבָה וּמְסִירָה דְּהָא צָרִיךְ לְכְתּוֹב לוֹ קָנֵי לָךְ אִיהוּ וְכָל שֶׁעְּבוּדַיְ' דְּאִית בי' וְהָכָא הָא נִמְחַל שֶׁעְּבוּדוֹ כְּדֵי הַמָּעוֹת שֶׁנָּתַן לָכֵן הַאי פֵּירוּשָׁא שֶׁנָּתַן הַמָּעוֹת מַתָּנָה נִיחָא טְפֵי.

כֵּן פֵּירֵשׁ הַשָּׁ"ךְ שָׁם סק"ו דִּבְרֵי הָרֹאֹ"שׁ וּדְלֹא כסמ"ע שָׁם וע' בְּטַ"ז שָׁם וּבְסִי' מ"ח: בר"נ תְּחִלַּת הָעַמּוּד וְכֵינָן דְּמַחִילָה הוּא לֵית בי' אַסְמַכְתָּא דמי"ד זוכ"ה ב"ו חֲבֵרוֹ וְכֵן דַּעַת הָרַמְבַּ"ם זַ"ל כו' עכ"ל. מ"ש הָרָ"ן וְדַיְּיק בִּלְשׁוֹנוֹ דְּמִיָּד זוֹכֶה בּוֹ חֲבֵרוֹ יֵשׁ לוֹמַר שֶׁכֵּיָן בָּזֶה לְתָרֵץ קֻוּשְׁיַת המהרי"ט עַל הַךְ דִּינָא דְּהָרַמְבַּ"ם דְּבִמְחִילָה לֹא שַׁיְּיךְ אַסְמַכְתָּא שֶׁהִקְשָׁה מֵהָא דאי' בב"מ פ' הַמְקַבֵּל (דַּף ק"ט.

) הַאי שַׁתָּלָא דַּאֲמַר אִי מַפְסִידְנָא מִסְתַּלִיקְנָא בְּלִי שְׁבָחָא וְאָמְרִינַן שָׁם דְּאַסְמַכְתָּא הִיא יעוי"ש. וְהַמַּחֲנֶה אֶפְרַיִם סוֹף הל' מְכִירָה בְּדִינֵי אַסְמַכְתָּא תָּמַהּ עָלָיו דְּהָתָם לֹא מָסַר בְּיַד חֲבֵרוֹ כְּלוּם.

אֲבָל הֵיכִי שֶׁהוּא מוֹחֵל זֶה שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּיַד חֲבֵרוֹ לָא הָוֵי אַסְמַכְתָּא ע"ש וְהִנֵּה במהרי"ט גּוּפֵי' שָׁם כָּתַב וְז"ל וּמְנָא תֵּימְרָא דְּאַף בְּמְחִילָה וְסִילּוּק דְּלָאו הַקְנָאָה גְּמוּרָה הוּא שַׁיְּיךְ אַסְמַכְתָּא מִדְּאָמְרִינַן פ' הַמְקַבֵּל הַאי שַׁתָּלָא דְּאָמַר אִי מַפְסִידְנָא כו' דָּיֵיק וְאָמַר דְּלָאו הַקְנָאָה גְּמוּרָה

הוּא וְהַיְינוּ ע"פ מַה שֶּׁבֵּיאֵר מִקּוֹדֶם לָזֶה דְּהָא דְּאָמְרינַן דְּמֵעַכְשָׁיו מְסַלֵּק אַסְמַכְתָּא הַיְינוּ בְּשֶׁהִקְנָה לוֹ קַרְקַע אוֹ מִטַּלְטְלִין וא"ל קָנָה זֶה מֵעַכְשָׁיו דְּמֵהֵיא שַׁעְתָּא אִית לי' לְלוֹקַח הֲנָאָה מֵינָהּ דִּלְכִי מְקַיֵּים תְּנָאֵי' הֲרֵי הוּא שְׁלוֹ לְמַפְרֵעַ דְּלוֹקַח אוֹכֵל פֵּירוֹת כו' אֲבָל הֵיכִי דְּלָא יָהֵיב לי' מִידֵּי אֶלָּא מִשְׁתַּעְבֵּד לי' בְּחוֹב אפי' אָמַר לוֹ מֵעַכְשָׁיו כֵּיוָן שֶׁאֵין זוֹכֶה בּוֹ אֶלָּא בְּשָׁעַת קִיּוּמוֹ שֶׁל תְּנַאי אוֹ בִּיטּוּלוֹ וְאֵין כָּאן יְפוּי כֹּחַ בָּמָּה שֶׁהִקְנָהוּ מֵעַכְשָׁיו שֶׁהֲרֵי א"א לְקִנְיָן שֶׁיִּקְנֶה אִם לֹא מֵעַכְשָׁיו דְּאִלּוּ לְאַחַר זְמַן ה"ל כְּמִשּׁוּךְ פֵּרָה זוֹ וְלֹא תִּקְנֶה לְךָ אֶלָּא לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם דְּכָלְתָה מְשִׁיכָתוֹ וּמָה הוֹכָחָה יֵשׁ שֶׁגָּמַר לְהַקְנוֹתוֹ וְסַיֵּים אַחַ"כ וְכֵן בְּמְחִילָה וְסִילּוּק דְּ"לָאו הַקְנָאָה ג"מורה היא הַיְינוּ כְּעֵין הַהִיא דְּשַׁתְּלָא דפ' הַמְקַבֵּל לע"ע אֵין בְּיַד הבעה"ב מִשֶּׁל הַשַּׁתְּלָא כְּלוּם אֶלָּא דְּמַתָּנָה אִי מַפְסֵידְנָא מִפְּסֵילְקָנָא מֵהַהִיא שְׁבָחָא שֶׁעָתִיד לִהְיוֹת וְאֵינוֹ מוּכָח שֶׁבְּעַיִן יָפָה הִקְנָה כו' יעויי"ש שֶׁהָאֲרִיךְ לְבָאֵר בְּטוּב טַעַם וְזֶה שֶׁדַּיֵּיק הָרָ"ן בְּלִשּׁוֹנוֹ כָּאן דְּהֵיכִי שֶׁמָּסַר בְּיַד חֲבֵירוֹ דמי"ד זוכ"ה ב"ו בְּמְחִילָה כָּזוֹ לָא הָוֵי אַסְמַכְתָּא אֲבָל הֵיכִי דְּאֵינוֹ זוֹכֶה בּוֹ מִיָּד גַּם בְּמְחִילָה שַׁיָּיךְ אַסְמַכְתָּא וּלְהָכִי לק"מ מֵהַהִיא דְּשַׁתְּלָא הַנָּ"ל: ד' כח בַּמִּשְׁנָה.

כֵּיצַד אָמְרוּ לוֹ אֱמוֹר קוֹנָם אִשְׁתִּי נֶהֱנֵית לִי וְאָמַר קוֹנָם אִשְׁתִּי וּבָנַי נֶהֱנִין לִי כו' וב"ה אוֹמְרִים אֵלּוּ וָאֵלּוּ מֻתָּרִים מַשְׁמַע דְּטַעֲמָא דב"ה מִצַּד שֶׁהַהֶכְרֵחַ מֵבִיא לוֹ לְהוֹסִיף לִנְדּוֹר אַף בְּמַה שֶׁלֹּא בִּקֵּשׁ מִמֶּנּוּ.

בִּכְדֵי שֶׁיַּאֲמִין לוֹ. וכ"ז הוּא מֵחֲמַת אוֹנֶס וְלִכְאוֹרָה בלא"ה י"ל דְּמֻתָּר דְּהָא ב"ה ס"ל נֶדֶר שֶׁהֶחְתֵּר מִקְצָתוֹ הֶחְתֵּר כֻּלּוֹ ובס' קֶרֶן אוֹרָה כָּתַב דְּלֹא שַׁיָּיךְ הָכָא הֶחְתֵּר מִקְצָתוֹ כֵּיוָן דְּלֹא נִתְכַּוְּון לַנֶּדֶר כְּלָל דְּאָמַר בְּלִבּוֹ הַיּוֹם ולפע"ד י"ל דְּהָכָא דְּמַיְירֵי דְּמֻתָּר לְכַתְּחִלָּה לִנְדּוֹר וְלִישָׁבַע ל"ש לוֹמַר נֶדֶר שֶׁהֶחְתֵּר מִקְצָתוֹ הֶחְתֵּר כֻּלּוֹ דְּזֶה ל"ש רַק בְּדִיעֲבַד שֶׁלֹּא לֶאֱסוֹר הַפֵּירוֹת עֲלֵיהֶם.

וְגַם לפמ"ש הָרָ"ן לְעֵיל דְּנֶדֶר שֶׁהֶחְתֵּר מִקְצָתוֹ ל"ש אֶלָּא בְּהַתָּרַת חָכָם וע"פ פָּתַח נִיחָא ג"כ וְאִפְשָׁר דְּהָכָא שַׁיָּיךְ ג"כ שֶׁהַנֶּדֶר מֵעִיקָּרוֹ אֵינוֹ נֶדֶר: תוס' ד"ה ב"ה אוֹמְרִים יֵשׁ שְׁאֵלָה בַּשְּׁבוּעָה פֵּירוּשׁ נִזְקָקִין לְהַתִּיר לוֹ וְלָמָּ"ד לְעֵיל אֵין נִזְקָקִין לֶאֱלֹקֵי יִשְׂרָאֵל מוּקִי הַהִ דב"ה דְּהָכָא בְּ"נֶדֶר בְּ"וַדַּאי כו' כְּפִי הַנָּוֹסָח שֶׁלְּפָנֵינוּ אֵין לוֹ מוּבָן כְּלָל דְּהָא מְבֹרָאָר לְהֶדְיָא ובַהֵ"א אַף בְּשְׁבוּעָה וּכְבָר עָמַד בְּזֶה בס' קֶרֶן אוֹרָה וְצָרִיךְ לְהַגִּי' מוּקִי הַהִ דְּהָכָא בְּנִשְׁבַּע מֵ"יֵרָאֶה וְהַיְינוּ דְּהַהִ דמ"ד דְּסוֹבֵר אֵין נִזְקָקִין לֶאֱלֹקֵי יִשְׂרָאֵל לָא מְשַׁנֵּי כְּרַב אַשִׁי אֶלָּא מוּקִי לָהּ כְּשִׁינּוּיָא קַמָּא דגמ' דְּמְשַׁנֵּי תַּנָּא מַתְנִי' בְּנֶדֶר לְהוֹדִיעֲךָ כֹּחָן דב"ש תַּנָּא בָּרַיְיתָא בְּשְׁבוּעָה לְהוֹדִיעֲךָ כֹּחָן דב"ה וְלָא פְּלִיגִי אִם יֵשׁ שְׁאֵלָה בַּשְּׁבוּעָה: בר"נ ד"ה הֵיכִי נָדַר כו' אַפִּ"ה מִי שֶׁגָּמַר בְּלִבּוֹ לָדוּר מִפַּת חִטִּים וְהוֹצִיא פַּת סְתָם לָא אָמְרינַן כֵּיוָן דְּסְתָמָא קָאָמַר וְלֵיכָּא אֲוִנְסָא שֶׁיִּהֵא אָסוּר בְּכָל פַּת כו' כֵּיוָן דְּלְהוֹצִיא פַּת חִטִּים נִתְכַּוְּון.

אֶלָּא בָּתַר דְּאָמַר פַּת אַתָּקַל מִילּוּלֵי' הֲרֵי אֵין פִּיו וְלִבּוֹ שָׁוִין כו' עכ"ל ולפ"ז אִם אֵינוֹ אוֹמֵר כֵּן דְּמִשּׁוּם דְּאִתְקַל לי' מִילּוּלֵי' לֹא אָמַר רַק פַּת סְתָם אֶלָּא שֶׁאוֹמֵר סְתָם שֶׁאַף שֶׁבְּפִיו אָמַר פַּת סְתָם בְּלִבּוֹ חָשַׁב רַק עַל פַּת חִטִּים.

אֵינוֹ נֶאֱמָן כֵּיוָן דְּלִשּׁוֹן פַּת סְתָם הוּא כּוֹלֵל עַל כָּל מִינֵי פַּת אֵינוֹ יָכוֹל לַעֲשׂוֹת מִלְּשׁוֹן כְּלָלִי פְּרָטֵי וְחֶלְקִי וכ"מ ממ"ש הַתּוֹסָ' בִּשְׁבוּעוֹת (דף כו:) ד"ה גָּמַר בְּלִבּוֹ כו' לְחַד תֵּירוּצָא דְּמַתָּרֵצִי סֵוגְיָ' דְּהָתָם דְּלָא תִּיקְשֵׁי מִסֵּוגְיָ' דִּנְדָרִים דְּבָעֵינַן דַּוְקָא אֲוִנְסָא דְּהָתָם אָמְרינַן גָּמַר

בְּלִבּוֹ לְהוֹצִיא פַּת חִטִּים וְהוֹצִיא פַּת סְתָם אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא בְּפַת חִטִּים וְאַף בְּלֹא אוֹנֶס נֶאֱמָן לוֹמַר הָכִי וְכָתְבוּ מִשּׁוּם דְּסְתָם פַּת הָוֵי דְּחִטִּים לְהָכִי שָׂרֵי אפי' שֶׁלֹּא בְּמָקוֹם אוֹנֶס אֲבָל אִם הִי' בְּמַשְׁמַע הַלָּשׁוֹן דְּפַת סְתָם לָשׁוֹן כּוֹלֵל בֵּין דְּחִטִּים בֵּין דְּשְׂעוֹרִים לֹא הִי' נֶאֱמָן לוֹמַר בְּלִבִּי הִי' רַק עַל פַּת חִטִּים דְּאֵינוֹ יָכוֹל לַעֲשׂוֹת מִלָּשׁוֹן כְּלָלִי פְּרָטִי וְחֶלְקִי וְהִקְשָׁה ע"ז מַהֲר"י בֶּן לֵב הֶבִיאוֹ הלח"מ פ"ב מהל' שְׁבוּעוֹת מֵהָא דְּלְעֵיל (דַּף כ"ה.

) וְלִישָׁבַע יָתְהוֹן דְּמְקַיְּמִיתוּן תּוֹרוֹת וּמְשַׁנֵּי מַשְׁמַע תּוֹרַת חַטָּאת תּוֹרַת מִנְחָה כו' וְכֵן לְעֵיל דְּפָרִיךְ וְלִישָׁבַע יָתְהוֹן דְּמְקַיְּמִיתוּן תּוֹרָה וּמְשַׁנֵּי מַשְׁמַע תּוֹרָה אַחַת וְהָא כֵּינָן דְּלָשׁוֹן תּוֹרוֹת וְגַם תּוֹרָה מַשְׁמַע כְּלָלֵי כְּעִנְיַן תּוֹרָה צִוָּה לָנוּ מֹשֶׁה אֵיךְ יָכוֹל לַעֲשׂוֹת מִלָּשׁוֹן כְּלָלֵי חֶלְקֵי וּפְרָטֵי והלח"מ תֵּירֵץ דְּהָא דְּאָמְרִינַן דְּאֵינוֹ יָכוֹל לַעֲשׂוֹת מִלָּשׁוֹן כְּלָלֵי פְּרָטֵי וְחֶלְקֵי הַיְינוּ בְּמָקוֹם שהי' לוֹ אֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ דְּבָרָיו כְּגוֹן מִי שֶׁנָּדַר בְּפַת וּבְלִבּוֹ הִי' לְפַת חִטִּים בְּלִבַּד מִי מְנָעוֹ וְעִכְּבוֹ לְפָרֵשׁ דְּבָרָיו פַּת חִטִּים.

וּמִי הִכְרִיחוּ לִסְתוֹם דְּבָרָיו לְהָכִי אֵינוֹ נֶאֱמָן בָּזֶה אִם לֹא שֶׁנֶּאֱמַר דְּגַם סְתָם פַּת הוּא פַּת חִטִּים בְּלָשׁוֹן ב"א כמ"ש הַתּוֹסָ' בִּשְׁבוּעוֹת. אֲבָל גַּבֵּי שְׁבוּעַת מרע"ה לְיִשְׂרָאֵל הָיוּ מֻכְרָחִים לִסְתוֹם דִּבְרֵיהֶם מִפְּנֵי אֵימַת מֹשֶׁה שהי' מַשְׁבִּיעָם וְאִם הָיוּ אוֹמְרִים לוֹ בְּפֵירוּשׁ תּוֹרָה אַחַת אוֹ תּוֹרַת חַטָּאת וְאָשָׁם לֹא הִי' מְקַבֵּל מֵהֶם וּמִפְּנֵי כֵן כְּדֵי לְהַטְעוֹת לְמֹשֶׁה הָיוּ מֻכְרָחִים שֶׁלֹּא לְגַלּוֹת וְלִסְתוֹם דִּבְרֵיהֶם מִפְּנֵי כָּךְ הָיוּ יְכוֹלִים לַעֲשׂוֹת מִלָּשׁוֹן כּוֹלֵל פְּרָטִי וְחֶלְקִי יעויי"ש.

אָכֵן עֲדַיִן יֵשׁ לְעַיֵּן מֵהָא דְּאָמְרִינַן לְקַמָּן (דַּף ל':) הַנּוֹדֵר מִן הַנּוֹלָדִים אָסוּר אַף בְּיִלּוּדִים (פי' שֶׁכְּבָר נוֹלְדוּ וּבָאוּ לָעוֹלָם) ע"ש בְּרַ"ן מִשּׁוּם דְּבִלְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם נוֹלָדִים הוּא לָשׁוֹן כּוֹלֵל בֵּין מַה שֶּׁיִּוָּלְדוּ אַחַ"כ וּבֵין מַה שֶּׁנּוֹלְדוּ מִכְּבָר.

וְאָמְרִינַן שָׁם דְּלֹא נִתְכַּוֵּן זֶה אֶלָּא מִמַּה שֶּׁדַּרְכּוֹ לְהִוָּולֵד לְאַפּוֹקֵי דָּגִים וְעוֹפוֹת וּמַשְׁמַע מִשָּׁם שֶׁאִם יֹאמַר שֶׁלֹּא נִתְכַּוֵּן אֶלָּא לַנּוֹלָדִים כְּבָר אוֹ לְמִי שֶׁעֲתִידִין לְהִוָּולֵד לְבַד שֶׁאֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא כְּפִי מַחֲשֶׁבֶת לִבּוֹ וְעוֹשֶׂה מִלָּשׁוֹן כְּלָלֵי חֶלְקֵי וּפְרָטֵי וְקָשֶׁה הָא הָתָם לֹא הִי' מֻכְרָח לְסְתוֹם דְּבָרָיו והִי' יָכוֹל לְפָרֵשׁ דְּבָרָיו אוֹ נוֹלָדִים כְּבָר אוֹ לַעֲתִידִין לְהִוָּולֵד לְחוּד וְאַפ"ה אִם אָמַר שֶׁנִּתְכַּוֵּן רַק לְאֶחָד מב' הַלְּשׁוֹנוֹת יָכוֹל לַעֲשׂוֹת מִלָּשׁוֹן כּוֹלֵל חֶלְקִי וּפְרָטֵי אָמְנָם מָצָאתִי בס' מַחֲנֶה אֶפְרַיִם הל' נְדָרִים סִימָן ד' יִשּׁוּב ע"ז וַז"ל דְּהָתָם כְּשֶׁאוֹמֵר שֶׁלֹּא נִתְכַּוֵּן אֶלָּא בַּנּוֹלָדִים כְּבָר אוֹ בְּמִי שֶׁעֲתִידִין לְהִוָּולֵד לְחוּד הִי' סוֹבֵר שֶׁאֵין בְּכֹלַל לְשׁוֹנוֹ אֶלָּא מַשְׁמָעוּת פְּרָטִי וְלֹא מַשְׁמָעוּת כְּלָלִי אֲבָל אִם בְּדַעְתּוֹ ג"כ וּמֵבִין שֶׁזֶּהוּ לְשׁוֹן כְּלָלִי כְּמוֹ פַּת סְתָם שֶׁאֵין שׁוּם אֶחָד שֶׁיַּחְשׁוֹב בְּלִבּוֹ שֶׁבִּלְשׁוֹן פַּת סְתָם לֹא יְהֵא לָשׁוֹן כּוֹלֵל אֶלָּא לָשׁוֹן פְּרָטֵי וְסָתַם דְּבָרָיו לְהָכִי אֵינוֹ נֶאֱמָן לַעֲשׂוֹת מִלָּשׁוֹן כְּלָלֵי חֶלְקֵי וּפְרָטֵי ע"ש עוֹד מ"ש בְּסִימָן וְאוֹ:ע"ב תוס' ד"ה הֵיכִי נָדַר פי' ר"י דְּאִי סְתָם כְּדַקְתָנֵי כו' א"כ אֵין לְךָ אֵינָם נִקְצָצוֹת דְּהָא נִקְצָצוֹת לְסוֹף אֶלֶף שָׁנִים כצ"ל וְשָׁם בד"ה אֵין לָהֶם פְּדְיוֹן כו' דִּפְשִׁיטָא לי' דְּאֵין לָהֶם פְּדְיוֹן ר"ל שֶׁאֵין מוֹעִיל לָהֶם פְּדְיוֹן "בְּמַקְדָּשׁ וּבְכֵלִים" דְּאֵין לָהֶם פְּדְיוֹן, נִדְפַּס ג"כ בְּשִׁבּוּשׁ וצ"ל שֶׁאֵין מוֹעִיל לָהֶם פְּדְיוֹן כְּמַקְדִּישׁ בְּהֵמָה וְכִכְלֵי שָׁרֵת וְכֵן הוּא בְּשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת וַז"ל וְכִי הֵיכָן מָצִינוּ הֶקְדֵּשׁ שֶׁאֵין לָהֶם פְּדְיוֹן לְבַד מִבְּהֵמָה וּכְלֵי שָׁרֵת: בר"נ ד"ה וְכָתַב הָרַשְׁבָּ"א ז"ל דְּעֻלָּא לָא פְּלִיג אַבַּר פְּדָא אֶלָּא בִּלְאַחַר שֶׁיִּקָּצוּ כו' וְכֵיוָן שֶׁכֵּן כָּתַב ז"ל דְּמֵהָא שָׁמְעִינַן לְדִינֵי מָמוֹנוֹת שֶׁהָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ לֵךְ וְחָזַק וּקְנֵי שָׂדֶה זוֹ שֶׁתִּהֵא נְתוּנָה

לְךָ מֵעַכְשָׁיו עַד שֶׁאֵלֵךְ לִירוּשָׁלַיִם כו' כצ"ל וְתֵיבַת אוֹ שֶׁתְּהֵא כו' הַאי אוֹ יֵשׁ לְמְחוֹק וְשָׁם הֵבִיא דַּעַת הֶחָכָם הַגָּדוֹל ר"מ קֶרֶטְבִי זַ"ל שֶׁסּוֹבֵר דְּעֻלָּא וּבַר פְּדָא בְּתַרְתֵּי פְּלִיגִי וְהָא בְּהָא תַּלְיָא כו' וּלְעֻלָּא מַאי דַּאֲמַר עַד שֶׁיְּקָצְצוּ לֹא בָּא לוֹמַר שֶׁאֲפִלּ' יִפְּדֵם יַחְזְרוּ לְקְדֻשָּׁתָן עַד שֶׁיְּקָצְצוּ אֶלָּא לוֹמַר שֶׁיִּהוּ קְדוֹשׁוֹת עַד אוֹתוֹ זְמַן וּמֵאוֹתוֹ זְמַן וְאֵילָךְ תִּפָּקַע קְדֻשָּׁתָהּ כו' ע"ש בס' קֶרֶן אוֹרָה הִקְשָׁה תִּינַח בִּנְטִיעוֹת דְּאַחַר שֶׁיְּקָצְצוּ ג"כ יֵשׁ בָּהֶם מַמָּשׁ וְהֵם בְּעַיִן שַׁיָּיךְ לוֹמַר דְּבָא לְמַעֵט דִּלְאַחַר שֶׁיְּקָצְצוּ יֵצְאוּ לְחֻלִּין וְלֹא יִהְיוּ צְרִיכִים פִּדְיוֹן אֲבָל בְּטַלִּית דְּאָמַר עַד שֶׁתִּשָּׁרֵף מַאי בָּעֵי לְמַעֵט הֲלֹא אַחַר שֶׁתִּשָּׁרֵף אֵינוֹ שָׁוֶה כְּלוּם וְכָתַב שצ"ל שֶׁמַּה שֶׁאָמַר אִם אֵינָהּ נִשְׂרֶפֶת אֵין כַּוָּנָתוֹ שֶׁתִּשָּׁרֵף לְגַמְרֵי אֶלָּא אִם אֵין נִשְׂרֶפֶת כְּוָלָּהּ אֶלָּא מִקְצָתָהּ וְתִשָּׁאֵר מִקְצָת מִמֶּנָּה.

וּבִירוּשַׁלְמִי אִיתָא אִם אֵינָהּ נִשְׂרֶפֶת אוֹ נִקְרַעַת ע"ש וְיֵשׁ לוֹמַר עוֹד דְּכַוָּנָתוֹ ג"כ לְמְעוּטֵי דְּהָאֶפֶר לֹא יהי' אָסוּר כְּאֶפֶר הֶקְדֵּשׁ דקיי"ל אֵפֶר הֶקְדֵּשׁ לְעוֹלָם אָסוּר ע' פְּסָחִים (דַּף כ"ז:) כָּל הַנִּשְׂרָפִין אֶפְרָן מֻוָּתָּר כו' וְאֵפֶר הֶקְדֵּשׁ לְעוֹלָם אָסוּר דַּף כט בָּרָ"ן ד"ה וְכִי קְדֻשָּׁה שֶׁבָּהֶן לְהֵיכָן הָלְכָה כו' וא"ת תִּינַח לְמַאי דְּמָפָרְשִׁינַן בְּמַתְנִיתִין דִּבְהֶקְדֵּשׁ מַמָּשׁ עָסְקִינַן אִיכָּא לְמִיפְרַךְ הָכִי אֲבָל לְאִידָךְ פֵּירוּשָׁא דְּבִקּוֹנָמוֹת עָסְקִינַן הֵיכִי סָלִיק אַדַּעְתָּא דִּבְקוֹנָמוֹת לָא פָּקְעָה בִּכְדֵי וְהִתְנָן בפ' הַנּוֹדֵר מִן הַיָּרָק שֶׁאַתְּ נֶהֱנֵית לִי עַד הַפֶּסַח כו' אָסוּרָה בַּהֲנָאָתוֹ עַד הַפֶּסַח אַלְמָא דִּלְאַחַר הַפֶּסַח פָּקַע אִיסּוּרֵי' מִמֵּילָא כו' וְתֵירֵץ הָרַב ר' יוֹנָה זַ"ל דה"מ בְּקוֹנָם פְּרָטִי כו' אֲבָל בְּקוֹנָם כְּלָלִי כִּי הַהִּ דְּמַתְנִיתִין דְּאָסַר לְהַנְּטִיעוֹת אַכֻּלִּי עָלְמָא כִּי הֵיכִי דְּאַלִּים דְּתָפִיס כְּהֶקְדֵּשׁ כו' עכ"ל בס' קֶרֶן אוֹרָה כָּתַב לפ"ז אִם אָמַר קוֹנָם יִשְׂרָאֵל נֶהֱנִים לִי עַד הַפֶּסַח אָסוּר לְעוֹלָם כֵּיוָן דְּהָוֵי קוֹנָם כְּלָלִי וְלִי נִרְאֶה דְּדַוְקָא בְּגַוְונָא דְּמַתְנִי' דְּאָמַר נְטִיעוֹת הָאֵלּוּ קָרְבָּן הוּא די"ל קְדֻשָּׁה שֶׁבָּהֶן לְהֵיכָן הָלְכָה מִשּׁוּם דְּחָלָה קְדֻשָּׁה עֲלֵיהֶן כְּהֶקְדֵּשׁ גָּמוּר לר"מ.

אֲבָל אָמַר קוֹנָם יִשְׂרָאֵל נֶהֱנִין לִי הַיְינוּ שֶׁאוֹסֵר הֲנָאָתוֹ עַל כָּל יִשְׂרָאֵל בכה"ג ל"ש לְמֵימַר דִּקְדֻשָּׁה חָלָה עָלָיו לְעִנְיַן מְעִילָה וּפִדְיוֹן וְאֵין כָּאן אֶלָּא אִיסּוּר בְּעָלְמָא וְאֵין הָאִיסּוּר חָל אֶלָּא עַל זְמַן שֶׁאָסַר עכ"ל וּלְפִי שֶׁבִּזְמַן הָרַב בַּעַל קֶרֶן אוֹרָה לֹא יָצָא לָאוֹר הַדְּפוּס הִלְכוֹת הָרַמְבַּ"ן עַל נְדָרִים עִם נוֹשְׁאֵי כֵּלָיו הָרִיטְבָ"א והנ"י זֶכֶר כֻּלָּם לִבְרָכָה לָכֵן חִדֵּשׁ הָרַב הַנַּ"ל מִדַּעְתּוֹ הַגְּדוֹלָה לְעוֹרֵר בָּזֶה וְלֹא בֵּיאֵר בִּשְׁלֵימוּת אָמְנָם אֲנַחְנוּ ת"ל שֶׁזָּכִינוּ בְּיָמֵינוּ וְהֵאִיר לָנוּ אוֹר הַמָּאוֹר הַלָּכוֹת הָרַמְבַּ"ן עִם פי' הָרִיטְבָ"א אָמַרְנוּ לְהַשְׁלִים בְּשַׁלְמֵי נְדָרִים שֶׁלָּנוּ מַה שֶּׁכָּתַב הָרִיטְבָ"א ז"ל בָּזֶה וְרָאוּי לְהַעְתִּיקוֹ כָּאן וְהֵם קִילּוּרִין לָעֵינַיִם וְזַ"ל אַקְשֵׁיתִי קַמֵּי מוֹרִי הָא דְּתָנַן קוֹנָם יַיִן שֶׁאֲנִי טוֹעֵם הַיּוֹם אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא עַד שֶׁתֶּחְשַׁךְ שַׁבָּת זוֹ כו' חוֹדֶשׁ זֶה כו' וְכָל הַהִיא פִּרְקָא מוֹכַח בְּהֶדְיָא שֶׁהָאוֹסֵר דָּבָר עָלָיו בְּקוֹנָם לִזְמַן.

כֵּיוָן שֶׁהִגִּיעַ לִזְמַנּוֹ מֻוָּתָּר וְתֵירֵץ לִי מוֹרִי שֶׁאנִי הָתָם דְּלָא אָסַר דָּבָר מְסֻיָּים אֶלָּא כָּל יַיִן שֶׁבְּעוֹלָם וְאֵין הָאִיסּוּר חָל עָלָיו כ"כ עַל דָּבָר מְסֻיָּים דְּוִמְיָא דְּאִשָּׁה אֲבָל בְּאוֹסֵר דָּבָר מְסֻיָּים עָלָיו אוֹ עַל אֲחֵרִים לָא פָּקַע אִיסּוּרָא בִּכְדֵי וְהִקְשֵׁיתִי קַמֵּיהּ מֵהָא דְּתָנַן קוֹנָם בֵּיתִךְ שֶׁאֲנִי נִכְנָס כו' וְהָא הָכָא דְּאָסַר נַפְשֵׁיהּ עַל דָּבָר מְסֻיָּים וְאַפּ"ה כִּי מֵת אוֹ מְכָרוֹ דְּלָאו בֵּיתוֹ הוּא שָׁרֵי וּפָקַע אִיסּוּרֵי' בִּכְדֵי וְדַנְתִּי לְפָנָיו דְּשָׁמָא לָא אִיתְמַר הַאי דִּינָא דְּלָא פָּקְעָה קְדֻשָּׁה בִּכְדֵי אֶלָּא כְּגוֹן מַקְדִּישׁ דָּבָר שֶׁלּוֹ לְיוֹם אֶחָד דְּהַהוּא יוֹמָא חָל עָלָיו הֶקְדֵּשׁ לְגַמְרֵי וְאַסְרֵיהּ אכ"ע לְבַר מְגָבּוֹהַּ הִלְכָךְ כֵּיוָן דְּחָל כֵּוָלֵי הַאי לָא פָּקַע בִּכְדֵי וְכֵן בְּמִקַּדֵּשׁ אִשָּׁה וְאָמַר לָהּ

הַיּוֹם אֶת אִשְׁתִּי בִּלְבַד לְהַהִיא יוֹמָא מִיהַת שַׁוְוֶיָא הֶקְדֵּשׁ וַאֲסִירָא לכ"ע בַּר מִדִּידֵיהּ הִילְכָךְ כֵּיוָן דְּתָפְסִי כֵּוְלֵי הַאי לְשָׁעָה לָא פָּקַע בִּכְדֵי וְדִכְוָותַהּ אָמְרִינַן בְּאוֹמֵר כְּפָרַי זֶה אֲנִי אוֹסֵר לְכָל הָעוֹלָם הַיּוֹם דְּכֵיוָן דְּחָיֵיל אִיסּוּרֵי' עֲלֵי' לְכֵוְלֵי עָלְמָא הַיּוֹם לָא פָּקַע בִּכְדֵי אֲבָל בְּאוֹסֵר אוֹתוֹ עַל מִקְצָת בְּנֵי אָדָם וְלִשְׁאָר ב"א אֶשְׁתָּאֵר חוֹלִין וְלֹא נֶאֱסַר לָהֶם כְּלָל וְכֵן בְּאוֹסֵר דָּבָר שֶׁל אֲחֵרִים עָלָיו דְּלִדִידֵיהּ בְּלִחוּד אָסוּר ולכ"ע שָׁרֵי.

לָא חָיֵיל אִיסּוּרָא כֵּוְלֵי הַאי וּלְכִי מְטָא זִימְנֵי' פָּקַע בִּכְדֵי וַאֲפִילּוּ בְּאוֹסֵר דָּבָר שֶׁלּוֹ עַל כָּל הָעוֹלָם כֵּיוָן דְּלָא אַסְרֵיהּ אַנַּפְשֵׁי' וְאֶשְׁתָּאֵר תּוֹךְ זְמַן אִיסּוּרוֹ לַאֲחֵרִים בְּהֶיתֵּר אֶצְלוֹ דִּין הוּא דְּפָקַע בִּכְדֵי וְלָא דָּמֵי לְאִשָּׁה דִּלְדִידֵיהּ שָׁרְיָא הַיּוֹם וַאֲפִ"ה לָא פָּקַע בִּכְדֵי וְכֵן בְּהֶקְדֵּשׁ דְּשָׁרֵי לַגָּבוֹהַּ תּוֹךְ זְמַנּוֹ וְאַפִ"ה לָא פָּקַע בִּכְדֵי דְּהָתָם לָא הָוֵי הֶקְדֵּשׁ לְאִתְסוֹרֵי אַגָּבוֹהַּ כְּלָל וְזֶהוּ עִנְיַן הַהֶקְדֵּשׁ שֶׁיִּהְיֶה לַשֵּׁם וְאִלּוּ הָיָה אוֹסְרוֹ לְשֵׁם לָא הָוֵי הֶקְדֵּשׁ כְּלָל וְכֵן בְּאִשָּׁה אֵין שָׁם אִישׁוּת כְּלָל שֶׁתְּהֵא אֲסוּרָה לְהַמְקַדֵּשׁ וְאִלּוּ בָּא לְאָוְסָרָהּ אַף עַל עַצְמוֹ לָאו אֵשֶׁת אִישׁ הִיא כְּלָל וְשָׁם אִישׁוּת הוּא לְהַתִּירָהּ לְהַמְקַדֵּשׁ וּלְאָסְרָהּ עַל אֲחֵרִים כְּהֶקְדֵּשׁ הִלְכָךְ לְאִינָשֵׁי דְּעָלְמָא שֶׁבָּא לֶאֱסוֹר כְּבָר חָל הָאִיסּוּר לְגַמְרֵי הַיּוֹם ומש"ה לָא פָּקַע בִּכְדֵי אֲבָל הָכָא בְּאוֹסֵר כְּפָר זֶה לְכָל הָעוֹלָם זוּלָתוֹ אֶפְשָׁר הָיָה וְרָאוּי לֶאֱסוֹר אַף עַל עַצְמוֹ וְהָוֵי חָיֵיל וּתְפִיס אִיסּוּרֵי' שַׁפִּיר וְכֵיוָן שֶׁכֵּן וְשַׁיֵּיר בְּאִיסּוּרֵי' דִּלָּא אָסְרֵי' אַנַּפְשֵׁי' לָא הָוֵי לְגַמְרֵי חד"א וּלְהָכִי פָּקַע בִּכְדֵי: בפי' הָרֹא"שׁ ד"ה מִי נָפְקָא מִינֵיהּ בְּלֹא גֵּט דְּמִילְּתָא דְּפְשִׁיטָא הִיא דְּכֵיוָן דְּנַעֲשֵׂית אִשְׁתּוֹ אֵינָהּ יוֹצְאָה מִמֶּנּוּ בְּלֹא גֵּט וה"נ אָמַר לְעִנְיַן גֵּט כו' כֵּיוָן שֶׁפָּסְקָה פָּסְקָה וה"ה נָמֵי לְעִנְיַן קִדּוּשִׁין דְּמַקְשִׁינַן הוי' לִיצִיאָה עכ"ל ע' במש"ל פ"ז מהל' אישות וע' בס' אַבְנֵי מִלּוּאִים באה"ע סי' מ' ס"ק ה' שֶׁכָּתַב דְּהָא דְּהַוְכָּרַח הָרֹא"שׁ לְפָרֵשׁ מְשׁוּם דְּאִתַּקַּשׁ הוי' לִיצִיאָה הוּא רַק לְפִי מַאי דס"ד דִּקְדֻוּשַׁת הַגּוּף ג"כ פָּקְעָה בִּכְדֵי אֲבָל לְמַסְקָנָא דקיי"ל דְּקִדֻּוּשַׁת הַגּוּף לָא פָּקְעָה בִּכְדֵי וְהָאוֹמֵר שְׁלֹשִׁים יוֹם עוֹלָה לָא פָּקְעָה בִּכְדֵי מְמֵילָא בְּקִדּוּשֵׁי אִשָּׁה אֵין אָנוּ צְרִיכִין לְהַהִ הֶיקֵּשָׁא דְּוַיצְאָה וְהָיְתָה דַּאֲפִילּוּ אִם נִיסָּא דְּלָא אִתַּקַּשׁ הוי' לִיצִיאָה אַפִ"ה בְּאוֹמֵר הַיּוֹם אַתְּ אִשְׁתִּי וּלְמָחָר אִי אַתְּ אִשְׁתִּי לָא נָפְקָא בְּלֹא גֵּט דְּקִדֻּוּשַׁת הַגּוּף לָא פְּקַע בִּכְדֵי וַאֲפִילּוּ אִם נִיסָּא דְּבְגֵט כה"ג אֵינָהּ מְגוֹרֶשֶׁת מְשׁוּם דה"ל שִׁיּוּר וְאֵין זֶה כְּרִיתוּת אֲבָל בְּקִדּוּשִׁין כֵּיוָן דְּקִדֻּוּשַׁת הַגּוּף לָא פָּקְעָה בִּכְדֵי לָא הָוֵי שִׁיּוּר כְּלָל כֵּיוָן דְּמֵמֵילָא פָּשְׁטָה קִדּוּשִׁין לְעוֹלָם עכ"ל וְיֵשׁ לְהָעִיר קָצָת דְּהָא הָרֹא"שׁ הֶעֱמִיד דְּבָרָיו עַל דִּבְרֵי רַב הַמְנוּנָא דְּפָרִיךְ וְכִי קִדֻּוּשָׁה שֶׁבָּהֶן לְהֵיכָן הָלְכָה דְּלָא ס"ל דְּקִדֻּוּשָׁה פָּקְעָה בִּכְדֵי וכמ"ש הָר"ן ד"ה וְכִי קִדֻּוּשָׁה שֶׁבָּהֶן כו' וְרַב הַמְנוּנָא סוֹבֵר דַּאֲפִי' קִדֻּוּשַׁת דָּמִים לָא פָּקְעָה בִּכְדֵי ומכ"ש קִדֻּוּשַׁת הַגּוּף וא"כ אַלִּיבָּא דְּרַב הַמְנוּנָא לְמַאי הֲוֵכְרַח הָרֹא"שׁ לְפָרֵשׁ מְשׁוּם הַהֶיקֵּשׁ דְּאִתַּקַּשׁ קִדּוּשִׁין לְגֵירוּשִׁין מִוְיָצְאָה וְהָיְתָה וְעַיֵּין עוֹד בס' הַנַּ"ל בסי' כ"ח ס"ק נ"א מַה שֶּׁבֵּיאֵר שִׁיטַת הָרֹאֹ"ה זַ"ל שֶׁהֵבִיא הָרָ"ן בְּחִדּוּשָׁיו לְגִיטִּין דְּדַעְתּוֹ דְּגַם בְּדִינֵי מָמוֹנוֹת אָמְרִינַן סְבָרָא זוֹ כֵּיוָן דְּפָסְקָה פְּסָקָה הַיְינוּ שֶׁאִם נוֹתֵן אֶחָד לַחֲבֵרוֹ קַרְקַע גּוּף וּפֵירוֹת לְיוֹם אֶחָד שֶׁזָּכָה הַמְקַבֵּל הַקַּרְקַע לְעוֹלָם מְשׁוּם כֵּיוָן דְּפָסְקָה פְּסָקָה דִּלְכְאוֹרָה הַשִּׁיטָה הַזֹּאת תָּמוּהַּ מְסֻגְיָא דִּידַן דע"כ לָא פְּלִיגִי בַּר פְּדָא וְעוּלָּא אֶלָּא אִם קִדֻּוּשַׁת דָּמִים פָּקְעָה בִּכְדֵי אֲבָל בְּדִינֵי מָמוֹנוֹת לְכְאוֹרָה לכ"ע פָּקַע בִּכְדֵי וכמ"ש הָר"ן זַ"ל דִּזְכִיָּ' דְּמָמוֹנָא וַדַּאי פָּקַע בִּכְדֵי וְכִדְאָמְרִינַן בְּעָלְמָא נְכָסַי לְךָ וְאַחֲרֵיךְ לְפְלוֹנִי אֵין לִשְׁנֵי אֶלָּא מִמַּה שֶּׁשַּׁיֵּיר רֹאשׁוֹן הָא שַׁיֵּיר רֹאשׁוֹן אִית לֵיהּ לִשְׁנֵי וְהַגָּאוֹן בַּעַל אַבְנֵי מִלּוּאִים זַ"ל יִישֵּׁב שִׁיטַת הָרֹאֹ"ה זַ"ל דְּמִטַּעַם הֶפְקֵר נָגְעוּ בָּהּ דְּכֵיוָן שֶׁיָּצְאָה הַקַּרְקַע מֵרְשׁוּת הַבְּעָלִים יוֹם אֶחָד שׁוּב אֵינָהּ נִכְנָס

לְרִשּׁוּת הַבְּעָלִים וא"כ מִמֵּילָא זוֹכֶה הַמְקַבֵּל מַתָּנָה בְּתוֹרַת הֶפְקֵר כֵּיוָן דְּלֵית לֵיהּ בְּעָלִים אֲבָל בְּהֶקְדֵּשׁ אע"ג דְּיָצְאָה מֵרְשׁוּת הַבְּעָלִים לְהֶקְדֵּשׁ לִזְמַן אֶחָד אֵינוֹ נַעֲשֶׂה הֶקְדֵּשׁ דְּמַאן זוֹכֶה לְהֶקְדֵּשׁ דְּאֵין חָצֵר לְהֶקְדֵּשׁ וְרַק לְבַר פְּדָא דס"ל קִדֵּוּשָׁה לָא פָּקְעָה בִּכְדֵי א"כ.

ה"ל הֶקְדֵּשׁ מִתְּחִלַּת הַהֶקְדֵּשׁ דְּנִמְשֶׁכֶת מֵאָז הַקִּדֵּוּשָׁה לְעוֹלָם דְּלָא פָּקַע בִּכְדֵי וכ"ז הוּא לְשִׁיטַת הָרֹאֶ"ה אֲבָל הָרָ"ן לָא ס"ל בְּדִינֵי מָמוֹנוֹת כְּהָרֹאֶ"ה כְּמְבוֹאָר בִּדְבָרָיו לְעִנְיַן מִי שֶׁאָמַר לַחֲבֵרוֹ לֵךְ חַזֵּק וּקְנֵי שָׂדֶה זוֹ עַד שֶׁאֵלֵךְ לִירוּשָׁלַיִם דְּמִכִּי עָלָה לִירוּשָׁלַיִם פָּקַע זָכוּתֵי' וע' בָּרַמְבַּ"ם פ' כ"ב מֵהִלְכוֹת מְכִירָה הֲלָכָה ד' וְהֶוְקְבַּע בש"ע חו"מ סי' רי"ב סעי' ד' דְּהַמּוֹכֵר גּוּף הַקַּרְקַע לִזְמַן קָצוּב ה"ז מְכוּרָה וּמִשְׁתַּמֵּשׁ הַלּוֹקֵחַ בַּגּוּף כְּחֶפְצוֹ וְאוֹכֵל הַפֵּירוֹת כָּל זְמַן הַמְּכִירָה וּבַסּוֹף תַּחֲזוֹר לִבְעָלֶיהָ וְלֹא נִזְכַּר שׁוּם חוֹלֵק ע"ז וה"ה כָּתַב שֶׁדִּין זֶה פָּשׁוּט וְלִכְאוֹרָה נִרְאֶה שֶׁלְּפִי שִׁיטַת הָרֹאֶ"ה שֶׁזָּכַרְנוּ מ"ש שֶׁבַּסּוֹף תַּחֲזוֹר לִבְעָלִי' אֵינוֹ מֻוְסָכָם לְדַעְתּוֹ.

וְהָיָה רָאוּי לְאֵיזֶה מִגְּדוֹלֵי הָאַחֲרוֹנִים לְהִתְעוֹרֵר מִזֶּה וּלְהָבִיא דַּעְתּוֹ אִם לֹא שֶׁנֹּאמַר דְּהָרַמְבַּ"ם והש"ע מַיְירֵי שֶׁמָּכְרוּ לִזְמַן קָצוּב וְהִתְנוּ בְּפֵירוּשׁ שֶׁאַחַר הַזְּמַן תַּחֲזוֹר לִבְעָלֶיהָ וּבְסָתָמָא לָא קָא מַיְירֵי ומ"מ הָיָה לָהֶם לְדַבֵּר מִזֶּה שֶׁאִם לֹא הִתְנוּ בְּפֵירוּשׁ רַק בְּסָתָם מָכַר לִזְמַן קָצוּב שֶׁיֵּשׁ מִן הַגְּדוֹלִים שֶׁאוֹמְרִים דְּזָכָה לְעוֹלָם וְהוּא דַּעַת הָרֹאֶ"ה וְאוּלַי יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין מָכַר לְמַתָּנָה: דַּף ל בָּרָ"ן תְּחִלַּת הָעַמּוּד וְהַיְינוּ דְּמַחַדְּשִׁין הַשְׁתָּא כו' אֲבָל בְּמַסְקָנָא מַחֲדָשִׁין דַּאֲמִירָה לְגָבוֹהַּ אֲפִילּוּ בְּלֹא מֵעַכְשָׁיו מְהַנֵּי כְּמְסִירָה גְּמוּרָה לְהֶדְיוֹט דְּהַיְינוּ בְּמֵעַכְשָׁיו כו' אֲבָל הָרַשְׁבָּ"א ז"ל כָּתַב דְּאֶפְשָׁר דְּכִי אָמַר הָכִי ה"מ אַלִּיבָּא דְּבַר פְּדָא כו' אֲבָל לְרָבָא וְאַבַּיֵי כו' דִּנְהִי דַּאֲמִירָה לְגָבוֹהַּ כִּמְסִירָה לְהֶדְיוֹט דְּמֵי ה"מ כִּמְסִירָה גְּרִידָא בְּלֹא מֵעַכְשָׁיו כו' הִלְכָךְ לְדִידְהוּ הָאוֹמֵר ה"ז עוֹלָה לְאַחַר ל' יוֹם יָכוֹל הוּא לַחֲזוֹר בּוֹ וּפְלוּגְתָּא הוּא בַּיְרוּשַׁלְמִי עכ"ל בס' מַחֲנֶה אֶפְרַיִם הל' צְדָקָה סי' ד' כָּתַב דמ"ש הָרַשְׁבָּ"א וא"א שֶׁתִּקְנָה אֲמִירָה יוֹתֵר מִמְּסִירָה אֵין זוֹ טַעֲנָה דְּהַתּוֹרָה חִיְּבַתּוּ לָזֶה לְקַיְּמָם דִּבּוּרוֹ כְּדִכְתִיב מוֹצָא שְׂפָתֶיךָ תִּשְׁמוֹר וּמַה שֶּׁאָמְרוּ הָכָא אֲמִירָתוֹ לַגָּבוֹהַּ כְּמְסִירָתוֹ לַהֶדְיוֹט לָאו מִשּׁוּם קִנְיָן קָאָמַר אֶלָּא שֶׁחַיָּיב לְקַיְּמָם דִּבּוּרוֹ כְּאִלּוּ נָדַר וְאָמַר אֶתֵּן דָּבָר זֶה לְהֶקְדֵּשׁ שֶׁחַיָּיב לְקַיְּמָם אֶת נִדְרוֹ עכ"ל וּלְעִנְיַן הָאוֹמֵר סֶלַע זוֹ לִצְדָקָה חָקַר שָׁם הָרַב בסי' ב' אִם זָכוּ בָּהּ עֲנִיִּים מִשּׁוּם בְּפִיךָ תֹּאכַל וְזָכוּ בָּהּ בַּאֲמִירָה גְּרִידְתָּא כִּי הֵיכִי דְּהֶקְדֵּשׁ קוֹנֶה בַּאֲמִירָה אוֹ דִּלְמָא דַּוְקָא בְּהֶקְדֵּשׁ הוּא דְּאָמְרִינַן אֲמִירָתוֹ לְגָבוֹהַּ כו' אֲבָל בְּהֶקְדֵּשׁ לַעֲנִיִּים לָא וְהָא דְּהָאוֹמֵר סֶלַע זוֹ לִצְדָקָה חַיָּיב לִיתְּנוֹ לָאו מִשּׁוּם דְּזָכוּ בּוֹ עֲנִיִּים אֶלָּא שֶׁזֶּה חַיָּיב לְקַיְּמָם מַה שֶּׁהוֹצִיא בְּפִיו מִטַּעַם נָדָר ומוֹצָא שְׂפָתֶיךָ תִּשְׁמוֹר וע"ל בפ"ק דְּנָדָרִים (דַּף ז.

) דְּמְחַלְקָ הָרָ"ן עִם הָרַשְׁבָּ"א בְּסָפֵק מָמוֹן עֲנִיִּים אִי מַקְרֵי סְפֵיקָא דְּאִיסּוּרָא וּלְחַזְמְרָא אוֹ דְּהָוֵי סָפֵק מָמוֹנָא וּלְקוּלָּא וְכָתַב המח"א דִּבְהָא פְּלִיגִי דְּהָרַשְׁבָּ"א סָבַר שֶׁאֵין הָעֲנִיִּים קוֹנִים בַּאֲמִירָה לְחוּד אֶלָּא מִצַּד נָדָר וְכֵיוָן דְּמִסְפְּקָא לָן אִי חָל נִדְרָא אוֹ לֹא וְהָוֵי סָפֵק אִיסּוּרָא וּלְחַזְמְרָא אֲבָל הָרָ"ן ז"ל סוֹבֵר דְּהָאוֹמֵר סֶלַע זוֹ לַעֲנִיִּים בַּאֲמִירָה לְחוּד זָכוּ בּוֹ עֲנִיִּים וְהָוֵי כְּקִנְיָן דְּגַם בַּעֲנִיִּים אָמְרִינַן אֲמִירָתוֹ לְגָבוֹהַּ כו' וְכִי מְסַפְקָא לָן אִי קָנוּ בּוֹ עֲנִיִּים אוֹ לֹא מוֹקְמִינַן נְכָסִים אַחֲזָקַת מָרֵא קַמָּא וְיֵשׁ ג"כ נ"מ בָּזֶה לְעִנְיַן אִם מֵת אִם מוֹצִיאִין מִיַּד הַיּוֹרְשִׁים דְּאִם נֶאֱמַר דְּהָוֵי רַק נָדָר וְלֹא שָׁזְכוּ בּוֹ עֲנִיִּים אֵין הַיּוֹרְשִׁים חַיָּיבִים לְקַיְּמָם אֶת נִדְרוֹ וע' בְּתוֹמִים סי' פ"ז ס"ק י"ט שֶׁכָּתַב דַּאֲפִילּוּ לְדַעַת הָנָּךְ פּוֹסְקִים דְּסָבְרִי דַּאֲמִירָה

לְעָנִי הָוֵי כִּמְסִירָה גְּמוּרָה וְהָוֵי כְּמוֹ קִנְיָן בְּעָשִׂיר וְזָכוּ בּוֹ יוֹרְשִׁים הַיְינוּ דַּוְוקָא בְּאוֹמֵר מָנֶה זוֹ אוֹ חֵפֶץ זֶה שֶׁיְּהֵד הַדָּבָר אֲבָל בְּאוֹמֵר אֶתֵּן לְךָ מָנֶה אֵיךְ שַׁיָּיךְ בּוֹ כִּמְסִירָה לְהֶדְיוֹט.

כְּיָון דְּלָא פֵּרֵט הַדָּבָר וְכִי בְּהֶקְדֵּשׁ כה"ג קָדְשׁוּ מִטַּלְטְלֵי וְאֵין עָלָיו רַק חִיּוּב לְקַיֵּים נִדְרוֹ ובקצה"ח שָׁם הִשִּׂיג עָלָיו דְּנַדַּאי בְּהֶקְדֵּשׁ אִם אוֹמֵר הֲרֵי עָלַי מָנֶה לַגָּבוֹהַּ נִתְחַיְּבוּ נְכָסָיו כְּמוֹ בְּנוֹתֵן שט"ח לְהֶדְיוֹט ה"ה בְּאוֹמֵר הֲרֵי עָלַי מָנֶה לַעֲנִיִּים לְמ"ד אֲמִירָה לְעָנִי כְּמוֹ מְסִירָה לְגָבוֹהַּ וְעוֹשֶׂה קִנְיָן נִתְחַיְּבוּ נְכָסִים כְּמוֹ בְּקִנְיָן וע' במהרי"ט בָּרְאשׁוֹנוֹת סי' כ"ב שֶׁחִילֵק בְּדִין זֶה בֵּין אִם אָמַר לַעֲנִיִּים סְתָם בֵּין אִם אָמַר לַעֲנִיִּים מְיֻחָדִים שֶׁפָּרַט אוֹתָם בִּשְׁמָם.

וְתָלָה דִּין זֶה בְּדִין בְּרִירָה ע"ש דְּבָרִים עַתִּיקִים מַדְבֵּשׁ מְתוּקִים וע' בִּירוּשַׁלְמִי מְגִילָּה פ' בְּנֵי הָעִיר הֶבִיאוּ הַמַּחֲנָה אֶפְרַיִם שָׁם סי' ג' דְּיָהֲבִי לֵיהּ זוּזֵי לר' חַיָּיא לְמִיפְלַג לְיַתְמֵי וּלְאַרְמַלְתָּא וּפְלִיג לְרַבָּנָן ת"ח עֲנִיִּים וּבָעֵי שָׁם אִם צָרִיךְ ר' חַיָּיא לְהַפְרִישׁ אֲחֵרִים תַּחְתֵּיהֶם וּמַסִּיק דְּעַד שֶׁלֹּא בָּאוּ לְיַד גַּבַּאי רַשַּׁאי לְשַׁנּוֹתָם ור' חַיָּיא לָאו גַּבַּאי הֲוָה ע"ש וּמִשָּׁם רְאָיָה לְדִבְרֵי מהרי"ט כֵּיָון שֶׁלֹּא פֵּרְטוֹ לִיתּוֹמִים מְיֻחָדִים לֹא זָכוּ בָּהֶן יְתוֹמִים דְּאֵין בְּרִירָה: עוֹד כָּתַב שָׁם המח"א דמ"ש הָרַשְׁבָּ"א דְּפִלּוּגְתָּא הוּא בַּיְרוּשַׁלְמִי כְּמִדְוָמֶה שֶׁנִּתְכַּוֵּון לְהַהִיא דְּאִיתָא בִּירוּשַׁלְמִי (בפ' הָאוֹמֵר בְּקִדּוּשִׁין) בְּאוֹמֵר ה"ז עוֹלָה לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם מְכָרָהּ בְּתוֹךְ לָמ"ד יוֹם ר' אַבָּהוּ אָמַר ה"ז מְכוּרָה ור' יוֹחָנָן אָמַר אֵינָהּ מְכוּרָה וְאִם לָזֶה כֵּיוָן אַדְּרַבָּה מִשָּׁם אֵיכָא לְמֵילַף אִיפְּכָא דִּבְכָל דֵּוכְתָּא קיי"ל כר' יוֹחָנָן כו' וְכִמְדֻמֶּה שֶׁלֹּא הָיָה לִפְנֵי הָרַב זַ"ל אָז ס' חִדּוּשֵׁי הָרַשְׁבָּ"א אוֹ גִּלְיוֹן אַחֶרֶת הָיָה לְפָנָיו שֶׁכְּפִי הַגִּלְיוֹן שֶׁלְּפָנֵינוּ בְּהָרַשְׁבָּ"א לק"מ וְז"ל חִדּוּשֵׁי הָרַשְׁבָּ"א ונ"ל דַּהֲלָכָה כְּהַאי אָמוֹרָא מִשְׁמֵי' דר' יוֹחָנָן דְּאָמַר מְכוּרָה וְאָמוֹרָאֵי נִינְהוּ אַלִּיבָּא דר' יוֹחָנָן וּכְפִי דְּגָרַס הפ"מ בִּירוּשַׁלְמִי דר' אַבָּהוּ מִשְׁמֵיהּ דר"י אָמַר אֵינָהּ מְכוּרָה ור' בָּא מִשְׁמֵיהּ דר"י אָמַר מְכוּרָה וּפָסַק הָרַשְׁבָּ"א כְּהַאי אָמוֹרָא מִשְׁמֵיהּ דר' יוֹחָנָן (הוא ר' בָּא) דְּאָמַר מְכוּרָה: תוס' ד"ה לְבַר פְּדָא דְּאָמַר חוֹזְרוֹת וּקְדוֹשׁוֹת אַלְמָא מָצֵי אִינִישׁ לְמֵימַר הֲרֵי זֶה הֶקְדֵּשׁ לְאַחַר שֶׁיִּקָּצְצוּ יְהֵא הֶקְדֵּשׁ כו' וְכֵן בפי' הַמְפָרֵשׁ ד"ה פְּדָאן הוּא כו' נָקִיט ג"כ אע"ג דְּחָזַר וּפְדָאָן חוֹזְרוֹת וּקְדוֹשׁוֹת לְאַחַר שֶׁיִּקָּצְצוּ וְלִכְאוֹרָה אֵינוֹ מוּבָן אַמַּאי נָקְטִי לְאַחַר שֶׁיִּקָּצְצוּ וְלָא סַגִּי לְהוּ בְּמַאי דְּגַם קוֹדֶם קְצִיצָה סוֹבֵר בַּר פְּדָא דִּפְדָאָן חוֹזְרוֹת וּקְדוֹשׁוֹת אפי' לֹא הִקְדִּישׁ שֵׁנִית לְאַחַר שֶׁפְּדָאָן וְרַק בְּעֵת שֶׁהִקְדִּישׁ פַּעַם רִאשׁוֹנָה כֵּיָון שֶׁאָמַר עַד שֶׁיִּקָּצְצוּ כַּוָּנָתוֹ הָיָה דכ"ז שֶׁלֹּא יִקָּצְצוּ אפי' אִם אֶפְדֶּה אוֹתָן יַחֲזְרוּ לִהְיוֹת הֶקְדֵּשׁ מִמֵּילָא וכמ"ש הָרַן ד"ה תִּיפְשׁוֹט כו' שֶׁכָּתַב דְּכִי הֵיכִי דְּאָמַר בְּמַתְנִיתִין שֶׁיָּכוֹל לְהַקְדִּישׁ נְטִיעוֹת הַלָּלוּ לְאַחַר שֶׁיִּפְדּוּ וְחָיְלָה קְדֻשָּׁה עלי' אע"ג דְּלָא אַקְדְּשִׁינְהוּ לְאַחַר פִּדְיוֹן ה"נ חָיְלִי קְדוּשִׁין לְאַחַר שֶׁאָגְרְשִׁינְהוּ כו' וְאוּלַי דְּהַתּוֹסָ' וְהַמְפָרֵשׁ קָשְׁיָא לְהוּ אַמַּאי מַקְשֶׁה הגמ' רַק לְבַר פְּדָא אִם הַקֻּוְשְׁיָ' יְהֶיהָ רַק מִמַּאי דְּחוֹזְרוֹת וּקְדוֹשׁוֹת לְאַחַר הַפִּדְי' הָא בָּזֶה גַּם עֻלָּא מוֹדֶה לְבַר פְּדָא דִּפְדָאָן חוֹזְרוֹת וּקְדוֹשׁוֹת וְלָא פְּלִיגִי אֶלָּא בְּלְאַחַר שֶׁיִּקָּצְצוּ דב"פ סוֹבֵר דְּגַם לְאַחַר הַקְּצִיצָה פּוֹדָן פֵּ"א וְעֻלָּא סוֹבֵר כֵּיָון שֶׁנִּקְצְצוּ שׁוּב אֵין פּוֹדָן וא"כ אַמַּאי קָאָמַר הגמ' דַּוְקָא לב"פ דְּאָמַר חוֹזְרוֹת וּקְדוֹשׁוֹת תִּפְשׁוֹט כו' הָא גַּם לְעֻלָּא הוּא כֵּן וְלֹא נִיחָא לְהַתּוֹסָ' וְהַמְפָרֵשׁ לְתָרֵץ דְּלָאו דַּוְקָא הוּא כמ"ש הָרֹא"שׁ כו' לְהָכִי מְפָרְשִׁי דְּעִיקַּר הַקֻּוְשְׁיָא הוּא מֵהָא דְּגַם לְאַחַר שֶׁיִּקָּצְצוּ סוֹבֵר בַּר פְּדָא דְּקַדְּישֵׁי וְצָרִיךְ פִּדְיוֹן וַעֲדַיִין צ"ע וְיֵשׁ לְהַגִּי' ג"כ בְּדִבְרֵי הַתּוֹסָ' לְקַמָּן שֶׁכָּתְבוּ א"כ תִּפְשׁוֹט הָא דְּבָעֵי רַב הוֹשַׁעְיָ' כו' מִי הָוֵי כְּמַקְדִּישׁ דָּבָר שלב"ל הוֹאִיל דְּכָל אוֹתָן הַיָּמִים דְּאֵין אִשְׁתּוֹ אֵין בְּיָדוֹ לְקַדְּשָׁהּ

כו' דִּשְׁנֵי תי' "דְּאֵין אִשְׁתּוֹ" אֵין לָהֶם מוּבָן וְחָסֵר תֵּיבָה א' וצ"ל דְּאֵין "מְגָרֵשׁ" אִשְׁתּוֹ אֵין בְּיָדוֹ לְקַדְּשָׁהּ וְגַם מַה שֶּׁסִּיְּימוּ אוֹ דִלְמָא הַשְׁתָּא הָא בִּשְׁעַת נְתִינַת קִדּוּשִׁין הָוֵי בְּיָדוֹ לְקַדְּשָׁהּ (אי נָמֵי הַשְׁתָּא הָיָה בְּיָדוֹ לְקַדֵּשׁ) דְּכָפָל לָשׁוֹן הוּא וְצָרִיךְ לִהְיוֹת בַּמְּוַסְּגָר מִתְּיבַת אִי נָמֵי עַד בְּיָדוֹ לְקַדֵּשׁ אָמְנָם מ"ש לְעֵיל דִּלְהָכִי נָקְטִי הַתּוֹסָ' הַקֻּוּשְׁיָ' מֵהָא דְּקִדּוּשׁוֹת לְאַחַר שֶׁנִּקְצְצוּ וְלָא מָפְרְשִׁי כְּהָרָ"ן דְּהַקֻּוּשְׁיָ' הוּא גַּם מִקּוֹדֶם שֶׁנִּקְצְצוּ מֵהָא דְּקִדּוּשׁוֹת לְאַחַר פְּדִי' שֶׁהוּא בִּכְדִי שֶׁיְּדַוַּיְיק בְּמַאי דְּנָקֵט הגמ' לְבַר פְּדָא דַּוְקָא לֹא יִתָּכֵן דְּהָא הַתּוֹסָ' בְּעַצְמָם בְּסוֹף הַדִּבּוּר מַקְשֵׁי שׁוּב וא"ת כְּמוֹ דְּפָרִיךְ לְבַר פְּדָא אַמַּאי לָא פָּרִיךְ לְעַוְלָא דְּהָא לְעַוְלָא אָמַר ג"כ לְעֵיל דְּחוֹזְרוֹת וּקְדוֹשׁוֹת וְתֵירְצוּ ג"כ דְּפָרִיךְ לְבַר פְּדָא דְּאָמַר כָּךְ בְּהֶדְיָא וְאוּלַי תְּחִלַּת דִּבְרֵיהֶם כָּתַב לְפִי תֵּירוּץ הַשֵּׁנִי שֶׁכָּתְבוּ וְעוֹד י"ל דִּלְעַוְלָא ל"ל הַךְ סְבָרָא דְּחוֹזְרוֹת וּקְדוֹשׁוֹת כו': ע"ב תוס' ד"ה מִדְּלָא קָאָמַר הַנּוֹדֵר מִן הָרוֹאִין כְּלוֹמַר מִדְּלָא קָאָמַר הָאִישׁ הַנּוֹדֵר שֶׁהוּא נוֹדֵר מִן הָרוֹאִין בְּלֹא הַחָמָּה וַדַּאי הָיָה מַשְׁמַע לְמָעוּטֵי סוּמִין וא"ת הָא דְּלָא קָאָמַר הָרוֹאִין מִשּׁוּם דְּאָז הָווּ דָּגִים וְעוֹבְרִים בְּכְלַל וְיֵשׁ לוֹמַר הַגִּיהַ הט"ז בסי' רי"ז ס"ק ל"א ע"ש: בְּתִשְׁוּ' שְׁבוּת יַעֲקֹב ח"א סי' ע"ג כָּתַב בְּמֵי שֶׁנָּדַר שֶׁבְּמְעֵי בְּהֵמָה שֶׁמְּוֻתָּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁמְעֻבָּרֶת וְאַף דַּהֲלָכָה רוֹוַחַת הוּא דקיי"ל עֻבָּר יֶרֶךְ אִמּוֹ הוּא (ע' ב"ק מז.

) דְּאָמַר רָבָא פָּרָה שֶׁהִזְּיקָה גּוֹבָה מִוֹלָדָהּ מ"ט גּוּפֵי' הוּא וְהַתּוֹסָ' כָּתְבוּ בב"מ (דַּף עט:) בד"ה הַשְׁתָּא מֵינִיקָה כו' דַּאֲפִי' לָמַ"ד לָאו יֶרֶךְ אִמּוֹ הִיא. לְעִנְיַן לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם בְּמָקוֹם וּמִמָּכָּר חֲשׁוּבִים הֵן גּוּף א' וא"כ אֶפְשָׁר דְּאַף לְעִנְיַן נְדָרִים כֵּן הוּא דְּאָזְלִינַן בָּתַר לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם מ"מ הַיְינוּ דַּוְקָא שֶׁעֻבָּר יֶרֶךְ אִמּוֹ הוּא דְּאִם הָיָה אִמּוֹ אֲסוּרָה בַּהֲנָאָה גַּם מוֹלַד אָסוּר לִיהָנוֹת.

אֲבָל לֹא לְהִיפּוּךְ הֵיכִי שֶׁמּוֹלַד אָסוּר לִיהָנוֹת שֶׁיֵּאָסֵר גַּם הָאֵם בַּהֲנָאָה כִּי הָאֵם וַדַּאי לָאו יֶרֶךְ הַוָּלָד הִיא וּרְאָיָה בְּרוּרָה לָזֶה מֵהָא דְּאִיתָא בְּתְמוּרָה (דַּף יוד) עכ"ל וּכְפִי הַנִּרְאֶה מִדְּבָרָיו דְּהֵיכִי שֶׁנָּדַר הֲנָאָה מֵהָאֵם וְהִיא מְעֻבָּרֶת שֶׁיֵּאָסֵר ג"כ לִיהָנוֹת מֵהָעֻבָּר.

וְלִכְאוֹרָה יֵשׁ לְהָעִיר ע"ז מֵהָא דְּסֻגְיָין דְּקָאָמַר מִדְּלָא קָאָמַר מִן הָרוֹאִין לְאַפּוֹקֵי דָּגִים וְעֻבָּרִים דְּהַחָמָּה אֵינוֹ רוֹאֶה אֶת הָעוֹבְרִים וְאַמַּאי לָא נֵימָא נְהִי דְּעוֹבְרִים אֵינָם בִּכְלַל לְשׁוֹנוֹ שֶׁאָמַר מֵרוֹאֵי הַחַמָּה שֶׁפֵּירוּשׁוֹ שֶׁהַחַמָּה רוֹאֶה אוֹתָם וְהַחַמָּה אֵינוֹ רוֹאֶה אוֹתָם מ"מ יְהֵיָה אָסוּר מִן הָעוֹבְרִים מַחֲמַת הָאֵם כֵּיוָן שֶׁמִּן הָאֵם נֶאֱסַר שֶׁהִיא בִּכְלַל הַלָּשׁוֹן שֶׁאָסַר עַצְמוֹ מֵרוֹאֵי הַחַמָּה שֶׁהַחַמָּה רוֹאֶה אוֹתָהּ וְהָעוֹבֵר יֶרֶךְ אִמּוֹ הוּא מִמֵּילָא הָעֻבָּר נֶאֱסַר כְּכָל אֶחָד מֵאֶבְרֵי הַבְּהֵמָה דְּנַדַּאי אָסוּר אפי' מֵאֵבָרִים הַפְּנִימִים שֶׁלָּהּ אֲשֶׁר הֵם בַּבֶּטֶן כְּמוֹ הָרֵיאָה וְהַכָּבֵד דְּאֵין סְבָרָא לוֹמַר שֶׁגַּם הֵם לֹא יִהְיוּ נֶאֱסָרִים עָלָיו מַחֲמַת דִּיּוּק לְשׁוֹנוֹ מֵרוֹאֵי הַחַמָּה שֶׁפֵּירוּשׁוֹ שֶׁהַחַמָּה רוֹאֶה אוֹתָם וְאֵבָרִים הַפְּנִימִים שֶׁל הַבְּהֵמָה אֵין הַחַמָּה רוֹאֶה אוֹתָם.

וא"כ נִרְאֶה שמ"מ הֵם נֶאֱסָרִים מַחֲמַת שֶׁגּוּף אֶחָד הֵם מִן הַבְּהֵמָה וּכְמוֹ כֵן יֵשׁ לוֹמַר עַל הָעֻבָּר לָמַ"ד עֻבָּר יֶרֶךְ אִמּוֹ הוּא וַאֲפִי' לָמַ"ד לָאו יֶרֶךְ אִמּוֹ הוּא מ"מ בִּלְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם לְעִנְיַן מוּ"מ כָּתְבוּ הַתּוֹסָ' בב"מ דְּהָוֵי בִּכְלַל הָאֵם וכ"כ יֵשׁ לוֹמַר לְעִנְיַן נְדָרִים וא"כ קָשֶׁה לְכְאוֹרָה לָמָּה אָמְרִינַן לְאַפּוֹקֵי דָּגִים וְעוֹבְרִים וא"ל דְּמִיְּיתִיר לָשׁוֹן דְּקָאָמַר מֵרוֹאֵי הַחַמָּה מַשְׁמַע דְּבָא בְּפֵירוּשׁ לְמַעֵט עֻבָּרִין דְּלָא יִהְיֶה בִּכְלַל הָאִיסּוּר כֵּיוָן דְּאֵין הַחַמָּה רוֹאֶה אוֹתָם דְּזֶה אֵינוֹ דְּיֵשׁ לוֹמַר דְּלָא אָתֵי לְאַפּוֹקֵי רַק דָּגִים.

אֲבָל הָעֻבָּר כֵּינָן דְּיֵרֵךְ אִמּוֹ יְהֵיָה בִּכְלַל הָאִיסּוּר אָמְנָם בֶּאֱמֶת לֹא דָּמֵי עֻבָּר לְאֵבָרִים הַפְּנִימִיִּים שֶׁבְּגוּף הַבְּהֵמָה דְּהָא יֵשׁ לְהָעוֹבֵר חַיּוּת בפ"ע. וְאִם נִטְרְפָה הָאֵם אֵין הָעֻבָּר נִטְרָף כמ"ש הַתּוֹסָ' בב"ק שָׁם כֵּינָן דְּיֵשׁ לוֹ חַיּוּת בפ"ע.

וע' במס' נָזִיר (דַּף נא:) בָּעֵי ר' יִרְמְיָה עֻבָּר בִּמְעֵי אִשָּׁה הָוֵי גַּלְגַּלִּין אוֹ לָא כֵּינָן דְּאָמַר מָר עֻבָּר יֵרֵךְ אִמּוֹ הוּא הִלְכָךְ גּוּפָהּ הוּא וְלָא הָוֵי גַּלְגַּלִּין אוֹ דִלְמָא כֵּינָן שֶׁסּוֹפוֹ לָצֵאת מְיֻפְרָשׁ פָּרִישׁ מִינַּהּ וע"ש בפרש"י וְתוֹסָ': בר"נ ד"ה וּבִנְדָרִים הַלֵּךְ אַחַר לְשׁוֹן ב"א כו' בְּסוֹף הַדִּבּוּר: דְּאִלּוּ בִּלְשׁוֹן תּוֹרָה כִּי הֵיכִי דְּמַשְׁמַע נוֹלָדִים כְּבָר כְּדִכְתִיב כָּל הָעָם הַיְלוּדִים בַּמִּדְבָּר ה"נ מַשְׁמַע עֲתִידִים לְהִוָּולֵד כְּדִכְתִיב כָּל הַבֵּן הַיָּלוּד עכ"ל הַגְּרָ"א ז"ל בְּבֵיאוּרָיו סי' רי"ז ס"ק מ"ב הִשִּׂיג עָלָיו וְכָתַב דִּילוּדִים דְּמַתְנִיתִין הַיְינוּ"ד בשו"א וְהַלָּמֶ"ד בְּשׁוּרֶק יְלוּדִים דְּהוּא מִלְּאָפּוּם וְהוּא מִבֵּינוֹנִי פָּעוּל וְנוֹלָדִים הַלָּמֶ"ד בְּקָמַץ שֶׁהוּא נִפְעָל מִבֵּינוֹנִי פּוֹעֵל וּבֵינוֹנִי מְשַׁמֵּשׁ בִּמְקוֹם עָבָר וְעָתִיד כמ"ש בגמ' וּבִנְדָרִים הָלֵךְ כו' שֶׁמְּשַׁמֵּשׁ הַנּוֹלָד עַתָּה וַעֲדַיִן לֹא יָצָא אֶלָּא שֶׁהַקָּרָא וְהַנְּבוּאָה דַּרְכּוֹ לְשַׁמֵּשׁ בְּמָקוֹם עָבָר וְעָתִיד אֲבָל יְלוּדִים בֵּינוֹנִי פָּעוּל הוּא שֶׁכְּבָר נַעֲשָׂה וַעֲדַיִן קַיָּם כְּמוֹ אָדָם יְלוּד אִשָּׁה.

וְאֵלֶּה שְׁמוֹת הַיְלוּדִים אֲשֶׁר הָיוּ לוֹ בִּירוּשָׁלַיִם דְּדִבְרֵי הַיָּמִים אֲבָל הָנֵי קְרָאֵי שֶׁהֵבִיא הָרָ"ן בְּחִירִיק וְחוֹלָם יְלוּדִים וְהֵן שְׁמוֹת הַתּוֹאַר וכמ"ש אֶבֶן עֶזְרָא וְרַד"ק וְכָל הַמְפָרְשִׁים עכ"ל הַטָּהוֹר: דַּף לֹא בַּמִּשְׁנָה מֵאוֹכְלֵי שׁוּם אָסוּר בְּיִשְׂרָאֵל וְאָסוּר בַּכּוּתִים הָרַמְבַּ"ם הִשְׁמִיט דִּין זֶה דְּאָוְכְלֵי שׁוּם בְּחִיבּוּרוֹ פ"ט מהל' נְדָרִים והתיו"ט עָמַד בָּזֶה וְכָתַב וְלֹא יָדַעְתִּי לָמָּה וְגַם הב"י בש"ע סי' רי"ז סעי' ל"ח לֹא הֶעְתִּיק רַק תְּרֵי בָּבֵי הַנּוֹדֵר מִשּׁוּבְתֵי שַׁבָּת כו' וְהַנּוֹדֵר מֵעוֹלֵי יְרוּשָׁלַיִם כו' וְהַדּ בָּבָא דְּהַנּוֹדֵר מֵאוֹכְלֵי שׁוּם הִשְׁמִיט וּבַטּוּר כָּתְבוּ וְאֶפְשָׁר לוֹמַר לְפִי מ"ש הָרַמְבַּ"ם בפי' הַמִּשְׁנָה לְקַמָּן פ"ח דַּאֲכִילַת שׁוּם אֵינוֹ אֶלָּא בַּאֲרָצוֹת לְפִי מַאֲכָלָם וְאַרְצָם עי"ש וּלְהָכִי אֵין נִזְהָרִים בַּאֲכִילַת שׁוּם בְּאַרְצֵנוּ ע"כ הִשְׁמִיט בָּבָא זוֹ (אַחַ"כ מָצָאתִי שֶׁגַּם הָרָשָׁ"שׁ בְּהַגָּהוֹתָיו כ"כ) וְהָא דְּכָתְבוּ בָּבָא דְּעוֹלֵי יְרוּשָׁלַיִם אַף דְּהָאִידָּנָא שֶׁאֵין בהמ"ק קַיָּם לֵיכָּא עוֹלֵי רְגָלִים (ע' גִּיטִּין ד':) מ"מ מִצְוָה לַעֲלוֹת לִירוּשָׁלַיִם כִּדְאִי' בְּסוֹף כְּתֻבּוֹת הַכֹּל מַעֲלִין לִירוּשָׁלַיִם כו' ובס' יַד שָׁאוּל הֵבִיא הַמִּדְרָשׁ שִׁיר הַשִּׁירִים עַל פָּסוּק אִם חוֹמָה הִיא דְּאַף שֶׁחָרַב ביהמ"ק לֹא בִּטְלוּ יִשְׂרָאֵל פַּעֲמֵי רַגְלֵיהֶם וע' בט"ז שָׁם ס"ק ל"ד וע' בְּלֶחֶם מִשְׁנֶה שָׁם בפ"ט: שָׁם שֶׁאֲנִי נֶהֱנֶה לְזֶרַע אַבְרָהָם אָסוּר בְּיִשְׂרָאֵל וּמֻתָּר באוה"ע.

וּבְגֻמָּ' וְהָאֵיכָּא יִשְׁמָעֵאל כו' וְהָאֵיכָּא עֵשָׂו וּמְשֻׁנֵּי בְּיִצְחָק וְלֹא כָּל יִצְחָק וְהָרַמְבַּ"ם שָׁם כָּתַב לְיִמּוּד אַחֵר וּמַסִּיק וַהֲרֵי יִצְחָק אָמַר לְיַעֲקֹב וְיִתֶּן לְךָ אֶת בִּרְכַּת אַבְרָהָם לְךָ וּלְזַרְעֲךָ כו' וע' בלח"מ וּבְתִשּׁוּבַת שְׁבוּת יַעֲקֹב חֵלֶק ג' סי' מ"ג כָּתַב דְּכַוָּנָתוֹ דְּלָא תֵּימָא אע"ג דְּלָא נִקְרְאוּ זֶרַע אַבְרָהָם מ"מ נִקְרְאוּ זֶרַע יִצְחָק לְהָכִי מַיְיתֵי קְרָא דְּוִיתֶּן לְךָ אֶת בִּרְכַּת אַבְרָהָם דְּלָא מִיקְרֵי נָמֵי זֶרַע יִצְחָק וְהָא דְּנָקִיט בְּמַתְנִיתִין הַנּוֹדֵר מִזֶּרַע אַבְרָהָם וְלֹא הִזְכִּירוּ הַנּוֹדֵר מִזֶּרַע יִצְחָק הוּא לְרַבּוֹתָא דַּאֲפִילּוּ הַנּוֹדֵר מִזֶּרַע אַבְרָהָם דְּאַבְרָהָם נִקְרָא אָב הֲמוֹן גּוֹיִם אַפִּ"ה לָא מִקְרוּ זַרְעוֹ רַק יַעֲקֹב וכ"ש זֶרַע יִצְחָק דְּלָא מִיקְרוּ רַק יִשְׂרָאֵל ע"ש וע' בפי' הַמִּשְׁנָיוֹת לְהָרַמְבַּ"ם הֵבִיא קְרָא אַחֲרִינָא כִּי גֵר יִהְיֶה זַרְעֲךָ בְּאֶרֶץ לֹא לָהֶם וְזֶה לֹא הָיָה אֶלָּא זֶרַע יַעֲקֹב וּלְכָךְ הַנּוֹדֵר מִזֶּרַע אַבְרָהָם מֻתָּר לוֹ לֵיהָנוֹת מִיִּשְׁמָעֵאל וְעָשׂוּ ועי' במג"א סי' תקצ"א ס"ק ז' שָׁם שֶׁיִּשְׂרָאֵל נֶהֱנִים לִי לוֹקֵחַ בְּפָחוֹת וּמוֹכֵר בְּיוֹתֵר עַיֵּין לְקַמָּן (דַּף מג.

) בָּךְ"ן ד"ה אַבָּיֵי אָמַר גְּזֵרָה לִשְׁאוֹל מִשּׁוּם לְהַשְׁאִיל כו' דְּהָא דְּאָמְרִינַן הָכָא דְּכִי הָוֵי זְבִינָא חֲרִיפָא שָׁרֵי מֻוָּתָּר לְמִכּוֹר לַמַּדִּיר וְלָא גָּזְרִינַן דִּלְמָא אָתֵי לְמִכּוֹר מַדִּיר לְמֻוָּתָּר כִּדְגָזְרִינַן הָתָם דְּהַיְינוּ טַעְמָא כֵּיוָן דְּמִכּוּלְּהוּ יִשְׂרָאֵל נָדַר לָא גָּזְרִינַן עֲלֵיהּ דְּאִי גָּזְרִינַן עָלָיו טְרֵיחָא לֵיהּ מִלְּתָא דְּמַצְרְכִינַן לֵיהּ לֵיָהָנוֹת רַק מֵאוּמוֹת וע' בתוי"ט וּבְחִדּוּשֵׁי הַגָּאוֹן רע"א בְּתוֹסְפוֹתָיו לַמִּשְׁנָיוֹת מ"ש בָּזֶה וְהָרֹא"שׁ בְּדַף הַקּוֹדֵם ע"ב בד"ה שֶׁאֲנִי נֶהֱנֶה לְיִשְׂרָאֵל כָּתַב דְּיִשְׂרָאֵל לָאו דַּוְקָא דְּהָוֵי מ"ל הַמֻּוָּדָּר הֲנָאָה מֵחֲבֵרוֹ לוֹקֵחַ מִמֶּנּוּ בְּפָחוֹת כו' אֲבָל לפי' הָרָ"ן שֶׁכָּתְבוּ יֵשׁ לוֹמַר דִּבְדַוְקָא נָקִיט וע' בנ"ב תְּנָיָא סי' קמ"ט בְּחֵלֶק יו"ד כָּתַב דְּהָא דְּקָתָנֵי בְּרִישָׁא דְּשָׁאנֵי נֶהֱנֶה מִיִּשְׂרָאֵל לוֹקֵחַ בְּיוֹתֵר שֶׁהוּא דַּוְקָא אִם לוֹקֵחַ בְּדָמִים אֲבָל בְּלוֹקֵחַ בַּהֶקֶפָּה אָסוּר אַף אִם הוּא לוֹקֵחַ בְּיוֹתֵר דְּהָא יֵשׁ לוֹ הֲנָאָה בְּמַה שֶׁלּוֹקֵחַ בְּהַקֶּפָּה עי"ש: בר"נ ד"ה לוֹקֵחַ בְּפָחוֹת כו' וַאֲפִילּוּ בִּנְכָסִים שֶׁקָּנָה לְאַחַר נִדְרוֹ כו' כֵּיוָן דְּאִיסּוּרָא בַּהֲנָאָה דִּידֵיהּ תַּלְיָא וְאִיהוּ הָא אִיתָא בָּעוֹלָם כו' עכ"ל בְּמַחֲנֵה אֶפְרַיִם הל' נְדָרִים סי' כ"ב הִקְשָׁה ע"ז מֵהָא דְּכָתַב הָרָ"ן לְעֵיל (דַּף טו:) גַּבֵּי הֲנָאַת תַּשְׁמִישְׁךְ עָלַי דְּנֶדֶר זֶה לָא הָוֵי אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן מִשּׁוּם דַּהֲנָאַת תַּשְׁמִישׁ הָוֵי דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ וְאַמַּאי לֹא נֵימָא כֵּיוָן דְּאִיסּוּרָא בַּהֲנָאָה דִּידֵיהּ תַּלְיָא הָוֵי כְּאִלּוּ אָמַר הֲנָאַת גּוּפָךְ עָלַי ובס' יַד שָׁאוּל בסי' רכ"ז כָּתַב עָלָיו דְּבִמְחִילַת כְּבוֹד תּוֹרָתוֹ הָרָמָה לֹא קָרֵב זֶה אֶל זֶה דְּבִשְׁלָמָא לְעִנְיַן דָּבָר שֶׁלֹּא בָּא לָעוֹלָם שַׁפִּיר כָּתַב הָרָ"ן דְּדָמֵי לְדֶקֶל לְפֵירוֹתָיו דְּאַף שֶׁאֵין מַקָּנֶה לוֹ הַדֶּקֶל בְּעַצְמוֹ רַק לְפֵירוֹתָיו אַפִּ"ה כֵּיוָן דְּהַדֶּקֶל אִיתָא בְּעוֹלָם מִיקְרֵי דָּבָר שֶׁבָּא לָעוֹלָם א"כ ה"ה הָכָא כֵּיוָן דְּאָסַר הֲנָאָתוֹ עַל חֲבֵרוֹ א"כ אַף דְּהַהֲנָאָה אֵינוֹ בָּעוֹלָם מ"מ גּוּפוֹ הָא אִיתָא בְּעוֹלָם אֲבָל לְעִנְיַן דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ מַאי מְהַנֵּי מַאי דְּהוּא בָּעוֹלָם דמ"מ הָא הֲנָאַת תַּשְׁמִישׁ הָוֵי דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ יעוי"ש וּבְכִדֵּי דְּלָא לְשַׁוְוֵ' כְּטוֹעֶה בְּדָבָר פָּשׁוּט לְרַב גּוּבְרִין בַּעַל מַחֲנֵה אֶפְרַיִם כִּי עָצוּם מְאוֹד מַחֲנֵהוּ יָגַעְתִּי וּמָצָאתִי כִּי יֵשׁ מָקוֹם לִדְבָרָיו וּבֶאֱמֶת כְּפִי הַנִּדְפָּס לְפָנֵינוּ בְּמַחֲנֵה אֶפְרַיִם צָדָק מְאוֹד הָרַב בַּעַל יַד שָׁאוּל במ"ש דְּלֹא קָרֵב זֶה אֶל זֶה אֶלָּא שְׁקוּלְשִׁית בַּעַל מַחֲנֵה אֶפְרַיִם הוּא ע"פ מ"ש הָרַשְׁבָּ"א בְּחִדּוּשָׁיו בפ"ב (דַּף טז:) עַל הָא דְּקוֹנָם שֶׁאֵינִי מְשַׁמֵּשׁ כו' וְז"ל וּמִיהוּ מִשּׁוּם דשלב"ל לָא קַשְׁיָא לֵיהּ דְּכֵיוָן דְּאָדָם אוֹסֵר פֵּירוֹת חֲבֵרוֹ עָלָיו אוֹסֵר ע"ע ג"כ דשלב"ל דְּלָא אָמַר אֶלָּא שֶׁאֵין אָדָם אוֹסֵר דשלב"ל עַל חֲבֵרוֹ כִּדְאִיתָא לְקַמָּן בפ' וְאֵלּוּ נְדָרִים (דַּף פֹּה:) כו' שָׁמְעִינַן מִדִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א הַלָּלוּ דַּהֲנָאַת תַּשְׁמִישׁ מַקְרֵי דָּבָר שֶׁלֹּא בָּא לָעוֹלָם‌אע"ג דְּאִיסּוּרָא בַּהֲנָאָה דִּידֵיהּ תַּלְיָא וְאִיהוּ הָא אִיתֵיהּ בָּעוֹלָם וְלָזֶה קַשְׁיָא לֵיהּ לְבַעַל מַחֲנֵה אֶפְרַיִם מִדִּבְרֵי הָרָ"ן שֶׁלְּפָנֵינוּ שֶׁהֵם ג"כ מִדִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א ז"ל שֶׁכָּתַב דַּאֲפִי' בִּנְכָסִים שֶׁקָּנָה אַחַר נִדְרוֹ אָסוּר דאע"ג דקיי"ל דְּאֵין אָדָם אוֹסֵר דשלב"ל עַל חֲבֵרוֹ כֵּיוָן דְּאִיסּוּרָא בַּהֲנָאָה דִּידֵיהּ תַּלְיָא וְאִיהוּ הָא אִיתֵי' בָּעוֹלָם.

נִמְצָא שֶׁאִם יְמַכֵּר לַמֻּוָּדָּרִים אַחַר זְמַן הֲרֵי הוּא מְהַנֶּה אוֹתָם וּמֵעַתָּה תִּיקְשֵׁי דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א אַהֲדָדֵי וע' בשעה"מ פ"ג מהל' נְדָרִים תִּרְאֶה לְהָדְיָא שֶׁכֵּן אָזְלָה הַקּוּשְׁיָא עַל הָרַשְׁבָּ"א דְּפָרִיךְ לָהּ מדשלב"ל עַל דשלב"ל וְלָא דְּמִדְּמֵי דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ לדשלב"ל וּבַעַל שעה"מ רָמֵז לְעַיֵּין בְּמַחֲנֵה אֶפְרַיִם הַנ"ל וּכְפִי הַנִּרְאֶה שֶׁנֶּחְסַר שָׁם במח"א לְהַעְתִּיק דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א שבפ' שֵׁנִי וְנָקִיט נַפְשַׁיְ' בְּקֻצָּרָה וְחַיָּיבִין אָנוּ לְמַשְׁכּוֹנֵי נַפְשִׁין אַדְּרַב בַּעַל מח"א לְיִתֵּן מָקוֹם לִדְבָרָיו וְרָאוּי לְהַעְתִּיק כָּאן גַּם תֵּירוּצוֹ שֶׁל בַּעַל שעה"מ וְז"ל צְרִיכִין אָנוּ לְחַלֵּק וְלוֹמַר דְּהַהִיא שֶׁאֵינִי נֶהֱנֶה לְיִשְׂרָאֵל שֶׁאֵנִי מִשּׁוּם דְּאָסַר כָּל הֲנָאָתוֹ עַל יִשְׂרָאֵל בֵּין הֲנָאַת גּוּפוֹ בֵּין הֲנָאַת נְכָסָיו וְהִלְכָךְ חָל אִיסּוּרוֹ עַל גּוּפוֹ מַמָּשׁ שֶׁהֲרֵי אֵינוֹ יָכוֹל לֵיהָנוֹת

מְגוּפוֹ כְּלָל בְּשׁוּם צַד וה"ל כְּמַקְדִּישׁ דֶּקֶל דְּכָל הַפֵּירוֹת הַיּוֹצְאִים מִמֶּנּוּ אֲסוּרִים משא"כ בְּאוֹמֵר הֲנָאַת תַּשְׁמִישִׁי עָלֶיךָ דְּלָא אָסַר עָלֶיהָ אֶלָּא הֲנָאַת תַּשְׁמִישׁוֹ בִּלְבַד אֲבָל שְׁאָר הֲנָאוֹת לֹא אָסַר עלי' נִמְצָא שֶׁהָאִיסּוּר לֹא חָל עַל גּוּפוֹ וְכֵיוָן דְּאֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא הֲנָאַת תַּשְׁמִישׁוֹ גְּרֵידָא חָשִׁיב שַׁפִּיר דשלב"ל וה"ל כְּאוֹסֵר פֵּירוֹת דֶּקֶל עַל חֲבֵרוֹ דְּאֵינוֹ אָסוּר אע"ג דְּהַדֶּקֶל אִיתֵּי' בְּעוֹלָם מִשּׁוּם דְּלָא אָסַר עָלָיו הַדֶּקֶל שֶׁהֲרֵי הוּא מֻוָּתָּר מִמֶּנּוּ בִּשְׁאָר הֲנָאוֹת אִם לֹא בִּמְפֹרָשׁ בְּהֶדְיָא קוֹנָם גּוּפִי לְתַשְׁמִישֵׁךְ שֶׁהָאִיסּוּר חָל עַל גּוּפוֹ לְעִנְיַן הֲנָאַת תַּשְׁמִישׁ דְּהָוֵי כְּמוֹכֵר דֶּקֶל לְפֵירוֹתָיו דְּלָא חָשִׁיב דשלב"ל אע"ג דְּלֹא מָכַר אֶלָּא הַפֵּירוֹת גְּרֵידָא עכ"ל וְהִנֵּה הַדְּבָרִים מְאִירִין וּמְזֻהָרִין לְהָרוֹאֶה בְּחִדּוּשֵׁי הָרַשְׁבָּ"א שֶׁמִּמֶּנּוּ נִלְקָחִים דִּבְרֵי הָרָ"ן שֶׁלְּפָנֵינוּ וְז"ל אֲבָל בְּאוֹסֵר הֲנָאָתוֹ עַל חֲבֵרוֹ יֵשׁ בַּמַּשְׁמָע כָּל הֲנָאוֹת בֵּין הֲנָאַת גּוּפוֹ בֵּין הֲנָאַת נְכָסָיו וְהִלְכָךְ כָּל הֲנָאָה הַבָּאָה לוֹ לְמֻוָּדָר מִן הַמַּדִּיר אָסוּר ואע"פ שֶׁאֵין הַהֲנָאָה בָּעוֹלָם בִּשְׁעַת נִדְרוֹ לְפִי שֶׁמִּי שֶׁהִדִּירוֹ מֵהֲנָאָתוֹ הוּא בָּעוֹלָם ע"כ לְשׁוֹנוֹ הַזָּהָב וְהֵן הֵן מַה שֶּׁבֵּיאֵר הָרַב בַּעַל שעה"מ וע' בט"ז סי' רי"ג) וְהָרָ"ן כָּאן קִיצֵּר ג"כ בְּדִבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א ז"ל וְכֵן הוּא בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת: בְּהַמְפֹרָשׁ ד"ה אַלְמָא הֲנָאַת לוֹקֵחַ כו' דַּהֲנָאָה לַלּוֹקֵחַ בְּמִקָּחוֹ יוֹתֵר מִשֶּׁל מוֹכֵר כו' וְהָוֵי כְּנוֹשֵׂא שָׂכָר וּמִתְחַיֵּיב בָּאֲוָנָסִין וְהַמְהַרְשָׁ"א הגי' וְלָא הָוֵי כְּנוֹשֵׂא שָׂכָר מִשּׁוּם דְּהָא נוֹשֵׂא שָׂכָר אֵינוֹ חַיָּיב בָּאֲוָנָסִין וע' מ"ש לְקַמָּן בְּדִיבּוּר הַסָּמוּךְ בְּהַמְפֹרָשׁ ד"ה נֶאֱנְסוּ בַּהֲלִיכָה: ע"ב בְּהַמְפֹרָשׁ הַמְכֻוָּנָה בְּשֵׁם רַשְׁ"י ז"ל ד"ה נֶאֱנְסוּ בַּהֲלִיכָה חַיָּיב מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּנוֹשֵׂא שָׂכָר בְּהַהִיא הֲנָאָה דְּאִית לי' כו' עכ"ל בב"י חֹשֶׁן מִשְׁפָּט סי' קפ"ו כָּתַב דְּהַהוּא מְפֹרָשׁ לָא חָשׁ לְקַמְחֵי' דְּאִם אִיתָא דְּמִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּנוֹשֵׂא שָׂכָר אַהֲלִיכָה קָאֵי.

הֵיכִי קָתָנֵי נֶאֱנְסוּ בַּהֲלִיכָה חַיָּיב הָא שֵׁשׁ אֵינוֹ חַיָּיב בָּאֲוָנָסִין אֶלָּא וַדַּאי דְּלֵיתָא לְהַהִיא פֵּירוּשָׁא כְּלָל עכ"ל וּמְזֶה הוֹכִיחַ הָרַב בַּעַל דה"מ שֶׁחִיבֵּר גָּאוֹן סְפָרַדִּי א' מִדְּכָתַב הב"י עָלָיו כ"כ ש"מ דְּהַמְפֹרָשׁ לְנָדָרִים אֵינוֹ מַרְשׁ"י ז"ל אֶלָּא מְפוֹרָשׁ אַחֵר דְּעַל רַשְׁ"י ז"ל לֹא הָיָה כּוֹתֵב הב"י כְּדִבְרִים הָאֵלֶּה לֹא חָשׁ לְקַמְחֵי' וְהִנֵּה אַף שֶׁאֵינוֹ מַרְשׁ"י ז"ל הָיָה רַב גָּדוֹל מְאוֹד מִגְּדוֹלֵי קַמָּאֵי וְכַמָּה פְּעָמִים הֵבִיאוּ גְּדוֹלֵי הַפּוֹסְקִים רְאָיוֹת מִדְּבָרָיו ז"ל מִמַּסְכְּתָא זוֹ.

וְהִנֵּה מָצָאתִי לוֹ חָבֵר מִתַּלְמִידֵי רַשְׁ"י ז"ל וְהָרַשְׁבָּ"ם בב"ב (דַּף פח מְפֹרָשׁ ג"כ כפי' הַמְפֹרָשׁ בְּכָאן וְזֶה לְשׁוֹנוֹ שָׁם ד"ה וה"מ דְּקִיצֵי דמי' כו' וְנִרְאֶה בְּעֵינַי דְּלָאו דַּוְקָא נוֹשֵׂא שָׂכָר דא"כ לֹא לִיחַיֵּיב בְּאוֹנֶס אֶלָּא בִּגְנֵיבָה וַאֲבֵדָה כו' וְהַמְהַרְשָׁ"א ז"ל שָׁם כָּתַב שֶׁרַשְׁ"י בפ' אַרְבָּעָה נְדָרִים מְפֹרָשׁ כפי' הָרַשְׁבָּ"ם הִנֵּךְ רוֹאֶה שֶׁהַמְהַרְשָׁ"א מְכַנֶּה אוֹתוֹ ג"כ בְּשֵׁם רַשְׁ"י] וְכָתַב שָׁם דְּצָרִיךְ לוֹמַר לְפֵירוּשָׁם דְּמַשְׁמַע לְהוּ דְּקָאֵי נָמֵי אַרִישָׁא מִדְּקָאָמַר מִפְּנֵי שֶׁהוּא כְּנוֹשֵׂא שָׂכָר וְאִי לָא הָוֵי קָאֵי רַק אַסֵּיפָא לְחוּד הל"ל פָּטוּר מִפְּנֵי שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא כְּנוֹשֵׂא שָׂכָר וְתוּ לָא מִידִּי עכ"ל הַרֵי דְּהָרַשְׁבָּ"ם מְפֹרָשׁ ג"כ כְּוָותֵי' ע"כ חִדּוּשׁ הוּא שהב"י לֹא זָכַר דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"ם הנ"ל וְלֹא הָיָה לוֹ לִדְחוֹת דִּבְרֵי הַמְפֹרָשׁ וְלוֹמַר עָלָיו שֶׁלֹּא חָשׁ לְקַמְחֵי' דְּהָא אִתְּמַר מִשְׁמֵיהּ דְּגַבְרָא רַבָּא אַחֲרִינָא כְּוָותֵי' גַּם בְּשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת כָּאן כָּתַב וְז"ל מַפְנֵי שֶׁהוּא כְּנוֹשֵׂא שָׂכָר אַחִיּוּב דְּרִישָׁא קָאֵי כו' וּמְאוֹד קָשֶׁה בְּעֵינַי הָא מַסְקָנָא דְּהָכָא מַשְׁמַע דְּנוֹשֵׂא שָׂכָר חַיָּיב בָּאֲוָנָסִין וְהָתָם בב"מ קיי"ל הִלְכְתָא פְּסִיקְתָא דְּנוֹשֵׂא שָׂכָר פָּטוּר מֵאֲוָנָסִין ע"כ צָרִיךְ עִיּוּן גָּדוֹל עכ"ל: וע' בס' יְדוֹת נְדָרִים לְהַגָּאוֹן מִלְּבוֹב בסי' רכ"ז בְּיַד יוֹסֵף שָׁם ס"ק ב' שֶׁכָּתַב דנ"ל דָּבָר חָדָשׁ דְּכָאן דְּהָוֵי לוֹקֵחַ וְלֹא לוֹקֵחַ גָּמוּר דְּהָא לְקָחוֹ ע"מ לְבַקְּרוֹ ול"ש כ"כ שֶׁגָּמַר בְּדַעְתּוֹ לְקָנוֹתוֹ רַק דְּהָוֵי כְּשׁוֹאֵל דְּיֵשׁ לוֹ הֲנָאָה מִזֶּה שֶׁמַּנִּיחוֹ לְבַקְּרוֹ רַק דְּזֶה דַּוְקָא בְּאִם אֵין זְבִינָא חֲרִיפָא וְכֵיוָן דְּיוּכַל לְמְצוֹא לְקָנוֹת גַּם בְּמָקוֹם אַחֵר

לָמָּה יְהֵיָה גּוֹמֵר בְּדַעְתּוֹ לִקָּנוֹת אֲבָל בִּזְבִינָא חֲרִיפָא גָּמַר לִקָּנוֹת וְהָוֵי כְּלוֹקֵחַ לָכֵן לְהס"ד דְּהַשַּׁ"ס דִּלָּא אוֹקֵמִי בִּזְבִינָא חֲרִיפָא פֵּירֵשׁ הָרָ"ן דְּהָוֵי כְּשׁוֹאֵל אֲבָל לְפִי הַמַּסְקָנָא דְּמַיְירֵי בִּזְבִינָא חֲרִיפָא שַׁפִּיר י"ל דְּהָוֵי מִתּוֹרַת לוֹקֵחַ עכ"פ אַף בְּאֵין זְבִינָא חֲרִיפָא כֵּיוָן דְּמַנִּיחוֹ לְבַקְּרוֹ וְיוּכַל לִהְיוֹת שֶׁיִּהְיֶה לוֹקֵחַ עָדִיף מִשְּׁאָר ש"ש לְהִתְחַיֵּיב גַּם בָּאֳנָסִין וע' בְּרַשְׁבָּ"ם בב"ב (דַּף מג:) ד"ה אָמַר שֶׁכָּתַב שֶׁנַּעֲשִׂין שׁוֹמְרֵי שָׂכָר זֶה לָזֶה לְהִתְחַיֵּיב בָּאֳנָסִין וְלִכְאוֹרָה ג"כ תָּמוּהַּ דְּהָא ש"ש אֵינוֹ חַיָּיב בָּאֳנָסִין וְאוּלַי הוּא ג"כ כֵּיוָן דְּהֵן שֶׁוְתָּפִין עַל הַשָּׂדֶה עֲדִיפִי מִשְּׁאָר שׁוֹמְרֵי שָׂכָר דְּעָלְמָא הש"ש הַדָּבָר אֵינוֹ שֶׁלּוֹ כְּלָל רַק שֶׁמְּקַבֵּל שָׂכָר עַל שְׁמִירָתוֹ וע"ש שֶׁכָּתַב שֶׁהוּא דָּבָר חָדָשׁ וְצָרִיךְ סַעַד לְתוֹמְכוֹ: שָׁם ד"ה עַרְלֵי יִשְׂרָאֵל בִּכְלַל מוּלִים הֵן כְּגוֹן שֶׁמֵּתוּ אֶחָיו מֵחֲמַת מִילָה עכ"ל במשל"מ הל' מְלָכִים פֶּרֶק יו"ד כָּתַב שֶׁכַּוָּנַת רַשִׁ"י לְיַיְשֵׁב דְּהָא לְעֵיל גַּבֵּי שׁוֹבְתֵי שַׁבָּת וְעוֹלֵי יְרוּשָׁלַיִם אָמְרִינַן מְצַוִּוין וְעוֹשִׂין קָתָנֵי וא"כ בְּנוֹדֵר מִמּוֹלִין אַמַּאי אָסוּר בְּעַרְלֵי יִשְׂרָאֵל הָא זֶה מְצֻוֶּוה וְאֵינוֹ עוֹשֶׂה לְהָכִי פֵּירֵשׁ דְּמַיְירֵי בְּמֵי שֶׁמֵּתוּ אֶחָיו מֵחֲמַת מִילָה דְּלָא מְמַעֲטִינַן מִי שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה אע"פ שֶׁמְּצֻוֶּוה.

אֶלָּא מִי שֶׁבְּיָדוֹ לַעֲשׂוֹת וְאֵינוֹ עוֹשֶׂה כְּגוֹן מוּמָר לַעֲרלוּת שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה בְּזָדוֹן אֲבָל מִי שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה מֵחֲמַת אוֹנֶס כְּגוֹן מֵחֲמַת שֶׁאֶחָיו מֵתוּ מֵחֲמַת מִילָה מְצֻוֶּוה וְעוֹשֶׂה קָרִינַן בֵּיהּ וְדַוְקָא בַּחֲלוֹקֶה זוֹ דְּנוֹדֵר מֵהַמּוּלִים שֶׁאָסוּר בְּעַרְלֵי יִשְׂרָאֵל הֲוָצְרִךְ לְאוֹקֵמִי בְּמֵי שֶׁמֵּתוּ אֶחָיו מֵחֲמַת מִילָה אֲבָל בַּחֲלוֹקֶה קַמַּיְיתָא דְּהַנּוֹדֵר מִן הָעֲרֵלִים מֻוּתָּר בְּעַרְלֵי יִשְׂרָאֵל הָתָם מַיְירֵי אפי' בְּעַרְלֵי יִשְׂרָאֵל סְתָמֵי שֶׁלֹּא מֵתוּ אֶחָיו מֵחֲמַת מִילָה.

וְהַטַּעַם הוּא לְפִי שֶׁאֵין הָעָרְלָה קְרוּיָ' כו' עכ"ל ובס' עֲצֵי לְבוֹנָה בסי' רי"ז סעי' מ"ב הֵבִיא בְּשֵׁם ס' שִׂמְלַת בְּנָיְמִין לְחַלֵּק בֵּין הַהִּ דְּנוֹדֵר מִשּׁוֹבְתֵי שַׁבָּת וּמֵעוֹלֵי יְרוּשָׁלַיִם דְּמַסְקִינַן לְעֵיל דְּכַוָּנַת הַנּוֹדֵר הוּא דַּוְקָא מִמְּצֻוִּוין וְעוֹשִׂים דְּכוּתִים מִקְרוּ אֵינָם עוֹשִׂים כֵּיוָן דְּהַמִּצְוָה הוּא לַעֲלוֹת בְּכָל רֶגֶל וְהֵם אֵינָם עוֹלִים וּבָטֵל הַמִּצְוָה שֶׁל אוֹתוֹ הָרֶגֶל אֲבָל גַּבֵּי מִילָה אֵינוֹ מִקְרֵי מְבַטֵּל מִצְוַת מִילָה כָּל זְמַן שֶׁלֹּא מֵת כמ"ש הָרַמְבַּ"ם פ"א מהל' מִילָה דְּאֵינוֹ חַיָּיב כָּרֵת עַד שֶׁיָּמוּת בְּעָרְלָתוֹ א"כ כ"ז שֶׁהוּא חַי עֲדַיִן יָכוֹל לַעֲשׂוֹתוֹ וְאֵין לִקְרוֹתוֹ אֵינוֹ עוֹשֶׂה א"כ אֵינוֹ דּוֹמֶה למ"ע שֶׁל עֲלִיַּית הָרֶגֶל דְּמִצְוָה לַעֲלוֹת בְּכָל רֶגֶל וְרֶגֶל דְּאוֹתוֹ רֶגֶל דְּאֵינוֹ עוֹלֶה בָּטֵל מ"ע שֶׁל אוֹתוֹ הָרֶגֶל דְּהָא א"א עוֹד לַעֲשׂוֹת אוֹתָהּ מ"ע שֶׁל אוֹתָהּ הָרֶגֶל אֲבָל גַּבֵּי מִילָה אֵינוֹ מְבַטֵּל גְּמוּר דַּעֲדַיִין יָכוֹל לַעֲשׂוֹתָהּ ואע"פ שכ' הָרַמְבַּ"ם דְּבְכָל יוֹם שֶׁעוֹבֵר עָלָיו שֶׁלֹּא מָל הוּא מְבַטֵּל מִצְוַת מִילָה מ"מ לָא הָוֵי בִּיטּוּל גָּמוּר דַּהֲרֵי אֵינוֹ חַיָּיב כָּרֵת עֲדַיִין וא"כ אֵין הַבִּיטּוּלִין שָׁוִין וְאֵין לִקְרוֹתוֹ בְּזֶה אֵינוֹ עוֹשֶׂה עכ"ל ומ"ש לְמַעְלָה בְּשֵׁם המל"מ דְּבַחֲלוֹקֶה קַמַּיְיתָא דְּהַנּוֹדֵר מִן הָעֲרֵלִים מֻוּתָּר בְּעַרְלֵי יִשְׂרָאֵל דַּאֲפִילּוּ אִם אֵינוֹ מָל מֵחֲמַת יִרְאַת אֶחָיו שֶׁמֵּתוּ מֵחֲמַת מִילָה.

אַפ"ה מֻוּתָּר בּוֹ מִשּׁוּם שֶׁאֵין הָעָרְלָה קְרוּיָ' כו' בְּשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת לֹא כָּתַב כֵּן. אֶלָּא דְּגַם בַּחֲלוֹקֶה זוֹ אֵינוֹ מֻוּתָּר אֶלָּא בְּמִי שֶׁאֵינוֹ מָל מֵחֲמַת שֶׁמֵּתוּ אֶחָיו מֵחֲמַת מִילָה דמ"מ מִמּוֹלִי לֵב הֵם אֲבָל מִי שֶׁהִנִּיחַ בְּרִשְׁעוֹ מִלְמוֹל לֹא יִהְיֶה מֻוּתָּר בּוֹ וע' בְּחִדּוּשֵׁי הגרע"א בַּיּוֹ"ד סי' רי"ז וע' ג"כ בס' הַפְּלָאוֹת נְדָרִים מ"ש בָּזֶה: דַּף לב גמ' וְיֵשׁ אוֹמְרִים לְחֵימָה הָרָגוֹ ע' תוס' ב"ב (דַּף ט:) הִנִּיחוּ בְּתֵימָה עַל מַה דְּאָמַר ר' יִצְחָק שָׁם דְּאַף מִי שֶׁעוֹשֶׂה צְדָקָה בַּסֵּתֶר דְּכוֹפֶה אַף אֲבָל חֵימָה אֵינוֹ כּוֹפֶה.

וְהִקְשׁוּ שָׁם דבפ' אַרְבָּעָה נְדָרִים אָמְרִינַן דְּחֵימָה מֹשֶׁה הֲרָגוֹ: ובס' אָמְרִי שִׁפֵּר לְהַגָּאוֹן מהראנ"ח תָּמַהּ עַל תְּמִיהָתָם בִּשְׁתַּיִם. הָאַחַת דִּמְבוֹאָר כָּאן בגמ' דִּתְרֵי חֵימָה הָוו וא"כ מַאי קוּשְׁיָא דִּלְמָא הָא דְּקָאָמַר שֵׁם חֵימָה אֵינוֹ כּוֹפֶה הַיְינוּ לְאִידָךְ חֵימָה דְּלָא הֲרָגוֹ מֹשֶׁה שֵׁנִית דְּהָא הַךְ סְבָרָא דְּחֵימָה מֹשֶׁה הֲרָגוֹ אֵינָהּ מֻוְסְכֶּמֶת דְּהָא הַדּוֹרֵשׁ הָרִאשׁוֹן אָמַר דְּרַק בְּקֵשׁ לְהָרְגָן וְלֹא הֲרָגָן שֶׁנֶּאֱמַר הֶרֶף מֵאַף וַעֲזֹוב חֵימָה וי"א לְחֵימָה הֲרָגוֹ וא"כ ר' יִצְחָק דב"ב סוֹבֵר כְּדוֹרֵשׁ הָרִאשׁוֹן דְּרַק בְּקֵשׁ לְהָרְגָן וְלֹא הֲרָגָן ופי' הַגָּאוֹן דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' הַנָּ"ל בִּשְׁנֵי אוֹפַנִּים אוֹפֶן א' הוּא דְּעִיקַּר קֻוּשְׁיָתָם הוּא דבב"ב אָמְרוּ אַף כּוֹפֶה חֵימָה אֵינוֹ כּוֹפֶה דְּמַשְׁמַע מִזֶּה דְּחֵימָה יוֹתֵר קָשֶׁה מֵאַף וּלְפִיכָךְ אע"פ שֶׁמַּתַּן צְדָקָה בַּסֵּתֶר כּוֹפֶה אַף חֵימָה אֵינוֹ יָכוֹל לָכוֹף לְפִי שֶׁחֵימָה יוֹתֵר עַזָּה מֵאַף וְכָאן בִּנְדָרִים מַשְׁמַע דְּאַף יוֹתֵר קָשֶׁה מֵחֵימָה דְּהָא לְהַיֵּשׁ אוֹמְרִים לְחֵימָה הָרַג מֹשֶׁה וְלֹא לְאַף וא"כ מַשְׁמַע דְּאַף יוֹתֵר קָשֶׁה מֵחֵימָה אוֹפֶן שֵׁנִי תֵּירֵץ ע"פ מ"ש הַתּוֹסָ' בע"ז (דף ד) ד"ה חֵימָה אֵין לִי שֶׁכְּבָר נִשְׁבַּעְתִּי וְהִקְשׁוּ שָׁם מִסֵּוּגְיָא דְּכָאן דְּאָמְרִינַן מֹשֶׁה הָרַג לְחֵימָה וְתֵירְצוּ דִּתְרֵי חֵימָה הָוו וא"כ לפ"ז לֹא נִשְׁאַר שׁוּם חֵימָה בָּעוֹלָם דְּחֵימָה א' מֹשֶׁה הֲרָגוֹ וְחֵימָה הַשֵּׁנִית נִשְׁבַּע עָלָיו הקב"ה.

לָכֵן הִקְשׁוּ שַׁפִּיר בב"ב עַל הָא דְּאָמַר ר' יִצְחָק שָׁם דְּחֵימָה אֵינוֹ כּוֹפֶה דְּהָא לֹא נִשְׁאַר שׁוּם חֵימָה בָּעוֹלָם ע"כ דִּבְרֵי בַּעַל אָמְרִי שֶׁפֶר אָמְנָם עֲדַיִן בְּתֵירוּצוֹ הַשֵּׁנִי לֹא נִתְיַישֵׁב מַה שֶּׁהִקְשָׁה דִּלְמָא ר' יִצְחָק סָבַר כמ"ד דְּלֹא הָרַג מֹשֶׁה לְחֵימָה אֶלָּא שֶׁבִּקֵּשׁ לַהֲרוֹג וְלֹא הֲרָגוֹ: שָׁם בגמ' מִפְּנֵי מַה נֶּעֱנַשׁ אאע"ה וְנִשְׁתַּעְבְּדוּ בָּנָיו בְּמִצְרַיִם מָאתַיִם וְעֶשֶׂר שָׁנִים מִפְּנֵי שֶׁעָשָׂה אַנְגַּרְיָא בת"ח בס' אָמְרִי שֶׁפֶר הִקְשָׁה דְּהָא ע"כ גְּזֵרַת בֵּין הַבְּתָרִים קָדְמָה לְמַעֲשֶׂה הָאַנְגַּרְיָא דִּגְזֵרַת בֵּין הַבְּתָרִים הָיָה כְּשֶׁהָיָה אַבְרָהָם בֶּן ע' שָׁנָה וּבְמִלְחֶמֶת הַמְּלָכִים הָיָה אַבְרָהָם בֶּן ע"ה שָׁנִים כִּדְאִיתָא בְּשַׁבָּת (דף יא:) גַּבֵּי כָּל עִיר שֶׁיִּשְׁיבָתָהּ קָרוֹבָה כו' עי"ש וא"כ אֵיךְ אֶפְשָׁר לוֹמַר שֶׁנֶּעֱנַשׁ אַבְרָהָם עַל שֶׁעָשָׂה אַנַּגְרְיָא בת"ח וְיוֹתֵר קָשֶׁה עַל פי' הָרֹא"שׁ שֶׁפֵּירֵשׁ בְּכָאן וְכָתַב אע"פ שֶׁעֲבִירַת הָעוֹנֶשׁ מְפוֹרָשׁ עַל אָמְרוּ בְּמָה אֵדַע מ"מ עֲבֵירָה זוֹ הָעֲנִישְׁתוּ לִהְיוֹת נוֹפֵל בְּבָמָה אֵדַע דְּנִרְאֶה שֶׁהוּא סוֹבֵר דְּבָרִים כִּכְתָבָן דַּעֲבֵירַת אַנַּגְרְיָא קָדְמָה לַעֲבִירַת בָּמָה אֵדַע.

וְזֶה שֶׁלֹּא כְּהַסְכָּמַת רַבּוֹתֵינוּ ז"ל בְּסִידּוּר הָעִנְיָנִים וּכְמוֹ שֶׁמְּפוֹרָשׁ בְּסֵדֶר עוֹלָם שֶׁגְּזֵרַת בֵּין הַבְּתָרִים קָדְמָה לְמִלְחֶמֶת הַמְּלָכִים א"כ אֵיךְ שַׁיָּיךְ לוֹמַר שֶׁעֲבִירַת אַנַּגְרְיָא הָעֲנִישְׁתוּ לִהְיוֹת נוֹפֵל בְּבָמָה אֵדַע ע"כ דִּבְרֵי בַּעַל אָמְרִי שֶׁפֶר וּמָצָאתִי אַחַ"כ בס' עִיוּן יַעֲקֹב לְהַגָּאוֹן בַּעַל שְׁבוּת יַעֲקֹב שֶׁכָּתַב דְּבַמִּדְרָשׁ רַבָּה פ' מ"ו פְּלִיג אַסֵּדֶר עוֹלָם וס"ל דְּאַבְרָהָם הי' בֶּן פ"ה שָׁנָה בְּגִזֵרַת בֵּין הַבְּתָרִים ועפ"ז יִתְיַישֵׁב דִּבְרֵי הָרֹא"שׁ: אָכֵן קָשֶׁה לִי עַל פי' הָרֹא"שׁ דְּאֵיךְ יִתָּכֵן דִּבְרֵי שְׁמוּאֵל שֶׁאָמַר מִפְּנֵי שֶׁהִפְרִיז עַל מִדּוֹתָיו שֶׁל הקב"ה שֶׁאָמַר בְּמָה אֵדַע הָא עִיקַּר הַקֻּוּשְׁיָא הָיָה אֵיךְ יִתָּכֵן שֶׁהָיָה נוֹפֵל אַבְרָהָם בַּעֲבֵרָה כָּזוֹ שֶׁיִּשְׁאַל לְהקב"ה וְיִסְתַּפֵּק לוֹמַר בְּמָה אֵדַע וא"כ מַה מָּתַרְץ שְׁמוּאֵל מִפְּנֵי שֶׁאָמַר בְּמָה אֵדַע הָא עִיקַּר הַקֻּוּשְׁיָא הָיָה מַה גָּרַם לוֹ שֶׁאָמַר בְּמָה אֵדַע וע"ז אָנוּ דָּנִין אַיזֶה עֲבֵרָה קַלָּה הָעֲנִישְׁתוּ לִהְיוֹת גּוֹרֵר לוֹ לַעֲבֵרָה חֲמוּרָה מִזֶּה וְלוֹמַר בְּמָה אֵדַע וְיֵשׁ לוֹמַר שֶׁדַּעַת שְׁמוּאֵל דְּגַם שְׁאֵלַת בְּמָה אֵדַע אֵינוֹ עָוֹן חָמוּר אֶלָּא קַלָּה כְּמוֹת שֶׁהִיא וְרַק בְּעֵרֶךְ גּוֹדֶל צְדָקָתוֹ שֶׁל אאע"ה נֶחְשַׁב לָעָוֹן וּסְבִיבָיו נִשְׁעֲרָה עַד מְאוֹד וּמְדֻיָּיק לְשׁוֹן הגמ' מִפְּנֵי שֶׁהִפְרִיז עַל מִדּוֹתָיו שֶׁל הקב"ה וע' בְּרָ"ן שפי' וְיִתֵּר כו' וא"כ שֶׁגַּם שְׁאֵלָתָּ בָּמָה אֵדַע לֹא נֶחְשַׁב לָעָוֹן חָמוּר רַק הוּא קַל אֵינוֹ קָשֶׁה מַה

גָּרַם לוֹ שֶׁיִּפּוֹל בְּבָמָה אַדַּע דְּרַק עַל עָוֹן חָמוּר יִקָּשֶׁה אֵיךְ יְאֻוָּנֶּה לְצַדִּיק עָוֹן חָמוּר מִתְּחִלָּה אִם לֹא שֶׁמִּתְּחִלָּה יִכָּשֵׁל בַּעָוֹן קַל וְאַחַ"כ גּוֹרֵר לְעָוֹן חָמוּר מִמֶּנּוּ.

אֲבָל כֵּיוָן שֶׁגַּם בָּמָה אַדַּע אֵינוֹ עָוֹן כ"כ רַק לְגַבֵּי עֵרֶךְ צִדְקַת אאע"ה אֵינוֹ קָשֶׁה כְּלָל מַה גָּרַם לוֹ לִיפּוֹל בְּבָמָה אַדַּע: וע' מְגִילָּה (דַּף לא:) גַּבֵּי מַעֲמָדוֹת אִלְמָלֵא מַעֲמָדוֹת לֹא נִתְקַיְּמוּ שָׁמַיִם וָאָרֶץ כו' אָמַר לְפָנָיו רבש"ע בְּמָה אֵדַע כו' ופרש"י מַה תֹּאמַר לִי לִלְמֹדָן דָּבָר שֶׁיִּתְכַּפְּרוּ בּוֹ עוֹנוֹתֵיהֶן אָמַר לוֹ הקב"ה קָחָה לִי עֶגְלָה מְשֻׁלֶּשֶׁת כו' ולפ"ז אֲמִירַת בְּמָה אַדַּע לֹא נֶחְשָׁב כְּלָל לֶעָוֹן וְעַיֵּין בְּחִדּוּשֵׁי אַגָּדוֹת שֶׁל הַמַּהַרְשָׁ"א דְּהָכִי סָבְרִי כָּל הָנֵי אָמוֹרָאֵי דְּשָׁמַעְתִּין דְּפְלִיגִי אַדְּשְׁמוּאֵל: בְּהַמְפָרֵשׁ ד"ה מִפְּנֵי שֶׁנִּתְעַסֵּק בַּמָּלוֹן תְּחִלָּה כו' וְאוֹתוֹ הַתִּינוֹק לֹא הָיָה בְּאוֹתָהּ שָׁעָה אֶלָּא בֶּן שְׁמוֹנַת יָמִים עכ"ל לְכְאוֹרָה מַשְׁמַע שמ"ש בְּאוֹתָהּ שָׁעָה פֵּירוּשׁוֹ בְּשָׁעָה שֶׁהָיָה בַּדֶּרֶךְ בַּמָּלוֹן וּבְצֵאתוֹ מִמִּדְיָן הָיָה בְּתוֹךְ שְׁמֹנָה יָמִים: ולפ"ז קָשֶׁה מַאי אָמַר אָמוּל וְאֵצֵא סַכָּנָה הוּא הָא אַף בְּלֹא סַכָּנָה אֵיךְ יָמוּל תּוֹךְ זְמַנּוֹ וע' בס' כְּנֶסֶת יְחֶזְקֵאל סי' מ"ב שֶׁהֵבִיא רְאָיָה מִדִּבְרֵי רַשְׁ"י זוֹ דְּבְדִיעֲבַד אִם נִימּוֹל תּוֹךְ שְׁמֹנָה א"צ לְהַטִּיף דַּם בְּרִית כְּדַעַת הָרֹא"ש הֵבִיאוּ הָרַמָ"א בסי' רס"ב לָכֵן מרע"ה מֵחֲמַת מְצֻוַת הַשֵּׁם שֶׁאָמַר לוֹ לֵךְ שׁוּב מִצְרַיְמָה הָיָה רוֹצֶה לָמוּל בְּתוֹךְ ח' דה"ל כְּדִיעֲבַד וְרַק מִשּׁוּם יִרְאַת סַכָּנָה נִמְנַע וְחָדַל מִזֶּה וע' בס' יַד שָׁאוּל סי' רס"ב מ"ש עָלָיו בָּזֶה ובס' קֶרֶן אוֹרָה פֵּירֵשׁ שֶׁכַּוָּנַת רַשְׁ"י מ"ש וּבְאוֹתָהּ שָׁעָה לֹא הָיָה אֶלָּא בֶּן שְׁמֹנַת יָמִים הַיְינוּ בְּאוֹתוֹ שָׁעָה שֶׁיָּצָא מִמִּדְיָן.

דְּאִם הָיָה כְּבָר שְׁמֹנָה יָמִים קוֹדֶם שֶׁאָמַר לוֹ הקב"ה לֵךְ שׁוּב מִצְרַיְמָה מַדּוּעַ נִתְרַשֵּׁל מֹשֶׁה בָּזֶה וְאֵיחֵר לַעֲשׂוֹת הַמִּצְוָה: ע"ב בגמ' וְאָדָם לֹא זָכַר אֶת הַמִּסְכֵּן הַהוּא דְּבִשְׁעַת יֵצֶר הָרָע לֵית דְּמִדְכַר לֵיהּ לְיֵצֶר טוֹב יֵשׁ לְפָרֵשׁ ע"פ מַה שֶּׁאָמְרוּ רז"ל יצה"ר דּוֹמֶה לִזְבוּב וְיוֹשֵׁב בֵּין שְׁנֵי מִפְתְּחֵי הַלֵּב וּפֵירֵשׁ בּוֹ הַגְּאוֹן הֶחָסִיד מוהר"ח מִוואלָאזִין זצוק"ל ע"ד לֵב חָכָם לִימִינוֹ וְלֵב כְּסִיל לִשְׂמֹאלוֹ שֶׁמִּשְׁכֵּן היצ"ט הוּא בְּיָמִין וּמְקוֹם היצה"ר הוּא בְּסִטְרָא דְּשְׂמָאלָא וְהוּא כְּדֶרֶךְ הַזְּבוּב הַפּוֹרֵחַ מִמָּקוֹם לְמָקוֹם כֵּן דֶּרֶךְ היצה"ר כִּי מִלֵּבַד אֲשֶׁר מֵסִית אֶת הָאָדָם לַעֲבֵרָה עוֹד יֵשׁ לוֹ מָקוֹם גַּם בְּעֵת שֶׁהָאָדָם פּוֹנֶה לִימִין לַעֲשׂוֹת אֵיזֶה מִצְוָה לְהִטָּרִידוּ וְלַעֲרֹב בּוֹ אֵיזֶה פְּנִיָּה שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת הַמִּצְוָה כְּמַאֲמָרָהּ יַבְאִישׁ יַבִּיעַ שֶׁמֶן רוֹקֵחַ שֶׁל הַמִּצְוָה זֶה דַּרְכּוֹ שֶׁל היצה"ר דְּבִשְׁעַת יֵצֶר טוֹב גַּם הַשָּׂטָן בָּא בְּתוֹכוֹ לְהִתְיַצֵּב אֲבָל בְּהִיפּוּךְ חָלִילָה בְּעֵת הַסַּתַּת הָאָדָם לַעֲבֵרָה זֶהוּ בִּשְׁעַת יֵצֶר הָרָע לֵית דְּמִדְכַר לֵיהּ לְיֵצֶר טוֹב שֶׁיִּהְיֶה בְּהַעֲבָרָה אֵיזֶה כַּוָּנָה לַטּוֹב כְּעִנְיַן גְּדוֹלָה עֲבָרָה לִשְׁמָהּ הָרַחֲמָן יַצִּילֵנוּ מִיֵּצֶר הָרָע וִידַבְּקֵנוּ בְּיֵצֶר טוֹב: בפי' הָרֹא"ש ד"ה אִישׁ מִסְכֵּן וְחָכָם זֶה יֵצֶר הַטּוֹב כְּדִכְתִיב טוֹב יֶלֶד מִסְכֵּן וְחָכָם וְזֶהוּ יֵצֶר טוֹב שֶׁהוּא יֶלֶד בְּשָׁנִים.

כְּנֶגֶד יֵצֶר הָרַע שֶׁהוּא פָּחוֹת מִמֶּנּוּ י"ג שָׁנָה כו' עכ"ל וְזֶה הֵיפֶךְ ממ"ש הש"מ עַל מַאֲמָרָם וּמָצָא בָּהּ אִישׁ מִסְכֵּן חָכָם וְז"ל הוֹרָה בְּאָמְרוֹ וּמָצָא בָּהּ כִּי תְּחִלָּה נִיתַּן בָּאָדָם יֵצֶר טוֹב וְכֵן מַשְׁמַע מִדִּבְרֵיהֶם בְּאָמְרָם אֵימָתַי נִיתַּן בָּאָדָם יֵצֶר הָרַע מִשָּׁעָה שֶׁנִּנְעָר לָצֵאת מִמְּעֵי אִמּוֹ שֶׁנֶּאֱמַר לַפֶּתַח חַטָּאת רוֹבֵץ וְיָדוּעַ שֶׁיֵּצֶר טוֹב נִיתַּן בּוֹ מִשָּׁעָה שֵׁשִׁ חַיּוּת בַּאֲבָרָיו שָׁאז נִיתַּן בּוֹ נְשָׁמָה וע' בַּנְּדָה (דַּף ל:) וּמְלַמְּדִים אוֹתוֹ כָּל הַתּוֹרָה כֻּלָּהּ כו' וְכֵיוָן שֶׁיָּצָא לָאֲוִיר הָעוֹלָם כו' אָכֵן מֵאִמְרֵי רז"ל שְׁנֵיהֶם אֱמֶת וְצָדְקוּ יַחְדָּיו דְּלְאַחַר שֶׁיָּצָא לָאֲוִיר הָעוֹלָם היצה"ר קוֹדֵם בַּזְּמַן מִשֶּׁנִּנְעָר לָצֵאת מִמְּעֵי אִמּוֹ וְהַיֵּצֶר טוֹב לָאַחֲרוֹנָה יֹסַע בִּשְׁנַת י"ג וְהוּא קוֹדֵם

בְּמַעֲלָה: שֶׁבַח וְהוֹדָיָה לְבוֹרְאִי וְעוֹשֵׂי כִּי סִיַּמְנוּ פֶּרֶק שְׁלִישִׁי: פֶּרֶק רְבִיעִי בַּמִּשְׁנָה אֵין בֵּין הַמֻּוְדָּר הֲנָאָה מֵחֲבֵרוֹ לַמֻּוְדָּר מִמֶּנּוּ מַאֲכָל (הַיְינוּ הֲנָאַת מַאֲכָל) אֶלָּא דְּרִיסַת הָרֶגֶל וְכֵלִים שֶׁאֵין עוֹשִׂים בָּהֶם אֹוכֶל נֶפֶשׁ הַאי מֻוְדָּר הֲנָאָה פֵּירוּשׁוֹ שֶׁאָסַר הֲנָאַת נְכָסָיו עַל חֲבֵרוֹ אוֹ שֶׁאָסַר ע"ע הֲנָאַת נִכְסֵי חֲבֵרוֹ וְכֵן הוּא בש"ע סי' רכ"א רְאוּבֵן שֶׁאָסַר נְכָסָיו עַל שִׁמְעוֹן אוֹ שֶׁאָסַר עַצְמוֹ מִנִּכְסֵי שִׁמְעוֹן כו' דְּאִלּוּ אָסַר עַצְמוֹ סְתָם שֶׁלֹּא יֵהָנֶה מֵחֲבֵרוֹ טוּבָא אִיכָּא בֵּינַיְיהוּ דְּאִלּוּ בְּמֻוְדָּר הֲנָאָה אָסוּר לִישֵׁן עִמּוֹ בַּמִּטָּה וְלִרְחֹץ עִמּוֹ בְּאַמְבָּטִי כו' כְּדִלְקַמָּן (דַּף לט:) וּבְמֻוְדָּר הֵימֶנּוּ הֲנָאַת מַאֲכָל בְּוַדַּאי שָׁרֵי בְּכָל הָנֵי אֶלָּא כִּדְפָרְשִׁינַן דְּהַאי מֻוְדָּר הֲנָאָה פֵּירוּשׁוֹ הֲנָאָה מִנְּכָסָיו וְאֵין חִילּוּק בֵּין שֶׁהוּא הִדִּיר הֲנָאָהמִנִּכְסֵי חֲבֵרוֹ אוֹ שֶׁחֲבֵרוֹ הִדִּירוֹ מִנְּכָסָיו וְכָתַבְתִּי זֶה לְפִי שֶׁרָאִיתִי בְּפִנֵי יְהוֹשֻׁעַ במס' מְגִילָּה (דַּף ח.

) שֶׁחָלַק בָּזֶה יעויי"ש בַּתּוֹסָ' ד"ה דְּרִיסַת הָרֶגֶל כו' ע"ש וצ"ע: בְּהַמְפָרֵשׁ ד"ה אֶלָּא דְּרִיסַת הָרֶגֶל לַעֲבוֹר בַּחֲצֵרוֹ וּלְקַצֵּר דַּרְכּוֹ עכ"ל מַשְׁמַע מִלְּשׁוֹנוֹ דְּאִם אֵינוֹ מְקַצֵּר דַּרְכּוֹ בָּזֶה לָא מִקְרֵי הֲנָאָה וְשָׁרֵי וְכֵן פֵּירֵשׁ הב"ח וּלְקַמָּן בְּדַף הַסָּמוּךְ דְּאִיבַּעְיָא לְהוּ מִיפְסַק וּמֵיזַל בְּאַרְעֵי' מַהוּ.

דְּמִסַּפְקָא לְהַגְמָ' דְּאִם מְקַצֵּר דַּרְכּוֹ יֵשׁ לֶאֱסוֹר גַּם בְּמֻוְדָּר הֲנָאַת מַאֲכָל פי' שָׁם הַמְפֹרָשׁ דְּמְקַצֵּר דַּרְכּוֹ לֵילֵךְ לְבֵית הַמִּשְׁתֶּה אֲבָל הָכָא מַיְירֵי דְּאֵינוֹ הוֹלֵךְ לְבֵית הַמִּשְׁתֶּה אֲבָל הַשָּׁ"דּ שָׁם מַשִּׂיג עַל הב"ח וּפֵירֵשׁ דְּרַשְׁ"י כָּאן לָאו דַּוְקָא נָקִיט לְקַצֵּר דַּרְכּוֹ וּבְמֻוְדָּר הֲנָאָה אָסוּר אֲפִילּוּ אִם אֵינוֹ מְקַצֵּר דַּרְכּוֹ וּבְשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת כָּתַב כְּהַשָּׁ"דּ וע' בְּרַשְׁ"י מְגִילָּה ד"ה דְּרִיסַת הָרֶגֶל: דַּף לג וְכָל דָּבָר שֶׁאֵין עוֹשִׂין בּוֹ אֹוכֶל נֶפֶשׁ מָקוֹם שֶׁמַּשְׁכִּירִין כְּיוֹצֵא בָּהֶן אָסוּר הַתּוֹסָ' בְּמְגִילָּה (דַּף ח.

) ד"ה אֶלָּא כו' כָּתְבוּ דְּמָקוֹם שֶׁמַּשְׁכִּירִין בִּפְרוּטָה אָסוּר אפי' בְּמֻוְדָּר מַאֲכָל דְּאוֹתָהּ פְּרוּטָה רָאוּי לִקְנוֹת מִמֶּנָּה מַאֲכָל אֲבָל כֵּלִים שֶׁעוֹשִׂים בָּהֶם אֹוכֶל נֶפֶשׁ אפי' בְּפָחוֹת מש"פ כֵּינָן דְּהָוֵי אֹוכֶל נֶפֶשׁ עכ"ל.

וְהַטּוּרֵי אֶבֶן שָׁם כָּתַב וְאֵינִי יוֹדֵעַ מְנָא לְהוּ דִּבְמָקוֹם שֶׁמַּשְׁכִּירִין אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא דַּוְקָא בְּשָׁוֶה פְּרוּטָה אֲבָל אִם הַשְׂכִּירוּת אֵינוֹ ש"פ דְּמֻוָתָּר הָא אפי' אִם אֵינוֹ ש"פ הֲנָאָה הַמְּבִיאָה לִידֵי מַאֲכָל הוּא דְּהָא רָאוּי לִקְנוֹת מַאֲכָל כָּל שֶׁהוּא בְּהַאי פָּחוֹת מש"פ נָמֵי וּפֵירֵשׁ מִשּׁוּם דְּאָמְרִינַן בפ"ק דְּגִיטִּין (דַּף יב.

) הַמַּקְדִּישׁ יָדֵי עַבְדּוֹ אוֹתוֹ הָעֶבֶד לוֹ וְאוֹכֵל עוֹשֶׂה וּפוֹרֵעַ וּפָרִיךְ עוֹשֶׂה וּפוֹרֵעַ קָמָא קָמָא קָדֵישׁ לֵיהּ וּמְשַׁנֵּי לֵהּ בְּפָחוֹת פָּחוֹת מש"פ וּפֵירְשׁוּ הַתּוֹסָ' בְּשֵׁם ר"י דה"ט שֶׁאֵין בְּדַעְתּוֹ שֶׁל מַקְדִּישׁ שֶׁיָּחוּל הַהֶקְדֵּשׁ עַל פָּחוֹת מש"פ וה"נ יֵשׁ לוֹמַר שֶׁאֵין בְּדַעְתּוֹ שֶׁל נוֹדֵר שֶׁיָּחוּל עַל פָּחוֹת מש"פ עכ"ל וְיֵשׁ לְהָעִיר ע"ז מֵהָא דאי' בְּשָׁבוּעוֹת (דַּף כב) א"ר פָּפָּא מַחְלוֹקֶת (דר"ע וְרַבָּנָן בְּאוֹמֵר שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אוֹכַל וְאָכַל כ"ש) בְּשָׁבוּעוֹת אֲבָל בְּקוֹנָמוֹת ד"ה בְּכֹל שֶׁהוּא וּמַשְׁמַע שָׁם אפי' בְּפָחוֹת מש"פ הֵן אֱמֶת שֶׁהַתּוֹסָ' שָׁם הִקְשׁוּ וְז"ל תֵּימַהּ דַּחֲמִיר קוֹנָם מֵהֶקְדֵּשׁ וְאִיהוּ גּוּפֵיהּ לֹא אָסַר אֶלָּא מִשּׁוּם דַּהֲוָה כְּהֶקְדֵּשׁ: וְהֶקְדֵּשׁ בָּעֵי שָׁוֶה פְּרוּטָה וּבְחִדּוּשֵׁי הָרָ"ן שָׁם תֵּירֵץ דִּלְקָרְבָּן בָּעֵינַן שִׁיעוּרָא וְלֹא לְמַלְקוּת וְרַב פָּפָּא לְמַלְקוּת קָאָמַר וא"ל דְּהָא רָבִינָא הוּא דְּקָאָמַר שָׁם כִּי קָאָמַר ר"פ לְמַלְקוּת מִכְּלָל דְּמַעִיקָּרָא הֲוָה סָבַר דר"פ גַּם לְקָרְבָּן קָאָמַר כו' עי"ש מ"ש גַּם בָּזֶה לְיַיְשֵׁב עכ"פ מְסֻגָּיָא הַנָּ"ל מַשְׁמַע דִּלְמַלְקוּת לָא בָּעֵינַן ש"פ ומכש"כ לְאִיסּוּרָא גְּרִידָא וְלָא אָמְרִינַן שֶׁאֵין בְּדַעְתּוֹ שֶׁל נוֹדֵר

עַל פָּחוֹת מִשּׁ"פ (וע"ל ס"ח א' בָּרָ"ן ד"ה וא"א מַקְלִישׁ קָלִישׁ): וְהִנֵּה הַטּוּרֵי אֶבֶן שָׁם הִקְשָׁה עוֹד עַל דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' דְּשָׁם בְּמַה שֶׁסִּיְּימוּ אֲבָל כֵּלִים שֶׁעוֹשִׂים בָּהֶם א"נ אָסוּר אפי' בְּפָחוֹת מִשּׁ"פ אַמַּאי כֵּיוָן דְּאֵין דַּעְתּוֹ שֶׁל נוֹדֵר עַל פָּחוֹת מִשּׁ"פ אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא אִם יֵשׁ בַּהֶנָּאתוֹ שׁ"פ וְדַעְתּוֹ זַ"ל מַסְקֶמֶת דְּמֻוָּדָר הֲנָאָה דַּעְתּוֹ נָמֵי עַל פָּחוֹת מִשּׁ"פ וּרְאָיָיתוֹ מִירוּשַׁלְמִי הֶבִיאוֹ הָרָ"ן לְקַמָּן סוֹף (דַּף לה.

) נָדַר מִן הַכִּכָּר מַהוּ לְחַמֵּם בּוֹ אֶת יָדָיו וְלָא אִיפְּשִׁיטָא וְהָא הֲנָאַת חִימּוּם אֵין בּוֹ שׁ"פ שׁ"מ דְּשְׁאָר הֲנָאָה גְּמוּרָה אפי' פָּחוּת מִשּׁ"פ נָמֵי אָסוּר דְּדַעַת הַנּוֹדֵר אֲפִילּוּ עַל פָּחוֹת מִשּׁ"פ וע' בָּרְמְבַּ"ם פ"א מהל' נְדָרִים הֲלָכָה ה' וְזַ"ל הָאוֹסֵר עַל עַצְמוֹ מִין מִמִּינֵי מַאֲכָל כו' וְאָכַל מֵהֶן כָּל שֶׁהוּא לוֹקֶה מִן הַתּוֹרָה שֶׁנֶּאֱמַר לֹא יַחֵל דְּבָרוֹ שֶׁאֵין לִנְדָרִים שִׁיעוּר וְאוּלַי יֵשׁ לוֹמַר דִּלְהָכִי לֹא הֵעִיר הַגָּאוֹן בַּעַל טוּרֵי אֶבֶן מֵהָא דִּשְׁבוּעוֹת הַנַּ"ל דְּיֵשׁ לוֹמַר דְּהָא דְּאָמְרִינַן שָׁם דִּבְקוֹנָמוֹת כ"ש דכ"ז הוּא אִם אָסַר עַל עַצְמוֹ דָּבָר שֶׁהוּא שֶׁלּוֹ וְכֵיוָן דְּלָא מִדְּכִיר שְׁמָא דַּאֲכִילָה הָוֵי בכ"ש וְכִמְפֹרָשׁ דָּמֵי ע"ש בגמ' אֲבָל בְּמֵי שֶׁנּוֹדֵר שֶׁלֹּא יֵהָנֶה מֵחֲבֵרוֹ מַה דְּהָוֵי פָּחוֹת מִשּׁ"פ אֵינוֹ נִקְרָא שֶׁל חֲבֵרוֹ וְאֵינוֹ נֶהֱנֶה מִשֶּׁל חֲבֵרוֹ דְּפָחוֹת מִשּׁ"פ לָא קָפְדִי אִינָשֵׁי וְאֵין שָׁם הַבְּעָלִים נִקְרָא עָלָיו וְאִיהוּ לֹא אָסַר ע"ש אֶלָּא מַה דְּהָוֵי דְּחַבְרֵי' וְגַם זֶה צ"ע דְּהָא אָמְרִינַן בְּסַנְהֶדְרִין נְהִי דְּבָתַר הָכִי מָחֵיל צַעֲרָא בְּשַׁעְתֵּי' מִי לָא אִית לֵיהּ וְאָסוּר לִגְזוֹל מִשֶּׁל חֲבֵרוֹ אפי' פָּחוֹת מִשּׁ"פ כְּדִין חֲצִי שִׁיעוּר שֶׁבְּכָל אִיסּוּרֵי תּוֹרָה דְּאָסוּר מה"ת וְאֵין לוֹקִין עָלָיו וע"ל (דַּף לד:) בְּתוֹסְ' ד"ה הָיְתָה לְפָנָיו כְּפַר שֶׁל הֶפְקֵר כו' שֶׁכָּתְבוּ דִּבְקוֹנָמוֹת בְּכָל דְּהוּ אִיכָּא אִיסּוּר הֲנָאָה עי"ש: בר"נ ד"ה דְּאָמַר הֲנָאַת מַאֲכָלְךָ עָלַי כו' וְקָרֵי לֵיהּ מַאֲכָלְךָ מִשּׁוּם דְּבִגְרָמַת הֲנָאָה שְׁלּוֹ הוּא מְתַוְּקָן כו' אֶפְשָׁר דְּהָרָ"ן מְפָרֵשׁ כפי' הַתּוֹסָ' דְּהַמֻּוָּדָר הוּא לוֹעֵס הַחִטִּין וְהַחִטִּין הֵם אפי' שֶׁל הַמַּדִּיר וּלְהָכִי קָרֵי לֵיהּ מַאֲכָלְךָ מֵחֲמַת שֶׁמַּכְנִיס בְּפִיו וְלוֹעֵס וּמְתַקֵּן אוֹתָם שֶׁיִּהְיוּ רְאוּיִים לְהַנִּיחַ עַל מַכָּתוֹ כְּדִתְנַן בִּפְסָחִים לֹא יִלְעֹוס אָדָם חִטִּים וְיִתֵּן ע"ג מַכָּתוֹ וּמָצָאתִי בס' תּוֹסֶפֶת דְּרַבָּנָן לְהַגָּאוֹן מהרי"ט אֶלְגָּזִי זַ"ל אוֹת א' בֵּיאֵר כַּוָּנַת הַתּוֹסָ' וְזֶה לְשׁוֹנוֹ הֲוָקְשָׁה לָהֶם דְּאִם הַכַּוָּנָה לוֹמַר דַּהֲנָאַת מַאֲכָלְךָ דְּקָאָמַר הוּא לֶאֱסוֹר עָלָיו בַּהֲנָאָה (כַּאֲשֶׁר פֵּירֵשׁ הָרָ"ן) [מִזֶּה מַשְׁמַע דִּמְפָרֵשׁ בְּכַוָּנַת הָרָ"ן כַּוָּנָה אַחֶרֶת וְלֹא כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי לְמַעְלָה] א"כ אַמַּאי נָקִיט אוֹכֶן הֲנָאָה זוֹ דִּלְעִיסַת חִטִּים דְּהָוֵי הֲנָאָה שֶׁלֹּא כְּדֶרֶךְ הֲנָאָתָן דְּמִסְתָּמָא לָא מִיתְסַר עֲלֵיהּ מִידִי דְּהָוֵי כְּהֶקְדֵּשׁ דְּכָתְבוּ הַתּוֹסָ' בִּפְסָחִים בפ' כָּל שָׁעָה (דַּף כו.

) ד"ה שָׁאנֵי הֵיכָל כו' דְּהֶקְדֵּשׁ אע"ג דְּלָא כְּתִיבָה בֵּיהּ אֲכִילָה שָׁרֵי שֶׁלֹּא כדה"נ מְשׁוּם דְּמִעֵילָה יָלְפִינַן חֵטְא חֵטְא מִתְּרוּמָה וּבִתְרוּמָה כְּתִיב אֲכִילָה דְּבָעֵינַן כְּדֶרֶךְ הֲנָאָתוֹ לָכֵן ס"ל דְּנַדַּאי לֶאֱסוֹר עַצְמוֹ בַּהֲנָאָה א"א לוֹמַר כֵּינָן דְּאוֹמֵר בִּלְשׁוֹן מַאֲכָלְךָ וְלֹא אָמַר כָּל פֵּירוֹתֵיךְ עָלַי ע"כ לֹא אָסַר עַצְמוֹ כ"א מֵאֲכִילָה.

אֶלָּא כַּוָּנָתוֹ לֶאֱסוֹר עַצְמוֹ הֲנָאָה מִמַּה שֶׁיֹּאכַל חֲבֵרוֹ וְיִלְעֹוס וַהֲנָאַת מַאֲכָלְךָ דְּקָאָמַר הָכִי קָאָמַר הֲנָאַת לְעִיסָתְךָ עָלַי וְכֵיוָן דִּסְתָם מַאֲכָל אַחֵר לְעִיסָה לָא חֲזֵי לִכְלוּם כֵּיוָן דְּנִמְאָס וְכִדְאָמְרִינַן בְּכְתֻבּוֹת (דַּף ל.

) ע"כ לָא מַשְׁכַּחַת לָהּ אוֹכֶן הֲנָאָה בְּדֶרֶךְ הֲנָאָתָהּ כ"א לְהַנִּיחַ ע"ג מַכָּתוֹ דְּהָוֵי שֶׁלֹּא כדה"נ וְכֵיוָן דְּלָא מַשְׁכַּחַת לָהּ הֲנָאָה כְּדַרְכָּהּ ה"ל כִּמְפֹרָשׁ וּבְמָפֹרָשׁ שֶׁאוֹסֵר עַצְמוֹ אֲפִילּוּ שֶׁלֹּא כדה"נ אָסוּר עָלָיו וע' בְּהָרָ"ן בְּהַהִיא דִּישִׁיבַת סֻוכָּה עָלַי כו' ע"ש עכ"ל בַּעַל תּוֹסֶפֶת

דְּרַבָּנָן: שָׁם ד"ה וְאִימָא שֶׁלֹּא יִלְעֹוס חִטִּים וְיִתֵּן ע"ג מַכָּתוֹ "דַּהֲנָאַת מַאֲכָל" לָא מַשְׁמַע אֶלָּא שֶׁלֹּא יְהַנֶּה מִגּוּף הַמַּאֲכָל עַצְמוֹ וְלֶאֱסֹור אפי' הֲנָאַת הַמַּאֲכָל אָמַר הֲנָאַת מַאֲכָלְךָ כו' כְּפִי הַנֻּסָּח שֶׁלְּפָנֵינוּ אֵין לוֹ מוּבָן וְנִרְאֶה דִּבְמָקוֹם דַּהֲנָאַת מַאֲכָל צָרִיךְ לִהְיוֹת דְּהַנּוֹדֵר מִמַּאֲכָל לָא מַשְׁמַע אֶלָּא שֶׁלֹּא יֵהָנֶה מִגּוּף הַמַּאֲכָל כו' וְכֵן נִרְאִים הַדְּבָרִים לְהֶדְיָא מִמ"ש הָרָן"ן בד"ה אָמַר רָבָא כו' וְהָכִי הָוֵי פְּסָקָא דְּמִילְּתָא "דְּאִי נָדַר מִמַּאֲכָל" אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא בַּאֲכִילָה לְבַד כו' אָמַר הֲנָאַת מַאֲכָלְךָ כו' וְאָסוּר לְלַעֹוס חִטִּים כו': תוס' ד"ה מאן תַּנָּא אָמַר רָבָא ר"א הִיא וא"ת תְּנַן חָדָא זִמְנָא כו' וי"ל דְּמִכֹּחַ הַהִּ דְּהָכָא מְדַקְדֵּק לְעֵיל דְּאָתֵי כר"א דְּאִי לָאו הַאי הָוָה מוֹקְמִינַן לֵיהּ בְּחָצֵר וכ"ע פי' וְאָתֵי אפי' כְּרַבָּנָן וּלְכָךְ מְדַקְדֵּק הָכָא מִסֵּיפָא פי' דְּהָכָא לֵיכָּא לְאוֹקְמֵי בְּחָצֵר דא"כ ה"ל מָקוֹם שֶׁמַּשְׁכִּירִין וכמ"ש לְעֵיל סוֹף דַּף הַקּוֹדֵם ד"ה מַנִּי ר"א הִיא ע"ש: בפי' הָרֹאֹ"שׁ ד"ה אַלְמָא אַבְרוֹחֵי אֲרֵי בְּעָלְמָא הוּא כו' פּוֹרֵעַ חוֹבוֹ נָמֵי אֵינוֹ חַיָּיב לְשַׁלֵּם לוֹ וְאִי מֵחֵיל לוֹ לֹא נִמְצָא מְהַנֶּהוּ כצ"ל: ע"ב גמ' רָבָא אָמַר אפי' תֵּימָא דִּבְרֵי הַכֹּל וְגַבֵּי מֻוָּדָּר הֲנָאָה דְּיָהֵיב ע"מ שֶׁלֹּא לִפְרֹועַ בס' יַד שָׁאוּל סי' רכ"א כָּתַב שֶׁהִקְשָׁה קֻושְׁיָא נִפְלָאָה לְשִׁיטַת הָרֹאֹ"שׁ הוּבָא בסמ"ע סי' ס"ז ס"ק נ"ג.

דְּהָא דִּשְׁבִיעִית אֵינָהּ מְשַׁמֶּטֶת אֶלָּא בְּסוֹפָהּ לֹא אָמְרוּ אֶלָּא רַק לְעִנְיָן שֶׁאִם הַלְוָה מְשַׁלֵּם מַעֲצְמוֹ יָכוֹל לְקַבֵּל מִמֶּנּוּ אֲבָל אֵין בְּיַד הַמַּלְוֶה לִתְבֹּועַ חוֹבוֹ מֵהַלְוֶה כָּל שָׁנָה שְׁבִיעִית וְאֵין כּוֹתְבִין פְּרוֹזְבּוֹל אֶלָּא עַד סוֹף שָׁנָה שִׁשִּׁית ע"ש א"כ לָמָּה לֹא מְשַׁנֵּי הַשַּׁ"ס דְּמַתְנִיתִין דְּקָתָנֵי וּפוֹרֵעַ אֶת חוֹבוֹ מַיְירֵי דְּקָאֵי בְּשָׁנָה הַשְּׁבִיעִית שְׁנַת הַשְּׁמִיטָּה דְּהַמַּלְוֶה אֵינוֹ יָכוֹל לְתָבְעוֹ לְדַעַת הָרֹאֹ"שׁ וְזֶה יְהֶיהָ תֵּירוּץ יוֹתֵר מְרֻוָּח דְּהָא עַל שְׁנִוּיָיא דְּרָבָא קָאָמַר הגמ' דמש"ה לָא אָמַר רַב הוֹשַׁעְיָ' כְּרָבָא גְּזֵרָה שֶׁלֹּא לִפְרֹועַ מִשּׁוּם לִפְרֹועַ וְזֶה לֹא שַׁיָּיךְ גַּבֵּי שְׁמִיטָּה דְּהַכֹּל יוֹדְעִין דִּשְׁמִיטָּה מְשַׁמֶּטֶת וְגַם לְפִי הַגִּירְסָא בִּכְתֻבוֹת דִּמְשַׁנֵּי הָתָם דמש"ה לָא אָמַר כְּרָבָא נְהִי דַּהֲנָאָה לֵית לֵיהּ כִּיסּוּפָא מִי לֵית לֵיהּ זֶה שַׁיָּיךְ בע"מ שֶׁלֹּא לִפְרֹועַ דְּאִיכָּא כִּיסּוּפָא דְּמִיכְסָף מִינֵּיהּ שֶׁלֹּא פָּרַע מַה שֶּׁאֵין כֵּן בִּשְׁמִיטָּה דְּהַתּוֹרָה הִשְׁמִיטַתּוּ מַאי כִּיסּוּפָא אִית לֵיהּ:ולפענ"ד הַקֻּשְׁיָא הַזֹּאת לֹא נִפְלֵאת הִיא וְלֹא רְחוֹקָה לְיַיְשְׁבָהּ לָא מִיבַּעְיָ' לְפִי הַגִּירְסָא בִּכְתֻבוֹת דִּמְשַׁנֵּי הָתָם נְהִי דַּהֲנָאָה לֵית לֵיהּ כִּיסּוּפָא מִי לֵית לֵיהּ בְּוַדַּאי גַּם בִּשְׁנַת הַשְּׁמִיטָּה נְהִי דְּאֵין הַמַּלְוֶה יָכוֹל לְנָגְשׁוֹ וּלְתָבְעוֹ לְשִׁיטַת הָרֹאֹ"שׁ: אֲבָל עַל הַלְוֶה מִצְוָה לִפְרֹועַ חוֹבוֹ וְאִם הַלְוֶה מַחֲזִיר לוֹ הַלְוָאָתוֹ אֵין הַמַּלְוֶה צָרִיךְ לוֹמַר מְשַׁמֵּט אֲנִי וְעַיֵּין בְּגִיטִּין (דַּף לז:) וְתָלֵי לֵיהּ עַד דְּאָמַר אעפ"כ ע' פרש"י שָׁם וְתָלֵי לֵיהּ עַל עֵץ אִם גָּבְרָה יָדוֹ עַד דְּאָמַר לוֹ אעפ"כ הֵן אֱמֶת שֶׁהָרֹאֹ"שׁ שָׁם לֹא פֵּירֵשׁ כֵּן אֶלָּא וְתָלֵי לֵיהּ יְהֵא עֵינָיו תְּלוּיוֹת יוֹשֵׁב וּמְצַפֶּה עַד שֶׁיֹּאמַר לוֹ כָּךְ וְכָךְ עכ"פ הַמִּצְוָה שֶׁל פְּרִיעַת חוֹב עֲדַיִן מֻוָּטָל עַל הַלְוֶה לָכֵן בְּוַדַּאי אִית לֵיהּ לְהַלְוֶה כִּיסּוּפָא מִינֵּיהּ בְּעֵת שֶׁפּוֹגֵעַ אֶת הַמַּלְוֶה וַעֲדַיִן לֹא פָּרַע לוֹ וְאִם אִישׁ אַחֵר פּוֹרֵעַ עֲבוּרוֹ הַחוֹב שֶׁלּוֹ אִית לֵיהּ הֲנָאָה דְּמַצִּיל אוֹתוֹ מִכִּסּוּפָא וְאָמְרִינַן שָׁם בגמ' גַּבֵּי אַבָּא בַּר מָרְתָא דְּהָוָה מַסִּיק בֵּי רַבָּה זוּזֵי וְהֵבִיאָם לְרַבָּה וְרַבָּה אָמַר לוֹ מְשַׁמֵּט אֲנִי וְאַבָּא בַּר מָרְתָא לֹא אָמַר אעפ"כ עַד דְּאָמַר לוֹ אַבַּיֵי שֶׁיֹּאמַר כֵּן וא"ל רַבָּה לָא הָוָה בֵּיהּ דַּעְתָּא בְּהַהִיא צוּרְבָּא מֵרַבָּנַן מֵעִיקָּרָא א"כ בְּוַדַּאי בְּשָׁנָה הַשְּׁבִיעִית עַצְמָהּ דְּטָפֵי עָדִיף לְשִׁיטַת הָרֹאֹ"שׁ דְּהַמַּלְוֶה אֵינוֹ צָרִיךְ לוֹמַר ג"כ מְשַׁמֵּט אֲנִי דְּאִם הַלְוֶה אֵינוֹ מִתְעוֹרֵר מֵעַצְמוֹ דְּאִית לֵיהּ כִּיסּוּפָא מֵהַמַּלְוֶה וְאִם אִישׁ אַחֵר פּוֹרֵעַ עֲבוּרוֹ חוֹבוֹ מַצִּילוֹ מִן הַכִּסּוּפָא וְאִית לֵיהּ הֲנָאָה מִינֵּיהּ וְכָל זֶה לְפִי הַגִּירְסָא שֶׁבִּכְתֻבוֹת אֶלָּא אֲפִילּוּ לְפִי מַה שֶּׁתֵּירְצוּ כָּאן בִּנְדָרִים דְּלָהָכִי לָא מְשַׁנֵּי רַב הוֹשַׁעְיָא כְּרָבָא דְּאוֹקֵי לָהּ דְּיָהֵיב ע"מ שֶׁלֹּא לִפְרֹועַ מִטַּעַם גְּזֵרָה שֶׁלֹּא

לְפִרְעֹה מִשּׁוּם לְפִרְעֹה אֵין לוֹמַר כמ"ש הָרַב הַנָּ"ל דִּלְישַׁנֵּי בְּחוֹב שֶׁבִּשְׁנַת הַשְּׁבִיעִית שֶׁהוּא שְׁמִיטָּה דְּאֵין הַמַּלְוֶה יָכוֹל לִתְבֹּעַ אֶת הַלּוֶה וּמִשּׁוּם דְּבָזֶה ל"ש לִגְזוֹר שֶׁלֹּא לִפְרֹעַ מִשּׁוּם לְפִרְעֹה דְּהַכֹּל יוֹדְעִין שֶׁהַשְּׁמִיטָּה מְשַׁמֶּטֶת דְּהָא עֲדַיִן אִיכָּא לְמִגְזַר גְּזֵרָה חוֹב דְּהַלְוָאָה אַטּוּ חוֹב דְּהַקָּפַת חֲנוּת דְּהַקָּפַת חֲנוּת אֵינוֹ מְשַׁמֶּטֶת כַּמְבֹאָר בַּמִּשְׁנָה רֵישׁ שְׁבִיעִית ובח"מ סי' ס"ז סעי' י"ד.

ע"כ אִיכָּא לְמִיגְזַר חוֹב דְּהַלְוָאָה אִם נַתִּיר לַמַּדִּיר לִפְרֹעַ עֲבוּר הַמָּזוֹן יִפְרַע ג"כ עֲבוּרוֹ חוֹב דְּהַקָּפַת חֲנוּת וְגַם פְּשַׁט לְשׁוֹן הַמִּשְׁנָה וּפוֹרֵעַ אֶת חוֹבוֹ סְתָמָא קָתָנֵי וְלָא קָתָנֵי וּפוֹרֵעַ אֶת הַלְוָאָתוֹ וְכֵן בְּשִׁינּוּיָא דְּרָבָא קָאָמַר דְּיָהֵיב ע"מ שֶׁלֹּא לִפְרֹעַ וְלָא קָאָמַר דְּלוֶה ע"מ שֶׁלֹּא לִפְרֹעַ וע' בְּחִדּוּשֵׁי הָרַשְׁבָּ"א שֶׁעָמַד עַל דִּקְדּוּק הַלָּשׁוֹן שֶׁאָמַר דְּיָהֵיב כו' אַלְמָא דְּמַתְנִיתִין מַתִּיר לוֹ לִפְרֹעַ עֲבוּרוֹ כָּל מִין חוֹב שֶׁלּוֹ וּבְיוֹתֵר לְפִי מ"ש הָרַדְבָּ"ז הֻבְיאוּ בק"נ שָׁם דְּבַהַלְוָאָה שֶׁלָּוָה בְּשָׁנָה הַשְּׁבִיעִית עַצְמָהּ גַּם הָרֹא"שׁ מוֹדֶה דְּיָכוֹל הַמַּלְוֶה לִתְבֹּעַ חוֹבוֹ עַד יוֹם אַחֲרוֹן שֶׁל שְׁמִיטָּה וְדַוְקָא בְּמִלְוָה שֶׁנַּעֲשָׂה קוֹדֶם שָׁנָה הַשְּׁבִיעִית א"י לְתָוְבְעוֹ בִּשְׁנַת הַשְּׁבִיעִית דִּפְשִׁיטָא דְּשַׁיָּיךְ עֲדַיִן לִגְזוֹר אִם נַתִּיר לְהַמַּדִּיר לִפְרֹעַ חוֹב הַמָּזוֹן שֶׁל קוֹדֶם שְׁנַת הז' יִפְרַע גַּם הַלְוָאָה שֶׁל הַמָּזוֹן מַה שֶּׁלָּוָה בְּשָׁנָה הַשְּׁבִיעִית וּמְהַנֶּה אוֹתוֹ וּמַעֲתָּה לֹא נִפְלְאֵת הִיא הקו' כ"כ: בר"נ ד"ה גְּזֵרָה שֶׁלֹּא לִפְרֹעַ כו' וְהַאי עָמַד אֶחָד וּפִרְנֵס אֶת אִשְׁתּוֹ כו' כָּתַב הָרַשְׁבָּ"א דְּדַוְקָא בְּמָפְרֵשׁ שֶׁמְּחַמַּת מְזוֹנוֹת שֶׁחַיָּיב לָהּ בַּעַל כו' עַד וְאֵינָם מְחֻוָּרִים לְדַעְתִּי דְּנְהִי דְּהָנֵי מוֹכְחִי דְּהַמְהַנֶּה אֶת חֲבֵרוֹ סְתָם לָאו לְשֵׁם מַתָּנָה קָא מְיַכְּוִין כו'.

מִיהוּ סְתָמָא זוֹ אַדַּעְתָּא דְּבַעַל נְחִית כו' וְלָא מַסְיק אַדַּעְתַּיְ' שֶׁנִּתְחַיְּבָה הִיא בָּהֶן כְּדֵי שֶׁתּוּכַל לִגְבּוֹת מִבַּעְלָהּ וּלְהַגְבּוֹתוֹ כו' כו' עכ"ל בס' אַבְנֵי מִלּוּאִים לאה"ע סי' ע' סעי' ח' יִישַׁב דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א דאע"ג דְּאַדַּעְתָּא דְּבַעַל יָהֵיב מ"מ דֶּרֶךְ הַלְוָאָה נָתַן הַיְינוּ שֶׁהָאִשָּׁה מִתְחַיֶּבֶת בְּשִׁעְבּוּד הַגּוּף וְנִכְסֵי הַבַּעַל מִשְׁתַּעְבְּדִ מדר' נָתָן.

וְהַתְּנַאי הָיָה שֶׁלֹּא יִגְבֶּה מִנְּכָסָיו כְּלָל. וּכְאִלּוּ עָשְׂתָה אַפּוֹתֵיקִי לְשִׁעְבּוּדָא דְּבַעַל וע' בְּחִדּוּשֵׁי הָרַשְׁבָּ"א לְקַמָּן (דַּף מז:) גַּם בס' מח"א בְּסוֹף הַסֵּפֶר בְּחִדּוּשָׁיו עַל הָרַמְבַּ"ם כָּתַב עַל דִּבְרֵי הָרָ"ן.

דְּבָרָיו קָשִׁים. דְּנְהִי דְּאֵין לָאִשָּׁה נְכָסִים יִפְרַע מִן הַבַּעַל מדר"נ כו' יעויי"ש: שָׁם ד"ה פְּרוּטָה דְּרַב יוֹסֵף לָא שְׁכִיחַ שֶׁיָּבוֹא עָנִי לִשְׁאוֹל מִמֶּנּוּ בְּאוֹתוֹ שָׁעָה כו' וּמִיהוּ כֵּיוָן דְּאֶפְשָׁר דְּאָתֵי וּמְתְהֲנֵי מִינָּהּ ש"ש הוּא כו' עכ"ל.

במשל"מ הִקְשָׁה פִּסְקֵי הָרַמְבַּ"ם אַהֲדָדֵי דְּכָאן פָּסַק כמ"ד פְּרוּטָה דר"י ל"ש ובפ"ג מהל' גְּזֵילָה פָּסַק דְּשׁוֹמֵר אֲבֵדָה הָוֵי ש"ש ע"ש מַה שֶּׁתֵּירֵץ וּלְפִי מ"ש הָרָ"ן לְפָנֵינוּ לק"מ וצ"ע שֶׁלֹּא זְכְרוֹ כְּלָל וּמָצָאתִי אַחַ"כ שֶׁכֵּן תָּמַהּ ע"ז בס' ק"א: בפי' הָרֹא"שׁ ד"ה מִיָּדָעַם דְּנַפְשֵׁי' קָא מִיְהַדַּר לֵיהּ מִצָּוָה בְּעָלְמָא קָא עָבֵיד וְלָא מְהַנֵּי לֵיהּ מִידִי עכ"ל וְכֵן הוּא לְשׁוֹן הגמ' בִּכְתֻבּוֹת (ק"ח.

) וּמַחֲזִיר לוֹ אֲבֵדָתוֹ נָמֵי מִצָּוָה קָא עָבֵיד ע"ש וְלִכְאוֹרָה אַמַּאי צָרִיךְ לְהַטַּעַם דְּמִצָּוָה קָא עָבֵיד וְלָא סַגִּי בְּמַה דְּקָאָמַר הָכָא בגמ' דְּמִיָּדָעַם דְּנַפְשֵׁי' קָא מִיְהַדַּר לֵיהּ וְלָא קָא יָהֵיב לֵיהּ מִידִי וְרָאִיתִי בָּרִיטְבָ"א שֶׁעִם הִלְכוֹת הָרַמְבַּ"ן זַ"ל בֵּיאֵר הַדָּבָר הֵיטֵב וְזַ"ל מִיָּדָעַם דְּנַפְשֵׁיהּ קָא מִיְהַדַּר לֵיהּ מִשְּׁלוֹ הוּא נֶהֱנֶה וְאִי מִשּׁוּם דְּטָרַח הַאי בְּמַאי דְּאַהְדְּרֵי' לְנַפְשֵׁיהּ עֲבִיד מִשּׁוּם

מְצָוָה דִּילֵיהּ וּשְׁלִיחָא וְאַגִּירָא דְּרַחֲמָנָא הוּא כְּאִלּוּ פָּרָעוֹ אֶחָד מִן הַשּׁוּק כְּדֵי שֶׁיַּחֲזִיר לְזֶה שֶׁהוּא מֻוָתָּר עכ"ל שָׁמַעְנוּ מִדְּבָרָיו זַ"ל שֶׁיֵּשׁ כָּאן שְׁנֵי דְּבָרִים א' עֶצֶם הָאֲבֵדָה שֶׁמַּשִּׁיב לוֹ ב' טִרְחַת הַמַּחֲזִיר לְהָשִׁיב לוֹ הָאֲבֵדָה וּלְאָסְפָהּ אֶל תּוֹךְ בֵּיתוֹ וע"ז אָמַר עַל עֶצֶם הַשָּׁבַת אֲבֵדָה מִיָּדָעַם דְּנַפְשֵׁי' מִיהָדָּר לי' וְעַל טִרְחָתוֹ שֶׁל הַמַּחֲזִיר הוּא שְׁלוּחָא דְּרַחֲמָנָא לַעֲשׂוֹת הַמִּצְוָה וּבָרְמַב"ם פ"ז מהל' נְדָרִים הָלָכָה א' נָקִיט רַק הַטַּעַם דְּמִצְוָה קָא עָבִיד דְּכוֹלֵל לִשְׁנֵיהֶם עַל עֶצֶם הָאֲבֵדָה וְעַל טִרְחַת הַחֲזָרָה ובש"מ לִכְתֻבוֹת כָּתַב בְּשֵׁם תַּלְמִידֵי הר"י זַ"ל עַל הַמַּחֲזִיר מֻוָטָל הַמִּצְוָה וְחוֹב עָלָיו לְקַיְּמָהּ וְלֹא נִיחוּשׁ לַהֲנָאַת הָאַחֵר דְּכִי קָא מִתְהֲנֵי אִידָךְ מִמִּצְוָה קָא מִיתְהֲנֵי וְדַוְקָא לְהַחֲזִיר אֲבֵדָה הוּא מֻוָתָּר אֲבָל לָתֵת לוֹ צְדָקָה אָסוּר הוֹאִיל וְאִם יִרְצֶה יָכוֹל לָתֵת לַאֲחֵרִים וּלְקַיֵּים הַמִּצְוָה עִמָּהֶם ע"כ וע' לְקַמָּן (דַּף ל"ט:) בָּרָ"ן ד"ה וְהֵיכִי דְּנִכְסֵי מְבַקֵּר אָסוּרִין עַל הַחוֹלֶה נִכְנָס לְבַקְּרוֹ עוֹמֵד מִשּׁוּם דְּמְחַוֵּיךְ לַעֲשׂוֹת בְּחִנָּם וּמִצְוָה דִּילֵיהּ קָא עָבִיד וְאִידָךְ מִמִּילָא קָא מִיתְהֲנֵי כו' וה"מ בכה"ג דַּהֲנָאָה מִמִּילָא הוּא אֲבָל הֵיכִי דְּיָהֵיב לֵיהּ מִידִי כֵּינָן שֶׁהוּא מְהַנֵּהוּ מַמָּשׁ מִיָּד לְיָד וְלָא גְּרָמָא בְּעָלְמָא הוּא אָסוּר כו' עיי"ש.

וּבָזֶה יִתְבָּאֵר הֵיטֵב הָא דְּנִצְרַךְ לב' הַסְּבָרוֹת גַּבֵּי הַשָּׁבַת אֲבֵדָה מִיָּדָעַם דְּנַפְשֵׁי' קָא יָהֵיב לֵיהּ וּמִצְוָה קָא עָבִיד ד' לד בר"נ ד"ה מְקוֹם שֶׁנּוֹטְלִין עלי' שָׂכָר כו' בְּאֶמְצַע הַדִּבּוּר אֶלָּא לָמָּ"ד דַּאֲפִי' נִכְסֵי בַּעַל אֲבֵדָה אָסוּרִין עַל הַמַּחֲזִיר מְהַדֵּר כו' אַמַּאי תִּפּוֹל הֲנָאָה לַהֶקְדֵּשׁ יְעַכְּבֵנּוּ בַּעַל הָאֲבֵדָה לְעַצְמוֹ כו' עכ"ל וּבְחִדּוּשֵׁי הָרַשְׁבָּ"א הוֹסִיף לְבָאֵר וְכָתַב דל"ל דְּמַתְנִיתִין מַיְירֵי כְּשֶׁשְּׁנֵיהֶם מֻוָּדָּרִים הֲנָאָה זֶה מִזֶּה (ע' בפי' הָרֹא"שׁ בְּסוֹף דַּף הַקּוֹדֵם) דְּמֻוָּדָּר הֲנָאָה מַחֲבֵרוֹ קָתָנֵי דְּמַשְׁמַע חַד מִינַּיְיהוּ קָא מֻוָּדָּר מַחֲבֵרוֹ אוֹ שֶׁבַּעַל אֲבֵדָה מֻוָּדָּר מִן מַחֲזִיר אוֹ שֶׁמַּחֲזִיר מֻוָּדָּר מִבַּעַל אֲבֵדָה כו' עכ"ל וְהָרָ"ן קִיצֵּר בְּזֶה וּבָאֱמֶת הַאי דְּיוּקָא ל"ד הוּא דְּהָא לְקַמָּן (מב:) הַמֻּוָּדָּר הֲנָאָה מַחֲבֵרוֹ לֹא יַשְׁאִילֶנּוּ וְלֹא יִשְׁאַל מִמֶּנּוּ כו' קָא מוּקֵי לָהּ ר' יוֹסֵי ב"ר חֲנִינָא כְּגוֹן שֶׁנִּדְּרוּ הֲנָאָה זֶה מִזֶּה וּשְׁנֵיהֶם מֻוָּדָּרִים.

וְלֹא חָשׁ לְהַאי דְּיוּקָא דְּלִישָׁנָא דְּקָתָנֵי הַמֻּוָּדָּר הֲנָאָה מַחֲבֵרוֹ דְּמַשְׁמַע דְּרַק אֶחָד מֵהֶן מֻוָּדָּר וְהִנֵּה הָרָ"ן חִיְּדֵשׁ בְּכָאן דְּהֵיכִי דְּנִכְסֵי בַּעַל אֲבֵדָה אֲסוּרִין עַל הַמַּחֲזִיר דְּאִם הוּא מְקוֹם שֶׁנּוֹטְלִין עלי' שָׂכָר דְּהַיְינוּ אִם הַמַּחֲזִיר בָּטֵל מִן הַסָּלַע דְּמֻוָּתָּר לַמַּחֲזִיר לְקַבֵּל שְׂכָרוֹ וּמְדַמֵּי לָהּ לְהֵיכִי דְּלוֹקֵחַ מֻוָּדָּר מִמּוֹכֵר דְּמֻוָּתָּר לַלּוֹקֵחַ לִיקַּח מִמֶּנּוּ זְבִינָא דְּרָמֵי עַל אפי' אע"ג דמ"מ מֻוָּדָּר מִיָּתְהֲנֵי מֵהַהִיא מִיָּדֵי דְּמוֹכֵר אֶלָּא מִשּׁוּם כֵּינָן דְּהַהִיא זְבִינָא מָצוּי הוּא לְקָנוֹת בכ"מ אע"ג דְּאָתֵי לִידֵיהּ מִמַּדִּיר לָא מִיקָּרֵי הֲנָאָה ה"נ בְּמָקוֹם שֶׁנּוֹטְלִין עלי' שָׂכָר דְּהַיְינוּ בְּבָטֵל מִן הַסָּלַע אע"ג דְּיָהֵיב לֵיהּ בַּעַל אֲבֵדָה לַמַּחֲזִיר לָא מִיתְהֲנֵי מַחֲזִיר מִינֵּיהּ דְּבַעַל אֲבֵדָה כְּלָל שֶׁאוֹתוֹ שָׂכָר כְּבָר הי' מָצוּי בְּיָדוֹ אָכֵן בִּירוּשַׁלְמִי אִיתָא שֶׁלֹּא כִּדְבְרֵי הָרָ"ן שֶׁהִקְשָׁה הָתָם וְלֹא נִכְסֵי הַמַּחֲזִיר אֲסוּרִין עַל בַּעַל הָאֲבֵדָה וְלָמָּה לֹא יִקַּח הַמַּחֲזִיר הַשָּׂכָר וּמְשַׁנֵּי דְּמַיְירֵי כְּשֶׁשְּׁנֵיהֶם אֲסוּרִין זֶה עַל זֶה אַלְמָא דס"ל שֶׁהַמַּחֲזִיר אָסוּר לְקַבֵּל הַשָּׂכָר אפי' בְּמָקוֹם שֶׁנּוֹטְלִין עלי' שָׂכָר דְּהַיְינוּ בְּבָטֵל מִן הַסָּלַע.

וְאוּלַי מִשּׁוּם דְּלָא גָּרַע מִוִּיתּוּר דְּאָסוּר לר"א וּכְבָר הֵעִיר ע"ז בס' קֶרֶן אוֹרָה וּבְפֵי' הַמְפָרֵשׁ שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם קוֹשִׁי הַהֶבְנָה יְעַוְּוֵן בְּשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת שֶׁיֵּשׁ לְיַיְשְׁבוֹ קְצָת:ע"ב בְּהַמְפָרֵשׁ ד"ה כְּפֹר שֶׁל הֶפְקֵר כו' אֶלָּא רְבוּתָא קמ"ל דְּמָצֵי זָכֵי בְּהֶפְקֵר לְחָלָה קְדֵוּשָׁה עִילָּוֵי' נָטְלָה ע"מ

לְאוֹכְלָהּ דְּכֵינָן שֶׁהֶחֱזִיק בָּהּ קִנָּאָהּ וְאִם אֲכָלָהּ כו' מִלְּשׁוֹנוֹ זֶה מַשְׁמַע שֶׁהַהֶקְדֵּשׁ שֶׁהִקְדִּישׁ הָיָה קוֹדֶם שֶׁזָּכָה בָּהּ וּבְדִבּוּר שֶׁאַחַר זֶה כָּתַב דְּקוֹדֶם לָכֵן לֹא יָכוֹל לְהַקְדִּישׁ אֶלָּא שֶׁהִקְדִּישׁ.

אַחַר שֶׁנִּטְלָהּ. וְהַדְּבָרִים סוֹתְרִים.

ע"כ הִגִּיהַּ הב"ח שמ"ש רַשְׁ"י בְּדִבּוּר שאח"ז שַׁיָּיךְ לְעֵיל וכצ"ל דְּכֵינָן שֶׁהֶחֱזִיק בּוֹ קִנָּאָהּ וְאַחַ"כ הִקְדִּישָׁהּ. דְּקוֹדֶם לָכֵן לֹא יָכוֹל לְהַקְדִּישׁ וְלִפְנֵי בַּעַל ס' קֶרֶן אוֹרָה לֹא הִי' לְפָנָיו הַגָּהַת הב"ח כִּי לֹא נִדְפְּסוּ בִּזְמַנּוֹ לָכֵן עָמַד בְּתֵימַהּ.

וע' בְּתוֹסָ' ד"ה וְאָמַר כְּפָר זוֹ כו' דְּמִתְּחִלָּה רָצוּ לְפָרֵשׁ שֶׁהַהֶקְדֵּשׁ הָיָה קוֹדֶם שֶׁנִּטְלָהּ ואע"פ שֶׁלֹּא אָמַר לְכְשֶׁאֶזְכֶּה בָּהּ אַפ"ה כִּי זָכָה בָּהּ הָוֵי הֶקְדֵּשׁ הוֹאִיל וְדַעְתּוֹ לִזְכוֹת בָּהּ וְהִקְשׁוּ אַחַ"כ וְהָא אֵין אָדָם מַקְדִּישׁ דשלב"ל ול"ד לְאוֹמֵר הֲרֵי פָּרָתִי (ותי' פֶּסַח ט"ס) קְדוּשָׁה לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם דְּהָוֵי קְדוּשָׁה הָתָם בְּיָדוֹ לְהַקְדִּישׁ מִיָּד.

אֲבָל הָכָא לָאו בְּיָדוֹ לְהַקְדִּישׁ מִיָּד (וְיֵשׁ לְהָעִיר אַמַּאי לֹא נֵימָא דִּבְיָדוֹ לִזְכּוֹת מֵהַהֶפְקֵר וּלְהַקְדִּישׁ דְּהָא הַכְּפָר לְפָנָיו הוּא וְאַף לְפֵירוּשָׁם דְּהַכְּפָר אֵינוֹ עוֹמֵד בד' אַמּוֹת שֶׁלּוֹ מ"מ בְּיָדוֹ הוּא לְהַגְבִּיהוֹ וְלִזְכּוֹת בָּהּ וְכָל שֶׁבְּיָדוֹ אֵינוֹ מִקְרֵי דשלב"ל וע' תוס' יְבָמוֹת צ"ג ד"ה מַיְיתֵי כַּנְּתָא דְּפֵירֵי כו'] וְלָכֵן פֵּירְשׁוּ הַתּוֹסָ' אַחַ"כ שֶׁנִּטְלָהּ וְזָכָה בָּהּ וְאַחַ"כ הִקְדִּישָׁהּ וְאַחַ"כ אֲכָלָהּ ובס' קֶרֶן אוֹרָה כָּתַב תֵּרֵי תְּמִיהָא חֲדָא אַמַּאי מָעַל כֵּיוָן דְּאַחַר הַנְּטִילָה הִקְדִּישָׁהּ א"כ בְּהַנְּטִילָה עֲדַיִן לֹא הִי' הֶקְדֵּשׁ וְלֹא מָעַל בְּהַנְּטִילָה שֵׁנִית מַה שֶּׁפֵּירֵשׁ נִטְלָהּ לְאָוְכְלָהּ מָעַל הַיְינוּ אִם אֲכָלָהּ אֵינוֹ מוּבָן דא"כ דְּבִנְטִילָה לְחוּד לֹא מָעַל לָמָּה הֲוָזְכְּרָה הַנְּטִילָה כְּלָל ע"ש וְנִרְאֶה לִי דַּחֲדָא בַּחֲבֵרְתָּהּ מְתוֹרֶצֶת דִּלְהָכִי הֲוָצְרַךְ לְפָרֵשׁ אִם אֲכָלָהּ כֵּיוָן דִּלְפֵירוּשׁוֹ הַהֶקְדֵּשׁ הִי' אַחַר הַנְּטִילָה לֹא מָעַל עֲדַיִן בְּהַנְּטִילָה אא"כ אֲכָלָהּ אַחַ"כ.

.

וְהָא דְּקַשְׁיָ' א"כ לָמָּה הֲוָזְכַּר הַנְּטִילָה כְּלָל יִתְיַישֵׁב ע"פ מ"ש הַמְחַבֵּר הַנָּ"ל בְּעַצְמוֹ בְּפֵירוּשׁוֹ דְּאִם נְטָלָהּ לְאָכְלָהּ רָצָה לִזְכּוֹת בָּהּ בְּכֻלָּהּ וּלְהַקְדִּישׁ אַחַ"כ מַה שֶּׁיִּזְכֶּה וּכְשֶׁהֶקְדִּישָׁהּ אַחַ"כ הִקְדִּישׁ כֻּלָּהּ וְאִם אֲכָלָהּ אַחַ"כ מָעַל לְפִי כֻּלָּהּ וְאִם כְּשֶׁנִּטְלָהּ הָיָה לְהוֹרִישָׁהּ לְבָנָיו א"כ הַזְכִּי' שֶׁלּוֹ הָיָה ג"כ רַק לְפִי טוה"נ שֶׁיִּהְיֶה לוֹ בָּהּ מָעַל לְפִי טוה"נ כְּשֶׁיִּמְסְרֶנָּה לְבָנָיו.

אֲבָל בְּהַנְּטִילָה לְחוּד לֹא מָעַל עֲדַיִן. כִּי הַהֶקְדֵּשׁ לֹא הָיָה רַק אַחַר שֶׁנִּטְלָהּ וּקְנָאָהּ וְהַהֶקְדֵּשׁ הִי' לְפִי הַזְּכוּת שֶׁכֵּינָן לִזְכּוֹת בָּהּ כנלע"ד לְיַיְשֵׁב קְצָת דִּבְרֵי הַמְפָרֵשׁ: בר"נ ד"ה אָמַר רָבָא הָיְתָה לְפָנָיו כְּפָר שֶׁל הֶפְקֵר כו' לְהָכִי נָקַט לָהּ בִּכְפָר שֶׁל הֶפְקֵר שֶׁהָיְתָה עוֹמֶדֶת לוֹ תּוֹךְ ד' אַמּוֹתָיו שֶׁקּוֹנוֹת לוֹ בְּכָל מָקוֹם כו' וּמַקְדִּישׁ זֶה לֹא זָכָה בּוֹ מֵעוֹלָם כו' הָכָא שָׁאנֵי דְּכֵינָן דְּאָמַר כְּפָר זוֹ הֶקְדֵּשׁ גַּלִּי דַּעְתֵּיהּ דְּלְהֶקְדֵּשׁ נִיחָא לִי' דְּלִיקְנֵי כו' עכ"ל רַבִּים מַקְשִׁים ע"ז מֵהָא דְּאִיתָא בְּחֻלִּין (ד' קלט.

) דְּפָרִיךְ הָתָם בגמ' עַל הָא דְּתָנַן שִׁילּוּחַ הַקֵּן נוֹהֵג בַּחֻלִּין אֲבָל לֹא בְּמֻקְדָּשִׁין וּפָרִיךְ הָנֵי מֻקְדָּשִׁין הֵיכִי דָּמֵי אִילֵימָא דַּהֲוָה לִי' קֵן בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ וְאַקְדְּשֵׁי'. מִי מְחַיֵּיב כִּי יִקָּרֵא פְּרָט לְמְזֻמָּן אֶלָּא דַּחֲזָא קֵן בְּעָלְמָא וְאַקְדְּשֵׁי' וּמִי קָדוֹשׁ אִישׁ כִּי יַקְדִּישׁ אֶת בֵּיתוֹ קוֹדֶשׁ אָמַר רַחֲמָנָא מַה בֵּיתוֹ בִּרְשׁוּתוֹ אַף כֹּל בִּרְשׁוּתוֹ כו' ע"ש וּלְדִבְרֵי הָרָ"ן קָשָׁה אַמַּאי לָא אוֹקֵי בכה"ג דְּחָזֵי קֵן בְּתוֹךְ ד' אַמּוֹת שֶׁלּוֹ וְאָמַר קֵן זֶה הֶקְדֵּשׁ דְּגַלִּי דַּעְתֵּי' דִּלְהֶקְדֵּשׁ נִיחָא לֵיהּ

דְּלִיקָנֵי וּלְדִידֵיהּ לָא נִיחָא לֵיהּ דְּלִיקָנֵי וְקָתָנֵי בְּמַתְנִיתִין דְּאֵינוֹ חַיָּיב בְּשִׁילּוּחַ הָאֵם מִשּׁוּם דְּאֵינוֹ נוֹהֵג בְּמֻוקְדָּשִׁים וְלִכְאוֹרָה הָיָה אָפְשָׁר לוֹמַר דְּהָתָם בְּחֻלִּין יָלִיף לָהּ מִקְּרָא דְּאֵינוֹ נוֹהֵג בְּמֻוקְדָּשִׁים מִשּׁוּם דִּכְתִיב שַׁלֵּחַ תְּשַׁלַּח אֶת הָאֵם וְאֶת הַבָּנִים תִּקַּח לָךְ בְּמִי שֶׁאַתָּה מְצֻוֶּוה לְשַׁלְּחוֹ.

יָצָא זֶה שֶׁאִי אַתָּה מְצֻוֶּוה לְשַׁלְּחוֹ אֶלָּא לַהֲבִיאוֹ לְיַד גִּזְבָּר וע"ש בַּתּוֹסָ' דְּמִתְקֵחַ לְךָ לָא מָצֵי לַאֲתוּיֵי דְּהָא בֵּיצֵי תּוֹרִים לֹא נֶהֱנִים וְלֹא מוֹעִילִים (פי' וא"כ לָא הָוֵי אֶלָּא אִיסּוּרָא דְּרַבָּנָן אֲבָל מה"ת אֵינוֹ אָסוּר וא"כ לֹא שַׁיָּיךְ לוֹמַר דְּמֵמֵעֵט הַקְּרָא לָזֶה) ולפ"ז לָא מָצֵי לְמֵינְקַט דְּמַיְירֵי בְּהֶקְדֵּשׁ כה"ג דְּחָזֵי קֵן בְּתוֹךְ ד' אַמּוֹתָיו וְאָמַר קֵן זֶה הֶקְדֵּשׁ דִּלְהֶקְדֵּשׁ נִיחָא לֵיהּ דְּלִיקָנֵי וּלְדִידֵי' לָא נִיחָא לֵיהּ דְּלִיקָנֵי דְּהָא קָנְיָן דד' אַמּוֹת הוּא ג"כ רַק מִדְּרַבָּנָן דְּהֵם תִּיקְנוּ קָנְיָן ד' אַמּוֹת.

ול"ש דְּאָתֵי קְרָא לְמֵעוּטֵי מֻוקְדָּשִׁין דכה"ג בְּקָנְיָן שֶׁהוּא דְּרַבָּנָן אֲבָל כַּד מְעַיְּינִינַן בָּהּ לָא א"ש. דְּהָא אָמְרִינַן בְּסֻוגְיַין דְּמָעַל אִם לְפִי כֻּוָּלָּהּ אִם לְפִי טוה"נ שֶׁבָּהּ וַהֲגַם דְּמָצִינוּ בִּדְרַבָּנָן ג"כ לְשׁוֹן מְעִילָה עַיֵּין בְּמֵעִילָה (ד' ב':) וּבְתוֹסָ' שָׁם ד"ה וּמִי אִיכָּא מְעִילָה כו' אָמְנָם אָמְרִינַן שָׁם וּמָה אִיכָּא בֵּין מְעִילָה דְּאוֹרָיְיתָא לִדְרַבָּנָן דְּאוֹרָיְיתָא מְשַׁלֵּם חוֹמֶשׁ דְּרַבָּנָן לֹא וְכָאן פי' הָרֹא"ש בד"ה נְטָלָהּ לְאָכְלָהּ כו' וּמְשַׁלֵּם אוֹתָהּ וְאֶת חֲזוּמָשָׁהּ אַלְמָא דְּמָפֵרֵשׁ דְּהָוֵי מְעִילָה מִדְּאוֹרַיְיתָא לְשַׁלֵּם ג"כ חוֹמֶשׁ אָמְנָם יֵשׁ לְחַלֵּק וְלוֹמַר בֵּין אִם עֵצָם אִיסּוּר הַמְּעִילָה הָוֵי מִדְּרַבָּנָן בֵּין כָּאן שֶׁהַדְּרַבָּנָן הוּא מִצַּד הַקְּנָיָן שֶׁהֵם תִּיקְנוּ אוֹתוֹ שֶׁיִּזְכֶּה בְּקִנְיָן כָּזֶה וְתָלוּי בְּאַשְׁלֵי רַבְרְבֵי אִם ע"י קִנְיָן דְּרַבָּנָן יֵחָשֵׁב לִדְאוֹרַיְיתָא וְנִזְכַּר בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת מַחֲלוֹקֶת הָרַאשׁוֹנִים בְּזֶה וְהִנֵּה בְּעִיקַּר הַקֻּוּשְׁיָא כְּבָר דִּבֵּר מִזֶּה בַּאֲרֻוכָּה בס' קֹהֶלֶת יַעֲקֹב לְהַגָּאוֹן מהרי"ט אֶלְגָּזִי בָּאוֹת זַיִן בְּפִלְפּוּל עָצוּם וְגַם הַגָּאוֹן מוהרי"ש מִלְּבוֹב כָּתַב מִזֶּה בס' שׁוֹאֵל וּמֵשִׁיב מַהֲדוּרָא תִּנְיָנָא סי' נ"ד עיי"ש וּבְתִשׁוּבַת בֵּית אֶפְרַיִם חי"ד סי' ס"ו: שָׁם ד"ה בָּעֵי מִינֵּיהּ ר' חִיָּיא בַּר אָבִין מֵרָבָא כו' וכ"ת תִּפְשׁוֹט מֵהֵיא דפ' הַשֻּׁותָּפִין לְאִיסּוּרָא מִדְּקָתָנֵי מְכָרָן לְאַחֵר מֻוּתָּר מַשְׁמַע הָא מְכָרָן לְמֻוָּדָּר אָסוּר אִיכָּא לְמֵימַר כו' עכ"ל בְּמַחֲנֵה אֶפְרַיִם הל' נְדָרִים סי' ל"א בהג"ה כָּתַב שָׁם דְּאֵין רְאָיָה מִשָּׁם מִשּׁוּם דְּמַתְנִיתִין נָקִיט בֵּיתְךָ שֶׁאֲנִי נִכְנָס שָׂדְךָ שֶׁאֲנִי לוֹקֵחַ וּבְשָׂדְךָ שֶׁאֲנִי לוֹקֵחַ פֵּירוּשׁוֹ אִם אֶקְחֶנּוּ וְשָׁם וַדַּאי אִם מְכָרוֹ לוֹ אָסוּר מש"ה נָקִיט אִם מְכָרוֹ לְאַחֵר מֻוּתָּר עכ"ל אָכֵן בְּחִדּוּשֵׁי הָרַשְׁבָּ"א פ' הַשֻּׁותָּפִין בֵּיאֵר הָרְאָיָה הֵיטֵב דְּאַמַּאי עָרְבִינְהוּ וְתָנֵי בֵּיתְךָ שֶׁאֲנִי נִכְנָס בַּהֲדֵי שָׂדְךָ שֶׁאֲנִי לוֹקֵחַ אִם אִיתָא דִּבְבֵיתְךָ שֶׁאֲנִי נִכְנָס מֻוּתָּר אפי' מְכָרָן לוֹ וּבְשָׂדְךָ שֶׁאֲנִי לוֹקֵחַ אָסוּר לוֹ עַד שֶׁיִּהְיֶא יד אַחֵר בָּאֶמְצַע.

אַמַּאי עָרְבִינְהוּ וְתָנֵינְהוּ יַחַד אֶלָּא וַדַּאי דְּגַם בְּבֵיתְךָ שֶׁאֲנִי נִכְנָס אָסוּר לִמְכֹּור לוֹ. וכ"כ שָׁם בֶּן הַמְחַבֵּר הַנַּ"ל וְאִם כַּנָּוֹנַת הָרַ"ן כָּאן ג"כ כֵּן אֶלָּא שֶׁקִּיצֵּר בְּמוּבָן הַדִּיחוּי שֶׁדָּחָה הָרַ"ן הָרְאָיָה דְּאֵיכָא לְמֵימַר מִשּׁוּם דְּבָעֵי לְמֵיתְנֵי סֵיפָא בֵּיתְךָ זֶה שֶׁאֲנִי נִכְנָס שָׂדְךָ זֶה שֶׁאֲנִי לוֹקֵחַ דְּאָסוּר גַּם אִם מְכָרָן לְאַחֵר מש"ה נָקִיט הָרִישָׁא נָמֵי לְאַחֵר וְלָאו דַּוְקָא דה"ה לוֹ קָשֶׁה קְצָת דְּמִשּׁוּם אַיְידֵי דְּסֵיפָא לָא ה"ל לְמֵיעָרַב בְּרִישָׁא דִּינַיְיהוּ דל"ד לַהֲדָדֵי וְאֵיכָּא לְמֵיטְעֵי וע"ל (דַּף מ"ז.

) בָּרָ"ן ד"ה מֵת אוֹ מְכָרָן לְאַחֵר כָּתַב וה"ה דְּאִם נְתָנָן לְאַחֵר נָמֵי שָׁרֵי אֶלָּא לְהָכִי נִקַּט מְכָרָן לְאַחֵר לְאַשְׁמוֹעִינַן דְּדַוְקָא מְכָרָן לְאַחֵר אֲבָל מְכָרָן לוֹ אָסוּר וְהָרַשְׁבָּ"א כָּאן כָּתַב לְדָחוֹת הָרְאָיָה דְּלָא מָצֵינַן לְמִיפְשַׁט מֵהָתָם.

די"ל דְּאוֹסֵר עַצְמוֹ בְּכִכָּרוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ שָׁאנֵי וע' בס' הַמַּקָּנָה בחי' בַּקּוּנְטְרֵס אַחֲרוֹן סי' כ"ח ד"ה אִשָּׁה שֶׁנָּדְרָה כו' מ"ש שָׁם וְעוֹד נִרְאֶה דַּאֲפִי' בְּמַתָּנָה יֵשׁ לְהִסְתַּפֵּק כו': ד' לָהּ בר"נ ד"ה לְמֵעוֹל נוֹתֵן כו' וּמִכָּאן תְּשׁוּבָה לָהָרַמְבַּ"ם זַ"ל כו' בְּמַחֲנֵה אֶפְרַיִם הל' נְדָרִים סי' ל"ה וּבְהִלְכוֹת שְׁלוּחִין סי' ט' כָּתַב דְּאֵינוֹ קָוּשְׁיָ' כְּלָל דְּנָהֵי דְּאָסוּר לְהַנּוֹתֵן לְהַאֲכִילוֹ מ"מ לֹא מָצִינוּ מְעִילָה בְּדָבָר הַמֻּוּתָּר לוֹ וכ"כ כָּאן הָרֹא"שׁ בְּפֵירוּשׁוֹ דְּלָא מָצִינוּ מְעִילָה בְּדָבָר הַמֻּוּתָּר לָאָדָם וְשָׁם בהל' שְׁלוּחִין כָּתַב שֶׁכְּדִבְרֵי הָרַמְבַּ"ם נִרְאֶה לוֹ לְהַכְרִיעַ מֵהַהִיא דְּתָנַן בפ' בָּתְרָא (דַּף פ"ח) הַמַּדִּיר הֲנָאָה לַחֲתָנוֹ וְהוּא רוֹצֶה לָתֵת לְבִתּוֹ מָעוֹת צָרִיךְ לְהַתְנוֹת ע"מ שֶׁאֵין לְבַעְלֵךְ רְשׁוּת בָּהֶן אֶלָּא מַה שֶּׁאַתְּ נוֹשֵׂאת וְנוֹתֶנֶת בְּפִיךְ וְאִם לֹא הִתְנָה כֵּן אָסוּר לִיתֵּן לְבִתּוֹ וּלְפִי סְבָרַת הָרָ"ן זַ"ל דְּאֵין הָאוֹסֵר עוֹבֵר כְּלָל אַמַּאי צָרִיךְ לְהַתְנוֹת יִתֵּן לָהּ בְּסָתָם וַחֲתָנוֹ לֹא יֵהָנֶה בָּהֶם אֲבָל לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם זַ"ל אִם לֹא הִתְנָה אָסוּר לִיתֵּן דְּכֵינָן דְּיַד אִשָּׁה כְּיַד בַּעְלָהּ כְּשֶׁנּוֹתֵן לְבִתּוֹ קָנָה הַבַּעַל וְנִמְצָא זֶה מְהַנֶּה לַחֲתָנוֹ ולפ"ז דַּוְקָא אִם הוּא הִדִּיר לַחֲתָנוֹ אֲבָל אִם חֲתָנוֹ נָדַר מְחֲמָתָנוֹ הֲנָאָה יָכוֹל לִיתֵּן לְבִתּוֹ בְּסָתָם וא"צ לְהַתְנוֹת דְּאִיהוּ הַיְינוּ הַחוֹתֵן לָא עֲבִיד אִיסּוּרָא דְּהוּא לֹא הִדִּיר ואע"ג דְּמִמֵּילָא קָנָאם הַבַּעַל חָשׁוּב הֲנָאָה הַבָּאָה לְאָדָם בע"כ וְעוֹד דְּאִיסּוּרָא לָא נִיחָא לֵיהּ דִּלְיקָנֵי שֶׁיַּעֲבוֹר עַל בַּל יַחֵל וְכִדְאִיתָא בפ' הַשּׁוֹאֵל (דַּף צ"ט.

) עכ"ל וע' בט"ז סי' רכ"ג ס"ק ג' שֶׁכְּבָר הָעִיר הַפְּרִישָׁה ג"כ ע"ז וּמַה שֶּׁהִשִּׂיג הט"ז שָׁם עָלָיו בְּמַה שֶּׁיָּצָא לְחַלֵּק הַדְּרִישָׁה וּפְרִישָׁה בֵּין אִם חָמִיו מַדִּירוֹ אוֹ שֶׁהוּא הִדִּיר עַצְמוֹ מֵחֲמִיו וְכָתַב עָלָיו דְּלָא דַּק לְפִי מַה שֶּׁבֵּיאֵר הַמַּחֲנֶה אֶפְרַיִם שֶׁכָּתַבְנוּ לְמַעְלָה דִּבְרֵי הַדְּרִישָׁה דְּרוּשִׁים הֵם לְכָל חֶפְצֵיהֶם: ד"ה אַיְתֵבְ' וכו' הַשְׁאִילַנִי פָּרָתְךָ הַקְּנוּיָה צ"ל הַפְּנוּיָה וְכֵן הגי' בָּרַמְבַּ"ן ובנ"י שָׁם כָּתַב שֶׁהָיָה סָבוּר שֶׁהִיא פְּנוּיָה וא"ל קוֹנָם עָלֶיךָ פָּרָתִי זוֹ אִם אֲנִי קָנִיתִי אֶלָּא פָּרָה זוֹ כְּלוֹמַר שֶׁאֵינָהּ פְּנוּיָ' כִּדְקָאָמְרַתְּ.

וְהַשּׁוֹאֵל הֵשִׁיב לוֹ קוֹנָם נְכָסַי עָלֶיךָ אִם יֵשׁ לְךָ פָּרָה אֶלָּא זוֹ ל"ג לִי: שָׁם בְּסוֹף הָעַמּוּד יְרוּשַׁלְמִי נָדַר מִן הַכִּכָּר מַהוּ לְחַמֵּם בּוֹ יָדָיו וְלָא אִיפַּשְׁטָא דִּין זֶה הִשְׁמִיטוּ הָרַמְבַּ"ם והש"ע קִבְּעוֹ בסי' רכ"א לַהֲלָכָה גַּבֵּי דִּין דְּהָאוֹמֵר הֲנָאַת מַאֲכָלְךָ עָלַי הַמְבוֹאָר בגמ' לְעֵיל (לג:) וְהָא דְּהָרָ"ן קָבַע דִּין זֶה בְּכָאן מִשּׁוּם דְּבִירוּשַׁלְמִי רָצָה לְמִיפְשַׁט הַאי דִּינָא מִתְּחִלָּה מַהַאי בָּרַיְיתָא דִּלְעֵיל דְּקָתָנֵי קוֹנָם כִּכָּר זוֹ הֶקְדֵּשׁ וַאֲכָלָהּ בֵּין הוּא אוֹ חֲבֵרוֹ מָעַל כו' לֹא אָמַר אֶלָּא אֲכָלוֹ הָא לְחַמֵּם אֶת יָדוֹ מֻּוּתָּר וְדָחֵי לָהּ דְּמַיְירֵי בְּאוֹמֵר לֹא אוֹכְלֶנּוּ וְלֹא אַטְעֲמֶנּוּ לֹא אָסְרוּ עָלָיו אֶלָּא לַאֲכִילָה עַד כַּדּוּן צְרִיכָה נָדַר מִן הַכִּכָּר מַהוּ לְחַמֵּם בּוֹ יָדָיו פי' אֲבָל אִם לֹא הִזְכִּיר לְשׁוֹן אֲכִילָה אֶלָּא נָדַר מִן הַכִּכָּר סְתָם צְרִיכָה פי' צָרִיךְ עִיּוּן וְלָכֵן קָבַע הָרָ"ן דִּין זֶה כָּאן וְהִנֵּה כְּפִי שֶׁמְּפָרְשִׁים רַבּוֹתֵינוּ הָאַחֲרוֹנִים זַ"ל הַסָּפֵק הוּא בְּמִי שֶׁנָּדַר מִן הַכִּכָּר סְתָם אִם אוֹסֵר עָלָיו הֲנָאָה כָּזוֹ שֶׁהוּא שֶׁלֹּא כְּדֶרֶךְ הֲנָאָתוֹ וּפָסַק בש"ע לְחוּמְרָא כֵּיוָן דְּהוּא בַּעְיָא דְּלָא אִיפְּשִׁיטָא בַּיְרוּשַׁלְמִי לָכֵן תָּמַהּ ע"ז בַּעַל מַחֲנֶה אֶפְרַיִם הל' נְדָרִים סי' כ"ז מַהָא דְּאָמְרִינַן בְּעֵרוּבִין (דַּף (הַנּוֹדֵר מִן הַכִּכָּר מְעָרְבִין לוֹ בָּהּ ופרש"י זַ"ל שָׁם דְּלָא מַסִּיק אַדַּעְתֵּיהּ לְאֶסּוֹר אֶלָּא כְּדֶרֶךְ הֲנָאָתוֹ וְכֵן פָּסַק הָרַמְבַּ"ם זַ"ל בַּפֵּ"א מהל' עֵרוּבִין וע' מג"א

סי' שפ"ו סק"י כָּתַב ג"כ דְּמִסְתָּמָא אֵין דַּעַת הַנּוֹדֵר רַק עַל דֶּרֶךְ הֲנָאָתוֹ וע' חִדּוּשֵׁי הגרע"א בסי' רכ"א שֶׁתָּמַהּ עָלָיו מִמַּה דְּפָסְקִינַן בְּאוֹמֵר הֲנָאַת מַאֲכָלְךָ עָלַי שֶׁאָסוּר לִלְעוֹס חִטִּים וְלִיתֵּן ע"ג מַכָּתוֹ וְהָא מְבוֹאָר במג"א סי' תס"ו דְּלִעְיסַת חִטִּים ע"ג מַכָּתוֹ הָוֵי שֶׁלֹּא כדה"נ ובס' יַד שָׁאוּל כָּתַב דְּהָא דְּאָמְרִינַן דְּלִעְיסַת חִטִּים ע"ג מַכָּתוֹ הָוֵי שלכדה"נ הוּא בְּאִם אָנוּ דָּנִין מִתּוֹרַת אֲכִילָה שַׁפִּיר אָמְרִינַן דְּלִעְיסַת חִטִּים אֵינוֹ חָשׁוּב אֲכִילָה אֲבָל בְּאוֹמֵר הֲנָאַת מַאֲכָלְךָ עָלַי שֶׁלֹּא יֵהָנֶה מִגּוּף הַמַּאֲכָל שֶׁלֹּא ע"י אֲכִילָה זֶה הוּא בֶּאֱמֶת הֲנָאָה גְּמוּרָה כְּדָרְךְ הֲנָאָתוֹ וע' בְּרֹאשׁ"ש שֶׁפֵּירֵשׁ כֵּן דִּרְפוּאָה לְמַכָּה הִיא וַהֲנָאַת מַאֲכָלְךָ מַשְׁמַע שֶׁהוּא הֲנָאָה מִגּוּף הַמַּאֲכָל בְּלֹא אֲכִילָה ע"ש.

וע' בְּתוֹסְ' חִדּוּשֵׁי הגרע"א עַל הַמִּשְׁנָיוֹת פ"ה אוֹת מ"ג שֶׁכָּתַב דְּרָבָא דְּפָשִׁיט לְעֵיל דְּכִכָּרִי עָלֶיךָ אָסוּר בְּנָתְנָה לוֹ דְּאִי לֹא כִּכָּרִי עָלֶיךָ לַאֲפוֹקֵי מַאי אֵינוֹ סוֹבֵר דְּיִהְיֶה אָסוּר לְחַמֵּם בּוֹ יָדָיו. דְּאִי לָא תֵּימָא הָכִי אָזֵיל לֵיהּ הַהוֹכָחָה שֶׁלּוֹ דְּאוּלַי אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא עַד שֶׁהַכִּכָּר שֶׁלּוֹ בִּרְשׁוּתוֹ וְלֶאֱסֹר עָלָיו שֶׁלֹּא יְחַמֵּם בּוֹ יָדָיו וְאֵינוֹ מֻכְרָח כ"כ מִזֶּה דְּרָבָא יְפַלֵּג ע"ז רַק דְּלָא מְסְתַּבַּר לֵיהּ לוֹמַר דְּאָסְרוּ מִשּׁוּם זֶה דְּהָא בְּיָדוֹ לְמָנְעוֹ וְשֶׁלֹּא לְהַנִּיחוֹ לְחַמֵּם בּוֹ יָדָיו כְּמוֹ בַּאֲכִילָה דא"צ לְאָסְרוֹ דְּהָא בע"כ לֹא יִקַּח וע' בס' קֶרֶן אוֹרָה דְּהָא דְּקָאָמַר רָבָא גַּבֵּי כִּכָּרִי דְּאָסוּר לִיתֵּן בְּמַתָּנָה מִשּׁוּם דְּאִי לא"ה לָמָּה אָמַר כִּכָּרִי הֲרֵי בְּעוֹד שֶׁהַכִּכָּר אֶצְלוֹ א"צ לְאָסְרוֹ עָלָיו לֹא יִתֵּן לוֹ ובע"כ לֹא יִקַּח מִמֶּנּוּ דל"ד בְּכִכָּרִי הוּא דְּקָאָמַר הָכִי אֶלָּא דְּבָכָל מִילֵּי מִסְתַּבְּרָא דְּכְשֶׁאָסַר נְכָסָיו עַל חֲבֵרוֹ אָסָרָן גַּם לִיתֵּן לוֹ בְּמַתָּנָה וּבָזֶה יִתְיַישֵּׁב הָא דְּמַקְשֵׁי לֵיהּ מַהַשְׁאִילַנִי פָּרָתְךָ כו' הַשְׁאִילַנִי קַרְדֻּמְךָ כו' דְּהָתָם לֵיכָּא הוֹכָחָה דְּכַוָּנָתוֹ לֶאֱסֹר עָלָיו בְּמַתָּנָה דְּיָכוֹל לִהְיוֹת דְּכַוָּנָתוֹ לֶאֱסֹר עָלָיו בִּשְׁאֵלָה אֶלָּא וַדַּאי דְּרָבָא סָבַר בְּכָל מִילֵּי שֶׁאָסָרָן עָלָיו הַכַּוָּנָה בְּוַדַּאי לְכָלּוֹל בְּזֶה הַנִּתְיָנָה לוֹ בְּמַתָּנָה וע' בְּגִלְיוֹן הַשַּׁ"ס בְּחִידּוּשֵׁי הגרע"א שֶׁעָמַד בֶּאֱמֶת ע"ז דל"ק מַהַשְׁאִילַנִי פָּרָתְךָ עיי"ש וְאִם נֵימָא דְּרָבָא סוֹבֵר ג"כ בְּכִכָּר דְּאָסוּר לְחַמֵּם בּוֹ יָדָיו.

א"כ גַּם בְּכִכָּר לֵיכָּא הוֹכָחָה מוֹכַחַת דִּרְצוֹנוֹ לֶאֱסֹר עָלָיו בְּמַתָּנָה וְאַפ"ה סָבַר רָבָא מִסְתָּבְרָא דְּבַוַּדַּאי דַּעְתּוֹ לֶאֱסֹר עָלָיו גַּם בְּמַתָּנָה א"כ שַׁפִּיר קָשָׁה מַהָא דְּהַשְׁאִילַנִי פָּרָתְךָ כו': ע"ב בר"נ ד"ה קִינֵי זָבִין כו' לְפִי שֶׁכָּל אֵלּוּ מְבִיאִין שְׁתֵּי תּוֹרִים קָרָאָם כֵּן, צ"ל קֵן: ע"ב בר"נ ד"ה וּמְלַמְּדוֹ מִדָּרֵשׁ דְּמִצְוֹת לָאו לֵיהָנוֹת נִתְּנוּ עכ"ל בְּטוּרֵי אֶבֶן ר"ה (דַּף כ"ח) הִקְשָׁה מִמִּשְׁנָה דְּכָאן עַל רַב יְהוּדָא דְּאָמַר שָׁם דְּאִם תָּקַע בְּשׁוֹפָר שֶׁל שְׁלָמִים לֹא יָצָא מִשּׁוּם דְּסָבַר מִצְוֹת לֵיהָנוֹת נִיתְּנוּ מִמַּתְנִיתִין דְּכָאן דְּמוּכָח דְּמִצְוֹת לָאו לֵיהָנוֹת נִיתְּנוּ וּמִתְּחִלָּה רָצָה לְתָרֵץ דִּלְרַב יְהוּדָא הַטַּעַם דְּמְלַמְּדוֹ מִדָּרֵשׁ כֵּיוָן דְּאָסוּר לִיטּוֹל שָׂכַר לִימּוּד וְהַכֹּל חַיָּיבִים לִלְמֹד בְּחִנָּם אֵין זֶה נֶהֱנֶה מֵחֲבֵרוֹ בְּמַה שֶׁמְּלַמְּדוֹ בְּחִנָּם.

דְּאִם לֹא יְלַמְּדֶנּוּ זֶה הַמַּדִּיר יִלְמְדֶנּוּ אַחֵר בְּחִנָּם וְאַח"כ דָּחָה זֶה דְּהָא גַּבֵּי הַזָּאָה נָמֵי אָסוּר לִיטּוֹל שָׂכָר עֲבוּר הַזָּאָה וְאַפ"ה נָקִיט רָבָא טַעַם הַהֶיתֵּר דְּמִזֶּה עָלָיו בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים מִשּׁוּם דְּמִצְוֹת לל"נ הָא לא"ה אָסוּר וְלָא אָמְרִינַן כֵּיוָן שֶׁאָסוּר לְיקַח שָׂכָר מֵהַזָּאָה אִם לֹא יְזֶה זֶה יִמְצָא אַחֵר שֶׁיְּזֶה עָלָיו בְּחִנָּם כו' וְסַיֵּים שָׁם, וְהָא דק"ל מפ' ד' דְּנָדָרִים יִתְבָּאֵר שָׁם עכ"ל וְלֹא זָכִינוּ לְאוֹרוֹ וְשִׂיחָתוֹ בְּכָאן.

וְהִנֵּה הַדִּיחוּי שֶׁדָּחָה הַגָּאוֹן חוֹזֵר וְנִרְאֶה כִּי כֵּן כָּתוּב הַטַּעַם בְּשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת וְז"ל וּמְלַמְּדוֹ מִדָּרֵשׁ שֶׁאִם לֹא יְלַמְּדֶנּוּ יִמְצָא אֲחֵרִים שֶׁיְּלַמְּדֵהוּ בְּחִנָּם וְאע"ג שֶׁמְּהַנֵּהוּ בָּמָה שֶׁמְּלַמְּדוֹ כָּל

יִשְׂרָאֵל עֲרֵבִים זב"ז וּבְשָׂכָר אָסוּר לְלַמֵּד תּוֹרָה שבע"פ דְּמָה אֲנִי בְּחִנָּם כו' וּמַה שֶּׁהִקְשָׁה בַּעַל ט"א מִדְּנָקִיט רָבָא טַעַם הַהֶיתֵּר גַּבֵּי הַזָּאָה מִשּׁוּם דְּמִצְוֹת לל"נ הָא לא"ה אָסוּר ל"ק כ"כ עַל ר"י דְּרָבָא נָקִיט הַטַּעַם אַלִּיבָּא דְּנַפְשֵׁי' דס"ל מִצְוֹת לל"נ ואה"נ דְּגַם טַעְמָא אַחֲרִינָא אִיכָּא בְּלֹא זֶה וע' בשעה"מ הל' שׁוֹפָר פ"א שֶׁעָמַד ג"כ עַל קֻוּשְׁיַת הַטּוּרִי אֶבֶן וְתֵירֶץ דְּרַב יְהוּדָא דְּסָבַר מִצְוֹת לֵיהָנוֹת נִיתְּנוּ יְפָרֵשׁ דְּהַיְינוּ טַעְמָא דְּמַלְמְדוֹ מִדָּרָשׁ דְּסָתָם מֻוָּדָר מֻחָבֵּרוֹ אֵין דַּעְתּוֹ עַל דְּבַר מִצְוָה ע"ש: שָׁם ד"ה אֶלָּא מְחֻוסְּרֵי כַּפָּרָה שָׁאנֵי כו' וּמִדְּרַ' יוֹחָנָן דְּאָמַר הַכֹּל צְרִיכִים דַּעַת לָא מִיפַּשְׁטָא בַּעְיַין לוֹמַר דְּשְׁלוּחֵי דִּידַן נִינְהוּ כו' עכ"ל אֵין כַּוָּנַת הָרָן"ן לְהַקְשׁוֹת אַמַּאי לָא פָּשֵׁיט הַאיבַּעְיָ' מדר' יוֹחָנָן דְּזֶה אֵינוֹ דְּהָא כְּבָר כָּתַב הָרָן"ן לְעֵיל דְּבָעֵי לְמִיפְשַׁט מִמִּשְׁנָה אוֹ בָּרַיְיתָא אֶלָּא כַּוָּנָתוֹ דְּלָא תִּיקְשֵׁי אַפְּשִׁיטוּתָא דְּפָשְׁטִינַן מדר"ה דְּשְׁלוּחֵי דְּשְׁמַיָּא הֲוּוּ מֻחָמֵת מִי אִיכָּא מִידֵּי דַּאֲנַן לָא מָצֵינַן לְמֵיעֲבַד וּשְׁלוּחָא מַשְׁוִינַן וּמִדְּרַ' יוֹחָנָן אִיכָּא לְמִיפְשַׁט אִיפְּכָא דְּשְׁלוּחֵי דִּידַן הָווּ דְּהָא הַכֹּל צְרִיכִין דַּעַת בְּעָלִים כו' וע"ז קָאָמַר הָרָן"ן דמדר"י לֵיכָּא לְמִיפְשַׁט אִיפְּכָא.

דְּאִיכָּא לְמֵימַר דְּרַחֲמָנָא שַׁוְּוִינְהוּ לְכָהֲנֵי שְׁלוּחִין כָּל הֵיכִי דְּאִיכָּא דַּעַת בְּעָלִים וּבְחִדּוּשֵׁי הָרַשְׁבָּ"א תִּמְצָא הַדְּבָרִים עֲרוּכִים וּכְתוּבִים כְּסִדְרָן. דְּמִתְּחִלָּה מְתָרֵץ כֵּן דְּבָעֵי לְמִיפְשַׁט מִמִּשְׁנָה אוֹ בָּרַיְיתָא וְאַח"כ מַסִּיק כְּתִירוּץ הָרָן" וְכָתַב שֶׁזֶּה נִרְאֶה לוֹ עִיקָּר דְּאִי לָא תִּיקְשֵׁי הִלְכְתָא אַהִלְכְתָא דקיי"ל הַכֹּל צְרִיכִין דַּעַת חוּץ מִמְּחֻוסְּרֵי כַּפָּרָה וקיי"ל דְּשְׁלוּחֵי דְּרַחֲמָנָא הֵן וּכְדְפְשִׁיט רַב הוּנָא בְּקִדּוּשִׁין עכ"ל וְהָרָן" שָׁנָה לָן בְּלָשׁוֹן קְצָרָה וע' בִּתְשׁוּבַת פָּנִים מְאִירוֹת ח"ב סי' קמ"ח שֶׁהִקְשָׁה אַמַּאי לָא פָּשֵׁיט הַךְ אִיבַּעְיָא מִבָּרַיְיתָא פ"ק דְּחֻלִּין (דַּף י"ג:) אִישׁ אִישׁ מְלַמֵּד שֶׁהַנָּכְרִים נוֹדְרִין נְדָרִים וּנְדָבוֹת כְּיִשְׂרָאֵל וְאִי ס"ד דְּכָהֲנֵי שְׁלוּחֵי דִּידַן הָווּ הָא אֵין שְׁלִיחוּת לְנָכְרִי וע"כ דְּשְׁלוּחֵי דְּשְׁמַיָּא הָווּ וְתֵירֶץ דְּלְגַבֵּי נָכְרִים פְּשִׁיטָא לָן דְּשְׁלוּחֵי דְּשְׁמַיָּא הָווּ וְלָא מִיבַּעְיָ' לְהַשַּׁ"ס אֶלָּא לְגַבֵּי יִשְׂרָאֵל דְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל שְׁלִיחוּת הָווּ אִם הֵם לְגַבֵּי יִשְׂרָאֵל שְׁלוּחֵי דִּידַן אוֹ ג"כ שְׁלוּחֵי דְּשְׁמַיָּא וכה"ג כָּתַב הָרִיטְבָ"א לְחַלֵּק וּמְתָרֵץ הָא דְּלָא פְּשִׁיט הַבַּעְיָא מֵהָא דְּאָמַר רַב הוּנָא מִסְּבָרָא מִי אִיכָּא מִידֵּי דַּאֲנַן לָא מָצֵינַן לְמֶיעֱבַד וְשָׁלִיחַ מַשְׁוִינַן וְכָתַב דְּהָא דְּפְשִׁיטָא לְרַב הוּנָא דְּשְׁלוּחֵי דְּשְׁמַיָּא הָווּ הַיְינוּ לְעִנְיַן קָרְבָּנוֹת שֶׁמַּקְרִיבִין הַכֹּהֲנִים בְּעַד יִשְׂרָאֵלִים אֲבָל הַאיבַּעְיָ' הוּא בְּקָרְבָּנוֹת שֶׁמַּקְרִיבִים בְּעַד כֹּהֲנִים דְּאִינְהוּ ג"כ מָצֵי לְמֶיעֱבַד וּמָצֵי מְשַׁוֵּוי שָׁלִיחַ וּלְהָכִי הֵם שְׁלוּחֵי דִּידְהוּ אוֹ לָא דְּגַם אֵצֶל כֹּהֲנִים הָווּ שְׁלוּחֵי דְּשְׁמַיָּא וְהָא דְּאָתֵינַן לְמִיפְשַׁט בַּעְיַין מִמַּתְנִיתִין דְּתָנַן וּמַקְרִיב עָלָיו קִינֵּי זָבִין בְּדִין הוּא דְּהָוֵי מָצֵי לְמִידְחֵי דְּמַיְירִי בְּקָרְבָּנוֹת יִשְׂרָאֵל אֶלָּא מִשּׁוּם דְּסָתָמָא קָתָנֵי מַשְׁמַע לי' אפי' בְּכֹהֵן ע"ש] וּבִתְשׁוּבַת גִּבְעַת שָׁאוּל סי' ק"ט תֵּירֵץ ע"פ סְבָרַת הָרָן" דְּמִמִּשְׁנָה אוֹ מִבָּרַיְיתָאבָּעֵי לְמִיפְשַׁט וְהַךְ דִּינָא דְּמִקַּבְּלִים נו"נ מִנָּכְרִים הֲגַם דְּמִפּוֹרָשׁ בַּבָּרַיְיתָא.

מ"מ עֲדַיִין צְרִיכִין לֵידַע הַךְ כְּלָלָא דְּאֵין שְׁלִיחוּת לְכוּתִי וְדָבָר זֶה אֵינוֹ מְפוֹרָשׁ בַּבָּרַיְיתָא וּבַמִּשְׁנָה. רַק הוּא מֵימְרָא דר' יַנַּאי בְּקִדּוּשִׁין (דַּף מ"א:) דְּיָלִיף מִדִּכְתִיב כֵּן תָּרִימוּ גַּם אַתֶּם מָה אַתֶּם ב"ב אַף שְׁלוּחֲכֶם ב"ב וְכִיוָן דְּדָבָר זֶה אֵינוֹ מְפוֹרָשׁ לֹא בַּמִּשְׁנָה וְלֹא בַּבָּרַיְיתָא רַק מִמֵּימְרָא דְּאָמוֹרָא לָא בָּעֵי לְמִיפְשַׁט מִינַּ' עכ"ל וק"ל עַל דְּבָרָיו דְּהָא עִיקַּר הַדִּין דְּאֵין שְׁלִיחוּת לְכוּתִי מְפוֹרָשׁ בַּמִּשְׁנָה גִּיטִּין (דַּף כ"ג.

) הַכֹּל כְּשֵׁרִים לְהָבִיא אֶת הַגֵּט חוּץ מחש"ו וְנָכְרִי וְרַק ר' יַנַּאי הוּא דְּחָדָשׁ לְמֵילַף הַךְ דִּינָא מִקְרָא דְּגַם אַתֶּם מָה אַתֶּם ב"ב כו' אֲבָל עִיקַּר הַדִּין דְּכוּתִי אֵינוֹ בַּר שְׁלִיחוּת מְפוֹרָשׁ בַּמִּשְׁנָה

הַנָּ"ל וע' תְּרוּמוֹת פ"ג מ"ט וע' בְּתְשׁוּבַת חֲתַם סוֹפֵר חֵלֶק יו"ד סי' רצ"ו בְּסוֹפוֹ מ"ש לְיַיֵּשֵׁב קו' הַפְּנִים מְאִירוֹת: בפי' הָרֹא"ש ד"ה הַכֹּל צְרִיכִין דַּעַת כו' חוּץ מִמְּחֻוַּסְרֵי כַּפָּרָה כו' וְהַכֹּהֵן מַקְרִיבוֹ אע"פ שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ שֶׁהוּא שֶׁל קָטָן עכ"ל צָרִיךְ יִשּׁוּב לָמָּה אֵינוֹ מְפֹרָשׁ כְּפִשׁוּטוֹ כְּמוֹ שֶׁפֵּירְשׁוּ הַתּוֹסָ' וְהָרָ"ן דְּקָטָן לָאו בַּר דַּעַת הוּא וְכֵן בְּמְפֹרָשׁ ד"ה עַל בָּנָיו וּבְנוֹתָיו הַקְּטַנִּים כו' שֶׁכָּתַב שָׁם וּכְשֵׁם שֶׁמְּבִיא קָרְבָּן עֲלֵיהֶם אע"פ שֶׁאֵין לָהֶם דַּעַת [וְיֵשׁ שָׁם אֵיזֶה שִׁבּוּשִׁים וט"ס] וּמָצָאתִי אַחַ"כ בס' קֶרֶן אוֹרָה שֶׁעָמַד עַל דִּבְרֵי הַמְפֹרָשׁ בְּסַגְנוֹן אַחֵר וְזֶה לְשׁוֹנוֹ וְלֹא הֻבַּנְתִּי לְשׁוֹנוֹ ז"ל דְּמַשְׁמַע דְּהַכֹּהֵן א"צ לֵידַע שֶׁל מִי הוּא וז"א דְּהָא הַכֹּהֵן צָרִיךְ לְהַקְרִיב לְשֵׁם בְּעָלָיו וְצָרִיךְ לְהוֹדִיעַ לְהַכֹּהֵן שֶׁל מִי הוּא הַקָּרְבָּן וְדַעַת בְּעָלִים הוּא דְּיָלְפִינַן דְּלֹא צָרִיךְ עכ"ל ולענ"ד הַכֹּהֵן א"צ לֵידַע שֶׁל מִי הוּא רַק יִקָּרֵב לְשֵׁם מִי שֶׁהוּא בְּעָלָיו שְׁיַעֲלֶה לוֹ לְקָרְבָּן וּרְאָיָ' מֵהָא דאי' בְּקִדּוּשִׁין (דַּף נ"ה.

) בְּהֵמָה שֶׁנִּמְצֵאת מִירוּשָׁלַיִם לְמִגְדַּל עֵדֶר זְכָרִים לָעוֹלוֹת וֶהֱבִיאוֹ הָרָ"ן לְקַמָּן בְּדַף הַסָּמוּךְ אע"ג שֶׁהַכֹּהֵן הַמַּקְרִיב אֵינוֹ יוֹדֵעַ שֶׁל מִי הוּא וְאָמְנָם מִשָּׁם הִקְשׁוּ דְּמַשְׁמַע דא"צ גַּם דַּעַת בְּעָלִים וְתֵירְצוּ כֵּיוָן שֶׁנֶּאֱבַד דַּעַת בְּעָלִים הוּא שֶׁכָּל כֹּהֵן שֶׁיִּרְצֶה לְהַקְרִיב יַקְרִיב וא"כ אִם אִיתָא דְּהַכֹּהֵן צָרִיךְ לֵידַע הַקָּרְבָּן שֶׁל מִי הוּא אֵיךְ יָכוֹל הַכֹּהֵן לְהַקְרִיב אֶלָּא וַדַּאי דְּהַכֹּהֵן מַקְרִיב לְשֵׁם מִי שֶׁהוּא בְּעָלָיו וְכֵן בַּזְּבָחִים (ד' ע"א:) נִתְעָרְבוּ קָדָשִׁים מִין בְּמִינוֹ ופרש"י אֶלָּא שֶׁבַּעֲלֵיהֶם מְחֻוָּלָקִים זֶה יִקָּרֵב לְשֵׁם מִי שֶׁהוּא בְּעָלָיו וְזֶה יִקָּרֵב לְשֵׁם מִי שֶׁהוּא בְּעָלָיו.

וְרַק הֵיכִי שֶׁהַכֹּהֵן טוֹעֶה וּמַקְרִיב קָרְבָּן רְאוּבֵן לְשֵׁם שִׁמְעוֹן זֶה מִקְּרֵי שִׁינּוּי בְּעָלִים. אֲבָל הֵיכִי דְּמִסְפְּקָא לֵיהּ שֶׁל מִי הוּא הַקָּרְבָּן יַקְרִיב לְשֵׁם מִי שֶׁהוּא בְּעָלָיו וּבְכַוָּנַת הָרֹא"ש נִרְאֶה לְפָרֵשׁ שמ"ש וְהַכֹּהֵן מַקְרִיב אע"פ שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ כַּוָּנָתוֹ ג"כ אע"פ שֶׁבְּעָלָיו אֵינוֹ יוֹדֵעַ פי' שֶׁמְּחֻוָּסָר לוֹ יְדִיעָה וּמְפֹרָשׁ שֶׁהוּא שֶׁל קָטָן פי' מִפְּנֵי שֶׁהוּא שֶׁל קָטָן וְקָטָן אֵין לוֹ דַּעַת וְגַם יְדִיעָתוֹ לָא מִקְּרֵי יְדִיעָה וּכְפִי' הָרָ"ן: ד' לוֹ תוס' ד"ה א"ר זֵירָא שֶׁה לְבֵית אָבוֹת לָאו דְּאוֹרָיְיתָא כו' בְּסוֹף הַדִּבּוּר מִידֵי דְּהָוֵי אֲנָשִׁים דִּרְשׁוּת הֵן כו' וְאֵינוֹ נִקְרָא שֶׁלֹּא לִמְנוּיָיו וְכֵן בְּקִטַנִּים עכ"ל בס' קֹהֶלֶת יַעֲקֹב לְהַגָּאוֹן מָהָר"י אֶלְגָּזִי ז"ל אוֹת שִׁי"ן.

בֵּיאוּר כַּוָּנָתָם וְז"ל. לְכְאוֹרָה אֵין רְאָיָה מִנָּשִׁים דִּלְמָא מַיְירֵי דִּמְמַנִּים אוֹתָם עִם בְּנֵי חֲבוּרָה וְאֵין לוֹמַר כֵּיוָן דְּאֵינָם מְחֻוָּיְבִים חֲשִׁיב כְּשֶׁלֹּא לִמְנוּיָיו ע' פְּסָחִים (ד' פ"ח:) גַּבֵּי חֲמִשָּׁה שֶׁנִּתְעָרְבוּ עוֹרוֹת פִּסְחֵיהֶם וְנִמְצָא יַבֶּלֶת בְּאֶחָד מֵהֶן כו' ובפרש"י שָׁם דְּהָאַרְבָּעָה שֶׁכְּבָר יָצְאוּ בא' אפי' נִתְמַנּוּ חֲשִׁיב כְּשֶׁלֹּא לִמְנוּיָיו.

דְּאַפְּתִי יֵשׁ לִדְחוֹת דְּשָׁאנֵי הָתָם דְּגַלֵּי קְרָא דלר"י דס"ל דְּאִשָּׁה בְּשֵׁנִי רְשׁוּת וְעוֹשִׂין אוֹתָהּ טָפֵלָה לַאֲחֵרִים מְרַבֶּה לָהּ לְטָפֵילָה מִקְרָא דְּכָל חֻקַּת הַפֶּסַח יַעֲשׂוּ אוֹתוֹ וְכֵן לר"ש דְּאִית לֵיהּ דְּבָרְאשׁוֹן נָמֵי רְשׁוּת וְעוֹשִׂין אוֹתָהּ טְפֵילָה הַיְינוּ מִשּׁוּם דִּכְתִיב בְּמִכְסַת נְפָשׁוֹת וְנֶפֶשׁ אפי' אִשָּׁה וְיֵשׁ לוֹמַר דְּכַוָּנַת הַתּוֹסָ' לְהָבִיא ראי' מִסְּבָרַת ר"ש דס"ל אִשָּׁה בְּרִאשׁוֹן רְשׁוּת וְעוֹשִׂין אוֹתָהּ טְפֵלָה מִקְרָא דְּמִכְּסַת נְפָשׁוֹת דְּגַלֵּי קְרָא גַּבֵּי אִשָּׁה דאע"ג דְּאִינָהּ מְחֻוָּיֶבֶת וּמִינּוּי שֶׁלָּהּ שֶׁלֹּא לִמְנוּיָו חֲשִׁיב עכ"ז הַתּוֹרָה הַתּוֹרָה שֶׁתֹּאכַל ול"ח כְּשֶׁלֹּא לִמְנוּיָו מה"ט נָפְקָא לָן דְּקָטָן מֻוּתָּר לֶאֱכֹל ול"ח כְּשֶׁלֹּא לִמְנוּיָו דְּהָא מַשְׁמָעוּת מִכְסַת נְפָשׁוֹת כָּל נֶפֶשׁ בַּמַּשְׁמָע וַאֲפִי' קָטָן [ע' נְדָה מ"ד וְעַל הַנְּפָשׁוֹת אפי' כָּל דְּהוּא] עכ"ל: בְּגִלְיוֹן הַשַּׁ"ס לְרַבֵּינוּ הגרע"א הִקְשָׁה עַל מַאי דְּקָאָמַר הגמ' אֶלָּא מַעֲתָּה יָבִיא אָדָם חַטָּאת חֵלֶב עַל חֲבֵרוֹ שֶׁכֵּן אָדָם מֵבִיא עַל אִשְׁתּוֹ שׁוֹטָה כר' יְהוּדָא וּמְשַׁנֵּי הֵיכִי דָּמֵי כו' וְכָתַב ע"ז תָּמוּהַּ לִי הָא אַף

אֶלּוּ הָיָה בִּמְצִיאוּת כֵּן הֵיכִי נִזְכַּר בְּדִבְרֵי ר"י שֶׁמַּבִיא עַל אִשְׁתּוֹ שׁוֹטָה דְּהוּא אָמַר רַק שֶׁאִישׁ מֵבִיא קָרְבָּן עַל אִשְׁתּוֹ וּמִמֵּילָא דָּרְשִׁינַן וּמוֹקְמִינַן דְּזֹאת תּוֹרַת הַיּוֹלֶדֶת לְרַבּוֹת אִשְׁתּוֹ שׁוֹטָה וְרַבִּי קָרָא בְּיוֹלֶדֶת דְּהַיְינוּ מְחַוְסְרֵי כַּפָּרָה.

וּבְחֶלֶב לֵיכָּא רִיבּוּי בֶּאֱמֶת וְאֵינוֹ מֵבִיא עַל אִשְׁתּוֹ שׁוֹטָה דְּבָעֵי דַּעַת וּכְבָר הֵעִיר ע"ז בְּשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת וְז"ל וְהַשְׁתָּא מָצֵי לְמֵימַר הָתָם מְנָא לַן דְּהָא לָא אַשְׁכַּחְנָא שֶׁיָּבִיא (וְנִרְאֶה דצ"ל רִיבּוּיָא) אֶלָּא בִּמְחַוְסְרֵי כַּפָּרָה וְהַיְינוּ נָמֵי דְּמַסִּיק הֵיכִי דָּמֵי דְּהָא לָא אַשְׁכַּחְנָא שֶׁיָּבִיא, שִׁיטָה, עַד כָּאן וּדְבָרָיו צְרִיכִין בֵּיאוּר בְּמַה שֶׁמַּסִּיק וְהַיְינוּ נָמֵי דְּמַסִּיק ה"ד דְּהָא לָא אַשְׁכַּחְנָא שֶׁיָּבִיא דע"ז מַקְשֶׁה הַגָּאוֹן הַנַּ"ל שֶׁפִּיר דְּהָא אַף אִם הָיָה בְּמְצִיאוּת לְצַיֵּיר כֵּיוָן דְּבָחֶלֶב לֵיכָּא רִיבּוּי לָא דָּרְשִׁינַן לְרַבּוֹת אִשְׁתּוֹ שׁוֹטָה וע' בְּמָפְרֵשׁ ד"ה אֶלָּא מֵעַתָּה כו' דְּמַשְׁמַע כָּל קָרְבָּנוֹת שֶׁחַיֶּיבֶת וַאֲפִי' אָכְלָה חֵלֶב ע' בְּהַגָּהַת הָרָשָׁ"שׁ שֶׁכָּתַב מִשּׁוּם דִּכְתִיב בפ' שְׁלַח תּוֹרָה אַחַת כו' לָעוֹשָׂה בִּשְׁגָגָה וְנִדְרוֹשׁ בֵּין פִּקֹּחַת בֵּין שׁוֹטָה.

וע"ש מַה שֶּׁבֵּיאֵר תי' הגמ' ה"ד כו': תוס' ד"ה עַל בִּישְׁרָא קָאֵי וּמְזַכֶּה לְהוֹן כו' אַלְמָא דְּהַמְּנַאת קְטַנִּים לָאו דְּאוֹרָיְיתָא וּבָנָיו דְּקָתָנֵי מַיְירֵי בִּקְטַנִּים כצ"ל וְהוּא סוֹף דְּבוּר ומה"ד לָמָּה לְמֵימַר לְהוּ כֵּיוָן דְּלָאו לְמִימְנִינְהוּ "וּמְשַׁנֵּי אֶלָּא" לְזָרְזָן כצ"ל.

ע"ב בגמ' אִיבַּעְיָא לְהוּ הַתּוֹרֶם מִשֶּׁלּוֹ עַל שֶׁל חֲבֵרוֹ צָרִיךְ דַּעְתּוֹ אוֹ לָא מִי אָמְרִינַן כֵּיוָן דְּזָכוּת הוּא לוֹ לֹא צָרִיךְ דַּעְתּוֹ א"ד כֵּיוָן דְּמִצְוָה דִּילֵיהּ הוּא נִיחָא לֵיהּ לְמֵיעְבְּדַהּ וְלָא אִיפְּשִׁטָא בגמ' אָמְנָם הָרַמְבַּ"ם וְהַטּוּר בסי' של"א פָּסְקוּ דא"צ דַּעַת בַּעַל הַכְּרִי וּתְרוּמָתוֹ תְּרוּמָה וְכָתַב הב"י דְּמַשְׁמַע לְהוּ מֵהָא דְּאִיפַּשְׁטָא בְּבַעְיָא שני' דְּבָעֵי ר' יִרְמְיָה מר' זֵירָא הַתּוֹרֵם מִשֶּׁלּוֹ עַל שֶׁל בַּעַל הַכְּרִי טוֹבַת הֲנָאָה שֶׁל מִי וּפָשְׁטוּ דְּטוֹבַת הֲנָאָה הוּא שֶׁל תּוֹרֵם וּמִפְּשִׁיטוּת זוֹ נִפְשְׁטָה גַּם אִידָךְ בעי' דְּהַתּוֹרֵם מִשֶּׁלּוֹ עַל שֶׁל בַּעַל הַכְּרִי א"צ דַּעַת בַּעַל הַכְּרִי דְּאִי הָוֵי צָרִיךְ דַּעַת בַּעַל הַכְּרִי אֵינוֹ בְּדִין שֶׁיִּהְיֶה טוה"נ שֶׁל תּוֹרֵם כֵּיוָן דְּתוֹרֵם שְׁלִיחוּתֵיהּ קָא עָבִיד עיי"ש וְהַקְשָׁה הַגָּאוֹן רע"א דַּל בס' דְּרוּשׁ וְחִדּוּשׁ במס' יְבָמוֹת (דַּף צ"ג.

) דְּאָמְרִינַן שָׁם דר' יַנַּאי ס"ל דְּאָדָם מַקְנֶה וּמַקְדִּישׁ דשלב"ל מֵהָא דר' יַנַּאי עִישֵּׂר מְפֵירֵי דְּבֵיתֵיהּ עַל כַּנְתָּא דְּפֵירֵי שֶׁל הָאָרִיס קוֹדֶם שֶׁהֵבִיא לוֹ דְּלָא זָכָה עֲדַיִין בָּהֶם וְקָשֶׁה דִּלְפִי מַה דְּמַסְקִינַן הָכָא דְּאָדָם יָכוֹל לְתָרֹם מִשֶּׁלּוֹ עַל שֶׁל חֲבֵרוֹ א"כ שַׁפִּיר הָיָה יָכוֹל ר' יַנַּאי לְתָרֹם מִפֵּירוֹתָיו עַל פֵּירֵי שֶׁל הָאָרִיס אפי' קוֹדֶם שֶׁזָּכָה בָּהֶם וַאֲפִי' לֹא הָיָה זוֹכֶה בָּהֶם אַחַ"כ וּמַאי דָּיֵיק הַשַּׁ"ס מִינָּהּ דר' יַנַּאי סוֹבֵר אָדָם מַקְדִּישׁ דשלב"ל וע' בס' עַמּוּדֵי אוֹר לְהַגָּאוֹן מוה' יְחִיאֵל הֶעָלִיר זלה"ה בסי' ע"ה: בר"נ ד"ה אֶלָּא לָאו א"צ דַּעַת וּמַאי דְּכָתִיב בְּמִקְצָת נַוְסְחֵי וא"א צָרִיךְ דַּעַת הָא קָא מְהַנֵּי לֵיהּ לְיִשָּׁנָא יְתֵירָה הוּא כו' ע' בס' טַעַם הַמֶּלֶךְ הל' גֵּירוּשִׁין פֶּרֶק ד' מ"ש לְקַיֵּים הַגִּירְסָא וְהֶעֱלָה שָׁם דָּבָר נֶחְמָד בְּטוּב טַעַם וְיַעַן כִּי אֵין כָּאן מָקוֹם לְקַבֵּל אֲרִיךְ לֹא הֶעְתַּקְתִּי כָּל דְּבָרָיו: ד' לז בר"נ ד"ה וּכְתִיב רְאֵה לִמַּדְתִּי אֶתְכֶם כו' ול"ל נָמֵי דְּכַאֲשֶׁר צִוַּנִי הָכִי קָאָמַר כַּאֲשֶׁר צִוַּנִי וְלֹא מֵעַצְמִי אֲנִי אוֹמֵר דְּוַדַּאי יִשְׂרָאֵל לֹא הָיוּ מְפַקְפְּקִין בְּכָךְ דְּהָא כְּתִיב וְגַם בְּךָ יַאֲמִינוּ לְעוֹלָם עכ"ל.

עַיֵּין יוֹמָא (דַּף ה:) כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה' וְלֹא מֵאֵלַי אֲנִי אוֹמֵר הֲרֵי חָזַינַן דְּמֹשֶׁה הֲוָצְרַךְ לוֹמַר לָהֶם כָּךְ בִּכְדֵי שֶׁלֹּא יְפַקְפְּקוּ וְיֵשׁ לוֹמַר דְּשָׁאנֵי הָתָם דְּאָמַר לָהֶם דְּבַר חִידּוּשׁ שֶׁיֹּאכְלוּ חָזֶה וְשׁוֹק

בַּאֲנִינוּת וְקָדָשִׁים אֲסוּרִים לְאוֹנֵן לְהָכִי הַוְצְרְךְ לוֹמַר לָהֶם דְּשָׁאנִי קָדְשֵׁי שָׁעָה מִקָּדְשֵׁי דוֹרוֹת: שָׁם ד"ה בְּקָטָן אע"ג דְּקָטָן אוֹכֵל נְבֵלוֹת אֵין ב"ד מְצַוִּין לְהַפְרִישׁוֹ.

לָא סְפֵינַן לֵיהּ בְּיָדַיִם וּכְשֶׁמְּלַמְּדוֹ הֲרֵי הוּאמְהַנֵּהוּ עכ"ל. עַיֵּין תוס' פְּסָחִים (דַּף פ"ח.

) ד"ה שֶׁה לַבָּיִת מִכָּל מָקוֹם שֶׁהִקְשׁוּ הֵיאַךְ מַאֲכִיל פֶּסַח שֶׁלֹּא לְמִנּוּיוֹ וּנְהִי דְּקָטָן אוֹכֵל נְבֵלוֹת אֵין ב"ד מְצַוִּין לְהַפְרִישׁוֹ לִסְפוֹת לוֹ בְּיָדַיִם אָסוּר וְתֵירְצוּ דְּהָתָם יָלְפִינַן מְלֹא תֹאכְלוּם וְלֹא אָסוּר אֶלָּא דְּשָׂרָצִים וּנְבֵלוֹת אֲבָל כה"ג דְּאִיכָּא חִינּוּךְ מִצְוָה שָׁרֵי.

עכ"ל וְלִכְאוֹרָה קָשֶׁה עַל דִּבְרֵיהֶם מֵהַךְ דְּהָכָא דג"כ אִיכָּא חִינּוּךְ מִצְוָה מִצְוַת לִימּוּד תּוֹרָה וְאַמַּאי אָסוּר לְלָמְדוֹ מִקְרָא וְיֵשׁ לוֹמַר דְּהָכָא הָא אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא יְלַמְּדֶנּוּ בְּחִנָּם אֶלָּא בְּשָׂכָר וְהַמִּצְוָה יַעֲשֶׂה אֲבָל לֹא יְהַנֶּה אוֹתוֹ בְּחִנָּם משא"כ הָתָם דְּיִפְקַע מִמֶּנּוּ הַמִּצְוָה לְגַמְרֵי וְדִבְרֵי הַתּוֹסָ' דִּפְסָחִים הַנָּ"ל צָרִיךְ בֵּיאוּר.

דְּלִכְאוֹרָה סוֹתְרִים לִמ"ש הַתּוֹסָ' בְּכָאן (דַּף ל"ו.) ד"ה א"ר זֵירָא שֶׁה לְבֵית אָבוֹת לָאו דְּאוֹרָיְיתָא כו' שֶׁכָּתְבוּ דִּקְטַנִּים א"צ לְהַמְנוֹת.

דְּלָא אָסַר רַחֲמָנָא פֶּסַח שֶׁלֹּא לִמְנוּיָיו אֶלָּא לְהָנֵי דְּאִיתְנַיְיהוּ בְּמִצְוֹת תָּכְלִיס אֲבָל הָנֵי דל"ש בְּהוּ הַמְנָאָה לָא מִיתַּסְרִי בְּדִין שֶׁלֹּא לִמְנוּיָיו מִידֵי דְּהָוֵי אֲנָשִׁים דְּרְשׁוּת ע"ש. וא"כ מַאי מַקְשֵׁי הַתּוֹסָ' בְּפִסְחִים אָמְנָם בֶּאֱמֶת אָתֵי שַׁפִּיר דְּנְהִי דְּשֶׁה לְבֵית אָבוֹת לָאו דְּאוֹרָיְיתָא וְלֵית עֲלַיְיהוּ אִיסּוּר דְּשָׁלָא לִמְנוּיָיו מ"מ מִדְּרַבָּנָן יֵשׁ עֲלַיְיהוּ אִיסּוּר שֶׁלֹּא לִמְנוּיָיו וְכֵן מְדֻיָּק הַלָּשׁוֹן שֶׁה לְבֵית אָבוֹת לָאו דְּאוֹרָיְיתָא וְכֵן כָּתוּב בס' קֹהֶלֶת יַעֲקֹב לְהַגָּאוֹן דקארלין בְּחִדּוּשָׁיו למס' פְּסָחִים (דַּף פט.

) כָּתַב כֵּן בְּפֵירוּשׁ דאע"ג דְּמִדְּאוֹרַיְיתָא אֵין הַקְּטַנִּים צְרִיכִין לְהַמְנוֹת מ"מ מִדְּרַבָּנָן מִיהָא צְרִיכִים ע"ש. וא"כ מַקְשֵׁי הַתּוֹסָ' בִּפְסָחִים שַׁפִּיר כֵּינָן דְּמִדְּרַבָּנָן מִיהוּ צְרִיכִין לְהַמְנוֹת א"כ אֵיךְ סָפֵינַן לְהוּ אִיסּוּר דְּרַבָּנָן בְּיָדַיִם וע"ז תֵּירְצוּ שַׁפִּיר כֵּינָן דְּאִיכָּא חִינּוּךְ מִצְוָה שָׁרֵי וְזֶה ע"ד דְּאָמְרִינַן במס' נָזִיר (דַּף כט) אַלִּיבָּא דְּרִישׁ לָקִישׁ דְּסוֹבֵר דְּהָא דְּאָב מַדִּיר אֶת בְּנוֹ בְּנָזִיר הוּא מִדְּרַבָּנָן כְּדֵי לְחַנְּכוֹ בְּמִצְוֹת וּמְקַשְׁיָנַן עלי' הֵיכִי עֲבִיד הַקָּפָה וּמְשַׁנֵּי דְּסָבַר הַקָּפַת כָּל הָרֹאשׁ לֹא שמי' הַקָּפָה מִדְּאוֹרַיְיתָא רַק מִדְּרַבָּנָן אָסוּר וְאָתֵי חִינּוּךְ דְּרַבָּנָן וְדָחֵי הַקָּפַת כָּל הָרֹאשׁ דְּהָוֵי ג"כ דְּרַבָּנָן כֵּן עד"ז מְתָרְצֵי הַתּוֹסָ' דְּאִיסּוּר שֶׁלֹּא לְמִנּוּיוֹ גַּבֵּי קָטָן הָוֵי דְּרַבָּנָן וְאָתֵי חִינּוּךְ מִצְוָה בְּקָטָן דְּרַבָּנָן וְדָחֵי אִיסּוּר דְּשָׁלָא לְמִנּוּיוֹ בְּקָטָן דְּהָוֵי דְּרַבָּנָן וְהִנֵּה מִצְוַת חִינּוּךְ אֵינוֹ מוּטָל אֶלָּא עַל הָאָב אֲבָל עַל אִינִישׁ דְּעָלְמָא לֹא וְכַמְבֹאָר בְּתוֹסְ' נָזִיר (דַּף כֹּח:) ד"ה בְּנוֹ אִין בְּתוֹ לָא וְהִנֵּה כָּאן בִּנְדָרִים דְּאִינִישׁ אַחֲרִינָא הִדִּיר לְהַקָּטָן שֶׁלֹּא יֵהָנֶה מִמֶּנּוּ שַׁפִּיר כָּתַב הָרַ"ן דְּאָסוּר לְלַמְּדוֹ מִקְרָא דְּמֻוָּתָר לִיטּוֹל שָׂכָר עלי' וּכְשֶׁהוּא מְלַמְּדוֹ בְּחִנָּם הֲרֵי הוּא מְהַנֵּהוּ דְּאֵין עַל הַמַּדִּיר דְּהוּא אִינִישׁ דְּעָלְמָא מִצְוַת חִנּוּךְ וְאָסוּר לְסָפוֹת לֵיהּ בְּיָדַיִם ואע"ג דְּבִפְסָחִים שָׁם קָאֵי עַל יָתוֹם שֶׁשָּׁחֲטוּ עָלָיו אַפּוֹטְרוֹפְּסִין.

דְּיֹאכַל בְּמָקוֹם שֶׁיִּרְצֶה וְעָלָה קָא מְשַׁנֵּי דְּשֶׁה לְבֵית אָבוֹת לָאו דְּאוֹרָיְיתָא וּמְפָרְשִׁי' הַתּוֹסָ' מִשּׁוּם מִצְוַת חִינּוּךְ יֵשׁ לוֹמַר דְּגַם עַל הָאַפּוֹטְרוֹפְּס שַׁיָּיךְ מִצְוַת חִינּוּךְ דְּאַפּוֹטְרוֹפְּס לְגַבֵּי יָתוֹם בְּמָקוֹם אָב קָאֵי וע' בְּתוֹסָ' שַׁבָּת פ' כָּל כְּתְבֵי (דַּף קכ"א) ד"ה ש"מ קָטָן א"נ כו' מַשְׁמַע דס"ל דל"ד אָבִיו אֶלָּא אפי' כָּל אָדָם וע' בב"י אוֹרַח חַיִּים סי' שמ"ג שֶׁכָּתַב שֶׁדַּעַת הַתּוֹסָ'

דְּלָא שָׁנֵי לְהוּ בֵּין ב"ד לְאָבִיו: ובסִ' עֲצֵי לְבוֹנָה סִי' ר"כ הֵבִיא בְּשֵׁם סִ' שִׁמְלַת בְּנָיְמִין שֶׁהִקְשָׁה עַל דִּבְרֵי הָרָ"ן אַמַּאי קָרֵי לְהַלִּימוּד דִּמְלַמְּדוֹ בְּחִנָּם דְּסָפֵי לֵיהּ אִיסּוּר בְּיָדַיִם.

הָא בְּעָצָם הַלִּימוּד אֵין אִיסּוּר דְּמִצְוֹת לָאו לִיהָנוֹת נִיתְּנוּ. רַק הַהֲנָאָה הוּא מַה שֶּׁאֵינוֹ נוֹטֵל שָׂכָר וְזֶה לָא מִיקְרֵי בְּיָדַיִם וע' בסִ' יְדוֹת נְדָרִים מ"ש ע"ז לְיַיְשֵׁב: וְרָאִיתִי לְהָרַב הַגָּאוֹן בַּעַל עַמּוּדֵי אוֹר סִי' י"ג שֶׁכָּתַב דָּבָר זֶה צָרִיךְ תַּלְמוּד אִם יֵשׁ אִיסּוּר דְּאוֹרַיְיתָא גַּבֵּי שְׁבוּעוֹת וּנְדָרִים לְמִיסְפֵּי לְקָטָן דָּבָר הָאָסוּר לוֹ דְּהָא בִּיבָמוֹת יָלְפִינַן לְכָל אִיסּוּרִין דְּלָא לְמִיסְפֵּי לְקָטָן בְּיָדַיִם מִטַּוְמְאָה וּשְׁרָצִים.

וּמַה לְהָנָךְ שֶׁכֵּן אֵינָן בִּשְׁאֵלָה משא"כ בַּשְּׁבוּעוֹת וּנְדָרִים דְּקִילִי שֶׁכֵּן יֶשְׁנָן בִּשְׁאֵלָה כו' ע"ש וּכְמוֹ כֵן חָקַר הָרַב מהרי"ט אֶלְגָּזִי בסִ' קֹהֶלֶת יַעֲקֹב חֵלֶק א' אוֹת מ"ם לְחַלֵּק בֵּין אִיסּוּר דְּמֵמֵילָא לְאִיסּוּר שֶׁבָּא ע"י עַצְמוֹ שֶׁבָּדָה מִלִּבּוֹ וּכְעֵין שֶׁכָּתְבוּ הַתּוֹסְ' בִּתְמוּרָה (דַּף ו') וְכֵן אָמְרִינַן בְּחֻלִּין (דַּף קכו) וּמֵהַתִּימָא שֶׁלֹּא זִכְרוֹ מִדִּבְרֵי הָרָ"ן שֶׁלִּפָּנֵינוּ בְּדִבּוּר זֶה: ע"ב בָּרָ"ן ד"ה גָּדוֹל מִי בָּעֵי שִׁימּוּר כו' וְחֵיכָא נָזְסְחֵי דְּגָרְסִי בְּנוֹת מִי קָא בָּעֵי שִׁימּוּר וה"פ וַדַּאי כָּל הֵיכִי דְּתָנֵי תַּנָּא הַמְּוַדֶּר הֲנָאָה מֵחֲבֵרוֹ בֵּין אִישׁ בֵּין אִשָּׁה מַשְׁמַע כו' תִּינַח בָּנִים קְטַנִּים דְּבָעֵי שִׁימּוּר אֲבָל בְּנוֹת אפי' הַקְּטַנּוֹת לָא בָּעֵי שִׁימּוּר עכ"ל וע' בפי' הָרֹא"שׁ בְּעַמּוּד א' ד"ה בָּנוֹת מִי קָא בָּעֵיַן שִׁימּוּר כו' שֶׁאֵין דַּרְכָּן לְטַיֵּיל בִּרְחוֹבוֹת וְאַמַּאי אִיצְטְרִיךְ לְאַשְׁמוֹעִינַן שֶׁמְּוַדֶּר לְלַמֵּד בְּנוֹתָיו וְהָא אֵין נוֹטְלִין עֲלֵיהֶן שָׂכָר וַאֲפִ' לְעַצְמָן יְכוֹלִין לְלַמֵּד בְּדָבָר שֶׁאֵין נוֹטְלִין עֲלֵיהֶם שָׂכָר וּמַתְנִיתִין סְתָמָא קָתָנֵי וּמְלַמֵּד אֶת בָּנָיו דְּמַשְׁמַע אַף בְּנוֹת בִּכְלָל עכ"ל וּלְשׁוֹנוֹ אֵינוֹ מוּבָן דְּמִתְּחִלַּת דְּבָרָיו מַשְׁמַע דְּגָרִיס בְּמַתְנִיתִין וּמְלַמֵּד אֶת בָּנָיו וְאֶת בְּנוֹתָיו מִדְּכָתַב וְאַמַּאי אִיצְטְרִיךְ לְאַשְׁמוֹעִינַן שֶׁמְּוַדֶּר לְלַמֵּד אֶת בְּנוֹתָיו וְאִי לָא הָוֵי גְּרִיס בְּהֶדְיָא בְּנוֹתָיו אֶלָּא דְּדִיּוּקוֹ הוּא מִדְּקָתָנֵי סְתָמָא וּמְלַמֵּד אֶת בָּנָיו דְּמַשְׁמַע אַף בְּנוֹת בִּכְלָל לֹא שַׁיָּיךְ לוֹמַר אַמַּאי אִצְטְרִיךְ לְאַשְׁמוֹעִינַן דְּמְלַמֵּד אֶת בְּנוֹתָיו הָא בְּהֶדְיָא לָא קָתָנֵי וְאֶת בְּנוֹתָיו רַק מִדְּקָתָנֵי סְתָם בָּנָיו גַּם בָּנוֹת בִּכְלָל מ"מ לֹא שָׁנָה דָּבָר מְיֻוָּתָר וְאִצְטְרִיךְ לְאַשְׁמוֹעִינַן מִשּׁוּם בָּנָיו זְכָרִים א"כ מִתְּחִלַּת לְשׁוֹנוֹ מַשְׁמַע דַּהֲוָה גְּרִיס בְּמַתְנִיתִין בְּהֶדְיָא וְאֶת בְּנוֹתָיו וּמִסּוֹף לְשׁוֹנוֹ מַשְׁמַע דְּלָא הֲוָה גְּרִיס וְאֶת בְּנוֹתָיו אֶלָּא דָּיֵיק מִדְּקָתָנֵי סְתָם בָּנָיו גַּם בְּנוֹת בִּכְלָל וְלָשׁוֹן הָרָ"ן מְרֻוָּח יוֹתֵר דְּדָיֵיק מֵרִישָׁא דְּקָתָנֵי לֹא יְלַמְּדֵנּוּ מִקְרָא וְכָל הֵיכִי דְּתָנֵי הַמְּוַדֶּר הֲנָאָה מֵחֲבֵרוֹ בֵּין אִישׁ בֵּין אִשָּׁה בַּמַּשְׁמַע וְתִינַח בָּנִים קְטַנִּים אֲבָל בְּנוֹת אפי' קְטַנּוֹת לָא בָּעֵי שִׁימּוּר וע' בתוי"ט שֶׁכָּתַב דְּהָרַמְבַּ"ם וְהַטּוּר לֹא הֶעְתִּיקוּ רַק וּמְלַמֵּד אֶת בָּנָיו וְהֵבִיא שָׁם דבפ"ג דְּסוֹטָה פְּלִיגִי תַּנָּאֵי בְּלִימּוּד תּוֹרָה לְבָנוֹת דר"א סוֹבֵר כָּל הַמְלַמֵּד בִּתּוֹ תּוֹרָה כְּאִלּוּ מְלַמְּדָהּ תִּיפְלוּת וּבֶן עַזַּאי סוֹבֵר דְּחַיָּיב אָדָם לְלַמֵּד לְבִתּוֹ תּוֹרָה שֶׁאִם תִּשְׁתֶּה תֵּדַע שֶׁהַזְּכוּת תּוֹלָה לָהּ וע' בְּתוֹסְ' שָׁם (דַּף כ"א:) ד"ה בֶּן עַזַּאי אוֹמֵר הֵבִיאוּ הַיְרוּשַׁלְמִי דְּאָמַר בֶּן עַזַּאי דְּלָא כר"א בֶּן עֲזַרְיָ' בַּחֲגִיגָה (דַּף ג.

) דְּדָרִישׁ הַקָּהֵל אֶת הָעָם הָאֲנָשִׁים וְהַנָּשִׁים וְהַטַּף אֲנָשִׁים בָּאִים לִלְמוֹד וְנָשִׁים לִשְׁמוֹעַ וּפִי' הַתּוֹסְ' דְּנָשִׁים בָּאוֹת לִשְׁמוֹעַ כְּדֵי שֶׁיֵּדְעוּ לְקַיֵּים מִצְוָה וְלֹא מִשּׁוּם שֶׁיֵּדְעוּ שָׂזְכוּת תּוֹלָה וְיֵשׁ בָּזֶה מָקוֹם עִיּוּן דְּהָרַמְבַּ"ם בַּפֵּ"א מהל' ת"ת הֲלָכָה י"ג כָּתַב אָמְרוּ חֲכָמִים כָּל הַמְלַמֵּד אֶת בִּתּוֹ תּוֹרָה כְּאִלּוּ מְלַמְּדָהּ תִּפְלוּת בד"א בְּתוֹרָה שבע"פ אֲבָל בְּתוֹרָה שֶׁבִּכְתָב לֹא יְלַמֵּד אוֹתָהּ לְכַתְּחִלָּה וְאִם מְלַמְּדָהּ אֵינוֹ כְּמְלַמְּדָהּ תִּפְלוּת וכ"כ הטוש"ע בסִ' רמ"ו סעי' ו' וע"ש בט"ז דְּטַעְמוֹ שֶׁל הָרַמְבַּ"ם הוּא מִדִּכְתִיב הַקָּהֵל אֶת הָאֲנָשִׁים וְהַנָּשִׁים.

וְהַמֻּלָּךְ הָיָה לוֹמֵד סֵפֶר מִשְׁנֶה תּוֹרָה וּמְפָרֵשׁ הָא דְּקָאָמַר ראב"ע אֲנָשִׁים בָּאִים לִלְמֹד וְנָשִׁים לִשְׁמֹועַ פֵּירוּשׁוֹ אֲנָשִׁים בָּאִים לִלְמֹד דֶּרֶךְ הִתְחַכְּמוּת וּתְבוּנָה וְנָשִׁים בָּאוֹת לִשְׁמֹועַ רַק פְּשׁוּטֵי הַדְּבָרִים וְהַגָּרָ"א ז"ל בְּבֵיאוּרָיו ס"ק כ"ה כ' שֶׁהָרַמְבַּ"ם הוֹצִיא חִילּוּקוֹ זֶה מִסֵּוְגְיָ' דִּידַן דְּקָתָנֵי וּמְלַמֵּד אֶת בָּנָיו וְאֶת בְּנוֹתָיו מִקְרָא וְאַף שֶׁהָרַמְבַּ"ם לֹא הֶעְתִּיק אֶת בְּנוֹתָיו מִשּׁוּם דְּלִכַּתְּחִלָּה מ"מ אָסוּר וְהָרַב בַּעַל מַשְׂכִּיל לְאִיתָן בְּחִבּוּרוֹ נַחַל אֵיתָן עַל הָרַמְבַּ"ם כָּתַב רְאָיָה זוֹ שֶׁמִּכָּאן הוֹצִיא הָרַמְבַּ"ם דִּינוֹ מִדַּעְתֵּי' דְּנַפְשֵׁיהּ וְכִיוָן לְדַעַת רַבֵּינוּ הַגָּדוֹל הַגְּרָ"א ז"ל וְרָאִיתִי בס' שׁוֹאֵל וּמֵשִׁיב מַהֲדוּרָא רְבִיעָאָה סי' מ"א שֶׁהִקְשָׁה לְבֶן עַזַּאי דְּסוֹבֵר חַיָּיב אָדָם לְלַמֵּד אֶת בִּתּוֹ תּוֹרָה מַה יַּעֲנֶה לְהָא דְּכְתִיב וּלְמַדְתֶּם אֶת בְּנֵיכֶם וְדָרְשִׁינַן בְּקִדּוּשִׁין בְּנֵיכֶם וְלֹא בְּנוֹתֵיכֶם ובס' קֶרֶן אוֹרָה רָאִיתִי שֶׁכָּתַב ג"כ וַאֲפִי' לְבֶן עַזַּאי דְּאָמַר חַיָּיב אָדָם לְלַמֵּד אֶת בִּתּוֹ תּוֹרָה מוֹדֶה דְּאֵין בְּזֶה חִיּוּב גָּמוּר כְּמוֹ בְּאִישׁ וְכִדְאָמְרִינַן בְּקִדּוּשִׁין וּלְמַדְתֶּם אֶת בְּנֵיכֶם וְלֹא אֶת בְּנוֹתֵיכֶם ע"ש וְנִרְאֶה מִדִּבְרֵיהֶם ז"ל שֶׁהָיָה קָשֶׁה בְּעֵינֵיהֶם שֶׁבֶּן עַזַּאי לֹא יִסְבֹּור הַדָּרֹשׁ דִּבְנֵיכֶם וְלֹא בְּנוֹתֵיכֶם אֲבָל הַמְעַיֵּין בְּקִדּוּשִׁין (דַּף ל.

) דְּאָמְרִינַן שָׁם וַאֲבִי אָבִיו מִי מְחַיַּיב לְלַמֵּד אֶת בֶּן בְּנוֹ תּוֹרָה וְהָתַנְיָ' וּלְמַדְתֶּם אוֹתָם אֶת בְּנֵיכֶם וְלֹא בְּנֵי בְּנֵיכֶם וּמָה אֲנִי מְקַיֵּים וְהוֹדַעְתָּם לְבָנֶיךָ וְלִבְנֵי בָנֶיךָ לוֹמַר לְךָ שֶׁכָּל הַמְלַמֵּד אֶת בְּנוֹ תּוֹרָה מַעֲלֶה עָלָיו הַכָּתוּב כְּאִלּוּ לִמְּדוֹ לוֹ וְלִבְנוֹ ולב"ב עַד סוֹף כָּל הַדּוֹרוֹת וּמְשַׁנֵּי הוּא דְּאָמַר כִּי הַאי תַּנָּא דְּתַנְיָא וּלְמַדְתֶּם אוֹתָם אֶת בְּנֵיכֶם אֵין לִי אֶלָּא בְּנֵיכֶם בְּנֵי בְּנֵיכֶם מִנַּין ת"ל וְהוֹדַעְתָּם לְבָנֶיךָ וְלִבְנֵי בָנֶיךָ.

א"כ מַה ת"ל בְּנֵיכֶם בְּנֵיכֶם וְלֹא בְּנוֹתֵיכֶם יעו"ש ולפ"ז לֹא קָשֶׁה כְּלָל עַל בֶּן עַזַּאי דְּסָבַר דְּחַיָּיב אָדָם לְלַמֵּד בִּתּוֹ תּוֹרָה מַה יַּעֲנֶה בְּהַהֶ דְּרָשָׁה דִּכְתִיב וּלְמַדְתֶּם אוֹתָם אֶת בְּנֵיכֶם דְּאִיהוּ לֹא יִדְרוֹשׁ לְאַפּוֹקֵי בְּנוֹתֵיכֶם אֶלָּא יִסְבֹּור כְּאִידָךְ תַּנָּא דְּדָרִישׁ בְּנֵיכֶם וְלֹא בְּנֵי בְּנֵיכֶם.

דַּאֲבִי הָאָב אֵינוֹ חַיָּיב לְלַמֵּד אֶת בֶּן בְּנוֹ תּוֹרָה וּפְלוּגְתָּא דְּתַנָּאֵי הוּא. וְיֵשׁ לְהָעִיר בְּהָא דכ"ע סָבְרִי דְּתוֹרָה שבע"פ אָסוּר לְלַמֵּד לְאִשָּׁה.

וּבְסַנְהֶדְרִין (דַּף צ"ד:) דְּבִימֵי חִזְקִיָּה בָּדְקוּ מִגְּבָת וְעַד אַנְטִיפְרַס וְלֹא מָצְאוּ תִּינוֹק וְתִינוֹקֶת אִישׁ וְאִשָּׁה שֶׁלֹּא הָיוּ בְּקִיאִין בהל' טֻמְאָה וְטָהֳרָה וּבִכְפָסָחִים (דַּף ס"ב:) בְּרוּרִי' דִּבְיִתְהוּ דר"מ הָוֵית תַּנְיָיה ג' מֵאוֹת שְׁמַעְתְּתָא מִתְּלָת מְאָה רַבְּוָותָא.

וְאֶפְשָׁר שֶׁמֵּעַצְמָהּ הָיְתָה לְמִידָה בְּגוֹדֶל חַכְמָתָהּ שֶׁבָּאתָה לִשְׁמֹועַ תּוֹרָה וְכִדְאָמְרִינַן נָשִׁים בָּאוֹת לִשְׁמֹועַ: שָׁם ד"ה וְשׁוֹם שֶׂכֶל אֵלּוּ הַפְּסוּקִים וכו' וְקָרֵי לי' שׁוֹם שֵׂכֶל שע"י אָדָם מֵבִין הַמִּקְרָא כְּפִי תְּנוּעַת הַטְּעָמִים כִּדְאָמַר פ"ק דַּחֲגִיגָה נ"מ לְפִסּוּקֵי טַעְמָא עכ"ל כְּפִי הַנִּוסְחָא שֶׁלְּפָנֵינוּ קָשֶׁה דְּהָא עַל שׁוּם שֵׂכֶל אָמְרוּ אֵלּוּ הַפְּסוּקִים ופי' הָרָ"ן אֵלּוּ הַנְּקֻדּוֹת הַמַּפְסִיקוֹת בֵּין פָּסוּק לְפָסוּק וְעַל וְיָבִינוּ בַּמִּקְרָא אָמְרוּ זֶה פִּיסּוּק טְעָמִים דְּהַיְינוּ הַנְּגִינוֹת וע' בפי' הָרֹא"שׁ ד"ה וְיָבִינוּ בַּמִּקְרָא וְהָרָ"ן בְּתִחִלַּת דְּבָרָיו כָּתַב וְקָרֵי לֵהּ וְשׁוֹם שֵׂכֶל וּמְסַיֵּים שע"י אָדָם מֵבִין בַּמִּקְרָא כְּפִי תְּנוּעַת הַטְּעָמִים ע"כ נִרְאֶה שֶׁחָסֵר כָּאן אֵיזֶה תֵּיבוֹת וכצ"ל וְקָרֵי לֵהּ וְשׁוֹם שֵׂכֶל שֶׁעַל יָדָם יָכוֹל לְהַשְׂכִּיל בְּפָסוּק בֵּין כָּל פָּסוּק וּפָסוּק [וּכְמוֹ דְּאִיתָא בְּהַמְפָרֵשׁ ד"ה אֵלּוּ הַפְּסוּקִים] וְיָבִינוּ בַּמִּקְרָא זֶה פִּיסּוּק טְעָמִים שֶׁעַל יְדֵיהֶן אָדָם מֵבִין בַּמִּקְרָא כְּפִי תְּנוּעַת הַטְּעָמִים וּלְאִיכָּא דְּאָמְרִי אֵלּוּ הַמָּסוֹרֶת דע"ז קָאָמַר וְיָבִינוּ בַּמִּקְרָא מַפִּיק לָהּ לְפִיסּוּק טְעָמִים ג"כ מִשּׁוּם שֶׂכֶל וּמֵהַהֶ דְּשׁוֹם שֵׂכֶל נָפְקָא לֵהּ תַּרְוַיְיהוּ הַפְּסָקוֹת שֶׁבֵּין פָּסוּק לְפָסוּק וְגַם פִּיסּוּק טְעָמִים וְהַנְּגִינוֹת.

דְּמִשְׁנֵיהֶם אָדָם יָכוֹל לְהַשְׁכִּיל וּלְהָבִין וע' בְּרַשִׁ"י קִדּוּשִׁין (דַּף מט) ד"ה ה"ז מְחָרֵף בְּסוֹף הַדִּבּוּר שֶׁהֶעְתִּיק וְשׁוֹם שֵׂכֶל זֶה הַתַּרְגּוּם וּכְבָר הֵעִיר שָׁם עַל רַשִׁ"י הַגָּאוֹן ר"י פִּיק זַ"ל מִסְּוּגְיָא דִּידַן: ד"ה שָׁמַיִם מִצְרַיִם אע"פ שֶׁאֵין בָּהֶם אָלֶ"ף נִקְרָאִים כְּאִלּוּ הָיְתָה בָּהֶם שָׁמַיִם מִצְרַיִם.

גַּבֵּי מִצְרַיִם צָרִיךְ לְפָרֵשׁ הֵיכִי שְׁקוֹרִין מִצְרַיִם בְּקָמַץ תַּחַת הָרֵי"שׁ: שָׁם ד"ה אֶת דְּהַגָּד הֲוַגַּד בְּרוּת וַיַּעַן בֹּועַז וַיֹּאמַר הַגֵּד הֲוַגַּד אֵת אֲשֶׁר עָשִׂית אֶת חֲמוֹתֵךְ הַאי אֶת קְרֵי וְלָא כְּתִיב. בְּסָפָרִים שֶׁלָּנוּ הַאי אֶת קַמָּא לָא קְרֵי וְלָא כְּתִיב וְנִכְתַּב וְנִקְרָא כֹּל אֲשֶׁר עָשִׂית אֶת חֲמוֹתֵךְ וְאֶת בָּתְרָא נִקְרָא וְנִכְתַּב שׁוּב מָצָאתִי שֶׁהָרָשָׁ"שׁ הגי' בְּהָרָ"ן וצ"ל כֹּל אֲשֶׁר עָשִׂית אֶת חֲמוֹתֵךְ: ד' לח גמ' אָמַר יוֹסֵי בַּר חֲנִינָא לֹא נִיתְּנָה תּוֹרָה אֶלָּא לְמֹשֶׁה וּלְזַרְעוֹ כו' וְעַתָּה כִּתְבוּ לָכֶם אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת וּמְשַׁנֵּי הַשִּׁירָה לְחוֹדָהּ בס' אַרְעָא דְּרַבָּנָן כָּתַב (בָּאוֹת ח') דְּלִכְאוֹרָה קָשֶׁה לְפִי מ"ש הָרַמְבַּ"ם בהל' ס"ת פֶּ"א.

מִצְוַת עֲשֵׂה עַל כ"א מִיִּשְׂרָאֵל לִכְתּוֹב ס"ת שֶׁנֶּאֱמַר וְעַתָּה כִּתְבוּ לָכֶם אֶת הַשִּׁירָה הַזֹּאת. כְּלוֹמַר ס"ת שֶׁיֵּשׁ בּוֹ הַשִּׁירָה הַזֹּאת לְפִי שֶׁאֵין כּוֹתְבִין פָּרָשִׁיּוֹת פָּרָשִׁיּוֹת א"כ מַאי מְשַׁנֵּי הָכָא הַשִּׁירָה לְחוּדָהּ הָא אֵין כּוֹתְבִין פָּרָשִׁיּוֹת פָּרָשִׁיּוֹת וְתֵירֵץ דְּהַהִּ דִּינָא דְּאֵין כּוֹתְבִין פָּרָשִׁיּוֹת פָּרָשִׁיּוֹת הוּא פְּלוּגְתָּא דְּאָמוֹרָאֵי בְּגִיטִּין פ' הַנִּזָּקִין (דַּף ס'.

) דר' יוֹחָנָן סָבַר תּוֹרָה מְגִילָּה נִיתְּנָה ורשב"ל סָבַר תּוֹרָה חֲתוּמָה נִיתְּנָה וְהַגְּמָ' דְּמִשַּׁנֵּי הָכָא אַלִּיבָּא דר' יוֹסֵי בר' חֲנִינָא מְשַׁנֵּי דריב"ח סָבַר כר' יוֹחָנָן דְּתוֹרָה מְגִילָּה נִיתְּנָה וְהָרַמְבַּ"ם פָּסַק כמ"ד תּוֹרָה חֲתוּמָה נִיתְּנָה וּבְזֶה מְיֻישָּׁב הָא דְּפָסַק הָרִי"ף דְּמֻותָּר לִכְתּוֹב מְגִילָּה לְתִינוֹק דְּסָבַר כְּהַהִּ סֻוגְיָא דִּנְדָרִים וְדָחָה סֻוגְיָא דפ' הַנִּזָּקִין מִקַּמֵּי סֻוגְיָא דִּנְדָרִים אֲבָל הָרַמְבַּ"ם ז"ל סוֹבֵר דְּסֻוגְיָ' דִּנְדָרִים דחי' בְּעַלְמָא הוּא דְּדָחֵי הַשַּׁ"ס אַלִּיבָּא דריב"ח דְּמָצֵי סָבַר הַשִּׁירָה לְחוּדָהּ כמ"ד מְגִילָּה נִיתְּנָה אֲבָל לְבָתַר דְּמַסִּיק כָּאן הגמ' דר' יוֹסֵי בר' חֲנִינָא דְּקָאָמַר לֹא נִיתְּנָה תּוֹרָה אֶלָּא לְמֹשֶׁה וּלְזַרְעוֹ בְּפִלְפּוּלָא בְּעַלְמָא הוּא דְּקָאָמַר.

דְּזֶה לֹא נִיתַּן אֶלָּא לְמֹשֶׁה וּלְזַרְעוֹ אֲבָל כָּל עִיקְּרֵי הַתּוֹרָה וְהַמִּצְוֹת נִיתְּנוּ ג"כ לְכָל יִשְׂרָאֵל לְפִי הַמַּסְקָנָא גַּם ריב"ח ס"ל דְּתוֹרָה חֲתוּמָה נִיתְּנָה וְהָא דְּקָאָמַר קְרָא וְעַתָּה כִּתְבוּ לָכֶם הַשִּׁירָה הַכַּוָּנָה כָּל הַתּוֹרָה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ הַשִּׁירָה הַזֹּאת לְפִי שֶׁאֵין כּוֹתְבִין פָּרָשִׁיּוֹת פָּרָשִׁיּוֹת.

וְעַיֵּין בְּשַׁאֲגַת ארי' סי' ל"ד ובס' מֵעִין הַחָכְמָה בְּסוֹף הַסֵּפֶר בַּחֻתִּימַת הַמְחַבֵּר ס"ק ק"כ ובס' נַחַל אֵיתָן הל' ס"ת פ"ז: שָׁם אֵין הַשְׁכִּינָה שׁוֹרָה אֶלָּא עַל גִּבּוֹר וְעָשִׁיר וְחָכָם וְעָנָיו וְכֵן מְמֻשָּׁה כו' וּבְשַׁבָּת (דַּף צ"ב) אי' אֵין הַשְׁכִּינָה שׁוֹרָה אֶלָּא עַל חָכָם גִּבּוֹר וְעָשִׁיר וּבַעַל קוֹמָה.

וְהָרַב רי"פ זַ"ל בְּשַׁבָּת וּבְכָאן הֵעִיר עַל שִׁינּוּי הַסֻּוגְיוֹת וְכָתַב וּמְצָוָה לְיַישֵּׁב וּכְבָר עָמַד ע"ז בס' לֶחֶם מִשְׁנֶה עַל הָרַמְבַּ"ם בפ"ז מהל' יְסוֹדֵי הַתּוֹרָה וְגַם מַה שֶּׁהָרַמְבַּ"ם הוֹצִיא מֵאֲמַר הגמ' מִפְּשׁוּטוֹ וּמְפָרֵשׁ הָנָךְ שָׁלֹשׁ מַעֲלוֹת חָכָם גִּבּוֹר וְעָשִׁיר הַכֹּל בְּמַעֲלוֹת הַשִּׂכְלִיּוֹת וּמַעֲלוֹת הַמִּדּוֹת וּכְמוֹ שֶׁבֵּיאֵר בִּשְׁמָנָה פְּרָקִים שֶׁלּוֹ פֶּרֶק ז' וְזֶה לְשׁוֹנוֹ.

וְדַע שֶׁכָּל נָבִיא לֹא נִתְנַבֵּא אֶלָּא אַחַר שֶׁיִּהְיֶ' לוֹ כָּל מַעֲלוֹת הַשִּׂכְלִיּוֹת וְרֹוב מַעֲלוֹת הַמִּדּוֹת וְהַחֲזָקוֹת שֶׁבָּהֶן וְהוּא אוֹמְרָם (שַׁבָּת צ"ב וּנְדָרִים ל"ח) אֵין הַנְּבוּאָה שׁוֹרָה אֶלָּא עַל חָכָם

גִּבּוֹר וְעָשִׁיר חָכָם כָּל מַעֲלוֹת הַשִּׂכְלִיּוֹת וְעָשִׁיר הוּא מִמַּעֲלַת הַמִּדּוֹת ר"ל הַהִסְתַּפְּקוּת מִפְּנֵי שֶׁהֵם קוֹרְאִים הַמִּסְתַּפֵּק עָשִׁיר וְהוּא אֲמָרָם אֵיזֶהוּ עָשִׁיר הַשָּׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ כו' וְכֵן גִּבּוֹר הוּא ג"כ בְּמַעֲלַת הַמִּדּוֹת ר"ל שֶׁיִּנָּהֵג כְּחוֹתָיו כְּפִי הַדַּעַת וְהָעֵצָה כו' וְהוּא אוֹמְרָם אֵיזֶהוּ גִּבּוֹר הַכּוֹבֵשׁ אֶת יִצְרוֹ וְאֵין מִתְנַאי הַנָּבִיא עַד שֶׁלֹּא יִפְחֲתֵיהוּ פְּחִיתוּת שֶׁהַרֵי שְׁלֹמֹה המע"ה כו' וְכֵן דָּוִד המע"ה כו' וע"ש בפי' חֶסֶד לְאַבְרָהָם.

שע"כ עָשִׁיר הַנֶּאֱמָר כָּאן אֵין פֵּירוּשׁוֹ עָשִׁיר מַמָּשׁ דְּהָא רָאינוּ כַּמָּה נְבִיאִים שֶׁלֹּא הָיוּ עֲשִׁירִים כְּמוֹ אֵלִיָּהוּ וֶאֱלִישָׁע כִּי אִלּוּ הָיוּ עֲשִׁירִים לֹא הָיוּ נֶהֱנִים מִבְּנֵי אָדָם כו' ע"ש. וְהוֹצִיאוּ מַאֲמַר הגמ' מִפְּשׁוּטוֹ וְהָרָאוּיוֹת שֶׁהַבִּיא הגמ' שֶׁכָּל הַנְּבִיאִים כֻּלָּן עֲשִׁירִים הָווּ מֹשֶׁה וּשְׁמוּאֵל וְעָמוֹס וְיוֹנָה דְּמַשְׁמַע עֲשִׁירִים מַמָּשׁ כְּפִשּׁוּטוֹ וע' בְּשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת שֶׁכָּתַב אֵין הקב"ה מַשְׁרֶה שְׁכִינָתוֹ בְּקֶרְבִיעוּת שֶׁלֹּא תִּפְסוֹק מִמֶּנּוּ אֶלָּא עַל גִּבּוֹר כו' וע' בְּכֶסֶף מִשְׁנֶה שָׁם שֶׁכָּתַב דְּרַבֵּינוּ הָרַמְבַּ"ם סְבָרָא דְּנַפְשֵׁי' קָאָמַר וְלֹא מֵהָא דר' יוֹנָתָן דר' יוֹנָתָן סוֹבֵר גִּבּוֹר מַמָּשׁ בְּכֹחַ וְעָשִׁיר מַמָּשׁ שֶׁיִּהְיוּ לוֹ מָמוֹן הַרְבֵּה: שֵׁם גִּבּוֹר דִּכְתִיב וַיִּפְרֹשׂ אֶת הָאוֹהֶל כו' אֶלָּא מִן הָדִין קְרָא דִּכְתִיב וָאֶתְפּוֹשׂ בִּשְׁנֵי הַלֻּחוֹת וָאַשְׁלִיכֵם מֵעַל שְׁתֵּי יָדַי וָאֲשַׁבְּרֵם וְתַנְיָא הַלּוּחוֹת אָורְכָן שִׁשָּׁה וְרָחְבָּן שִׁשָּׁה וְעָובְיָין שְׁלֹשָׁה.

ופרש"י וְאַפִּ"ה שִׁבְּרָן. וְלִכְאוֹרָה אֵין הָרְאָיָ' כ"כ חֲזָקָה לַגִּבּוֹרָה.

דִּלְמָא מִצַּד הַהַשְׁלָכָה מִמָּקוֹם גָּבוֹהַּ לָאָרֶץ בְּכֹחַ אפי' דָּבָר חָזָק מְאוֹד כִּרְאִי מוּצָק יוּכַל לְהִשָּׁבֵר אפי' מֵאָדָם שֶׁאֵינוֹ גִּבּוֹר כ"כ וּמָצָאתִי בְּשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת שֶׁכָּתַב וְז"ל לְפִי פְּשַׁט הַכָּתוּב מַשְׁמַע כִּי כְּשֶׁהִשְׁלִיךְ אוֹתָם אַרְצָה נִשְׁבְּרוּ מִדְּקָאָמַר וְאֶשְׁלִיכֵם וָאֲשַׁבְּרֵם יַחַד וְאוּלַי הֵבִינוּ כִּי פִּי' וָאֲשַׁבְּרֵם וּכְבָר שִׁבַּרְתִּים בְּיָדַי קוֹדֶם שֶׁהִשְׁלַכְתִּים.

כִּי יֵשׁ בַּמִּקְרָא דְּוּגְמָתוֹ לְאַלְפַּיִם ע"כ וְכֵן מוֹרֶה לְשׁוֹן הַפָּסוּק אֲשֶׁר שִׁבַּרְתָּ וְדָרְשׁוּ חַז"ל יִישַׁר כֹּחֲךָ שֶׁשִּׁבַּרְתָּ מִזֶּה מַשְׁמַע שֶׁהִשְׁבִּירָה הי' בְּיָדוֹ וְלֹא שֶׁנִּשְׁבְּרוּ מֵעַצְמָם מִכֹּובֶד הַהַשְׁלָכָה לָאָרֶץ: שָׁם וא"ר יוֹחָנָן בַּתְּחִלָּה הי' מֹשֶׁה לוֹמֵד תּוֹרָה וּמִשְׁכָּחָהּ עַד שֶׁנִּיתְּנָה לוֹ הַתּוֹרָה בְּמַתָּנָה שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּתֵּן אֶל מֹשֶׁה כְּכַלּוֹתוֹ לְדַבֵּר אִתּוֹ.

בִּירוּשַׁלְמִי פ"ב דְּהוֹרָיוֹת הֲלָכָה ח' מְסַיֵּם וכ"כ לָמָּה בִּשְׁבִיל לְהַחֲזִיר אֶת הַטִּפְּשִׁים ופי' קָמְפָּרֵשׁ שִׁיְחֲזוּרוּ עַל תַּלְמוּדָם אע"פ שֶׁשּׁוֹכְחִים מַה שֶּׁלּוֹמְדִים כִּי אוּלַי יַחְנֵנֵם ד' בְּמַתָּנַת חִנָּם כְּמוֹ לְמֹשֶׁה רַבֵּינוּ ע"ה: תוס' ד"ה וְנָן אֶת אִשְׁתּוֹ וּבָנָיו אִי אָתְיָא כְּחָנָן נִיחָא דְּמַבְרִיחַ אֲרִי בְּעָלְמָא הוּא וְאִי אַתְיָא נָמֵי כְּרַבָּנָן נִיחָא שֶׁפִּיר דְּמַיְירֵי הָכָא מִמְּזוֹנוֹת יְתֵירוֹת וְאֵין נִפְרָע מִבַּעְלָהּ כו' אִי נָמֵי דְּכִי פְּלִיגִי רַבָּנָן הַיְינוּ בְּמְפַרְנֵס סְתָם אע"פ שֶׁלֹּא פֵּירֵשׁ לְשֵׁם הַלְוָואָה מ"מ לָאו לְשֵׁם מַתָּנָה יָהֵיב וְהָוֵי לְרַבָּנָן כְּמוֹ יוֹרֵד לְתוֹךְ שָׂדֵה חֲבֵרוֹ כו' כצ"ל וע' בְּהָרֹא"שׁ בִּפְסָקָיו הֵבִיא ג"כ בְּשֵׁם יֵשׁ מְפָרְשִׁים דְּמַיְירֵי כְּשֶׁהַבַּעַל זָן אוֹתָהּ כָּרָאוּי וְזֶה מְעַנְּגָה בְּמְזוֹנוֹתֶיהָ יְתֵירִים אָמְנָם הָרַשְׁבָּ"א בְּחִדּוּשָׁיו דָּחָה פי' זֶה מֵהָא דְּקָאָמַר לְקַמָּן עַמּוּד ב' גַּבֵּי מַשִּׁיא לוֹ בִּתּוֹ גְּדוֹלָה מִזּוֹ אָמְרוּ זָן אֶת אִשְׁתּוֹ וְאֶת בָּנָיו אע"פ שֶׁהוּא חַיָּיב בְּמְזוֹנוֹתָן וְאַתְּ אָמְרַתְּ מֵוָתָר לְהַשִּׂיא לוֹ בִּתּוֹ וְאִי בְּשֶׁאֵינוֹ חַיָּיב בְּאוֹתָן מְזוֹנוֹת מַאי גְּדוֹלָה מִזּוֹ וְעוֹד דִּבְהֶדְיָא תְּנַן אע"פ שֶׁהוּא חַיָּיב בְּמְזוֹנוֹתָן לָכֵן פֵּירֵשׁ דָּהָכָא מַיְירֵי בְּמַתָּנָה מְפֹרָשֶׁת שֶׁפֵּירֵשׁ שֶׁהוּא נוֹתֵן לָהֶם מֵחֲמַת עַצְמָן וְלֹא מֵחֲמַת הַבַּעַל וְהִלְכָךְ לכ"ע אֵינוֹ אֶלָּא כְּגוֹרֵם הֲנָאָה דְּכְשֶׁהוּא זָנֵן וְאֵינָם צְרִיכִין מְזוֹנוֹת מִמֵּילָא קָא מִיתְהֲנֵי מֵאִידָךְ: בפי' הָרֹא"שׁ ד"ה וְנָן אֶת

אִשְׁתּוֹ וְאֶת בָּנָיו כו' וּבַקְּטַנִּים לֵיכָּא לְאוֹקְמֵי דְּתַקָּנַת אוּשָׁא הוּא כו' וְלָאו מַתְנִיתִין הִיא כו' דִּבְרֵי הָרֹא"שׁ הַלָּלוּ לְכְאוֹרָה תְּמוּהִים הֵם מְאוֹד.

דְּהָא תַּקָּנַת אוּשָׁא לֹא הִ' אֶלָּא בְּיֶתֶר מִשֵּׁשׁ שָׁנִים אֲבָל קְטַנֵּי קְטַנִּים דְּהַיְינוּ פְּחוּתִים מִבְּנֵי שֵׁשׁ מִדִּינָא דְּמַתְנִיתִין חַיָּיב לְזוּנָם ע' תוס' כְּתֻבוֹת (דַּף מ"ט:) ד"ה כְּשֶׁהֵם קְטַנִּים שֶׁכָּתְבוּ אֲבָל קְטַנֵּי קְטַנִּים לכ"ע חַיָּיב כִּדְאָמַר בְּסוֹף פֶּרֶק אע"פ (דַּף ס"ה:) וְשָׁם מוּכָח לָהּ מִמַּתְנִיתִין דְּקָתָנֵי אִם הָיְתָה מֵינִיקָה כו' מוֹסִיפִין לָהּ עַל מְזוֹנוֹתֶיהָ' מִשּׁוּם הַוָּלָד וְקָאָמַר שָׁם הגמ' דָּרַשׁ עֻוּלָּא רַבָּה כו' אע"פ שֶׁאָמְרוּ אֵין אָדָם זָן אֶת בָּנָיו וְאֶת בְּנוֹתָיו קְטַנִּים אֲבָל זָן קְטַנֵּי קְטַנִּים וְעַד כַּמָּה עַד בֶּן שֵׁשׁ כִּדְרַב אַסִּי כו' מִמַּאי מִדְּקָתָנֵי הָיְתָה מֵינִיקָה כו' וכ"כ שָׁם הָרֹא"שׁ גּוּפֵיְ' בְּפֶסָקָיו פ' נַעֲרָה סי' וא"כ לפ"ז קָשֶׁה אַמַּאי לֹא מְפָרֵשׁ הָרֹא"שׁ כָּאן דְּמַיְירֵי בִּקְטַנֵּי קְטַנִּים דְּחַיָּיב לְזוּנָן מִדִּין הַמִּשְׁנָה וע' בְּתִשׁוּבַת מָהָרָ"ם לוּבְלִין סי' ע"ט שֶׁתָּמַהּ ג"כ בְּדִבְרֵי הַטּוּר אה"ע סי' קי"ב שֶׁכָּתַב דְּהָאָב בְּחַיָּיו חַיָּיב לָזוּן בָּנָיו מִתַּקָּנַת אוּשָׁא עַד שִׁשָּׁה שָׁנִים דְּהָא בפ' נַעֲרָה מַשְׁמַע דְּתַקָּנַת אוּשָׁא הִ' בְּיוֹתֵר מִשֵּׁשׁ וְכָתַב שָׁם דְּהַטּוּר ס"ל דְּתַקָּנַת עַד שֵׁשׁ הוּא ג"כ מִתַּקָּנַת אוּשָׁא וּשְׁתֵּי תַּקָּנוֹת הָוּוּ בְּאָוְשָׁא מִתְּחִלָּה תִּקְּנוּ עַד שֵׁשׁ.

וְאַחַ"כ תִּקְּנוּ גַּם עַל אַחַר שֵׁשׁ וְעַל אַחַר שֵׁשׁ אִיבַּעְיָ' לְהוּ בגמ' אִי הִלְכְתָא כְּוָותֵיְ' אוֹ לָא אֲבָל עַד שֵׁשׁ לכ"ע הָוֵי הִלְכְתָא ע"ש וּצְרִיכִים לוֹמַר דס"ל דְּמַתְנִיתִין דְּסוֹף פ' אע"פ דְּקָתָנֵי וְאִם הָיְתָה מֵינִיקָה מוֹסִיפִין לָהּ עַל מְזוֹנוֹתֶיהָ' אֵינוֹ מִשּׁוּם הַוָּלָד אֶלָּא מִשּׁוּם דְּחוֹלָה הִיא דִּסְתָם מֵינִיקוֹת חוֹלוֹת נִינְהוּ וּכְדִיחוּיָא דְּדָחֵי לָהּ הגמ' שָׁם.

וּמִדִּינָא דְּמַתְנִיתִין לֹא הִ' שׁוּם חִיּוּב עַל הָאָב לָזוּן בָּנָיו אפי' קְטַנֵּי קְטַנִּים אֶלָּא שאח"כ בְּאָוְשָׁא הִתְקִינוּ וּשְׁתֵּי תַּקָּנוֹת הָוּוּ וְהָרֹא"שׁ כָּאן אָזַיל ג"כ בְּשִׁיטַת הַטּוּר בְּנוֹ וע' בס' אַבְנֵי מִלּוּאִים סי' ע"א: ע"ב בָּרָ"ן ד"ה שֶׁאִם יִרְצֶה כו' ונ"ל דר"א לָא שָׁרֵי בְּטֵמְאָה אֶלָּא לְזוֹנָהּ מְזוֹנוֹת יְתֵירִים כְּדֵי לְפַטְּמָהּ מִשּׁוּם דס"ל כֵּיוָן דְּאֵינָהּ עוֹמֶדֶת לַאֲכִילָה אֶלָּא לִמְלָאכָה אֵין נֶהֱנִים בְּעָלֶיהָ בְּפִיטוּמָהּ דְּאַדְרַבָּה מְפַנְּקָא טְפֵי וְלָא עָבְדָה שַׁפִּיר כו' עכ"ל.

ע' במס' ע"א (דַּף ט"ז.) דְּשׁוֹר שֶׁל פֵּטָם מַשְׁהִין לִי' עַד דִּכְחִישׁ וְעָבֵיד עַל חַד תְּרֵין מִשְׁוָורִים אֲחֵרִים וא"כ לִכְאוֹרָה גַּם בְּעוֹמֶדֶת לִמְלָאכָה נֶהֱנִין בְּעָלִים בְּפִיטוּמָהּ כְּשֶׁיִּשְׁהוּ אוֹתָהּ עַד דְּתִתְכַּחֵשׁ וְתַעֲבִיד עַל חַד תְּרֵין וצ"ל דמ"מ הַשְׁתָּא לָא מִינְכַּר הַהֲנָאָה דלע"ע אַדְּרַבָּה מְפַנְּקָא טְפֵי וְלָא עָבְדָה שַׁפִּיר הֲגַם כְּשֶׁיִּשְׁהוּ אוֹתָהּ וְתִתְכַּחֵשׁ תַּעֲבִיד עַל חַד תְּרֵין זֶה לָא מִקְּרֵי מְהַנָּה לַחֲבֵרוֹ: שָׁם ד"ה אֶת עֲבָדָיו וְאֶת שִׁפְחוֹתָיו הַכְּנַעֲנִים נ"ל דְּבִמְזוֹנוֹת יְתֵירִים קָאָמַר כו' ובש"ע סי' רכ"א סעי' ב' סְתָם וכ' וְיָכוֹל לָזוּן אֶת אִשְׁתּוֹ וּבָנָיו וַעֲבָדָיו אפי' הַכְּנַעֲנִים מַשְׁמַע דַּאֲפִי' בְּמִזוֹנוֹת הַהֶכְרֵחִים כְּדֵי חַיָּיו יָכוֹל לְזוּן.

מִשּׁוּם דְּלָא מְהַנֵּי לִי' לְהָרַב דְּהָא קִי"ל יָכוֹל הָרַב לוֹמַר לָעֶבֶד עֲשֵׂה עִמִּי וְאֵינִי זָנֶךָּ וְכֵן כָּתַב הַטַּעַם בְּשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת ומ"ש בש"ע אפי' הַכְּנַעֲנִים וּבַגְּמָ' וּבַטּוּר לֵיתָא תי' אפי' והש"ע הוֹסִיף תֵּיבַת אפי' הוּא ע"פ מ"ש הב"י בַּטּוּר דמ"ש הַכְּנַעֲנִים פֵּירוּשׁוֹ אפי' הַכְּנַעֲנִים וכ"ש עֲבָדָיו הָעִבְרִים.

וַהֲגַם דְּהַטַּעַם דְּיָכוֹל לוֹמַר לָעֶבֶד עֲשֵׂה עִמִּי וְאֵינִי זָנָךְ הוּא רַק בְּעֶבֶד כְּנַעֲנִי וְלֹא בע"ע דִּכְתִיב בי' כִּי טוֹב לוֹ עִמָּךְ, עִמָּךְ בְּמַאֲכָל עִמָּךְ בַּמִּשְׁתֶּה כו' מ"מ בַּעֲבָדָיו הָעִבְרִים פָּשׁוּט טְפֵי דְּיָכוֹל לְזוּנָם דְּמִצְוָה קָא עָבִיד וְאִידָךְ הַמְוַדֶּר מִמֵּילָא מִתְהַנֵּי.

אֲבָל בַּעֲבָדִים כְּנַעֲנִים ה"א דְּלֵיכָּא מִצְוָה לְפַרְנֵס אֶת הָעֲבָדִים קמ"ל דמ"מ מֻוָּתָּר אִם מִטַּעַם דְּלָא קָא מְהַנֵּי לי' לְהָרַב דְּהָא יָכוֹל לוֹמַר לְהָעֶבֶד עֲשֵׂה עִמִּי וְאֵינִי זָנָךְ וּמִטַּעַם זֶה יָכוֹל הַמַּדִּיר לָזוּן אוֹתָם אפי' מְזוֹנוֹת הַהֶכְרֵחִים כְּפִי סְתִימַת לְשׁוֹן הַשּׁו"ע אוֹ מִטַּעַם דְּגַם בְּעֶבֶד כְּנַעֲנִי יֵשׁ קְצָת מִצְוָה לָזוּן אוֹתוֹ וע' גִּיטִּין (דַּף י"ב.

) מַאן דְּמְרַחֵם אַבְּנֵי חָרֵי אַעֶבֶד נָמֵי מְרַחֵם: ד' לט גמ' אָמַר שְׁמוּאֵל לְעוֹלָם בְּשֶׁנִּכְסֵי מְבַקֵּר אֲסוּרִין עַל הַחוֹלֶה וּבְמָקוֹם שֶׁנּוֹטְלִין שָׂכָר עַל הַיְשִׁיבָה וְאֵין נוֹטְלִין שָׂכָר עַל הָעֲמִידָה וע' בָּרָ"ן הט"ז בסי' רכ"א ס"ק טַ"ז כָּתַב דְּמַה שֶּׁנּוֹתְנִין שְׂכַר אוֹתָהּ הֲנָאָה מִיקָרֵי, שֶׁנֶּהֱנָה הַחוֹלֶה מִנִּכְסֵי הַמְבַקֵּר דְּהָוֵי כְּאִלּוּ קִבֵּל מִמֶּנּוּ הַשָּׂכָר וְחוֹזֵר וְנוֹתְנוֹ לוֹ ע"ש וְהַגָּאוֹן רע"א בְּחִדּוּשֵׁי הַגִּלְיוֹן שָׁם תָּמַהּ דְּמַה בְּכָךְ הָא אַף אִם בֶּאֱמֶת מְקַבֵּל שָׂכָר וְחוֹזֵר וְנוֹתְנוֹ לוֹ נִרְאֶה דְּמֻוָּתָּר דְּהָא בָּזֶה דְּאָסַר עָלָיו נִכְסָיו אֵין בָּזֶה נִכְלָל בָּמֶה שֶׁיַּרְוִיחַ אַח"כ דַּעֲדַיִן לֹא בָּא לָעוֹלָם וְאֵין אָדָם אוֹסֵר דָּבָר שֶׁלֹּא בָּא לְעוֹלָם עַל חֲבֵרוֹ וכמ"ש הַשָּׁ"ךְ בסי' רכ"ז בְּשֵׁם הָרָ"ן [וְדִבְרֵי הָרָ"ן הֵם לְעֵיל ל"א ד"ה לוֹקֵחַ בְּפָחוֹת ע"ש]: וּבְסֵוְגִיַּין אֶפְשָׁר לְדָחוֹק דְּמַיְירֵי שֶׁהַחוֹלֶה אָסַר ע"ע נִכְסֵי הַמְבַקֵּר דְּעַל עַצְמוֹ יָכוֹל לֶאֱסוֹר דשלב"ל אֲבָל הט"ז שכ"כ עַל הַמְחַבֵּר שֶׁכָּתַב דְּאָסַר הֲנָאָתוֹ עַל שִׁמְעוֹן צ"ע עכ"ל הַגָּאוֹן הַנַּ"ל, הִנֵּה מ"ש דְּבְסֵוְגִיַּין אֶפְשָׁר לְדָחוֹק דְּמַיְירֵי שֶׁהַחוֹלֶה אָסַר ע"ע נִכְסֵי הַמְבַקֵּר יֵשׁ לְפַקְפֵּק דְּהָא בכה"ג אפי' יוֹשֵׁב נַמִּי שָׁרֵי דְּמֵחַיּוּתֵי' לָא אַדְרֵי' אַלִּיבָּא דִּשְׁמוּאֵל וְכִדְאִי' לְקַמַּי' וכמ"ש הָרַ"ן שָׁם וְאַף דִּלְקַמָּן לֹא כָּתַב הָרָ"ן כֵּן רַק בְּנִכְסֵי חוֹלֶה אֲסוּרִין עַל הַמְבַקֵּר.

שָׁם אָמְרִינַן דבכה"ג בְּנוֹגֵעַ לוֹ לְחַיּוּתֵי' לָא אַדְרֵי' לְהַמְבַקֵּר אֲבָל אִם הַחוֹלֶה אָסַר ע"ע נִכְסֵי הַמְבַקֵּר יוֹכַל לְהִיוֹת דְּאַף בכה"ג אָסַר ע"ע הֲנָאָתוֹ אֲבָל ז"א דְּעַיַּיִן לְקַמָּן (דַּף מ"א:) סוֹף ד"ה אֲבָל אוֹמֵר לוֹ סַם פְּלוֹנִי יָפֶה לוֹ כו' שָׁכָתַב שָׁם דְּהֵיכִי דְּהַחוֹלֶה אָסַר ע"ע נִכְסֵי הָרוֹפֵא אֶפְשָׁר דַּאֲפִי' הַסַּם שֶׁל רוֹפֵא שָׁרֵי דְּמִן חַיּוּתֵי' לָא אַדְרֵי' עיי"ש ולפ"ז לֵיכָּא לְפָרוֹשֵׁי סֵוְגִיַּין דִּידַן דְּמַיְירֵי שֶׁהַחוֹלֶה אָסַר ע"ע נִכְסֵי הַמְבַקֵּר דא"כ אפי' יוֹשֵׁב יהי' שָׁרֵי אפי' בְּמָקוֹם שֶׁנּוֹטְלִין שָׂכָר עַל הַיְשִׁיבָה דְּמֵחַיּוּתֵי' לָא אַדְרֵי' וּכְמוֹ דְּמֻוָּתָּר לְהַחוֹלֶה לְיַטּוֹל הַסַּם שֶׁנּוֹתֵן לוֹ הָרוֹפֵא אפי' אִם הַסַּם הוּא שֶׁל רוֹפֵא: הֵן אֱמֶת שֶׁרָאִיתִי בס' מַחֲנֵה אֶפְרַיִם הִלְכוֹת נְדָרִים סי' כ"ג שֶׁתָּמַהּ עַל דִּבְרֵי הָרָ"ן דִּלְקַמָּן (ד' מ"א:) וְזֶה לְשׁוֹנוֹ וְצָרִיךְ לְהָבִין דְּעַד כָּאן לֹא אָמְרוּ מִן חַיּוּתֵי' לָא אַדְרֵי' אֶלָּא כְּשֶׁהַדִּיר הַחוֹלֶה נִכְסָיו לַמְבַקֵּר אָז שַׁיָּךְ לוֹמַר דְּלָא אָסַר עָלָיו אֶלָּא מִידֵי שֶׁהוּא הֲנָאָה לַמְבַקֵּר בִּלְבַד אֲבָל בְּמִידֵי דְּאִית בי' הֲנָאָה לַחוֹלֶה ג"כ לֹא הי' בְּדַעְתּוֹ שֶׁלֹּא יֵהָנֶה מִמֶּנּוּ בְּדָבָר שֶׁחַיּוּתוֹ תָּלוּי בּוֹ כִּי הַחוֹלֶה ג"כ נֶהֱנֶה מִמֶּנּוּ כו' אֲבָל כָּל שֶׁהַחוֹלֶה אָסַר ע"ע נִכְסֵי הַמְבַקֵּר וַדַּאי דְּכָל הֲנָאָה בַּמַּשְׁמָע אפי' בְּדָבָר דְּאִיכָּא חַיֵּי נֶפֶשׁ הַגַּע עַצְמְךָ אִם אֵין לוֹ מַה יֹּאכַל יִהְיֶה מֻוָּתָּר לֵיהָנוֹת מִמֶּנּוּ דְּאַדַּעְתָּא דְּהָכִי לֹא אָסַר עַצְמוֹ זֶה לֹא שָׁמַעְנוּ וְהָבֵיא רְאָיָה עוֹד לִדְבָרָיו דְּאִם אִיתָא דבכה"ג נָמֵי אָמְרִינַן דְּמֵחַיּוּתֵי' לָא אַדְרֵי' אַמַּאי דְּחֵיק הָכָא הגמ' לְאוֹקְמֵי בְּנִכְסֵי מְבַקֵּר אֲסוּרִין עַל הַחוֹלֶה עַד דְּמַקְשֵׁי לי' מַאי פְּסְקָא לוֹקְמֵי כְּשֶׁהַחוֹלֶה אָסַר ע"ע נִכְסֵי הַמְבַקֵּר וְאַיְירִי כְּשֶׁנּוֹטְלִין שָׂכָר בֵּין עַל הַיְשִׁיבָה בֵּין עַל הָעֲמִידָה וּסְתָמָא לָא אַדְרֵי' מֵחַיּוּתֵי' וישיבה מ"מ אָסוּר כֵּינָן דְּאֶפְשָׁר בַּעֲמִידָה.

וְאַף שֶׁיֵּשׁ לְדָחוֹת זֶה מ"מ נִרְאֶה מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי עכ"ל. וְהַגָּאוֹן מהור"ר יוֹסֵף שָׁאוּל זַ"ל מִלְּבוֹב בס' יְדוֹת נְדָרִים מְיַיְשֵׁב קו' המח"א וְז"ל יֵשׁ לְחַלֵּק דְּשָׁם גַּבֵּי מִי שֶׁאֵין לוֹ מַה יֹּאכַל] אַף שֶׁלֹּא יֵהָנֶה מִמֶּנּוּ יוֹכַל לֵיהָנוֹת מֵאֲחֵרִים א"כ אֵין הַדָּבָר נוֹגֵעַ עַד נָפֶשׁ דְּהָא לֹא יָדַע כִּי בְנַפְשׁוֹ הוּא אֲבָל בְּסַם שֶׁל רוֹפֵא שֶׁלֹּא מִכָּל אָדָם זוֹכֶה לְהִתְרַפְּאוּת א"כ פְּשִׁיטָא דְּלָא אָסַר עַצְמוֹ אַדַּעְתָּא דְהָכִי שֶׁלֹּא יֵהָנֶה מֵאוֹתוֹ סַם דְּמַחֲיוּתֵי' לֹא אָסַר עַצְמוֹ דְּהוּא נָדַר שֶׁלֹּא יֵהָנֶה מִן הָרוֹפֵא מִנְּסָיוֹ אֲבָל פְּשִׁיטָא דְּלָא רָצָה שֶׁיָּמוּת בִּשְׁבִיל זֶה וְכָל שֶׁלֹּא נָדַר מֵאוֹתוֹ סַם א"כ אפי' הַסַּם שֶׁל הָרוֹפֵא שָׁרֵי דְּמַחֲיוּתֵי' לֹא נָדַר כְּלָל וְזֶה בָּרוּר עכ"ל וְאֵינוֹ מְבוֹרָר כ"כדְּהָא אַכַּתִּי אֵינוֹ נוֹגֵעַ לְסַכָּנַת נְפָשׁוֹת אֶלָּא סַכָּנַת מָמוֹן דְּהָא יָכוֹל לִיקַּח הַסַּם שֶׁל הָרוֹפֵא בְּשָׂכָר וְאַף אִם אֵין לוֹ מָמוֹן יִקַּח מִמֶּנּוּ בְּהַקָּפָה אָמְנָם ע' בנ"ב תִּנְיָנָא חי"ד סי' קמ"ט כָּתַב דְּהָא דְּאָמְרִינַן לְעֵיל (לא.

) לוֹקֵחַ בְּפָחוֹת וּמוֹכֵר בְּיוֹתֵר הוּא דַּוְקָא בְּלוֹקֵחַ בְּדָמִים אֲבָל בְּלוֹקֵחַ בְּהַקָּפָה אָסוּר אַף בְּלוֹקֵחַ בְּיוֹתֵר דְּיֵשׁ לוֹ הֲנָאָה בָּמֶה שֶׁמּוֹכֵר לוֹ בְּהַקָּפָה ומ"ש המח"א אַף שֶׁיֵּשׁ לְדָחוֹת זֶה מ"מ נִרְאֶה מ"ש כַּנַּוָּנָתוֹ שֶׁיֵּשׁ לְדָחוֹת מִשּׁוּם דְּשָׁמוּאֵל לָא ס"ל הַהִ סְבָרָא כֵּיוָן דְּאֶפְשָׁר בַּעֲמִידָה וכמ"ש הָרַ"ן בד"ה אָמַר לָךְ שְׁמוּאֵל ע"ש: ע"ב גמ' תַּנְיָא בְּקוּר חוֹלִים אֵין לוֹ שִׁיעוּר כו' רָבָא אָמַר אפי' מֵאָה פְּעָמִים בְּיוֹם בְּשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת הִקְשָׁה בְּשֵׁם הר"מ עַל מַה שֶּׁאָמְרוּ אפי' מֵאָה פְּעָמִים בְּיוֹם דְּמַשְׁמַע אע"פ שֶׁמִּתְבַּטֵּל מִמְּלַאכְתּוֹ וְהָא לְעֵיל אָמְרִינַן שֶׁמְּוֻתָּר לְיַטֵּל שָׂכָר עַל הַיְשִׁיבָה מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ בָּהּ הַרְבֵּה בִּיטּוּל מְלָאכָה אֲבָל עַל הָעֲמִידָה לָא שָׁרֵי לְמִישְׁקַל שָׂכָר מִפְּנֵי שֶׁאֵין בָּהּ בִּיטּוּל מְלָאכָה אֶלָּא מְעַט וְשָׁמָּא] מִשּׁוּם חוּמְרָא דְּבְקוּר חוֹלִים שֶׁאָנוּ לְמֵדִים מֵאַחֲרֵי ה' תֵּלְכוּ אַחַר מִדּוֹתָיו שֶׁל הקב"ה מָה הוּא מְבַקֵּר חוֹלִים אַף אַתָּה בַּקֵּר חוֹלִים וּבָזֶה יִישַׁב ג"כ עַל מַה שֶּׁאָמְרוּ אפי' גָּדוֹל אֵצֶל קָטָן וּבַהֲשָׁבַת אֲבֵדָה פְּטָרָה הַתּוֹרָה זָקֵן וְאֵינָהּ לְפִי כְּבוֹדוֹ ע"ש וְלִי נִרְאֶה דְּמִגְּדוֹל אֵצֶל קָטָן לָא דָּמֵי כְּלָל לְהָא דְּזָקֵן וְאֵינָהּ לפ"כ.

דְּשָׁאנֵי הָתָם דִּכְתִיב וְהִתְעַלַּמְתָּ וְרַק מָמוֹנָא הוּא אֲבָל בְּקוּר חוֹלִים דְּנוֹגֵעַ לְפִיקּוּחַ נֶפֶשׁ וְכִדְאָמְרִינַן לְקַמָּן כָּל הַמְבַקֵּר אֶת הַחוֹלֶה גּוֹרֵם לוֹ שֶׁיִּחְיֶ' בְּנַדַּאי לֹא שַׁיָּיךְ בְּזֶה אֵינוֹ לְפִי כְּבוֹדוֹ וּמָצִינוּ שהקב"ה בִּיקֵּר אֶת הַחוֹלֶה וּמִי לָנוּ גָּדוֹל מִמֶּנּוּ שֶׁבִּקֵּר לְיִלּוּד אִשָּׁה, וְהַדָּבֵק בְּמִדּוֹתָיו: בר"ש רֵישׁ מס' פְּאָה הִקְשָׁה שָׁם דְּאַמַּאי לָא חֲשִׁיב בק"ח וע' בַּהֲדֵי הָנֵךְ דְּבָרִים שֶׁשָּׁנוּ חֲכָמִים בַּמִּשְׁנָה אֵלּוּ דְּבָרִים שֶׁאֵין לָהֶם שִׁיעוּר וְתֵירֵץ דְּהָנֵי בִּכְלַל גְּמִילוּת חֲסָדִים דְּתָנֵי שָׁם דְּמַיְירֵי בִּגְמִילוּת חֲסָדִים בְּגוּפוֹ כִּדְאָמְרִינַן בַּיְרוּשַׁלְמִי הַדָּא דְּתֵימָא בְּגוּפוֹ אֲבָל בְּמָמוֹנוֹ יֵשׁ לוֹ שִׁיעוּר כִּדְאָמְרִינַן בִּכְתֻבּוֹת הַמְבַזְבֵּז אַל יְבַזְבֵּז יוֹתֵר מֵחוֹמֶשׁ וְנִרְאֶה מִדְּבְרֵי הר"ש דְּגַם מַאי דְּקָתָנֵי בק"ח אֵין לוֹ שִׁיעוּר הוּא רַק בְּגוּפוֹ אֲבָל לֹא לָעְנְיַן מָמוֹן דְּהַיְינוּ אִם יֵלֵךְ מֵאָה פְּעָמִים בְּיוֹם יִתְבַּטֵּל מִמְּלַאכְתּוֹ וְיִהְיֶ' לוֹ הֶפְסֵד מָמוֹן אֵינוֹ מְחֻוָּיב וְהַמַּהַרְשָׁ"א בְּחִדּוּשֵׁי אַגָּדוֹת כָּתַב עַל דִּבְרֵי הר"ש שֶׁדְּבָרָיו אֵינָם מוּבָנִים דְּאִם רְצוֹנוֹ לוֹמַר דְּלְעְנְיַן מָמוֹן יֵשׁ לוֹ שִׁיעוּר מ"מ הָא לְעְנְיַן כַּמָּה פְּעָמִים בַּיּוֹם אֵין לוֹ שִׁיעוּר אָמְנָם לְפִי מ"ש לְעֵיל דְּהָא דבק"ח אֵין לוֹ שִׁיעוּר אפי' מֵאָה פְּעָמִים בְּיוֹם הוּא רַק לְעְנְיַן טִרְחַת הַגּוּף בְּאוֹפֶן שֶׁאֵין מַגִּיעַ לוֹ הֶפְסֵד מָמוֹן מִזֶּה מִמַּה שֶׁהוּא מִתְבַּטֵּל מִמְּלַאכְתּוֹ כְּגוֹן שֶׁהוּא אָדָם בָּטֵל אֲבָל אִם מַגִּיעַ לוֹ הֶפְסֵד מִבִּיטּוּל מְלַאכְתּוֹ יֵשׁ לוֹ ג"כ שִׁיעוּר וּלְעְנְיַן טִרְחַת הַגּוּף דְּאֵין לוֹ שִׁיעוּר כְּבָר תָּנֵי גְּמִילוּת חֲסָדִים ובק"ח דְּטִרְחַת הַגּוּף נִכְלָל בִּכְלַל גְּמ"ח וּגְמ"ח כְּבָר תָּנֵי לָהּ וּמְבוֹאָר דָּבָר זֶה בהר"ש גּוּפֵי' שֶׁתֵּירֵץ כֵּן וּמַה זֶּה שכ' הַמַּהַרְשָׁ"א וְיֵשׁ לְיַיְשֵׁב דבק"ח הוּא

בְּכָלַל גְּמָ"ח וכה"ג מְיַיְשֵׁב הר"ש הָא דְּלָא תְּנֵי כָּבוֹד אָב הָא דְּבָרִים אֵלּוּ כָּתַב הר"ש בְּעַצְמוֹ וּכְפִי הַנִּרְאֶה דהי' לִפְנֵי הַמַּהַרְשָׁ"א גַּוְסָא מְשֻׁבָּשֶׁת בהר"ש וְנֶחְסַר שָׁם שׁוּרָה שְׁלֵמָה מִן כִּדְאָמְרִינַן עַד כִּדְאָמְרִינַן הַשְּׁנִי: שָׁם דָּרַשׁ רָבָא אִם בְּרִיאָה יִבָּרֵא ה' אִם בְּרִיאָה גֵּיהִנָּם מוּטָב הי' אִם לָאו יִבָּרֵא ה' אֵינִי וְהָא תַּנְיָא ז' דְּבָרִים נִבְרְאוּ קוֹדֶם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם כו' גֵּיהִנָּם כו' ק"ל אַמַּאי לָא פָּרִיךְ הָכָא מֵהַקָּרָא דִּכְתִיב אֵין כָּל חָדָשׁ תַּחַת הַשֶּׁמֶשׁ כִּדְפָרִיךְ לְקַמָּן עַל מַה דְּמְשַׁנֵּי אִי אֵיבָרֵי' לֵיהּ פֻּוְמָּא כו' ול"ל לְהַקְשׁוֹת מִבָּרַיְיתָא הָא עָדִיף לְהַקְשׁוֹת מִמַּאי דִּכְתִיב בִּקָּרָא וי"ל דְּמֵעִיקָּרָא מַקְשֶׁה עַל תְּחִלָּתוֹ מַה דְּאָמַר אִם בְּרִיאָה דִּמְסַפְּקָא לי' אִם כְּבָר נִבְרָא וְהָא תַּנְיָא ז' דְּבָרִים נִבְרְאוּ קוֹדֶם שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם וְקָא חָשִׁיב גֵּיהִנָּם וְאַח"כ מַקְשֶׁה עַל מ"ש יִבָּרֵא ה' וְהָכְתִיב אֵין כָּל חָדָשׁ כו': שֵׁם רַב חֶלְבּוֹ חֲלַשׁ נָפַק אַכְרִיז רַב כָּהֲנָא רַב חֶלְבּוֹ בְּאִישׁ לָא אִיכָּא דְּקָא אָתֵי א"ל לֹא כָּךְ הי' מַעֲשֶׂה בְּתַלְמִיד א' מִתַּלְמִידֵי ר"ע שֶׁחָלָה לֹא נִכְנְסוּ חֲכָמִים לְבַקְּרוֹ וְנִכְנָס ר"ע לְבַקְּרוֹ וּבִשְׁבִיל שֶׁכִּבְּדוּ וְרִבְּצוּ לְפָנָיו חי' ע' רַשְׁ"י שכ' בְּאִישׁ חָלָה וְאִית דְּגָרְסִי בְּאֵשׁ עכ"ל: לִכְאוֹרָה אֵינוֹ מוּבָן כַּוָּנַת הָאִית דְּגָרְסִי וּפֵירוּשָׁם וְגַם הַדָּבָר תָּמוּהַּ אֵיךְ לֹא נִכְנְסוּ חֲכָמִים לְבַקֵּר אֶת הַתַּלְמִיד מִתַּלְמִידֵי ר"ע וַהֲלֹא אפי' הָיוּ גְּדוֹלִים מִמֶּנּוּ הָא אָמְרִינַן לְעֵיל אפי' גָּדוֹל אֵצֶל קָטָן וְאֵין סְבָרָא לוֹמַר דְּסָבְרִי כְּהַהּ ס"ד שֶׁפָּתְבוּ לְעֵיל בְּשֵׁם הַשִּׁיטָה מְקֻבֶּצֶת לְדַמּוֹת לְמַה דְּאָמְרִינַן בַּהֲשָׁבַת אֲבֵדָה דְּזָקֵן וְאֵינוֹ לפ"כ דְּפָטוּר מֵהַשָּׁבָה וְאוּלַי לְכָךְ נָאֵיד רָבָא לְעֵיל מִסְּבָרַת אַבַּיֵי שֶׁפֵּירֵשׁ מ"ש בק"ח אֵין לוֹ שִׁיעוּר דְּהַיְינוּ אפי' גָּדוֹל אֵצֶל קָטָן וּפֵירֵשׁ בְּאוֹפֶן אַחֵר אפי' ק' פְּעָמִים בְּיוֹם מְשׁוּם דְּגָדוֹל אֵצֶל קָטָן כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ לְפִי כְּבוֹדוֹ סָבַר רָבָא דְּבָאֱמֶת פָּטוּר אֲבָל בֶּאֱמֶת לָא מִסְתַּבַּר לְמֵימַר הָכִי דבק"ח אֵין לְדַמּוֹת לַהֲשָׁבַת אֲבֵדָה כמ"ש לְעֵיל כֵּיוָן דְּהַדָּבָר נוֹגֵעַ לפק"נ וְאִם הקב"ה הָלַךְ אֵצֶל אַבְרָהָם אָבִינוּ ע"ה לְבַקֵּר אֶת הַחוֹלֶה כ"ש ב"א.

וְגַם בְּעֻבְדָּא דְּרַב חֶלְבּוֹ דְּאָמְרוּ לָא אִיכָּא דְּקָאָתֵי. אֵיךְ יִתָּכֵן שֶׁלֹּא יהי' נִמְצָא מִי שֶׁיֵּלֵךְ לְבַקֵּר לְתַלְמִיד מִתַּלְמִידֵי ר' עֲקִיבָא וְיִתָּכֵן לוֹמַר ע"פ מַאי דְּאָמְרִינַן לְקַמָּן (דַּף מ"א.

) אֵין מְבַקְּרִים לֹא חוֹלֵי מֵעַיִם וְלֹא חוֹלֵי הָעַיִן וְלֹא מְיַחוֹשֵׁי הָרֹאשׁ מִשּׁוּם שֶׁהַדִּבּוּר קָשֶׁה לָהֶם וְהַתַּלְמִיד הַנַּ"ל חָלָה מֵאוֹתָן הַחוֹלָאַת שֶׁהַדִּבּוּר קָשֶׁה לָהֶם וְאוֹתָן שֶׁלֹּא נִכְנְסוּ לְבַקְּרוֹ סָבְרִי שֶׁעִיקַּר בִּיקּוּר חוֹלִים הוּא לְנַחֲמוֹ וּלְדַבְּרוּ עַל לִבּוֹ לְהַפִּיגוֹ מִדַּאֲגָתוֹ וְצַעֲרוֹ וּמֵחֲמַת שֶׁבְּאוֹתוֹ הַחוֹלִי שֶׁחָלָה הַתַּלְמִיד הי' הַדִּבּוּר קָשֶׁה לוֹ וּלְהָכִי נִמְנְעוּ מִלֵּילֵךְ אֲצָלוֹ בִּכְדֵי שֶׁלֹּא יְצָטָרֵךְ הַחוֹלֶה לְהָשִׁיב אֲמָרִים ג"כ לִמְבַקְּרָיו נִכְנַס ר"ע לְבַקְּרוֹ וְחִיְּדֵשׁ לָהֶם.

דבק"ח אֵינוֹ דָּוְקָא לְדַבֵּר עִמּוֹ אֶלָּא לְפַקֵּחַ מַה שֶּׁנִּצְרָךְ לוֹ וכמ"ש וּבִשְׁבִיל שֶׁכִּבְּדוּ וְרִבְּצוּ לְפָנָיו חָיָה. וְז"ל הש"מ.

כִּי רָאָה ר"ע שֶׁהַמָּקוֹם מְעַוֵּפֵשׁ והי' הַמָּקוֹם מְקֻלְקָל וּמַזִּיק לְהַחוֹלֶה וְצִוָּה לְפַנּוֹת הַמָּקוֹם הַהוּא וּלְכַבְּדוֹ וּלְרַבְּצוֹ וְנִזְדַּכֵּךְ אֲוִירוֹ וע"כ נִתְרַפֵּא הַחוֹלֶה. וְכֵן הוּא בש"ע יו"ד סי' של"ה אֵין מְבַקְּרִים לֹא חֲוֹלֵי מֵעַיִם וְכֵן כָּל חוֹלֶה דְּתִקְיף לי' עַלְמָא וְקָשֶׁה לי' דִּיבּוּרָא אֵין מְבַקְּרִין אוֹתוֹ בְּפָנָיו אֶלָּא נִכְנָסִים בְּבֵית הַחֲצוֹן וְדוֹרְשִׁין בּוֹ אִם צְרִיכִין לְכַבֵּד וּלְרַבֵּץ כו' וְהִנֵּה לְקַמָּן (דַּף מא.

) בְּסוֹף הָעַמּוּד אָמַר רַב יְהוּדָא דְּבוּרָא קָשֶׁה לְעֵינָא וּמְעַלֵּי לְאִשְׁתָּא. וּבְהַגָּהוֹת רַבֵּינוּ הַגְּרָ"א ז"ל כָּתַב תי' וּמַעֲלֵי נְמְחַק וְלִכְאוֹרָה אֵינוֹ מוּבָן הַטַּעַם לָמָּה נִמְחַק וְהָא אָמְרִינַן שָׁם אֵין

מְבַקְּרִין אֶת הַחוֹלֶה אֲלָא לְמִי שֶׁחָלָצוּתוֹ חֲמָה וּפִי' הָרַ"ן שֶׁלְּבָשָׁתוּ חֲמָה כְּאָדָם הַמְזַדַּיֵּן שע"י כְּלִי זַיִן שֶׁעָלָיו נִקְרָא חָלוּץ וּלְפִי פֵּירוּשׁוֹ.

הַגִּירְסָא וּמְעַלִּי, יָפָה וּמַעֲלִי וְאוּלַי הַגְּרָ"א ז"ל מְפָרֵשׁ שֶׁחָלָצוּתוֹ חֲמָה שֶׁשְּׁלָפַתּוּ חֲמָה כְּעִנְיַן מ"ש חָלַץ מֵהֶם עַיִן יְבָמוֹת (ק"ב:) אֲבָל כ"ז שֶׁהוּא בְּאֵשׁ הַחֲמִימוּת דְּבוּר קָשֶׁה לוֹ וּמָצָאתִי ג"כ בְּשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת שֶׁמְּפָרֵשׁ כֵּן וְז"ל שֶׁחָלָצוּתוֹ חֲמָה שֶׁנִּתְרַפֵּא לְאִישָׁתָא צְמִירְתָּא וְהִקְשָׁה ע"ז אִם נִתְרַפֵּא לָמָּה צָרִיךְ בִּיקּוּר אֶלָּא ע"ד וְעַצְמוֹתֶיךָ יַחֲלִיץ כִּדְאָמַר רָבָא בְּמִצְוַת חֲלִיצָה דְּזֶה וְזֶה מַשְׁמַע יעויי"ש.

וְהִנֵּה בִּדְבַר מַה שֶׁהִקְשָׁה דְּאִם נִתְרַפֵּא לָמָּה צָרִיךְ בִּיקּוּר יֵשׁ לְתָרֵץ בְּקַל דְּהַחוֹלֶה לְאַחַר שֶׁשְּׁלָפַתּוּ חֲמָה עֲדַיִן אֵינוֹ בָּרִיא וְיֵשׁ לִשְׁמֹרוֹ מְאוֹד שֶׁלֹּא יַחֲזוֹר לְחָלְיוֹ וְכָל שֶׁאֵינוֹ הוֹלֵךְ עַל מִשְׁעַנְתּוֹ כְּדֶרֶךְ הַבְּרִיאִים נִצְרָךְ מְאוֹד לְפַקֵּחַ בְּעִנְיָנָיו וְאֶפְשָׁר שֶׁהַשְּׁמִירָה צְרִיךְ לִהְיוֹת בְּיוֹתֵר עכ"פ מִמּוֹצָא הַדְּבָרִים שֶׁמְּעִינַן שֶׁלְּפִי גי' הַגְּרָ"א דְּבוּרָא קָשֶׁה לְאִישָׁתָא וּכְפִי הַנִּרְאֶה דִּלְפִי גִּירְסָתוֹ צָרִיךְ לִהְיוֹת בגמ' דְּבוּרָא קָשֶׁה לְעֵינָא וּלְאִשָּׁתָא בְּנָא"ו הֶעָטוּף וּבְזֶה י"ל הַגִּירְסָא בְּאֵשׁ דְּרַב כָּהֲנָא אַכְרִיז ר"ח בְּאֵשׁ פִּי' בְּאֵשׁ חֲמִימוּת הַחוֹלֶה לָא אִיכָּא דְּקָא אָתֵי מַחֲמַת שֶׁהָיוּ סוֹבְרִים כֵּיוָן דְּדִבּוּרָא קָשֶׁה לְאִשָּׁתָא אֵינוֹ נָכוֹן לְבַקְּרוֹ שֶׁלֹּא יִכְבֵּד עָלָיו הַדִּבּוּר שֶׁיִּצְטָרֵךְ לְהָשִׁיב לָהֶם עַל מַה שֶּׁיְּדַבְּרוּ עִמּוֹ אָמַר לְהוּ לֹא כָּךְ הִי' הַמַּעֲשֶׂה בְּתַלְמִיד א' מִתַּלְמִידֵי ר"ע שֶׁחָלָה וְלֹא נִכְנְסוּ חֲכָמִים לְבַקְּרוֹ מִטַּעַם זֶה שהי' מִן הַחוֹלִים שֶׁקָּשֶׁה עֲלֵיהֶם הַדִּבּוּר וְנִכְנַס ר"ע לְבַקְּרוֹ וּבִשְׁבִיל שֶׁכִּבְּדוּ וְרִבְּצוּ לְפָנָיו חָיָה יָצָא ר"ע וְדָרַשׁ כָּל מִי שֶׁאֵינוֹ מְבַקֵּר כו': ד' מ' גמ' וְאִם בִּיקֵּר מַה שָּׂכָרוֹ כו' כו' ה' יִשְׁמְרֵהוּ מיצה"ר וִיחַיֵּיהוּ מִן הַיְסוּרִין וְאֻשַּׁר בָּאָרֶץ שֶׁיִּהְיוּ הַכֹּל מִתְכַּבְּדִין בּוֹ כו' יָפָה פִּירֵשׁ בַּעַל קֶרֶן אוֹרָה.

שֶׁאֵלּוּ הַשְּׁלֹשָׁה דְּבָרִים הֵמָּה מִדָּה כְּנֶגֶד מִדָּה. דְּהִנֵּה הַמְבַקֵּר אֶת הַחוֹלֶה רָאוּי לוֹשֶׁיְּפַקֵּחַ בְּצָרְכֵי הַחוֹלֶה בְּגוּף וְנֶפֶשׁ בַּגּוּף בְּצָרְכֵי רְפוּאָתוֹ וּבְנֶפֶשׁ לְעוֹרֵר אוֹתוֹ לִתְשׁוּבָה שֶׁיְּפַשְׁפֵּשׁ בְּמַעֲשָׂיו וכמ"ש הַסּוֹלֵחַ לְכָל עֲוֹנֵכִי הָרוֹפֵא לְכָל תַּחֲלוּאָיְכִי וז"ש בַּעֲבוּר שֶׁהֵבִיא אֶת הַחוֹלֶה שֶׁיָּשׁוּב בִּתְשׁוּבָה יִשְׁמְרֵהוּ ה' מיצה"ר וּבַעֲבוּר שֶׁהֵבִיאוֹ לִבְרִיאַת הַגּוּף יַחֲיֵיהוּ מִן הַיְסוּרִין וּבַעֲבוּר שֶׁהֵיקֵל עָלָיו בַּכְּבוֹדוֹ וְאַף שהי' גָּדוֹל הָלַךְ אֶל הַחוֹלֶה שֶׁקָּטָן מִמֶּנּוּ וּכְפִי שֶׁאָמְרוּ לְעֵיל אפי' גָּדוֹל אֵצֶל קָטָן יהי' מְאֻשָּׁר בָּאָרֶץ שֶׁהַכֹּל מִתְכַּבְּדִין בּוֹ: ע"ב בְּהַמְפָרֵשׁ ד"ה וַעֲבִיד לְהוּ לִבְנָתֵי' מִקְוָואוֹת בְּיוֹמֵי נִיסָן כו' שֶׁהֲרֵי כָּל הַשְּׁלָגִים וְהַקֶּרַח שֶׁנִּתְפַּשְּׁרוּ בָּאִין הַמַּיִם דֶּרֶךְ צְנוֹרוֹת דַּהֲווּ לְהוּ שְׁאוּבִין מַה שֶּׁקָּשֶׁה ע"ז דְּאִם מְתוּרֶת שְׁאוּבִין פָּסַל לְהוּ הָא תְּנַן פ"ק וּפ"ה דְּמִקְוָואוֹת דְּמִקְוֶה שֶׁיֵּשׁ בּוֹ אַרְבָּעִים סְאָה יָכוֹל לִיתֵּן עָלָיו מַיִם שְׁאוּבִים כַּמָּה שֶׁיִּרְצֶה אע"פ שֶׁהֵם רַבִּים עַל הַמַּיִם שֶׁהָיוּ בְּתוֹכָהּ וְכֵן הֶוְקְבַּע הַדִּין לַהֲלָכָה בש"ע יו"ד סי' ר"א סעי' ט"ו.

וּכְבָר עָמַד ע"ז בס' תְּרוּמַת הַדֶּשֶׁן הֵבִיאוֹ הט"ז שָׁם ס"ק ג' וְנֶאֱמְרוּ בּוֹ תֵּרוּצִים רַבִּים וּכְפִי הַנִּרְאֶה שֶׁהַמְפָרֵשׁ כַּוָּנָתוֹ לְמַה שֶׁהֶעֱלָה הט"ז שָׁם בְּתֵירוּצוֹ יעויי"ש וּמ"ש וְהַמְפָרֵשׁ לֹא פֵּירֵשׁ הָכִי וְלָאו דַּוְקָא דְּכָל הַנָּשִׁים בזה"ז זָבוֹת נִינְהוּ.

אוֹתוֹ הַמְפָרֵשׁ זִכְרוֹ רַשְׁ"י בְּשַׁבָּת (דַּף ס"ה:) בְּשֵׁם רַבֵּינוּ הַלֵּוִי דְּמְפָרֵשׁ דְּלְהָכִי עָבִיד לְהוּ מִקְוָואוֹת מְשׁוּם דְּסָפֵק זָבוֹת נִינְהוּ וְזָבָה טְעוּנָה מַיִם חַיִּים וְדָחָה רַשְׁ"י ז"ל דְּבָרָיו וְכָתַב שא"א לְהַעֲמִידָהּ דְּהַזָּב טָעוּן מַיִם חַיִּים.

וְהַזָּבָה אֵינָהּ טְעוּנָה מַיִם חַיִּים וְכָאן הֵבִיא הַמְפָרֵשׁ דַּעַת רַבֵּינוּ הַלֵּוִי בְּשֵׁם הַמְפָרֵשׁ וכ' עָלָיו דל"ד (וְאוּלַי צ"ל דְּלָא דַק) דְּכָל הַנָּשִׁים בזה"ז זָבוֹת נִינְהוּ וְכַנָּוָנָתוֹ דְּפוּק חֲזִי עַמָּא דְּבַר שֶׁכָּל הַנָּשִׁים בזה"ז זָבוֹת נִינְהוּ וְהָא חָזְיַנַן שְׁטוֹבְלוֹת בְּמֵי מְקֻוֶה מִמֵּי גְּשָׁמִים הַמְכֻנָּסִין וְאֵין אָנוּ מַצְרִיכִין אוֹתָן לְהַטְבִּיל בְּמֵי מַעְיָן דַּוְקָא מַיִם חַיִּים: בר"נ ד"ה וּלְעִנְיַן הֲלָכָה פָּסַק ר"ת כְּשְׁמוּאֵל כו' דְּתַנְיָ' בִּבְכוֹרוֹת בפ' מַעֲשֵׂר בְּהֵמָה יוֹבֵל שְׁמוֹ וְלָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ פְּרָת שֶׁמֵּימָיו פָּרִין וְרָבִין דִּבְרֵי ר"מ וחכ"א פָּרַת שְׁמוֹ שֶׁמֵּימָיו פָּרִין וְרָבִין כו' הִלְכָךְ הַהִיא מַתְנִיתָא מְסַיְּיעָא לִי' לִשְׁמוּאֵל בֵּין מִדְּרַבָּנָן דְּרַבָּנָן נַמִּי אָמְרִי פְּרָת שְׁמוֹ שֶׁמֵּימָיו פָּרִין וְרָבִין כו' עכ"ל וְצָרִיךְ תַּבְלִין לְבָאֵר וּמַהוּ הַחִילּוּק שֶׁבֵּין ר"מ לִדְרַבָּנָן.

אִם תַּרְוַיְיהוּ אָמְרִי פָּרַת שְׁמוֹ שֶׁמֵּימָיו פָּרִין וְרָבִין אָמְנָם בְּפִסְקֵי הָרֹא"שׁ במס' נִדָּה הל' מִקְוָאוֹת כָּתַב ג"כ כְּדִבְרֵי הָרָ"ן וּבָא בַּאֲרוּכָה וְז"ל דְּמְסַיֵּיע לִי' לִשְׁמוּאֵל בָּרַיְיתָא מֵהָא דְּאָמַר ר"מ שֶׁמֵּימָיו פָּרִים וְרָבִים דְּרַבָּנָן לָא פְּלִיגִי עָלָיו בִּסְבָרָא זוֹ דְּנַהֲרָא מִכִּיפֵּי' מַבְרִיךְ וְיכוֹלִין לִסְבּוֹר שֶׁשְּׁמוֹ פָּרַת מַהַאי טַעְמָא גּוּפֵי' אֲבָל לֹא שַׁיָּיךְ לוֹמַר לָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ פְּרָת כ"א לר"מ לְפִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֵׁם אַחֵר (פי' אֲבָל לְרַבָּנָן ל"ש לוֹמַר לָמָּה נִקְרָא שְׁמוֹ פְּרָת.

דְּזֶה הַשֵּׁם הוּא מִתְּחִלָּתוֹ וְאֵין לוֹ שֵׁם אַחֵר זוּלָתוֹ) וְיוֹבֵל מַשְׁמַע לְרַבָּנָן כְּמוֹ יִבְלֵי הַמַּיִם (יְשַׁעְיָ' ל) עכ"ל וּבָזֶה מוּבָנִים ג"כ דִּבְרֵי הָרָ"ן שֶׁכַּוָּנָתוֹ ג"כ כֵּן הוּא ומ"ש עוֹד הָרָ"ן כָּאן בְּדִבּוּר זֶה בְּשִׁיטַת ר"ח וְהָרַב אַלְפָסִי ז"ל שֶׁפָּסְקוּ כְּרַב וְכָתְבוּ דִּשְׁמוּאֵל נָמֵי לָאו לְעִנְיַן מַעֲשֶׂה אֲמָרֹה כו' וְכִדְאָמַר בְּעָלְמָא הַשְׁתָּא דְּאָמַר שְׁמוּאֵל אָסוּר וְתָנָא דְּבֵי שְׁמוּאֵל מֻוָּתָּר שְׁמוּאֵל הֲלָכָה לְמַעֲשֶׂה אֲתָא לְאַשְׁמוֹעִינַן [וּלְדִוְגְמָא בפ' בָּמָה בְּהֵמָה (דַּף נד) וּבְבֵיצָה פ' אֵין צָדִין (דַּף כ"ט.

)] הוֹסִיף עוֹד הָרֹא"שׁ לְבָאֵר וְכָתַב וא"ת אַמַּאי לָא קָאָמַר הַשַּׁ"ס הָכָא כִּדְקָאָמַר הָתָם. י"ל דְּלָא אִיצְטְרִיךְ דְּכֵינָן דְּאָבוּהָ דִּשְׁמוּאֵל וְרַב ס"ל כְּוָותֵי' פְּשִׁיטָא דְּעָבְדִינַן כְּוָותֵי' כו': מא ע"ב בפי' הָרֹא"שׁ ד"ה רוֹחֵץ עִמּוֹ בְּאַמְבָּטִי גְּדוֹלָה כו' אִם אַמְבָּטִי שֶׁל מַיִם הַמַּיִם מִתְרַבִּין בִּשְׁבִילוֹ וְאִם אַמְבָּטִי שֶׁל זֵיעָה מְרַבִּין לוֹ חֹרֶם בִּשְׁבִילוֹ עכ"ל.

הָרָשָׁ"שׁ בְּהַגָּהוֹתָיו תָּמַהּ דְּהָא מְפוֹרָשׁ בַּבָּרַיְיתָא וּמַזִּיעַ עִמּוֹ בַּקְּטַנָּה גַּם בס' קֶרֶן אוֹרָה הֵעִיר ע"ז] וְכֵן בִּפְסָקָיו פָּסַק לַהֲלָכָה דְּמַזִּיעַ עִמּוֹ בְּקְטַנָּה כר"י דְּאָמַר וּמַזִּיעַ עִמּוֹ בַּקְּטַנָּה ור"י לְפָרֵשׁ דִּבְרֵי ת"ק קָאָתֵי וּלְדַעְתִּי נִרְאֶה דמ"ש הָרֹא"שׁ כָּאן וְאִם אַמְבָּטִי שֶׁל זֵיעָה מַרְבִּין לוֹ חֹרֶם בִּשְׁבִילוֹ אֵינוֹ מְפָרֵשׁ לְעִנְיַן אִיסּוּר רַק בָּא לְפָרֵשׁ מָה הֲנָאָה יֵשׁ בְּאַמְבָּטִי שֶׁל זֵיעָה דְּהֲוָצְרִךְ תַּנָּא דְּבָרַיְיתָא לְאַשְׁמוֹעִינַן הֵיתֵּרָא וְקָא מְפָרֵשׁ דְּמַרְבִּין לוֹ חֹרֶם בִּשְׁבִילוֹ וְאַפִּ"ה מֻוָּתָּר דַּהֲנָאָה כָּזוֹ לֹא נֶחְשָׁב כְּלָל לַהֲנָאָה וּלְעִנְיַן פְּסַק הֲלָכָה דְּפָסַק הָרֹא"שׁ והטוש"ע בסי' רכ"א כר' יְהוּדָא תַּמָּה הגרע"א בְּתוֹסְפוֹתָיו עַל הַמִּשְׁנָיוֹת הָא קיי"ל הֲלָכָה כר"מ בִּגְזֵרוֹתָיו וע' בס' תִּפְאֶרֶת יְרוּשָׁלַיִם מַה שֶּׁתִּירֵץ ע"ז.

ובס' יַד שָׁאוּל הֵבִיא בְּשֵׁם ס' חֵקֶר הֲלָכָה שֶׁחִבֵּר הַגָּאוֹן בַּעַל אוֹר חָדָשׁ שֶׁהַגָּאוֹן בַּעַל א"ח נִשְׁאַל ע"ז מֵהַגָּאוֹן ר"י פִּיק זצ"ל. וְשֶׁגַּם בַּעַל קָרְבַּן הָעֵדָה הִרְגִּישׁ בָּזֶה וְהוּא ז"ל תִּירֵץ ע"פ מ"ש בְּחִדּוּשֵׁי הָרִיטְבָ"א בְּעֵרוּבִין (צ"ח:) בְּהָא דְּאָמְרוּ שָׁם שְׁבָקִית רַבָּנַן וְעָבְדַתְּ כר"מ וְכָתַב שָׁם דְּאַף דְּאָמְרִינַן הֲלָכָה כר"מ בִּגְזֵרוֹתָיו לֹא נֶאֶמְרוּ הַכְלָלוֹת אֶלָּא עַל הָרוֹב וא"כ כָּאן נִרְאֶה לְהַפּוֹסְקִים דִּבְרֵי רַבָּנַן עִיקָּר ובס' קֶרֶן אוֹרָה תֵּירֵץ מִשּׁוּם דבר"ה (דַּף כח.

) אָמַר רָבָא הַמְּוַדֶּה מִמַּעְיָן טוֹבֵל בּוֹ בִּימוֹת הַגְּשָׁמִים אֲבָל לֹא בִּימוֹת הַחַמָּה אַלְמָא דְּלָא גָּזְרִינַן יְמוֹת הַגְּשָׁמִים אַטּוּ יְמוֹת הַחַמָּה וה"ה אִיפְּכָא דְּלָא גָּזְרִינַן וְהַיְינוּ כר' יְהוּדָא דְּלָא גָּזַר: ד' מ"ב ע"ב בר"נ וּמְהַדְּרִינַן שָׁאנֵי הָכָא דקא"ל בְּחַיַּי וּבְמוֹתִי וְהַשְׁתָּא נָחֲתִינַן דַּרְגָּא מַמַּאי דְּסָבִירָא לָן מֵעִיקָּרָא כו' וְהַשְׁתָּא מוֹדִינַן דְּכִי מְפָרֵשׁ לִישָׁנֵי' מָצֵי אָסַר כו' דְּנָהֲי דְּכִי מְפָרֵשׁ לִישָׁנֵי' מָצֵי אָסַר אַפֵּ"ה בִּלְשׁוֹן נְכָסִים אֵלּוּ לָא מַשְׁמַע לִי' אֶלָּא עוֹדָן בִּרְשׁוּתוֹ כו' עכ"ל מִדִּבְרֵי הָרָ"ן אֵלּוּ מַשְׁמַע דעכ"פ הֵיכִי דְּמְפָרֵשׁ לִישָׁנֵי' בְּחַיַּי וּבְמוֹתִי טְפֵי מַשְׁמַע דְּאָסוּר לִכְשֶׁיֵּצֵא מֵרְשׁוּתוֹ מִלְּשׁוֹן נְכָסִים אֵלּוּ וְיֵעוֹיֵן בְּרַמְבַּ"ם פֵּ"ה מהל' נְדָרִים הֲלָכָה וָאו וְז"ל הָאוֹמֵר לִבְנוֹ הֲרֵי אַתְּ אָסוּר בַּהֲנָאָתִי אוֹ שֶׁנִּשְׁבַּע עָלָיו שֶׁלֹּא יֵהָנֶה בּוֹ אִם מֵת יִירָשֶׁנּוּ שֶׁזֶּה כָּאוֹמֵר נְכָסַי עָלֶיךָ אֲסוּרִין אָסַר עָלָיו הֲנָיָתוֹ וּפֵירֵשׁ בֵּין בְּחַיַּי בֵּין בְּמוֹתִי אִם מֵת לֹא יִירָשֶׁנּוּ שֶׁזֶּה כְּמוֹ שֶׁאָמַר לוֹ נְכָסִים אֵלּוּ אֲסוּרִין עָלֶיךָ וְלִכְאוֹרָה קָשֶׁה דְּמִגְּמָ' מַשְׁמַע דְּהֵיכִי דְּפֵירֵשׁ לִישָׁנֵי' בְּחַיַּי וּבְמוֹתִי בְּנִדְאֵי אֲסוּרִין עָלָיו לְאַחַר מוֹתוֹ וְרַק הַשַּׁקְלָא וְטַרְיָא הוּא הֵיכִי דְּאָמַר נְכָסִים אֵלּוּ עָלֶיךָ אִי דָּמֵי ג"כ וְהָוֵי כְּאִלּוּ פָּרֵישׁ בְּלִישָׁנֵי' בְּחַיַּי וּבְמוֹתִי וְהָרַמְבַּ"ם הֲוָצְרַךְ לְדַמּוֹת הֵיכִי דְּפֵירֵשׁ בְּחַיַּי וּבְמוֹתִי דְּזֶה הָוֵי כְּאִלּוּ אָמַר נ"כסים א"לו אֲסוּרִין עָלֶיךָ וְאִיפְּכָא מְסְתַּבְּרָא וּבְיוֹתֵר דְּהָא הָוֵי ס"ד דגמ' הָכָא דִּנְכָסִים אֵלּוּ גָּרוּעַ מֵהֵיכִי דְּפָרֵישׁ בְּלִישָׁנֵי' בְּחַיַּי וּבְמוֹתִי וְכִדְאָמְרִינַן כָּאן שָׁאנֵי הָכָא דא"ל בְּחַיַּי וּבְמוֹתִי וְהַנִּרְאֶה בְּכַוָּנַת הָרַמְבַּ"ם שֶׁכַּוָּנָתוֹ לְפָרֵשׁ הַגַּם שֶׁלֹּא הִזְכִּיר בִּלְשׁוֹנוֹ לֶאֱסוֹר הַנִּכְסִים אֶלָּא שֶׁאָסַר עָלָיו שֶׁלֹּא יֵהָנֶה מִמֶּנּוּ וְה"א שֶׁלְּאַחַר מוֹתוֹ אֵין שַׁיָּיךְ לוֹמַר שֶׁמִּמֶּנּוּ הוּא נֶהֱנֶה אֶלָּא מֵהַנִּכְסִים לָזֶה אָמַר דְּהָוֵי כְּאִלּוּ אָמַר נְכָסִים אֵלּוּ עָלֶיךָ וְאֶפְשָׁר שֶׁכַּוָּנָתוֹ שֶׁנִּכְסִים אֵלּוּ אֲסוּרִין עָלֶיךָ בְּחַיַּי וּבְמוֹתִי וּלְמַסְקָנָא דגמ' סַגִּי בְּאוֹמֵר נְכָסִים אֵלּוּ עָלֶיךָ אַף שֶׁלֹּא אָמַר בְּחַיַּי וּבְמוֹתִי ובס' קֶרֶן אוֹרָה רָאִיתִי שֶׁחָקַר אִם הָא דְּאָמְרִינַן הָכָא שָׁאנֵי הָכָא דְּקָאָמַר בְּחַיַּי וּבְמוֹתִי אִם הוּא דַּוְקָא בְּאוֹמֵר לִבְנוֹ שֶׁאַתָּה נֶהֱנֶה לִי בְּחַיַּי וּבְמוֹתִי דְּזֶה ג"כ חָשִׁיב הֲנָאָה בְּמַה שֶׁהוּא יוֹרְשׁוֹ אֲבָל בִּנְכָסִים אֵלּוּ אֵין יָכוֹל לֶאֱסוֹר לִכְשֶׁיֵּצֵא מֵרְשׁוּתוֹ אפי' בְּפֵירוּשׁ תֵּדַע דְּאִלּוּ אָסַר עַל אִינִישׁ דְּעָלְמָא הֲנָאָתוֹ סְתָם וְאָמַר שֶׁאַתְּ נֶהֱנֵית לִי בְּחַיַּי וּבְמוֹתִי אַטּוּ כְּלוּם קָאָמַר כֵּיוָן דְּלֹא הִזְכִּיר נְכָסִים אֶלָּא הֲנָאָתוֹ סְתָם אָסַר עָלָיו וַדַּאי דְּלֵיכָּא אִיסּוּרָא אֶלָּא בְּחַיָּיו וע"כ הָכָא בִּבְנוֹ שָׁאנֵי דְּזֶה גּוּפָא מַה שֶׁיִּוֹרְשׁוֹ הֲנָאָה מְשֻׁלָּו הוּא כו' ע"ש וּקְרוֹבִים דְּבָרָיו לִדְבָרֵינוּ: ע"ב גמ' מ"ש דְּאוֹכֵל מִן הַנּוֹטוֹת כו' אַרְעָא נָמֵי אַפְקְרָהּ כו' ע' בס' אַבְנֵי מִלּוּאִים לְהַגָּאוֹן בַּעַל קצוה"ח באה"ע סי' ע"ב סק"ב שֶׁהִקְשָׁה וְכִי עָדִיף הַזּוֹכֶה מֵהַשּׁוֹכֵר דְּמַשְׁכִּיר יָכוֹל לֶאֱסוֹר עַל הַשּׁוֹכֵר בְּקוֹנָם מִשּׁוּם דְּגוּף הַבַּיִת שֶׁלּוֹ וּמַפְקִיעַ מִידֵי שִׁעְבּוּד (ע"ל מ"ו: בָּרָ"ן ד"ה אַבַּיֵּי אָמַר כו') וא"כ ה"נ נְהִי דְּרַחֲמָנָא אַפְקְרָהּ לִדְרִיסַת הָרֶגֶל וּלְקִיטַת הַפֵּירוֹת הָא קוֹנָמוֹת מַפְקִיעַ מִידֵי שִׁעְבּוּד וְהַמַּגִּי' שָׁם תֵּירֵץ דְּיֵשׁ לְחַלֵּק דְּשִׁבְיעִית עָדִיף מִשְּׁכִירוּת דְּבִשְׁכִירוּת הַגּוּף הוּא שֶׁל הַמַּשְׁכִּיר וְאֵין לְהַשּׁוֹכֵר אֶלָּא שִׁעְבּוּד מַה שֶּׁאֵין כֵּן בַּשְּׁבִיעִית דִּכְתִיב כִּי לִי הָאָרֶץ וְרַחֲמָנָא אַפְקְרֵי' גּוּף הַקַּרְקַע לְלֶקִיטַת הַפֵּירוֹת וְאֵין לַבְּעָלִים בָּהֶם בְּשָׁעָה הַזֹּאת כְּלוּם עיי"ש: בפי' הָרֹא"ש ד"ה לֹא יִמְכֹּר לוֹ וְלֹא יִקַּח מִמֶּנּוּ בִּזְבִינָא מְצִיעָא דְּאִיכָּא הֲנָאָה לְתַרְוַיְיהוּ שָׁוֶה בְּשָׁוֶה אֲבָל לִמְכֹּר לוֹ בְּיוֹתֵר וְלִיקַּח מִמֶּנּוּ בְּפָחוֹת מֻוָּתָּר עכ"ל הָא דְּלָא נִיחָא לְהָרֹא"ש לְפָרֵשׁ כפי' הָרָ"ן דְּגַם בִּמְכִירָה וְקִנְיָ' גָּזְרִינַן הָא אַטּוּ הָא וּכְמוֹ שֶׁאָמַר בגמ' לְקַמָּן גְּזֵרָה לִשְׁאוֹל אַטּוּ לְהַשְׁאִיל וְכֵן בְּכֻלְּהוּ גְּזֵרָה מִשּׁוּם דְּקָשְׁיָא לי' מֵהֵיא דְּלִעֵיל (דַּף לא.

) שֶׁאֲנִי נֶהֱנֶה לְיִשְׂרָאֵל לוֹקֵחַ בְּיוֹתֵר וּמוֹכֵר בְּפָחוֹת וְלָא גָּזְרִינַן אִם לוֹקֵחַ בְּיוֹתֵר יָבוֹא לִמְכּוֹר בְּיוֹתֵר וְלָא נִיחָא לִי' בְּתֵירוּצָא דְּהָרָ"ן שָׁם לְחַלֵּק בֵּין נוֹדֵר מֵאִישׁ יָחִיד לְנוֹדֵר מִכָּל יִשְׂרָאֵל לָכֵן פִּי' הָרֹא"שׁ הָכָא דְּמַיְירֵי בִּזְבִינָא מְצִיעָא שָׁוֶה בְּשָׁוֶה דְּיֵשׁ הֲנָאָה לְתַרְוַיְיהוּ וּמְדִינָא אָסוּר וְלֹא מִשּׁוּם גְּזֵרָה וּלְהָכִי בְּסָמוּךְ דְּמַסִּיק אַבַּיֵי וְכֵן בְּכוּלְּהוּ גְּזֵרָה כָּתַב הָרֹא"שׁ שָׁם דְּהַאי בְּכוּלְּהוּ לָאו דַּוְקָא וְכַנְוָנָתוֹ דִּבְלֹא יִמְכּוֹר לוֹ וְלֹא יִקַּח מִמֶּנּוּ לָאו מִשּׁוּם גְּזֵרָה הוּא אֶלָּא מִדִּינָא דְּמַיְירֵי בִּזְבִינָא מְצִיעָא וְשָׁוֶה בְּשָׁוֶה וְקֻשְׁיַת הָרָ"ן מַהָא דִּלְעֵיל דַּף ל"א זֶה שֶׁהִכְרִיחוֹ לְהָרֹא"שׁ לְפָרֵשׁ דְּהָכָא ג"כ לֹא מִשּׁוּם גְּזֵרָה הוּא אֶלָּא מִדִּינָא וְהַטַּעַם דל"ג בַּמּוּ"מ כְּמוֹ בְּשְׁאֵלָה וְהַלְוָאָה מְבֹאָר כָּאן בְּתוֹסְ' דְּרַגִילוּת הוּא כְּשֶׁאָדָם מַשְׁאִיל לַחֲבֵרוֹ שֶׁחֲבֵרוֹ מַשְׁאִיל לוֹ יוֹתֵר מִשֶּׁאָר דְּבָרִים וְזֶה דַּעַת הַפְּרִישָׁה שֶׁהֵבִיא הַשָּׁ"ךְ בסי' רכ"א ס"ק ל"ו וְהַשָּׁ"ךְ הִשִּׂיג עָלָיו וְחִדּוּשׁ הוּא שֶׁלֹּא זָכַר שַׁר כִּי הַפְּרִישָׁה אָזַיל בְּשִׁיטַת הַתּוֹסְ' וְהָרֹא"שׁ כָּאן: ד' מג בַּמִּשְׁנָה הָיְתָה בֵּיתוֹ לִבְנוֹת גְּדֵרוֹ לִגְדּוֹר שָׂדֵהוּ לְקַצּוֹר כו' וְהֵן עוֹשִׂין עִמּוֹ וּבָאִין וְנוֹטְלִין שָׂכָר מִזֶּה פִּי' שֶׁמְּוָתָּרִין לִיטּוֹל שָׂכָר אִם יִרְצֶה לִיתֵּן אֲבָל אֵינוֹ מְחֻיָּיב מִצַּד הַדִּין דְּאִם הִי' מְחֻיָּיב לְשַׁלֵּם אָז הָוֵי אָסוּר דִּשְׁלִיחוּתֵי' קָא עָבִיד כמ"ש הָרַ"ן ע' בט"ז סִי' רכ"א ס"ק ל"ו בְּמַה שֶׁחָלַק עַל הַפְּרִישָׁה.

וע' בתויו"ט שכ' בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ם הַטַּעַם שֶׁהַחֲנָנִי וְהַפּוֹעֲלִים הֵם בַּעֲלֵי חוֹבוֹת וְהוּא שֶׁנָּתַן לָהֶם שְׂכָרָם פָּרַע לָהֶם חוֹבוֹ וּכְבָר בֵּאַרְנוּ שֶׁמְּוָתָּר לִפְרֹעַ לוֹ חוֹבוֹ ובס' יַד שָׁאוּל שָׁם כָּתַב שֶׁזֶּה דַּוְקָא לְשִׁיטָתוֹ שֶׁל הָרַמְבַּ"ם דְּכָל פּוֹרֵעַ חוֹב מֻוָּתָּר אֲבָל לְשִׁיטַת ר"ת דס"ל דַּוְקָא בְּפוֹרֵעַ עֲבוּרוֹ מְזוֹנוֹת אִשְׁתּוֹ הוּא דְּשָׁרֵי לִפְרֹעַ עֲבוּרוֹ שֶׁלֹּא מִדַּעְתּוֹ מִשּׁוּם דְּאֵין הַחוֹב בָּרוּר [דְּאֶפְשָׁר שֶׁתִּתְפַּרְנֵס מִמַּעֲשֶׂה יָדֶיהָ ע"ל ל"ג: בתו' ד"ה חָנָן אוֹמֵר כו'] אֲבָל בְּחוֹב בָּרוּר לֹא א"כ כָּאן אֶפְשָׁר דְּמִקְרֵי חוֹב בָּרוּר וע' בח"מ סִי' רמ"ו וּבְסִי' שס"ג כו' עכ"ל אָמְנָם חִידּוּשׁ הוּא שֶׁלֹּא זָכַר דִּבְרֵי הַתּוֹסְ' בב"ק (דַּף ק"ט.

) ד"ה בע"ח בָּאִין וְנִפְרָעִין שֶׁהֵבִיאוּ שָׁם דַּעַת ר"ת דְּדַוְקָא בִּמְזוֹנוֹת אִשְׁתּוֹ אֲבָל שְׁאָר חוֹבוֹת אָסוּר לִפְרֹעַ דְּמִשְׁתָּרְשִׁי לִי' כו' וְכָתְבוּ אַחַ"כ וְהַיְינוּ דְּהוֹלֵךְ אֵצֶל חֲנָנֵי לֹא תִּקְשֶׁה דְּהֵתֶם דֶּרֶךְ מַתָּנָה מַיְירֵי שֶׁהַחֲנָנִי נוֹתֵן לָזֶה פֵּירוֹת בְּמַתָּנָה וְחוֹזֵר וּמְקַבֵּל מָעוֹת מִזֶּה דֶּרֶךְ מַתָּנָה והתוי"ט הֵבִיא ג"כ כָּאן דִּבְרֵי הַתּוֹסְ' הַנַּ"ל: תו' ד"ה בֵּיתוֹ לִבְנוֹת שאע"פ שֶׁאֵין צוֹרֶךְ לוֹ מָזוֹן כ"כ צ"ל שֶׁאֵין צוֹרֶךְ לוֹ כ"כ כְּמָזוֹן: בר"נ ד"ה אַבַּיֵי אָמַר גְּזֵרָה לִשְׁאוֹל מִשּׁוּם לְהַשְׁאִיל כו' ואע"ג דְּתְנַן לְעֵיל כו' דְּהָתָם כֵּיוָן דְּמִכּוּלְּהוּ יִשְׂרָאֵל נָדַר וּמְצָרִיכְנָא לִי' לִקְנוֹת מֵאוּמוֹת טְרֵיחָא לִי' מִלְּתָא עכ"ל בַּשָּׁ"ךְ סִי' רכ"ז סק"ו כָּתַב דל"ד נָדַר מִיִּשְׂרָאֵל לָא גָּזְרִינַן אֶלָּא ה"ה בִּשְׁאָר אֻמָּה שְׁלֵמָה כֻּלָּהּ וע' בְּלִקּוּטִים שֶׁבְּסוֹף סֵפֶר חִדּוּשֵׁי הגרע"א ח"ב מ"ש בָּזֶה: בא"ד וא"ת וְהָא אפי' בְּמֻוָּדָּ הֲנָאָה מֻחְבֶּרוֹ בִּלְבַד תְּנַן לְקַמָּן הֲרֵינִי עָלֶיךָ ח' הַמֻּוָּדָּר אָסוּר וּמַשְׁמַע אֲבָל מַדִּיר לֹא וְאַמַּאי ה"ל לְמֵיתְנֵי וּשְׁנֵיהֶם אֲסוּרִין מִשּׁוּם גְּזֵרָה וי"ל דְּלָאו קוּשְׁיָא הוּא כו' ה"מ בְּהָנֵי לְחוּד דְּלָא מַשְׁמַע לְהוּ לְאִינָשֵׁי כו' עכ"ל בְּלֶחֶם מִשְׁנָה כָּתַב ע"ז וְז"ל וְקָשֶׁה לִי עַל דְּבָרָיו וַהֲרֵי דְּרִיסַת הָרֶגֶל שֶׁהִיא פְּחוּתָה שֶׁבַּהֲנָאוֹת דְּלָא הָוֵי הֲנָאָה אֶלָּא לר"א דְּאִית לִי' וְיִתְּוֹר אָסוּר ומ"מ אָמְרִינַן בְּמַתְנִיתִין בַּהֲרֵינִי עָלֶיךָ ח' דְּאִם אָחַד הִדִּיר עַל חֲבֵרוֹ דַּחֲבֵרוֹ אָסוּר לִכְנֹס וְהוּא מֻוָּתָּר וּטְפֵי טָעוּ אִינָשֵׁי בַּהֲנָאָה פּוּרְתָּא כִּי הַאי מֵהֲנָאָה דְּהַלְוָאָה דְּהָוֵי הֲנָאָה טְפֵי כו' וי"ל דְּאֵין וְיִתְּוֹר אָסוּר מה"ת אֶלָּא דֶּרֶךְ חוּמְרָא וְדַי לָנוּ שֶׁנֶּאֱסַר וְיִתְּוֹר לוֹ לְבַדּוֹ וְלֹא שֶׁנֶּאֱסַר לַחֲבֵרוֹ מִשּׁוּם גְּזֵרָה לוֹ עכ"ל וצ"ל דמ"ש הָרָ"ן מִקּוֹדֶם ד"ה א"ר יוֹסֵי בר'

חֲנִינָא בְּסוֹף הַדִּבּוּר דְּכָל הָנֵי לָא גְּרִיעִי מִוְּוִיתּוּר וְאָסוּר לר"א דְּלָא גְּרִיעִי קָאָמַר אֲבָל בָּאֻמָּת עֲדִיפִי מִוְּוִיתּוּר וּלְהָכִי אָסְרִינַן בְּהוּ גַּם לַחֲבֵרוֹ מִשּׁוּם גְּזֵרָה אוֹ דְּשָׁם לֹא כ"כ רַק אַלִּיבָּא דריב"ח דְּמוּקֵי כְּגוֹן שֶׁנִּדְרוּ הֲנָאָה זֶה מִזֶּה אֲבָל לְתֵירוּצָא דְּאַבַּיֵי כָּל אֵלּוּ הֲנָאוֹת גְּמוּרוֹת הֵן רַק דְּלָא מַשְׁמַע לְהוּ לְאִינָשֵׁי דְּלִיתַּסְרוּ בְּמֻוָּדָר הֲנָאָה לְהָכִי גָּזְרִינַן בְּהוּ: בפי' הָרֹא"שׁ.

ד"ה נוֹתֵן לְאַחֵר מִשּׁוּם מַתָּנָה כו' וְדַוְקָא בְּאֵין לוֹ מַה יֹּאכַל הִתִּירוּ זֶה עכ"ל בס' יְדוֹת נְדָרִים בְּיַד יוֹסֵף ס"ק כ"ז כָּתַב אֲבָל צ"ע דְּמַאי פָּרִיךְ הַשַּׁ"ס (בְּדַף מ"ח.) מַעֲשֶׂה לִסְתּוֹר הָא שָׁם בְּמַעֲשֶׂה דְּבֵית חוֹרוֹן הי' לוֹ לָאָב מַה לֶּאֱכֹל וְלָכֵן אָסוּר וּלְפִי מ"ש שָׁם הָרָ"ן יֵשׁ לְיַישֵׁב קֻשְׁיַת אֲבָל הָרֹא"שׁ לֹא פֵּירֵשׁ כֵּן וְגַם פַּשְׁטוּת הַדְּבָרִים אֵינָם מוֹרִים כֵּן עכ"ל הַנּ"ה הַתּוֹסָ' בְּכְתֻבּוֹת (דַּף ע':) ד"ה טְפֵי לָא עֲבִיד שְׁלִיחוּתֵי' הוֹכִיחוּ בְּאֻמָּת כֵּן מֵהַהִ סֵוּגְיָ' דְּבֵית חוֹרוֹן הַנּ"ל דְּאֵין לוֹמַר בְּדַוְקָא שֶׁאֵין לוֹ מַה יֹּאכַל הִתִּירוּ דְּהָא גַּבֵּי מַעֲשֶׂה דְּבֵית חוֹרוֹן מַשְׁמַע דְּאִי הֲוָה יָהֵיב לי' מַתָּנָה גְּמוּרָה הָוֵי שָׁרֵי אַבּוֹהַּ לְמֵיכַל וְדַוְקָא בְּמַנִּיחַ עַל הַסֶּלַע וּמַפְקִירָהּ דְּלָא נִכְנַס לִרְשׁוּת אַחֶרֶת מִשֶּׁיָּצָא מִיַּד הַמַּדִּיר דְּנִרְאֶה כְּמוֹ שֶׁהוּא עֲדַיִין בִּרְשׁוּת בָּעֵינַן דְּאֵין לוֹ מַה יֹּאכַל וע' בְּתוֹסָ' הגרע"א עַל הַמִּשְׁנָיוֹת וע' בְּתוֹסָ' ב"ק שָׁם כָּתְבוּ כְּמִסְתַּפְּקִים בָּזֶה דְּז"ל שָׁם בד"ה בע"ח בָּאִים וְנִפְרָעִים כו' וְשֶׁמָּא דַּוְקָא בְּאֵין לוֹ מַה יֹּאכַל שְׁרֵי כִּדְקָתָנֵי גַּבֵּי הַמֻּוָּדָר הֲנָאָה מֵחֲבֵרוֹ וע' בְּקָרְבַּן נְתַנְאֵל כָּאן ס"ק כ"א וע' בש"ע סי' רכ"א ס"ח שֶׁפָּסַק ג"כ בְּדִינָא דְּרִישָׁא כְּשֶׁאָמַר לַחֲנָנִי אִישׁ פְּלוֹנִי מֻוָּדָר מִמֶּנִּי הֲנָאָה שֶׁהוּא נוֹתֵן לוֹ כו' דְּשָׁרֵי אפי' כְּשֶׁיֵּשׁ לוֹ הַרְבֵּה לֶאֱכֹל כמ"ש הַטַּ"ז שָׁם ס"ק ל"ה.

וּבְסָעִיף ט' גַּבֵּי הָיוּ מְהַלְּכִין בַּדֶּרֶךְ וְאֵין לוֹ מַה יֹּאכַל דְּנוֹתֵן לְאַחֵר מִשּׁוּם מַתָּנָה וְהַלָּה מֻוָּתָּר בּוֹ כָּתַב הַשַּׁ"ךְ שָׁם ס"ק נ"ב דְּדַוְקָא בְּאֵין לוֹ מַה יֹּאכַל שְׁרֵי וְהַטַּעַם לְחַלֵּק בֵּינֵיהֶם לֹא בֵּיאֲרוּ וּמָצָאתִי בְּשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת הַטַּעַם בָּזֶה דִּבְרִישָׁא אֵינוֹ נֶהֱנֶה מִדָּבָר שֶׁל הַמַּדִּיר גּוּפָהּ אֶלָּא מִשֶּׁל הַחֲנָנִי וְאַף שאח"כ מְשַׁלֵּם הַמַּדִּיר לְהַחֲנָנִי מ"מ כְּשֶׁנֶּהֱנָה אֵינוֹ נֶהֱנָה מִשֶּׁל הַמַּדִּיר מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּסֵיפָא שֶׁמַּאוֹתוֹ הַדָּבָר בְּעַצְמוֹ שֶׁהוּא נוֹתֵן לְהָאַחֵר.

מֵאוֹתוֹ הַדָּבָר בְּעַצְמוֹ נֶהֱנָה הַמֻּוָּדָר לְהָכִי בָּעֵינַן דַּוְקָא שֶׁאֵין לוֹ מַה יֹּאכַל וּמִדִּבְרֵי הש"מ שָׁם מַשְׁמַע דְּבִגּוּף הַדִּין אֵין לְחַלֵּק בֵּינֵיהֶם מִצַּד אוֹתוֹ הַסְּבָרָא שֶׁבְּדֶרֶךְ רְבוּתָא נָקִיט בִּלְשׁוֹן לֹא זוֹ אַף זוֹ עיי"ש: וְעַל מַה שֶּׁאָמְרוּ בַּמִּשְׁנָה וְאִם אֵין עִמָּהֶם אַחֵר מַנִּיחַ עַל הַסֶּלַע אוֹ עַל הַגָּדֵר וְאוֹמֵר הֲרֵי הֵן מֻוּפְקָרִין לְכָל מִי שֶׁיִּחְפּוֹץ כָּתַב הָרַב בַּעַל מח"א הל' זכי' מֵהֶפְקֵר וְז"ל אע"ג דְּתִקְּנוּ רַבָּנָן דְּכָל שְׁלֹשָׁה יָמִים יָכוֹל לַחֲזוֹר בָּהֶן וּלְשִׁיטַת הָרֹא"שׁ לְקַמָּן ע"ב) דְּבָכָל הֶפְקֵר דְּעָלְמָא תִּקְּנוּ כֵּן אַפֵּ"ה הַלָּה נוֹטֵל וְאוֹכֵל מִשּׁוּם דְּהָכָא הֶעֱמִידוּ עַל ד"ת אוֹ מִשּׁוּם דְּבִמְלְתָא דל"ש לֹא תִּקְּנוּ וּבְכַמָּה דְּוּכְתֵי אָמְרִינַן דְּבִמְלְתָא דל"ש לָא תַּקִּינוּ רַבָּנָן וּקְצָת חִדּוּשׁ שֶׁלֹּא זָכַר שֵׁר שֶׁהַתּוֹסָ' כָּאן הִתְעוֹרְרוּ מִזֶּה בד"ה תַּנְיָא בסה"ד וְכָתְבוּ הַטַּעַם דְּעַד ג' יָמִים יוּכַל לַחֲזוֹר בּוֹ וְהֶפְקֵרוֹ אֵינוֹ הֶפְקֵר וְהָאוֹכֵל מִמֶּנּוּ חַיָּיב בְּמַעֲשֵׂר מִשּׁוּם דְּאִיסּוּר טֶבֶל יָדוּעַ לְכָל וְזֶה הַהֶפְקֵר אֵינוֹ מְפֻרְסָם וְיֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא יֹאמְרוּ הָעוֹלָם שֶׁהוּא אוֹכֵל פֵּירוֹתָיו שֶׁאֵינָם מְתֻקָּנִים אֲבָל לְאַחַר ג' יָדוּעַ הַהֶפְקֵר אֲבָל בְּמַתְנִיתִין הַמֻּוָּדָר מֻוָּתָּר מִיָּד כְּשֶׁהַפְקִירָם דְּהָתָם כְּמוֹ שֶׁאֵינוֹ יָדוּעַ הַהֶפְקֵר כֵּן אֵינוֹ יָדוּעַ שֶׁהִדִּיר חֲבֵרוֹ יעויי"ש: שָׁם ד"ה מַה מַתָּנָה כו' כִּדְאָמְרִינַן בִּכְרִיתוּת הַנּוֹתֵן מַתָּנָה לַחֲבֵרוֹ וְאָמַר הַלָּה אִי אֶפְשִׁי בָּהּ הָדָרָא לְמָרָהּ דְּבִרְשׁוּת נוֹתֵן הוּא עַד שֶׁתָּבוֹא לְיַד הַמְקַבֵּל עכ"ל לִכְאוֹרָה קָשֶׁה אַמַּאי לֹא מְפָרֵשׁ

כִּפְשׁוּטוֹ דכ"ז שֶׁלֹּא בָּא לְיַד הַמְקַבֵּל יָכוֹל לַחֲזוֹר בּוֹ וְכֵן הוּא בפי' הָרָ"ן שֶׁאִם אָמַר הֲרֵינִי נוֹתֵן מַתָּנָה זוֹ לְפְלוֹנִי יָכוֹל לַחֲזוֹר בּוֹ עַד שֶׁיַּגִּיעַ לְיַד הַמְקַבֵּל וְאַמַּאי הֲוָצְרַךְ הָרֹאשׁ"ש לְפָרֵשׁ.

דְּהַמְקַבֵּל אֵינוֹ רוֹצֶה בְּהַמַּתָּנָה וְאָמַר אִי אֶפְשִׁי בָּהּ וְי"ל דְּלָא נִיחָא לִי' לְהָרֹאשׁ"ש לְפָרֵשׁ כֵּן מִשּׁוּם דְּקַשְׁיָא לִי' מַאי מְדַמֶּה הֶפְקֵר לְמַתָּנָה אִם הַמַּתָּנָה לָא הָוֵי רַק דְּבָרִים בְּעָלְמָא שֶׁאָמַר הֲרֵינִי נוֹתֵן מַתָּנָה לִפְלוֹנִי וְלֹא זָכָה לוֹ בְּקִנְיָן ע"י אַחֵר מִדִּינָא יוּכַל לַחֲזוֹר בּוֹ וְאֵין בּוֹ אֶלָּא מִשּׁוּם מְחֻסְּרֵי אֲמָנָה (ב"מ דַּף מ"ט ובשו"ע ח"מ סי' ר"ד סעי' ז' וח') וְאִלּוּ בְּהֶפְקֵר כָּתַב הָרַמְבַּ"ם בפ"ב מהל' נְדָרִים וְהוּבָא בש"ע חו"מ סי' רע"ג סעי' ב' וְז"ל הַמֶּפְקִר אע"פ שֶׁאֵינוֹ נֶדֶר הֲרֵי הוּא כְּמוֹ נֶדֶר שֶׁאָסוּר לַחֲזוֹר בּוֹ וע' בסמ"ע שָׁם ובס' מח"א הל' זכי' מֵהֶפְקֵר סי' ח' וע' קצוה"ח שָׁם חָקַר אִם הֶפְקֵר עוֹשֶׂה קִנְיָן אוֹ לֹא לָכֵן פי' הָרֹאשׁ"ש דְּהַגְמָ' מְדַמֶּה הֶפְקֵר לְמַתָּנָה אַף לְמַתָּנָה בְּקִנְיָן הֲגַם דְּהַנּוֹתֵן אֵינוֹ יָכוֹל לַחֲזוֹר בּוֹ מ"מ עֲדַיִן לֹא יָצָא מֵרְשׁוּת הַנּוֹתֵן לְגַמְרֵי עַד שֶׁיַּגִּיעַ לְיַד הַמְקַבֵּל וְלֹא מִצַּד הַנּוֹתֵן אֶלָּא מִצַּד הַמְקַבֵּל דְּאִם הַמְקַבֵּל יֹאמַר אִי אֶפְשִׁי בָּהּ הָדְרָא לְמָרָהּ וּבִרְשׁוּת נוֹתֵן הִיא עַד שֶׁתַּגִּיעַ לְיַד הַמְקַבֵּל וע' חֻלִּין (דַּף לט:) בְּפֶלֶוגְתָּא דְּרַשְׁבָּ"ג וְרַבָּנָן: ע"ב בפי' הָרֹאשׁ"ש ד"ה כָּל שְׁלֹשָׁה יָמִים יָכוֹל לַחֲזוֹר בּוֹ כו' וּמִיהוּ אִם זָכָה בָּהֶן הוּא אוֹ אַחֵר פָּטוּר מִן הַמַּעֲשֵׂר כו' כו' וְאִי תִּקְשֵׁי לָךְ לְפִי מַה שֶּׁפֵּירַשְׁתִּי דְּאִם זָכָה לְאַלְתַּר בְּתוֹרַת זכי' פָּטוּר מִן הַמַּעֲשֵׂר מָה אַהֲנֵי חֲכָמִים בְּתַקָּנָתָן וְיֵשׁ לוֹמַר שֶׁאִם הוּא יְלַקֵּט מִצַּד זֶה אֲחֵרִים יְלַקְּטוּ בּוֹ מִצַּד אַחֵר כו' עכ"ל ע' בִּנְתִיבוֹת הַמִּשְׁפָּט סי' רע"א ס"ק ט'.

שֶׁהִכְרִיחַ לְפָרֵשׁ דִּבְרֵי הָרֹאשׁ"ש דְּכַוָּנָתוֹ דְּלָא מְהַנֵּי זכי' בְּתוֹךְ ג' לְפָטְרָהּ מִן הַמַּעֲשֵׂר כְּשֶׁזּוֹכֶה בְּכָל הַשָּׂדֶה דְּדָמֵי לַחֲזָרָה דְּנִיכָּר הָרַמָּאוּת שֶׁמַּפְקִיר וְחוֹזֵר וְזוֹכֶה וְלָא מְהַנֵּי לְפָטוֹר מִמַּעֲשֵׂר רַק כְּשֶׁהַשָּׂדֶה עֲדַיִן מֻפְקָר הוּא וְאֵינוֹ חוֹזֵר מִגּוּף הַשָּׂדֶה שֶׁהִפְקִיר רַק שֶׁלּוֹקֵט פֵּירוֹת מֵהַשָּׂדֶה בְּתוֹרַת זוֹכֶה מֵהֶפְקֵר וְכֵיוָן שֶׁהַשָּׂדֶה עֲדַיִן מֻפְקָר הוּא וְאָז שַׁפִּיר יֵשׁ לוֹ דִּין אַחֵר הַלּוֹקֵט מִשָּׂדֶה זוֹ הַמֻּפְקֶרֶת כו' וּלְזֶה שַׁפִּיר כָּתַב הָרֹאשׁ"ש בְּלִשּׁוֹנוֹ שֶׁאִם הוּא יִלְקוֹט מִצַּד זֶה הָאַחֵר יִלְקוֹט מִצַּד אַחֵר כֵּיוָן שא"א לִלְקוֹט וְלֶאֱכוֹל בְּלֹא מַעֲשֵׂר תּוֹךְ שְׁלֹשָׁה רַק כְּשֶׁהַשָּׂדֶה עֲדַיִן מֻפְקֶרֶת וְאָז גַּם הָאַחֵר יוּכַל לִלְקוֹט וְשַׁפִּיר יָרֵא מִלְּהַפְקִיר יעויי"ש וְהָרָשָׁ"ש בְּהַגָּהוֹתָיו הִקְשָׁה עַל דִּבְרֵי הָרֹאשׁ"ש מֵהָא דְּתָנַן בב"ב (דַּף עא:) הַמַּחֲזִיק בְּנִכְסֵי הַגֵּר הֶחְזִיק בַּשָּׂדֶה הֶחְזִיק בְּכֻלָּהּ וא"כ אִם רָפַק בֵּיהּ פּוֹרְתָא יִקָּנֶה אֶת הַכֹּל ע"ש וּלְפִי דִּבְרֵי הַנְּתִיבוֹת לק"מ דְּהָא הַשָּׂדֶה עֲדַיִן מֻפְקֶרֶת הִיא וְלֹא הֶחֱזִיק בָּהּ כְּלָל רַק שֶׁהַפֵּירוֹת לוֹקֵט מִמֶּנָּה בְּתוֹרַת זוֹכֶה מִן הַהֶפְקֵר וּבִלְקִיטַת הַפֵּירוֹת אֵינוֹ זוֹכֶה בְּגוּף הַשָּׂדֶה ע' בח"מ סי' ער"ה סעי' י"ב וּכְפִי הַנִּרְאֶה הי' בְּהֶעֱלֵם עַיִן בְּעִידָנָא דְּכָתַב זֹאת אֶת דִּבְרֵי נְתִיבוֹת הַמִּשְׁפָּט הַנַּ"ל: דַּף מד בפי' הָרֹאשׁ"ש ד"ה אָמַר תְּהֵא שָׂדֶה זוֹ מֻפְקֶרֶת לְיוֹם אֶחָד כו' וְאַחַר הַזְּמַן הַזֶּה אִם לֹא יִזְכֶּה בּוֹ אָדָם תהי' שֶׁלִּי כְּבַתְּחִלָּה עכ"ל מַשְׁמַע מִדְּבָרָיו דְּאִם זָכָה בָּהּ אָדָם תּוֹךְ הַזְּמַן הֲרֵי הִיא שֶׁלּוֹ לְעוֹלָם ע' בִּתְשׁוּבַת הַגָּאוֹן רע"א סי' קמ"ה שֶׁכָּתַב ג"כ דְּלָא אָמְרִינַן דְּהֶפְקֵר רַק לִזְמַן.

וְהָאַחַר הַזּוֹכֶה בְּתוֹךְ הַזְּמַן לֹא יִהְיֶה זוֹכֶה רַק עַל הַזְּמַן הַהוּא דְּלֹא שַׁיָּךְ בְּהֶפְקֵר שֶׁיִּהְיֶה לִזְמַן ע"ש וע' בסמ"ע סי' רע"ג ס"ק י"ד בְּסוֹפוֹ שֶׁכָּתַב וְז"ל וּמִיהוּ כְּשֶׁזָּכָה בּוֹ הָוֵי הֶפְקֵר אע"ג דְּהוּא לִזְמַן דְּיָלְפִינַן מִשְׁמִיטָּה דְּהוּא ג"כ לָא הָוֵי הֶפְקֵר אֶלָּא שָׁנָה אַחַת וְהַכַּוָּנָה

דְּהַפָּקָרָא דְּאַרְעָא לִדְרִיסַת הָרֶגֶל כִּדְאָמְרִינַן לְעֵיל (מב:) אַרְעָא נָמֵי אַפְקָרָהּ הוּא רַק לְשָׁנָה הַשְּׁבִיעִית לְחוּד וְהֵנָּה מִדִּבְרֵי הסמ"ע מַשְׁמַע דְּהַמַּפְקִיר לִזְמַן וְזוֹכֶה בּוֹ אַחֵר אֵינוֹ זוֹכֶה אֶלָּא לַזְּמַן הַהוּא וּכְשֶׁכָּלָה הַזְּמַן חוֹזֵר לִבְעָלָיו וע' בַּטּוּר אוֹרַח חַיִּים ס"ס רמ"ו שֶׁכָּתַב בְּשֵׁם הָרַב ר' פֶּרֶץ בְּאִם הִשְׁאִיל בְּהֶמְתּוֹ לְנָכְרִי וּמִתְיָרֵא שֶׁיַּעֲשֶׂה הָעוֹבֵד כּוֹכָבִים עִמָּהּ מְלָאכָה בְּשַׁבָּת וְאָדָם מְצַוֶּה עַל שְׁבִיתַת בְּהֶמְתּוֹ בַּשַּׁבָּת שֶׁיֵּשׁ תַּקָּנָה שֶׁיַּפְקִיר אוֹתָהּ לְהַפְקִיעַ אִיסּוּר הַנָּ"ל וְהַשְׁתָּא יֵשׁ לְהִתְעוֹרֵר אִם נֶאֱמַר שֶׁהַמַּפְקִיר לִזְמַן וּבְתוֹךְ הַזְּמַן זָכָה בּוֹ אַחֵר שֶׁאֵינוֹ זוֹכֶה בָּהּ רַק לִזְמַן שֶׁהִפְקִיר וּבִכְלוֹת הַזְּמַן הָדְרָה לְמָרֵהּ.

א"כ זְכוּת זֶה לָא הָוֵי רַק קִנְיָן פֵּירוֹת וְלֹא קִנְיָן הַגּוּף כמ"ש הָר"ן לְעֵיל (דַּף כט.) ד"ה א"ל אַבַּיֵי כו' דְּכָל קִנְיָן שֶׁאֵינוֹ עוֹלָמִית קִנְיַן פֵּירוֹת בִּלְחוּד מִיקְרֵי ע"ש וא"כ כֵּינָן שֶׁהַבְּהֵמָה שְׁאוּלָה לְנָכְרִי לְיוֹם הַשַּׁבָּת שֶׁיֵּשׁ לְהַנָּכְרִי בָּהּ אוֹתוֹ יוֹם הַקִּנְיָן פֵּירוֹת לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהּ מַה זְכוּת יוּכַל לִהְיוֹת לְמִי שֶׁיִּרְצֶה לְהַחֲזִיק בָּהּ בְּאוֹתוֹ יוֹם עפ"י הַהֶפְקֵר שֶׁבַּעַל הַבְּהֵמָה הִפְקִיר אוֹתָהּ לְיוֹם הַשַּׁבָּת בִּלְבַד וְרָאִיתִי לְבַעַל מַחֲנֶה אֶפְרַיִם בהל' זכי' מֵהֶפְקֵר סי' ב' שֶׁהֵבִיא מ"ש הב"י עַל דִּבְרֵי הָרַב ר' פֶּרֶץ הַנָּ"ל שֶׁכֵּיָן שֶׁהִיא מֻשְׁכֶּרֶת אוֹ שְׁאוּלָה לְעוֹבֵד כּוֹכָבִים לְיוֹם הַשַּׁבָּת אֵין אַחֵר יָכוֹל לִזְכוֹת בָּהּ וְהִקְשָׁה עָלָיו הָרַב בַּעַל מח"א דְּאַמַּאי אֵין אַחֵר יָכוֹל לִזְכוֹת בָּהּ כֵּינָן דְּאֵין לְהַנָּכְרִי עלי' אֶלָּא קִנְיַן פֵּירוֹת וְקִנְיַן פֵּירוֹת לָאו כְּקִנְיַן הַגּוּף דָּמֵי וא"כ לְהַזּוֹכֶה יִהְיֶה בָּהּ קִנְיַן הַגּוּף וְנִדְחַק לְפָרֵשׁ דְּמֵחֲמַת שֶׁהִיא תַּחַת רְשׁוּת הא"י לֹא יוּכַל לְמֻשָּׁךְ בָּהּ כְּדֵינוֹ כְּדֵי לִקְנוֹתָהּ אֲבָל אה"נ דְּאִי אַיְירֵי דְּמָשְׁכָה כְּדִינוֹ ה"ז זָכָה בָּהּ וּלְפִי מ"ש אִם נֹאמַר דְּהַזּוֹכֶה בָּהּ אֵינוֹ זוֹכֶה ג"כ רַק לְיוֹם הַשַּׁבָּת בִּלְבַד וְקִנְיָן שֶׁלּוֹ מִיקְרֵי ג"כ רַק קִנְיַן פֵּירוֹת דְּכָל קִנְיָן שֶׁאֵינוֹ עוֹלָמִית אֶלָּא לִזְמַן אַף שֶׁלְּאוֹתוֹ הַזְּמַן מִקַּנְיָהוּ ג"כ הַגּוּף מ"מ לָא מִקְרֵי קִנְיַן הַגּוּף אֶלָּא קִנְיַן פֵּירוֹת נִיחָא שַׁפִּיר מ"ש הב"י כֵּינָן דְּבְיוֹם הַשַּׁבָּת הִיא מֻשְׁכֶּרֶת אוֹ שְׁאוּלָה לְנָכְרִי אֵין אַחֵר יָכוֹל לִזְכוֹת בָּהּ אֶלָּא דְּתֵיקְשֵׁי לָן דְּאִם אֵינוֹ יָכוֹל לִזְכוֹת בָּהּ שׁוּם אָדָם וַאֲפִילּוּ בְּשַׁבָּת א"כ לֹא גָּמַר זֶה לְהַפְקִיר וע' בִּתְשׁוּ' הַגָּאוֹן רע"א זַ"ל שָׁם בסי' קמ"ה.

וְעַל עִיקַּר הַדִּין שֶׁיֵּשׁ תַּקָּנָה לְהִנָּצֵל מֵאִיסּוּר שְׁבִיתַת בְּהֶמְתּוֹ הַשְּׁאוּלָה לא"י בָּמָה שֶׁיַּפְקִיר אוֹתָהּ לְיוֹם הַשַּׁבָּת בִּלְבַד הִקְשָׁה הָרַב בַּעַל מח"א (ובס' קֶרֶן אוֹרָה הֵעִיר ג"כ מֵעַצְמוֹ ע"ז וְנִשְׁאַר בצ"ע) מִסְּוּגְיַן דִּידַן דְּמוּכָח דְּרַבָּנָן לָא פְּלִיגִי אדר' יוֹסֵי אֶלָּא בְּמַפְקִיר סְתָם.

אֲבָל בְּמַפְקִיר לִזְמַן מוֹדוּ רַבָּנָן לר"י דְּכָל כַּמָּה דְּלָא זָכָה בֵּיהּ אַחֵר עֲדַיִן לֹא יָצָא מֵרְשׁוּת בְּעָלִים ומש"ה יָכוֹל לַחֲזוֹר בּוֹ וא"כ עֲדַיִן מִקְרֵי בְּהֶמְתּוֹ וְעוֹבֵר עלי' עַל שְׁבִיתַת בְּהֶמָה וּמֻכְרָחִים אָנוּ לוֹמַר דִּכְדֵי לְהִנָּצֵל מֵאִיסּוּר שַׁבָּת אפי' בְּהֶפְקֵר לִזְמַן גָּמַר וְהִפְקִיר יעויי"ש וע' בסי' רמ"ו ס"ג בְּהַגָּהַת רַמָ"א שֶׁכָּתַב דְּאֵין שׁוּם אָדָם יָכוֹל לִזְכוֹת בָּהּ דְּוַדַּאי אֵין כַּוָּנָתוֹ רַק לְהַפְקִיעַ מֵעָלָיו אִיסּוּר שַׁבָּת וע"ש בט"ז ובש"ע שֶׁל הַגָּאוֹן רש"ז זלה"ה בֵּיאֵר הַדָּבָר הֵיטֵב.

מַה שֶּׁאֵין אָדָם יָכוֹל לִזְכוֹת בָּהּ אפי' בְּשַׁבָּת דְּאַף בְּשַׁבָּת אֵינָהּ הֶפְקֵר אֶלָּא בְּשָׁעָה שֶׁעוֹשֶׂה הא"י בָּהּ מְלָאכָה שֶׁהֲרֵי לֹא הִפְקִירָהּ אֶלָּא כְּדֵי לְהִנָּצֵל מֵאִיסּוּר עֲשִׂיַּית הַמְּלָאכָה שֶׁעוֹשֶׂה הא"י בָּהּ בְּשַׁבָּת וא"כ בְּשָׁעָה שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה בָּהּ כְּלוּם חוֹזֶרֶת לִהְיוֹת שֶׁלּוֹ וְאֵין שׁוּם אָדָם יָכוֹל לִזְכוֹת בָּהּ אֶלָּא בְּשָׁעָה שֶׁהַנָּכְרִי עוֹשֶׂה בָּהּ וְאָז לֹא יַנִּיחֲנוּ הַנָּכְרִי וְאַף אִם יַנִּיחֲנוּ הַנָּכְרִי מ"מ אוֹתוֹ רֶגַע שֶׁזּוֹכֶה בָּהּ הִיא בְּטֵלָה מִמְּלָאכֶת הַנָּכְרִי וְחוֹזֶרֶת הִיא לִהְיוֹת שֶׁל יִשְׂרָאֵל

יעויי"ש: דַּף מה גמ' דְּאָמַר ר"י מְשׁוּם ר"ש בֶּן יְהוֹצָדָק כָּל הַמַּפְקִיר בִּפְנֵי שְׁלֹשָׁה הָוֵי הֶפְקֵר בִּפְנֵי שְׁנַיִם לָא הָוֵי הֶפְקֵר וְרִיבָ"ל אָמַר ד"ת אפי' בְּאֶחָד הָוֵי הֶפְקֵר ומ"ט אָמְרוּ בִּשְׁלֹשָׁה כְּדֵי שֶׁיְּהֵא א' זוֹכֶה וּשְׁנַיִם מְעִידִין וּפָסְקוּ הָרֹא"שׁ וְהָרָן"ן דַּהֲלָכָה כָּרִיבָ"ל דקיי"ל בכ"מ הִלְכְתָא כָּרִיבָ"ל לְגַבֵּי ר' יוֹחָנָן וְדַעַת הָרֹא"שׁ דה"ה אפי' בֵּינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ הָוֵי הֶפְקֵר וּבְאֶחָד דְּקָאָמַר רִיבָ"ל לָאו דַּוְקָא וְאַגַּב דְּקָאָמַר ר' יוֹחָנָן בִּשְׁנַיִם לָא הָוֵי הֶפְקֵר אָמַר אִיהוּ אַפִּילּוּ בְּאֶחָד וּלְעוֹלָם ה"ה אַפִּילּוּ בֵּינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ כ"כ בִּפְסָקָיו אֲבָל דַּעַת הָרַמְבַּ"ם ז"ל בפ"ב מהל' נְדָרִים הל' ט"ז דְּדַוְקָא בְּאֶחָד אֲבָל בֵּינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ לָא סַגִּי אפי' מִדְּאוֹרַיְיתָא וּשְׁנֵי הַדְּעוֹת הוּבְאוּ בש"ע ח"מ סי' רע"ג סעי' ז' וְהִקְשׁוּ הָאַחֲרוֹנִים לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם אֵיךְ סָגֵי בְּחָמֵץ מִדְּאוֹרַיְיתָא בְּבִיטּוּל בָּעָלְמָא אִם נֹאמַר כְּסָבְרַת הַתּוֹסָ' דְּבִיטּוּל חָמֵץ הוּא מִתּוֹרַת הֶפְקֵר וְאֵינוֹ חָמֵץ שֶׁלּוֹ וְהָא בְּהֶפְקֵר בָּעֵינַן לְכָל הַפָּחוֹת שֶׁיִּהְיֶה בִּפְנֵי אֶחָד אֲבָל לֹא בֵּינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ וְהָעִיקָּר לְתָרֵץ כמ"ש הָרַ"ן בְּרֵישׁ פְּסָחִים דְּנְהִי דְּמַאי דְּהָוֵי בִּרְשׁוּתוֹ שֶׁל אָדָם לָא מָצֵי לְהַפְקִיר כה"ג חָמֵץ שָׁאנֵי לְפִי שֶׁאֵינוֹ בִּרְשׁוּתוֹ שֶׁל אָדָם אֶלָּא שֶׁעֲשָׂאוֹ הַכָּתוּב כְּאִלּוּ הוּא בִּרְשׁוּתוֹ ומש"ה בִּגְילּוּי דַּעַת בְּעָלְמָא דְּלָא נִיחָא לֵיהּ דְּלֵיהֲוֵי לֵיהּ זָכוּתֵיהּ בְּגַוּוֵיהּ כְּלָל סַגִּי לֵיהּ וע' בְּתוֹסָ' (ב"מ דַּף ל:) בד"ה אַפְקָרֵהּ כו' כָּתְבוּ בְּסוֹף הַדִּבּוּר וְהָא דְּקָאָמַר שְׁיֵלְהֵי פ"ק דְּשַׁבָּת לב"ש דְּאִית לְהוּ שְׁבִיתַת כֵּלִים דְּאוֹרַיְיתָא גִּיגִית נֵר וּקְדֵרָה אַפְקוּרֵי מַפְקִיר לְהוּ.

אע"ג דְּלֵיכָּא שְׁלֹשָׁה אֲנַן סָהֲדֵי דְּמַפְקִיר לְהוּ בְּלִבּוֹ שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה אִיסּוּר שְׁבִיתַת כֵּלִים וְכַוָּנָתָם לְתָרֵץ בָּמָה שֶׁהֵעִיר הָרַ"ן שָׁם בִּפְסָחִים בְּמַאי דְּמָהֲנֵי בִּיטּוּל בְּלֵב לְעִנְיַן חָמֵץ וְהָא לְעִנְיַן הֶפְקֵר מָמוֹן בְּנוֹדַאי הֶפְקֵר בְּלֵב לָא מְהַנֵּי (פי' אַפִּילּוּ לְמָאן דְּסוֹבֵר דְּהֶפְקֵר אפי' בֵּינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ סָגֵי מ"מ בָּעֵינַן שֶׁיְּפָרֵשׁ בַּפֶּה שֶׁמַּפְקִיר וְלָא סַגִּי בָּמָה שֶׁמַּפְקִיר בְּמַחֲשָׁבָת לִבּוֹ) דְּדְבָרִים שֶׁבַּלֵּב אֵינָן דְּבָרִים אֲבָל בְּחָמֵץ וְכֵן בִּשְׁבִיתַת כֵּלִים לב"ש בְּנֵר וּקְדֵרָה בִּכְדֵי לְהַנָּצֵל מֵאִיסּוּר דֵּי בְּהֶפְקֵר וּבִיטּוּל בְּלֵב דְּהָא דְּבָרִים שֶׁבַּלֵּב דְּמוֹכְחִי לְכָל אָדָם הָוְיָין דְּבָרִים כמ"ש הָרֹא"שׁ לְעֵיל (דַּף כ"א ד"ה נִדְרֵי אֶוֹנָסִין כו') וְזֶה שֶׁכָּתְבוּ התו' דַּאֲנַן סָהֲדֵי דְּמַפְקִירְלְהוּ בִּכְדֵי שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה אִיסּוּר וּמָצָאתִי כֵּן במח"א הל' זכי' מֵהֶפְקֵר סי' ג' שֶׁכָּתַב ג"כ דְּכָל כה"ג בִּיטּוּל בַּלֵּב מְהַנֵּי מִשּׁוּם דְּהָוֵי דְּבָרִים שֶׁבַּלֵּב דְּמוֹכְחִי וע' בס' יְשׁוּעוֹת יַעֲקֹב לְהַגָּאוֹן מִלְּבוֹב בא"ח סי' תל"א ס"ק ה' וסי' תל"ד ס"ק ב': ת"ל סַיְּמְנוּ אַרְבָּעָה פְּרָקִים, בְּעֵזֶר בּוֹרֵא אַרְקִים, וְשׁוֹכֵן שְׁחָקִים, וּמֵעָפָר דַּל מֵקִים.

פֶּרֶק חֲמִישִׁי דַּף מה ע"ב בר"נ ד"ה ראב"י אוֹמֵר כו' בְּאָמְצַע הַדִּבּוּר הִלְכָךְ קָסָבְרִי רַבָּנָן דְּאוֹתוֹ קִנְיָן שֶׁעָבוּד שֶׁיֵּשׁ לוֹ עַל חֶלְקוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ קוֹנֶמוֹת מַפְקִיעִין אוֹתוֹ דְּקוֹנָמוֹת מַפְקִיעִין מִידֵי שֶׁעָבוּד כו' עכ"ל לְכָאוֹרָה זֶה נִיחָא רַק לְפִי שִׁיטָתוֹ לְקַמָּן (מו:) ד"ה הֵיכִי דָּמֵי בְּסוֹף הָעַמּוּד דַּאֲפִילּוּ קוֹנָם פְּרָטֵי מַפְקִיעַ מִידֵי שֶׁעָבוּד אֲבָל לְשִׁיטַת ר"ת שֶׁהֵבִיא לְמַעְלָה דְּדַוְקָא קוֹנָם כְּלָלִי דְּדָמֵי לְהֶקְדֵּשׁ מַפְקִיעַ מִידֵי שֶׁעָבוּד אֲבָל לֹא קוֹנָם פְּרָטֵי דְּכֵיוָן דל"ד לְהֶקְדֵּשׁ אַלְמוּהָ רַבָּנָן לְשִׁיעְבּוּדוֹ דְּאִידָּךְ דְּלָא לִיפָּקַע לֵיהּ תִּיקְשֵׁי עֲדַיִן אֵיךְ יָכוֹל לֶאֱסוֹר חֲבֵרוֹ עָלָיו וע' בְּמַחֲנֶה אֶפְרַיִם הל' גְּבִיַּית חוֹב סי' ג' וְיוּבָא לְקַמָּן בְּרִצּוֹת ד' בְּרָ"ן ד"ה הֵיכִי דָּמֵי: שָׁם ד"ה וְאֵיכָּא דְּמַקְשֵׁי כו' תֵּירֵץ ר"ת ז"ל דְּהָכָא הֲלָכָה כר"א וְלֹא מִטַּעְמֵי' כו' וְרַבֵּינוּ יִצְחָק ז"ל לֹא נִרְאוּ לוֹ דְּבָרָיו כו' ע' בְּחִדּוּשֵׁי הָרַשְׁבָּ"א וּבְחִדּוּשֵׁי הָרַמְבַּ"ן לב"ב (דַּף ק"ו) ד"ה וְהִלְכְתָא שֶׁכָּתַב שָׁם וְז"ל וְלִי נִרְאֶה מִשּׁוּם דְּוַוְיתוּר מֻוָתָּר בַּהֲנָאָה מה"ת.

אַף לֹא מִדְּרַבָּנָן וּבִדְרַבָּנָן יֵשׁ בְּרֵירָה וא"כ נִיחָא בִּפְשִׁיטוּת דמש"ה פָּסְקִינַן הָכָא כר"א דְּיֵשׁ בְּרֵירָה מִשּׁוּם דְּלָא הָוֵי אֶלָּא אִיסּוּר דְּרַבָּנָן וּבִדְרַבָּנָן קיי"ל דְּיֵשׁ בְּרֵירָה וְגַם הָרָ"ן בְּסוֹף פִּרְקִין ד"ה זְמָנִין כו' מַשְׁמַע דְּסוֹבֵר דְּאִיסּוּר וּוִיתּוּר בְּמֻוקְדָּר הֲנָאָה אֵינוֹ רַק חוּמְרָא דְּרַבָּנָן לפ"ז קָשֶׁה לִכְאוֹרָה אַמַּאי לָא נִיחָא לֵיהּ לְהָרָ"ן לְתָרֵץ כָּאן בְּהָכִי מִשּׁוּם דְּוִוּיתּוּר אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן לְהָכִי פָּסְקִינַן כר"א דְּיֵשׁ בְּרֵירָה דְּבִדְרַבָּנָן הִלְכְתָא דְּיֵשׁ בְּרֵירָה וְיֵשׁ לוֹמַר דְּמַאי דקיי"ל דְּבִדְרַבָּנָן אָמְרִינַן דְּיֵשׁ בְּרֵירָה הוּא מִשּׁוּם דְּדִין בְּרֵירָה מְסַפְּקָא לָן אִי אָמְרִינַן יֵשׁ בְּרֵירָה אוֹ לֹא וּלְהָכִי בְּאִיסּוּר דְּאוֹרַיְיתָא דקי"ל סְפֵיקוֹ לְחוּמְרָא אָמְרִינַן אֵין בְּרֵירָה וּבִדְרַבָּנָן דְּסְפֵיקוֹ לְקֻלָּא אָמְרִינַן יֵשׁ בְּרֵירָה לְהָקֵל אֲבָל בִּנְדָרִים דה"ל דשיל"מ ובדשיל"מ אַף בִּדְרַבָּנָן קי"ל סְפֵיקוֹ לְחוּמְרָא לְהָכִי גַּם בְּדִין בְּרֵירָה דְּסְפֵיקָא הִיא יֵשׁ לְהַחְמִיר וְלוֹמַר דְּאֵין בְּרֵירָה כֵּן יֵשׁ לוֹמַר בְּדַעַת הָרָ"ן וע' בס' יְדוֹת נְדָרִים בְּיַד שָׁאוּל סי' רכ"ו ס"ק ב':
וְעַיֵּן בְּטוּרֵי אֶבֶן במס' מְגִילָּה (דַּף ח.

) ד"ה דְּרִיסַת הָרֶגֶל: שֶׁהִקְשָׁה עַל ר"ת מִדִּידְהוּ אַדִּידְהוּ דְּלְמַאי דְּמְפָרֵשׁ בְּמְגִילָּה דְּדְרִיסַת הָרֶגֶל דְּאַחַר דְּלָאו שֶׁוְתָּף קָפְדִי אִינָשֵׁי אֲפִילּוּ לְרַבָּנָן דְּפְלִיגִי עַל ר"א בְּוִוּיתּוּר מ"מ מוֹדוֹ בְּדְרִיסַת הָרֶגֶל דְּאַחַר שֶׁאָסוּר בְּמֻוקְדָּר הֲנָאָה א"כ לָמָּה פָּסְקִינַן לְקַמָּן הַלָּכָה כראב"י גַּם בְּסֵיפָא דְּהָיָה אֶחָד מִן הַשּׁוּק מֻוקְדָּר בְּאֶחָד מֵהֶן הֲנָאָה דְּסוֹבֵר ראב"י דְּיָכוֹל לוֹמַר לְתוֹךְ שֶׁל חֲבֵרְךָ אֲנִי נִכְנָס כו' דְּהָא סְתָמָא אִיפְּסִיקָא הִלְכְתָא כְּוָותֵיהּ מַשְׁמַע בְּמַאי דְּאַיְירִי בְּכוּלֵי' בָּבֵי דְּמַתְנִיתִין דְּהָכָא הִלְכְתָא כְּוָותֵיהּ וְשָׁרֵי זֶה לִכְנוֹס לְתוֹךְ חֲצַר הַשֻּׁוָּתָפִין וְאַמַּאי אִי מִשּׁוּם בְּרֵירָה הָא קי"ל דְּאֵין בְּרֵירָה וְאִי מִשּׁוּם דְּלָא קָפְדִי וּדְמֵי לְוִוּיתּוּר הָא הָכָא בְּחָצֵר מַיְירֵי וְהָא כ"ע קָפְדִי בֶּחָצֵר אַדְּרִיסַת הָרֶגֶל שֶׁל אַחֵר שֶׁאֵינוֹ שֻׁוָּתָפוֹ עכ"ל וּלְפִי מ"ש הָרָ"ן לְקַמָּן בַּדַּף הַסָּמוּךְ ד"ה הָיָה אֶחָד מִן הַשּׁוּק כו' בְּשֵׁם הָרַשְׁבָּ"א ז"ל דְּלָא הֶוְתַר לְאֶחָד מִן הַשּׁוּק לְיַכְנֵס אֶלָּא דַּוְקָא כְּשֶׁהוּא נִכְנָס לְצוֹרֶךְ הַשֻּׁוָּתָף כו' לְפִי שֶׁהֶחָצֵר קָנוּי לכ"א מֵהֶם וּלְכָל מִי שֶׁצָּרִיךְ לָהֶם אֲבָל לְיַכְנֵס בְּתוֹכוֹ א' מִן הַשּׁוּק שֶׁלֹּא לְצוֹרֶךְ הַשֻּׁוָּתָף אָסוּר כו' יֵשׁ לְיַיֵּשֵׁב קְצָת.

ובס' תִּפְאֶרֶת יִשְׂרָאֵל עַל מִשְׁנָיוֹת כָּתַב דְּאֵין לְתָרֵץ דמש"ה אָמְרִינַן הָכָא דְּיֵשׁ בְּרֵירָה מִשּׁוּם דְּוִוּיתּוּר אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן וּבִדְרַבָּנָן יֵשׁ בְּרֵירָה מִשּׁוּם כֵּינָן דְּעִיקַּר נֶדֶר הוּא דְּאוֹרַיְיתָא כִּדְאוֹרַיְיתָא דְּמֵי ע' תוס' עֵרוּבִין (דַּף לז:) ד"ה מאן: בא"ד וּרְאָיָה לְדָבָר מִדְּתָנַן בְּתָמוּרָה פ' כָּל הַפְּסוּלִין (צ"ל כָּל הָאֲסוּרִין וְהוּא בְּדַף לָמֶ"ד) כו' דְּלָאו אַלִּיבָּא דְּהִלְכְתָא פָּרִיךְ אֶלָּא אַלִּיבָּא דמ"ד יֵשׁ בְּרֵירָה כו' עכ"ל וכ"כ הַתּוֹסָ' שָׁם בְּתָמוּרָה וְרָאִיתִי בס' מְקוֹר חַיִּים הל' פֶּסַח סי' תמ"ח סק"א בְּתוֹךְ דִּבּוּר הַמַּתְחִיל וּמַה שֶּׁהִקְשָׁה כו' הֵבִיא דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' הַנַּ"ל וְכָתַב דְּשָׁם אֵינוֹ רַק אִיסּוּר דְּרַבָּנָן.

דְּאַף דְּאִיסּוּר מְחִיר כֻּלֵּב הוּא דְּאוֹרַיְיתָא מ"מ הָא אִיכָּא שָׁם עֲשָׂרָה טְלָאִים אֲצֶל חֲבֵרוֹ וא"א זֶהוּ הַמְּחִיר כֻּלֵּב הָיָה לוֹ לִהְיוֹת בָּטֵל בְּרוֹב רַק ע"כ צ"ל בע"ח חֲשִׁיבִי וְלָא בָּטְלִי וְזֶהוּ רַק מִדְּרַבָּנָן וּבִדְרַבָּנָן יֵשׁ בְּרֵירָה עכ"ל וְלִכְאוֹרָה יֵשׁ לוֹמַר דְּהַתּוֹסָ' וְהָרָ"ן סָבְרִי כְּשִׁיטַת רַבֵּינוּ מְשֻׁלָּם שֶׁהוּבָא בְּמָרְדְּכַי סוֹף חֻלִּין הֶבְיאָם המשל"מ פ"א מהל' מְטַמְּאֵי מו"מ: דְּדָבָר הַמְעֹרָב מִתְּחִלַּת בְּרִיָּתוֹ ל"ש בֵּיהּ בִּיטּוּל וּכְפִי שֶׁבֵּאֵר הנו"ב במ"ת חי"ד סי' נ"ד דְּבִיטּוּל בְּרוֹב יָלְפִינַן מֵאַחֲרֵי רַבִּים לְהַטּוֹת.

וּבָעֵינַן שֶׁיִּהְיֶה דְּוֻמְיָא דְּסַנְהֶדְרִין שֶׁהֵם וַדַּאי אֵינָם מְעוֹרָבִין מִתְּחִלַּת בְּרִיָּתָן כו' יעויי"ש בְּאוֹרֶךְ וְכִיבָמָה שֶׁרָקְקָה דָּם דְּכָשֵׁר הָרְקִיקָה לַחֲלִיצָה וְלָא בְּטֵיל צַחְצוּחֵי הָרוֹק בַּדָּם (ע' יְבָמוֹת דַּף ק"ה.

).

ה"נ י"ל בְּהַהִיא דְּתִמּוּרָה בָּטְלָה שֶׁכְּנֶגֶד הַכֶּלֶב וְלֹא הָיָה נִפְרָד בפ"ע מֵעוֹלָם וְלֹא הָיָה נִיכָּר הָאֵיסּוּר מִקּוֹדֶם לְהָכִי ל"ש בֵּיהּ בִּיטּוּל אַחַר זְמַן רַב מָצָאתִי בס' ת"י שֶׁכָּתַב ג"כ שֶׁיֵּשׁ לְדַחוֹת כֵּן אָכֵן יֵשׁ לְעַיֵּן בָּזֶה לְפִי מַה שֶׁחִלְקוּ הָאַחֲרוֹנִים בְּזֶה דְּדַוְקָא הֵיכִי שֶׁהַהֶיתֵּר ג"כ לֹא הָיָה נִיכָּר מִתְּחִלָּה הוּא דְּאָמְרִינַן לָא בְּטֵיל.

אֲבָל אִם הַהֶיתֵּר הָיָה נִיכָּר וְהָאֵיסּוּר לֹא הָיָה נִיכָּר אַדְּרַבָּה קִיל טְפֵי דַּאֲפִי' לְגַבֵּי דשיל"מ בָּטֵל ע' בא"ח סי' ש"כ סעי' ב' א"כ י"ל גַּם כָּאן מִקּוֹדֶם הָיוּ כָּל הָעֲשָׂרָה טְלָאִים מֻוָּתָּרִים וְהָיָה הַהֶיתֵּר נִיכָּר וְאַח"כ כְּשֶׁחָלְקוּ כְּנֶגֶד הַכֶּלֶב נַעֲשָׂה אֶחָד מֵהֶם אִיסּוּר וְלָא יָדְעִינַן מִי מֵהֶם הוּא הָאִיסּוּר אֶפְשָׁר בִּכְגוֹן זֶה רָאוּי לִהְיוֹת בָּטֵל אֲבָל רָאָה זֶה שֶׁמָּצָאתִי בפמ"ג בסי' ק"ה בְּשִׁפְתֵי דַּעַת ס"ק ל' הֵבִיא בְּשֵׁם הכנה"ג דְּלָא אָמְרִינַן חַד בְּתַרֵי בָּטֵל אֶלָּא כְּשֶׁיָּדוּעַ הַשְּׁנַיִם הַמֻּוָּתָּרִים משא"כ כְּשֶׁכָּל אֶחָד בְּסָפֵק אִיסּוּר עוֹמֵד כו' ע"ש: דַּף מו תוס' ד"ה הָיָה א' מֵהֶן מֻוָּדָר הֲנָאָה מֵחֲבֵרוֹ מֹשׁוּם דְּבָעֵי לְמֵיתְנֵי כו' אֲבָל הָכָא כו' וּלְכָךְ כּוֹפִין לַנּוֹדֵר וְתַנָּא שֶׁמָּא יִכְנֹס קָתָנֵי לָהּ ולר', אֱלִיעֶזֶר כֵּינָן דִּשְׁנֵיהֶם מֻוָּתָּרִין לָמָּה כּוֹפִין צ"ל וּלְכָךְ כּוֹפִין לַמֻּוָּדָר שֶׁמָּא יִכְנֹס וְתַנָּא קַמָּא קָתָנֵי לַהּ דלר' אֱלִיעֶזֶר כו' וְזֶה דְּלָא כפי' הָרָ"ן ד"ה הָיָה אֶחָד כו' ומ"ש הָרָ"ן שָׁם וְכֵן בְּאוֹסֵר נְכָסָיו עַל עַצְמוֹ אֵין כּוֹפִין אוֹתוֹ לִמְכּוֹר אֵין לְפָרֵשׁ שֶׁאָסַר ע"ע שֶׁלֹּא יֵהָנֶה מִנְּכָסָיו דא"כ אֵיךְ יִמְכּוֹר וְיֵהָנֶה מִדְּמֵיהֶם אֶלָּא יֵשׁ לְפָרֵשׁ שֶׁאָסַר ע"ע שֶׁלֹּא יֵהָנֶה מִגּוּף הַנְּכָסִים כְּגוֹן שֶׁלֹּא יאכַל פֵּירוֹת דְּקָלִים שֶׁלּוֹ אֵין כּוֹפִין אוֹתוֹ לִמְכּוֹר וע"ל (דַּף מז.

) בְּתוֹסָ' שָׁם ד"ה וּבְחִלּוּפֵיהֶן וברי"נ שָׁם וע' בְּהָרֹא"שׁ בִּפְסָקָיו שֶׁכָּתַב הָיָה אֶחָד מֵהֶם מֻוָּדָר הֲנָאָה מֵחֲבֵרוֹ כְּגוֹן שֶׁהִדִּירוֹ חֲבֵרוֹ שֶׁלֹּא יִכָּנֵס לִרְשׁוּתוֹ כּוֹפִין אֶת הַנּוֹדֵר לִמְכּוֹר חֶלְקוֹ לַמֻּוָּדָר מִשּׁוּם דְּפָשַׁע וּכְדֵי שֶׁלֹּא יִכָּשֵׁל חֲבֵרוֹ ע"י כָּיְיפִינַן לֵיהּ כִּי הֵיכִי דְּאִם אָסַר חֵלֶק חֲבֵרוֹ עָלָיו דְּכָיְיפִינַן לֵיהּ כְּדֵי שֶׁלֹּא יִכָּשֵׁל הוּא כָּךְ חָשׁוּ חֲכָמִים לְמִכְשׁוֹל חֲבֵרוֹ בִּפְשִׁיעָתוֹ כְּמוֹ שֶׁחָשְׁשׁוּ שֶׁלֹּא יִכָּשֵׁל הוּא וְנִרְאֶה דְּהָא דְּכָתַב הָרֹא"שׁ כְּגוֹן שֶׁהִדִּירוֹ חֲבֵרוֹ שֶׁלֹּא יִכָּנֵס לִרְשׁוּתוֹ דְּבְדַוְקָא נָקִיט כה"ג שֶׁלְּשׁוֹן הַנֵּדֶר הָיָה שֶׁלֹּא יִכָּנֵס לִרְשׁוּתוֹ אֲבָל אִם הִדִּירוֹ סְתָם שֶׁחֲבֵרוֹ לֹא יֵהָנֶה מִמֶּנּוּ אֵיךְ יָכוֹל לִמְכּוֹר לוֹ אֶת חֶלְקוֹ אִם לֹא שֶׁיִּמְכּוֹר לוֹ בְּיוֹתֵר וְגַם אִם אָסַר חֲצִירוֹ עָלָיו סְתָם אָסוּר ג"כ לִמְכּוֹר לוֹ כִּדְאָמְרִי' לְעֵיל (ד' לד:) גַּבֵּי כְּרֵי עָלֶיךָ וּנְתָנָהּ לוֹ בְּמַתָּנָה דְּאָסוּר וע' בָּרָ"ן ע"ב ד"ה אֲבָל יֵשׁ בָּהּ דִּין חֲלֻקָּה כו' דִּמְכִירָה הֲרֵי הוּא כְּמַתָּנָה וע' בב"ח סי' רכ"ו הֶבִיאוֹ הַשָּׁ"דּ שָׁם ס"ק י"ג דְּדַוְקָא לְאַחַר מֻוָּתָּר לִמְכּוֹר אֲבָל לְשֻׁוָּתָּף אָסוּר לִמְכּוֹר אע"פ שֶׁלֹּא אָמַר אֶלָּא חֲצִירִי וּמַה שֶׁתָּמַהּ עָלָיו הַשָּׁ"דּ שָׁם חָזַר בְּעַצְמוֹ בְּסִפְרוֹ נְקֻדַּת הַכֶּסֶף וְהוֹדָה שֶׁדִּבְרֵי הַבַּ"ח נְכוֹנִים דְּאָסוּר לִמְכּוֹר לְהַשֻּׁוָּתָּף אֶלָּא לְאַחַר ע"ש וא"כ דִּבְרֵי הָרֹא"שׁ שֶׁכָּתַב כּוֹפִין אֶת הַנּוֹדֵר לִמְכּוֹר חֶלְקוֹ לַמֻּוָּדָר א"א לְפָרֵשׁ כְּפִשּׁוּטוֹ אֶלָּא אִם פִּי' בְּפֵירוּשׁ שֶׁמִּדְּיָרוּ שֶׁלֹּא יִכָּנֵס לִרְשׁוּתוֹ בְּעוֹד שֶׁהוּא שֶׁלּוֹ דַּוְקָא אוֹלְהַגִּי' שצ"ל לִמְכּוֹר חֶלְקוֹ לְאַחַר וצ"ע וע' בְּמַחֲנֶה אֶפְרַיִם הל' נְדָרִים סי' ל"א וּבְהַגָּהַת בְּנוֹ שָׁם.

וע"ע מ"ש לְקַמָּן ע"ב בָּרָ"ן ד"ה אֲבָל יֵשׁ בּוֹ דִּין חֲלֻקָּה כו': בר"נ ד"ה תָּנֵי נָדוּר מֻחְבָּרוֹ כְּלוֹמַר דְּנוֹדֵר נָמֵי מֻוָּדָר קָרֵי לֵיהּ כַּנּוֹנָתוֹ דְּלָא תִּקְשֵׁי דל"ל לְהַגִּי' הַמִּשְׁנָה וְלִדְחוֹת הַפְּשִׁיטוּת לָכֵן פִּי' דְּאֵין מַגִּי' כְּלָל רַק דִּלְשׁוֹן מֻוָּדָר מַשְׁמַע בֵּין מִפִּי עַצְמוֹ בֵּין מִפִּי אֲחֵרִים וע' תוס' שְׁבוּעוֹת (דַּף טז.

) ד"ה תָּנֵי בְּאַחַת מִכָּל אֵלּוּ כו' שֶׁהִקְשׁוּ ג"כ שָׁם עַל הָא דְּאָמַר תָּנֵי וְכָתְבוּ שָׁם תֵּימָהּ דְּאַמַּאי דְּחָקוֹ לְהַגִּיהַ כו' וע"ע שְׁבוּעוֹת (לח) תָּנֵי לֹא לְךָ כו' וְשָׁם יֵשׁ לְיַישֵׁב ג"כ מַה דְּדָחָקוֹ לְהַגִּי' וְגַם הָכָא י"ל דְּדָחָקוּ לְהַגִּי' מִשּׁוּם וה"נ מִסְתַּבְּרָא כו' דְּמַסִּיק לְבַסּוֹף: שָׁם ד"ה אִי אָמְרַתְּ בְּשִׁלָּמָא כו' וְיֵשׁ לִתְמֹהַּ עַל הָרַמְבַּ"ם ז"ל שֶׁכָּתַב דִּלְמַדִּיר הוּא שֶׁכּוֹפִין כו' בס' יַד שָׁאוּל סי' רכ"ו ס"ק ה' כָּתַב דְּיֵשׁ לִתְלוֹת מַחְלוֹקֶת הָרַמְבַּ"ם עִם הַפּוֹסְקִים בָּזֶה דְּהָרַמְבַּ"ם לְשִׁיטָתוֹ שֶׁסּוֹבֵר דְּהַמַּדִּיר אֶת חֲבֵרוֹ הַמַּדִּיר לוֹקֶה (ע"ל דַּף טו בָּרָ"ן ד"ה הֲלָכָה אֲסוּרָה בַּהֲנָאָתוֹ שֶׁכָּתַב לוֹקֶה הוּא שֶׁהַדִּירָהּ ע"ש) וְהָרָ"ן וש"פ חוֹלְקִים ע"ז א"כ לְשִׁיטַת הָרַמְבַּ"ם יֵשׁ יוֹתֵר לָכוֹף אֶת הַמַּדִּיר הֵיכִי דְּהַדִּיר חֲבֵרוֹ מֵהֵיכִי.

דְּנָדַר אֶת עַצְמוֹ. דִּבְהַדִּיר אֶת חֲבֵרוֹ א"כ מִכְּשׁוֹלוֹ תָּלוּי בְּאַחֵר וְלֹא יָדַע אִם יִזְדַּהֵר הַמֻּוָּדָר אוֹ לֹא לְכָךְ כּוֹפִין הַמַּדִּיר לְמִכּוֹר דְּלָא יֵיתֵי לִידֵי תַּקָּלָה מַה שֶּׁאֵין כֵּן הֵיכִי דְּנָדַר א"ע מְמֻנּוּ שֶׁפִּיר אָמְרִינַן דְּנַדַּאי יְזָהֵר דְּלָא לֵיתֵי לִידֵי תַּקָּלָה: ע"ב בָּרָ"ן ד"ה אֲבָל יֵשׁ בּוֹ דִּין חֲלֻקָּה כו' וְכָתַב הָרַשְׁבָּ"א ז"ל דל"מ קוֹנָם חֲלֻקָּה דַּאֲסוּרִים אֶלָּא אפי' לְאַחַר חֲלֻקָּה כו' וכ"ת מ"מ הָא קיי"ל דְּאַחִין שֶׁחָלְקוּ לָקוֹחוֹת הֵן כו' לֵיתָא דַּאֲפִילּוּ לְקָחָהּ מְמֻנּוּ אָסוּר כִּדְאָמְרִינַן לְעֵיל גַּבֵּי כִּכְרֵי עָלֶיךָ כו' עכ"ל.

בְּמַחֲנֶה אֶפְרַיִם הל' גְּבִיַּית חוֹב סי' ג' דָּחָה רְאָיָה זוֹ דְּשָׁאנֵי הָתָם גַּבֵּי כִּכְרֵי עָלֶיךָ דְּאָסַר עָלָיו הַכִּכָּר אע"פ שֶׁאֵינוֹ נֶהֱנֶה מִן הַמַּדִּיר אֲבָל הָכָא לֹא אָסַר עָלָיו הֶחָצֵר אֶלָּא הֲנָאָתוֹ וְהַשְׁתָּא שְׁלוֹקֵחַ הֵימֶנּוּ אֵינוֹ נֶהֱנֶה מֵחֲבֵרוֹ כְּלוּם וכ"ת כֵּינָן דְּהַשְׁוָתָפִים אָסְרוּ זֶה ע"ז אֵינָם יְכוֹלִים לְיַקֵּחַ זֶה מִזֶּה כְּלוּם וּכְדִתְנַן שֶׁאֵינִי נֶהֱנֶה לְיִשְׂרָאֵל וְהֵם לִי יֵהָנֶה לְאוּמּוֹת שָׁאנֵי הָכָא כֵּינָן דְּמֵעִיקָּרָא שֶׁל שְׁנֵיהֶם הָיָה בְּשָׁוֶה ל"ש לוֹמַר הַנַּאַת לוֹקֵחַ אוֹ הַנַּאַת מוֹכֵר כו' יעוי"ש.

וְהָרָשָׁ"ש בְּהַגָּהוֹתָיו תָּמַהּ מִדְּנַפְשַׁיְ' עַל רְאָיַת הָרַשְׁבָּ"א וְכֵינָן לְבַעַל מח"א: בא"ד אֲבָל הָרַמְבַּ"ם ז"ל כָּתַב הָיוּ שְׁנֵיהֶם שֻׁתָּפִין בֶּחָצֵר אִם יֵשׁ בָּהּ דִּין חֲלֻקָּה הֲרֵי אֵלּוּ אֲסוּרִין לְיִכָּנֵס בָּהּ עַד שֶׁיַּחֲלוֹקוּ כו' אַלְמָא ס"ל ז"ל דִּלְאַחַר חֲלֻקָּה שָׂרִי ונ"ל בְּטַעְמוֹ ז"ל כו' דַּאֲנַן סָהֲדֵי שע"מ כֵּן נִשְׁתַּתְּפוּ שֶׁלֹּא יוּכַל א' מֵהֶן לְאָסְרָהּ ע"ח בְּעִנְיָן שֶׁתְּהֵא נֶאֱסֶרֶת עָלָיו לְאַחַר חֲלֻקָּה כו' עכ"ל בְּסָבָרָה זוֹ יְיֻשַּׁב הַגָּאוֹן בַּעַל מְקוֹר חַיִּים בְּסִפְרוֹ סי' תמ"ח ס"ק א' קֶרֶן שִׁנַּיִת הַגָּאוֹן בַּעַל שַׁאֲגַת אַרְיֵה סי' פ"ט שֶׁהִקְשָׁה בְּהָא דְּסַנְהֶדְרִין (דַּף קיב) דְּאָמְרִינַן הָתָם עִיסָּה חצי' שֶׁל עִיר הַנִּדַּחַת וְחֶצְיָהּ שֶׁל יִשְׂרָאֵל מֻוָּתֶרֶת דְּעִיסָּה כְּמַאן דְּפִלִיגָא דָּמֵי וְהִקְשָׁה דְּהָא קיי"ל דְּבְדָאוֹרַיְיתָ' אֵין בְּרִירָה אֲבָל לְפִי סְבָרַת הָרָ"ן כָּאן נִיחָא דְּשָׁאנֵי הָתָם דַּאֲנַן סָהֲדֵי שע"מ כֵּן נִשְׁתַּתְּפוּ שֶׁלֹּא יוּכַל לֶאֱסוֹר עָלָיו דְּמַה לִי שֶׁאָסְרוּ בְּנֶדֶר אוֹ שֶׁאָסְרוּ מֻחְמֶת מַעֲשֶׂה שֶׁלּוֹ מִשּׁוּם דָּבָר אַחֵר כֵּינָן שֶׁהִתְנָה עִמּוֹ דְּנֶגֶד דָּבָר שֶׁנֶּאֱסַר ע"י יִהְיֶה כְּאֵינוֹ שֶׁלּוֹ לְגַמְרֵי וְכָתַב עוֹד שָׁם דַּאֲפִילּוּ לְדַעַת הָרַשְׁבָּ"א דְּאוֹסֵר אַחַר חֲלֻקָּה מִטַּעַם דְּאֵין בְּרִירָה מ"מ שָׁם בְּעִיר הַנִּדַּחַת דְּגָמַר דִּינָם שֶׁל הב"ד אוֹסַרְתָּהּ לֵב ב"ד מַתָּנָה עֲלֵיהֶן שֶׁלֹּא יִהְיֶה אָסוּר רַק מַה שֶּׁיִּבְוַרַר שֶׁהוּא שֶׁלּוֹ בִּשְׁעַת שְׁרִיפָה וְאֵין דִּינוֹ שֶׁל ב"ד עַל חֵלֶק חֲבֵרוֹ וְחוֹלֵק עוֹד שֶׁזֶּהוּ

דְּוָקָא בְּדָבָר יָבֵשׁ אֲבָל בְּדָבָר לַח שֶׁהוּא מִתְעָרֵב וְנִבְלָל א"א לְהַתְנוֹת דַּאֲפִילּ' אִם מַתְנִין כָּךְ א"א שֶׁלֹּא יְהֵא נִבְלָל וּמִתְעָרֵב.

ובס' עָרוּךְ לְנֵר מֵהַגָּאוֹן מוהרי"ע עטלינגער עַל מס' סַנְהֶדְרִין כָּתַב לְיַישֵׁב קֻוּשְׁיַּית הַגָּאוֹן בַּעַל שַׁאֲגַת אַרְיֵה הַנ"ל ג"כ קָרוֹב לְתֵירוּצוֹ שֶׁל בַּעַל מק"ח וּבְשִׁינּוּי קְצָת וְז"ל בְּקִצָּרָה דְּגַבֵּי עִסָּה דְּאָפְשָׁר לְמִיפַּלְגָה בְּלִישָׁה אָמְרִינַן דהב"ד לֹא גָּמְרוּ דִּין רַק עַל חֲצִי שֶׁל עִיר הַנִּדַּחַת לְאַחַר שֶׁתֶּחָלֵק הָעִיסָּה וְתִתְבָּרֵר חֶלְקָהּ וְלֹא שַׁיָּיךְ בָּזֶה בְּרִירָה דְּקוֹדֶם שֶׁנֶּחְלְקָה אֵין כָּאן אִיסּוּר כְּלָל וע"ש במ"ש לְיַישֵׁב בְּזֶה הָא דְּהֶוְצְרַךְ לוֹמַר שָׁם בְּהֵמָה שֶׁל שֻׁתָּפִין עִם אַנְשֵׁי עיה"נ דַּאֲסוּרָה מִשּׁוּם דִּכְמַאן דְּלָא פְּלִיגָא דָּמֵי וְאַמַּאי לָא סגי' בְּטַעְמָא מִשּׁוּם דְּיָנְקִי מְהַדְּדֵי כְּמוֹ דְּאָמְרִינַן גַּבֵּי תְּחוּמִין (בֵּיצָה דַּף לז:) ע"ש בְּאוֹרֶךְ וְלֹא הָיָה לְפָנָיו ס' מְקוֹר חַיִּים הַנַּ"ל דְּאִלּוּ הָוֵי שְׁמִיעָא לֵיהּ הָיָה מַזְכִּירוֹ: שָׁם ד"ה ה"ד דְּשָׁרֵי כו' ור"ת תֵּירֵץ כו' אֲבָל הָכָא גַּבֵּי קוֹנָמוֹת כו' ה"מ בְּקוֹנָם כְּלָלִי כְּעֵין הֶקְדֵּשׁ אֲבָל בְּקוֹנָם פְּרָטִי כֵּיוָן דל"ד לְהֶקְדֵּשׁ אַלְמוּהָ רַבָּנָן לְשַׁעְבּוּדָא דְּאִידָּךְ דְּלָא לִיפְקַע כו' בס' מַחֲנֶה אֶפְרַיִם הל' גְּבִיַּית חוֹב סי' ג' כָּתַב וְז"ל וְנִרְאֶה דכ"ז אֵינוֹ אֶלָּא לְשִׁיטַת ר"ת דס"ל דִּקְדֻוֵּשַׁת דָּמִים מַפְקִיעַ מִידֵי שִׁעְבּוּד אֲבָל לְדִידַן דְּאִית לָן דְּאֵין קִדֻּוֵּשַׁת דָּמִים מַפְקִיעַ מִידֵי שִׁעְבּוּד נִרְאֶה דְּהָוֵי אִיפְּכָא דִּבְקוֹנָם כְּלָלִי כֵּיוָן דְּאֵין בּוֹ קִדֻּוֵּשַׁת הַגּוּף שֶׁהֲרֵי יֵשׁ לוֹ פִּדְיוֹן וְכִדְאִי' בפ"ד דִּנְדָרִים (דַּף לה) אֵינוֹ מַפְקִיעַ מִידֵי שִׁעְבּוּד אֶלָּא בְּקוֹנָם פְּרָטִי שֶׁאֵין לוֹ פִּדְיוֹן וְהָוֵי קִדֻּוֵּשַׁת הַגּוּף וכ"מ ע"פ פרש"י וְהָרָ"ן וְהָרֹא"ש בפ' בָּתְרָא דִּנְדָרִים עכ"ל ולפ"ז אֵינוֹ מְדֻקְדָּק כ"כ מ"ש הָרָ"ן בְּסוֹף הָעַמּוּד וַאֲנִי כְּבָר כָּתַבְתִּי בְּמִשְׁנָתֵינוּ דַּאֲפִילּוּ קוֹנָם פְּרָטִי מָצֵי מַשְׁכִּיר לֶאֱסֹר עָלָיו דְּמִלְּשׁוֹן אפי' מַשְׁמַע ומכ"ש בְּקוֹנָם כְּלָלִי וז"א וע' בקצוה"ח סי' קי"ז סק"ה: דַּף מז בָּרָ"ן ד"ה קוֹנָם לְבַיִת זֶה כו' וְהֶוֵי יוֹדֵעַ דְּכִי הֵיכִי דְּבַיִת זֶה חָמוּר מִבֵּיתְךָ לְעִנְיַן אִם מְכָרָן לְאַחֵר ה"נ חָמוּר בֵּיתְךָ מִבַּיִת זֶה לְעִנְיַן נְפִילָה כו' וְאִי אָמַר בֵּיתְךָ זֶה מִשּׁוּם זֶה אַתָּה תּוֹפְסוֹ בֵּין לְחוּמְרָא דְּמִכֵּירָה בֵּין לְקוּלָּא דִּנְפִילָה וְהָכִי אִיתָא בַּיְרוּשַׁלְמִי בֵּיתְךָ זֶה מִשּׁוּם מָה אַתָּה תּוֹפְסוֹ מִשּׁוּם בֵּיתְךָ אוֹ] מִשּׁוּם זֶה נָפַל וּבְנִי הָא לֵית הוּא וכצ"ל וְכֵן הוּא בְּחִידּוּשֵׁי הָרַשְׁבָּ"א וְכֵן הֶעְתִּיק הב"י בסי' רט"ז.

] נִשְׁמְעִינָא מִן הָדָא. הָאוֹמֵר לְיוֹרְשָׁיו תְּנוּ בֵּית חַתְנוּת לִבְנִי כו' וְנָפַל הַיּוֹרְשִׁים חַיָּיבִים לִבְנוֹתוֹ בַּיִת זֶה וְנָפַל אֵין הַיּוֹרְשִׁין חַיָּיבִים לִבְנוֹתוֹ וְכָתַב הב"י שָׁם תְּמִיהָא לִי טוּבָא הֵיכִי פָּשֵׁיט דְּנִשְׁמְעִינָא לָהּ מִן הָדָא דש"ה דְּאָמַר בַּיִת זֶה אֲבָל הֵיכִי דְּאָמַר בֵּיתְךָ זֶה אֵימָא דְּמִשּׁוּם בֵּיתְךָ אַתָּה תּוֹפְסוֹ וע"ש שְׁמִיַּישֵׁב דְּהָאוֹמֵר תְּנוּ בֵּית חַתְנוּת לִבְנִי מְמֵילָא מַשְׁמַע דְּמִבָּתִּים דִּידֵיהּ קָאָמַר וְלֹא מִבָּתִּים דְּאִינָשֵׁי אַחֲרִינִי וא"כ כְּשֶׁאוֹמֵר בַּיִת זֶה הָוֵי כְּאוֹמֵר בַּיִת שֶׁלִּי זֶה וְדָמֵי לְאוֹמֵר לְבֵיתְךָ זֶה שֶׁאֲנִי נִכְנָס וְכִי הֵיכִי דְּהָתָם אַתָּה תּוֹפְסוֹ מִשּׁוּם זֶה ה"נ אַתָּה תּוֹפְסוֹ מִשּׁוּם זֶה לְהָקֵל עכ"ל בְּקִצָּרָה וכ"מ בְּרִיטְבָ"א שֶׁעִם הַלְּכוֹת הָרַמְבַּ"ן וַז"ל אֶלָּא שֶׁחָסֵר שָׁם בְּדִפּוּס תי' שֶׁלִּי וְז"ל וְאָמְרִינַן נַשְׁמִיעֶנָּה מִן הָדָא כו' פי' וְהָיָה לוֹ בְּאוֹתָהּ שָׁעָה בֵּית חַתְנוּת לִבְנוֹ אוֹ בֵּית אַלְמָנוּת לְבִתּוֹ וְכֵיוָן דְּכָךְ הֲרֵי הוּא כְּאִלּוּ אָמַר בַּיִת [שֶׁלִּי אוֹ בֵּיתִי] זֶה וְקָתָנֵי שֶׁאִם נָפַל אֵין הַיּוֹרְשִׁים חַיָּיבִים לִבְנוֹתוֹ דְּכְמוֹתוֹ שֶׁהוּא עַכְשָׁיו מַשְׁמַע וּלְעִנְיַן נְדָרִים נַמִּי כִּי אָמַר בֵּיתִי זֶה אוֹ בֵּיתְךָ זֶה וְנָפַל מֻוָּתָּר בּוֹ דְּפָנִים חֲדָשׁוֹת יֵשׁ כָּאן עכ"ל אֶלָּא שֶׁעֲדַיִן קָשֶׁה הֵיכִי פָּשֵׁיט אִיסּוּרָא מְמֹנָא דְּהָא בָּאֱמֶת יֵשׁ לוֹמַר דְּהָוֵי סָפֵק אִי תְּפוֹס לָשׁוֹן רִאשׁוֹן דְּבֵיתְךָ אוֹ תְּפוֹס לָשׁוֹן אַחֲרוֹן דְּזֶה קָאָמַר לֵיהּ וקיי"ל סָפֵק מָמוֹנָא לְקוּלָּא וּסְפֵק אִיסּוּרָא לְחוּמְרָא וא"כ מַאי פָּשֵׁיט לֵיהּ מֵהָא דְּאֵין הַיּוֹרְשִׁים חַיָּיבִים לִבְנוֹתוֹ דְּהָתָם לְהוֹצִיא מִיַּד

הַיּוֹרְשִׁים אָזְלִינַן לְקֻלָּא וּמִסְפֵּיקָא אֵין מוֹצִיאִין מִיַּד הַיּוֹרְשִׁים אֲבָל הָכָא גַּבֵּי נְדָרִים דְּהָוֵי סְפֵק אִיסּוּרָא יֵשׁ לָנוּ לְהַחְמִיר מִסָּפֵק וּסְתָם נְדָרִים לְהַחְמִיר וּכְבָר עָמַד ע"ז בס' יְדוֹת נְדָרִים סי' הַנַּ"ל ס"ק יו"ד ותי' ע"פ דִּבְרֵי הָרִיטְבָ"א שֶׁהֵבִיא הַשָּׁ"דּ בח"מ סי' רנ"ג סעי' כ"ט בהג"ה: בפי' הָרֹא"שׁ (רֵישׁ ע"ב) קוֹנָם לְבֵית זֶה שֶׁאַתָּה נִכְנָס כו' אֲבָל לְעֵיל בפ' אֵין בֵּין הַמְּוֻדָּר לָא מְפַלֵּיג בֵּין הֵיכָא דְּקָאָמַר מֻוּדָּר שָׁדְךָ כו' וּמַיְירֵי כְּגוֹן דְּאָמְרִינַן בְּפִרְקִין לְבֵית זֶה שֶׁאַתָּה נִכְנָס בְּחַיַּי וּבְמוֹתִי וּלְהָכִי פְּשִׁיטָא לֵיהּ כו' צ"ל וּבְפִרְקִין מַיְירֵי כְּגוֹן דְּאָמַר לְבֵית זֶה כו' בְּחַיַּי וּבְמוֹתִי וּלְהָכִי פְּשִׁיטָא לֵיהּ כו' וע' בְּמַחֲנֵה אֶפְרַיִם הל' נְדָרִים סי' ל"א שֶׁכָּתַב שֶׁדִּבְרֵי הָרֹא"שׁ שֶׁבְּכָאן סוֹתְרִים לִמ"ש הוּא בְּעַצְמוֹ (בְּדַף לד:) גַּבֵּי כְּכָרִי עָלַיִךְ וּנְתָנָהּ לוֹ בְּמַתָּנָה שֶׁכָּתַב שָׁם דְּמַיְירֵי בִּדְלָא אָמַר כִּכְרִי זֶה דְּאִלּוּ אָמַר לוֹ כִּכְרִי זֶה אֲפִילּוּ נְתָנוֹ לְאַחֵר אָסוּר וְכָאן כָּתַב דְּמַיְירֵי דא"ל בְּחַיַּי וּבְמוֹתִי וְגַם בס' קָרְבָּן נְתַנְאֵל תָּמַהּ כְּמוֹ כֵן וְכָתַב שע"כ צ"לדְּהָרֹא"שׁ מְפָרֵשׁ שֶׁהָאִיבָעְיָא דַּאֲבִימִי הָוֵי סְתָמָא בְּכָל גַּוְונֵי בֵּין בְּאוֹמֵר בְּחַיַּי וּבָמֻוָתִי בֵּין לֹא אָמַר בְּחַיַּי וּבָמֻוָתִי רַק קוֹנָם לְבֵית זֶה וע"ז פְּשִׁיט רָבָא דעכ"פ בְּחַיַּי וּבָמֻוָתִי מוֹכַח שֶׁאָדָם אוֹסֵר דָּבָר שֶׁבִּרְשׁוּתוֹ לִכְשֶׁיֵּצֵא מֵרְשׁוּתוֹ אֲבָל אִי לָא אָמַר בְּחַיַּי וּבְמוֹתִי לָא אִיפְּשִׁיטָא וְכֵיוָן דְּמִסְפְּקָא לָן עָבְדִינַן לְחוּמְרָא בִּנְדָרִים דְּאִיסּוּר דְּאוֹרַיְיתָא יעויי"ש: שָׁם ד"ה דִּלְמָא לְכַתְּחִלָּה הוּא דְּלָא כו' הָא דְּמִיבְעֵי לָן אִם חֲלִיפִין אֲסוּרִים הַיְינוּ אִם לְכַתְּחִלָּה אָסוּר לְהַחֲלִיפָן וְלֵיהָנוֹת מִן הַדָּמִים כו' עכ"ל במשל"מ פ"ד מהל' אִישׁוּת תָּמַהּ ע"ז דְּהָא פְּשִׁיטָא דְּכָל אִיסּוּרֵי הֲנָאָה אָסוּר לְהַחֲלִיפָן וְלֵיהָנוֹת בִּדְמֵיהֶן וְלָא הָוֵי צָרִיךְ תַּלְמוּדָא לְמֵימַר דִּין זֶה מֵהָא דִּתְנַן מָכְרָן וְקִידֵּשׁ בִּדְמֵיהֶן מְקֻדָּשֶׁת דְּהָא מִדְּאִיצְטְרִיךְ רַחֲמָנָא לְמִישְׁרֵי נְבֵלָה בְּמִכְירָה ש"מ דְּבִשְׁאָר אִיסּוּרִין דַּאֲסִירִי בַּהֲנָאָה אָסוּר לְכַתְּחִלָּה.

וְעוֹד אִי שָׁרֵי לְהַחֲלִיף א"כ מָצִינוּ דָּמִים לְחָמֵץ בְּפֶסַח וַאֲמַאי תְּנַן שֶׁהַגּוֹזָל פָּטוּר מִן הַתַּשְׁלוּמִין וּכְבָר נִתְבָּאֵר כָּל זֶה בְּדִבְרֵי הַתּוֹסָ' וְהָרָ"ן עכ"ל וע' בְּבֵיאוּרֵי הַגְּרָ"א ז"ל בסי' תמ"ג סעי' ג'. וְהַמְעַיֵּן בְּחִדּוּשֵׁי הָרַשְׁבָּ"א כָּאן יִרְאֶה שֶׁתְּמִיהַת המשל"מ אֵינוֹ כ"כ תָּמוּהַּ.

כִּי זֶה לְשׁוֹן הָרַשְׁבָּ"א עַל הָא דְּאָמְרִינַן לֹוָה ובע"ח בָּאִין וְנִפְרָעִין קַשְׁיָא לִי דְּהֵיכִי תִּיסַּק אַדַּעְתִּין דְּלוֹוֶה לְכַתְּחִלָּה וַהֲלֹא אִיסּוּר הֲנָאָה לכ"ע אָסוּר לְהֶחֱלִיפָן כו' וְכִדְדָיְיקָא הַהִיא דְּלֹא תֹאכַל לֹא תֹאכְלוּ דבפ' כ"ש וְיֵשׁ לִי לוֹמַר דְּהַיְינוּ הָא דְּקָאָמַר לֵיהּ רָבָא דְּלְמָא לְכַתְּחִלָּה הוּא דְּלָא ואע"ג דְּקָאָמַר לֵיהּ בְּלִשּׁוֹן דְּלְמָא פְּעָמִים שֶׁמַּזְכִּיר הַתַּלְמוּד עִנְיָן מֻכְרָח בְּלִשּׁוֹן דְּלְמָא כו' יעויי"ש.

ע"כ גַּם הָרֹא"שׁ יְפָרֵשׁ כֵּן: בְּהַמְפָרֵשׁ ד"ה ה"נ מַיְירֵי דְּלְכַתְּחִלָּה לֹא יִמְכּוֹר וְאִם קִידֵּשׁ בְּדִמֵּיהֶן כו' צ"ל דְּלְכַתְּחִלָּה לֹא יְקַדֵּשׁ כֵּן הִגִּיהַּ המשל"מ פ"ה מהל' אִישׁוּת ד"ה וְדַע כו' וע' בס' הַמִּקְנָה בק"א סי' כ"ח סעי' ב' דְּמִיקְרֵי דָּמִים לְגַבֵּי דִּידֵיהּ כֵּיוָן דִּבְדִיעֲבַד מְקֻדָּשֶׁת הָוֵי דָּמִים עי"ש: בר"נ ד"ה הַמְקַדֵּשׁ בְּעָרְלָה כו' וְאָמְרִינַן ה"נ דְּלְכַתְּחִלָּה הוּא דְּלָא כו' אֲבָל אִם עָבַר וְנָהֲנָה דַּחֲלִיפִין מֻוּתָּרִין צ"ל דַּחֲלִיפֵי חֲלִיפִין מֻוּתָּרִים כֵּן הגי' הַגְּרָ"א ז"ל בְּבֵיאוּרוֹ לש"ע ע"ש ומ"ש הָרָ"ן וּלְעִנְיַן הֲלָכָה כו' דְּכֵיוָן דבכה"ג בְּאִיסּוּר הֲנָאָה דְּעָלְמָא ל"ל דְּחִילּוּפֵיהֶן כְּגִידּוּלִין דָּמֵי אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן בְּעָלְמָא כו' כו' אֲבָל הָרַמְבַּ"ם ז"ל כָּתַב בַּפֵּ"ה מהל' נְדָרִים הֲרֵי חִילּוּפֵיהֶן וְגִידּוּלֵיהֶן סָפֵק לְפִיכָךְ חֲבֵרוֹ אָסוּר בְּגִידּוּלֵי פֵּירוֹת אֵלּוּ וְחִלּוּפֵיהֶן עכ"ל לְכְאוֹרָה תָּמוּהַּ מְאוֹד מַאי דְּכָלַל גִּידּוּלֵיהֶן בְּסָפֵק דְּהָא בְּגִידּוּלִין לָא אִיבַּעְיָ' לְהוּ כְּלָל בגמ' וְרַק בְּחִילּוּפִין מְסַפְּקָא לֵיהּ וְכִדְמַשְׁמַע לִישָׁנָא דגמ' דְּקָאָמַר אוֹ דִּלְמָא מִשּׁוּם

דְּחִלּוּפִין כְּגִידּוּלִין דָּמֵי אַלְמָא דִּבְגִידּוּלִין פְּשִׁיטָא לוֹ דְּאָסוּר וכ"כ הָרֹא"שׁ לְהֶדְיָא בד"ה אוֹ דִּלְמָא כו' וְגִדּוּלִין פְּשִׁיטָא כֵּיוָן דְּיֹוצֵא מִגּוּף הָאִיסּוּר אֵין חִילּוּק בֵּינוֹ לְבֵין חֲבֵרוֹ אָמְנָם כְּבָר נִמְצָא תמי' זוֹ בְּהַשָּׂגוֹת הָרָאָבָ"ד שָׁהִשִּׂיג עַל הָרַמְבַּ"ם בָּזֶה וְכָתַב דְּגִדּוּלִין אֵינָם סָפֵק אֶלָּא וַדַּאי אֲסוּרִין וע' בכ"מ וְהַלֶּחֶם מִשְׁנָה תֵּירֵץ דְּלָא אָמְרִינַן בגמ' דִּפְשִׁיטָא לֵיהּ בְּגִידּוּלִין אֶלָּא בְּגִידּוּלִין דְּאֵין זַרְעוֹ כָּלֶה דְּכֵינָן דְּאֵין זַרְעוֹ כָּלֶה ה"ל הָאִיסּוּר מְעוֹרָב ודשיל"מ אֲפִילּוּ בְּאֶלֶף לֹא בָּטֵיל אֲבָל הֵיכִי דְּזַרְעוֹ כָּלֶה דל"ש טַעְמָא דְּהָאִיסּוּר מְעוֹרָב בָּהֶן אָז וַדַּאי שַׁיָּיךְ הַהִ בעי' בְּגִידּוּלִין כְּמוֹ בַּחֲלִיפִין וּבְאֵלּוּ הַגִּידּוּלִים כָּתַב הָרַמְבַּ"ם ז"ל שֶׁהֵם סָפֵק כְּמוֹ בַּחֲלִיפִין עכ"ל וְעַל מַה שֶּׁהִקְשָׁה הָרָאָבָ"ד עוֹד אַמַּאי הַגִּדּוּלִין אֲסוּרִים כו' הָא קיי"ל זֶה וָזֶה גּוֹרֵם מֻתָּר וּמַה שֶּׁתֵּירֵץ הכ"מ דְּקוֹנָמוֹת דָּמֵי לְהֶקְדֵּשׁ דַּחֲמִיר טוּבָא וְאֶפְשָׁר דְּלָא שָׁרִינַן בֵּיהּ זוז"ג שְׁדָא בֵּיהּ נַרְגָּא הלח"מ דָּמֵי מַחְמְרִינַן בְּהוּ יוֹתֵר מע"א דקי"ל דזוז"ג מֻתָּר בע"א.

וּבְגִלְיוֹן הַגָּאוֹן רש"א בַּיו"ד סי' רט"ז הִקְשָׁה כֵּן מִדַּעְתֵּיהּ דְּנַפְשִׁיהּ וְכָתַב לְתָרֵץ ע"פ מַה דְּאַסְבַּר הָרָן בע"ז דְּהַהֶיתֵּר דָּזֶה וְזֶה גּוֹרֵם הוּא מִטַּעַם בִּיטּוּל וְהָכָא ל"ש בִּיטּוּל כמ"ש הַשָּׁ"ךְ שָׁם בס"ק ג' מִפְּנֵי שֶׁהוּא דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין עכ' וּתְמַהֲנִי שֶׁלֹּא הִזְכִּיר זֶה מִשְּׁמֵיהּ דְּהָרַב בַּעַל מִגְדַּל עֹז שָׁכָתַב כֵּן לְתָרֵץ קֻשְׁיַת הָרָאָבָ"ד וְזֶה לְשׁוֹנוֹ יֵשׁ לִי לוֹמַר דְּלָא עָדִיף זוז"ג מִשְּׁעוּרָא דְּשִׁשִּׁים וּשְׁאָר אִיסּוּרֵי דְּרַבָּנָן וְכִי מַעְיָינִית בְּהוּ שַׁפִּיר חַד טַעְמָא נִינְהוּ (כְּיָוֹן בָּזֶה לְמַאי דְּאַסְבַּר הָרָן בע"ז) וְאַפַּ"ה בְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין לֹא נָתְנוּ בָּהֶם חֲכָמִים שִׁעְוּר אֶלָּא אֲפִילּוּ בכ"ש אָסוּר עכ"ל וְלִכְאוֹרָה עֲדַיִן תִּיקְשֵׁי דְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין לֹא שַׁיָּיךְ אֶלָּא בְּאוֹמֵר קוֹנָם פֵּירוֹת עָלַי דְּבֵיד הַנּוֹדֵר לֵיתְשֵׁיל עַל נִדְרוֹ וְכֵיָן דְּמִצְוָה לְאִתְשׁוּלֵי עַל נְדָרֵי' הָוֵי לֵיהּ דשיל"מ כִּדְאִי' לְקַמָּן (דַּף נט.

) אֲבָל בְּמֵי שֶׁאוֹסֵר פֵּירוֹתָיו עַל חֲבֵרוֹ דְּאֵין בְּיַד הַמֻּוָּדָר וְהַנֶּאֱסָר לִשְׁאוֹל עָלָיו דְּהָא הוּא לֹא נָדַר אֵיהּ מִיקָּרֵי דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין וע' בִּתְשׁוּ' הגרע"א בסי' ס"ה בְּסוֹפוֹ שֶׁכְּבוֹד בְּנוֹ הַגָּאוֹן רש"א הֵעִיר כְּגוֹן זֶה עַל הַשָּׁ"ךְ בסי' רט"ז ס"ק ז' שֶׁכָּתַב עמ"ש הש"ע וְכֵן אִם אָמַר קוֹנָם פֵּירוֹת הָאֵלּוּ עַל פְּלוֹנִי אָסוּר בְּחִלּוּפֵיהֶן וְגִידּוּלֵיהֶן שֶׁכָּתַב הַשָּׁ"ךְ בְּכָל אֹפֶן שֶׁנִּתְבָּאֵר כְּמוֹ שֶׁאָסַר עַל עַצְמוֹ וְטָעַן הרש"א דְּזֶהוּ נָכוֹן בְּאוֹמֵר קוֹנָם פֵּירוֹת אֵלּוּ עָלַי דְּבָיְדוֹ לִשְׁאוֹל עַל נִדְרוֹ וּלְהַתִּיר אֲבָל בְּאוֹמֵר קוֹנָם פֵּירוֹת אֵלּוּ עַל פְּלוֹנִי דְּאֵין בְּיַד פְּלוֹנִי לְהַתִּיר מֵהָרָאוּי דְּגַם גִּידּוּלִין עַצְמָן יִהְיוּ מֻתָּרִים דְּעַתָּה אֵינוֹ דָּבָר שיל"מ יעויי"ש אָמְנָם עַל הָרַמְבַּ"ם ל"ק דְּאֵיהוּ לְשִׁיטָתֵי' דְּסוֹבֵר דְּהַמַּדִּיר אֶת חֲבֵרוֹ הַמַּדִּיר לוֹקֶה וּכְמוֹ שֶׁהֵבִיא הָרָן"ן ז"ל לְעֵיל (דַּף טו.

) וְכֵיָן שֶׁכֵּן שָׁחָל עַל הַמַּדִּיר הָאִיסּוּר מִקְּרֵי דשיל"מ מִשּׁוּם דְּמִצְוָה לְאִתְשׁוּלֵי עֲלֵיהּ וע' בְּרַמְבַּ"ם פ"ד מהל' בִּכּוּרִים הֲלָכָה ט"ו הֶבִיאוֹ המג"א סי' שי"ח ס"ק ה': וע' בְּחֹק יַעֲקֹב ס"ס תַּמַּ"ג כָּתַב דָּגָן שֶׁנִּתְחַמֵּץ וְעָבַר עָלָיו הַפֶּסַח וְנִזְרַע דְּגִידּוּלָיו מֻתָּרִים כְּמוֹ בַּחֲלִיפִין דְּחָמֵץ דְּאֵינוֹ תּוֹפֵס דָּמָיו דַּחֲלִיפִין כִּגְדוֹלִין דָּמֵי ואע"ג דְּגִידּוּלֵי תְּרוּמָה אֲסוּרִין מִשּׁוּם דְּלָמָא מַשְׁהֵי לָהּ וְאָתֵי לִידֵי תַּקָּלָה אֲבָל בְּחָמֵץ שעה"פ דְּרַבָּנָן לָא גָּזְרִינַן כֵּוָלֵי הַאי בְּדָבָר שֶׁזַּרְעוֹ כָּלֶה עכ"ל ובס' מְקוֹר חַיִּים הִשִּׂיג עָלָיו וְכָתַב דְּגִידּוּלֵי אִיסּוּר הֲנָאָה לכ"ע אָסוּר אַף לְמַאן דְּמַתִּיר חֲלִיפִין דְּכָל דָּבָר שֶׁאִיסּוּר הֲנָאָה גָּרַם לוֹ לָבוֹא לָעוֹלָם.

כְּמוֹ נָטַל כִּרְכָּר וְאָרַג בּוֹ בֶּגֶד אוֹ אָפָה פַּת בְּאִיסּוּר הֲנָאָה וְכֵן פָּרָה שֶׁנִּתְפַּטְּמָה כָּל ימי' בְּאִיסּוּר הֲנָאָה וְאַף שֶׁנִּתְגַּדְּלָה מֵהַכַּרְשִׁינִים הַפָּרָה וְאֵין לְךָ דָּבָר שֶׁזַּרְעוֹ כָּלֶה יוֹתֵר מִזֶּה

ומכ"ש שֶׁנִּתְגַּדְּלָה מֵאִיסּוּר הֲנָאָה גּוּפֵי' ומכש"כ בְּאִיסּוּר הֲנָאָה שֶׁאֶפְרָן אָסוּר וע"כ לָא מִסְתַּפְקָא לְהוּ לְהַשַּׁ"ס רַק אִם לְדַמּוֹת חֲלִיפִין לְגִידּוּלִין דַּחֲלִיפִין לֹא גָּרְמוּ לַהֲנָוַת הַדָּבָר אֲבָל גִּידּוּלִין שֶׁגָּרְמוּ לַהֲנָוַת הַדָּבָר לכ"ע אָסוּר כו' עי"ש ולפע"ד דְּבַר חֹק לְיַעֲקֹב וּמִשְׁפָּטָיו לְיִשְׂרָאֵל צוֹדְקִים דְּהָא דָּגָן שֶׁנִּתְחַמֵּץ וְנִזְרַע זַרְעוֹ כָּלָה וּכְפִי שֶׁהִסְבִּיר הָרָ"ן בע"ז שֶׁכָּתַבְנוּ לְמַעְלָה הָוֵי זוז"ג וזוז"ג דְּמֵוָתֵר הוּא מִטַּעַם בִּיטּוּל וְחַד עִנְיָנָא הוּא עִם בִּיטּוּל וְחָמֵץ שֶׁעָבַר עָלָיו הַפֶּסַח וְנִתְעָרֵב בָּטֵל הוּא לְדִידַן דְּפָסְקִינַן כר' שִׁמְעוֹן דְּסוֹבֵר דְּלֹא אָסוּר אֶלָּא מִשּׁוּם קְנָס וְכִי קָנִיס ר"ש בְּעֵינֵיהּ אֲבָל בְּתַעֲרוֹבֶת לֹא וְכִדְאִיתָא בִּפְסָחִים (כט.

): בר"נ ד"ה הָרֵינִי עָלֶיךָ חֵרֶם כו' וּבַגְּלִיל מַיְירֵי דְּסְתָם חֲרָמִים לְבָדָק הַבַּיִת עכ"ל. ע' בַּיּוֹ"ד רכ"ו ס"א בהג"ה בִּשְׁנַיִם שֶׁהָיָה לָהֶם בְּיַחַד מָקוֹם בביהכנ"ס [מָקוֹם רָחָב שֶׁיֵּשׁ בּוֹ דִּין חֲלֻקָּה שָׁ"ךְ ס"ק ו'או] וְאָמַר אֶחָד לַחֲבֵרוֹ חֶלְקִי יִהְיֶה לְךָ הֶקְדֵּשׁ כַּנּוֹנָתוֹ לְאָוְסְרוֹ עָלָיו אֲבָל אִם אָמַר יִהְיֶה הֶקְדֵּשׁ וְלֹא אָמַר לְךָ לֹא כְּיוֹן אֶלָּא שֶׁיִּהְיֶה הֶקְדֵּשׁ לַעֲנִיִּים וּמֵוָתֵר חֲבֵרוֹ לִיהָנוֹת וְלִישֵׁב עָלָיו וְכָתַב ע"ז הַגְּרָ"א ז"ל בְּבֵיאוּרָיו דְּסְתָם הֶקְדֵּשׁ בזה"ז לַעֲנִיִּים כו' משא"כ בְּרִישָׁא בְּוַדַּאי דַּעְתּוֹ לְאֶסּוֹר דאל"כ הָא הֶקְדֵּשׁ לַעֲנִיִּים מֵוָתֵר וּמָה הוֹעִיל וְזֶה שֶׁאָמְרוּ בְּמַתְנִיתִין הָרֵינִי עָלֶיךָ חֵרֶם אָסוּר וְלֹא חִלְקוּ בֵּין יְהוּדָא לְגָלִיל כו' עכ"ל הִנֵּה רוֹאֶה שלהרשב"א שֶׁמִּמֶּנּוּ מְקוֹר דִּין זֶה שֶׁאֵינוֹ מְפֹרָשׁ כְּהָרָ"ן וע' לְעֵיל (דַּף יו"ד.

) חָרַק חֵרֶף כו' הָרֵי אֵלּוּ כִּינּוּיִים לְחָרֶם מְפֹרָשׁ שָׁם ג"כ הָרָ"ן דְּבַגְּלִיל אֲפִילּוּ סְתָם אָסוּר וּבִיהוּדָא דַּוְקָא בִּמְפֹרָשׁ כו' וְשָׁם בַּמִּשְׁנָה הַנָּוסָחָא הַיְשָׁנָה הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ וּבַדְּפוּסִים חֲדָשִׁים הִסְגִּירוֹ בַּמְוֻסְגָּר תֵּיבַת לַחֲבֵרוֹ אָמְנָם לְשִׁיטַת הָרַשְׁבָּ"א הַנַּ"ל יֵשׁ לְקַיֵּם הגי' הַיְשָׁנָה מִשּׁוּם דְּהַמִּשְׁנָה מַיְירֵי בכ"מ בֵּין בִּיהוּדָא בֵּין בַּגְּלִיל וּלְהָכִי נָקִיט שֶׁאָמַר לַחֲבֵרוֹ שֶׁאָמַר ח' לְדִ נִכְסֵי וּבְוַדַּאי דַּעְתּוֹ לח' בד"הב שאל"כ מָה הוֹעִיל וְכַנַּ"ל: דַּף מח בַּמִּשְׁנָה וְאֵיזֶה דָּבָר שֶׁל אוֹתָהּ הָעִיר כְּגוֹן הָרְחָבָה וְהַמֶּרְחָץ וביהכנ"ס וְהַתֵּיבָה וְהַסְּפָרִים.

ופרש"י סִפְרֵי תּוֹרָה שֶׁשְּׁנֵיהֶם נָתְנוּ בָּהֶן מָעוֹת עִם אַנְשֵׁי אוֹתָהּ הָעִיר. בַּיּוֹ"ד סי' רכ"א סָעִיף י"א כָּתַב שָׁם הַמְחַבֵּר אִם אָסַר סִפְרוֹ עַל חֲבֵרוֹ אָסוּר לַגֶּאֱסָר לִלְמוֹד בּוֹ וְכָתַב שָׁם הַשָּׁ"ךְ וּל"ד לְמֵוָדָּר הָנָאָה מִשּׁוֹפָר דְּמֵוָתֵר בִּתְקִיעַת מִצְוָה מִשּׁוּם דְּמִצְוֹת לָאו לֵיהָנוֹת נִיתְּנוּ דְּשָׁאנֵי הָכָא דְּהָא אֵינוֹ מְחֻוָּיב לְהַשְׁאִיל סִפְרוֹ וּמֵוָתֵר לְהַשְׁכִּירוֹ וְכֵיוָן שֶׁזֶּה לוֹמֵד בּוֹ בְּחִנָּם נִמְצָא מְהַנֶּהוּ הַשָּׂכָר וע"ש בט"ז שֶׁכָּתַב ג"כ שֶׁהֲרֵי אֵין חִיּוּב עַל הָאָדָם לְהַשְׁאִיל סִפְרוֹ לַחֲבֵרוֹ "שֶׁלֹּא לְדַעְתּוֹ" כְּמוֹ שֶׁאֵין חוֹבָה עָלָיו לִיתְּנוֹ לוֹ שֶׁהֲרֵי מְקַלְקְלוֹ בְּכָךְ וּמֵוָתֵר לְהַשְׁכִּירוֹ וְנִמְצָא שֶׁמְּהַנֶּהוּ הַשָּׂכָר וְדִקְדְּקוּ בִּלְשׁוֹנָם שֶׁכָּתְבוּ שֶׁהֲרֵי אֵין "חִיּוּב" עַל הָאָדָם כו' מִשּׁוּם דְּאַף דְּאֵין חוֹבָה מ"מ מִצְוָה אִיכָּא כְּמוֹ דְּאָמְרִינַן בִּכְתֻבּוֹת (דַּף נ.

) הוֹן וְעֹשֶׁר בְּבֵיתוֹ וְצִדְקָתוֹ עוֹמֶדֶת לָעַד חַד אָמַר כו' וְחַד אָמַר זֶה הַכּוֹתֵב תּוֹרָה נְבִיאִים וּכְתוּבִים וּמַשְׁאִילָן לַאֲחֵרִים ומ"מ כֵּיוָן דְּרַק בְּתוֹרַת מִצְוַת צְדָקָה וְחֶסֶד הוּא וְחוֹבָה אֵין עָלָיו וּרְשׁוּת בְּיָדוֹ לְקַבֵּל שָׂכָר וְאִם מְהַנֶּהוּ בְּחִנָּם נִמְצָא שְׁנִּהֱנָה הַמֵּוָדָּר בְּאִיסּוּר וְגַם בְּמִשְׁנָתֵינוּ שֶׁכָּל בְּנֵי הָעִיר שֶׁוּתָּפִים בְּהַסְּפָרִים וְאֵינָן עוֹמְדִים לְהַשְׁכִּיר וּבְעִיקַּר הֲנָאַת הַלִּימּוּד לָא מִיקְרֵי הֲנָאַת הַגּוּף דְּמִצְוֹת לל"נ מ"מ כֵּיוָן שֶׁאִם יִרְצוּ טוֹבֵי הָעִיר לְהַשְׁכִּיר הַסְּפָרִים וּלְקַבֵּל שָׂכָר עֲבוּר זֶה הָרְשׁוּת בְּיָדָם וְיֵשׁ לְהַמַּדִּיר חֵלֶק בְּהַשָּׂכָר וְכֵיוָן שֶׁלּוֹמֵד הַמֵּוָדָּר בָּהֶם בְּחִנָּם מִיקְרֵי הֲנָאָה שֶׁנִּהֱנֶה מֵחֲבֵרוֹ.

וְהִנֵּה הב"י בְּסִפְרוֹ בֶּדֶק הַבַּיִת בסי' רכ"ד כָּתַב בְּשֵׁם הָרַשְׁבָּ"א שֶׁאֵין אָדָם יָכוֹל לֶאֱסוֹר סְפָרִים עַל חֲבֵרוֹ וְשֶׁהָרַשְׁבָּ"א ז"ל לֹא גָּרִיס בַּמִּשְׁנָה וְהַסְּפָרִים ובס' יַד שָׁאוּל שָׁם כָּתַב שֶׁהַדָּבָר יִפָּלֵא דְּהָא בַּשַּׁ"ס אִיתָא כֵּן מְפוֹרָשׁ דְּאָסוּר וְלֹא יָדַעְתִּי עַל מָה הִתְפַּלֵּא הָא הב"י כָּתַב שֶׁהָרַשְׁבָּ"א לֹא הָיָה גּוֹרֵס בַּמִּשְׁנָה וְהַסְּפָרִים וע"ש במ"ש עוֹד דְּאַף לִשִׁיטַת הָרָאָבָ"ן דְּהָא דְּנָדָרִים חָלִים ע"ד מִצְוָה הוּא דַּוְקָא בִּמְפָרֵשׁ אֲבָל בִּסְתָם אָמְרִינַן דְּלָא כְּיוָן ע"ד מִצְוָה א"כ לִכְאוֹרָה קָשֶׁה כָּאן שֶׁנָּדַר בִּסְתָם נַיְמָא דְּלָא כְּיוָן ע"ד מִצְוָה כְּמוֹ בְּלִימּוּד בַּסְּפָרִים אוֹ בִּישִׁיבַת וְהִילּוּךְ לביהכנ"ס אָמְנָם כֵּיוָן דְּאֶפְשָׁר בַּסְּפָרִים שֶׁיִּשַּׁיג אֵצֶל אֲחֵרִים ל"ש לוֹמַר דְּלָא כְּיוָן עד"מ וכמ"ש הָרַשְׁבָּ"א לְעֵיל (דף טז:) גַּבֵּי הֲנָאַת תַּשְׁמִישֵׁךְ עָלַי שְׁהִקְשָׁה וְהָא אִיכָּא מִצְוַת פ"ו וּמִצְוֹת ל"ל נִיתְנוּ וְתֵירֵץ דְּהָא אֶפְשָׁר לוֹ בְּאִשָּׁה אַחֶרֶת וה"ה הָכָא כֵּן יֵשׁ לוֹ לְקַיֵּם מִצְוַת לִימּוּד מְסַפְּרִים שֶׁל אֲחֵרִים: בר"נ ד"ה לֹא דְּבָרוֹ בְּנָשִׂיא כו' בְּסוֹף הַדִּבּוּר וְיֵשׁ לְתָמְהַּ עַל הָרַמְבַּ"ם ז"ל שֶׁפָּסַק בפ"ז מהל' נְדָרִים כראב"י וּפָסַק נָמֵי לְמַתְנִיתִין וּכְבָר הִשִּׁיגוּ ע"ז הָרַמְבַּ"ן ז"ל בְּהִלְכוֹתָיו הֵיכִי מְזַכֶּה שְׁטָרָא לְבֵי תְּרֵי עכ"ל בְּיִשּׁוּב דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם נֶאֱמְרוּ בּוֹ תֵּירוּצִים רַבִּים בב"ח ובט"ז סי' רכ"ד וּבְתוֹסְ' יו"ט תֵּירֵץ כֵּיוָן דְּאֶפְשָׁר לִכְתּוֹב חֶלְקוֹ לְנָשִׂיא לָא סָמְכִינַן אַבְּרִירָה וְהָוֵי כְּמוֹ חָצֵר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ דִּין חֲלֻקָּה דְּלָא סָמְכִינַן אַבְּרִירָה כֵּיוָן דְּאֶפְשָׁר בַּחֲלֻקָּה כְּמוֹ שפי' הָרֹא"שׁ וְכָתַב שֶׁתֵּירוּץ זֶה בָּרוּר לוֹ כַּשֶּׁמֶשׁ וְהַגְּרָ"א ז"ל בְּבֵיאוּרָיו הֵבִיא ג"כ תֵּירוּצוֹ וְנִרְאָה שֶׁהוּטַב בְּעֵינָיו ג"כ מְאוֹד אָמְנָם עֲדַיִן צְרִיכִין אָנוּ לַמּוֹדָעִי לְיַיְשֵׁב הַסְּוּגְיָא דִּלְעֵיל בְּמַאי דְּפָרִיךְ הגמ' עַל רַבָּה דְּאָמַר מַחְלוֹקֶת שֶׁיֵּשׁ בָּהּ כְּדֵי חֲלֻקָּה אֲבָל אֵין בָּהּ דִּין חֲלֻקָּה ד"ה מַוָתָּר וַהֲרֵי ביהכנ"ס דִּכְמִי שֶׁאֵין בָּהּ דִּין חֲלֻקָּה דָּמֵי וּתְנַן שְׁנֵיהֶם אֲסוּרִים כו' דְּמַאי פָּרִיךְ הָא י"ל דבביהכנ"ס כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ תַּקָּנָה לִכְתּוֹב חֶלְקוֹ לַנָּשִׂיא דָּמֵי לְחָצֵר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ דִּין חֲלֻקָּה דְּלָא סָמְכִינַן אַבְּרִירָה מִשּׁוּם דְּאֶפְשָׁר בַּחֲלֻקָּה וְאִית לֵיהּ תַּקָּנָה ה"נ בביהכנ"ס אַף דְּאֵין בּוֹ דִּין חֲלֻקָּה אִית לֵיהּ תַּקָּנְתָּא אַחֲרִיתִי לִכְתּוֹב חֶלְקוֹ לַנָּשִׂיא אֲבָל בְּחָצֵר שְׁאֵין לוֹ דִּין חֲלֻקָּה לֵיתָא לְהַאי תַּקָּנְתָּא לִכְתּוֹב חֶלְקוֹ לְנָשִׂיא כמ"ש הַתּוֹסְ' ד"ה וְהַכּוֹתֵב חֶלְקוֹ לְנָשִׂיא בְּחָצֵר שֶׁהִיא מְיֻחֶדֶת מַמָּשׁ אֵין תַּקָּנָה לָתֵת אוֹתָהּ לְנָשִׂיא אֲבָל הָכָא דְּמֵעִיקָּרָא נָמֵי אֵין כָּל הַדְּבָרִים הַלָּלוּ מְיֻחָדִים לָהֶם לֹא יַפְסִידוּ אִם יִכְתְּבוּ חֶלְקָם לַנָּשִׂיא שֶׁגַּם אַחַ"כ יְכוֹלִים לֵילֵךְ וְלִיהָנוֹת שֶׁהַנָּשִׂיא לֹא יַקְפִּיד בְּכָךְ כֵּיוָן שֶׁגַּם לוֹ אֵינָהּ מְיֻחֶדֶת שֶׁהֲרֵי הוּא לְכָל בְּנֵי הָעִיר יעויי"ש וּכְבָר הֵעִירוּ עַל התוי"ט בְּתוֹסְ' חֲדָשִׁים ובס' קָרְבַּן נְתַנְאֵל לְיַיְשֵׁב דִּבְרֵי התוי"ט וּמִקְרוֹב יָצָא לָאוֹר ס' בֵּית מֵאִיר עַל יו"ד מֵהַגָּאוֹן דְּפוּזְנָא וְכָתַב תֵּירוּץ מַרְנוּחַ וְתוֹרָף דְּבָרָיו דְּהִנֵּה הָרַאשׁוֹנִים נִתְקַשּׁוּ בְּהָא דְּפָסְקִינַן כראב"י דְּזֶה נִכְנָס לְתוֹךְ שֶׁלּוֹ מִשּׁוּם דְּיֵשׁ בְּרִירָה וְהָא אֲנַן קיי"ל דְּבִדְאוֹרָיְיתָא אֵין בְּרִירָה.

ע' בר"נ רֵישׁ פִּרְקִין. וְכָתַבְנוּ שָׁם בְּשֵׁם חִדּוּשֵׁי הָרַמְבַּ"ן וְהָרַשְׁבָּ"א דְּהָא דְּוַוְיתוּר אָסוּר בְּמֻוָּדָּר הֲנָאָה אֵינוֹ אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן וּדְרִיסַת הָרֶגֶל בְּחָצֵר אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא מִדִּין וַוְיתוּר וְהוּא אִיסּוּר דְּרַבָּנָן וּלְהָכִי פָּסְקִינַן כראב"י דְּבִדְרַבָּנָן קיי"ל דְּיֵשׁ בְּרִירָה א"כ תּוּ לָא קַשְׁיָא מִידֵי עַל הָרַמְבַּ"ם דְּהָא פְּשִׁיטָא דִּישִׁיבַת ביהכנ"ס וּדְרִיסַת הָרֶגֶל שָׁם וּקְבִיעוּתוֹ שָׁם הָוֵי הֲנָאָה גְּמוּרָה וְאֵינוֹ דּוֹמֶה לַוַוְיתוּר וְאָסוּר מִדְּאוֹרָיְיתָא וּבִדְאוֹרָיְיתָא קיי"ל דְּאֵין בְּרִירָה וְהַגְּמָ' דְּלְעֵיל דְּמַדְּמֶה ביהכנ"ס לַחָצֵר הַשָּׁוְותָּפִין הוּא רַק לְעִנְיַן דְּלָא נַיְמָא בְּאֵין בּוֹ דִּין חֲלֻקָּה לכ"ע יֵשׁ בְּרִירָה אֲבָל וַדַּאי דְּיֵשׁ הֶבְדֵּל בֵּינֵיהֶם שֶׁזֶּה אֵינוֹ אֶלָּא וַוְיתוּר וְזֶה חָשׁוּב הֲנָאָה גְּמוּרָה וע"כ אַף אִם נַיְמָא דראב"י גּוֹפֵי' דְּסוֹבֵר יֵשׁ בְּרִירָה אֲפִילּוּ בִּדְאוֹרָיְיתָא לְדִידֵיהּ גַּם

בביהכנ"ס דְּהָוֵי הֲנָאָה גְּמוּרָה וְאִיסּוּר דְּאוֹרָיְיתָא לֹא חָל הַנֶּדֶר וְיָכוֹל כ"א לוֹמַר לְתוֹךְ שֶׁלִּי אֲנִי נִכְנָס מ"מ אֲנַן אַלִּיבָּא דְּהִלְכְתָא דקיי"ל דְּבְדְאוֹרָיְיתָא אֵין בְּרִירָה שַׁפִּיר פָּסַק הָרַמְבַּ"ם לְאִיסּוּר בביהכנ"ס דַּהֲנָאַת ביהכנ"ס הָוֵי הֲנָאָה גְּמוּרָה וְאִיסּוּר דְּאוֹרָיְיתָא וּבָרוּר שֶׁהָרַמְבַּ"ם מְיֻישָׁב בְּזֶה וע' בס' עֲצֵי לְבוֹנָה הֵבִיא שָׁם בְּשֵׁם ס' שִׁמְלַת בַּדִּימִין לְתָרֵץ ג"כ כתי' הָרַב בַּעַל בֵּית מֵאִיר הַנ"ל וּבֵיאֵר הַדָּבָר יוֹתֵר לְפִי מ"ש הַמַּהַרְשָׁ"א בַּמְּגִילָּה (דַּף ח') דִּבְבֵית הַכְּנֶסֶת קָפְדִי אַהֲדָדֵי וא"כ הֲנָאָה דבביהכנ"ס לָאו וּוִיתּוּר הוּא וּמִן הַתּוֹרָה הוּא אָסוּר וְאֵין בְּרִירָה אַף רַב יוֹסֵף לְשִׁיטָתוֹ עֵרוּבִין (לז:) דל"ל לְחַלֵּק בֵּין דְּאוֹרָיְיתָא לִדְרַבָּנָן עי"ש: בד"ה כָּל מַתָּנָה שֶׁאֵינָהּ שֶׁאִם הִקְדִּישָׁהּ אֵינָהּ מְקֻוָּדֶשֶׁת כו' כְּלוֹמַר דִּנְהִי דְּמַתָּנָה ע"מ לְהַחֲזִיר שְׁמָהּ מַתָּנָה אע"ג דְּאִם הִקְדִּישָׁהּ אֵינָהּ מְקֻוָּדֶשֶׁת כו' שָׁאנֵי הָתָם דמ"מ לִשְׁעָתָהּ מַתָּנָה הִיא אֲבָל מַתָּנָה זוֹ שֶׁל בֵּית חוֹרוֹן אֲפִילּוּ לִשְׁעָתָהּ אֵינָהּ שֶׁלֹּא נִתְכַּוְּנוּ לְהַקְנוֹתָהּ לוֹ כְּלָל כו' וְהֵיְינוּ לִישָׁנָא דְּמַתְנִיתִין דְּקָתָנֵי כָּל מַתָּנָה שֶׁאֵינָהּ שֶׁאִם הִקְדִּישָׁהּ אֵינָהּ מְקֻוָּדֶשֶׁת כו' כְּלוֹמַר כְּזוֹ שֶׁהִיא בְּהַעֲרָמָה כו' עכ"ל וְזֶהוּ לְפִי גִּירְסַת הָרָ"ן שֶׁגָּרַס בְּמִשְׁנָתֵינוּ כָּל מַתָּנָה שֶׁאֵינָהּ שֶׁאִם הִקְדִּישָׁהּ אֵינָהּ מְקֻוָּדֶשֶׁת יֵשׁ לְפָרֵשׁ כֵּן אֲבָל לְפִי הַגִּירְסָא שֶׁלְּפָנֵינוּ בַּמִּשְׁנָיוֹת וּבַגְּמָ' כָּל מַתָּנָה שֶׁאֵינָהּ שֶׁאִם הִקְדִּישָׁהּ תְּהֵא מְקֻוָּדֶשֶׁת פֵּירוּשׁוֹ הָכִי הוּא כָּל מַתָּנָה שֶׁאֵינָהּ פי' בְּאוֹפֶן זֶה שֶׁאִם הִקְדִּישָׁהּ תְּהֵא מְקֻוָּדֶשֶׁת אֵינָהּ מַתָּנָה וּבָעֵינַן שֶׁיִּהְיֶה בְּאוֹפֶן שֶׁיָּכוֹל לְהַקְדִּישׁ ול"ק מִמַּתָּנָה ע"מ לְהַחֲזִיר דִּשְׁמָהּ מַתָּנָה אע"ג דְּלָא יָכוֹל לְהַקְדִּישׁ דְּבֶאֱמֶת גַּם שָׁם יָכוֹל לְהַקְדִּישׁ הַיְינוּ כָּל זְמַן שֶׁהִיא בְּיָדוֹ שֶׁלֹּא יוּכְלוּ אֲחֵרִים לְיַהֲנוֹת מִמֶּנָּה וְכֵן כָּתְבוּ הַתּוֹסָ' בב"ב (דַּף קלד.

) ד"ה כָּל מַתָּנָה כו' לְחַד תֵּירוּצָא דְּמַתָּנָה ע"מ לְהַחֲזִיר יָכוֹל לְהַקְדִּישׁ כ"ז שֶׁהוּא בְּיָדוֹ רַק לְהַקְדִּישׁ לְעוֹלָם אֵינוֹ יָכוֹל. דְּהָא קָאָמַר ע"מ שֶׁתַּחְזִירֵהוּ לִי מִיָּדִי דַּחֲזִי לֵיהּ קָאָמַר וְצָרִיךְ לְהַשְׁלִים תְּנָאוֹ וּלְהַחֲזִיר לוֹ דָּבָר הָרָאוּי לוֹ וְהָוֵי כְּמוֹ שׁוֹר זֶה עוֹלָה יְהֵא כָּל שְׁלֹשִׁים יוֹם דְּכָל לָמֶ"ד יוֹם הָוֵי עוֹלָה וּלְאַחַר ל' חֻלִּין (לְעֵיל כט:) וְדַעַת הָרָ"ן הוּא כְּתֵירוּץ הַתּוֹסָ' בב"ב שָׁם בְּשֵׁם ר"י דְּלָא תַּלְיָא מַתָּנָה בְּהֶקְדֵּשׁ כְּלָל דַּאֲפִילּוּ אֵינוֹ יָכוֹל לְהַקְדִּישׁ הָוֵי מַתָּנָה וְשָׁאנֵי הָכָא בְּמַתְּנַת בֵּית חוֹרוֹן מִשּׁוּם דְּנִיכָּר שֶׁהוּא בְּהַעֲרָמָה וְלָאו דַּוְקָא נָקִיט שֶׁאִם הִקְדִּישָׁהּ אֵינָהּ מְקֻוָּדֶשֶׁת וְדַעַת הָרֹא"ש בפ' יֵשׁ נוֹחָלִין (סי' לח) דְּלָאו דַּוְקָא נָקִיט שֶׁאֵינָהּ יָכוֹל לְהַקְדִּישׁ אֶלָּא ה"ה נָמֵי אִם אֵינוֹ יָכוֹל לִיתְּנָהּ בְּמַתָּנָה אוֹ לְמָוְכְרָהּ דְּאֵינָהּ מַתָּנָה אִם לֹא שֶׁיּוּכַל לַעֲשׂוֹת בָּהּ כָּל חֶפְצוֹ וְלָא תִּקְשֶׁה מֵהָא דִּלְקַמָּן (דַּף פח.

) הַמַּדִּיר הֲנָאָה לַחֲתָנוֹ וְהוּא רוֹצֶה לָתֵת לְבִתּוֹ מָעוֹת אוֹמֵר לָהּ הֲרֵי הַמָּעוֹת הָאֵלּוּ נְתוּנִים לָךְ בְּמַתָּנָה וּבִלְבַד שֶׁלֹּא יְהֵא לְבַעְלֵךְ רְשׁוּת בָּהֶן אֶלָּא מַה שֶּׁאַתְּ נו"נ בְּפִיךְ דְּלָא הָוֵי מַתָּנָה לְכָל דָּבָר אֶלָּא לְמַה שֶּׁפִּירֵשׁ דְּיֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין נוֹתֵן סְתָם אֶלָּא שֶׁמִּתּוֹךְ מַחְשַׁבְתּוֹ נִיכָּר שֶׁאֵינוֹ מְכַוֵּן לִיתֵּן לוֹ שֶׁיַּעֲשֶׂה בָּהּ כָּל חֶפְצוֹ וּבֵין אִם פֵּירֵשׁ שֶׁנּוֹתֵן לוֹ רַק עַל דָּבָר פְּלוֹנִי דְּהָוֵי מַתָּנָה לְאוֹתוֹ דָּבָר שֶׁפֵּירֵשׁ וע' בח"מ סי' רמ"א סעי' ה' וע' בְּתוֹסָ' סֻוכָּה (דַּף מא:) ד"ה הֵילָךְ אֶתְרוֹג זֶה שֶׁבֵּיאֲרוּ הַדָּבָר הֵיטֵב וְתוֹכֶן דִּבְרֵיהֶם שֶׁבְּמַעֲשֶׂה דב"ח לֹא נִתְּנָה לוֹ שֶׁיֵּהָנֶה הַמְקַבֵּל שׁוּם הֲנָאָה בְּעוֹלָם אֶלָּא שֶׁיִּהְיֶה מֻוָּתָר לְאָבִיו שֶׁל נוֹתֵן זֶה וַדַּאי הוּא הַעֲרָמָה בְּעָלְמָא וְלָא שמי' מַתָּנָה שֶׁהֲרֵי לֹא זָכָה בָּהּ לְעִנְיַן עַצְמוֹ שׁוּם דָּבָר וא"כ מָה הִקְנָה לוֹ [צע"ק דְּהָא הַלָּשׁוֹן בְּמִשְׁנָתֵינוּ חָצֵר וּסְעוּדָה נְתוּנִים לְךָ בְּמַתָּנָה וְהֵינָן לְפָנֶיךָ אֶלָּא כְּדֵישָׁיְבוּא אַבָּא וְיֹאכַל עִמָּנוּ בַּסְּעוּדָה הֲרֵי זְיָכָה לוֹ קָצָת ג"כ שֶׁהוּא ג"כ יֹאכַל עִמָּהֶם וְאוּלַי בְּלָאו הַמַּתָּנָה הי' ג"כ מְזַמֵּן אוֹתוֹ לְהַסְּעוּדָה וא"כ בְּמַתָּנָה זוֹ לֹא הוֹסִיף לוֹ כְּלוּם] אֲבָל בְּעָלְמָא מַתָּנָה הִיא אע"פ

שֶׁאֵין יָכוֹל לְהַקְדִּישָׁהּ כְּדִתְנַן בפ' ב' דִּנְדָרִים שְׁנוֹתֵן לְבִתּוֹ מַה שְׁנוֹשֶׂאת וְנוֹתֶנֶת בפי' כו' ע"ש: ע"ב תוס' ד"ה הָלַיִן נִכְסֵי כו' בְּאֶמְצַע הַדִּבּוּר כָּתְבוּ וּבְלֹא שְׁמַעְתִּין אוֹמֵר ר"י שֶׁאֵין אָדָם יָכוֹל לְהַקְנוֹת חֵפֶץ לַחֲבֵרוֹ מֵעַכְשָׁיו לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם דְּהַהִיא שַׁעְתָּא דְּחָל הַקְנָיָן הֲדַר סוּדָר לְמָרֵיהּ כו' וּמִיהוּ אִם הִקְנָה לוֹ מֵעַכְשָׁיו ע"מ שֶׁאֶרְצֶה לְאַחַר ל' וַדַּאי נִגְמְרָה הַמַּתָּנָה מִיָּד קוֹדֶם הַחֲזָרַת הַסּוּדָר עכ"ל דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' הַלָּלוּ צְרִיכִין לְבֵיאוּר וְהֵם עֲשִׂירִים בְּמָקוֹם אַחֵר במס' קִדּוּשִׁין (דַּף ס"ג.

) ד"ה כְּגוֹן דְּכָתַב לֵיהּ שָׁם מִבֹּוקְאָר הֵיטֵב שֶׁכָּתְבוּ שָׁם בסה"ד אַלְיְבָּא דר' יוֹחָנָן שָׁם (בְּדַף ס') דְּסוֹבֵר דִּבְמַעֲכָשָׁיו וּלְאַחַר ל' יוֹם שִׁיּוּרָא הָוֵי (וע"ש בְּרַ"ן בְּשֵׁם הַיְרוּשַׁלְמִי דְּכָל שְׁלֹשִׁים יוֹם קוֹנֶה וְאֵין קוֹנֶה לְאַחַר לָמֶ"ד יוֹם קוֹנֶה קִנְיָן גָּמוּר) אפי' אָמַר מֵעַכְשָׁיו לָא מְהַנֵּי אִם הוּא קוֹנֶה בק"ס כֵּינָן שֶׁאֵין הַסּוּדָר בְּיַד הַקּוֹנֶה בְּסוֹף הַזְּמַן דְּהָדְרָא סוּדָרָא לְמָרֵיהּ וּכְתָבוּ שָׁם דְּאוֹמֵר הר"מ דְּשָׁמָא עַל מְנָת מְהַנֵּי אפי' לר' יוֹחָנָן וְלָא הָוֵי שִׁיּוּרָא אֶלָּא תְּנַאי עכ"ל וְזֶה הוּא ג"כ כַּוָּנַת הַתּוֹסָ' בְּכָאן אַלְיְבָּא דר' יוֹחָנָן אֲבָל אַלְיְבָּא דְּשְׁמוּאֵל דְּתְנָאָה הָוֵי מְהַנֵּי מֵעַכְשָׁיו לְחוּד אפי' בְּלֹא עַל מְנָת וע' בח"מ ס"ס קצ"א ובאה"ע סי' מ' וּבְאַבְנֵי מִלּוּאִים שָׁם ס"ק ח': בר"נ ד"ה וְהַהִיא שַׁעְתָּא הָדְרָא סוּדָרָא לְמָרֵיהּ כו' ור"נ דְּאָמַר קָנֵי ע"מ לְהַקְנוֹת קָנָה כו' דְּאִיהוּ גּוּפֵיהּ אָמַר בפ' הָאִשָּׁה שֶׁנָּפְלוּ לָהּ נְכָסִים (דַּף פ"ב) דְּהָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ מְשׁוֹךְ פָּרָה זוֹ וְלֹא תִקְנֶה עַד לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם דְּלָא קָנָה בְּעוֹמֶדֶת בַּאֲגַם כו' עכ"ל הִגָּה בְּדַף פ"ב שָׁם לֹא נִזְכַּר דִּבְרֵי ר"נ רַק שְׁנֵי מֵימְרוֹת דר"י.

דְּרָמֵי אַהֲדָדֵי וּמְשַׁנֵּי הָא דא"ל מֵעַכְשָׁיו וְהָא דְּלָא אָמַר לֵיהּ קָנֵי מֵעַכְשָׁיו וּמֵימְרָא דְּרַב נַחְמָן הוּא בפ' הַכּוֹתֵב (דַּף פ"ו:) שָׁם נִמְצָא דְּאָמַר ר"נ אָמַר רַבָּה בַּר אֲבוּהּ הָאוֹמֵר לַחֲבֵרוֹ מְשׁוֹךְ פָּרָה זוֹ וְלֹא תְהֵי' קִנְוְיָ' לָךְ עַד לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם קָנָה וַאֲפִי' עוֹמֶדֶת בַּאֲגַם וְהַתּוֹסָ' שָׁם מְפָרְשִׁים דְּבְדָאָמַר לי' מֵעַכְשָׁיו מַיְירֵי אֲבָל הָרָ"ן שָׁם מְפָרֵשׁ דר"נ מַיְירֵי אפי' בִּדְלָא אָמַר לי' מֵעַכְשָׁיו אַפֵּ"ה כִּי קָיְימָא בַּאֲגַם קָנָה דְּחָשְׁבִינַן לָהּ כְּאִלּוּ בִּרְשׁוּתוֹ מַמָּשׁ הִיא וְקָנָה אוֹתָהּ בִּמְשִׁיכָה רִאשׁוֹנָה כֵּינָן שֶׁעֲדַיִין בִּרְשׁוּתוֹ הִיא וע' בַּשָּׁ"ךְ ס"ס קצ"ז ובקצוה"ח שָׁם עכ"פ הַלָּשׁוֹן שֶׁהֶעְתִּיק הָרָ"ן כָּאן.

דר"נ אָמַר ל"ק בְּעוֹמֶדֶת בַּאֲגַם לֹא נִמְצָא בגמ' וּכְפִי הַנִּרְאֶה שצ"ל ל"ק אֶלָּא בְּעוֹמֶדֶת בַּאֲגַם וְכֵן הוּא בְּשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת וְזֶה לְשׁוֹנוֹ אֶלָּא דְּקַשְׁיָא לִי דְּהָא ר"נ גּוּפֵיהּ מוֹדֶה בִּמְשׁוֹךְ פָּרָה זוֹ וְלֹא תִקְנֶה לְךָ אֶלָּא לְאַחַר ל' יוֹם דְּאִי לָא קַיְימָא בַּאֲגַם מִיהָא לֹא קָנָה וכ"ש לְמַאי דְּאַסְּיקְנָא בְּשִׁילְהֵי הָאִשָּׁה שֶׁנָּפְלוּ לָהּ נְכָסִים דַּאֲפִי' אִי קַיְימָא בַּאֲגַם לֹא קָנָה אִי לָא אָמַר לֵיהּ מֵעַכְשָׁיו עכ"ל וכצ"ל בָּרָ"ן ובב"י סי' קצ"ה הֶעְתִּיק דִּבְרֵי הָרָ"ן כְּפִי הַנֻּסָּח שֶׁהוּא לְפָנֵינוּ וְחִדּוּשׁ הוּא שֶׁבַּעֲלֵי הַהַגָּהוֹת לֹא הֵעִירוּ בָּזֶה וע' בְּתוֹסָ' ב"מ (דַּף ל"ד.

) ד"ה א"נ דְּקַיְימָא בַּאֲגַם בסה"ד ע"ש: בפי' הָרֹא"שׁ ד"ה וְהָא מַתְנַת בֵּית חוֹרוֹן כו' וְלָא קָנֵי זֶה ע"מ לַעֲשׂוֹת מַה שֶׁאָמַר זֶה (כְּאִלּוּ קָנֵי וְיָצְאוּ הֶחָצֵר וְהַסְּעוּדָה כו') צ"ל דְּאִלּוּ קָנֵי יָצְאוּ הֶחָצֵר וְהַסְּעוּדָה כו': סָלִיק פֶּרֶק חֲמִישִׁי בְּעֶזְרַת מָרִים רֹאשִׁי פֶּרֶק שִׁשִּׁי ד' מט גמ' ואע"פ שֶׁאֵין רְאָיָה לַדָּבָר זֶכֶר לַדָּבָר שֶׁנֶּאֱמַר וַיִּבָּשְׁלוּ הַפֶּסַח בָּאֵשׁ כַּמִּשְׁפָּט בְּגִלְיוֹן הַשַּׁ"ס הִקְשָׁה הגרע"א.

אַמַּאי לָא מַיְיתֵי רְאָיָה מִדְּכְתִיב בפ' רָאָה גַּבֵּי פֶּסַח וּבִשַּׁלְתָּ וְאָכַלְתָּ וְנִשְׁאַר בצ"ע וּכְבָר הֵעִיר בָּזֶה הַגָּאוֹן בַּעַל פְּרִי תֹּאַר בַּיּוֹ"ד סי' פ"ז וְכָתַב לְתָרֵץ דְּהַאי וּבִשַּׁלְתָּ וְאָכַלְתָּ יָכוֹלְנִי

לוֹמַר דְּקָאֵי אַשְׁאָר קָרְבָּנוֹת שֶׁהַוְזְכִּרוּ לְמַעְלָה מִזֶּה בְּסָמוּךְ דִּכְתִיב וְזָבַחְתָּ פֶּסַח לה' אֱלֹקֶיךָ צֹאן וּבָקָר וְאָמְרוּ צֹאן לְפֶסַח וּבָקָר לַחֲגִיגָה הֲרֵי הֻזְכְּרוּ שְׁלָמִים בַּכָּתוּב וְנוּכַל לוֹמַר דֻּבְשָׁלֶת קָאֵי אַשְׁאָר קָרְבָּנוֹת וְאִינְהוּ מֵישָׁךְ שָׁיְיכִי בַּהֲדֵי פֶּסַח דְּנָאֶכָל עַל הַשֹּׂבַע עכ"ל ובס' שְׁמָלַת בְּנְיָמִין תֵּירֵץ דְּמִקְרָא דִּכְתִיב וּבִשַּׁלְתָּ וְאָכַלְתָּ יֵשׁ לוֹמַר דְּמַיְירֵי בִּצְלָאוֹ וְאַחַ"כ בִּשְׁלוֹ כִּדְאִיתָא בְּפָסְחִים (דַּף מא) אֲלִיבָּא דר"מ אֲבָל בְּהָךְ קְרָא דְּדִבְרֵי הַיָּמִים כְּתִיב כַּמִּשְׁפָּט דְּנַדַאי אֵין מִשְׁפָּטוֹ דָּוְקָא לְבַשְּׁלוֹ אַחֲרֵי הַצְּלִיָּ' [הגה"ה הַמַּסְקָנָא שָׁם בגמ' דְּגַם לר"מ צְלָאוֹ וְאַחַ"כ בִּשְׁלוֹ חַיָּיב דְּאָמַר קְרָא וּבָשַׁל מְבֻשָּׁל מ"מ וְיוֹתֵר נָכוֹן לוֹמַר ע"פ אוֹפָן זֶה דְּמִקְרָא דֻּבְשָׁלֶת וְאָכַלְתָּ מַיְירֵי בִּצְלִי קְדָר דְּהָוֵי כְּעֵין בִּישׁוּל וְאַלִּיבָּא דְּרַבָּנָן דְּרַבִּי אֲבָל בְּקְרָא דד"ה כְּתִיב בְּאֵשׁ כַּמִּשְׁפָּט וְכֵן תי' בס' יַד שָׁאוּל וְאוּלַי יֵשׁ לוֹמַר עוֹד דְּטָפֵי נִיחָא לְהַגְמָ' לְהָבִיא רְאָיָה וְאַסְמַכְתָּא מִקְרָא דְּדִבְרֵי הַיָּמִים שֶׁקָּרוֹב לִלְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם כמ"ש הַתּוֹסָ' לְקַמָּן (דַּף נה.

) ד"ה וּכְפֵרוּץ הַדָּבָר כו'. דְּבִנְדָרִים הַלֹּךְ אַחַר לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם.

מִלְּהָבִיא ראי' מִמִּקְרָא שֶׁבַּתּוֹרָה דִּלְשׁוֹן תּוֹרָה לְחוּד וְיֵשׁ לְהַעֲמִיס זֶה בְּקִצָּת כַּוָּנָה במ"ש הָרֹא"שׁ בד"ה וִיבַשְּׁלוּ שֶׁכָּתַב בְּדִבְרֵי הַיָּמִים כְּתִיב דְּלְאֵיזֶה צוֹרֶךְ הִשְׁמִיעָנוּ זֹאת וּלְפִי מ"ש נִיחָא וק"ל: בר"נ ד"ה יְרוּשַׁלְמִי א"ר יוֹחָנָן כו' בְּסוֹף הַדִּבּוּר וּלְפוּם גמ' דִּילַן שָׁמְעִינַן מִינָּהּ דְּבֵין לְהָקֵל בֵּין לְהַחְמִיר הָאוֹמֵר בְּחַג יו"ט הָאַחֲרוֹן שֶׁל חַג בְּכָלָל עכ"ל פי' לְהָקֵל דְּאִם אוֹמֵר קוֹנָם עָלַי יַיִן מֵאַחַר הֶחָג אֵינוֹ אָסוּר לִשְׁתּוֹת יַיִן ביו"ט הָאַחֲרוֹן שֶׁל חַג דְּהוּא בְּכְלַל הֶחָג שֶׁלֹּא אָסַר עַצְמוֹ לִשְׁתּוֹת בֶּחָג וּלְהַחְמִיר הוּא אִם אָסַר עַצְמוֹ לִשְׁתּוֹת יַיִן כָּל יְמֵי הַחַג דְּאָסוּר ג"כ בִּשְׁמִינִי עֲצֶרֶת דְּנִכְלָל ג"כ בִּלְשׁוֹן הֶחָג דְּסֻכּוֹת ובש"ע סי' ר"כ סְעִיף כ' לֹא כָּתַב הַמְחַבֵּר הַךְ דִּינָא רַק לְאִיסּוּר דְּאִם אָמַר קוֹנָם יַיִן שֶׁאֲנִי טוֹעֵם בְּחַג אָסוּר ביו"ט הָאַחֲרוֹן וק"ק דה"ל לִכְתּוֹב גַּם בְּאִידָּךְ צַד לְהָקֵל דְּאִם אָמַר קוֹנָם יַיִן שֶׁאֲנִי טוֹעֵם מִן הֶחָג וְאֵילָךְ דְּאֵינוֹ אָסוּר ביו"ט הָאַחֲרוֹן שֶׁל חַג וְכֹחַ דְּהֶיתֵּרָא עָדִיף לְאַשְׁמוֹעִינַן וּבְפָרָט שֶׁבְּזֶה מְחֻלָּק הַיְרוּשַׁלְמִי עִם גמ' דִּילַן שֶׁבִּירוּשַׁלְמִי אָמְרוּ לֹא אָמַר ר' יאשי' אֶלָּא לְהַחְמִיר וּלְפוּם גמ' דִּילַן הוּא בֵּין לְהָקֵל בֵּין לְהַחְמִיר כמ"ש הָרָ"ן ובכ"מ פָּסְקִינַן כַּבַּבְלִי נֶגֶד הַיְרוּשַׁלְמִי וּבַטּוּר לֹא הֵבִיא רַק לְשׁוֹן הַיְרוּשַׁלְמִי גַּם הב"י בְּטוּר לֹא הֵבִיא דִּבְרֵי הָרָ"ן שֶׁלְּפָנֵינוּ שֶׁלְּגַמ' דִּילַן הוּא לְהָקֵל ג"כ וְעַיֵּן בְּהַגָּהַת הָרָשָׁ"שׁ מַה שפי' בְּכַוָּנַת הָרָ"ן בֵּין לְהָקֵל כו' בְּאוֹפָן אַחֵר וא"צ לָזֶה וּכְפֵירוּשִׁי לְעֵיל מָצָאתִי ג"כ בִּפְנֵי מֹשֶׁה עַל הַיְרוּשַׁלְמִי שפי' כֵּן: בְּהָרֹא"שׁ ד"ה מֻוָתָּר בְּצָלִי וּבְשָׁלוּק שָׁלוּק זֶה נִתְבַּשֵּׁל יוֹתֵר מִסְתָּם בִּישׁוּל צ"ל שָׁלוּק, זֶה שֶׁנִּתְבַּשֵּׁל יוֹתֵר מִסְתָּם בִּישׁוּל וּדְלֹא כפי' הָרָ"ן שפי' שָׁלוּק דְּכָאן בְּשִׁיל וְלָא בְּשִׁיל.

וע' במס' עֻוקְצִין פ"ב מִשְׁנָה ד' בתוי"ט ד"ה וְלִשְׁלוֹק כו' שֶׁהוּא קָרוֹב לְצָלִי וּמִתְקַשֶּׁה: בְּמִשְׁנָה לַמֶּלֶךְ פ"ד מהל' שְׁבוּעוֹת חָקַר בָּהָא דְּפִלִיגִי ר"ע וְרַבָּנַן בִּשְׁבוּעוֹת רֵישׁ פ"ג (דַּף יט.) בְּאוֹמֵר שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אוֹכַל וְאָכַל כ"ש דר"ע מְחַיֵּיב וַחֲכָמִים פּוֹטְרִין דְּיֵשׁ לְדַקְדֵּק בְּמַחֲלוֹקֶת זוֹ דְּלָא יְמָנַע אִם בִּלְשׁוֹן ב"א אֲכִילָה בכ"ש מ"ט דְּרַבָּנָן הֲלֹא בְּנְדָרִים וּשְׁבוּעוֹת הוֹלְכִין אַחַר לְשׁוֹן ב"א.

וְאִם בִּלְשׁוֹן ב"א סְתָם אֲכִילָה אֵינוֹ אֶלָּא בְּכַזַּיִת מ"ט דר"ע דְּאָמַר אַף אִם אָכַל כ"ש חַיָּיב וְלוֹמַר דְּפְלִיגִי אִם בִּלְשׁוֹן ב"א אֲכִילָה בְּכַזַּיִת אוֹ בכ"ש דָּבָר זֶה לֹא נִיתַּן לְהֵאָמֵר עכ"ל ובס' עֲצֵי לְבוֹנָה הֵבִיא בְּשֵׁם ס' שְׁמָלַת בְּנְיָמִין חִילּוּק נָכוֹן בְּעִנְיַן הַלֹּךְ אַחַר לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם

אִם לְשׁוֹן תּוֹרָה אֵינוֹ כְּמוֹתוֹ דְּהַיְינוּ דַּוְקָא כְּעִנְיַן צָלִי וּמְבֻשָּׁל וְכַדּוֹמֶה שֶׁהַשֵּׁם שֶׁקּוֹרִין ב"א הוּא סוֹתֵר לְשֶׁל תּוֹרָה כִּי בִּלְשׁוֹן תּוֹרָה לֹא נִקְרָא לְצָלִי מְבֻשָּׁל כְּלָל אֶלָּא הֻזְקְבַּע לוֹ שֵׁם אַחֵר לִקְרוֹתוֹ צָלִי וא"כ צָלִי בִּלְשׁוֹן ב"א אֵינוֹ נִכְלָל בִּלְשׁוֹן מְבֻשָּׁל כְּלָל וְהוּא סוֹתֵר לִלְשׁוֹן תּוֹרָה וא"א לְהַשְׁוּוֹתָם כְּלָל אֲבָל בְּעִנְיַן אוֹכֶל כָּל שֶׁהוּא אֵין לְשׁוֹן ב"א סוֹתֵר לִלְשׁוֹן תּוֹרָה שֶׁבִּלְשׁוֹן תּוֹרָה סְתָם אֲכִילָה בְּכַזַּיִת וּבִלְשׁוֹן ב"א מַשְׁמַע כַּזַּיִת וּמַשְׁמַע נָמֵי כ"ש וְלֹא הֻזְקְבַּע לְכַזַּיִת שָׁם מְיֻחָד אַחֵר כְּלָל אֶלָּא הַכֹּלְבְּמַשְׁמָעוּת סְתָם אֲכִילָה וּלְשׁוֹן ב"א אֵינוֹ סוֹתֵר לְשֶׁל תּוֹרָה וְאֵין לוֹמַר בָּזֶה דְּאִלּוּ הָיָה דַּעְתּוֹ אַכַּזַּיִת לָמָּה אָמַר סְתָם אֲכִילָה.

כְּמוֹ דְּאָמְרִינַן בְּצָלִי דְּאִלּוּ הָיָה דַּעְתּוֹ אֶצְלִי לָמָּה אָמַר בִּלְשׁוֹן מְבֻשָּׁל דְּהָתָם הֻזְקְבַּע בִּלְשׁוֹן ב"א שֵׁם אַחֵר לִקְרוֹתוֹ צָלִי וְהָכָא לֹא הֻזְקְבַּע שָׁם אַחֵר אַכַּזַּיִת אַף בִּלְשׁוֹן ב"א לָכֵן פְּלִיגִי בָּזֶה ר"ע וְרַבָּנָן דִּלְרַבָּנָן יֵשׁ לְיַלֵּךְ בָּזֶה אַחַר לְשׁוֹן תּוֹרָה שֶׁהוּא מְבֹרָר בְּכַזַּיִת דַּוְקָא וְגַם בִּלְשׁוֹן ב"א אֵינוֹ סוֹתְרוֹ וְיֵשׁ לְהַשְׁוּוֹת הַלְּשׁוֹנוֹת בָּזֶה ור"ע ס"ל דְּאַף בכה"ג כֵּיוָן דְּבִלְשׁוֹן ב"א מַשְׁמַע אַף כ"ש מְחַיֵּיב בְּכָל שֶׁהוּא: בגמ' וְהָא קָרָא נָסֵיב לַהּ אַסְמַכְתָּא בְּעָלְמָא כ' הש"מ וא"ת הַמַּקְשֶׁה שֶׁהִקְשָׁה מַאי מַקְשֶׁה וְכִי לֹא יָדַע דְּאַסְמַכְתָּא בְּעָלְמָא הוּא וְהָא תָּנֵי ר' יֹאשִׁ' אע"פ שֶׁאֵין רֹאִי לַדָּבָר זֵכֶר לַדָּבָר מַשְׁמַע מִדְּבָרָיו שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא זָכָר בְּעָלְמָא ע"כ וְאוּלַי י"ל דְּאֵינוֹ בִּלְשׁוֹן קוּשְׁיָא וּפֵירוּקָא אֶלָּא כֻּלָּהּ הַשֵּׁ"ס הוּא דְּקָאָמַר לָהּ קָרָא דְּקָא נָסֵיב הוּא אַסְמַכְתָּא וצ"ל "דְּקָנָסֵיב" וְאַף אִם לֹא נַגִּיהַּ לְשׁוֹן נְדָרִים מְשֻׁנֶּה: שָׁם אֵינִי וְהָא ר' יִרְמְ' חָלַשׁ כו' חֲזָא קָרָא דְּמַחַת כו' לָא קַשְׁיָא הָא בְּרַכִּיכִי הָא בְּאַשּׁוּנֵי רַבָּה בַּר עֻלָּא אָמַר הָא בְּקַרָא גּוּפֵי' הָא בְּגַוָּוהִי' דִּקְרָא בְּהַגָּהַת הָרָשָׁ"שׁ כָּתַב וק"ק מַדּוּעַ חָרָה אַף הָאָסְיָא בְּרֹאוֹתוֹ קָרָא בְּבֵיתוֹ דר' יִרְמְיָה דִּלְמָא לַגַּוָּוהִי' הוּא דְּבָעֵי לָהּ וְיֵשׁ לוֹמַר דְּרַבָּה בַּר עֻלָּא בָּא לְהוֹסִיף עַל שִׁינּוּיָא קַמָּא דְּמִשַּׁנֵּי הָא בְּרַכִּיכִי וְהָא בְּאֶשּׁוּנֵי וְהוּא בָּא לְהוֹסִיף וְלוֹמַר דְּגַם הָרַכִּיכִי אֵינָם טוֹבִים אֶלָּא מַה שֶּׁבְּתוֹכָם אֲבָל הָאֶשּׁוּנֵי אֵינָם יָפִים לְחוֹלֶה לֹא גּוּפַיְיהוּ וְלֹא גַּוַּוְיְיהוּ וְהַאי קָרָא דְּהָוֵי מִחַת בְּבֵית ר' יִרְמְיָה הי' דְּאֶשּׁוּנֵי שֶׁהֵם קָשִׁים וְאֵינָם טוֹבִים לָא גּוּפַיְיהוּ וְלֹא גַּוַּוְיְיהוּ וְכֵן מַשְׁמַע לְשׁוֹן הַבָּרַיְיתָא דְּאָמַר וְאָסוּר בְּהִיטָּרִיּוֹת רַכּוֹת שֶׁהַחוֹלִים אוֹכְלִים בָּהֶם פְּתָם דְּהַיְינוּ מִין הַהִיטָּרִיּוֹת שֶׁהֵם רַכִּים מֵהֶם אוֹכְלִים פְּתָם אֲבָל מִין הַיַּטָּרִיּוֹת הַקָּשִׁים אֵין אוֹכְלִים בָּהֶם פַּת אפי' מִמַּה שֶּׁבְּתוֹכָם: בפי' הָרֹא"שׁ ד"ה וְהָא מִתַּבְשִׁיל נָדַר וְכֵיוָן דְּרֵךְ הוּא כְּמוֹ מַיִם בְּעָלְמָא לָא מִיקְרֵי תַּבְשִׁיל וּמְשַׁנֵּי כֵּיוָן דְּמִתְאַכְלִי בֵּיהּ רִיפְתָּא שֶׁשּׁוֹרִין בּוֹ הַפַּת וְאוֹכְלִין אוֹתוֹ תַּבְשִׁיל קָרוּ לֵיהּ עכ"ל.

הָרֹא"שׁ מְפָרֵשׁ דְּקֻשְׁיַת הגמ' הוּא עַל מַה דְּאָסוּר בְּמַעֲשֵׂה קְדֵרָה רַךְ וּדְלֹא כְּהָרָ"ן שפי' דְּהַקֻּשְׁיָא הוּא עַל מַאי דְּמֻוָּתָר בְּעָבָה וְהָא גַּם עָבָה מִיקְרֵי תַּבְשִׁיל וְשִׁינּוּיָא דְּהַגְּמ' הוּא כֵּיוָן דְּלָא מִתְאָכִיל רִיפְתָּא בַּהֲדֵי עָבָה לָא מִיקְרֵי תַּבְשִׁיל ולפ"ז אֵינוֹ מְדֻיָּק לְשׁוֹן הגמ' בְּהַשִּׁינּוּיָא כֹּל מִידֵּי דְּמִתְאָכִיל בי' רִיפְתָּא תַּבְשִׁיל קָרוּ לֵיהּ דהל"ל כֹּל מִידֵּי דְּלָא מִתְאָכִיל בֵּיהּ רִיפְתָּא אֵינוֹ קָרוּי תַּבְשִׁיל וְלֹא לְתָרֵץ בִּלְשׁוֹן דִּיּוּק לְדַיֵּיק דְּדַוְקָא דְּכָל דְּמִתְאָכִיל בי' רִיפְתָּא קָרוּ לֵיהּ תַּבְשִׁיל אֲבָל לֹא בָּעָה דְּלָא מִתְאָכִיל בֵּיהּ רִיפְתָּא וע' בא"ח סי' תקנ"ב בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה לְהַגָּאוֹן ר"ז מַרְגָּלִיּוֹת זללה"ה הֵבִיא בְּשֵׁם ס' זֶרַע אֱמֶת שֶׁאֵין לִשְׁתּוֹת קָאֲפֶּפֵּע בְּסְעוּדָה הַמַּפְסֶקֶת ושבס' מח"ב הִשִּׂיג עָלָיו דְּמַשְׁקֶה שֶׁחִמְּמוּהוּ אוֹ שֶׁהִרְתִּיחוּהוּ לָא מַקְרֵי תַּבְשִׁיל כִּדְמוֹכַח מִנְּדָרִים (דַּף מ"ט.

) דְּפָרִיךְ וְהָא מִתַּבְשִׁיל נָדָר ע"ש עכ"ל וְכַוָּנָתוֹ עפ"י פי' הָרֹא"שׁ כָּאן דְּפָרִיךְ עַל הָא דְּאָסוּר בְּמַעֲשֵׂה קְדֵרָה רַךְ וְהָא מִתַּבְשִׁיל נָדָר וּמַעֲשֵׂה קְדֵרָה רַךְ אֵינוֹ מִקְרֵי תַּבְשִׁיל וְאִי מִשּׁוּם הָא לָא אִרְיָא דְּהָא אַדַּרַבָּה הָא מְשַׁנֵּי כָּל מִידֵּי דְּמִתְאַכְלִי בֵּיהּ רִיפְתָּא תַּבְשִׁיל קָרוּ לֵהּ ופי' הָרֹא"שׁ שֶׁשּׁוֹרִין בּוֹ פַּת וא"כ אַדַּרַבָּה מִכָּאן ראי' לְהֵיפֶךְ לְפִי הָאֱמֶת דְּמְשַׁנֵּי וְגַם קַאֲפֵּעַ הָא שׁוֹרִין בּוֹ פַּת וְאוֹכְלִין אוֹתָהּ עִם פַּת וא"כ אֵין כָּאן הַשָּׁגָה עַל ס' זֶרַע אֱמֶת שֶׁכֵּן הוּא הָאֱמֶת לְפִי תֵּירוּץ הַמְתָרֵץ וע' בְּעֵרוּבִין (דַּף כ"ט:) פְּלִיגִי רַבָּה וְרַב יוֹסֵף לְעִנְיַן עֵירוּב בְּצָלִי אִי הֲוָה לִיפְתָּן אוֹ לֹא דְּסָבַר רַב יוֹסֵף דְּבְצָלִי בָּעֵינַן כְּדֵי לֶאֱכוֹל הֵימֶנּוּ שְׁתֵּי סְעוּדוֹת וּמַיְיתֵי ראי' מִפַּרְסַאי דְּאָכְלִי טַבְהָקֵי (פי' בָּשָׂר צָלִי) בְּלֹא נַהְמָא דְּפָרִיךְ וּפָרְסָאֵי הֲווֹ רֻוְבָּא דְּעָלְמָא וְהָכָא בְּנוֹדֵר מִן הַתַּבְשִׁיל אָמְרִינַן בגמ' דְּאָסוּר בְּצָלִי מִשּׁוּם דְּבִנְדָרִים הוֹלְכִין אַחַר לְשׁוֹן ב"א וּלְפִי הַמָּקוֹם וע"ל בְּעַמּוּד ב' בָּךְ"ן דִּלְבַבְלָאֵי דְּאָכְלִי נַהְמָא בְּנַהְמָא הַמְּוֻדָּר מִן הַתַּבְשִׁיל בְּדִידְהוּ אָסוּר גַּם בְּעָבָה דְּהֵם אוֹכְלִין אוֹתוֹ ג"כ בְּפַת: ע"ב גמ' א"ל הָכִי אָמַר רַב דַּיְיסָא בְּאָצְבְּעָתָא בְּסִים וְכֹל דְּכֵן בְּתַרְתֵּין וְכֹל דְּכֵן בִּתְלָת עַיֵּין בְּחִדּוּשַׁי אַגָּדוֹת.

וַעֲדַיִין לֹא הֻנַּח דהל"ל בְּקִצּוּר וכ"ש בְּכוּלֵּיהּ יָדָא וְאוּלַי יֵשׁ ג"כ כַּוָּנָה בְּזֶה לפמ"ש בְּהוֹרָיוֹת (דַּף י"ג:) דְּקָא חָשִׁיב בִּדְבָרִים הַמְּשִׁיבִים אֶת הַלִּימּוּד הַטּוֹבֵל אֶצְבָּעוֹ בְּמֶלַח וְאוֹכֵל וְאָמַר ר"ל וּבְאַחַת וְאָמְרִינַן שָׁם כְּתַנָּאֵי ר' יְהוּדָא אוֹמֵר אַחַת וְלֹא שְׁתַּיִם ר' יוֹסֵי אוֹמֵר שְׁתַּיִם וְלֹא שָׁלֹשׁ הֲרֵי דְּחָזֵינַן דְּיֵשׁ עִנְיַן סְגֻלָּה לְנֶפֶשׁ אִם טוֹבֵל בְּאֶצְבַּע אַחַת אוֹ בִּשְׁתַּיִם וְשָׁלֹשׁ לָכֵן אָמַר כָּאן דְּאֵין נ"מ וְאַדַּרַבָּה כָּל דְּכֵן בְּתַרְתֵּין וְכֹל דְּכֵן בִּתְלָת: שָׁם דִּבְיִתְהוּ דר"י נְפַקַת עַמְרָא עֲבָדָה גְּלִימָא דְּהֲוָטְבֵי רַשׁ"י וְכֵן הָרָ"ן פֵּירְשׁוּ גְּלִימָא חֲשׁוּבָה סַרְבָּל טוֹב וְהָיָה מְבָרֵךְ בָּרוּךְ שֶׁעָטַנִי מְעִיל שֶׁהָיָה חָשׁוּב בְּעֵינָיו כִּמְעִיל וְעַיֵּין בְּפִסְקֵי הָרֹא"שׁ בִּבְרָכוֹת פ' הָרוֹאֶה סי' ט"ז בְּדִין אִם קָנָה כֵּלִים חֲדָשִׁים דִּמְבָרֵךְ שֶׁהֶחֱיָנוּ כָּתַב דַּאֲפִי' אִם אֵינָם כֵּלִים חֲשׁוּבִים אִם אָצְלוֹ חָשׁוּב הוּא דִּמְבָרֵךְ ג"כ דְּיֵשׁ עָנִי שֶׁשָּׂמֵחַ בְּחֶלְקוֹ יוֹתֵר מֵעָשִׁיר בְּכֵלִים חֲשׁוּבִים כִּדְאִי' בִּנְדָרִים דר' יְהוּדָא שֶׁלֹּא הָיָה לוֹ אֶלָּא גְּלִימָא רְעוּעָה וַהֲוָה מְבָרֵךְ בָּרוּךְ שֶׁעָטַנִי מְעִיל לְפִי שֶׁהָיָה חָשׁוּב עָלָיו כִּמְעִיל לְעָשִׁיר וּבְפִי' הָרֹא"שׁ כָּאן לֹא סַיְּים תֵּיבַת לְעָשִׁיר והמעד"מ שָׁם כָּתַב תִּמְיהָא לִי דמנ"ל שֶׁהָיְתָה רְעוּעָה הָא עֲבָדָה גְּלִימָא דְּהֲוָטְבֵי קָאָמַר ופרש"י סַרְבָּל טוֹב וְהָרָ"ן פי' גְּלִימָא חֲשׁוּבָה אֲבָל נִרְאֶה דִּתְמוּנַת גְּלִימָא מְשֻׁנָּה מִתְּמוּנַת מְעִיל בְּעַצְמוֹ וּלְהָכִי קָרְאוּ הָרֹא"שׁ גְּלִימָא רְעוּעָה ע"ש תְּמוּנָתוֹ שֶׁאֵינוֹ מְיֻוָּפָה בִּתְמוּנָתוֹ כְּמוֹ הַמְּעִיל: ד' נ בגמ' שְׁמַע כַּלְבָּא שָׁבוּעַ אַתָּא וְאִיתְּשִׁיל עַל נָדָרִי' וְאִישְׁתְּרִי וּבְכְתֻבוֹת (דַּף סג:) הַנָּוָסָח שְׁמַע אַבּוּהּ (כַּלְבָּא שָׁבוּעַ) דַּאֲתָא גַּבְרָא רַבָּא לְמָתָא אָמַר אֵיזִיל לְגַבֵּיהּ אֶפְשָׁר דְּמֵיפַר נִדְרַאי כו' ע' בט"ז סי' רכ"ח.

ס"ק ח' שֶׁהֵבִיא קוּשְׁיָא בְּשֵׁם הָרִיבָ"שׁ אֵיךְ הֻיְתַּר ר"ע לְכַלְבָּא שָׁבוּעַ וְהָא ר"ע הוּא נוֹגֵעַ בַּדָּבָר. וְתֵירֵץ דְּהוּא לֹא הִתִּיר בְּעַצְמוֹ אֶלָּא ע"י צֵירוּף אֲחֵרִים עִמּוֹ וּלְפִי מ"ש הָרָ"ן לְעֵיל (דַּף ח:) גַּבֵּי רָבִינָא ה"ל נִדְרָא לִדְבִיתָהוּ כו'.

דְּמִסְפְּקָא לֵיהּ שָׁם דִּבְנִדְרֵי אִשְׁתּוֹ לְהַתִּיר אֶפְשָׁר דַּאֲפִי' בְּצֵירוּף אֲחֵרִים אָסוּר מִשּׁוּם דְּאִשְׁתּוֹ כְּגוּפֵיהּ דָּמֵי וְהָוֵי לֵיהּ כְּמַתִּיר נִדְרֵי עַצְמוֹ. צ"ל דר"ע נָתַן רְשׁוּת לְתַלְמִידָיו שֶׁיַּתִּירוּ לוֹ ובס' יְדוֹת נְדָרִים בְּיַד שָׁאוּל ס"ק ח' תֵּירֵץ לפמ"ש הַתּוֹסָ' שָׁם (וְכֵן הָרָ"ן כָּאן בְּעַמּוּד ב') לְתָרֵץ אֵיךְ הִתִּיר ר"ע בְּפָתַח כְּזֶה שֶׁהוּא נוֹלָד כְּדִלְקַמָּן (דַּף ס"ד.

) דְּאָמְרִינַן שָׁם אֵין פּוֹתְחִין בְּנוֹלָד כֵּיצַד אָמַר קוֹנָם שֶׁאֵינִי נֶהֱנֶה לִפְלוֹנִי וְנַעֲשָׂה סוֹפֵר כו' וְאָמַר אִילּוּ הָיִיתִי יוֹדֵעַ שֶׁהוּא נַעֲשָׂה סוֹפֵר לֹא הָיִיתִי נוֹדֵר דְּאֵין מַתִּירִין בְּפֶתַח כְּזוֹ שֶׁהוּא נוֹלָד וְתֵירְצוּ דְּלָא חָשִׁיב נוֹלָד דְּדָרְךְ הוּא בְּהוֹלֵךְ לִלְמוֹד שְׁנַעֲשָׂה אָדָם גָּדוֹל וְהָר"ן בֵּיאֵר יוֹתֵר כֵּינָן דַּאֲפִי' דְּאַדַּעְתָּא דְּפָרָק א' אוֹ הֲלָכָה אַחַת לֹא הָיָה נוֹדֵר וְזֶה שְׁכִיחַ טוּבָא שֶׁיִּלְמוֹד פָּרָק א' אוֹ הֲלָכָה אַחַת הִלְכָךְ לָאו נוֹלָד הוּא דְּנוֹלָד מִיקְרֵי דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מָצוּי ולפ"ז כָּאן ל"ש עִנְיָן נוֹגֵעַ בְּדָבָר דַּהֲרֵי כָּל עִנְיָן דְּנוֹגֵעַ לֹא יַתִּיר הוּא דְּשָׁמָּא לֹא יְעַיֵּין יָפֶה וְזֶה הוּא דַּוְקָא בְּנֶדֶר שֶׁצָּרִיךְ עִיּוּן לַחְקוֹר אַחַר פֶּתַח חָיְישִׁינַן שֶׁמָּא לֹא יְעַיֵּין יָפֶה משא"כ כָּאן דְּהַפֶּתַח מְבוֹרָר דאל"כ שׁוּב הָוֵי נוֹלָד א"כ מֵוֹתָר וּבְפֶרֶט לְפִי מ"ש הַתּוֹסָ' שָׁם בִּכְתֻבּוֹת אִי נָמֵי כְּגוֹן דְּתָלָה נִדְרוֹ בְּדָבָר שפי' בְּשָׁעָה שֶׁנָּדַר ע"ד אִם לֹא יַעֲשֶׂה סוֹפֵר דִּבְעִנְיָן זֶה לָא הָוֵי נוֹלָד כִּדְאָמְרִינַן לְקַמָּן (דַּף ס"ה.

) נַעֲשָׂה כְּתוֹלֶה נִדְרוֹ בְּדָבָר אָתֵי שַׁפִּיר טְפֵי וע"ש בְּרַ"ן וּבָרֹאׁ"ש ד"ה נַעֲשָׂה: ע"ב רַבִּי עֲבִיד לֵיהּ הִלּוּלָא לר"ש בְּרִיהּ וְלָא אַזְמְנֵיהּ לְבַר קַפָּרָא כו' א"ל אִם לְעוֹבְרֵי רְצוֹנוֹ כָּךְ לְעוֹשֵׂי רְצוֹנוֹ עַל אַחַת כו"כ הֲדַר אַזְמְנֵי' כו' לְכְאוֹרָה הַדָּבָר יִפָּלֵא אֵיךְ מִתְּחִלָּה דִּבֵּר בַּר קַפָּרָא כ"כ קָשׁוֹת נֶגֶד רַבִּי בִּשְׁבִיל דְּלָא אַזְמְנֵיהּ וְיִכַּנֵּהוּ בְּשֵׁם ע"ר.

וּכְבָר עָמַד ע"ז בַּעַל שְׁבוּת יַעֲקֹב בְּסִפְרוֹ ח"א סי' קפ"ב וְרָאִיתִי לְהַעְתִּיק בְּקִצָּרָה תֹּוכָן דְּבָרָיו ע"פ מַה דאי' בא"ח ס"ס תק"ס דְּאָסוּר לְאָדָם שֶׁיִּמָּלֵא פִּיו שְׂחוֹק בעוה"ז וְכָתַב שָׁם הַטַּ"ז דִּבְנוֹסַח הַטּוּר כָּתוּב בִּזְמַן הַחֻרְבָּן וְיָצָא לְחַלֵּק דִּלְעִנְיַן שִׂמְחָה שֶׁאֵינָהּ שֶׁלִּמְצָוָה וַדַּאי אָסוּר אפי' שֶׁלֹּא בִּזְמַן הַחֻרְבָּן לִמָּלֹא פִּיו שְׂחוֹק אֲבָל בְּשִׂמְחָה שֶׁל מִצְוָה כְּגוֹן בַּחֲתֻנָּה הָיָה הָיְתָה בִּזְמַן שביהמ"ק הָיָה קַיָּים ובזה"ז עֲרָבָה כָּל שִׂמְחָה אפי' בְּשִׂמְחָה שֶׁל מִצְוָה מ"מ לֹא יְמַלֵּא פִּיו שְׂחוֹק ועפ"ז יִתְיַישֵּׁב הַסָּגוֹנָ' דְּהַיְינוּ טַעְמָא דְּרַבִּי שֶׁהָיָה מִתְיָרֵא שֶׁיִּשְׂחֹק, לְפִי שֶׁרַבִּי הָיָה אַחַר הַחֻרְבָּן כפרש"י בפ"ק דְּחֻלִּין (דַּף ו':) ד"ה אֶת בֵּית שַׁאן וּבְסוֹף מַכּוֹת אי' שָׁם דר"ג וראב"ע ור"י הָיוּ מְהַלְכִין בַּדֶּרֶךְ וְשָׁמְעוּ קוֹל הַמֻּלָּה הִתְחִילוּ הֵם בּוֹכִים ור"ע מְשַׂחֵק כו' אָמַר לָהֶם לְכָךְ אֲנִי מְשַׂחֵק אִם לְעוֹבְרֵי רְצוֹנוֹ כָּךְ לְעוֹשֵׂי רְצוֹנוֹ עאכו"כ וא"כ לר"ע מֵוֹתָר לִשְׂחֹק מִטַּעַם זֶה דְּאִם לְעוֹבְרֵי רְצוֹנוֹ כָּךְ כו' א"כ זֶה הָיָה פִּלְפּוּל שֶׁל רַבִּי וּבַר קַפָּרָא דְּרַבִּי לָא אַזְמְנֵי' לב"ק כְּדֵי שֶׁלֹּא יִשְׂחֹק דס"ל כָּהֲנֵי תְּנַאי דְּאָסוּר לְמַלֵּא פִּיו שְׂחוֹק בעוה"ז אפי' בְּשִׂמְחָה שֶׁל מִצְוָה.

וא"ל בַּר קַפָּרָא אִם לְעוֹבְרֵי רְצוֹנִי כָּךְ כו' דס"ל כִּסְבָרַת ר' עֲקִיבָא א"כ מֵוֹתָר לִשְׂחֹק עכ"פ בְּשִׂמְחָה שֶׁל מִצְוָה עַד כָּאן ת"ד וּבִפְשׁוּטוֹ יֵשׁ לוֹמַר דְּגַם מִתְּחִלָּה כְּשֶׁכָּתַב בַּר קַפָּרָא אִם לְעוֹבְרֵי רְצוֹנוֹ כָּךְ הָיָה כַּוָּנָתוֹ שֶׁלֹּא יִהְיֶה לְפֶלֶא בְּעֵינֵי הָעוֹלָם אֵיךְ קִבֵּל רַבִּי שְׂכַר העוה"ז כָּךְ וְהָיָה כַּוָּנָתוֹ אִם לְעוֹבְרֵי רְצוֹנוֹ מַשְׁפִּיעַ הקב"ה עוֹשֶׁר רַב כ"כ לְעוֹשֵׂי רְצוֹנוֹ עַל אַחַת כו"כ כְּמוֹ דאי' בְּהוֹרָיוֹת (דַּף י':) וּמִי סָנֵי לְהוּ לְצַדִּיקֵי דְּאָכְלִי תְּרֵי עָלְמָא אֶלָּא שֶׁהֶעֱטִיף לְשׁוֹנוֹ הַקָּדוֹשׁ בְּמַחֲלָצוֹת בְּחַדָּה סְתִימָה קְצָת שֶׁיִּהְיֶה נִרְאֶה מִזֶּה אֵיזֶה מַשְׁמָעוּת אַחֶרֶת לְרַמֵּז שֶׁהוּא מַקְפִּיד בְּמַאי דְּלָא אַזְמְנֵי'.

וְאַחַ"כ כְּשֶׁאַזְמַנִי' בֵּיאֵר כַּוָּנָתוֹ הַפְּנִימִיּוֹת. אִם לְעוֹשֵׂי רְצוֹנוֹ בעוה"ז כָּךְ שֶׁהוּא רַק שְׂכַר הַפֵּירוֹת לעוה"ב עַל אַחַת כַּמָּה וְכַמָּה: ד' נא בר"נ ד"ה וּבְקִרְקָנֵי דְּאִמְּךְ שֶׁתִּהֵא אִמֶּךְ מְקַרְקֶרֶת וּמְזַמֶּרֶת עכ"ל ק"ק הָא קוֹל בְּאִשָּׁה עֶרְוָה גַּם לֹא מָצִינוּ שֶׁהָיְתָה אַחַ"כ מְזַמֶּרֶת

רַק שֶׁמְּזָגָהּ אֶת הַכּוֹס כִּדְאָמַר תֵּיתֵי דְּבֵיתְכִי תִּרְמֵי לִי נַטְלָא אַחַת וְהַמְפָרֵשׁ פִּי' בְּקִרְקָנִי דְּאִמֵּךְ.

בְּמִזְיָגָתָהּ שֶׁתִּמְזוֹג לִי הַכּוֹס וְגַם ע"ז קָשָׁה דְּאָסוּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּאִשָּׁה וְכָל שֶׁבְּנִדָּה אָסוּר אָסוּר ג"כ בא"א ע' באה"ע סי' כ"א סְעִיף ה' וּבְבֵיאוּרֵי הַגְּרָ"א שָׁם אָכֵן זֶה אֶפְשָׁר לְיַיֵּשֵׁב ע"פ מַה דְּאָמְרִינַן בְּקִדּוּשִׁין (דַּף פ"ב.

) דְּאָמַר שְׁמוּאֵל הַכֹּל לש"ש וְכָתְבוּ הַתּוֹסָ' שָׁם וע"ז אָנוּ סוֹמְכִין הַשְׁתָּא שֶׁאָנוּ מִשְׁתַּמְּשִׁים בַּנָּשִׁים. וְכֵן הֵבִיא הָרַמָ"א שָׁם בהג"ה דְּכֹל שֶׁאֵינוֹ עוֹשֶׂה דֶּרֶךְ חִיבָּה רַק כַּוָּנָתוֹ לש"ש מֻוָּתָר אֲבָל עַל פִּי' הָרָ"ן שָׁתְּהֵא מַזְמֶרֶת ק"ק אֵיךְ יִשְׁמַע בַּר קַפָּרָא קוֹל זֶמֶר שָׁלָהּ אָמְנָם לפמ"ש הָרִיטְבָ"א שָׁם בְּסוֹף קִדּוּשִׁין דְּהַכֹּל לְפִי מַה שֶּׁהָאָדָם מַכִּיר בְּעַצְמוֹ שֶׁיִּצְרוֹ נִכְנָע וְכָפוּף לוֹ וְאֵין מַעֲלָה בְּלִבּוֹ טִינָא כְּלָל מֻוָּתָר לְהִסְתַּכֵּל וּלְדַבֵּר עִם הָעֶרְוָה וְלִשְׁאוֹל בִּשְׁלוֹם א"א וְהֵבִיא רְאָיָה מֵהָא דר' אַבָּהוּ כְּתֻבוֹת (דַּף יז.

) דְּכִי הָוֵי אָתֵי מִמְּתִיבְתָּא כו' נָפְקָן אַמְהָתָא דב"ק לְאַפֵּי' וּמְשָׁרְיָין לֵיהּ הָכִי רַבָּא דְּעַמֵּיהּ וּמְדַבְּרָא דְּאֻמְּתֵי' וְרַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה נָקֵיט כָּלָה אַכַּתְפֵּי' וּרְקִיד בָּהּ וְלָא חָיֵישׁ לְהִרְהוּרָא הָכִי נָמֵי בַּר קַפָּרָא שֶׁהוּא יָדַע בְּנַפְשׁוֹ שֶׁיִּצְרוֹ נִכְנָע אֵלָיו לֹא הָיָה חָיֵישׁ לְהָכִי שָׁם בר"נ מַאי תֵּבֵל דִּכְתִיב בְּאִשָּׁה הַנִּרְבַּעַת לַבְּהֵמָה עכ"ל.

בפ' קִדּוּשִׁים כְּתִיב ג"כ גַּבֵּי כַּלָּתוֹ תֵּבֶל עָשׂוּ דְּמֵיהֶם בָּם. וְשָׁם לֹא שַׁיָּיךְ הַךְ פֵּירוּשָׁא דְּפָרִישׁ בַּר קַפָּרָא תַּבְלִין יֵשׁ בָּהּ וְאֶפְשָׁר דְּשָׁם יֵשׁ לְפָרֵשׁ כפרש"י בְּחוֹמֶשׁ מִלְּשׁוֹן בִּלְבּוּל שֶׁמְּבַלְבְּלִין זֶרַע הָאָב עִם זֶרַע הַבֵּן אֲבָל הָכָא בְּאִשָּׁה הַנִּרְבַּעַת לַבְּהֵמָה לָא מִיסְבָּר לְהוּ הַאי פֵּירוּשָׁא וּלְהָכִי פֵּירְשׁוּ בַּלְשׁוֹן תַּבְלִין וּמָצָאתִי כֵּן בס' מְאוֹרֵי אֵשׁ בְּשִׁינּוּי קָצָת וע' בְּשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת שפי' תַּבְלִין יֵשׁ בָּהּ כלו' תַּעֲרוֹבֶת יֵשׁ בְּבִיאָה זוֹ דְּוֻמְיָא דְּתַבְלִין שֶׁכָּל בִּיאָה מִין בְּמִינוֹ.

אֲבָל אִשָּׁה הַנִּרְבַּעַת לַבְּהֵמָה זֶרַע מְעוֹרָב הוּא: ע"ב בַּמִּשְׁנָה דָּג דָּגִים שֶׁאֲנִי טוֹעֵם אָסוּר בָּהֶן כו' בֵּין מְלוּחִים " בֵּין תְּפֵלִים בֵּין חַיִּים בֵּין מְבֻשָּׁלִים. גַּבֵּי מְלוּחִים שַׁיָּיךְ לְיִשָּׁנָא דְּתְפֵלִים וְגַבֵּי מְבֻשָּׁלִים שַׁיָּיךְ לְיִשָּׁנָא דְּחַיִּים אֲבָל חַיִּים וּתְפֵלִים חָדָא מִילְתָא הִיא וּכְמוֹ דְּאָמְרִינַן בְּעָלְמָא בֵּין שׁוֹגֵג בֵּין מֵזִיד בֵּין אוֹנֵס בֵּין רָצוֹן דְּמֵזִיד וְרָצוֹן חָדָא מִילְתָא הוּא וְיֵשׁ לְהָעִיר כֵּיוָן דְּדָג תָּפֵל אוֹכֶל שֶׁאֵינוֹ רָאוּי הוּא כִּדְאִי' בְּשַׁבָּת (דַּף קכ"ח) דָּג תָּפֵל אָסוּר לְטַלְטְלוֹ בַּשַּׁבָּת ופי' רַשִּׁ"י דְּאֵינוֹ רָאוּי לְכִלּוּם וע' בְּתוֹסָ' שָׁם בְּתֵירוּץ קַמָּא שֶׁכָּתְבוּ דְּגַם לִכְלָבִים אֵינוֹ רָאוּי וְגָרַע מִבְּשַׂר תָּפֵל דְּחָזֵי לְאֻמְצָא וא"כ הָכָא דְּאָמַר דָּגִים שֶׁאֲנִי טוֹעֵם נַיְמָא דְּלָא הי' דַּעְתּוֹ אֶלָּא לִמְבֻשָּׁלִים דְּיֵשׁ בָּהֶם טַעַם וְלֹא לִתְפֵלִים דְּאֵינוֹ רָאוּי לִכְלּוּם וְאַף לִכְלָבִים אֵינוֹ רָאוּי וְגָרַע מִבָּשָׂר תָּפֵל וְהִנֵּה בש"ע סי' רי"ז כְּשֶׁהֶעְתִּיק דִּין זֶה לֹא הִזְכִּיר בֵּין חַיִּים בֵּין תְּפֵלִים וְגַם דִּין דָּג אוֹ דָּגָה וְדָג דָּגִים וְלֹא יָדַעְתִּי לָמָּה ובַטּוּר הִזְכִּיר כֻּלָּם וע"ל (דַּף נ"ד:) גַּבֵּי שָׁאנֵי עוֹפוֹת דְּאֶפְשָׁר ע"י שְׁלִיקָה ובט"ז סי' רי"ז ס"ק ז' שפי' שָׁם כֵּיוָן דְּאֶפְשָׁר שׁוּם אֲכִילָה בְּעוֹפוֹת חָל עֲלֵיהוּ הַנֶּדֶר וְאָסוּר בְּכָל גַּוְונָא פי' לְאָוְכְלָם צָלוּי ע"ש וּבָזֶה י"ל גַּבֵּי דָּגִים כֵּיוָן דְּאֶפְשָׁר לְאָכְלָם ע"י תִּיקּוּן חָל עֲלֵיהוּ הָאִיסּוּר לְאָכְלָם אפי' קוֹדֶם הַתִּיקּוּן וצ"ע: בפי' הָרֹא"שׁ ד"ה דְּכָבוּשׁ מַאי כו' וּלְאִידָךְ פֵּירוּשָׁא כו' כְּפִי הַגֻּוסְחָא שֶׁלְּפָנֵינוּ אֵין לוֹ מוּבָן.

כִּי לֹא נִמְצָא שְׁנֵי פֵּירוּשִׁים שֶׁיִּפָּרֵשׁ בַּמִּשְׁנָה רַק פֵּירוּשׁ אֶחָד וּכְפִי הַנִּרְאֶה שֶׁבִּשְׁגִּגַת הַמַּדְפִּיסִים נִשְׁמַט פי' א' וְהַכַּוָּנָה הוּא לִשְׁנֵי הַפֵּירוּשִׁים שֶׁהֵבִיא הָרָ"ן וכצ"ל וּלְאִידָךְ פֵּירוּשָׁא מִי הָוֵי כְּהַכָּבוּשׁ דהד' דְּכָבוּשׁ הָוֵי כְּמוֹ הֵ"א הַיְדִיעָה והב"י בסי' רי"ז כָּתַב שֶׁהָרֹא"שׁ פי' כפי' אַחֲרוֹן שבר"נ נִרְאֶה שֶׁלֹּא הָיָה בְּגִירְסָתוֹ הַדּ וּלְאִידָךְ פֵּירוּשָׁא כו' עיי"ש: דַּף נב תַּמְצִית דִּבְרֵי הר"נ בְּשִׁיטַת הָרַב אַלְפָסִי ז"ל שֶׁפָּסַק בְּפַת שֶׁאֲפָאוֹ עִם הַצָּלִי דְּאָסוּר לְאָכְלוֹ בְּכוּתָּח אע"ג דקיי"ל דְּרֵיחָא לָאו מִילְתָא הוּא מִשּׁוּם דְּהָוֵי דשיל"מ דְּהָא מָצֵי לְמֵיכַל בַּהֲדֵי בִּישְׁרָא ומש"ה אפי' בְּאֶלֶף לֹא בָּטֵיל.

וְהִקְשׁוּ עָלָיו הָרֹאשׁוֹנִים דְּהָא דשיל"מ לָא בְּטִיל אפי' בְּאֶלֶף הוּא דַּוְקָא בְּמִין בְּמִינוֹ אֲבָל לֹא בְּשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ וּבָשָׂר בַּפַּת הָוֵי אֵינוֹ מִינוֹ. וְהָרָ"ן חִידֵּשׁ דִּשְׁנֵי מִינֵי דשיל"מ יֵ"ש.

הָאֶחָד מַה שֶּׁהוּא אָסוּר עַכְשָׁיו וְיֵ"ש לוֹ הֶיתֵּר לְאַחַר זְמַן וּבְדָבָר שיל"מ כְּזֶה הוּא דְּיֵ"ש חִילּוּק בֵּין מב"מ למבשא"מ וְיֵ"ש עוֹד אוֹפֶן דשיל"מ שֶׁיֵּ"ש לוֹ הֶיתֵּר גַּם עַכְשָׁיו דשיל"מ כְּזֶה אַף בשא"מ לָא בְּטִיל וְאַסַּבַּר לָהּ בְּטַעְמָא בַּאֲרִיכוּת וּלְבַסּוֹף כָּתַב עוֹד בְּקִצָּרָה שֶׁהֲרֵי אַתָּה רוֹאֶה שֶׁכָּל שֶׁהוּא מוֹסִיף הֶיתֵּר הֶחְמִירוּ בְּבִיטּוּלוֹ שֶׁמִּפְּנֵי שֶׁעָתִיד לִהְיוֹת נִיתָּר אָמְרוּ שֶׁלֹּא יִתְבַּטֵּל בְּמִינוֹ וְכֵינָן שֶׁכֵּן כָּל שֶׁהוּא מוֹסִיף הֶיתֵּר שֶׁאַף עַכְשָׁיו יֵ"ש לוֹ הֶיתֵּר רָאוּי לְהַחְמִיר בְּבִיטּוּלוֹ שֶׁלֹּא יִתְבַּטֵּל אפי' בְּשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ וּפַת שֶׁאֲפָאָהּ עִם הַצָּלִי לְהָא דָּמְיָא שֶׁאַף עַכְשָׁיו יֵ"ש לוֹ הֶיתֵּר לְאָכְלָהּ שֶׁלֹּא בְּכוּתָּח וְהִנֵּה הַגָּאוֹן רע"א ז"ל בְּתִשּׁוּבוֹתָיו סי' קפ"ט הִקְשָׁה עַל דִּבְרֵי הָרָ"ן מִמִּשְׁנָה עֲרוּכָה רֵישׁ פ"ט דְּכִלְאַיִם דְּצֶמֶר גְּמַלִּים וְצֶמֶר רְחֵלִים שֶׁטָּרָפָן זֶה בָּזֶה.

אִם רֹוב מִן הַגְּמַלִּים מֵוָתָּר וְהֵיאַךְ בָּטֵל הַצֶּמֶר רְחֵלִים בְּצֶמֶר הַגְּמַלִּים הָא הָוֵי הֶיתֵּר בְּהֶיתֵּר דְּלָא בָּטֵל כְּמוֹ דְּבָשָׂר לֹא בָּטֵל בְּפַת לְאָכְלוֹ עִם חָלָב כו' דְּמַה חִילּוּק בֵּין רֵיחַ מַשֶּׁהוּ שֶׁל בָּשָׂר שֶׁנִּבְלַע בַּפַּת דְּלָא בָּטֵל מִשּׁוּם דשיל"מ דְּהָוֵי הֶיתֵּר בְּהֶיתֵּר וּבֵין צֶמֶר רְחֵלִים דְּבָטֵל בְּצֶמֶר גְּמַלִּים הָא הָוֵי הֶיתֵּר בְּהֶיתֵּר כו' יעויי"ש עוֹד שֶׁהִקְשָׁה עַל דִּבְרֵי הָרָ"ן מֵהָא דְּחֻלִּין (דַּף קי"א:) דְּאָמַר אַבַּיֵי צְנוֹן שֶׁחָתָכוֹ בְּסַכִּין שֶׁל בָּשָׂר אָסוּר לְאָכְלוֹ בְּכוּתָּח וְרָבָא סָבַר דְּמֵוָתָּר לְאָכְלוֹ בְּכוּתָּח ע"י טְעִימָה שֶׁיִּטְעֹם מִקּוֹדֶם אִם יֵ"ש בּוֹ טַעַם בָּשָׂר וְקָשֶׁה מַה מְּהַנִּי מַה שֶּׁיִּטְעֹם מִקּוֹדֶם וְלֹא יַרְגִּישׁ טַעַם בָּשָׂר.

הָא מ"מ אִם יֵ"ש בּוֹ אפי' מַשֶּׁהוּ בָּשָׂר ג"כ אָסוּר לְאָכְלוֹ בְּכוּתָּח מִשּׁוּם דְּהָוֵי דשיל"מ (שָׁם כָּתוּב טְעִימַת קִפְּילָא וְאֵינוֹ מְדֻיָּקְדָּק דְּדַוְקָא בִּטְעִימַת אִיסּוּר ע"י עוֹבֵד כּוֹכָבִים בָּעֵינַן קִפְּילָא דְּלָא מְרַע אוֹמַנְתּוֹ אֲבָל בִּטְעִימַת הֶיתֵּר ע"י יִשְׂרָאֵל לָא בָּעֵינַן קִפְּילָא ע' בַּיּוֹ"ד סי' צ"ו וצ"ח].

וְהִנֵּה עַל קֻוּשְׁיַת הגרע"א הָרֹאשׁוֹנָה מַהָא דְּצֶמֶר רְחֵלִים שֶׁטָּרָפָן עִם צֶמֶר גְּמַלִּים דְּבָטֵל בְּרֹוב כָּתַב הָרַב בַּעַל בֵּית מֵאִיר בַּיּוֹ"ד סי' ק"ב דס"ל לְהָרִי"ף דְּאֵין לְדַמּוֹת אִיסּוּרֵי אֲכִילַת אָדָם אוֹ אֲכִילַת מִזְבֵּחַ.

לְאִיסּוּר שַׁעַטְנֵז דכה"ג אַשְׁכְּחַן לְגַבֵּי כִּלְאֵי זְרָעִים דְּעִיקַּר הַקְּפִידָא בְּמַרְאֵה עֵינַיִם וּבָאֱמֶת הָרָ"ן בְּעַצְמוֹ בִּתְשׁוּבָה (הֶבִיאוֹ הפר"ח בא"ח סי' תמ"ז ס"ק ד') ס"ל דְּהֶיתֵּר בְּהֶיתֵּר בָּטֵל וּמֵבִיא ראי' מֵהָא מַתְנִיתִין דפ"ט דְּכִלְאַיִם הַנַּ"ל צֶמֶר גְּמַלִּים וצ"ר שֶׁטָּרָפָן זֶה בָּזֶה כו' ומ"ש הָרָ"ן כָּאן הוּא רַק לְתָרֵץ שִׁיטַת הָרִי"ף.

וְהָרִי"פס"ל לְחַלֵּק בֵּין אִיסּוּרֵי אֲכִילָה לְאִיסּוּר שַׁעַטְנֵז כמ"ש לְעֵיל. וְעַל קֻוּשְׁיָא הַשְּׁנִיָּ' שֶׁל הַגָּאוֹן רע"א זַ"ל מֵהָא דְּצִנּוֹן שֶׁחֲתָכוֹ בְּסַכִּין שֶׁל בָּשָׂר כָּתַב הַגָּאוֹן מַלְבִּי"ם זצ"ל בס' אַרְצוֹת הַחַיִּים שְׁלוֹ.

דְּאִם טָעַם וְלֹא נִרְגָּשׁ בּוֹ טַעַם בָּשָׂר אָמְרִינַן דְּלָא נִכְנַס בּוֹ טַעַם בָּשָׂר וְלֹא נִבְלָע כְּלָל וְלָזֶה כִּיְוֵן הָרַשְׁבָּ"א בְּחִדּוּשָׁיו שֶׁכָּתַב דְּאִם טָעַם וְאֵין בּוֹ טַעַם בָּשָׂר ע"כ לֹא נִכְנַס בּוֹ טַעַם בָּשָׂר כְּלָל.

וְהָרַשְׁבָּ"א כִּיְוֵן בָּזֶה לְיַיְשֵׁב ג"כ לְשִׁיטַת הָרִי"ף יעויי"ש וְלִכְאוֹרָה אֵינוֹ מוּבָן כְּלָל מֵאַיִן אָנוּ יוֹדְעִים מִמַּה שֶׁאֵין מַרְגִּישִׁים בּוֹ טַעַם בָּשָׂר שֶׁמִּעִיקָּרָא לֹא נִכְנַס בּוֹ כְּלָל טַעַם בָּשָׂר דִּלְמָא נִכְנַס מַשֶּׁהוּ וּמִצַּד שֶׁהוּא מַשֶּׁהוּ לָכֵן אֵין מַרְגִּישִׁים בּוֹ טַעַם וְזֶהוּ שֶׁאָמְרוּ בכ"מ דְּפָחוֹת מִשִּׁשִּׁים הוּא בְּנוֹתֵן טַעַם דְּהַיְינוּ שֶׁנּוֹתֵן טַעַם מֵרְגָּשׁ וְחֵיזֵ אוֹכֵל יִטְעַם.

וּכְשֶׁיֵּשׁ נֶגְדּוֹ שִׁשִּׁים וְיוֹתֵר אֵינוֹ נוֹתֵן טַעַם שֶׁיִּהְיֶה מֵרְגָּשׁ לַחֵיזֵ אֲבָל מ"מ יָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁמְּשַׁהוּ אִית בֵּיהּ וְכֵיוָן שקיי"ל בדשיל"מ אפי' בְּאֶלֶף לֹא בָּטֵיל מַאי מוֹעִיל מַה שֶּׁטּוֹעֵם וְאֵינוֹ מַרְגִּישׁ טַעַם בָּשָׂר ע"כ אֵין לוֹ שַׁחַר אָמְנָם מָצָאתִי בס' יְשׁוּעַת יַעֲקֹב בְּיֹאֵר הַדָּבָר בְּיוֹתֵר וְהוּא בסי' צ"ט: דְּבָאֻמֶּת סְפֵיקָא הוּא אִי בָּלַע ע"י דָּוְחָקָא דְּסַכִּינָא אוֹ לֹא וְכֵיוָן שֶׁאֵינוֹ נִרְגָּשׁ בַּטַּעַם וְכָל הַשַּׁקְלָא וְטַרְיָא הוּא אוּלַי יֵשׁ מַשֶּׁהוּ וְאִם יֹאכְלֶנּוּ בְּכוּתָח ה"ל מְבַטֵּל אִיסּוּר לְכַתְּחִלָּה וְכֵיוָן דְּאֶפְשָׁר לוֹמַר דְּלָא בָּלַע אִיסּוּר כְּלָל לָא חָשִׁיב מְבַטֵּל אִיסּוּר וְהִנֵּה קֻוּשְׁיַית הַגָּאוֹן רע"א זַ"ל וְהַתֵּירוּץ שֶׁל בַּעַל ס' אַרְצוֹת הַחַיִּים הֲלֹא הֵם כְּתוּבִים בס' נוֹדָע בִּיהוּדָא מַהְדּוּרָא ת' חי"ד סי' קפ"ו יעויי"ש וע' בס' עֲרוּגַת הַבֹּשֶׂם בסי' צ"ט: עוֹד הִקְשׁוּ הָאַחֲרוֹנִים עַל טַעֲמָא דְּהָרָ"ן בְּשִׁיטַת הָרִי"ף דִּלְפִי מַה שֶּׁהוֹכִיחוּ הַתּוֹסָ' בִּיבָמוֹת (דַּף פ"ב:) וּבְשְׁאָר דֻּכְתֵּי דְּהָא דְּסוֹבֵר ר"י דמב"מ לֹא בָּטֵיל הוּא דַּוְקָא בְּדָבָר לַח הַמִּתְעָרֵב אֲבָל בְּדָבָר יָבֵשׁ לֹא וּרְאָיָתָם מֵהָא דר"י גּוּפֵיהּ סוֹבֵר מַעֲלִין אֶת הַמְּדֻמָּע בְּאֶחָד וּמֵאָה ולפ"ז לְרַבָּנָן דְּמוֹדוֹ לר"י בְּהֶיתֵּר שֶׁהוּא יָכוֹל לִהְיוֹת מֻוּתָּר גַּם עַכְשָׁיו דְּהָוֵי כְּמִין בְּמִינוֹ אַף שֶׁאֵינָם שָׁווִים בַּטַּעַם וְדַוְקָא בדשיל"מ שֶׁאֵין לוֹ הֶיתֵּר עַכְשָׁיו רַק שֶׁיִּהְיֶה לוֹ הֶיתֵּר לְאַחַר זְמַן צָרִיךְ לִהְיוֹת מִין בְּמִינוֹ בְּעֶצֶם.

לְהַשְׁוֹת אוֹתוֹ הַחִסָּרוֹן שֶׁהוּא אָסוּר הַיּוֹם א"כ גַּם לְדִידְהוּ דְּרַבָּנָן יֵשׁ לוֹמַר דְּכָל זֶה בְּדָבָר לַח הַמִּתְעָרֵב אֲבָל יָבֵשׁ בְּיָבֵשׁ מֻהָרָאוּי לְהִתְבַּטֵּל כְּמוֹ לר' יְהוּדָא. וא"כ קָשֶׁה הָא דְּאָמְרִינַן בְּרֵישׁ מס' בֵּיצָה נִתְעָרְבָה בְּאֶלֶף כֻּלָּן אֲסוּרוֹת.

מְשׁוּם דְּהָוֵי דשיל"מ הָא יָבֵשׁ בְּיָבֵשׁ בָּטֵל לר"י אַף מִין בְּמִינוֹ וְכֵיוָן דר"י ס"ל לְחַלֵּק בֵּין לַח לְיָבֵשׁ מֵהֵיכִי תֵּיתֵי לוֹמַר דְּרַבָּנָן פְּלִיגִי עַל יְסוֹד זֶה לְחַלֵּק בֵּין לַח לְיָבֵשׁ. וּמָצָאתִי יְשׁוּב לָזֶה בִּתְשׁוּ' בְּשָׂמִים רֹאשׁ סי' ב' בְּהַגָּהַת כִּסֵּא דְּהַרְסָנָא וְתוֹכֶן דְּבָרָיו דְּגַם הָרָ"ן מוֹדֶה לְסִבָּרַת רַשְׁ"י דבדשיל"מ יֵשׁ לְהַחְמִיר מִטַּעַם דְּעַד שֶׁתֹּאכְלֶנּוּ בְּאִיסּוּר וּבִיטּוּל תֹּאכְלֶנּוּ בְּהֶיתֵּר דְּהָא לִסְבָרַת זוֹ מֻכְרָחִים אָנוּ לְהִשְׁתַּעְבֵּד וְלִיתֵּן טַעַם לָמָּה אָנוּ מַחְמִירִין בְּסָפֵק בֵּיצָה אִם נוֹלְדָה בְּחוֹל אוֹ ביו"ט דְּתָנַן סְפֵיקָהּ אֲסוּרָה וְלָא אָמְרִינַן סָפֵק דְּרַבָּנָן לְקֻולָּא וע"כ מְשׁוּם דְּהָוֵי דשיל"מ וּבָזֶה לֹא שַׁיָּיךְ טַעַם דְּהָרָ"ן מְשׁוּם דְּהָוֵי כְּמוֹ מִין בְּמִינוֹ וְרַק לְעִנְיַן בִּיטּוּל בָּמָה שדשיל"מ לָא בְּטֵיל אפי' בְּאֶלֶף לֹא הִסְפִּיקוּ הָרָ"ן בְּעַצְמוֹ וְלָא סַגִּי לֵיהּ בְּטַעַם דְּעַד שֶׁתֹּאכְלֶנּוּ בְּאִיסּוּר כו' מְשׁוּם דְּמַה לִּי מִין בְּמִינוֹ אוֹ מִין בשא"מ בְּשִׁנֵּיהֶם שַׁיָּיךְ לוֹמַר עַד שֶׁתֹּאכְלֶנּוּ בְּאִיסּוּר כו' לָכֵן הֻצְרַךְ הָרָ"ן לִיתֵּן טַעַם חָדָשׁ לְשִׁיטַת הָרִי"ף דְּזֶה הָוֵי גַּם

לְרַבָּנָן כְּמוֹ מִין בְּמִינוֹ וְעִנְיָן בִּיטּוּל יָבֵשׁ בְּיָבֵשׁ עִיקַּר הַהֶיתֵּר שֶׁלּוֹ הֶיתֵּר הַסָּפֵק הַיְינוּ דְּאָזְלִינַן בָּכָל חַד בָּתַר רֻובָּא דְּאָנוּ אוֹמְרִין בְּכָל חַד דְּהוּא מִן רֻובָּא וַהֲרֵי לְדַעַת הָרַבִּה מֵהָרַאשׁוֹנִים בָּעֵי הַשְׁלָכַת אֶחָד מֵהֶם לַיָּם וּלְהָרַשְׁבָּ"א צָרִיךְ לְאָכְלָם אֶחָד אֶחָד וְכֵינָן דְּעִנְיַן בִּיטּוּל יָבֵשׁ בְּיָבֵשׁ עָקְרוּ מִכֹּחַ הַתָּרַת הַסָּפֵק וּבְסָפֵק בְּנִדְאֵי הַסְּבָרָא שֶׁלֹּא יַכְנִיס עַצְמוֹ בְּסָפֵק וְעַד שֶׁתֹּאכְלֶנּוּ בְּסָפֵק תֹּאכְלֶנּוּ בְּנִדְאֵי הֶיתֵּר וּלְהָכִי א"ש שָׁם בְּרֵישׁ בֵּיצָה דְּנִתְעָרְבָה בְּאֶלֶף כֻּלָּן אֲסוּרוֹת אַף דְּהָוֵי יָבֵשׁ בְּיָבֵשׁ דְּלֹא מִטַּעַם מִין בְּמִינוֹ קָאָתֵינַן עָלָה אֶלָּא מִטַּעַם דְּעַד שֶׁתֹּאכְלֶנּוּ בְּאִיסּוּר כְּמוֹ דְּאָסוּר בִּסְפֵיקָא עיי"ש: וּבָזֶה יֵשׁ לְיַישֵׁב ג"כ קֻושְׁיָא חֲמוּרָה עַל דִּבְרֵי הָרָ"ן בְּשִׁיטַת הָרִי"ף מַה שֶּׁהֵבִיא בס' בֵּית מֵאִיר עַל יו"ד בסי' ק"ב בְּשֵׁם חָכָם א' שֶׁהִקְשָׁה לוֹ הֲלֹא דשיל"מ לֹא בָּטֵל אפי' בִּדְרַבָּנָן כַּמְבֹואָר רֵישׁ מס' בֵּיצָה.

וְאֵלּוּ ר"י גּוּפֵי' בְּמִין בְּמִינוֹ בִּדְרַבָּנָן סוֹבֵר דְּבָטֵל כַּמְבֹואָר בְּתוֹסָ' חֻלִּין (דַּף צ"ט:) ד"ה שֶׁאנִי צִיר דְּזַיְעָה בְּעָלְמָא הִיא וְכָתְבוּ שָׁם דְּלֹא אָסוּר אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן וא"כ הֵיאַךְ הֶחְמִירוּ רַבָּנָן שָׁם בְּבֵיצָה בְּאִיסּוּר דְּרַבָּנָן בדשיל"מ דְּהָוֵי כְּמוֹ מִין בְּמִינוֹ לר"י מִשּׁוּם דְּיִהְיֶה לוֹ הֶיתֵּר.

יוֹתֵר מר' יְהוּדָא גּוּפֵיהּ דְּסוֹבֵר במב"מ בְּעֶצֶם דְּבִדְרַבָּנָן בָּטֵל. ע"ש שֶׁכָּתַב שֶׁבְּדוֹחַק דָּחָה לוֹ הַקֻּושְׁיָא דְּאֶפְשָׁר לוֹמַר בִּשְׁלָמָא ר' יְהוּדָא מֵיקַל במב"מ דְּרַבָּנָן דְּסָמַךְ עַצְמוֹ בְּאִיסּוּר דְּרַבָּנָן עַל רַבָּנָן דִּפְלִיגִי עֲלֵיהּ.

וְאָזְלוּ בָּתַר הָאִיסּוּר וְהַהֶיתֵּר דְּזֶה מִיקְרֵי מִין בְּשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ כֵּינָן שֶׁזֶּה אִיסּוּר וְזֶה הֶיתֵּר מַה שֶּׁאֵין כֵּן בדשיל"מ לְרַבָּנָן במב"מ. אֵין לָהֶם לִסְמֹוךְ עַל מִי דִּלְשִׁיטַת עַצְמָן הָוֵי דֻּמְיָא דְּעוֹלִין דִּשְׁנֵיהֶם כְּשֵׁרִים לִזְרִיקָה ה"נ הָוֵי שְׁנֵיהֶם הֶיתֵּר דְּהָא גַּם הָאִיסּוּר יִהְיֶה לְמָחָר מֻותָּר וְעַל ר' יְהוּדָא אֵין לָהֶם לִסְמֹוךְ כֵּינָן דְּהָוֵי מִין בְּמִינוֹ בְּעֶצֶם לְהָכִי אפי' בְּאִיסּוּר דְּרַבָּנָן לָא בְּטֵיל.

וְסִיֵּים הַמְחַבֵּר הַנָּ"ל דמ"מ קֻושְׁיָא חֲמוּרָה הוּא וצ"ע הֵן אֱמֶת אִי בָּעֵינָא אָמֵינָא דְּלָא קָשֶׁה כ"כ דְּעַיֵּין בשעה"מ הל' מ"א פ' ט"ו הֲלָכָה ו' הֵבִיא כַּמָּה רְאָיוֹת דְּרַשִׁ"י ס"ל אפי' בְּאִיסּוּרִין דְּרַבָּנָן ס"ל לר"י דמב"מ לֹא בָּטֵיל וְהָא דְּאָמְרִינַן בְּחֻלִּין שָׁאנֵי צִיר דְּזַיְעָה בְּעָלְמָא הִיא דַּוְקָא בַּצִּיר הֵקֵילוּ כֵּינָן דְּהָוֵי זַיְעָה בְּעָלְמָא וְלֹא בִּשְׁאָר אִיסּוּרִין דְּרַבָּנָן ולפ"ז נוּכַל לוֹמַר דְּגַם הָרִי"ף סוֹבֵר כְּשִׁיטַת רַשִׁ"י וְלֹא כַּתּוֹסָ' הַנָּ"ל וְלֹא קָשֶׁה כ"כ אָמְנָם לְפִי מ"ש לְעֵיל סְבָרַת הַבְּשָׂמִים רֹאשׁ דְּבִיטּוּל יָבֵשׁ בְּיָבֵשׁ עִיקָּרוֹ מִכֹּחַ הַתָּרַת הַסָּפֵק וּבְסָפֵק מוֹדֶה הָרָ"ן בְּשִׁיטַת הָרִי"ף דְּהַטַּעַם הוּא עַד שֶׁתֹּאכְלֶנּוּ בְּאִיסּוּר תֹּאכְלֶנּוּ בְּהֶיתֵּר וְאֵינָנּוּ מִטַּעַם דְּזֶה הָוֵי כְּמוֹ מִין בְּמִינוֹ וְרַק בְּתַעֲרוֹבוֹת לַח בְּלַח כְּמוֹ דַּם הַפָּר וְדָם הַשָּׂעִיר שָׁם אָנוּ דָּנִין מִטַּעַם מִין בְּמִינוֹ וּפְלִיגִי ר"י וְרַבָּנָן אִי אָזְלִינַן בָּתַר הָעֶצֶם אוֹ מִשּׁוּם שֶׁשְּׁנֵיהֶם הֶיתֵּר עפ"י הַדְּבָרִים הַנָּ"ל יֵשׁ לְיַישֵׁב ג"כ קֻושְׁיָא הַנָּ"ל וְעַיֵּין בְּתִשְׁובַת רע"א סי' ר"ט: שָׁם בא"ד וְלִי נִרְאָה דִּבְרֵי הָרַב אַלְפָּסִי ז"ל כו' מִשּׁוּם דְּקָא מִיבְּעֵי לִי כֵּינָן דִּלְרַבָּנָן בְּכוּלְּהוּ אִיסּוּרֵי מִין בְּמִינוֹ בְּטֵיל כְּמוֹ בְּשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ מָה רָאוּ חֲכָמִים לְחַלֵּק בְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין בֵּין מִינוֹ לְשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ כו' עכ"ל בס' בְּשָׂמִים רֹאשׁ שָׁם כָּתוּב לָא קַשְׁיָא לי כְּלָל דְּכָל בְּאֵינוֹ מִינוֹ שֶׁאֵינוֹ נִרְגָּשׁ הֲרֵי הוּא כְּאִלּוּ אֵינוֹ נַעֲשָׂה גּוּשׁ אַחַר וּלְרָבָא כֵּינָן דְּטַעַם אֵין כָּאן אֵין כָּאן זֶכֶר מִן הָאִיסּוּר כְּלָל משא"כ בְּמִינוֹ כו' וְתֵדַע לְךָ דְּמַה יַּעֲנֶה הָרָ"ן ז"ל בְּשִׁיעוּרָא דְּעָרְלָה וְכִלְאֵי הַכֶּרֶם שֶׁגַּם הֵן בְּמִינָן נִיתְּנוּ הַשִּׁיעוּרִים שֶׁלָּהֶם] וּבְשֶׁאֵינוֹ מִינָן עוֹמְדִים עַל הַטַּעַם שֶׁשִּׁיעוּרָם

בְּשִׁשִּׁים דְּהַיְינוּ בנ"ט] אֶלָּא ע"כ דִּבְמִינוֹ עֲדַיִין זֵכֶר הָאִיסּוּר וְעִנְיָנוֹ קַיָּים עכ"ל וְגַם הָרַב בַּעַל בֵּית מֵאִיר הֵעִיר ג"כ עַל דִּבְרֵי הָרָ"ן וְז"ל מִי יִתֵּן וְאֵדַע מָה רָאוּ לַחְלוֹק ביי"נ (פי' בֵּין מִינוֹ לְשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ) אוּלַי מִשּׁוּם דְּבְאֵינוֹ מִינוֹ בְּיַיִן פּוֹגְמוֹ עכ"ל וע' בשעה"מ הל' מַאֲכָלוֹת אֲסוּרוֹת פ' ט"ו הֲלָכָה יו"ד מ"ש דְּלֹא תִּיקְשֵׁי עַל סְבָרַת הָרָ"ן מֵהָא דִּלְקַמָּן (ד' נח.

) דִּתְנַן הַשְּׁבִיעִית אוֹסֶרֶת בְּכָל שֶׁהוּא בְּמִינָהּ דְּלֹא אָמְרוּ אֶלָּא לַבְּעוּר. אֲבָל בַּאֲכִילָה בנ"ט ופי' שָׁם הָרָ"ן דְּאַף הֵם לֹא אָמְרוּ (אֶלָּא) שֶׁהַשְּׁבִיעִית אוֹסֶרֶת בכ"ש בְּמִינָהּ אֶלָּא לְעִנְיַן שֶׁצָּרִיךְ לֶאֱכֹל הַתַּעֲרוֹבוֹת קוֹדֶם הַבִּיעוּר דְּכֵיוָן שֶׁאֶפְשָׁר.

לֶאֱכֹל ה"ל כדשיל"מ. וְלִכְאוֹרָה לְפִי סְבָרַת הָרָ"ן כָּאן דְּכָל דָּבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ הֶיתֵּר עַכְשָׁיו אפי' שֶׁלֹּא בְּמִינָהּ לֹא בָּטֵל א"כ אַמַּאי קָתָנֵי שֶׁאוֹסֶרֶת בכ"ש בְּמִינָהּ אפי' שֶׁלֹּא בְּמִינָהּ נָמֵי כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ לוֹ הֶיתֵּר עַכְשָׁיו אָמְנָם לָא קַשְׁיָא דע"כ לֹא כָּתַב הָרָ"ן דְּבָדָבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ הֶיתֵּר עַכְשָׁיו לֹא בָּטֵל אפי' בשא"מ הַיְינוּ דַוְקָא כְּשֶׁהַהֶיתֵּר שֶׁיֵּשׁ לוֹ עַכְשָׁיו הוּא לְעוֹלָם כְּגוֹן פַּת שֶׁאֶפָּאָהּ עִם הַצָּלִי דְּאָסוּר לֶאֱכֹלוֹ בְּחָלָב כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין לֶאֱכֹלוֹ עִם בָּשָׂר אוֹ עִם דָּבָר אַחֵר לְעוֹלָם משא"כ הָתָם בִּשְׁבִיעִית נָהֲי דְּהַשְׁתָּא קוֹדֶם הַבִּיעוּר יֵשׁ לוֹ הֶיתֵּר לֶאֱכֹלוֹ הַהֶיתֵּר שֶׁלּוֹ אֵינוֹ נִמְשָׁךְ לְעוֹלָם רַק לִזְמַן דִּלְאַחַר הַבִּיעוּר הוּא נֶאֱסָר וא"כ ה"ל כְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ הֶיתֵּר לְאַחַר זְמַן וְעַכְשָׁיו אָסוּר דבדשיל"מ בְּאוֹפֶן זֶה יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין מִין בְּמִינוֹ לְמִין בְּשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ:ע"ב בְּהַמְפָרֵשׁ ד"ה קוֹמָא דְּחַלְבָא כו' וה"נ מְתָרְצִינָא לְבָרַיְיתָא בְּאַתְרֵיהּ דת"ק קָרוּ לֵיהּ אֲשִׁישִׁים דַּעֲדָשִׁים לְפַת שֶׁל עֲדָשִׁים וּבְאַתְרֵיהּ דר' יאשִׁיָּה לָא קָרוּ לֵיהּ עֲשִׁישִׁים דַּעֲדָשִׁים כו' כצ"ל וְהוּא כְּפֵירוּשׁ הָרֹאשׁוֹן שפי' הָרֹא"ש כָּאן וּבַתּוֹסָ' ד"ה וּרְמִינְהוּ כו' צ"ל דִּפְסוֹלֶת עֲדָשִׁים בִּכְלַל עֲדָשִׁים ותי' אֵינָהּ יֵשׁ לְמִחוֹק ובטוש"ע סי' רי"ז הִשְׁמִיטוּ כָּל זֶה ול"י לָמָּה: בר"נ ד"ה הַנּוֹדֵר מִן הַיָּרָק כו' שֶׁאֵין בְּמַשְׁמָעוּת הַנּוֹדֵר מִן הַיַּיִן אֶלָּא כְּשֶׁהוּא בְּעֵינוֹ עכ"ל כָּתַב הַשָּׁ"ךְ בסי' רט"ז ס"ק כ"ה נִרְאֶה דְּהַיְינוּ מִסְתָּמָא.

אֲבָל אִם הִי' הַטַּעַם יַיִן וּבָשָׂר קָשֶׁה לוֹ וכה"ג אָזְלִינַן בָּתַר כַּוָּנָתוֹ וְאָסוּר בְּטַעְמָן כְּדִלְקַמָּן סי' רי"ח עכ"ל וְכַוָּנָתוֹ דְּשָׁם מְבוֹאָר דְּהוֹלְכִין אַחַר הָעִנְיָן וְלֹא אַחַר מַשְׁמָעוּת הַדִּבּוּר כַּמְבוֹאָר שָׁם בְּרֵישׁ הַסִּימָן וּבְסָעִי' ד' בְּהָיָה מַפְצִיר בַּחֲבֵרוֹ שֶׁיֹּאכַל עִמּוֹ וְאָמַר קוֹנָם לְבֵיתְךָ שֶׁאֲנִי נִכְנָס טִיפַּת צוֹנֵן שֶׁאֲנִי טוֹעֵם לָךְ מֻוּתָּר לִיכָּנֵס לְבֵיתוֹ וְלִשְׁתּוֹת הֵימֶנּוּ צוֹנֵן שֶׁלֹּא נִתְכַּוֵּון זֶה אֶלָּא לֶאֱכֹל עִמּוֹ בַּסְּעוּדָה וּמְדַמֶּה הַשָּׁ"ךְ דְּיֵנָא דְּהָכָא ג"כ לָזֶה דְּאִם אָמַר קוֹנָם בָּשָׂר וְיַיִן שֶׁאֲנִי טוֹעֵם וְהָיָה בָּשָׂר וְיַיִן קָשֶׁה לוֹ.

דְּאָסוּר בְּטַעְמָן וְלֹא בָּהֶן גּוּפָן. אָכֵן קָשֶׁה לִי מֵהָא דְּכָתַב הָרָ"ן לְקַמָּן (דַּף נד:) ד"ה וּמִסְתַּבְּרָא דְּמִי שֶׁאָסַר עָלָיו בָּשָׂר בְּיוֹמָא דְּהַקָּזָה אָסוּר ג"כ בְּבָשָׂר מָלִיחַ וְהָא בָּשָׂר מָלִיחַ קָשֶׁה עָלָיו בְּיוֹמָא דְּהַקָּזָה כִּדְאִיתָא הָתָם בְּבָרַיְיתָא הַקִּיז דָּם לֹא יֹאכַל חֵלֶב וְלֹא בָּשָׂר מָלִיחַ כו' הֲרֵי חָזִינַן דְּאַף דְּהָעִנְיָן מוֹכִיחַ שֶׁלֹּא נָדַר עַל בָּשָׂר מָלִיחַ מִשּׁוּם דְּקָשֶׁה לוֹ אַפְּ"ה כֵּיוָן שֶׁבְּמַשְׁמָעוּת לְשׁוֹנוֹ כָּל בָּשָׂר בִּכְלָל אָסוּר ג"כ בְּבָשָׂר מָלִיחַ אָכֵן לפמ"ש הָרָ"ן שָׁם נִיחָא שֶׁכָּתַב מִשּׁוּם דְּיוֹמָא דְּהַקָּזָה לָאו הוֹכָחָה מְעַלְיָא הוּא עיי"ש וְרָאִיתִי לְהַמַּחֲנֶה אֶפְרַיִם הל' נְדָרִים ס"ס ל"ב שֶׁהִשִּׂיג עַל דִּבְרֵי הַשָּׁ"ךְ הַנַּ"ל וְכָתַב עָלָיו שֶׁלֹּא דַּק דְּכֵיוָן דְּאָמַר בָּשָׂר עָלַי בָּשָׂר מַמָּשׁ קָאָמַר וְלָא אָזְלִינַן בָּתַר כַּוָּנָתוֹ וְהֵבִיא רְאָיָה מֵהָא דְּלִקַמָּן הַנּוֹדֵר מִן הַסְּתָוָנִיּוֹת (עֲנָבִים שֶׁאֵינָן מִתְבַּשְּׁלִים וְהֵם קָשִׁים וְרָעִים לֶאֱכֹל ע"ש בַּתּוֹסָ') דקיי"ל כת"ק דְּאֵינוֹ

אָסוּר אֶלָּא בָּהֶן וְלֹא בְּיוֹצֵא מֵהֶן: ד"ה קוֹנָם יַיִן כו' דְּכֵינָן שֶׁאָמַר שֶׁאֲנִי טוֹעֵם אָסוּר אפי' ע"י תַּעֲרוֹבֶת כו' עכ"ל בְּהַגָּהוֹת הָרָשָׁ"שׁ כָּתַב דְּנִרְאֶה דְּגִירְסַת הָרָ"ן לֹא הָיָה בְּאוֹמֵר זֶה אֶלָּא קוֹנָם יַיִן שֶׁאֲנִי טוֹעֵם וְכֵן הוּא בְּפִסְקֵי הָרֹא"שׁ וְקָשֶׁה דלפ"ז בַּעְיַיִן דָּרְמֵי בַּר חָמָא אִם שֶׁאֲנִי טוֹעֵם דַּוְקָא אוֹ ל"ד הי' לוֹ לְפָשׁוֹט מִכָּאן דְּבְשָׁאנִי טוֹעֵם לְחוּד סַגִּי וי"ל דה"מ לְמִיפְשַׁט מִבָּרַיְיתָא דְּנָעִיל אֶלָּא מִמִּשְׁנָה בָּעֵי לְמִיפְשַׁט וכמ"ש הָרַ"ן כָּאן לְעִנְיַן אִידָךְ בָּעְיָא אִם אָנוּ דַּוְקָא בְּסוֹף ד"ה אֶלָּא אָמַר רָבָא וְעוֹד י"ל דְּמַיְירֵי שֶׁהַיַּיִן נָפַל לְתַבְשִׁיל אַחֵר שֶׁנָּדַר מִן הַיַּיִן דְּיֵשׁ עַל הַיַּיִן אִיסּוּר וְדִינוֹ כְּכָל אִיסּוּר שֶׁנָּפַל לְהֶיתֵּר דְּאִם הוּא בְּשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ אָסוּר בנ"ט וּבְמִינוֹ בדשיל"מ כִּנְדָרִים אפי' בְּאֶלֶף לֹא בָּטֵיל וע' בְּשִׁיטָה מְקֻבָּצֶת כָּאן דְּנָפַל מַשְׁמַע לְבָתַר הָכִי דאל"כ לִיתְנֵי וְאָסוּר בְּתַבְשִׁיל שֶׁיֵּשׁ בּוֹ טַעַם יַיִן: ד"ה בָּעֵי רב"ח כו' וּבְדִין הוּא דה"מ לְמֵימַר נָמֵי אִי שֶׁאֲנִי טוֹעֵם דַּוְקָא אֶלּוּ ל"ל כו' עכ"ל אֵין כַּוָּנָתוֹ שֶׁהַנּוֹדֵר לֹא הָיָה צָרִיךְ לוֹמַר אֶלּוּ דְּזֶה אֵינוֹ דָּבָא אֵיכָא לְמֵימַר דִּלְמִיפְטַר נַפְשֵׁיהּ מֵאַחֲרָנְיָיתָא קָאָמַר כִּדְאִיתָא בִּשְׁבוּעוֹת (ד' כ"ג) וע"ש בְּתוֹסְ' ד"ה דִּלְמָא.

אֶלָּא כַּוָּנַת הָרָ"ן הוּא דל"נ לַתַּנָּא לְמִינְקַט הַאי דִּינָא בְּאוֹסֵר רַק מִקְצַת הַמִּין וּמְשַׁיֵּיר אַחֲרָנְיָיתָא הָא הָיָה יָכוֹל לְשַׁנּוֹת דִּינוֹ גַּם בְּאוֹמֵר כָּל הַמִּין וְאָמַר שֶׁאֲנִי טוֹעֵם וכ"מ בש"מ: בא"ד וְאִיכָּא לְמֵידַק כו' אֲבָל כְּשֶׁאָמַר שֶׁאֲנִי אוֹכֵל שֶׁאֲנִי טוֹעֵם לָא מַשְׁמַע דְּלִיתְסַר חִלּוּפֵיהֶן וְגִידּוּלֵיהֶן דְּאַדְרַבָּה הָא אַפְקִינְהוּ שֶׁהֲרֵי כְּשֶׁאוֹכֵל חִלּוּפֵיהֶן וְגִידּוּלֵיהֶן אֵינוֹ טוֹעֵם מֵהֶם כְּלָל עכ"ל לְכְאוֹרָה קָשֶׁה דְּהָא בְּשֶׁאָמַר שֶׁאֲנִי אוֹכֵל שֶׁאֲנִי טוֹעֵם וְלֹא אָמַר אֶלּוּ הֲרֵי אוֹסֵר עָלָיו כָּל הַמִּין וא"כ גִּידּוּלֵיהֶן הֲרֵי הֵם מֵאוֹתוֹ הַמִּין וְאָדָם אוֹסֵר ע"ע דָּבָר שֶׁלֹּא בָּא לָעוֹלָם וּמָצָאתִי בט"ז סי' רי"ו ס"ק ג' שֶׁכָּתַב דְּהַהִּ גִּדּוּלִין שֶׁכָּתַב בְּסוֹף הוּא שֶׁלֹּא בְּדַקְדּוּק דְּהָא עכ"פ אָסוּר בְּגִידּוּלֵיהֶן דְּהָא פֵּירוֹת אוֹתוֹ מִין הֵם וְהוּא אָסַר כָּל הַמִּין עָלָיו וְכָתַב שֶׁאֶפְשָׁר שֶׁהָרָ"ן מַיְירֵי בְּאוֹמֵר קוֹנָם זֵיתִים וַעֲנָבִים שֶׁל שָׁנָה זוֹ עָלַי דְּאָז מֻוָתָּר בְּגִידּוּלִין שֶׁיִּגְדְּלוּ אַחַ"כ כָּל שֶׁלֹּא אָמַר אֶלּוּ וּבָזֶה חִלּוּפִין וְגִידּוּלִין שָׁוִו עכ"ל וְלֹא יָדַעְתִּי לָמָּה הֶעֱמִיד דְּבָרָיו עַל הָרָ"ן.

הָא בַּמִּשְׁנָה גּוּפֵיהּ (לְקַמָּן נ"ז) כָּתוּב כֵּן שֶׁאֲנִי אוֹכֵל שֶׁאֲנִי טוֹעֵם מֻוָתָּר בְּחִלּוּפֵיהֶן וּבְגִידּוּלֵיהֶן וע"ש בפי' הָרֹא"שׁ שֶׁכָּתַב דְּאִי אָסַר עַצְמוֹ בְּכָל הַפֵּירוֹת מַאי נ"מ בַּגִּדּוּלִין שֶׁל אֶלּוּ בלא"ה אָסַר עַצְמוֹ בְּכָל הַפֵּירוֹת שֶׁבָּעוֹלָם אִי לָאו דְּאָמְרִי בַּגִּידּוּלִין קוֹדֶם שֶׁהִגִּיעוּ לְכְלַל פֵּירוֹת עיי"ש וְכֵן יֵשׁ לוֹמַר שֶׁגַּם הָרָ"ן יְפָרֵשׁ כֵּן.

ופי' הט"ז דְּמָפָרֵשׁ דְּמַיְירֵי בְּאוֹמֵר שֶׁל שָׁנָה זוֹ צ"ע דְּאוּלַי דָּמֵי ג"כ כְּמוֹ שֶׁיֵּחָדִינְהוּ דְּשַׁוּוִינְהוּ כְּהֶקְדֵּשׁ וּכְמוֹ בְּאוֹמֵר שֶׁל מָקוֹם פְּלוֹנִי אוֹ שֶׁל אִישׁ פְּלוֹנִי שכ' הָרָ"ן לְקַמָּן דְּשַׁוּוִינְהוּ כְּהֶקְדֵּשׁ וְאַף חִלּוּפֵיהֶן אֲסוּרִין וְגִידּוּלֵיהֶן פְּשִׁיטָא דְּשָׁרֵי דְּהָא שֶׁל שָׁנָה זוֹ דַּוְקָא קָאָמַר וְלֹא הַגְּדֵלִין לְשָׁנָה אַחֶרֶת וּבְעִיקַּר הַאִיבַּעְיָ' דְּרָמֵי בַּר חָמָא בְּאוֹמֵר אֶלּוּ אִם אָסוּר בְּיוֹצֵא מֵהֶן הִקְשָׁה הָרַב בַּעַל יד שָׁאוּל הָא הָרָ"ן כָּתַב כֵּיוָן דְּאָמַר אֶלּוּ שַׁוִּינְהוּ כְּהֶקְדֵּשׁ וא"כ הֵיאַךְ ס"ד דְּיֵהָנֶ' יוֹצֵא מֵהֶן מֻוָתָּר הָא מְבֹאָר בְּחֻלִּין (דַּף ק"כ) דִּבְהֶקְדֵּשׁ הַיּוֹצֵא מֵהֶן הוּא כְּמוֹתָן.

ע"ש מַה שֶּׁתֵּירֵץ וְאֵינוֹ מִתְחַוֵּר בְּתֵירוּצוֹ ולפע"ד נִרְאֶה דְּהָא דְּמִסְתַּפְקָא לְהוּ הוּא מִשּׁוּם שֶׁהִזְכִּיר בִּלְשׁוֹנוֹ זֵיתִים וַעֲנָבִים וְהַמַּשְׁקֶה הַיּוֹצֵא מֵהֶן לָא מִיקְרֵי בְּשֵׁם זֵיתִים וַעֲנָבִים לָא מִיבַּעְיָ' יַיִן דְּאֵין שֵׁם עֲנָבִים עָלָיו כְּלָל אֶלָּא אֲפִילּוּ שֶׁמֶן דְּמִיקְרֵי שֶׁמֶן זַיִת אֵין לוֹמַר דְּשֵׁם

אָבִיו עָלָיו כְּמוֹ קוֹמָא דְּחַלְבָא דל"ד דְּהָתָם לְהָכִי מִיקְרֵי קוֹמָא דְּחַלְבָא מִשּׁוּם דַּעֲדַיִין תּוֹרַת חֵלֶב עָלָיו וְשָׁם אָבִיו עָלָיו.

וְלֹא לְהַפְרִישׁ בֵּין זֶה לְאַחֵר שֶׁאֵין נִקְרָא קוֹם אֶלָּא זֶה אֲבָל בְּשָׁמָּן דְּיֵשׁ שָׁמָּן אַחֵר דְּהַיְינוּ שֶׁמֶן שֶׁוְּמִשְׁמִין כִּי קָרוּ לֵיהּ שֶׁמֶן זַיִת לֹא שֶׁיִּהֵא עֲדַיִין תּוֹרַת זַיִת עָלָיו אֶלָּא לְהַפְרִישׁ בֵּין שֶׁמֶן זֶה לְשֶׁמֶן אַחֵר וכמ"ש הָר"ן לְקַמָּן גַּבֵּי דְּבַשׁ תְּמָרִים ע"ש וְעַיֵּין בְּשִׁבּוּעוֹת (דַּף כ"ג) הָכָא בְּמֻנָּחִים לְפָנָיו עָסְקִינַן שֶׁהָיָה לוֹ לוֹמַר שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֶשְׁתֶּה אֵלּוּ כו' ה"נ כֵּיוָן שֶׁהַזֵּיתִים וַעֲנָבִים מֻנָּחִים לְפָנָיו הָיָה לוֹ לוֹמַר קוֹנָם אֵלּוּ עָלַי ול"ל לוֹמַר זֵתִים וַעֲנָבִים אֵלּוּ לְהָכִי מְסַפְּקָא לְהַגְמ' אוּלַי בָּא לְהוֹצִיא הַיּוֹצֵא מֵהֶן אוֹ דִלְמָא כֵּיוָן דְּאָמַר אֵלּוּ שַׁוִּינְהוּ כְּהֶקְדֵּשׁ וּבְהֶקְדֵּשׁ הַיּוֹצֵא מֵהֶן כְּמוֹתָן וּפְשִׁיט לֵיהּ מִתְּחִלָּה מֵהָא דְּתָנַן קוֹנָם פֵּירוֹת אֵלּוּ עָלַי דְּתָנָא אָסוּר בְּחִילּוּפֵיהֶן וְגִידּוּלֵיהֶן הָא בַּיּוֹצֵא מֵהֶן מֻתָּר וְטַעְמָא ג"כ מִשּׁוּם דְּנָקֵט בִּלְשׁוֹנוֹ פֵּירוֹת וְהַמַּשְׁקֶה לֹא מִקְרֵי פֵּירֵי וְדָחֵי אַתַּ"כ דְּהָא עֲדִיפָא לַאֲשְׁמוֹעִינַן דְּחִלּוּפֵיהֶן כְּגִדּוּלֵיהֶן דָּמֵי וְהַיּוֹצֵא מֵהֶן מכש"כ הוּא דְּאָסוּר ועי' בט"ז רֵישׁ סִימָן רי"ו וע' ג"כ בְּתוֹסְ' חֻלִּין שָׁם ד"ה הֵיכָא שֶׁכָּתְבוּ הַטַּעַם דְּגַבֵּי הֶקְדֵּשׁ הַיּוֹצֵא מֵהֶן כְּמוֹתָן מִשּׁוּם דְּלָא כְּתִיב בֵּיהּ אֲכִילָה ע"ש ולפ"ז יֵשׁ לְיַישֵׁב ג"כ כָּאן דַּהֲרֵי בְּנוֹדַאי מַיְירֵי שֶׁהִזְכִּיר אֲכִילָה הַיְינוּ אפי' לֹא אָמַר שֶׁאֲנִי אוֹכֵל מ"מ הִזְכִּיר לְשׁוֹן אֲכִילָה הַיְינוּ קוֹנָם זֵתִים וַעֲנָבִים אֵלּוּ בַּאֲכִילָה עָלַי דאל"ה מַשְׁמַע ג"כ אִיסּוּר הֲנָאָה כמ"ש הָר"ן לְקַמָּן רֵישׁ דַּף נ"ג וא"כ הַיּוֹצֵא מֵהֶן לָא גָּרַע מֵהֲנָאָה ומאי קָא מִיבְּעֵי לֵיהּ וא"כ כֵּיוָן דְּשָׁם אֲכִילָה יָצָא מִפִּיו מִסְתַּפְקָא לֵיהּ אִם אָסוּר בְּיוֹצֵא מֵהֶן אוֹ לֹא: בר"נ סוֹף הָעַמּוּד וּתְחִלַּת ע"א (בְּדַף נ"ג) וכ"ת תִּינַח בְּשֶׁאֲנִי טוֹעֵם כֵּיוָן דל"צ וְקָאָמַר אַפּוֹשֵׁי אִיסּוּרָא הוּא כו' עכ"ל צ"ע מֵהָא דְּשִׁבּוּעוֹת (דַּף כ"ב) דְּשָׁלָא אֶטְעוֹם הוּא בְּכָל שֶׁהוּא וא"כ גַּם בְּשֶׁאֵינִי טוֹעֵם לָא הָוֵי מִלְּתָא דְּלֹא צָרִיךְ דְּרוֹצֶה לֶאֱסוֹר עַצְמוֹ אפי' בכ"ש וא"ל כֵּיוָן דְּלָא מַדְכַּר שְׁמָהּ דַּאֲכִילָה כְּמָפָרֵשׁ דָּמֵי כַּדְּאִיתָא שָׁם דְּהָא אִם לֹא יַזְכִּיר לֹא לְשׁוֹן אֲכִילָה וְלֹא לְשׁוֹן טְעִימָא רַק קוֹנָם סְתָם יִהְיֶה אָסוּר אפי' בַּהֲנָאָה וְכִדְמַסְיֵק הָר"ן .

הָכָא גַּבֵּי שֶׁאֲנִי אוֹכֵל: ד' נג תוס' ד"ה הַנּוֹדֵר מִן הַתְּמָרִים כו' וְקָשֶׁה אַמַּאי לָא תָּנֵי הָכָא כו' תְּמָרִים שֶׁאֲנִי טוֹעֵם אָסוּר בְּיוֹצֵא מֵהֶן עכ"ל הב"ח בסי' רי"ז (הֶבְיאוֹ הַשָּׁ"ד ס"ק י"ט) הַקְשָׁה זֹאת מִדַּעְתִּי' דְּנַפְשִׁי' וְהַשָּׁ"ד תֵּירֵץ דְּאַטּוּ תַּנָּא כִּי רוֹכְלָא לְיַחְשֹׁב וְלִיזִיל אֲבָל לְקוּשְׁטָא דְּמִילְּתָא בְּכוּלְּהוּ דִּינָא הָכִי ע"ש וְחִידּוּשׁ הוּא שֶׁלֹּא זְכָרוֹ קֻוְשְׁיָא זֹאת בְּשֵׁם הַתּוֹסְ' ובס' מַחֲנֵה אֶפְרַיִם הל' נְדָרִים ס' ל"ב כָּתַב דַּאֲפִי' אָמַר אֵלּוּ לָא מִיתְּסַר בְּדְבַשׁ תְּמָרִים מִשּׁוּם דְּזִעָה בְּעָלְמָא הָוֵי וְכִדְאָמְרִינַן בִּבְרָכוֹת (דַּף ל"ח.

) דְּבַשׁ תְּמָרִים וְיֵין תַּפּוּחִים כו' ר"א מְחַיֵּיב קֶרֶן וָחוֹמֶשׁ (לַזָּר הַשּׁוֹתֶה מִמֶּנּוּ בְּשׁוֹגֵג) ור' יְהוֹשֻׁעַ פּוֹטֵר מִשּׁוּם דְּזִעָה בְּעָלְמָא הוּא וק"ל ניהוּ דְּזִעָהבְּעָלְמָא הוּא מ"מ מִדְּרַבָּנָן אָסוּר כמ"ש התו' בְּחֻלִּין (צט:) ד"ה שָׁאנֵי צִיר דְּזִעָה בְּעָלְמָא הוּא כָּתְבוּ פי' דְּלֹא אָסוּר אֶלָּא מִדְּרַבָּנָן וכ"כ הָרַמְבַּ"ם בַּפֵּ"א מהל' תְּרוּמוֹת דְּזָר הָאוֹכֵל דְּבַשׁ תְּמָרִים וְיֵין תַּפּוּחִים וְכַיּוֹצֵא בָּהֶן בְּמֵזִיד מַכִּין אוֹתוֹ מַכּוֹת מַרְדּוּת וע' מ"ש לְעֵיל וְהִנֵּה דַּעַת הַשַּׁ"ד שָׁם דְּגַם בְּהָא דְּתָנֵי לְקַמָּן מִן הַיָּרָק מֻתָּר בְּיַרָקוֹת הַשָּׂדֶה שֶׁהוּא שֵׁם לָווּי, דְּאִם אָמַר יָרָק שֶׁאֲנִי טוֹעֵם אָסוּר גַּם בְּיַרָקוֹת הַשָּׂדֶה וּבְדִלּוּעִין וּכְמוֹ גַּבֵּי כִּבּוּשׁ שָׁלוּק וּמְלִיחַ שֶׁאֲנִי טוֹעֵם דְּתָנַן לְעֵיל (נ"א:) שֶׁאָסוּר בְּכָל הַכִּבּוּשִׁים וּשְׁלוּקִים וּמְלוּחִים אָכֵן בס' בֵּית מֵאִיר עַל יו"ד כָּתַב שֶׁכָּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ שִׁינּוּי בְּהַשֵּׁם אפי' אָמַר שֶׁאֲנִי טוֹעֵם אֵינוֹ מַרְבֶּה אוֹתָם וְאֵין זֶה כְּלָל בְּדִמְיוֹן כָּבוּשׁ שָׁלוּק

וּמָלוּחַ דְּלִעֵיל וּלְבַסּוֹף מַסִּיק בצ"ע וְלִכְאוֹרָה לְפִי מַאי דקיי"ל לְקַמָּן רֵישׁ פֶּרֶק הַנּוֹדֵר מִן הַיָּרָק כר"ע דְּאוֹסֵר בִּדְלוּעִין וְקָא מְפָרֵשׁ שָׁם דְּהַיְינוּ בְּחֹמֶר יָרָק הַמִּתְבַּשֵּׁל בִּקְדֵרָה עָלַי דְּכָל כה"ג ס"ל לר"ע כֵּינָן דְּמִימְלִיךְ שְׁלִיחָא עלי' וְגַם יֵשׁ יִתּוּר לָשׁוֹן לְהָכִי אָסוּר.

א"כ ה"נ בְּאוֹמֵר יָרָק עָלַי בְּוַדַּאי הוּא מִמִּידִי דְּמִימְלִיךְ שְׁלִיחָא עלי' דְּמִי שֶׁשּׁוֹלֵחַ לְאֶחָד שֶׁיִּקְנֶה לוֹ יָרָק בִּסְתָם אַף דִּסְתָם יָרָק הוּא יְרַק הַגִּינָּה דְּיֵרֶק הַשָּׂדֶה נִקְרָא בְּשֵׁם לְעִנְיַ יְרַק הַשָּׂדֶה מ"מ אִם לֹא יִמְצָא לִקְנוֹת יְרַק הַגִּינָּה עֲבִיד שְׁלִיחָא דְּמִימְלִיךְ עלי' לִשְׁאוֹל מֵמָּנּוּ אִם יִקְנֶה יְרַק הַשָּׂדֶה וְיֵשׁ ג"כ יִתּוּר לָשׁוֹן דְּשָׁאנֵי טוֹעֵם דְּרִיבּוּיָא הוּא הַסְּבָרָא נוֹתֶנֶת דְּאָסוּר גַּם בְּיֶרֶק הַשָּׂדֶה וּכְדִבְרֵי הַשָּׁ"ך וּעמ"ש לְקַמָּן בר"נ ד"ה אָסוּר בִּירָקוֹת הַגִּינָּה בסה"ד בְּשֵׁם הַבַּ"ח שֶׁמִּסְתַּפֵּק ג"כ כְּיוֹצֵא בָּזֶה: ד"ה מַהוּ דְּתֵימָא זִיל בָּתַר רֻבָּא כו' קמ"ל דְּגַם מֵאוֹתוֹ שֶׁמִּסְתַּפְּקִים בּוֹ הַמִּיעוּט אָסַר עַצְמוֹ עכ"ל ע' בסי' ר"ח בט"ז וּבַשָּׁ"ך שָׁם מַה שֶּׁחִילְקוּ בֵּין הַךְ דְּהָכָא וּבֵין הַהוּא דְּבָשָׂר מָלִיחַ דְּאִם הָרוֹב קוֹרִין לְבָשָׂר מָלִיחַ שֶׁל ע"א בָּשָׂר מָלִיחַ סְתָם דְּהוֹלְכִין לְהָקֵל וְלָא חָיְישִׁינַן לְהַמִּיעוּט שֶׁקּוֹרִין לְבָשָׂר מָלִיחַ שֶׁל קָדָשִׁים מָלִיחַ סְתָם והט"ז מְחַלֵּק שָׁם דְּכֹל שֶׁיֵּשׁ סָפֵק בְּגוּף הַנֶּאֱסָר אָזְלִינַן לְחוּמְרָא וְלָא אָזְלִינַן בָּתַר הָרֹב וְהַיְינוּ חוּמְרָא דִּנְדָרִים כָּל שֶׁאֶפְשָׁר שֶׁנִּכְנַס בְּאִיסּוּר אָסוּר אפי' הוּא מִיעוּט בְּשֵׁם הַהוּא.

אֲבָל אִם הַסָּפֵק אֵינוֹ בְּגוּף הַנֶּאֱסָר אֶלָּא נָקְטוּ לְסִימָן אָז אָנוּ מְפָרְשִׁין הַהִיא סִימָן בָּתַר לִישָׁנָא דְּרֻבָּא דְּעָלְמָא דְּכֵינָן שֶׁבָּא לָתֵת סִימָן וּלְפָרֵשׁ דְּבָרָיו וַדַּאי דְּנִתְכַּוֵּן בְּדָבָר בָּרוּר ע"ש ובס' בֵּית מֵאִיר כָּתַב שֶׁהַנָּכוֹן לְחַלֵּק דְּהָא דְּאָזְלִינַן בָּתַר הָרֹב ול"ח לְמִיעוּט.

הוּא דַּוְקָא הֵיכִי שֶׁהָרֹב וְהַמִּיעוּט סוֹתְרִים זא"ז כְּמוֹ הֵיכִי דְּהִתְפִּיס וְאָמַר הֲרֵי עָלַי כְּבָשָׂר מָלִיחַ דְּאִם נֶאֱמַר דְּכַוָּנָתוֹ הי' כְּבָשָׂר מָלִיחַ שֶׁל קָרְבָּנוֹת הָוֵי מַתְפִּיס בְּדָבָר הַנָּדוּר וְאָסוּר וְאִם נֶאֱמַר שֶׁכַּוָּנָתוֹ הי' כְּבָשָׂר מָלִיחַ שֶׁל ע"א הָוֵי מַתְפִּיס בְּדָבָר הָאָסוּר וְלָא מִיתְסַר וא"א לוֹמַר שֶׁכַּוָּנָתוֹ הי' לִשְׁנֵיהֶם דְּהָא תַּרְתֵּי אִלּוּ סוֹתְרִים זא"ז שֶׁזֶּה תּוֹפֵס נָדֶר וְזֶה אֵינוֹ תּוֹפֵס לְהָכִי אָזְלִינַן בָּתַר הָרוֹב מַה שְׁאֵין כֵּן בְּהַךְ דִּינָא דְּשָׁמַן דְּאֶפְשָׁר שֶׁכַּוָּנָתוֹ הי' עַל שְׁנֵיהֶם לֶאֱסוֹר עַצְמוֹ מִכָּל שֶׁמָּן וְאַף מֵהַשָּׁמָן שֶׁמִּסְתַּפְּקִין בּוֹ הַמִּיעוּט לְהָכִי אָסוּר בִּשְׁנֵיהֶם כֵּן תּוֹכָן דִּבְרֵי הַבַּיִת מֵאִיר וְיֵשׁ לְכַוֵּן דְּבָרָיו אֵלֶּה בִּלְשׁוֹן הַתּוֹסָ' שֶׁהֶעְתִּיקְנוּ בְּרֹאשׁ דְּבָרֵינוּ שֶׁכָּתְבוּ דקמ"ל דְּגַם מֵאוֹתוֹ שֶׁמִּסְתַּפְּקִין בּוֹ הַמִּיעוּט אָסַר עַצְמוֹ.

וע' בָּךְ"ן בְּקִדּוּשִׁין (דַּף נ':) גַּבֵּי חוֹשְׁשִׁין לְסַבְלוֹנוֹת וּבְרִיטָב"א שָׁם שֶׁכָּתְבוּ דְּהָא דקיי"ל כְּרַבָּנָן דְּר"מ דל"ח לְמִיעוּטָא וַאֲפִי' לְחוּמְרָא הַיְינוּ דַּוְקָא בְּרֻבָּא דְּבְחִיוּב וְטָבַע שְׁאֵינוֹ תָּלוּי בְּרָצוֹן כְּגוֹן קָטָן וּקְטַנָּה שֶׁחוֹלְצִין וּמִתְיַבְּמִין.

וְלָא חָיְישִׁינַן לְסָרִיסִים וְאַיְילוֹנוֹת דְּהָוֵי מִיעוּטָא אֲבָל בְּרֹוב הַתָּלוּי בְּמִנְהָג שְׁאֵינוֹ חִיּוּב וְכָל אָדָם שֶׁרוֹצֶה יָכוֹל לִנְהוֹג כְּמִנְהַג הַמִּיעוּט. חוֹשְׁשִׁין לַמִּיעוּט לְחוּמְרָא כֵּינָן שֶׁהַדָּבָר תָּלוּי בְּדַעַת הָאָדָם וּרְצוֹנוֹ פְּעָמִים שֶׁאָדָם נוֹהֵג כְּמִנְהַג הַמִּיעוּט יעויי"ש וע"פ חִילּוּק זֶה יֵשׁ לְיַיֵּשֵׁב ג"כ הַךְ דִּינָא דְּשָׁמַן דְּחָיְישִׁינַן לְמִיעוּטָא וע' בס' אַבְנֵי מִלּוּאִים סי' מ"ה ס"ק ב' שֶׁהֵעִיר עַל חִילּוּק זֶה מֵהָא דְּמוֹכֵר שׁוֹר לַחֲבֵרוֹ וְנִמְצָא נַגְחָן דְּפְלִיגִי רַב וּשְׁמוּאֵל בב"ק (דַּף מ"ו.

) אִי אָזְלִינַן בָּתַר רֻבָּא דְּרֻבָּא זָבְנִי לְרַדְיָא וּמִיעוּטָא לִשְׁחִיטָה. וְרֻבָּא דְּלְרַדְיָא אֵינוֹ בְּחִיוּב וְטָבַע אֶלָּא בְּרָצוֹן: וְאַפְּ"ה אָזֵיל רַב בָּתַר רֻבָּא וְלִשְׁמוּאֵל נָמֵי הָוֵי אָזֵיל בָּתַר רֻבָּא אֶלָּא

מִשּׁוּם דס"ל אֵין הוֹלְכִין בְּמָמוֹן אַחַר הָרֹוב וּמְיַיֵּשֵׁב שָׁם דְּבָאֱמֶת אפי' רֻבָּא דְּאֵינוֹ בְּחִיּוּב וְטָבַע אֶלָּא בְּרָצוֹן נָמֵי רֻבָּא הָוֵי אֶלָּא דְּלָא עֲדִיפָא כ"כ כְּרֻבָּא דְּעָלְמָא מש"ה רָאוּ חֲכָמִים בְּרֹוב כָּזֶה בְּאֵיזֶה מְקוֹמוֹת כְּגוֹן בְּחוֹמֶר א"א וְכֵן י"ל בִּנְדָרִים דְּהָווּ דשיל"מ הֶחְמִירוּ ג"כ וְכֵן הוּא הַלָּשׁוֹן ג"כ כָּאן בְּרַמְבַּ"ם שֶׁכָּל סָפֵק נְדָרִים לְהַחְמִיר: בר"נ ד"ה אָסוּר בִּירָקוֹת הַגִּינָּה כו' מִיהוּ אַפֵּ"ה הַנּוֹדֵר מִן הַיַּיִן אָסוּר בְּחַמְרָא מְבַשְּׁלָא כו' ול"ד לִירָקוֹת הַשָּׁדֶה דְּהָנֵי מִינָא אַחֲרִינֵי נִינְהוּ אֲבָל חַמְרָא וַחֲמָרָא מְבַשְּׁלָא חַד מִינָא נִינְהוּ עכ"ל וּבְיֵין צְמוּקִים דַּעַת בַּעַל ס' תּוֹרַת חֶסֶד דְּאָסוּר ג"כ וּדְלֹא כְּתְשׁוּבַת מַהַר"ש הַלֵּוִי, כ"כ הגרע"א בְּגִלְיוֹן הש"ע.

וְיֵשׁ לְהָעִיר בְּהַהִ דְּיָנָא דְּמֻוָתָּר בִּירָקוֹת הַשָּׁדֶה מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֵׁם לְוַוי מִי גָּרַע מִדְּלוּעִין דְּתְנַן לְקַמָּן רֵישׁ פֶּרֶק הַנּוֹדֵר מִן הַיָּרָק דְּאָסַר ר"ע בִּדְלוּעִין מִשּׁוּם דַּעֲבִיד שְׁלִיחָא דְּמִימְלָךְ עָלָיו דְּאִי לָא מַשְׁכַּח יָרָק זָבִין דְּלוּעִין וקיי"ל כר"ע ה"נ עָבֵיד שְׁלִיחָא דְּאִי לָא מַשְׁכַּח יְרַק הַגִּינָּה זָבִין יְרַק הַשָּׁדֶה וּדְלוּעִין גָּרַע יוֹתֵר דְּלָא מִיקְרֵי יָרָק אֶלָּא פְּרִי כמ"ש הָרַ"ן שָׁם וְאוּלַי שָׁאנֵי הָתָם דְּאָמַר לִיְשָׁנָא יַתִּירָא יָרָק הַמִּתְבַּשֵּׁל בְּקִדָּרָה עָלַי ע' בָּרָ"ן שָׁם.

ועמ"ש לְעֵיל בְּסוֹף ד"ה הַנּוֹדֵר מִן הַתְּמָרִים כו' וע' עוֹד בַּסֻּוכָּה (דַּף יג) הָנֵי מָרָרִיתָא דְּאַגְמֵי אָדָם יוֹצֵא בָּהֶן י"ח בְּפֶסַח וּמְפָרֵשׁ רָבָא שָׁם דְּהָנֵי מְרָרְיָתָא סְתָמָא שְׁמַיְיהוּ וְהַאי דְּקָרֵי לְהוּ מְרָרְיָתָא דְּאַגְמָא מִשּׁוּם דְּמִשְׁתַּכְחִי בְּאַגְמָא.

לְכְאוֹרָה ג"כ כָּאן נִימָא בִּירָקוֹת הַשָּׁדֶה דְּסְתָמָא שְׁמַיְיהוּ וְהָא דְּקָרֵי לְהוּ יְרָקוֹת הַשָּׁדֶה מִשּׁוּם דְּמִשְׁתַּכְחִי בַּשָּׁדֶה אָמְנָם לפי' הָרָ"ן דְּהָנֵי מִינָא אַחֲרִינֵי נִינְהוּ יֵשׁ לְיַישֵּׁב וע' בְּגִלְיוֹן רש"א בש"ע סי' רי"ז מ"ש בְּשֵׁם ס' מֵוָצָל מֵאֵשׁ וע' בב"ח ס"ק כ"ב שֶׁמִּסְתַּפֵּק בְּאוֹמֵר יְרָקִי קִדָּרָה עָלַי אוֹ יָרָק הַמִּתְבַּשֵּׁל בְּקִדָּרָה עָלַי דְּאָסוּר גַּם בִּדְלוּעִין דְּשָׁמָא גַּם בִּירָקוֹת הַשָּׁדֶה אָסוּר דְּכֵיוָן שֶׁתָּלָה הַנֶּדֶר בְּמַה שֶׁנִּיתַּן בְּקִדָּרָה אוֹ בְּבִישׁוּל אָסוּר ג"כ בִּירָקוֹת הַשָּׁדֶה שֶׁדַּרְכָּן לְכְבּוֹשׁ וּלְבַשֵּׁל אוֹ שֶׁמָּא כֵּיוָן שֶׁהוּא שֵׁם לְוַוי לֹא נָדַר אֶלָּא מִיָּרָק סְתָם שֶׁהוּא יָרָק גִּינָּה עיי"ש: ע"ב בפי' הָרֹא"שׁ ד"ה ור' יוֹסֵי מַתִּיר דְּקָסָבַר לָא מִיקְרֵי גְּרִיסִין אֶלָּא מִקְּפָה שֶׁל גְּרִיסִין וְהוּא מִן גְּרִיסִין נָדַר עכ"ל בס' קֶרֶן אוֹרָה כָּתַב שֶׁאֵין לוֹ מוּבָן דְּאִי קָרוּ לִי' מִקְּפָה שֶׁל גְּרִיסִין לר' יוֹסֵי נָמֵי לִיתְסַר כְּמוֹ בְּקוֹמָא דְּחַלְבָא לְעֵיל (נב:) דְּאִי הָווּ קָרוּ לִי' בְּאַתְרֵי' קוֹמָא דְּחַלְבָא.

מִי הָוֵי אָסוּר לִי' דְּשֵׁם אָבִיו קָרוּי עָלָיו וְגַם בַּעַל קָרְבַּן עֵדָה עָמַד ע"ז וְאֶפְשָׁר לְיַישֵּׁב דְּהָרֹא"שׁ סוֹבֵר כמ"ש הָרַ"ן לְעֵיל לְחַלֵּק בֵּין דְּבַשׁ תְּמָרִים לְקוֹמָא דְּחַלְבָא יעויי"ש וה"נ מַאי דְּקָרוּ לִי' מִקְּפָה שֶׁל גְּרִיסִין לֹא שֶׁשֵּׁם גְּרִיסִין קָרוּי עָלָיו אֶלָּא לְהַפְרִישׁ בֵּין מִקְּפָה זֶה לְמִקְּפָה אַחֵר דְּמִכַּמָּה מִינִים עוֹשִׂים מִקְּפָה וכמ"ש הָרֹא"שׁ גּוּפֵי' בְּסָמוּךְ: פֶּרֶק שְׁבִיעִי ד' נד בר"נ ד"ה וְהָא מִן יָרָק נָדַר לר"ע פָּרִיךְ כו' כַּוָּנָתוֹ שֶׁלֹּא נִפָּרֵשׁ כפי' הָרָ"ן בְּשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת שֶׁכָּתַב וְז"ל וְיֵשׁ לְפָרֵשׁ נָמֵי דִּלְרַבָּנָן מַקְשֶׁה דְּמַשְׁמַע מִדְּקָאָמְרִי מֻוָתָּר בִּדְלוּעִין מִכְּלָל דְּבִשְׁאַר יְרָקוֹת בֵּין חַיִּין בֵּין מְבֻשָּׁלִים דְּסְתָמָא קָתָנֵי וּמַקְשֶׁה וְהָא מִן יָרָק נָדַר וּבְנַדְאי (סְתָם) יָרָק חַי מַשְׁמַע וְלֹא מְבֻשָּׁל דְּכֵיוָן דְּנִתְבַּשֵּׁל אָבַד שְׁמוֹ וּמְתָרֵץ בְּאוֹמֵר יַרְקִי קִדָּרָה עָלַי דְּהַשְׁתָּא מַשְׁמַע אפי' מְבֻשָּׁל עכ"ל וְלִשְׁלוּל זֶה הַפִּירוּשׁ דְּלָא נִיחָא לִי' לְהָרָ"ן לָכֵן כָּתַב לר"ע פָּרִיךְ: שָׁם ד"ה בְּאוֹמֵר יָרָק הַמְבֻשָּׁל בְּקִדָּרָה עָלַי כו' בְּסוֹף הַדִּבּוּר כו' וְנִמְצָא עַכְשָׁיו לְפִי דֶּרֶךְ זֶה דְּנוֹדֵר מִן הַיָּרָק אָסוּר בְּיָרָק הַנֶּאֱכָל כְּמוֹת שֶׁהוּא חַי בִּלְבַד וּמֻוָתָּר בְּכָל מַה שֶׁמִּתְבַּשֵּׁל אע"פ שֶׁלִּפְעָמִים נֶאֱכָל חַי כו' עכ"ל ע' בַּשָּׁ"ד סי' רי"ז ס"ק ה' שֶׁצִּיֵּין עַל

מַה שֶּׁכָּתַב הַמְחַבֵּר שָׁם אָמַר קוֹנָם יָרָק עָלַי אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא בַּנֶּאֱכָלִים חַיִּים וְכָתַב ע"ז כְּלוֹמַר בְּאוֹתָן יְרָקוֹת שֶׁנֶּאֱכָלִים גַּם חַיִּים.

וְכַוָּנָתוֹ שֶׁלֹּא תֵּימָא דְּאֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא אִם אוֹכְלָם חַיִּים אֲבָל אִם מְבַשֵּׁל אוֹתָן הַיְרָקוֹת הַנֶּאֱכָלִים חַיִּים דְּמֵוָתָר דְּזֶה אֵינוֹ דְּהוּא אָסַר עָלָיו אוֹתוֹ הַמִּין שֶׁנֶּאֱכָל חַי בְּאֵיזֶה אוֹפֶן שֶׁיֹּאכְלֶנּוּ חֵיאוֹ מְבֻשָּׁל וְלָא אָתֵי לְאַפּוּקֵי רַק הַמִּין שֶׁאֵינוֹ נֶאֱכָל חַי רַק מְבֻשָּׁל וְדִבְרֵי הָרָ"ן שֶׁלְּפָנֵינוּ שֶׁכָּתַב דְּמֵוָתָר בְּכָל מַה שֶּׁמִּתְבַּשֵּׁל אע"פ שֶׁלִּפְעָמִים נֶאֱכָל חַי אֵינָם סוֹתְרִים דִּבְרֵי הַשָּׁ"ך דְּכַוָּנָתוֹ ג"כ עַל הַמִּין שֶׁדַּרְכּוֹ ע"פ הָרֹוב שֶׁלֹּא לְאָכְלוֹ חַי רַק מְבֻשָּׁל מִזֶּה הַמִּין לֹא אָסַר עַצְמוֹ אע"פ שֶׁלִּפְעָמִים אוֹכְלִים אוֹתוֹ חַי כִּי כַּוָּנָתוֹ ע"פ הָרֹוב (ועי' לְעֵיל נ"ג.

בגמ' מ"ד זִיל בָּתַר רֻבָּא ומש"ש וצע"ק) ומ"מ לְשׁוֹן הַשָּׁ"ך שֶׁכָּתַב בְּאוֹתָן יְרָקוֹת שֶׁנֶּאֱכָלִים גַּם חַיִּים תי' גַּם קָשֶׁה קָצַת כַּמּוּבָן לַמְּעַיְּין וע' מ"ש בְּדִבּוּר הַסָּמוּךְ בפי' הָרֹא"ש: שָׁם ד"ה מַאן תְּנָא כו' בְּסוֹף הַדִּבּוּר דְּנְהִי דְּאָמְרִינַן לְעֵיל דְּמוֹדֶה ר"ע לְעִנְיַן מַלְקוֹת שֶׁאֵינוֹ לוֹקֶה הָא פְּרִישְׁנָא כו' ע' בק"נ שתי' בְּאוֹפֶן אַחֵר וּלְפִירוּשׁוֹ אֵינוֹ מְדֻיָּק מ"ש וְלֹא לְמָעוֹל שָׁלִיחַ וְיֵשׁ לְפָרֵשׁ עוֹד דְּהָא דְּקָאָמַר לְמָעוֹל בעה"ב הַיְינוּ מְעִילָה מִדְּרַבָּנָן כִּדְאִי' בְּרֵישׁ מס' מְעִילָה דְּאִיכָּא מְעִילָה דְּרַבָּנָן ע"ש (ב:) וּמַאי אִיכָּא בֵּין מְעִילָה דְּרַבָּנָן כו': בְּהָרֹא"שׁ ד"ה וְדִלְמָא יָרָק הַנֶּאֱכָל בְּקִדָּרָה קָאָמַר ע"י כְּבִישַׁת קִדָּרָה כו' וּבִלְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם יוֹתֵר נִקְרָא יָרָק מִיָּרָק הַמִּתְבַּשֵּׁל בַּקִּדָּרָה עכ"ל עי' בב"ח בַּקּוּנְטְרֵס אַחֲרוֹן סי' הַנַּ"ל כָּתַב וְז"ל הַדָּבָר פָּשׁוּט דמ"ש בגמ' דְּבְאוֹמֵר יַרְקִי קִדָּרָה עָלַי אֵינוֹ אָסוּר בְּיָרָק הַמִּתְבַּשֵּׁל בַּקִּדָּרָה הַיְינוּ לוֹמַר דְּאֵינוֹ נֶאֱסָר בְּיָרָק שֶׁאֵינוֹ נֶאֱכָל ע"י כְּבִישָׁה אפי' לָא הָוֵי כָּבוּשׁ אֶלָּא מְבֻשָּׁל הָוֵי שֶׁפִּיר בְּכְלַל הַנֶּדֶר שֶׁנָּדַר יַרְקִי קִדָּרָה עָלַי וְאָסוּר אֲבָל יָרָק חַי לָא הָוֵי בְּכְלַל הַנֶּדֶר עַד שֶׁיֹּאמַר קוֹנָם יָרָק עָלַי עכ"ל וְכֵן פי' הַשָּׁ"ך שָׁם לְשׁוֹן הָרֹא"שׁ שֶׁבְּכָאן עַל דֶּרֶךְ זֶה: בְּתוֹסְ' ד"ה וְנָתַן לָהֶם כָּבֵד דְּכָבֵד לָאו מִין בָּשָׂר וְכִי אָמַר לִשְׁלוּחוֹ קַח לִי בָּשָׂר וְלֹא מָצָא אֶלָּא כָּבֵד קָא מִימְלֵךְ עָלָיו וּכְשֶׁשּׁוֹלֵחַ לְבַקֵּשׁ בָּשָׂר חוֹזֵר וְאוֹמֵר לֹא מָצָאתִי אֶלָּא כָּבֵד.

וְאֵינוֹ אוֹמֵר לֹא מָצָאתִי בָּשָׂר כְּלָל כצ"ל וּכְפִי הַנּוֹסְחָא שֶׁלְּפָנֵינוּ אֵין לוֹ מוּבָן דְּהָא הגמ' מַיְיתֵי ראי' מְכַבֵּד דְּמִידֵי דְּמִימְלֵךְ שְׁלִיחָא עָלָיו הוּא ע' בפרש"י ופי' הָרֹא"שׁ: ע"ב גמ' מ"ש בְּשַׂר עוֹף לת"ק דְּאָסוּר דַּעֲבִיד שְׁלִיחָא דְּמִימְלִיךְ עָלָיו בְּשַׂר דָּגִים נָמֵי עֲבִיד שְׁלִיחָא דְּאִי לָא מַשְׁכַּח בִּישְׂרָא מִימְלִיךְ עלי' "דְּאָמַר אִי לָא מַשְׁכַּחְנָא בִּישְׂרָא אַיְיתֵי דָּגִים".

בְּתְשׁוּבַת מהרי"ק סי' צ"ט כָּתַב דְּהַרְבֵּה יֵשׁ לְתָמֹהַּ עַל לָשׁוֹן זֶה דְּלָמָּה חָזַר וְכָפַל לְשׁוֹנוֹ לוֹמַר דְּאָמַר אִי לָא מַשְׁכַּחְנָא כו' הָא אָמַר לְעֵיל דָּגִים נָמֵי עֲבִיד שְׁלִיחָא כו' וְכָתַב לְיַיְשֵׁב קָצַת הַלָּשׁוֹן דְּהַאי דְּאִי לָא מַשְׁכַּחְנָא לָאו אַשְׁלִיחַ קָאֵי אֶלָּא ה"ק מִנָּלַן דַּעֲבִיד שְׁלִיחָא לְאַמְלוֹכֵי עלי' שֶׁהֲרֵי אָנוּ רוֹאִין שֶׁכָּךְ הַדֶּרֶךְ דְּאָדָם שֶׁרוֹצֶה לִקְנוֹת בָּשָׂר מַיְיתֵי דָּגִים בְּתוֹרַת בָּשָׂר דְּאוֹמֵר בְּעַצְמוֹ אִי לָא מַשְׁכְּחֵינָא בִּישְׂרָא אַיְיתֵי דָּגִים ומש"ה נִמְלַךְ שְׁלִיחָא עלי' ע"ש עוֹד בסי' קע"ו וְעַיְּין בְּמְעִילָה (דף כ'): בְּהַמְפָרֵשׁ ד"ה בְּסוֹף אוּכְלָא שֶׁכָּתַב דִּבְסוֹף הַחוֹלִי דָּגִים סַם טוֹב לָעֵינַיִם וְהָא דְּקָתָנֵי דָּגִים קָשִׁים לָעֵינַיִם הוּא בִּתְחִלַּת אוּכְלָא כְּשֶׁהִתְחִיל לַחֲשׁוֹשׁ בְּעֵינָיו וּבְשָׁעַת הַנֶּדֶר הָוֵי תְּחִלַּת אוּכְלָא עכ"ל וְהַהֵיפּוּךְ מִזֶּה פי' רָשׁ"י בְּמְעִילָה (דף כ':) ד"ה וְז"ל וְהָא דְּאָמְרִינַן בִּנְדָרִים כו' דְּמַשְׁמַע דְּנוּנָא סַמָּא לָעֵינַי' הַיְינוּ בִּתְחִלַּת כְּאֵב עֵינָא כְּשֶׁמַּתְחִילִין עֵינַיִם לְכְאוֹב אֲבָל בְּסוֹף אוּכְלָא דָּגִים קָשִׁים לָעֵינַיִם עכ"ל מִזֶּה נִרְאֶה שֶׁהַמְפָרֵשׁ בִּנְדָרִים הַמְכֻוָּנָה בְּשֵׁם רַשְׁ"י אֵינוֹ מֵרַשְׁ"י ז"ל.

רַק מִתַּלְמִידֵי רַשְׁ"י זַ"ל וּכְמוֹ שֶׁמָּצִינוּ בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת שֶׁכּוֹתֵב וְאָמַר לָנוּ הַמּוֹרֶה דאל"כ יִהְיוּ דִּבְרֵי רַשְׁ"י כָּאן וּבְמָעִילָה סָתְרֵי אַהֲדָדֵי: בר"נ ד"ה וּלְעִנְיַן הֲלָכָה כו' וְזֶה שֶׁלֹּא כְּדִבְרֵי הָרַמְבַּ"ם זַ"ל שֶׁכָּתַב בפ"ט מהל' נְדָרִים דְּדָגִים לָא מִיתַּסְרֵי אֶלָּא בְּאַתְרָא דְּמִימְלִיךְ שְׁלִיחָא עלי' וּבְעוֹפוֹת מִתַּסְרֵי בְּכָל דֵּוכְתֵי וְהוּא מִן הַתִּימָא דְּבַגְמ' מַשְׁווֹינַן לְהוּ עכ"ל במהרי"ק סי' קע"ו כָּתַב לְיַשֵּׁב דְּהָרַמְבַּ"ם אָזִיל בָּתַר סֵוּגְיַת הַשַּׁ"ס דְּחֻלִּין רֵישׁ פ' כָּל הַבָּשָׂר דְּמוּכָח שָׁם דְּלָרַב אַשִּׁי דִּבְשַׂר עוֹף אָסוּר לְבַשֵּׁל בְּחָלָב מִדְּרַבָּנָן וּבִבְשַׂר דָּגִים לֹא גָּזְרוּ רַבָּנָן לְבַשֵּׁל בְּחָלָב וּמֵאֵיזֶה טַעַם גָּזְרוּ בְּעוֹפוֹת יוֹתֵר מִדָּגִים אִי אָמְרַתְּ דִּלְעִנְיַן הַמָּלַכַת הַשְּׁלִיחַ שָׁווֹים הֵם וְאֵין חִילּוּק בֵּין עוֹפוֹת לָדָגִים אֶלָּא דַּוְקָא בְּדִכְאִיב לִי עֵינִי' וּבְיוֹמָא דְּהַקָּזָה פְּשִׁיטָא דְּהַחִילּוּק הַנַּ"ל אֵינוֹ מַעֲלָה וּמוֹרִיד לְעִנְיַן אִיסּוּר בב"ח שֶׁנֹּאמַר דְּמֵאוֹתוֹ טַעַם גָּזְרוּ יוֹתֵר בְּעוֹפוֹת יוֹתֵר מִבִּדְגִים אֶלָּא וַדַּאי צ"ל שֶׁהֵם חֲלוּקִים בְּעַצְמוּתָם דְּעוֹפוֹת הֵם טְפֵי בִּכְלַל בָּשָׂר מִדָּגִים בִּסְתָם מְקוֹמוֹת ומש"ה גָּזְרוּ בְּעוֹפוֹת יוֹתֵר מִבִּדְגִים.

וּלְהָכִי נִישְׁנֵית ג"כ בְּחֻלִּין שָׁם הַדּ בָּבָא דְּהַנּוֹדֵר מִן הַבָּשָׂר מֻוּתָּר בְּדָגִים וַחֲגָבִים לְפָרוּשֵׁי רֵישָׁא דְּכָל הַבָּשָׂר אָסוּר לְבַשֵּׁל בְּחָלָב אפי' בְּשַׂר עוֹף חוּץ מִדָּגִים וַחֲגָבִים עיי"ש בְּאוֹרֶךְ וְרַבֵּינוּ הַגָּךְ"א זַ"ל בְּבֵיאוּרוֹ לש"ע סי' רי"ז ס"ק י"א כָּתַב דְּבִזְמַנֵּינוּ נִשְׁתַּנָּה הַדִּין מִבִּזְמַן הגמ' דְּבִזְמַן הגמ' הי' הַמָּלַכַת עוֹפוֹת וְדָגִים שָׁוֶה משא"כ בִּזְמַנֵּינוּ עַל עוֹפוֹת נִמְלָכִין בְּכָל מָקוֹם וּבְדָגִים לֹא כָּל הַמְּקוֹמוֹת שָׁווִין אֶלָּא יֵשׁ מְקוֹמוֹת דְּמִימְלִיךְ עֲלַיְיהוּ וְיֵשׁ מְקוֹמוֹת שֶׁאֵינָם נִמְלָכִים עַל דָּגִים וְאֵינָם בְּסָפֵק כְּלָל לְהַשְׁלִיחַ לִקָּנוֹת דָּגִים תַּחַת בָּשָׂר כו' ע"ש שֶׁכָּתַב דְּלָא כְּהָרָ"ן שֶׁתָּמַהּ עַל הָרַמְבַּ"ם וּבְשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת הִקְשָׁה עַל הָרַמְבַּ"ם לָמָּה הֵבִיא דִּין דְּדָגִים סְתָם וְלֹא חִילֵּק בָּהֶם בֵּין הֵיכִי דְּהִקִּיז דָּם אוֹ לֹא וּבֵין דְּכָיְיבִין לִי' עֵינָיו בְּשָׁעַת הַנֶּדֶר אוֹ לָא כָּיְיבִין לִי' כְּמוֹ שֶׁחִילְּקוּ בגמ' וְאֶפְשָׁר לוֹמַר דְּהַקָּזָה שהי' בִּזְמַן הגמ' הי' קָשֶׁה טְפֵי שֶׁהָיוּ מַקִּיזִים דָּם הַרְבֵּה וכה"ג מְתֻרָץ הט"ז בסי' הַנַּ"ל מַה שֶּׁהָעוֹלָם נוֹהֲגִין לֶאֱכֹל בֵּיצִים תֵּיכֶף אַחַר הַהַקָּזָה וּבַגְמ' אָמְרוּ הִקִּיז דָּם לֹא יֹאכַל בְּצִים כו' וּמְחַלֵּק כַּנַ"ל וְכֵן יֵשׁ לוֹמַר בִּכְאֵב הָעֵינַיִם.

דְּדַרְכֵי הָרְפוּאָה נִשְׁתַּנּוּ בִּזְמַן הָרַמְבַּ"ם מִבִּזְמַן הגמ' וְהָרַמְבַּ"ם שהי' רוֹפֵא מֻמְחֶה וְגָדוֹל יָדַע הֵיטֵב שֶׁדַּרְכֵי הָרְפוּאָה שֶׁבִּזְמַנּוֹ נִשְׁתַּנּוּ מִבִּזְמַן הגמ' לָכֵן הִשְׁמִיט כָּל זֶה ובס' לֶחֶם מִשְׁנֶה מְיַישֵּׁב דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם דְּהַגְמ' דְּמַקְשֶׁה מ"ש בְּשַׂר עוֹף כו' מִשּׁוּם דְּבָעֵי לְמֵימַר דְּדִבְרֵי הת"ק אָתֵי אפי' לר' יוֹסֵי הַגְּלִילִי דְּסוֹבֵר דִּבְשַׂר עוֹף בְּחָלָב מֻתָּר אפי' מִדְּרַבָּנָן (חֻלִּין ק"ד) אֲבָל לְדִידַן דקיי"ל כר"ע דִּבְשַׂר עוֹף בְּחָלָב אָסוּר לֵיכָּא קוּשְׁיָא כְּלָל דִּבְשַׂר עוֹף אַף דְּלָא מִימְלִיךְ עלי' שָׁלִיחַ אָסוּר כְּשֶׁנּוֹדֵר מִן הַבָּשָׂר מִשּׁוּם דְּאִיקְרֵי בָּשָׂר לְעִנְיַן בב"ח ע"ש וּבָזֶה מְיֻוָּשָׁב הֵיטֵב בְּמַאי דְּלָא פָּרִיךְ הגמ' מִכְּבֵד דְּמֻקְדָּם בַּבָּרַיְיתָא בְּדִבְרֵי ת"ק לִבְשַׂר עוֹף וְלִיפְרוֹךְ מ"ש כָּבֵד מִשּׁוּם דְּמִימְלִיךְ שְׁלִיחָא עלי' כְּדִלְעֵיל דָּגִים נָמֵי מִימְלִיךְ שְׁלִיחָא עלי' אֶלָּא דְּמִשּׁוּם דְּמִכָּבֵד פְּשִׁיטָא לֵיכָּא לְמֵיפְרַךְ דְּהָא לכ"ע כָּבֵד בִּכְלַל בָּשָׂר לְעִנְיַן בב"ח וּמִכָּאן יָצָא לָהָרַמְבַּ"ם לְשַׁנּוֹת דִּין עוֹף מִמ"ש בגמ' מִשּׁוּם דְּהוּא נָקִיט אַלִּיבָּא דְּהִלְכְתָא דקיי"ל בְּשַׂר עוֹף בְּחָלָב אָסוּר: בפי' הָרֹאֹ"שׁ ד"ה בְּסוֹף אוּכְלָא כְּשֶׁפָּסַק כְּאֵב הַחוֹלִי עכ"ל רָאִיתִי בְּשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת שֶׁהֵבִיא עוֹד פֵּירוּשׁ בְּסוֹף אוּכְלָא בְּקִינּוּחַ סְעוּדָה אֲבָל בִּתְחִלַּת סְעוּדָה קָשֶׁה לָעֵינַיִם וּלְפֵירוּשׁוֹ אוּכְלָא מִלְּשׁוֹן אֲכִילָה וְהוּא כְּעֵין דְּאָמְרִינַן בַּכְּתֻבּוֹת (דַּף יוֹד:) לְעִנְיַן תְּמָרִים דְּמִיקַּמֵי נַהֲמָא הוּא כִּי נַרְגָּא לְדִיקּוּלָא וּלְבָתַר נַהֲמָא הוּא טוֹב כְּעִבְרָא לְדָשָׁא אֲבָל לְכְאוֹרָה קָשֶׁה לפ"ז נֵימָא דְּנָדַר מִדָּגִים שֶׁלֹּא יֹאכַל לְאַחַר קִנּוּחַ סְעוּדָה דְּאָז טוֹב

לָעֵינַיִם וּכְמוֹ שֶׁמְּפָרֵשׁ שָׁם בְּמַאי דְּמַקְשֶׁה א"ה אָכִיל דָּגִים וְז"ל כֵּינָן שֶׁהַדָּגִים טוֹבִים לוֹ א"כ מִזֶּה נָדַר שֶׁמִּן הַמַּאֲכָל הָרָאוּי לוֹ נָדַר וְאוּלַי י"ל דְּכֵינָן שֶׁבְּקִינּוּחַ סְעוּדָה הוּא יָפֶה לוֹ לִרְפוּאָה מַחַיּוּתֵיהּ' לֹא נָדַר כְּעֵין דְּאָמְרִינַן לְעֵיל (דַּף ל"ט:) וּמַה שֶׁהַקְשָׁה לְעֵיל א"ה אָכַל דָּגִים לֹא הִקְשָׁה עַל עִיקַּר הַדִּין רַק עַל מַה שֶּׁאָמַר דְּדָגִים קָשִׁים לָעֵינַיִם וּמַקְשֶׁה דְּאַדְּרַבָּה אָכִיל דָּגִים אֲבָל הַדִּין שַׁפִּיר יְתָכֵן דְּאַדָּגִים לֹא נָדַר הֵן קוֹדֶם הַסְּעוּדָה מִצַּד דְּקָשֶׁה לָעֵינַיִם וְהֵן לְאַחַר הַסְּעוּדָה דְּלִרְפוּאָה הוּא לוֹ וּמַחַיּוֹתֵי' לֹא נָדַר אָמְנָם הש"מ מְפָרֵשׁ בְּעַצְמוֹ קֻוּשְׁיַת הגמ' שֶׁלֹּא בְּאוֹפֶן זֶה וצ"ע: ד' נה גמ' אָמַר רָבָא תְּבוּאָה לְחוּד תְּבוּאַת שָׂדֶה לְחוּד כָּתַב הָרַשְׁבָּ"א אִיכָּא לְמֵידַק כֵּינָן דְּרַב יוֹסֵף לָא הָוֵי שְׁמִיעַ לִי' הָכֵין כִּי קָא פָּרֵיךְ לְעֵיל אר"מ (דְּסָבַר דָּזָן כָּל מִידֵי דְּמִדְּגָן מַשְׁמַע) מַאי וְכָל תְּבוּאוֹת הַשָּׂדֶה וּמְשַׁנֵּי אַבָּיֵי לְאֻתּוֹיֵי פֵּירוֹת הָאִילָן וְיָרָק מַיָּד ה"ל לְאַקְשׁוּיֵי וְהָתְנַן ר"מ אוֹמֵר הַנּוֹדֵר מִן הַתְּבוּאָה אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא מֵחֲמִשָּׁה הַמִּינִין וְנִשְׁאַר בצ"ע וְהַתּוֹסָ' בד"ה מֵתִיב רַב יוֹסֵף הִתְעוֹרְרוּ ג"כ בָּזֶה וְכָתְבוּ בֶּאֱמֶת דה"ה לר"מ דְּמַתְנִיתִין מוֹתֵיב לְפִי מַה דְּאָמַר אַבָּיֵי לְאֻתּוֹיֵי פֵּירוֹת הָאִילָן וְיָרָק:שָׁם בַּמִּשְׁנָה קָוְנָם צָמֵר עוֹלֶה עָלַי מֻוָתָּר לְהִתְכַּסּוֹת בְּגִיזֵּי צָמֶר וְכָתַב הָרָ"ן שֶׁאֵינוֹ בַּמַּשְׁמָע אֶלָּא לְבִישָׁה מַשְׁמַע אֲבָל לְהִתְכַּסּוֹת מֻוָתָּר אפי' בְּבֶגֶד צֶמֶר וּלְשׁוֹן הַמִּשְׁנָה מוֹרֶה דְּדַוְקָא בְּגִיזֵּי צָמֶר מֻוָתָּר לְהִתְכַּסּוֹת אֲבָל בְּבֶגֶד אָרוּג שֶׁל צָמֶר אָסוּר גַּם לְהִתְכַּסּוֹת דְּלִשּׁוֹן הָעֲלָאָה כּוֹלֵל בֵּין לְבִישָׁה בֵּין לְהִתְכַּסּוֹת וְהָרֹא"שׁ פי' נִתְכַּוֵּן אֶלָּא לְבֶגֶד צֶמֶר וְכֵן הוּא בְּנִימּוּקֵי יוֹסֵף שֶׁעִם הֲלָכוֹת הָרַמְבַּ"ן וְז"ל קוֹנָם צֶמֶר כו' אע"פ שֶׁלֹּא הִזְכִּיר בֶּגֶד מ"מ לֹא נִתְכַּוֵּן אֶלָּא לְבֶגֶד אָרוּג ועמ"ש הגרע"א בְּתוֹסְפוֹתָיו עַל הַמִּשְׁנָיוֹת: בְּהַמְפָרֵשׁ ד"ה בַּאֲנִיצֵי פִּשְׁתָּן דְּדָיֵיק וְלָא נְפִיץ.

ע' סֻוכָּה (דַּף י"ב:) סִכְּכָהּ בַּאֲנִיצֵי פִּשְׁתָּן פְּסוּלָה בְּהֶוְצֵנֵי פִּשְׁתָּן כְּשֵׁרָה בְּהוּשְׁנֵי פִּשְׁתָּן אֵינִי יוֹדֵעַ כו' וְהֶוְשְׁנֵי עַצְמָן א"י אִם דְּיֵיק וְלָא נְפִיץ הֶוְשְׁנֵי קָרֵי לֵהּ אֲבָל תְּרֵי וְלָא דְּיֵיק הֶוְצֵנֵי קָרֵי לֵהּ אוֹ דִּלְמָא תְּרֵי וְלָא דְּיֵיק נָמֵי הֶוְשְׁנֵי קָרֵי לֵהּ עכ"פ מוּכָח מִשָּׁם דַּאֲנִיצֵי פִּשְׁתָּן הֵם דְּדָיֵיק וּנְפִיץ וּמַה זֶּה שֶׁכָּתַב עַל אֲנִיצֵי פִּשְׁתָּן דְּדָיֵיק וְלָא נְפִיץ וצ"ע: בר"נ ד"ה תּוֹסָפְתָּא כו' בְּסוֹף הַדִּבּוּר אֲבָל הַנּוֹדֵר מִן הַמָּזוֹן אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא מה' מִינִין עֵיֵן בְּרָכוֹת (דַּף לז) דְּאִתּוֹתַבוּ רַב וּשְׁמוּאֵל דְּסָבְרִי דְּאֵין מְבָרְכִין במ"מ אֶלָּא עַל ה' מִינִים בִּלְבַד מִבָּרַיְיתָא דְּתַנְיָא דְּגַם עַל אוֹרֶז מְבָרְכִין במ"מ.

וא"כ גַּם בִּנְדָרִים כֵּן ולפ"ז קָשֶׁה עַל הטוש"ע בַּיּוֹ"ד סי' רמ"ז שֶׁהֵוקִבַּע לַהֲלָכָה דְּהַנּוֹדֵר מִן הַמָּזוֹן אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא בה' מִינִים בִּלְבַד ובש"ע אוֹרַח חַיִּים סי' ר"ח פָּסְקוּ דְּגַם עַל אוֹרֶז מְבָרְכִין במ"מ וא"כ בְּנוֹדֵר מִן הַמָּזוֹן יהי' אָסוּר גַּם בְּאוֹרֶז וּכְבָר הֵעִיר בָּזֶה הַגָּאוֹן רע"א זַ"ל בְּחִדּוּשָׁיו לַיּוֹ"ד וּקְדָמוֹ בָּזֶה הצל"ח בִּבְרָכוֹת עיי"ש מַה שֶּׁתִּירֵץ ובס' יְדוֹת נְדָרִים הִקְשָׁה ג"כ דְּיִהְיֶ' אָסוּר גַּם בַּתְּמָרִים דְּאָמְרִינַן בִּבְרָכוֹת (דַּף י"ב.

) דְּאִם סְיֵים בִּדְנַהֲמָא עַל תְּמָרִים יָצָא מ"ט דְּתַמְרֵי נָמֵי מֵיזָן זָיְנִי וע' כְּתֻבּוֹת (יוֹד:) תַּמְרֵי מְשַׁחֲנָן מִשְׁבָּעָן כו' ועי' בנ"א כְּלָל נ"ח ס"ק ב' שֶׁהֶאֱרִיךְ בָּזֶה: ד' נו גמ' מַאן תְּנָא בְּבֵית לְרַבּוֹת אֶת הַיָּצִיעַ כו' וּפֵירֵשׁ הָרָ"ן דְּהַיְינוּ בְּבֵית אֶרֶץ אַחֲוַתְכֶם כו' לְכָאוֹרָה ק' דְּמֵהַהוּא קְרָא אַדְּרַבָּה מַשְׁמַע לְמָעוּטֵי עלי'.

כִּדְאָמְרִינַן לְקַמַּיְ' סד"א בְּבֵית אֶרֶץ אֲחֻזַּתְכֶם כָּתַב דִּמְחַבְּרָא בְּאַרְעָא שמי' בַּיִת עלי' הָא לָא מְחַבְּרָא בְּאַרְעָא וְאֵיךְ נֹאמַר בְּמַסְקָנָא דְּהַאי בְּבֵית אֶרֶץ. מְרַבֶּה עלי' וְהַנָּכוֹן לוֹמַר דְּמִיּתּוּרָא דִקְרָא דִּכְתִיבִי שְׁמָהּ טוּבָא בַּבַּיִת וּבָא אָשֵׁר לוֹ הַבַּיִת.

כְּנֶגַע נִרְאָה לִי בַּבָּיִת וְעוֹד כַּמָּה פְּעָמִים בַּבַּיִת כְּתִיבִי הָתָם לָכֵן דְּרִישׁ מִיּתּוּרָא לְרַבּוֹת אֶת הָעֶלְיָ'. וְאַחַר זְמַן רַב שֶׁכָּתַבְתִּי זֶה מָצָאתִי בְּשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת שפי' כֵּן בְּשֵׁם הר"צ והרא"מ ופי' הָרָ"ן הֵבִיא ג"כ בְּשֵׁם חַכְמֵי לוּנְדִיר וְתָ"ל שֶׁקַּיְימְתִּי מִסְּבָרָא דְּנַפְשַׁאי: בפי' הָרֹא"שׁ ד"ה ר"מ הוּא וּלְהָכִי אִיצְטְרִיךְ קְרָא לְרַבּוּיֵי דְּבִלְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם לָא הָוּוּ בְּכָלַל בַּיִת עכ"ל הָרָשָׁ"שׁ בְּהַגָּהוֹתָיו הִקְשָׁה דלפ"ז ה"מ לְמֵימַר דְּאַתְיָא אפי' לְרַבָּנָן וּבִלְשׁוֹן תּוֹרָה אוּלַי לָא הָוּוּ בְּכָלַל בַּיִת אֲבָל בִּנְדָרִים דְּהוֹלְכִין אַחַר לְשׁוֹן ב"א וּבְאַתְרֵיְיהוּ הָוֵי קְרֵי לָהּ בַּיִת לָכֵן אֲסָרוּהָ עכ"ל וּכְבָר קְדָמוֹ הַשִּׁיטָה מְקֻבֶּצֶת וְז"ל וּל"ל דְּבִנְדָרִים הַלֵּךְ אַחַר לְשׁוֹן ב"א דע"כ צְרִיכִין אָנוּ לִלְמֹד מִקְרָא כְּגוֹן הָכָא דִּלְשׁוֹן ב"א מְסֻיָּפָק אִם קוֹרִין לַעֲלְיָ' בַּיִת וע' מ"ש לְקַמָּן ע"ב בְּשֵׁם ס' תּוֹסָפֶת שַׁבָּת לְגַבֵּי הַנּוֹדֵר מִן הָעִיר כו': שָׁם ד"ה מַאי עלי' מְעֻלֶּה שֶׁבַּבָּתִּים הַאי לִישָׁנָא מַשְׁמַע לְאַפּוֹקֵי עלי' דִּגְרִיעָא מִשּׁוּם עלי' וִירִידָה כו' מִיהוּ הַבַּיִת הַגָּרוּעַ שֶׁיֵּשׁ לוֹ יָכוֹל לִיתֵּן לוֹ כו' וְהָכִי מַסִּיק בְּשִׁילְהֵי מְנָחוֹת כו' עכ"ל.

ע' בְּיאוֹרִי הַגְּרָ"א בח"מ סי' רי"ד ס"ק מ"ט שֶׁכָּתַב שֶׁהָרֹא"שׁ מְיַיְשֵׁב הַסֻּגְיוֹת דְּכָאן וְדִמְנָחוֹת דִּלְדַעַת הָרָ"ן כָּאן הַדּ' מַסְקָנָא דְּהָכָא מִיחַלְּפָא עִם סֻגְיָא דִּמְנָחוֹת וְהָרֹא"שׁ מְיַיְשֵׁב הַסֻּגְיוֹת דְּוַדַּאי כֵּיוָן שֶׁאָמַר בַּיִת בְּבֵית ע"כ בַּיִת קָאָמַר ומ"ש בִּמְנָחוֹת אפי' תֵּימָא עלי' דְּגְרִיעָא ר"ל מִבָּתִּים הַגְּרוּעִים דס"ד הֶחָשׁוּב שֶׁבַּבָּתִּים עכ"ל וע"ש בִּמְנָחוֹת מ"ש הַתּוֹסָ' שָׁם: ע"ב בַּמִּשְׁנָה אֲבָל הַנּוֹדֵר מִן הַבַּיִת אָסוּר מִן הָאֲגַף וְלִפְנִים צ"ל אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא מִן הָאֲגַף וְלִפְנִים דְּעִיקַּר הַחִדּוּשׁ אָתֵי לְאַשְׁמוּעִינַן דְּמִן הָאֲגַף וְלַחוּץ שָׁרֵי דְּלָא תֵּימָא דְּעֹובֵי הַמִּפְתָּן הָוֵי כְּעִבּוּרָא דְּבַיִת.

וּכְשֵׁם דְּאָמְרִינַן עִבּוּרָא דְּמָתָא כְּמָתָא דְּמֵי כֵּן עִבּוּרָא דְּבַיִת כְּבַיִת דְּמֵי קמ"ל וּבָזֶה יִצְדַּק לְשׁוֹן אֲבָל דְּקָתָנֵי וְכֵן הוּא בתוי"ט: גמ' מְנָא לַן דְּעִיבּוּרָא דְּמָתָא כְּמָתָא דְּמֵי אר"י דַּאֲמַר קְרָא כו' אֵימָא אפי' בִּתְחוּמָהּ הָא כְּתִיב וּמִדְּוָתָם מִחוּץ לָעִיר.

ע' בַּשָּׁ"דּ סי' רי"ז ס"ק ל"ה שֶׁכָּתַב ואע"ג דִּלְעִנְיַן שְׁאָר דְּבָרִים תּוֹךְ הַתְּחוּם דִּין עִיר יֵשׁ לוֹ שָׁאנֵי הָכָא דִּבְנְדָרִים הַלֵּךְ אַחַר לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם בס' תּוֹסָפֶת שַׁבָּת עַל הִלְכוֹת שַׁבָּת סי' רמ"ד כָּתַב ע"ז לִכְאוֹרָה קָשֶׁה דְּהָא מִקְרָא יָלִיף וּמִדְּוָתָם מִחוּץ לָעִיר אֲבָל לק"מ דְּהָא כָּתַב הב"י בְּשֵׁם רי"ו (וְכֵן הוּא בְּרָ"ן לְעֵיל דַּף נ"ה: ד"ה תּוֹסָפְתָּא כו') דִּבְנְדָרִים הוֹלְכִין אַחַר לְשׁוֹן ב"א בְּאוֹתוֹ מָקוֹם וְאִם נָדַר בלה"ק וְאֵין מְדַבְּרִים שָׁם בלה"ק הוֹלְכִין אַחַר לְשׁוֹן תּוֹרָה.

ולפ"ז הָא דְּהֶוְצְרֵךְ לְמֵילַף מִקְרָא דּוֹמְדוּתָם מִחוּץ לָעִיר מִשּׁוּם דְּמַתְנִיתִין פָּסִיק וְתָנֵי דְּמֻתָּר דְּמַשְׁמַע בֵּין שֶׁנָּדַר בִּלְשׁוֹן לַעֲז בֵּין שֶׁנָּדַר בלה"ק וּלְהָכִי מַיְיתֵי קְרָא דְּגַם בִּלְשׁוֹן תּוֹרָה אֵין הַתְּחוּם בְּכָלַל הָעִיר וְהוֹלְכִין אַחַר הַלָּשׁוֹן וְאַחַר כַּוָּנָתוֹ וְהַיְינוּ דְּזָקָא בִּנְדָרִים אֲבָל בִּשְׁאָר דְּבָרִים אַף דְּאֵין הַתְּחוּם בְּכָלַל הָעִיר וְלֹא נִקְרָא עַל שְׁמוֹ מ"מ הוּא נִגְרָר אַחַר הָעִיר וְטָפֵל לָעִיר וַהֲרֵי הוּא כְּמוֹתָהּ ע"ש: ד' נז בַּמִּשְׁנָה קִנָּנָם פֵּירוֹת הָאִלּוּ עָלַי אָסוּר בְּחִילּוּפֵיהֶן וּבְגִדּוּלֵיהֶן.

עי' בָּרָ"ן וק"ק נִימָא דְּמַאי דְּפָרַט אֵלּוּ לְמִיפְטַר נַפְשֵׁיהּ מֵאַחֲרָנְיָיתָא קָא אָתֵי כִּדְפָרִיךְ בִּשְׁבוּעוֹת (דַּף כג.) וע"ש בְּתוֹסְ' ד"ה לְמִיפְטַר מֵאַחֲרָנְיָיתָא כו' ומ"ש עוֹד הָרָ"ן דְּכֵינָן שְׁפָרַט הַדְּבָרִים הַנֶּאֱסָרִים עָלָיו שַׁוְּוִינְהוּ כְּהֶקְדֵּשׁ כו' כִּי הֵיכִי דְּחִלּוּפֵי הֶקְדֵּשׁ וְגִידּוּלָיו אֲסוּרִין הָרַב הָרָשָׁ"שׁ בְּהַגָּהוֹתָיו תָּמַהּ ע"ז מִמִּשְׁנָה ד' פ"ט דִּתְרוּמוֹת דְּתָנַן הָתָם גְּדוֹלֵי הֶקְדֵּשׁ חֻלִּין וּקְדָמוֹ בָּזֶה בַּעַל ס' אַרְעָא דְּרַבָּנָן בסי' רמ"ד לְתָמּוֹהַּ עַל הָרָ"ן וְלִכְאוֹרָה אֵין הַתָּמִיהָ כ"כ חֲזָקָה.

דְּהָא מְסַיֵּים הָתָם בַּמִּשְׁנָה וּפוֹדֶה אוֹתָם בִּזְמַן זַרְעָם אַלְמָא דִּבְלֹא פדי' אֲסִירֵי וע"ש בר"ש דִּבְדָבָר שֶׁזַּרְעוֹ כָּלֶה פּוֹדֶה כָּל הָאוֹצָר בִּדְמֵי אוֹתָהּ סְאָה וּבְדָבָר שֶׁאֵין זַרְעוֹ כָּלֶה פּוֹדֶה כָּל הָאוֹצָר ע"ש וע' בב"ב (דַּף עט) אַחַר זְמַן רַב מָצָאתִי שֶׁבְּעַל פְּנֵי מֹשֶׁה עָמַד בָּזֶה בְּמַרְאֵה הַפָּנִים וְכָתַב אע"ג דְּלָא פָּדָה אוֹתָן הַגִּדּוּלִין חֻלִּין כִּדְכָתַב הָרַמְבַּ"ם ז"ל בְּפֵ"ה מהל' מְעִילָה הֲלָכָה א' ע"ש: שָׁם בא"ד דל"ד לְנוֹדֵר סְתָם מִן הַתְּאֵנִים וּמִן הָעֲנָבִים דְּכֵינָן שֶׁלֹּא פָּרַט וְאָסַר עָלָיו כָּל הַמִּין כו' ומש"ה לָא מִתְסַר בְּחִלּוּפֵיהֶן וּבְגִדּוּלֵיהֶן כו' ע' בט"ז סי' רט"ז ס"ק ד' שֶׁכָּתַב דְּהַהִ' וּבְגִדּוּלֵיהֶן הוּא שֶׁלֹּא בְּדִקְדּוּק דְּהָא עכ"פ אָסוּר בְּגִדּוּלֵיהֶן דְּהָא פֵּירוֹת אוֹתוֹ מִין הֵם וְהוּא אָסַר עָלָיו כָּל הַמִּין אֶלָּא אַחֲילוּפִין לְבַד יֵשׁ חִילּוּק כו' וְאֶפְשָׁר שֶׁהָרָ"ן מַיְירֵי בְּאוֹמֵר קוֹנָם זֵיתִים וַעֲנָבִים שֶׁל שָׁנָה זוֹ עֲלַי דְּאָז מֻוָתָּר בְּגִידּוּלִין שֶׁיִּגְדְּלוּ אַחַ"כ כָּל שֶׁלֹּא אָמַר אֵלּוּ כו' עכ"ל וְצָרִיךְ לְהָבִין לָמָּה לֹא הָוֵי קַשְׁיָא לְהט"ז הַמִּשְׁנָה גּוּפֵי' דְּקָתָנֵי וּבְגִדּוּלֵיהֶן וְהָרָ"ן מְפָרֵשׁ דְּשָׁאנֵי אוֹכֶל לָאו אַאֵלּוּ דְּרִישָׁא קָאֵי וא"כ אָסַר עָלָיו כָּל הַמִּין וְאֵיךְ קָתָנֵי וּמֻוָתָּר בְּגִידּוּלֵיהֶן וַהֲלֹא פֵּירוֹת אוֹתוֹ הַמִּין הֵם וְהוּא אָסַר עָלָיו כָּל הַמִּין אֶלָּא וַדַּאי דְּהַפֵּירוּשׁ הוּא בְּגִדּוּלִין קוֹדֶם שֶׁהִגִּיעוּ לְכְלַל פֵּירוֹת כִּדְכָתַב הָרֹא"שׁ כָּאן בְּפֵירוּשׁ בְּסוֹף ד"ה קוֹנָם פֵּירוֹת כו' וְכֵן הוּא בְּשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת וְז"ל דְּכִי אָמְרִינַן הָכָא מֻוָתָּר בְּגִדּוּלֵיהֶן הַיְינוּ כְּשֶׁהֵם עֲדַיִן עֲשָׂב קוֹדֶם שֶׁנַּעֲשׂוּ חִטִּים אֲבָל אַחַר שֶׁהָיוּ חִטִּים גְּמוּרִים אָסוּר בָּהֶם כֵּיוָן שֶׁאָסַר ע"ע חִטִּים סְתָם: בד"ה בְּדָבָר שֶׁזַּרְעוֹ כָּלֶה כו' אַכּוּלֵי' מַתְנִיתִין קָאֵי כו' מִיהוּ בְּגִדּוּלֵי גִּדּוּלִין שָׁרֵי כו' כִּי הֵיכִי דַּחֲלִיפֵי חֲלִיפִין מֻוָתָּרִים כִּדְמוֹכַח לְעֵיל בְּהַשֻּׁוָתָּפִין גַּבֵּי מְכָרָן וְקִדֵּשׁ בִּדְמֵיהֶן מְקֻבֶּשֶׁת כו' הַגָּאוֹן רע"א זַ"ל בְּחִדּוּשָׁיו לַיו"ד סי' רט"ז כָּתַב שצע"ג עַל רְאָיַת הָרָ"ן מפ' הַשֻּׁוָתָּפִין דִּלְעֵיל דְּהָא הָתָם בְּאוֹסֵר עַל חֲבֵרוֹ דא"א לָבוֹא עָלָיו מִדִּין דְּשַׁוְּוִינְהוּ כְּהֶקְדֵּשׁ דְּאֵין אָדָם אוֹסֵר דשלב"ל עַל חֲבֵרוֹ אֶלָּא דְּהָאִיבַּעְיָא הוּא אִם הַחִלּוּפִין (וְהַגִּידּוּלִים) אֲסוּרִים לְהַמַּחֲלִיף מִשּׁוּם קֹנָם כְּכָל אִיסּוּרֵי הֲנָאָה ומש"ה לֹא נֶאְסְרוּ גְּדוֹלֵי גְּדוֹלִין דְּכֻלֵּי הַאי לֹא הֶחֱמִירוּ חֲז"ל עָלָיו אֲבָל בְּאוֹמֵר קוֹנָם פֵּירוֹת אֵלּוּ עָלַי דַּאֲפִי' הַחֲלִיפֵם אַחֵר אָסוּר דְּמִדִּינָא אֲסוּרִים דְּשַׁוְּוִינְהוּעָלָיו כְּהֶקְדֵּשׁ שָׁם יֵשׁ לוֹמַר דְּגַם גִּידּוּלֵי גִּידּוּלִין אֲסוּרִים כְּמוֹ בְּהֶקְדֵּשׁ: תוס' ד"ה קוֹנָם פֵּירוֹת הָאֵלּוּ עָלַי וְלָא גָּרְסִינַן פֵּירוֹת אֵלּוּ עכ"ל כְּפִי הגי' שֶׁלְּפָנֵינוּ אֵין לוֹ מוּבָן דִּבְמַאי עָדִיף לִישָׁנָא דְּהָאֵלּוּ מֵאֵלּוּ וּלְעֵיל (נ"ב) קָתָנֵי נָמֵי קוֹנָם זֵיתִים וַעֲנָבִים אֵלּוּ כו' וּפְשִׁיט לי' מֵהָכָא דְּקָתָנֵי קוֹנָם פֵּירוֹת הָאֵלּוּ כו' עיי"ש וְנִרְאֶה שכצ"ל וְלָא גָּרְסִינַן פֵּירוֹת אֵלּוּ בַּאֲכִילָה וְכַוָּנָתָם לְמַה דְּמַסְקִי אַחַ"כ אָסוּר בְּחִלּוּפֵיהֶן וְגִדּוּלֵיהֶן דְּכֵינָן דְּהִזְכִּיר קוֹנָם סְתָם וְלֹא הִזְכִּיר אֲכִילָה אָסַר עַצְמוֹ בֵּין בְּחִלּוּפֵיהֶן כו' ועי' בש"מ בְּשֵׁם הָרַשְׁבָּ"א בֵּיאֵר יוֹתֵר וְז"ל דְּכֵינָן דְּאָמַר קוֹנָם הֵם עָלַי לֹא בַּאֲכִילָה בִּלְבַד אֲסָרָן אֶלָּא אפי' לַהֲנָאָה וְאִם נִתְחַלְּפוּ בַּאֲחֵרִים וְכֵן אִם זָרְעוּ וְצָמְחוּ אֲסוּרִין הֵן ג"כ דמ"מ הֲרֵי נֶהֱנֶה מֵהֶם: ע"ב גמ' פָּשַׁט לי' מֵהָא דְּאָמַר ר' חֲנִינָא תִּירְתָּאָה כו' בָּצָל שֶׁל תְּרוּמָה שָׁנְטָעוֹ וְרַבּוּ גִּידּוּלָיו עַל עִיקָּרוֹ מֻוָתָּר בְּשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת כָּתַב וְז"ל וְרַבּוּ גִּידּוּלָיו

עַל עִיקָּרוֹ בְּמֵאָה שֶׁבְּכָךְ תְּרוּמָה בָּטְלָה וּבִתְרוּמַת מַעֲשֵׂר דְּכְאִיסּוּרוֹ כָּךְ עֲלָיְיתוֹ שֶׁמְּמֵאָה מוֹצִיאִין חַד לְתְרוּמַת מַעֲשֵׂר אֲבָל בִּתְרוּמָה גְּדוֹלָה דְּחַטָּה אַחַת פּוֹטֶרֶת אֶת הַכְּרִי אִיסּוּרָהּ בְּמַשֶּׁהוּ מִידֵי דַּהֲוָה אַטֻּבָּל דְּאָמַר ר' יוֹחָנָן בְּשִׁילְהֵי ע"ז כְּהֶיתֵּרוֹ כָּךְ אִיסּוּרוֹ וְחַטָּה אַחַת פּוֹטֶרֶת אֶת הַכְּרִי וּתְרוּמָה גְּדוֹלָה נָמֵי לָא שְׁנָא כו' עכ"ל לְפֶלֶא מְאוֹד בְּעֵינַי שֶׁהוּא נֶגֶד מִשְׁנָה עֲרוּכָה וּבָרַיְיתָא דְּהָא מְבֹאָר לְהֶדְיָא במס' עָרֶלָה רֵישׁ פ"ב הַתְּרוּמָה וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר שֶׁל דְּמַאי כו' עוֹלִים בק"א וְהָא דְּתָנֵינַן שָׁם הַתְּרוּמָה הוּא שֶׁל וַדַּאי כמ"ש הר"ש שָׁם דְּתְרוּמָה גְּדוֹלָה לָא בָּעֵי לְאַפְרוֹשֵׁי מִדְּמַאי דְּלֹא נָחְשְׁדוּ ע"ה ע"ז כִּדְאִיתָא בְּפֶרֶק בָּתְרָא דְּסוֹטָה כו' וְכֵן לְקַמָּן בְּסֵוגְיָא זוֹ דַּף הַסָּמוּךְ תַּנִּינִן וְכָל דָּבָר שֶׁאֵין לוֹ מַתִּירִין כְּגוֹן תְּרוּמָה וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר כו' נָתְנוּ בָּהֶם חֲמָמִים שִׁיעוּר ועי' בָּרָ"ן שָׁם שכ' דַּאֲפִי' נִתְעָרְבוּ בְּמִינָן תְּרוּמָה וּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר בְּטִילִין בְּמֵאָה וְלָא אִישְׁתְּמִיט בְּשׁוּם דֻּכְתָּא לְחַלֵּק בֵּין תְּרוּמָה גְּדוֹלָה לִתְרוּמַת מַעֲשֵׂר.

וּבְכָל דֻּכְתָּא דְּאָמְרִינַן תְּרוּמָה עוֹלָה בק"א סְתָם תְּרוּמָה תְּנַינַן וְזֶה דָּבָר חָדָשׁ לְחַלֵּק וּבְקֻשְׁתִּי לוֹ רַב וְחָבֵר וְלֹא מָצָאתִי וצע"ג וְאַחַר זְמַן הֵאִיר ד' עֵינִי וּמָצָאתִי לָרַב מֵרַבָּנָן גָּדוֹל וְרַבָּן שְׁמוֹ הוּא נִיהוּ רַבֵּינוּ תָּם בְּתוֹסָ' מְנָחוֹת (דַּף כב:) ד"ה מִכָּאן לָעוֹלִין שֶׁאֵין מְבַטְּלִין זא"ז כו' בְּאֶמְצַע הַדִּבּוּר שֶׁכָּתַב כַּיּוֹצֵא בְּזֶה שֶׁכָּתַב הָרִיטְבָ"א וְז"ל שָׁם דְּהָא דְּאָמַר ר' יוֹחָנָן בְּסוֹף מס' ע"א כו' א"כ מִינוֹ נָמֵי יְסַיְּעַ כו' אֶלָּא ש"מ דִּבְמִינוֹ בְּמַשֶּׁהוּ וְהָא דאר"י הָתָם דְּכָל אִיסּוּרִין שֶׁבַּתּוֹרָה כו' חוּץ מִטֶּבֶל ויי"נ וְלָא חֲשִׁיב תְּרוּמָה דְּבִכְלַל טֶבֶל הוּא וְחַד טַעְמָא לְתַרְוַיְיהוּ דִּמְפָרֵשׁ הָתָם טַעְמָא דִּבְטֶבֶל דְּכְהֶיתֵּרוֹ כָּךְ אִיסּוּרוֹ דְּחַטָּה א' פּוֹטֶרֶת כו'.

וה"ה תְּרוּמָה דְּכַעֲלָיְיתוֹ כָּךְ אִיסּוּרוֹ ובכ"ד דְּאָמְרִינַן תְּרוּמָה עוֹלָה בק"א מַיְירֵי בְּדָבָר יָבֵשׁ כו'. וּמִזֶּה תָּבִין דִּבְרֵי הש"מ רַק שֶׁצָּרִיךְ לְהַגִּי' וּלְהוֹסִיף בִּדְבָרָיו: ד' נח בָּרָ"ן ד"ה אָמַר לָהֶם אַף הֵן לֹא אָמְרוּ כו' אֶלָּא לְעִנְיָן שֶׁצָּרִיךְ לֶאֱכֹל הַתַּעֲרֹבֶת קוֹדֶם הַבִּיעוּר דְּכֵינָן שֶׁאֶפְשָׁר לְאָכְלוֹ ה"ל כְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין עכ"ל עי' בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ פ' ט"ו מהל' מ"א הֲלָכָה י"ג שֶׁכָּתַב דְּלִכְאוֹרָה יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת עָלָיו מִמ"ש בְּעַצְמוֹ בְּדַף נ"ב דְּכָל מַה שֶּׁיֵּשׁ לוֹ הֶיתֵּר עַכְשָׁיו אַף בְּשֶׁלֹּא בְּמִינָהּ לָא בְּטִיל א"כ אַמַּאי קָתָנֵי הָכָא הַשְּׁבִיעִית אוֹסֶרֶת כו' בְּמִינָהּ דַּוְקָא דְּהָא אפי' שֶׁלֹּא בְּמִינָהּ נָמֵי כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין עַכְשָׁיו לְאָכְלוֹ קוֹדֶם הַבִּיעוּר לָא בְּטִיל אָמְנָם לָא קַשְׁיָא דע"כ לֹא הָרָ"ן דְּבְדָבָר שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין עַכְשָׁיו אַף בְּשֶׁאֵינוֹ מִינוֹ לָא בְּטִיל הַיְינוּ דַּוְקָא כְּשֶׁהַהֶיתֵּר שֶׁיֵּשׁ לוֹ עַכְשָׁיו הוּא לְעוֹלָם כְּגוֹן פַּת שֶׁאֲפָאָהּ עִם הַצָּלִי דְּאָסוּר לְאָוְכְלוֹ בְּכוּתָּח כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ לוֹ מַתִּירִין לְעוֹלָם בְּבָשָׂר משא"כ הָכָא גַּבֵּי שְׁבִיעִית נְהִי דְּעַכְשָׁיו יֵשׁ לוֹ הֶיתֵּר לְאָכְלוֹ מִיהוּ לְאַחַר הַבִּיעוּר הוּא נֶאֱסָר וא"כ ה"ל כדשיל"מ דְּאָסוּר עַכְשָׁיו וְנִיתָּר לְמָחָר דְּבְשָׂאֵינוּ מִינוֹ בְּטִיל עכ"ל ובנ"ב תְּנַיְנָא חי"ד סי' נ"ג עָמַד ג"כ בְּדִבְרֵי הָרָ"ן הַנָּ"ל וְנִשְׁאַר בְּקֻשְׁיָא וע"ש בהג"ה הֵבִיא מ"ש בשעה"מ ספ"ד מהל' חָמֵץ לְהַקְשׁוֹת עַל דִּבְרֵי הָרָ"ן הַלָּלוּ ממ"ש הָרָ"ן בִּתְשׁוּבָה בְּדִין חִטִּים מְבֻוְקָּעוֹת אִם אֵין בָּהֶם א' מִשִּׁשִּׁים דְּמֻוָּתָר לְטַחֲנָם קוֹדֶם פֶּסַח וּלְאָכְלָם בְּפֶסַח וּלְפִי דִּבְרֵי הָרָ"ן הָוֵי דשיל"מ כֵּיוָן דְּיָכוֹל לְאָכְלָם קוֹדֶם פֶּסַח דֵּומְיָא דִּשְׁבִיעִית וכ' דְּיֵשׁ לְחַלֵּק וְהַמְחַבֵּר הַנָּ"ל כָּתַב דְּהָרָ"ן בִּתְשׁוּבָה מַיְירֵי בְּחִטִּים שֶׁנִּתְבַּקְּעוּ אַחַר שֶׁנִּתְעָרְבוּ וְלֹא הי' הָאִיסּוּר נִיכָּר קוֹדֶם הַתַּעֲרֹבֶת בָּזֶה לָא אָמְרִינַן דשיל"מ כַּמְבֹאָר בא"ח סי' ש"כ סעי' ב': ע"ב בגמ' הַמְנַכֵּשׁ עִם הַכּוּתִי בַּחֲסִיּוֹת אוֹכֵל מֵהֶן אֲכִילַת עֲרַאי כו' בַּתּוֹסָפְתָּא שֶׁלְּפָנֵינוּ אִיתָא הַמְנַכֵּשׁ עִם הַנָּכְרִי וְכֵן בַּמִּשְׁנָה פ"ט דִּתְרוּמוֹת כֵּן הוּא שָׁם ועי' בר"מ שָׁם שכ' מִשּׁוּם דְּאֵין קַנְיָן לְנָכְרִי בְּאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְהַפְקִיעַ מִן הַמַּעֲשֵׂר

לְהָכִי מְעַשְּׂרָן וַדַּאי אָכֵן מִדִּבְרֵי הַתּוֹסָ' בְּכָאן ד"ה וּמְעַשְּׂרָן שֶׁכָּתְבוּ דִּכוּתִים אֵינָם מַפְרִישִׁין אפי' תְּרוּמָה גְּדוֹלָה מַשְׁמַע דְּגָרְסִי כּוּתִי וְלֹא נָכְרִי.

וּבְפִ' הר"ש שָׁם מַשְׁמַע ג"כ דְּהַגִּירְסָא הוּא נָכְרִי ולפ"ז קָשֶׁה לְהָבִין מ"ש הָרֹא"שׁ כָּאן בד"ה אוֹכֵל מֵהֶן אֲכִילַת עֲרַאי כְּדִין פּוֹעֵל שֶׁאוֹכֵל בִּמְלַאכְתּוֹ שֶׁהוּא עוֹשֶׂה מִדָּבָר שֶׁלֹּא נִגְמְרָה מְלַאכְתּוֹ לְמַעֲשֵׂר כו' דְּהָא דִּינָא דְּפוֹעֵל הוּא דַּוְקָא הָעוֹשֶׂה אֵצֶל יִשְׂרָאֵל וְלֹא בְּשֶׁל ע"א כְּדְאִי' בב"מ (דַּף פז) בְּכָרֶם רֵיעֲךָ וְאַל כֶּלְיְךָ כו' וְלֹא שֶׁל נָכְרִי דְּמֻוָּתָּר לִיתֵּן אפי' לְכֵלִי' וְזֶה לְמָאן דְּאָמַר גָּזֵל נָכְרִי אָסוּר אִיצְטְרִיךְ קְרָא לְמַיְשְׁרֵי פּוֹעֵל יעויי"ש וּמַה זֶּה שֶׁכָּתַב הָרֹא"שׁ שֶׁאוֹכֵל כְּדִין פּוֹעֵל דְּדִינָא דְּפוֹעֵל הוּא הַבָּא בְּכָרֶם יִשְׂרָאֵל וְלֹא שֶׁל נָכְרִי' וְרָאִיתִי בְּהַגָּהַת הָרָשָׁ"שׁ שֶׁתָּמַהּ בְּהֵיפֶךְ מֵהָא דְּאָמְרִינַן שָׁם (דַּף פט) יָצָא הַמְנַכֵּשׁ בִּבְצָלִים הוֹאִיל וְאֵין גְּמַר מְלָאכָה אֵין פּוֹעֵל אוֹכֵל בָּהֶם וַאֲנִי תָּמַהּ לְהֵיפֶךְ דְּגַבֵּי עוֹבֵד כּוֹכָבִים אֵין בּוֹ דִּין פּוֹעֵל כְּלָל וּמִדִּבְרֵי הַתּוֹסָ' שכ' בד"ה אֶלָּא דְּקָתָנֵי הַמְנַכֵּשׁ מִשּׁוּם דְּבִסְתָמָא אִם אֵינוֹ עוֹשֶׂה עִמּוֹ בַּמְּלָאכָה אֵינוֹ אוֹכֵל מִמֶּנּוּ (וק"ק דהל"ל דְּלְהָכִי קָתָנֵי הַמְנַכֵּשׁ מִשּׁוּם מִילְתָא דְּרַשְׁבָּ"א דְּאָמַר אִם יִשְׂרָאֵל חָשׁוּד עַל הַשְּׁבִיעִית למ"ש מֵרוּתָּר דְּמִינֵּי' שָׁמְעִינַן דְּגִדּוּלֵי הֵיתֵּר מַעֲלִין אֶת הָאִיסּוּר וּכְדֵי דְּלָא נוּכַל לִדְחוֹת דְּבַתַּעֲרוֹבֶת מַיְירֵי לְהָכִי קָתָנֵי הַמְנַכֵּשׁ וְכִדְקָא מַסִּיק הגמ' דְּקָא מַדְחֶה וְדִלְמָא בְּתַעֲרוֹבֶת וּמְשַׁנֵּי הַמְנַכֵּשׁ קָתָנֵי) עכ"פ דִּבְרֵי הָרֹא"שׁ שכ' כְּדִין פּוֹעֵל כו' קָשִׁים לְהָבִין מִכָּל הַצְּדָדִים הֵן מֵהֶעָרַת הָרָשָׁ"שׁ וְהֵן מִמַּה שֶׁהַעִירוֹתִי בְּעַצְמִי דְּהָא גַּבֵּי נָכְרִי לֵיכָּא דִּין פּוֹעֵל כְּלָל וצ"ע: ד' נט בְּהַמְפָרֵשׁ ד"ה תֵּרָקֵב שֶׁאֵין לָהּ תַּקָּנָה לֹא לְכֹהֵן וְלֹא לְיִשְׂרָאֵל עכ"ל עי' בט"ז יו"ד סי' שכ"ג ס"ק ב' שֶׁהִקְשָׁה דְּלָמָּה לֹא אָמַר שְׁיִּשָּׁאֵל עַל הָאַחֲרוֹנָה דְּהָא אַף לְהַמַּסְקָנָא לָא קָאָמַר רַק דְּלָא הָוֵי דשיל"מ דְּלֵיכָּא מִצְוָה לְאִיתְשׁוּלֵי עָלָיו אֲבָל מ"מ תַּקָּנָה אִיכָּא וְאַמַּאי תֵּרָקֵב יֵלֵךְ אֵצֶל חָכָם וְיַתִּירֶנּוּ ובנה"כ תֵּירֵץ דְּתַנָּא דִּינָא קָתָנֵי וְלָא תַּקָּנָתָא וּמַיְירֵי הֵיכָא שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה לְהַתִּיר ובס' בֵּית מֵאִיר כָּתַב שֶׁכְּעֵין קֻוּשְׁיַת הַט"ז הִקְשׁוּ הַתּוֹסָ' בְּסוֹטָה דַּף וְאוֹ:) תּוֹךְ ד"ה כִּי קָדוֹשׁ כו' וְז"ל וְעוֹד אַמַּאי נִשְׂרָפָה כֵּיוָן דקיי"ל דְּיֵשׁ שְׁאֵלָה בְּהֶקְדֵּשׁ לָמָּה אֵינוֹ נִשְׁאַל עָלָיו וְתֵצֵא לְחֻלִּין וְאַף שֶׁהִנִּיחוּ בְּקֻוּשְׁיָא לֹא ס"ד לְמֵילַף מִשָּׁם דְּלֹא יוֹעִיל שְׁאֵלָה כְּדַעַת הַט"ז [דְּסוֹבֵר דַּחֲרָטָה מִצַּד הַתַּעֲרוֹבֶת לָא מְהַנֵּי כ"א שֶׁיִּתְחָרֵט דַּוְקָא מִצַּד הַנְּתִינָה עַצְמָהּ מֵאֵיזֶה טַעַם שֶׁיֵּשׁ לוֹ] וְהַדִּין דִּין אֱמֶת כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הנה"כ דְּמוֹעִיל שְׁאֵלָה רַק מֵחֲמַת שֶׁנּוֹלַד הוּא ע"כ צְרִיכִים לֵידַע אֵיךְ לְהַתִּיר וְיַעֲוִיַּין בסי' רכ"ח סעי' י"ג: תוס' ד"ה וַהֲרֵי תְּרוּמָה כו' דְּתָנַן ה"ה דה"מ לְמִיפְרַךְ לְמַאן דְּאָמַר תְּרוּמָה אֵין לָהּ מַתִּירִין עכ"ל כְּפִי הַגֻּוְסְקָא שֶׁלְּפָנֵינוּ דִּבְרֵיהֶם אֵינָם מוּבָנִים וְנִרְאֶה שצ"ל דה"מ לְמִיפְרַךְ מִבָּרַיְיתָא [דִּלְעֵיל (ד' נח)] דְּאָמַר דִּתְרוּמָה אֵין לָהּ מַתִּירִין וּקְרֵי לִתְרוּמָה בְּהֶדְיָ' אֵין לָהּ מַתִּירִין.

וְכַנַּוָּנָתָם כמ"ש הָרֹא"שׁ ד"ה וַהֲרֵי תְּרוּמָה אָמְנָם בְּדִבְרֵי הָרָ"ן ד"ה וַהֲרֵי תְּרוּמָה כו' מְיֻשָּׁב קֻוּשְׁיָיתָם מִשּׁוּם דְּהָוֵי מָצֵי לְמֵידְחֵי דִּבְיִשְׂרָאֵל שֶׁנָּפְלוּ לוֹ מִבֵּית אֲבִי אִמּוֹ כֹּהֵן עָסְקִינַן ומש"ה פָּרִיךְ מֵהָךְ מַתְנִיתִין דְּלֵיכָּא לְדַחוֹיֵי הָכִי וְסָמַךְ עַל קֻוּשְׁיָיתוֹ דִּלְבַסּוֹף וְהָא קָתָנֵי סֵיפָא תִּמָּכֵר לְכֹהֵן חוּץ מִדְּמֵי אוֹתָהּ סְאָה: בר"נ ד"ה תְּרוּמָה מַאי מְצָוָה לְאִתְּשׁוּלֵי עֲלַהּ אֵיכָּא כו' וְהֶקְדֵּשׁ דְּקָא מָנֵי לָהּ לְעֵיל בדשיל"מ בְּהֶקְדֵּשׁ בֶּדֶק הַבַּיִת עָסְקִינַן דע"כ לִפְדְיָה קָאֵי עכ"ל בשעה"מ פ' ט"ו מהל' מ"א כ' דְּלִכְאוֹרָה נִרְאֶה דְּאִיהוּ ז"ל פָּלִיג דִּידֵיהּ אַדִּידֵיהּ דְּהָא לְעֵיל רֵישׁ (דַּף נח) בד"ה כָּל דָּבָר שיל"מ כְּתַב וּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי וְהֶקְדֵּשׁ יֵשׁ לָהֶם הֶיתֵּרע"י פְּדְיָה וַהֲרֵי בְּפִדְיֵית מַעֲשֵׂר שֵׁנִי לֵיכָּא מִצְוָה וְלֹא קָאֵי לִפְדְיָ' דְּיוֹכַל לְהַעֲלוֹתוֹ לִירוּשָׁלַיִם וע"כ צ"ל כֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ

לוֹ טוּרַח בַּעֲלָיָתוֹ ע"כ לִפְדְּךָ קָאֵי ומש"ה לָא הָוֵי קַשְׁיָא לְהָרָ"ן אֶלָּא מֵהֶקְדֵּשׁ וְלֹא מִמַּעֲשֵׂר שֵׁנִי ע"ש בְּאוֹרֶךְ וע' בְּרַמְבַּ"ם הל' מַעֲשֵׂר שֵׁנִי פֶּרֶק שִׁשִּׁי הֲלָכָה י"ד מַשְׁמַע דְּסוֹבֵר דְּמַעֲשֵׂר שֵׁנִי לָא מִקְּרֵי דשיל"מ אֶלָּא דַּוְקָא אִם הוּא בִּירוּשָׁלַיִם אֲבָל אִם הוּא חוּץ לִירוּשָׁלַיִם וְנִתְעָרֵב בְּחֻלִּין בָּטֵל בְּרוֹב וְלָא מִקְּרֵי דשיל"מ וע"ש במשל"מ דְּהָרַמְבַּ"ם סוֹתֵר עַצְמוֹ שָׁם לְמַה שֶׁכָּתַב בְּסוֹף הַפֶּרֶק יעויי"ש: ד' ס גמ' וְהָתְנַן הַטָּבֶל גִּדּוּלָיו מֻוָתָּרִין בְּדָבָר שֶׁזַּרְעוֹ כָּלֶה אֲבָל דָּבָר שֶׁאֵין זַרְעוֹ כָּלֶה גִּידּוּלֵי גִדּוּלִין אֲסוּרִין בְּגִלְיוֹן הַשַּׁ"ס הִקְשָׁה הגרע"א זצ"ל הָא בְּטֶבֶל ל"ש גִּידּוּלָיו מֻוָתָּרִין וּבְטֵלִין.

דְּהָא טֶבֶל אָסוּר בְּכָל שֶׁהוּא וּכְמוֹ נְדָרִים דְּגִדּוּלֵי גִדּוּלִין אֲסוּרִים דְּאֵין לוֹ בִּיטּוּל וְהָוֵי דשיל"מ ה"נ בְּטֶבֶל וע' בְּהַגָּהַת הָרָשָׁ"ש מ"ש בָּזֶה לְיַיְשֵׁב וּלְדַעְתִּי יֵשׁ לְתָרֵץ ע"פ מ"ש הָרָ"ן בע"א פ' הַשּׁוֹכֵר אֶת הַפּוֹעֵל עַל סֻוגְיַת הגמ' שָׁם (דַּף ע"ג) דְּיָהֵיב טַעְמָא לְטֶבֶל דְּלָא בְּטִיל מִשּׁוּם דְּכְהֶיתֵּרוֹ כָּךְ אִיסּוּרוֹ וְהִקְשׁוּ בְּתוֹסָ' שָׁם תִּיפּוֹק לִי' דְּהָוֵי דשיל"מ וְתֵירְצוּ בְּשֶׁאֵין הַבְּעָלִים בְּעִיר.

וְהָרָ"ן כָּתַב שָׁם בְּשֵׁם ר"ת דִּבְשַׁאְיָן לוֹ טֶבֶל מִמָּקוֹם אַחֵר שֶׁיַּפְרִישׁ עָלָיו וּמִינֵּי' ובי' לָא מָצֵי לְהַפְרִישׁ דקיי"ל אֵין בִּילָה חוּץ מִיַּיִן וָשֶׁמֶן. הִלְכָךְ יֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא בְּמַה שֶׁיַּפְרִישׁ יֵשׁ יוֹתֵר פָּטוּר מִמַּה שֶׁרָאוּי לְפִי חֶשְׁבּוֹן הִלְכָךְ כָּל שֶׁאֵין לוֹ טֶבֶל מִמָּקוֹם אַחֵר שֶׁיַּפְרִישׁ עָלָיו אֵין לוֹ תַּקָּנָה וְלָא הָוֵי דשיל"מ ולפ"ז מַקְשֶׁה הָכָא מִדְּתָנַן סְתָמָא הַטֶּבֶל גִּדּוּלָיו מֻוָתָּרִין בְּדָבָר שֶׁזַּרְעוֹ כָּלֶה אֲבָל בְּדָבָר שֶׁאֵין ז"כ אפי' ג"ג אֲסוּרִין וּמִדְּקָתָנֵי טֶבֶל סְתָמָא מַשְׁמַע בֵּין יֵשׁ לוֹ מַתִּירִין בֵּין שֶׁאֵין לוֹ מַתִּירִין כְּגוֹן שֶׁאֵין לוֹ טֶבֶל מִמָּקוֹם אַחֵר שֶׁיַּפְרִישׁ עָלָיו וּכְהַאי גַּוְונָא כָּתַב הָרָ"ן שָׁם עַל הָא דְּמְסַיֵּיעַ שָׁם לר' יוֹחָנָן וְר"ל מִדְּתַנְיָא בְּמָה אָמְרוּ טֶבֶל אָסוּר כו' וְאֵין לוֹמַר ג"כ דִּלְהָכִי בְּטֶבֶל גִּידּוּלֵי גִידּוּלִין אָסוּר מִשּׁוּם דְּכְהֶיתֵּרוֹ כֵּן אִיסּוּרוֹ דְּהָא טֶבֶל סְתָם קָתָנֵי.

בֵּין בְּטֶבֶל הַטָּבוּל לִתְרוּמָה גְּדוֹלָה בֵּין בְּטֶבֶל הַטָּבוּל לִתְרוּמַת מַעֲשֵׂר דְּטֶבֶל כָּזֶה יֵשׁ שִׁיעוּר לְהֶיתֵּרוֹ: וּבְכוּלְהוּ מִינֵי טֶבֶל קָתָנֵי בְּמַתְנִיתִין דְּגִדּוּלֵי גִדּוּלִין אֲסוּרִין בְּדָבָר שֶׁאֵין זַרְעוֹ כָּלֶה וַאֲפִי' בְּטֶבֶל הַטָּבוּל לִתְרוּמַת מַעֲשֵׂר וְאֵין לוֹ טֶבֶל מִמָּקוֹם אַחֵר לְהַפְרִישׁ עָלָיו וּמִינֵּי' וּבֵיהּ ג"כ אֵין יָכוֹל לְהַפְרִישׁ דְּאֵין בִּילָה וְאַפִּ"ה תַּנָּא קָא סָתִים וְתַנָּא אָסוּר וְאַמַּאי לָא נֵימָא דְּגִדּוּלִין מַעֲלִין אֶת הָאִיסּוּר וּלְהָכִי הֲוָצְרַךְ לְתָרֵץ דְּהָתָם מַיְירֵי דְּלָא רַבּוּ גִּידּוּלֵי גִּידּוּלִין עַל הָעִיקָּר וע' בתי"ט כָּאן מִשְׁנָה ו': פֶּרֶק שְׁמִינִי גמ' קוֹנָם יַיִן שֶׁאֲנִי טוֹעֵם הַיּוֹם כו' א"ר יִרְמְיָה לְכִשֶׁתֶּחֱשַׁשׁ צָרִיךְ שְׁאֵלָה לְחָכָם הַשַּׁ"ד בסי' ר"כ ס"ק ג' כָּתַב בְּשֵׁם הַפְּרִישָׁה דא"צ פְּתַח מַה שֶׁאֵין כֵּן בְּנוֹדֵר יוֹם אֶחָד ובס' יְדוֹת נְדָרִים כָּתַב שֶׁהַפְּרִישָׁה הוֹצִיא זֶה מִדִּבְרֵי רַשַׁ"י שָׁכָתַב בד"ה גְּזֵרָה הַיּוֹם אֲטוּ יוֹם אֶחָד כו' הִלְכָךְ צָרִיךְ שְׁאֵלָה לְחָכָם וְכֵינָן דְּבָעֵי שְׁאֵלָה לְחָכָם חָכָם חוֹקֵר כֵּיצַד נֶדֶר וְלֹא יָבוֹא לִידֵי חִלּוּל נֶדֶר ונ"ל שצ"ל חִלּוּף נֶדֶר] וְצָרִיךְ בֵּיאוּר ל"ל לְרַשַׁ"י טַעַם זֶה הָא כָּל דְּבָעֵי שְׁאֵלָה לְחָכָם לֹא שַׁיָּיךְ גְּזֵרָה דְּהָא אַף בְּנֶדֶר גָּמוּר מוֹעִיל שְׁאֵלָה לְחָכָם אֶלָּא ע"כ דְּכָאן א"צ אֶלָּא שְׁאֵלָה לְחָכָם וְלֹא צָרִיךְ פְּתַח וַחֲרָטָה א"כ שַׁיָּיךְ הַגְּזֵרָה דִּלְמָא אָתֵי לְאַחַלּוֹפֵי בְּיוֹם א' דְּיִהְיֶה סוֹבֵר ג"כ דְּלָא בָּעֵי פְּתַח אוֹ חֲרָטָה וּלְכָךְ פרש"י כֵּינָן דְּבָעֵי שְׁאֵלָה לְחָכָם חָכָם חוֹקֵר כֵּיצַד נָדַר וְלֹא יָבוֹא לִידֵי חִלּוּל אוֹ חִלּוּף נֶדֶר וְלִכְאוֹרָה דִּינָא שכ' הַפְּרִישָׁה הוּא דָּבָר הַלָּמֵד מֵעַצְמוֹ בְּלִי שׁוּם רְאָיָה דְּאִם נִפְרַשׁ דמ"ש צָרִיךְ שְׁאֵלָה לְחָכָם הוּא כְּכָל הַתָּרַת נְדָרִים בכ"מ בְּפָתַח אוֹ חֲרָטָה.

א"כ מַה לוֹ לְהַמְתִּין בְּנִדְרוֹ עַד שֶׁתֶּחְשַׁךְ אִם יֵשׁ לוֹ פֶּתַח אוֹ חֲרָטָה מְעַלְיָ' יוּכַל לְהַתִּיר נִדְרוֹ אַף בְּאֶמְצַע הַיּוֹם אִם לֹא שֶׁנִּפְרַשׁ דקמ"ל דְּאַף אִם עָבַר הַיּוֹם וְלֹא נִזְכַּר שֶׁיֵּשׁ לוֹ פֶּתַח אֵין לוֹ לִשְׁתּוֹת יַיִן בְּלֵי הַתֶּרֶת חֲכָם ע"י פֶּתַח אוֹ חֲרָטָה וּמִלְּבַד זֶה יֵשׁ לוֹמַר דְּקוֹדֶם שֶׁתֶּחְשַׁךְ אִם רוֹצֶה לְהַתִּיר נִדְרוֹ צָרִיךְ שְׁאֵלָה וְהֶיתֵּר מִדִּינָא אפי' לת"ח אֲבָל לְאַחַר שֶׁתֶּחְשַׁךְ דְּמִדִּינָא א"צ שְׁאֵלָה רַק מִשּׁוּם גְּזֵרָה דְּיוֹם אֶחָד יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין ת"ח לע"ה וּכְמוֹ שֶׁמָּצִינוּ חִילּוּק זֶה בֵּין ת"ח לע"ה לְעֵיל (דַּף י"ד) גַּבֵּי הַנּוֹדֵר בְּתוֹרָה עיי"ש וע' בְּשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת שכ' דר' יִרְמְיָה לָאו לְפָרוּשֵׁי מַתְנִיתִין אָתָא דא"כ בְּיוֹם אֶחָד נָמֵי יְהֵיָה מֻוּתָּר לִכְשֶׁיִּשָּׁאֵל לְחָכָם כו' אָמְנָם לְפִי דִּבְרֵי הַפְּרִישָׁה הַנַּ"ל הוֹכָחָה זוֹ אֵינוֹ דִּבְיוֹם אֶחָד אִם יִרְצֶה לִשְׁאוֹל וּלְהַתִּיר עַצְמוֹ לִכְשֶׁתֶּחְשַׁךְ צָרִיךְ שְׁאֵלָה בְּפֶתַח וַחֲרָטָה משא"כ בְּאוֹמֵר הַיּוֹם דְּרַק מִשּׁוּם גְּזֵרָה דְּיוֹם אֶחָד מַצְרִכִינַן לוֹ שְׁאֵלָה א"צ פֶּתַח וַחֲרָטָה אֶלָּא מִשּׁוּם חוּמְרָא מַצְרִכִינַן לֵיהּ שֶׁלֹּא יַתִּיר עַצְמוֹ בְּלֹא חָכָם וְהֶחָכָם יַחְקוֹר אוֹתוֹ כְּיצַד נָדַר כמ"ש לְמַעְלָה: ע"ב בָּרָ"ן ד"ה ומַה שֶּׁנָּהֲגוּ עַכְשָׁיו בְּתַעֲנִית יָחִיד דְּלָא הָוֵי אֶלָּא מִצַּפְרָא וְעַד פַּנְיָא וְאַפ"ה לִכְשֶׁתֶּחְשַׁךְ שָׁרֵי לֵיהּ בְּלֹא שְׁאֵלָה ול"ג מִשּׁוּם יוֹם אֶחָד כו' בס' יְדוֹת נְדָרִים כָּתַב דְּלוּלֵי דְּמִסְתְּפֵי הָיָה אוֹמֵר דְּמֵעִיקָּרָא אֵין כָּאן קֻוּשְׁיָא כְּלָל דַּהֲרֵי מְבוֹאָר בְּהָרָ"ן גּוּפֵיהּ לְקַמָּן ד"ה כְּמַאן דְּאִם הָיָה נָדַר שֶׁל מִצְוָה כְּגוֹן לִלְמוֹד א"צ שְׁאֵלָה לִכְשֶׁתֶּחְשַׁךְ דְּהָא דְּמַחְמְרִינַן עָלֶיהָ הוּא מִשּׁוּם דבלא"ה לָא שַׁפִּיר עֲבִיד דְּנָדַר דְּכָל הַנּוֹדֵר כְּאִלּוּ בָּנָה בָּמָה ומש"ה מַחְמְרִינַן עלי' דְּצָרִיךְ שְׁאֵלָה בְּמִידֵּי דְּנָדַר דְּלֵית בֵּיהּ מִצְוָה אֲבָל בְּתַעֲנִית דְּאִם יָכוֹל לְסַבּוֹל הַתַּעֲנִית וּמָצֵי מְצַעֵר נַפְשֵׁיהּ נִקְרָא קָדוֹשׁ: וּמִצְוָה קָא עָבֵיד וְאַף מִי שֶׁקָּשֶׁה לוֹ הַתַּעֲנִית וְאֵינוֹ יָכוֹל לְסַבּוֹל אִם יָדוּעַ לוֹ שֶׁחָטָא מְחֻוָּיָב לְהִתְעַנּוֹת כַּמְבוֹאָר בַּשֻּׁלָ"ה הַקָּדוֹשׁ ובר"ח.

וא"כ כְּשֶׁקִּיבֵּל הַתַּעֲנִית מִן הַסְּתָם אֵינוֹ רוֹצֶה לְסַגֵּף עַצְמוֹ בְּחִנָּם לָכָךְ א"צ שְׁאֵלָה לְחָכָם עכ"ל ומ"מ צְרִיכִין אָנוּ למ"ש הָרָ"ן שֶׁדִּינֵי תַּעֲנִית וּנְדָרִים חֲלוּקִים הֵן שֶׁהֲרֵי מִי שֶׁמְּקַבֵּל עָלָיו לְהִתְעַנּוֹת יוֹם אֶחָד בְּשָׁבוּעַ אֵין הַדִּין שֶׁיִּתְעַנֶּה אוֹתוֹ יוֹם כ"ד שָׁעוֹת כְּדִין מִי שֶׁנָּדַר שֶׁלֹּא לִשְׁתּוֹת יַיִן יוֹם אֶחָד דְּאָמְרִינַן בְּמַתְנִיתִין שֶׁאָסוּר מֵעֵת לְעֵת בְּהֶיקֵּף כ"ד שָׁעוֹת אֶלָּא ש"מ שֶׁדִּינֵי תַּעֲנִית וּנְדָרִים חֲלוּקִים הֵן כמ"ש הָרָ"ן: ד' סא בר"נ ד"ה שָׁנָה כְּהַשָּׁנָה דְּמֵי דְּאִי דִּינוֹ כְּשָׁנָה אַחַת לָא מִתְּסַר בַּעֲבוֹדָה אֶלָּא בִּשְׁנֵים עָשָׂר חוֹדֶשׁ כְּרוּב הַשָּׁנִים עכ"ל ע' בַּשֻּׁ"דּ סי' ר"כ ס"ק נ"א שֶׁהֵעִיר מִדִּבְרֵי הָרָ"ן דְּלִקְמָן (דַּף סג) בְּסוֹף הָעַמּוּד שֶׁכָּתַב וַאֲנִי חוֹכֵךְ עוֹד לְהַחְמִיר דַּאֲפִי' בְּנָדַר שָׁנָה אַחַת סְתָם דְּאָסוּר בְּעִבּוּרָהּ דְּמִסְתָּמָא שָׁנָה זוֹ מַשְׁמַע כו' ע"ש וַהֲרֵי זֶה סוֹתֵר לְמ"ש הוּא בְּעַצְמוֹ כָּאן וְהַשֻּׁ"דּ מְחַלֵּק דְּהָתָם קָאֵי בְּעוֹמֵד בְּאֶמְצַע שָׁנָה אָמְנָם בס' בֵּית מֵאִיר הִשִּׂיג ע"ז דא"כ מנ"ל לְהוֹכִיחַ כָּאן דְּמַיְירֵי בְּאוֹמֵר שָׁנָה וש"מ דְּשָׁנָה כְּהַשָּׁנָה דְּמֵי דִּלְמָא לְעוֹלָם שָׁנָה כְּשָׁנָה אַחַת דְּמֵי וּמַה דְּאָסוּר בַּעֲבוּרָהּ מִשּׁוּם דְּמַיְירֵי בְּעוֹמֵד בְּאֶמְצַע שָׁנָה וְכָתַב דְּאוּלַי כַּוָּנָתוֹ דְּהַהוֹכָחָה אָזְלָא ע"ד דְּמִסְתָּמָא מַתְנִיתִין אַיְירֵי בְּכָל עִנְיָן אפי' עוֹמֵד בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה ומ"מ הוּא דָּחוּק בְּהָרָ"ן וְהָעִיקָּר כִּדְכָתַב בִּתְשׁוּבַת ר"א שָׁשׁוֹן סי' קנ"ד דְּלִבְסוֹף חָזַר בּוֹ הָרָ"ן מִפֵּירוּשׁוֹ כָּאן וּמְפָרֵשׁ כִּדְפִ' הָרֹא"שׁ הוֹכָחַת הַסּוּגְיָא (ד"ה אֶלָּא לָאו דַּאֲמַר שָׁנָה] עכ"ל וע' בְּהַגָּהוֹת הָרָשָׁ"שׁ שֶׁהֵעִיר ג"כ כַּנַ"ל וְכֵיוָן לְדִבְרֵי הָרַב בַּעַל בֵּית מֵאִיר וע' בִּיאוֹרֵי הַגְּרָ"א ז"ל שָׁם ס"ק יו"ד וְשָׁנָה בְּלָשׁוֹן קְצָרָה כָּל דִּבְרֵי בַּעַל בֵּית מֵאִיר הַנַּ"ל בְּמֻתָּק לְשׁוֹנוֹ וע' בְּלֶחֶם מִשְׁנָה פ"ז מהל' שְׁכִירוּת ס"ק ב': בְּהָרֹא"שׁ ד"ה מַהוּ דְּתֵימָא כו' וְלֹא הָיָה בְּדַעְתּוֹ אֶלָּא עַד תַּשְׁלוּם (אֱלוּל) צ"ל אָב כֵּן הגי' בס' קָרְבָּן נְתַנְאֵל: שָׁם ע"ב ד"ה עַד הַקָּצִיר כו' אֵינוֹ אָסוּר אֶלָּא עַד שֶׁיַּגִּיעַ אפי' אָמַר כו' וְאָמַר עַד

שֶׁיִּהֵא עַד שֶׁיֵּצֵא קָאָמַר "כִּי זְמַן הֲנָיָתוֹ קָצוּבָה"' כצ"ל: ד"ה עַד הַקֵּיץ עַד שֶׁיִּהֵא הַקֵּיץ כו' והר"ר אֱלִיעֶזֶר מִמֵּיץ כו' אֲבָל קוֹץ אֵין לְקִיטַת תְּאֵנִים כְּאַחַת.

וְאֵין קֶצֶב לִזְמַן הַקֵּיץ וְדָבָר שֶׁאֵין זְמַנּוֹ קָבוּעַ פי' אִם תָּלָה נִדְרוֹ בְּלֶכֶת פְּלוֹנִי לְמָקוֹם פְּלוֹנִי כו' צ"ע לָמָּה הִכְרִיחוּ לְפָרֵשׁ דָּבָר שֶׁאֵין זְמַנּוֹ קָבוּעַ בְּלֶכֶת פְּלוֹנִי כו' וְלָא סַגִּי לֵיהּ לְפָרֵשׁ שֶׁאֵין זְמַנּוֹ קָבוּעַ כְּגוֹן עַד הַקֵּיץ כְּמוֹ שֶׁהֵבִיא מִקּוֹדֶם וע' בְּשִׁיטָה מְקֹבֶצֶת שֶׁמְּפָרֵשׁ שֶׁכָּל דָּבָר הַבָּאמִשָּׁנָה לְשׁוֹנָהּ מַקְרֵי זְמַנּוֹ קָבוּעַ וְלִדְבָרָיו גַּם לְקִיטַת תְּאֵנִים מַקְרֵי זְמַנּוֹ קָבוּעַ וּלְפִי שִׁיטָתוֹ נִיחָא בָּמָּה שֶׁפֵּירֵשׁ אֵין זְמַנּוֹ קָבוּעַ בְּלֶכֶת פְּלוֹנִי אֲבָל לפי' הָרֹאשׁ"ש קָשֶׁה כַּנַ"ל: ד' סב בְּהָרֹאשׁ"ש ד"ה שְׁרוֹ לִי תִּגְרַאי בְּרֵישָׁא כו' כְּדֵי שֶׁלֹּא אֶתְבַּטֵּל מִלִּימּוּדַי כָּתַב בְּשִׁיטָה מְקֹבֶצֶת דְּהָכָא מַיְירֵי אפי' בְּאַתְרָא דְּיָדְעִין לֵיהּ דְּהוּא צוּרְבָּא מֵרַבָּנַן וּכְדֵי שֶׁלֹּא יִתְאַחֵר וְיִבָּטֵל מִלִּימּוּדוֹ שָׁרֵי לֵיהּ לְמֵימַר הָכִי וְלִכְאוֹרָה קָשֶׁה כֵּיוָן דהב"ד יוֹדְעִים בְּעַצְמָם דְּהוּא ת"ח אַמַּאי צָרִיךְ לְמֵימַר הָא עַל הַדַּיָּן בְּעַצְמוֹ חוֹבָה לְהַקְדִּים דִּינוֹ נֶגֶד שְׁאָרֵי בַּעֲלֵי דִינִים אֲחֵרִים וְעַיֵּין כְּתֻבּוֹת (דַּף ק"ו) דַּהֲוָה קָאִים דִּינָא דְיַתְמֵי קמי' דר"נ וְאַקְדְּמִי' לְדִינָא דְּהַהוּא גַּבְרָא דְּשָׁלַח לֵיהּ רַב עָנָן דְּסָבַר דְּקָרוֹבוֹ הוּא.

דְּאָמַר הַאי עָשָׂה וְהַאי עֲשֵׂה עֲשֵׂה דְּכִבּוּד תּוֹרָה עָדִיף. וְאַף שֶׁהָיָה רַק קָרוֹבוֹ שֶׁל ת"ח מכ"ש דִּינָא דת"ח גּוּפֵיהּ בְּנִדָּאי קוֹדֵם לִשְׁאָרֵי בע"ד וע' בח"מ סי' ט"ו סעי' א' וּבַתֻּמִּים שָׁם וּבְתוֹסְ' שְׁבוּעוֹת (דַּף ל'.

) ד"ה לְמֵישְׁרֵי לֵיהּ תִּיגְרָא שֶׁכָּתְבוּ שְׁתֵּי לְשׁוֹנוֹת בָּזֶה לְלָשׁוֹן רִאשׁוֹן מַיְירֵי כְּשֶׁבָּאוּ שְׁנֵיהֶם בְּבַת א' וְלַלָּשׁוֹן שֵׁנִי אפי' בָּא הַדִּין שֶׁל הָאַחֵר תְּחִלָּה מ"מ עֲשֵׂה דְּכִבּוּד תּוֹרָה עָדִיף וְעַל לָשׁוֹן רִאשׁוֹן ק"ק הָא מגמ' דְּכְתֻבּוֹת הַנָּ"ל מַשְׁמַע דַּאֲפִי' אִם בָּא הַדִּין הָאַחֵר תְּחִלָּה מַקְדִּימִין הַדִּין דת"ח מִשּׁוּם עֲשֵׂה דְכִבּוּד תּוֹרָה וּמִדִּבְרֵי הַתּוֹסְ' שֶׁכָּתְבוּ בָּזֶה שְׁתֵּי לְשׁוֹנוֹת מַשְׁמַע שֶׁנִּסְתַּפְּקוּ בָּזֶה וְאֶפְשָׁר לוֹמַר ע"פ מַה שֶׁרָאִיתִי בס' יְדוֹת נְדָרִים בְּיַד שָׁאוּל הֵבִיא קֻוֹשְׁיָא בְּשֵׁם הַגָּאוֹן מו"ה צְבִי הִירְשׁ זצוק"ל אב"ד דק"ק בֶּרְלִין עַל מַה דְּאָמְרוּ עֲשֵׂה דְּכִבּוּד תּוֹרָה עָדִיף הָא אָמְרִינַן בִּכְתֻבּוֹת (דַּף מ.

) הֵיכִי אָמְרִינַן דְּאָתֵי עֲשֵׂה וְדָחֵי ל"ת כְּגוֹן מִילָה בְּצָרַעַת דְּלָא אֶפְשָׁר לְקִיּוּמֵי לַעֲשֵׂה אֲבָל הָכָא (גַּבֵּי אוֹנֵס אִם לֹא הָיְתָה רָאוּי לוֹ) אִי אָמְרָה לָא בָּעִינָא מִי אִיתֵיהּ לַעֲשֵׂה כְּלָל. ולפ"ז הָכִי נָמֵי הָא קיי"ל רַב שֶׁמָּחַל עַל כְּבוֹדוֹ כְּבוֹדוֹ מָחוּל א"כ כֵּיוָן שֶׁיָּכוֹל לִמְחוֹל עַל כְּבוֹדוֹ וְדִין הָאַחֵר בָּא מִקּוֹדֶם וְיֵשׁ בּוֹ מ"ע דִּכְקָטָן כַּגָּדוֹל תִּשְׁמָעוּן יֵשׁ לְהַקְדִּים לָדוּן מִי שֶׁבָּא בָּרִאשׁוֹנָה (וְיֵשׁ לוֹ לִמְחוֹל עַל כְּבוֹדוֹ) דְּהָא עָשָׂה שֶׁלּוֹ קִיל וְהַמְחַבֵּר הַנָּ"ל מְחַלֵּק בֵּין כָּבוֹד לְבִזָּיוֹן דְּאַף דְּיָכוֹל לִמְחוֹל עַל כְּבוֹדוֹ אֲבָל עַל בִּזָּיוֹנוֹ אֵינוֹ יָכוֹל לִמְחוֹל וּבְמַעֲשֶׂה דְּכְתֻבּוֹת שָׁם דְּשָׁלַח לֵיהּ רַב עָנָן וְהוּא חָשַׁב שֶׁרַב עָנָן שָׁלַח לוֹ מִשּׁוּם שֶׁהוּא קָרוֹבוֹ א"כ יִהְיֶה בִּזָּיוֹן לְרַב עָנָן כָּל שֶׁכְּבָר שָׁלַח לֵיהּ [וּטְפֵי ה"ל לוֹמַר דְּהָא רַב עָנָן לֹא הָיָה שָׁם לִמְחוֹל עַל כְּבוֹדוֹ וְהַקָּרוֹב אֵינוֹ בְּגֶדֶר מְחִילָה לִמְחוֹל עַל כְּבוֹדוֹ שֶׁל רַב עָנָן ולפענ"ד נִרְאֶה לְיַיֵּשֵׁב קֻוֹשְׁיַת הַגָּאוֹן הַנָּ"ל בַּפְּשִׁיטוּת דִּכְשֵׁם דְּאָמְרִינַן דהת"ח יָכוֹל לִמְחוֹל ע"כ שֶׁיָּדִינוּ דִּינוֹ שֶׁל הַבָּא רִאשׁוֹנָה מִקּוֹדֶם כֵּן יָכוֹל הבע"ד הָרִאשׁוֹן לִמְחוֹל וְלָתֵת כָּבוֹד להת"ח שֶׁיִּדּוֹנוּ דִּינוֹ שֶׁל ת"ח מִתְּחִלָּה וְדִין שֶׁלּוֹ בָּאַחֲרוֹנָה וּכְשֵׁם שֶׁאָמְרוּ בכה"ג בְּדֶרֶךְ כְּתָבְתָּא אַחֲרִיתִי כֻּלְּכֶם חַיָּיבִים בִּכְבוֹדִי כֵּן הבע"ד הָרִאשׁוֹן מְחֻיָּיב ג"כ בִּכְבוֹד הת"ח וְלָכֵן ל"ש לוֹמַר דַּעֲשֵׂה דְכִבּוּד תּוֹרָה קִיל לְגַבֵּי הַהִיא עֲשֵׂה דְּכָקָטָן כַּגָּדוֹל תִּשְׁמָעוּן מִשּׁוּם דְּאִי אָמַר לָא בָּעִינָא לְהַהוּא כָּבוֹד דְּאֵין בּוֹ

עֲשֵׂה דְּהָא גַּם הָעֲשֵׂה דִּכְקָטָן כְּגָדוֹל כו' כה"ג הוּא דְּאִי אָמַר לָא בָּעֵינָא לָדוּן תְּחִלָּה מִי אִיתָא לְהַהִיא עֲשֵׂה כְּלָל וְכֵיוָן דִּשְׁנֵיהֶם בְּגֶדֶר זֶה עֲשֵׂה דִּכְבוֹד תּוֹרָה עֲדִיף.

אָמְנָם לפ"ז אִם הבע"ד הָרַאשׁוֹן הוּא דִּינָא דְּיַתְמֵי דְּיַתְמֵי לָאו בְּנֵי מְחִילָה נִינְהוּ והת"ח יָכוֹל לִמְחוֹל מֵהָרָאוּי שהת"ח יִמְחוֹל. וְאָזַיִל לֵיהּ הָעֲשֵׂה דִּכְבוֹד תּוֹרָה דקיי"ל כְּבוֹדוֹ מָחוּל דְּתוֹרָה דִּילֵיהּ הִיא כִּדְאִיתָא בְּקִדּוּשִׁין וְיֵשׁ לְהַקְדִּים דִּינָא דְּיַתְמֵי אֲבָל בִּכְדֵי שֶׁלֹּא יִתְבַּטֵּל מִלִּימּוּדוֹ שָׁרֵי לְצוּרְבָּא מֵרַבָּנַן לְמֵימַר שְׁרוֹ לִי תִּגְרֵאי בְּרֵישָׁא אפי' בכה"ג וּבָזֶה בָּאנוּ עַל הַיִּשּׁוּב עַל מַה שֶּׁהֵעַרְנוּ בְּרֵישׁ דְּבָרֵינוּ דְּאִם מַיְירֵי בְּמָקוֹם שֶׁיּוֹדְעִין שֶׁהוּא צוּרְבָּא מֵרַבָּנַן לְמַאי צָרִיךְ הוּא לְמֵימַר צֻרְבָּא מֵרַבָּנַן אֲנָא שְׁרוֹ לִי תִּגְרֵאי בְּרֵישָׁא.

הָא הַדַּיָּן בְּעַצְמוֹ יַעֲשֶׂה כַּתּוֹרָה וְכַהֲלָכָה לְהַקְדִּים דִּינוֹ תְּחִלָּה די"ל כְּגוֹן שֶׁיֵּשׁ לְפָנָיו דִּין יָתוֹם הַבָּא מִקּוֹדֶם דְּלָאו בְּנֵי מְחִילָה נִינְהוּ וְהַדַּיָּן יַחְשׁוֹב לְהַקְדִּים דִּין הַיָּתוֹם תְּחִלָּה שָׁרֵי לֵיהּ לְמֵימַר צוּרְבָּא מֵרַבָּנַן בִּכְדֵי שֶׁלֹּא יִתְבַּטֵּל מִלִּימּוּדוֹ שְׁרוֹ לִי תִּגְרֵאי בְּרֵישָׁא ועי' בט"ז שָׁם וּבְבֵיאוּרֵי הַגְּרָ"א שָׁם ס"ק ד' הֶרְאָה מָקוֹם לְהַגְמָ' דב"ב (ד' כ"ב) דְּרָבָא שָׁרֵי לְהוּ לְרַב יאשִׁיָּ' ולר"ע לְאַקְבּוֹעֵי (לְמִכּוֹר סְחוֹרָתָם) דְּלָא כְּהִלְכְתָא מ"ט כֵּיוָן דְּרַבָּנַן נִינְהוּ אָתוּ לְטָרוּדֵי מִגִּירְסַיְיהוּ וְיִתְבַּטְּלוּ מִלִּימּוּדָם: ע"ב בְּרֵישׁ"י ד"ה אָמַר קוֹנָם שֶׁאֲנִי טוֹעֵם עַד שֶׁיִּפְסְקוּ גְּשָׁמִים כו' דִּבְרֵי ר"מ ור"מ לְטַעְמֵיהּ דְּאָמַר במס' תַּעֲנִית בפ"ק עַד מָתַי שׁוֹאֲלִין אֶת הַגְּשָׁמִים עַד שֶׁיֵּצֵא נִיסָן ר' יְהוּדָה אוֹמֵר עַד שֶׁיַּעַבְרוּ הַפֶּסַח וְתוּ לָא עכ"ל בס' יַד שָׁאוּל סי' ר"כ ס"ק ט' כָּתַב שֶׁהַדָּבָר תָּמוּהַּ מְאוֹד דַּהֲרֵי בְּתַעֲנִית (דַּף ד') הִקְשָׁה הַשַּׁ"ס דר' יְהוּדָא אדר"י דְּאָמַר בְּרֵישׁ הַפֶּרֶק דְּהָעֲוָבָר לִפְנֵי הַתֵּיבָה יו"ט הָרִאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח הָרִאשׁוֹן מַזְכִּיר הָאַחֲרוֹן אֵינוֹ מַזְכִּיר.

וְהָרְבֵּה תֵּירוּצִים נֶאֶמְרוּ בגמ' ומַסְקִינַן הַשַּׁ"ס דְּמְחַוְּרִתָּא כִּדְעֻלָּא דְּתָרֵי תַּנָּאֵי אֲלִיבָּא דר"י דְּחַד אָמַר עַד שֶׁיַּעַבְרוּ הַפֶּסַח שׁוֹאֲלִין וְחַד אָמַר שְׁאֵלָה עַד הַפֶּסַח. לפ"ז אֲנַן דקיי"ל בטוש"ע א"ח סי' קי"ז דִּשְׁאֵלָה הוּא עַד הַפֶּסַח.

א"כ בְּנוֹדַר עַד שֶׁיִּפְסְקוּ גְּשָׁמִים אַמַּאי אָסוּר עַד שֶׁיַּעַבְרוּ הַפֶּסַח (וְהֻקְבַּע כֵּן לַהֲלָכָה בש"ע יו"ד סי' ר"כ) מֵהָרָאוּי לִהְיוֹת עַד הַפֶּסַח. וְהֵיא תֵּימַהּ גְּדוֹלָה כו'.

וְאוּלַי דְּרַשַּׁ"י לֹא פֵּירֵשׁ אֶלָּא דר"מ לְטַעְמֵיהּ דְּסוֹבֵר עַד שֶׁיֵּצֵא נִיסָן כֻּלּוֹ (וְלָיְלִיף לֵיהּ מִקְּרָא שֶׁנֶּאֱמַר וַיּוֹרֶד לָכֶם גֶּשֶׁם מוֹרֶה וּמַלְקוֹשׁ בָּרִאשׁוֹן) בָּזֶה מַסְכִּים לְשׁוֹן תּוֹרָה עִם לְשׁוֹן ב"א אֲבָל לר' יוֹדָא יֵשׁ חִילּוּק בֵּין לְשׁוֹן תּוֹרָה לְלְשׁוֹן ב"א עכ"ל ולפע"ד אֵין הַתְּמִיהָא מִתְקַיֶּמֶת מֵעִיקָּרָא דְּבֶאֱמֶת זְמַן פְּסִיקַת הַגְּשָׁמִים לְתַרְוַיְיהוּ תַּנָּאֵי אַלִּיבָּא דר"י הוּא עַד שֶׁיַּעַבְרוּ הַפֶּסַח וְלָכֵן בִּנְדָרִים הָאוֹמֵר עַד שֶׁיִּפְסְקוּ הַגְּשָׁמִים הוּא עַד שֶׁיֵּצֵא הַפֶּסַח וְהָא דְּאִיכָּא תַּנָּא אַלִּיבָּא דר"י וְסוֹבֵר לְגַבֵּי הַזְכָּרַת גְּשָׁמִים דְּמַפְסִיק לְהַזְכִּיר ביו"ט הָרִאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח אֵינוֹ מֻחְמַת שֶׁסּוֹבֵר מִזְמַן הַפְסָקַת גְּשָׁמִים הוּא מיו"ט הָרִאשׁוֹן ש"פ זֶה אֵינוֹ אֶלָּא מִטַּעַם כְּדֵי שֶׁכָּל הַמּוֹעֲדוֹת יָצְאוּ בָּטֵל מִפְּנֵי שֶׁהַטַּל סִימָן יָפֶה לָעוֹלָם.

וְכֵן הוּא לְהֶדְיָא בִּירוּשַׁלְמִי דְּתַעֲנִית שָׁם וְז"ל מִיחְלְפוּ שִׁיטָתוֹ דר' יְהוּדָא תַּמָּן הוּא אוֹמֵר הָעוֹבֵר לִפְנֵי הַתֵּיבָה ביו"ט הָאַחֲרוֹן כו' וביו"ט הָרִאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח כו' וְהָאַחֲרוֹן אֵינוֹ מַזְכִּיר (ע' פ"מ וק"ע שָׁם) וְהָכָא הוּא אוֹמֵר הֵכִין (פי' דְּבִסֵּיפָא אָמַר עַד מָתַי שׁוֹאֲלִין אֶת הַגְּשָׁמִים

עַד שֶׁיַּעֲבֹור הַפֶּסַח) וּמְשַׁנֵּי חָדָא בְּשֵׁם גַּרְמֵ' וַחֲדָא בְּשֵׁם ריב"ב וא"ר אָבִין טַעְמֵיהּ דריב"ב כְּדֵי שֶׁיֵּצְאוּ הַמּוֹעֲדוֹת בָּטֵל: מִפְּנֵי שֶׁהַטַּל סי' יָפֶה לָעוֹלָם.

הֲרֵי לְהֶדְיָא דְּלָא אָמַר דריב"ב מִפְּנֵי שֶׁזְּמַן הַפְסָקוֹת גְּשָׁמִים הוּא בִּתְחִלַּת הַפֶּסַח אֶלָּא (שְׁמַע מִינָּה) דְּתַרְוַיְיהוּ ס"ל דְּזְמַן הַפְסָקַת גְּשָׁמִים הוּא עַד שֶׁיַּעֲבֹור הַפֶּסַח אֶלָּא דִּלְגַבֵּי הַזְכָּרַת גֶּשֶׁם רָאוּ חֲז"ל לְהַפְסִיק בְּיוֹ"ט הָרִאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח וּלְהַתְחִיל לְזָכוֹר טַל כְּדֵי שֶׁיְּהוּ כָּל הַמּוֹעֲדוֹת בָּטֵל שֶׁהַטַּל סִימָן יָפֶה.

וְהָא דְּלֹא הִתְחִילוּ לְהַזְכִּיר מִבְּעֶרֶב מִשּׁוּם דְּלִית כָּל עַמָּא תַּמָּן וְהֵבִיאוֹ הַפּוֹסְקִים טַעַם זֶה אֲבָל זְמַן הַפְסָקַת גְּשָׁמִים לְתַרְוַיְיהוּ הוּא שֶׁיַּעֲבֹור הַפֶּסַח לָכֵן בְּנוֹדַּר עַד שֶׁיִּפְסְקוּ גְּשָׁמִים פָּסְקִינַן עַד שֶׁיַּעֲבֹור הַפֶּסַח ומ"ש הַמְחַבֵּר הַנַּ"ל שֶׁתִּימַהּ גְּדוֹלָה בָּזֶה עַל שֶׁלֹּא הֵעִיר בְּזֶה שׁוּם אֶחָד מֵהָאַחֲרוֹנִים הִנֵּה כְּבָר הֵעִיר ע"ז בַּעַל קָרְבַּן נְתַנְאֵל סס"ק כ' וְכָתַב שֶׁיֵּשׁ לְחַלֵּק בֵּין שְׁאֵלָה לִנְדָרִים יעו"ש: שָׁם ד"ה מַחֲלוֹקֶת דְּאָמַר עַד הַגְּשָׁמִים דְּמַר סָבַר עַד זְמַנָּהּ וּמַר סָבַר עַד שֶׁתֵּרֵד וּמִיהוּ לכ"ע עַד רְבִיעָה שְׁנִיָּה מִתְּסַר אֲבָל אִם אָמַר עַד הַגֶּשֶׁם כו' כצ"ל וְכֵן הוּא בָּרָ"ן לְקַמָּן בְּהַדְּ סֵוגְיָ' וּבַתּוֹס: ד' סג ע"א בַּמִּשְׁנָה עַד רֹאשׁ אֶדֶר.

עַד רֹאשׁ אֶדֶר הָרִאשׁוֹן עַד סוֹף אֶדֶר אֶדֶר הָרִאשׁוֹן וְאִיכָּא נֻסְחֵי דְּגָרְסִי עַד סוֹף אֶדֶר עַד סוֹף אֶדֶר הַשֵּׁנִי. וְהָרָ"ן בע"ב כָּתַב דְּקָשֶׁה בְּעֵינָיו עַל הַאי נֻסְחָא מִשּׁוּם כֵּינָן דְּמוֹקְמִינַן לְמַתְנִיתִין בִּדְלָא יָדַע דְּמְעַבְּרָא שַׁתָּא אַמַּאי מִתְּסַר עַד סוֹף אֶדֶר שֵׁנִי ועי' בְּהָרֹאשׁ"ש בְּפִסְקָיו שֶׁכָּתַב שֶׁיּוֹתֵר נִיחָא לֵיהּ הַךְ גִּרְסָא שני' דְּלִשְׁנֵי הָאֲדָרִים חָשִׁיב חַד יַרְחָא דְּאִלּוּ לְאִידָךְ גִּירְסָא רֹאשׁ וְסוֹף לָמָּה לִי וּלְעִנְיַן קו' הָרָ"ן ע"ש בק"נ שתי' דְּכְשֶׁלֹּא יָדַע שֶׁהַשָּׁנָה מְעֻבֶּרֶת כַּוָּנָתוֹ עַל רֹאשׁ אֶדֶר הַסָּמוּךְ לִשְׁבָט וְסוֹף אֶדֶר הַסָּמוּךְ לְנִיסָן וע' בְּתַוֹמִים בחו"מ ס"ס מ"ג שֶׁכָּתַב דְּיֵשׁ לוֹמַר אוּלַי כֵּינָן לַאֲדָר שֶׁיִּהְיֶה נִקְבַּע עפ"י ב"ד וְאִם יַעַבְרוּ יִהְיֶה אֲדָר שֵׁנִי וּלְכָךְ כֵּינָן דְּהָוֵי סָפֵק.

סָפֵק נְדָרִיםלְהַחְמִיר ועפ"ז יֵשׁ לְתָרֵץ ג"כ בְּרֵישָׁא דְּמַתְנִיתִין דְּקָתָנֵי קוֹנָם יַיִן שֶׁאֵינִי טוֹעֵם לְשָׁנָה וְנִתְעַבְּרָה הַשָּׁנָה אָסוּר בָּהּ וּבְעִבּוּרָהּ דְּקָשֶׁה ג"כ לְפִי מַאי דְּאוֹקֵי מַתְנִיתִין דְּלָא יָדַע דְּמְיַעַבְּרָא שַׁתָּא וכ"מ הַלָּשׁוֹן וְנִתְעַבְּרָה הַשָּׁנָה דְּמִשְׁמַע דְּלְאַחַר נִדְרוֹ נִתְעַבְּרָה הַשָּׁנָה] אַמַּאי אָסוּר בַּעִבּוּרָהּ הָא כֵּינָן דְּהַנּוֹדֵר בְּעֵת נִדְרוֹ לֹא יָדַע דְּיִהְיֶ' הַשָּׁנָה מְעֻבֶּרֶת לֹא חִשֵּׁב לֶאֱסוֹר ע"ע כ"א י"ב חוֹדֶשׁ כְּרוּב הַשָּׁנִים.

אֶלָּא וַדַּאי צ"ל כֵּינָן דְּעִבּוּר הַשָּׁנָה תָּלוּי בב"ד. וע' בקצה"ח סי' שי"ב הֵבִיא בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת הָרִי"ף.

בְּרַאוּבֵן שֶׁהִשְׁכִּיר בֵּיתוֹ לְשִׁמְעוֹן עַל שָׁנָה בְּחָשְׁבוּ שֶׁהַשָּׁנָה הָיְתָה מי"ב חֳדָשִׁים וְנִמְצֵאת הַשָּׁנָה מְעֻבֶּרֶת וְלֹא יָדַע וּפָסַק הַיּוֹדֵעַ וּבִלְתִּי יוֹדֵעַ שָׁווִים בְּזֶה הֲלֹא תִּרְאֶה מַה שֶּׁאָמְרָה הַמִּשְׁנָה הִשְׁכִּיר בַּיִת לַחֲבֵירוֹ וְנִתְעַבְּרָה הַשָּׁנָה נִתְעַבְּרָה לְשׁוֹכֵר הִנֵּה שֶׁהָעִבּוּר לֹא נִתְחַדֵּשׁ אֶלָּא אַחַר שֶׁנַּעֲשָׂה שְׁטַר הַשְּׁכִירוּת וְאָמְרוּ נִתְעַבְּרָה לְשׁוֹכֵר עכ"ל.

ה"נ בְּמַתְנִיתִין דִּידַן דְּקָתָנֵי וְנִתְעַבְּרָה הַשָּׁנָה הָעִבּוּר לֹא נִתְחַדֵּשׁ אֶלָּא אַחֲרֵי שֶׁנָּדַר וְהוּא לֹא יָדַע מִקּוֹדֶם שֶׁהַשָּׁנָה מְעֻבֶּרֶת ומ"מ הוּא אָסוּר בְּחוֹדֶשׁ הָעִבּוּר. כִּי דַּעְתּוֹ כְּפִי הַשָּׁנָה שֶׁיִּהְיֶה נִקְבַּע עפ"י ב"ד וְנִיחָא בְּזֶה קו' הָרָ"ן עַל הַגִּירְסָא הַשְּׁנִיָּ' וְעַיֵּין בט"ז סי' ר"כ ס"ק ד' שֶׁאִם אָמַר עַד חֲצִי אֲדָר דְּפָשׁוּט הוּא דְּלָא אָמְרִינַן עַד ר"ח אֲדָר ב' דְּהוּא הַחֲצִי מִשְּׁנֵי הָאֲדָרִים

לגי' הַשְׁנָיְ' דִּשְׁנֵי אֲדָרִים כַּחֲדָא חָשֵׁיב לְהוּ] דְּאִין שָׁם חֲצִי נוֹפֶל עַל ר"ח הַשֵּׁנִי וְדַוְקָא לְעִנְיַן סוֹף אֲדָר חָשְׁבִינַן לְהוּ כְּחַד וכ"כ בְּשֵׁם הַפַּ"ח עיי"ש אֲבָל הַתָּוְמִים שָׁם כָּתַב דְּאַף בְּאוֹמֵר עַד חֲצִי אֲדָר ג"כ אָסוּר עַד חֲצִי אֲדָר הַשֵּׁנִי וּדְלֹא כב"ח הַמַּתִּיר בַּיּוֹ"ד בַּחֲצִי אֲדָר הָרִאשׁוֹן יעו"ש וּבְקִצּוּרֵי הָאַחֲרוֹנִים בַּיּוֹ"ד שָׁם לֹא הִזְכִּירוּ דַּעַת הַתָּוְמִים בָּזֶה: ע"ב בַּמִּשְׁנָה הָאוֹמֵר לַחֲבֵירוֹ קוֹנֵם שֶׁאֲנִי נֶהֱנֶה לְךָ אִם אֵין אַתָּה בָא וְנוֹטֵל לְבִנְךָ כּוֹר אֶחָד שֶׁל חִיטִּים כו' בְּחִירְדּוּשֵׁי הָרָ"ן לִשְׁבוּעוֹת פ"ג (דַּף כ"ה) ד"ה אֶלָּא מַתָּנָה לְעָשִׁיר כָּתַב דְּהָא דְּבָעֵי לוֹמַר כְּלוּם אָמַרְתָּ אֶלָּא מִפְּנֵי כְּבוֹדִי זֶה הוּא כְּבוֹדִי שֶׁלֹּא אֲקַבֵּל מִמְּךָ.

מְשׁוּם דְּאָמַר אִם אֵין אַתָּה נוֹטֵל הָא אִם אָמַר אִם אֲנִי נוֹתֵן לְךָ דָּבָר בָּרוּר הוּא שֶׁלַּהֲנָאָתוֹ שֶׁל מְקַבֵּל אָמַר וְאִם אֵינוֹ רוֹצֶה לְקַבֵּל פָּטוּר כו' וְהַהִיא דְּאָמַר בפ' מִי שֶׁאָחָזוֹ ע"מ שֶׁתִּתְּנִי לִי מָאתַיִם זוּז וְנָתְנָה לוֹ בע"כ אֵינָהּ מְגוֹרֶשֶׁת גִּיטִּין שָׁאנֵי שְׁאַפִּי' אָמַר מְחֻלִּין לָךְ אֵינָהּ מְגוֹרֶשֶׁת עַד שֶׁתִּתֵּן וְעוֹד הָתָם מְקַבֵּל הוּא דְּאַתְנִי הָרַמְבַּ"ן זַ"ל עכ"ל ובש"ע סי' רל"ב ס"כ לֹא נִזְכַּר חִילּוּק זֶה: בְּעֵזֶר בּוֹרֵא יֵשׁ מֵאַיִן סִיְּמְנוּ פֶּרֶק קוֹנָם יַיִן פֶּרֶק תְּשִׁיעִי ד' סד בָּרָ"ן ד"ה אָמְרוּ לוֹ כו' וּבַגְּמָרָא מְפָרֵשׁ מַאי דָּבָר שֶׁבֵּינוֹ לְבֵין אָבִיו כו' חָסֵר כָּאן וכצ"ל.

וּבְגְמ' מְפָרֵשׁ מַאי אֵין נְדָרִים וְהוּא סוֹף דִּבּוּר. וּמַתְחִיל הַדִּבּוּר דָּבָר שֶׁבֵּינוֹ לְבֵין אָבִיו וְאִמּוֹ: שָׁם ד"ה יְרוּשַׁלְמִי הַכֹּל מוֹדִים בִּכְבוֹד רַבּוֹ שֶׁאֵינוֹ מַעֲמִיד דְּתָנֵינַן וּמוֹרָא רַבָּךְ כְּמוֹרָא שָׁמַיִם עכ"ל וְכֵן הָרֹאשׁ"ש בִּפְסָקָיו הֵבִיא הַיְרוּשַׁלְמִי הַזֶּה וְלִכְאוֹרָה צ"ע לְאֵיזֶה צוֹרֶךְ הֶעְתִּיקוּ הַיְרוּשַׁלְמִי הַזֶּה וְכִי טַעְמָא דר"א דְּלֵית הִלְכְתָא כְּוָתֵיהּ' אָתֵי לְאַשְׁמוֹעִינַן דְּהָא אֲנַן קיי"ל כַּחֲכָמִים דִּפְלִיגִי עָלָיו וְסָבְרִי דַּאֲפִי' בִּכְבוֹד אָבִיו וְאִמּוֹ אֵין פּוֹתְחִין ומכ"ש בִּכְבוֹד רַבּוֹ וּלְאֵיזֶה עִנְיָן נִצְרָךְ לְהַשְׁמִיעֵנוּ דְּגַם ר"א דְּסוֹבֵר דִּבְכִבּוּד אָבִיו וְאִמּוֹ פּוֹתְחִין מוֹדֶה דִּבְכָבוֹד רַבּוֹ אֵין פּוֹתְחִין וְעוֹד דְּאִם טַעְמָא דר"א אָתֵי לְאַשְׁמוֹעִינַן לָמָּה הִשְׁמִיטוּ עוֹד מֵימְרָא דִּירוּשַׁלְמִי שָׁם דאי' הָתָם מוֹדֶה ר' אֱלִיעֶזֶר לְאַחַר מִיתָה (שֶׁל אָבִיו וְאִמּוֹ) שֶׁאֵינוֹ מַעֲמִיד פי' שֶׁאֵינוֹ מַעֲמִיד בְּדָבָר וְאֵינוֹ מֵעִיז וְלִכְאוֹרָה יֵשׁ לוֹמַר ע"פ מַה דְּאִיתָא עוֹד שָׁם.

רַבִּי יִרְמְיָה בָּעֵי כו' דְּבָרִים שֶׁבֵּין אָבִיו וּבֵינוֹ פּוֹתְחִין לוֹ בִּכְבוֹד אָבִיו וּדְכַוְוָתָא יִפְתְּחוּ לוֹ בִּכְבוֹד הַמָּקוֹם דְּבָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵין הַמָּקוֹם אֵיזֶה כְּבוֹד הַמָּקוֹם סָוְכָה שֶׁאֲנִי עוֹשֶׂה לוּלָב שֶׁאֲנִי עוֹשֶׂה (וְנִרְאֶה שצ"ל אֵיזֶה דְּבָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵין הַמָּקוֹם) וּמְשַׁנֵּי מַשְׁמַע דִּלְנַפְשַׁיְ' הוּא מְהַנֵּי כַּהֲדָא אִם צָדַקְתָּ מַה תִּתֶּן לוֹ כו' מַשְׁמַע לָן מֵהַמִּקְרָא שֶׁאֵינוֹ מְהַנֶּה הָאָדָם לְהַמָּקוֹם בַּעֲשִׂיַּית הַמִּצְוֹת אֶלָּא נַפְשֵׁיהּ הוּא דְּמְהַנֶּה וֶהֱבִיאוֹ ג"כ הָרֹאשׁ"ש וא"כ לפ"ז בְּהָא דְּאָמְרִינַן דְּהַכֹּל מוֹדִים בִּכְבוֹד רַבּוֹ שֶׁאֵינוֹ מַעֲמִיד דְּמוֹרָא רַבָּךְ כְּמוֹרָא שָׁמַיִם.

יֵשׁ נַפְקוּתָא ג"כ לְדִידַן דְּפָסְקִינַן כַּחֲכָמִים דַּאֲפִי' בְּדָבָר שֶׁבֵּינוֹ לְבֵין רַבּוֹ דְּאֵין פּוֹתְחִין בִּכְבוֹד רַבּוֹ דְּדִינוֹ כִּכְבוֹד הַמָּקוֹם אֲבָל אַחַר הָעִיּוּן מְעַט זֶה לֵיתָא דְּדַוְקָא בְּנוֹדֵר לְבַטֵּל הַמִּצְוָה כְּגוֹן סָוְכָה שֶׁאֲנִי עוֹשֶׂה לֹא שַׁיָּיךְ לְמִיקְרֵי דְּהָוֵי דָּבָר שֶׁבֵּינוֹ לְבֵין הַמָּקוֹם דְּהָאָדָם אֵינוֹ מְהַנֶּה להקב"ה רַק לְנַפְשׁוֹ דְּאִם צָדַקְתָּ מַה תִּתֶּן לוֹ וְאִם חָטָאתָ מַה תִּפְעָל בּוֹ אֲבָל בְּדָבָר שֶׁבֵּינוֹ לְבֵין רַבּוֹ כְּגוֹן שֶׁהִדִּירוֹ שֶׁלֹּא יֵהָנֶה מִנְּכָסָיו.

שַׁיָּיךְ שַׁפִּיר לְמִיקְרֵי דָּבָר שֶׁבֵּינוֹ לְבֵין רַבּוֹ וְרָאוּי לִהְיוֹת ג"כ הַדִּין דִּבְדָבָר שֶׁבֵּינוֹ לְבֵין רַבּוֹ שֶׁפּוֹתְחִין בִּכְבוֹד רַבּוֹ. וּמִדְּרַבָּנָן נִשְׁמַע לר"א כְּמוֹ דִּלְרַבָּנָן דְּסָבְרִי דְּאֵין פּוֹתְחִין בִּכְבוֹד או"א.

סָבְרִי דִּבְדָבָר שֶׁבִּינוֹ לְבֵין אוֹ"א דְּפוֹתְחִין בִּכְבוֹד אוֹ"א כֵּן אַלִּיבָּא דר"א דְּמוֹדֶה לְהוּ דִּבְכָבוֹד רַבּוֹ אֵין פּוֹתְחִין מ"מ בְּדָבָר שֶׁבֵּינוֹ לְבֵין רַבּוֹ פּוֹתְחִין בִּכְבוֹד רַבּוֹ וע' בש"ע סי' רכ"ח סעי' י"א שכ' אֵין פּוֹתְחִין בִּכְבוֹד אָבִיו וְאִמּוֹ כו' וּמַהַאי טַעְמָא אֵין פּוֹתְחִין לוֹ בִּכְבוֹד רַבּוֹ אֲבָל פּוֹתְחִין לוֹ בִּדְבָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵין אָבִיו וְאִמּוֹ כְּגוֹן אִם הִדִּירָם מִנְּכָסָיו כו' הִתְחִיל בִּשְׁנֵיהֶם לְהוֹרוֹת דְּאֵין פּוֹתְחִין בִּכְבוֹד אָבִיו וְאִמּוֹ כו'.

וּמַהַאי טַעְמָא אֵין פּוֹתְחִין בִּכְבוֹד רַבּוֹ וּכְשֶׁסַּיֵּים אַחַ"כ דִּבְדָבָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵין אָבִיו וְאִמּוֹ שֶׁפּוֹתְחִין בִּכְבוֹדָם לֹא סַיֵּים דְּכֵן בְּדָבָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵין רַבּוֹ שֶׁפּוֹתְחִין בִּכְבוֹד רַבּוֹ וְאֵין לוֹמַר דְּדִינוֹ שָׁוֶה לִכְבוֹד הַמָּקוֹם דא"כ הו"ל לְמִנְקַט דִּינוֹ דְּרַבּוֹ בִּסְעִי' הַקּוֹדֶם לָזֶה שכ' דְּאֵין פּוֹתְחִין בִּכְבוֹד הַמָּקוֹם וּלְהַשְׁווֹת דִּינוֹ דְּרַבּוֹ לַדִּין דִּכְבוֹד הַמָּקוֹם לָכֵן עֲדַיִן צ"ע בָּזֶה: שׁוּב בָּא לִידֵי ס' קֶרֶן אוֹרָה וְרָאִיתִי שֶׁכָּתַב שֶׁדִּין זֶה תָּלוּי בֵּין הָנָךְ טַעְמֵי דְּאַבַּיֵי וְרָבָא ע' שָׁם וְהַטּוּר בסי' רכ"ח לֹא הֵבִיא אֶלָּא טַעְמָא דְּאַבַּיֵי: וע' בס' יַד שָׁאוּל לְהַגָּאוֹן מִלְּבוֹב בסי' הַנ"ל שֶׁכָּתַב דְּמַהֵימְרוּשַׁלְמִי הַזֶּה יֵשׁ רְאָיָה בְּרוּרָה לְשִׁיטַת הַפְּרִישָׁה בַּיּוֹ"ד סי' רמ"ב שכ' דְּהַהֶיקֵּשׁ דְּהֶוְקֵּשׁ כְּבוֹד אָב לִכְבוֹד הַמָּקוֹם אֵינוֹ שָׁוֶה לְגַמְרֵי.

דְּכָל מֻקָּשׁ אֵינוֹ שָׁוֶה לְגַמְרֵי אֶל הַמֻּקִּישׁ משא"כ מוֹרָא רַבָּךְ כְּמוֹרָא שָׁמַיִם דִּדְרָשׁוּהוּ מֵאֶת ה' אֱלֹקֶיךָ תִּירָא לְרַבּוֹת רַבּוֹ הֲרֵי נִכְתְּבוּ שְׁנֵי הַמִּקְרָאוֹת בַּמִּקְרָא א' לְהוֹדִיעַ שֶׁהֵם שָׁוִים לְגַמְרֵי והט"ז חוֹלֵק שָׁם וכ' דְּלָא נָהִירָא דְּנוֹדַאי כָּל מִידֵי דְּהֶוְקֵּשׁ לַחֲבֵירוֹ אֵין בֵּינֵיהֶם חִילּוּק כְּלָל יעוי"ש וּמֵהֵימְרוּשַׁלְמִי הַלָּז יֵשׁ רְאָיָה לִשִׁיטַת הַפְּרִישָׁה.

דְּהָא ר"א דְּסָבַר דְּפוֹתְחִין בִּכְבוֹד אָבִיו וְאִמּוֹ מוֹדֶה דִּבְכָבוֹד רַבּוֹ אֵין פּוֹתְחִין: ע"ב בָּךְ"ן ד"ה וַחֲכָמִים אוֹסְרִים מִשּׁוּם דְּפָתַח דִּשְׁכִיחַ הוּא דִּמְשַׁוֵּי לֵיהּ לְנֶדֶר נֶדֶר טָעוּת אֲבָל נוֹלָד לֹא עכ"ל. בְּהַגָּהוֹת הָרָשָׁ"שׁ הֵעִיר לְחַלֵּק בֵּין הַךְ דְּהָכָא דְּאָמְרִינַן דִּבְפָתַח דִּשְׁכִיחַ פּוֹתְחִין וְאָמְרִינַן דְּאַדַּעְתָּא דְּהָכִי לֹא נָדַר וּבִדְלָא שְׁכִיחַ אָמְרִינַן דְּלָא הָיָה מַנִּיחַ מִלִּידּוֹר בִּשְׁבִיל זֶה וּבִכְתֻבּוֹת (דַּף ג'.

) גַּבֵּי אֵין אוֹנֵס בְּגִיטִּין אִיפְּכָא שָׁמְעִינַן דְּאוֹנֵס דִּשְׁכִיחַ לֹא מְבַטֵּל הַתְּנַאי דה"ל לְאַסּוּקֵי אַדַּעְתַּיְהוּ וּלְאַתְנוֹיֵי אֲבָל אִם אֵירַע אַחַ"כ אוֹנֵס דְּלָא שְׁכִיחַ מְבַטֵּל הַתְּנַאי וְלָא אָמְרִינַן דה"ל לְאַתְנוֹיֵי מִשּׁוּם דְּלָא אַסִּיק אַדַּעְתַּיְהוּ אוֹנֵס כָּזֶה.

וְכָתַב הָרַב הַנַּ"ל דִּלְמִתְבּוֹנֵן בָּם יֵשׁ חִלּוּק בְּכַמָּה אַנְפֵּי וְלֹא בֵּיאֵר אַף אוֹפָן אֶחָד אָמְנָם כְּבָר עָמַד בְּזֶה הַגָּאוֹן בַּעַל חֲכַם צְבִי זַ"ל בִּתְשׁוּבוֹתָיו סי' מ"א וְלֹא סָמַךְ עַל הַמְבִין מִדַּעְתּוֹ וּבֵיאֵר הַטַּעַם וְזַ"ל וְיֵשׁ לְעַיֵּן דְּלָא תִּיקְשֵׁי הָא דְּאָמְרִינַן אֵין פּוֹתְחִין בְּנוֹלָד שֶׁנִּרְאֶה סוֹתֵר לְמַאי דְּאָמְרִינַן כָּל אוֹנֵס דְּלָא שְׁכִיחַ לָא מַסִּיק אַדַּעְתָּא וְנִרְאֶה דִּבְנִדָּרִים וּשְׁבוּעוֹת כֵּיוָן דְּמִיָּד חָלוּ דְּזֶה שֶׁאָמַר קוֹנָם לְפִלּוֹנִי שֶׁאֲנִי נֶהֱנֶה אוֹ לְבֵית זֶה שֶׁאֲנִי נִכְנָס דְּתֵיכֶף וּמִיָּד חָל הָאִיסּוּר וְנֶאֱסַר בְּבֵית פְּלוֹנִי וּבְאִישׁ פְּלוֹנִי וְאַף שאח"כ נַעֲשָׂה סוֹפֵר אוֹ הַבַּיִת נַעֲשָׂה בֵּית הַכְּנֶסֶת לֹא מְהַנֵּי לֵיהּ לַעֲקוֹר הַנֶּדֶר מֵעִיקָּרוֹ וְלַעֲשׂוֹתוֹ כְּנֶדֶר טָעוּת ע"י זֶה.

דְּאַף אִי הָוָה מַסִּיק אַדַּעְתַּיְהוּ בְּהַהִיא שַׁעְתָּא דְּאֶפְשָׁר שֶׁיַּעֲשֶׂה סוֹפֵר מ"מ הָוָה נוֹדֵר כֵּיוָן דְּלָא שְׁכִיחַ אֲבָל בְּמִי שֶׁבָּא לְהִתְחַיֵּב בְּאֵיזֶה דָּבָר וְאַחַ"כ אֵירַע אוֹנֵס שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁאַתָּה בָּא לְחַיְּבוֹ לַעֲשׂוֹת הַדָּבָר הַהוּא הָרֵי הָאוֹנֵס לְפָנֵינוּ אֵין בָּנוּ כֹּחַ לְחַיְּבוֹ בּוֹ עכ"ל וע"פ חִילּוּקוֹ שֶׁל הַגָּאוֹן הַנַּ"ל כָּתַב הָרַב בַּעַל יַד שָׁאוּל בסי' רכ"ח ס"ק י"ז דְּאִם נָדַר לְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם

וּבְעֵת שֶׁחָל הַנֶּדֶר נוֹלַד פִּתְחוֹ עִמּוֹ בכה"ג פּוֹתְחִין בְּנוֹלָד דְּהָא בְּעֵת חָלוּת הַנֶּדֶר נוֹלַד פִּתְחוֹ עִמּוֹ וְהָוֵי כְּמוֹ רוֹצֶה לְהִתְחַיֵּב וְלֹא אַסִּיק אַדַּעְתַּיְיהּ עכ"ל וְכָתַב עוֹד שָׁם שֶׁבְּזֶה יֵשׁ לְבָאֵר שִׁיטַת הָרָאָבָ"ד (פ"ו מהל' שְׁבוּעוֹת) שֶׁסּוֹבֵר שֶׁיֵּשׁ חִילּוּק בֵּין פִּתַּח לַחֲרָטָה דַּחֲרָטָה מוֹעִיל אַף בְּנוֹלָד וְהַטַּעַם הוּא דְּבִשְׁלָמָא פֶּתַח דְּמַשְׁוֵוי לֵיהּ לְנֶדֶר נֶדֶר טָעוּת כָּל שֶׁכְּבָר חָל הַנֶּדֶר א"א לוֹ לְעָקְרוֹ.

בְּדָבָר הַנּוֹלָד אַתַּ"כ דל"ש אֲבָל בַּחֲרָטָה שֶׁאֵינוֹ אוֹמֵר שֶׁהַנֶּדֶר טָעוּת אֶלָּא שֶׁאוֹמֵר שֶׁבַּכַּעַס הָיָה וּמִתְחָרֵט עַל מָה שֶׁנָּדַר אָז מֵחֲמַת כַּעַס. וא"כ אַדַּרְבָּה הוּא כֵּיוָן דְּלָא אַסִּיק אַדַּעְתַּיְיהּ בִּשְׁעַת הַנֶּדֶר ה"ל שַׁפִּיר מִתְחָרֵט שֶׁאָז הָיָה בְּכַעַס וְלֹא נִתְיַישֵׁב בְּדָבָר וְלֹא עָלְתָה ע"ד כְּלָל שֶׁיִּתְחָרֵט וְרַק כָּעֵת מִתְחָרֵט הוּא.

וּלְכָךְ מְהַגִּי אפי' בְּנוֹלָד יעויי"ש. אָכֵן לְשׁוֹן הָרֹא"שׁ בְּעַמּוּד א' ד"ה וַחֲכָמִים אוֹמְרִים שֶׁכָּתַב דְּטַעֲמָא דַּחֲרָטָה מִשּׁוּם שע"י חֲרָטָה נֶעֱקָר הַנֶּדֶר מֵעִיקָּרוֹ וּבְדָבָר שֶׁאֵינוֹ מָצוּי אֵינוֹ נַעֲשֶׂה נֶדֶר טָעוּת מֵעִיקָּרוֹ אֵינוֹ מְיֻשָּׁב כ"כ לפ"ד וע' בט"ז סי' הַנַּ"ל ס"ק י"ז: בְּהַמְפָרֵשׁ ד"ה וְרַבָּנָן דְּלָא ס"ל דְּפוֹתְחִין בְּנוֹלָד כו' אָמְרִי לָךְ כו' הַאי לָאו נוֹלָד הוּא דְּהָכִי קָאָמַר רַחֲמָנָא הָנְהוּ כְּבָר מֵתוּ בְּאוֹתוֹ שָׁעָה קוֹדֶם שֶׁנָּדַרְתָּ.

ומ"ש קוֹדֶם זֶה יֵשׁ לְמָחוֹק וע' בש"מ שכ' שֶׁיֵּשׁ גּוֹרְסִין הָנְהוּ כְּבָר מֵתוּ וְאַתַּ"כ פָּרִיךְ הגמ' בֵּין לר"א בֵּין לְרַבָּנָן מִי מֵתוּ וְהָא א"ר יוֹחָנָן כו' וּמְשַׁנֵּי אֶלָּא אר"ל שֶׁיָּרְדוּ מִנִּכְסֵיהֶם וַעֲנִיּוּת כְּמִיתָה ולר"א הָוֵי עֲנִיּוּת נוֹלָד (וְזֶה דְּלֹא כמ"ש הָרָן"ן בְּשֵׁם הַיְרוּשַׁלְמִי דַּעֲנִיּוּת מְצוּיָ') וְרַבָּנָן גַּם כֵּן הָכִי סָבְרִי אֶלָּא שֶׁמְּפָרְשִׁים שֶׁכְּבָר הָיוּ עֲנִיִּים בְּעֵת שֶׁנָּדַר מֹשֶׁה.

וּבָזֶה יֵשׁ לְיַישֵׁב דִּבְרֵי הַמְפָרֵשׁ כָּאן שֶׁכֵּן הי' גִּירְסָתוֹ ג"כ וְצָרִיךְ לְתַקֵּן קְצָת מַה שֶׁנִּשְׁתַּבֵּשׁ בְּלְשׁוֹנוֹ בְּדָפוּס. וע' בְּדַף הַסָּמוּךְ בַּמִּשְׁנָה וְעוֹד אָמַר ר"מ פּוֹתְחִין לוֹ מִן הַכָּתוּב בְּתוֹרָה כו' שֶׁהוּא עָנִי וְאֵין אַתָּה יָכוֹל לְפַרְנְסוֹ וגי' אַחֶרֶת שָׁמָּא יַעֲנִי ור"מ סָבַר לְקַמָּן דְּאֵין פּוֹתְחִין בְּנוֹלָד גַּבֵּי יֵשׁ דְּבָרִים שֶׁהֵן כַּנּוֹלָד כו' ולפ"ז אִם עֲנִיּוּת חָשׁוּב ג"כ כְּנוֹלָד נָכוֹן לִגְרוֹס שֶׁהוּא עָנִי כְּלוֹמַר כְּבָר הוּא עָנִי בְּשָׁעָה שֶׁנָּדַרְתָּ וְאִם עֲנִיּוּת חָשׁוּב כְּדָבָר הַמָּצוּי נָכוֹן ג"כ הגי' שָׁמָּא יַעֲנִי וע' בס' קֶרֶן אוֹרָה מ"ש בָּזֶה: ד' סה בְּהַמְפָרֵשׁ ד"ה בְּמִדְיָן כו' וְאָמַר רַבִּי ת"ח מַיְפֵּר לְעַצְמוֹ הב"ח הגי' וא"ר גַּמְלִיאֵל ת"ח אֵינוֹ מַתִּיר לְעַצְמוֹ ע"ל פ"א עכ"ל ובס' שעה"מ פ"ו מהל' שְׁבוּעוֹת מְקַיְּמִים הגי' שֶׁלְּפָנֵינוּ וְכַנָּוֹנַת רַשִׁ"י לְמַה דְּאִיתָא בפ"ק (דַּף ז':) א"ר גִּידֵּל אָמַר רַב ת"ח מְנַדֶּה לְעַצְמוֹ וּמֵיפֵר לְעַצְמוֹ וְאִם כִּי שָׁם אֲיָרֵי בְּנִידּוּי.

לְרַשִׁ"י לָא שָׁנֵי לֵיהּ בֵּין נִידּוּי לְנֶדֶר ול"ג הָתָם פְּשִׁיטָא אֶלָּא ה"ג כִּי הָא דְּמָר זוּטְרָא חַסִידָא כו' אֲבָל אַבַּתִּי קָשֶׁה מַהָא דְּלִקְמָן דַּף פ"א דְּקָתָנֵי בְּבָרַיְיתָא דְּחָכָם אֵינוֹ מַתִּיר נִדְרֵי עַצְמוֹ וְלֵיכָּא לְמֵימַר דְּרַב תַּנָּא הוּא וּפְלִיג דמ"מ קָשֶׁה מַר זוּטְרָא חֲסִידָא הֵיכִי עֲבִיד כְּרַב וּשְׁבִיק תַּנָּא דְּבָרַיְיתָא וְאֶפְשָׁר לוֹמַר דְּרַשִׁ"י ס"ל דְּיֵשׁ חִילּוּק בֵּין אִם מַתִּיר ע"י פֶּתַח אוֹ ע"י חֲרָטָה כמ"ש הָרַשְׁבָּ"א ז"ל עיי"ש שֶׁכָּתַב דְּדַוְקָא בַּחֲרָטָה אֵינוֹ מַתִּיר לְעַצְמוֹ אֲבָל כִּי אַשְׁכַּח פֶּתַח דְּלָאו אַדַּעְתָּא דְּהָכִי נָדַר.

מָצִי לְמִישְׁרֵי לְנַפְשֵׁי'. וְהַהִיא נֶדֶר שֶׁנָּדַר מֹשֶׁה לְיִתְרוֹ חוֹתְנוֹ נִיתָּר ע"י פֶּתַח לְהָכִי הָיָה יָכוֹל מֹשֶׁה בְּעַצְמוֹ לְהַתִּיר נִדְרוֹ וְהַהִיא דְּאָמְרִינַן לְעֵיל (דַּף כג) בְּעוֹבְדָא דר' יִשְׁמָעֵאל ב"ר יוֹסִי דְּמֵחָיָא לֵיהּ קַצָּרָא אֲמַר אַדַּעְתָּא דְּמָחֵי לִי קַצָּרָא לָא נְדַרִי וְשָׁרֵי לְנַפְשֵׁיהּ לפירש"י הוּא

כְּפִשׁוּטוֹ דְּשָׁרֵי לְנַפְשַׁיהּ בְּעַצְמוֹ וְלֹא נִצְטָרֵךְ לְדַחֲזוּקֵי בְּמ"ש הָרַ"ן זַ"ל שָׁם ד"ה פָּתַח פִּתְחָא לְנַפְשַׁיהּ שֶׁלֹּא הִתִּיר רַב סְחוֹרָה לְעַצְמוֹ אֶלָּא שֶׁמָּצָא פֶּתַח שֶׁהָיָה יָכוֹל לְהַתִּיר כו' אֶלָּא כְּפִשׁוּטוֹ שֶׁהִתִּיר לְנַפְשַׁיהּ בְּעַצְמוֹ ע"ש: בר"נ ד"ה תַּנְיָא הַמַּוְדָּר הֲנָאָה מַחֲבֵרוֹ אֵין מַתִּירִין לוֹ אֶלָּא בְּפָנָיו כו' כו' מִיהוּ אִיכָּא דְּיָהֵיב טַעְמָא הָתָם מִפְּנֵי הַחֶשֶׁד כְּלוֹמַר שֶׁחֲבֵרוֹ שֶׁהוּא מֻוְדָּר הֲנָאָה מִמֶּנּוּ לֹא יָדַע בְּהֶיתֵּרוֹ.

וּכְשֶׁהוּא נֶהֱנֶה מִמֶּנּוּ יַחְשְׁדֶנּוּ שֶׁעוֹבֵר עַל נִדְרוֹ כו' עכ"ל לְקַאוֹרָה קָשֶׁה דלפ"ז כָּל מִי שֶׁנּוֹדֵר וְאוֹסֵר עַל עַצְמוֹ אֵיזֶה דָּבָר בִּפְנֵי אֲחֵרִים יִהְיֶה צָרִיךְ לְהַתִּיר עַצְמוֹ גַּם כֵּן בִּפְנֵי אוֹתָם אֲחֵרִים אוֹ לְהוֹדִיעָם לְפָחוֹת שֶׁהִתִּיר עַצְמוֹ ע"פ חָכָם כְּדֵי שֶׁלֹּא יַחְשְׁדוּהוּ בְּעוֹבֵר עַל נִדְרוֹ וא"כ מַאי אִירְיָ' דְּקָתָנֵי הַמַּוְדָּר הֲנָאָה מֵחֲבֵרוֹ אֲבָל בֶּאֱמֶת זֶה אֵינוֹ דְּכֹל שֶׁאֵין לַחֲבֵרוֹ עָלָיו מְצַד נִדְרוֹ וּשְׁבוּעָתוֹ אֵין כָּאן חֶשֶׁד שֶׁאַף זֶה אֵין נוֹתֵן לִבּוֹ עָלָיו כ"כ הַמְאִירִי בְּחִדּוּשָׁיו וכ"כ המהרי"ט ח"א סי' א' שֶׁכָּל שֶׁהַהֶיתֵּר אֵינוֹ נוֹגֵעַ אֵלָיו ל"ש חֶשֶׁד דא"כ נִיחוּשׁ ג"כ שֶׁהָעוֹלָם יַחְשְׁדוּ אוֹתוֹ וְיִהְיוּ צְרִיכִים לְהַכְרִיז עָלָיו בְּאָבֵן הַטּוֹעִים ע"ש: שָׁם ד"ה וְהֵיכִי דַּהֲוָה בְּפָנָיו ובע"כ כו' בְּסוֹף הַדִּבּוּר וְהַהִיא דְּגִיטִּין נָמֵי לָאו רְאָיָה הִיא דְּנָדַר אַלְמָנָה כֵּיוָן שֶׁנָּדְרָה לִיתּוֹמִים מַה תּוֹעֶלֶת יֵשׁ לְתִינוֹקֶת בְּאִיסּוּר פֵּירוֹתֶיהָ עכ"ל.

הָרַ"ן קִיצֵּר בִּלְשׁוֹנוֹ וּבְחִדּוּשֵׁי הָרַשְׁבָּ"א בְּגִיטִּין פ' הַשּׁוֹלֵחַ בֵּיאֵר בְּיוֹתֵר וְזַ"ל דְּהָא מִכֵּיוָן דְּנִשְׁבְּעָה נִשְׁבְּעָה. וַאֲפִ' אִם בָּאתָה לְהַחֲזִיר לָהֶם הַמָּמוֹן אִיסּוּרָהּ בְּמְקוֹמָהּ עוֹמֵד וּלְפִיכָךְ מַתִּירִין לָהּ אפי' שֶׁלֹּא בִּפְנֵיהֶם עכ"ל וְלִכְאוֹרָה הַדְּבָרִים מֻוְקָשִׁים דְּהָא טוֹבָה וְתוֹעֶלֶת גָּדוֹל יֵשׁ לִיתּוֹמִים אִם לֹא יַתִּירוּ לָהּ אֶלָּא בִּפְנֵיהֶם דְּאִם תֵּלֵךְ אֵצֶל הֶחָכָם לְבַדָּהּ וְלֹא יִהְיֶה בִּפְנֵיהֶם אִם יִהְיֶה הַדִּין שֶׁהֶהָיתֵר אֵינוֹ מוֹעִיל וְתִהְיֶה עוֹמֶדֶת בְּאִיסּוּר הַפֵּירוֹת עָלֶיהָ כָּל הַיָּמִים לָכָךְ תִּהְיֶה יְרֵאָה מִתְּחִלָּה לֶאֱסוֹר הַפֵּירוֹת עלי' וְתִפְרוֹשׁ לְקַבֵּל מָמוֹן כְּתֻבָּתָהּ שֵׁנִית בְּשֶׁקֶר מֵהַיְתוֹמִים וּמַגִּיעַ מִזֶּה תּוֹעֶלֶת לְהַיְתוֹמִים וע' במהרי"ט סי' קמ"ח שֶׁכָּתַב שֶׁיֵּשׁ מַרְבְּוָתָא שֶׁתֵּירְצוּ הַקֻּוּשְׁיָא מִגִּיטִּין בְּאוֹפָן אַחֵר דְּלָא כְּהָרַשְׁבָּ"א מֵהַטַּעַם שֶׁהִקְשֵׁינוּ לְמַעְלָה.

וְזַ"ל דְּהָא מ"מ יֵשׁ הֲנָאָה לְהַיְתוֹמִים שֶׁאִם תִּרְצֶה לְהַתִּיר נִדְרָהּ צְרִיכָה לְהִתְרַפֵּס בְּרַגְלֵי כֶּסֶף לְהַיְתוֹמִים וְאָז יַתִּירוּ לָהּ מִדַּעְתָּם. אָכֵן יֵשׁ לְהַסְבִּיר סְבָרַת הָרַשְׁבָּ"א שֶׁלֹּא יִהְיֶה כ"כ מֻוְקָשָׁה הַיְינוּ שֶׁנִּרְאֶה שֶׁדַּעְתּוֹ ז"ל דְּהָא דְּהַמַּוְדָּר הֲנָאָה מֵחֲבֵרוֹ לְטוֹבָתוֹ דְּאֵין מַתִּירִין לוֹ אֶלָּא בִּפְנֵי חֲבֵרוֹ יָלְפִינַן לָהּ מִמֹּשֶׁה וְצַדְקִיָּהוּ וְהָתָם קִיּוּם הַשְׁבוּעָה הוּא לְטוֹבָתָם כְּגוֹן מֹשֶׁה שֶׁנִּשְׁבַּע לְיִתְרוֹ שֶׁיֵּשֵׁב אֶצְלוֹ בְּמִדְיָן וְזֶה טוֹבַת יִתְרוֹ וַהֲנָאָתוֹ וּכְגוֹן צִדְקִיָּה שֶׁנִּשְׁבַּע לנ"נ שֶׁלֹּא לִגְלוֹת מַה שֶּׁאָכַל אַרְנֶבֶת חי' וְהַתֹּרַת הַשְׁבוּעָה הוּא לְהֵיפֶךְ נֶגֶד רְצוֹנָם בִּכְגוֹן אֵלּוּ הַדִּין שֶׁאֵין מַתִּירִין אֶלָּא בִּפְנֵיהֶם וּמִדַּעְתָּם לֹא כֵן הַנֵּדֶר שֶׁהָאַלְמָנָה אוֹסֶרֶת פֵּירוֹת עוֹלָם עלי' אִם קִבְּלָה מִכְּתֻבָּתָהּ מֵעֶצֶם הַנֵּדֶר אֵינוֹ מַגִּיעַ שׁוּם טוֹבָה לְהַיְתוֹמִים אִם יִתְקַיֵּים הַנֵּדֶר וְאַדְרַבָּא אִם תִּרְצֶה לְהַתִּיר הַנֵּדֶר וְיִתְנַוְּדֵעַ לָהֶם שֶׁהָלְכָה לְהַתִּיר אֶת הַנֵּדֶר שׁוּב יוּכְלוּ שֵׁנִית לְתְבּוֹעַ מִמֶּנָּה מַה שֶּׁקִּבְּלָה מֵהֶם.

וְזֶה שֶׁכָּתַב הָרַשְׁבָּ"א מַה תּוֹעֶלֶת יֵשׁ לְתִינוֹקֶת בְּאִיסּוּר פֵּירוֹתֶיהָ א"כ מִגּוּף הַנֵּדֶר וְהַשְׁבוּעָה לֹא נִמְשַׁךְ לָהֶם טוֹבָה. וַאֲפִ' אִם תַּחֲזִיר לָהֶם הַמָּמוֹן הָאִיסּוּר בְּמְקוֹמָהּ עוֹמֵדֶת וּצְרִיכִים לְהַתִּיר לָהּ לָכֵן לָא הָוֵי דְּוֹמְיָא דִּשְׁבוּעַת מֹשֶׁה וְצִדְקִיָּה.

וע' בס' יַד שָׁאוּל סי' רכ"ח שֶׁבֵּיאֵר ג"כ קָרוֹב לָזֶה וְעַיֵּין בְּהַפְלָאָה לְכְתֻבּוֹת בק"א סי' צ"ו מ"ש בָּזֶה: ע"ב בָּרַ"ן ד"ה וְלִימָא כֹּל דְּמִיעֲנֵי לָאו עֲלֵי נָפְיל כו' שֶׁהֲרֵי לֹא יִתֵּן לְיָדוֹ אֶלָּא

לְיַד גַּבַּאי כו' וְכֵיוָן שֶׁאִם רָצָה גַּבַּאי לִיתֵּן לְיַד אַחֵר כו' דה"ל כְּהַהִיא דְּתָנַן נוֹתֵן לְאַחֵר מִשּׁוּם מַתָּנָה וְהַלָּה מֵוָתָר בָּהּ כו' וְהָרֹא"שׁ בְּפֵירוּשׁוֹ מְפָרֵשׁ בְּאוֹפֶן אַחֵר שְׁמָהּ שֶׁהוּא נוֹתֵן יְפַרְנֵס הַגַּבַּאי בָּזֶה לָאֲחֵרִים וְלוֹ יְפַרְנְסוּ מִמַּה שֶׁאֲחֵרִים נוֹתְנִים וְכָתַב המח"א בהל' שְׁבוּעוֹת סי' ט"ו שֶׁטָּעַם הָרֹא"שׁ וּדְעִימַ' הָאוֹסְרִים שֶׁיִּתֵּן לוֹ הַגַּבַּאי מִמַּה שֶׁהַמַּדִּיר מָסַר בְּיָדוֹ מִשּׁוּם דל"ד לְהָא דְּהָיוּ מְהַלְכִין בַּדֶּרֶךְ וְאֵין לוֹ מַה לֶּאֱכֹל דְּנוֹתֵן לְאַחֵר מִשּׁוּם מַתָּנָה וְהַלָּה מֵוָתָר בָּהּ דְּהָתָם כֵּיוָן שֶׁנָּתַן לַחֲבֵרוֹ לְשֵׁם מַתָּנָה גְּמוּרָה.

נִמְצָא דְּאֵין הֶעָנִי מִתְהַנֵּי מִשֶּׁל מַדִּיר אֲבָל כְּשֶׁנָּתַן לְיַד הַגַּבַּאי כְּדֵי שֶׁיְּחַלֵּק לָעֲנִיִּים נְהִי שֶׁבְּיָדוֹ שֶׁל גַּבַּאי לִיתֵּן לְאֵיזֶה עָנִי שֶׁיִּרְצֶה. מ"מ עֲדַיִן לֹא פָּקַע כֹּחַ הַבְּעָלִים לְגַמְרֵי מֵהֶם עַד שֶׁיִּתְּנֵם לָעֲנִיִּים וְלֹא יָצָא הַמָּעוֹת מֵרְשׁוּת הַבְּעָלִים עַד שֶׁיִּתְּנֵם לָעֲנִיִּים כו' עכ"ל.

וע' בִּתְשׁוּ' מהרי"ט סי' ה' כָּתַב שמ"ש הָרֹא"שׁ וּמַה שֶּׁהוּא נוֹתֵן יִתְּנוּהוּ לָאֲחֵרִים לְרַוְוחָא דְּמִילְּתָא כָּתַב כֵּן ובלא"ה נָמֵי סָגֵי עי"ש. וְהִנֵּה לְכְאוֹרָה יֵשׁ לְהָעִיר לפמ"ש הָרַשְׁבָּ"א בְּחִדּוּשָׁיו לִשְׁבוּעוֹת (דַּף כּה.

) עַל מַה דְּקָאָמַר שָׁם שְׁבוּעָה שֶׁאֵתֵּן וְשֶׁלֹּא אֵתֵּן מַאי אֵתֵּן אֵילֵימָא צְדָקָה לְעָנִי מֻוּשְׁבָּע וְעוֹמֵד מה"ס הוּא וְהִקְשָׁה הָרַשְׁבָּ"א וְכִי כָּל הָעֲנִיִּים רָמוּ עָלָיו לְפַרְנְסָם הָא יָכוֹל לוֹמַר אֵינִי רוֹצֶה לִיתֵּן לְעָנִי זֶה אֶלָּא לַעֲנִיִּים אֲחֵרִים וְתֵירֵץ דְּמַיְירֵי שֶׁכְּבָר בִּקֵּשׁ מִמֶּנּוּ הֶעָנִי הַזֶּה שְׁמְעִינַן מִדְּבָרָיו ז"ל דְּהֵיכִי שֶׁעָנִי אֶחָד בִּקֵּשׁ מִמֶּנּוּ: הַחִיּוּב מֻוּטָּל עָלָיו לָתֵת לְאוֹתוֹ עָנִי וְלֹא לְדָחוֹת עַצְמוֹ בְּאָמְרוֹ שֶׁיִּתֵּן לְעָנִי אַחֵר לפ"ז מַאי פָּרִיךְ הָכָא וְלֵימָא כֹּל דְּמִיעֲנֵי לָאו עָלַי נָפַל נִימָא דְּהָכִי פָּתְחִינַן לֵיהּ שֶׁמָּא יַעֲנִי מִי שֶׁהַדֶּרֶת אוֹתוֹ מַהֲנָאָתְךָ וְיִהְיֶה שׁוֹאֵל וּמְבַקֵּשׁ מִמְּךָ צְדָקָה וְלֹא תּוּכַל לִפְטוֹר עַצְמְךָ בְּטַעֲנָה שֶׁתִּתֵּן הַצְדָקָה לְעָנִי אַחֵר כִּי מִי שֶׁבָּא רִאשׁוֹן וּמְבַקֵּשׁ רָאוּי לִיתֵּן לוֹ רִאשׁוֹן וּמֻחְמֶּת נִדְרְךָ לֹא תּוּכַל לְפָרְנְסוֹ וְאוּלַי י"ל כֵּיוָן דְּחִיּוּב זֶה אֵינוֹ חִיּוּב גָּמוּר מה"ת רַק מִצַּד הַמּוֹסֵר וְהַטּוֹב וְהַיָּשָׁר לַעֲשׂוֹת אֵיךְ קָאָמַר בַּמִּשְׁנָה ע"ז פּוֹתְחִין לוֹ מִן הַכָּתוּב בַּתּוֹרָה וַהֲלֹא דָּבָר זֶה אֵינוֹ מה"ת וע' בב"ח וּבָרָ"ן בִּתְחִלַּת הָעַמּוּד שֶׁדַּיֵּיק בִּלְשׁוֹנוֹ הַצַּח וְכָתַב וְקָתָנֵי לָהּ בַּהֲדֵי מִן הַכָּתוּב בַּתּוֹרָה וְאָמְנָם צָרִיךְ בֵּיאוּר לִסְבָרַת הָרַשְׁבָּ"א שָׁם מַאי קָא פָּרִיךְ שָׁם אֵילֵימָא צְדָקָה לְעָנִי מֻוּשְׁבָּע וְעוֹמֵד מה"ס מַאי דֻּוחְקֵי' לְהַעֲמִיד הַמִּשְׁנָה בְּעָנִי שֶׁעוֹמֵד וּמְבַקֵּשׁ מִלְּפָנָיו מַיְירֵי וּלְהַקְשׁוֹת מֻוּשְׁבָּע וְעוֹמֵד הוּא: לִישָׁנֵי דְּמַיְירֵי בְּאוֹמֵר שְׁבוּעָה שֶׁאֵתֵּן צְדָקָה לְעָנִי פְּלוֹנִי שֶׁאֵינוֹ עַתָּה אֶצְלוֹ לְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ וּמָצֵי לְמִיפְטַר נַפְשֵׁי' בְּלֹא הַשְׁבוּעָה בְּאֵיזֶה עָנִי שֶׁהָיָה רוֹצֶה וּמֻחְמֶּת הַשְׁבוּעָה מְחַוַּיֵּב לִיתֵּן לְאוֹתוֹ עָנִי דַּוְקָא שֶׁהוּא נִשְׁבָּע לוֹ אָמְנָם ע' לְעֵיל (דַּף ח.

) בגמ' הָאוֹמֵר אֲשְׁכִּים וְאֶשְׁנֶה פֶּרֶק זֶה דְּנֶדֶר גָּדוֹל נָדַר וּפָרִיךְ שָׁם ג"כ מֻוּשְׁבָּע וְעוֹמֵד מה"ס הוּא דְּהִקְשׁוּ שָׁם ג"כ הַמְפָרְשִׁים דִּלְמָא מִצַּד הַשְׁבוּעָה הוּא מְחַוַּיֵּב לִלְמֹד אוֹתוֹ הַפֶּרֶק דַּוְקָא וּבְלֹא הַשְׁבוּעָה הָיָה פּוֹטֵר נַפְשׁוֹ בְּמִצְוֹת לִימּוּד הַתּוֹרָה בְּאֵיזֶה פֶּרֶק אַחֵר ובמ"ש שָׁם לְיַיְשֵׁב בְּשֵׁם המבי"ט יִתְיַיְשֵׁב גַּם זֶה וע' פ"ק דְּקִדּוּשִׁין (דַּף ח:) אָמַר הִתְקַדְּשִׁי לִי בְּכָכָר זֶה וְאָמְרָה לוֹ תְּנֵהוּ לְעָנִי אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת וַאֲפִילּוּ עָנִי הַסָּמוּךְ עלי' מ"ט דְּאָמְרָה לוֹ כִּי הֵיכִי דְּמְחַיַּיבְנָא בֵּיהּ אֲנָא מְחַיַּיבְנָא לֵיהּ גַּם אֶת הָא לְפִי סְבָרַת הָרַשְׁבָּ"א כֵּיוָן שֶׁהוּא עָנִי הַסָּמוּךְ עלי' הֵיא מְחַוַּיֶּבֶת בּוֹ יוֹתֵר מִמֶּנּוּ וְהֵיכִי קָאָמְרָה כִּי הֵיכִי דְּמְחַיַּיבְנָא אֲנָא בֵּיהּ ה"נ מְחַיֶּיבֶת בֵּיהּ אֶת וְהָא לָא שָׁוֵי לַהֲדָדֵי וּמָצָאתִי שֶׁעָמַד ע"ז בס' מַחֲנֵה אֶפְרַיִם בהל' צְדָקָה סי' א' וְז"ל דִּלְכְאוֹרָה נִרְאֶה דְּעָנִי הַסָּמוּךְ עלי' דְּקָאָמְרִי ר"ל שֶׁהָיָה הֶעָנִי שׁוֹאֵל מִמֶּנּוּ וְלֹא

מְמֻנּוּ וְאִם הַדָּבָר כֵּן יִקָּשֶׁה א"כ הֵיכִי קָאָמְרָה לֵיהּ כִּי הֵיכִי דְּמְחַיַּיבְנָא בֵּיהּ אֲנָא ה"נ מְחַיַּיבְתְּ בֵּיהּ אֶת וְהָא אִיהִי נְתְחַיְּיבָה בּוֹ מֵחֲמַת שֶׁשּׁוֹאֵל מִמֶּנָּה אִיהוּ מַה נִתְחַיֵּיב בּוֹ כֵּינָן שֶׁלֹּא בִּיקֵּשׁ מִמֶּנּוּ עי"ש וְאוּלַי יֵשׁ לוֹמַר כֵּינָן דְּנָשֵׁי לָאו דִּינֵי גְּמִירִי וְאִיהִי סָבְרָה כִּי הֵיכִי דְּמְחַיַּיבְתְּ בֵּיהּ אִיהִי ה"נ הוּא מֵחִיּוּב בּוֹ לָכֵן לֹא סָמְכָה דַּעְתָּהּ בָּזֶה לְהִתְקַדֵּשׁ לוֹ בְּמַה שֶׁהוּא נוֹתֵן לְעָנִי וה"נ אָמְרִינַן שָׁם בְּקִדּוּשִׁין כה"ג (בְּדַף מח.

) אִשָּׁה לָא סָמְכָה דַּעְתָּהּ ע"ש: דַּף סו תוס' ד"ה וְעוֹד יָפֶה וְשֶׁמָּא חַדָּא וְעוֹד קָאָמַר דְּחָקוֹ בְּסָפְקָא וצ"ע עכ"ל וּבְיֵשׁ סְפָרִים כָּתוּב דָּחֲקָה בְּפִסְקָא וצ"ע וְאֵין מוּבָן לְדִבְרֵיהֶם מַאי כַּיָּונָתָם בָּזֶה וּבְמַה נִשְׁאֲרוּ בצ"ע וְאוּלַי כַּיָּונָתָם דְּהָכָא ל"ש חֲדָא וְעוֹד קָאָמַר דֵּומְיָא דְּמָצִינוּ בְּדֵוכְתֵי אַחֲרִיתִי דְּמָתֵרֵץ עַל אֵיזֶה קֻשְׁיָא בִּשְׁנֵי טְעָמִים וּבֶאֱמֶת סַגִּי בְּחַד טַעְמָא וְקָאָמַר חֲדָא וְעוֹד אֲבָל הָכָא אֵינוֹ קֻשְׁיָא וְתֵירוּץ רַק שֶׁהַשּׁוֹמְעִים בְּאֶחָד שְׁנוֹדֵר מִיַּיִן וּבָצָל מֻחָמַת שֶׁהַיַּיִן רַע לְמֵעַיִם וְהַבָּצָל קָשֶׁה לַלֵּב מִסְתַּפְקִים הַשּׁוֹמְעִים בְּכַוָּונַת הַנּוֹדֵר אִם מֻחָמַת שֶׁהֵם רָעִים לַגּוּף נוֹדֵר מֵהֶם אוֹ אֲפִילּוּ אִם אֵינָם רָעִים עכ"פ אֵינָם יָפִים ג"כ לַגּוּף לָכֵן מְסִפֵּיקָא אוֹמְרִים לוֹ וַהֲלֹא הַמְיֻוָּשָׁן הוּא יָפֶה ג"כ וְכֵן בָּצָל הַכֻּוְּפְרִי לֹא דַּי שֶׁאֵינוֹ רַע לַלֵּב אֶלָּא אֲפִילּוּ הוּא יָפֶה ג"כ וְזֶהוּ שֶׁמְּדֻחְיָק הגמ' לְתָרֵץ בְּסָפֵיקָא וגי' בְּפִסְקָא יֵשׁ לְיַישֵׁב ג"כ דְּפִסְקָא הוּא דָּבָר פָּסוּק וְיָדוּעַ וּכְמוֹ דְּמָצִינוּ כ"פ דְּפָרִיךְ מַאי פִּסְקָא כְּלוֹמַר מַאי בָּרוּר לְךָ ה"נ נָקְטוּ בִּלְשׁוֹנָם דָּבָר בָּרוּר וּפָסוּק שֶׁכֵּיָון שֶׁהֵם יָפִים ומכש"כ שֶׁאֵינָם רָעִים בְּוַדַּאי לֹא הִי' כַּוָּונָתוֹ לְיִדּוֹר מֵהֶם וְאוּלַי יִמְצָא הַמְעַיֵּין לְבָאֵר דִּבְרֵיהֶם בְּאוֹפֶן אַחֵר מַה טּוֹב: בר"נ ד"ה קוֹנָם יַיִן שֶׁאֲנִי טוֹעֵם כו' וְכֵן נָמֵי הֲוֹתַר בַּכֻּוְּפְרִי בְּלֹא פֶּתַח כֵּיָון דְּלֹא נִתְכַּוְּונוּ מֵעוֹלָם לְמֵיוְשָׁן וְכֻוְּפְרִי עכ"ל עַיֵּין במהרי"ט סי' ס"ח שֶׁכָּתַב שֶׁלְּשׁוֹן הָרָ"ן זַ"ל בְּכָאן צָרִיךְ לְתַקֵּנוֹ דלפמ"ש בְּעַצְמוֹ לְעֵיל (דַּף כֹּה:) ד"ה וב"ה אָמְרִי כו' דְּלְהָכִי בְּקוֹנָם אִשְׁתִּי נֶהֱנֵית לִי צָרִיךְ לְפָרֵשׁ הַטַּעַם שֶׁגָּנְבָה אֶת כִּיסִי כו' וּבְרָאָה אוֹתָן אוֹכְלִים תְּאֵנִים וְהָיוּ אָבִיו וְאָחִיו עִמָּהֶם א"צ לְפָרֵשׁ דְּהַיְינוּ טַעְמָא דְּהֲיָה מְוֻטָּעָה בְּעִיקַּר הַנֶּדֶר כְּגוֹן בְּאָבִיו וְאָחִיו שֶׁלֹּא הָיָה דַּעְתּוֹ מֵעוֹלָם עֲלֵיהֶם וְכָל שֶׁיֵּשׁ טָעוּת בְּעִיקַּר הַנֶּדֶר אֵין פִּיו וְלִבּוֹ שָׁווִין ומש"ה בָּטֵל מֵעַצְמוֹ אֲבָל בְּקוֹנָם אִשְׁתִּי נֶהֱנֵית לִי כֵּיָון שֶׁלְּהַדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ נִתְכַּוֵּון אע"פ שֶׁהָיָה דַּעְתּוֹ לְפִי שֶׁגָּנְבָה אֶת כִּיסוֹ אַפִּ"ה לֵיכָּא טָעוּת בְּעִיקַּר הַנֶּדֶר לְהָכִי צָרִיךְ לְפָרֵשׁ שֶׁגָּנְבָה אֶת כִּיסִי וא"כ הָכָא גַּבֵּי יַיִן וּבָצָל שֶׁלֹּא הָיָה דַּעְתּוֹ מֵעוֹלָם לְמֵיוְשָׁן וּלְכֻוְּפְרִי לָמָּה הֲוֹצְרַךְ לְפָרֵשׁ שֶׁהַבָּצָל רַע לַלֵּב לָכֵן צָרִיךְ לְתַקֵּן לְשׁוֹן הָרָ"ן זַ"ל כָּאן דמ"ש דְּלֹא נִתְכַּוְּונוּ מֵעוֹלָם לְמֵיוְשָׁן וּלְכֻוְּפְרִי הָכִי קָאָמַר מֵאַחַר שֶׁפִּירֵשׁ הַטַּעַם וַדַּאי דְּלֹא נִתְכַּוְּונוּ מֵעוֹלָם לְאֲלוּ שֶׁאֲלוּ יָדַע שֶׁהַכֻּוְּפְרִי יָפֶה לַלֵּב לֹא הָיָה נוֹדֵר: שָׁם ד"ה וּלְעִנְיַן הֲלָכָה קיי"ל כר"ש כו' ואע"ג דבפ' שְׁבוּעַת הַפִּקָּדוֹן אִיכָּא סְתָמָא דְּלָא כְּוָותֵי' וּמַה לִּי חַד סְתָמָא וּמַה לִּי תְּרֵי סְתָמֵי כו'.

וַהֲגַם דְּאִיכָּא עוֹד סְתָם שְׁלִישִׁי כר"ש בְּסוֹף מס' (דַּף פז:) גַּבֵּי קוֹנָם תְּאֵינָה שֶׁאֲנִי טוֹעֶמֶת כו' אֵין נ"מ ג"כ כִּדְאִיתָא בִּיבָמוֹת (דַּף קא:) מ"ל חַד סְתָמָא מַה לִּי תְּרֵי סְתָמֵי מ"ל תְּלָת סְתָמֵי: ע"ב גמ' שֵׁן תּוֹתֶבֶת הָיָה לָהּ וְעָשָׂה לָהּ ר' יִשְׁמָעֵאל שֵׁן שֶׁל זָהָב מִשֶּׁלּוֹ ע' שַׁבָּת (דַּף סה) שֵׁן תּוֹתֶבֶת שֵׁן שֶׁל זָהָב רַבִּי מַתִּיר (לָצֵאת בּוֹ בְּשַׁבָּת) וַחֲכָמִים אוֹסְרִים א"ר זֵירָא ל"ש אֶלָּא שֵׁן שֶׁל זָהָב אֲבָל בְּשֶׁל כֶּסֶף ד"ה מֻתָּר ופרש"י שָׁם בְּשֵׁם רַבּוֹתָיו שֶׁל זָהָב שֶׁמְּשֻׁנֶּה בְּמַרְאָה מִשְּׁאָר שִׁנַּיִם וְדִלְמָא מְבַזֵּי לָהּ וְשָׁקְלָה לֵיהּ בְּיָדָהּ וּמַמְטֵי אֲבָל בְּשֶׁל כֶּסֶף שֶׁדּוֹמֶה לִשְׁאָר הַשִּׁנַּיִם ד"ה מֻתָּר ולפ"ז ק"ק אַמַּאי עָשָׂה לָהּ ר' יִשְׁמָעֵאל שֵׁן שֶׁל זָהָב יוֹתֵר ה"ל לַעֲשׂוֹת לָהּ שֵׁן שֶׁל כֶּסֶף שֶׁדּוֹמֶה לִשְׁאָר הַשִּׁנַּיִם וְלֹא לַעֲשׂוֹת שֶׁל זָהָב שֶׁמְּשֻׁנֶּה

בְּמַרְאָה מִשְּׁאָר הַשִּׁנַּיִם וְאוּלַי י"ל שֶׁגַּם שְׁאָר שִׁנַּי' הָיוּ דּוֹמִים בְּמַרְאָה שֶׁל זָהָב וְאִם הָיוּ עוֹשִׂים לָהּ שֵׁן שֶׁל כֶּסֶף הָיָה מְשֻׁנֶּה מִשְּׁאָר שִׁנַּיִם לְכָךְ עָשׂוּ לָהּ שֶׁל זָהָב: שֵׁם הַהוּא דַּאֲמַר לִדְבִיְתָהוּ קַוְנָם שְׁאַתְּ נֶהֱנֵית לִי עַד שֶׁתַּטְעִימִי תַּבְשִׁילְךְ לר' יְהוּדָא ולר' שִׁמְעוֹן ר"י טְעִים אָמַר כו' ר"ש לָא טְעִים אָמַר כו' כָּתַב בס' קֶרֶן אוֹרָה מַשְׁמַע קְצָת דְּהַנֶּדֶר לֹא הֶוְתַר ע"י טְעִימַת ר"י לְבַדּוֹ וְהַיְינוּ מִשּׁוּם דִּלְתַרְוַיְיהוּ קָאָמַר דַּוְקָא וְלֹא אוֹ לְזֶה אוֹ לָזֶה וְיֵשׁ לְדַקְדֵּק מִכָּאן לְדִבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א ז"ל הוּבָא בסי' רכ"ח ס"ק מ' בְּאָב שֶׁהִשְׁבִּיעַ אֶת בְּנוֹ וְעָנָה אָמֵן] שֶׁלֹּא יוּכַל לְהַלְווֹת כ"א בִּרְשׁוּת שְׁמְעוֹן וְלֵוִי דְּמֻוָּתָר לְהַלְווֹת בִּרְשׁוּת אֶחָד מֵהֶם דקיי"ל כר' יוֹנָתָן בְּמְקַלֵּל וְאִמּוֹ דְּמַשְׁמַע שְׁנֵיהֶם כְּאֶחָד וּמַשְׁמַע כ"א בפ"ט עַד שֶׁיְּפָרֵט לְךָ הַכָּתוּב יַחְדָּיו וא"כ ה"נ אַמַּאי לָא נֵימָא דְּאוֹ לר"י אוֹ לר"ש קָאָמַר וע"ש בט"ז ס"ק מ"ט שֶׁהִקְשָׁה כֵּיוָן דְּיֵשׁ לוֹ שְׁנֵי מַשְׁמָעוּת מַשְׁמַע לִשְׁנֵיהֶם וּמַשְׁמַע לְאֶחָד וּסְתָם נְדָרִים לְהַחְמִיר אַמַּאי לֹא נֵיזוֹל לְחוּמְרָא וּלְפָרֵשׁ כַּוָּנָתוֹ שֶׁרוֹצָה שֶׁלֹּא יִלְוֶה כ"א בִּרְשׁוּת שְׁנֵיהֶם וְהוּא פֵּירוּשׁ הַיּוֹתֵר פָּשׁוּט ע"ש וְלִכְאוֹרָה הָיָה נִרְאֶה דְּבְהַאי עֻבְדָּא דְּהַהוּא גַּבְרָא דְּאָמַר לִדְבִיְתָהוּ קַוְנָם שֶׁאַתְּ נֶהֱנֵית לִי עַד שֶׁתַּטְעִימִי תַּבְשִׁילְךְ לר' יְהוּדָא ולר"ש דְּסָתְמוּ וְלֹא פֵּירְשׁוּ אִם הֶוְתַר הַנֶּדֶר בְּשִׁבִּיל טְעִימַת ר' יְהוּדָא לְבַד אוֹ לֹא מִשּׁוּם דְּדִין זֶה תָּלוּי ג"כ בִּפְלוּגְתָּא שֶׁפְּלִיגִי ר"י ור"ש בְּמָקוֹם אַחֵר וְהוּא בִּשְׁבוּעוֹת (דַּף לח.

) מִי שֶׁנִּשְׁבַּע לִשְׁלֹשָׁה ב"א הַתּוֹבְעִים אוֹתוֹ וְאָמַר שְׁבוּעָה שֶׁאֵין לְךָ בְּיָדִי וְלֹא לְךָ וְלֹא לְךָ דר"י סוֹבֵר פְּרָטָא הָוֵי וְחַיָּיב שְׁבוּעָה לכאו"א ולר"ש כְּלָלָא הָוֵי עַד שֶׁיֹּאמַר שְׁבוּעָה לכאו"א בפ"ע. וְכֵן לְקַמָּן (דַּף פז:) גַּבֵּי קַוְנָם תְּאֵנָה שֶׁאֲנִי טוֹעֶמֶת ע"ש וא"כ ה"נ בְּהַהִיא עֻבְדָּא אַלִּיבָּא דר"י פְּרָטָא הָוֵי וְהַכַּוָּנָה הָיְתָה אַף שֶׁיִּטְעֹם א' מֵהֶם סַגִּי ולר"ש כְּלָלָא הָוֵי וְעַד שֶׁיִּטְעֲמוּ שְׁנֵיהֶם וְכֵיוָן שֶׁהוּא לֹא טַעַם לֹא הֶוְתַר הַנֶּדֶר ובס' קֶרֶן אוֹרָה הַנָּ"ל כָּתַב שצ"ע עַל דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א הֵיכִי יָלְפִינַן לְשׁוֹן ב"א מִלְּשׁוֹן תּוֹרָה (וְזֶה לֹא קָשֶׁה כ"כ דְּכָל כַּמָּה דְּלָא חָזֵינַן שֶׁסּוֹתֵר זא"ז אָזְלִינַן בָּתַר לְשׁוֹן תּוֹרָה) וְעוֹד הַקֻּשְׁיָה דְּכָל הֵיכִי דְּאִיכָּא עֲדִיפוּת לִשְׁנַיִם מִן הָאֶחָד כְּגוֹן בְּדִינוֹ שֶׁל הָרַשְׁבָּ"א דְּטוֹבָה עֲצַת הַשְּׁנַיִם מִן הָאֶחָד אַמַּאי לֹא נֵימָא דְּדַוְקָא בִּרְשׁוּת שְׁנֵיהֶם קָאָמַר ע"ש וע' בס' יְדוֹת נְדָרִים סי' רכ"ח שֶׁהֶאֱרִיךְ הַרְבֵּה בָּזֶה וּלְחַלֵּק בֵּין אִם הַדָּבָר בִּמְנִיעָה שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת וּבֵין אִם הַדָּבָר בְּקוּם עֲשֵׂה דְּבִמְנִיעָה שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת כְּגוֹן שֶׁלֹּא לְקַלֵּל אָב וְאֵם בָּזֶה שֶׁנִּמְנָע שֶׁלֹּא לְקַלֵּל אַף א' מֵהֶם יוֹצְאִים ב' הַמַּשְׁמָעוּת דְּכְשֶׁמּוֹנֵעַ שֶׁלֹּא לְקַלֵּל אַף א' מֵהֶם מכ"ש דְּאֵינוֹ מְקַלֵּל שְׁנֵיהֶם אֲבָל בְּקוּם וַעֲשֵׂה כְּגוֹן שֶׁצִּוְּתָה הַתּוֹרָה לִיתֵּן לַכֹּהֵן הַזְּרוֹעַ וְהַלְּחָיַיִם וְהַקֵּבָה דְּלִכְאוֹרָה יֵשׁ סָפֵק בָּזֶה אִם כֻּלָּם יַחַד אוֹ אֶחָד מֵהֶם וְאוֹ אוֹ קָתָנֵי.

צָרִיךְ לִיתֵּן כֻּלָּם דְּאִם יִתֵּן א' אוּלַי כַּוָּנַת הַתּוֹרָה שֶׁיִּתֵּן שְׁלָשְׁתָּם וְאֵינוֹ יוֹצֵא בְּאֶחָד מֵהֶן ע"ש שֶׁהֶאֱרִיךְ הַרְבֵּה בָּזֶה וַעֲדַיִין לֹא בָּאנוּ לִידֵי בֵּירוּר הַדְּבָרִים אֵיךְ הוּא בְּדִינוֹ שֶׁל הָרַשְׁבָּ"א שֶׁהִשְׁבִּיעַ אֶת בְּנוֹ שֶׁלֹּא יִלְוֶה כ"א בִּרְשׁוּת שְׁמְעוֹן וְלֵוִי אִם צָרִיךְ דַּעַת שְׁנֵיהֶם אוֹ סַגִּי בְּאֶחָד מֵהֶן שֶׁלְּפִי דִּבְרֵי בעהמ"ח הַנָּ"ל הָיָה צָרִיךְ לָצֵאת מִשּׁוּם סָפֵק לִשְׁאוֹל דַּעַת שְׁנֵיהֶם וּמָצָאתִי במהרי"ט ח"א סי' קל"ד בְּכַיּוֹצֵא בָּזֶה שֶׁאֶחָד קִבֵּל עָלָיו נְזִירוּת שִׁמְשׁוֹן בְּכָל תְּנָאָיו עַל דַּעַת חֲבֵרָיו הַחֲכָמִים לֵוִי וִיהוּדָה וְשֶׁלֹּא יוּכְלוּ כָּל חַכְמֵי הָעוֹלָם לְהַתִּירוֹ לֹא בְּפֶתַח וְלֹא בַּחֲרָטָה אֶלָּא חֲבֵרָיו הַנָּ"ל וְנִפְטַר אֶחָד מִן הַחֲבֵרִים וְנִסְתַּפֵּק שָׁם ג"כ אִם יָכוֹל הָאֶחָד מִן חֲבֵרָיו הַנִּשְׁאָר בַּחַיִּים לְהַתִּירוֹ לְבַד וְהֵבִיא שָׁם ג"כ הַסַּוּגְיָא דִּפְלֵוגְתָּא דר' יאשׁ' ור' יוֹנָתָן ודקיי"ל כר' יוֹנָתָן דכ"ז שֶׁלֹּא אָמַר יַחְדָּיו מַשְׁמַע כ"א בִּפְנֵי עַצְמוֹ וְכֵיוָן שֶׁלֹּא

אָמַר ע"ד חֲבֵרָיו לֵוִי וִיהוּדָא שְׁנֵיהֶם יַחְדָּיו מַשְׁמַע כ"א בִּפְנֵי עַצְמוֹ וְאִם מֵת א' מֵהֶם הַשֵּׁנִי מֵיפֵר וְאַתְּ"כ מַסִּיק וּמִיהוּ בנ"ד יֵשׁ טַעַם לוֹמַר דְּאַתְּרֵי קְפִיד הוֹאִיל וְהַדָּבָר תָּלוּי בְּאֶוְמְדַן דַּעַת סְבָרָא הוּא דְּאַדַּעְתָּא דְּתְרֵי סְמִיךְ אַדַּעְתָּא דְּחַד לָא סְמִיךְ כְּדְאָמְרִי' בפ' שְׁבוּעַת הַדַּיָּנִים לְעִנְיַן אֶוְמְדָנָא כָּל כַּמָּה דִּנְפִישִׁי בְּקִיאֵי טְפֵי וְהָכָא בַּנִּידּוֹן דִּידַן בְּאֶוְמְדַן דַּעְתֵּי' תַּלְיָא מִילְתָא אע"פ שֶׁלֹּא אָמַר שְׁנֵיהֶם סְבָרָא הוּא דְּאֶוְמְדָן דְּתְרֵי סְמִיךְ אֶאֶוְמְדָן דְּחַד לָא סְמִיךְ וְעוֹד אֲפִילּוּ תֵּימָא מַשְׁמַע שְׁנֵיהֶם כְּאֶחָד מַשְׁמַע כ"א בפ"ע מ"מ אֵין הַלָּשׁוֹן מְפוֹרָשׁ וְיֵשׁ בַּלָּשׁוֹן לְהִתְפָּרֵשׁ שְׁנֵיהֶם כְּאֶחָד תֵּדַע דְּהָא תְּנַן אָבִיהָ וּבַעְלָהּ מְפִירִין נְדָרֶי' וּמַשְׁמַע שְׁנֵיהֶם כְּאֶחָד אע"ג דְּלָא קָתָנֵי שְׁנֵיהֶם בְּהֶדְיָא [א"ה רְאָיָה זוֹ אֵינָהּ מְבוֹרֶרֶת דְּהָא אַדִּרַבָּה הַמִּשְׁנָה הֲוָכְרָחָה לְבָרֵר שֵׁנִית הַפָּר א' מֵהֶן אֵינוֹ מוּפָר דְּל"ת אוֹ אָבִיהָ אוֹ בַּעְלָהּ כִּמְבוֹאָר לְקַמָּן] וּמַסִּיק דְּכֹל שֶׁאֵין הַנּוֹדֵר מְפָרֵשׁ דַּעְתּוֹ סְתָם נְדָרִים לְהַחְמִיר וְאִם מְפָרֵשׁ כַּנַּוָּנָתוֹ אָזְלִינַן אַחַר פֵּירוּשׁוֹ לְהָקֵל וְכֵן דּוּן מִינָּהּ לַסַּוְגְיָא דִּידַן אָמְנָם לפע"ד דְּהָא דְּשָׁקִיל וְטָרֵי בס' קֶרֶן אוֹרָה לְדַמּוֹת מַה דְּאָמְרִינַן הָכָא עַד שֶׁתַּטְעִימִי תַּבְשִׁילְךְ לר"י ולר"ש אֵיךְ הוּא הַכַּוָּנָה אִם לִשְׁנֵיהֶם אוֹ לְאֶחָד מֵהֶם וְאַחֲרֵי שר"י לְבַד טְעִים ור"ש לָא טְעִים יִהְיֶה נ"מ לְדִינָא אִם הֲוֹתַר הַנֶּדֶר לְהָאִשָּׁה לְדַעְתִּי נִרְאֶה דְּהַבַּעַל לָא קְפִיד רַק שֶׁהִיא תָּבִיא הַתַּבְשִׁיל לִשְׁנֵי תְּנָאִים אֵלּוּ לִטְעֹם וְתַעֲשֶׂה רְצוֹנוֹ בָּזֶה לְמַלֹּאוֹת דְּבָרָיו.

אָכֵן כְּשֶׁהִיא עָשְׂתָה אֶת הַמָּוטָל עליו'. אַף אִם הֵם שְׁנֵיהֶם לֹא יִרְצוּ לִטְעֹם מ"מ הִיא עָשְׂתָה רְצוֹן בַּעְלָהּ וּמָלְאָה אֶת דְּבָרָיו וּמְנָא אֲמִינָא לַהּ כִּי נ"ל שֶׁכֵּן מְפָרֵשׁ הַגָּאוֹן בַּעַל מַחֲנֵה אֶפְרַיִם זַ"ל כִּי הוּא זַ"ל כָּתַב בהל' שְׁבוּעוֹת סי' י"א עַל מ"ש הַתּוֹסְ' בפ' שֵׁנִי (דַּף טו.

) גַּבֵּי שֶׁאַתְּ נֶהֱנֵית לִי עַד הַפֶּסַח אִם תֵּלְכִי לְבֵית אָבִיךְ עַד חֶחָג שֶׁהִקְשׁוּ הֵיכִי מָצֵי מַדִּיר לַהּ וְהָא מְשֻׁעְבָּד לָהּ ותי' שְׁנֵי תֵּירוּצִים א' שֶׁאוֹמֵר קוֹנָם תַּשְׁמִישֵׁךְ עָלַי וּשְׁאֵת נֶהֱנֵית לִי לָאו דַּוְקָא עוֹד תי' שָׁאנֵי הָכָא כֵּיוָן שֶׁתּוֹלֶה הַנֶּדֶר בְּדָבָר שֶׁאֶפְשָׁר לְקַיְּימוֹ שַׁפִּיר חָיֵיל אַף כִּי אָמַר קוֹנָם תַּשְׁמִישִׁי עָלֶיךְ שֶׁהֲרֵי לֹא תֵּלֵךְ לְבֵית אָבִיהָ וְלֹא תֵּיאָסֵר עכ"ל וְהֵבִיא רְאָיָה המח"א מִסַּוְגְיָא דִּידַן לְתֵירוּץ בָּתְרָא שֶׁל הַתּוֹסְ' דְּהָא הָכָא ג"כ קָשֶׁה הֵיכִי מַדִּיר לָהּ הַאי גַּבְרָא שֶׁאַתְּ נֶהֱנֵית לִי עַד שֶׁתַּטְעִימִי תַּבְשִׁילְךְ לר"י ור"ש הָא מְשֻׁעְבָּד לָהּ וְאֵיךְ יָכוֹל לְהַפְקִיעַ שִׁעְבּוּדָהּ אֶלָּא וַדַּאי כֵּיוָן שֶׁאֶפְשָׁר לְקַיְּימָם תְּנָאָהּ שַׁפִּיר חָל הַנֶּדֶר עכ"ל וְאִם נֵימָא דְּכְנָוֹנַת הַבַּעַל הָיָה דַּוְקָא כְּשֶׁיִּטְעֲמוּ הַתְּנָאִים הָאֵלּוּ אֶת תַּבְשִׁילָהּ תִּהְיֶה מֻוָתֶּרֶת לוֹ.

אֵיךְ מִקְרֵי זֶה שֶׁהוּא בְּיָדָהּ הֲלֹא בְּיָדָהּ הוּא רַק לְהָבִיא הַתַּבְשִׁיל לָהֶם לִטְעֹם. אֲבָל אֵין בְּיָדָהּ שֶׁיִּטְעֲמוּ וַהֲרֵי חָזִינַן שֶׁבֶּאֱמֶת ר"ש לֹא רָצָה לִטְעֹם אֶלָּא וַדַּאי מוּכָח שֶׁהָרַב הַנַּ"ל מְפָרֵשׁ דְּהָא דְּאָמַר הַבַּעַל לְאִשְׁתּוֹ עַד שֶׁתַּטְעִימִי תַּבְשִׁילְךְ לר"י ולר"ש הַיְינוּ שֶׁהִיא תְּמַלֵּא רְצוֹנוֹ לְהָבִיא לָהֶם הַתַּבְשִׁיל לִטְעֹם וְאִם לֹא יִרְצוּ לִטְעֹם מ"מ הֲוֹתַר הַנֶּדֶר אַחֲרֵי שֶׁעָשְׂתָה רְצוֹן בַּעְלָהּ וּמָלְאָה אֶת דְּבָרָיו.

ור"י שֶׁטַּעַם עָשָׂה לִפְנִים מה"ד לְמַעַן הַשָּׁלוֹם: וְיָצָאנוּ ב"ה מִפֶּרֶק תְּשִׁיעִי בְּשָׁלוֹם: פֶּרֶק עֶשִׂירִי בַּמִּשְׁנָה נַעֲרָה הַמְאֹרָסָה אָבִיהָ וּבַעְלָהּ מְפִירִין נְדָרֶיהָ רָאוּי לְבָאֵר קְצָת בְּדֶרֶךְ כְּלָל בְּטַעַם הֲפָרַת נְדָרִים אָב לְבִתּוֹ וּבַעַל לְאִשְׁתּוֹ וְנַעֲרָה הַמְאֹרָסָה דְּאָבִיהָ וְאָרוּס שְׁנֵיהֶם מְפִירִין נְדָרֶיהָ אִם הוּא רַק גְּזֵרַת הַכָּתוּב אוֹ דְּיֵשׁ ג"כ אֵיזֶה טַעַם וְסָבְרָה בָּזֶה מֵהֶיקֵּשׁ הַשִּׂכְלִי הִנֵּה בַּהֲפָרַת בַּעַל לְאִשְׁתּוֹ מָצִינוּ בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת בגמ' (שַׁבָּת מו: יְבָמוֹת כט לְקַמָּן עג:) שֶׁאָמְרוּ כִּדְרַב פִּנְחָס מִשְּׁמֵיהּ דְּרָבָא דְּאָמַר כָּל הַנּוֹדֶרֶת ע"ד בַּעְלָהּ הִיא נוֹדֶרֶת.

וְהָא דְּאֵינוֹ מֵיפֵר רַק נִדְרֵי עִנּוּי נֶפֶשׁ וּדְבָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ וְלֹא שְׁאָר נְדָרִים. צ"ל דְּמַאי דְּאִיכְפַּת לֵיהּ לַבַּעַל נוֹדֶרֶת עַל דַּעְתּוֹ אֲבָל מַאי דְּלֹא אִיכְפַּת לֵיהּ לַבַּעַל כְּגוֹן שְׁאָר נְדָרִים שֶׁאֵינָן לֹא נִדְרֵי ע"נ וְלֹא דְּבָרִים שבל"ב אֵינָהּ נוֹדֶרֶת ע"ד.

ומ"ש ע"ד בַּעְלָהּ הִיא נוֹדֶרֶת אֵין הַפֵּירוּשׁ שֶׁהִיא כְּנוֹדֶרֶת עַל תְּנַאי אִם יִתְרַצֶּה בַּעְלָהּ אֲבָל אִם לֹא יִתְרַצֶּה לֹא יְהֵיֶה נִדְרָהּ נֶדֶר דְּאִם כֵּן הָיָה סַגִּי אִם יִשְׁמַע בַּעְלָהּ נִדְרָהּ וְיֹאמַר אִי אֶפְשִׁי בְּנִדְרֵךְ אוֹ בְּאֵיזֶה לָשׁוֹן שֶׁיֹּאמַר וְהָא אֲנַן לָא תְּנַן הָכִי (בְּדַף עז:) אִי אֶפְשִׁי שֶׁתִּדּוֹרִי אֵין זֶה נֶדֶר לֹא אָמַר כְּלוּם וּבַעַל שֶׁאָמַר בְּלִשּׁוֹן חָכָם מֻוָתָּר לְךְ לֹא אָמַר כְּלוּם (שָׁם) וְזֶה לְשׁוֹן הָרָ"ן לְקַמָּן (דַּף עג:) סד"ה וְאִיכָּא דְּיָלְפִי מֵהָכָא כו' דְּהָא אע"ג דְּאָמַר דע"ד בַּעְלָהּ הִיא נוֹדֶרֶת אַפִּ"ה צָרִיךְ בַּעַל שֶׁיָּפֵר לָהּ בְּאוֹתוֹ לָשׁוֹן שֶׁקָּצְבָה לוֹ תּוֹרָה וּגְזֵרַת הַכָּתוּב הוּא ומש"ה אֵין כָּל הַלְּשׁוֹנוֹת שָׁוִין בּוֹ כו' עי"ש והמהרי"ט בָּרְאשׁוֹנוֹת סי' ד' כָּתַב וְז"ל דְּהָא דְּקָאָמַר כָּל הַנּוֹדֶרֶת ע"ד בַּעְלָהּ הִיא נוֹדֶרֶת לָא הָוֵי טַעֲמָא דמש"ה בַּעַל מֵיפֵר דְּאִי הָכִי לָא הָוֵי צָרִיךְ לְשׁוֹן הַפָּרָה וְכָל הָאָמוּר בָּעִנְיָן בְּיוֹם שָׁמְעוֹ וְכֵיוָן דְּאָמַר אִי אִיפְּשִׁי לִיבָּטֵל אֶלָּא הָא דְּרַב פְּנְחָס כְּעֵין פִּרְכָא הָוֵי דְּלָא נֵילַף מִנְּדָרִים לִבְעָלְמָא.

דְּשָׁאנֵי נְדָרִים דְּטַעְמָא רָבָא אִית בְּהוּ דְּכָל הַנּוֹדֶרֶת ע"ד בַּעְלָהּ הִיא נוֹדֶרֶת ומ"ה זָכְתָה לֵיהּ תּוֹרָה לְבַעַל לְהָפֵר בְּלֹא חֲקִירַת חָכָם. אֲבָל עִיקָּרָא דְּמִילְּתָא לָא הָוֵי אֶלָּא גְּזֵרַת הַכָּתוּב וְכֵן פִּי' הָרָ"ן ז"ל דְּגְזֵרַת הַכָּתוּב הוּא וְהָא דְּרַב פְּנְחָס טַעְמָא לִקְרָא הוּא דְּקָאָמַר עי"ש וע' יְבָמוֹת (דַּף צ.

) טַעְמָא מַאי אָמַר רַחֲמָנָא בַּעַל מֵיפֵר כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּתְגַּנֶּה עַל בַּעְלָהּ דְּלִכְאוֹרָה מַשְׁמַע דְּטַעְמָא אַחֲרִינָא הוּא עַל הָא דְּבַעַל מֵיפֵר אָמְנָם כְּבָר כָּתַב שָׁם הָרַשְׁבָּ"א בְּחִדּוּשָׁיו דְּחַד טַעְמָא הוּא דְּהָא דא"ר פְּנְחָס שֶׁהַנּוֹדֶרֶת ע"ד בַּעְלָהּ הִיא נוֹדֶרֶת אִיהִי מִכַּוְונָה ע"ד בַּעְלָהּ שֶׁלֹּא תִּתְגַּנֶּה עָלָיו: וְכָל זֶה הַטַּעַם הוּא בַּהֲפָרַת בַּעַל לְאִשְׁתּוֹ אֲבָל בַּהֲפָרַת אָב לִבְתּוֹ לֹא מָצִינוּ מְפוֹרָשׁ בגמ' שֶׁיֹּאמְרוּ מִשּׁוּם דְּכָל בַּת הַנּוֹדֶרֶת בְּעוֹדָהּ בִּרְשׁוּת אָבִיהָ שֶׁהִיא נוֹדֶרֶת ע"ד אָבִיהָ וְגַם לפמ"ש לְעֵיל בְּשֵׁם הָרַשְׁבָּ"א דְּהָא דְּנוֹדֶרֶת ע"ד בַּעְלָהּ הוּא מִטַּעַם דְּאִיהִי מְכַוְונָה שֶׁלֹּא תִּתְגַּנֶּה עַל בַּעְלָהּ בְּבַת לָאָב מַאי שַׁיָּיךְ שֶׁלֹּא תִּתְגַּנֶּה עָלָיו וְאוּלַי יֵשׁ לוֹמַר דְּמִטַּעַם אֵיבָה נָגְעוּ בָּהּ וּלְהָכִי הִיא נוֹדֶרֶת ע"ד אָבִיהָ שֶׁחוֹשֶׁשֶׁת עַל קְפִידַת אָבִיהָ בִּנְדָרֶיהָ כִּי הָאָב זַכַּאי בְּבִתּוֹ בְּקִדּוּשֶׁיהָ וְאִם הִיא נַדָּרָנִית אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא יְקַפְּצוּ ב"א עלי' לְיִשָּׂאֶנָּה וְהוּא זַכַּאי בְּקִדּוּשֶׁיהָ בְּכֶסֶף כו' וּמֻכָּרְחִים אָנוּ ג"כ לוֹמַר דְּעִיקַּר הַקְּפִידָא עַל נַדָּרָנִית הוּא בְּנוֹדֶרֶת בְּדְבָרִים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם ע"נ אוֹ בִּדְבָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ וע' כְּתֻבּוֹת (דַּף עב:) הַמְקַדֵּשׁ אֶת הָאִשָּׁה ע"מ שֶׁאֵין עלי' נְדָרִים כו' וּבַבָּרַיְיתָא שָׁם בְּאֵלּוּ נְדָרִים אָמְרוּ שֶׁלֹּא תֹּאכַל בָּשָׂר כו' וְשֶׁלֹּא תִּתְקַשֵּׁט בִּבְגְדֵי צִבְעוֹנִים כו' רַב אַשִׁי אָמַר כו' דְּקָפְדֵי בָּהּ אִינָשֵׁי הָוֵי קְפִידֵי' קְפִידָא: מִידֵּי דְּלָא קָפְדֵי בֵּיהּ אִינָשֵׁי לָא הָוֵי קְפִידֵי' קְפִידָא וע"ש בְּתוֹסָ' דְּהַיְינוּ כְּשֶׁהִתְנָה בְּסָתָם ע"ש וּלְשִׁיטַת הָרַמְבַּ"ם שֶׁיְּבוֹאַר לְקַמָּן] דְּסוֹבֵר דְּאָב מֵיפֵר לְכָל נִדְרֵי בִּתּוֹ אֲפִילּוּ בְּשְׁאָר נְדָרִים שֶׁאֵין בָּהֶן ע"נ וְלֹא דְּבָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ יְסִבּוֹר דַּהֲפָרַת הָאָב אֵינוֹ מִטַּעַם מִידֵּי דְּהָוֵי קְפִידָא לְאִינָשֵׁי אֶלָּא כֵּיוָן שֶׁמְּשֻׁעְבֶּדֶת בִּרְשׁוּת אָבִיהָ לְקַדְּשָׁהּ אֲפִילּוּ לְמֻוכֶּה שְׁחִין כָּל מַעֲשֶׂיהָ תּוֹלֶה בְּדַעַת אָבִיהָ וְאַפִּ"ה גזה"כ הוּא דְּהָאָב דַּוְקָא בְּלָשׁוֹן הַפָּרָה צָרִיךְ שֶׁיֹּאמַר לָהּ וְלֹא בְּלָשׁוֹן אַחֵר וע' בַּשָּׁ"ךְ סי' רל"ד ס"ק ד' הֵבִיא בְּשֵׁם הַדְּרִישָׁה שֶׁגַּם בְּאָב שַׁיָּיךְ הַטַּעַם דְּבִתּוֹ נוֹדֶרֶת עַל דַּעְתּוֹ וידי"נ הַגָּאוֹן ר' אלי' דָּוִד תְּאוֹמִים נ"י אב"ד דק"ק פְּאָנְיוֹוָעז הֵבִיא

רְאָיָה דְּגַם בְּנִדְרֵי בַּת בִּרְשׁוּת אָבִיהָ דג"כ הַטַּעַם לגזה"כ דְּאָב מֵפֵר הוּא מִטַּעַם דְּנוֹדֶרֶת ע"ד אבי' מגמ' דְּגִיטִּין (דַּף פג:) דְּקָאָמַר שָׁם הֵשִׁיב רַשְׁבָּ"א לִדְבְרֵי ר"א וְכִי הֵיכָן מָצִינוּ שְׁזֶּה אוֹסֵר וְזֶה מַתִּיר.

וּפָרִיךְ וַהֲרֵי הֲפָרַת הַבַּעַל דְּאִשָּׁה נוֹדֶרֶת וּבַעַל מֵיפֵר וּמְשַׁנֵּי הָתָם כדר"פ מַשְׁמֵע דְּרָבָא דְּאָמַר כָּל הַנּוֹדֶרֶת ע"ד בַּעְלָהּ הִיא נוֹדֶרֶת ע"ש בפרש"י וא"כ אַכַּתִּי תִּיקְשֵׁי הֲרֵי הֲפָרַת הָאָב דְּהַבַּת נוֹדֶרֶת וְאָבִיהָ מֵפֵר וְנִמְצָא זֶה אוֹסֵר וְזֶה מַתִּיר וּמֻוְכָרְחִים אֲנַחְנוּ לְתָרֵץ ג"כ ע"ד זֶה דְּכָל הַנּוֹדֶרֶת ע"ד אָבִיהָ הִיא נוֹדֶרֶת ודפח"ח.

וּמֵעַתָּה נַחְקוֹרָה עוֹד בְּנַעֲרָה הַמְאוֹרָסָה דְּאָבִיהָ וּבַעְלָהּ שֶׁהוּא הָאָרוּס מְפֵירִין נְדָרֶיהָ בְּיַחַד אִם הַטַּעַם הוּא ג"כ מִשּׁוּם דְּנוֹדֶרֶת ע"ד שְׁנֵיהֶם וְלָכֵן בָּעֵינַן שֶׁיִּהְיוּ שְׁנֵיהֶם מְפֵירִין אוֹ דְּהָכָא לֵיכָּא הַאי טַעְמָא וּקְצָת רְאָיָה יֵשׁ לְהוֹכִיחַ דְּהָכָא שָׁאנֵי דְּהָא נַעֲרָה הַמְאוֹרָסָה שֶׁהָאָב וְהָאָרוּס מְפֵירִין נְדָרֶיהָ הוּא אֲפִילּוּ בִּנְדָרִים שֶׁנִּדְרָה קוֹדֶם שֶׁנִּתְאָרְסָה וְלֵיכָּא לְמֵימַר שֶׁנִּדְרָה אָז ע"ד הָאָרוּס: שֶׁלֹּא הָיָה אָז אָרוּסָה כְּלָל וְלֹא נָדְרָה אֶלָּא ע"ד אָבִיהָ בִּלְבַד: וַאֲפִ"ה צָרִיךְ שֶׁיְּפִרוּ שְׁנֵיהֶם וְאוּלַי כֵּיוָן שֶׁעוֹמֶדֶת לְהִתְאָרֵס יָהֲבָה דַּעְתָּהּ ג"כ ע"ד מִי שֶׁתִּהְיֶה אֲרוּסָה לוֹ וְיֵשׁ לְעַיֵּן דא"כ בְּקַטָּנָה בַּת י"א שָׁנָה שֶׁנִּדְרֶיהָ נִבְדָּקִין דְּאִם הִיא אֲרוּסָה הַדִּין ג"כ שֶׁאָבִיהָ וְהָאָרוּס מְפֵירִין נְדָרֶיהָ כַּמְבֹאָר בָּרָ"ן וּקְטַנָּה אֵינָהּ עוֹמֶדֶת לְהִתְקַדֵּשׁ ע' קִדּוּשִׁין (מא.

) אָסוּר לְאָדָם שֶׁיְּקַדֵּשׁ אֶת בִּתּוֹ כְּשֶׁהִיא קְטַנָּה. ובכה"ג לָא יָהֲבָה דַּעְתָּהּ עָלֶיהָ וצ"ע: דַּף סז הֵפֵר הָאָב וְלֹא הֵפֵר הַבַּעַל אֵינוֹ מוּפָר עַד שֶׁיְּפִרוּ שְׁנֵיהֶם בַּטּוּר סי' רל"ד הֵבִיא פְּלֻוגְתַּת הָרַמְבַּ"ם וְהָרַמְבַּ"ן שֶׁהָרַמְבַּ"ם סוֹבֵר שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיִּשְׁמְעוּ שְׁנֵיהֶם בְּיוֹם אֶחָד.

אֲבָל אִם שָׁמַע אֶחָד מֵהֶם הַיּוֹם וְהֵפֵר וְהַשֵּׁנִי שָׁמַע בְּיוֹם שֶׁלְּאַחֲרָיו וְהֵפֵר אֵינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר וְכָתְבוּ הַבַּ"ח והט"ז וְלָמַד זֶה מִדִּכְתִיב וְשָׁמַע אִישׁ בְּיוֹם שָׁמְעוֹ דְּהַהִ בְּיוֹם שָׁמְעוֹ אֵין לוֹ פֵּירוּשׁ: דְּפִשִׁיטָא שֶׁשָּׁמַע בְּיוֹם שֶׁשָּׁמַע אֶלָּא וַדַּאי דְּקָאֵי אַדְּלְעֵיל מִינַּיהּ וְשָׁמַע אָבִיהָ וגו' וע"ז אָמַר דְּגַם הַבַּעַל יִשְׁמַע בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁשָּׁמַע הָאָב וְהָרַמְבַּ"ן כָּתַב שכ"א מֵיפֵר בְּיוֹם שָׁמְעוֹ אע"פ שֶׁלֹּא שָׁמְעוּ בְּיוֹם א' וְכָתַב הַבַּ"ח דְּנִרְאֶה דְּגַם הָרַמְבַּ"ן מוֹדֶה דא"א לְפָרֵשׁ הַקְּרָא אֶלָּא דְּשָׁמַע הַבַּעַל בְּיוֹם שָׁמְעוֹ שֶׁל הָאָב אֶלָּא דס"ל דְּלָא כְּתַב קְרָא הָכִי לוֹמַר שֶׁאֵין הַנֵּדֶר מוּפָר אֶלָּא א"כ שָׁמְעוּ שְׁנֵיהֶם בְּיוֹם אֶחָד דְּוַדַּאי הֲפָרָה אֵיכָא אע"פ שֶׁלֹּא שָׁמְעוּ שְׁנֵיהֶם בְּיוֹם אֶחָד וְכִדְמַשְׁמַע מֵאֵידָךְ קְרָא דִּכְתִיב וְאִם בְּיוֹם שְׁמֹעַ אִישָׁה יָנִיא אוֹתָהּ דְּמַשְׁמַע בְּאֵיזֶה יוֹם שֶׁיִּהְיֶה וְשָׁמַע וְהֵפֵר: אֲפִילּוּ בְּיוֹם שֶׁלְּאַחֲרָיו אֶלָּא קְרָא קָמָא אִצְטְרִיךְ לְאוּרוֹיֵי דאע"פ שֶׁהָאָב הֵפֵר בְּיוֹם שָׁמְעוֹ וְאַחַ"כ שָׁמַע גַּם הַבַּעַל בְּיוֹם שָׁמְעוֹ שֶׁל אָב וְהֶחֱרִישׁ לָהּ וְקָמוּ נְדָרֶיהָ וְלָא אָמְרִינַן כֵּיוָן שֶׁשָּׁמַע הַבַּעַל בּוֹ בַּיּוֹם שֶׁהֵפֵר הָאָב וְהֶחֱרִישׁ לָהּ הַבַּעַל מִסְתָּמָא הִסְכִּים לַהֲפָרַת הָאָב וּכְאִלּוּ הֵפֵר גַּם הוּא הַבַּעַל אֶלָּא אֵינוֹ מוּפָר וְאֵצ"ל אִם לֹא שָׁמַע הַבַּעַל בּוֹ בַּיּוֹם שֶׁהֵפֵר הָאָב אֶלָּא לְמָחָר וְהֶחֱרִישׁ לָהּ דְּפִשִׁיטָא דְּאֵינוֹ מוּפָר עכ"ל הב"ח וע' בט"ז וע"פ פי' הב"ח אֶפְשָׁר לְיַישֵׁב לְשׁוֹן הַמְפָרֵשׁ בְּכָאן ד"ה וְלֹא הֵפֵר הַבַּעַל אֶלָּא שָׁתַק מעל"ע דְּאֵין לוֹ מוּבָן וע' בְּהַגָּהַת הָרָשָׁ"שׁ שֶׁהִקְשָׁה הָא זֶה הָוֵי קִיּוּם וא"כ מַאי קָאָמַר תּוּ וְאֵצ"ל שֶׁקַּיֵּים א' מֵהֶן אֲבָל לְפִי הַנָּ"ל נִיחָא דְּכַוָּונַת רַשְׁ"י אע"פ שֶׁשָּׁמַע הַבַּעַל שֶׁהָאָב הֵפֵר וְהוּא שָׁתַק דְּלָא נִימָא דְּשְׁתִיקָתוֹ הָוֵי כְּהוֹדָאָה שֶׁמַּסְכִּים לַהֲפָרַת הָאָב.

וְלֹא שְׁשָׁתַק ע"מ לְקַיֵּים קמ"ל כֵּינָן דְּשָׁתַק כָּל מעל"ע שְׁתִיקָתוֹ הָוֵי כְּקִיּוּם וְאַצ"ל שְׁקִיֵּים בְּפֵירוּשׁ ועי' בְּבֵיאוּרֵי הַגְּרָ"א ס"ק י"ג: בר"נ ד"ה קַיָּים א' מֵהֶן צָרִיךְ לְמֵימַר כו' אֲבָל הָכָא חָדָא מִילְּתָא הִיא וַעֲדִיפָא מִינָּהּ עכ"ל ע' עֵרוּבִין (דַּף עו.

רֵישׁ פ' חַלּוֹן דְּמִשַּׁנֵּי זוֹ וְאַצ"ל זוֹ קָתָנֵי אע"ג דְּשָׁם ג"כ חָדָא מִילְּתָא וַעֲדִיפָא מִינָּהּ וּבִיבָמוֹת (דַּף יג.) רָבָא אָמַר זוֹ וְאַצ"ל זוֹ קָתָנֵי דְּהוּא ג"כ כה"ג וְאוּלַי י"ל דְּעִיקַּר פִּרְכָתוֹ כֵּינָן דְּהַתָּנָא גּוּפֵיהּ אוֹמֵר וְאַצ"ל א"כ בֶּאֱמֶת ל"ל לְמֵיתְנֵי וְהָרַשָּׁבָּ"א בְּחִידּוּשָׁיו כָּתַב מִשּׁוּם דְּיָדַע דְּאִיכָּא בְּהָא צְרִיכוּתָא לַאֲלוֹמֵי קָא מַקְשֶׁה עֲלָהּ לִבְרוּרֵי מִלְּתָא וע' לְעֵיל (דַּף יד:) וּבְתוֹסְ' מְעִילָה (דַּף טו) ד"ה הַשְׁתָּא יֵשׁ לוֹמַר כו' וּבִכְרִיתוֹת (דַּף יז:) הַשְׁתָּא יֵשׁ לוֹמַר חֲתִיכָה אַחַת מְחַיֵּיב שְׁתֵּי חֲתִיכוֹת מִיבַּעְיָ' וּמְשַׁנֵּי זוֹ וְאַצ"ל זוֹ קָתָנֵי וּמִשָּׁם לֵיכָּא תְּיוּבְתָּא לִסְבָרַת הָרָ"ן דְּשָׁם י"ל: (עי' לוּחַ הַתִּקּוּן) ע"ב בָּרָ"ן ד"ה אֵימָא אָב לְחוֹדֵי' מֵיפֵר נ"ל דְּאָב לְיָפֵר הוּא דְּקַשְׁיָא לִי' כו' וּסְמִיכוּתָא דְּאִם הִי' תהִי' הַיְינוּ לוֹמַר כו' ואע"ג דִּכְתִיב עלי' דְּאִם הִי' תהִי' לְאִישׁ וְאִם בְּיוֹם שְׁמוֹעַ אִישָׁהּ יָנִיא אוֹתָהּ וְהֵפֵר אֶת נִדְרָהּ לָאו לְמֵימְרָא דַּהֲפָרָתוֹ תּוֹעִיל כְּלָל אֶלָּא שֶׁאִם לֹא הֵפֵר בְּיוֹם שָׁמְעוֹ נִמְצָא שֶׁהֵקִים כו' עכ"ל קָשֶׁה לִי טוּבָא דְּלָזֶה לֹא צָרִיךְ קְרָא דּוֹאִם בְּיוֹם שְׁמוֹעַ אִישָׁהּ יָנִיא אוֹתָהּ וְהֵפֵר כו' דְּהָא כְּבָר כָּתוּב לְעֵיל מִינֵּי' סָמוּךְ לַנָּאָם הי' תהי' כו' וְשָׁמַע אִישָׁהּ בְּיוֹם שָׁמְעוֹ וְהֶחֱרִישׁ לָהּ וְקָמוּ נְדָרֶי' כו' וְלָמָּה לִי' עוֹד קְרָא וְאִם בְּיוֹם שְׁמוֹעַ אִישָׁהּ יָנִיא אוֹתָהּ וְהֵפֵר אֶת נִדְרָהּ לְהַשְׁמִיעֵנוּ מִדְּיוּקָא דְּאִם לֹא הֵפֵר נִמְצָא שֶׁהֵקִים דִּכְבָר שָׁמַעְנוּ בְּפֵירוּשׁ דְּאִם שָׁמַע וְהֶחֱרִישׁ לָהּ וְקָמוּ נְדָרֶי' וּבְדוֹחֵק יֵשׁ לְיַשֵּׁב דאה"נ דה"מ לְשַׁנּוּיֵי הָכִי אֶלָּא דַּעֲדִיפָא מִינֵּי' מְשַׁנֵּי מִפְּסוּק הַמְּוקָדָם בְּיוֹתֵר וְאָסְרָה אִיסָּר בְּבֵית אבי' וְהַנִּיא אוֹתָהּ ל"ל הַשְׁתָּא בִּמְקוֹם אָרוּס מֵיפֵר אָב לְחוֹדֵי' שֶׁלֹּא בִּמְקוֹם אָרוּס מִבָּעֵי ועפ"ז יֵשׁ לְיַשֵּׁב ג"כ מַה שֶּׁהִקְשָׁה הַשַּׁעַר הַמֶּלֶךְ א"א דִּבְמָקוֹם אָרוּס אָב מֵיפֵר לְחוּדֵי' א"כ אַמַּאי אִצְטְרִיךְ קְרָא דְּאִם הִי' תהִי' לוֹמַר דְּקוֹדֶם הוי' שני' אָב מֵיפֵר לְחוֹדֵי' הַשְׁתָּא בִּמְקוֹם אָרוּס אָב מֵיפֵר לְחוּדֵי' כְּשֶׁמֵּת הָאָרוּס מִיבַּעְיָ' כו' וּבְסֵפֶר יַד שָׁאוּל כָּתַב שֶׁהִיא קַוְשְׁיָ' נִפְלָאָה וּבֶאֱמֶת לֹא נִפְלְאַת הִיא וְלֹא רָחוֹק לְיַשֵּׁב דַּעֲדִיפֵי' לִי' הגמ' לְיַשֵּׁב מִפְּסוּק מְפוֹרָשׁ דְּאָסְרָה בְּבֵית אבי' דְּהוּא קוֹדְמֵי הוי' רִאשׁוֹנָה וְלֹא לְהָבִיא ראי' מִפְּסוּק דּוֹאִם הי' תהי' דְּהוּא דֶּרֶךְ דְּרָשׁ מַקִּישׁ קוֹדְמֵי הוי' שני' לְקוֹדְמֵי הוי' רִאשׁוֹנָה דְּזֶה אֵינוֹ פָּשׁוּט כ"כ לִדְרוֹשׁ לָמֶ"ד דִּבְרָה תּוֹרָה כִּלְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם וְגַם הֲרֵי זֶה בָּא לְלַמֵּד מִן קוֹדְמֵי הוי' רִאשׁוֹנָה וַעֲדִיפָא לי' לִסְתּוֹר קֻוּשְׁיַת הַמַּקְשָׁן מִן קוֹדְמֵי הוי' רִאשׁוֹנָה גּוּפֵי' דל"ל לְמֵיכְתַּב וְאָסְרָה אִיסָּר בְּבֵית אבי' יָנִיא אוֹתָהּ הַשְׁתָּא בִּמְקוֹם אָרוּס מֵיפֵר אָב לְחוֹדֵי' שֶׁלֹּא בִּמְקוֹם אָרוּס מִבָּעֵיָא וּשְׁנֵי ג"כ בִּלְשׁוֹן קְצָרָה.

ול"צ לְהַאֲרִיךְ וּלְהָבִיא דְּרָשָׁה דְּרַבָּה דְּמַקִּישׁ קוֹדְמֵי הוי' שני' וכו' אַחַר זְמַן רַב שָׁיָצָא לָאוֹר ס' קֶרֶן אוֹרָה מָצָאתִי שֶׁעָמַד עַל מַה שֶּׁהִקְשִׁתִי עַל דִּבְרֵי הָרָ"ן וְהוֹסִיף עוֹד לְהַקְשׁוֹת דְּאִי בָּעֵינַן דַּוְוקָא שֶׁיָּפֵר הָאָרוּס וּבַחֲרִישָׁה לְחוּד ג"כ נֶחְשָׁב כְּאִלּוּ קַיֵּים א"כ מַאי קָאָמַר דְּאָב לְחוּדֵי' מֵיפֵר הָא גַּם הַפָּרַת הָאָרוּס בָּעֵינַן וְאֵין לוֹמַר דנ"מ הֵיכִי שֶׁלֹּא שָׁמַע הַבַּעַל כְּלָל דְּאָז הָאָב לְחוּדֵי' מֵיפֵר דְּאַמַּאי לֹא נֵיחוּשׁ שֶׁמָּא יִשְׁמַע הַבַּעַל וְיקַיֵּים אֶלָּא דְּיֵשׁ לוֹמַר דנ"מ כְּגוֹן אִם עָבְרָה עַל נִדְרָהּ בֵּין הַפָּרַת הָאָב לַהַפָּרַת הַבַּעַל וְאִי הָאָב לְחוּדֵי' מֵיפֵר אִינָהּ לוֹקָה עַל נִדְרָהּ כָּל שֶׁהֵפֵר הַבַּעַל אַחַ"כ ע"ש שֶׁהֶאֱרִיךְ עוֹד לְתָרֵץ ע"פ שִׁיטַת הָרַמְבַּ"ם דְּהָאָב וְהָאָרוּס צָרִיךְ שֶׁיִּשְׁמְעוּ בְּיוֹם אֶחָד עיי"ש]: ד' סח בָּרָ"ן ד"ה לוֹמַר שֶׁהַבַּעַל מֵיפֵר דְּבָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ כו' וְכִי הֵיכִי שֶׁהַבַּעַל אֵינוֹ מֵיפֵר כו' ה"נ אָב אֵינוֹ מֵיפֵר בְּנִדְרֵי בִּתּוֹ אֶלָּא אֵלּוּ

בִּלְבַד וה"נ אִיתָא בְּסִפְרֵי כו' וְגָרְסִינַן נָמֵי בִּירוּשַׁלְמִי כו' עַד כַּדּוּן בַּבַּעַל בְּאָב מִנַּיִן מָה הַבַּעַלאֵינוֹ מֵיפֵר אֶלָּא נְדָרִים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן ע"נ וּדְבָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ אַף הָאָב אֵינוֹ מֵיפֵר אֶלָּא דְּבָרִים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן ע"נ וּבֵינוֹ לְבֵינָהּ וְזֶה שֶׁלֹּא כְּדִבְרֵי הָרַמְבַּ"ם ז"ל שֶׁכָּתַב שֶׁהָאָב מֵיפֵר כָּל נְדָרֵי בִּתּוֹ עכ"ל הִנֵּה בַּיְרוּשַׁלְמִי שֶׁלְּפָנֵינוּ אֵין הַלָּשׁוֹן כֵּן דְּלָא יָלִיף בְּהַקִּישׁ הָאָב מִן הַבַּעַל אֶלָּא כֵּן הוּא הַלָּשׁוֹן בִּירוּשַׁלְמִי בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ וְלֹא שֶׁבֵּינָהּ לְבֵין אַחֵרִים בֵּין אָב לְבִתּוֹ וְלֹא שֶׁבֵּינָהּ לְבֵין אֲחֵרִים.

עכ"פ גַּם לְפִי הַנֻּסָּח שֶׁלְּפָנֵינוּ מְבֹאָר בַּיְרוּשַׁלְמִי דְּגַם אָב אֵינוֹ מֵיפֵר אֶלָּא ע"נ וּמַה שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ וְלֹא מַה שֶׁבֵּינָהּ לְבֵין אֲחֵרִים. שֶׁלֹּא כְּדִבְרֵי הָרַמְבַּ"ם ז"ל ועי' בט"ז סי' רל"ד ס"ק מ"ח שֶׁכָּתַב דִּסְבָרַת הָרַמְבַּ"ם דְּלָא קיי"ל כְּהַהִ סִפְרֵי כֵּיוָן שֶׁבַּתַּלְמוּד בַּבְלִי וִירוּשַׁלְמִי לֹא נִזְכַּר מִזֶּה וּמִפְּשׁוּטוֹ שֶׁל פָּסוּק מַשְׁמַע דְּדַוְקָא בְּבַעַל צָרִיךְ ע"נ וְלֹא שְׁאָר נְדָרִים וְלֹא בְּאָב וּתְמֵהֲנִי מ"ש דְּגַם בַּיְרוּשַׁלְמִי לֹא נִזְכַּר מִזֶּה וְהוּא מְבֹאָר בִּירוּשַׁלְמִי לְהֵיפֶךְ וְגַם מ"ש דִּפְשׁוּטוֹ שֶׁל פָּסוּק מַשְׁמַע דְּדַוְקָא בְּבַעַל וְלֹא בְּאָב כְּפִי הַנֻּסְחָא שֶׁלְּפָנֵינוּ בַּיְרוּשַׁלְמִי מִפְּשׁוּטוֹ שֶׁל פָּסוּק מוֹכִיחַ דְּכָתַב בֵּין אָב לְבִתּוֹ וְלֹא מַה שֶׁבֵּינָהּ לְבֵין אֲחֵרִים וְהִנֵּה הָאַחֲרוֹנִים יָשְׁבוּ שִׁיטַת הָרַמְבַּ"ם שֶׁלֹּא יִסְתּוֹר הַסְּפָרִי וְהַטִּילוּ פְּשָׁרָה דְּהַסְּפָרִי מַיְירֵי אַחַר שֶׁנִּתְאָרְסָה דְּאָז אֵין הָאָב מֵיפֵר אֶלָּא בְּשֶׁוְּתָפוּת עִם הָאָרוּס וְכֵינָן דְּהָאָרוּס אֵינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר אֶלָּא נְדָרֵי ע"נ וּדְבָרִים שבל"ב וּשְׁאָרֵי נְדָרִים אֵינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר א"כ גַּם הָאָב אֵינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר שְׁאָר נְדָרִים.

דְּהוּא לְחוּדֵי' אֵינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר אַחַר שֶׁנִּתְאָרְסָה. אֲבָל בְּעוֹדָהּ פְּנוּיָ' דְּאָז הָאָב לְחוּדֵי' מֵיפֵר יָכוֹל לְהָפֵר כָּל נְדָרִים שֶׁלָּהּ.

וְאִם נָדְרָה בְּעוֹדָהּ אֲרוּסָה וּמֵת הָאָרוּס דְּאָמְרִינַן לְקַמָּן מֵת הַבַּעַל נִתְרוֹקְנָה רְשׁוּתוֹ לָאָב וְהָאָב לְחוּדֵי' מֵיפֵר נִרְאֶה מֵהָאַחֲרוֹנִים דְּבָזֶה מְחַלְּקִ הָרַמְבַּ"ם עִם רַבֵּינוּ יְחִיאֵל דְּלְהָרַמְבַּ"ם כְּשֶׁנִּתְרוֹקֵן רְשׁוּתוֹ לְהָאָב מֵיפֵר כָּל הַנְּדָרִים כְּמוֹ שהי' הַדִּין בְּעוֹדָהּ פְּנוּיָ' אֲבָל דַּעַת רַבֵּינוּ יְחִיאֵל כֵּינָן דְּבְעוֹדָהּ אֲרוּסָה לֹא הי' יָכוֹל לְהָפֵר הָאָב אֶלָּא דְּבָרִים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן ע"נ וּדְבָרִים שבל"ב מִטַּעַם דְּהוּא צָרִיךְ לְשֶׁוְּתָפוּת דְּהָאָרוּס וְהָאָרוּס אֵינוֹ מִפִּיר אֶלָּא נְדָרִים כְּאִלּוּ א"כ כְּשֶׁמֵּת הָאָרוּס אֵינוֹ בְּדִין שֶׁיִּהְיֶ' יָכוֹל לְהָפֵר נְדָרִים שֶׁלֹּא הי' יָכוֹל לְהָפֵר בְּעוֹדָהּ אֲרוּסָה ע' בְּלֶחֶם מִשְׁנָה תִּמְצָא מְבֹאָר כֵּן וְלִכְאוֹרָה קָשֶׁה לְדַעַת רַבֵּינוּ יְחִיאֵל הָא דְּאָמַר מַקִּישׁ קוֹדְמֵי הוי' שני' לְקוֹדְמֵי הוי' רִאשׁוֹנָה דְּמַשְׁמַע דְּשָׁוְוִין הֵן הָא לָא דָּמֵי לְגַמְרֵי דְּקוֹדְמֵי הוי' רִאשׁוֹנָה הָאָב מֵפֵר כָּל נִדְרֵי בִּתּוֹ וְקוֹדְמֵי הוי' שני' אֵינוֹ מֵפֵר אֶלָּא נִדְרֵי ע"נ וּדְבָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ: ובס' יְדוֹת נְדָרִים סי' רל"ד ס"ק מ"ב כָּתַב ראי' לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם מִמַּאי דְּפָרִיךְ הגמ' הָכָא וְרַבָּה הַאי דְּתַנָּא דְּבֵי ר"י מַאי עֲבִיד לי' וּמְשַׁנֵּי מִיבְּעִי לי' לוֹמַר שֶׁהַבַּעַל מֵיפֵר דְּבָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ וְאִי נַיְמָא כְּשִׁיטַת הַסְּפָרִי דְּבֵין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ וּבֵין אָב לְבִתּוֹ אָתֵי לְהוֹרוֹת לְהַקִּישׁ אָב לַבַּעַל דְּגַם אָב אֵינוֹ מֵיפֵר לְבִתּוֹ אֶלָּא דְּבָרִים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן ע"נ ובל"ב.

א"כ מִיבְּעִי לי' לְהָכִי וּמַאי פָּרִיךְ מַאי עֲבִיד לי' אָמְנָם ראי' זוֹ אֵינָהּ חֲזָקָה דְּהָא יֵשׁ לְהָבִין דְּהַתָּרְצָן אֵינוֹ מִשְׁנָה כְּלָל עַל קו' הַמַּקְשָׁן דְּהָא קוֹשְׁיַת הַמַּקְשָׁן וְרַבָּה הַאי דְּתַנָּא ר' יִשְׁמָעֵאל דְּדָרִישׁ מִבֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ וּבֵין אָב לְבִתּוֹ דִּסְמָכָן הַכָּתוּב יַחַד לְלַמֵּד שֶׁנַּעֲרָה הַמְאֹרָסָה אבי' וּבַעְלָהּ מְפִירִין בְּיַחַד מַאי עֲבִיד רַבָּה בִּסְמִיכוּת הַזֶּה דְּהָא הוּא מַפִּיק לָהּ מִנּאֹם הי' תהי'

לְאִישׁ דְּסָמוּךְ לַמִּקְרָא שֶׁלְּפָנָיו כִּי הֵנִיא אבי' אוֹתָהּ וְסָמוּךְ לי' וְאִם הי' תהי' לוֹמַר שֶׁהָאָב וְהָאֵרוּס מְפֵירִין בְּיַחַד.

וא"כ לְרַבָּה סְמִיכוּת דְּבֵין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ וּבֵין אָב לְבִתּוֹ מְיֻוָּתָר וְעִיקַּר הַקּוֹשְׁיָ' דְּהַסְּמִיכוֹת הַלָּזֶה מְיֻוָּתָר וא"כ מַאי מְתָרֵץ לֵהּ לוֹמַר שֶׁהַבַּעַל מֵיפֵר דְּבָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ הָא דִּין זֶה לָאו מִסְּמִיכוּת נִלְמַד.

אֶלָּא מִמַּשְׁמָעוּתָא דְּקְרָא גּוּפֵי' בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ הַיְינוּ דְּבָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ וּמָצָאתִי בְּשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת שֶׁעָמַד ע"ז וַז"ל וּתְמִיהָא לִי לָמָּה לֹא הִזְכִּיר הַתַּלְמוּד צְרִיכוּת הַהֶיקֵּשׁ דְּעִיקַּר הַקּוֹשְׁיָא לְרַבָּה מַאי עֲבִיד לִי' "בְּהֶיקֵּישָׁא" דְּתָנָא דְּבֵי ר' יִשְׁמָעֵאל קָאָמַר וְאוֹתוֹ הי' לוֹ לְהַתַּלְמוּד לְהַזְכִּיר ע"כ וע' בפי' הָרֹא"שׁ ד"ה שֶׁהַבַּעַל מֵיפֵר כו' בְּסוֹף הַדִּבּוּר שֶׁכָּתַב וְיָלְפִינַן אָב מִבַּעַל לִנְדָרֵי עִינּוּי נֶפֶשׁ וְכַנָּוָתוֹ לְיַיֵּשֵׁב זֶה דע"ז בָּא הַסְּמִיכוּת שֶׁסָּמַךְ אָב לְבִתּוֹ אֵצֶל בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ לִלְמוֹד זֶה מִזֶּה מִשּׁוּם דְּבָאָב לֹא נֶאֱמַר נִדְרֵי עִינּוּי נֶפֶשׁ רַק בְּבַעַל מְפוֹרָשׁ שָׁם לַעֲנוֹת נֶפֶשׁ וְיָלְפִינַן אָב מִבַּעַל לְעִנְיָן זֶה אָמְנָם הגמ' קִיצֵּר בַּדָּבָר וְלִישָׁנָא קְטִיעָא הוּא כְּמוֹ שֶׁמָּצִינוּ בְּכַמָּה מְקוֹמוֹת שֶׁלְּשׁוֹן נְדָרִים מְשֻׁנֶּה וקו' בַּעַל יְדוֹת נְדָרִים הוּא בֶּאֱמֶת תי' הגמ': ובס' בֵּית מֵאִיר עַל יו"ד הִקְשָׁה עַל שִׁיטַת הָרַמְבַּ"ם דְּמְיַיפֵּה כֹּחַ הָאָב מִכֹּחַ הַבַּעַל שֶׁהָאָב יָכוֹל לְהָפֵר כָּל נִדְרֵי בִּתּוֹ וְהַבַּעַל אֵינוֹ מֵיפֵר אֶלָּא נִדְרֵי ע"נ ובל"ב א"כ לְקַמָּן (דַּף ט') בַּמִּשְׁנָה דְּקָתָנֵי מֵת הָאָב לֹא נִתְרוֹקְנָה רְשׁוּת לַבַּעַל מֵת הַבַּעַל נִתְרוֹקְנָה רְשׁוּת לָאָב בָּזֶה יְפֶה כֹּחַ הָאָב מִכֹּחַ הַבַּעַל כו' דְּמַשְׁמַע בָּזֶה וְתוּ לָא וּלְהָרַמְבַּ"ם הָא אִיכָּא עוֹד מַה שֶּׁיְּפֶה כֹּחַ הָאָב מִכֹּחַ הַבַּעַל דְּהָאָב מֵיפֵר כָּל נִדְרֵי בִּתּוֹ וְהַבַּעַל אֵינוֹ מֵיפֵר אֶלָּא נִדְרֵי ע"נ וּמַה שֶּׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ ע"ש: שָׁם ד"ה מֵיגָּז גָּיֵיז לַקְנְיָא כו' מִיהוּ כֵּינָן דְּלָא יָדְעִינַן הֵי מִינַּיְיהוּ קָאֵי בְּאִיסּוּרָא לָא לָקְיָא עַד דְּאָכְלָה תַּרְוַיְיהוּ עכ"ל עַיֵּין בְּחִלּוּלִין (דַּף צא) גַּבֵּי גִּיד הַנָּשֶׁה דר' יְהוּדָא סוֹבֵר דְּאֵינוֹ נוֹהֵג אֶלָּא בְּאַחַת וְהַדַּעַת מַכְרַעַת אֶת שֶׁל יָמִין וְאָמְרִינַן שָׁם דְּאֵי דַּעַת נוֹטָה קָאָמַר וְסִפּוּקֵי מְסַפְּקָא לי' אפי' אָכַל מִזֶּה כְּזַיִת וּמִזֶּה כְּזַיִת אֵינוֹ לוֹקֶה מִשּׁוּם דה"ל הַתְרָאַת סָפֵק.

וצ"ל דְּהָכָא מַיְירֵי כְּשֶׁאָכַל אוֹתָן בְּבַת אַחַת וע' בַּתּוֹסָ' שָׁם ד"ה אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ כו': ד' סט בָּעֵי רָבָא יֵשׁ שְׁאֵלָה בְּהָקֵם אוֹ אֵין שְׁאֵלָה בְּהָקֵם. בְּשוּ"ת שׁוֹאֵל וּמֵשִׁיב מַהֲדוּרָא רְבִיעָאָה סי' ט' הִקְשָׁה בְּשֵׁם חָכָם א' דְּתִפְשׁוֹט לי' מֵהָא דְּאָמְרוּ לְעֵיל (דַּף סז.

) כְּגוֹן דְּהֵפֵר א' מֵהֶן וְקַיֵּים אֶחָד וְחָזַר הַמְקַיֵּים וְנִשְׁאַל עַל הַקָּמָתוֹ דש"מ מִזֶּה דְּיֵשׁ שְׁאֵלָה בְּהָקֵם וְהַמְחַבֵּר הַנָּ"ל תֵּירֵץ דְּיֵשׁ לְחַלֵּק דְּשָׁם כְּבָר אִיקְּלִישׁ הַנֶּדֶר שֶׁהֵפֵר א' מֵהֶן וא"כ כָּל דְּשָׁאַל זֶה עַל הַקָּמָתוֹ יָכוֹל לִשְׁאוֹל אֲבָל כֹּל שֶׁלֹּא נִקְלַשׁ הַנֶּדֶר אֶפְשָׁר דְּלָא מְהַנֵּי שְׁאֵלָה ע"ש ול"נ דְּהַקּוֹשְׁיָא מֵעִיקָּרָא לֵיתָא דְּמִשָּׁם לֵיכָּא לְמִיפְשַׁט דְּהָיְיתִי יָכוֹל לְדָחוֹת דְּבֶאֱמֶת הָא גּוּפָא קמ"ל הַמִּשְׁנָה דְּלְהָכִי לֹא מְהַנֵּי הֲפָרָתוֹ מִשּׁוּם דְּאֵין שְׁאֵלָה בַּהֲקָמָה.

וְהָא דְּקָאָמַר שָׁם הַטַּעַם מִשּׁוּם דצ"ל הֲפָרַת שְׁנֵיהֶם בְּיַחַד הוּא לְפִי הָאֱמֶת דְּפִשִׁיט הָכָא דְּיֵשׁ שְׁאֵלָה בְּהָקֵם: שָׁם בגמ' בָּעֵי רַבָּה קַיָּים לִיכִי קַיָּים לִיכִי וְנִשְׁאַל עַל הַקָּמָה רִאשׁוֹנָה מַהוּ. ת"ש דְּאָמַר רָבָא אִם נִשְׁאַל עַל הָרִאשׁוֹנָה (גַּבֵּי שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אוֹכַל שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אוֹכַל) שני' חָלָה עָלָיו בְּיַד יוֹסֵף לבעהמ"ח יְדוֹת נְדָרִים כָּתַב שצ"ע דָּמָה עִנְיָנוֹ לְשָׁם דְּשָׁם כְּשֶׁנִּשְׁבַּע שְׁנֵי פְּעָמִים נְהִי דְּאֵין שְׁבוּעָה חָל עַל שְׁבוּעָה מִשּׁוּם דְּאֵין אִיסּוּר חָל עַל אִיסּוּר מ"מ עכ"פ הֲרֵי יֵשׁ הוי' וְיֵשׁוּת לְהָאִיסּוּר שֵׁנִי ונ"מ לְקֻבְרוֹ בֵּין רְשָׁעִים גְּמוּרִים (ע' יְבָמוֹת

לב:) לָכֵן אִי מַשְׁכַּחַת רַוְוחָא חָיְילָא שַׁפִּיר מִקְּרֵי חֹלוֹת לְהַשְׁבוּעָה אֲבָל כָּאן שְׁקָיְים לְהַנֵּדֶר מַאי מוֹעִיל קִיּוּם הַשֵּׁנִי אַטוּ נִתְחַזֵּק הַנֵּדֶר ע"י זֶה יוֹתֵר וַהֲרֵי אִם תַּעֲבוֹר עַל הַנֵּדֶר לָא עָבְדָה אִיסּוּרָא רַק מִשּׁוּם נֵדֶר אֶחָד שֶׁעָבְרָה כו' וְאוּלַי כֵּינָן דְּנִשְׁאָלִין עַל הַהֵיקֵם וא"כ הי' לוֹ חָלוּת לְעִנְיַן שֶׁאִם יִשָּׁאֵל וְדוֹחֵק וצ"ע עכ"ל גַּם בְּסֵפֶר קֶרֶן אוֹרָה מְדַקְדֵּק קְרוֹב לָזֶה וּבְאוֹפָן אַחֵר דְּמַקְשֶׁה הָא שְׁאֵלָה הוּא ע"י פֶּתַח וַחֲרָטָה וְכֵינָן דְּניחָא לי' בַּהֲקָמָה שני' א"כ הֵיכִי שַׁיְיכָא חֲרָטָה בַּהֲקָמָה רִאשׁוֹנָה דְּהָא ניחָא לי' בַּהֲקָמָה כֵּינָן דְּהֵקִים שֵׁנִית וּבִשְׁלָמָא בִּשְׁבוּעָה עַל שְׁבוּעָה י"ל כֵּינָן דִּשְׁבוּעָה שני' חָיְילָא קָצַת לְאִיסּוּר בְּעָלְמָא שַׁפִּיר י"ל דְּניחָם עַל שְׁבוּעָה הָרִאשׁוֹנָה וְלָא ניחָא לי' בב' אִיסּוּרִין אֲבָל הָכָא בְּקִיּוּם ל"ל הָכִי וְהֵיכִי אַשְׁכְּחַן שֶׁיִּתְחָרֵט עַל הָרִאשׁוֹנָה וּשְׁנֵי' תָּחוּל א"כ אֵין כָּאן חֲרָטָה ע"ש וְאוּלַי יֵשׁ לְיַישֵׁב קָצַת כְּגוֹן שֶׁאָמַר קַיָּים לִיכִי בְּשַׁחֲרִית וּבְאָמְצַע הַיּוֹם אָמַר אָב קַיָּים לִיכִי וּבָא עַתָּה אָל הֶחָכָם וְאוֹמֵר שֶׁמִּתְחָרֵט מִמַּה שֶׁאָמַר קַיָּים לִיכִי בְּשַׁחֲרִית כִּי אָז אָמַר מִתּוֹךְ הַכַּעַס אֲבָל מִמַּה שֶׁאָמַר בְּאֶמְצַע הַיּוֹם אֵינוֹ מִתְחָרֵט וְעִם כָּל זֶה אִם לֹא נֶאֱמַר שֶׁהַשְׁנֵי' אַחַר שְׁאֵלַת הָרִאשׁוֹנָה אֲמִירָתוֹ הַשְׁנֵי' לָאו כְּלוּם הי' דְּאֵין הֲקָמָה אַחַר הַקָּמָה וּפְשִׁיט מִדְּרָבָא כו': בר"נ ד"ה בָּעֵי רַבָּה יֵשׁ שְׁאֵלָה בְּהַיְקֵם כו' אִם קַיָּים הַנֵּדֶר וְנִשְׁאַל בּוֹ בַּיּוֹם עַל הַהֵיקֵם מִי מָצֵי מֵיפֵר בּוֹ בַּיּוֹם אוֹלֹא אֲבָל לְמָחָר לָא מָצֵי מֵיפַר דְּלָא גָּרַע מִשְׁתִּיקָה עכ"ל וְהָרָ"ן בפ' הַמַּדִּיר סַיָּים וּבִשְׁתִיקָה וַדַּאי דְּלָא שַׁיְיכָא שְׁאֵלָה ובש"ע סי' רל"ד סעי' מ"ט הֵבִיא דִּיעוֹת הַסּוֹבְרִים דְּאַף אִם נִשְׁאַל עַל הֲקָמָתוֹ לְאַחַר כַּמָּה יָמִים מְהַנֵּי הַהֶתֵּרָה דְּיָכוֹל לְהָפֵר בְּיוֹם הַשְּׁאֵלָה שֶׁהוּא לוֹ כְּיוֹם הַשְּׁמִיעָה דְּכֵינָן שהי' סָבוּר קוֹדֶם הַשְּׁאֵלָה שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר הָוֵי כְּמוֹ שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ שֶׁיָּכוֹל לְהָפֵר (לְקַמָּן פ"ז) שֶׁיָּכוֹל לְהָפֵר בְּיוֹם שֶׁנּוֹדַע לוֹ שֶׁיָּכוֹל לְהָפֵר ע' בט"ז וּבַשָּׁ"דּ שָׁם.

וע"ש בְּחִידּוּשֵׁי הַגָּאוֹן רעק"א שֶׁכָּתַב וְז"ל ומ"מ (פי' אֲפִילּוּ לְדַעַת הָרָ"ן שא"י לִשְׁאוֹל עַל הַהֲקָמָה אֶלָּא בְּיוֹם הַשְּׁמִיעָה) יֵשׁ לוֹמַר דְּאִם בּוֹ בַּיּוֹם אַחַר הַהֲקָמָה הַפֵּר נִדְרָהּ וְאַחַר כַּמָּה יָמִים נִשְׁאַל לְחָכָם עַל הַקִּיּוּם כֵּינָן דְּנֶעֱקַר הַקִּיּוּם לְמַפְרֵעַ מִמֵּילָא חָלָה הַהֶפֵרָה דְּבוֹ בַּיּוֹם אַף שהי' קוֹדֶם הַשְּׁאֵלָה עַל הַהֲקָמָה עכ"ל וְהִנֵּה מַה שֶּׁחִידֵּשׁ הגרע"א זֹאת מִדַּעְתּוֹ לְדַעְתִּי מְפוֹרָשׁ הוּא בְּדִבְרֵי הַמְחַבֵּר בְּסִעי' כ"ב.

דְּשָׁם כָּתוּב נִדְרָהּ אִשְׁתּוֹ וְקַיֵּים לָהּ בְּאֶחָד מִן הַלְּשׁוֹנוֹת וּכְסָבוּר שֶׁאֵינוֹ לְשׁוֹן הֲקָמָה וּבוֹ בַּיּוֹם הֵפֵר לָהּ. הֲקָמָתוֹ הַקָּמָה כו' וְסִיֵּים הַמְחַבֵּר בְּסוֹף הַסָּעִי' וְאִם נִשְׁאַל עַל הֶהָקֵם הֲפָרָתוֹ שֶׁהֵפֵר הָוֵי הֲפָרָה וְאֵינוֹ צָרִיךְ לַחֲזוֹר וּלְהָפֵר וּבַשָּׁ"דּ שָׁם ס"ק נ"ו יֵשׁ ט"ס שמ"ש שָׁם הֲפָרָתוֹ הָרִאשׁוֹנָה שֶׁהֵפֵר בְּיוֹם שָׁמְעוֹ קוֹדֶם (הַהֲקָמָה) צ"ל קוֹדֶם הַשְּׁאֵלָה וא"צ לַחֲזוֹר וּלְהָפֵר כֵּינָן שֶׁהֶחָכָם עוֹקֵר הַנֵּדֶר מֵעִיקָּרוֹ הֲרֵי הַקָּמָה רִאשׁוֹנָה כְּמוֹ שֶׁלֹּא הי' עכ"ל.

ולפ"ז גַּם דִּינוֹ שֶׁל הגרע"א הַנ"ל פָּשׁוּט הוּא מֵהַאי טַעְמָא דְּאַף אִם נִשְׁאַל לְהֶחָכָם עַל הַהֲקָמָה אַחַר כַּמָּה יָמִים מ"מ כֵּינָן שֶׁנֶּעֱקַר הַהֲקָמָה מֵעִיקָּרוֹ מוֹעִיל הַהֲפָרָה שֶׁהֵפֵר אַחַר הַהֲקָמָה בּוֹ בַּיּוֹם לְמַפְרֵעַ ובס' יַד יוֹסֵף הַנ"ל ס"ק כ"ט תָּמַהּ עַל הַשָּׁ"דּ דְּכֹל שֶׁכְּבָר הַפֵּר הֵיאַךְ הי' יָכוֹל לְקַיְּימוֹ וַהֲרֵי אֵין נִשְׁאָלִין עַל הֶהָפֵר וְגָרַם לוֹ זֶה לְפִי שֶׁשָּׁפַט לְמַרְאֶה עֵינָיו הגי'.

מְשֻׁבָּשֶׁת שֶׁכָּתוּב בַּשָּׁ"דּ הַהֲפָרָה שֶׁהֵפֵר בְּיוֹם שָׁמְעוֹ קוֹדֶם "הַהֲקָמָה" לָכֵן נִשְׁאַר בצ"ע וּפָשׁוּט הוּא שֶׁתַּחַת תֵּיבַת הַהֲקָמָה צ"ל הַשְּׁאֵלָה וְשִׁפְתֵי כֹהֵן יִשְׁמְרוּ דַּעַת: בְּהַמְפָרֵשׁ ד"ה

את"ל יֵשׁ שְׁאֵלָה בְּהַיְקֵם יֵשׁ שְׁאֵלָה בְּהָפֵר וכו' שֶׁאִם שָׁמַע אֶת נִדְרָהּ וְלֹא רָצָה לְהָפֵר אֶלָּא הָלַךְ וְנִשְׁאַל בּוֹ בַּיּוֹם עַל אוֹתוֹ נֶדֶר לְחָכָם מַאי מִי אָמְרִינַן הוֹאִיל וְאִם הָיָה הוֹלֶכֶת לְחָכָם וְנִשְׁאֶלֶת לוֹ שֶׁיִּהְיֶה מַתִּירָהּ דְּהָא לד"ה אִם נִשְׁאֲלָה לְחָכָם יָכוֹל לְהַתִּיר לָהּ כו' עכ"ל ע' בש"ע סעי' כ"ג הֵבִיא שְׁנֵי דֵּיעוֹת אִם חָכָם אוֹ ג' הֶדְיוֹטוֹת יְכוֹלִין לְהַתִּיר אַחַר קִיּוּמוֹ שֶׁל הַבַּעַל וְהָרַמְ"א שֹׁם הֵבִיא בְּשֵׁם המהרי"ק דְּאַחַר קִיּוּמוֹ שֶׁל הַבַּעַל א"י לְהַתִּיר אֲבָל אִם לֹא הִפֵּר לָהּ הַבַּעַל וְהֶחֱרִישׁ לָהּ יְכוֹלִים לְהַתִּיר וְנִרְאֶה לְהָבִיא סְיַעְתָּא לְחִילּוּק זֶה מִדִּבְרֵי הַמְפָרֵשׁ לְעֵיל (דַּף ח:) גַּבֵּי רָבִינָא הָוֵי לָהּ נֶדֶר לִדְבֵיתְהוּ אֲתָא לְקַמַּיְ' דְּרַב אָשֵׁי כו' וְכָתַב שֹׁם הַמְפָרֵשׁ ד"ה ה"ל נִדְרָא כו' וְאִיהוּ לֹא הֵיפֵר לָהּ בּוֹ בַּיּוֹם שֶׁשָּׁמַע וְהָרֹאשׁ"ש שָׁם כָּתַב וְקַיֵּים לָהּ הַנֶּדֶר וְנִרְאֶה שֶׁבָּזֶה מְחֻלָּק הַמְפָרֵשׁ עִם הָרֹאשׁ"ש שֶׁהָרֹאשׁ"ש סוֹבֵר דְּאַף לְאַחַר קִיּוּם הַבַּעַל הֶחָכָם יָכוֹל לְהַתִּיר וכ"כ בִּתְשׁוּ' הַגָּאוֹן רעק"א סי' מ"ח) אֲבָל הַמְפָרֵשׁ לֹא רָצָה לְפָרֵשׁ כפי' הָרֹאשׁ"ש שֶׁקַּיֵּים לָהּ הַבַּעַל מִשּׁוּם דְּסוֹבֵר דְּלְאַחַר הֲקָמָתוֹ שֶׁל הַבַּעַל שׁוּב אֵין הֶחָכָם יָכוֹל לְהַתִּיר לָכֵן פי' שֶׁלֹּא הֵפֵר לָהּ הַבַּעַל בְּיוֹם שָׁמְעוֹ וְלֹא הי' רַק שְׁתִיקָה וּלְאַחַר שְׁתִיקָתוֹ שֶׁל הַבַּעַל יָכוֹל לְהַתִּיר וְאַף מִדִּבְרֵי הַמְפָרֵשׁ בְּכָאן שֶׁכָּתַב דלד"ה אִם נִשְׁאֶלֶת לְחָכָם יָכוֹל לְהַתִּיר לָהּ נִרְאֶה כֵּן דְּלָהֲכֵי הִקְדִּים מִתְּחִלָּה וְכָתַב אִם נָדְרָה וְלֹא רָצָה לְהָפֵר וְלֹא כָּתַב שֶׁאִם קַיֵּים לָהּ נִדְרָהּ כו' מִכָּל זֶה נִרְאֶה שֶׁדַּעְתּוֹ ג"כ לְחַלֵּק בֵּין הַקָּמָה לִשְׁתִיקָה וכמ"ש המהרי"ק וע' בְּיַד שָׁאוּל דְּאַסְבְּרַהּ לָהּ בְּטַעְמָא דְּבִשְׁלָמָא כְּשֶׁהֵקִים הַבַּעַל אֵין הֶחָכָם יָכוֹל לְהַתִּיר דְּכֵינָן דְּתָלְתָה נִדְרָהּ בְּבַעְלָהּ דְּכָל הַנּוֹדֶרֶת עַל דַּעַת בַּעְלָהּ נוֹדֶרֶת א"כ מַה מוֹעִיל פֶּתַח חֲרָטָה שֶׁלָּהּ כֵּינָן שֶׁהַבַּעַל רָצָה לְקַיְּמִים משא"כ בְּלֹא הֵפֵר וְהֶחֱרִישׁ א"כ הוּא לֹא קַיְּמִים רַק שֶׁמִּמֵּילָא כָּל שֶׁלֹּא הֵפֵר נִדְרָהּ קַיָּם מֵעַצְמָהּ וְכֵינָן שֶׁהִיא מִתְחָרֶטֶת וּמוֹצֵאת פֶּתַח חֲרָטָה נֶעֱקָר גּוּף הַנֶּדֶר ע"י הַתָּרַת הֶחָכָם: וְהִנֵּה עַיַּנְתִּי בְּהַגָּהַת מָרְדְּכַי סִפ"ג דְּשַׁבָּת מְצַיֵּין עַל סֶוגְיָ' דִּפ' כִּירָה (דַּף מו:) מִי יֵימַר דְּמִזְדַּקֵּק לֵהּ חָכָם כָּתַב עַל זֶה אֵיכָא מַרְבְּנָוָתָא דְּאָמְרִי חָכָם יָכוֹל לְהַתִּיר אַחַר קִיּוּמוֹ שֶׁל בַּעַל וְכֵן פָּסַק הָרֹאשׁ"ש כו' וּמִשְׁמַע מִזֶּה דְּגַם מִסֶּוגְיָ' דִּפ' כִּירָה הֲנָ"ל מַשְׁמַע כֵּן וְרָאִיתִי בִּמהרי"ק סִי' נו"ן כָּתַב וְז"ל אֲשֶׁר שָׁאַלְתָּ מִנָּהֶגִי בְּדִין הַתָּרַת חָכָם אַחַר קִיּוּמוֹ שֶׁל בַּעַל כו' מָצָאתִי בְּמָרְדְּכַי שֶׁל הח"ר ר' שְׁמוּאֵל כו' וְחָשַׁבְתִּי שֶׁגַּם בְּמָרְדְּכַי שֶׁל מהר"ר מֹשֶׁה תִּמְצָא שָׁם כָּתוּב בְּשִׁילְהֵי פ' כִּירָה וְז"ל מִי יֵימַר דְּמִזְדַּקֵּק לֵהּ חָכָם מִכָּאן רָצָה הר"ר יְהוֹנָתָן לְהוֹכִיחַ דְּאֵין אָדָם יָכוֹל לְהָפֵר אַחַר קִיּוּמוֹ שֶׁל בַּעַל דְּאִם תֹּאמַר שֶׁיָּכוֹל לְהָפֵר אַחַר קִיּוּמוֹ שֶׁל בַּעַל א"כ מַאי קָאָמַר מִי יֵימַר דְּמִזְדַּקֵּק לֵהּ חָכָם הֵיא תֵּלֵךְ אַחַר ג' הֶדְיוֹטוֹת כו' עכ"ל הִנֵּךְ רוֹאֶה שֶׁלִּפְנֵי המהרי"ק הי' נֻסְחָא אַחֶרֶת בְּמָרְדְּכַי מֵאֲשֶׁר נִמְצָא כָּתוּב בְּמָרְדְּכַי שֶׁלְּפָנֵינוּ שֶׁנִּרְאֶה הַהֶיפּוּךְ מִזֶּה שֶׁהַמָּרְדְּכַי מוֹכִיחַ מִסֶּוגְיָ' דְּשִׁילְהֵי פ' כִּירָה שֶׁהֶחָכָם יָכוֹל לְהַתִּיר אַחַר קִיּוּמוֹ שֶׁל הַבַּעַל וכ"מ מִלְּשׁוֹן שֶׁגַּם לְפָנָיו הָיוּ נֻסְחָאוֹת שׁוֹנוֹת בְּמָרְדְּכַי וְשִׁבְסְפָרִים אֲחֵרִים הי' כָּתוּב בְּנֻסְחָא אַחֶרֶת ע"כ רָאוּי לְבָאֵר אֵיךְ מְסֶוגְיָ' הַנָּ"ל יהי' מִשְׁתַּמַּעַ לִתְרֵי אַפֵּי הִנֵּה זֶה לְשׁוֹן הַסֶּוגְיָא הַנָּ"ל דְּרַבָּה מְשַׁנֵּי לְאַבַּיֵי בְּרוּמְיָא דְּרָמֵי לִי' דר"ש אדר"ש.

דְּגַבֵּי מוֹתַר הַשֶּׁמֶן שֶׁבַּנֵּר וְשֶׁבַּקְּעָרָה ר"ש מַתִּיר אַלְמָא לר"ש ל"ל מֻקְצֶה וְגַבֵּי בְּכוֹר שֶׁנָּפַל לַבּוֹר אָמַר ר"ש כֹּל שֶׁאֵין מוּמוֹ נִיכָּר מעי"ט אֵין זֶה מִן הַמּוּכָן וּמְשַׁנֵּי רַבָּה גַּבֵּי מוֹתַר הַשֶּׁמֶן אָדָם יוֹשֵׁב וּמְצַפֶּה אֵימָתַי תִּכְבֶּה נֵרוֹ אֲבָל גַּבֵּי בְּכוֹר אִם אֵין מוּמוֹ נִיכָּר מעי"ט אֵין יוֹשֵׁב וּמְצַפֶּה מָתַי תִּפּוֹל בּוֹ מוּם דָּמֵי יֵימַר דְּנָפַל בּוֹ מוּם וְיִהְיֶ' מוּם קָבוּעַ וּמִי יֵימַר דְּמִזְדַּקֵּק לִי' חָכָם וְאָמְרִינַן שָׁם מֵתִיב רָמֵי בַּר חָמָא מְפִירִין נְדָרִים בְּשַׁבָּת (בַּעַל לְאִשְׁתּוֹ) וְאַמַּאי מִי

יֵימַר דְּמִזְדַּקֵּק לַהּ בַּעַל (פי' וא"כ הֵסִיחָה דַּעְתָּהּ וְאַף אִם יָפֶר לָהּ בַּעְלָהּ בְּשַׁבָּת מ"מ תִּתְסַר בַּאֲכִילָה מִשּׁוּם דְּהִיא אַסְחָה דַּעְתָּהּ מִלֶּאֱכוֹל בְּשַׁבָּת וה"ל אִיסּוּר מֻקְצֶה לְגַבָּהּ דְּמִי יֵימַר כו') וּמְשַׁנֵּי הָתָם כִּדְרַב פִּנְחָס מִשְׁמֵי' דְּרָבָא דְּאָמַר כָּל הַנּוֹדֶרֶת ע"ד בַּעְלָהּ נוֹדֶרֶת פי' וא"כ סָמְכָה ע"ז דְּיִזְדַּקֵּק לָהּ בַּעַל עי' פרש"י שָׁם וַהֲדַר פָּרִיךְ מִסֵּיפָא דְּמַתְנִיתִין וְנִשְׁאָלִין לִנְדָרִים שֶׁהֵם לְצוֹרֶךְ הַשַּׁבָּת הַיְינוּ כָּל מִי שֶׁנּוֹדֵר שׁוֹאֵל מֵחָכָם לְהַתִּירוֹ בְּפֶתַח אוֹ ע"י חֲרָטָה וּמַקְשֶׁה אַמַּאי מֻוָתָּר בְּשַׁבָּת לֶאֱכוֹל אַחַר שֶׁמַּתִּיר לוֹ הֶחָכָם הָא אַכַּתִּי אָסוּר לוֹ בְּיוֹם הַשַּׁבָּת מִשּׁוּם אִיסּוּר מֻקְצֶה דְּהָא בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת אַסַּח דַּעְתֵּי' דְּמִי יֵימַר דְּמִזְדַּקֵּק לי' חָכָם וּמְשַׁנֵּי הָתָם אִי לָא מִזְדַּקֵּק לי' חָכָם סַגִּי לי' בִּשְׁלֹשָׁה הֶדְיוֹטוֹת.

אֲבָל הָכָא גַּבֵּי בְּכוֹר מִי יֵימַר דְּמִזְדַּקֵּק לי' חָכָם ופרש"י שָׁם וְהֶדְיוֹטוֹת לָא מָצֵי לְמִישְׁרֵי לי' אֶלָּא בְּמוּם הַיָּדוּעַ לְכָל כְּגוֹן בְּמְחֻוַסֵּר אֵבֶר עכ"ל מֵעַתָּה נִיחְזֵי אֲנַן לְאֵיזֶה סְבָרָה נוֹטָה הַסְּוּגְיָ' הַנָּ"ל לְהוֹכִיחַ בְּדִין הַתָּרַת חָכָם לְנֶדֶר אִשָּׁה אַחַר שֶׁקִּיֵּים לָהּ בַּעְלָהּ נִדְרָהּ לְפִי הַנֻּסָּח שֶׁהֵבִיא המהרי"ק בְּשֵׁם הַמַּרְדְּכִי שֶׁמְּצַיְּין שָׁם עַל הַלָּשׁוֹן מִי יֵימַר דְּמִזְדַּקֵּק לַהּ חָכָם מִכָּאן רָצָה הרר"י לְהוֹכִיחַ דְּאֵין אָדָם יָכוֹל לְהָפֵר [לְהַתִּיר] אַחַר קִיּוּמוֹ שֶׁל בַּעַל דְּאִם תֹּאמַר דְּיָכוֹל לְהָפֵר אַחַר קִיּוּמוֹ שֶׁל בַּעַל מַאי קָאָמַר מִי יֵימַר דְּמִזְדַּקֵּק לַהּ חָכָם תֵּלֵךְ אַחַר ג' הֶדְיוֹטוֹת וְנַוָּסָח זֶה מֻקְשֶׁה וְקָשֶׁה לְהָבִין.

דְּהָא מַאי דְּקָאָמַר הגמ' מִי יֵימַר דְּמִזְדַּקֵּק לי' חָכָם לֹא קָאֵי עַל הַתַּרְתָּ נֶדֶר לָאִשָּׁה. דְּאַדְרַבָּה גַּבֵּי הַתָּרַת נֶדֶר מְשַׁנֵּי הָתָם אִי לָא מִזְדַּקֵּק לי' חָכָם סַגִּי בג' הֶדְיוֹטוֹת וְרַק גַּבֵּי בְּכוֹר קָאָמַר הָכָא אִי לָא מִזְדַּקֵּק חָכָם לָא סַגִּי בג' הֶדְיוֹטוֹת פי' בְּמוּמִין שֶׁאֵינָם יְדוּעִים לְכָל מֻוכְרָח לָבוֹא אֵצֶל חָכָם דַּוְקָא לָכֵן י"ל מִי יֵימַר דְּמִזְדַּקֵּק לי' חָכָם מֵעַתָּה לְפִי הַשְׁקָפָה רִאשׁוֹנָה אֵינוֹ מוּבָן וְיָגַעְתִּי וּמָצָאתִי בְּבֵיאוּרֵי הַגְּרָ"א ז"ל ס"ק נ"ה שֶׁמְּצַיְּין עַל הַיֵּשׁ אוֹמְרִים שֶׁאֵין חָכָם וְלֹא ג' הֶדְיוֹטוֹת יְכוֹלִין לְהַתִּיר אַחַר קִיּוּמוֹ שֶׁל הַבַּעַל וְז"ל הַטָּהוֹר ממ"ש בְּשַׁבָּת (מו ב) מֵתִיב רָמֵי בַּר חָמָא מְפֻיָּרִין כו' וְלָא מְשַׁנֵּי דְּסַגִּי בג' הֶדְיוֹטוֹת כְּדְמְשַׁנֵּי בְּסָמוּךְ עכ"ל וְכַנָּוָנָתוֹ דל"ל לְהַגְמָ' לְתָרֵץ עַל הַקּוּשְׁיָ' מִמְּפֻיָּרִין נְדָרִים בְּשַׁבָּת כִּדְרַב פִּנְחָס דְּאָמַר כָּל הַנּוֹדֶרֶת ע"ד בַּעְלָהּ הִיא נוֹדֶרֶת לִיְשָׁנֵי נָמֵי הָתָם אִי לָא מִזְדַּקֵּק לַהּ בַּעַל תֵּלֵךְ אֵצֶל חָכָם אוֹ לג' הֶדְיוֹטוֹת לְהַתִּיר לָהּ כְּמוֹ שֶׁמְּשֻׁנֵּי אַמַּ"כ עַל הַקּוּשְׁיָ' מֵהָא דְּנִשְׁאָלִין לִנְדָרִים כו' (וְלִכְאוֹרָה ראי' זוֹ אֵינָהּ חֲזָקָה כ"כ דְּדֶרֶךְ הגמ' בְּכָל מָקוֹם שֶׁיֵּשׁ לוֹ לְתָרֵץ בְּגַוְונָא אַחֲרִינָא מְתָרֵץ וְאַמַּ"כ כְּשֶׁמַּקְשִׁים לוֹ מִמָּקוֹם אַחֵר וְאֵינוֹ יָכוֹל לְתָרֵץ בְּתֵירוּץ זֶה מֻכְרָח לְתָרֵץ בְּשִׁינּוּיָא אַחֲרִינָא וְאִם בְּשִׁינּוּיָא אַחֲרִינָא מְתוֹרָץ ג"כ הַקּוּשְׁיָ' הָרִאשׁוֹנָה בְּנוֹדַאי נָכוֹן הוּא וְהָדַר בי' מִשִּׁינּוּיָא קַמָּא).

עכ"פ בְּדִבְרֵי הַגְּרָ"א ז"ל יֵשׁ לְיַיְשֵׁב ג"כ דִּבְרֵי מהרי"ק וּבְהַגָּה קְצָת שכצ"ל דְּאִם תֹּאמַר שֶׁיָּכוֹל לְהַתִּיר אַחַר קִיּוּמוֹ שֶׁל הַבַּעַל א"כ מַאי קָאָמַר כדר"פ לִיְשָׁנֵי כְּדִלְקַמָּן אִי לָא מִזְדַּקֵּק לַהּ בַּעַל תֵּלֵךְ אֵצֶל חָכָם אוֹ ג' הֶדְיוֹטוֹת וְאַף כִּי קָשֶׁה לְהַגִּי' מ"מ הָעִנְיָן מוֹכִיחַ שֶׁכֵּן הוּא: וְדַע שֶׁיֵּשׁ מָקוֹם לוֹמַר דְּמִסְּוּגְיָ' דפ' כִּירָה הַנָּ"ל יֵשׁ ג"כ לְהוֹכִיחַ דְּיָכוֹל חָכָם לְהַתִּיר אַחַר קִיּוּמוֹ שֶׁל בַּעַל לְפִי מַה שפי' הַמְפָרֵשׁ לְקַמָּן (דַּף ע"ז.

) עַל הָא דְּנִשְׁאָלִין לִנְדָרִים שֶׁהֵן לְצוֹרֶךְ הַשַּׁבָּת כְּגוֹן שֶׁנָּדְרָה מֵאֲכִילָה אוֹ מִתַּכְשִׁיטִין עכ"ל. וְנִרְאֶה שֶׁהוּא מְפָרֵשׁ דְּהַהּ וְנִשְׁאָלִין לַנְּדָרִים כו' קָאֵי ג"כ עַל נִדְרֵי אִשָּׁה שֶׁיֵּשׁ לָהּ בַּעַל דְּוֻמְיָא דְּרֵישָׁא דְּמְפֻיָּרִין נְדָרִים כו' מִדְּמְפָרֵשׁ כְּגוֹן שֶׁנָּדְרָה מֵאֲכִילָה אוֹ מִתַּכְשִׁיטִין דְּאִלּוּ נְדָרִים הָוֵי מֵעִינּוּי נֶפֶשׁ אוֹ דְּבָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ ולפ"ז הָא דְּפָרִיךְ שָׁם בְּשַׁבָּת מֵהַהּ בָּבָא

וְאַמַּאי לֵימָא מִי יֵימַר דְּמִזְדַּקֵּק לָהּ (כֵּן הוּא בְּמָרְדְּכַי וּבַשַּׁ"ס לְפָנֵינוּ אֵיתָא מִי יֵימַר דְּמִזְדַּקֵּק לֵיהּ) חָכָם וּמְשַׁגֵּי אִי לָא מִזְדַּקֵּק לֵהּ חָכָם סַגִּי לָהּ בג' הֲדְיוֹטוֹת מַשְׁמַע מִזֶּה דְּחָכָם אוֹ ג' הֲדְיוֹטוֹת יְכוֹלִין לְהַתִּיר לָאִשָּׁה שֶׁקִּיְּמָם לָהּ בַּעַל אוֹ הֶחֱרִישׁ לָהּ.

וּבְזֶה יהי' אָתֵי שַׁפִּיר הגי' בְּמָרְדְּכַי שֶׁלְּפָנֵינוּ פ' כִּירָה דְּמִצַּיְּין עַל מִי יֵימַר דְּמִזְדַּקֵּק לֵהּ חָכָם אִיכָּא מַרְבְּוָתָא דְּאָמְרִי חָכָם יָכוֹל לְהַתִּיר אַחַר קִיּוּמוֹ שֶׁל בַּעַל. וַעֲדַיִין יֵשׁ לְהָעִיר עַל הַדִּ דַּיְעָה דְּסָבַר דְּחָכָם יָכוֹל לְהַתִּיר אַחַר קִיּוּמוֹ שֶׁל הַבַּעַל דִּלְמַאי כָּתְבָה הַתּוֹרָה אִישָׁה יְקִימֶנּוּ דִּלְאֵיזֶה עִנְיָן מוֹעִיל הֲקָמָתוֹ דְּהָא קוֹדֶם שֶׁתֵּלֵךְ לְחָכָם לְיִשָּׁאֵל עַל נִדָּרָהּ לְהַתִּירוֹ מִמֵּילָא אָסוּר עֲלֵי' הַדְּבָרִים שֶׁאָסְרָה עַל נַפְשָׁהּ בְּלֹא קִיּוּמוֹ שֶׁל בַּעַל מִצַּד נִדָּרָהּ וְאִם תֵּלֵךְ לְחָכָם לְהַתִּיר גַּם קִיּוּמוֹ שֶׁל בַּעַל אֵינוֹ מַזִּיק לָהּ אֲבָל לְהָנָךְ דִּיעוֹת דְּסָבְרִי דְּקִיּוּמוֹ שֶׁל בַּעַל מוֹסִיף אוֹמֶץ וְחִיזּוּק דְּאַחַר קִיּוּמוֹ שׁוּב אֵין הֶחָכָם יָכוֹל לְהַתִּיר נִדָּרָהּ אַף בְּכָל עִנְיָנֵי פְּתַח וַחֲרָטָה שֶׁלָּהּ אָתֵי שַׁפִּיר שׁוּב רָאִיתִי שֶׁהָרַב הָרָשָׁ"שׁ בְּהַגָּהוֹתָיו הֵעִיר ג"כ בְּזֶה קְצָת בְּאֹפֶן אַחֵר וּמִכְּלָלָא וְדִיּוּקָא מוֹכִיחַ זֶה יעוי"ש אָכֵן בֶּאֱמֶת לֹא קָשָׁה מִידֵּי דִּלְהָכִי הַוְצְרְכָה הַתּוֹרָה לְיַכְתּוֹב אִישָׁהּ יְקִימֶנּוּ דְּאִם לֹא כְּתָבָהּ רַק אִישָׁהּ יְפֵירֶנּוּ בְּיוֹם שָׁמְעוֹ הָוֵי אָמֵינָא דַּאֲפִ' אִם הֵקִים לָהּ מְקוֹדֶם יָכוֹל אַח"כ גַּם לְהָפֵר וַאֲנַן קיימ"ל קַיָּם אֵין יָכוֹל לְהָפֵר וְלָזֶה אָמְרָה הַתּוֹרָה אִישָׁהּ יְקִימֶנּוּ דְּאַחַר הֲקָמָתוֹ שׁוּב הוּא אֵינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר אֲבָל הֶחָכָם מָצֵי מַתִּיר לָהּ:

שָׁם ד"ה אָמַר קַיָּם לִיכִי וַהֲדַר אָמַר מוּפָר לִיכִי בְּתוֹךְ כ"ד וּבְלָשׁוֹן הַזֶּה אָמַר תּוֹךְ כ"ד הָרַאשׁוֹן וְלָא תֵּיחוּל הֲקָמָה כו' עי' בָּרַשְׁבָּ"א שֶׁפָּתַב דְּהָא דְּאִיבַּעְיָ' לַן הוּא דַּוְוקָא דְּאָמַר וּמוּפָר לִיכִי בְּוָא"ו אֲבָל מוּפָר לִיכִי בְּלֹא וָא"ו חֲזָרָה הִיא וְיָכוֹל לַחֲזוֹר בּוֹ תכ"ד וּכְפִי הַנֻּסָּח בְּהַמְפָרֵשׁ לְפָנֵינוּ וְהָדָר אָמַר מוּפָר לִיכִי בְּלֹא וָא"ו נִרְאֶה דְּמִשּׁוּם הָכִי פֵּירֵשׁ דְּבְלָשׁוֹן הַזֶּה אָמַר תכ"ד וְלֹא תֵּיחוּל הֲקָמָה אא"כ חָלָה הַפָּרָה דְּגִילָּה דַּעְתֵּיהּ בָּזֶה דְּמַה שֶׁאָמַר מוּפָר לִיכִי אַחֵר קַיָּם לִיכִי לֹא הי' בִּלְשׁוֹן חֲזָרָה אֶלָּא שֶׁהוּא טוֹעֶה בְּדַעְתּוֹ שֶׁסּוֹבֵר שֶׁיָּכוֹל לִהְיוֹת שְׁתֵּיהֶם בְּיַחַד וע' בָּרַמְבַּ"ם פי"ג מהל' נְדָרִים הֲלָכָה י"ט ובכ"מ שָׁם: ע"ב בר"נ ד"ה בָּעֵי רַבָּה קַיָּם וּמוּפָר לִיכִי בְּבַת אַחַת מַהוּ כו' וּפָשְׁטִינַן לָהּ מִדְּרַבָּה דְּאָמַר כָּל שֶׁאֵינוֹ בְּזֶה אַחַר זֶה אפי' בב"א אֵינוֹ כו' ה"נ לֵיכָּא לְסַפּוּקֵי בַּהֲקָמָה וְהַפָּרָה כְּלָל וּמָצֵי בָּתַר הָכִי לְקַיּוּמֵי וּלְהָפֵר כְּדִבְעֵי וְלֹא נִתְחַוְּורוּ לִי דִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם זַ"ל בָּזֶה בַּפֵּ"א מהל' נְדָרִים עכ"ל הַיְינוּ דְּהָרַמְבַּ"ם זַ"ל פָּסַק הַרֵי זֶה קַיָּם והכ"מ שָׁם תֵּירֵץ דְּכֵיוָן דְּלָא חָיְילָא לֹא הֲקָמָה וְלֹא הַפָּרָה מִמֵּילָא הָוֵי קִיּוּם דִּשְׁתִיקָה הָוֵי קִיּוּם וּבֶאֱמֶת דְּבָרָיו תְּמוּהִים כְּמוֹ שֶׁהִקְשָׁה הָרַב בַּעַל מַחֲנֶה אֶפְרַיִם הל' נְדָרִים סי' ל"ח כֵּיוָן דִּשְׁתִיקָה הָוֵי אַמַּאי לֹא יָפֵר כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם וְהָרַמְבַּ"ם זַ"ל שָׁפָתַב הַלָּשׁוֹן ה"ז קַיָּם.

מַשְׁמַע דְּדִינוֹ כְּקַיָּם בְּפֵירוּשׁ דא"י לְהָפֵר שׁוּב אפי' בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם וְדוֹחֵק לוֹמַר דְּהָוֵי כְּשָׁתַק כְּדֵי לְקַיֵּים (ע"ל דַּף ע"ט בר"נ ד"ה כְּשֶׁהוּא אוֹמֵר כו') ובס' יַד שָׁאוּל כָּתַב לְיַשֵּׁב כַּוָּנַת הכ"מ ע"פ מַה שֶׁחִדְּשׁוּ הַתּוֹסָ' בְּבְכוֹרוֹת (דַּף ט.

) ד"ה אָמַר רַב כו' דְּהָא דְּאָמַר רַבָּה כָּל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ בזא"ז אפי' בב"א אֵינוֹ הוּא דַּוְוקָא בְּדָבָר הַתָּלוּי בְּמַעֲשֶׂה אֲבָל קִדֻּושָּׁה הַבָּאָה מֵאֵלֵי' כְּגוֹן חֲמוֹר שֶׁלֹּא בִּכְּרָה וְיָלְדָה שְׁנֵי זְכָרִים אֵלּוּ בָּא דמ"ד אֶפְשָׁר לְצַמְצֵם דְּנוֹתֵן טָלֶה אֶחָד לַכֹּהֵן וְלָא אָמְרִינַן כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ בזא"ז אפי' בב"א אֵינוֹ וְלֹא יהי' קָדוֹשׁ לֹא זֶה וְלֹא זֶה מִשּׁוּם כֵּיוָן דְּהָוֵי קִדֻּושָּׁה הַבָּאָה מֵאֵלֵי' לָא אָמְרִינַן

הָכִי לפ"ז הָכִי כַּוָּונַת הכ"מ כֵּינָן דִּשְׁתִיקָה הָוֵי קִיּוּם אַף אִם לֹא יֹאמַר כְּלָל הָוֵי קִיּוּם עכ"פ כְּשֶׁיַּעֲבֹור יוֹם שָׁמְעוֹ.

וא"כ לֹא צָרִיךְ מַעֲשֶׂה בָּזֶה וְשׁוּב לֹא שַׁיָּיךְ הַכְּלָל דְּכָל שֶׁאֵינוֹ בזא"ז אפי' בב"א אֵינוֹ עכ"ל וְהִנֵּה לֹא נִתְחַוְּור עֲדַיִן א"כ אֵיךְ פְּשִׁיט הגמ' הַאיבַּעְיָא מֵהָא דְּרַבָּה דל"ד הַךְ דְּקַיֵּים וּמוּפָר לִיכִי לִשְׁאָר דְּבָרִים דְּכָיֵיל בְּהוּ רַבָּה דְּכָל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ בזא"ז אפי' בב"א אֵינוֹ דְּמַיְירֵי בְּדָבָר הַתָּלוּי בְּמַעֲשֶׂה.

משא"כ בְּקִיּוּם נֶדֶר דל"צ מַעֲשֶׂה דַּאֲפי' בְּשִׁתִיקָה כָּל הַיּוֹם אוֹ בְּשׁוֹתֵק ע"מ לְקַיֵּים לְאַלְתַּר סַגִּי וַעֲדַיִן צ"ע:. וע"ש עוֹד שֶׁכָּתַב שֶׁבְּדִבְרֵי הַתּוֹסָ' הַנַּ"ל יִישַׁב קֻוּשְׁיַת תַּלְמִיד א' שֶׁהִקְשָׁה לוֹ אֵיךְ אָמְרוּ בגמ' דלר"ש דְּלֵית לֵי' אִיסּוּר חָל עַל אִיסּוּר אפי' בְּכוֹלֵל אֲבָל בב"א מוֹדֶה הָא כָּל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ בזא"ז אפי' בב"א אֵינוֹ.

וּבְדִבְרֵי תוס' הַנַּ"ל נִיחָא ובס' נַחֲלַת יְהוֹשֻׁעַ כְּתַב ג"כ כָּזֶה וְיָצָא לְחַלֵּק דְּדַוְקָא בִּשְׁנֵי דְּבָרִים הַסּוֹתְרִים זא"ז וְהֵמָּה הַפָּכִים וּמֻחֲמַת זֶה אֵינָם בזא"ז לָכֵן אפי' בב"א אֵינוֹ. אֲבָל בְּמָקוֹם שֶׁשְּׁנֵיהֶם עִנְיָן א' וְאֵינָם סוֹתְרִים זֶה לָזֶה אֶלָּא שֶׁהַטַּעַם שֶׁאֵין חָל הַשֵּׁנִי מִשּׁוּם שֶׁאֵין לוֹ מָקוֹם שֶׁכְּבָר נִגְמַר מֵהָרִאשׁוֹן א"כ זֶהוּ דַּוְקָא אִם הָרִאשׁוֹן בָּא תְּחִלָּה.

ע"כ אֵינוֹ מַנִּיחַ מָקוֹם לְהַשֵּׁנִי לָחוּל אֲבָל אִם בָּאִים שְׁנֵיהֶם בב"א וְאֵינָם סוֹתְרִים זֶה לָזֶה וְלֵית כָּאן רִאשׁוֹנָה שֶׁלֹּא תַּנִּיחַ לַשְּׁנִיָּה לָחוּל ע"כ חָלִים בב"א יעויי"ש: וּכְבָר קִדְּמוּהוּ בָּזֶה הַקֶּוֹנְשָׁיָא הַתּוֹסָ' רי"ד בְּקִדּוּשִׁין (דַּף ג'.

) וְרָאִיתִי לְהַעְתִּיק תֵּירוּצוֹ שֶׁל בַּעַל תוס' רי"ד וְז"ל אֵין זֶה קֻוּשְׁיָא שֶׁל כְּלוּם דִּבְוַדַּאי בְּמַה שֶׁאָדָם אוֹסֵר בְּפִיו כְּגוֹן קִדּוּשֵׁי הָאֲחָיוֹת כו' יֵשׁ לוֹמַר זוֹ הַסְּבָרָא כו' אֲבָל בְּהַאי דְּאֵין אִיסּוּר חָל עַל אִיסּוּר הוּא מִפְּנֵי שֶׁהוּא שָׁכְבָר מֻזְהָר וְעוֹמֵד כְּגוֹן אֵשֶׁת אָח וְאַחַ"כ נַעֲשֵׂית אֲחוֹת אִשָּׁה כו' אֲבָל כְּשֶׁבָּאִים בְּיַחַד כְּגוֹן אֵשֶׁת אִישׁ וְאֵשֶׁת אָח חַיָּיב שְׁתַּיִם דְּהֵי מִינַיְיהוּ נָפְקַת וְאִם תֹּאמַר שֶׁאֵינוֹ בזא"ז אפי' בב"א אֵינוֹ א"כ לֹא יָחוּל אֶחָד מֵהֶן וְיִהְיֶ' פָּטוּר אֲלוּ הֵם דִּבְרֵי בּוֹרוֹת עכ"ל וְדִבְרֵי הָרַב בַּעַל נַחֲלַת יְהוֹשֻׁעַ קְרוֹבִים וּמְכֻוָּנִים לְתֵירוּצוֹ שֶׁל בַּעַל תוס' רי"ד הַנַּ"ל וְגַם לֹא רְחוֹקִים הֵם מִמ"ש הַתּוֹסָ' בִּבְכוֹרוֹת שֶׁכָּתְבוּ לְעֵיל אֶלָּא שֶׁאֵין שְׁנֵי נְבִיאִים מִתְנַבְּאִים בְּסִגְנוֹן אֶחָד: בפי' הָרֹא"ש ד"ה אוֹ דִּלְמָא הָא לָא אָמַר מוּפָר לִיכִי וּלְעוֹלָם לֹא נֶאֱמַר הֲפָרָה מִכְּלָל לָאו "כְּדֵי לְדַקְדֵּק הָא לְמָחָר יְהֵיהּ מוּפָר" אִם לֹא שֶׁיּוֹצִיא הַהֲפָרָה בְּפִירוּשׁ אֲבָל אִם אָמַר שְׁתִּיהֶן קַיָּים לִיכִי הַיּוֹם הָא לְמָחָר יְהֵיהּ מוּפָר.

הֲרֵי אָמַר בְּפֵירוּשׁ לְמָחָר יְהֵיהּ מוּפָר הִלְכָךְ כָּל הַיּוֹם קָאָמַר עכ"ל כצ"ל ותי' כְּדֵי לְדַקְדֵּק הָא לְמָחָר יְהֵא מוּפָר הַנִּדְפָּס בְּשׁוּרָה שני' צ"ל לְמַעְלָה בְּשׁוּרָה רִאשׁוֹנָה וא"צ לְהַגִּיהַּ הַרְבֵּה וע' בְּהַגָּהַת הָרָשָׁ"ש שֶׁכָּתַב שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לַהֲלוֹם דְּבָרָיו אִם לֹא בהג"ה מְרֻוָּבָּה: ד' ע גמ' הָא לֹא אָמַר לָהּ.

אָמַר לַהּ מוּפָר לִיכִי לְמָחָר מַהוּ מִי אָמְרִינַן לִמְחַר לָא מָצֵי לְמֵיפַר דְּהָא קָיְימִי' לְנִדְרֵיהּ מֵהַיּוֹם כו' בש"ע סִי' רל"ד סעי' מ"ו הֵבִיא שְׁנֵי דִּיעוֹת דְּעָה א' (הוּא דַּעַת הָרַמְבַּ"ם) שֶׁאֵינוֹ מוּפָר וְהָרַמָ"א הגי' וְכָתַב וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּהָוֵי קִיּוּם וע' בט"ז שָׁם שֶׁכָּתַב דְּדִבְרֵי הָרַמָ"א תְּמוּהִים דְּגַם דֵּעָה הָרִאשׁוֹנָה ס"ל כָּךְ דְּהָא דְּכָתַב אֵינוֹ מוּפָר אֵין פֵּירוּשׁוֹ אֲבָל קִיּוּם ג"כ

לָא הָוֵי ונ"מ שֶׁיָּכוֹל עכ"פ לְהָפֵּר שֵׁנִית דְּהָא אָמְרִינַן בגמ' את"ל כֵּיוָן דְּקָיְימִי' הַיּוֹם כְּמַאן דְּאִיתֵי' דָּמֵי.

וּמִמֵּילָא לָא מְהַנֵּי לי' תּוּ הַפָּרָה עוֹד כו' וְעַיֵּין בְּבֵיאוּרֵי הַגְּרָ"א ז"ל שָׁם צַיֵּין עַל וי"א כו' כָּתַב וְכֵן מַשְׁמַע בגמ' שָׁם וְנִרְאֶה דְּגַם הָרַמְבַּ"ם [שֶׁהוּא דֵּעָה הָרִאשׁוֹנָה] ס"ל כֵּן וּכְמוֹ שֶׁמְּפוֹרָשׁ בגמ' לְהֶדְיָא עכ"ל וּבְדָפוּס נֶחְסַר תי' א' שֶׁהוּא הָרַמְבַּ"ם אוֹ דֵּעָה רִאשׁוֹנָה וּבְנֻקְוַדַּת הַכֶּסֶף הֶחֱזִיק לְיַיְשֵׁב דִּבְרֵי הָרַמָ"א שֶׁשְּׁנֵי דֵּעוֹת הֵם וְהֵבִיא רְאָיָה לְדַעַת הָרַמְבַּ"ם מִלְּישָׁנָא דגמ' דְּקָאָמַר לְמָחָר לָא מָצֵי לְמֵיפַּר דְּאִם אִיתָא דְּהָוֵי קִיּוּם גָּמוּר אַמַּאי קָאָמַר לְמָחָר לָא מָצֵי מֵיפַּר הָא אִי הָוֵי קִיּוּם אפי' מִיָּד לָא מָצֵי מֵיפַּר רְעוּעוֹד מִדְּקָאָמַר לְבָתַר הָכִי כו' ואת"ל כו' לְמָחָר כְּמַאן דְּאִיתֵי' דָּמֵי מַשְׁמַע דִּלְמָחָר קָא מִיבָּעֵי לי' וְאִי אִיתָא דְּהָוֵי קִיּוּם אפי' מִיָּד לָא מָצֵי מֵיפַּר אֶלָּא וַדַּאי נְהִי דְּמוּפָר לֵיכִי לְמָחָר לָא הָוֵי הַפָּרָה קִיּוּם נָמֵי לָא הָוֵי וְאִי בָּעֵי לְמֵיפַּר לָהּ לְאַחַר שֶׁאָמַר מוּפָר לֵיכִי לְמָחָר מָצֵי מֵיפַּר כו' עיי"ש.

ובס' יְדוֹת נְדָרִים בְּיַד שָׁאוּל כ' דבלא"ה נִרְאֶה דְּלְכָךְ אָמַר לְמָחָר לָא מָצֵי לְמֵיפַּר הַיְינוּ אִם יִשְׁאַל עַל הַהֶקֶמָה דְּאִם אֵינוֹ בְּיוֹם שָׁמְעוֹ לֹא יוּכַל לִשְׁאוֹל עַל הַהֶקֶמָה וּלְכָךְ לְמָחָר בְּוַדַּאי לֹא יוּכַל לְהָפֵר משא"כ הַיּוֹם יוּכַל לְהָפֵר כְּשֶׁיִּשְׁאַל עַל הַהֶקֶמָה עכ"ל וּמַעֲתָּה אוֹמֵר אֲנִי דלפ"ז מוּכָח כְּדַעַת הנקה"כ בְּשִׁיטַת הָרַמְבַּ"ם דְּהָא הָרַמְבַּ"ם גּוּפֵיהּ פְּלִיג ג"כ עַל הַךְ דִּינָא דְּסוֹבֵר הָרָ"ן דְּאֵין נִשְׁאָלִין עַל הַהֶיקֵם כ"א בּוֹ בַּיּוֹם וְסוֹבֵר דְּגַם אַחַר כַּמָּה יָמִים נִשְׁאַל עַל הַקָּמָתוֹ וְיָכוֹל לְהָפֵר אַחַ"כ דְּכֵיוָן שֶׁלֹּא הִי' יָכוֹל לְהָפֵר קוֹדֶם הַשְּׁאֵלָה הָוֵי כְּמִי שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ שֶׁיָּכוֹל לְהָפֵר ע' בַּשָּׁ"דּ ס"ק ס"ג וּבְבֵאוּר הַגּוֹלָה שָׁם שֶׁזֶּהוּ דַּעַת הָרַמְבַּ"ם וא"כ אַלִּיבֵּיהּ לֹא נוּכַל לוֹמַר כְּתֵירוּצוֹ שֶׁל בַּעַל יַד שָׁאוּל וְלוֹמַר דְּלְהָכִי דַּיֵּיק הגמ' לְמָחָר לָא מָצֵי מֵיפַּר דְּלְמָחָר בְּוַדַּאי לֹא יוּכַל לְהָפֵר אפי' אַחַר שֶׁיִּשְׁאַל עַל הַקָּמָתוֹ דז"א דְּהָא הוּא סוֹבֵר דְּאַחַר הַשְּׁאֵלָה יוּכַל לְהָפֵר אפי' אִם נִשְׁאַל לְאַחַר הַהֶקָמָה כַּמָּה יָמִים.

וא"כ דְּיוּקָא דְּהַגְּמ' דְּמַדַּיֵּיק בְּאוֹמְרוֹ לְמָחָר לָא מָצֵי מֵיפַּר מַשְׁמַע הָא בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם שֶׁאָמַר מוּפָר לֵיכִי לְמָחָר אִם כֵּי אוֹתוֹ הַפָּרָה אֵינוֹ מוֹעִיל מ"מ לָא הָוֵי כְּקִיּוּם מַמָּשׁ אֶלָּא כִּשְׁתִיקָה וְאִם רָצָה לְהָפֵר תּוּ אַחַ"כ מָצֵי מֵיפַּר וְשַׁפִּיר כָּתַב הָרַמָ"א וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּהָוֵי קִיּוּם כֵּי דֵּעָה הָרִאשׁוֹנָה שֶׁהוּא דַּעַת הָרַמְבַּ"ם סוֹבֶרֶת דְּרַק הַפָּרָה לָא הָוֵי אֲבָל אֵינוֹ כְּקִיּוּם מַמָּשׁ וּשְׁנֵי דֵּעוֹת אֵלּוּ שֶׁבַּסְעִי' מ"ו אָזְלִי לְשִׁיטַתַיְיהוּ בְּסִעִיף מ"ט שֶׁשָּׁם ג"כ מְחֻלָּק הָרַמְבַּ"ם עִם הָרָ"ן וְהָרֹא"שׁ: בר"נ ד"ה וְאָמַר וַאֲנִי א"י לְהָפֵר כו' דְּוַדַּאי אִי מְהַנֵּי ל"ש כִּי אָמַר הָכִי בב"א א"נ דְּאָמַר קַיָּים לֵיכִי שָׁעָה וּלְאַחַר מִכֵּן אָמַר מוּפָר לֵיכִי כו' עכ"ל וְדַעַת הָרַמְבַּ"ם בפי"ג מהל' נְדָרִים אֵינוֹ כֵּן שֶׁמְּפָרֵשׁ דְּהָאִיבְעָי' בגמ' הוּא שֶׁלְּאַחַר שָׁעָה אָמַר לָהּ הֶהָפֵר אֲבָל אִם אָמַר לָהּ בב"א קַיָּים לֵיכִי שָׁעָה וּמוּפָר לֵיכִי לְאַחַר שָׁעָה הָוֵי הַפָּרָה שֶׁכֵּן כָּתַב שָׁם אָמַר לָהּ קַיָּים לִיךְ שָׁעָה אַחַת וְעָבַר הַיּוֹם וְלֹא הֵפֵר ה"ז קַיָּים וְאֵין אוֹמְרִים שֶׁזֶּה כְּמִי שֶׁאוֹמֵר לָהּ הֲרֵי מוּפָר לְךְ לְאַחַר שָׁעָה שֶׁהֲרֵי לֹא הוֹצִיא הַפָּרָה מִפִּיו מַשְׁמַע מִזֶּה דְּאִם הוֹצִיא הַפָּרָה מִפִּיו וְאָמַר לָהּ הֲרֵי מוּפָר לִיךְ לְאַחַר שָׁעָה מְהַנֵּי לְהֵיוֹת הַפָּרָה וְאַחַ"כ כָּתַב אָמַר לָהּ קַיָּים לִיךְ שָׁעָה אַחַת וּכְשֶׁעָבְרָה הַשָּׁעָה אָמַר לָהּ מוּפָר לִיךְ ה"ז סָפֵק מְבוֹאָר לְהֶדְיָא דְּדַעַת הָרַמְבַּ"ם אֵינוֹ כְּדַעַת הָרָ"ן שֶׁמְּחַלֵּק בֵּין דְּאָמַר בב"א לְהֵיכִי דְּאָמַר לָהּ לְאַחַר שָׁעָה וע' בְּלֶחֶם מִשְׁנֶה שָׁם שֶׁכָּתַב וְז"ל אֲבָל רַבֵּינוּ ז"ל כָּתַב שֶׁלְּאַחַר שָׁעָה אָמַר לָהּ הֶהָפֵר מִשּׁוּם דְּמַמַּאי דִּפְשִׁיט הגמ' מֵהַךְ דַּהֲרִינִי נְזִירָה וְשָׁמַע בַּעְלָהּ וְאָמַר וַאֲנִי כו' מַשְׁמַע דַּאֲפִי' כה"ג

מִיבְּעֵי לָן וְדָא וְדָא אַחַת הִיא עכ"ל: ע"ב בְּהַמְפָרֵשׁ ד"ה מנה"מ כו' בִּנְדָרִים שֶׁלֹּא נִרְאוּ לְאָרוּס רְאשׁוֹן כו' ובד"ה אֲבָל בִּנְדָרִים שֶׁנִּרְאוּ לָאָרוּס שֶׁשָּׁמַע בָּהֶן כו' ובד"ה וא"א בִּנְדָרִים שֶׁנִּרְאוּ לָאָרוּס לָא מָצֵי מֵיפַר לְחוּדֵיהּ ל"ל לְמִיכְתַּב כו' ובד"ה מִבִּנְעוּרֶיהָ נָפְקָא כו' עַד סוֹף הַדִּבּוּר.

וּמַתְחִיל פֵּירוּשׁ אַחֵר כו' הָעֻבָּר עָלָיו יְשָׁתּוֹמֵם בְּאֵין מֵבִין מַהוּ הַפֵּירוּשׁ הָרִאשׁוֹן וּאח"ז הִשְׁגְּתִי ס' קֶרֶן אוֹרָה לְהַגָּאוֹן מוהרי"ץ זַ"ל מִקַּאֲרָלִין וְכָתַב ג"כ שֶׁלְּשׁוֹן רַשְׁ"י זַ"ל בפי' קַמָּא אֵינוֹ מוּבָן. וְיָגַעְתִּי וּמָצָאתִי ת"ל שֶׁיֵּשׁ לוֹ מוּבָן הֵיטֵב אֶלָּא שֶׁנִּשְׁתַּבֵּשׁ קְצָת בַּדְּפוּס וְצָרִיךְ מְעַט לְהַגִּיהַּ כִּי זֶה לְשׁוֹן הַשִּׁיטָה מְקֻבֶּצֶת וְהָנֵי מִילֵי בִּנְדָרִים שֶׁלֹּא נִרְאוּ לְאָרוּס רִאשׁוֹן כו' וַאֲחֵרִים פֵּירְשׁוּ נְדָרִים שֶׁנִּרְאוּ לָאָרוּס הֵיכִי שֶׁשָּׁמַע בָּהֶן הַבַּעַל קוֹדֶם מוֹתוֹ וְהֵיכִי דְּלָא שָׁמַע בָּהֶן בְּחַיִּים קָרֵי לֹא נִרְאוּ [וּמַה שֶּׁכָּתוּב שָׁם לְעֵיל מִזֶּה משו' דְּהָוֵי דֵּומְיָא דְּקוֹדֶם הוי' רִאשׁוֹנָה נִדְפְּסוּ שֶׁלֹּא בִּמְקוֹמָם] כו' וּמַתְחִיל הַדִּבּוּר דְּאִי בִּנְדָרִים שֶׁנִּרְאוּ לָאָרוּס מָצֵי מֵיפֵר אָב לְחוּדֵי' ל"ל לְמִכְתַּב וְאִם הָיָה תְּהֶיהָ לָאֲקוּשֵׁי הֲוָיוֹת לַהֲדָדֵי מִבִּנְעוּרֶי' בֵּית אבי' נָפְקָא אֶלָּא מִדְּאִצְטְרִיךְ לְמִכְתַּב וְאִם הָיָה תְּהֶיהָ ש"מ כ"ז שֶׁהִיא בִּנְעוּרֶי' שֶׁיְּכָא בָּתַר אבי' וַאֲפִי' בִּנְדָרִים שֶׁנִּרְאוּ לָאָרוּס מַשְׁמַע אֶלָּא מִדְּאִצְטְרִיךְ לְמִכְתַּב וְאִם הָיָה תְּהֶיהָ ש"מ דְּדֵומְיָא דְּקוֹדֶם הוי' רִאשׁוֹנָה בָּעֵינַן דְּהַיְינוּ נְדָרִים שֶׁלֹּא נִרְאוּ לָאָרוּס כב"ה עכ"ל לָמַדְנוּ מִדְּבָרָיו זַ"ל שֶׁהָיָה לָהֶם גִּירְסָא אַחֶרֶת בגמ' וְלֹא כמ"ש לְפָנֵינוּ דְּהַגִּירְסָא שֶׁלְּפָנֵינוּ כָּתוּב.

וְאֵימָא ה"מ בִּנְדָרִים שֶׁלֹּא נִרְאוּ לָאָרוּס דס"ד דְּמִקַּשְׁיָן הָכִי הָוֵי וּמַסְיָק דְּאִי בִּנְדָרִים שֶׁלֹּא נִרְאוּ לָאָרוּס מִבִּנְעוּרֶי' בֵּית אבי' נָפְקָא אֶלָּא מִדִּכְתִיב וְאִם הָיָה תִּהְיֶה לְאִישׁ מִדְּאִצְטְרִיךְ הַאי קְרָא ש"מ אַף לִנְדָרִים שֶׁנִּרְאוּ לָאָרוּס מָצֵי אָב לְהָפֵר.

אֲבָל גִּירְסַת הש"מ הַנָּ"ל אֵינוֹ כֵּן שֶׁלֹּא כָּתַב וְאֵימָא ה"מ אֶלָּא וה"מ בִּנְדָרִים שֶׁלֹּא נִרְאוּ לָאָרוּס כו' וְעוֹד שִׁינּוּי נֻסְחָא שֶׁלֹּא כמ"ש לְפָנֵינוּ אִי בִּנְדָרִי' שֶׁלֹּא נִרְאוּ לָאָרוּס מִבִּנְעוּרֶי' כו' אֶלָּא דְּאִי בִּנְדָרִים שֶׁנִּרְאוּ לָאָרוּס מִבִּנְעוּרֶי' בֵּית אבי' נָפְקָא וְהַכְּתוּבָה דְּאֵין כָּאן קוֹשְׁיָ' וּפֵירוּקָא אֶלָּא דְּסָתָמָא בגמ' מַסְיָק לְדִינָא וְהָנֵי מִילֵי דְּאָב מֵיפֵר לְחוּדֵי' כְּשֶׁמֵּת הָאָרוּס דְּוָקָא הֵיכִי שֶׁלֹּא נִרְאוּ לָאָרוּס דְּהַיְינוּ שֶׁלֹּא שָׁמַע הָאָרוּס בְּחַיָּיו אֲבָל בִּנְדָרִים שֶׁנִּרְאוּ לָאָרוּס שֶׁשָּׁמַע בָּהֶן בְּחַיָּיו לָא מָצֵי אָב לְהָפֵר לְחוּדֵי' עַד שֶׁתַּחֲזוֹר וְתִתְאָרֵס וְיָפֵר הָאָב בְּשִׁיתּוּף אָרוּס הַשֵּׁנִי וּמוֹכִיחַ הגמ' דְּאִי בִּנְדָרִים שֶׁנִּרְאוּ לָאָרוּס מָצֵי מֵיפֵר אָב לְחוּדֵיהּ ל"ל לְמִכְתַּב וְאִם הָיָה תְּהֶיהָ לְאִישׁ לָאֲקוּשֵׁי הֲוָיוֹת לַהֲדָדֵי מִבִּנְעוּרֶי' בֵּית אבי' נָפְקָא דְּמַשְׁמַע כ"ז שֶׁהִיא בִּנְעוּרֶי' שֶׁיְּכָא בָּתַר אבי' וַאֲפִי' בִּנְדָרִים שֶׁנִּרְאוּ לָאָרוּס מַשְׁמַע אֶלָּא מִדְּאִצְטְרִיךְ לְמִכְתַּב וְאִם הָיָה תְּהֶיהָ ש"מ דְּדֵומְיָ' דְּקוֹדֶם הוי' רִאשׁוֹנָה בָּעֵינַן דְּהַיְינוּ נְדָרִים שֶׁלֹּא נִרְאוּ לָאָרוּס כב"ה וּמֵעַתָּה נִרְאֶה בָּרוּר שֶׁכֵּן הָיְתָה גי' הַמְפָרֵשׁ בפי' קַמָּא דְּלָא גָּרִיס וְאֵימָא ה"מ.

אֶלָּא וה"מ ובד"ה וא"א בִּנְדָרִים שֶׁנִּרְאוּ לָאָרוּס שֶׁכָּתוּב לְפָנֵינוּ לָא מָצֵי מֵיפֵר תֵּיבַת לֹא ט"ס וְיֵשׁ לְמָחֵקוּ. וצ"ל מָצֵי מֵיפֵר וּבְסוֹף הַדִּבּוּר צ"ל אֶלָּא מִדְּקָמַקְשִׁ הֲוָיוֹת לַהֲדָדֵי ש"מ דֵּומְיָא דְּקוֹדֶם הוי' רִאשׁוֹנָה קָאָמַר דְּמָצֵי מֵיפֵר לְחוּדֵי' בִּנְדָרִים שֶׁלֹּא נִרְאוּ לָאָרוּס וְכַוָּנַת הַמְפָרֵשׁ בפי' קַמָּא הוּא מַמָּשׁ כמ"ש הש"מ הַנָּ"ל אָכֵן לְדִינָא לָא נָקְטִינַן הָכִי אֶלָּא כפי' הָרָ"ן וְהָרֹא"שׁ ופי' הַשֵּׁנִי שֶׁבְּמְפָרֵשׁ דַּאֲפִילּוּ נְדָרִים שֶׁנִּרְאוּ לְאָרוּס רִאשׁוֹן כְּשֶׁמֵּת נִתְרוֹקְנָה הָרְשׁוּת לָאָב וְעַיֵּין לְקַמָּן (דַּף ע"א.

) בְּהַמְפָרֵשׁ ד"ה אֲבָל ב"ה אוֹמְרִים אֵין אָב יָכוֹל לְהָפֵר לֹא חֶלְקוֹ וְלֹא חֵלֶק חֲבֵירוֹ עַד שֶׁיְּהֵא אָרוּס א' עִמּוֹ הוֹאִיל וְנִרְאוּ לָאָרוּס עכ"ל וְהַכֹּל הוֹלֵךְ לְפִי פִּי' הָרִאשׁוֹן שֶׁכָּתַב כָּאן וּבַעַל קֶרֶן אוֹרָה כָּתַב שָׁם שֶׁשִּׁיטָתוֹ נִפְלָאָה הִיא דְּהָא בְּאָב לֵיכָּא פְּלוּגְתָּא וכ"ע מוֹדִים דַּאֲפִילּוּ נִרְאוּ לָאָרוּס נִתְרוֹקֵן רְשׁוּת לָאָב עכ"ל אֲבָל הָרוֹאֶה בְּדִבְרֵי שִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת הַנַּ"ל שֶׁהֶעְתַּקְנוּ לְמַעְלָה יִרְאֶה כִּי לֹא נִפְלְאוֹת הִיא וְלֹא רְחוֹקָה וְעַיֵּן בְּהַגָּהַת הב"ח כָּאן אֲבָל עֲדַיִן לֹא הֲוַנַּח מַה בֵּין פִּי' קַמָּא לְפִי' הַשֵּׁנִי לְפִי הַגָּהָתוֹ אָמְנָם לְפִי מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ לְעֵיל א"ש הַכֹּל בְּעֶזְרַת ה': ד' עא בַּמִּשְׁנָה נָדְרָה וְהִיא אֲרוּסָה נִתְגָּרְשָׁה בּוֹ בַּיּוֹם וְנִתְאָרְסָה בּוֹ בַּיּוֹם אפי' לְמֵאָה כו' כָּתַב הש"מ הָא דְּאָמְרִינַן וְנִתְאָרְסָה בּוֹ בַּיּוֹם דַּוְקָא דְּיֵעֲבֵד הוּא דְּאִי לְכַתְּחִלָּה אָסוּר לָהּ לְהִתְאָרֵס עַד ג' חֲדָשִׁים כִּדְאִי' בְּיִבָמוֹת (דַּף מא.

ומ"ב) אֲבָל אִם עָבְרָה וְנִתְאָרְסָה לָא מַפְקִינַן לָהּ כִּדְאִיתָא נַמִּי הָתָם עכ"ל וּלְקַמָּן עַמּוּד ב' בְּאִיבַּעְיָ' דְּגֵירוּשִׁין כִּשְׁתִיקָה דָּמֵי אוֹ כַּהֲקָמָה דָּמֵי לְמַאי נ"מ כְּגוֹן שֶׁנָּדְרָה וְשָׁמַע בַּעְלָהּ וְגֵרְשָׁהּ וְאַהְדְּרַהּ בְּיוֹמֵיהּ שֶׁכָּתַב שָׁם הָרַ"ן וְאַהְדְּרָה לָאו דַּוְקָא דה"ה אַחֵר הָרִיבָ"שׁ בְּתְשׁוּבָה סי' ס"ב כָּתַב דְּדַוְקָא הוּא וְהֵבִיא רְאָיָה מִשָּׁם דְּמַחֲזִיר גְּרוּשָׁתוֹ א"צ לְהַמְתִּין ג' חֲדָשִׁים וּמְהַדֵּר הגמ' לְאוֹקְמֵי הַאִיבַּעְיָא בְּגַוְונָא דְּהֶיתֵּרָא דְּאַהְדְּרָה הוּא וְלֹא בְּנִתְאָרְסָה לְאַחֵר דא"א לְכַתְּחִלָּה בְּהֶיתֵּר כ"א בְּעֶבֶר וְאֵירַס אֲבָל בְּמַתְנִיתִין דְּבָא לְאַשְׁמוּעִינַן הַדִּין דְּאָרוּס אַחֲרוֹן מֵיפֵר נְדָרִים שֶׁנִּרְאוּ לְאָרוּס רִאשׁוֹן.

א"כ צָרִיךְ לְמִינְקַט בְּאִיסּוּר דְּבְאוֹפֶן אַחֵר לָא מַשְׁכְּחִינַן לָהּ. כ"כ בס' יַד שָׁאוּל סי' הַנַּ"ל אֲבָל עַיֵּן בְּבֵיאוּרִי הַגְּרָ"א זַ"ל באה"ע סי' י"ג ס"ק י"ב הֵבִיא ג"כ דִּבְרֵי הָרִיבָ"שׁ הַנַּ"ל וּמוּקִי לְמַתְנִיתִין כר' יְהוּדָא ור' יוֹסִי בִּיבָמוֹת שָׁם דְּמַתִּירִין לְהִתְאָרֵס בְּתוֹךְ ג' חֲדָשִׁים דְּלֵיכָּא בְּאֵירוּסִין מִשּׁוּם הַבָּחָנָה וְהָאַיבָּעְיָא בגמ' דְּנָקֵט וְאַהְדְּרָה אִיהוּ הוּא אַלִּיבָּא דְּהִלְכְתָא דקיי"ל אפי' אֲרוּסוֹת לֹא יִתְאָרְסוּ לְהָכִי נָקִיט שֶׁהֶחֱזִירָהּ הוּא בְּעַצְמוֹ: דְּמַחֲזִיר גְּרוּשָׁתוֹ א"צלְהַמְתִּין אפי' אַלִּיבָּא דִּידַן ע"ש אָמְנָם הש"מ לָא נִיחָא לֵיהּ לְאוֹקְמֵי מַתְנִיתִין כר"י ור' יוֹסֵי אֶלָּא כר"מ דְּסָתַם מִשְׁנָה ר"מ הוּא ור"מ גָּזַר אַף בַּאֲרוּסוֹת לֵיאָרֵס: ד' ע"ב בָּרָ"ן ד"ה הָכָא בִּנְשׂוּאָה עָסְקִינַן כו' הִלְכָךְ אִי אֲרוּסָה בַּתְּחִלָּה וּנְשׂוּאָה בַּסּוֹף הִיא לָא מָצֵי מֵיפֵר דְּאֵין הַבַּעַל מֵיפֵר בְּקוֹדְמִין הָרָשָׁ"שׁ בְּהַגָּהוֹתָיו כָּתַב מַשְׁמַע אֲבָל אִם לֹא גֵּירְשָׁהּ וּנְשָׂאָהּ אַחַ"כ מֵיפֵר נְדָרִים שֶׁנָּדְרָה בְּעוֹדָהּ אֲרוּסָה לוֹ כִּי זֶה אֵין נִקְרָא קוֹדְמִין וּכְמוֹ כֵן בפי' הָרֹא"שׁ לְעֵיל (ע') בְּרֵישׁ הַמִּשְׁנָה כו'.

וְהָא דְּדָרֵךְ ת"ח כו' דְּבַמִּשְׁנָה הַסְּמוּכָה דְּקָתָנֵי וְכֵן הַבַּעַל עַד שֶׁלֹּא תִּכָּנֵס לִרְשׁוּתוֹ אוֹמֵר לָהּ כָּל נְדָרִים שֶׁנָּדַרְתְּ עַד שֶׁלֹּא תִּכָּנְסִי לִרְשׁוּתִי הֲרֵי הֵן מוּפָרִין דְּמִשֶּׁתִּכָּנֵס לִרְשׁוּתוֹ אֵינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר לְפִי שֶׁאֵין הַבַּעַל מֵיפֵר בְּקוֹדְמִין הוּא מִשּׁוּם נְדָרִים דְּקוֹדֶם אֵירוּסִין אֲבָל לֹא כֵּן לְשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם כו' והטוש"ע סי' רל"ד סעי' י' וצ"ע בָּזֶה עכ"ל וְהִנֵּה בְּנַדַּאי פָּשׁוּט שֶׁאֵין לְפָרֵשׁ בְּכַוָּנַת הָרַ"ן שֶׁיִּהְיֶה דַּעְתּוֹ דְּאִם נָדְרָה בְּעוֹדָהּ אֲרוּסָה וּבוֹ בַּיּוֹם שֶׁשָּׁמַע הָאָרוּס הִכְנִיסָהּ לְחֻפָּה וְהָוְיָ' כִּנְשׂוּאָה לוֹ שֶׁיִּהְיֶה יָכוֹל לְהָפֵר לָהּ נִדָּרָהּ וְלֹא יִהְיֶה מִקְרֵי זֶה בְּקוֹדְמִין דִּבְנַדַּאי ז"א דִּכְלָל בְּיָדֵינוּ דְּאֵין בַּעַל מֵיפֵר בְּקוֹדְמִין וְהָא דְּאָרוּס מֵיפֵר בְּקוֹדְמִין הוּא רַק מֵחֲמַת שֶׁיֵּשׁ לוֹ שֻׁתָּף בַּהֲפָרָה דְּהַיְינוּ הָאָב אֲבָל כֵּיוָן שֶׁלֹּא הֵפֵר הָאָרוּס עִם הָאָב כְּשֶׁשָּׁמְעוּ בְּעוֹד שֶׁהִיא אֲרוּסָה וְאַחַ"כ נִישֵּׂאת לוֹ אפי' בּוֹ בַּיּוֹם דְּכֵיוָן שֶׁנִּשֵּׂאת פָּקַע מִינָּהּ כֹּחַ הָאָב וְנִשְׁאַר הַבַּעַל לְבַדּוֹ.

וְהַנָּדָר הָיָה קוֹדֶם הַנִּישׂוּאִין שׁוּב א"י לְהָפֵר דְּהָוֵי בְּקוֹדְמִין. וְנָדַר דְּקוֹדְמִין א"א לְהָפֵר אֶלָּא בְּשֶׁוְתָּפוּת וְהָא דְּנָקַט בְּמִשְׁנָה וְגֵירְשָׁה הוּא מִשּׁוּם דְּמַתְנִיתִין מַיְירֵי בֵּין בַּאֲרוּסָה בַּתְּחִלָּה וְאַחַ"כ נִשֵּׂאת וּבֵין בִּנְשׂוּאָה תְּחִלָּה וְאַחַ"כ נִתְגָּרְשָׁה.

וּבִנְשׂוּאָה בַּתְּחִלָּה מֻוְכָּרַח לְצַיֵּיר שֶׁנִּתְגָּרְשָׁה מִמֶּנּוּ וְאַחַ"כ נִתְאָרְסָה נָקַט מש"ה וְגֵירְשָׁהּ אֲבָל אִם הָיְתָה אֲרוּסָה בַּתְּחִלָּה וְנִשֵּׂאת וּבְעֵת שֶׁהָיְתָה אֲרוּסָה לֹא הֵפֵר לָהּ הָאָרוּס בְּשֶׁוְתָּפוּת עִם הָאָב בכה"ג אַף אִם לֹא גֵּירְשָׁהּ רַק שֶׁהִכְנִיסָהּ לְחֻפָּה וְנִישֵּׂאת לוֹ וְלֹא הֵפֵר קוֹדֶם הַנִּישׂוּאִין עִם הָאָב שׁוּב אֵינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר דְּהָא כֹּחַ הָאָב וּזְכוּתוֹ פָּקַע מִמֶּנָּה בְּעֵת הַנִּישׂוּאִין שֶׁיּוֹצֵאת מֵרְשׁוּתוֹ וְנִשְׁאֶרֶת רַק בִּרְשׁוּת הַבַּעַל וְהַבַּעַל א"י לְהָפֵר בְּקוֹדְמִין וְגֵירְשָׁהּ דְּנָקַט הוּא רַק מִשּׁוּם אִידָךְ גַּוְונָא דְּנִשֵּׂאת בַּתְּחִלָּה וְנִתְאָרְסָה בְּסוֹף.

וְהָרָ"ן בְּכָאן רַק דִּינָא אָתֵי לְאַשְׁמוֹעִינַן בְּהָנָךְ תְּרֵי גַּוְונָא אֲבָל הַמִּשְׁנָה אַיְירֵי בַּחֲדָא גַּוְונָא דְּנִשֵּׂאת וְאַחַ"כ נִתְאָרְסָה וע' בָּרָ"ן לְקַמָּן (דַּף פ"ט.) לֹא פֵּירֵשׁ הַמִּשְׁנָה רַק בַּחֲדָא גַּוְונָא שֶׁנִּשֵּׂאת בַּתְּחִלָּה וְאַחַ"כ נִתְגָּרְשָׁה בְּכִדֵּי לְיַיֵּשֵׁב מַה דְּנָקַט בַּמִּשְׁנָה וְגֵירְשָׁהּ וע' ג"כ מ"ש בס' קֶרֶן אוֹרָה: בא"ד וְאִי נְשׂוּאָה בַּתְּחִלָּה וַאֲרוּסָה בַּסּוֹף נָמֵי לָא מָצֵי מֵיפֵר כו' וְנָקַט לָהּ לְטַעְמָא דְּאֵין הַבַּעַל מֵיפֵר מִשּׁוּם דה"ט מֵחֲמַת שֶׁנִּסְתַּלֵּק לוֹ אָב עכ"ל כַּוָּנָתוֹ דְּלִכְאוֹרָה קָשֶׁה אִי נְשׂוּאָה בַּתְּחִלָּה וַאֲרוּסָה בְּסוֹף אַמַּאי נָקַט הַמִּשְׁנָה דא"י לְהָפֵר הַנָּדָר שֶׁנָּדְרָה בְּעוֹדָהּ נְשׂוּאָה הָא אפי' מַה שֶּׁתָּדוּר אַחַ"כ כְּשֶׁנִּתְאָרְסָה לֹא יִהְיֶה הָאָרוּס יָכוֹל לְהָפֵר דְּהָא כֵּיוָן שֶׁנִּשֵּׂאת פַּעַם א' שׁוּב אֵין זְכוּת לְאָבִי' בָּהּ וּכְשֶׁתִּתְאָרֵס שֵׁנִית לֹא נִשְׁאַר אֶלָּא אָרוּס.

וְאָרוּס לְבַד אֵינוֹ מֵפֵר אֶלָּא בְּשֶׁוְתָּפוּת הָאָב וּמִמֶּנָּה כְּבָר נִסְתַּלֵּק כֹּחַ הָאָב. לָזֶה כָּתַב הָרָ"ן דְּהוּא זֶה הַטַּעַם בְּעַצְמוֹ שֶׁאָמַר הגמ' דְּאֵין הַבַּעַל מֵיפֵר בְּקוֹדְמִין וּמַאֵיזֶה טַעַם הוּא דְּאָמְרִינַן בַּעַל אֵינוֹ מֵיפֵר בְּקוֹדְמִין וְאָרוּס מֵיפֵר וְכִי עָדִיף אָרוּס מִבַּעַל אֶלָּא וַדַּאי מִשּׁוּם דְּאָרוּס יֵשׁ לוֹ שֶׁוְתָּף הוּא הָאָב דִּבְעוֹדָהּ אֲרוּסָה לֹא יָצְתָה לְגַמְרֵי מֵרְשׁוּת הָאָב וְיַד שְׁנֵיהֶם שָׁוִים בָּהּ וּשְׁנֵיהֶם מְפִירִין.

וּכְשֶׁנִּשֵּׂאת שׁוּב פָּקַע כֹּחַ הָאָב וְלֹא נִשְׁאַר אֶלָּא כֹּחַ הַבַּעַל לָכֵן אֵינוֹ מֵיפֵר בְּקוֹדְמִין וא"כ לפ"ז הַטַּעַם ה"ה דְּאֵינוֹ מֵיפֵר הַבַּעַל בְּאֵירוּסִין שֶׁעָשָׂה אַחַר הַנִּישׂוּאִין דִּכְבָר פָּקַע כֹּחַ הָאָב מֵעֵת הַנִּישׂוּאִין וְהַמִּשְׁנָה דְּנָקְטָה נָדְרָה וְגֵירְשָׁהּ וְהֶחֱזִירָהּ כו' דְּמַשְׁמַע דְּהַנָּדָר הי' בְּעוֹדָהּ נְשׂוּאָה לְרַבּוֹתָא נָקַט כמ"ש הַשָּׁ"ךְ בסי' הַנַּ"ל ס"ק כ"ח דְּלָא מִיבַּעְיָ' נְדָרִים שֶׁנָּדְרָה עַכְשָׁיו פְּשִׁיטָא דא"י לְהָפֵר אֶלָּא אפי' אוֹתוֹ נֶדֶר שֶׁנָּדְרָה תַּחְתָּיו לָא אָמְרִינַן מִיגּוֹ דְּאִי הֲוָה בָּעֵי הָיָה מֵיפֵר אָז עַכְשָׁיו נָמֵי יָפֵר קמ"ל דְּלָא: ע"ב בְּהַמְפָרֵשׁ ד"ה לְכִי שָׁמַע הוּא דְּמֵיפֵר כו' אֶלָּא לְכִי שָׁמַע לֵיהּ לְנֶדֶר אַחַ"כ לְיֶהֱוֵי מוּפָר בְּהָא הֲפָרָה שֶׁהֵיפֵר כָּל זְמַן שֶׁהִיא בִּרְשׁוּתוֹ עכ"ל לְכְאוֹרָה אֵינוֹ מְפָרֵשׁ כְּהָרָ"ן ד"ה לְכִי שָׁמַע כו' דְּמְפָרֵשׁ דִּכְשֶׁשְּׁמַע אַחַ"כ נְדָרִים שֶׁנָּדְרָה חוֹזֵר וּמֵיפֵר אוֹתָן ע"ש וְהוּא מְפָרֵשׁ דַּהֲפָרָה שֶׁמֵּיפֵר עַכְשָׁיו כְּשֶׁלֹּא שָׁמַע עֲדַיִין תּוֹעִיל לְכְשֶׁיִּשְׁמַע אַחַ"כ אֲבָל קָשֶׁה לְפִירוּשׁוֹ א"כ מַאי מַקְשֶׁה הגמ' א"כ כִּי לָא שְׁמַע לָמָּה לֵיהּ לְמֵימַר הַשְׁתָּא הָא לָא מְהַנֵּי וְלָא מִידֵּי הָא מְהַנֵּי וּמְהַנֵּי שֶׁלֹּא יְצָטָרֵךְ עוֹד לְהָפֵר כְּשֶׁיִּשְׁמַע.

וְרָאִיתִי בס' יַד שָׁאוּל סִי' הַנַּ"ל שֶׁעָמַד ג"כ עַל דִּבְרֵי הַמְפָרֵשׁ וְיָשׁוּבוּ שָׁם אֵינוֹ מִתְחַוֵּר לְמַעֲיַּן בּוֹ וְקָרוֹב בְּעֵינַי שט"ס נָפַל כָּאן וצ"ל בְּדִבְרֵי הַמְפָרֵשׁ. אֶלָּא לְכִי שָׁמַע לְנֶדֶר אַחַ"כ

לְיַחֲוֵי מוּפָר בְּהַהִיא הֲפָרָה שְׁיָפֵר אַחַ"כ וּבְמָקוֹם שֶׁכָּתוּב שֶׁהוּפַר צ"ל שֶׁיָּפֵר וְכֵן מוֹרֶה הַלָּשׁוֹן שֶׁסַּיָּים כ"ז שֶׁהִיא בִּרְשׁוּתוֹ: בש"ע סי' רל"ד סעי' לָמֶ"ד.

אֵין יְכוֹלִים לַעֲשׂוֹת שָׁלִיחַ לֹא לַהֲקָמָה וְלֹא לַהֲפָרָה הַגָּאוֹן ר' עֲקִיבָא אַיֶּיגֶר זצ"ל בְּחִדּוּשָׁיו לַיו"ד תָּמַהּ ע"ז דהב"י כָּתַב מִשּׁוּם דִּפְלֻגְתָּא דר' יאשי' ור' יוֹנָתָן הוּא וּפָסַק הָרֹא"ש דַּהֲלָכָה כר' יאשי' דְּמַחְמִיר וְהָא לְעִנְיַן הֲקָמָה הָוֵי ר' יוֹנָתָן מַחְמִיר דְּסוֹבֵר דְּהָוֵי הֲקָמָה ע"י שָׁלִיחַ וְכֵיוָן דְּמִסְפְּקָא לָן הֲלָכָה כְּדִבְרֵי מִי א"כ מִמֵּילָא לְעִנְיַן הֲקָמָה יֵשׁ לִפְסוֹק כר' יוֹנָתָן דְּהָוֵי הֲקָמָה וְנִשְׁאַר בצ"ע גְּדוֹל ובס' בְּאֵר יִצְחָק בחי"ד סי' כ"ח הֵבִיא יִשּׁוּב לָזֶה בְּשֵׁם הַגָּאוֹן ר' בִּנְיָמִין זצ"ל רָאָבָ"ד דק"ק הוֹרָאדְנָא ע"פ דִּבְרֵי הב"י בא"ח סי' תל"ד דְּאֵין יָכוֹל לַעֲשׂוֹת שָׁלִיחַ עַל נֶדֶר וּמְבוֹאָר בִּנְדָרִים (דַּף סט) דְּנִשְׁאָלִין עַל הַהֵיקֵם ופי' הָרֹא"ש הַטַּעַם דְּקִיּוּם נֶדֶר הָוֵי כְּנֶדֶר וְלָכֵן אֵין יָכוֹל לַעֲשׂוֹת שָׁלִיחַ עַל הַקָּמָה מִשּׁוּם דִּכְנֶדֶר דָּמֵי וְאָזַיל הב"י לְשִׁיטָתוֹ תֵּדַע דבהש"ס לֹא הֲוָזְכַּר דִּין הַקָּמָה בִּפְלֻגְתָּא דר' יאשי' ור' יוֹנָתָן וְעַל כָּרְחָךְ מוּכָח דְּבַהֲקָמָה כ"ע מוֹדוֹ דְּלָא יָכוֹל לַעֲשׂוֹת שָׁלִיחַ עכ"ל הַטָּהוֹר וְהִנֵּה מַה שֶּׁסַּיָּים בְּסוֹף דְּבָרָיו וְכָתַב וְתֵדַע דבהש"ס לֹא הֲוָזְכַּר דִּין הַקָּמָה בִּפְלוּגְתָּא דר' יאשי' ור' יוֹנָתָן לענ"ד אֵין מִזֶּה הוֹכָחָה דְּהָא פְּלוּגְתָּא דר' יאשי' ור' יוֹנָתָן הוּא בְּמַמָּנֶה לְאַפְּטְרוֹפֵּס עַל הַנְּדָרִים שֶׁלֹּא נָדְרָה אִשְׁתּוֹ עֲדַיִן רַק מַה שֶּׁעָתִידָה לִידּוֹר וְאַלִּיבָּא דר' אֶלִיעֶזֶר לְקַמָּן (דַּף ע"ב.

) כִּדְאִיתָא במס' נָזִיר וְהוּבָא כָּאן בר"נ. וא"כ בַּהֲקָמָה לָא מָצֵי לְמִינְקַט פְּלֻגְתַּיְיהוּ דְּבַהֲקָמָה גַּם ר' אֶלִיעֶזֶר סוֹבֵר דְּאֵינוֹ יָכוֹל לְקַיֵּים נְדָרִים שֶׁלֹּא נָדְרָה עֲדַיִן כִּדְאִיתָא לְקַמָּן בְּהֶדְיָ' הֲרֵי הֵן קַיָּימִים לֹא אָמַר כְּלוּם וְרַק בַּהֲפָרָה פְּלִיגִי ר"א וְרַבָּנָן אֲבָל מ"מ יָכוֹל לִהְיוֹת דִּבְנְדָרִים שֶׁנָּדְרָה דְּאִיהוּ מָצֵי לְקַיֵּים לכ"ע.

שַׁיָּיךְ ג"כ פְּלוּגְתָּא דר' יאשי' ור' יוֹנָתָן וְהָא דְּנָקַט פְּלֻגְתָּתָם בִּנְדָרִים שֶׁעֲתִידָה לִידּוֹר וְלֹא בִּנְדָרִים שֶׁנָּדְרָה כְּבָר וְאַלִּיבָּא דְּרַבָּנָן הוּא לְהַשְׁמִיעֲנוּ רְבוּתָא אַלִּיבָּא דר' יוֹנָתָן דַּאֲפִי' אִם הַשָּׁלִיחַ צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת ב' דְּבָרִים דְּהַיְינוּ שְׁמִיעַת הַנֶּדֶר וְאַחַ"כ לְהָפֵר דַּאֲפִי' בָּזֶה מַתִּיר ר' יוֹנָתָן וכ"כ הט"ז שָׁם ס"ק לָמֶ"ד וע' בִּתְשׁוּ' רע"א סי' מ"ז ומ"ח פִּלְפּוּל נָעִים בָּזֶה: וּכְבוֹד ידי"נ הַגָּאוֹן הַגָּדוֹל מו"ה אלי' דָּוִד תְּאוֹמִים שְׁלִיטָ"א נ"י האב"ד דק"ק פְּאנִיוועז כָּתַב אֵלַי בִּתְשׁוּבָה אַחַת לְתָרֵץ הקו' הַנָּ"ל וְזֶה לְשׁוֹנוֹ כֵּיוָן דְּהַתָּרַת נְדָרִים מְצָוָה הִיא כַּמְבוֹאָר בִּנְדָרִים (דַּף כ"ב.

וְשָׁם נט) וְקִיּוּמָן הוּא חֵטְא גָּדוֹל וְכִדְאִיתָא שָׁם וְקִיּוּם נֶדֶר הָוֵי כְּנֶדֶר וא"כ כְּשֶׁעוֹשֶׂה שָׁלִיחַ לְקַיֵּים נְדָרִי' הֲרֵי הָוֵי שָׁלִיחַ לד"ע וּכְבָר כָּתַב הַנּוֹדָע בִּיהוּדָא דְּהַשְׁלִיחוּת בָּטֵל א"כ לֹא נָחְלְקוּ ר' יאשי' ור' יוֹנָתָן אֶלָּא בַּהֲפָרָה אֲבָל לֹא בַּהֲקָמָה וא"כ שַׁפִּיר פָּסַק הב"י דְּלָא מְהַנֵּי שְׁלִיחוּת בְּתַרְוַיְיהוּ וְלֹא מִטַּעַם אֶחָד רַק הָא כִּדְאִיתָא וְהָא כִּדְאִיתָא עכ"ד וְשַׁ"י: ד' עג בפי' הָרֹא"ש ד"ה אֵין מַשְׁקִין ב' סוֹטוֹת כְּאַחַת אֵין מְבִיאִין לָעֲזָרָה ב' נָשִׁים סוֹטוֹת לְהַשְׁקוֹתָן בְּיַחַד עכ"ל ע' בְּתוֹסָ' סוֹטָה (דַּף ח') ד"ה אֵין מַשְׁקִין שְׁתֵּי סוֹטוֹת כְּאַחַת שֶׁכָּתְבוּ שָׁם שֶׁיַּעֲמִיד שְׁתֵּיהֶן בָּעֲזָרָה בְּבַת א' לְהַשְׁקוֹתָן אע"פ שֶׁאֵין שׁוֹתוֹת כְּאַחַת כו' וְתָמְהוּ שָׁם וְכִי הָיָה אָסוּר בכה"ג לְשָׁחֵט שְׁנֵי זְבָחִים כְּאַחַת כְּגוֹן שְׁנֵי עוֹלוֹת אוֹ שְׁנֵי חַטָּאוֹת כו' וְהָאִדְאָמְרִינַן תְּזַבְּחֵהוּ שֶׁלֹּא יְהֵא א' שׁוֹחֵט שְׁנֵי זְבָחִים כְּאַחַת מַיְירֵי שֶׁיַּחְתּוֹךְ שְׁנֵי צַוָּארִין כְּאֶחָד כו' ע"ש וְאוּלַי לָזֶה דַּיֵּיק הָרֹא"ש בִּלְשׁוֹנוֹ כָּאן לְהַשְׁקוֹתָן בְּיַחַד וְהַמְפָרֵשׁ כָּאן כָּתַב

שְׁתֵּי סוֹטוֹת כְּאַחַת בב' כּוֹסוֹת וְכַוָּנָתוֹ דְּמִכּוֹס א' אַף אִם אֵינוֹ מַשְׁקֶה אוֹתָן כְּאֶחָד א"א ע' סוֹטָה (דַּף יח.

) בָּעֵי רָבָא כָּתַב שְׁתֵּי מְגִילּוֹת לִשְׁתֵּי סוֹטוֹת וּמְחָקָן לְתוֹךְ כּוֹס א' מַהוּ כְּתִיבָה לִשְׁמָהּ בָּעֵינַן וְהָא אִיכָּא א"ד מְחִיקָה לִשְׁמָהּ נָמֵי בָּעֵינַן ואת"ל מְחִיקָה לִשְׁמָהּ נָמֵי בָּעֵינַן מְחָקָן בב' כּוֹסוֹת וְחָזַר וְעֵרְבָן מַהוּ כו' ע"ש וְאוּלַי צ"ל בְּהַמְפָרֵשׁ בב' כֹּהֲנִים וְהָיָה כָּתוּב בר"ת בב"כ.

וְטָעָה הַמַּדְפִּיס שֶׁהָיָה סָבוּר שֶׁהוּא בב' כּוֹסוֹת וְהַנָּכוֹן יוֹתֵר שֶׁהוּא בב' כֹּהֲנִים כִּי כֵן מְבֹאָר בְּסֵוּגְיָא דְּסוֹטָה שָׁם דַּף ח' דִּפְלֻגְתָּתָם הוּא בב' כֹּהֲנִים וע' במג"א סי' קמ"ז ס"ק י"א ומ"ש שָׁם דְּמַסִּיק בגמ' דִּבְכֹהֵן א' אֵין מַשְׁקִין ובב' כֹּהֲנִים מַשְׁקִין.

וצ"ע עַל הָרַמְבַּ"ם שֶׁפָּסַק סְתָם וְלֹא חִלֵּק עכ"ל תָּמוּהַּ מְאוֹד דְּהַחִילּוּק בֵּין כֹּהֵן א' לִשְׁנֵי כֹּהֲנִים הוּא רַק אַלִּיבָּא דר"ש דְּדָרִישׁ טַעְמָא דִּקְרָא שֶׁלֹּא יִהְיֶה לִבָּהּ גַּס בַּחֲבֶרְתָּהּ וּלְדִידֵיהּ בְּרוֹתְתָהּ מֵאֵימַת הַמַּיִם וְאֵינָהּ מוֹדָה מַשְׁקִין אוֹתָן כְּאַחַת וּפָרִיךְ שָׁם וְהָא אֵין עוֹשִׂין מִצְוֹת חֲבִילוֹת חֲבִילוֹת וְאַלִּיבֵּיהּ מְשַׁנֵּי שָׁם הָא בְּכֹהֵן א' הָא בב' כֹּהֲנִים דבב' כֹּהֲנִים ל"ש מִצְוֹת חֲבִילוֹת חֲבִילוֹת אֲבָל אַלִּיבָּא דר"י דְּלָא דָּרִישׁ טַעְמָא דִּקְרָא וְרַק מגזה"כ דִּכְתִיב אוֹתָהּ לְבַדָּהּ אֵין חִילּוּק בֵּין כֹּהֵן אֶחָד לִשְׁנֵי כֹּהֲנִים.

וּבְכָל גַּוְונֵי אָסוּר לְהַשְׁקוֹת ב' סוֹטוֹת כְּאַחַת וַאֲנַן קיי"ל כר"י דְּלָא דָּרִישׁ טַעְמָא דִּקְרָא. לָכֵן פָּסַק הָרַמְבַּ"ם סְתָם וְלֹא חִלֵּק וע' במה"ש שֶׁיָּשְׁבוּ בְּדוֹחַק: וְסוֹף דְּבָרֵי המג"א במ"ש וּמַה שֶּׁהִקְשׁוּ הַתּוֹסָ' מִשְּׁנֵי זְבָחִים יֵשׁ לוֹמַר דְּדַוְקָא בב' מִצְוֹת שֶׁל חוֹבָה הָוֵי חֲבִילוֹת וה"ה בִּשְׁנֵי קָרְבָּנוֹת שֶׁל חוֹבָה כו' אָסוּר לְהַעֲמִידָם כְּאֶחָד כו' ק"ל טוּבָא דְּהַתּוֹסָ' לֹא הִקְשׁוּ מִשְּׁנֵי זְבָחִים מֵחֲמַת הַטַּעַם דְּאֵין עוֹשִׂין מִצְוֹת חֲבִילוֹת חֲבִילוֹת אֶלָּא מִדְּרָשָׁא דְּתִזְבָּחֵהוּ הַיְינוּ כְּמוֹ דְּדָרְשִׁינַן הָכָא אוֹתָהּ לְבַדָּהּ אוֹ וְהִשְׁקָה בְּמַפִּיק ה"א וּכְפִי' הָרָ"ן וְהָרֹא"שׁ דְּמִשּׁוּם הָכִי דָּרְשִׁינַן צְרִיכָה שֶׁתִּהְיֶה לְבַדָּהּ ה"נ נִדְרוֹשׁ מִתִּזְבַּחֵהוּ א' וְלֹא שְׁנַיִם וַהֲגַם דִּבְמַסְ' חֻלִּין דָּרְשִׁינַן מִתִּזְבְּחֵהוּ שֶׁלֹּא יְהֵא אֶחָד שׁוֹחֵט שְׁנֵי זְבָחִים הַיְינוּ שֶׁלֹּא יַחְתּוֹךְ שְׁנֵי צַוָּארִין כְּאֶחָד אֲבָל לֹא שֶׁיְּהֵא אָסוּר לְהַעֲמִיד שְׁנֵי זְבָחִים כְּאֶחָד בַּעֲזָרָה וְיִשְׁחוֹט אֶחָד וְאַחַ"כ יִשְׁחוֹט הַשֵּׁנִי וע' בהגה"ת הָרַשָׁ"שׁ כָּאן: ע"ב בָּרָ"ן ד"ה עַד שֶׁתִּכָּנֵס לִרְשׁוּתוֹ עַד שֶׁתִּכָּנֵס לְחֻפָּה עכ"ל וְלִכְאוֹרָה נִרְאֶה דְּמַאי דְּדָיֵיק לְפָרֵשׁ עַד שֶׁתִּכָּנֵס לְחֻפָּה בָּא לְמַעֵט דכ"ז שֶׁלֹּא נִכְנְסָה לְחֻפָּה אַף אִם מְסָרָהּ הָאָב לְבַעַל אוֹ שְׁלוּחָיו לַבַּעַל דְּבָזֶה יָצְתָה מֵרְשׁוּת הָאָב מ"מ לִרְשׁוּת בַּעְלָהּ לֹא נִכְנְסָה עַד שֶׁתִּכָּנֵס לְחֻפָּה וְהַנִּדָּרִים שֶׁתָּדוּר בֵּין מְסִירָה לְחֻפָּה אֵין לָהּ מִי שֶׁיָּפֵר דְּהַבַּעַל א"י לְהָפֵר לְבַדּוֹ ואע"ג דקיי"ל כִּשְׁמוּאֵל בִּכְתֻבּוֹת (דַּף מח:) דְּאָמַר דְּכֵינָן שֶׁמָּסְרָהּ הָאָב אוֹ שְׁלוּחָיו לַבַּעַל אִם מֻתָּה בַּדֶּרֶךְ יוֹרְשָׁהּ וּבַאֲרוּסָה הָא קיי"ל מֻתָּה אֵינוֹ יוֹרְשָׁהּ מ"מ לְעִנְיַן הָפָרַת נְדָרִים אֵינָהּ כְּנִשּׂוּאָה גְּמוּרָה וכ"כ רַשָׁ"י שָׁם בִּכְתֻבּוֹת וְז"ל לִירֻשָּׁה הוּא דִּמְהַנֵּי מְסִירָה כו' כֵּינָן דִּמְסָרָהּ אַחֲלִי אָב מֵהַשְׁתָּא מַחֲמַת קֵרוּב נִישּׂוּאִין אֲבָל לִתְרוּמָה וְלַהֲפָרַת נְדָרֶי שֶׁלֹּא בְּשֶׁוָּתְפוּת וְלִמְצִיאָתָהּ דְּאֵינָהּ אֶלָּא מִשּׁוּם אֵיבָה וְאַכַּתִּי לֵיכָּא לְמֵיחַשׁ לְהָכִי לָא מְהַנְּיָא מְסִירָה כִּי חֻפָּה עכ"ל וְהָאָב ג"כ א"י לְהָפֵר נְדָרֶי אַחַר הַמְּסִירָה לַבַּעַל דְּמֵרְשׁוּתוֹ יָצְאָה וְלִרְשׁוּת הַבַּעַל לֹא נִכְנְסָה וע' בט"ז סי' רל"ד ס"ק ט' שכ"כ בְּשֵׁם הָרֹא"שׁ כֵּן הָיָה נִרְאֶה לְפָרֵשׁ דִּבְרֵי הָרָ"ן בְּכָאן אָמְנָם ממ"ש הָרָ"ן לְקַמָּן (דַּף פ"ט.

) בד"ה זֶה הַכְּלָל דְּקָתָנֵי גַּבֵּי וְאִלּוּ נְדָרִים כו' לְאֻתּוֹיֵי מָסַר הָאָב לִשְׁלוּחֵי הַבַּעַל שֶׁכָּתַב שָׁם דְּכֵינָן שֶׁמָּסְרָהּ לָהֶם שׁוּב אֵין לְאָבִיהָ רְשׁוּת בָּהּ דְּהָוֵי לָהּ הַדּ מְסִירָה כְּנִישּׂוּאִין שֶׁהַבַּעַל

מֵיפֵר בִּנְדָרִים שֶׁתִּדּוֹר מִנִּישׂוּאִין וְאֵילָךְ אֲבָל בִּנְדָרִים שֶׁנָּדְרָה כְּבָר לֹא שֶׁאֵין הַבַּעַל מֵיפֵר בְּקוֹדְמִין וּבְשֶׁוְתָּפוּת דְּאָב נָמֵי לֹא דִּבְהַהֵךְ מְסִירָה יָצְתָה מֵרְשׁוּת אבי' וְשׁוּב אֵין לוֹ זְכוּת בָּהּ עכ"ל וְדַקְדֵּק הב"י מִדְּכָתַב דְּהָוֵי הַךְ מְסִירָה כְּנִישׂוּאִין דְּהֵיא כְּנִשׂוּאָה גְּמוּרָה שֶׁהַבַּעַל לְבַד מֵפֵר וְהָא דְּאָתְיָ שָׁם זֶה הַכְּלָל לַאֲתוּיֵי שֶׁאִם מָסַר הָאָב לִשְׁלוּחֵי הַבַּעַל שֶׁאֵין הַבַּעַל יָכוֹל לְהָפֵר הַיְינוּ מַה שֶּׁנָּדְרָה בְּאֵירוּסִין קוֹדֶם הַמְּסִירָה וּמִטַּעַם שֶׁאֵין הַבַּעַל מֵיפֵר בְּקוֹדְמִין.

וְאַף שֶׁנִּדְרֵי' שֶׁנָּדְרָה עַכְשָׁיו בֵּין מְסִירָה לְחֻפָּה הַבַּעַל מֵיפֵר לְבַדּוֹ דְּהָוְיָא כִּנְשׂוּאָה מ"מ אַחַר שֶׁנִּכְנְסָה לְחֻפָּה אֵינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר הַנְּדָרִים שֶׁבֵּין מְסִירָה לְחֻפָּה וע' מ"ש לְקַמָּן (דַּף פ"ט.) בָּרָ"ן ד"ה זֶה הַכְּלָל דְּקָתָנֵי גַּבֵּי וְאֵלּוּ נְדָרִים כו': שָׁם ד"ה ב"ד שֶׁאַחֲרֵיהֶם אָמְרוּ כו' וּמְפָרְשֵׁי הָתָם טַעְמַיְיהוּ אִי מִשּׁוּם סְמִפּוֹן כו' אִי מִשּׁוּם שֶׁמָּא תַּשְׁקֶה כּוֹס שֶׁל תְּרוּמָה כו' עכ"ל בְּגִלְיוֹן הַשַּׁ"ס כָּתַב תָּמוּהַּ לִי הָא מְבֹאָר בְּסֵוגְיָ' דִּכְתֻבּוֹת דלכ"ע טַעְמָא דְּמִשְׁנָה אַחֲרוֹנָה מִשּׁוּם סְמִפּוֹן וּפְלִיגִי רַק בְּטַעֲמָא דְּמִשְׁנָה רִאשׁוֹנָה אִי מִשּׁוּם סְמִפּוֹן אִי מִשּׁוּם שֶׁמָּא תַּשְׁקֶה עכ"ל וְהַתְּמִיהָא אֵינָהּ מִתְקַיֶּמֶת.

לְהַמְּעַיֵּן בְּחִידּוּשֵׁי הָרַשְׁבָּ"א בְּקִדּוּשִׁין (דַּף יא.) וְז"ל שָׁם א"נ יֵשׁ לוֹמַר דְּהָתָם מֵעִיקָּרָא הָוֵי סְבִירָא לֵיהּ לְתַלְמוּדָא דְּמִשְׁנָה רִאשׁוֹנָה וְאַחֲרוֹנָה בַּחֲשָׁשׁוֹת מְחֻדָּשׁוֹת פְּלִיגִי (דְּרִאשׁוֹנָה מִשּׁוּם מְזִיגָה וְאַחֲרוֹנָה מִשּׁוּם סְמִפּוֹן) אֲבָל בָּתַר דְּפָרִיקוּ הָתָם דִּלְרַב יְהוּדָא כֻּלְּהוּ מִשּׁוּם חֲדָא חֲשָׁשָׁא הוּא דְּפְלִיגִי אֶלָּא דִּבְהָא פְּלִיגִי מִשְׁנָה רִאשׁוֹנָה וב"ד שֶׁלְּאַחֲרֵיהֶם בַּחֲשָׁשָׁא גּוּפָהּ אִי מִסְתַּלְּקֶת בְּהַגָּעַת זְמַן אוֹ דַּוְקָא בִּכְנִיסָה לְחֻפָּה.

לְעִנְלָא נָמֵי כּוּלְּהוּ מִשּׁוּם חֲדָא חֲשָׁשָׁא הוּא דְּפְלִיגִי דְּהַיְינוּ מִשּׁוּם מְזִיגָה אֶלָּא דְּפְלִיגִי אִי חֲשָׁשָׁא זוֹ מִסְתַּלֶּקֶת בְּהַגָּעַת זְמַן אוֹ בִּכְנִיסָה לִרְשׁוּת הַבַּעַל דַּוְקָא עכ"ל הַטָּהוֹר. וְהָרָ"ן בְּשִׁיטַת הָרַשְׁבָּ"א אָזֵיל ע"פ הָרוֹב לְהַרְגִּיל בּוֹ וְכֵן בְּזֶה נָכוֹן דִּבְרֵי הַמְפָרֵשׁ כָּאן בד"ה ב"ד שֶׁל אַחֲרֵיהֶם כו': ד' עַד ד"ה ר"ע אוֹמֵר לֹא לְאֶחָד וְלֹא לִשְׁנַיִם כו' וַאֲפִי' בְּשֶׁוְתָּפוּת לָא מָצֵי מֵיפֵר עכ"ל ע' לְקַמָּן דַּף ע"ה בָּרָ"ן ד"ה כְּשֵׁם כו' דְּדַעְתּוֹ כֵּיוָן דְּיָבָם לָא מָצֵי מֵיפֵר כְּמַאן דְּלִיתֵי' דָּמֵי וְאָב לְחוּדֵיהּ מָצֵי מֵיפֵר וְלִכְאוֹרָה דִּבְרֵי הָרָ"ן שֶׁבְּכָאן סוֹתְרִים לִדְבָרָיו דְּשָׁם וְאוּלַי מַיְירֵי הָכָא בִּנְדָרִים שֶׁנָּדְרָה בִּרְשׁוּת יָבָם דְּמִסְתַּפְקָא לִי' לְהָרָ"ן שָׁם וע' מַה שֶּׁנִּכְתּוֹב לְקַמָּן בד"ה הַנָּ"ל: שָׁם ד"ה ור' יְהוֹשֻׁעַ סָבַר יֵשׁ זִיקָה כו' מִיהוּ אֵין בְּרֵירָה כו' ומש"ה אפי' שְׁנֵיהֶם אֵינָן יְכוֹלִין לְהָפֵר דְּכֵינָן דְּבִשְׁעַת הֲפָרָתָן אֵין בָּרוּר לָנוּ מִי הוּא אִישָׁהּ אֵין הֲפָרָתָן כְּלוּם דְּרַחֲמָנָא אָמַר אִישָׁהּ יְקִימֶנּוּ וְאִישָׁהּ יְפֵרֶנּוּ דְּבָעֵינַן שֶׁיְּהֵא יָדוּעַ כו' וכ"כ רַשְׁ"י ז"ל בפ' ד' אַחִים כו' עכ"ל הִנֵּה מ"ש וְכֵן כָּתַב רַשְׁ"י ז"ל כו' הַמְעַיֵּן שָׁם בְּחִידּוּשֵׁי הָרַמְבַּ"ן יִרְאֶה שֶׁאֵין דִּעוֹתֵיהֶם שָׁווֹת לְגַמְרֵי.

וְרָאִיתִי לְהַעִתִּיק דְּבָרָיו ז"ל כִּי גַּם מִתּוֹכָם יִתְבָּרֵר וְיִתְלַבֵּן דִּבְרֵי הָרָ"ן שֶׁבְּכָאן בְּיֶתֶר בֵּיאוּר וְזֶה לְשׁוֹנוֹ שָׁם. שֶׁמֵּבִיא הַסֵּוֹגְיָ' שֶׁבְּכָאן דְּפָרִיךְ הגמ' אֶלָּא ר' אֱלִיעֶזֶר מ"ט אִי יֵשׁ זִיקָה אֵין בְּרֵירָה.

וכ' ע"ז כְּלוֹמַר שֶׁאִי אֶפְשָׁר לוֹמַר דס"ל יֵשׁ בְּרֵירָה שֶׁהֲרֵי מֵעַכְשָׁיו הוּא מוּפָר וְשֶׁמָּא לֹא יִשָּׂאֶנָּה וְכָךְ פֵּירֵשׁ רַבֵּינוּ בָּרוּךְ בר' שְׁמוּאֵל ז"ל [וּבְיֶתֶר בֵּיאוּר נִמְצָא כָּאן בְּשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת שֶׁכָּתַב וַאֲפִי' לָמָּ"ד יֵשׁ בְּרֵירָה לֹא אָמַר אֶלָּא בְּמָקוֹם שֶׁיִּתְבָּרֵר הַדָּבָר לְבַסּוֹף שֶׁכָּךְ הָוָה כְּמוֹ אִם בָּא חָכָם לַמִּזְרָח כו' דְּאָמְרִינַן לְמָחָר כְּשֶׁיִּתְבָּרֵר הַדָּבָר חָזְינַן כְּאִלּוּ נִתְבָּרֵר הַדָּבָר מִתְּחִלָּה כו' אֲבָל הָכָא יָפֵר תְּנַן אֵיזוֹ שֶׁיִּרְצֶה וְשֶׁמָּא אוֹתוֹ שֶׁיָּפֵר לֹא יִשָּׂאֶנָּה.

וְכִי הַפָּר לָאו שַׁפִּיר הֵיפֶר עכ"ל] וְהִנֵּה לְפִי זֶה אִם יִפְרוּ שְׁנֵיהֶם יהי' מוּפָר. וּבֶאֱמֶת בְּרַשִׁ"י שָׁם ד"ה אֶלָּא לִתְרֵי אַמַּאי כָּתַב נָהִי דְּיֵשׁ זִיקָה אפי' לִתְרֵי מִיהוּ יִפְרוּ שְׁנֵיהֶם מִיבַּעְיָ' לֵיהּ עכ"ל נִרְאֶה מִזֶּה שֶׁדַּעַת רַשִׁ"י דִּשְׁנֵיהֶם בְּיַחַד הָיוּ יְכוֹלִים לְהָפֵר.

אֲבָל הָרַמְבַּ"ן זַ"ל שָׁם מַסִּיק שֶׁמִּמֶּנּוּ וּמִמְּקוֹר מַיִם חַיִּים שֶׁלּוֹ שָׁאַב הָרָ"ן מֵימָיו הַנֶּאֱמָנִים וְכָתַב זֶה לְשׁוֹנוֹ (וְנִדְפַּס שָׁם קָצַת בְּטָעוּת וכצ"ל). וְאָמֵינָא תַּנָּא דְּהַאי בְּרִירָה [לָאו כִּבְרִירָה דְּעָלְמָא] מְשׁוּם דְּמִשְׁנָה רִאשׁוֹנָה בָּעֵי לְיַדַּע עַל אֵיזֶה מִשְּׁנֵיהֶם הוּא מוּפָר וְלֹא שֶׁיִּפְרוּ וְיִתְגַּלֶּה בְּשָׁעַת נִישׂוּאִין אֵיזוֹ מֵהֶם הַבַּעַל דְּרַחֲמָנָא אָמַר אִישָׁהּ יְקִימֶנּוּ כו' שֶׁיִּהְיֶה אִישָׁהּ וַדַּאי בְּשָׁעַת הֲפָרָה שֶׁתָּדוּר עַל דַּעְתּוֹ וְהוּא יוֹדֵעַ ג"כ שֶׁלְּאִשְׁתּוֹ הוּא מֵיפֵר וְלֹא לְנָכְרִית בְּעָלְמָא כְּעִנְיַן מַה שֶּׁאָמְרוּ נָדְרָה אִשְׁתּוֹ וְסָבַר שֶׁבִּתּוֹ נָדְרָה שֶׁאֵינוֹ מוּפָר וק"ו הַדְּבָרִים עכ"ל הַזָּהָב מֵעַתָּה הַמְעַיֵּן יִרְאֶה אֵיךְ שֶׁדִּבְרֵי הָרָ"ן בְּכָאן מִמָּקוֹם קָדוֹשׁ יְהַלְּכוּ מִתּוֹרַת הָרַמְבַּ"ן זַ"ל אֶלָּא שֶׁקִּיצֵּר בִּדְבָרָיו.

ומ"ש שכ"כ רַשִׁ"י זַ"ל אֵינוֹ מְדֻיָּקָדָק שֶׁלְּדַעַת רַשִׁ"י זַ"לאִם נֹאמַר יֵשׁ זִיקָה אפי' לִתְרֵי הָיָה הֲפָרַת שְׁנֵיהֶם מוֹעִיל רַק דְּקָשָׁה לִי' יִפְרוּ שְׁנֵיהֶם מִבָּעֵי לֵיהּ וְעַד כָּאן לָא כָּתַב רַשִׁ"י שָׁם מִקּוֹדֶם דַּאֲפִי' שְׁנֵיהֶם כְּאֶחָד אֵין הֲפָרָתָן הֲפָרָה אֶלָּא אִי אָמְרִינַן דְּלִתְרֵי אֵין זִיקָה שָׁם כ' רַשִׁ"י דַּאֲפִי' שְׁנֵיהֶם כְּאֶחָד אֵין מְפֵירִין מִשּׁוּם דְּקָלִישָׁא זִיקָתָן אֲבָל הָכָא וְהַשְׁתָּא דְּקָאָמְרִינַן אִי יֵשׁ זִיקָה אֵין בְּרִירָה אִם הָיוּ שְׁנֵיהֶם מְפֵירִין הָוֵי מוֹעִיל רַק דַּהֲוָה קָשֶׁה יִפְרוּ מִיבְּעֵי לֵיהּ (וע"ש בִּיבָמוֹת בְּחִידּוּשֵׁי הָרַמְבַּ"ן שָׁם ד"ה אֶלָּא לִתְרֵי כו') וּלְדַעַת הָרָ"ן אפי' הֲפָרַת שְׁנֵיהֶם אֵין מוֹעִיל כְּמוֹ שֶׁבֵּיאֵר טַעְמוֹ וְנִימּוּקוֹ וּבְיֶתֶר בֵּיאוּר אֲשֶׁר הִמְתִּיק הָרַמְבַּ"ן זַ"ל כְּמוֹ שֶׁהֶעְתַּקְנוּ דְּבָרָיו הַמְסֻלָּאִים בַּפֶּז: בְּרֹאשׁ"ש ד"ה הב"ע שֶׁעָמַד בַּדִּין וּבָרַח כו' מוּקִי לָהּ אפי' בְּלֹא מַאֲמָר.

דְּמַאֲמָר אֵינוֹ מוֹעִיל לְעִנְיַן הֲפָרַת נְדָרִים כו' וּכְגוֹן שֶׁאֶחָד מִן הַיְבָמִים הָלַךְ לוֹ למדה"י וְהֶעֱמִידָהּ הָאַחֵר בְּדִין וּבָרַח כו' כצ"ל עכ"ל בִּיבָמוֹת (דַּף כט:) שֶׁהוּבָא ג"כ סֶוּגְיָא דִּידַן וְשָׁם (דַּף מא:) כָּתְבוּ הַתּוֹסָ' ד"ה עָמַד בַּדִּין כו' לְחַלֵּק דְּכִשְׁיֵּשׁ שְׁנֵי יְבָמִין אֵין לְחַיְּבוֹ בִּמְזוֹנוֹת כ"א כְּשֶׁעָשָׂה בָּהּ מַאֲמָר דְּאִי לֹא עָשָׂה בָּהּ מַאֲמָר לֹא זֶה וְלֹא זֶה לָא מְחַיֵּב בִּמְזוֹנוֹת לֹא זֶה וְלֹא זֶה אפי' נִתְרַצָּה אֶחָד מֵהֶן לְחַיְּבָם וּבָרַח אֲבָל בְּיָבָם א' אפי' לֹא עָשָׂה בָּהּ מַאֲמָר רַק שֶׁעָמַד בַּדִּין וּבָרַח מְחֻיָּיב לְיַתֵּן לָהּ מְזוֹנוֹת אִם הוּא אַחַר ג' חֳדָשִׁים לְמִיתַת בַּעְלָהּ לְהָכִי פֵּירְשׁוּ הַתּוֹסָ' (בְּדַף כט) דְּהָא דִּמְשַׁנֵּי הָתָם כְּגוֹן שֶׁעָמְדָה בַּדִּין מַיְירֵי דַּעֲבַד בָּהּ מַאֲמָר וְלֹא מַזְכִּיר שֵׁם שֶׁבָּרַח דְּכִי לֹא בָּרַח נָמֵי חַיָּיב בִּמְזוֹנוֹת כֵּיוָן דְּעָבַד בָּהּ מַאֲמָר אֲבָל דִּבְרֵי הָרֹאשׁ"ש בְּכָאן שֶׁפֵּירֵשׁ אפי' לָא עָבַד בָּהּ מַאֲמָר וּכְגוֹן שֶׁבָּרַח לִכְאוֹרָה הֵם נֶגֶד דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' דְּהָתָם כֵּיוָן דְּהָכָא בִּשְׁנֵי יְבָמִין מַיְירֵי וּבִשְׁנֵי יְבָמִין אִם לֹא עָשָׂה בָּהּ מַאֲמָר לֹא זֶה וְלֹא זֶה אֵין לְחַיְּבוֹ לְשׁוּם א' מֵהֶן אפי' בָּרַח.

וּבַגְּמָ' שֶׁלְּפָנֵינוּ הגי' כְּגוֹן שֶׁעָמַד בַּדִּין כו' וְלֹא הִזְכִּירוּ שֶׁבָּרַח. וּכְסֶוּגְיָ' דִּיבָמוֹת הַנַּ"ל וע' בְּהָרֹאֹ"ש שָׁם בִּפְסָקָיו שֶׁנִּרְאֶה דְּדַעְתּוֹ ג"כ כְּדַעַת הַתּוֹסָ' דְּשָׁם וְלָכֵן פֵּירֵשׁ הָכָא שֶׁאֶחָד מִן הַיְבָמִים הָלַךְ לִמְדֹה"י וְהֶעֱמִידָהּ הָאַחֵר בַּדִּין וה"ל כְּמוֹ שֶׁאֵין כָּאן אֶלָּא אֶחָד וּבָרַח דְּחַיָּיב בִּמְזוֹנוֹתֶי': ע"ב גמ' א"ר נַחְמָן בַּר יִצְחָק מַאי יָפֵר יָפֵר בְּשֶׁוְּתָפוּת ע' יְבָמוֹת שָׁם דְּאִיתָא שָׁם הַהּ סֶוּגְיָא וְשָׁם פָּרִיךְ אַחַר הַאי שִׁינּוּיָא דְּמָשַׁנֵּי רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק ולר' אֶלְעָזָר דְּאָמַר מַאֲמָר לב"ש אֵינוֹ קוֹנֶה אֶלָּא לִדְחוֹת בַּצָּרָה בִּלְבַד אַמַּאי מֵיפֵר בְּשֶׁוְּתָפוּת וְכָאן בִּנְדָרִים לָא

פָּרִיךְ הָכִי אָכֵן מֵחֲמַת שֶׁנִּשְׁתַּנָּה סִגְנוֹן הַסֵּוּגְיָא מֵהָתָם נִיחָא שֶׁפִּיר דְּהָתָם בִּיבָמוֹת לָא מַסִּיק הַתִּירוּץ כְּגוֹן שֶׁעָמְדָה בַּדִּין וְאַחַיָּיב לָהּ מְזוֹנוֹת מִשֶּׁלּוֹ עַד לְבַסּוֹף לְהָכִי פָּרִיךְ שֶׁפִּיר אֲבָל כָּאן בִּנְדָרִים דִּכְבָר גִּילָּה לָנוּ הַתָּרָצָן שֶׁינּוּיָא דְּעָמַד בַּדִּין כו' לְהָכִי לָא מַקְשֶׁה שׁוּב ולר' אֶלְעָזָר כו' אֵינוֹ קוֹנֶה אֶלָּא לִדְחוֹת בַּצָּרָה בִּלְבַד אַמַּאי מֵיפֵר בְּשֶׁוְּתָפוּת דְּהָא כְּבָר יָדַע דְּיוּכַל לְתָרֵץ הָכִי כְּגוֹן שֶׁעָמַד בַּדִּין כו' וּבָזֶה יֵשׁ לְיַישֵׁב ג"כ שִׁינּוּי הַסֵּוּגְיוֹת לְעֵיל ע"א בְּהָא דְּפָרִיךְ ולר"א דְּאָמַר מַאֲמָר לב"ש אֵינוֹ קוֹנֶה אֶלָּא לִדְחוֹת בַּצָּרָה בִּלְבַד מַאי אִיכָּא לְמֵימַר וּמְשַׁנֵּי כְּגוֹן שֶׁעָמַד בַּדִּין כו' וּבְסֵוּגְיָא דְּיִבָמוֹת אִיכָּא תְּרֵי שִׁינּוּיָא וּבְשִׁינּוּיָא קַמָּא מְשַׁנֵּי אָמַר לָךְ ר"א אִימּוֹר דַּאֲמַרִי אֲנָא אֵינוֹ קוֹנֶה אֶלָּא לִדְחוֹת בַּצָּרָה לְבַד דְּלָא סַגִּי לַהּ בְּגִיטָּא אֶלָּא בָּעֵי נָמֵי חֲלִיצָה לְהָפֵר נְדָרֶיהָ מִי אָמְרִינַן וְאַחַ"כ מְשַׁנֵּי עוֹד כְּגוֹן שֶׁעָמַד בַּדִּין כו' וּמַדּוּעַ הָכָא בִּנְדָרִים לֹא הֵבִיא הַךְ שִׁינּוּיָא קַמָּא לְתָרֵץ אַלִּיבָּא דר"א אָמְנָם לְפִי שִׁינּוּי הַסִּדָּר נִיחָא דְּהָתָם מְשַׁנֵּי כֵּן לְבָתַר דְּאוֹקְמָה ר"נ מַאי יָפֵר יָפֵר בְּשֶׁוְּתָפוּת וּלְדִידֵיהּ מַאֲמָר אֵינוֹ עוֹשֶׂה רַק אֵירוּסִין אֲבָל הָכָא בִּנְדָרִים דס"ד הַשְׁתָּא דְּיָפֵר דְּקָאָמַר ר' אֶלִיעֶזֶר יָפֵר לְבַדּוֹ וס"ד דְּמַאֲמָר נִישׂוּאִין עוֹשֶׂה וְכִדְפָרִיךְ בָּתַר הָכִי תִּפְשׁוֹט דְּבָעֵי רַבָּה מַאֲמָר לב"ש נִישׂוּאִין עוֹשֶׂה אוֹ אֵירוּסִין עוֹשֶׂה תִּיפְשׁוֹט דְּנִישׂוּאִין עוֹשֶׂה לָא מָצֵי מְשַׁנֵּי דלר' אֶלְעָזָר דְּאָמַר מַאֲמָר לב"ש אֵינוֹ קוֹנֶה אֶלָּא לִדְחוֹת בַּצָּרָה לְבַד אֵימּוֹר דַּאֲמַרִי אֲנָא דְּלָא סַגִּי לַהּ בְּגִיטָּא כו' אֲבָל לְהָפֵר נְדָרֶיהָ מִי אָמְרִינַן דְּכֵינָן דְּלָא סַגִּי לַהּ בְּגִיטָּא כו' וַדַּאי דְּאֵינוֹ סוֹבֵר דְּנִישׂוּאִין עוֹשֶׂה וּקְצָת מִדְּבָרֵינוּ אֵלֶּה מָצָאתִי בס' קֶרֶן אוֹרָה במס' יְבָמוֹת יעויי"ש: ד' עה גמ' אָמַר רָבָא ה"ק אִי אַתָּה מוֹדֶה שֶׁאֵין חַיָּיבִין עלי' סְקִילָה כְּנַעֲרָה הַמְאוֹרָסָה ע' יְבָמוֹת (דַּף לט) דְּקָסָבַר רָבָא מַאֲמָר לב"ש עוֹשֶׂה וַדַּאי אֵרוּסָה וּסְפֵק נְשׂוּאָה וַדַּאי אֵרוּסָה לְדִחוֹת בַּצָּרָה וּסְפֵק נְשׂוּאָה לַחֲלֹק בַּבְּכָסִים וע"ש בַּתּוֹסָ' ד"ה וּסְפֵק נְשׂוּאָה וכו' ולפ"ז לִכְאוֹרָה לְעִנְיַן הֲפָרַת נְדָרִים דְּבָעֵינַן שֶׁיְּהֵא יָדוּעַ מִי מֵיפֵר לָהּ וְכִדְכָתַיבְנָא לְעֵיל בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ן וְהָכָא דְּהָוֵי סָפֵק נְשׂוּאָה אַף אִם יִפְרוֹ הָאָב וְהַיָּבָם בְּיַחַד אֵינוֹ יָדוּעַ מִמִּי הָוָה מוּפָרֶת אִם הִיא כִּנְשׂוּאָה הָוֵי הֲפָרָתָהּ מֵהַיָּבָם וְלֹא מֵהָאָב וְאִם הִיא רַק כַּאֲרוּסָה הֲפָרָתָהּ מִשְּׁנֵיהֶם וְרַק בְּדֶרֶךְ ממ"נ הָוֵי מוּפָרֶת וּלְפִי מ"ש לְעֵיל בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ן צ"ע קָצַת ל"ל לוֹמַר מִטַּעַם שֶׁאֵין חַיָּיבִין עלי' סְקִילָה כְּנַעֲרָה הַמְאוֹרָסָה עכ"פ מֵהָכָא שָׁמְעִינַן דְּלֵיכָּא לְמֵאן דס"ל שֶׁיְּהֵי' חִיּוּב סְקִילָה בְּשׁוֹמֶרֶת יָבָם.

וכ"כ הָרַמְבַּ"ן וְהָרַשְׁבָּ"א בִּיבָמוֹת דַּאֲפִי' לָמָ"ד מַאֲמָר לב"ש קוֹנֶה קִנְיָן גָּמוּר מוֹדֶה דְּאֵינוֹ גּוֹמֵר מַמָּשׁ ובס' קֶרֶן אוֹרָה שָׁם כָּתַב שצ"ע דְּהָא מַשְׁמַע דְּלָמָ"ד מַאֲמָר קוֹנֶה קִנְיָן גָּמוּר סָגֵי לָהּ בְּגִיטָּא אַלְמָא דְּגוֹמֵר וּכְשִׁיטַת ר"א בֶּן עֶרֶךְ בַּיְּרוּשַׁלְמִי [וְהוּא בְּרֵישׁ פֶּרֶק ה' וְז"ל הַיְּרוּשַׁלְמִי ר' אֶלְעָזָר בֶּן עֶרֶךְ אוֹמֵר הַמַּאֲמָר קוֹנֶה קִנְיָן גָּמוּר בַּיְּבָמָה מ"ט דר"א בֶּן עֶרֶךְ וּלְקָחָהּ לוֹ לְאִשָּׁה הֲרֵי הוּא כְּקִדּוּשֵׁי אִשָּׁה מַה קִּדּוּשֵׁי אִשָּׁה קוֹנֶה קִנְיָן גָּמוּר אַף מַאֲמָר קוֹנֶה קִנְיָן גָּמוּר] וְכֵינָן דְּסַגִּי לָהּ בְּגִיטָּא וַדַּאי מַשְׁמַע דְּקִנְיָן גָּמוּר הוּא ור"ע דְּאָמַר אֵין חַיָּיבִין עלי' סְקִילָה אַלִּיבָּא דְּנַפְשֵׁי' קָאָמַר אֲבָל לר"א שֶׁפִּיר חַיָּיבִין עלי' סְקִילָה עכ"ל הַקֶּרֶן אוֹרָה אֲבָל לִכְאוֹרָה לָא נְהִירָא דְּגַם לר"א בֶּן עֶרֶךְ אֵין חַיָּיבִין סְקִילָה בְּשׁוֹמֶרֶת יָבָם אֲפִילּוּ בְּשֶׁעָשָׂה בָּהּ מַאֲמָר דְּבוַדַּאי גַּם הוּא דּוֹרֵשׁ קְרָא דְּוִיבָמָה בִּיאָה גּוֹמֶרֶת בָּהּ וְאֵין כֶּסֶף וּשְׁטָר גּוֹמְרִין בָּהּ לְעִנְיַן הַךְ דְּרָשָׁה דְּאֵין חַיָּיבִין עָלֶיהָ סְקִילָה כְּנַעֲרָה הַמְאוֹרָסָה ומ"ש בַּעַל קֶרֶן אוֹרָה דר"ע אַלִּיבָּא דְּנַפְשֵׁי' קָאָמַר אֲבָל לר"א שֶׁפִּיר חַיָּיבִין עלי' סְקִילָה קָשֶׁה דְּהָא מְבוֹאָר בגמ' שֶׁאָמַר ר"ע אִי אַתָּה מוֹדֶה שֶׁאֵין חַיָּיבִין עלי' סְקִילָה.

הֲרֵי דְּפִשִׁיטָא לֵיהּ שכ"ע מוֹדִים בָּזֶה שֶׁאֵין חַיָּיבִין עלי' סְקִילָה וְהַיְינוּ מִדְּרָשָׁה דְּוַיִּבְמָה בִּיאָה גּוֹמֶרֶת בָּהּ וְאֵין כֶּסֶף וּשְׁטָר גּוֹמְרִין בָּהּ וּבִירוּשַׁלְמִי דְּמְכִילְתִּין אִיתָא סוֹף הֲלָכָה וָא"ו שֶׁאָמַר ר' יְהוֹשֻׁעַ לר' עֲקִיבָא אִלּוּ הֲוִית בִּימֵי ר' אֶלְעָזָר בֶּן עֲרָךְ דְּאָמַר מַאֲמָר קוֹנָה קִנְיָן גָּמוּר מַה הֲוִית אוֹמֵר וְהֵשִׁיב לוֹ ר"ע מוֹדֶה שֶׁאֵינוֹ מֵיפֵר לָהּ עַד שֶׁתִּכָּנֵס לִרְשׁוּתוֹ וְהַיְינוּ מִטַּעְמָא דְּאֵין חַיָּיבִין עלי' סְקִילָה כְּנַעֲרָה הַמְאוֹרָסָה ע"ש בְּפָנֵי מֹשֶׁה וצ"ע: בר"נ ד"ה כְּשֵׁם שֶׁאֲרוּסָה גְּמוּרָה לְאִישָׁהּ כו' וּמִסְתַּפְקָא לִי כֵּינָן דְּיָבָם לָא מָצֵי מֵיפַר אָב בִּמְקוֹם יָבָם מִן הָאֵירוּסִין מִי מָצֵי מֵיפֵר וְלֹא יָדַעְנוּ אַכְּרִיעוּתָא בָּהָא מִילְתָא כו' עכ"ל וְהָרַמְבַּ"ם בפי"א מה"נ כו' וְז"ל הָיְתָה יְבִמְתּוֹ נַעֲרָה מְאוֹרָסָה לְאָחִיו וְאָבִיהָ קַיָּים אֵין הַיָּבָם וְאָבִיהָ מְפִירִין נְדָרֶיהָ כְּאַחַת.

אֶלָּא הָאָב לְבַדּוֹ הוּא שֶׁמֵּיפֵר כָּל שֶׁתִּדּוֹר וַאֲפִילּוּ עָשָׂה בָּהּ הַיָּבָם מַאֲמָר כו' עכ"ל וְכָתַב ע"ז הַכֶּסֶף מִשְׁנֶה וְהָרָ"ן נִסְתַּפֵּק בַּדָּבָר וְלֹא נִזְכַּר לְמַה שֶׁכָּתַב רַבֵּינוּ עכ"ל וְרָאִיתִי נִדְפַּס בְּשֵׁם הגרע"א זַ"ל עַל מַה שֶׁמַּסִּיק הָרָ"ן כָּאן דְּמִסְתַּבְּרָא לֵיהּ שֶׁנִּדָּרִים שֶׁנִּדְּרָה בְּבֵית אָבִיהָ אוֹ בְּעוֹדָהּ אֲרוּסָה שֶׁמֵּיפֵר לָהּ הָאָב לְבַדּוֹ מִשּׁוּם כֵּינָן דְּלָא זָכֵי הַיָּבָם בְּנִדְרֵי אָרוּס הָרִאשׁוֹן כְּמַאן דְּלֵיתֵיהּ דָּמֵי וּלְהָכִי מָצֵי אָב לְהָפֵר וְכָתַב ע"ז וְז"ל וְלֹא זָכִיתִי לְהָבִין הָא הָרָ"ן כָּתַב מְפוֹרָשׁ בְּמַתְנִיתִין ד"ה ר"ע אוֹמֵר לֹא לְאֶחָד וְלֹא לִשְׁנַיִם דְּגָרוּעַ לֵיהּ יָבָם מֵאָרוּס וַאֲפִילּוּ בְּשֶׁוְּתָפוּת לָא מָצֵי מֵיפֵר וּלְעֵיל בְּדַף הַקּוֹדֵם ע"ב ד"ה אוֹ נִישׂוּאִין מוּכָח דר"ע סוֹבֵר דַּאֲפִילּוּ בְּשֶׁוְּתָפוּת אֵינוֹ מֵיפֵר א"כ מַאי מִסְתַּפֵּק הָרָ"ן דְּאָב לְחוּדֵיהּ מֵיפֵר הָא רע"ק קָאָמַר דַּאֲפִילּוּ בְּשֶׁוְּתָפוּת אֵינוֹ מֵיפֵר וּמְסַיֵּים בְּזֶה הַלָּשׁוֹן נִיכַּר שֶׁהַדָּבָר פָּשׁוּט וְקַל לְהָבִין רַק אָנוֹכִי בְּעָנְיִי כו' עכ"ל וְלוּלֵא דְּמִסְתְּפֵינָא הֲיִיתִי אוֹמֵר דְּיוֹתֵר טוֹב שֶׁהָאָב יָפֵר לְחוּדֵיהּ: מִשֶּׁיִּפְרוּ שְׁנֵיהֶם בְּיַחַד דְּכֵינָן דְּאֵין זְכוּת לְהַיָּבָם בִּנְדָרֵי' הֲוֵי כְּאַחֵר לְגַבָּהּ וְאִם הָאָב עִם אִישׁ אַחֵר הָיוּ מְפִירִין לָהּ אִם כִּי הֲפָרַת הָאַחֵר אֵינוֹ מַעֲלֶה וּמוֹרִיד מ"מ בְּוַדַּאי לֹא נָכוֹן לְצָרְפָהָאַחֵר עִם הָאָב כֵּן הַיָּבָם בָּזֶה כְּאַחֵר דָּמֵי וְלֹא נָכוֹן לְצָרֵף הֲפָרָתוֹ עִם הָאָב וְכֵן מוֹרֶה לְכְאוֹרָה אֲרִיכוּת לָשׁוֹן הָרַמְבַּ"ם שֶׁהֵבֵאתִי לְעֵיל במ"ש אֵין הַיָּבָם וְאָבִי' מְפִירִין נְדָרֶיהָ כְּאַחַת אֶלָּא הָאָב לְבַדּוֹ הוּא שֶׁמֵּיפֵר כו' דִּלְכְאוֹרָה ה"ל לְשַׁנּוֹת בְּלָשׁוֹן קְצָרָה שֶׁהָאָב לְחוּדֵי' מֵיפֵר וא"צ לְצֵירוּף הַיָּבָם אֶלָּא דְּכַוָּנָתוֹ שֶׁאֵין נָכוֹן שֶׁיְּפִרוּ שְׁנֵיהֶם כְּאַחַת כֵּינָן דְּאֵין לְהַיָּבָם זְכוּת בַּהֲפָרַת נְדָרֶיהָ אֵינוֹ כְּדַאי לְצָרְפוֹ עִם הָאָב אֶלָּא הָאָב לְחוּדֵי' הוּא שֶׁמֵּיפֵר וע' במ"ש לְעֵיל בְּשֵׁם הָרַמְבַּ"ן וְאֶפְשָׁר עוֹד לוֹמַר דְּהָא מַה דְּאָמְרִינַן שֶׁהָאָב מֵיפֵר לְחוּדֵי' הוּא מִטַּעְמָא דְּכֵינָן דְּאֵין זְכוּת לְהַיָּבָם בִּנְדָרֵי' הֲוֵי כְּמַאן דְּלֵיתֵי' לָכֵן מַעִיקָּרָא הִשְׁמִיעָנוּ הָרָ"ן בְּמִשְׁנָתֵינוּ דְּיָבָם לָא מָצֵי מֵיפֵר אפי' בְּשֶׁוְּתָפוּתֵי' דְּאָב פי' דְּאֵין לוֹ שׁוּם זְכוּת אֲפִילּוּ לְמֶחֱצָה לִהְיוֹת שֻׁתָּף עִם הָאָב וּמִמֵּילָא כֵּינָן דְּאֵין לוֹ שׁוּם זְכוּת בִּנְדָרֵי' נִשְׁאַר הַזְּכוּת רַק לָאָב וּכְמוֹ שֶׁבֵּיאֵר הָרָ"ן כָּאן כֵּינָן דְּכְמַאן דְּלֵיתֵי' דָּמֵי קָם לֵיהּ אָב כְּאִילּוּ אִיתֵיהּ בְּאַפֵּי נַפְשֵׁיהּ ולפ"ז דִּבְרֵי הָרָ"ן שֶׁבְּכָאן אֵינָם סוֹתְרִים לִמ"ש בַּמִּשְׁנָה כ"נ לְכְאוֹרָה לְיַיֵּשֵׁב וּמָצָאתִי כָּתוּב שֶׁבַּעַל קֶרְבַּן הָעֵדָה תָּמַהּ ג"כ עַל הָרַ"ן דְּהָא דִּין זֶה הוּא בַּעְיָא דְּלָא אִיפְּשִׁיטָא בַּיְרוּשַׁלְמִי דְּז"ל הַיְרוּשַׁלְמִי עַל דַּעְתֵּי' דר"ע מִי יָפֵר עכ"ל וְהִנֵּה הַיְרוּשַׁלְמִי עִם פי' קָרְבַּן הָעֵדָה אֵינוֹ תַּחַת יָדִי רַק עִם פי' בַּעַל פְּנֵי מֹשֶׁה.

וּבִירוּשַׁלְמִי שָׁם שֶׁלְּפָנֵי אֵינוֹ כָּתוּב עַל דַּעְתֵּי' דר"ע רַק עַל דַּעְתֵּי' דר' אֶלִיעֶזֶר מִי יָפֵר לָהּ (הגה"ה וּבְהָיוֹתִי בפאניוועז בְּבֵית הגאב"ד דְּשָׁם רָאִיתִי לְגָדוֹל א' מִגְּדוֹלֵי הַזְּמַן שֶׁחִבֵּר ס' נָחְמָד שְׁמוֹ מִנְחַת הַחִנּוּךְ בפ' מַטּוֹת שֶׁעָמַד עַל סָפֵק זֶה דְּאַלִּיבָּא דר"א א"ר יוֹחָנָן דְּאָמַר

אֲפִילּוּ קְדוּשֵׁי מֵאָה תּוֹפְסִין בָּהּ דְּמִי מֵיפַר לָהּ וְנִשְׁאַר בצ"ע וְהָיָה בְּהֶעֱלֵם עַיִן מֵהַגָּאוֹן הַמְחַבֵּר הַנ"ל שֶׁסְּפֵק זֶה מְבוֹאָר בַּיְרוּשַׁלְמִי גּוּפֵיהּ).

וְהֵן מַה דְּאָמַר ר' אַבָּהוּ בְּשֵׁם ר' יוֹחָנָן אֲפִילּוּ קְדוּשֵׁי מֵאָה תּוֹפְסִין בָּהּ מִי מֵיפַר לָהּ ופי' שָׁם הַפְּנֵי מֹשֶׁה דְּבָעֵי הַשַּׁ"ס לר' אֶלִיעֶזֶר דס"ל הַיָּבָם מֵיפֵר וַאֲפִילּוּ יֵשׁ כָּאן שְׁנֵי יְבָמִין דַּאֲגִידָה בְּהוּ וְהֵן דא"ר אַבָּהוּ בְּקִדּוּשִׁין פ' הָאוֹמֵר לְאִשָּׁה הֲרֵי אַתְּ מְקֻדָּשֶׁת לִי מֵעַכְשָׁיו וּלְאַחַר עֶשְׂרִים יוֹם דַּאֲפִילּוּ קְדוּשֵׁי מֵאָה תּוֹפְסִין בָּהּ וְהַשְׁתָּא בָּעֵי לר' אֶלִיעֶזֶר מִי מֵיפֵר נְדָרֵי הָרִאשׁוֹן מֵיפֵר אוֹ אפי' אֶחָד מִכֻּלָּן הוֹאִיל וּבְכוּלְּהוּ אֲגִידָה בְּהוּ עכ"ל וְנִרְאֶה שֶׁכֵּן הָיָה הַגִּירְסָא בַּיְרוּשַׁלְמִי לִפְנֵי הָרָ"ן וְלֹא כְּפִי שֶׁהֶעָתִיק בקה"ע דְּהַבַּעְלָ' הוּא אַלִּיבָּא דר' עֲקִיבָא מִי יָפֵר לָהּ וְגַם אֵינוֹ מוּבָן גִּירְסָתוֹ דְּאַלִּיבָּא דר' עֲקִיבָא ל"ש לְמֵיבְעֵי מִי יָפֵר לָהּ דְּמַשְׁמַע אָבִיהָ אוֹ הַיָּבָם דְּהָא מְבוֹאָר בְּדִבְרֵי ר"ע דְּהַיָּבָם בְּוַדַּאי א"י לְהָפֵר לָהּ רַק דְּיֵשׁ לִסְפֵּק אִם הָאָב יָכוֹל לְהָפֵר אוֹ דְּגַם הָאָב אֵינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר לָהּ וְאֵין לָהּ שׁוּם הֲפָרָה לְנִדָּרָהּ וּמַחֲמַת שלע"ע אֵין ת"י פי' בַּעַל קָרְבַּן הָעֵדָה לֹא עָמַדְתִּי עַל הַבֵּירוּר בְּזֶה עכ"פ עַל הָרָ"ן אֵין שׁוּם תְּפִיסָה דְּגִירְסָתוֹ הָיָה בַּירוּשַׁלְמִי עַל דַּעְתֵּי' דר' אֶלִיעֶזֶר וּכְמוֹ שפי' בַּעַל פְּנֵי מֹשֶׁה רַק מַה שֶׁהֵעִיר הַכֶּסֶף מִשְׁנֶה עָלָיו בָּמָה שֶׁלֹּא נִזְכַּר מִדִּבְרֵי הָרַמְבַּ"ם זַ"ל צ"ע: שָׁם ד"ה הֲרֵי הֵן קַיָּמִים לֹא אָמַר כְּלוּם דְּדַוְקָא לְעִנְיַן הֲפָרָה כו' כְּדִמְפָרֵשׁ וְאָזַיל "לְעִנְיַן הֲקָמָה אַדַּרְבָּה הִיא הַנּוֹתֶנֶת".

בַּגְּלָיוֹן מִן הַצַּד נִדְפַּס שֶׁכָּל זֶה טָעוּת הַדְּפוּס וּבֶאֱמֶת צ"ל רַק שֶׁלֹּא נִכְתְּבוּ בִּמְקוֹמָן וצ"ל בְּשׁוּרָה שֶׁלְּאַחֲרֶיהָ אֵצֶל אֲבָל לְעִנְיַן הֲקָמָה אַדַּרְבָּה "הִיא הַנּוֹתֶנֶת" דְּנִהְיוּ דְּאַשְׁכְּחַן דִּנְדָרִים שֶׁחָלוּ שֶׁבָּאוּ לִכְלַל אִיסּוּר דַּחֲמִירִי דְּמָצֵי לְקַיֵּים מַאן לֵימָא לָן בִּנְדָרִים שֶׁלֹּא חָלוּ דְּלָא אַלִּימֵי וּבְתוֹסֶפֶת הַגָּאוֹן רעק"א זַ"ל עַל הַמִּשְׁנָיוֹת הַקֻּשָׁה דְּמִדִּבְרֵי הָרָ"ן הַלָּלוּ מְבוֹאָר.

דְּלֵיכָּא לְמֵימַר בַּהֲקָמָה אֶלָּא דְּלֵיכָּא ק"ו וְקֻשָׁה דא"כ הֵיכִי דָּחוּ רַבָּנָן הק"ו מֵהֵיקֵּשָׁא דְּאַתְּ שֶׁבָּא לִכְלַל הַיֵּקֶם מ"מ הָא אִפְּשָׁר לְקַיֵּים שְׁתֵּיהֶם דְּנִלְמוֹד הֲפָרָה בק"ו דְּיָכוֹל לְהָפֵר מִקּוֹדֶם שְׁנִדְרָה וְאַחַ"כ נַקִּישׁ הֲקָמָה לַהֲפָרָה דְּיָכוֹל לְקַיֵּים קוֹדֶם שְׁנִדְרָה וְנִשְׁאַר בצ"ע וְאוּלַי לְפִי מַה שֶׁהִגַּהְתִּי בְּדִבְרֵי הָרָ"ן שֶׁבֵּיאֵר דְּאַדַּרְבָּה לְעִנְיַן הֲקָמָה הִיא הַנּוֹתֶנֶת א"כ מִתּוֹךְ הק"ו שֶׁאָנוּ דָּנִין בַּהֲפָרָה הִיא הַנּוֹתֶנֶת לָעִנְיַן הֲקָמָה שֶׁלֹּא יוּכַל לְקַיֵּים קוֹדֶם שְׁנִדְרָה וע' בס' תִּפְאֶרֶת יְרוּשָׁלַיִם שֶׁיִּישֵׁב קו' הגרע"א הַנ"ל קְרוֹב לִדְבָרֵינוּ וְזַ"ל שֶׁאִם נַקִּישׁ הֲקָמָה לַהֲפָרָה יָצָא לָנוּ דָּבָר חָדָשׁ אֲשֶׁר הוּא נֶגֶד סוּג הַתּוֹרָה בכ"מ דְּהָא הַהֲקָמָה לָא עָדִיף מִגּוּף הַנֶּדֶר וְנֶדֶר עַצְמוֹ אֵינוֹ חָל עַל דשלב"ל אֲבָל אִם נַקִּישׁ הֲפָרָה לַהֲקָמָה לֹא נַרְחִיק כ"כ מִסְּבָרָא הַפְּשׁוּטָה: דַּף עו ת"ש א"ל ר' אֶלִיעֶזֶר וּמַה זְּרָעִים כו' ש"מ לָא חָיְילִין לְעֵיל (דַּף עב:) דְּבָעֵי רָמֵי בַּר חָמָא בַּעַל מַהוּ שֶׁיְּפֵר בְּלֹא שְׁמִיעָה וְרָצָה לִפְשׁוֹט מִמַּתְנִיתִין דְּהָאוֹמֵר לְאִשְׁתּוֹ כָּל נְדָרִים שֶׁתִּדּוֹרִי מִכָּאן כו' הֲרֵי הֵן מוּפָרִין דְּסָבַר ר"א הֲרֵי הֵן מוּפָרִין וְהָא לָא שָׁמַע וְדָחֵי דְּאָמַר לְכִי שָׁמַעְנָא וְלִכְאוֹרָה דְּהָנָךְ תְּרֵי גַּוְונֵי אוּקִימְתֵּי אִם הַהֲפָרָה חָל תֵּיכֶף אוֹ דְּאֵינוֹ חָל עַד אַחַר שֶׁשָּׁמַע מֵיּשָׁךְ שָׁיְיכִי ג"כ בְּהַהִ אִיבַּעְיָא דְּבָעֵי לָן הָכָא אִם לֹא חָיְילִין כְּלָל אוֹ דְּחָיְילִי וּבָטְלִי מִשּׁוּם דְּאִם נֹאמַר דְּהַהֲפָרָה אֵינוֹ חָל אֶלָּא לְכִי שָׁמַע הֲרֵי דְּמֵיחֵל חָיֵיל וּבָטֵל אַחַ"כ אֲבָל אִם בַּעַל מֵיפֵר בְּלֹא שְׁמִיעָה מָצִינַן לְמֵימַר דְּלָא חָיֵיל כְּלָל וְכֵן רָאִיתִי בְּשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת כָּאן בְּרֵישׁ הַסּוֹגְיָא שֶׁכָּתַב וְזַ"ל צְרִיכִין אָנוּ לוֹמַר בְּהֶכְרֵחַ.

דְּמֵי שֶׁשָּׁאַל בַּעְיָא זוֹ הָיָה פָּשׁוּט בְּיָדוֹ דּוֹשְׁמַע בַּעֲלָה לָאו דַּוְקָא וְכִי אִיצְטְרִיךְ לְמַעֵט הוּא חֵרֵשׁ דַּוְקָא כִּדְאָמְרִינַן לְעֵיל דְּאִם אִיתָא מַאי קָא מִיבְּעֵי לֵיהּ הָא ע"כ מְיַחֵל חָיְילִי וּבָטְלִי עכ"ל ולפ"ז לְמַסְקָנָא דְּמַסִּיק הָכָא ש"מ לָא חָיְילִין נִפְשְׁטָה ג"כ בַּעְיָא דְּרָמֵי בַּר חָמָא לְעֵיל דְּמֵיפֵר בְּלֹא שְׁמִיעָה.

דְּדִיחוּיָא דְּאָמַר לְעֵיל דְּאָמַר לְכִי שָׁמַעְנָא לֵיתָא דא"כ מֵיחֵל חָיְילִי וּבָטֵל לְכִי שָׁמַע וּמִבָּרַיְיתָא דְּהוֹכִיחַ לָהֶם ר"א מִזְּרָעִים מוּכָח דְּלָא חֵלִין כְּלָל וּמוּפָר הַנָּדָר תֵּיכֶף אַף קוֹדֶם שֶׁיִּשְׁמַע וא"כ יֵשׁ לְהָעִיר עַל הָרֹאשׁ"ש שֶׁכָּתַב דְּבָעֵי' דְּרָמֵי ב"ח לָא אִיפְּשִׁיטָא וּלְחוּמְרָא וְכֵן הוּבָא דַּעְתּוֹ בְּהַגָּהַת רַמָ"א סי' רל"ד סעי' כ"ה וְהָא מִכָּאן יֵשׁ לְהוֹכִיחַ קְצָת דְּנִפְשְׁטָה בְּעָיָיתוֹ דְּבַעַל יָכוֹל לְהָפֵר בְּלֹא שְׁמִיעָה: בר"נ ד"ה וְרַבָּנָן לָא דָּרְשִׁי ק"ו וכו' וְנִרְאֶה בְּעֵינֵי דמש"ה פָּרִיךְ הַשַּׁ"ס מֵהָךְ בָּרַיְיתָא וכו' מִשּׁוּם דְּלָא קִים לְהוּ לְהַשַּׁ"ס דַּעְתַּיְיהוּ דְּרַבָּנָן בַּזְּרוּעִים וְעוֹמְדִים וכו' א"נ אֶפְשָׁר דס"ל לְרַבָּנָן וכו' דְּמִקְרָא דְּעַל כָּל זֶרַע זְרוּעַ וכו' עכ"ל תָּמוּהַּ לִי מַדּוּעַ נִדְחַק הָרָ"ן בכ"ז וְהָא אי' בת"כ הֻבְיאוּ רַשְׁ"י בְּחֻלִּין (דַּף קיח:) ד"ה וּכְשֵׁם וכו' שֶׁאִם אַתָּה אוֹמֵר מְחֻוָּבְרִין טְמֵאִים טִמְּאתָ אֶת הַכֹּל שֶׁאֵין לְךָ מְחֻוָּבָרִים שֶׁאֵין שְׁרָצִים מְצוּיִים שָׁם וּלְפִי סְבָרָה זוֹ רַבָּנָן לָא צְרִיכִי לִדְרוֹשׁ דִּין זֶה מִדִּין ק"ו וע' תוס' שָׁם ד"ה וּכְשֵׁם כו' שכ' וא"ת וּמַהַהוּא טַעְמָא כו' תִּפְשׁוֹט לֵיהּ בְּהֶכְשֵׁר וי"ל כו' וע' בְּרַשְׁ"י בְּחוֹמֶשׁ פָּרָשָׁה שְׁמִינִי פָּסוּק ל"ח שֶׁכָּתַב וְכִי יֵוָתֵן מַיִם עַל זֶרַע לְאַחַר שֶׁנִּתְלַשׁ שֶׁאִם תֹּאמַר יֵשׁ הֶכְשֵׁר בִּמְחֻוָּבָר.

אֵין לְךָ זֶרַע שֶׁלֹּא הֻזְכְּשַׁר עכ"ל וּלְפִי דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' דְּשָׁם אֵין הֶכְרֵחַ לָזֶה: ע"ב הֲפָרַת נְדָרִים כָּל הַיּוֹם יֵשׁ בַּדָּבָר לְהָקֵל וּלְהַחְמִיר וְכָתַב הָרָ"ן לֹא שָׁיֵשׁ בַּדָּבָר לְהָקֵל וּלְהַחְמִיר דְּהָא לָא שַׁיְיכָא קַוְלָא וְחוּמְרָא הָכָא אֶלָּא ה"ק פְּעָמִים שֶׁזְּמַנּוֹ מְרֻבֶּה וּפְעָמִים שֶׁזְּמַנּוֹ מוּעָט כו' וכ"כ הָרֹאשׁ"ש וְהָרָשָׁ"ש בְּהַגָּהוֹתָיו כָּתַב לְכְאוֹרָה יֵשׁ וְיֵשׁ לְעַנְיֵן שֶׁיּוּכַל לְהָפֵר נְדָרִים אֲפִילּוּ שֶׁלֹּא לְצוֹרֶךְ הַשַּׁבָּת כִּדְדָיֵיק רַב אַשִׁי לְקַמָּן מִמַּתְנִיתִין.

אֲבָל לָמֶ"ד מעל"ע לְצוֹרֶךְ הַשַּׁבָּת אֵין שֶׁלֹּא לְצוֹרֶךְ לָא עכ"ל אֲבָל ז"א דְּהָא הָרֹאשׁ"ש כָּתַב לְקַמָּן בְּדַף הַסָּמוּךְ ד"ה וְלָמֶ"ד מעל"ע לְצוֹרֶךְ הַשַּׁבָּת אֵין שֶׁלֹּא לְצוֹרֶךְ לָא אִם נָדְרָה בְּשַׁבָּת אֵינוֹ מֵיפֵר שֶׁלֹּא לְצוֹרֶךְ הַשַּׁבָּת אֲבָל אִם נָדְרָה בע"ש וְשָׁמַע בַּעֲלָהּ וְלֹא הֵיפֵר לָהּ מֵיפֵר בְּשַׁבָּת אֲפִילּוּ שֶׁלֹּא לְצוֹרֶךְ הַשַּׁבָּת וְהַטַּעַם הוּא שֶׁאִם לֹא יָפֵר עַכְשָׁיו לֹא יוּכַל עוֹד לְהָפֵר נִמְצָא דְּלְתַרְוַיְיהוּ אִם כָּלָה מֶשֶׁךְ הַהֲפָרָה סָמוּךְ לַחֲשֵׁכָה בַּשַּׁבָּת מֵיפֵר אֲפִילּוּ שֶׁלֹּא לְצוֹרֶךְ הַשַּׁבָּת א"כ ל"ש בְּזֶה לוֹמַר קַוְלָא לָמֶ"ד הֲפָרַת נְדָרִים כָּל הַיּוֹם וְחוּמְרָא לָמֶ"ד מעל"ע דְּהָעִיקָּר לְתַרְוַיְיהוּ אִם כָּלָה זְמַן הַהֲפָרָה סָמוּךְ לַחֲשֵׁכָה בַּשַּׁבָּת יוּכַל לְהָפֵר בַּשַּׁבָּת אֲפִילּוּ שֶׁלֹּא לְצוֹרֶךְ הַשַּׁבָּת וּפְלִיגִי בִּזְמַן מֶשֶׁךְ הַהֲפָרָה דְּלָמֶ"ד מעל"ע יֵשׁ לוֹ זְמַן מְרֻבֶּה וּמֵיקֵל בְּיוֹתֵר אֲבָל בְּדִין לְהָפֵר סָמוּךְ לַחֲשֵׁכָה בְּשֶׁבֶת שֶׁאֵינוֹ לְצוֹרֶךְ הַשַּׁבָּת וְהַהֲפָרָה הוּא מִטַּעַם שֶׁאִם לֹא יָפֵר עַכְשָׁיו שׁוּב א"י לְהָפֵר דִּין זֶה מַשְׁכַּחַת לְתַרְוַיְיהוּ דְּהַיְינוּ אִם נָדְרָה בְּשַׁבָּת לָא מַשְׁכַּחַת רַק לָמֶ"ד כָּל הַיּוֹם אִין טְפֵי לָא וְלָמֶ"ד מעל"ע דבכה"ג דְּנָדְרָה בְּשַׁבָּת לָא מַשְׁכַּחַת מִשּׁוּם דהמעל"ע יְכֻלְּהבמ"ש.

אָמְנָם מַשְׁכַּחַת לָהּ בְּנָדְרָה בְּעֶרֶב שַׁבָּת סָמוּךְ לַחֲשֵׁכָה דִּזְמַן המעל"ע יְכֻלָּה בְּשַׁבָּת ג"כ סָמוּךְ לַחֲשֵׁכָה מֻוָתָּר גַּם לְדִידֵיהּ לְהָפֵר בְּשַׁבָּת שֶׁאִם לֹא יָפֵר עַכְשָׁיו לֹא יוּכַל לְהָפֵר לאח"ז וַהֲגַם שֶׁהָיָה יָכוֹל לְהָפֵר בְּעֶרֶב שַׁבָּת ע' בְּהָרֹאשׁ"ש שֶׁכָּתַב ואע"פ שֶׁהָיָה יָכוֹל לְהָפֵר מע"ש

כו' וְדִבְרֵי הָרִא"ש הַנַּ"ל מְפוֹרָשִׁים הֵן בִּירוּשַׁלְמִי דְּמוּקִי לְמַתְנִיתִין דְּקָתָנֵי נָדְרָה עִם חֲשֵׁכָה מֵיפֵר לָהּ עַד שֶׁלֹּא תֶּחְשַׁךְ וְכָתוּב שָׁם תִּפְתֵּר כְּדִבְרֵי הַכֹּל שֶׁנָּדְרָה בְּתְחִלַּת לֵיל שַׁבָּת.

וּפֵירוּשׁוֹ קוֹדֶם שֶׁנִּכְנַס לֵיל שַׁבָּת שֶׁהוּא סוֹף הַיּוֹם שֶׁל עֶרֶב שַׁבָּת שֶׁכְּלָה זְמַן הַהֶפֶרָה דמעל"ע ג"כ בְּסוֹף יוֹם שַׁבָּת וּלְהָכִי יָפֵר בְּשַׁבָּת אֲפִילּוּ שֶׁלֹּא לְצוֹרֶךְ הַשַּׁבָּת שֶׁאִם לֹא יָפֵר עַכְשָׁיו לֹא יוּכַל לְהָפֵר עוֹד: בְּהַמְפָרֵשׁ ד"ה נָדְרָה בְּלֵילֵי שַׁבָּת כו' וה"ה כִּי נָדְרָה במ"ש כו' אֶלָּא הָא דְּנָקֵט לֵילֵי שַׁבָּת מִשּׁוּם דְּאַשְׁמוֹעִינַן במ"ש הֲפָרַת נְדָרִים כָּל הַיּוֹם כְּלֵילֵי שַׁבָּת וְיוֹמָן שֶׁהַלַּיְלָה הוֹלֵךְ אַחַר הַיּוֹם צ"ל שֶׁהַיּוֹם הוֹלֵךְ אַחַר הַלַּיְלָה וּבְפֵי' הָרִא"ש הַאי דְּנָקֵט בְּלֵילֵי שַׁבָּת כְּלֵילֵי שַׁבָּת וְיוֹמוֹ כְּדִכְתִיב וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם אֶחָד וְאֵין לוֹ מוּבָן וְנִיכָּר שֶׁיֵּשׁ אֵיזֶה חִסָּרוֹן וְרָאִיתִי בְּשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת וְשָׁם הַלָּשׁוֹן מְתֻקָּן וְז"ל לֵילֵי שַׁבָּת נָקֵט דָּבָר הַיָּדוּעַ דְּבְשַׁבָּת הַיּוֹם הוֹלֵךְ אַחַר הַלַּיְלָה וְהָכִי תְּנַן בפ' בְּנוֹת כּוּתִים ר' אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר לַיְלָה וְיוֹם כְּלֵילֵי שַׁבָּת וְיוֹמוֹ וּבַתּוֹסָ' חֲדָשִׁים כָּתַב דס"ד אָמֵינָא הוֹאִיל וְקוֹנָם הוּא לְשׁוֹן קָרְבָּן יְהֵיהּ דִּינוֹ כְּקָדָשִׁים וּבְקָדָשִׁים הַלַּיְלָה הוֹלֵךְ אַחַר הַיּוֹם וכ"ת הָכִי נָמֵי כֵּינָן דְּבִשְׁבוּעוֹת לֹא שַׁיָּיךְ זֶה דְּהָא אָסַר עַצְמוֹ עַל הַדָּבָר וּבְקָרָא הֵוְשְׁווּ נְדָרִים לִשְׁבוּעוֹת ובס' יְדוֹת נְדָרִים בְּיַד שָׁאוּל כָּתַב דְּהָא דְּנָקֵט לֵילֵי שַׁבָּת דקמ"ל דְּגַם בְּשַׁבָּת אֵינוֹ מֵיפֵר אֶלָּא עַד שֶׁתֶּחְשַׁךְ אֲבָל אַחַר חֲשֵׁכָה לֹא דְּלָא נַיְמָא דְּתוֹסֶפֶת שַׁבָּת הָוֵי כְּשַׁבָּת וְהַיְינוּ תּוֹסֶפֶת שַׁבָּת בִּיצִיאָתוֹ וְהוּא נֶחְשָׁב עֲדַיִן לְיוֹם שַׁבָּת קמ"ל דְּלָא: בר"נ ד"ה יָתֵיב וְקָאִים שֶׁלֹּא הָיָה מְדַקְדֵּק בַּדָּבָר אֶלָּא עוֹמֵד וְיוֹשֵׁב כְּמוֹ שֶׁהָיָה מִזְדַּמֵּן עכ"ל וְהָרִא"ש פי' בְּאוֹפָן אַחֵר וְאֶעֱנֶה אֲנִי אֶת חֶלְקִי בעז"ה שלענ"ד יֵשׁ לְפָרֵשׁ דְּהָא דְּאָמַר רַבָּה בַּר רַב הוּנָא יָתֵיב וְקָאִים דַּעֲבִיד כִּשְׁמַעְתֵּין' דְּהִנֵּה לְעֵיל (דף כא:) אִיתָא שָׁם הָהוּא דַּאֲתָא לְקַמֵּיהּ דְּרַבָּה בַּר רַב הוּנָא א"ל אִלּוּ הָיוּ עֲשָׂרָה בְּנֵי אָדָם שֶׁיִּפַּיְיסוּהּ בְּאוֹתוֹ שָׁעָה מִי נָדַרְתְּ א"ל לֹא וְהִתִּירוֹ וְיֵשׁ שָׁם שְׁנֵי גִּירְסוֹת גי' א' קָסָבַר פּוֹתְחִין בַּחֲרָטָה וגי' אַחֶרֶת קָסָבַר אֵין פּוֹתְחִין בַּחֲרָטָה וְכָתַב שָׁם הָרָ"ן וְהַכֹּל עוֹלֶה לְטַעַם אֶחָד לְפִי שֶׁעִנְיָן זֶה דְּאִלּוּ הָיוּ עֲשָׂרָה ב"א שֶׁיִּפַּיְיסוּהּ כו' עָדִיף מַחֲרָטָה וְגָרַע מִפְּתַח ע"ש וּלְקַמָּן (דף עז:) אָמְרִינַן דְּלָמָ"ד פּוֹתְחִין בַּחֲרָטָה מַתִּירִין אֲפִילּוּ מְעֻמָּד וְלָמָ"ד אֵין פּוֹתְחִין בַּחֲרָטָה אֶלָּא בְּפֶתַח צָרִיךְ עִיּוּן וְאֵין מַתִּירִין אֶלָּא בְּפֶתַח לְהָכִי צָרִיךְ יְשִׁיבָה וְעִיּוּן וְרַבָּה בַּר רַב הוּנָא כָּאן אָזֵיל לְטַעְמֵיהּ.

דְּסוֹבֵר לְעֵיל דְּמַתִּירִין בְּעִנְיָן שֶׁהוּא עָדִיף מַחֲרָטָה סְתָם וְגָרַע מִפֶּתַח וּלְפִי מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ דְּהִתְרָה שֶׁהוּא בְּפֶתַח צָרִיךְ לִהְיוֹת מְיֻשָּׁב וְהַתְרָה שֶׁהוּא בַּחֲרָטָה סַגִּי לִהְיוֹת מְעֻמָּד וא"כ הַתְרָה שֶׁהִיא בְּגֶדֶר הַמְמֻצָּע בֵּין שְׁנֵיהֶם יֵשׁ לִהְיוֹת יוֹשֵׁב וּמְעֻמָּד וְזֶה שֶׁרָמַז רַבָּה בַּר רַב הוּנָא דַּהֲוָה "יָתֵיב וְקָאִים" בָּא לְהוֹרוֹת דִּין זֶה כִּי הַתְרָה שֶׁלּוֹ דּוֹמֶה קְצָת לְפֶתַח וְרָמַז נָכוֹן הוּא בעז"ה וְאָמַרְתִּי דָּבָר זֶה לִפְנֵי חֲכָמִים וְשִׁבְחוּהוּ: וְרָאִיתִי בס' יַד שָׁאוּל דָּבָר תָּמוּהַּ בְּעֵינַי וְנִרְאֶה שֶׁהָיָה כַּשְׁגָּגָה שֶׁיָּצְאָה מִלִּפְנֵי הַשַּׁלִּיט שֶׁכָּתַב שָׁם לְבָאֵר הָא דְּאָמְרִינַן כָּאן אֵין הֲלָכָה כְּאוֹתוֹ הַזּוֹג חַיָּיא בַּר רַב שְׁדָא גִּירָא וּבְדָיֵק: רַבָּה בַּר רַב הוּנָא יָתֵיב וְקָאִים דְּלָא נוֹדַע מַה עָנְיָנוֹ לְכָאן וע' בפי' הָרִא"ש וּבְיֹאֵר הוּא ז"ל דִּלְכְאוֹרָה קָשֶׁה הָא דְּנָדְרָה קוֹדֶם חֲשֵׁכָה מֵיפֵר עַד שֶׁתֶּחְשַׁךְ הָא צָרִיךְ זְמַן לִפְתּוֹחַ וּלְהַתִּיר הַנֶּדֶר ע"ז מֵבִיא רְאָיָה מֵחַיָּיא בַּר רַב דְּשָׁדֵי גִּירָא וּבַדָּיֵק ורבר"ה דְּיָתֵיב וְקָאִים ופרש"י שֶׁלֹּא שָׁהָה כְּלָל דְּלָא הָיָה צָרִיךְ עִיּוּן וְהַיְינוּ מִשּׁוּם דְּאֵין הֲלָכָה כְּאוֹתוֹ הַזּוֹג וְכָתַב עוֹד וְזֶה לְשׁוֹנוֹ וְיֵשׁ לְהַמְתִּיק הַדְּבָרִים לְפִי מ"ש הָרָ"ן ד"ה מְפִירִין נְדָרִים דִּלְכָךְ ס"ל להי"א דְּאֵין מְפִירִין שֶׁלֹּא לְצוֹרֶךְ הַשַּׁבָּת דְּכֵינָן דְּצָרִיךְ חָכָם אוֹ ג' הֶדְיוֹטוֹת מִיחֲזֵי כְּדִינָא א"נ שְׁאֵין הַשָּׁעָה עוֹבֶרֶת לַשְּׁאֵלָה ולפ"ז כָּל שְׁאֵין

צָרִיךְ עִיּוּן כ"כ וְגַם יָתֵיב וְקָאִים שָׁהָיָה עוֹמֵד וְיוֹשֵׁב וּבְדָיֵק לֵיהּ א"כ לָא הָוֵי כַּדִּין דַּהֲרֵי עָמַד וְיָשַׁב לָא מִיחְזֵי כְּדִינָא וְשַׁפִּיר מוּכָח דְּאֵין הֲלָכָה כְּאוֹתוֹ הַזּוֹג עכ"ל וְיִפָּלֵא מְאוֹד בְּעֵינַי עַל גָּדוֹל עָצוּם כָּמוֹהוּ אֵיךְ עָרְבֵב הַדְּבָרִים הַפָּרַת הַבַּעַל עִם הַתָּרַת חָכָם דְּדַוְקָא גַּבֵּי הַתָּרַת חָכָם דְּצָרִיךְ פֶּתַח אוֹ חֲרָטָה הוּא דְּשָׁקְלִינַן וְטָרִינַן אִם צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶה בִּישִׁיבָה אוֹ דַּי בַּעֲמִידָה אֲבָל הֲפָרָה שֶׁבַּעַל מֵיפֵר לְאִשְׁתּוֹ אֵין צָרִיךְ לָזֶה שׁוּם פֶּתַח אוֹ חֲרָטָה רַק הַבַּעַל אוֹמֵר לָהּ מוּפָר לִיכִי וכמ"ש הָרֹא"שׁ לְקַמָּן (עז:) גַּבֵּי חָכָם שֶׁאָמַר בִּלְשׁוֹן בַּעַל עי"ש וּמַאי קַשְׁיָא לֵיהּ לְהָרַב מֵעִיקָּרָא עַל הָא דְּנָדְרָה קוֹדֶם חֲשֵׁכָה מֵיפֵר עַד שֶׁתֶּחְשַׁךְ הָא צָרִיךְ זְמַן לִפְתּוֹחַ וּלְהַתִּיר הָא כ"ז הוּא בְּהַתָּרַת חָכָם וְלֹא בַּהֲפָרַת בַּעַל וְחַיָּיא בַּר רַב וְרַבָּה בַּר רַב הוּנָא מַיְירֵי בְּהַתָּרַת חָכָם וּמָה עִנְיָנָם לַהֲפָרָה דְּבַעַל וּבְיוֹתֵר מַה שֶּׁרָצָה לְהַמְתִּיק ע"פ דִּבְרֵי הָרָ"ן דְּלִכְדְּ ס"ל לי"א דְּאֵין מְפִירִין שֶׁלֹּא לְצוֹרְךְ הַשַּׁבָּת דְּכִינָן דְּצָרִיךְ חָכָם אוֹ ג' הֶדְיוֹטוֹת מִיחְזֵי כְּדִינָא דְּהָרָ"ן כָּתַב זֹאת אַשְׁאָלָה לְחָכָם וְלֹא ' עַל הֲפָרַת הַבַּעַל וְזֶה פָּשׁוּט: בר"נ ד"ה נָדְרָה בְּשַׁבָּת ה"ה בְּחוֹל וְהָא דְּנָקֵט בְּשַׁבָּת מִלְּתָא אַגַּב אוֹרְחֵא קמ"ל כו' וְאֶפְשָׁר לוֹמַר עוֹד דְּעוֹד מִלְּתָא אַחֲרִינָא אָתֵי לְאַשְׁמוֹעִינַן אַגַּב אוֹרְחָא דַּהֲפָרָה שֶׁמֵּיפֵר לָהּ בְּתוֹךְ יוֹם הַשַּׁבָּת מוֹעִיל שֶׁגַּם בַּשַּׁבָּת תִּהְיֶה מֻוְתֶּרֶת לֶאֱכוֹל אוֹתוֹ הַדָּבָר שֶׁאָסְרָה עלי' וְשֶׁלֹּא תֹּאמַר כֵּינָן דְּבִכְנִיסַת הַשַּׁבָּת עֲדַיִין לֹא הֶוְתְּרָה אַסְּחֵהּ דַּעְתָּהּ מִינָּהּ וה"ל מֻוְקָצֶה לְדִידָהּ וּמִגּוֹ דְּאִתַּקְצַאי בה"ש אִתְּקְנָאי לְכוּלֵי' יוֹמָא מִשּׁוּם דַּחֲשָׁבָהּ מִי יֵימַר דְּמִזְדַּקֵּק לִי בַּעַל וּכְסָלְקָא דַּעְתֵּי' דְּרָמֵי בַּר חָמָא בְּשַׁבָּת (מו:) קמ"ל דְּכָל הַנּוֹדֶרֶת ע"ד בַּעְלָהּ נוֹדֶרֶת וּכְדִמְתָרֵץ רָבָא שָׁם ואע"ג דִּכְבָר שָׁמַעְנוּ זֶה מִמַּתְנִיתִין דְּסוֹף שַׁבָּת דְּקָתָנֵי הָתָם מְפִירִין נְדָרִים בְּשַׁבָּת כֵּן דֶּרֶךְ הַתַּנָּא לַחֲזוֹר וּלְשַׁנּוֹת בְּקִצָּרָה מַה שֶּׁשָּׁנָה כְּבָר כמ"ש הַתּוֹסָ' בְּכַמָּה דּוּכְתֵי ועמ"ש לְקַמָּן בְּסָמוּךְ ד"ה תַּנָּאי הִיא כו': דַּף עז גמ' תַּנָּאֵי הִיא לָמָ"ד כָּל הַיּוֹם אֵין טְפֵי לָא אֲפִילּוּ שֶׁלֹּא לְצוֹרְךְ הַשַּׁבָּת מֵיפֵר בַּתּוֹסָ' הַגָּאוֹן רעק"א עַל הַמִּשְׁנָיוֹת סוֹף מס' שַׁבָּת ס"ק קפ"ב כָּתַב וְז"ל מִזֶּה קַשְׁיָא לִי אַסֵּוגְיָא דְּשַׁבָּת (מו:) מֵתִיב רָמֵי בַּר חָמָא מְפִירִין נְדָרִים בְּשַׁבָּת וְאַמַּאי נֵימָא מִי יֵימַר דְּמִזְדַּקֵּק לַהּ בַּעַל (פי' וְאַסְּחֵהּ דַּעְתָּהּ מִזֶּה וה"ל מֻוְקָצֶה לְדִידָהּ) וּמַאי קוּשְׁיָא דִּלְמָא בֶּאֱמֶת לֹא הֶוְתַּר לָהּ לֶאֱכוֹל בְּשַׁבָּת וְהַהֲפָרָה מוֹעִיל עַל לְאַחַר הַשַּׁבָּת דְּהָא הַהֲפָרָה שֶׁמֵּיפֵר הוּא אֲפִילּוּ שֶׁלֹּא לְצוֹרְךְ הַשַּׁבָּת וְדוֹחֵק לוֹמַר דְּפָרִיךְ מִבָּרַיְיתָא דְּמַיְיתֵי בִּנְדָרִים מַהָא דְּתָנֵי רַב זוּטֵי דְּבֵי ר"פ אֵין מְפִירִין נְדָרִים אֶלָּא לצוה"ש וּמְקַצֵּר הַלָּשׁוֹן כו' עכ"ל ולפע"ד יֵשׁ לְיַישֵׁב דְּהָא אָמְרִינַן לְקַמָּן עַמּוּד ב' לֹא יֹאמַר אָדָם לְאִשְׁתּוֹ בְּשַׁבָּת מוּפָר לִיכִי בָּטֵל לִיכִי כְּדֶרֶךְ שֶׁאוֹמֵר לָהּ בַּחוֹל אֶלָּא אוֹמֵר לָהּ טְלִי וְאִכְלִי טְלִי וּשְׁתִי וְהַנֶּדֶר בָּטֵל מֵאֵלָיו ולפ"ז אִם נֹאמַר דְּהַהֲפָרָה שֶׁמֵּיפֵר לָהּ לֹא תּוֹעִיל לְעִנְיַן שֶׁתִּהְיֶה מֻוְתֶּרֶת לֶאֱכוֹל בַּשַּׁבָּת אֶלָּא שֶׁתְּהֵא מֻתֶּרֶת לֶאֱכוֹל לְמוֹצָאֵי שַׁבָּת לֹא יוּכַל לוֹמַר לָהּ סְתָם טְלִי וְאִכְלִי טְלִי וּשְׁתִי דְּתִהְיֶה סְבוּרָה שֶׁהִיא מֻוְתֶּרֶת לֶאֱכוֹל הַיּוֹם וְהַיּוֹם אֲסוּרָה לֶאֱכוֹל מִשּׁוּם דְּאַסְּחֵהּ דַּעְתָּהּ מִינָּהּ לס"ד דְּהַשְׁתָּא דְּלָא יָדְעִינַן מַהָא דְּכָל הַנּוֹדֶרֶת ע"ד בַּעְלָהּ נוֹדֶרֶת וְשֶׁיֹּאמַר לָהּ מוּפָר לִיכִי כְּדֶרֶךְ שֶׁאוֹמֵר בְּחוֹל אָסוּר וְאִם יֹאמַר לָהּ לְמָחָר תִּטּוֹל וְתֹאכַל תִּטּוֹל וְתִשְׁתֶּה הָוֵי כְּמַאן דַּאֲמַר לַהּ מוּפָר לִיכִי לְמָחָר דְּאִיבְּעֵי לָן לְעֵיל (דַּף ע.

) אָמַר לַהּ מוּפָר לִיכִי לְמָחָר מַהוּ מִי אָמְרִינַן לִמְחַר לָא מָצֵי לְמֵיפַר דְּהָא קָיְימִי' לִנְדָרֵי' הַיּוֹם וְאָמְרִינַן שָׁם את"ל כֵּינָן דְּקָיְימִי' הַיּוֹם לִמְחַר כְּמַאן דְּאִיתֵי' דָּמֵי וְכָל את"ל פְּשִׁיטוּתָא הוּא. וְגַם פְּשָׁטָא דְּלִישָׁנָא דְּמֵפִירִין נְדָרִים בְּשַׁבָּת לֹא מַשְׁמַע דְּיִהְיֶה הַכַּוָּנָה שֶׁיִּהְיֶה הַהֶיתֵּר שֶׁתֹּאכַל לְאַחַר הַשַּׁבָּת ובס' תִּפְאֶרֶת יְרוּשָׁלַיִם יְיַשֵּׁב קוּשְׁיַת הַגָּאוֹן הַנַּ"ל בְּדֶרֶךְ אַחֵר שֶׁאִם

נֹאמַר שֶׁהַהֲפָרָה שֶׁמֵּיפֵר בְּשַׁבָּת לֹא תּוֹעִיל לְשַׁבָּת גּוּפָהּ רַק עַל לְאַחַר הַשַּׁבָּת יהי' אָסוּר מִשּׁוּם הֲכָנָה שֶׁשַּׁבָּת מֵכִין לָחוּל דִּנְהִי דקי"ל מְפֵירִין נְדָרִים בְּשַׁבָּת אֲפִילּוּ שֶׁלֹּא לְצוֹרֶךְ הַשַּׁבָּת הַיְינוּ אַף דא"צ לְשַׁבָּת אֲבָל מ"מ לְאַחַר הַהֲפָרָה תִּהְיֶה מֻוּתֶּרֶת גַּם הַיּוֹם וְשַׁבָּת מֵכִין גַּם לְעַצְמָהּ אֲבָל אִם נֵימָא שֶׁגַּם אַחַר הַהֲפָרָהתִּהְיֶה אֲסוּרָה בְּשַׁבָּת וְהַהֶיתֵּר לֹא יוֹעִיל רַק עַל אַחַר הַשַּׁבָּת נִמְצָא שַׁבָּת לְעַצְמָהּ אֵינוֹ מֵכִין רַק לָחוּל וְעִיקָּרוֹ שֶׁל הַהֲפָרָה הוּא רַק לְצוֹרֶךְ מָחָר וְאֵין שַׁבָּת מֵכִין לָחוּל הֲכָנָה דְּבָיָדִים וע' עֵרוּבִין (דַּף לח:): בר"נ ד"ה מְפֵירִין נְדָרִים בְּשַׁבָּת כו' דְּלָא קָאֵי אֶלָּא אַשְׁאֵלָה דְּכֵיוָן שֶׁצָּרִיךְ חָכָם אוֹ ג' הֶדְיוֹטוֹת מִיחְזֵי כְּדִינָא א"נ שְׁאֵין שָׁעָה עוֹבֶרֶת לַשְׁאֵלָה עַל טַעֲמָא קַמָּא יֵשׁ לְהָעִיר דְּהָא אָמְרִינַן בְּסָמוּךְ כֵּיוָן דס"ל אֲפִילּוּ מֵעַוְמָד וּבְקָרוֹבִים וּבַלַּיְלָה לָא מִתְחֲזֵי כְּדִינָא וּלְהָכִי הוֹסִיף הָרָ"ן עוֹד טַעַם לְפִי שֶׁאֵין שָׁעָה עוֹבֶרֶת לַשְׁאֵלָה וְיֵשׁ לַחֲקוֹר לְפִי טַעְמָא בָּתְרָא אִם הַנֶּדֶר הָיָה לִזְמַן וְכָלָה הַזְּמַן בְּאֶמְצַע הַיּוֹם בַּשַּׁבָּת דְּאִם לֹא יִשָּׁאֵל עַל נִדְרוֹ בְּשַׁבָּת לְמָחָר מַה תּוֹעֶלֶת יֵשׁ לוֹ שֶׁיִּשָּׁאֵל עַל נִדְרוֹ כֵּיוָן שֶׁכְּבָר עָבַר הַזְּמַן אֶפְשָׁר דְּשָׁרֵי לֵיהּ לְיִשָּׁאֵל עַל נִדְרוֹ בְּשַׁבָּת דְּלֵיכָּא הַאי טַעְמָא שֶׁאֵין שָׁעָה עוֹבֶרֶת לַשְׁאֵלָה אָמְנָם מָצָאתִי בס' תּוֹסֶפֶת שַׁבָּת עַל הל' שַׁבָּת בסי' שמ"א בְּסוֹף הַסִּימָן שֶׁכָּתַב בְּהֵיפֶךְ דְּגַם בַּהֲפָרַת הַבַּעַל דקיי"ל דְּאֵינוֹ מֵיפֵר אֶלָּא כָּל הַיּוֹם כָּתַב דְּאִם נָדְרָה לִזְמַן וְהַזְּמַן כֻּלָּה בְּשַׁבָּת אֵין רַשַּׁאי לְהָפֵר וְדַמְיָא לַשְׁאֵלָה וְרָאִיתִי לְהַעְתִּיק כָּאן מַה שֶּׁהֵעֱלָה הַמְחַבֵּר שָׁם כַּמָּה דִּינִים מְחֻדָּשִׁים.

וְהָאַחֲרוֹנִים לֹא הֶעְתִּיקוּ מִסְּפָרוֹ וְז"ל לִפְעָמִים מַשְׁפַּחַת לָהּ דְּנִשְׁאָלִין אֲפִילּוּ שֶׁלֹּא לְצוֹרֶךְ הַשַּׁבָּת כְּגוֹן בַּעַל שֶׁקַּיֵּים נִדְרֵי אִשְׁתּוֹ דקי"ל דְּיָכוֹל לְיִשָּׁאֵל עַל הַהֵיקֵם וְאַחַ"כ יָכוֹל לְהָפֵר לָהּ וּלְפִי דַּעַת הָרַב רַמָ"א דְּבָעֵינַן דַּוְקָא שֶׁיִּהְיֶה בְּיוֹם שְׁמִיעָה וּלְכָךְ יָכוֹל לְיִשָּׁאֵל עַל הַהֵיקֵם בְּשַׁבָּת כְּדֵי שֶׁיּוּכַל לְהָפֵר בּוֹ בַּיּוֹם וְכָתַב עוֹד וְדָבָר פָּשׁוּט הוּא דְּאִם הַבַּעַל אֵינוֹ יוֹדֵעַ עֲדַיִן מִנִּדְרֵי אִשְׁתּוֹ וְהוּא של"צ הַשַּׁבָּת יוֹתֵר טוֹב שֶׁלֹּא לְהוֹדִיעוֹ בְּשַׁבָּת עַד אַחַר הַשַּׁבָּת כְּדֵי שֶׁלֹּא יִצְטָרֵךְ לְהָפֵר בְּשַׁבָּת בְּיוֹם שְׁמִיעָה מִיהוּ לִפְעָמִים מִצְוָה לְהוֹדִיעוֹ לוֹ כֵּיוָן אִם הִיא אֲרוּסָה וּכְבָר שָׁמַע אָבִיהָ אֶת נִדְרָהּ.

אָז צָרִיךְ לְהוֹדִיעַ גַּם לְהָאָרוּס שֶׁיָּפִירוּ שְׁנֵיהֶם בְּשֶׁוְּתָפוּת לְפִי מַה דקיימ"ל שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיְּפִרוּ שְׁנֵיהֶם בְּיוֹם אֶחָד (וְהוּא דַּעַת הָרַמְבַּ"ם שֶׁהֵבֵאתִי לְעֵיל בְּתְחִלַּת הַפֶּרֶק) וְאִם הַבַּעַל נָדַר מִדָּבָר אֶחָד וְהִיא הִתְפִּיסָהּ בְּנִדְרוֹ וְדַעַת הַבַּעַל לִשְׁאוֹל עַל נִדְרוֹ אֶלָּא דְּאֵין נִשְׁאָלִין בְּשַׁבָּת אֵין רַשַּׁאי לְהָפֵר אֶת נִדְרָהּ כֵּיוָן דִּלְמָחָר יַתִּיר אֶת נִדְרוֹ וּמִמֵּילָא גַּם נִדְרָהּ בָּטֵל לְמַפְרֵעַ וְאֵין לוֹמַר דְּשָׁמָא לֹא יַתִּירוּ לוֹ דִּבְשַׁבָּת (דַּף מו:) וּבְגִיטִּין (דַּף לח:) מַשְׁמַע דְּלָא אָמְרִינַן הָכִי.

וְאִם נָדַר מִדָּבָר א' לִזְמַן וְכָלָה הַזְּמַן בְּעֶרֶב שַׁבָּת לְכְאוֹרָה הָיָה נִרְאֶה דְּיָכוֹל לְשָׁאוֹל עַל נִדְרוֹ בֵּין הַשְּׁמָשׁוֹת אַף שֶׁלֹּא לְצוֹרֶךְ הַשַּׁבָּת מ"ט דְּאִם הוּא יוֹם הַרֵי הוּא חוֹל וְשָׁרֵי לְשָׁאוֹל וְאִם הוּא לַיְלָה א"צ לְשָׁאוֹל וּמִשּׁוּם תּוֹסְפוֹת שַׁבָּת אֵין לָחוּשׁ דְּלֹא חָל עָלָיו בע"כ מִיהוּ זֶה אֵינוֹ דמ"מ יֵשׁ לוֹמַר דְּלְמָא הוּא לַיְלָה וְאַף דְּאָז א"צ הַתָּרָה מ"מ כֵּיוָן דְּנִשְׁאָל עָלָיו יֵשׁ בּוֹ מִשּׁוּם מִמְצוֹא חֶפְצְךָ עכ"ל.

וְיֵשׁ לִי לָדוּן ע"ז כֵּיוָן דקיימ"ל דִּנְדָרִים הָוֵי דשיל"מ מִשּׁוּם דְּמִצְוָה לְאִתְשׁוּלֵי עֲלַיְיהוּ מִשּׁוּם דר' נָתָן דְּכָל הַמְקַיְּימוֹ כְּאִלּוּ בּוֹנָה בָּמָה ע' לְעֵיל (דַּף נט.) אֵין בְּזֶה מִשּׁוּם מִמְצוֹא חֶפְצְךָ וְהָוֵי חֶפְצֵי שָׁמַיִם וְיַעֲוִין שָׁם בס"ק א' מַה שֶּׁהִשִּׂיג עַל הַמָּהַרְשָׁ"א בְּרֵישׁ פ' בְּכֹל מְעָרְבִין

דס"ל לְהַמָּהַרְשָׁ"א דְּלָא הִתִּירוּ לִשְׁאוֹל בְּשַׁבָּת מִשּׁוּם כְּבוֹד מִצְוָה אַחֶרֶת רַק מִשּׁוּם כְּבוֹד שַׁבָּת וְהוּא ז"ל הִשִּׁיג עָלָיו וּמֻחָמַת שֶׁהַסֵּפֶר הַיָּקָר אֵינוֹ מָצוּי ת"י כָּל אָדָם.

לָכֵן אָמַרְתִּי לְהַעְתִּיק אֶת דְּבָרָיו הַנִּעִימִים: ע"ב בְּהַמְפָרֵשׁ ד"ה וְרַב נַחְמָן סָבַר אֵין פּוֹתְחִין בַּחֲרָטָה וְאִי לָא אָמַר בְּפֵירוּשׁ מִיחָרִיטְנָא לָא שָׁרֵינַן לֵיהּ וְלָא בָּעֵי לְעִיּוּנֵי וְיָכוֹל לְהָפֵר אֲפִילּוּ מְעֻמָּד עכ"ל ע' בְּלֶחֶם מִשְׁנֶה פ"ו מהל' שְׁבוּעוֹת שֶׁכָּתַב שְׁלָגֵי' רַשְׁ"י צ"ל דְּגַם לְעִיל (דַּף כב:) דְּאִיתָא הָתָם אָמַר רָבָא א"ר נַחְמָן הִלְכָתָא פּוֹתְחִין בַּחֲרָטָה דְּגָרְסִינַן גַּם הָתָם הִלְכָתָא אֵין פּוֹתְחִין בַּחֲרָטָה וְהָא דְּאָמְרִינַן תּוּ הָתָם בְּרַב סְחוֹרָה דַּאֲתָא לְקַמֵּיהּ דר"נ וא"ל נָדַרְתָּ אַדַּעְתָּא דְּהָכִי כו' דְּפָתַח לֵיהּ ר"נ וּלְשִׁיטָתֵיהּ הָא צָרִיךְ הַנּוֹדֵר מֵעַצְמוֹ לְהִתְחָרֵט וְלֹא לְפִתּוֹחַ לוֹ שָׁאנֵי הָתָם דְּהַנָּדֵר הָיָה עַל דְּבַר מִצְוָה כְּגוֹן שֶׁנָּדַר לְהִתְעַנּוֹת כו' כמ"ש הָרַ"ן שָׁם דְּאִם הָיָה מִתְחָרֵט מֵעִקָּרָא יְאַבֵּד שְׂכַר תַּעֲנִיּוֹתָיו שֶׁהִתְעַנָּה אִם הָיָה תּוֹהֶא עַל הָרִאשׁוֹנוֹת יעוי"ש וע' בְּעֵירוּבִין (דַּף סד:) דְּגִירְסַת רַשְׁ"י שָׁם ג"כ דר"נ סָבַר אֵין פּוֹתְחִין בַּחֲרָטָה אֲבָל פֵּירוּשׁוֹ שָׁם מְשֻׁנֶּה קָצָת מפי' הַמְפָרֵשׁ הָכָא דְּמְפָרֵשׁ אֵין פּוֹתְחִין בַּחֲרָטָה אֵין צָרִיךְ לְפִתּוֹחַ לוֹ בַּחֲרָטָה אֶלָּא הֶחָכָם עוֹקְרוֹ אע"פ שֶׁאֵין מוֹצֵא לוֹ טַעַם עֲקִירָה וצ"ל ג"כ לְפֵירוּשׁוֹ הָא דְּלְעֵיל (כב:) דא"ל ר"נ לְרַב סְחוֹרָה נָדַרְתָּ אַדַּעְתָּא דְּהָכִי א"ל אִין כו' וְאִיקָּפֵד ר"נ וא"ל זִיל לְקִילְעָךְ וַאֲמַאי לֹא הִתִּיר לוֹ סְתָם אע"פ שֶׁלֹּא מָצָא לוֹ טַעַם עֲקִירָה לְפִי שִׁיטָתוֹ: שָׁם ד"ה וַאֲמַרוּ לֵיהּ זִיל וּבְעִי רַחֲמֵי עַל נַפְשָׁךְ דַּחֲטָאת כָּךְ פָּתְחוּ לֵיהּ בַּחֲרָטָה עכ"ל מַשְׁמַע דְּמְפָרֵשׁ דְּזֶה הָיָה הַפְתָּח לְהַתִּירוֹ וְנִרְאֶה דְּבָזֶה יֵשׁ לְיַישֵׁב סְתִירַת הַסּוּגְיוֹת דְּהָכָא תָּנֵי רַב דִּימִי דְּכָל הַנּוֹדֵר אע"פ שֶׁמְּקַיְּמוֹ נִקְרָא חוֹטֵא וּלְעֵיל (כב.

) אָמַר שְׁמוּאֵל אע"פ שֶׁמְּקַיְּמוֹ נִקְרָא רָשָׁע ובש"ע סי' ר"י כָּתַב נִקְרָא רָשָׁע וְנִקְרָא חוֹטֵא נָקִיט כִּשְׁנֵי הַמֵּימְרוֹת הַנַּ"ל ועי' בט"ז שָׁם ועי' מ"ש לְעֵיל שָׁם בְּשֵׁם בעהמ"ח יַד שָׁאוּל אָכֵן נִרְאֶה לפע"ד דִּלְפִי פְּשָׁטָא דִּקְרָא דִּכְתִיב וְכִי תֶּחְדַּל לִנְדֹּור לֹא יִהְיֶה בְךָ חֵטְא מַשְׁמַע הַדִּיּוּק הָא אִם לֹא חָדַלְתָּ אִיכָּא חֵטְא וּלְפִי הַדָּרָשׁ דְּדָרַשׁ שְׁמוּאֵל לְעֵיל בְּדֶרֶךְ גְּזֵרָה שָׁוָה כְּתִיב הָכָא וְכִי תֶּחְדַּל לִנְדֹּור וּכְתִיב הָתָם שָׁם רְשָׁעִים חָדְלוּ רֹוגֶז מִזֶּה דָּרַשׁ דְּנִקְרָא רָשָׁע.

ועי' לְעֵיל (סה:) בָּרָן ד"ה וְעוֹד אָמַר ר"מ פּוֹתְחִין לוֹ מִן הַכָּתוּב שֶׁבַּתּוֹרָה כו' וְז"ל שָׁם דְּאַף ע"ג דְּאַסְקִינַן בְּפֶרֶק אַרְבָּעָה נְדָרִים דְּלָא פָּתְחִינַן בְּיֵישׁ בּוֹטֶה כְּמַדְקְרוֹת חָרֶב כו' וּבְדִשְׁמוּאֵל דאע"פ שֶׁמְּקַיְּמוֹ נִקְרָא רָשָׁע כו' דְּהָווּ אִיומִים גְּדוֹלִים וְאִי אֲפִילּוּ עַל דַּעַת הָנָּהוּ נָדַר יִתְבַּיֵּישׁ לוֹמַר כֵּן וְנִמְצָא שָׁאֵין נְדָרִי' נִיתָּרִין יָפָה אֲבָל הָנֵי דְּמָנֵי תַּנָּא הָכָא לָא חָמִירִי לְאִינָשֵׁי כֵּוְלֵי הַאי עכ"ל אַף אֲנַן נאמַר דִּבְהָהִיא דְּכָל הַמְקַיְּמוֹ לְפִי פְּשָׁטָא דִּקְרָא נִקְרָא חוֹטֵא דְּלָא חָמִיר לְאִינָשֵׁי כ"כ דְּאֵין צַדִּיק בָּאָרֶץ אֲשֶׁר לֹא יֶחֱטָא לָכֵן אִם נִפְתַּח לוֹ בָּזֶה הַלָּשׁוֹן אִם יָדַעְתָּ שֶׁתִּהְיֶ' נִקְרָא חוֹטֵא הָיִיתָ נוֹדֵר וּלְפִיכָךְ מֻוּתָּר לְפִתּוֹחַ לוֹ בָּזֶה וּלְהַתִּיר לוֹ נִדְרוֹ אֲבָל אִם נִפְתַּח לוֹ לְפִי הַדָּרָשׁ דִּשְׁמוּאֵל דְּנִקְרָא רָשָׁע יִתְבַּיֵּישׁ לוֹמַר דְּאַפִּ"ה הָיָה נוֹדֵר וְיִוָּכַרַח לוֹמַר דְּלֹא הָיָה נוֹדֵר בְּשֶׁקֶר וְאֵין נִדְרוֹ נִיתָּר יָפָה וּבָזֶה אָתֵי שַׁפִּיר שְׁתֵּי הַסּוּגְיוֹת דִּלְעֵיל אָמְרִינַן דִּבְשְׁמוּאֵל לָא פָּתְחִינַן כו' וְהָכָא אָמְרִינַן דְּאִיזְדָּקִיקוּ לֵיהּ רַבָּנַן לְבָרֵי' דר"ה וַאֲמַרוּ לֵיהּ זִיל וּבְעִי רַחֲמֵי עַל נַפְשָׁךְ דַּחֲטָאת וְזֶה גּוּפָא הָיָה הַפְתָּח שֶׁלּוֹ וְלָכֵן הֶעְתִּיק הש"ע ג"כ שְׁתֵּי הַלָּשׁוֹנוֹת נִקְרָא חוֹטֵא וְנִקְרָא רָשָׁע שֶׁזֶּה לְפִי הַפְּשָׁט וְזֶה לְפִי הַדָּרָשׁ: וְיֵשׁ לְהַמְתִּיק הַדָּבָר בְּיוֹתֵר בְּיִשּׁוּב שְׁתֵּי הַסּוּגְיוֹת הַנַּ"ל ע"פ מ"ש הַבַּ"ח בסי' רכ"ח ס"ק י"ג לְחַלֵּק בְּהָא דְּאֵין פּוֹתְחִין בִּכְבוֹד הַמָּקוֹם לוֹמַר לוֹ אִלּוּ יָדַעְתָּ שֶׁאַתָּה עוֹשֶׂה עֲבֵרָה בִּנְדָרְךָ לֹא הָיִיתָ נוֹדֵר

(כֵּן הוּא בַּטּוּר) מִשּׁוּם שֶׁאֵין אָדָם חָצוּף לוֹמַר שֶׁלֹּא הָיָה נִמְנָע בִּשְׁבִיל זֶה וְהוּא אוֹמֵר שֶׁהָיָה נִמְנָע אע"פ שֶׁאֵינוֹ אֱמֶת וּבֵין הָא דְּתָנֵן פּוֹתְחִין לוֹ מִן הַכָּתוּב בְּתוֹרָה אִלּוּ הָיִיתָ יוֹדֵעַ שֶׁאַתָּה עוֹבֵר עַל לֹא תְקוֹם וְלֹא תִטּוֹר כו' שֶׁהִקְשָׁה הַבַּיִת יוֹסֵף מ"ש הָא מֵהָא וְכָתַב הַבַּ"ח דְּלֹא לְחִנָּם שָׁנִינוּ פּוֹתְחִין לוֹ מִן הַכָּתוּב בַּתּוֹרָה דְּלְאֵיזֶה צוֹרֶךְ אָמַר מִן הַכָּתוּב בַּתּוֹרָה אֶלָּא בע"כ ה"ק דְּהַכָּתוּב בַּתּוֹרָה מְפוֹרָשׁ כְּמוֹ לֹא תְקוֹם וְלֹא תִטּוֹר.

וְחֵי אָחִיךָ עִמָּךְ כ"ע יָדְעִי מ"ש בַּתּוֹרָה וְאַפַּ"ה הֶחְצִיף פָּנָיו בִּשְׁעַת הַנָּדָר שֶׁלֹּא יַשְׁאִיל כֵּלָיו לַחֲבֵרוֹ א"כ גַּם בִּשְׁעַת חֲרָטָה יַחְצִיף פָּנָיו וְיֹאמַר שֶׁלֹּא הָיָה מוֹנֵעַ בִּשְׁבִיל זֶה וְלֹא הָיָה בּוֹשׁ לוֹמַר אֲבָל בָּמָה שֶׁאֵינוֹ כָּתוּב מְפוֹרָשׁ בַּתּוֹרָה כְּגוֹן שֶׁפּוֹתְחִים לוֹ וְאוֹמְרִים אִלּוּ הָיִיתָ יוֹדֵעַ שֶׁאַתָּה עוֹשֶׂה עֲבָרָה בְּנִדְרְךָ פי' דְּזוּלַת מ"ש בַּתּוֹרָה לֹא תְקוֹם וְלֹא תִטּוֹר עָשִׂיתָ עֲבָרָה בְּמַה שֶׁנָּדַרְתָּ נָדָר.

דְּאֵין הַשי"ת חָפֵץ שֶׁיִּהְיוּ בְּנֵי אָדָם נוֹדְרִין שֶׁזֶּה אֵינוֹ יָדוּעַ לְכָל הַשָּׁתָא וַדַּאי מִסְתָּמָא בִּשְׁעַת הַנָּדָר לָא אַסִּיק אַדַּעְתַּיְ' שֶׁעוֹבֵר עֲבֵרָה כְּנֶגְדּוֹ יִתְבָּרֵךְ בָּמָה שֶׁנָּדַר כֵּיוָן שֶׁאֵינוֹ כָּתוּב בַּתּוֹרָה שֶׁזֹּאת עֲבָרָה הִיא לָא מַחְזְקִינַן אִינִישׁ בְּחַצִּיפָא שֶׁאֲפִילּוּ הָכֵי הָיָה נוֹדֵר וְהוּא הָיָה אוֹמֵר שֶׁהָיָה נִמְנָע אע"פ שֶׁאֵינוֹ אֱמֶת עכ"ל הב"ח וּבָזֶה יִתְיַישֵׁב שַׁפִּיר גַּם כָּאן דְּבַמַּה שֶׁנִּקְרָא חוֹטֵא פָּתְחִינַן לֵיהּ דְּזֶה נִקְרָא מְפוֹרָשׁ בַּתּוֹרָה דִּפְשׁוּטוֹ שֶׁל מִקְרָא כ"ע יָדְעִי לְפָרֵשׁ הָכִי וְכִי תֶּחְדַּל לִנְדּוֹר לֹא יִהְיֶה בְּךָ חֵטְא דְּמַשְׁמַע הָא אִם־לֹא חָדַלְתָּ אִיכָּא חֵטְא אֲבָל בְּמַה שֶׁנִּקְרָא רָשָׁע אֵינוֹ מְפוֹרָשׁ אֶלָּא ע"פ הַדָּרֶשׁ דְּיָלְפִינַן גז"ש חָדָלָה חָדָלָה כְּתִיב הָכָא וְכִי תֶּחְדַּל לִנְדּוֹר וּכְתִיב הָתָם שָׁם רְשָׁעִים חָדְלוּ רֹוגְזָ [וג"ש מַמָּשׁ אֵינוֹ דד"ת מִדִּבְרֵי קַבָּלָה לָא יָלְפִינַן וְרַק הָוֵי גִּילּוּי מִילְּתָא בְּעָלְמָא וע' רֵישׁ ב"ק] וּבְדָבָר שֶׁאֵינוֹ מְפוֹרָשׁ לֹא פָּתְחִינַן אַח"כ מָצָאתִי בס' יַד שָׁאוּל שֶׁתֵּירֵץ כֵּן ע"פ סְבָרַת הב"ח וְשָׁמַחְתִּי שֶׁכִּוַּנְתִּי ב"ה לְדַעְתּוֹ הַגְּדוֹלָה וע"ש שֶׁיִּישֵׁב בָּמָה שֶׁתָּמַהּ הט"ז עַל הַבַּ"ח.

דְּאִם יָדַע מ"ש בַּפָּסוּק דְּלֹא תְקוֹם וְלֹא תִטּוֹר וְהָאִיסּוּר בָּזֶה מַה פָּתַח שַׁיָּיךְ בְּזֶה לְהַתִּיר לוֹ עַכְשָׁיו וְלוֹמַר אִלּוּ הָיִיתָ יוֹדֵעַ שֶׁאַתָּה עוֹבֵר עַל לֹא תְקוֹם כו' הָא הַכָּתוּב מְפוֹרָשׁ בַּתּוֹרָה בְּוַדַּאי יָדַע וְזִיל קְרִי בֵּי רַב הוּא וְהָיָה בְּוַדַּאי מֵעִיקָּרָא ג"כ יָדַע וְאַפַּ"ה נָדַר וְכָתַב הַמְחַבֵּר הַנַּ"ל דְּחָלִילָה לְהַב"ח שֶׁיִּטְעֶה בָּזֶה אֶלָּא דְּכַוָּנָתוֹ דְּבִשְׁעַת הַנָּדָר מִתּוֹךְ הַכַּעַס לֹא שָׂם אֶל לִבּוֹ וְלֹא עָלָה ע"ד שֶׁיַּעֲבוֹר בָּזֶה עַל שׁוּם לָאו וְעַתָּה מַזְכִּירִין אוֹתוֹ וְלָא חָיְישִׁינַן שֶׁמָּא בֶּאֱמֶת רָצָה הַנּוֹדֵר לַעֲבוֹר בִּשְׁאַט נָפֶשׁ וְעַתָּה יֵבוֹשׁ לוֹמַר שֶׁרְצוֹנוֹ הָיָה לַעֲבוֹר ע"ז מִשּׁוּם דְּאִם רָצָה בֶּאֱמֶת לַעֲבוֹר בְּחֻצְפָּה יַחְצִיף גַּם עַתָּה וּמִדְּרוֹצָה לְהַתִּיר עַצְמוֹ ש"מ דְּלָא עָשָׂה זֶה בִּשְׁאַט נָפֶשׁ.

וְגַם עַתָּה הוּא רוֹצֶה הַפְּתַח. וְהִנֵּה הַבַּ"ח שָׁם סִיֵּם וְכָתַב ומה"ט מְפָרֵשׁ אַבַּיֵי לְעֵיל (סד.

) א"כ אֵין נְדָרִים נִיתָּרִים יָפֶה אֲבָל בִּכְבוֹד אָבִיו וְאִמּוֹ פּוֹתְחִין כֵּיוָן דְּאִיחֵצִיף הָא אִיחֵצִיף לֵיהּ מִשּׁוּם דִּכְבוֹד אָב וְאֵם מְפוֹרָשׁ בַּתּוֹרָה וְהָיָה יוֹדֵעַ דְּחַיָּיב בִּכְבוֹדָם בִּשְׁעַת הַנָּדָר וְאַפַּ"ה אִיחֵצִיף וְאָסַר עֲלֵיהֶם נְכָסָיו בְּוַדַּאי יַחְצִיף עוֹד גַּם בִּשְׁעַת חֲרָטָה וְעוֹמֵד בְּחֻצְפֵּי' דְּמֵעִיקָּרָא וְיֹאמַר שֶׁלֹּא הָיָה מַנִּיחַ מִלְּנַדּוֹר בִּשְׁבִיל כְּבוֹדָם וְיֵשׁ לְהָעִיר ע"ז דְּהָא אַבַּיֵי גּוּפֵי' אָמַר לְעֵיל (דַּף כב.

) דְּפָתְחִינַן בְּהָא דר' נָתָן דְּכָל הַנּוֹדֵר כְּאִלּוּ בָּנָה בָּמָה וְאַלִּיבָּא דְּרַב טָבְיוֹמֵי סוֹבֵר אַבָּיֵי דְּגַם בְּכָל הַמְקוֹמוֹת כְּאִלּוּ מַקְרִיב עָלָיו קָרְבָּן פָּתְחִינַן ג"כ וּדְבָרִים אֵלּוּ אֵינָן מְפוֹרָשִׁים בַּתּוֹרָה וּלְפִי פֵּירוּשׁוֹ דהב"ח בְּמִילְתָא דְּאָמַר אֵין נְדָרִים נִיתָּרִין יָפָה וּלְפִיכָךְ לָא פָּתְחִינַן בִּכְבוֹד אָבִיו וְאִמּוֹ וְאִם נָדַר לֶאֱסוֹר נְכָסָיו עַל אָבִיו וְאִמּוֹ פּוֹתְחִין דְּאַבַּיֵי סוֹבֵר ג"כ חִילּוּק זֶה בֵּין שֶׁאִם הַפֵּתַח הוּא מִן הַכָּתוּב בַּתּוֹרָה מְפוֹרָשׁ אוֹ לֹא א"כ אַמַּאי סוֹבֵר דְּפוֹתְחִין בְּהָא דְּכָל הַנּוֹדֵר כְּאִלּוּ בָּנָה בָּמָה כו'.

אָכֵן יֵשׁ לְיַישֵׁב דְּבָרָיו בְּקַל. וְאֵין לְהַקְשׁוֹת ג"כ במ"ש הַבַּ"ח דִּבְאוֹסֵר נְכָסָיו עַל אָבִיו יֵשׁ לִפְתּוֹחַ לוֹ בִּכְבוֹדָם וְנִקְרָא מְפוֹרָשׁ בַּתּוֹרָה מִצְוַת כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ דְּהָא בְּדָבָר זֶה יֵשׁ פְּלֻגְתָּא בגמ' אִי כָּבוֹד אָב הוּא מִשֶּׁל בֵּן אוֹ מִשֶּׁל אָב דז"א דמ"מ דְּמֵה שֶׁאָסַר בְּנֶדֶר נְכָסָיו עַל אָבִיו וְאִמּוֹ זִילּוּתָא רַבְּתָא הוּא לְגַבַּיְיהוּ וְאֵינוֹ בְּגֶדֶר כָּבוֹד אֶלָּא בְּזָיוֹן הוּא ואי' כָּבוֹד ואי' מוֹרָא וְנִקְרָא מְפוֹרָשׁ: ד' עח בָּרָ"ן ד"ה לב"ש דְּאָמְרִי אֵין שְׁאֵלָה בְּהֶקְדֵּשׁ בְּרֵישׁ פ' בֵּית שַׁמַּאי דְּהֶקְדֵּשׁ טָעוּת הָוֵי הֶקְדֵּשׁ עכ"ל בְּשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת כָּאן כָּתַב דִּבְיֵשׁ נוֹחְלִין (ב"ב קכ:) מִסְּיֵימִינַן עֲלָהּ דְּתְנַן הֶקְדֵּשׁ טָעוּת ב"ש אוֹמְרִים הָוֵי הֶקְדֵּשׁ וב"ה אוֹמְרִים אֵינוֹ הֶקְדֵּשׁ וְתֵימַהּ לִי שֶׁנִּרְאֶה דְּהָתָם מַסְקִינַן דב"ש אִית לְהוּ הֶקְדֵּשׁ טָעוּת אֵינוֹ הֶקְדֵּשׁ וצ"ע עכ"ל הַשִּׁיטָה מְקֻבֶּצֶת וּתְמִיהָתוֹ אֵינָהּ מוּבָנֶת לִי דְּהַמְעַיֵּין בְּסוּגְיָ' דְּנָזִיר (דף לא.

) יִרְאֶה דְּשָׁקִיל וְטָרֵי מֵעִיקָּרָא בְּשִׁינּוּיָא דְּרַב פָּפָּא אִי סָבְרִי ב"ש הֶקְדֵּשׁ טָעוּת הָוֵי הֶקְדֵּשׁ אוֹ לֹא מִשּׁוּם דְּאַלִּיבָּא דר"פ דִּמְפָרֵשׁ דְּמַה דְּקָאָמְרִי ב"ש דְּהָאוֹמֵר שׁוֹר שָׁחוֹר שֶׁיָּצָא מִבֵּיתִי רִאשׁוֹן הֲרֵי הוּא קָדוֹשׁ וְיָצָא לָבָן דה"ז קָדוֹשׁ לָא קָאֵי אַלָּבָן אֶלָּא אַשָּׁחוֹר שֶׁיָּצָא רִאשׁוֹן לִשְׁאָר שְׁנָוָרִים שְׁחוֹרִים שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּעָדְרוֹ וְרִאשׁוֹן דְּקָאָמַר רִאשׁוֹן לִשְׁחוֹרִים וּמַאי דְּקָרֵי לי' ב"ש הֶקְדֵּשׁ טָעוּת מִשּׁוּם דְּאַסְּפֵיקָא לְדִבּוּרָא קָמָא פי' לְפִי שֶׁבַּתְּחִלָּה יֵשׁ לְטָעוֹת בִּלְשׁוֹנוֹ וְלוֹמַר שֶׁלָּרִאשׁוֹן שֶׁיָּצָא מִן הַבַּיִת נִתְכַּוֵּן וְהַיְינוּ הַלָּבָן אֶלָּא שֶׁאָנוּ מְפָרְשִׁין דְּבָרָיו שֶׁרוֹצֶה לוֹמַר רִאשׁוֹן לִשְׁחוֹרִים וּלְפִי פֵּירוּשׁ זֶה יָכוֹל לִהְיוֹת דְּהֶקְדֵּשׁ בְּטָעוּת מַמָּשׁ גַּם ב"ש סָבְרִי דְּאֵינוֹ הֶקְדֵּשׁ וּמֵבִיא עוֹד רְאָיוֹת גַּם מִמְּקוֹמוֹת אֲחֵרִים מִמַּתְנִיתִין דְּמִי שֶׁנָּדַר בְּנָזִיר כו' וְדָחֵי לָהּ וְאַחַ"כ מִמַּתְנִיתִין דְּהָיוּ מְהַלְּכִין בַּדֶּרֶךְ וְאָמַר אֶחָד מֵהֶן הֲרֵינִי נָזִיר שֶׁזֶּה נָזִיר כו' וּמַסִּיק דְּאֵין הָכִי נָמֵי דְּמִמַּתְנִיתִין דְּהָיוּ מְהַלְּכִין בַּדֶּרֶךְ אֵיכָא לְאוֹכוֹחֵי דב"ש סָבְרִי הֶקְדֵּשׁ בְּטָעוּת הָוֵי הֶקְדֵּשׁ רַק דר"פ אָמַר מִתְּחִלָּה דְּמִמַּתְנִיתִין דְּשׁוֹר שָׁחוֹר כו' לֵיכָּא לְאוֹכוֹחֵי דב"ש סָבְרִי דְּהֶקְדֵּשׁ בְּטָעוּת הָוֵי הֶקְדֵּשׁ דְּאֵיכָּא לְמִדְחֵי דְּהָא דְּאָמְרִי הָוֵי הֶקְדֵּשׁ קָאֵי עַל שׁוֹר שָׁחוֹר שֶׁיֵּצֵא רִאשׁוֹן לִשְׁאָר שְׁנָוָרִים שְׁחוֹרִים דְּהֶקְדֵּשׁ בִּכְנָוְנָה הָוֵי וְלֹא בְּטָעוּת אֲבָל לְקוּשְׁטָא דְּמִילְתָא מִמַּתְנִיתִין דְּהָיוּ מְהַלְּכִין בַּדֶּרֶךְ מוּכָח לב"ש דס"ל הֶקְדֵּשׁ טָעוּת הָוֵי הֶקְדֵּשׁ אָמְנָם לְאוּקְמֵתָא דְּאַבַּיֵי שָׁם דְּמִפָּרֵשׁ דְּהָאוֹמֵר שׁוֹר שָׁחוֹר שֶׁיָּצָא מִבֵּיתִי רִאשׁוֹן וְיָצָא לָבָן דה"ז הֶקְדֵּשׁ קָאֵי אַלָּבָן מִשּׁוּם דְּאָמַר אִלּוּ הָיִיתִי יוֹדֵעַ דְּלָבָן נָפִיק לָא הָוֵי אָמְרִי שָׁחוֹר נִרְאֶה לְכָאוֹרָה קֻוּשְׁיַת הַשִּׁיטָה מְקֻבֶּצֶת נְכוֹנָה דְּאַדְּרַבָּה אָנוּ רוֹאִין דְּאָזְלִינַן בָּתַר מַחְשַׁבְתּוֹ וְלֹא בָּתַר אֲמִירַת פִּיו דְּבְפִיו דָּבָר שׁוֹר שָׁחוֹר וְעִם כ"ז אָמְרִינַן דְּהַלָּבָן קָדוֹשׁ הֲרֵי חָזִינַן דְּדַעְתּוֹ וּמַחְשַׁבְתּוֹ מְבַטְּלִין אֲמִירַת פִּיו וה"נ הי' רָאוּי לָנוּ לוֹמַר דְּיֵשׁ שְׁאֵלָה בְּהֶקְדֵּשׁ דְּכִי יֹאמַר אַדַּעְתָּא דְּהָכִי לֹא הֶקְדַּשְׁתִּי דְּדַעְתּוֹ וּמַחְשַׁבְתּוֹ יְבַטְּלוּ אֲמִירַת פִּיו וְאִם לָזֶה כִּיוֵּן הש"מ במ"ש דְּהָתָם מַסְקִינַן דְּהֶקְדֵּשׁ בְּטָעוּת אֵינוֹ הֶקְדֵּשׁ.

דְּהַיְינוּ לְאוּקִימְתָּא דְּאַבַּיֵי גַּם זֶה אֵינוֹ דִּכְבָר עָמְדוּ ע"ז בְּתוֹסְ' ב"ב (דַּף קכ:) ד"ה דִּתְנַן וְתֵירְצוּ בְּשֵׁם ר"ת יָפֶה עִיי"ש וְעַיֵּין בַּעֲרוֹכִין (דַּף כג) אֶלָּא הָכָא בִּשְׁאֵלָה דְּהֶקְדֵּשׁ קָא מִיפַּלְגִי. דְּתַנְיָא הַמַּקְדִּישׁ נְכָסָיו וְהָיְתָה עָלָיו כְּתֻבַּת אִשָּׁה כו' הֵן הֵן דִּבְרֵי ב"ש הֵן דִּבְרֵי ב"ה שב"ש אוֹמְרִים הֶקְדֵּשׁ טָעוּת הָוֵי הֶקְדֵּשׁ כו' וּקְצָת חִדּוּשׁ מַדּוּעַ בְּסֵוְגִיַּין דְּנָזִיר הַנַּ"ל לֹא הֻבִיאוּ שָׁם מֵהַהִ בָּרַיְיתָא דִּמְפוֹרָשׁ דְּסָבְרִי ב"ש דְּהֶקְדֵּשׁ בְּטָעוּת הָוֵי הֶקְדֵּשׁ וְאוּלַי רָצוּ יוֹתֵר לְהָבִיא רֹאִי' מִמִּשְׁנָה שֶׁהָיְתָה שְׁגוּרָה בְּפִי הַכֹּל וְלֹא מִבָּרַיְיתָא עכ"פ תְּמִיהַת הש"מ אֵינוֹ כ"כ מִן הַתֵּימָא: ע"ב בפי' הָרֹא"ש בד"ה א"צ קִדּוּשׁ ב"ד יוֹם רִאשׁוֹן לַעֲשׂוֹת שַׁבָּת בְּיוֹם שְׁבִיעִי וּכְתִיב מוֹעֲדֵי ה' יַתִּירָא לְמִעוּטָא שַׁבָּת מִקִּידּוּשׁ ב"ד עכ"ל פי' דְּמוֹעֲדֵי ה' דִּכְתִיב בַּקְּרָא דְּאֵלֶּה מוֹעֲדֵי ה' אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אוֹתָם מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ מְיֻוָּתָר דְּמָצֵי לְמִכְתַּב אֵלֶּה אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אוֹתָם מִקְרָאֵי קֹדֶשׁ וְכֵן הוּא בְּרִשְׁבָּ"ם (ב"ב קכא) וּבַגְּמ' דְּנָקְטוּ קְרָא דְּוַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶת מֹועֲדֵי ה' כו' הָאָמוּר בְּסוֹף פָּרָשָׁה אֱמוֹר מֹשֶׁה לֹא מָצִינוּ לְמִעוּטֵי שַׁבָּת מִקִּידּוּשׁ ב"ד דְּבַהֵאי קְרָא לָא כְּתִיב קִדּוּשׁ מוֹעֲדוֹת אֶלָּא לְסִימָנָא בְּעָלְמָא נַקְטֵי' ר' יוֹסִי לִקְרָא דְּאִלּוּ קְרָא מִיבַּעְיָ' לָן כְּדְדָרְשִׁינַן לִי' בְּשִׁלְהֵי מְגִילָּה כ"כ בְּשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת וע' בְּהַגָּהַת הָרָשָׁ"ש וע' בְּתוֹסְ' שָׁם ד"ה וְשַׁבַּת בְּרֵאשִׁית כו': בר"נ ד"ה לֹא בְּשׁוֹתֵק ע"מ לְקַיֵּים ול"ד הַאי שָׁתַק ע"מ לְקַיֵּים דְּאָמַר הָכָא לְשׁוֹתֵק ע"מ לְקַיֵּים דְּאָמְרִינַן לְקַמָּן כו' עכ"ל.

וְהָרַשְׁבָּ"א סַיֵּים עוֹד וְז"ל וְכִי דָּחֵינַן וְאָמְרִינַן לָא בְּשׁוֹתֵק סְתָם ה"ה דְּהָוֵי מָצֵי לְמֵימַר לֹא בְּשׁוֹתֵק לְקַיֵּים לְאַחַר זְמַן אֶלָּא מִשּׁוּם דְּקִיּוּם שֶׁל לֵב קָא נָסֵיב לָהּ הַשְׁתָּא בְּהַאי לִישָׁנָא דְּשׁוֹתֵק ע"מ לְקַיֵּים לָא בָּעֵי לְמֵימַר הָכִּי בְּהַהִיא לִישָׁנָא מַמָּשׁ אֶלָּא נִיחָא לִי' לְמֵימַר בְּשׁוֹתֵק סְתָם עַד כָּאן.

וְהָרָ"ן קִיצֵּר בַּדָּבָר: ד' ע"ט בָּרָ"ן ד"ה קְרָאֵי יַתִּירֵי כְּתִיבִי תְּלָתָא קְרָאֵי כְּתִיבִי הֶחָרֵשׁ יַחֲרִישׁ תְּרֵי כִּי הֶחֱרִישׁ לָהּ הָא תְּלָתָא עכ"ל. בש"מ כָּתַב וְתֵימָא לִי אַמַּאי נִשְׁאַר בִּתְיוּבְתָּא לֵימָא דס"ל כְּמַאן דְּאָמַר דִּבְרָה תּוֹרָה כִּלְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם דְּהָא אִיכָּא תַּנָּאֵי טוּבָא דִּסְבִירָא לְהוּ הָכִי וְנִרְאֶה שֶׁבִּלְשׁוֹן ב"א הי' לוֹ לוֹמַר אִם הַחֲרֵשׁ הֶחָרֵשׁ ע"כ ולפמ"ש לְעֵיל בְּשֵׁם הַתּוֹסְ' בב"מ (דַּף ל"א) דְּכָל הֵיכִי דְּאִיכָּא לְמִדְרַשׁ דָּרְשִׁינַן ול"א דִּבְרָה תּוֹרָה כלב"א אֶלָּא הֵיכִי דְּמוֹכְחִי קְרָאֵי בְּהֵיפּוּךְ מֵהַדָּרֵשׁ ע"ש לק"מ וְאִי קַשְׁיָא הָא קשי' דְּלָא הל"ל קְרָאֵי אֶלָּא תֵּיבוֹת יַתִּירֵי וּבְאֶמֶת אִיכָּא גַּם קְרָאֵי יַתִּירֵי והש"מ כָּתַב שָׁם בזה"ל וְהַמְפָרֵשׁ הַזֶּה לֹא חָשׁ לְרָאוֹת הַפָּרָשָׁה כִּי שְׁלִשָּׁה אוֹ אַרְבָּעָה פְּסוּקִים כְּתִיבִי בָּהּ מֵעִנְיַן חֲרִישָׁה וּבְכֻלְּ' הַמְפָרֵשׁ שֶׁלְּפָנֵינוּ הַמְכֻוָּנָה בְּשֵׁם רַשְׁ"י הֵבִיא ב' הַפֵּירוּשִׁים שָׁם ד"ה אֲבָל אֵינִי יוֹדֵעַ שֶׁזֶּה נָדָר שֶׁזֶּה מִן הַנְּדָרִים שֶׁהַבַּעַל מֵיפֵר עכ"ל ובד"ה וחכ"א כו' וְאִם אִיתָא דְּשׁוֹתֵק ע"מ לְמֵיקָט מֵיפֵר אַמַּאי אָמַר ר"מ לֹא יָפֵר דְּהָא אִיהוּ לֹא שָׁתַק אֶלָּא מִשּׁוּם שֶׁלֹּא הִי' יוֹדֵעַ שֶׁיָּכוֹל לְהָפֵר וְלִיהֱוֵי כְּשׁוֹתֵק ע"מ לְמֵיקָטכו' עכ"ל בס' יַד שָׁאוּל הִקְשָׁה בְּשֵׁם א' מֵהַתַּלְמִידִים דְּהָא לֹא דָּמֵי לְשׁוֹתֵק ע"מ לְמֵיקָט דְּשָׁם לֹא רָצָה לְקַיֵּים כְּלָל רַק לְהַקְנִיט לְאִשְׁתּוֹ שֶׁלֹּא תָּדוּר אֲבָל כָּאן חָשַׁב שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר הַנֶּדֶר.

וְהַמְחַבֵּר הַנַּ"ל תֵּירֵץ ע"פ מַה שפי' הש"מ בְּהָא דאי' בב"מ רֵישׁ פ' אֵיזֶהוּ נָשָׁךְ בְּגוֹנֵב ע"מ לְמֵיקָט דְּיֵשׁ בּוֹ ב' פֵּירוּשִׁים אֶחָד שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה לְעַכֵּב הַגְּנֵיבָה בְּיָדוֹ אֶלָּא הוּא גּוֹנֵב ע"מ לְצַעֲרוֹ. אֲבָל אַתְּ"כ יַחֲזִיר לוֹ ופי' זֶה דָּחָה הש"מ דְּהָא מַעֲשִׂים בְּכָל יוֹם שֶׁעוֹשִׂין כֵּן ופי'

הַשֵּׁנִי דְּנִדְאִי בְּדַעְתּוֹ לְעַכֵּב הַגְּנֵיבָה בְּיָדוֹ אֲבָל אֵינוֹ עוֹשֶׂה זֹאת לַהֲנָאַת עַצְמוֹ אֶלָּא לְצַעֲרוֹ וא"כ גַּם בְּכָאן שַׁיָּיךְ הָנֵי ב' גַּוְונֵי א' שֶׁאֵינוֹ מִתְכַּוֵּון כְּלָל לְקַיֵּים אֶלָּא לְהַקְנִיט.

ב' שֶׁמִּתְכַּוֵּן לְקַיֵּים רַק שֶׁכַּוָּנַת הַקִּיּוּם הוּא רַק לְמֵיקַט. וְזֶה מַמָּשׁ דִּוּמְיָא דְּלָא יָדַע שֶׁזֶּה מֵהַנִּדָּרִים שֶׁיּוּכַל לְהָפֵר וְשַׁפִּיר פָּרִיךְ ע"כ דְּבָרָיו וְאֵינוֹ מָחֳוָור דא"כ מנ"ל דְּמַיְירֵי ר' חֲנִינָא בְּהַהִוא גַּוְונָא הַשֵּׁנִי.

דִּלְמָא כַּוָּנַת ר' חֲנִינָא בְּשׁוֹתֵק ע"מ לְמֵיקַט שֶׁאֵינוֹ מִתְכַּוֵּון כְּלָל לְקַיֵּים רַק לְהַקְנִיטָהּ שֶׁתְּהֵא סוֹבֶרֶת שֶׁדַּעְתּוֹ לְקַיֵּים וְלֹא תהי' עוֹד רְגִילָה בִּנְדָרִים ומנ"ל לְהַקְשׁוֹת וְלִישָׁאֵר בִּתְיוּבְתָּא עַל ר' חֲנִינָא דאע"ג דְּבְגוֹנֵב ע"מ לְמֵיקַט לֹא רָצָה הש"מ לְפָרֵשׁ דְּכַוָּנָתוֹ רַק לְצַעֵר לְפִי שָׁעָה וְאַחַ"כ יַחֲזִיר לוֹ מִשּׁוּם דְּמַעֲשִׂים בְּכָל יוֹם שֶׁעוֹשִׂין כֵּן מ"מ הָכָא בְּשׁוֹתֵק ע"מ לְמֵיקַט מָצִינוּ לְפָרֵשׁ כפי' הא' וע' בקצה"ח סי' שמ"ח שֶׁכֵּן דַּעַת הָרַמְבַּ"ם בס' הַמִּצְוֹת וּמְקוֹרוֹ מִסִּפְרִי וְשֶׁבֶּאֱמֶת אֵין ראי' מִמַּעֲשִׂים בְּכָל יוֹם וְרָאוּי לְיַזָּהֵר מִזֶּה וּלְיַיְשֵׁב דְּבָרָיו יֵשׁ לוֹמַר כֵּיוָן דקיי"ל אָמוֹרָא צָרִיךְ לְפָרֵשׁ דְּבָרָיו וּמִדְּלָא פָּרֵישׁ ר' חֲנִינָא וְקָא מְסַתֵּים לַהּ סַתּוֹמֵי ש"מ דְּבְכָל גַּוְונֵי דְּשׁוֹתֵק ע"מ לְמֵיקַט קָאָמַר וּלְהָכִי מַסִּיק בִּתְיוּבְתָּא אֲבָל א"כ לְקוּשְׁטָא דְּמִילְּתָא מנ"ל לְפָסוֹק דְּגַם בְּשׁוֹתֵק ע"מ לְמֵיקַט שֶׁאֵינוֹ מִתְכַּוֵּון כְּלָל לְקַיֵּים אֶלָּא לְצַעֵר אוֹתָהּ שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר אַחַ"כ וְאֶפְשָׁר כֵּיוָן דְּקָרְאֵי יַתִּירֵי כְּתִיבִי וְאַרְבָּעָה פְּעָמִים נֶאֱמַר בְּפָרָשָׁה עִנְיַן הַשְׁתִיקָה לָכֵן מְרַבֵּינַן הַכֹּל וְיֵשׁ אַרְבָּעָה מִינֵי שְׁתִיקָה א' שׁוֹתֵק ע"מ לְקַיֵּים לְאַלְתַּר דא"י לְהָפֵר עוֹד אפי' בְּאוֹתוֹ יוֹם ב' דְּשׁוֹתֵק ע"מ שֶׁיְּקַיֵּים לְאַחַר זְמַן וּתְרֵי גַּוְונֵי שׁוֹתֵק ע"מ לְמֵיקַט הַנִּזְכָּרִים לְמַעְלָה וּמִכֻּלָּם לָשׁוֹן דְּהַחֲרֵשׁ יַחֲרִישׁ נִכְלָל גַּם בְּשׁוֹתֵק סְתָם הָרַחְמָן יָסִיר מֵאִתָּנוּ כָּל צַעַר יָגוֹן וַאֲנָחָה וְיִתֵּן לָנוּ פְּדוּת וְרוּחָה וְיַשִּׁיג לָנוּ שָׁשׂוֹן וְשִׂמְחָה: אֲבָרֵךְ לְבוֹרְאִי כִּי הַיּוֹם שִׁלַּמְתִּי נִדְרֵי בעז"ה פֶּרֶק עֲשִׂירִי: פֶּרֶק אַחַד עָשָׂר ד' עט וְאֵלּוּ דְּבָרִים שֶׁהוּא מֵיפֵר דְּבָרִים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם עִנּוּי נֶפֶשׁ כו' אִם אֶתְקַשֵּׁט כו' א"ר יוֹסֵי אֵין אָנוּ נִדְרֵי עִנּוּי נֶפֶשׁ כו' דַּע שֶׁשְּׁלֹשָׁה מִינֵי קִישׁוּט יֵשׁ קִישׁוּט הַפָּנִים כְּגוֹן כִּיחוּל וּפִיקּוּס וְקִישׁוּט שֶׁלְּמַטָּה דְּהַיְינוּ הַעֲבָרַת שַׂעַר.

וְתַרְוַוְיְיהוּ קִישׁוּט הַגּוּף מִיקְּרֵי וְעוֹד יֵשׁ קִישׁוּט בְּגָדִים, בִּגְדֵי צִבְעוֹנִים וְהָרָ"ן כָּאן בד"ה אִם אֶתְקַשֵּׁט כו' לֹא בֵּיאֵר רַק מֵהָנָךְ תְּרֵי קִישׁוּטֵי הַגּוּף וְכָתַב דְּקִישׁוּט הַפָּנִים כְּגוֹן כִּיחוּל וּפִיקּוּס בְּהָא פְּלִיגִי רַבָּנָן וור"י דְּרַבָּנָן סָבְרִי דְּהָוֵי נֶדֶר עִנּוּי נֶפֶשׁ וור"י סָבַר דְּאֵין זֶה ע"נ אֲבָל דְּבָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ הָוֵי אֲבָל קִישׁוּט שֶׁלְּמַטָּה אפי' רַבָּנָן מוֹדוּ לר' יוֹסֵי דְּאֵין זֶה נֶדֶר ע"נ אֶלָּא דְּבָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ.

וּמִקִּישׁוּט בִּגְדֵי צִבְעוֹנִין לֹא זָכַר הָרָ"ן כְּלוּם. וּמְבוֹאָר בְּכְתֻבּוֹת פ' הַמַּדִּיר (דַּף ע"א.

) בַּבָּרַיְיתָא דְּמַבְיָא שָׁם דְּגַם ר' יוֹסֵי סוֹבֵר דְּקִישׁוּט בִּגְדֵי צִבְעוֹנִים הָוֵי נֶדֶר ע"נ וְהָא דְּפָרִיךְ שָׁם עַל ר' יוֹסֵי דְּסָבַר בַּעֲנִיּוּת שֶׁלֹּא נָתַן קְצָבָה גַּבֵּי הַמַּדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ שֶׁלֹּא תִּתְקַשֵּׁט כו' מַהָא אִידָּךְ דר' יוֹסֵי דְּסוֹבֵר דְּקִישׁוּט לָא הָוֵי ע"נ וְלָא מְשַׁנֵּי דְּמַתְנִיתִין דְּכְתֻבּוֹת אַיְירֵי בְּבִגְדֵי צִבְעוֹנִים דְּמוֹדֶה ר' יוֹסֵי דְּהָוֵי ע"נ תֵּירֵץ הָרִיטְבָ"א שָׁם בְּחִידּוּשָׁיו מִשּׁוּם דְּסְתָם קִישׁוּט הָוֵי קִישׁוּט הַגּוּף עַד שֶׁיְּפָרֵשׁ קִישׁוּט בְּגָדִים בִּגְדֵי צִבְעוֹנִים.

וע"ל (דַּף פֹּא.) בְּהַמְפָרֵשׁ ד"ה מַהוּ שֶׁיְּפֵר מִשּׁוּם דְּבָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ כו' שֶׁכָּתַב שָׁם וְז"ל מִשּׁוּם דְּדְבָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ הַיְינוּ קִישׁוּט כָּל הַגּוּף בֵּין קִישׁוּט תַּכְשִׁיטִין בֵּין קִישׁוּט

דְּהַעֲבָרַת שַׁעַר בְּאוֹתוֹ מָקוֹם דְּקִיְּשׁוּט כָּל הַגּוּף מַשְׁמַע עכ"ל דִּלְכְאוֹרָה מ"ש קִיְּשׁוּט תַּכְשִׁיטִין דְּהָוֵי דְּבָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ אֵינוֹ מְדֻיָּקָדָק דְּאִם רְצוֹנוֹ לוֹמַר קִיְּשׁוּט בְּגָדִים בִּגְדֵי צִבְעוֹנִים זֶה סוֹתֵר לַסְּוּגְיָ' דִּכְתֻבוֹת הַנַּ"ל דִּמְבוֹאָר שָׁם דְּגַם לר' יוֹסִי הָוֵי נֶדֶר ע"נ וְאִם ר"ל קִיְּשׁוּט תַּכְשִׁיטִין הַיְינוּ קִיְּשׁוּט זָהָב וְכֶסֶף דְּאֶפְשָׁר לוֹמַר שֶׁאֵין זֶה עִינּוּי נֶפֶשׁ אֲבָל מ"מ דְּבָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ הָוֵי כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּתְגַּנֶּה עָלָיו אַכַּתִּי אֵינוֹ מְדֻיָּקָדָק מַה שֶּׁסַּיֵּם דְּקִיְּשׁוּט כָּל הַגּוּף מַשְׁמַע.

וְדִבְרֵי הָרָ"ן בְּכָאן שֶׁמְּחַלֵּק בֵּין קִיְּשׁוּט הַפָּנִים לְקִיְּשׁוּט שֶׁלְּמַטָּה שכ' דִּבְקִיְּשׁוּט הַפָּנִים הוּא דְּפְלִיגִי רַבָּנָן ור' יוֹסֵי אֲבָל בְּקִיְּשׁוּט שֶׁלְּמַטָּה אפי' רַבָּנָן מוֹדוּ לר' יוֹסֵי דְּאֵין זֶה ע"נ אֶלָּא דְּבָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ.

וְכָתַב דְּהָכִי אִיתָא בְּהֶדְיָא בפ' הַמַּדִּיר גַּבֵּי בַּעֲנִיוּת שֶׁלֹּא נָתַן קְצָבָה אֵינוֹ מוּבָן דְּמִשָּׁם לֵיכָּא ראי' אֶלָּא אַלִּיבָּא דר' יוֹסֵי וְלָא אַלִּיבָּא דְּרַבָּנָן עיי"ש גַּם מִסֻּגְיָ' דִּלְקַמָּן (פ"א.) דִּפְלִיגִי רַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה וְרַב הוּנָא אַלִּיבָּא דר' יוֹסֵי דְּאָמַר אֵין אִלּוּ נִדְרֵי ע"נ אִם מֵיפֵר מִשּׁוּם דְּבָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ וְרַב הוּנָא סָבַר דְּאֵינוֹ מֵיפֵר מִשּׁוּם שֶׁלֹּא מָצִינוּ שׁוּעָל שֶׁמֵּת בַּעֲפַר פִּיר בְּעָפָר חֲפִירָתוֹ דְּהַכַּוָּנָה בְּהַעֲבָרַת שַׁעַר בְּאוֹתוֹ מָקוֹם וְרַב אַדָּא פְּלִיג דְּהָוֵי דְּבָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ וּמֵבִיא שָׁם תַּנְיָא כְּוָותֵי' דְּרַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה מַהָא דְּקָתָנֵי בְּבָרַיְיתָא שֶׁלֹּא אֶכְחֹל וְשֶׁלֹּא אֶפְקֹוס יָפֵר מִשּׁוּם דְּבָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ וְאִם נֹאמַר דְּקִיְּשׁוּט הַפָּנִים אֵינוֹ שָׁוֶה לְקִיְּשׁוּט שֶׁלְּמַטָּה לְעִנְיַן פְּלֻגְתַּיְיהוּ דר' יוֹסֵי וְרַבָּנָן דִּבְקִיְּשׁוּט הַפָּנִים סָבְרִי רַבָּנָן דְּהָוֵי ע"נ וּבְקִיְּשׁוּט שֶׁלְּמַטָּה מוֹדוּ רַבָּנָן לר' יוֹסֵי דְּאֵין זֶה אֶלָּא דְּבָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ כְּמוֹ כֵן יֵשׁ לוֹמַר וּלְחַלֵּק לְרַב הוּנָא דְּסוֹבֵר אַלִּיבָּא דר' יוֹסֵי דִּבְקִיְּשׁוּט שֶׁלְּמַטָּה אפי' דְּבָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ לָא הָוֵי דְּלָא מָצִינוּ שׁוּעָל שֶׁמֵּת בַּעֲפַר חֲפִירָתוֹ מ"מ בְּקִיְּשׁוּט פָּנִים כְּגוֹן כִּיחוּל וּפִיקּוּס סוֹבֵר ר' יוֹסֵי דְּהָוֵי דְּבָרִים שבל"ב וא"כ מַאי ראי' מַיְיתֵי מֵהַבָּרַיְיתָא סַיְיעְתָּא לְרַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה וּדְלָא כְּרַב הוּנָא הָא הֵם פְּלִיגִי בְּקִיְּשׁוּט שֶׁלְּמַטָּה וְהַבָּרַיְיתָא מַיְירֵי בְּקִיְּשׁוּט הַפָּנִים כְּגוֹן כִּיחוּל וּפִיקּוּס וע' בְּחִדּוּשֵׁי הָרַשְׁבָּ"א בִּכְתֻבוֹת וע' בס' יַד שָׁאוּל לְהַגָּאוֹן מִלְּבוֹב בסי' רל"ד ס"ק מ"ה שׁוּב רָאִיתִי בְּבֵיאוּרֵי רַבֵּינוּ הַגְּרָ"א ז"ל שָׁם ס"ק קי"ז שֶׁעָמַד עַל דִּבְרֵי הָרָ"ן הַנַּ"ל וְכָתַב שֶׁכְּפִי הַנִּרְאֶה רְאָיַת הָרָ"ן מִכְּתֻבוֹת הַנַּ"ל הוּא מִדְּקָאָמַר שָׁם הב"ע בִּדְבָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ דְּמַשְׁמַע דלד"ה הָוֵי בֵּינוֹ לְבֵינָהּ.

אֲבָל כְּבָר סָתְרוּ שָׁם הַתּוֹסָ' בד"ה ה"ג גִּירְסָא זוֹ וצ"ע דְּהָא אָמְרִינַן בִּנְדָרִים פ"א ע"א אִיבַּעְיָא לְהוּ כו' רַב הוּנָא אָמַר אֵינוֹ מֵיפֵר שֶׁלֹּא מָצִינוּ כו' אַלְמָא דִּפְלִיגִי כה"ג כו' עכ"ל הַטָּהוֹר: ע"ב בְּהָרָ"ן ד"ה אִילֵימָא דְּאָמְרָה קֻנָּם פֵּירוֹת עָלַי אִם כו' בְּאֶמְצַע הַדִּבּוּר וְאֵיכָא לְמֵימַר דְּהָא אָמַר רַב יְהוּדָה לְעֵיל כו' דִּבְתִנָּאָה לָא מִיזְדְּהַר וה"נ אִית לָן לְמֵימַשׁ דִּלְמָא רָחֲצָה וְתִתְסַר מֵהַשְׁתָּא בְּפֵירֵי עכ"ל לְפִי מ"ש הַטַּ"ז בסי' ר"כ ס"ק י"ט לְחַלֵּק בֵּין הֵיכִי שֶׁאִם תַּעֲבוֹר עַל הַתְּנַאי תהי' אֲסוּרָה מֵהַיּוֹם הַהוּא וָהָלְאָה תִּזְדְּהֵר בִּתְנָאָה וּבֵין הֵיכִי שֶׁאִם תַּעֲבוֹר עַל הַתְּנַאי לָא תִּהְיֶה אֲסוּרָה לְהַבָּא רַק בְּמַה שֶּׁעָשְׂתָה לְמַפְרֵעַ בְּשִׁבִּיל זֶה לֹא יַעֲלֶה מִוָּרָא עַל רֹאשָׁהּ דְּמַה שֶּׁעָבַר עָבַר עיי"ש.

וע"פ דְּבָרָיו אֱלֹהָ יְתוֹרֵץ קֻושְׁיַת הָרָ"ן בְּכָאן דְּלֹא דָּמֵי לְהָא דִּלְעֵיל דְּשָׁם בְּקוֹנָם עֵינַי בְּשִׁינָה הַיּוֹם אִם אִישַׁן לְמָחָר אָמַר רַב יְהוּדָא אַל יִישַׁן הַיּוֹם שֶׁמָּא יִישַׁן לְמָחָר דְּבִתְנָאָה לָא מִיזְדְּהַר מִשּׁוּם דְּאִם יַעֲבוֹר עַל הַתְּנַאי לֹא יִהְיֶה אָסוּר מִשָּׁם וּלְהַבָּא רַק לְמַפְרֵעַ עֲבִיד אִיסּוּר וְאֵין

חוֹשֵׁשׁ כ"כ דְּמַה שֶׁעָבַר עָבַר אֲבָל כָּאן בְּסֵוּגְיִין דְּאָמְרָה קַוְנָם פֵּירוֹת עָלַי לְעוֹלָם אִם אֶרְחַץ דְּלָא אָסְרָה עלי' הַפֵּירוֹת שֶׁתֹּאכַל מֵהַשְׁתָּא לְבַד אֶלָּא גַּם מַה שֶׁתֹּאכַל לְהַבָּא.

ובכה"ג מִיְזְדַּהַר אִינִישׁ בִּתְנָאָה וּכְבָר עָמַד ע"ז חָכָם א' הוּבָא בִּתְשׁוּבַת חֲתַם סוֹפֵר חי"ד סי' רכ"ד עיי"ש ובס' יַד שָׁאוּל הַנַּ"ל הֵעִיר גַּם כֵּן לְהַקְשׁוֹת עַל חִילּוּקוֹ שֶׁל הַטַּ"ז מֵהָא דְּפָרְכִינַן לְעֵיל (דַּף טו) עַל רַב יְהוּדָה מֵהָא דְּתָנַן קַוְנָם שֶׁאֵתְּ נֶהֱנֵית לִי עַד הֶחָג אִם תֵּלְכִי לְבֵית אָבִיךְ עַד הַפֶּסַח הָלְכָה לִפְנֵי הַפֶּסַח אֲסוּרָה בַּהֲנָאָתוֹ עַד הֶחָג הָלְכָה אֲסוּרָה לֹא הָלְכָה לָא וְקַשְׁיָא לְרַב יְהוּדָה דְּאָמַר בִּתְנָאָה לָא מִיְזְדַּהַר אפי' לֹא הָלְכָה תהי' אֲסוּרָה בַּהֲנָאָתוֹ דִּלְמָאתֵּלֵךְ וּמַאי קוּשְׁיָא הָא הָתָם אִם תֵּלֵךְ תהי' אֲסוּרָה לְהַבָּא אַחַר הַהֲלִיכָה עַד הֶחָג ובכה"ג מוֹדֶה ר"י דְּתִזְדַּהֵר בִּתְנָאָה משא"כ בִּתְנַאי דְּשִׁינָּה דְּאִם תַּעֲבוֹר עַל הַתְּנַאי לֹא תהי' אֲסוּרָה לְהַבָּא רַק בָּמָּה שֶׁעָבְרָה לְמַפְרֵעַ וּמַה שֶׁעָבַר עָבַר וְכָתַב לְתָרֵץ דְּעִיקַּר כַּוָּנַת הט"ז הוּא רַק אִם הָאִיסּוּר יֶוְמְשַׁךְ זְמַן רַב כְּגוֹן בְּגִיטִּין תהי' בְּאִיסּוּר כָּל ימי' אֲבָל הֵיכִי דְּהָאִיסּוּר לֹא יֶוְמְשַׁךְ זְמַן רַב אֵינָהּ חוֹשֶׁשֶׁת כ"כ וכה"ג כָּתְבוּ הַתּוֹסָ' בְּגִיטִּין (דַּף ל"ה:) עיי"ש ולפ"ז דִּבְרֵי הָרָן"ן שֶׁלְּפָנֵינוּ אֵינָם סְתִירָה לְחִילּוּקוֹ שֶׁל הַטַּ"ז כְּפִי שֶׁהִקְשָׁה הֶחָכָם בִּתְשׁוּ' חֲתַם סוֹפֵר הַנַּ"ל דְּהָרָן"ן מַקְשֶׁה שַׁפִּיר: מַאי פָּרִיךְ הגמ' לָא תִּרְחַץ וְלָא לִיתְסַר פֵּירוֹת עָלָהּ הָא יֵשׁ לוֹמַר דְּהָכִי קָאָמְרָה קַוְנָם פֵּירוֹת עוֹלָם עָלַי עַל זְמַן קָצָר אֵיזֶה ימי' אֲחָדִים דבכה"ג חָיְישִׁינַן שֶׁתַּעֲבוֹר עַל תְּנָאָהּ כֵּיוָן דְּלָא תהי' בְּאִיסּוּר כָּל ימי' וְאֵין לוֹמַר דְּעַל זְמַן קָצָר לָא מִיקְרֵי עִינּוּי נָפֶשׁ דְּלֵיתָא דְּגַם עַל זְמַן קָצָר מִיקְרֵי עִינּוּי נָפֶשׁ וְז"ל הָרַמְבַּ"ם בפ"ב מהל' נְדָרִים הֲלָכָה ד' אֶחָד עִינּוּי גָּדוֹל וְאֶחָד עִינּוּי קָטָן וְאֶחָד עִינּוּי שֶׁהוּא לִזְמַן מְרֻבֶּה וְאֶחָד שֶׁהוּא לְפִי שָׁעָה הַכֹּל מֵיפֵר הַבַּעַל.

ובמשל"מ הֵבִיא ראי' לָזֶה מִנָּזִיר (דַּף כח.) דַּאֲפִי' לָא אִתְּסָרָה בְּיַיִן אֶלָּא שָׁעָה פּוּרְתָּא הָוֵי עִינּוּי וּמֵיפֵר לָהּ הַבַּעַל כו' עכ"ל לְהָכִי הֲוְכְרַח הָרָן"ן לְתָרֵץ הַקּוּשְׁיָ' בְּאוֹפֶן אַחֵר: שָׁם לָאו קוּשְׁיָ' הִיא דְּאִי אָמְרָה בְּהֶדְיָ' קוֹנָם פֵּירוֹת עָלַי מֵהַיּוֹם אִם אֶרְחַץ הָכִי נָמֵי כו' לְכְאוֹרָה קָשֶׁה אַמַּאי לָא אוֹקֵי הגמ' בֶּאֱמֶת דְּמַתְנִיתִין אַיְירֵי בכה"ג דְּאָמְרָה קַוְנָם פֵּירוֹת עָלַי מֵהַיּוֹם אִם אֶרְחַץ וּלְהָכִי אֲסוּרָה לֵיהָנוֹת מִמֶּנָּה דִּלְמָא תִּרְחַץ דְּלָא תִזְדַּהֵר בִּתְנָאָה וְתִהְיֶ' אֲסוּרָה לְמַפְרֵעַ דְּהָא בְּמַתְנִיתִין לֹא מְבוֹאָר לְשׁוֹן הַנֵּדֶר מַה שֶּׁאָמְרָה רַק הַתְּנַאי וְאוּלַי יֵשׁ לוֹמַר דְּאַכַּתִּי תִּקְשֵׁי מַתְנִיתִין אַלִּיבָּא דְּרַב נַחְמָן דס"ל לְעֵיל (דַּף טו:) דְּגַם בִּתְנָאָה מִזְדַּהֵיר אִינָשׁ אָמְנָם לפ"ז קַוּשְׁיַית הָרָן"ן מֵעִיקָּרָא ל"ק דְּהַגְמָ' פָּרִיךְ הָכָא אַלִּיבָּא דר"נ וְאָפְשָׁר דְּלָא נִיחָא לי' לְהָרָן"ן לְפָרֵשׁ דְּקַוּשְׁיַית הגמ' יהי' רַק אַלִּיבָּא דְּחַד מִדְּלָא קָאָמַר הַנִּיחָא לְרַב יְהוּדָא אֶלָּא אַלִּיבָּא דר"נ קשי'.

וְיֵשׁ לוֹמַר עוֹד מִשּׁוּם דְּבְסוֹף הַסֵּוּגְיָ' דַּף פ' תְּחִלַּת ע"ב אַיְירֵי בָּהּ רַב יְהוּדָא דְּמָתָרֵץ הַמִּשְׁנָה בְּהָא דְּאִם לֹא אֶרְחַץ: עוֹד שָׁם בא"ד לָאו קוּשְׁיָ' הִיא כו' אֲבָל כֵּיוָן שֶׁתָּלְתָה נִדְרָהּ בְּאִם אֵין בַּמַּשְׁמָע שֶׁתַּחוֹל נִדְרָהּ אֶלָּא לְאַחַר שֶׁתַּעֲבוֹר עַל תְּנָאָהּ עכ"ל וּבְשִׁבּוּעוֹת פ"ג בֵּיאֵר שָׁם הָרָן"ן בְּיוֹתֵר וְז"ל דְּכָל מִי שֶׁתּוֹלֶה דָּבָר בְּאִם אֵין מַשְׁמָעוּתוֹ שֶׁיָּחוֹל הַדָּבָר אֶלָּא לְאַחַר שֶׁיִּתְקַיְּים הַתְּנַאי וְהֵבִיא ראי' מֵהָא דְּתָנַן בְּגִיטִּין (דַּף ע"ט) ה"ז גִּיטֵּךְ אִם לֹא בָאתִי עַד י"ב חוֹדֶשׁ וּמֵת בְּתוֹךְ י"ב חוֹדֶשׁ אֵינוֹ גֵּט מִשּׁוּם דְּהָוֵי גֵּט לְאַחַר מִיתָה וְאִם נָאֱמַר דְּחָל לְמַפְרֵעַ ה"ל כְּמַעֲכְשָׁיו אִם מַתִּי דְּיִהְיֶה גֵּט.

ובס' בֵּית מֵאִיר באה"ע סי' קמ"ה נִשְׁאַר בצ"ע וְהָא דְּאָמְרִינַן במס' שְׁבוּעוֹת (דַּף כֹּח:) שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אוֹכַל כָּכָר זוֹ אִם אוֹכַל זוֹ אֲכָלְיָ' לְאִיסּוּרֵי וַהֲדַר אֲכָלְיָ' לְתַנָּאֵי' פְּלוּגְתָּא דר"י ור"ל אִם הַתְּרָאַת סָפֵק הָוֵי הַתְּרָאָה וְקָשֶׁה הָא נִשְׁבָּע לֹא אוֹכַל זוֹ אִם אוֹכַל זוֹ נִמְצָא דְּאֵין נֶאֱסָר בְּהָאִיסּוּר עַד דַּאֲכַל לְהַתְּנַאי וּמִשָּׁעָה זוֹ דַּוְקָא וְכֵיוָן שֶׁאֲכָלוֹ מִקְּוָדֶם הָא אַף כִּי אוֹכֵל הַתְּנַאי בָּתַר הָכִי לָא עָבַר לְמַפְרֵעַ כו' ע"ש וּפְלֹא גָּדוֹל עַל גָּאוֹן כְּמוֹתוֹ אֲשֶׁר נָעְלַם מִמֶּנּוּ כְּשָׁעָה חֲדָא אֲשֶׁר הָרָ"ן שָׁם בִּשְׁבוּעוֹת נִתְעוֹרֵר מגמ' הַנַּ"ל וְחִילֵּק בְּטוּב טַעַם וְדַעַת דְּדַוְקָא בְּדָבָר הַנִּמְשָׁךְ קוֹדֶם הַתְּנַאי וְאַחַר הַתְּנַאי כְּגוֹן הַהִיא דְּנָדָרִים דְּאָמְרִינַן דְּלָא כַּוָּונָה לֶאֱסוֹר אֶלָּא פֵּירוֹת שֶׁתֹּאכַל לְאַחַר שֶׁתִּרְחַץ לְפִי שֶׁאַפְּיָ' הי' דַּעְתָּהּ שֶׁתְּהֵא מֻוָּתֶרֶת בְּפֵירוֹת קוֹדֶם רְחִיצָה מ"מ עֲדַיִן יֵשׁ מָקוֹם לְנָדָרָהּ לָחוּל שֶׁתְּהֵא אֲסוּרָה בְּפֵירוֹת לְאַחַר שֶׁתִּרְחַץ אֲבָל זֶה שֶׁלֹּא נִשְׁבַּע אֶלָּא עַל דָּבָר אֶחָד אִם תֹּאמַר שֶׁלֹּא נֶאֱסַר אֶלָּא לְאַחַר שֶׁיִּתְקַיְּמוּ תְּנָאוֹ נִמְצָא אֶפְשָׁר שֶׁיִּתְקַיְּמוּ תְּנָאוֹ וְלֹא יָחוּל נִדְרוֹ כְּלָל דְּהַיְינוּ אִם נֶאֱכָל הָאִיסּוּר רִאשׁוֹן הִלְכָךְ אָמְדִינַן לי' לְדַעְתּוֹ שֶׁשִּׁבּוּעָתוֹ הָיְתָה שכ"ז שֶׁיִּתְקַיְּמוּ תְּנָאוֹ אפי' בַּסּוֹף יָחוּל נִדְרוֹ וְגַבֵּי גֵּט מַפְנֵי שֶׁכָּל שֶׁמְּגָרֵשׁ בְּקוֹשִׁי מְגָרֵשׁ אָמְדִינַן לי' לְדַעְתּוֹ דְּלָא רָצָה שֶׁיָּחוּל הַגֵּט עַד שֶׁיִּתְקַיְּמוּ הַתְּנַאי עכ"ל הַזָּהָב: ד' פ' בָּרָ"ן ד"ה ור' יוֹסֵי סָבַר כו' וְכֵיוָן שֶׁכֵּן מַאי קָא מַקְשֶׁה בְּרֵישׁ סֵוּגְיָין לָמָּה לָהּ הַהֶפְרֵשׁ לָא תִּרְחַץ וְלָא לִתְסַר פֵּירוֹת עוֹלָם עֲלָהּ דְּהָא לְרַבָּנָן מֵיפַר אע"פ שֶׁלֹּא חָל הַנֶּדֶר כו' עכ"ל.

מַשְׁמַע שֶׁמְּפָרֵשׁ דקו' הגמ' הוּא דְּלָא מָצֵי מֵיפַר כֵּיוָן שֶׁלֹּא חָל עֲדַיִן הַנֶּדֶר וְכֵן כָּתַב לְעֵיל הַמְּפָרֵשׁ סוֹף דַּף הַקּוֹדֵם ד"ה וְקָא מְהַדַּר כו' שֶׁכָּתַב דְּכֵיוָן דְּלָא אָמְרָה קוֹנָם פֵּירוֹת עָלַי סְתָם אֶלָּא תלי' נִדְרָהּ בַּהֲנָאַת רְחִיצָה אַמַּאי מָצֵי מֵיפַר כו' וְקָשֶׁה לִי אַמַּאי לָא פֵּירְשׁוּ כִּפְשׁוּטוֹ כְּפִי הוֹרָאַת הַלָּשׁוֹן דְּלָמָּה לָהּ הֲפָרָה אַמַּאי צְרִיכָה כְּלָל לְהֲפָרָה כֵּיוָן דל"ל צַעַר מְמְנִיעַת רְחִיצָה וְאֵין לוֹמַר דְּאַף דְּלֵית לָהּ עִינּוּי נֶפֶשׁ מְמְנִיעַת רְחִיצָה מ"מ הָוֵי דְּבָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ שֶׁלֹּא תִּתְגַּנֶּה עַל בַּעְלָהּ וְכֵן מַשְׁמַע לְכְאוֹרָה דְּהָא מַה דס"ד הַשְׁתָּא דְּרְחִיצָה לָא הָוֵי ע"נ כָּל הוֹכָחַת הַמַּקְשֶׁן הָוָה דְּאִם אִיתָא דְּרְחִיצָה הָוֵי ע"נ אַמַּאי לָא תָּנֵי כְּגוֹן שֶׁנָּדְרָה בְּרְחִיצָה עַצְמָהּ כמ"ש הָרַ"ן בְּרֵישׁ הַסֵּוּגְיָ' אֲבָל שֶׁלֹּא תִּהֵא רְחִיצָה אפי' דְּבָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ לֵיכָּא שׁוּם הוֹכָחָה דְּשַׁפִּיר יֵשׁ לוֹמַר דְּדְבָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ הָוֵי וּמַתְנִיתִין נַדְרֵי ע"נ בָּא לְהַשְׁמִיעֵנוּ וּלְהָכִי לָא קָתָנֵי כְּגוֹן שֶׁנָּדְרָה בְּרְחִיצָה עַצְמָהּ אֶלָּא שֶׁהַתְּנַאי הי' בְּרְחִיצָה דְּהָוֵי דְּבָרִים שבל"ב וְהַנֶּדֶר הָוֵי בְּפֵירוֹת דְּהָוֵי ע"נ אֲבָל לפ"ז לֹא יִתָּכֵן מַה שֶׁתֵּירֵץ הָרָ"ן שֶׁכָּתַב וי"ל דְּאִין ה"נ כו' ה"מ הֵיכִי שֶׁאִי אֶפְשָׁר לְהַנָּצֵל אפי' כִּי מִזְדַּהֲרָה בִּתְנָאָה מֵעִינּוּי נֶפֶשׁ אוֹ מִדְּבָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ כו' אֲבָל הֵיכִי שֶׁתָּלְתָה נָדְרָה בְּדָבָר שֶׁאֵינוֹ לֹא מע"נ וְלֹא מִדְּבָרִים שבל"ב וְהוּא דָּבָר שֶׁאֶפְשָׁר לַעֲמוֹד בּוֹ כִּרְחִיצָה דקס"ד בְּרֵישׁ סֵוּגְיָין דְּלֵית בָּהּ עִינּוּי נֶפֶשׁ [וְהַשְׁמִיט הָרָ"ן לְסַיֵּים וְלֵית בי' דְּבָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ] וע"כ אַף דְּקִיצֵּר הָרָ"ן וְלֹא סַיֵּים וְלֵית בי' ג"כ מִשּׁוּם דְּבָרִים שבל"ב.

ע"כ סָמַךְ עַל הַמֵּבִין שֶׁכֵּן כַּוָּונָתוֹ דאל"כ כֵּיוָן שא"א לָהּ לְהִנָּצֵל אפי' כִּי מִזְדַּהֲרָה בִּתְנָאָה מִשּׁוּם דְּבָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ חָל הַנֶּדֶר מִקְּרֵי וּמָצֵי לְמֵיפַר וְכֵן רָאִיתִי בְּשִׁיטָה מְקֻבָּצֶת שֶׁכָּתַב דְּמֵעִיקָּרָא דְּמוֹקְמִינַן דְּתְנָאָהּ בִּלְחוּד בִּרְחִיצָה דְּלְמָא לֵיכָּא בִּרְחִיצָה לֹא מִשּׁוּם ע"נ וְלֹא מִשּׁוּם דְּבָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ ולפ"ז קוֹשְׁיַת הָרָ"ן מֵעִיקָּרָא דְּהָא לְרַבָּנָן מֵיפַר אע"פ שֶׁלֹּא חָל הַנֶּדֶר וא"כ מַאי פָּרִיךְ הגמ' לָמָּה לָהּ הֲפָרָה הָא לְרַבָּנָן מָצֵי מֵיפַר אע"פ שֶׁלֹּא חָל הַנֶּדֶר וּמַשְׁמַע דְּמְפָרֵשׁ דקו' הגמ' אֵיךְ מָצֵי לְהָפֵר לֹא יִתָּכֵן.

דְּלִכְאוֹרָה מִי הִכְרִיחוֹ לְזֶה אֲמַאי לֹא נְפָרֵשׁ כְּפִשׁוּטוֹ נְהִי דְּאִם רוֹצֶה לְהָפֵר יָכוֹל לְהָפֵר אַף שֶׁעֲדַיִן לֹא חָל הַנֶּדֶר מ"מ לָמָּה לָהּ הֲפָרָה כְּלוֹמַר מַדּוּעַ צְרִיכָה כְּלָל לַהֲפָרָתוֹ כֵּיוָן שֶׁאֵין לָהּ שׁוּם דּוֹחַק מִזֶּה לֹא ע"נ וְלֹא דְּבָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ.

וּמָצָאתִי אַחַ"כ בְּחִידּוּשֵׁי נְדָרִים לְהָרַב הַמְּאִירִי זַ"ל נִקְרָא בְּשֵׁם סֵפֶר בֵּית הַבְּחִירָה שֶׁכָּתַב וְזַ"ל אוֹ שֶׁמָּא אַף בְּתַחְלָה הָיוּ מוֹדִים שֶׁיָּכוֹל הוּא לְהָפֵר אֶלָּא שֶׁשָּׁאֲלוּ מַה צּוֹרֶךְ לוֹ לְהָפֵר וְאַחֲרֵי שֶׁאֵין צוֹרֶךְ לְהָפֵר מִשְׁנָתֵינוּ לָאו לְאַשְׁמוּעִינַן דָּבָר שֶׁאֵין צָרִיךְ לוֹ קָא אתי' עכ"ל ולפ"ז דִּבְרֵי הָרָ"ן בְּכָאן אֵין מוּבָנִים לפענ"ד: ע"ב בָּרָ"ן ד"ה אֶלָּא דְּאָמְרָה הֲנָאַת רְחִיצָה כו' וּשְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֶרְחַץ וְהַשְׁתָּא ל"צ לְאוֹקְמָא בְּאוֹמְרָה אִם אֶרְחַץ הַיּוֹם אֶלָּא בְּאוֹמֶרֶת אִם אֶרְחַץ סְתָמָא דְּלְעוֹלָם מַשְׁמַע דת"ק סָבַר דְּיֵשׁ בָּהּ עִינּוּי נֶפֶשׁ כו' עכ"ל וכ"מ בְּלֶחֶם מִשְׁנָה שָׁהָרָ"ן לֹא גָּרִיס הַיּוֹם בְּמַסְקָנָא וּבְחִידּוּשֵׁי הגרע"א סי' רל"ד סעי' נ"ט כָּתַב דְּלִפְי מַאי דְּכָתַב הָרָ"ן דְּלִמַסְקָנָא מַיְירֵי מַתְנִיתִין כְּפִשְׁטָהּ קוֹנָם רְחִיצָה עָלַי אִם אֶרְחַץ א"כ לֹא מָצִינוּ דְּנִיּוּל דְּחַד יוֹמָא הָוֵי ע"נ לְרַבָּנָן.

אָמְנָם לְפִי ענ"ד נִרְאֶה דְּמוּכָח מֵהָא דְּפָרִיךְ הגמ' מִיּוֹם כִּפּוּר ש"מ דְּגַם בְּמַסְקָנָא סָבַר הגמ' דְּרְחִיצָה דְּחַד יוֹמָא הָוֵי ע"נ וע' בְּבֵיאוּרֵי הַגְּרָ"א ס"ק קי"ד שֶׁכָּתַב וְז"ל ואע"ג דא"צ לְמַסְקָנָא כמ"ש הָרַ"ן שָׁם ד"ה אֶלָּא מ"מ הגמ' לָא הָדַר מִזֶּה אֶלָּא דְּקַשְׁיָ' לְהוּ שֵׁנִית כו' עכ"ל הַטָּהוֹר וְכַוָּנָתוֹ אֲבָל מֵהָךְ סְבָרָא לָא הָדַר דְּרַבָּנָן סָבְרִי דְּגַם נִיּוּל דְּחַד יוֹמָא הָוֵי ע"נ ולפמ"ש לְעֵיל יוֹתֵר מְבוֹאָר דְּגַם לְמַסְקָנָא פָּרִיךְ מֵהָךְ דיוה"כ דְּהָוֵי רַק חַד יוֹמָא וכמ"ש] נִרְאֶה דְּלָא הי' הַגִּרְסָא לִפְנֵי הָרָ"ן בגמ' כְּמוֹ שֶׁהוּא לְפָנֵינוּ דִּמְפוֹרָשׁ אִם אֶרְחַץ הַיּוֹם [אוֹ דְּכַוָּנָתוֹ הוּא דְּהָא דְּנִקַט הגמ' בִּלְשׁוֹן הַיּוֹם לָאו דַּוְקָא הוּא וְשֶׁיִּגְרַתְּ לִישָׁנָא דִּלְעֵיל נִקַט] אֲבָל קָשֶׁה לִי דא"כ מַאי קָא פָּרִיךְ הגמ' לְקַמַּ' וַאֲמַרוּ רַבָּנַן רְחִיצָה אִית בי' עִינּוּי נֶפֶשׁ כִּי לָא רָחֲצָה וּרְמִינְהוּ אע"פ שֶׁאָסוּר בְּכֻלָּן אֵין עָנוּשׁ כָּרֵת אֶלָּאהָאוֹכֵל וְשׁוֹתֶה בְּלֵבַד ואי' אָמְרַתְּ כִּי לָא רָחֲצָה אֵיכָא עִינּוּי ביוה"כ כִּי רָחֵץ לֵיחַיֵּיב כָּרֵת לִשְׁנֵי בֶּאֱמֶת דְּרַבָּנָן סָבְרִי דַּוְקָא בִּרְחִיצָה דְּלְעוֹלָם אֵיכָא עִינּוּי נֶפֶשׁ אֲבָל בִּרְחִיצָה דְּחַד יוֹמָא לֵיכָּא עִינּוּי נֶפֶשׁ אֶלָּא חַד יוֹמָא לְהָכִי לָא מִיקְּרֵי עִינּוּי וְאֵינוֹ עָנוּשׁ כָּרֵת עַל הָרְחִיצָה וּבֶאֱמֶת גַּם לְפִי הַגִּירְסָא שֶׁלְּפָנֵינוּ אִם אֶרְחַץ הַיּוֹם קָשֶׁה ג"כ מֵהֵיכָן מַשְׁמַע לְהַמַּקְשָׁן דְּרַבָּנָן סָבְרִי דִּרְחִיצָה דְּחַד יוֹמָא הָוֵי עִינּוּי דִּלְמָא לָא הָוֵי רַק דְּבָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ וְכֵיוָן שֶׁגַּם בְּהַתְנֵאי אֵיכָא דְּבָרִים שבל"ב יָכוֹל לְהָפֵר וכמ"ש הָרַ"ן לְעֵיל דְּכֵיוָן שא"א לָהּ לְהִנָּצֵל אפי' כִּי מִזְדַּהֲרָא בְּתִנָּאָה מע"נ אוֹ מִשּׁוּם דְּבָרִים שבל"ב יָכוֹל לְהָפֵר אע"פ שֶׁלֹּא חָל הַנֶּדֶר כו' ומכש"כ לְגִירְסַת הָרָ"ן דְּהַשְׁתָּא ל"צ לְאוֹקְמֵי בְּאוֹמֶרֶת שֶׁלֹּא אֶרְחַץ הַיּוֹם אֶלָּא שֶׁלֹּא אֶרְחַץ סְתָמָא דְּלְעוֹלָם מַשְׁמַע וא"כ מַאי פָּרִיךְ מיוה"כ דְּלָא הָוֵי אֶלָּא רְחִיצָה דְּחַד יוֹמָא וּבִרְחִיצָה דְּחַד יוֹמָא מוֹדוֹ רַבָּנָן דְּלָא הָוֵי עִינּוּי: וְדַע שֶׁבְּשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת הֵבִיא גִּירְסָא אַחֶרֶת בגמ' דְּמְשַׁנֵּי הָכִי דְּאָמְרָה קוֹנָם הֲנָאַת רְחִיצָה עָלַי לְעוֹלָם אִם לֹא אֶרְחַץ הַיּוֹם וּשְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֶרְחַץ הַיּוֹם.

וּפֵירוּשׁוֹ כִּי הִיא בָּאָה לֶאֱסוֹר עלי' רְחִיצָה לְעוֹלָם אִם לֹא תִּרְחַץ הַיּוֹם וְלָא תִּקְשֵׁי לָךְ דא"כ ל"ל הֲפָרָה תִּרְחַץ הַיּוֹם מִשּׁוּם דְּמַיְירֵי שֶׁאָמְרָה ג"כ אַחַר כֵּן וּשְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֶרְחַץ הַיּוֹם וְהַשְׁתָּא צָרִיךְ לְהָפֵר הַשְׁבוּעָה שֶׁנִּשְׁבְּעָה שֶׁלֹּא תִּרְחַץ הַיּוֹם וְתִרְחוֹץ הַיּוֹם בִּכְדֵי שֶׁלֹּא יֵאָסֵר עלי' הֲנָאַת רְחִיצָה לְעוֹלָם] וּלְפִי גִּירְסָא זוֹ וּפֵירוּשָׁהּ יִתְיַישֵּׁב שַׁפִּיר קֻוּשְׁיַת הגמ' מֵהָא דיוה"כ דְּהָא חָזְינַן דַּאֲפִי' רְחִיצָה דְּחַד יוֹמָא מִיקְּרֵי עִינּוּי.

דְּהָא מְשׁוּם הַשְׁבוּעָה דְּהָוֵי רַק עַל חַד יוֹמָא. קָאָמַר דְּמֵיפֵּר מְשׁוּם עִינּוּי נָפֶשׁ וע' בְּתוֹסָ' ד"ה אֶלָּא אָמַר רָבָא כו' מ"ש וְלֹא רָצָה לְתָרֵץ דְּאָמַר קוֹנָם שֶׁלֹּא אֶרְחַץ כו' דא"כ הַיְינוּ רֵישָׁא כו' ומ"ש קוֹנָם שֶׁלֹּא אֶרְחַץ אֵינוֹ מְדֻוָּקְדָּק לִכְאוֹרָה דְּשַׁלָּא אֶרְחַץ הוּא לְשׁוֹן שְׁבוּעָה דְּאוֹסֵר נַפְשֵׁי' מֵחֶפְצָא אֲבָל נָדֶר הוּא מִתְפִּיס חֶפְצָא אַנַּפְשֵׁי' וְצָרִיךְ לְדָחוֹק דל"ד קָאָמְרִי וְכַוָּנָתָם דְּאָמַר קוֹנָם הֲנָאַת רְחִיצָה עָלַי.

אָמְנָם תֵּירוּצָם לָא א"ש מ"ש דא"כ הַיְינוּ רֵישָׁא דְּהָא יֵשׁ לוֹמַר דִּבְהַהֵ' בָּבָא אַשְׁמוֹעִינַן רַבּוּתָא לר' יוֹסִי דאע"ג דְּחָיְילָ' מֵהַשְׁתָּא לֹא יָפֵר וכמ"ש הָר"ן בָּזֶה הַדִּבּוּר לְבַסּוֹף וּמָצָאתִי בָּרִיטְבָ"א שֶׁעִם הִלְכוֹת הָרַמְבַּ"ן ז"ל שֶׁכָּתַב אֲבָל בְּנֶדֶר שֶׁלֹּא אֶרְחַץ לָא מָצֵי לְאוֹקְמֵי דִּנְדָרִים לָא חָיְילִי עַל לֹא אֶעֱשֶׂה שֶׁהוּא דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ מַמָּשׁ: ד' פא א"ל דִּכְתִיב וּמִגְרְשֵׁיהֶם יִהְיוּ לִבְהֶמְתָּם וּלְכָל חַיָּיתָם מַאי חַיָּיתָם אִילֵימָא חי' וַהֲלֹא חי' בִּכְלַל בְּהֵמָה הִיא במס' מַכּוֹת (דַּף י"ב.

) א"ר אֲבָהוּ עָרֵי מִקְלָט לֹא נִיתְּנוּ לִקְבוּרָה דִּכְתִיב וּמִגְרְשֵׁיהֶם יִהְיוּ לִבְהֶמְתָּם וּלְכָל חַיָּיתָם לְחַיִּים נִיתְּנוּ וְלֹא לִקְבוּרָה ועפ"ז יֵשׁ לוֹמַר דמש"ה לָא קַשְׁיָא לְרַבָּנָן דר' יוֹסֵי מַאי דָּרְשִׁי בְּהַהוּא דִּלְכָל חַיָּיתָם מְשׁוּם דְּאָתֵי לְהַךְ דְּרָשָׁה דר' אַבָּהוּ ור' יוֹסֵי דְּדָרֵישׁ מֵהַאי קְרָא עַל כְּבִיסָה סָבַר דְּתַרְתֵּי שָׁמְעִינַן מִינָּהּ אוֹ מֵרִיבּוּיָא דִּלְכָל חַיָּיתָם.

וע' כְּתֻבּוֹת (דַּף ס"א:) גַּבֵּי עוֹלָה עִמּוֹ וְאֵינָהּ יוֹרֶדֶת עִמּוֹ דְּדָרֵישׁ ר"א מִקְּרָא דְּהִיא הָיְתָה אֵם כָּל חָי כה"ג לְחַיִּים נִיתְּנָה כו' אַחַר זְמַן רַב הִגִּיעַ לִידֵי ס' עָרוּךְ לְנֵר עַל מס' מַכּוֹת וְרָאִיתִי שָׁם שֶׁהֵעִיר ג"כ מִסֶּוּגְיָ' דְּהָכָא עַל הָא דְּמַכּוֹת יעויי"ש: בְּרַשְׁ"י ד"ה וַהֲלֹא חי' בִּכְלַל בְּהֵמָה כְּדִכְתִיב זֹאת החי' אֲשֶׁר תֹּאכְלוּ מִכָּל הַבְּהֵמָה (וַיִּקְרָא יא) כו' עיי' חֻלִּין (דַּף ע"א.

) וְתִרְאֶה דְּמִפָּסוּק זֶה הוֹכִיחוּ דִּבְהֵמָה בִּכְלַל חי' וחי' בִּכְלַל בְּהֵמָה מוּכָח מִקְּרָא אַחֲרִינָא זֹאת הַבְּהֵמָה אֲשֶׁר תֹּאכְלוּ כו' אַיִל וּצְבִי וְיַחְמוּר ע"כ צָרִיךְ לְהַגִּי' ג"כ כָּאן בְּרַשְׁ"י כֵּן וְכֵן אִיתָא בְּרַשְׁ"י שְׁבוּעוֹת (דַּף ז'.

) ד"ה אֶקְרָא אֲנִי חי' וְכֵן הוּא בַּזְּבָחִים (דַּף לד:) עיי"ש: ע"ב בגמ' אָמַר מָר וְשָׁלֹא אֲשַׁמֵּשׁ מִטָּתִי יָפֵר מְשׁוּם דְּבָרִים שבל"ב הֵיכִי דָּמֵי אִילֵימָא דְּאָמְרָה הֲנָאַת תַּשְׁמִישִׁי עָלֶיךָ ל"ל הָפָרָה הָא מְשַׁעְבְּדָא לִי' וְלֵיכָּא לְמֵימַר דְּקוֹנָמוֹת מַפְקִיעִין מִידֵי שִׁעְבּוּד מְשׁוּם דְּאַלְמוּהּ רַבָּנַן לְשִׁעְבּוּדָא דְּבַעַל וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הָר"ן לְעֵיל (טו:) ד"ה וְהָא כו' וְאֵין לְהַקְשׁוֹת וְלוֹמַר דְּלָהָכִי יָפֵר מְשׁוּם דְּאִם יִשְׁמַע נִדְרָהּ וְיִשְׁתּוֹק וְלֹא יָפֵר כָּל הַיּוֹם ה"ל כַּהֲקָמָה וְאִם הוּא בְּעַצְמוֹ אֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ עַל שִׁעְבּוּדוֹ גַּם רַבָּנַן לָא אַלְמוּהוּ לְשִׁעְבּוּדוֹ דְּזֶה אֵינוֹ דִּיֵּשׁ לוֹמַר אִיפְכָא דְּמַה שֶּׁשּׁוֹתֵק הוּא מֵחֲמַת דְּיוֹדֵעַ הָאֱמֶת דְּאַלְמוּהָ רַבָּנַן לְשִׁעְבּוּדֵי' וְלֹא חָל הַנֶּדֶר כְּלָל וכמ"ש הַתּוֹסָ' בְּכְתֻבּוֹת (דַּף נ"ט:) ד"ה כְּגוֹן שֶׁנָּדְרָה הֵיא כו' וְז"ל דל"ל דְּאָסְרָה יְנִיקָתָהּ עָלָיו כֵּיוָן דְּמְשַׁעְבְּדָא לִי' אֵין הַנֶּדֶר חָל יע"ש בְּמָהַרְשָׁ"א שֶׁהִקְשָׁה נְהִי דְּמְשַׁעְבְּדָא לִי' (פי' וְאַלְמוּהָ רַבָּנַן לְשִׁעְבּוּדֵי') מ"מ כֵּיוָן דְּקַיְּמִים לָהּ אַמַּאי אֵין הַנֶּדֶר חָל כו' וְיֵשׁ לְיַישֵׁב עכ"ל.

וְהַמָּהָרָ"ם שִׁיף שָׁם בֵּיאֵר הֵיטֵב וְז"ל אַף שֶׁקַּיְּמִים לָהּ הַיְינוּ שֶׁהֶחֱרִישׁ בְּיוֹם שָׁמְעוֹ וְלֹא הֵיפֵר מ"מ מַה בְּכָךְ דא"צ לְהָפֵר כֵּיוָן שֶׁאֵין הַנֶּדֶר חָל כְּלָל וע' בס' אַבְנֵי מִילּוּאִים באה"ע סי' פ"ב ס"ק א' מַה שֶּׁהֵבִיא בְּשֵׁם הַשִּׁיטָה מְקֻבָּצֶת שכ' וְרַשְׁ"י ז"ל במ"ק תֵּירֵץ כו' כו' וְאֶפְשָׁר

דְּהַתּוֹסָ' דְּחִיקָא לְהוּ לְפָרוּשֵׁי הָכִי כו' עכ"ל וְכָל דְּבָרָיו הַנָּ"ל שָׁנָה לָנוּ הַמָּהָרָ"ם שִׁיף זַ"ל בְּלָשׁוֹן קְצָרָה בְּבֵיאוּר דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' הַנָּ"ל: שָׁם בגמ' הֲנָאַת תַּשְׁמִישָׁךְ עָלַי יָפֵר שֶׁאֵין מַאֲכִילִין אֶת הָאָדָם דָּבָר הָאָסוּר לוֹ וְאִם אֵינוֹ מֵיפֵר לָהּ לִכְאוֹרָה נִרְאֶה בִּפְשִׁיטוּת שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְכוֹפָהּ לִהְיוֹת מְשַׁמַּשְׁתּוֹ שֶׁאֵין מַאֲכִילִין אֶת הָאָדָם דָּבָר הָאָסוּר לוֹ.

וְהָא דְּאָמְרִינַן בִּכְתֻבּוֹת (דַּף נט:) גַּבֵּי נָדְרָה שֶׁלֹּא לְהָנִיק וּפִי' הַתּוֹסָ' שָׁם כְּגוֹן שֶׁאָסְרָה הֲנָאַת הֲנָקָה עַל עַצְמָהּ שֶׁהִיא נֶהֱנֵית בַּהֲנָקָה דב"ה סָבְרִי כּוֹפָהּ וּמְנִיקָתוֹ פֵּירְשׁוּ הַתּוֹסָ' שָׁם שֶׁכּוֹפָהּ לְהַשְׂכִּיר לוֹ מֵינִיקֶת אוֹ תֵּצֵא בְּלֹא כְּתֻבָּה אֲבָל לֹא שֶׁתָּנִיק בְּעַצְמָהּ והי' הַדָּבָר בְּעֵינַי לִפְשִׁיטוּת אֶלָּא שֶׁרָאִיתִי לְהָרַב המהרי"ט בח"א סי' ד' שֶׁכָּתַב לְהִיפּוּךְ וְזַ"ל שָׁם בְּאֶמְצַע הַתְּשׁוּבָה דְּהָא וַדַּאי נִרְאָה דַּאֲפִי' לֹא הֵפֵר כּוֹפָהּ וּמְשַׁמַּשְׁתּוֹ כִּדְמַשְׁמַע הָתָם בפ' אע"פ גַּבֵּי נָדְרָה שֶׁלֹּא לְהָנִיק אֶת בְּנָהּ שֶׁפֵּירְשׁוּ שָׁם הַתּוֹסָ' דְּאָמְרָה יֵאָסֵר הֲנָאַת יְנִיקָה עָלַי וְאַפִּ"ה אָמְרוּ ב"ה כּוֹפָהּ וּמְנִיקָתוֹ וְהָא דְּאָמְרִינַן יָפֵר מִשּׁוּם עֶצָּה טוֹבָה כו' עכ"ל וְקָשֶׁה בְּעֵינַי מְאוֹד הָא הַתּוֹסָ' שָׁם פֵּירְשׁוּ דְּהָא דְּכוֹפָהּ וּמְנִיקָתוֹ הַיְינוּ שֶׁכּוֹפָהּ לְהַשְׂכִּיר לוֹ מֵינִיקֶת.

אֲבָל לְכוֹפָהּ שֶׁתָּנִיק בְּעַצְמָהּ אֵיךְ יִתָּכֵן לְהַאֲכִיל לָהּ דָּבָר הָאָסוּר לָהּ וְכֵן בְּאָסְרָה הֲנָאַת תַּשְׁמִישׁוֹ עלי' אֵיךְ יִתָּכֵן לִהְיוֹת כּוֹפָהּ וּמְשַׁמַּשְׁתּוֹ וְאוּלַי כַּוָּנָתוֹ שֶׁיָּכוֹל לְכוֹפָהּ שֶׁתֵּלֵךְ אֵצֶל חָכָם לְהַתִּיר נִדְרָהּ אוֹ שֶׁתֵּצֵא בְּלֹא כְּתֻבָּה וּבְדָרָךְ עֵצָה טוֹבָה אָמְרוּ שֶׁיָּפֵר לָהּ וּבְיֶתֶר דִּבְרֵי מהרי"ט שָׁם יְעַוְיֵן בס' אַבְנֵי מִילּוּאִים באה"ע סי' פ"ב ובקצה"ח סי' קי"ז מ"ש בָּזֶה: בְּהַמְפָרֵשׁ ד"ה שֶׁלֹּא אַצִּיעַ מִטָּתְךָ כו' א"צ לְהָפֵר דְּרַחֲמָנָא זכי' לי' בְּהָנֵי מְלָאכוֹת דְּאוֹרָיְיתָא [וְלָאו כֹּל כְּמִינָּהּ לְאַפְקוֹעֵי שִׁעְבּוּדָא דְּבַעַל מִינָּהּ כֵּן הגי' הב"ח] עכ"ל בִּכְתֻבּוֹת (דַּף ס"א.

) כָּתַב רַשְׁ"י שָׁם ד"ה אֲבָל מוֹזֶגֶת לוֹ כּוֹס וּמַצַּעַת לוֹ מִטָּה לִפְרוֹס סָדִין כו' וְלָא דָּמֵי לְמַצַּעַת דְּמַתְנִיתִין דְּהָוֵי דָּבָר שֶׁל טֹרַח וּבִכְפִי' הָנֵי לָא כְּפִי לָהּ אֶלָּא חֲכָמִים הִשִּׁיאוּהָ עֵצָה טוֹבָה לְהַנְהִיג זֹאת בְּיִשְׂרָאֵל עכ"ל וע' שָׁם בְּהַגָּהַת אָשְׁרִי סי' כ"ד וְזַ"ל פירש"י לִפְרוֹס סָדִין דָּבָר שֶׁאֵינוֹ שֶׁל טֹרַח וְלָא כָּיְיפִינַן לָהּ וּבִירוּשַׁלְמִי לָא מַשְׁמַע הָכִי דְּגָרְסִינַן הָתָם אפי' הִכְנִיסָה לוֹ מֵאָה שְׁפָחוֹת כּוֹפָהּ לַעֲשׂוֹת לוֹ דְּבָרִים שֶׁל יִחוּד מַהוּ דְּבָרִים שֶׁל יִחוּד סָכָה לוֹ גּוּפּוֹ וּמַרְחֶצֶת אֶת רַגְלָיו וּמוֹזֶגֶת לוֹ אֶת הַכּוֹס וְלָמָּה מִפְּנֵי שֶׁהִיא חַיֶּיבֶת לוֹ מִשּׁוּם שֶׁאֵין רָאוּי לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּשִׁפְחָה ש"מ כּוֹפִין אוֹתָהּ עכ"ל וע"פ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה נִרְאֶה שֶׁהַמְפָרֵשׁ בְּכָאן אֵינוֹ מפי' רַשְׁ"י אֶלָּא שֶׁהוּא זַ"ל סוֹבֵר כְּפִי הַמְבֹאָר בַּיְרוּשַׁלְמִי שֶׁבַּמְּלָאכוֹת הַלָּלוּ כָּיְיפִינַן לָהּ וע' בס' אַבְנֵי מִלּוּאִים בסי' ע"ב בהג"ה יוד שֶׁכָּתַב עַל דִּבְרֵי רַשְׁ"י בִּכְתֻבּוֹת הַנָּ"ל שֶׁלְּפָלֶא בְּעֵינָיו שֶׁהוּא נָגֵד שַׁ"ס עָרוּךְ בִּנְדָרִים (פ"א:) דְּמִבֹּאָר דְּמִשַּׁעְבְּדָא לי' וּמְחַוַּיְיבָת לוֹ בָּזֶה וְלֹא מִדֶּרֶךְ עֵצָה טוֹבָה ובס' כֶּרֶם שְׁלֹמֹה כָּתַב דלק"מ דְּכַנְוָנַת רַשְׁ"י לְיַתֵּן טַעַם עַל תַּקָּנַת הַחֲכָמִים שֶׁחִיְּיבוּהָ בָּזֶה מֵחֲמַת שֶׁהַדְּבָרִים הַלָּלוּ מְבִיאִים לִידֵי קֵרוּב הַדַּעוֹת אֲבָל לֹא דְּיֵשׁ בְּיָדָהּ הַבְּרִירָה רַק זֶה טַעַם הַחֲכָמִים שֶׁחִיְּיבוּהָ בְּכָךְ עיי"ש וע' בְּמִשְׁנָה לַמֶּלֶךְ פ' כ"א מהל' אִישׁוּת הֲלָכָה ג' כָּתַב שֶׁלִּדְבָרֵי רַשְׁ"י בִּכְתֻבּוֹת צ"ל דְּהַהִיא דִּנְדָרִים (הוּא סַוּגְיָ' דִּילָן) מַיְירֵי בְּשֶׁלֹּא הִכְנִיסָה לוֹ ד' שְׁפָחוֹת דְּאִי הִכְנִיסָה לוֹ ד' הָא לָא מְשַׁעְבְּדָא לי' וְלִיכָּא כ"א עֵצָה טוֹבָה.

וכ"כ הָרִיטְבָ"א לְדַעַת רַשְׁ"י עכ"ל אֲבָל הָרָ"ן וְהַתּוֹסָ' בְּכָאן פֵּירְשׁוּ דְּהָכָא מַיְירֵי בְּשֶׁהִכְנִיסָה לוֹ ד' שְׁפָחוֹת(וּבַתּוֹסָ' שֶׁלְּפָנֵינוּ נִדְפַּס חָמֵשׁ שְׁפָחוֹת וְתֵיבַת חָמֵשׁ ט"ס וצ"ל ד') וְהוֹכִיחוּ זֶה מִדְּלָא חֲשִׁיב וְתַנָּא בַּהֲדַיְיהוּ ג"כ שֶׁלֹּא אָנִיק אוֹ דְּמַיְירֵי דְּהִכְנִיסָה לוֹ מֵאָה

שְׁפָחוֹת תי' מֵאָה ג"כ ט"ס דְּהָא לְגַבֵּי הֲנָקָה דֵּי אפי' בְּהִכְנִיסָה לוֹ שְׁתֵּי שְׁפָחוֹת כַּמְבוֹאָר שָׁם בַּמִּשְׁנָה שְׁתַּיִם אֵין מְבַשֶּׁלֶת וְאֵין מֵינִיקָה אֶת בְּנָהּ עכ"פ דִּבְרֵי הַמְפָרֵשׁ שֶׁלְּפָנֵינוּ שֶׁכָּתַב דְּרַחֲמָנָא זכי' לוֹ בְּהָנֵי מְלָאכוֹת דְּאוֹרָיְיתָא צ"ע.

דְּמִלְּבַד שֶׁאֵין זֶה כפי' רָשֵׁ"י בִּכְתֻבּוֹת שפי' שֶׁרַק דֶּרֶךְ עֵצָה טוֹבָה הִשִּׁיאוּהָ לָהּ חֲכָמִים אֶלָּא דמנ"ל כ"כ לְפָרֵשׁ שֶׁהוּא דְּאוֹרָיְיתָא. וְאֵין לוֹמַר דְּהַמְפָרֵשׁ סוֹבֵר דְּכָאן מַיְירֵי בְּלֹא הִכְנִיסָה לוֹ ד' שְׁפָחוֹת דְּהָא בְּשֶׁלֹּא אֶתֵּן תֵּבֶן לִפְנֵי בְקָרְךָ שֶׁאָמְרוּ דא"י לְהָפֵר מִשּׁוּם דְּלָא מְשַׁעְבְּדָא לי' מוּכָח דְּמַיְירֵי בְּהִכְנִיסָה לוֹ ד' שְׁפָחוֹת וְכֵן מִדְּלָא חָשִׁיב שֶׁלֹּא אָנִיק כַּנַ"ל וְעַיֵּין בְּיַד שָׁאוּל ס"ס רל"ד שֶׁהִשְׁוָוה דִּבְרֵי רַשֵׁ"י שֶׁבִּכְתֻבּוֹת לְדִבְרֵי הַמְפָרֵשׁ שֶׁבְּכָאן וְכָתַב דְּאוּלַי ס"ל לְרַשֵׁ"י דְּבֶאֱמֶת מה"ת הָאִשָּׁה מְשֻׁעְבֶּדֶת לַבַּעַל לַעֲשׂוֹת כָּל מְלָאכוֹת רַק שֶׁהַתּוֹרָה לֹא פֵּרְטָה אֵיזֶה מְלָאכוֹת תַּעֲשֶׂה לוֹ וְנִמְסַר לַחֲכָמִים וְהֵם בֵּיְאֲרוּ אֵיזֶה מְלָאכוֹת חַיֶּיבֶת וּכְעֵין מְלֶאכֶת חוה"מ שמה"ת אָסוּר לַעֲשׂוֹת מְלָאכָה וְנִמְסַר לַחֲכָמִים לְבָאֵר אֵיזֶה מְלָאכָה אֲסוּרָה וה"ה בָּזֶה נִמְסַר לַחֲכָמִים לְבָאֵר אֵיזֶה מְלָאכוֹת חַיֶּיבֶת לַעֲשׂוֹת לְבַעְלָהּ וְגַם חֲלוּקִים אִם מַכְנִיסָהּ לוֹ שְׁפָחוֹת אֲבָל בַּמְלָאכוֹת שא"א לַעֲשׂוֹת ע"י שִׁפְחָה הַיְינוּ דְּבָרִים הַמְּבִיאִים לִידֵי קֵירוּב הַדַּעַת וְחִיבָּה זֹאת מְחֻוַּיֶּבֶת לַעֲשׂוֹת בְּעַצְמָהּ אפי' הִכְנִיסָה לוֹ כַּמָּה שְׁפָחוֹת וְאוֹתָן ג' מְלָאכוֹת נִשְׁאֲרוּ בְּחִיּוּב מה"ת וְאַף שֶׁהֵם אָמְרוּ שֶׁלֹּא יְכַפּוּהָ מ"מ בְּנֶדֶר הָא לֹא חָל דעכ"פ מְשֻׁעְבֶּדֶת לוֹ מה"ת וּמַה שֶּׁלֹּא כָּפוּ אוֹתָהּ הוּא כְּדֵי שֶׁתִּהְיֶ' עוֹשָׂה זֹאת מִצַּד חִיבָּה וְלֹא מִצַּד כפי' וְתִתְחַבֵּב עַל בַּעְלָהּ: בר"נ ד"ה תַּנְיָא כְּוָותֵי' דְּרַב אַדָּא בַּר אַהֲבָה כו' מֵיפֵר בֵּין בֵּינָהּ לְבֵינוֹ כְּגוֹן דְּאָסְרָה פֵּירוֹת בַּעְלָהּ עלי' וּבֵין בֵּינָהּ לְבֵין אֲחֵרִים דְּאָסְרָה פֵּירוֹת אֲחֵרִים עלי' עכ"ל לְכאוֹרָה יוֹתֵר נִיחָא לְפָרֵשׁ כפי' הַמְפָרֵשׁ שֶׁהוּא מֵיפֵר בֵּין לְעַצְמוֹ בֵּין לַאֲחֵרִים.

וְכִדְאָמְרִינַן בְּרֵישׁ פִּירְקִין וְנִרְאֶה שֶׁטָּעְמוֹ זַ"ל דְּהָוֵי קַשְׁיָא לי' מַדּוּעַ לָא אַיְיתִי הַךְ בָּרַיְיתָא בְּרֵישׁ פִּירְקִין לְסַיְיעַ לְהַךְ פֵּירוּקָא דְּפָרְקִינַן הָתָם וְלִימָא תַּנְיָא נָמֵי הָכִי כְּמוֹ שֶׁרָגִיל הַתַּלְמוּד בכ"מ וּלְהָכִי פֵּירֵשׁ כָּאן בְּאוֹפָן אַחֵר וְלֵיכָא סַיְיעְתָּא מֵהַךְ בָּרַיְיתָא וּבֶאֱמֶת בְּשִׁיטָה מְקֻבָּצֶת הֵעִיר ע"ז וְכָתַב דְּלְהָכִי לָא מַיְיתֵי סַיְיעְתָּא מֵהָךְ בָּרַיְיתָא בְּרֵישׁ פִּרְקִין מִשּׁוּם דְּבָרַיְיתָא זוֹ לָא מִיתְּנֵי בֵּי ר"ח וּר' אוֹשַׁעְיָ' עיי"ש וְזֶה דַּעַת הַמְפָרֵשׁ כָּאן ג"כ: שָׁם ד"ה שֶׁלֹּא אֶתֵּן תֵּבֶן לִפְנֵי בְּהֶמְתְּךָ וְלִפְנֵי בְקָרְךָ אֵין יָכוֹל לְהָפֵר מִשּׁוּם דְּלָא מְשַׁעְבְּדָא לי' כו' עכ"ל נִרְאֶה בְּעֵינַי שֶׁיֵּשׁ כָּאן חֶסְרוֹן תֵּיבוֹת דִּכְפִי הַגֻּוְסָּח שֶׁלְּפָנֵינוּ קָשֶׁה דְּהָא שְׁלֹשָׁה חִילּוּקִים יֵשׁ בַּהֲפָרַת בַּעַל לְנִדְרֵי אִשְׁתּוֹ הַיְינוּ מַה שֶּׁיָּכוֹל לְהָפֵר וּמַה שֶּׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר וּמַה שֶּׁאֵינוֹ צָרִיךְ לְהָפֵר פֵּירוּשׁ נִדְרֵי ע"נ אוֹ דְּבָרִים שבל"ב וְלָא מְשַׁעְבְּדָא לי' צָרִיךְ לְהָפֵר וְיָכוֹל לְהָפֵר.

וְאִם הַנְּדָרִים אֵינָן לֹא ע"נ וְלֹא דְּבָרִים שבל"ב אֵינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר וְאִם הֵם דְּבָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ וּמְשַׁעְבְּדָא לי' א"צ לְהָפֵר כְּלָל א"כ לפ"ז הָא דְּשָׁלָא אֶתֵּן תֵּבֶן לִפְנֵי בְּהֶמְתְּךָ דא"י לְהָפֵר אֵין הַטַּעַם מִשּׁוּם דְּלָא מְשַׁעְבְּדָא לי' אֶלָּא מִשּׁוּם דְּלָא הָוֵי מֵהַנְּדָרִים שֶׁהַבַּעַל יָכוֹל לְהָפֵר דְּהָא אֵין זֶה לֹא ע"נ וְלֹא דְּבָרִים שבל"ב דְּאִלּוּ הָוֵי מִדְּבָרִים שבל"ב הי' יָכוֹל לְהָפֵר וְהַטַּעַם דְּלָא מְשַׁעְבְּדָא לי' שַׁיָּיךְ לוֹמַר עַל הָא דְּצָרִיךְ לְהָפֵר דְּאִלּוּ הָיְתָה מְשַׁעְבְּדָא לי' לֹא הי' צָרִיךְ לְהָפֵר כְּמוֹ בְּשֶׁלֹּא אַמָּזוּג לְךָ הַכּוֹס וְהַצַּעַת הַמִּטָּה דְּקָתָנֵי דא"צ לְהָפֵר ע"כ נִרְאֶה שֶׁיֵּשׁ כָּאן חֶסְרוֹן תֵּיבוֹת וצ"ל כְּמוֹ שֶׁרָאִיתִי כָּתוּב בס' חִדּוּשֵׁי הַמְּאִירִי לַנְּדָרִים וְזֶה לְשׁוֹנוֹ וְכֵן אִם נָדְרָה שֶׁלֹּא לִיתֵּן תֵּבֶן לִפְנֵי בְהֶמְתּוֹ הָעוּמְד"ת לרכיב"ה [וְהוּא ע"פ פֵּירוּשׁ הָרֹא"שׁ בִּכְתֻבּוֹת פ' אע"פ סי' כ"ו] אוֹ לִפְנֵי בְקָרוֹ אֵין יָכוֹל לְהָפֵר שֶׁהֲרֵי אֵין כָּאן עִינּוּי וְכֵן אֵין

כָּאן דְּבָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ [וְזֶה טַעַם עַל מַה שֶּׁאֵין יָכוֹל לְהָפֵר] וְנִדְרָהּ קַיָּים שֶׁהֲרֵי אֵינָהּ מְשֻׁעְבֶּדֶת לוֹ בְּכָךְ כָּל שֶׁהִכְנִיסָה לוֹ שִׁפְחָה אַחַת [וְהוּא דַּעַת הָרַמְבַּ"ם בפ' כ"א מהל' אִישׁוּת וע"ש במשל"מ וּלְדַעַת הָרָ"ן צְרִיכָה לְהַכְנִיס לוֹ ד' שְׁפָחוֹת] עכ"ל וע"פ הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה נִרְאֶה שֶׁנֶּחְסְרוּ הַרְבֵּה תֵּיבוֹת וְעַל מַה דְּאֵין יָכוֹל לְהָפֵר צָרִיךְ לִכְתּוֹב מִשּׁוּם דְּלָא הָוֵי אפי' מִדְּבָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ וְנִדְרָהּ קַיָּים מִשּׁוּם דְּלָא מִשֻּׁעְבֶּדֶת לי' וְאִם לֹא נַגִּיהַּ יֵשׁ לוֹמַר שֶׁהָרָ"ן קִיצֵּר בַּדָּבָר וְסָמַךְ עַל הַמֵּבִין וּכְמוֹ שֶׁיֵּשׁ כָּאן עוֹד קִיצּוּר בִּלְשׁוֹנוֹ במ"ש ואע"ג דבפ' אע"פ אַסִּיקְנָא דְּכוֹפָה לִיתֵּן לִפְנֵי בְּהֶמְתּוֹ [וְזֶהוּ עפ"י גִּירְסַת הָרִי"ף שָׁם וְהוּא הֵיפֶךְ מגי' רַשִׁ"י שָׁם] הָתָם מַיְירֵי בְּשֶׁלֹּא הִכְנִיסָה לוֹ ד' שְׁפָחוֹת.

דקיי"ל הָתָם דְּיוֹשֶׁבֶת בְּקַתֶּדְרָא וְאֵינָהּ חַיֶּבֶת לוֹ בִּדְבָרִים הַלָּלוּ דְּחָסֵר כָּאן בְּאָמְצַע קוֹדֶם תֵּיבוֹת דקיי"ל הָתָם כו' צ"ל אֲבָל הָכָא מַיְירֵי שֶׁהִכְנִיסָה לוֹ ד' שְׁפָחוֹת דקיי"ל הָתָם דְּיוֹשֶׁבֶת בְּקַתֶּדְרָא וְכֵן הגי' המשל"מ תֵּיבוֹת אֵלּוּ בְּדִבְרֵי הָרָ"ן יֵשׁ לוֹמַר שֶׁגַּם בִּתְחִלַּת הַדִּבּוּר נִשְׁמְטוּ כַּמָּה תי' וְסָמַךְ עַל הַמֵּבִין וּבְשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת כָּתַב עַל הָא דְּשָׁלָא אֶתֵּן תֵּבֶן לִפְנֵי בְּהֶמְתְּךָ כו' וְלֹא הָוֵי דְּבָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ שֶׁהַרְבֵּה יִמְצְאוּ נוֹתְנִים שֶׁאֵין דֶּרֶךְ אִשָּׁה בְּכָךְ וְטַעַם זֶה מַסְפִּיק עַל מַה שא"י לְהָפֵר וְאוּלַי לפ"ז יֵשׁ לְדַחוֹק וּלְפָרֵשׁ ג"כ בְּכַוָּנַת הָרָ"ן וְלוֹמַר דְּאִלּוּ הי' מְשֻׁעְבֶּדֶת לי' הָוֵי מַקֵּרֵי דְּבָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ והי' יָכוֹל לְהָפֵר אֲבָל כֵּיוָן דְּלָא מְשֻׁעְבֶּדֶת לי' בְּזֶה שֶׁאֵין דֶּרֶךְ אִשָּׁה בְּכָךְ הִלְכָךְ לָא הָוֵי דְּבָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ ומש"ה אֵינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר וְאִם הָיְינוּ אוֹמְרִים דְּמְשֻׁעְבֶּדֶת לוֹ גַּם בִּנְתִינַת הַתֵּבֶן הי' הַדִּין דא"צ לְהָפֵר מְשׁוּם דְּאַלְמוּהָ רַבָּנָן לְשִׁעְבּוּדֵי' דְּבַעַל וְהָוֵי כְּמוֹ שֶׁנִּדְרָה שֶׁלֹּא אַצִּיעַ לָךְ מִטָּתֵךְ דְּקָתָנֵי דא"צ לְהָפֵר.

אָמְנָם המשל"מ הֵבִיא שָׁם בְּשֵׁם הָרִיטְבָ"א וּבְשֵׁם רַבֵּינוּ יוֹנָה זַ"ל שאע"פ שֶׁהִיא מְשֻׁעְבֶּדֶת לוֹ בִּנְתִינַת הַתֵּבֶן אַפ"ה יָחוּל הָאִיסּוּר דְּקוֹנָמוֹת מַפְקִיעִין מִידֵי שִׁעְבּוּד ואע"ג דְּאָמְרִינַן בְּעָלְמָא אַלְמוּהּ רַבָּנָן לְשִׁעְבּוּדָא דְּבַעַל הַיְינוּ בִּמְלָאכוֹת גְּדוֹלוֹת הַשְׁנוּיוֹת בְּמִשְׁנָה אוֹ לִמְלָאכוֹת הַצְּרִיכוֹת יוֹתֵר אֲבָל שִׁעְבּוּד נְתִינַת הַתֵּבֶן שֶׁהוּא דָּבָר נָקֵל מְאוֹד הַקּוֹנָם מַפְקִיעַ אוֹתוֹ וּלְפִיכָךְ אָמְרוּ שֶׁאֵין הַבַּעַל יָכוֹל לְהָפֵר עכ"ל וּבִלְקוּטִים שֶׁל הַגָּאוֹן רע"א זַ"ל בְּחֵלֶק שֵׁנִי הַנִּדְפָּס בְּבֶרְלִין כָּתַב עַל דִּבְרֵי הָרִיטְבָ"א הַנַּ"ל שֶׁיֵּשׁ לְעַיֵּן אַף דְּהַנֶּדֶר חָל מ"מ אַמַּאי אֵין יָכוֹל לְהָפֵר מִשּׁוּם דְּבָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ שֶׁאִם יָפֵר יַכְרִיחָהּ לִיתֵּן תֵּבֶן ע"כ: בר"נ ד"ה מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר לֹא יַחֵל דְּבָרוֹ כו' וּמִכָּאן הָיָה אוֹמֵר הרר"י הַכֹּהֵן שֶׁאִם נָהַג אָדָם שֶׁלֹּא לֶאֱכוֹל בָּשָׂר כו' בִּזְמַן מְיֻחָד וְשׁוּב רָצָה לֶאֱכוֹל בָּשָׂר בְּאוֹתוֹ זְמַן צָרִיךְ הֶיתֵּר עכ"ל ע' בָּרָ"ן פ' מָקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ שפי' שְׁנֵי אוֹפַנִּים בְּהֵירוּשַׁלְמִי שֶׁהֵבִיא הָרִי"ף שָׁם שֶׁחָלְקוּ בֵּין אִם הַמִּנְהָג שֶׁנָּהֲגוּ אִיסּוּר הוּא מֵחֲמַת טָעוּת שֶׁסָּבַר שֶׁאָסוּר הוּא לָכֵן נָהַג כֵּן עַד עַתָּה וּבֵין אִם הָיָה יוֹדֵעַ גַּם מִקֹּדֶם שֶׁמִּן הַדִּין מֻתָּר הוּא אֶלָּא שֶׁרָצָה לִנְהֹג בְּעַצְמוֹ אִיסּוּר מֵחֲמַת גֶּדֶר סְיָג וּפְרִישׁוּת דִּלְפֵי' הָרִאשׁוֹן אִם הַמִּנְהָג הָיָה מֵחֲמַת טָעוּת א"צ לְהַתִּיר לוֹ בְּשִׁלְשָׁה כְּדִין הַתָּרַת נְדָרִים.

אֶלָּא שֶׁאוֹמְרִים לוֹ טוֹעֶה אַתָּה בַּדִּין וּמֻתָּר אַתָּה אֲבָל אִם מַה שֶּׁנָּהַג עַד עַתָּה אִיסּוּר לֹא הָיָה מֵחֲמַת טָעוּת וְיָדַע הֵיטֵב גַּם מִקֹּדֶם שֶׁמִּן הַדִּין מֻתָּר הוּא אֶלָּא שֶׁרָצָה לִנְהֹג אִיסּוּר מֵחֲמַת סְיָג וּפְרִישׁוּת אָז צָרִיךְ ג' לְהַתִּיר כְּדִין כָּל הַתָּרַת נְדָרִים וּלְפֵי' הַשֵּׁנִי אִם הַמִּנְהָג הָיָה מֵחֲמַת גֶּדֶר סְיָג וּפְרִישׁוּת הָוֵי כְּקִיבֵּל עַל עַצְמוֹ שֶׁיִּהְיֶ' כְּאִיסּוּרִין שֶׁאֲסָרַתְּה הַתּוֹרָה

שֶׁאֵין לָהֶם הֶיתֵּר לְעוֹלָם וְדַעָה זוֹ הוּא דַּעַת הָרַשְׁבָּ"א כ"כ הב"י בסי' רי"ד וּשְׁנֵי הַדֵּעוֹת הוּבְאוּ בש"ע וְהָרַמָ"א פָּסַק כְּדֵעָה הָרִאשׁוֹנָה וְכָתַב שֶׁכֵּן הַמִּנְהָג וּבְבֵיאוּרֵי הַגְּרָ"א ז"ל כָּתַב שֶׁפְּשָׁטָא דְּהַיְרוּשַׁלְמִי מַשְׁמַע כפי' הַשֵּׁנִי אֲבָל מִמַּה שֶׁאָמְרוּ בגמ' כָּאן מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר לֹא יַחֵל דְּבָרוֹ מַשְׁמַע דְּהָוֵי כְּמוֹ נֶדֶר כפי' הָרִאשׁוֹן רָ"ן עכ"ל הַטָּהוֹר.

וְהַמְעַיֵּן בהר"נ דְּפָסְחִים שָׁם יִרְאֶה לִכְאוֹרָה אִיפְכָא דְּעַל פֵּירוּשׁ הַשֵּׁנִי שֶׁכָּתַב שָׁם. וְעוֹד אֶפְשָׁר לִי לוֹמַר כו' וְנִשְׁאָל דְּקָאָמַר נִשְׁאַל לְחָכָם כְּעֵין הֶיתֵּר נְדָרִים שֶׁכָּל שֶׁנָּהֲגוּ אִיסּוּר בַּדָּבָר כְּעֵין נֶדֶר הוּא וּכְשֶׁהוּא רוֹצֶה לִנָּהוֹג הֶיתֵּר צָרִיךְ שְׁאֵלָה וְסִיָּם ע"ז וְהָכִי מוּכָח בפ"ב דִּנְדָרִים דְּאָמְרִינַן הָתָם מַאן תְּנָא דְּבָרִים הַמְּוֻתָּרִים וַאֲחֵרִים נָהֲגוּ בָּהֶן אִיסּוּר אִי אַתָּה רַשַּׁאי לְהַתִּירָן בִּפְנֵיהֶם מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר לֹא יַחֵל דְּבָרוֹ וְהַיְינוּ לִיְשָׁנָא דְּנִשְׁאָל וְלָא קָתָנֵי יִשָּׁאֵל עכ"ל וא"כ כֵּיוָן שֶׁמְּפָרֵשׁ דְּמַאי דְּקָאָמַר הַיְרוּשַׁלְמִי בְּרִישָׁא דְּכָל דָּבָר שֶׁאֵינוֹ יוֹדֵעַ בּוֹ שֶׁהוּא מֻוּתָּר וְטוֹעֶה בּוֹ בְּאִיסּוּר וְנִשְׁאַל מַתִּירִין לֵיהּ הַיְינוּ שֶׁנִּשְׁאַל לְחָכָם כְּעֵין הֶיתֵּר נְדָרִים מְמֵילָא מוּבָן דְּהָא דְּקָתָנֵי בְּסֵיפָא וכ"ד שֶׁיּוֹדֵעַ בּוֹ שֶׁהוּא מֻוּתָּר וְנָהַג בּוֹ אִיסּוּר וְנִשְׁאַל אֵין מַתִּירִין לוֹפֵּירוּשׁוֹ שֶׁאֵין לוֹ הַתָּרָה כְּלָל וּכְדַעַת הָרַשְׁבָּ"א דְּהָוֵי כִּקְבָל ע"ע כְּאִיסּוּרִין שֶׁאָסְרָה הַתּוֹרָה וְסֵוְגְיָא דגמ' דִּידַן דְּאָמְרָה מַאן תְּנָא הָא דְּתָנֵי דְּבָרִים הַמְּוֻתָּרִין כו' מַנִּי ר"ג הִיא פי' דְּאָמַר גַּם גַּבֵּי שְׁלֹא אַצִּיעַ לָךְ מִיטָּתָךְ יָפֶה מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר לֹא יַחֵל דְּבָרוֹ הוּא ג"כ בְּאוֹפָן שֶׁבְּטָעוּת נוֹהֶגֶת אִיסּוּר הַיְינוּ שֶׁהִיא סְבוּרָה שֶׁגַּם בִּדְבָרִים שֶׁמְּשֻׁעְבֶּדֶת לוֹ חָל נִדְרָהּ וכ"כ הַמְפָרֵשׁ כָּאן בד"ה ר"ג הִיא שֶׁכָּתַב הוֹאִיל וְנָהֲגָה בּוֹ אִיסּוּר וְהִיא סְבוּרָה שֶׁתְּהֵא אֲסוּרָה לְהַצִּיעַ לוֹ מִטָּתוֹ וכו' ולפ"ז מ"ש רַבֵּינוּ הַגְּרָ"א ז"ל בְּשֵׁם הָרָ"ן דְּבַגְמָ' דפ"ב דִּנְדָרִים מַשְׁמַע כפי' הָרִאשׁוֹן לֹא יְדַעְנָא אָנָה הוּא בָּרָ"ן לְהוֹכִיחַ כפי' הָרִאשׁוֹן מִסֵּוְגְיָ' דפ"ב דִּנְדָרִים דְּכִפִי הַנִּרְאֶה מֵהָרָ"ן דְּפָסְחִי' מוֹכִיחַ מִסֵּוְגְיָ' הַנַּ"ל לְהָבִיא רְאָיָה לפי' הַשֵּׁנִי וְגַם דִּבְרֵי הָרָ"ן אֵינָם מוּבָנִים לִי מֵאַיִן מוּכָח מִשָּׁם כפי' הַשֵּׁנִי דְּגַם לְפֵירוּשׁ הָרִאשׁוֹן יֵשׁ לְיַיְשֵׁב סֵוְגְיָ' הַנַּ"ל דְּיִפָּרְשׁוּ דְּמַיְירֵי בְּאוֹפָן שֶׁיּוֹדֵעַ שֶׁהוּא מֻוּתָּר מִן הַדִּין אֶלָּא שֶׁנָּהַג בּוֹ אִיסּוּר לְגָדֵר וְאַפַּ"ה מְהַנֵּי בּוֹ הַתָּרָה.

שׁוּב רָאִיתִי בְּגִלְיוֹן הַגָּאוֹן ר' שְׁלֹמֹה אַיְיגֶר ז"ל בְּסוֹף הַמַּסֶּכְתָּא שֶׁכָּתַב עַל דִּבְרֵי הָרָ"ן הַלָּלוּ קָשֶׁה הָא הָרָ"ן ס"ל כְּהָרַשְׁבָּ"א דִּלְמִנְהָג א"צ הַתָּרָה כמ"ש בב"י בַּיּו"ד סי' רי"ד וְכָתַבְתִּי בָּזֶה בִּתְשׁוּבָה כו' וּתְשׁוּבָתוֹ הָרָמָתָה לֹא זָכִינוּ עֲדַיִן לִיהָנוֹת מֵאוֹרוֹ וּפְשׁוּט שמ"ש דִּלְמִנְהָג א"צ הַתָּרָה ט"ס וצ"ל אֵין לוֹ הַתָּרָה וּבְשִׁגְגַת הַדְּפוּס נִתְחַלֵּף צ' בְּלָמֶ"ד וְהִנֵּה נִרְאֶה מִדַּעְתּוֹ שֶׁדַּעַת הָרָ"ן כְּדַעַת הָרַשְׁבָּ"א ולע"ע צ"ע בְּכָל זֶה: בתו' ד"ה נְטוּלָה אֲנִי מִן הַיְּהוּדִים שֶׁאוֹסֶרֶת ע"ע כו' וּתְהֵא נְטוּלָה מִתַּשְׁמִישׁ יְהוּדִים אֲחֵרִים אַחַר שֶׁיִּגָּרְשָׁנָּה עכ"ל מִדִּבְרֵיהֶם מַשְׁמַע אֲבָל לְדִידִיהּ מְהַנֵּי הַפָּרָתוֹ לִכְשֶׁיִּגָּרְשֶׁנָּה וַיַּחֲזִירֶנָּה כְּדִין כָּל נְדָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ (לְעֵיל ע"ט:) אֲבָל הט"ז כָּתַב בְּשֵׁם רש"ל סי' רל"ד ס"ק נ"ט דְּאֵינוֹ מוּפָר אֶלָּא בְּעוֹדָהּ תַּחְתָּיו וּמִיָּד כְּשֶׁתִּתְגָּרֵשׁ הֲרֵי הִיא כְּשְׁאָר כָּל אָדָם ע"ש מִילְתָא בְּטַעֲמָא: ד' פב גמ' אָמַר שְׁמוּאֵל מִשְׁמֵי' דְּלֵוִי כָּל נְדָרִים בַּעַל מֵיפֵר לְאִשְׁתּוֹ פי' הָרֹא"ש וְהָרָ"ן וְהוּא דְּהָוֵי נִדְרֵי עִינּוּי נֶפֶשׁ.

לִכְאוֹרָה קָשֶׁה מַאי קמ"ל בָּזֶה דְּנִדְרֵי ע"נ בַּעַל מֵיפֵר לְאִשְׁתּוֹ וְאֶפְשָׁר לוֹמַר דְּהַכַּוָּנָה הוּא לְאַשְׁמוֹעִינַן אפי' אִם אָסְרָה ע"ע רַק מֵחַד גַּבְרָא וְהַיְינוּ הֲנָאַת פְּלוֹנִי עָלַי וּכְמוֹ הָא דְּקָאָמַר שְׁמוּאֵל חוּץ מִן הֲנָאָתִי עַל פְּלוֹנִי שֶׁאֵינוֹ מֵיפֵר דְּהָוֵי ג"כ מִילְתָא דְּפְשִׁיטָא דְּהָא בָּזֶה

שֶׁאוֹסֶרֶת הֲנָאָתָהּ עַל פְּלוֹנִי אֵין אֲצָלָהּ לֹא ע"נ וְלֵית בָּהּ מִשּׁוּם דְּבָרִים שבל"ב אֶלָּא דְּנָקִיט לָהּ מִשּׁוּם דִּיוּקָא דְּסֵיפָא אֲבָל הֲנָאַת פְּלוֹנִי עָלַי יָפֵר כ"כ הָרִיטְב"א שֶׁעִם הִלְכוֹת הָרַמְבַּ"ן אָמְנָם מ"ש וְהוּא דְּהָוֵי נִדְרֵי ע"נ הוּא לְפִי פִּי' הָרַאשׁוֹן.

וּלְפֵי' הַשֵּׁנִי שפי' שָׁם הָרַ"ן בְּשֵׁם אֲחֵרִים וְכֵן הָרֹא"שׁ שָׁם הָא דְּאָמַר שְׁמוּאֵל מֵיפֵר הָוֵי מִשּׁוּם דְּבָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ וְלֹא מִשּׁוּם ע"נ וְלוּלֵא דִּבְרֵיהֶם ז"ל אֶפְשָׁר לוֹמַר דְּמַאי דְּאָמַר שְׁמוּאֵל כָּל נְדָרִים בַּעַל מֵיפֵר לְאִשְׁתּוֹ אָתֵי לְרַבּוּיֵי הָא דְּקָתָנֵי בַּתּוֹסֶפְתָּא הֲבִיאָהּ הָרֹא"שׁ ז"ל בִּפְסָקָיו שֶׁלֹּא תִּטְעוֹם אֶחָד מִכָּל הַמִּינִין בֵּין מַאֲכָל רַע בֵּין מַאֲכָל יָפֶה אָמְרָה קוֹנָם שֶׁלֹּא תִּטְעוֹם פִּלְפְּלִין כו' אפי' לֹא הָיָה לָהּ אוֹתוֹ הַמִּין מֵימֵי' יָפֵר וז"ש שְׁמוּאֵל ג"כ כָּל הַנִּדָּרִים בַּעַל מֵיפֵר לְאִשְׁתּוֹ ואע"פ שֶׁלְּגַבֵּי אֲחֵרִי' אֵינוֹ עִנּוּי נֶפֶשׁ שֶׁהוּא מַאֲכָל רַע אַפִּ"ה כֵּיוָן שֶׁהִיא מִתְאַוָּה לֶאֱכֹל אוֹתוֹ דָּבָר וְאֵינוֹ רַע לְנַפְשָׁהּ דְּהָא מש"ה אוֹסֶרֶת ע"ע בְּנֶדֶר כְּדֵי שֶׁלֹּא תָּבוֹא לֶאֱכֹל מִמֶּנּוּ מֵחֲמַת חָשְׁקָה מש"ה מִקְרֵי ע"נ לְגַבֵּי דִּידָהּ וּבַעַל מֵיפֵר לָהּ מִשּׁוּם ע"נ וכ"מ בנ"י שֶׁעִם הִלְכוֹת הָרַמְבַּ"ן וְז"ל דאע"ג דְּלָא כְּתִיב לַעֲנוֹת נַפְשָׁהּ אֶלָּא לַעֲנוֹת נֶפֶשׁ בָּתַר דְּיָדָהּ אָזְלִינַן וְכָל שֶׁהִיא מִתְעַנָּה מִמֶּנּוּ אע"פ שֶׁהוּא מַאֲכָל רַע שֶׁאֵין אֲחֵרוֹת מִתְעַנּוֹת מִמֶּנּוּ יָפֵר וְכָתַב דְּמִינָּהּ שָׁמְעִינַן דְּכֹל שֶׁאֵינָהּ מִתְעַנָּה מִמֶּנּוּ לֹא יָפֵר אפי' הוּא מַאֲכָל טוֹב.

וע' בט"ז סי' רל"ד ס"ק נ"א. ובק"נ מ"ש שָׁם הָתָם מַאֲכָל רַע לַבְּרִיּוֹת אֲבָל טוֹב לַמַּאֲכָל תי' לַבְּרִיּוֹת צ"ל לִבְרִיאוּת וְכֵן בְּהָא דְּמִסַּיֵּים שְׁמוּאֵל חוּץ מִן הֲנָאָתִי עַל פְּלוֹנִי שֶׁאֵינוֹ מֵיפֵר אֵין אָנוּ צְרִיכִין לוֹמַר דְּמִשּׁוּם דִּיוּקָא דְּסֵיפָא נָקִיט לָהּ אֶלָּא דְּאַשְׁמוֹעִינַן בָּזֶה ג"כ חִידּוּשׁ שאע"פ שֶׁלִּפְעָמִים מְצַעֶרֶת א"ע עַל שֶׁאָמְרָה כָּךְ מִתּוֹךְ כַּעַס וְזֶה מִדָּה מְגֻנָּה לֶאֱסוֹר הֲנָאָתָהּ עַל אֲחֵרִים אֲבָל אַחֲרֵי שֶׁאֵין זֶה עִנּוּי גּוּפָהּ אֵין זֶה עִנּוּי נֶפֶשׁ וכ"מ בְּהַמְאִירִי שֶׁכָּתַב וְז"ל וּלְדַעְתִּי דֶּרֶךְ כְּלָל נֶאֱמְרָה לְכָל שֶׁאֵין בּוֹ צַעַר הַגּוּף אע"פ שֶׁתִּצְטַעֵר מִצַּד מַה שֶׁאֵירַע לָהּ מִסִּבַּת הַכַּעַס אוֹ מֵאֵיזֶה מִדָּה מְגֻנָּה אֵין זֶה עִנּוּי נֶפֶשׁ.

וּבֶאֱמֶת לְשׁוֹן הָרַ"ן שֶׁכָּתַב וְהוּא דְּהָוֵי נִדְרֵי ע"נ קָשֶׁה לִכְאוֹרָה אֵיךְ הוּא בְּדַוְקָא שֶׁיִּהְיֶה ע"נ הָא בַּעַל מֵיפֵר לְאִשְׁתּוֹ גַּם נְדָרִים שֶׁאֵינָם ע"נ אִם הֵם דְּבָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ וְלוּלֵי דְּמִסְתְּפֵינָא לְהַגִּיהַּ בְּכָל הַסְּפָרִים הָיִיתִי אוֹמֵר שֶׁחָסֵר כָּאן אֵיזֶה תי' וצ"ל וְהוּא דְּהָוֵי נִדְרֵי עִנּוּי נֶפֶשׁ לְגַבָּהּ דְּנַפְשָׁהּ אע"פ שֶׁאֲצָל אֲחֵרִי' אֵינוֹ ע"נ וכמ"ש לְעֵיל בְּשֵׁם הנמ"י דְּבָתַר דְּיָדָהּ אָזְלִינַן דְּכָל שֶׁהִיא מִתְעַנָּה מִמֶּנּוּ אע"פ שֶׁאֵין אֲחֵרוֹת מִתְעַנּוֹת מִמֶּנָּה כְּגוֹן שֶׁהוּא מַאֲכָל רַע כֵּיוָן דְּחָזֵינַן שֶׁהִיא מִתְאַוִּית לֶאֱכֹל אוֹתוֹ דָּבָר רַע דְּהָא מש"ה קִבְּלָה ע"ע בְּאִיסּוּר נָדָר שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל אוֹתוֹ דָּבָר בִּכְדֵי שֶׁתּוּכַל לַעֲצוֹר עַצְמָהּ שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל אוֹתוֹ דָּבָר ע"כ מִקְרֵי זֶה עִנּוּי נֶפֶשׁ לְגַבֵּי דִּידָהּ וְאַל תְּשִׁיבֵנִי מֵהָא דְּאָמַר שְׁמוּאֵל לְקַמָּן ע"ב נָדְרָה מִשְׁתֵּי כְפָרוֹת בְּאַחַת מִתְעַנָּה כְּגוֹן שֶׁהוּא פַּת נָקִי וּבְאַחַת אֵין מִתְעַנָּה כְּגוֹן שֶׁהוּא פַּת קִיבָּר וְאָמַר שְׁמוּאֵל מִתּוֹךְ שֶׁהוּא מֵיפֵר לַמִּתְעַנָּה מֵיפֵר לְשֶׁאֵין מִתְעַנָּה וּלְפִי מ"ש לְעֵיל גַּם הַפַּת קִיבָּר לָמָּה לֹא נִקְרָא זֹאת ג"כ מִתְעַנָּה לְגַבֵּי דְּנַפְשָׁהּ כֵּיוָן שֶׁנָּדְרָה מִמֶּנּוּ חֲרֵי חָזֵינַן דְּלוּלֵי הַנֶּדֶר הָיָה חָשְׁקָה לֶאֱכֹל מִמֶּנּוּ וְהָוֵי ע"נ לְגַבֵּי דִּידָהּ גַּם מִמֶּנּוּ דְּזֶה אֵינוֹ דְּיֵשׁ לְחַלֵּק כמ"ש הַשָּׁ"ךְ בסי' רל"ד ס"ק ע"ו דְּשָׁאנֵי הָכָא דְּלָא נָדְרָה אֶלָּא מֵאוֹתוֹ הַמִּין בִּלְבַד אֲבָל גַּבֵּי שְׁתֵּי כְפָרוֹת הַנָּ"ל נָדְרָה בְּבַת א' גַּם מִדָּבָר שֶׁמִּצְטַעֶרֶת.

א"נ יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין שֶׁנִּדְרָה מִכָּל הַמִּין וּבֵין שֶׁלֹּא נָדְרָה אֶלָּא מִכְּרוֹת אֵלּוּ עִיי"ש: ע"ב בָּרָ"ן ד"ה וְכֵינָן דְּאַסִּיקְנָא דִּשְׁמוּאֵל דְּאָמַר כְּרַבָּנָן נָקְטִינַן כְּוָותַיְיהוּ כו' אֲבָל אֲחֵרִים אוֹמְרִים דִּלְמַסְקָנָא שְׁמוּאֵל כר' יוֹסֵי מִתּוֹקָמָא כו' וְלָא נְהִירָא דא"כ לָא הָוֵי לָן לְמֵימַר מַתְנִי' ר' יוֹסֵי הִיא כו' עכ"ל לְפִי מ"ש הָרֹא"שׁ כָּאן דִּתְרֵי שִׁינּוּיֵי הוּא לֹא קָשֶׁה כ"כ וכ"כ בְּמִשְׁנָה לַמֶּלֶךְ וְהַקֶּרְבָּן נְתַנְאֵל שכ' בְּפִסְקֵי הָרֹא"שׁ דִּיחוּי הָוֵי"ן הַנַּ"ל עַל דִּבְרֵי הָרֹא"שׁ בָּמָה שֶׁמֵּיאֵן פי' הָאֲחֵרִים לֹא דַּק שֶׁפִּיר דִּכְפִי שֶׁהֵבִיא הָרֹא"שׁ פי' הָאֲחֵרִים דְּהָוֵי ב' תֵּירוּצִים קו' הָרָ"ן לֹא קָשֶׁה מִידֵי אַחַ"כ מָצָאתִי בְּהַגָּהַת הָרָשָׁ"שׁ שֶׁהֵעִיר בָּזֶה ג"כ: בְּתוֹסְ' ד"ה אָמַר רַב יְהוּדָא אָמַר שְׁמוּאֵל כו' וְהָא דִּתְנַן לְקַמָּן נָדְרָה מִתְאַנִּים וַעֲנָבִים וְהֵפֵר לַתְּאֵנִים לֹא הֵפֵר לַעֲנָבִים וְלֹא אָמַר הַפֵּר מִקְצָתוֹ הַפֵּר כֻּלּוֹ [הָתָם מַיְירֵי כְּגוֹן שֶׁפֵּירֵשׁ הַפָּרָה לַתְּאֵנִים וְהָכָא מַיְירֵי שֶׁהֵפֵר בְּסָתָם כצ"ל] וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב בפי' הָרֹא"שׁ ומ"ש עוֹד דצ"ע אִם נָדְרָה מִפְּלוֹנִי דְּבַר עִינּוּי נֶפֶשׁ וְגַם דָּבָר שֶׁאֵינוֹ עִינּוּי נֶפֶשׁ אִם אָמְרִינַן מִתּוֹךְ שֶׁמֵּיפֵר לְדָבָר שֶׁמִּתְעַנֶּה מֵיפֵר נָמֵי לְשֶׁאֵינוֹ מִתְעַנֶּה אוֹ אֵינוֹ מֵיפֵר לְשֶׁאֵינוֹ מִתְעַנֶּה דְּאֵינוֹ עִינּוּי לָהּ לְכְאוֹרָה אֵינוֹ מוּבָן עַל מַה נִסְתַּפְּקוּ וְאֵיזֶה עִנְיָן נִתְחַדֵּשׁ בְּסִפְקָתָם עַל מַה שֶּׁנֶּאֱמַר בגמ' נָדְרָה מִשְּׁתֵּי כְּרוֹת בְּאַחַת מִתְעַנָּה וּבְאַחַת אֵין מִתְעַנָּה וְאוּלַי כְּוָונוּ בָּזֶה ע"פ מ"ש הָרֹא"שׁ בפי' מִתּוֹךְ שֶׁהוּא מֵיפֵר לַמִּתְעַנָּה מֵיפֵר לְשֶׁאֵין מִתְעַנָּה דְּכֵינָן דְּנָדַר אֶחָד הוּא וְאִית בי' קָצָת עִינּוּי כו' דְּהַכַּוָּונָה הוּא דְּגַם בְּפַת קִיבָּר אִיכָּא קְצָת עִינּוּי לָאָדָם שֶׁאֵינוֹ מְעֻנָּג וְרַק לְאִשָּׁה הַזֹּאת פַּת קִיבָּר אֵינוֹ עִינּוּי לָהּ כָּעֵת שֶׁיֵּשׁ לְפָנֵי' ג"כ פַּת יָפָה וְלִפְעָמִים כְּשֶׁלֹּא יִהְיֶה לָהּ פַּת אַחֵר יָפָה מַקְרֵי עִינּוּי קְצָת ג"כ לָהּ אִם לֹא תֹּאכַל מִמֶּנּוּ וְלָכֵן אוּלַי דַּוְקָא בכה"ג אָמְרִינַן מִתּוֹךְ שֶׁמֵּיפֵר לַמִּתְעַנָּה מֵיפֵר ג"כ לְשֶׁאֵינוֹ מִתְעַנָּה אֲבָל צ"ע הֵיכִי שֶׁנָּדְרָה מִדָּבָר שֶׁמִּתְעַנָּה וְגַם מִדָּבָר שֶׁאֵינוֹ מִתְעַנָּה כְּלָל דְּלֵיכָּא אפי' קְצָת עִינּוּי אִי אָמְרִינַן מִתּוֹךְ כו' וַעֲדַיִין אֵין נח לִי בְּמַה דְּנָקְטוּ בְּלִשּׁוֹנָם אִם נָדְרָה מִפְּלוֹנִי כו' מַאי שְׁנָא דְּנָקְטוּ מִפְּלוֹנִי וְאוּלַי הַכַּוָּונָה דְּמִסְתַּפְּקָא לְהוּ אִם לֹא נָדְרָה מִשְּׁתֵּי כְּרוֹת שֶׁלְּפָנֵי' אֶלָּא שֶׁנָּדְרָה מֵאִישׁ פְּלוֹנִי בִּשְׁנֵי דְּבָרִים א' מִדָּבָר שֶׁהוּא ע"נ וְהַשֵּׁנִי מִדָּבָר שֶׁאֵינוֹ עִינּוּי נֶפֶשׁ: אִם נֹאמַר בָּזֶה ג"כ מִתּוֹךְ שֶׁהוּא מֵיפֵר לַמִּתְעַנָּה מֵיפֵר ג"כ לְשֶׁאֵינוֹ מִתְעַנָּה אוֹ דִּלְמָא דְּלָא אָמְרִינַן בָּזֶה מִתּוֹךְ כו' מִשּׁוּם דְּהָוֵי כִּשְׁנֵי נְדָרִים חֲלוּקִים.

וע' בִּירוּשַׁלְמִי בְּפִרְקִין דְּתָנֵי מִפְּנֵי מָה הוּא מֵיפֵר חַבְרַיָּא אָמְרִין מִפְּנֵי נִדְרֵי עִינּוּי נֶפֶשׁ שֶׁלּוֹ וע"ש פֵּירוּשׁוֹ בְּפָנֵי מֹשֶׁה:ד' פג בְּהַמְפָרֵשׁ ד"ה הֵיפֵר לָהּ בַּעְלָהּ וְהִיא לֹא יָדְעָה כו' וְאַמַּאי אֵינָהּ סוֹפֶגֶת אע"ג דְּהֵיפֵר לָהּ תִּסְפּוֹג כו' שֶׁהִיא צְרִיכָה סְלִיחָה וְכַפָּרָה דְּקָסָבַר בַּעַל מֵיעִקָּר עָקַר עכ"ל כָּל דִּבּוּר זֶה תָּמוּהַּ מְאוֹד וְאֵין לוֹ מוּבָן וְהַמְעַיֵּן בְּסֵוּגְיָ' דְּנָזִיר (דַּף כ"א:) דְּאִיבַּעְיָ' לְהוּ בַּעַל מֵיגָּז גֵּיזֵי אוֹ מֵיעִקָּר עָקַר וּבַתּוֹסְ' שָׁם ד"ה בַּעַל מֵיעִקָּר עָקַר שֶׁבֵּיאֲרוּ הֵיטֵב דְּאִם אָמְרִינַן מֵיעִקָּר עָקַר הָוֵי כְּאִלּוּ לֹא חָל מֵעוֹלָם כְּמוֹ חָכָם שֶׁעוֹקֵר הַנֶּדֶר מֵעִיקָּרוֹ אוֹ מֵיגָּז גֵּיזֵי מַהֶפָּרָה וְאֵילָךְ וְעַד הַהֶפָּרָה הָיָה מְקֻוָּיָם וְאָמְרִינַן שָׁם בגמ' דנ"מ לְאִשָּׁה שֶׁנָּדְרָה בְּנָזִיר וְשָׁמְעָה חֲבֵרְתָּהּ וְאָמְרָה וַאֲנִי וְשָׁמַע בַּעְלָהּ שֶׁל רִאשׁוֹנָה וְהֵפֵר לָהּ אִי אָמְרִינַן מֵיעִקָּר עָקַר לָהּ חֲבֵרְתָּהּ נָמֵי מִשְׁתַּרְיָא שְׁהֲרֵי הִיא כְּאִלּוּ לֹא חָל הַנֶּדֶר מֵעוֹלָם.

וְאִי אָמְרִינַן מִיגָּז גֵּיזֵי אִיהִי אִשְׁתְּרִיָיא וַחֲבֵרְתָּהּ אֲסוּרָה. וְעוֹד יֵשׁ נ"מ בְּאִשָּׁה אַחַת שֶׁנָּדְרָה בְּנָזִיר וְשָׁתַת יַיִן וְטָמְאָה לַמֵּתִים וְגִלְּחָה בְּמֵזִיד, וְאַחַ"כ הֵיפֵר לָהּ בַּעְלָהּ א"א מֵיעִקָּר עָקַר אֵינָהּ לוֹקָה וא"א מֵיגָּז גֵּיזֵי לָקְיָא וְהֵבִיא שָׁם הגמ' הַהִ בְּרֵיְיתָא שֶׁבְּסֵוּגְיָא דִּידַן דְּקָתָנֵי רֵישָׁא הָאִשָּׁה שֶׁנָּדְרָה בְּנָזִיר וְהָיְתָה שׁוֹתָה יַיִן כו' ה"ז סוֹפֶגֶת אֶת הָאַרְבָּעִים וְקָאָמַר שָׁם ה"ד

אִילֵימָא דְּלָא הֵיפַר כְּלָל צְרִיכָה לְמֵימַר אֶלָּא לָאו דְּהֵיפֵר לָהּ ש"מ מֵיגָּז גַּיֵּיז דְּאִי מִיעְקַר עָקַר אַמַּאי סוֹפֶגֶת מ' וְדָחֵי שָׁם לְעוֹלָם מִיעְקַר עָקַר.

וּמַיְירֵי רֵישָׁא שֶׁלֹּא הֵיפֵר וּדְקָא קַשְׁיָא לָךְ צְרִיכָה לְמֵימַר מִשּׁוּם סֵיפָא דְּקָתָנֵי הֵיפֵר לָהּ בַּעְלָהּ וְהִיא לֹא יָדְעָה וְהָיְתָה שׁוֹתָה יַיִן כו' תְּנָא נָמֵי רֵישָׁא סוֹפֶגֶת וע"ש בְּתוֹסְ' ד"ה לְעוֹלָם וע"ש בְּדַף כ"ב דְּמַסִּיק ש"מ דְּבַעַל מֵיגָּז גַּיֵּיז ולפ"ז מַאי דְּמַסַּיֵּים הַמְפָרֵשׁ דְּקָסָבַר בַּעַל מִיעְקַר עָקַר לֹא יָדַעְנָא מָה הִכְרִיחוֹ לְכָךְ דְּהָא אַדִּרַבָּה אִי אָמְרִינַן מֵיגָּז גַּיֵּיז אָתְיָא הַבָּרַיְיתָא יוֹתֵר כְּפְשׁוּטוֹ דְּלָא צְרִיכִין לְמֵימַר דְּרֵישָׁא אַגַּב גְּרָרָא דְּסֵיפָא נַקְטָהּ אֶלָּא דְּבְרֵישָׁא גּוּפָהּ אַשְׁמוֹעִינַן רְבוּתָא דְּסוֹפֶגֶת עַל מַה שֶּׁשָּׁתְתָה קוֹדֶם הַהֶפָרָה מִשּׁוּם דַּהֶפָרַת הַבַּעַל אֵינוֹ אֶלָּא מִכָּאן וּלְהַבָּא דְּבַעַל מֵיגָּז גַּיֵּיז וּבְשָׁעָה שֶׁשָּׁתְתָה עֲדַיִין הָוְיָא נְזִירָה.

וּבְסֵיפָא ג"כ מְדַוַּיְיק שַׁפִּיר דְּמַה שֶּׁשָּׁתְתָה אַחַר הַהֶפָרָה אֵינָהּ סוֹפֶגֶת הַגַּם שֶׁהִיא לֹא יָדְעָה מֵהַהֶפָרָה. רַק ע"ז נֶאֱמַר וה' יִסְלַח לָהּ שֶׁצְּרִיכָה סְלִיחָה וְכַפָּרָה וּבֶאֱמֶת תְּמִיהָא זוֹ גַּם עַל הָרַ"ן תִּסּוֹב שֶׁגַּם הוּא זַ"ל כָּתַב בְּרֵישׁ הָעַמּוּד ד"ה ה"ז סוֹפֶגֶת אֶת הָאַרְבָּעִים כו' מִפָּרְשִׁינַן במס' נָזִיר דְּמִשּׁוּם גְּרָרָא דְּסֵיפָא נַקְטָהּ עכ"ל דפי' זֶה פֵּירְשׁוּ בגמ' לָמָּ"ד בַּעַל מִיעְקַר עָקַר אֲבָל לְפִי מַאי דקיי"ל בַּעַל מֵיגָּז גַּיֵּיז אֵין אָנוּ צְרִיכִין לְדַחֲזוּקֵי דְּמִשּׁוּם גְּרָרָא דְּסֵיפָא נַקְטָהּ וְרֵישָׁא גּוּפָהּ אַשְׁמוֹעִינַן רְבוּתָא בָּהּ אָמְנָם יֵשׁ לְיַיְשֵׁב קְצָת ע"פ מ"ש הַתּוֹסְ' בְּנָזִיר שָׁם (דַּף כ"ב) ד"ה הָא מַנִּי ר"א הַקָּפָר כו' ובד"ה ת"ש כו' שֶׁכָּתְבוּ שָׁם וק"ק דִּלְעֵיל פְּשִׁיט מִדְּהֵבִיאָה חַטָּאת וְלֹא עוֹלָה ש"מ דְּמִיעְקַר עָקַר וְעַתָּה הֲדַר לְמִיפְשַׁט דְּבַעַל מֵיגָּז גַּיֵּיז כו' וי"ל דְּהַהִיא אוֹקֵימְנָא לָהּ כר"א הַקָּפָר וְהַדְּ רַבָּנָן כו' עכ"ל וְכַנּוֹנָתָם דלר"א הַקָּפָר דְּאָמַר דְּנָזִיר חוֹטֵא הוּא הָוֵי לָהּ חַטָּאת שֶׁמֻּתּוּ בְּעָלֶי' אע"ג דְּהֵיפֵר לָהּ לְעִנְיַן אִיסּוּר, עַל הַבְּהֵמָה דִּין חַטָּאת וכמ"ש שָׁם בְּדַף הַקּוֹדֵם ד"ה וְהַיְינוּ טַעְמָא כו' עכ"פ נִרְאֶה מִדִּבְרֵי הַתּוֹסְ' דְּאַלִּיבָּא דר"א הַקָּפָר בַּעַל מִיעְקַר עָקַר וְאַלִּיבָּא דְּרַבָּנָן בַּעַל מֵיגָּז גַּיֵּיז וּפְלוּגְתָּא דְּתַנָּאֵי הוּא כמ"ש הַתּוֹסְ' בד"ה ת"ש שָׁם.

וּלְפִי זֶה יֵשׁ לְיַיְשֵׁב קְצָת דִּבְרֵי הָרַ"ן וְסוֹף דִּבְרֵי הַמְפָרֵשׁ אָכֵן רֵאשִׁית דִּבְרֵי הַמְפָרֵשׁ שְׁכָתַב אַמַּאי אֵינָהּ סוֹפֶגֶת אע"ג דְּהֵיפֵר לָהּ תִּסְפּוֹג דְּהָא אָמְרִינַן במס' נָזִיר כו' שֶׁהִיא צְרִיכָה סְלִיחָה וְכַפָּרָ' לְהָכִי תִּסְפּוֹג אַרְבָּעִים לֹא יָדַעְנָא לְהוֹלְמוֹ וְכִי בִּשְׁבִיל שֶׁהִיא צְרִיכָה סְלִיחָה וְכַפָּרָה תִּסְפּוֹג אַרְבָּעִים הָא כֵּיוָן דְּבַעַל מִיעְקַר עָקַר כְּדִמְסַיֵּים בְּעַצְמוֹ אַהֲנֵי לָהּ הַהֶפָרָה שֶׁלֹּא תִּסְפּוֹג וְתִלְקֶה וְנִרְאֶה שֶׁצָּרִיךְ לְהַגִּיהַּ כֵּן הֵיפֵר לָהּ בַּעְלָהּ אֵינָהּ סוֹפֶגֶת [ותי' וְאַמַּאי צָרִיךְ לְמִחְוַק] אע"ג דְּאָמְרִינַן במס' נָזִיר כו' שֶׁהִיא צְרִיכָה סְלִיחָה וְכַפָּרָה וְקָסָבַר בַּעַל מִיעְקַר עָקַר.

ותי' "וְאַמַּאי אֵינָהּ סוֹפֶגֶת אע"ג דְּהֵיפֵר לָהּ" צ"ל בְּדִבּוּר הַסָּמוּךְ וְאִי אָמְרַתְּ מֵיפֵר לַמִּתְעַנָּה כו' שָׁם צ"ל "אַמַּאי אֵינָהּ סוֹפֶגֶת אע"ג דְּהֵיפֵר לָהּ" כו' הָא הָוֵי נָמֵי יַיִן וְזָג וְחַרְצָן כו' וע' בְּלֶחֶם מִשְׁנָה רֵישׁ פ' י"ג ובכ"מ שָׁם: וְרָאִיתִי בס' יַד שָׁאוּל לְהַגָּאוֹן מִלְבוֹב בסי' רכ"ט ס"ק ח' נִשְׁאַל מֵחָכָם א' עַל דִּבְרֵי הַמְפָרֵשׁ הַנַּ"ל וְהִקְשָׁה דְּהָא כָּתַב לְעֵיל בְּסוֹף הַדַּף וְאִי קַשְׁיָא הָא קיי"ל נֶדֶר שֶׁהֻזְהַר מִקְצָתוֹ הֻזְהַר כֻּלּוֹ וא"כ גַּם בַּהֶפָרַת הַבַּעַל נֵימָא נָמֵי כֵּיוָן שֶׁהֵיפֵר מִקְצָתוֹ הֵיפֵר כֻּלּוֹ וְאַמַּאי אָמַר ר' יוֹחָנָן מֵיפֵר לַמִּתְעַנָּה וְאֵינוֹ מֵיפֵר לְשֶׁאֵינוֹ מִתְעַנָּה כֵּיוָן דְּנָדְרָה מֵהַשְׁתֵּי כְּרוֹת בְּבַת אַחַת וְהֵיפֵר לַמִּתְעַנָּה מְמֵילָא מוּפָר גַּם לְשֶׁאֵינוֹ מִתְעַנָּה כֵּיוָן שֶׁבָּטַל מִקְצָתוֹ בָּטַל כֻּלּוֹ וְתֵירֵץ דְּדַוְקָא גַּבֵּי הַתָּרַת חָכָם אֲבָל בַּהֶפָרַת בַּעַל לָא אָמְרִינַן

הָכִי וּכְפִי הַנִּרְאֶה דְּטַעַם הַחִילּוּק הוּא מִשּׁוּם דְּחָכָם מִיעִקָּר עָקַר וּבַעַל מֵיגָז גָּיֵיז וְהַשְׁתָּא כֵּיוָן דְּהַמְפָרֵשׁ כָּאן דְּהַבָּרַיְיתָא אָתְיָא כמ"ד בַּעַל מִיעִקָּר עָקַר א"כ מַאי קוּשְׁיָא דְּלָמָּ"ד בַּעַל מִיעִקָּר עָקַר שׁוּב ה"ל נֶדֶר שֶׁהַוּוֹתַר מִקְצָתוֹ הַוּוֹתַר כִּוּלּוֹ כְּמוֹ גַּבֵּי חָכָם ע"ש מַה שֶּׁתֵּירֵץ וְכֵן הִזְכִּיר עוֹד מִזֶּה בסי' רל"ד ס"ק מ"ח.

והנלפע"ד בָּזֶה דְּהִנֵּה הָרֹא"ש בְּפֵירוּשׁוֹ כָּאן כָּתַב לְחַלֵּק בֵּין הַפָּרַת הַבַּעַל לְהַתָּרַת חָכָם בְּלָשׁוֹן זֶה דַּהַפָּרַת הַבַּעַל הוּא בְּמָכָאן וּלְהַבָּא. וְהַתָּרַת הֶחָכָם נַעֲשָׂה הַנֶּדֶר טָעוּת מֵעִיקָּרוֹ אֲבָל בִּלְשׁוֹן הַמְפָרֵשׁ לְעֵיל אֵינוֹ כֵּן שֶׁכָּתַב וְזֶה לְשׁוֹנוֹ הָנֵי מִילֵּי בְּהַתָּרַת חָכָם (ותי' בַּהַפָּרָה ט"ס) דעדיפ"א אֲבָל בַּהַפָּרַת בַּעַל לָא אָמְרִינַן הָכִי הֲרֵי שֶׁלֹּא כָּתַב אֶלָּא לְשׁוֹן דַּעֲדִיפָא וְלֹא כָּתַב דְּהַתָּרַת חָכָם הוּא מֵעִיקָּרוֹ וַהֲפָרַת הַבַּעַל הוּא בְּמָכָאן וּלְהַבָּא וְהוּא ע"ד שֶׁכָּתְבוּ הכ"מ והל"מ לְיַיְשֵׁב דַּעַת הָרַמְבַּ"ם בפ' י"ג מהל' נְדָרִים שֶׁכָּתַב שֶׁאֵין הָאָב וְהַבַּעַל מַתִּיר כְּמוֹ הֶחָכָם "אֶלָּא עוֹקֵר הַנֶּדֶר מִתְּחִלָּתוֹ וּמְפִירוֹ" וְתָמְהוּ עָלָיו דְּהָא דְּבָרָיו הֲפוּכִים ממ"ש בגמ' דְּבַעַל מֵיגָז גָּיֵיז וְחָכָם מַתִּיר מֵעִיקָּרוֹ וְכָתְבוּ לְיַיְשֵׁב דְּמִיעִקָּר עָקַר דְּגַבֵּי חָכָם הַיְינוּ שֶׁהֶחָכָם עוֹקֵר הַנֶּדֶר מֵעִיקָּרוֹ שע"פ חֶרְטַת הַנּוֹדֵר מוֹרֶה לוֹ שֶׁלֹּא הי' חָל כְּלָל מֵעוֹלָם הַנֶּדֶר דְּאַדַּעְתָּא דְּהָכִי לֹא נָדַר אֲבָל עֲקִירַת הַנֶּדֶר שֶׁגַּבֵּי בַּעַל הַנֶּדֶר חָל אֶלָּא שֶׁהַבַּעַל בַּהֲפָרָתוֹ עוֹקֵר הַנֶּדֶר וּמִשָּׁרְשׁוֹ וְזֶהוּ מַה דְּאִיבַּעְיָא לְהוּ בַּעַל מִיעִקָּר עָקַר הַיְינוּ עֲקִירָה מַמָּשׁ כְּאִלּוּ לֹא הי' חָל כְּלָל וּכְמוֹ גַּבֵּי חָכָם א"ד נְהִי דְּעוֹקְרוֹ מֵעִיקָּרוֹ מִיהוּ לָא מַשְׁוֵי לִי' כְּאִלּוּ לֹא הי' חָל כְּלָל אֶלָּא כְּאִלּוּ הי' חָל וּמְבַטְּלוֹ וְעוֹקְרוֹ וּלְזֶה קוֹרֵא מֵיגָז גָּיֵיז וְכָתַב שָׁם הכ"מ וְהַשְׁתָּא א"ש דִּבְרֵי רַבֵּינוּ הָרַמְבַּ"ם ז"ל עִם פְּשִׁיטוּתָא דְּבַעַל מֵיגָז גָּיֵיז.

כֵּן הוּא לְדַעַת רַבֵּינוּ אֲבָל הָרֹא"ש בִּפְסָקָיו פי' דְּחָכָם עִיקֵּר הַנֶּדֶר מֵעִיקָּרוֹ לְגַמְרֵי. וְהַבַּעַל אֵינוֹ מֵיפֵר אֶלָּא מִכָּאן וּלְהַבָּא כו' עכ"ל הכ"מ.

והלח"מ כָּתַב שֶׁתֵּירוּצוֹ נָכוֹן ע"ש שֶׁבֵּיאֵר בְּיוֹתֵר דְּבָרָיו ולפ"ז דִּבְרֵי הַמְפָרֵשׁ בְּדִבּוּר זֶה יַחְדָּיו יִהְיוּ תָּמִים עִם מ"ש לְעֵיל בְּסוֹף הַדַּף וְדָקְדֵּק בִּלְשׁוֹנוֹ שֶׁכָּתַב דְּהַתָּרַת הֶחָכָם עדיפ"א אֲבָל בַּהֲפָרַת בַּעַל לָא אָמְרִינַן הָכִי וְלֹא כָּתַב כִּלְשׁוֹן הָרֹא"ש דְּחָכָם מִיעִקָּר עָקַר לְמַפְרֵעַ וּבַעַל מִכָּאן וּלְהַבָּא אֶלָּא דְּהַתָּרַת חָכָם עֲדִיפָא מֵהֲפָרַת בַּעַל וְהַיְינוּ דְּחָכָם עוֹשֶׂה אֶת הַנֶּדֶר שֶׁלֹּא יָחוּל כְּלָל שְׁמוּרָה וְאוֹמַר לוֹ אַדַּעְתָּא דְּהָכִי לֹא נָדַרְתָּ וכ"כ אִם הַוּוֹתַר מִקְצָתוֹ הַוּוֹתַר כִּוּלּוֹ דְּשַׁיָּיךְ ג"כ לוֹמַר אַדַּעְתָּא שֶׁהַנֶּדֶר לֹא יִתְקַיֵּים בְּכוּלֵּי' לֹא נָדַר אפי' בְּמִקְצָתוֹ אֲבָל גַּבֵּי בַּעַל נְהִי דְּאָמְרִינַן גבי' ג"כ מִיעִקָּר עָקַר הוּא בְּעַצְמוֹ עוֹקֵר אוֹתוֹ וּמְשָׁרְשׁוֹ.

אֲבָל הַהֲפָרָה הוּא בְּלֹא חֲרָטַת הַנֶּדֶר לְהוֹרוֹת וּלְהַסְבִּיר לוֹ שֶׁאַדַּעְתָּא דְּהָכִי לֹא נָדַר רַק שֶׁהַבַּעַל עוֹקֵר אוֹתוֹ מְשָׁרְשׁוֹ וְרַק לְמַה דְּהָוֵי ע"נ עוֹקֵר אוֹתוֹ וְלֹא לְמַה שֶּׁאֵינוֹ ע"נ וְלָשׁוֹן עוֹקֵר שַׁיָּיךְ בּוֹ כְּמוֹ שֶׁהִסְבִּיר הלח"מ כְּאִלּוּ הי' אֵילָן אֶחָד וְעוֹקֵר חֲצִי אִילָן וְנִשְׁאַר חֲצָיָה עיי"ש וּבָזֶה יִתְיַישֵּׁב ג"כ דִּבְרֵי הַמְפָרֵשׁ בְּכָאן וע' בס' מַצְמִיחַ יְשׁוּעָה בח"ב הַנִּקְרָא יְשׁוּעַת יַעֲקֹב סי' י"א.

אַחַר זְמַן מָצָאתִי בְּהַגָּהַת הב"ח שֶׁהִגִּי' כֵּן וְשָׂמַחְתִּי שֶׂכִּוַּנְתִּי לְדַעְתּוֹ הַגְּדוֹלָה: ע"ב גמ' אַלְמָא אֵיפְשָׁר דְּמִיתַּזְנָא מִדִּילִי' מִכְּלָל דְּבַעַל לָאו בְּכֹלֶל בְּרִיּוֹת הוּא אֵימָא סֵיפָא כו' בס' יַד שָׁאוּל סי' רל"ד ס"ק נ' הִקְשָׁה לְפִי מ"ש בַּעַל מַחֲנֵה אֶפְרַיִם הל' גְּבִיַּית חוֹב סי' ג' לְחַלֵּק בֵּין אִם הַלָּוֶה אָסַר נ"כסיו עַל הַמַּלְוֶה וּבֵין אִם אָסַר הַנָּאָתוֹ עַל הַמַּלְוֶה דְּהֵיכִי שֶׁלֹּא אָסַר נְכָסָיו רַק אָסַר הֲנָאָתוֹ עָלָיו יָכוֹל הַמַּלְוֶה לִפְרֹעַ מִמֶּנּוּ חוֹבוֹ כֵּיוָן דִּבְחוֹבֵיהּ הוּא דְּשָׁקִיל לָא מִיקְרֵי

שֶׁנֶּהֱנָה מִן הַלּוֹוֶה כְּלוּם דַּחֲשִׁיב כְּאִלּוּ לְקָחָהּ בְּדָמִים ע"ש ולפ"ז מַאי מוֹכִיחַ כָּאן הגמ' מִדְּקָא מִיתַּזְנָא מִדִּילֵי' מִכְּלָל דְּבַעַל לָאו בִּכְלַל בְּרִיּוֹת הוּא אֵימָא לְעוֹלָם בַּעַל בִּכְלַל בְּרִיּוֹת הוּא וְהָא דְּקָא מִיתַּזְנָא מִדִּילֵי' כֵּיוָן דְּלָא אָסְרָה נִכְסֵי הַבְּרִיּוֹת עֲלֵיהּ אֶלָּא אָמְרָה קוֹנָם שֶׁאֲנִי נהנ"ה לַבְּרִיּוֹת א"כ לֹא נָדְרָה רַק מַה שֶּׁתְּקַבֵּל בְּתוֹרַת הֲנָאָה אֲבָל מִבַּעַל דְּהִיא בְּתוֹרַת חוֹב שֶׁקְּלָה מִינַּי' לָא מִיקְרֵי הֲנָאָה וְאֵין לוֹמַר כֵּיוָן דְּלוֹקַחַת יוֹתֵר מִמְּזוֹנוֹת הַמַּגִּיעַ לָהּ דא"א לְצַמְצֵם א"כ הִיא נֶהֱנֵית דז"א דעכ"פ אֵינוֹ בִּכְלַל בְּרִיּוֹת דְּהָא מִשְׁאָר בְּרִיּוֹת כָּל מַה שֶּׁנּוֹטֶלֶת הָוֵי הֲנָאָה וְלֹא חוֹב משא"כ בְּבַעַל דְּעִיקַּר מְזוֹנוֹתֶי' הָוֵי בְּתוֹרַת חוֹב א"כ לָא דָּמֵי לַבְּרִיּוֹת וּבְוַדַּאי אֵינוֹ בִּכְלַל בְּרִיּוֹת עיי"ש שֶׁכָּתַב שֶׁהִיא קֻוּשְׁיָא גְּדוֹלָה וּבֶאֱמֶת אַף לְפִי סְבָרָתוֹ מ"מ הגמ' מַקְשֶׁה שַׁפִּיר דמ"מ קֻשְׁיָא רִישָׁא לְסֵיפָא דְּמַרִישָׁא מַשְׁמַע דְּלָהָכִי א"י לְהָפֵר מִשּׁוּם דְּלָא הָוֵי לָהּ ע"נ דְּאֶפְשָׁר דְּמִיתַּזְנָא מִדִּידֵי' דְּבַעַל יהי' מֵאִיזֶה טַעַם שֶׁהוּא הֵן מִשּׁוּם דְּבַעַל הַבַּעַל לֹא נִתְכַּוְּונָה לֶאֱסוֹר דְּלִשּׁוֹן נָדְרָה מ"הַבְּרִיּוֹת אֵינוֹ קָאֵי עַל הַבַּעַל וְהֵן דְּלִשּׁוֹן שֶׁאֲנִי נ"הנה לֹא שַׁיָּיךְ מַה שֶּׁלּוֹקַחַת מִמְּזוֹנוֹתֶי' מִמֶּנּוּ מִשּׁוּם דְּבְחוֹבָה קָא שָׁקְלָה מִינַּי' וְאֵינוֹ בְּתוֹרַת הֲנָאָה עכ"פ מֻוָתֶּרֶת לְקַבֵּל מְזוֹנוֹת מֵהַבַּעַל וְקָשֶׁה מִסֵּיפָא דְּקָתָנֵי וְיכוֹלָה הִיא לִיהָנוֹת מִלֶּקֶט שִׁכְחָה וּפֵאָה וְאִם הִיא יְכוֹלָה לֶאֱכוֹל מִשֶּׁל בַּעַל אֵיךְ מֻוָתֶּרֶת לִלְקוֹט לֶקֶט שִׁכְחָה וּפֵאָה כמ"ש הָר"ן וְרַק לְפִי סְבָרָתוֹ הַנַּ"ל קֻוּשְׁיַת הגמ' לְקַמָּן מֵהָא דְּנָטוּלָה אֲנִי מִן הַיְּהוּדִים דְּמִדַּמָּה לְהַהִּ דְּשָׁאנִי נֶהֱנָה לַבְּרִיּוֹת לֹא יהי' קֻשָּׁה כ"כ אָכֵן כְּבָר כָּתַב הַמְּחַבֵּר הַנַּ"ל דְּגַם שָׁם שַׁיָּיךְ לוֹמַר כֵּן כֵּיוָן דְּאָמְרָה שֶׁלֹּא תֵּהָנֶה מִתַּשְׁמִישׁ כָּל אָדָם וְהַבַּעַל מִתּוֹרַת חִיּוּב הוּא מְשֻׁעְבָּד לָהּ ג"כ בְּחוֹבָה קָא שָׁקְלָה אֲבָל הַדִּמְיוֹן אֵינוֹ דּוֹמֶה כְּלָל כַּמּוּבָן: בר"נ ד"ה וְיכוֹלָה הִיא לִיהָנוֹת בְּלֶקֶט שִׁכְחָה וּפֵיאָה דְּכֵיוָן דִּכְתִיב בְּהוּ תַּעֲזוֹב "יְתֵירָה" וְלָא כְּתִיבָה בְּהוּ נְתִינָה כו' תֵּיבַת יְתֵירָה יַתִּיר הוּא וְצָרִיךְ לְמֶחוֹק דְּלָא מִיתּוּר דְּרִישׁ לָהּ אֶלָּא מִדִּכְתִיב תַּעֲזוֹב וְלָא כְּתִיב וְנָתַתָּ לִית בְּהוּ טוֹבַת הֲנָאָה לַבְּעָלִים וע' לְעֵיל (דַּף מ"ד.

) בְּרָ"ן ד"ה מִיָּתְבִי כו' וּבְחֻלִּין (דַּף קל"ד.): בפי' הָרֹא"ש ד"ה נִתְגָּרְשָׁה כו' אע"ג דְּהַשְׁתָּא לָא מִתַּסְרָא מִבַּעַל יְכוֹלָה לְאָסְרוֹ עָלֶיהָ לְאַחַר זְמַן כו' מִידֵי דַּהֲוָה דְּאָמַר לְקַמָּן שָׂדֶה זוֹ שֶׁאֲנִי מוֹכֵר לְךָ לִכְשֶׁאֶקְחֶנָּה מִמְּךָ תִּקְדֶּשׁ דְּקָדְשָׁה הוֹאִיל וּבְיָדוֹ לְהַקְדִּישָׁהּ עַכְשָׁיו כו' לְכְאוֹרָה קָשֶׁה דְּהָא הָכָא אֵין אָנוּ צְרִיכִין לְהַהִּ סְבָרָא דְּהָא עַל עַצְמוֹ אָדָם יָכוֹל לֶאֱסוֹר אפי' דָּבָר שֶׁלֹּא בָּא לָעוֹלָם כִּדְאִי' לְקַמָּן (דַּף פ"ה.

) הוֹאִיל וְאָדָם אוֹסֵר פֵּירוֹת חֲבֵרוֹ עָלָיו אוֹסֵר נָמֵי דשלב"ל עָלָיו דְּדַוְקָא גַּבֵּי הֶקְדֵּשׁ לֶאֱסוֹר עַל אֲחֵרִים צְרִיכִים אֲנַחְנוּ לְהַהִּ סְבָרָא הוֹאִיל וּבְיָדוֹ לְהַקְדִּישָׁהּ עַתָּה. שׁוּב מָצָאתִי בְּמְאִירִי וּבְשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת שֶׁהֵבִיאוּ ג"כ דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' שֶׁהֵם כִּפי' הָרֹא"ש וְכָתְבוּ עֲלֵיהֶם שא"צ לְכָךְ וכמ"ש: ד' פד בְּהַמְפָרֵשׁ ד"ה ר' אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר הַלּוֹקֵחַ פֵּירוֹת מע"ה בְּשָׁנָה הַשְּׁלִישִׁית כו' דְּלִמַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן לֵיכָּא לְמֵיחַשׁ דְּלָיְתֵי לֵוִי ראי' כו' קָשֶׁה דְּהָא צָרִיךְ לְהַפְרִישׁ מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן מִשּׁוּם תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר דְּאִית בי' דע"ה לָא זְהִירִי בִּתְרוּמַת מַעֲשֵׂר מִשּׁוּם דְּלָא מְפוֹרָשׁ בי' עָוֹן מִיתָה אֶלָּא מֵהֶיקֵּשָׁא וע"ה לָא צָיְית לְהֶיקֵּשָׁא וּכְדִמְסַיְּים הַמְפָרֵשׁ גּוּפֵי' וכ"כ רַשְׁ"י בְּמַכּוֹת (דַּף י"ז.

) בְּרֵישׁ הָעַמּוּד וְז"ל וּשְׁאָר הַמַּעֲשְׂרוֹת צָרִיךְ לְהַפְרִישׁ ע"כ לְפִי שֶׁהוּא צָרִיךְ לְהַפְרִישׁ מִמַּעֲשֵׂר רִאשׁוֹן תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר וְלִיתְּנָהּ לַכֹּהֵן שֶׁהִיא בְּמִיתָה לְזָרִים ע"ש. עַל כֵּן יהי' לָנוּ

לְמֵאוֹרוֹת בָּזֶה דִּבְרֵי הַמְּאִירִי כָּאן וְז"ל וְהִתְקִינוּ שֶׁכָּל הַלּוֹקֵחַ מִפֵּירוֹתֵיהֶם צָרִיךְ לְעַשֵּׂר ומ"מ לֹא הִתְקִינוּ אֶלָּא עַל תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר מִפְּנֵי שֶׁהוּא עָוֹן מִיתָה.

וּבְמַעֲשֵׂר שֵׁנִי שֶׁאֵין בּוֹ הֶפְסֵד אֲבָל מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן וּמַעֲשֵׂר עָנִי מִפְּנֵי שֶׁהֵן מֻוָּתָרִים לְזָרִים א"צ לְהַפְרִישׁ שֶׁהֲרֵי אִיסּוּר אֵין כָּאן. וְאִם מִצַּד הַגֶּזֶל הֲרֵי סָפֵק הוּא וְאוֹמְרִים לְלֵוִי אוֹ לְעָנִי הֲבִיא רְאִי' כו' וְשָׁמָּא תֹּאמַר הֵיאַךְ מַפְרִישׁ תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר בְּלֹא מַעֲשֵׂר וּכְבָר יָדַעְינַן שֶׁצָּרִיךְ לְהְיוֹת הַמַּעֲשֵׂר קוֹדֶם.

פֵּירְשׁוּ בְּסֵדֶר זְרָעִים שֶׁמַּפְרִישׁ אֶחָד מִמַּאָה שֶׁהוּא שִׁיעוּר תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר וְאוֹמֵר ה"ז מַעֲשֵׂר. וּשְׁאָר הַמַּעֲשֵׂר סָמוּךְ לוֹ וַאֲח"כ אוֹמֵר זֶה שֶׁהִפְרַשְׁתִּי וְאָמַרְתִּי שֶׁיִּהְא מַעֲשֵׂר יְהֵא תְּרוּמַת מַעֲשֵׂר עַל כָּל הַמַּעֲשֵׂר הַסָּמוּךְ לוֹ וְנוֹטְלוֹ וְנוֹתְנוֹ לַכֹּהֵן עַד כָּאן דִּבְרֵי הַמְּאִירִי וּבָזֶה יִתְיַשְּׁבוּ ג"כ דִּבְרֵי הַמְפָרֵשׁ אֶלָּא שֶׁקִּיצֵּר בָּזֶה: ע"ב א"ל אַבָּיֵי דכ"ע סְפֵיקוֹ טוֹבֵל ור"א וְרַבָּנַן בְּהָא פְּלִיגִי ר"א סָבַר לֹא נֶחְשְׁדוּ ע"ה עַל מַעֲשֵׂר עָנִי כֵּיוָן דְּאִלּוּ מַפְקִיר נָכְסֵי' הָוֵי עָנִי וַחֲזֵי לִי' הַשְׁתָּא נָמֵי לֵית לִי' פְּסִידָא וְרַבָּנַן סָבְרִי נָכְסֵי' לֹא מַפְקִיר אִינִישׁ דְּמִירְתַת דְּלָמָא זָכֵי בְּהוּ אִינִישׁ אַחֲרִינָא אֶפְשָׁר לוֹמַר דר"א וְרַבָּנַן פְּלִיגִי ג"כ בִּפְלֻגְתָּא דר' יוֹחָנָן וְרִיבָ"ל דְּאִיתָא לְעֵיל (דַּף מה.

) אִי בָּעֵי הַהֶפְקֵר שֶׁיִּהְיֶ' בִּפְנֵי שְׁלֹשָׁה אוֹ דְּסַגִּי אפי' בְּאֶחָד וַאֲפִ' בֵּינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ כמ"ש הָרֹא"שׁ שָׁם דר"א יְסִבּוֹר דְּסַגִּי אפי' בֵּינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ וּלְהָכִי לָא מִירְתַת לְהַפְקִיר וְלָא מִסְתָּפֵי דְּזָכֵי בְּהוּ אִינִישׁ אַחֲרִינָא וְרַבָּנַן סָבְרִי דְּהֶפְקֵר צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶ' בִּפְנֵי שְׁלֹשָׁה וּמִסְתָּפֵי דִּלְמָא זָכֵי בְּהוּ אַחֵר וע' בְּתוֹסֶפְתָּ הַגָּאוֹן רַבֵּינוּ עֲקִיבָא אַיְיגֶר זלה"ה עַל הַמִּשְׁנָיוֹת במס' דְּמַאי פ"ד מִשְׁנָה ג' ס"ק ל"ז כָּתַב וְז"ל וּבְסֶוגְיָא דִּנְדָרִים (פ"ד:) תָּמוּהַּ לִי הָא ע"י הֶפְקֵר לָא חָזֵי לִי' דְּהָא אִיסּוּר לֹא תְּלַקֵּט כו' הוּא חָל ג"כ עַל הֶעָנִי כִּדְדָרְשִׁינַן לֹא תְּלַקֵּט כו' לֶעָנִי כו' לְהַזְהִיר לֶעָנִי עַל שֶׁלּוֹ וע' בתוי"ט פֵּיאָה פֶּרֶק ה' מִשְׁנָה ה' וא"כ הֲדַר ה"ל גָּזֵל וְאַף אִם נִדְחוֹק דע"ה לָא ס"ל הַאי דְּרָשָׁה דְּלָא תְּלַקֵּט לֶעָנִי לְהַזְהִיר לֶעָנִי עַל שֶׁלּוֹ מ"מ ה"ל לְהַשֵּׁ"ס לְמֵימַר עכ"פ דְּהַיְינוּ טַעְמָא דס"ל לְרַבָּנַן דְּנֶחְשְׁדוּ עכ"ל הַגָּאוֹן הַנַּ"ל הִנֵּה כְּבָר הִתְעוֹרֵר ע"ז מָרָן המהרי"ט זַ"ל חֵלֶק א' סי' פ"ה וְיִיּשֵׁב הַדָּבָר בְּטוּב טַעַם וְאַעְתִּיק לְשׁוֹנוֹ הַטָּהוֹר כִּי חִכּוֹ מַמְתַקִּים וְכֻלּוֹ מַחֲמַדִּים וְז"ל וּמִיהוּ אִם הִ' מַפְקִיר בִּפְנֵי שְׁלֹשָׁה (ע' מ"ש לְמַעְלָה) הֲוָה מְהַנֵּי לִי' לְזַכּוֹת בַּמַּעֲשְׂרוֹת כִּדְאָמְרִינַן הָתָם אִי הָוֵי בָּעֵי הָוֵי מַפְקִיר לְנָכְסַי' וְלָא דָּמֵי לְהָא דְּתְנַן בַּפֵּ"א דְּדְמַאי הַמְקַבֵּל שָׂדֶה לְקָצוֹר אָסוּר בְּלֶקֶט שִׁכְחָה וּפֵאָה וּתְנַן שְׁנַיִם שֶׁקִּבְּלוּ שָׂדֶה בְּשֻׁתָּפוּת זֶה נוֹתֵן לָזֶה חֶלְקוֹ מַעֲשֵׂר עָנִי וְזֶה נוֹתֵן לָזֶה חֶלְקוֹ מַעֲשֵׂר עָנִי דְּדָרְשִׁינַן לֹא תְּלַקֵּט לֶעָנִי לְהַזְהִיר לֶעָנִי עַל שֶׁלּוֹ דְּשָׁאנִי הָכָא דִּבְשָׁעָה שֶׁהִפְרִישׁ הַמַּעֲשְׂרוֹת עָשִׁיר הִ' וּכְשֶׁחוֹזֵר וּמַפְקִיר נְכָסָיו פָּנִים חֲדָשׁוֹת בָּאוּ לְכָאן הַגַּע בְּעַצְמְךָ שבעה"ב הִפְרִישׁ מַעֲשֵׂר עָנִי וְשׁוּב יָרַד מִנְּכָסָיו וְהֶעָנִי מִי יְהֵא אָסוּר לִזְכוֹת בּוֹ.

הָא לֹא שַׁיָּיךְ בָּזֶה אַזְהָרָה לֶעָנִי וְתֵדַע דר"א גּוּפֵ' דְּאָמַר אִי בָּעֵי מַפְקִיר נְכָסַי' וְזָכָה בָּהֶן לְדִידַ' גּוּפֵ' אָמְרִינַן בפ"ק דְּגִיטִּין דְּדָרִישׁ לֹא תְּלַקֵּט לֶעָנִי. לְהַזְהִיר לֶעָנִי עַל שֶׁלּוֹ אַלְמָא אִי מַפְקִיר נְכָסַי' אֵינוֹ בִּכְלַל אַזְהָרָה זוֹ.

עכ"ל הַזָּהָב. וְאִלּוּ הָיוּ דִּבְרֵי המהרי"ט לִפְנֵי הַגָּאוֹן זַ"ל בְּעֵת כּוֹתְבוֹ לֹא הִ' נִשְׁאָר בצ"ע וּבְסֵפֶר דה"מ לְגָאוֹן א' סְפָרַדִּי הִקְשָׁה עַל סֶוגְיָא דִּידַן דְּסָבְרִי רַבָּנַן דִּנְכָסַי' לֹא מַפְקִיר אִינִישׁ

דְּמִירָתַת דִּלְמָא זָכֵי בְּהוּ אִינִישׁ אַחֲרִינָא מֵהָא דְּאָמְרִינַן בְּגִיטִּין ובב"מ (דַּף יוֹד) גַּבֵּי מִי שֶׁלִּקֵּט אֶת הַפֵּיאָה וְאָמַר ה"ז לְפִלוֹנִי עָנִי ר"א אוֹמֵר זָכָה לוֹ.

וחכ"א יִתְּנֶנָּה לֶעָנִי הַנִּמְצָא רֹאשׁוֹן דְּמוֹקֵים לָהּ עִוְלָא דִּפְלֶוגְתָּתָם מֵעָשִׁיר לְעָנִי דר"א סָבַר מִגּוֹ דְּאִי בָּעֵי מַפְקִיר נִכְסֵי' וְהָוֵי עָנִי וַחֲזֵי לִי' וּמִגּוֹ דְּזָכֵי לְנַפְשֵׁי' זָכֵי נָמֵי לְחַבְרֵי' וְרַבָּנַן סָבְרֵי חַד מִגּוֹ אָמְרִינַן תְּרֵי מִגּוֹ לָא אָמְרִינַן הֲרֵי דְּרַבָּנַן לָא פְּלִיגִי עִלֵּי' דר"א אֶלָּא בְּתְרֵי מִגּוֹ אֲבָל בְּחַד מִגּוֹ מוֹדוֹ לִי' וְהָכָא אָמְרִינַן דְּרַבָּנַן לָא ס"ל כְּלָל הַהּ סְבָרָא דְּאִי בָּעֵי מַפְקִיר נִכְסֵי' וְכֵן קָשֶׁה עַל סֵוגְיָ' דִּידַן מִכַּמָּה מְקוֹמוֹת בַּשַּׁ"ס דְּתָנֵינַן יוֹצְאִין בִּדְמַאי.

וּמְעָרְבִין בִּדְמַאי וְלָא אַשְׁכַּח הַשַּׁ"ס פָּתְרֵי לְפָרוּשֵׁי טַעְמָא אֶלָּא מִשּׁוּם דְּתָנַן מַאֲכִילִין אֶת הָעֲנִיִּים דְּמַאי וְאִי בָּעֵי מַפְקַר לְנִכְסֵי' וְהָוֵי עָנִי וַחֲזֵי לִי' וְאַטּוּ כָּל הָנֵי מַתְנִיתִין אָתְיִין דְּלָא כְּרַבָּנַן וְהָרַב הַמְחַבֵּר הַנַּ"ל יִישֵׁב מִתְּחִלָּה וְכָתַב דְּרַשַּׁ"י זַ"ל רָמַז בְּצַחוּת לְשׁוֹנוֹ בְּקִצָּרָה לְהִשָּׁמֵר מקו' זו.

דְּשָׁם בד"ה חַד מִגּוֹ כָּתַב מֵעָנִי לְעָנִי וּמַאי בָּעֵי רַשַּׁ"י בָּזֶה וְאַדְּ לְמוֹתָר הוּא וּמִי לֹא יָדַע בְּכָל אֵלֶּה לָכֵן אֶפְשָׁר לוֹמַר דְּכַוָּנָתוֹ דְּלָא נֵימָא דִּפְשָׁטָא דְּשָׁמַעְתָּא הַיְינוּ לוֹמַר דְּחַד מִגּוֹ אָמְרִינַן וְהַיְינוּ בְּכָל גַּוְונֵי אוֹ שֶׁיִּהְיֶ' חַד מִגּוֹ דְּאִי בָּעֵי מַפְקַר נִכְסֵי' לְחוּדֵי' אוֹ חַד מִגּוֹ דְּזָכֵי לְנַפְשֵׁי' בְּאוֹפֶן דְּלָא פְּלִיגִי רַבָּנַן עִלֵּי' דר"א אֶלָּא מִשּׁוּם דְּצָרִיכִין אָנוּ לוֹמַר הָכָא תְּרֵי מִגּוֹ מש"ה פרש"י מֵעָנִי לְעָנִי כְּלוֹמַר דְּלָא מוֹדוּ רַבָּנַן לר"א אֶלָּא מֵעָנִי לְעָנִי דְּהַיְינוּ מִגּוֹ דְּזָכֵי לְנַפְשֵׁי' זָכֵי לְחַבְרֵי' אֲבָל בְּאִידָךְ מִגּוֹ דְּאִי בָּעֵי מַפְקַר לְנִכְסֵי' לָא מוֹדוֹ לִי' וּפֵירֵשׁ זֶה כִּי הֵיכִי דְּלָא תִּיקְשֵׁי דְּרַבָּנַן דְּהָכָא לַסֵּוגְיָא דְּנָדָרִים אַלִּיבָּא דְּרַבָּנַן ולפ"ז צ"ל דְּמַאי דְּקָאָמַר וְרַבָּנַן סָבְרֵי חַד מִגּוֹ אָמְרִינַן תְּרֵי מִגּוֹ ל"א הַיְינוּ לוֹמַר דְּחַד מִגּוֹ דְּאָמְרִינַן מֵעָנִי לְעָנִי אָמְרִינַן תְּרֵי מִגּוֹ לָא אָמְרִינַן הַיְינוּ אִידָךְ מִגּוֹ דְּצָרְכִינַן לוֹמַר דְּאִי בָּעֵי מַפְקַר הַאי מִגּוֹ לָא אָמְרִינַן וְכָתַב שֶׁבְּסֵפֶר א"ז פִּי' דִּבְרֵי רַשַּׁ"י הַלָּלוּ בְּסִגְנוֹן זֶה אֶלָּא דְּאָתֵי עֲלָהּ מִטַּעֲמָאַחֲרִינָא דְּלָא נִיחָא לְרַשַּׁ"י זַ"ל לְמֵימַר דְּחַד מִגּוֹ דְּאָמְרִינַן הוּא מִגּוֹ דְּאִי בָּעֵי מַפְקַר נִכְסֵי' כו' דא"כ בָּטֵל הַלָּאו דְּלָא תְּלַקֵּט כו' וְהָרַב הַמְחַבֵּר דֶּרֶךְ הַמֶּלֶךְ עַדַיִן לֹא נָחָה דַּעְתּוֹ בָּזֶה הַתֵּירוּץ מִשּׁוּם דְּתֵירוּץ זֶה עוֹלֶה רַק לְסֵוגְיַין לְתִרוּצֵי דְּרַבָּנַן אַדְּרַבָּנַן אוּלָם בְּכָל הָנָךְ דֵּוכְתֵי דְּאָמְרִינַן בַּשַּׁ"ס בְּהֶדְיָא מִגּוֹ דְּאִי בָּעֵי מַפְקַר נִכְסֵי' עֲדַיִן הַקּוֹשְׁיָ' בִּמְקוֹמָהּ עוֹמֶדֶת אֵיךְ יִתָּכֵן דְּכוּלְּהוּ הָנָךְ סֵוגְיוֹת אָתֵי אַלִּיבָּא דר"א וְלָא אַלִּיבָּא דְּרַבָּנַן יעוי"ש מ"ש בַּאֲרִיכוּת לְפַלְפֵּל בָּזֶה: ומַה שנלפע"ד הוּא מַה שֶּׁהִקְדַּמְנוּ בִּתְחִלַּת דְּבָרֵינוּ לְהַסְבִּיר טַעַם פְּלֶוגְתַּת ר"א וְרַבָּנַן בִּסְבָרַת אִי בָּעֵי מַפְקַר נְכָסֵי' דִּלְכְאוֹרָה סְבָרַת רַבָּנַן נְכוֹנָה הִיא מְאוֹד אֵיךְ נֹאמַר דְּאִי בָּעֵי מַפְקַר נִכְסֵי' מִזֶּה הָאִישׁ שֶׁיִּרְצֶה לַעֲשׂוֹת כֵּן הָא בְּנַדַּאי יהי' מְרַתֵּת דִּלְמָא זָכֵי בְּהוּ אִינִישׁ אַחֲרִינָא ומ"ט דר"א בְּהָא וְכָתַבְנוּ שֶׁיֵּשׁ לוֹמַר דִּפְלִיגִי בִּפְלֶוגְתָּא דר' יוֹחָנָן וְרֵיבָ"ל לְעֵיל (דַּף מ"ה.

) אִי צָרִיךְ לְהַפְקִיר בִּפְנֵי שְׁלֹשָׁה אוֹ סַגִּי בְּהֶפְקֵר אפי' בְּאֶחָד וַאֲפִלּ' בֵּינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ כמ"ש הָרֹאֹ"שׁ שָׁם וּמַעֲתָּה יֵשׁ לְיַישֵׁב שְׁתֵּי הַסֵּוגְיוֹת דב"מ וְדִנְדָרִים שֶׁאֵינָם סוֹתְרוֹת זא"ז דְּהִנֵּה שָׁם בב"מ (דַּף ט:) אָמַר עִוְלָא אָמַר רֵיבָ"ל מַחְלוֹקֶת מֵעָשִׁיר לְעָנִי כו' אֲבָל מֵעָנִי לְעָנִי ד"ה זָכָה לוֹ.

וּמָרָא דְּשָׁמַעְתָּא הוּא ר' יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי וְאִיהוּ ס"ל בִּנְדָרִים (ד' מה.) דְּדִבֵּר תּוֹרָה הֶפְקֵר אפי' בְּאֶחָד וּלְפִי פִּי' הָרֹאֹ"שׁ ה"ה אפי' בֵּינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ וְאַלִּיבֵּי' הֲוָצְרָךְ לוֹמַר דְּהָא דְּרַבָּנַן פְּלִיגִי עִלֵּי' דר"א הוּא רַק מִטַּעַם דְּחַד מִגּוֹ אָמְרִינַן תְּרֵי מִגּוֹ ל"א.

וְכִפְשָׁטֵיהּ דְּלִישָׁנָא דְּחַד מִגּוֹ מֵהֶם אפי' מִגּוֹ דְּאִי בָּעֵי מַפְקַר לְנִכְסֵיהּ ג"כ אָמְרִינַן מִשּׁוּם דְּאַלִּיבָּא דְּרִיבָּ"ל ל"ש סְבָרָא דְּמִרְתַּת דִּלְמָא זָכֵי בְּהוּ אִינִישׁ אַחֲרִינָא דְּהָא יָכוֹל לְהַפְקִיר אפי' בֵּינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ דְּלֵיכָּא שׁוּם אִינִישׁ אֲבָל הָכָא בְּסַוְּגִיִּין דִּידַן דְּנָדָרִים קָאֵי הגמ' אַלִּיבָּא דר' יוֹחָנָן דְּסָבַר דְּהֶפְקֵר מִדְּאוֹרַיְיתָא בָּעֵינַן שְׁלֹשָׁה וְכֵיוָן דְּאִיכָּא שְׁלֹשָׁה מִירַתּ לְהַפְקִיר וּבְזֶה נִיחָא ג"כ מַאי דְּבַכְמָה דֻּכְתֵי בַּשַּׁ"ס אָמְרִינַן הַךְ סְבָרָא דְּאִי בָּעֵי מַפְקִיר נְכָסֵי' וְקָשֶׁה לוֹמַר דְּכֻלְּהוּ סַוְּגִיּוֹת דְּהַשַּׁ"ס יהי' אַלִּיבָּא דר"א וְלָא אַלִּיבָּא דְּרַבָּנָן דְּזֶה אֵינוֹ דְּעַד כָּאן לָא אָמְרִינַן דְּרַבָּנָן לָא ס"ל דְּאִי בָּעֵי מַפְקִיר נְכָסֵי' מִשּׁוּם דְּמִירַתּ דִּלְמָא זָכֵי בְּהוּ אִינִישׁ אַחֲרִינָא כ"ז לָא אָמְרִינַן רַק אַלִּיבָּא דר' יוֹחָנָן אֲבָל אַלִּיבָּא דר' יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי דקיי"ל כְּוָותֵיהּ לְגַבֵּי דר' יוֹחָנָן וכמ"ש הָרַ"ן לְעֵיל (מ"ה.

) אַלִּיבֵּיהּ גַּם רַבָּנָן מוֹדוּ לר"א לְהַךְ סְבָרָא דְּאִי בָּעֵי מַפְקַר לְנִכְסֵיהּ וּמִירַתּ דִּלְמָא זָכֵי בְּהוּ אִינִישׁ אַחֲרִינָא לֹא שַׁיָּיךְ דְּהָא יָכוֹל לְהַפְקִיר אפי' בֵּינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ דְּלֵיכָּא שׁוּם אִינִישׁ אֶצְלוֹ בְּהֶדְיָ' וכמ"ש וְכָל סַוְּגִיּוֹת הַשַּׁ"ס בְּכַמָּה דֻּכְתֵי אָזְלָה אַלִּיבָּא דְּהִלְכְתָא דקיי"ל כָּרִיבָּ"ל וְרַק סַוְּגְיָ' דְּהָכָא דִּנְדָרִים אָזְלָא אַלִּיבָּא דר' יוֹחָנָן דְּסוֹבֵר דְּהֶפְקֵר בָּעֵי מִדְּאוֹרַיְיתָא בִּפְנֵי שְׁלֹשָׁה.

אַלִּיבֵּיהּ מְפָרֵשׁ טַעְמָא דְּרַבָּנָן דִּנְכָסֵי' לֹא מַפְקִיר אִינִישׁ דְּמִרַתּ דִּלְמָא זָכֶה בְּהוּ אִינִישׁ אַחֲרִינָא וּבָזֶה יִתְיַישֵׁב ג"כ מַה שֶּׁהֵעִירוּ הָאַחֲרוֹנִים שִׁינּוּיֵי הַסַּוְּגִיּוֹת שֶׁבְּכָאן בִּנְדָרִים לַסַּוְּגְיָא דְּמַכּוֹת (דַּף י"ז.

) דְּשָׁם מְשַׁנֵּי אַבַּיֵי גּוּפֵיהּ דכ"ע סְפֵיקוֹ טוֹבֵל ור"א וְרַבָּנָן בְּהָא פְּלִיגִי מָר סָבַר לֹא נָחְשְׁדוּ ע"ה עַל מַעְשַׂר עָנִי שֶׁל דְּמַאי כֵּיוָן דְּמָמוֹנָא הוּא אַפְרוֹשֵׁי מַפְרִישׁ וְרַבָּנָן סָבְרִי כֵּיוָן דִּטְרִיחָא לִי' מִלְּתָא לֹא מַפְרִישׁ וְלָא קָאָמַר שָׁם טַעְמָא דְּאִי בָּעֵי מַפְקִיר כו' אוֹ לְרַבָּנָן נִכְסֵי לָא מַפְקִיר כו' דְּמִירַתּ דִּלְמָא זָכֵי בְּהוּ אִינִישׁ אַחֲרִינָא מִשּׁוּם דְּכֵיוָן דְּטַעַם דְּאִי בָּעֵי מַפְקִיר אוֹ דְּמִירַתּ לְהַפְקִיר תָּלוּי בִּפְלוּגְתָּא אִם הֶפְקֵר צָרִיךְ שֶׁיִּהְיֶ' בִּפְנֵי שְׁלֹשָׁה אוֹ סַגִּי שֶׁיִּהְיֶ' אפי' בֵּינוֹ לְבֵין עַצְמוֹ בִּפְלוּגְתָּא לֹא נָחִית שָׁם לְפָרֵשׁ וְזֶה מְקֹרוֹב בָּא לִידֵי ס' עָרוּךְ לְנֵר מֵהַגָּאוֹן דְּאֶלְטוֹנָא עַל מס' מַכּוֹת וְרָאִיתִי שֶׁעָמַד עַל שִׁינּוּיֵי הַסַּוְּגִיּוֹת שֶׁבְּמַכּוֹת וְשֶׁבִּנְדָרִים וְיִישֵׁב שָׁם ג"כ בְּטוּב טַעַם וְעָמַד ג"כ בְּמַה דְּאָמְרִינַן דְּאִי בָּעֵי מַפְקַר נִכְסֵי' וְהָוֵי עָנִי וַחֲזִי לִי' וְהֶקְשָׁה ג"כ הָא גַּם הֶעָנִי מֻזְהָר עַל שֶׁלּוֹ לַעֲזוֹב מִקָּרָא דְּלָא תְּלַקֵּט כו' לְעָנִי כו' לְהַזְהִי' הֶעָנִי עַל שֶׁלּוֹ וְכָתַב דְּלְהַזְהִי' לְעָנִי עַל שֶׁלּוֹ הוּא רַק אִם עֲדַיִין הַמַּעֲשֵׂר עָנִי שֶׁלּוֹ שֶׁיֵּשׁ לוֹ בּוֹ טוה"נ אֲבָל אִם מַפְקִיר כָּל נְכָסָיו א"כ גַּם הַמַּעֲשֵׂר בִּכְלַל וּכְשֶׁלְּקָחוֹ אַחַ"כ זוֹכֶה בּוֹ מִן הַהֶפְקֵר בָּזֶה ל"ש לְהַזְהִיר אֶת הֶעָנִי עַל שֶׁלּוֹ.

וְזֶה ל"ש רַק אִי אָמְרִינַן שֶׁיֵּשׁ לבעה"ב טוֹבַת הֲנָאָה בְּמַעֲשֵׂר עָנִי ושטוה"נ מָמוֹן אֲבָל אִי אָמְרִינַן שֶׁאֵין בּוֹ טוה"נ אוֹ שטוה"נ אֵינוֹ מָמוֹן א"כ כָּל מַתְּנוֹת עֲנִיִּים כְּשֶׁהִפְרִישָׁם יָצְאוּ מֵרְשׁוּתוֹ לְגַמְרֵי כְּמוֹ ע"י הֶפְקֵר ואעפ"כ הַזְהָרָה הַתּוֹרָה עַל שֶׁלּוֹ א"כ מַה לִּי הַפְקֵר נְכָסָיו אוֹ הוֹצִיא הַמַּעֲשֵׂר לְבַד מֵרְשׁוּתוֹ ע"י הַפְרָשָׁה וא"כ מכ"מ אָסוּר לְלוֹקְחוֹ וא"כ בְּסַוְּגְיָ' דְּנָדָרִים דְּמִתָּרֵץ אַבַּיֵי אֲאוּקִימְתָּא דְּרַב יוֹסֵף דלכ"ע סְפֵיקוֹ טוֹבֵל וְיֵשׁ לוֹ בּוֹ טוה"נ מִתָּרֵץ שַׁפִּיר דְּאִם יַפְקִיר נְכָסָיו יָכוֹל לִיטְלוֹ בְּהֶיתֵּר דְּהַשְׁתָּא לָא קָרֵינַן בּוֹ עוֹד שֶׁלּוֹ אֲבָל במס' מַכּוֹת דְּלָא נָחִית אַבַּיֵי לְכָךְ י"ל דְּרָצָה לְתָרֵץ אפי' לָמָ"ד טוה"נ אֵינוֹ מָמוֹן וא"כ כָּל מַתְּנוֹת עֲנִיִּים אֵינָם שֶׁלּוֹ ואעפ"כ הַזְהִיר הַתּוֹרָה וא"כ אפי' הַפְקֵר מ"מ יֵשׁ לוֹ גֶּזֶל כְּשֶׁלְּקָחוֹ לְעַצְמוֹ וע"כ צ"ל דע"ה לְאִיסּוּר גֶּזֶל לָא חָיְישׁ וְלָכֵן מִתָּרֵץ בְּקוֹצֶר דְּמַפְרִישׁוֹ וּמְעַכְּבוֹ לְעַצְמוֹ

עיי"ש בְּאוֹרֶךְ וּכְבָר הֶעְתַּקְנוּ מ"ש המהרי"ט בָּזֶה וְאֵין לְהַאֲרִיךְ יוֹתֵר: בר"נ ד"ה קָסָבַר סְפֵיקוֹ אֵינוֹ טוֹבֵל בְּאֶמְצַע הַדִּבּוּר אֲבָל מַעֲשֶׂר עָנִי שֶׁהוּא עַצְמוֹ מֻוּתָּר לְזָרִים הֵיאַךְ יהי' תַּעֲרֻבְתּוֹ חָמוּר מִמֶּנּוּ ה"ט דְּמַאן דס"ל אֵינוֹ טוֹבֵל עכ"ל קָשֶׁה דִּלְפִי טַעַם זֶה לֹא יהי' טָבֵל אָסוּר לְכֹהֵן דְּהָא תְּרוּמָה עַצְמָהּ מֻוּתֶּרֶת לְכֹהֵן וְאֵיךְ יהי' תַּעֲרֻבְתּוֹ חָמוּר מִמֶּנָּה וכה"ג הִקְשׁוּ הַתּוֹסְ' בְּיִבָמוֹת (ד' פו.

) עַל רַשְׁ"י ע"ש: בְּהַמְפָרֵשׁ ד"ה יִטְּלוּ בע"כ מַתָּנוֹת כְּהוּנָּה דְּלָאו דִּידֵי' קָא שָׁקְלִי אֶלָּא דִּילְהוֹן כו' דטוה"נ דְּאִית לִי' דְּאֶפְשָׁר לְמִיתַּן לְכֹהֵן וּלְלֵוִי אַחֵר שֶׁיַּחֲזִיק לוֹ טוֹבָה לָא הָוֵי מָמוֹן כו' הָא דְּכָתַב שֶׁיַּחֲזִיק לוֹ טוֹבָה אֵינוֹ מְדֻיָּק דְּהַכֹּהֵן אָסוּר בְּעַצְמוֹ לְהַחֲזִיק לוֹ טוֹבָה דְּעַל כֹּהֵן הַמְסַיֵּעַ בְּבֵית הַגְּרָנוֹת נֶאֱמַר עָלָיו שֶׁחָתַם בְּרִית הַלֵּוִי והל"ל דהטוה"נ הוּא שֶׁיָּכוֹל לְקַבֵּל דָּבָר מוּעָט מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁיֵּשׁ לוֹ בֶּן בִּתּוֹ כֹּהֵן שֶׁיִּתֵּן הַתְּרוּמָה לְבֶן בִּתּוֹ הַכֹּהֵן וְיֵשׁ לְדַחוֹק בְּלִשׁוֹן הַמְפָרֵשׁ שֶׁגַּם כַּוָּנָתוֹ הוּא כֵּן וּבַאֲרִיכוּת לְשׁוֹן הַמְפָרֵשׁ נִתְיַישֵׁב לִי מַאי דַּהֲוָה קַשְׁיָא לִי בְּעִיקַּר פָּרָכַת הגמ' דְּרָמֵי רִישָׁא אַסִּיפָא דְּהָא לִכְאוֹרָה לָא דָּמֵי כְּלָל דְּהָא עִנְיַן טוה"נ הוּא מַה שֶׁיָּכוֹל לְקַבֵּל מִיִּשְׂרָאֵל דָּבָר מוּעָט שֶׁיִּתֵּן אוֹתָהּ תְּרוּמָה לְבֶן בִּתּוֹ כֹּהֵן וא"כ לָא דָּמֵי כְּלָל רִישָׁא לְסֵיפָא דִּבְרִישָׁא דְּאָסַר תְּרוּמָתוֹ עַל כָּל הַכֹּהֲנִים שֶׁבָּעוֹלָם לֵית לִי' שׁוּם טוֹבַת הֲנָאָה דָּמֵי מִיִּשְׂרָאֵל יִתֵּן לוֹ דָּבָר מוּעָט כְּדֵי שֶׁיִּתֵּן הַתְּרוּמָה לְבֶן בִּתּוֹ כֹּהֵן דְּהָא אָסַר הֲנָאָתוֹ עַל כָּל הַכֹּהֲנִים וא"כ מֵעַתָּה לֵית לִי' שׁוּם טוה"נ.

אֲבָל בְּסֵיפָא שֶׁלֹּא אָסַר הֲנָאָתוֹ רַק עַל כֹּהֲנִים פְּרָטִים שֶׁאָמַר כֹּהֲנִים א"לו כו'. וא"כ עֲדַיִן בְּיָדוֹ לְהַשִּׂיג דָּבָר מוּעָט מֵאֵיזֶה יִשְׂרָאֵל שֶׁיֵּשׁ לוֹ בֶּן בִּתּוֹ כֹּהֵן שֶׁלֹּא נֶאֱסַר הַכֹּהֵן מִמֶּנּוּ וְאִם יִתֵּן עַתָּה הַתְּרוּמָה לְאוֹתָן כֹּהֲנִים שֶׁאֲסָרָם בַּהֲנָאָה מַפְסִיד עֲבוּרוֹ הטוה"נ שהי' יָכוֹל לְהַשִּׂיג מְמָקוֹם אַחֵר וּמְנַוְתֵּר נָגְדּוֹ וְלֹא גָּרַע מִוְּיתּוּר דקיי"ל דְּאָסוּר בְּמֻוְדָּר הֲנָאָה וַהֲגַם שֶׁיֵּשׁ לוֹמַר דְּזֶה בָּאֱמֶת הוּא הַשִּׁנּוּיָא דִּמְשַׁנֵּי רָבָא לְקַמָּן שָׁאנֵי תְּרוּמָה כֵּינָן דְּקָא אָתֵי לְמֵיסְרָא עֲלַיְיהוּ שַׁוְיָא כְּעַפְרָא בְּעָלְמָא וע"ש בְּרַ"ן אָמְנָם מִלְּבַד דְּלָשׁוֹן דְּשַׁוְיָא כְּעַפְרָא בְּעָלְמָא שֶׁפֵּירְשׁוּ בּוֹ דְּאַפְקְרֵי לְהַהִיא טוה"נ שֶׁיֵּשׁ לוֹ בָּהּ דִּלְכְאוֹרָה אַדְּ לְמוֹתַר הוּא לוֹמַר שֶׁעֲשָׂאוֹ הֶפְקֵר דְּסַגִּי לוֹמַר שֶׁאֵין לוֹ בָּהּ טוה"נ.

כֵּינָן שֶׁאָסַר עַל כָּל הַכֹּהֲנִים שׁוּב לֹא יִמְצָא א' מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁיִּתֵּן לוֹ אַף דָּבָר מוּעָט שֶׁיִּתֵּן לְבֶן בִּתּוֹ כֹּהֵן כֵּינָן שֶׁאֵין שׁוּם כֹּהֵן יָכוֹל לֵיהָנוֹת מִתְּרוּמָתוֹ אֶלָּא דְּקַשְׁיָא עוֹד דְּקָאַרֵי לַהּ מַאי קָאַרֵי לַהּ וְהָא תֵּירוּץ זֶה דָּבָר פָּשׁוּט הוּא וְרַב הוֹשַׁעְיָא מַאי דַּוְוחֲקָא לְתָרֵץ רִישָׁא וְסֵיפָא בְּתְרֵי תַּנָּאֵי הָא רַבִּי וְהָא ר' יוֹסֵי בר"י ומִי שֶׁשָּׁנָה זוֹ לֹא שָׁנָה זוֹ וְיִקְשֶׁה ג"כ אַמַּאי נָקְטָה הַמִּשְׁנָה הָרִישָׁא בְּגַוְונָא דְּאָסַר עַל כָּל הַכֹּהֲנִים וְהַסֵּיפָא דְּאָסַר רַק עַל כֹּהֲנִים פְּרָטִים דְּאָמַר כֹּהֲנִים אֵלּוּ כֵּינָן דְּרִישָׁא וְסֵיפָא פְּלִיגִי בטוה"נ מָמוֹן אוֹ אֵינוֹ מָמוֹן ה"ל לְמִינְקַט רִישָׁא וְסֵיפָא בַּחֲדָא גַּוְונָא ול"ל לְשִׁנּוּיָיא בְּשִׁנּוּיָיא דְּחִיקָא הֲלֹא פָּשׁוּט לְחַלֵּק בֵּין רִישָׁא לְסֵיפָא וְכַמְבֹאָר לְמַעְלָה.

לְזֹאת לפענ"ד אֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ דְּקֻשְׁיַית הַמַּקְשָׁן הָכִי הֲוָה דְּהִנֵּה קיי"ל דְּאָדָם אוֹסֵר פֵּירוֹת שֶׁלּוֹ עַל חֲבֵרוֹ אֲבָל פֵּירוֹת חֲבֵרוֹ עַל חֲבֵרוֹ לָא מָצֵי לֶאֱסוֹר וְנֵיחֵזֵי אֲנַן תְּרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת שֶׁאָדָם מְחֻוַיָּב לְיִתְּנָם לְכֹהֵן וּלְלֵוִי אֵיךְ מִיקְרֵי פֵּירוֹתָיו אוֹ פֵּירוֹת חֲבֵרוֹ וְלִכְאוֹרָה נִרְאֶה דְּזֶה תָּלוּי בַּדִּין אִם טוה"נ מָמוֹן אוֹ אֵינוֹ מָמוֹן דְּאִם נֹאמַר דטוה"נ אֵינוֹ מָמוֹן הַתְּרוּמוֹת וּמַעֲשְׂרוֹת אֵינָם שֶׁל בעה"ב רַק מִיקְרֵי פֵּירוֹת חֲבֵרוֹ הַיְינוּ שֶׁל הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּים.

אֲבָל אִם נֶאֱמַר דטוה"נ מָמוֹן הֲרֵי יֵשׁ לבעה"ב ג"כ אֵיזֶה חֵלֶק בתו"מ הַיְינוּ הטוה"נ שֶׁיָּכוֹל לְקַבֵּל מִיִּשְׂרָאֵל אֵיזֶה דָּבָר מוּעָט שֶׁיִּתֵּן לְבֶן בִּתּוֹ כֹּהֵן וְהִנֵּה לְשׁוֹן הַנֶּדֶר קוֹנָם כֹּהֲנִים וּלְוִיִּם נֶהֱנִים לִי פִּי' מִשְׁלִי וְזֶהוּ שֶׁמַּקְשֶׁה הגמ' רֵישָׁא אַסֵּיפָא דִּבְרֵישָׁא קָאָמַר קוֹנָם כֹּהֲנִים וּלְוִיִּם נֶהֱנִים לִי יַעֲלוּ עַל כָּרְחוֹ אַלְמָא טוה"נ אֵינוֹ מָמוֹן פִּי' וְלֹא חָל הַנֶּדֶר עֲלֵיהֶם דְּהָא הוּא קָאָמַר נֶהֱנִים לִי פִּי' מִשְׁלִי והתו"מ אֵינָם שֶׁלּוֹ כִּי הטוה"נ אֵינוֹ מָמוֹן שֶׁיִּקָּרֵא זֶה מִשֶּׁלּוֹ.

וא"כ הָוֵי כְּמִי שֶׁאוֹסֵר פֵּירוֹת חֲבֵרוֹ עַל חֲבֵרוֹ שֶׁאֵין אָדָם אוֹסֵר. וּמְכַוְּונִים הַדְּבָרִים בִּלְשׁוֹן הַמְפָרֵשׁ שֶׁהֶעְתַּקְנוּ לְמַעְלָה שֶׁכָּתַב דְּלָאו דִּ"ידי' שֶׁ"קָלֵי א"לא דִּ"יַלְהוֹן אֵימָא סֵיפָא כֹּהֲנִים אֲלּוּ לְוִיִּים אֲלּוּ יִטְלוּ אֲחֵרִים אֲבָל לְהָנֵי לָא אַלְמָא טוה"נ מָמוֹן דאל"כ גַּם הָנֵי מָצֵי שָׁקְלֵי דְּהָא לָא חָל כְּלָל הַקּוֹנָם דְּהָא הוּא אָמַר נֶהֱנִים לִי מִשֶּׁלִּי ותו"מ לָאו דִּילֵי' הוּא אֶלָּא שֶׁל כֹּהֲנִים וּלְוִיִּים וְאֵין לוֹ בָּהֶם רַק טוה"נ וְאִם נֶאֱמַר דטוה"נ אֵינוֹ מָמוֹן אֵין לוֹ בָּהֶם כְּלוּם וה"ל כְּמוֹ שֶׁאוֹסֵר פֵּירוֹת חֲבֵרוֹ עַל חֲבֵרוֹ דא"י לֶאֱסוֹר וּלְהָכִי דְּחֵיק רַב הוֹשַׁעְיָ' לְאוֹקְמֵי רֵישָׁא וְסֵיפָא בִּתְרֵי תַּנָּאֵי וְשִׁינּוּיָא דְּרָבָא לְקַמָּן הוּא בְּאוֹפָן אַחֵר דִּלְעוֹלָם כֵּוְולָהּ מַתְנִיתִין סָבְרָה דטוה"נ מָמוֹן וְהָא דְּקָתָנֵי בְּרֵישָׁא דְּיִטְלוּ ע"כ הַיְינוּ כֵּיוָן דִּתְרוּמָה לָא חזי' לי' וְעַל כָּל הַכֹּהֲנִים אָסַר שַׁוְוֵיָא עַפְרָא בְּעַלְמָא הַיְינוּ שֶׁעֲשָׂאוּם כְּהֶפְקֵר.

וְאַף דְּלֹא הִפְקִיר מַמָּשׁ כֵּיוָן דְּיֵיאוּשׁ מִיַּאֵשׁ הָוֵי כְּהֶפְקֵר (וְעַיֵּין בַּמְפָרְשִׁים שפי' כֵּן) וְהַכֹּהֲנִים אֵינָם נֶהֱנִים מִמֶּנּוּ רַק כְּזוֹכִים מִן הַהֶפְקֵר וְדָמֵי לְהָא דִּתְנַן לְעֵיל (דַּף מ"ג.) הַמְוַדֶּה הֲנָאָה מֵחֲבֵרוֹ וְאֵין לוֹ מַה יֹּאכַל מַנִּיחַ עַל הַסֶּלַע כו' וְאוֹמֵר ה"ה מֻפְקָרִין לְכָל מִי שֶׁיַּחְפּוֹץ וְהַלָּה נוֹטֵל וְאוֹכֵל וּמָצָאתִי בְּשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת כִּדְבָרֵינוּ וְז"ל אֶלָּא אָמַר רָבָא שָׁאנֵי תְּרוּמָה כו' מִשּׁוּם דִּתְרוּמָה לָא חֲזֵי אֶלָּא לַכֹּהֲנִים כו' הֲרֵי הוּא כְּמִי שֶׁהִפְקִירָהּ וְהֶפְקֵר מֻוָתָּר בְּמַוְדֶּה הֲנָאָה כְּדִתְנַן לְעֵיל בפ' אֵין בֵּין הַמְוַדֶּה כו' וְנוֹתְנוֹ ע"ג הַסֶּלַע כו' בִּשְׁלָמָא סֵיפָא שֶׁלֹּא אָסַר עַל כָּל הַכֹּהֲנִים אֵין לָנוּ לוֹמַר שֶׁהוּא מַפְקִירָהּ שטוה"נ מָמוֹן וְחָפֵץ הוּא בְּאוֹתָהּ טוֹבָה אֲבָל רֵישָׁא שֶׁאָסַר עַל כָּל הַכֹּהֲנִים א"כ אֵינוֹ מַקְפִּיד בטוה"נ כו' הִלְכָּךְ יֵשׁ לָנוּ לוֹמַר ה"ה כְּמוֹ שֶׁמַּפְקִירָהּ עכ"ל וע' בְּנִימּוּקֵי יוֹסֵף הַנִּדְפָּס עִם הִלְכוֹת הָרַמְבַּ"ן זַ"ל: ד' פֶּה גמ' ור' יוֹסֵי ב"ר יְהוּדָא סָבַר קַנְסוּהּ רַבָּנַן לבעה"ב הָרֹאשׁ"ש וְהָרָן"ן פֵּירְשׁוּ דִּתְרֵי אוֹקִימָתוֹת נִינְהוּ ועי' בְּחִדּוּשֵׁי הָרַשְׁבָּ"א ובס' מְרֹאוֹת הַצּוֹבְאוֹת לְהַגָּאוֹן מוהרמ"ז זַ"ל מְבַיְּאֲלִיסְטָאק בְּחִידּוּשָׁיו שֶׁבְּסוֹף הַסֵּפֶר כָּתַב שֶׁיִּתָּכֵן לְפָרֵשׁ שַׁפִּיר דְּכֻלָּהּ חֲדָא אוֹקִימְתָּא הוּא ע"פ הַסֵּוּגְיָא דְּקִדּוּשִׁין (דַּף נ"ח.

) דְּאִיתָא הָתָם דְּאַלִּיבָּא דְּשִׁמּוּאֵל דְּאָמַר חִטָּה אַחַת פּוֹטֶרֶת אֶת הַכְּרִי הי' חַיָּיב הַגַּנָּב בִּדְמֵי טְבָלוֹ מְשַׁלֵּם דְּאָמַר בעה"ב הֲנַאי פְּטַרְנָא נַפְשַׁאי בְּחִטָּה אַחַת וּשְׁקִיל וְטָרֵי הָתָם דְּפְלִיגִי בְּדִשְׁמוּאֵל וְדָחֵי דכ"ע אִית לְהוּ דְּשִׁמּוּאֵל וְרַשְׁ"י זַ"ל הִקְשָׁה שָׁם לְמַאי דס"ד דְּפְלִיגִי בְּדִשְׁמוּאֵל דְּהָא תִּינַח תְּרוּמָה דְּמָצֵי פְּטַר נַפְשֵׁי' בְּחִטָּה אַחַת.

אֲבָל בְּמַעֲשֵׂר מַאי אִיכָּא לְמֵימַר ע"ש מַה שֶּׁתֵּרֵץ א"כ יֵשׁ לוֹמַר דְּסֵוּגְיָין דְּהָכָא נָמֵי בָּעֵי לְאוֹקְמֵי בְּהַאי שִׁינּוּיָא דכ"ע אִית לְהוּ דְּשִׁמּוּאֵל מש"ה צָרִיךְ לוֹמַר לר' יוֹסֵי בר' יְהוּדָא דְּקַנְסוּהּ רַבָּנַן לבעה"ב מִשּׁוּם תְּרוּמָה דְּמָצֵי פְּטַר נַפְשֵׁי' בְּחִטָּה אַחַת.

וְאַלִּיבָּא דְּרַבִּי נָמֵי צ"ל דְּקִנָּסוּהָ לַגַּנָּב מִשּׁוּם מַעֲשֵׂר דְּלָא מָצֵי פְּטִיר נַפְשֵׁי' כו' וכ"ע ס"ל דטוה"נ אֵינוֹ מָמוֹן וְאָתֵי שַׁפִּיר עכ"ד וּכְבָר קָדְמוֹ בָּזֶה בס' הַמַּקָּנָה שָׁם בְּקִדּוּשִׁין: בר"נ ד"ה וּמֵהָא שָׁמְעִינַן שֶׁהָאוֹסֵר הֲנָאַת פֵּירוֹתָיו עַל עַצְמוֹ יְכוֹלִין אֲחֵרִים לִיטּוֹל אוֹתָן בע"כ

כו' מִיהוּ הֵיכִי דְּאִתְשִׁיל חַיָּיבִים לְשַׁלֵּם כו' כֵּינָן דְּאִתְשִׁיל ה"ל הָנָךְ פֵּירֵי כְּאִלּוּ לֹא אִתְסְרִי מֵעוֹלָם וְהָרַשְׁבָּ"א בְּחִדּוּשָׁיו הִרְחִיב הַבֵּיאוּר בָּזֶה.

דנ"ד לְהָא דְּאָמְרִינַן לְעֵיל (דַּף נט.) דְּהֵיכִי דְּהַתְרוּמָה בְּיַד כֹּהֵן תּוּ לָא מָצֵי יִשְׂרָאֵל הבעה"ב לְמִיתַּשֵׁל עֲלָהּ דש"ה דְּהַכֹּהֵן מִדִּינָא קָא זָכֵי וְכֵינָן דְּאָתֵי לִידֵי' תּוּ לָא מָצֵי בְּעָלִים לְאִתְשׁוּלֵי עֲלָהּ אֲבָל גַּזְלָן זֶה לָאו מִדִּינָא קָא זָכֵי בָּהּ בְּהַאי כִּכָּר דְּגַזַל מֵהַאי גַּבְרָא וכ"ז שֶׁהוּא בְּעֵין גְּזֵלָה הָדְרָא בְּעֵינָהּ הִלְכָךְ מִכִּי אִתְּשִׁיל מָרָא דְּהַאי כִּכָּר אַנְדָּרֵיהּ חֲרֵי הַכִּכָּר בַּיָּד זֶה בְּתוֹרַת גְּזֵלָה וּמְחַיֵּיב לְאַהְדּוֹרֵי עכ"ל וְצָרִיךְ בֵּיאוּר לִדְבָרָיו דְּאַמַּאי קָרֵי לְהַאי גַּבְרָא בְּשֵׁם גַּזְלָן כֵּינָן דְּדִינָא הוּא דְּשָׁרוּ לִי' רַבָּנַן לִיטּוֹל הַפֵּירוֹת שֶׁאָסַר עַל עַצְמוֹ מֵאֲרָיְיהוּ מִשּׁוּם דְּשָׁוְוֹיָא הֶפְקֵר וּמַאי קָאָמַר כֵּינָן דְּגַזְלָן זֶה לָאו מִדִּינָא קָא זָכֵי.

הָא בְּדִינָא דְּרַבָּנָן קָא זָכֵי וצ"ל דְּרַק אַשְׁגָּרַת לִישָׁנָא הוּא דְּנָקִיט וְעִיקַּר הַסְּוָגְיָה הוּא דל"ד לְתִרוּמָה בְּיַד כֹּהֵן דְּהָתָם הֲיִשְׂרָאֵל בְּעַצְמוֹ נָתַן לוֹ הַתְּרוּמָה בְּתוֹרַת מַתָּנוֹת כְּהֶוְנָה וְדָמֵי לא' שְׁנוֹתֵן מַתָּנָה לַחֲבֵרוֹ דְּתוּ לָא מָצֵי שָׁקֵיל מִינֵּי' אֲבָל הֵיכִי דְּאָסַר פֵּירוֹתָיו ע"ע דְּהַבְּעָלִים לֹא נָתְנוּ לוֹ מִיָּדָם רַק הוּא נוֹטֵל מֵעַצְמוֹ וְכֵינָן שאח"כ שׁוֹאֵל עַל נִדְרוֹ וּמִתְחָרֵט נִמְצָא שֶׁלְּמַפְרֵעַ בְּתוֹרַת גְּזֵלָה בָּא לְיָדוֹ וְאִם לֹא יִרְצֶה לְהָשִׁיב חֲרֵי גְּזֵל בְּיָדוֹ וּבְחִדּוּשֵׁי הָרִיטְבָ"א הַנִּדְפָּס עִם הִלְכוֹת הָרַמְבַּ"ן הַלָּשׁוֹן מְתֻקָּן בְּיוֹתֵר וְזֶה לְשׁוֹנוֹ דְּשָׁאנֵי הָתָם דְּכֹהֵן אִית לי' זכי' בִּתְרוּמָה מִנַּפְשֵׁי' מִתְּחִלַּת הַפָּרָשָׁה.

וּמִכֵּינָן דַּאֲתָא לִידֵי' זָכָה בּוֹ לְגַמְרֵי וְהָוֵי מָמוֹנֵיהּ גָּמוּר וְלָא מָצֵי יִשְׂרָאֵל לְאִתְשׁוּלֵי עָלַי. אֲבָל גַּבֵּי קוֹנָם יִשְׂרָאֵל דְּזָכֵי בי' מֵהֵיכָא זָכֵי בי' כֵּינָן דְּהַאי לֹא אַפְקְרֵי' לְגַמְרֵי אע"ג דְּלָאו מָמוֹנֵי' דְּהַאי חֲשִׁיב הַשְׁתָּא כֵּינָן דְּמִצְוָה לְאִתְשׁוּלֵי אַקּוֹנָמוֹת וּלְהָכִי חֲשִׁיב דשיל"מ וַאֲפִי' כִּי אִיתָא בְּרֵשׁוּתֵי' דְּהַאי מָצֵי מָרָא קָמָא לְאִתְשׁוּלֵי עלי' וְהָכָם עוֹקֵר אֶת הַנֶּדֶר מֵעִיקָּרוֹ וה"ל גָּזֵל בִּידָא דְּחַבְרֵי' וְהֵן הֵן ג"כ דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א: בא"ד וא"ת א"כ הֵיאַךְ יִטְלוּ הַכֹּהֲנִים ע"כ לָמָּה לֹא נִיחוּשׁ דִּלְמָא מִיתְּשִׁיל וּמִיתְהֲנֵי מִדִּידֵי' כו' עכ"ל אֵין פֵּירוּשׁוֹ דִּלְמָא מִתְּשִׁיל עַל מַה שֶּׁקָּרָא שָׁם תְּרוּמָה עֲלַיְיהוּ וְיִהְיוּ הָדָרָא לְטַבְלַיְיהוּ וְהֵם שָׁלוֹ וְהוּא הָא אָסַר עַל הַכֹּהֲנִים שֶׁלֹּא יְהַנּוּ מִמֶּנּוּ דז"א דל"ח שֶׁיִּשָּׁאֵל אֶלָּא עַל נֶדֶר מִשּׁוּם דְּמִצְוָה לְאִתְשׁוּלֵי עֲלָהּ כדר"נ דְּאָמַר כָּל הַנּוֹדֵר כְּאִלּוּ בָּנָה בָּמָה אֲבָל לִיָּשֵׁאל עַל מַה שֶּׁקָּרָא שָׁם שֶׁהֵן תְּרוּמָה דְּלֵיכָּא מִצְוָה לַחֲזוֹר מִקְּרִיאַת שֵׁם עַל הַפֵּירוֹת שֶׁיִּהְיוּ תְּרוּמָה לֵיכָּא לְמֵיחַשׁ לְהָכִי וְכִדְאָמְרִינַן לְעֵיל (דַּף נט.

) בִּשְׁלָמָא קַוְנָמוֹת מִצְוָה לְאִתְשׁוּלֵי עלי' אֲבָל תְּרוּמָה מַאי מִצְוָה אִיכָּא וא"א לְפָרֵשׁ הַסְּוָגְיָה שֶׁיִּשָּׁאֵל עַל עֶצֶם הַנֶּדֶר שֶׁאָסַר עַל הַכֹּהֲנִים לֵיהָנוֹת מִמֶּנּוּ דא"כ מַאי קַשְׁיָא דִּלְמָא מִתְּשִׁיל עַל נִדְרוֹ מַה חֲשָׁשׁ יֵשׁ בָּזֶה אִם יִשָּׁאֵל עַל נִדְרוֹ הָא בֶּאֱמֶת יִהְיֶה מֻוָתָּר לָהֶם לֵיהָנוֹת מִמֶּנּוּ אִם לֹא שֶׁנִּפְרֵשׁ דִּלְמָא מִתְּשִׁיל עַל נִדְרוֹ וְיִהְיֶה אָסוּר לְהַכֹּהֲנִים לְהַחֲזִיק בְּיָדָם מִתּוֹרַת גְּזֵל וְלֹא מִטַּעַם אִיסּוּר נֶדֶר אָמְנָם מֻחְלֶמֶת זֶה ג"כ אֵין לָהֶם לָחוּשׁ כֵּינָן שֶׁלֹּא בָּא בְּיָדָם בְּתוֹרַת גְּזֵל אֶלָּא בְּתוֹרַת מַתָּנוֹת כְּהֶוְנָה אָמְנָם בְּחִידּוּשֵׁי הָרַשְׁבָּ"א מְבֹאָר דְּהַכַּוָּנָה הוּא שֶׁמָּא יִשָּׁאֵל עַל נִדְרוֹ בְּמַה שֶּׁאָסַר הֲנָאָתוֹ עַל כָּל הַכֹּהֲנִים וְיֹאמַר אִלּוּ הָיִיתִי יוֹדֵעַ כו' הָיִיתִי אוֹמֵר כֹּהֲנִים פְּלוֹנִי וּפְלוֹנִי אֲסוּרִין וְהַשְׁאָר מֻתָּרִים וא"כ אֵיךְ יוּכְלוּ אֵיזֶה כֹּהֲנִים לִיטּוֹל בע"כ דִּלְמָא הֵמָּה יִשָּׁאֲרוּ בְּאִיסּוּר נִדְרוֹ ואע"ג דְּאִם יִשָּׁאֵל עַל נִדְרוֹ וְיוֹתֵר הַנֶּדֶר בְּמִקְצָתוֹ יִהְיֶה כָּל הַנֶּדֶר

בָּטֵל כדקיי"ל נֶדֶר שֶׁהַחוֹתֵר מִקְצָתוֹ הַחוֹתֵר כֻּלּוֹ יֵשׁ לוֹמַר דְּהָרַשְׁבָּ"א כְּהָרַמְבַּ"ן ס"ל הוּבָא בָּרָ"ן לְעֵיל (דַּף כז.

) דְּדַוְקָא בְּנֶדֶר שֶׁהַחוֹתֵר ע"י פֶּתַח הוּא דְּאָמְרִינַן כֵּינָן שֶׁהַחוֹתֵר מִקְצָתוֹ הַחוֹתֵר כֻּלּוֹ אֲבָל אִם נִיתָּר ע"י חֲרָטָה לֹא נִיתַּר כֻּלּוֹ וְיֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא יַתִּיר נִדְרוֹ ע"י חֲרָטָה וְלֹא יִהְיֶה נִיתָּר כֻּלּוֹ וְיִשָּׁאֲרוּ כֹּהֲנִים אֲלוּ בְּאִיסּוּרָן וע' תְּשׁוּבַת נ"ב תִּנְיָנָא חי"ד סי' קמ"ט.

וע' בס' קֶרֶן אוֹרָה ובס' בִּנְיַן יְחֶזְקֵאל מ"ש בָּזֶה אָמְנָם הָא קַשְׁיָא לִי דְּאִם נָפְרֵשׁ דְּהַחֲשָׁשׁ שְׁאֵלָה עַל נִדְרוֹ הוּא שֶׁלֹּא לְהַתִּיר אֶת הַנֶּדֶר לְגַמְרֵי אֶלָּא לְקַיְּמִים מִקְצָת וּלְבַטֵּל מִקְצָת דְּהַיְינוּ לְהַתִּיר אֶת הֲנָאָתוֹ לְמִקְצָת כֹּהֲנִים שֶׁהֵם אֲהוּבָיו לָא יָדַעְנָא אִם שַׁיָּיךְ לוֹמַר בָּזֶה מִצְוָה לְאִתְּשׁוּלֵי בכה"ג דְּהָא דְּאָמְרִינַן נְדָרִים מִצְוָה לְאִתְּשׁוּלֵי עֲלַיְיהוּ מְשׁוּם דר"נ דְּאָמַר כָּל הַנּוֹדֵר כְּאִלּוּ בָּנָה בְּמָה כו' דִּכְתִיב וְכִי תֶּחְדַּל לִנְדֹּור כו' אֲבָל הָכָא שֶׁעֲדַיִין מְקַיְּמִים הַנֶּדֶר עַל מִקְצָתָן אוּלַי אֵינוֹ שַׁיָּיךְ בָּזֶה מִצְוָה לְאִתְּשׁוּלֵי בְּמִקְצָת וְאִם לֵיכָּא מִצְוָה בכה"ג אֵין לָנוּ לָחוּשׁ דִּלְמָא יִשָּׁאֵל בכה"ג: וְעַיֵּין בס' מַחֲנֵה אֶפְרַיִם הל' זכי' מֵהָפְקֵר סי' ד' שֶׁכָּתַב שֶׁיֵּשׁ לוֹ לְהָשִׁיב עַל דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א הַנַּ"ל דְּאֵין הַנִּדּוֹן דּוֹמֶה לִרְאָיָה דְּמֵי שֶׁאָסַר עַל עַצְמוֹ נְכָסָיו בַּהֲנָאָה נְהִי דְּהוּא אֵינוֹ יָכוֹל לֵיהָנוֹת מֵהֶם מ"מ קִנְיָן אִית לֵיהּ בַּנְּכָסִים.

וְיָכוֹל לְיַתְּנֵם לְבָנָיו אוֹ לְאֶחָיו ובע"ח בָּאִים וְנִפְרָעִים כו' וְכִדְכָתַב הָרָ"ן לְעֵיל (דַּף מז) דְּהָא דְּקָתָנֵי אִם מֵת לֹא יִרָשְׁנוּ לָאו לְמֵימְרָא דְּכֵינָן דְּנִכְסִים אֵלּוּ אֲסוּרִים בַּהֲנָאָה לֹא יִזְכֶּה בָּהֶן דְּהָא קָתָנֵי וְנוֹתֵן לְבָנָיו אוֹ לְאֶחָיו כו' אֶלָּא שֶׁאֵינוֹ רַשַּׁאי לֵיהָנוֹת מֵהֶם כו' עכ"ל וה"ה בְּאָסַר נְכָסָיו ע"ע יָכוֹל הוּא לִיתֵּן לְבָנָיו אוֹ לְאֶחָיו נִמְצָא קִנְיָן דִּידֵיהּ דְּאִית לֵיהּ בַּנְּכָסִים עֲדַיִין לֹא פָּקַע כְּדֵי שֶׁיּוּכְלוּ אֲחֵרִים לִיטֹּל מִמֶּנּוּ בע"כ משא"כ בְּהַהִיא דְּכֹהֲנִים נֶהֱנִים לִי.

דְּמָמוֹן כֹּהֵן הוּא וְאֵין לוֹ בָּהֶן אֶלָּא טוה"נ וְכֵינָן דְּאָסַר עֲלַיְיהוּ תּוּ לָא נִשְׁאַר לוֹ שׁוּם זְכוּת בִּתְרוּמוֹת הִלְכָךְ נוֹטְלִין בע"כ עכ"ד הָרַב בַּעַל מַחֲנֵה אֶפְרַיִם ובס' נְתִיבוֹת הַמִּשְׁפָּט סי' ער"ה הִשִּׂיג עָלָיו וְכָתַב דִּלְמַאן דס"ל טוה"נ הוּא מָמוֹן גָּמוּר יֵשׁ לוֹ בְּגוּף הַחֵפֶץ וְיָכוֹל לְמָכְרוֹ שֶׁיִּהְיֶה הטוה"נ מַה שֶּׁיָּכוֹל לְיקַח עֲבוּר זֶה מִישְׂרָאֵל שֶׁיֵּשׁ לוֹ בֶּן בִּתּוֹ כֹּהֵן יִהְיֶה שַׁיָּיךְ לְהַלּוֹקֵחַ ולפ"ז קָשֶׁה בְּהָא דְּכֹהֲנִים וּלְוִיִּים יִטְּלוּ בע"כ אַמַּאי יִטָּלוּ ע"כ הָא לֹא פָּקַע קִנְיָן דִּידֵיהּ מֵהַמָּמוֹן שֶׁיָּכוֹל לִיתְּנוֹ לִבְנוֹ אוֹ לְאָחִיו אֶלָּא וַדַּאי דְּבֶאֱמֶת אָסוּר לוֹ לֵיהָנוֹת שׁוּם הֲנָאָה וּמַה שֶּׁנּוֹתֵן לְבָנָיו אוֹ לְאֶחָיו כָּתַב הָרָ"ן לְעֵיל דְּאֵינוֹ אֶלָּא מַרְאֶה מָקוֹם לָהֶם וְהֵם יִטְּלוּ בְּעַצְמָם וְאָסוּר לוֹ לִמְחוֹת בְּיָדָם אָדָם אַחֵר הַבָּא לִיטֹּל דאלת"ה אֵין לְךָ הֲנָאָה גְּדוֹלָה מִזּוֹ דְּיַעֲכֵב כָּל אָדָם לִיטֹּל עַד שֶׁיָּבוֹא מַאן דַּעֲבִיד לֵיהּ נְיָחָ נַפְשֵׁיהּ וְיִטֹּל עי"ש בַּאֲרִיכוּת.

וְהִנֵּה מ"ש דְּיוּכַל לִמְכֹּר הטוה"נ לְאַחֵר אֵינוֹ מוּבָן כֵּינָן שֶׁאָסַר נְכָסָיו עַל כָּל הַכֹּהֲנִים וְהַלְוִיִּם אֵיךְ יְקַבֵּל מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁיֵּשׁ לוֹ ב"ב כֹּהֵן שֶׁיִּתֵּן לוֹ מַה בַּעֲבוּר שֶׁיִּתֵּן לב"ב הַתְּרוּמוֹת הֲלֹא אָסַר נְכָסָיו עַל כָּל הַכֹּהֲנִים וכמ"ש לְעֵיל וע' בס' יַד שָׁאוּל לְהַגָּאוֹן מִלְבוֹב בסי' רכ"ג ס"ק וָא"ו שֶׁעָמַד ג"כ עַל שִׁיטַת הָרָ"ן דְּסוֹבֵר דְּאִיסּוּרֵי הֲנָאָה אַף שֶׁאֵינָם שָׁלּוּ מ"מ בְּעָלִים דִּידֵיהּ מַקְרֵי וְיָכוֹל לִיתְּנֵם לְבָנָיו אוֹ לְאֶחָיו אֵיךְ יְפָרֵשׁ הַמִּשְׁנָה קוֹנָם כֹּהֲנִים וּלְוִיִּם נֶהֱנִים לִי יִטְּלוּ עַל כָּרְחוֹ לָמָּה יִטְּלוּ בע"כ וְכָתַב שְׁצָרִיךְ לְחַלֵּק דְּשָׁאנֵי תְּרוּמָה דְּמָמוֹן כֹּהֵן הוּא וְאֵין לוֹ בָּהֶם אֶלָּא טוה"נ וְכֵינָן דְּאָסַר עֲלַיְיהוּ שׁוּב אֵין לוֹ שׁוּם חֵפֶץ בָּהֶם וְשָׁמַחְתִּי שֶׁכִּוַּנְתִּי לְדַעְתּוֹ הַגְּדוֹלָה וְחִידּוּשׁ הוּא שֶׁלֹּא זָכַר דִּבְרֵי הַנְּתִיבוֹת הַנַּ"ל וְלֹא הֵבִיאוּ כְּלָל וְעַל מָה שֶׁכָּתַב הַמַּחֲנֶה אֶפְרַיִם שֶׁיֵּשׁ לוֹ לְהָשִׁיב עַל דִּבְרֵי הָרַשְׁבָּ"א מִמ"ש הָרָ"ן לְעֵיל (דַּף מז)

תָּמַהּ מְאוֹד בס' הַנַּ"ל דְּבֶאֱמֶת הָרָ"ן מְחַוֵּלָק עִם הָרַשְׁבָּ"א בָּזֶה וּבְחִידּוּשֵׁי הָרַשְׁבָּ"א מְבֹאָר דְּסוֹבֵר דְּאִיסּוּרֵי הֲנָאָה הָוֵי כְּהֶפְקֵר מַמָּשׁ וְלָא מִיקָּרֵי בְּעָלָיו כְּלָל וְשַׁוּינְהוּ כְּעַפְרָא בְּעָלְמָא וְכָתַב דְּרֵךְ כְּלָל מְבֹאָר שְׁזֶּה מַחֲלוֹקֶת יְשָׁנָה בֵּין הָרָ"ן וְהָרַשְׁבָּ"א וְהָרָאָבָ"ד וְהָרִיטְבָ"א בְּאִיסּוּרֵי הֲנָאָה אִי מַקְרֵי בְּעָלִים: בא"ד וא"ת א"כ הֵיאַךְ יִטְּלוּ כֹּהֲנִים ע"כ כו' דְּהִתְנַן הַמִּקְדָּשׁ הָאִשָּׁה עַל תְּנַאי שֶׁאֵין עָלֶיהָ א"ו ע"ליו נְדָרִים וְנִמְצְאוּ עלי' א"ו ע"ליו נְדָרִים אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת כו' עכ"ל תֵּיבוֹת אוֹ עָלָיו הַמְּזֻכָּר כָּאן שְׁנֵי פְּעָמִים הוּא ט"ס וְלֵיתָא בַּמִּשְׁנָה שָׁם.

וְכֵן מוּכָח מִדִּבְרֵי הָרָ"ן כָּאן בְּסוֹף הַדִּבּוּר שֶׁכָּתַב וּבְדִידֵיהּ לָא אַשְׁכְּחַן בגמ' אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת: שָׁם בא"ד וְכִי תְּנַן אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת לֹא שֶׁתְּהֵא מֻוּתֶּרֶת לְנָשֵׂא כו' וַאֲפִלּ' תֵּימָא מִילְּתָא פְּסִיקְתָּא נָקֵיט וְהַיְינוּ טַעְמָא דִּבְדִידֵהּ לֵיכָּא לְמֵיחַשׁ דְּלָא מְקַלְקְלָה נַפְשֵׁהּ עכ"ל ע' בִּכְתֻבּוֹת פ' הַמַּדִּיר הֵבִיא הָרָ"ן דְּבִירוּשַׁלְמִי שָׁם פְּלֻגְתָּא דְּתַנָּאֵי הִיא.

אִית תַּנָּא תָּנֵי מֻוּתֶּרֶת לְנָשֵׂא בִּלֹא גֵּט (דְּלָא חָיְישִׁינַן שֶׁתְּקַלְקֵל עַצְמָהּ] וְאִית תַּנָּא דְּתָנֵי אֲסוּרָה לְנָשֵׂא בִּלֹא גֵּט שֶׁמָּא תֵּלֵךְ אֵצֶל חָכָם וְתַתִּיר אֶת נִדְרָהּ וְקִידּוּשִׁין חֲלִין לְמַפְרֵעַ וְנִמְצָא בני' בָּאִין לִידֵי מַמְזֵרוּת הִלְכָךְ אֲסוּרָה לְהִנָּשֵׂא בִּלֹא גֵּט וּשְׁתֵּי דֵּעוֹת אֵלּוּ הוּבָא ג"כ בש"ע אה"ע סי' ל"ט.

ובס' יַד שָׁאוּל סי' רכ"ז הִקְשָׁה בְּשֵׁם אָבִיו הַגָּאוֹן זַ"ל אֵיךְ אֶפְשָׁר לוֹמַר דְּהָא דְּקָתָנֵי אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת דִּינָא קָתָנֵי דְּמִצַּד הַדִּין כְּפִי שֶׁהוּא כָּעֵת אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת אֲבָל מ"מ צְרִיכָה גֵּט מַחֲשֵׁשׁ דִּלְמָא תֵּלֵךְ אֵצֶל חָכָם וְתַתִּיר אֶת נִדְרָהּ דְּהָא בְּסֵיפָא דְּהָתָם קָתָנֵי כְּנָסָהּ סְתָם תֵּצֵא שֶׁלֹּא בִּכְתֻבָּה וְדָיֵיק בַּשַּׁ"ס הָא גִּיטָּא בעי' מִכְּלָל דִּבְרֵישָׁא לָא בָּעֵיָא גֵּט כְּלָל וְאֵין לוֹמַר דִּבְסֵיפָא בָּעֵי גֵּט מה"ת.

אֲבָל בְּרֵישָׁא לָא בָּעֵי גֵּט מה"ת רַק מִדְּרַבָּנָן דְּזֶה אֵינוֹ דִּלְפִי הַמַּסְקָנָא דְּמַסִּיק שָׁם גַּם בְּסֵיפָא לָא בָּעֵי גֵּט מה"ת רַק מִדְּרַבָּנָן מִכְּלָל דִּבְרֵישָׁא לָא בָּעֵי גֵּט כְּלָל אפי' מִדְּרַבָּנָן וְכָתַב הַמְחַבֵּר הַנַּ"ל שֶׁהוּא קַוּשְׁטָ' עֲצוּמָה ע"ש מַה שֶּׁתֵּירֵץ ע"ד הַפִּלְפּוּל וְנִרְאֶה לְיַישֵׁב ע"ד הַפָּשׁוּט דְּזֶה הַחִילּוּק שֶׁבֵּין רֵישָׁא לְסֵיפָא דִּבְסֵיפָא סְתָם הָא דְּצְרִיכָא גֵּט הוּא מִטַּעַם דְּאָמְרִינַן אַחֲוֹלֵי אַחֵיל לְתְנַאֵי' אוֹ מִשּׁוּם דְּאֵין אָדָם עוֹשֶׂה בְּעִילָתוֹ בְּעִילַת זְנוּת וּבָעַל לְשֵׁם קִדּוּשִׁין ולפ"ז א"א לָהּ לְהִנָּשֵׂא בְּשׁוּם אוֹפָן לְאַחֵר כ"א שֶׁתְּקַבֵּל גֵּט מִמֶּנּוּ אֲבָל בְּרֵישָׁא דע"פ דִּין אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת וְרַשַּׁאי לְהִנָּשֵׂא לְאַחֵר בְּלִי גֵּט וְרַק מֵחֲשָׁשָׁא שֶׁמָּא תֵּלֵךְ אֵצֶל חָכָם לְהַתִּיר נִדְרָהּ וְחָלוּ הַקִּידּוּשִׁין לְמַפְרֵעַ וְיֵשׁ בָּזֶה תַּקָּנָה לְהִנָּשֵׂא בִּלֹא גֵּט הַיְינוּ שֶׁתְּדוּר עוֹד עַל דַּעַת רַבִּים שֶׁלֹּא תַּתִּיר אֶת נִדְרָהּ וְלֹא יִהְיֶה עוֹד חֲשַׁשׁ שֶׁמָּא תֵּלֵךְ אֵצֶל חָכָם כו' אוֹ סַגִּי שֶׁתָּדוּר ע"ד רַבִּים אוֹתוֹ הַנֶּדֶר שֶׁנָּדְרָה כְּבָר וכ"כ בס' הַמִּקְנָה בסי' ל"ט.

וְז"ל וְנִרְאֶה דִּלְפִי טַעַם זֶה יֵשׁ תַּקָּנָה שֶׁתָּדוּר נֶדֶר הַזֶּה עוֹד פַּעַם ע"ד רַבִּים. דקיי"ל אֵין נֶדֶר חָל עַל נֶדֶר וְאִם תַּתִּיר נֶדֶר הָרִאשׁוֹן חָל נֶדֶר הַשֵּׁנִי וְכֵיוָן דע"ד רַבִּים אֵין לוֹ הַתָּרָה תּוּ לֵיכָּא לְמֵיחַשׁ שֶׁתֵּלֵךְ לְהַתִּיר נֶדֶר הָרִאשׁוֹן כֵּיוָן דעכ"פ אֲסוּרָה מֵחֲמַת נֶדֶר הַשֵּׁנִי שֶׁאֵין לָהּ הַתָּרָה כו' כמ"ש הַתּוֹסָ' שָׁם בְּסוֹף ע"ד ע"ב ד"ה חָכָם עוֹקֵר כו' בִּנְדָרִים דְּלָאו בְּנֵי הֵיתֵּר וכו' וְהַיְינוּ נֶדֶר שע"ד רַבִּים כו' עכ"ל וּמֵעַתָּה יֵשׁ חִילּוּק בֵּין רֵישָׁא לְסֵיפָא דִּבְסֵיפָא טַעְמָא אַחֲרִינָא אִיכָּא כמ"ש לְעֵיל וְלָא מְהַנֵּי תִּיקּוּן אַחֵר כ"א בְּגִיטָּא וּבְרֵישָׁא אִיכָּא לְאַשְׁכּוֹחֵי גַּוְונָא שֶׁלֹּא תִּהְיֶה צְרִיכָה גֵּט וּמִדִּינָא אֵינָהּ מְקֻדֶּשֶׁת וא"צ גֵּט כְּלָל רַק אִיכָּא חֲשָׁשָׁא שֶׁלֹּא

תֵּלֵךְ אֵצֶל חָכָם וְהִתִּיר אֶת נִדְרָהּ וּלְתַקֵּן חֲשַׁשׁ זֶה אֵיכָא תַּקָּנָה אַחֶרֶת שֶׁתָּדוּר ע"ד רַבִּים כֵּן נִרְאֶה לְיַשֵּׁב קֻוּשְׁיַּית הַגָּאוֹן הַנַּ"ל שֶׁלֹּא תהי' חֲמוּרָה כָּל כָּךְ: ע"ב בר"נ ד"ה ריב"נ אוֹמֵר יָפֵר שֶׁמָּא יְגָרְשֶׁנָּה כו' ות"ק פְּלִיג עלי' דריב"נ אִי מִשּׁוּם דְּנָדַר גּוּפֵיהּ כֵּינָן דְּהַשְׁתָּא לָא חָיֵיל לְקַמֵּיהּ נַמֵּי לָא חָיֵיל אוֹ מִשּׁוּם דס"ל דְּלָא מְהַנֵּי הֲפָרָה לְכִי מְגָרֵשׁ לָהּ כו' וּבְכְתֻבּוֹת פ' אע"פ כָּתַב שָׁם הָרָ"ן וְז"ל וְהִקְשׁוּ וְהֵיאַךְ יָפֵר שֶׁמָּא יְגָרְשֶׁנָּה הָא אֵין הַבַּעַל מֵיפֵר אֶלָּא נְדָרֵי ע"נ וּדְבָרִים שבל"ב וְכָאן כֵּינָן שֶׁאֵין הַנֶּדֶר חָל אֶלָּא לְאַחַר שֶׁיְּגָרְשֶׁנָּה הֵיאַךְ יָכוֹל לְהָפֵר וְתֵירְצוּ כֵּינָן דְּמַסְקִינַן בגמ' דְּמִדְּמֵי לְהַהִּ דר"ע דִּלְקַמָּן דְּאָזְלִינַן בָּתַר אֲמִירַת הַנֶּדֶר א"כ אַמַּאי הֲוָצְרְכָה ר"ע הָכָא בְּמִשְׁנָתֵינוּ לוֹמַר דְּיָפֵר מִשּׁוּם שֶׁמָּא תַּעֲדִיף עָלָיו אַמַּאי לָא אָמַר כריב"נ דְּיָפֵר מִשּׁוּם עִיקַּר מַעֲשֶׂה ידי' שֶׁמָּא יְגָרְשֶׁנָּה וּתְהֵא אֲסוּרָה לַחֲזוֹר אֵלָיו דְּהָא הוּא בְּעַצְמוֹ סוֹבֵר דְּבָתַר שְׁעַת אֲמִירַת הַנֶּדֶר אָזְלִינַן וצ"ל דר"ע מְחַלֵּק בֵּין נִדְרֵי ע"נ לִנְדָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ דע"נ מִשּׁוּם קְפִידָא דְּיָדָהּ הָוֵי וּדְבָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ מִשּׁוּם קְפִידָא דְּבַעַל הָוֵי וְהַשְׁתָּא מִיהוּ לֵיכָּא קְפִידָא לְדִידִיהּ לְהָכִי לָא חָיֵיל לְשֶׁמָּא יְגָרְשֶׁנָּה וכה"ג מְחַלֵּק הָרָ"ן לְעֵיל (דַּף פב:) גַּבֵּי נָדָרָה מִשְׁתֵּי כִּכָּרוֹת בְּאַחַת מִתְעַנָּה כו' וע' בְּדִרוּשׁ וְחִדּוּשׁ להגרע"א ז"ל במס' כְּתֻבּוֹת בְּמַעֲרָכָה ט"ו וּבְעִיקַּר קֻוּשְׁיַּית הָרִאשׁוֹנִים ז"ל שֶׁהִקְשׁוּ אֵיךְ הוּא יָכוֹל לְהָפֵר מִשּׁוּם דְּבָרִים שבל"ב כֵּינָן שֶׁאֵין הַנֶּדֶר חָל אֶלָּא עַד אַחַר שֶׁיְּגָרְשֶׁנָּה קָשֶׁה מְאוֹד דְּבִירוּשַׁלְמִי כָּאן מְפוֹרָשׁ בַּאֲר הֵיטֵב וְז"ל ריב"נ אוֹמֵר יָפֵר א"ר הַיְלָא טַעְמֵיהּ דריב"נ מִתּוֹךְ שֶׁיּוֹדַעַת שֶׁאִם מְגָרְשָׁהּ שֶׁאֲסוּרָה לַחֲזוֹר לוֹ אַף הִיא מַקְנִיטָתוֹ וְהוּא מְגָרְשָׁהּ ע"כ נִמְצָא גַּם עַתָּה יֵשׁ לוֹ קְפִידָא בְּזֶה וְהָוֵי דְּבָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ: בר"נ ד"ה אֶלָּא אָמַר רַב הוּנָא בְּרֵיהּ דר"י בְּאוֹמֶרֶת יְקֻדְּשׁוּ יָדַי לְעוֹשֵׂיהֶן מַתְנִיתִין הוּא דְּמוֹקְמִי בְּהָכִי עכ"ל לִכְאוֹרָה מַשְׁמָעוּת לְשׁוֹנוֹ דְּמַתְנִיתִין דְּהָכָא בִּנְדָרִים הוּא דְּמוֹקְמִי בְּהָכִי: אֲבָל מַתְנִיתִין דִּכְתֻבּוֹת דְּהַמְקַדֵּישׁ מַעֲשֶׂה יְדֵי אִשְׁתּוֹ.

לָא מַיְירֵי בְּאוֹמֵר יְקֻדְּשׁוּ יָדַיִךְ לְעוֹשֵׂיהֶן דְּאִלּוּ אָמַר שָׁם יְקֻדְּשׁוּ יָדַיִךְ לְעוֹשֵׂיהֶן הָיָה ג"כ קָדוֹשׁ וְכֵן הוּא בָּרַמְבַּ"ם פ' שִׁשִּׁי מהל' עֲרָכִין הֲלָכָה כ"ח וְז"ל הַמַּקְדִּישׁ מַעֲשֵׂי יְדֵי אִשְׁתּוֹ הֲרֵי זוֹ עוֹשָׂה וְאוֹכֶלֶת כו' אָמַר לָהּ יְקֻדְּשׁוּ יָדַיִךְ לְעוֹשֵׂיהֶן הוֹאִיל וְהֵן מְשֻׁעְבָּדִין לוֹ הֲרֵי כָּל מַעֲשֶׂה ידי' קוֹדֶשׁ הָא לְמָה זֶּה דּוֹמֶה לְאוֹמֵר אִילָן זֶה קוֹדֶשׁ: שֶׁכָּל פֵּירוֹת שֶׁיַּעֲשֶׂה לְהַבָּא קוֹדֶשׁ כו' עכ"ל אֲבָל קָשֶׁה שא"כ יִהְיוּ דִּבְרֵי הָרָ"ן סוֹתְרִים ממ"ש כָּאן למ"ש שָׁם בִּכְתֻבּוֹת בפ' אע"פ שֶׁהִשִּׂיג עַל הָרַמְבַּ"ם וְכָתַב שָׁם דִּלְדִידַן דקיי"ל כר"ה דִּיכוֹלָה אִשָּׁה שֶׁתֹּאמַר לְבַעְלָהּ אֵינִי נִיזּוֹנֶת וְאֵינִי עוֹשָׂה אפי' כִּי אָמַר יְקֻדְּשׁוּ יָדַיִךְ לְעוֹשֵׂיהֶן לָא מְהַנֵּי כֵּינָן שֶׁהִיא יְכוֹלָה לְהַפְקִיעָם מִשְׁעְבּוּדוֹ ע"ש בַּאֲרִיכוּת וע"ל (דַּף עז:) בָּרָ"ן ד"ה אָמַר רָבָא כו' שֶׁכָּתַב בְּשֵׁם הַתּוֹסָ' דְּבִשְׁמַזְכִּיר שֵׁם הַחֵפֶץ הַנֶּאֱסָר דָּבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מַמָּשׁ הוּא וּמַאי דְּאָמְרִינַן בפ' אע"פ ובפ' בָּתְרָא דִּמְכִילְתִּין בְּאוֹמֶרֶת יְקֻדְּשׁוּ יָדַי לְעוֹשֵׂיהֶן לָאו דַּוְקָא בְּאוֹמֵר

אֶלָּא נַעֲשָׂה כְּאוֹמֵר כֵּינָן שֶׁהִזְכִּיר אֶת הַיָּדַיִם כו' כַּוָּנָתוֹ דְּהַיְינוּ גַּבֵּי רוּמְיָא דְּמַתְנִיתִין דְּהַמַּקְדִּישׁ מע"י אִשְׁתּוֹ אֲבָל הָאוֹקִימְתָּא אֵינוֹ לְמַתְנִיתִין דִּכְתֻבּוֹת גַּבֵּי הַמַּקְדִּישׁ מע"י אִשְׁתּוֹ אֶלָּא הוּא לְמַתְנִיתִין דְּהָכָא דִּנְדָרִים קוֹנָם שֶׁאֲנִי עוֹשָׂה לְפִיךְ וכמ"ש הָרַ"ן הָכָא מַתְנִיתִין הוּא דְּאוֹקֵמִי בְּהָכִי אֲבָל מַתְנִיתִין דִּכְתֻבּוֹת לָא מִיבְּעֵי לְאוֹקֵמִי בְּהָכִי דַּאֲפִילּ' אִם אָמַר הַבַּעַל יִקְדְּשׁוּ יָדֶיךְ לְמַעֲשֵׂיהֶן ה"ז עוֹשָׂה וְאוֹכֶלֶת דקיי"ל כר"ה דְּיכוֹלָה לוֹמַר אֵיני נְיזוֹנֶת וְאֵיני עוֹשָׂה וְכֵינָן שֶׁכֵּן לָא מְשַׁעְבְּדָן ידי' לַבַּעַל וע' בס' אַבְנֵי מִלּוּאִים באה"ע סי' פ"א ובס' יְשׁוּעַת יַעֲקֹב שָׁם: דַּף פּוֹ גמ' א"ר אִילָא וּמָה אִילּוּ אָמַר לַחֲבֵרוֹ שָׂדֶה זוֹ שֶׁאֲנִי מוֹכֵר לְךָ לִכְשֶׁאֶקָּחֶנָּה מִמְּךָ תִּקָּדֵשׁ מִי לָא קָדְשָׁה.

הַתּוֹס' בִּכְתֻבּוֹת (דַּף נט.) ד"ה לִכְשֶׁאֶקָּחֶנָּה כו' כָּתְבוּ ואע"ג דְּהָתָם קָאָמַר לִכְשֶׁאֶקָּחֶנָּה וְהָכָא לָא קָאָמְרָה לִכְשֶׁאִתְגָּרֵשׁ אֵין נִרְאֶה לוֹ לְחַלֵּק וּפִירֵשׁ דִּבְרֵיהֶם הַמָּהָרָ"ם שי"ף דְּהָא דִּמְשַׁנֵּי דְּאָמְרָה לְכִי מִיגָּרְשָׁא ע"כ אֵין פֵּירוּשׁוֹ שֶׁאָמְרָה כֵּן בְּפֵירוּשׁ דא"כ לר"ע אַמַּאי יָפֵר שְׁמָא תַּעֲדִיף מַה בְּכָךְ שְׁתַּעְדִּיף הָא הֶקְדֵּשׁ לָא הָוֵי רַק לְכִי מִיגָּרְשָׁה אֶלָּא ע"כ שֶׁהִקְדִּישָׁהּ סְתָם וריב"נ ס"ל שֶׁדַּעְתָּהּ לְכִי מִיגָּרְשָׁה עכ"ל וע"ל סוֹף דַּף הַקּוֹדֵם בָּךְ"ן ד"ה וּמְפָרְקִינַן דְּאָמְרָה לְכִי מִיגָּרְשָׁה שֶׁכָּתַב ומש"ה מְהַנֵּי שֶׁהֲרֵי פֵּירְשָׁה דְּבָרֶיהָ שֶׁיָּחוֹל נִדְרָהּ בִּזְמַן שֶׁרָאוּי לָחוּל עכ"ל וּלְפִי זֶה תִּיקְשֵׁי אִם פֵּירְשָׁה דְּבָרֶי' לר"ע אַמַּאי יָפֵר מִשּׁוּם שֶׁמָּא תַּעֲדִיף מַה בְּכָךְ שְׁתַּעְדִּיף הָא הֶקְדֵּשׁ לָא הָוֵי רַק לְכִי מִיגָּרְשָׁה וכמ"ש המהר"מ שִׁיף.

וְיֵשׁ לְיַישֵׁב ע"פ מ"ש הגרע"א בְּחִידּוּשָׁיו בְּמַעֲרָכָה ט"ו בד"ה וְאוּלָם בְּזֶה י"ל ע"ש הֵיטֵב: ע"ב בַּמִּשְׁנָה נָדְרָה אִשְׁתּוֹ וְסָבַר שֶׁנָּדְרָה בְּתוֹ נָדְרָה בְּנָזִיר כו' נָדְרָה מִתְאַנִּים וְסָבַר שֶׁנָּדְרָה מֵעֲנָבִים ה"ז יַחְזוֹר וְיָפֵר ע' בָּךְ"ן דה"ה בַּהֲקָמָה שֶׁאִם הֵקִים בְּטָעוּת שֶׁסָּבַר שֶׁאִשְׁתּוֹ נָדְרָה וְנִמְצָא שֶׁבִּתּוֹ נָדְרָה דְּאוֹתוֹ הַקָּמָה לָאו כְּלוּם הוּא וְלָא מְהַנֵּי וְלָא מִידֵי ובנ"י שֶׁעִם הַלְּכוֹת הָרַמְבַּ"ן מְבֹאָר יוֹתֵר דְּהַטַּעַם הוּא דְּכִי הֵיכִי דְּדָרְשִׁינַן אוֹתָהּ שֶׁיָּפֵר לְשֵׁם אוֹתָהּ הָאִשָּׁה ה"נ דָּרְשִׁינַן בַּהֲקָמָה דִּכְתִיב כִּי הֶחֱרִישׁ לָהּ דַּוְקָא הוּא וְכָתַב דמה"ט כִּי הֵיכִי דְּדָרְשִׁינַן לְעֵיל דְּבַעַל אֵינוֹ מֵיפֵר לִשְׁתֵּי נָשָׁיו כְּאַחַת דְּאוֹתָהּ דַּוְקָא וְלֹא אוֹתָהּ וְאֶת חֲבֶרְתָּהּ ה"נ אֵינוֹ מְקַיֵּים לִשְׁתֵּי נָשָׁיו כְּאַחַת ד"לה דִּכְתִיב דַּוְקָא הוּא יעויי"ש וע"ל בָּךְ"ן סוֹף ד' ע"ג.

שֶׁכָּתַב ג"כ כֵּן וּלְאֵיכָא מַאן דְּאָמַר לְעֵיל דְּהַפְּשִׁיטוּת הוּא דְּבַעַל מֵיפֵר לִשְׁתֵּי נָשָׁיו כְּאַחַת דְּאוֹתָהּ לָאו דַּוְקָא מ"מ בְּהָא דְּהֵפֵר בְּטָעוּת שֶׁסָּבַר שֶׁאִשְׁתּוֹ נָדְרָה וְאַחַ"כ נִמְצָא שֶׁבִּתּוֹ נָדְרָה לֵיכָּא מַאן דְּפָלִיג דִּלְעִנְיַן זֶה אוֹתָהּ דַּוְקָא דְּהַיְינוּ לְעִנְיַן שֶׁיֵּדַע מִי נָדְרָה הוּא דַּוְקָא וְדָרְשִׁינַן אוֹתָהּ שֶׁצָּרִיךְ שֶׁיֵּדַע אוֹתָהּ אֲבָל לְעִנְיַן שֶׁנִּדְרוֹשׁ אוֹתָהּ לְבַדָּהּ וְלֹא אוֹתָהּ וַחֲבֶרְתָּהּ יָכוֹל לִהְיוֹת שֶׁזֶּה לָא דָּרְשִׁינַן וכ"כ הָרַ"ן לְעֵיל.

וְאִם הָיָה הַטָּעוּת בַּמַּהוּת הַנֶּדֶר כְּגוֹן שֶׁנָּדְרָה בְּנָזִיר וְסָבַר שֶׁנָּדְרָה בְּקָרְבָּן אוֹ שֶׁנָּדְרָה מִתְּאֵנִים וְסָבַר שֶׁנָּדְרָה מֵעֲנָבִים הַלִּימּוּד הוּא מִדִּכְתִיב וְהֵפֵר אֶת נ"דרה שֶׁיַּכִּיר הַנֶּדֶר כמ"ש הָרֹא"שׁ כָּאן ובס' בְּנֵין יְחֶזְקֵאל שָׁיָצָא לָאוֹר מִקָּרוֹב תָּמַהּ עַל מַה דְּאָמְרִינַן בגמ' לְמֵימְרָא דְּיָנִיא אוֹתָהּ דַּוְקָא הוּא וכו' וְכָתַב ע"ז וְתֵימַהּ אפי' אִם אוֹתָהּ דַּוְקָא לָא יָדְעִינַן כ"א טָעוּת גּוּפִין אֲבָל מְנָא לַן טָעוּת נְדָרִים הָא כְּמוֹ כֵן אָמְרִינַן לְעֵיל (דַּף עג.

) דְּאֵין אָדָם מֵיפֵר לִשְׁתֵּי נָשִׁים כְּאַחַת דִּכְתִיב אוֹתָהּ וְלֹא אוֹתָהּ וְאֶת חֲבֶרְתָּהּ וּבְהֶדְיָא תְּנַן לְעֵיל כָּל נְדָרִים שֶׁתִּדּוֹרִי מִכָּאן כו' וַהֲרֵי הֵן מוּפָרִין ר"א אוֹמֵר מוּפָר וְאַף רַבָּנַן לָא פְּלִיגִי עלי' אֶלָּא מִשּׁוּם אֶת שֶׁבָּא לְכְלֵל הַיֶּקֶם כו' ש"מ דְּמֻפְרִין כַּמָּה נְדָרִים בב"א הֲרֵי דְּלָא

יָלְפִינַן שְׁנֵי נְדָרִים מִשְּׁנֵי גּוּפִין עכ"ל וְתָמַהּ אֲנִי עַל תְּמִיהָתוֹ שֶׁלֹּא רָאָה דִּבְרֵי הָרֹא"שׁ בְּכָאן שֶׁמְּפָרֵשׁ לְהֶדְיָ' דְּטָעוּת נֶדֶר יָלְפִינַן מִדִּכְתִיב וְהֵפֵר אֶת נִדְרָהּ דְּמַשְׁמַע שֶׁיַּכִּיר הַנֶּדֶר וְהַגְּמ' אֵינוֹ מְדַמֶּה כְּלָל טָעוּת נְדָרִים לְטָעוּת גּוּפִין וּלְכָל אֶחָד יֵשׁ לִימּוּד בפ"ע.

גַּם מ"ש שָׁם עוֹד בְּדִבּוּר הַסָּמוּךְ לְהַקְשׁוֹת עַל הגמ' כֵּיוָן דְּאוֹתָהּ דַּוְקָא א"כ כְּמוֹ כֵן נֶאֱמַר בְּסוֹטָה דְּאִם הָיָה לִפְנֵי הַכֹּהֵן שְׁתֵּי סוֹטוֹת רָחֵל וְלֵאָה וְהִשְׁקָה אַחַת מֵהֶן וּכְסָבוּר שֶׁהִיא רָחֵל וְהִנֵּה הִיא לֵאָה לֹא יִהְיֶה הַשְׁקָאָתוֹ הַשְׁקָאָה כו' וְתֵירֵץ כֵּיוָן דְּנִתְכַּוְּנוּ עכ"פ לְגוּף זֶה אֶלָּא שֶׁטָּעָה בִּשְׁמָהּ משא"כ כָּאן לֹא נִתְכַּוְּנוּ כְּלָל לָזֶה הַגּוּף וּמִזֶּה הוֹלִיד דִּין חָדָשׁ דְּאִם רָאָה אֶת הָאִשָּׁה וְנִתְכַּוְּנוּ לְהָפֵר לָהּ אֶלָּא שֶׁהָיָה סָבוּר שֶׁזֹּאת הָאִשָּׁה הִיא בִּתּוֹ וְאַחַ"כ נוֹדַע לוֹ שֶׁזּוֹ הִיא אִשְׁתּוֹ דְּהָוֵי הֲפָרָתוֹ הֲפָרָה כֵּיוָן שֶׁנִּתְכַּוְּנוּ עכ"פ לַגּוּף זֶה וּמְדַמֶּה ג"כ לְהָיָה סָבוּר שֶׁאִשְׁתּוֹ עָשְׂתָה לוֹ קוֹרַת רוּחַ וּלְכָךְ הַפֵּר לָהּ וְאַחַ"כ נִמְצָא שֶׁלֹּא עָשְׂתָה לוֹ קוֹרַת רוּחַ וְאִלּוּ הָיָה יוֹדֵעַ שֶׁהוּא כֵּן לֹא הָיָה מֵיפֵר לָהּ דְּפְשִׁיטָא דְּהָוֵי הֲפָרָה כְּדִתְנַן אֵין נִשְׁאָלִין עַל הֲפָרָה עכ"ל לְדַעְתִּי אֵין הָעִנְיָנִים דּוֹמִים זֶה לָזֶה לְדַמּוֹת הֲפָרָה לְהַשְׁקָאַת סוֹטָה דְּהַשְׁקָאַת סוֹטָה בְּמַעֲשֶׂה תָּלוּי וְכֵיוָן שֶׁהִשְׁקָה אוֹתָהּ הָאִשָּׁה אַף שֶׁהָיָה לוֹ אֵיזֶה טָעוּת בְּלִבּוֹ וּדְמִיּוֹנוֹ מַה בְּכָךְ אֲבָל בַּהֲפָרָה וַהֲקָמָה דְּתָלוּי בְּרָצוֹן הַבַּעַל דְּכָל הַנּוֹדֶרֶת ע"ד בַּעְלָהּ נוֹדֶרֶת וְכֵן בְּאָב עִם בִּתּוֹ אִם הָיָה לוֹ בָּזֶה טָעוּת בְּדִמְיוֹנוֹ לָא מְהַנֵּי וְלָא מִידֵי.

ע"כ דִּינוֹ הַחֹדֶשׁ צ"ע וע' לְעֵיל (דַּף כֹּה:) גַּבֵּי קוֹנָם אִשְׁתִּי נִיהֲנֵית לִי שֶׁגָּנְבָה אֶת כִּיסִי וְאַחַ"כ נוֹדַע שֶׁלֹּא גְּנָבָהּ דְּהָוֵי נֶדֶר טָעוּת כָּתַב הָרַ"ן דְּדַוְקָא שֶׁאָמַר בְּפֵירוּשׁ שֶׁגָּנְבָה אֶת כִּיסִי דְּאִי לֹא אע"פ שֶׁאָמַר שֶׁדַּעְתּוֹ הָיָה בִּשְׁבִיל כָּךְ מ"מ כֵּיוָן שֶׁלְּהַדִּיר אֶת אִשְׁתּוֹ נִתְכַּוֵּן לֵיכָּא טָעוּת בְּעִיקַּר הַנֶּדֶר משא"כ בְּרָאָה אוֹתָן אוֹכְלִים תְּאֵנִים וְאָמַר הֲרֵי הֵם עֲלֵיכֶם קָרְבָּן וְהָיָה שָׁם אָבִיו אוֹ אָחִיו הֲרֵי זֶה מֻוָּטָעֶה בְּעִיקַּר הַנֶּדֶר שֶׁלֹּא הָיָה דַּעְתּוֹ מֵעוֹלָם עַל אָבִיו וע"פ דִּבְרֵי הָרַ"ן הַנַּ"ל יֵשׁ לְדַמּוֹת ג"כ אִם הַפֵּר לְאִשְׁתּוֹ מַחֲמַת שֶׁסָּבַר שֶׁעָשְׂתָה לוֹ קוֹרַת רוּחַ וְנוֹדַע שֶׁלֹּא עָשְׂתָה לוֹ קוֹרַת רוּחַ דְּהָוֵי הֲפָרָה כֵּיוָן שֶׁלֹּא אָמַר בְּפֵירוּשׁ מֵחֲמַת שֶׁעָשְׂתָה לִי קוֹרַת רוּחַ לְכָךְ אֲנִי מֵיפֵר נה לָא הָוֵי מֻוָּטָעֶה בְּעִיקַּר הַהֲפָרָה אע"פ שֶׁאוֹמֵר שֶׁדַּעְתִּי הָיָה בִּשְׁבִיל כָּךְ אֲבָל בְּאִם הָיָה לוֹ טָעוּת בְּגוּף הָאִשָּׁה שֶׁהָיָה סָבוּר שֶׁהִיא רָחֵל וְהִנֵּה הִיא לֵאָה הֲגַם שֶׁרָאָה אוֹתָהּ מ"מ הוּא מֻוָּטָעֶה בְּעִיקַּר הַהֲפָרָה וְהָוֵי כְּמוֹ דְּאָמְרִינַן לְעֵיל רָאָה אוֹתָן אוֹכְלִים תְּאֵנִים כו' וְהָיָה שָׁם אָבִיו אוֹ אָחִיו דְּהָוֵי נֶדֶר טָעוּת שֶׁנִּטְעָה בְּעִיקַּר הַנֶּדֶר וְנִדְרֵי שְׁגָגוֹת א"צ הַתָּרָה: דַּף פז גמ' וְהִלְכָתָא תכ"ד כְּדִבּוּר דָּמֵי חוּץ מִמְּגַדֵּף וְעוֹבֵד אֱלִילִים וּמְקַדֵּשׁ וּמְגָרֵשׁ הָרַשְׁבָּ"א בְּחִידּוּשָׁיו לְקִדּוּשִׁין (נט:) בְּהָא דְּאָמְרִינַן שָׁם מֵעַכְשָׁיו וּלְאַחַר שְׁלֹשִׁים יוֹם אָמַר רַב מְקֻוָּשֶׁת וְאֵינָהּ מְקֻוָּשֶׁת לְעוֹלָם מְסַפְּקָא לֵיהּ אִי תְּנָאָה הָוֵי אוֹ חֲזָרָה הָוֵי וְהִקְשָׁה אֵיךְ יָכוֹל לִהְיוֹת חֲזָרָה דְּהָא בְּקִדּוּשִׁין לָא מְהַנֵּי חֲזָרָה אפי' תּוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר וּמְתָרֵץ שָׁם דְּמַיְירֵי דְּלָא נָתַן עֲדַיִן הַכֶּסֶף קִדּוּשִׁין בְּיָדָהּ עַד דְּאָמַר מֵעַכְשָׁיו וּלְאַחַר שְׁלֹשִׁים תִּהְיֶה מְקֻוָּשֶׁת לִי כֵּיוָן דְּלָא גָּמַר דִּבּוּרוֹ יָכוֹל לַחֲזוֹר בּוֹ יעויי"ש וּלְפִי מַה שֶּׁכָּתַב הָרַשְׁבָּ"ם בב"ב (ריש ד' ק"ל) דְּהָא דְּאָמְרִינַן בְּקִדּוּשִׁין תכ"ד לָאו כְּדִבּוּר דָּמֵי הוּא רַק חוּמְרָא דְּרַבָּנָן בְּעָלְמָא מִשּׁוּם לַעֲז מַמְזֵרוּת אִם תִּנָּשֵׂא לְאַחַר בְּלֹא גֵּט וּמְקֻוָּשֶׁת וְאֵינָהּ מְקֻוָּשֶׁת אָתֵי שַׁפִּיר ג"כ וּל"ק קֻוּשְׁיַת הָרַשְׁבָּ"א הַנַּ"ל אָמְנָם הָרַ"ן בִּתְשׁוּבָה (הֻבְיאוּ הח"מ והב"ש סי' ל"ח סעי' ל"ד) סוֹבֵר דְּהִיא מְקֻוָּשֶׁת גְּמוּרָה מִדְּאוֹרַיְיתָא שׁוּב מָצָאתִי בס' יְשׁוּעוֹת יַעֲקֹב שֶׁכָּתַב רא'לפי' הָרַשְׁבָּ"ם הַנַּ"ל מְסַוְּגְיָא דְּקִדּוּשִׁין הַנַּ"ל וע' עוֹד בב"י סי' הַנַּ"ל שֶׁחִידֵּשׁ דְּגַם בְּקִדּוּשִׁין דְּאָמְרִינַן תכ"ד לָאו כְּדִבּוּר דָּמֵי וְאֵינוֹ יָכוֹל לַחֲזוֹר בּוֹ מ"מ אִם הֵם דְּבָרִים אֲחָדִים

וּמְקַוְשָׁרִים בְּלִי הֶפְסֵק רֹאשׁ דְּבָרָיו אַסּוֹף דְּבָרָיו סָמִיךְ וְאע"פ שֶׁנָּתַן לָהּ הַקְּדוּשִׁין קוֹדֶם שֶׁיַּזְכִּיר הַתְּנַאי לֹא חָלוּ הַקְּדוּשִׁין אֶלָּא עַל אוֹתוֹ תְּנַאי וע"ש בט"ז וּבְבֵית מֵאִיר וּבָזֶה מֻיָּשָׁב גַּם כֵּן סְוּגְיָא דְּקִדּוּשִׁין הַנ"ל דְּלָא תִּקְשֵׁי מֵהָכָא: וְרָאִיתִי לְהַמַּקְנֶה בְּקִדּוּשִׁין בַּקּוּנְטְרֵס אַחֲרוֹן בסי' מ"ט סעי' ב' עַל מ"ש שֵׁם הַמְחַבֵּר הַמְקַדֵּשׁ אִשָּׁה וְחָזַר בּוֹ מִיָּד וְאָמַר שֶׁהַמָּעוֹת יִהְיֶה מַתָּנָה אֲפִילּוּ תּוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר אֵין חֲזָרָתוֹ כְּלוּם וּצְרִיכָה גֵּט וְכָתַב ע"ז הַגָּאוֹן הַנ"ל דְּנִרְאֶה לוֹ דְּבְכָל דָּבָר שֶׁהוּא מַעֲשֶׂה כְּגוֹן מְשִׁיכָה בְּמִטַּלְטְלִין אֵינָם יְכוֹלִים לַחֲזוֹר (הַיְינוּ אֲפִילּוּ תכ"ד) וְהַטַּעַם דְּלָא אָתֵי דִּבּוּר וּמְבַטֵּל מַעֲשֶׂה.

אֶלָּא דְּעִיקַּר הַחִדּוּשׁ בְּקִדּוּשִׁין וְגֵירוּשִׁין הוּא מִשּׁוּם דְּבָעֵינַן בְּהוּ אֲמִירָה מִקָּרָא דְּכִי יִקַּח וְהָוֵי אָמֵינָא דְּאָתֵי דִּבּוּר וּמְבַטֵּל אֲמִירָה וּמִמֵּילָא דְּלָא הָוֵי קִדּוּשִׁין וְאַפ"ה כֵּיוָן דְּהָוֵי דִּבּוּר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מַעֲשֶׂה לָא מְהַנֵּי עכ"ל וּתְמַהֲנִי שֶׁהֲרֵי מְפוֹרָשׁ בְּדִבְרֵי הָרֹא"ש פ' יֵשׁ נוֹחָלִין סי' ה' לְהֵיפֶךְ וְז"ל בְּכָל שְׁאָר קִנְיָנִים כְּגוֹן הַגְבָּהָה וּמְשִׁיכָה וּמְסִירָה כֶּסֶף שְׁטָר וַחֲזָקָה אֵין בָּהֶם חֲזָרָה אַחַר כְּדֵי דִּבּוּר עכ' מַשְׁמַע לְהָדְיָא דְּדַוְקָא אַחַר כ"ד אֵין בָּהֶם חֲזָרָה אֲבָל תכ"ד.

גַּם בְּמְשִׁיכָה וּכְיוֹצֵא בּוֹ יֵשׁ בָּהֶם חֲזָרָה וְדִבְרֵי הָרֹא"ש הַנ"ל הוּבְאוּ בֵּיתָה יוֹסֵף בש"ע ח"מ סי' קצ"ה סעי' זַיִן ג"כ בזה"ל בִּשְׁאָר דְּרָכֵי הַקִּנְיָן אֵין א' מֵהֶם יָכוֹל לַחֲזוֹר בּוֹ אַחַר כְּדֵי דִּבּוּר יע"ש בסמ"ע מְבוֹאָר ג"כ דְּדַוְקָא אכ"ד א"י לַחֲזוֹר בּוֹ אֲבָל תכ"ד יָכוֹל לַחֲזוֹר בּוֹ אֲפִילּוּ בְּדָבָר שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מַעֲשֶׂה וע' בט"ז באה"ע סי' ל"ח ס"ק ב' שֶׁכָּתַב ג"כ בְּנוֹתֵן מַתָּנָה לַחֲבֵירוֹ וְאוֹמֵר הִנְנִי נוֹתֵן לְךָ מַתָּנָה זוֹ וְנוֹתְנָהּ לוֹ וְאַח"כ אָמַר אֵיזֶה תְּנַאי בְּמַתָּנָה זוֹ לָא מְהַנֵּי אפי' הוּא אוֹמֵר תּוֹךְ כ"ד וְדִבְרֵי הַט"ז הַלָּלוּ נוֹטִין לְמ"ש הַגָּאוֹן בַּעַל הַמַּקְנֶה הַנ"ל וּכְבָר תָּמַהּ עַל הַט"ז בַּעַל קְצוֹת"ח בסי' קצ"ה שָׁם וְכָתַב שֶׁנִּפְלְאוֹת בְּעֵינָיו אֵיךְ נֶעְלַם מִמֶּנּוּ דַּעַת כָּל הַפּוֹסְקִים הַנ"ל שתכ"ד מְהַנֵּי חֲזָרָה אֲפִילּוּ בְּהַגְבָּהָה וְהֵבִיא דִּבְרֵי הב"י שֶׁכָּתַב בְּשֵׁם הַגָּהַת מַיְמוֹנִי דְּיֵשׁ לבע"ד לַחֲלוֹק וְלוֹמַר דִּמְשִׁיכָה בְּמִטַּלְטְלִין וַחֲזָקָה בַּקַּרְקַע אֲפִילּוּ תכ"ד יָכוֹל לַחֲזוֹר בּוֹ כו' אֲבָל לְעִנְיַן הַדִּין דִּבְרֵי בַּעַל הַחוֹלֵק בְּטֵלִים הֵם נֶגֶד כָּל הָנָּךְ רַבְּוָתָא יְעֻוַּיִן שָׁם וּכְמוֹ כֵן יִפָּלֵא עַל בַּעַל הַמַּקְנֶה שֶׁכָּתַב לְחַדֵּשׁ מִדַּעְתּוֹ כֵּן וְלֹא זָכַר שֹׁר אֶת כָּל דִּבְרֵי הַפּוֹסְקִים הַנ"ל הֵן דִּבְרֵי הַפּוֹסְקִים הָעוֹמְדִים לְנֶגְדּוֹ וְהֵן דִּבְרֵי הגה"מ הַנ"ל שֶׁהוּא לוֹ לְעֵזֶר אַחַר זְמַן מָצָאתִי בס' פ"ת בסי' הַנ"ל הֵבִיא בְּשֵׁם שוּ"ת וְשָׁב הַכֹּהֵן דְּהָאֲרִיךְ בְּדִין זֶה וּמַסִּיק בצ"ע יעוי"ש: וע' בס' יְשׁוּעַת יַעֲקֹב סי' מ' ס"ג הִקְשָׁה ג"כ קו' הָרַשְׁבָּ"א הַנ"ל עַל מַה דְּקָאָמַר מְסַפְּקָא לֵיהּ אִי תְּנָאָה הָוֵי אוֹ חֲזָרָה הָוֵי דְּמַאי מְהַנֵּי חֲזָרָה בְּקִדּוּשִׁין הָא קיי"ל דִּבְקִדּוּשִׁין לָא מְהַנֵּי חֲזָרָה אַף בתכ"ד וּכְמוֹ כֵן קָשָׁה עַל מַה דְּאָמְרִינַן בְּגִיטִּין (דַּף עב) גַּבֵּי מַהְיוֹם וּלְאַחַר מִיתָה גֵּט וְאֵינוֹ גֵּט דְּמִסַּפְּקָא לַן אִי תְּנָאָה הָוֵי אוֹ חֲזָרָה הָוֵי הָא בְּגִירוּשִׁין קיי"ל ג"כ דְּלָא מְהַנֵּי חֲזָרָה אַף תכ"ד וּבֶאֱמֶת בתי' הָרַשְׁבָּ"א שֶׁכָּתַבְנוּ לְעֵיל יֵשׁ לְיַישֵׁב הַקּוּשְׁיָא מִגֵּירוּשִׁין דְּמַאֲמָרוֹ לְאַחַר מִיתָה אָמַר קוֹדֶם מְסִירַת הַגֵּט לְיָדָהּ וְהָא דְּאָמְרִינַן הָכָא דִּבְגֵירוּשִׁין לָא מְהַנֵּי חֲזָרָה אפי' תכ"ד הַיְינוּ אִם הַחֲזָרָה הוּא לְאַחַר מְסִירַת הַגֵּט וְהוּא ז"ל כָּתַב מִתְּחִלָּה דִּבְקִדּוּשִׁין יֵשׁ לְיַישֵׁב בְּאוֹפָן אַחֵר דְּהָא דְּלָא מְהַנֵּי חֲזָרָה הַיְינוּ כְּשֶׁבָּא לַחֲזוֹר מִכָּל דְּבָרָיו הַיְינוּ שֶׁהָיָה מִתְּחִלָּה בְּדַעְתּוֹ לְקַדְּשָׁהּ וְאַח"כ חוֹזֵר בּוֹ לְגַמְרֵי שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה בָּהּ כְּלָל דְּאָז עוֹקֵר בָּהּ כָּל הַמַּעֲשֶׂה שֶׁנַּעֲשָׂה בַּתְּחִלָּה וְלָא אָתֵי דִּבּוּר וּמְבַטֵּל מַעֲשֶׂה אֲבָל כָּאן שֶׁמִּקַּדְּשָׁהּ לְאַחַר ל' יוֹם א"כ גּוּף לְשׁוֹן הַקִּידּוּשִׁין אֵינוֹ נֶעֱקָר וְהַמַּעֲשֶׂה קַיָּים רַק שֶׁחָל עַל אַחַר זְמַן בָּזֶה לָא מִקְרֵי חוֹזֵר מִדְּבָרוֹ דְּלָאו לְגַמְרֵי חוֹזֵר רַק שֶׁמַּאֲרִיךְ הַזְּמַן בָּזֶה מְהַנֵּי אָמְנָם בְּגֵט דְּאָמַר מֵהַיּוֹם וּלְאַחַר מִיתָה דְּאִם נֹאמַר דִּבְמַה דְּאָמַר לְאַחַר

מִיתָה הָוֵי חֲזָרָה הוּא עוֹקֵר מַעֲשֶׂה הַנְּתִינָה לְגַמְרֵי דְּאֵין גֵּט לְאַחַר מִיתָה שַׁפִּיר קָשָׁה אֵיךְ מְהַנֵּי חֲזָרָה כֵּינָן דְּחוֹזֵר מִכָּל הָעִנְיָן וּמֻכְרָחִים אָנוּ לְתֵירוּץ שֶׁל הָרַשְׁבָּ"א דְּמַה שֶׁאָמַר וּלְאַחַר מִיתָה הָיָה קוֹדֶם מְסִירַת הַגֵּט וְאָתֵי דְּבּוּר וּמְבַטֵּל דְּבּוּר וְהָא דְּאָמְרִינַן הָכָא חוּץ מִקִּדּוּשִׁין וְגֵרוּשִׁין הַכַּוָּנָה הוּא אִם הַחֲזָרָה הוּא לְאַחַר שֶׁעָשָׂה הַמַּעֲשֶׂה נְתִינַת הַכֶּסֶף קִידּוּשִׁין וְכֵן נְתִינַת הַגֵּט וּבס' בְּנֵין יְחֶזְקֵאל הֵבִיא הַקּוּשְׁיָא מִנְּתִינַת הַגֵּט וּמְתֻרָץ כתי' הָרַשְׁבָּ"א מִדַּעְתִּי' וְלֹא אָמַר בְּשֵׁם אוֹמְרוֹ וְאוּלַי לֹא הָיָה לְפָנָיו חִדּוּשֵׁי הָרַשְׁבָּ"א וְכִוָּן מִדַּעְתּוֹ: בר"נ ד"ה וְהִלְכָתָא תכ"ד כְּדְּבּוּר דָּמֵי כו' וְרָאִיתִי לָרַמְבַּ"ן שֶׁהֵבִיא בְּשֵׁם ר"ת זַ"ל דתכ"ד כְּדְּבּוּר דָּמֵי תַּקְנָתָא דְּתַקּוּן רַבָּנָן מִשּׁוּם תַּלְמִיד הַלּוֹקֵחַ מִקָּח וּפָגַע בּוֹ רַבּוֹ שֶׁיּוּכַל לְיַתֵּן לוֹ שָׁלוֹם (עי' בב"ק דַּף עג בְּתוֹסְ' ד"ה כִּי לֵית לֵיהּ כו' מְבֹאָר בְּיוֹתֵר שֶׁיּוּכַל לְהָשִׁיב שָׁלוֹם לְרַבּוֹ דְּאִם אֵינוֹ מֵשִׁיב נִקְרָא גַּזְלָן שֶׁנֶּאֱמַר גְּזֵלַת הֶעָנִי בְּבָתֵּיכֶם כו') וְכָתַב ע"ז הָרָ"ן וְלָא נִיחָא לִי וְכִי ב"ד מַתְנִין לַעֲקֹר דָּבָר מִן הַתּוֹרָה בְּקוּם וַעֲשֵׂה כִּנְדָרִים.

וּבְתוֹסְ' הִקְשׁוּ ג"כ דְּהָא גַּבֵּי דִּינִין דְּאוֹרָיְיתָא הוּא כְּגוֹן גַּבֵּי מִנְחַת חִטִּים מִן הַשְּׂעוֹרִים וְגַבֵּי שְׁבוּעַת הָעֵדוּת דְּהָוֵי דְּאוֹרָיְיתָא עכ"ל וּלְפענ"ד יֵשׁ לְהָלִיץ וּלְיַיְשֵׁב דִּבְרֵי ר"ת ע"פ מ"ש לְעֵיל בְּדְּבּוּר הַקּוֹדֵם דְּהָא דְּאָמְרִינַן בַּמְקַדֵּשׁ וּמְגָרֵשׁ דתכ"ד לָאו כְּדְּבּוּר דָּמֵי הַיְינוּ דַּוְקָא כְּשֶׁהַחֲזָרָה הוּא לְאַחַר מַעֲשֶׂה כְּמוֹ נְתִינַת הַכֶּסֶף בְּקִדּוּשִׁין וְכֵן נְתִינַת הַגֵּט לְיַד הָאִשָּׁה אֲבָל כְּשֶׁהַחֲזָרָה הוּא קוֹדֶם הַמַּעֲשֶׂה כְּמוֹ שֶׁאוֹמֵר מֵהַיּוֹם וּלְאַחַר ל' יוֹם.

אִם נֹאמַר דְּמַה שֶׁאָמַר וּלְאַחַר לָמֶ"ד יוֹם הָוֵי חֲזָרָה מִמַּה שֶׁאָמַר מִקּוֹדֶם מֵהַיּוֹם גַּם בְּקִדּוּשִׁין וְגֵירוּשִׁין יָכוֹל לַחֲזוֹר בּוֹ תכ"ד וּלְפִי זֶה בְּשְׁאָרֵי עִנְיָנִים דבה"ת תכ"ד כְּדְּבּוּר דָּמֵי אפי' הֵיכִי דְּאִיכָּא מַעֲשֶׂה כְּגוֹן בְּמִקָּח וּמִמְכָּר אַף שֶׁעָשָׂה הַלּוֹקֵחַ מַעֲשֶׂה בְּגוּף הַדָּבָר כְּמוֹ הַגְּבָהָה וּמְשִׁיכָה אִם בְּתוֹךְ כְּדֵי דְּבּוּר שֶׁל הַהֶגְבָּה אוֹ הַמְּשִׁיכָה חוֹזֵר בּוֹ הַמּוֹכֵר יָכוֹל לַחֲזוֹר בּוֹ וכמ"ש בְּדְּבּוּר הַקּוֹדֵם שֶׁכֵּן מְבֹאָר בש"ע סי' קצ"ה וְהוּא מִדִּבְרֵי הָרֹא"ש פ' יֵשׁ נוֹחָלִין וְהַשְׁתָּא דַּאֲתַאן לְהָכִי נוּכַל לוֹמַר דְּגַם ר"ת סוֹבֵר דְּהֵיכִי דְּלֵיכָּא מַעֲשֶׂה תכ"ד כְּדְּבּוּר דָּמֵי מִדְּאוֹרַיְיתָא וּמִסְּבָרָא הוּא דְּאָתֵי דְּבּוּר וּמְבַטֵּל דְּבּוּר וְלֹא הֲוָצְרַךְ ר"ת לוֹמַר דְּתַקָּנָתָא דְּרַבָּנָן הוּא אֶלָּא בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ מַעֲשֶׂה כְּגוֹן הַלּוֹקֵחַ מִקָּח וְעָשָׂה בּוֹ הַלּוֹקֵחַ מַעֲשֶׂה הַגְּבָהָה אוֹ מְשִׁיכָה דְּמִצַּד הַסְּבָרָא לֹא הָיָה יָכוֹל לַחֲזוֹר בּוֹ אַף תכ"ד דְּלָא אָתֵי דְּבּוּר וּמְבַטֵּל מַעֲשֶׂה וּעכ"ז מִתַּקָּנָתָא דְּרַבָּנָן תִּקְנוּ שֶׁיּוּכַל לַחֲזוֹר בּוֹ דִּלְמָא יִפְגַּע בּוֹ רַבּוֹ וְיִהְיֶה מְוֻכָּרָח לְהָשִׁיב שָׁלוֹם לְרַבּוֹ שֶׁלֹּא יִהְיֶה נִקְרָא גַּזְלָן וְלֹא יוּכַל לַחֲזוֹר בְּמִקָּחוֹ גְּלַל כֵּן תִּקְנוּ שֶׁבְּתוֹךְ כְּדֵי דְּבּוּר הַיְינוּ שָׁלֹשׁ תֵּיבוֹת שָׁלוֹם עָלֶיךָ רַבִּי יִהְיֶה רַשַּׁאי לַחֲזוֹר וּבְדָבָר שֶׁבְּמָמוֹן יוּכְלוּ חֲכָמִים לְתַקֵּן נֶגֶד דִּין תּוֹרָה שֶׁהֶפְקֵר ב"ד הֶפְקֵר אֲבָל הֵיכִי דְּלֵיכָּא מַעֲשֶׂה כְּמוֹ נְדָרִים וּכְמוֹ הַמִּתְנַדֵּב מִנְחַת חִטִּים מִן הַשְּׂעוֹרִים אָתֵי דְּבּוּר וּמְבַטֵּל דְּבּוּר מִדְּאוֹרַיְיתָא וְגַם ר"ת מוֹדֶה בָּזֶה וּמְיֻיָּשָׁב בָּזֶה מִמַּה שֶׁהִקְשׁוּ עָלָיו וע' בס' דה"מ לְגָאוֹן א' סְפָרַדִּי בהל' נְדָרִים בְּקֶונְטְרֶס תכ"ד בְּדַף ל"ז עַמּוּד ג' מ"ש שָׁם וע' במהרי"ט ח"ב סי' כ"ג שֶׁכָּתַב לְיַיְשֵׁב דִּבְרֵי ר"ת וְזֶה לְשׁוֹנוֹ וְאֶפְשָׁר שֶׁטַּעַם ר"ת דְּתַקָּנָתָא דְּרַבָּנָן הַיְינוּ הַשְׁוָיעוּר שֶׁנָּתְנוּ חֲכָמִים לַחֲזָרָה דְּאִם סָמוּךְ לִגְמַר דְּבָרָיו חָזַר בּוֹ וַדַּאי מְהַנֵּי אֶלָּא עַכְשָׁיו שֶׁשְּׁהָא דִּלְמָא נִמְלַךְ הוּא וְעַכְשָׁיו רוֹצֶה לַחֲזוֹר בּוֹ אֶלָּא שֶׁלִּפְעָמִים בְּנֵי אָדָם שׁוֹהִים מְעַט וְאֵינוֹ חוֹשֵׁשׁ לְפָרֵשׁ דְּבָרָיו מִיָּד וְאִלּוּ רָאִינוּ שֶׁהָיָה מִתְעַסֵּק וְרָאָה רַבּוֹ וְנָתַן לוֹ שָׁלוֹם הָוֵי כְּמִתּוֹךְ כְּדֵי דְּבּוּר אֶלָּא שֶׁשְּׁהָא שֶׁהֶחֱזִיקָק לָתֵת שָׁלוֹם לְרַבּוֹ וְעַכְשָׁיו בְּאָדָם אַחֵר שֶׁלֹּא חָזַר בּוֹ בִּגְמַר דְּבָרָיו אֵיכָא לְמֵימַר שֶׁנִּתְעַצֵּל בְּדָבָר וְעַד כַּמָּה עַד כְּדֵי שְׁאֵלַת תַּלְמִיד לְרַב דְּאוֹרְחָא דְּאִינִישׁ כְּשִׁיעוּר הַזֶּה אֲבָל טִפֵּי מֵהָכִי לָא שָׁהֵי אִינִישׁ

שֶׁמֵּעוֹלָם לֹא רָאִינוּ מִי שֶׁעָשָׂה כָּךְ וּבְכָךְ יֵשׁ לִיתֵּן טַעַם לִדְבָרִים הָאֵלֶּה הַחֲמוּרִים (מְגַדֵּף מְקַדֵּשׁ מְגָרֵשׁ כו') דְּלָא אָמְרִינַן בְּהוּ תכ"ד כְּדִבּוּר דָּמֵי דְּלָא עֲבִיד אִינִישׁ דְּלִישְׁהֵי בְּכִי הַאי מִילְתָא וְהַאי דְּשָׁתִיק נִתְרַצָּה וְהַשְׁתָּא נְמִלַךְ יעוי"ש וע' בס' חֲתַם סוֹפֵר חֵלֶק אֶבֶן הָעֵזֶר ח"א סי' צ"ג מ"ש בָּזֶה ובס' עַמּוּדֵי אוֹר סי' קי"ז: הָרַמְבַּ"ם פ' י"ב מהל' נְדָרִים הֲלָכָה י"א הֵבִיא מִשְׁנָתֵינוּ דְּנָדָרָה אִשְׁתּוֹ וְסָבַר שֶׁהִיא בִּתּוֹ כו' א"נ שֶׁנָּדְרָהבְּנָזִיר וְסָבַר שֶׁנָּדְרָה בְּקָרְבָּן דְּצָרִיךְ לַחֲזוֹר וּלְהָפֵר וְהֵבִיאָה כְּצוּרָתָהּ וְלֹא חִילֵּק בֵּין סְתָם לְמְפָרֵשׁ וּבֵין תכ"ד לְאַחַר כְּדֵי דִּבּוּר וּבְהִלְ' אֵבֶל פ"ח הֲלָכָה ה' גַּבֵּי קְרִיעָה חִילֵּק בֵּין תכ"ד לְאַחַר כְּדֵי דִּבּוּר וּבֵין סְתָם לְמְפָרֵשׁ לֹא חִילֵּק וע"ש בְּכֶסֶף מִשְׁנֶה שֶׁהָרַמְבַּ"ם מְפָרֵשׁ דְּרַב אַשִׁי לְאַפְלוּגֵי אֲתָא דל"ש בֵּין סְתָם לְמְפָרֵשׁ אֶלָּא בֵּין תכ"ד לְאַחַר כְּדֵי דִּבּוּר תָּלוּי (וְזֶה דְּלָא כְּהָרָ"ן ד"ה רַב אַשִׁי אָמַר כו') וּלְהָכִי נִיחָא מַאי דְּלָא חִילֵּק הָרַמְבַּ"ם בֵּין סְתָם לְמְפָרֵשׁ כָּאן בהל' נְדָרִים מְשׁוּם דְּסוֹבֵר דְּרַב אַשִׁי לְאַפְלוּגֵי אֲתָא אֲבָל הָא קַשְׁיָא מַדּוּעַ לֹא חִילֵּק כָּאן בֵּין תּוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר כְּדְחִילֵּק לְעִנְיַן קְרִיעָה בהל' אֵבֶל וצ"ל שֶׁסָּמַךְ עַצְמוֹ עַל מ"ש בפ' שֵׁנִי מהל' שְׁבוּעוֹת הֲלָכָה ט"ז וְז"ל מִי שֶׁנִּשְׁבַּע וְהָיָה פִּיו וְלִבּוֹ שָׁוִוין בַּשְּׁבוּעָה וְאַחַר שֶׁנֶּאֱסַר חָזַר בּוֹ בְּתוֹךְ כְּדֵי דִּבּוּר כו' ה"ז מֻתָּר וְנֶעֱקָרָה הַשְּׁבוּעָה כו' ובס' בְּנְיַן יְחֶזְקֵאל כָּתַב מִפְּנֵי שֶׁהָרַמְבַּ"ם סוֹבֵר בפ' ט"ו מהל' מַעֲשֵׂה הַקָּרְבָּנוֹת דְּבְהֶקְדֵּשׁ לָא מְהַנֵּי תכ"ד כְּמוֹ כֵן ס"ל דְּבִנְדָרִים לָא מְהַנֵּי תכ"ד וּמִמֵּילָא בַּהֲפָרָה נָמֵי לָא מְהַנֵּי תכ"ד כְּדִבּוּר דָּמֵי וּמִילְתֵי' דְּרַב אַשִׁי לָא קָאֵי כ"א לְתָרוּצֵי רוּמְיָא דְּבָרַיְיתוֹת בְּקְרִיעָה עכ"ל וּבְנְיַן שְׁלּוֹ הִיא סְתִירָה לְדִבְרֵי הָרַמְבַּ"ם בפ"ב מהל' שְׁבוּעוֹת שֶׁכָּתַבְנוּ לְעֵיל וּנְדָרִים דָּמֵי לִשְׁבוּעוֹת וּלְהֶקְדֵּשׁ ל"ד כְּלָל דְּטַעְמֵי' דְּהָרַמְבַּ"ם דס"ל דְּבְהֶקְדֵּשׁ לָא מְהַנֵּי חֲזָרָה תכ"ד הוּא מִטַּעַם דַּאֲמִירָתוֹ לְגָבוֹהַּ כְּמִסִּירָה לְהֶדְיוֹט דָּמֵי וע' בַּשָּׁ"ךְ חו"מ סי' רנ"ה ס"ק ה' ובס' מח"א הל' נְדָרִים סִימָן ל"ז: בפי' הָרֹא"שׁ ד"ה דְּתַנְיָא אִישָׁה יְקִימֶנּוּ וּדְרִישׁ ר' יִשְׁמָעֵאל כְּאִלּוּ כְּתִיב יָקִים מְמֶנּוּ מַשְׁמַע אִם קַיָּים מְקָצָתוֹ קַיָּים כֻּלּוֹ אֲבָל יְפֵרֶנּוּ לֵיכָּא לְמִדְרַשׁ הָכִי הִלְכָךְ הֲפָרָה בְּמִקְצָת לָא הָוֵי הֲפָרָה עכ"ל בְּרִיטְבָ"א שֶׁעִם הִלְכוֹת הָרַמְבַּ"ן זַ"ל כָּתַב וְז"ל וּבֵין לַהֲקָמָה וּבֵין לַהֲפָרָה רוֹאִין הַנֶּדֶר כֻּלּוֹ אֶחָד וְגַבֵּי הֲקָמָה דְּתַלְ' רַחֲמָנָא בִּשְׁתִיקָה.

הֲקָמָה קְצָת הָוֵי הֲקָמָה לְכֻלָּהּ אֲבָל גַּבֵּי הֲפָרָה עַד שֶׁיָּפֵר לְכֻלָּהּ ע"ש ולפ"ז אִם כְּשֶׁשָּׁמַע שֶׁנָּדְרָה מִתְּאֵנִים וַעֲנָבִים וְאָמַר לָהּ לַתְּאֵנִים קַיָּים לְךְ וְלַעֲנָבִים מוּפָר לְךְ דל"ש לוֹמַר דְּהָוֵי כְּשִׁתִיקָה אֵצֶל עֲנָבִים וְיֵשׁ לוֹמַר דְּמוֹעִיל הַהֲפָרָה לַעֲנָבִים דְּהָא מִן הַקָּמָה שָׁלּוֹ שֶׁקַּיָּים לַתְּאֵנִים לָא הָוֵי כְּשִׁתִיקָה אֵצֶל עֲנָבִים וְיֵשׁ לוֹמַר דְּמוֹעִיל הַהֲפָרָה לַעֲנָבִים דְּהָא מִן הַקָּמָה שָׁלּוֹ שֶׁקַּיָּים לַתְּאֵנִים לָא הָוֵי כְּשִׁתִיקָה לְגַבֵּי עֲנָבִים דְּהָא מְפוֹרָשׁ אָמַר מוּפָר לְךְ לַעֲנָבִים וְגַם לְפִי סְבָרָתוֹ דְּהָוֵי כְּשִׁתִיקָה לְגַבֵּי עֲנָבִים יְהֵיהּ יוֹכַל עֲדַיִין לְהָפֵר כָּל יוֹם הַשְּׁמִיעָה.

וז"א דְּמִלְּשׁוֹן הַמִּשְׁנָה שֶׁאָמְרָה קַיָּים לַתְּאֵנִים כֻּלּוֹ קַיָּים מַשְׁמַע דְּגַם לְגַבֵּי עֲנָבִים הָוֵי כְּקִיּוּם גָּמוּר וְלֹא כְּשִׁתִיקָה גְּרִידָא דִּבְקִיּוּם א"י לְהָפֵר אֲפִילּוּ לְאַלְתַּר וּלְחַלֵּק וְלוֹמַר (דְּמַתְנִיתִין מַיְירֵי בְּאָמַר לָהּ רַק קַיָּים לַתְּאֵנִים לְחוּד וְעַל הָעֲנָבִים לֹא אָמַר כְּלוּם דְּאָז הָוֵי לְגַבֵּי הָעֲנָבִים כְּשִׁתִיקָה וְעָדִיף מִינָּהּ) כֵּינָן דְּקַיָּים לַתְּאֵנִים בַּהֲקָמָה מְפוֹרֶשֶׁת הָוֵי כְּאִלּוּ קַיָּים מְפוֹרָשׁ גַּם לָעֲנָבִים משא"כ בְּאִם אָמַר בְּיַחַד קַיָּים לְךְ לַתְּאֵנִים וּמוּפָר לְךְ לַעֲנָבִים דְּיוֹעִיל הֲפָרָה לַעֲנָבִים דְּזֶה אֵינוֹ דְּהָא מַשְׁמָעוּת הַמִּשְׁנָה דְּכֵינָן שֶׁנָּדְרָה מִתְּאֵנִים וַעֲנָבִים בְּנֶדֶר א' אֵין לְחַלֵּק הַנֶּדֶר לְקַיָּים מִקְצָת וּלְבַטֵּל מִקְצָת וק"ק לָמָּה הֻצְרַךְ הָרִיטְבָ"א לָתֵת טַעַם לְחַלֵּק בֵּין הַקָּמָה לַהֲפָרָה מִטַּעַם דַּהֲקָמָה תלי' רַחֲמָנָא בִּשְׁתִיקָה וּכְפִי הַנִּרְאֶה דגזה"כ הוּא יָקִים מְמֶנּוּ וְלִכְאוֹרָה כָּל הַשַּׁקְלָא וְטַרְיָ' דִּידַן הוּא רַק לְאוֹתוֹ מ"ד דס"ל דְּמַה שֶׁהֵיפֵר הֵיפֵר אֲבָל לְאִינָךְ

רַבְּוָותָא דְּגָרְסִי מַה שֶּׁהַיְּפֵר לֹא הוּפַר אַף אִם נֹאמַר דְּכֵינָן שֶׁפִּירֵשׁ וְאָמַר מוּפָר לָעֲנָבִים לֹא יְהֵיֶה מַה שֶּׁאָמַר מִתְּחִלָּה קַיָּים לַתְּאֵנִים כְּאִלּוּ קַיָּים כֻּלּוֹ עכ"ז לֹא יוֹעִיל הַהֶפֶרָה שֶׁיָּפֵר אַף לָעֲנָבִים מִשּׁוּם דַּהֶפֶרָה בְּמִקְצָת ל"ש הֶפֶרָה אֲבָל זֶה אֵינוֹ דְּהָא דְּאָמְרִינַן הוּפַר בְּמִקְצָת לֹא הוּפַר כֻּלּוֹ הַיְינוּ דַּוְקָא כְּשֶׁנִּשְׁאַר בְּעֵת הַהֶפֶרָה מִקְצָת שֶׁהָיָה יָכוֹל לְהָפֵר וְלָא הוּפַר אֲבָל אִם אוֹתוֹ מִקְצָת לֹא הָיָה יָכוֹל לְהָפֵר כְּגוֹן נָדְרָה מב' כְּכָרוֹת אַחַת מִתְעַנָּה וא' שֶׁאֵינוֹ מִתְעַנֶּה לר' יוֹחָנָן לְעֵיל (דַּף פב:) מֵיפֵר לַמִּתְעַנָּה וְאֵינוֹ מֵיפֵר לְשֶׁאֵינוֹ מִתְעַנֶּה וע"ל בָּךְ"ן שָׁם דְּנְהִי דְּרַחֲמָנָא אָמַר יְפֵרֶנּוּ כֻּלּוֹ הַיְינוּ לוֹמַר שֶׁצָּרִיךְ לְהָפֵר כָּל הַנֶּדֶר שֶׁהוּא יָכוֹל לְהָפֵר וּלְהָכִי הֲוְצְרַךְ הַמִּשְׁנָה לוֹמַר קַיָּים לְתְאֵנִים כֻּלּוֹ קַיָּים דְּאִי לָא תָּנֵי כֻּלּוֹ קַיָּים רַק בְּמִקְצָת הי' יָכוֹל לְהָפֵר מִקְצָת הַשֵּׁנִי וְלֹא הָיָה קָשֶׁה דְּיפֵרֶנּוּ כֻּלּוֹ מַשְׁמַע וע' בס' בִּנְיַן יְחֶזְקֵאל שֶׁדִּבֵּר ג"כ מִזֶּה ע"ש: ע"ב בָּךְ"ן ד"ה אָמַר רָבָא ר"ש הִיא כו' בפ' שְׁבוּעוֹת הַפִּקָּדוֹן הִיא כו' ה"נ לָא חָשִׁיב שְׁנֵי נְדָרִים עַד שֶׁתֹּאמַר שֶׁאֲנִי טוֹעֶמֶת לְכָל אֶחָד וְאֶחָד אֲבָל אִם אָמְרָה קוֹנָם שֶׁאֲנִי טוֹעֶמֶת לֹא תְּאֵנָה וְלֹא עֲנָבָה לר"ש נֶדֶר אֶחָד הוּא כו' עכ"ל ע' במהרי"ט בָּראשׁוֹנוֹת סי' ס"ח שֶׁהֶאֱרִיךְ בְּיִשּׁוּב הַשְּׁמוּעוֹת וְהַסֻּוגְיוֹת דְּכָאן וְדִשְׁבוּעוֹת וְהֶעֱלָה לְחַדֵּשׁ דְּלָאו דַּוְקָא קָפִיד ר"ש שֶׁיַּזְכִּיר שְׁבוּעָה לכאו"א וְעַד כָּאן לָא אִפְלִיגוּ תַּנָּאֵי אֶלָּא בְּשֶׁפָּרַט דְּבָרִים הַרְבֵּה בִּשְׁבוּעָה א' דר"מ סָבַר כְּלָל אֵינוֹ חַיָּיב אֶלָּא אֶחָד פָּרַט חַיָּיב עַל כָּל אוֹ"א ור"ש סָבַר הוֹאִיל וְהוֹצִיאָם כֻּלָּם בִּשְׁבוּעָה אַחַת וְאַתָּה צָרִיךְ לְצָרֵף כָּל הַפָּרָטִים לִשְׁבוּעָה שֶׁהִזְכִּיר בַּתְּחִלָּה כו' וְכֵן אוֹתָם דְּנָדָרִים כְּשֶׁאָמַר קוֹנָם שֶׁאֵינִי נֶהֱנֶה לְךָ וְלֹא לְךָ צְרִיכִים לְהִצְטָרֵף אֶל הָרִאשׁוֹן שֶׁהִזְכִּיר בּוֹ קוֹנָם הִלְכָּךְ נֶדֶר אֶחָד הוּא אֲבָל הַהִיא דפ' שְׁבוּעוֹת שְׁתַּיִם שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֶשְׁתֶּה יַיִן שֶׁמָּן וּדְבָשׁ דְּמוֹקְמִינַן לָהּ דְּמֻוָּנָחִים לְפָנָיו כו' שֶׁכָּלַל תְּחִלָּה וְאַחַ"כ פָּרַט דְּכִי אָמַר שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֶשְׁתֶּה הֲרֵי נֶאֱסַר בְּכֻלָּן.

כִּי הֲדַר פָּרַט בְּהוּ יַיִן. וְשֶׁמֶן וּדְבָשׁ לְחַיֵּיב עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד וּכְאִלּוּ אָמַר שְׁבוּעָה זוֹ שֶׁהִזְכִּיר בְּכָלָל תָּחוּל עַל הַיַּיִן בפ"ע וְעַל הַשֶּׁמֶן בפ"ע כו' וְהַהִיא דפ' בָּתְרָא דְּנָדָרִים קוֹנָם תְּאֵנִים וַעֲנָבִים אֵלּוּ שֶׁאֲנִי טוֹעֶמֶת אע"ג דְּבְמֻוָּנָחִים לְפָנָיו מַיְירִי מִדְּקָתָנֵי אֵלּוּ לָא תִּקְשֵׁי אַמַּאי לֹא חַיֵּיב עַל כָּל אוֹ"א דִּשְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אֶשְׁתֶּה יַיִן וְשֶׁמֶן דְּאִלּוּ אָמְרָה קוֹנָם שֶׁאֲנִי טוֹעֶמֶת תְּאֵנִים וַעֲנָבִים ה"נ דְּמְחַיֵּיב אַפְּרָטֵי.

דְּאִיכָּא כְּלָל וּלְבַסּוֹף פְּרָט. אֲבָל הַשְׁתָּא דְּאָמְרָה שֶׁאֲנִי טוֹעֶמֶת לְבַסּוֹף לֵיכָּא כְּלָל שֶׁאֵינָהּ נֶאֱסֶרֶת בְּשׁוּם דָּבָר אֶלָּא בִּגְמַר דְּבָרֶיהָ וְאֵין כָּאן כְּלָל אֶלָּא פְּרָט לְבַדּוֹ וּבְהָכִי פְּלִיגִי ר"מ ור"ש כו' דר"ש סָבַר אַף עַל הַפְּרָט שֶׁהוּא כָּלוּל בְּקוֹנָם א' אֵינוֹ חַיָּיב אֶלָּא א' עַד שֶׁיֹּאמַר תְּאֵנָה שֶׁאֲנִי טוֹעֶמֶת עֲנָבָה שֶׁאֲנִי טוֹעֶמֶת כו' עַד כָּאן תּוֹכֶן דְּבָרָיו הַנְּעִימִים וּלְדַעְתִּי הוּא נָגֶד דַּעַת הָרַ"ן בְּדִבּוּר זֶה שֶׁהֲרֵי מְבֹאָר בִּלְשׁוֹנוֹ דְּאַף אִם אָמְרָה קוֹנָם שֶׁאֲנִי טוֹעֶמֶת בִּלְשׁוֹן כְּלָל מֵעִיקָּרָא וַהֲדַר פָּרַט לֹא תְּאֵנָה וְלֹא עֲנָבָה דְּנֶדֶר אֶחָד הוּא אַלִּיבָּא דר"ש עַד שֶׁתֹּאמַר תְּאֵנָה שֶׁאֲנִי טוֹעֶמֶת עֲנָבָה שֶׁאֲנִי טוֹעֶמֶת ב' פְּעָמִים שֶׁאֲנִי טוֹעֶמֶת (וע' בפי' הָרֹא"ש שֶׁגּוֹרֵס בַּמִּשְׁנָה שֶׁאָמְרָה ג"כ קוֹנָם קוֹנָם ב' פְּעָמִים) הִנֵּה רוֹאֶה כַּמָּה צָרִיךְ לִשְׁקוֹל בְּפֶלֶס דִּבְרֵי הָרִאשׁוֹנִים זִכְרָם לִבְרָכָה וְלִבְחוֹר לְשׁוֹן עֲרוּמִים שֶׁלְּפִי דִּבְרֵי מהרי"ט הַנַּ"ל יֵשׁ נ"מ גְּדוֹלָה בְּלָשׁוֹן וּלְחַלֵּק יָצָא בֵּין אִם אָמְרָה מִתְּחִלָּה שֶׁאֲנִי טוֹעֶמֶת בְּדֶרֶךְ כְּלָל [דְּהָא מַיְירִי שֶׁהֵם מֻוָּנָחִים לְפָנָיו דְּקָאֵי אַרִישָׁא דְּקָתָנֵי אֵלּוּ] וְהָדַר בְּדֶרֶךְ פְּרָט לֹא תְּאֵנָה וְלֹא עֲנָבָה דְּאָז גַּם ר"ש מוֹדֶה דְּהָוֵי שְׁנֵי נְדָרִים וּבֵין אִם אָמְרָה קוֹנָם תְּאֵנִים וַעֲנָבִים שֶׁאֲנִי טוֹעֶמֶת דְּלֵיכָּא כְּלָל כְּלָל שֶׁאֵינָהּ נֶאֱסֶרֶת בְּשׁוּם דָּבָר אֶלָּא בִּגְמַר דְּבָרֶיהָ וְאֵין כָּאן כְּלָל אֶלָּא פְּרָט כִּי לְפִי חִילּוּקוֹ

זַ"ל יָבוֹאוּ דִּבְרֵי הָרַ"ן שֶׁלְּפָנֵינוּ שֶׁלֹּא בְּדַקְדּוּק לָכֵן נִרְאֶה שֶׁהָרַ"ן לָא ס"ל כְּוָוֹתֵי' וע' בס' מַחֲנֵה אֶפְרַיִם הִלְכוֹת שְׁבוּעוֹת סי' ט' שֶׁנּוֹטֶה ג"כ לִסְבָרַת מהרי"ט הַנַּ"ל וְשָׁם בהג"ה מַקְשֶׁה עָלָיו: דַּף פח בַּמִּשְׁנָה הַמַּדִּיר הֲנָאָה לַחֲתָנוֹ וְהוּא רוֹצֶה לָתֵת לְבִתּוֹ מָעוֹת אוֹמֵר לָהּ הֲרֵי הַמָּעוֹת הָאֵלּוּ נְתוּנִים לְךְ בְּמַתָּנָה ע"מ שֶׁאֵין לְבַעְלֵךְ רְשׁוּת בָּהֶן אֶלָּא מַה שֶּׁאַתְּ נו"נ בְּתוֹךְ פִּיךְ.

הָרַב בַּעַל מַחֲנֵה אֶפְרַיִם הל' זכי' מֵהֶפְקֵר סי' ד' הִקְשָׁה מִכָּאן עַל מַה שֶּׁכָּתַב הָרַשְׁבָּ"א בִּתְשׁוּבָה סי' תר"ב דְּאִשָּׁה שֶׁאָסְרָה ע"ע כָּל נִכְסֵי רְאוּבֵן בַּהֲנָאָה וְאַחַ"כ קִבְּלָה קִדּוּשִׁין מִמֶּנּוּ דְּאֵינָהּ מְקֻוֶּדֶשֶׁת דְּכֵינָן דַּאֲסוּרָה בַּהֲנָאָה מֵהֶם אֵינָהּ יְכוֹלָה לְזַכּוֹת בָּהֶם (וְלָא ס"ל כמ"ש הָרַ"ן לְעֵיל דַּף מו דאע"ג דְּנָכְסִים אֲסוּרִים לוֹ בַּהֲנָאָה יָכוֹל לְזַכּוֹת בָּהֶן לְעַנְיַן שֶׁנּוֹתְנָם לְבָנָיו אוֹ לְאֶחָיו) וּמַעֲתָּה לְפִי סְבָרַת הָרַשְׁבָּ"א קָשֶׁה ל"ל לוֹמַר הֲרֵי הַמָּעוֹת הַלָּלוּ נְתוּנִים לְךְ בְּמַתָּנָה עַל מְנָת שֶׁאֵין לְבַעְלֵךְ רְשׁוּת בָּהֶן.

כִּי לֹא אָמַר לָהּ כֵּן ג"כ אֵין הַבַּעַל קוֹנֶה אוֹתָם כֵּינָן שֶׁאָסוּר בַּהֲנָאָתָם עכ"ל. ובס' נְתִיבוֹת הַמִּשְׁפָּט סי' ער"ה כָּתַב עָלָיו וְז"ל לֹא קָשֶׁה כְּלָל דְּהָא כְּשֶׁאוֹמֵר נְכָסַי עָלֶיךְ מְכָרוֹ לְאַחֵר מֻוּתָּר כַּמְבוֹאָר בִּנְדָרִים (ע"ל דַּף ל"ד: בָּרַ"ן שָׁם ד"ה בְּעָא מִינֵּיהּ ר"ח בַּר אָבִין כו') וְכֵינָן שֶׁנּוֹתְנָן לְבִתּוֹ הָוֵי כִּמְכָרוֹ לְאַחֵר וּבַעְלָהּ מִינָּהּ דְּיָדָהּ קָא זָכֵי עכ"ל וּדְבָרָיו אֵינָם מוּבָנִים כֵּינָן דְּאֵין קִנְיָן לְאִשָּׁה בְּלֹא בַּעְלָהּ אֵיךְ הָוֵי מַה שֶּׁנּוֹתֵן לְבִתּוֹ כִּמְכָרוֹ לְאַחֵר הָא בְּעֵת שֶׁנּוֹתֵן לְבִתּוֹ בְּאוֹתוֹ שָׁעָה מַמָּשׁ זוֹכָה בָּהּ הַבַּעַל ג"כ וְהָוֵי כְּשֶׁוְּתָפִין בְּמַתָּנָה לָהּ שַׁיָּיךְ גּוּף הַמַּתָּנָה וּלְהַבַּעַל הַפֵּירוֹת וְאַטו מִי שֶׁמַּדִּיר לְאֶחָד הֲנָאָה מִנְּכָסָיו הָאֵם יָכוֹל לִיתֵּן מֻחֲצָה לְאַחֵר וּלְהַמֻּדָּר בְּשֶׁוְּתָפוּת וְאַף שֶׁיִּהְיֶה רַק לְהַמֻּדָּר חֵלֶק בְּפֵירוֹת הַנְּכָסִים וְדִבְרֵי הַנְּתִיבוֹת שַׁיָּיכִים רַק אַחַר הַתַּקָּנָה שֶׁאָמְרוּ לִיתֵּן לָהּ ע"מ שֶׁאֵין לְבַעְלֵךְ רְשׁוּת בָּהֶן אֶלָּא מַה שֶּׁאַתְּ נו"נ בְּפִיךְ דְּאָז בְּעֵת שֶׁנּוֹתֵן לָהּ אֵין לְהַבַּעַל שׁוּם זְכוּת בָּהֶן וְאִם אַחַ"כ הָאִשָּׁה נוֹתֶנֶת מִכָּל מָקוֹם לְהַבַּעַל מִינָּהּ דְּיָדָהּ קָא זָכֵי וכמ"ש הַמְפָרֵשׁ כָּאן בד"ה לֹא שָׁנוּ כו' בסה"ד וְז"ל דְּכֵינָן דַּאֲמַר לֵהּ הָכִי לָא קָנָה בַּעַל וְיָכוֹל לְיַהֲנוֹת מֵהֶן דְּמִשֵּׁל אִשְׁתּוֹ הוּא אוֹכֵל עכ"ל אֲבָל אֲנַן דְּקַיְימִינַן בְּקִוּשְׁיָא שֶׁהִקְשָׁה הָרַב בַּעַל מח"א דְּלָמָּה לְהָאָב לוֹמַר כֵּן לְבִתּוֹ דְּאַף אִם לֹא יֹאמַר כֵּן הֲרֵי כֵּינָן שֶׁאָסוּרִים עָלָיו נְכָסֵי חוֹתְנוֹ אֵין לוֹ זכי' בָּהֶן וְאֵינוֹ קוֹנֶה אוֹתָם כְּלָל וא"כ בָּזֶה שֶׁנּוֹתֵן לְבִתּוֹ אֵינוֹ גּוֹרֵם כְּלָל אִיסּוּר לַחֲתָנוֹ דְּהָא מִמֵּילָא לֹא יוּכַל לֵיהָנוֹת מֵהֶם וְאֵין לוֹ בָּהֶם קִנְיָן כְּלָל א"כ מַה תֵּירֵץ ע"ז בַּעַל נה"מ דְּהָוֵי כִּמְכָרוֹ לְאַחֵר וְאַדְּרַבָּה אִם נֵימָא כֵּינָן דַּאֲסוּרִים הַנְּכָסִים עַל חֲתָנוֹ א"כ בְּמַה שֶׁנּוֹתֵן לְבִתּוֹ אֵינוֹ נוֹתֵן הוּא כְּלָל לַחֲתָנוֹ דְּבְאִיסּוּרֵי הֲנָאָה לֹא שַׁיָּיךְ שׁוּם קִנְיָה וְאַחַר כָּךְ אִם בִּתּוֹ נוֹתֶנֶת לְבַעְלָהּ מִינָּהּ דְּיָדָהּ קָא זכי' כֵּן הַקִּוּשְׁיָא יוֹתֵר חֲזָקָה דל"ל לוֹמַר ע"מ שֶׁאֵין לְבַעְלֵךְ רְשׁוּת בָּהֶן הָא בְּלֹא אֲמִירָתוֹ ג"כ אֵין לוֹ זכי' בָּהֶן וּבֶאֱמֶת גַּם דִּבְרֵי המח"א צ"ע דְּמַאי קִשְׁיָא לֵיהּ יוֹתֵר עַל שִׁיטַת הָרַשְׁבָּ"א מֵעַל שִׁיטַת הָרַ"ן דְּהָא גַּם לְהָרַ"ן דְּסוֹבֵר דבאה"נ יֵשׁ לוֹ זְכִיָּה לְעַנְיַן שֶׁיָּכוֹל לְהוֹרִישׁוֹ לְבָנָיו אוֹ לְאֶחָיו קָשֶׁה ג"כ ל"ל לוֹמַר ע"מ שֶׁאֵין לְבַעְלֵךְ רְשׁוּת בָּהֶן כו' נֵימָא דְּהֶיתֵּרָא נִיחָא לֵיהּ דְּלִיקְנֵי דְּאִיסּוּרָא לָא נִיחָא לֵיהּ דְּלִיקְנֵי וכמ"ש לְעֵיל (דַּף לב.

) לְמֵעוֹל מְקַבֵּל יָכוֹל לוֹמַר אִיסּוּרָא לָא בְּעִיתִי ע"ש אֶלָּא ע"כ הַמְכַוֵּון כֵּינָן דְּאָמְרִינַן יַד אִשָּׁה כְּיַד בַּעְלָהּ אִם לֹא יַתְנֶה בְּפֵירוּשׁ ע"מ שֶׁאֵין לְבַעְלֵךְ רְשׁוּת בָּהֶן מַה שֶּׁמְּקַבֶּלֶת הָאִשָּׁה הַמָּעוֹת מֵאָבִי' הָוֵי כְּיַד בַּעְלָהּ וּכְאִלּוּ הַבַּעַל מְקַבֵּל אוֹתָן בְּיָדוֹ וְנִיחָא לֵיהּ בָּזֶה וְאָמְרִינַן ג"כ

לְעֵיל מְקַבֵּל מַעַל לִכְשֶׁיּוֹצִיא וּבְעהמ"ח בְּנִין יְחֶזְקֵאל בָּנָה כָּל הַבִּנְיָן בְּעַצְמוֹ וְעָשָׂה עַצְמוֹ כְּלֹא יֵדַע וְלֹא רָאָה דִּבְרֵי הַמַּחֲנָה אֶפְרַיִם וְהַנְּתִיבוֹת הַנַּ"ל וְלֹא הִזְכִּירָם כְּלָל וּמַקְשֶׁה מִדַּעְתּוֹ דל"ל כָּל הַטּוֹרַח הַזֶּה הָא אַף אִי יָהֵיב לָהּ סְתָמָא לֹא קָנָה הַבַּעַל מִשּׁוּם דְּהֶיתֵּרָא נִיחָא לֵיהּ דְּלִיקְנֵי אִיסּוּרָא לָא נִיחָא לֵיהּ דְּלִיקְנֵי ועיי"ש מַה שֶּׁתִּירֵץ וע' בט"ז סי' רכ"ב ס"ק ג' שֶׁכָּתַב ג"כ וְז"ל יֵשׁ לְהַקְשׁוֹת כֵּיוָן שֶׁחָתָנוֹ אָסוּר לֵיהָנוֹת מִשֶּׁל חָמִיו מֵחֲמַת שֶׁהִדִּירוֹ לָמָּה לֹא יִהְיֶה מֻוָתָּר לָתֵת לְבִתּוֹ אפי' סְתָם שֶׁהֲרֵי חָתָנוֹ לֹא יַעֲשֶׂה אִיסּוּר וְתֵירֵץ כֵּיוָן שעכ"פ זָכָה בְּמַתָּנָה בְּקַבָּלַת אִשְׁתּוֹ ה"ל כְּאִלּוּ הוּא קִבֵּל מֵחָמִיו וְנוֹתֵן אַחַ"כ לְאִשְׁתּוֹ ע"כ: בְּהַמְפָרֵשׁ ד"ה ל"ש דְּיָכוֹל לִיתֵּן לָהּ כו' אֶלָּא מַה שֶּׁאַתְּ נו"נ בְּפִיךְ דְּכֵינָן דַּאֲמַר לֵהּ הָכִי לָא קָנָה בַּעַל וְיָכוֹל לֵיהָנוֹת מֵהֶן דְּמִשֶּׁל אִשְׁתּוֹ הוּא אוֹכֵל עכ"ל וֶהֱבִיאוֹ הט"ז בסי' הַנַּ"ל בְּשֵׁם רַשְׁ"י ובס' מַחֲנֵה אֶפְרַיִם הל' נְדָרִים סי' ס' כָּתַב דְּאֵין הַבַּעַל יָכוֹל לֵיהָנוֹת מִמַּתָּנָה דְּאֵין הַמַּתָּנָה חָלָה אֶלָּא כְּשֶׁנּוֹתֶנֶת לְתוֹךְ פִּיהָ וְנִמְצָא זֶה נֶהֱנָה מֵחָמִיו וַאֲפִילּוּ בְּלֹא נָדַר כָּל שֶׁנּוֹתֵן לְבִתּוֹ בְּתְנַאי זֶה אֵין הַבַּעַל יָכוֹל לֵיהָנוֹת מֵאֵלּוּ הַמָּעוֹת דְּהִיא גּוּפָהּ אֵין בְּיָדָהּ לְשַׁנּוֹתָם לְדָבָר אַחֵר דא"כ הָוּוּ גֶּזֶל בְּיָדָהּ כו' עי"ש ובשעה"מ בהל' נְדָרִים פ"ז תָּמַהּ עָלָיו אֵיךְ לֹא זָכַר שֹׁר אֶת דִּבְרֵי רַשְׁ"י הַנַּ"ל והט"ז ג"כ הֵבִיאוּ וְגַם בְּשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת כת"י כָּתַב ג"כ בְּשֵׁם הר"א מִמִּיץ כֵּן.

וְשֶׁהִקְשָׁה שָׁם ג"כ דְּמֵאַחַר שֶׁאֵינָהּ מְקַיֶּמֶת הַתְּנַאי נִמְצָא שֶׁהַמַּתָּנָה אֵינָהּ מַתָּנָה וַהֲרֵי הֵן שֶׁל חָמִיו וְאַמַּאי יְהֵא מֻוָתָּר בָּהֶן. וְתֵירֵץ דמ"מ אֵין לְחָמִיו עָלָיו כְּלוּם.

וְיִקְרָא אֶת בִּתּוֹ לב"ד אוֹ תְּשַׁלֵּם לוֹ אָמְנָם הַשְׁתָּא הִיא גּוֹזֶלֶת אוֹתָם וְשׁוֹלַחַת בָּהֶן יָד וַהֲרֵי הֵן מַעֲתָּה שֶׁלָּהּ וְלֹא שֶׁל אָבִיהָ וְכָתַב עוֹד וא"ת הֵיאַךְ הִיא גּוֹזֶלֶת וְנוֹתֶנֶת לְבַעְלָהּ וְיֵשׁ לוֹמַר גַּם הִיא יוֹדַעַת שֶׁאֵין אָבִיהָ מַקְפִּיד אִם הִיא תַּעֲשֶׂה בָּהֶן מַה שֶּׁתִּרְצֶה רַק שֶׁאָמַר מַה שֶּׁאַתְּ נוֹשֵׂאת וְנוֹתֶנֶת לְתוֹךְ פִּיךְ כְּדֵי שֶׁלֹּא יְקַנֶּה אוֹתָן הַבַּעַל וְיִהְיֶה הָרְשׁוּת בְּיָדָהּ לַעֲשׂוֹת בָּהֶן כָּל מַה שֶּׁתִּרְצֶה ע"כ דִּבְרֵי השעה"מ ובס' בִּנְיַן יְחֶזְקֵאל עָמַד בְּתֵימָא עַל דִּבְרֵי רַשְׁ"י הַנַּ"ל מִדַּעְתּוֹ וּכְבָר קְדָמוֹ בס' מח"א.

והשעה"מ מָצָא סָנֵיגוֹרִין לְדִבְרֵי רַשְׁ"י הַנַּ"ל וְתַנָּא דְּמְסַיַּע לֵיהּ הר"א מִמִּיץ זַ"ל וּכְפִי הַנִּרְאֶה שֶׁהַמְחַבֵּר הַנַּ"ל לֹא שָׁת לִבּוֹ לְעַיֵּן בְּסִפְרֵי גְּדוֹלֵי רַבּוֹתֵינוּ הָאַחֲרוֹנִים זַ"ל אֲשֶׁר לְאוֹרָם נֵלֵךְ בכ"מ וְעַיֵּן עוֹד בס' אַבְנֵי מִלּוּאִים לְהַגָּאוֹן בַּעַל קְצוֹת הַחֹשֶׁן זַ"ל באה"ע סי' פ"ה סס"ק א' שֶׁהֵבִיא ג"כ מַה שֶּׁכָּתְבוּ הַגְּאוֹנִים הַנַּ"ל בְּסִפְרֵיהֶם וְאַסְבָּרָה בְּטַעְמָא לְדִבְרֵי הר"א מִמִּיץ הַנַּ"ל מִשּׁוּם דְּנַדַּאי הָאָב אֵינוֹ מַקְפִּיד בְּמַה שֶּׁתַּעֲשֶׂה הִיא בָּהֶם מַה שֶּׁתִּרְצֶה וּמַקָּנֶה הוּא לָהּ לְגַמְרֵי וְהָא דְּלָא קָנָה יָתְהוֹן בַּעַל הַיְינוּ טַעְמָא מִשּׁוּם כֵּיוָן דְּאָמַר בְּפֵירוּשׁ מַה שֶּׁאַתְּ נו"נ לְפִיךְ הָוֵי לֵיהּ כִּנְכָסִים שֶׁאֵין יְדוּעִים לְבַעַל אע"ג דְּגָמַר בְּלִבּוֹ לְהַקְנוֹת לָהּ לְכָל דָּבָר מ"מ ה"ל כְּמַבְרַחַת.

ואע"ג דְּאֵין בְּלִבָּהּ לְהַקְנוֹת לַלּוֹקֵחַ מְהַנֵּי גַּבֵּי בַּעַל כֵּיוָן שֶׁאֵין יְדוּעִים לוֹ הָכִי נָמֵי הָאָב מַבְרִיחַ מִמֶּנּוּ בָּמָּה שֶׁהִתְנָה בְּפֵירוּשׁ מַה שֶּׁאַתְּ נוֹשֵׂאת וְנוֹתֶנֶת לְפִיךְ וּמִשּׁוּם הָכִי אֵין לְבַעַל פֵּירוֹת כו' יְעַוְיֵן שָׁם הֵיטֵב: ע"ב בָּרָ"ן ד"ה כֵּיצַד מִשְׁתַּתְּפִין בְּמָבוֹי מָבוֹי שֶׁחֲצֵרוֹת פְּתוּחִין לְתוֹכוֹ כו' וְכָל אַחַת וְאַחַת אוֹסֶרֶת לְהוֹצִיא כֵּלִים שֶׁשָּׁבְתוּ "בַּבַּיִת" לְמָבוֹי דֶּרֶךְ הֶחָצֵר עַד שֶׁיִּשְׁתַּתְּפוּ כָּל הַחֲצֵרוֹת בַּמָּבוֹי כצ"ל וע' עֵרוּבִין (דַּף צא) וְנִוָּסַח שֶׁלְּפָנֵינוּ נִדְפַּס בְּטָעוּת: ד"ה אֶלָּא אָמַר רַב אָשֵׁי כו' כִּי קָתָנֵי בְּשֶׁיֵּשׁ לָהּ חָצֵר כו' עכ"ל ע' בְּתוֹסְ' עֵרוּבִין (דַּף עט:)

ד"ה וע"י אִשְׁתּוֹ כו' שֶׁהִקְשׁוּ אִם כֵּן בְּנוֹ וּבִתּוֹ הַקְּטַנִּים יִזְכּוּ לַאֲחֵרִים בְּעִירוּבָם כְּשֶׁיֵּשׁ לָהֶם בַּיִת בְּאוֹתוֹ חָצֵר וְכֵן עַבְדּוֹ וְשִׁפְחָתוֹ הַכְּנַעֲנִים דְּהָא וַדַּאי יֵשׁ לָהֶם זכי' לְעִנְיַן עֵירוּב כֵּיוָן שֶׁאוֹסְרִים כְּשֶׁיֵּשׁ לָהֶם חָצֵר אוֹ בַּיִת כִּדְאָמַר לְעֵיל דְּאוֹסֵר בַּעֲבָדִים וּמַתִּיר בְּנָשִׁים כו' וְנִרְאֶה לר"י דִּלְמַסְקָנָא דִּנְדָרִים אָתֵי כר"י בֶּן בָּבָא דְּמַתִּיר בָּעֲבָדִים וְאוֹסֵר בַּנָּשִׁים כו' יעויי"ש מִדִּבְרֵיהֶם לָמַדְנוּ שֶׁיֵּשׁ בְּמְצִיאוּת שֶׁעֶבֶד כְּנַעֲנִי הַנִּמְכָּר לְיִשְׂרָאֵל יִהְיֶה לוֹ חָצֵר שֶׁלֹּא יִהְיֶה שַׁיָּיְךְ לְרַבּוֹ וְשֶׁלֹּא נֶאֱמַר בּוֹ יַד עֶבֶד כְּיַד רַבּוֹ וּמַה שֶּׁקָּנָה עֶבֶד קָנָה רַבּוֹ.

וּכְגוֹן שֶׁהֶחָצֵר הָיָה לוֹ קוֹדֶם שֶׁנִּמְכַּר לְעֶבֶד וּמַה דְּאָמְרִינַן מַה שֶּׁקָּנָה עֶבֶד קָנָה רַבּוֹ לֹא נֶאֱמַר אֶלָּא מַה שֶּׁקָּנָה אַחֲרֵי נִמְכַּר לָעֶבֶד. אֲבָל מַה שֶּׁקָּנָה מִקּוֹדֶם אֵין לְרַבּוֹ חֵלֶק בְּזֶה כ"נ לִכְאוֹרָה וע' תוס' קִדּוּשִׁין (דַּף כד.

) כָּתְבוּ שֶׁאֵין יַד הָאִשָּׁה כְּיַד הַבַּעַל כְּמוֹ שֶׁיַּד הָעֶבֶד כְּיַד רַבּוֹ וְתֵדַע דְּאִלּוּ נָתַן הַבַּעַל מַתָּנָה לְאִשְׁתּוֹ קָנְתָה לְגַמְרֵי וְאֵין הַבַּעַל אוֹכֵל פֵּירוֹת וְאִלּוּ אִם נָתַן מַתָּנָה לְעַבְדּוֹ לֹא קָנָה כְּלָל כו' וְעוֹד תֵּדַע שֶׁאֵינָם שָׁווִים כו' ולפ"ז לֹא מַשְׁכַּחַת בע"כ שֶׁיִּהְיֶה לוֹ חָצֵר וְלֹא יִהְיֶה שַׁיָּיְךְ לְרַבּוֹ אא"כ שֶׁהָיָה קָנוּי לוֹ הֶחָצֵר קוֹדֶם שֶׁנִּמְכַּר לְעֶבֶד דְּבַמֶּה שֶׁקָּנָה קוֹדֶם עַבְדוּתוֹ לֹא נִקְנָה לְרַבּוֹ וְהָיָה בְּעֵינַי דָּבָר זֶה לִפְשִׁיטוּת גַּם ע"פ סְבָרָא.

אָמְנָם רָאִיתִי לְאֶחָד קָדוֹשׁ מְדַבֵּר שֶׁכָּתַב לְהַיְפּוּךְ וְהוּא נִיהוּ בַּעַל שעה"מ שֶׁכָּתַב בהל' עֲבָדִים וְזֶה לְשׁוֹנוֹ וְכֵן יֵשׁ לְהוֹכִיחַ מִדִּבְרֵיהֶם (וְהוּא מִדִּבְרֵי הַתּוֹסָ' יְבָמוֹת (דַּף סו.) ד"ה וַעֲבָדִים שֶׁקָּנוּ עֲבָדִים כו') דְּהָא דְּאָמְרִינַן מַה שֶּׁקָּנָה עֶבֶד קָנָה רַבּוֹ לָאו דַּוְקָא בִּנְכָסִים שֶׁקָּנָה בְּעוֹדוֹ עֶבֶד אֶלָּא אֲפִילּוּ בִּנְכָסִים שֶׁהָיוּ לוֹ מִקּוֹדֶם שֶׁמָּכַר א"ע בְּעֶבֶד אָמְרִינַן דְּקָנָה רַבּוֹ מִדְּלָא תֵּירְצוּ דְּמַשְׁכַּחַת לָהּ עֲבָדִים שֶׁקָּנוּ עֲבָדִים מִנְּכָסִים שֶׁהָיוּ לוֹ מִקּוֹדֶם ע"ש וְכֵן הָיָה נִרְאֶה לְהָבִיא סְיָיעְתָּא לִדְבָרָיו מֵהָא דְּאָמְרִינַן בְּקִדּוּשִׁין דְּעֶבֶד אֵינוֹ נִפְדֶּה בְּכֶסֶף אַלִּיבָּא דר"מ אֶלָּא ע"י אַחֵרִים וְאִם נֶאֱמַר דְּהַכֶּסֶף שֶׁהָיָה לְעֶבֶד קוֹדֶם שֶׁנִּמְכַּר אֵין לְרַבּוֹ שַׁיָּיְכוּת זְכוּת בָּזֶה מַשְׁכַּחַת לָהּ שֶׁיְּזַכֶּה גַּם בְּכֶסֶף שֶׁלּוֹ וּבְכֶסֶף קַבָּלַת רַבּוֹ גָּרְמָה לוֹ.

מכ"ז נִרְאֶה כְּדִבְרֵי בַּעַל שעה"מ אֶלָּא שֶׁמִּדִּבְרֵי הַתּוֹסָ' דְּעֵרוּבִין נִרְאֶה שֶׁיְּצַוַּיר דְּיִהְיֶה לְעֶבֶד חָצֵר שֶׁיִּצְטָרֵךְ לְעֵרוּב וְיוּכַל לְקַבֵּל הָעֵרוּב מִיַּד רַבּוֹ בְּמִגּוֹ דְּזָכֵי לְנַפְשֵׁיְ' וְאֵיךְ יִתָּכֵן שֶׁיִּהְיֶה חָצֵר לְעֶבֶד וּלְרַבּוֹ אֵין שַׁיָּיְכוּת בּוֹ הֲלֹא מַה שֶּׁקָּנָה עֶבֶד קָנָה רַבּוֹ אִם לֹא שֶׁנֶּאֱמַר דְּהֶחָצֵר כְּבָר קָנָה קוֹדֶם שֶׁנִּמְכַּר לָעֶבֶד ובכה"ג אֵין קָנוּי לְרַבּוֹ וְנִרְאֶה לִכְאוֹרָה סְתִירָה לְדִבְרֵי שע"מ וְצָרִיךְ עִיּוּן לע"ע בָּזֶה:ד"ה וְנֵדֶר אַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה יָקוּם עלי' כֵּיצַד כו' דְּוַדַּאי קָרָא לְהָכִי אֲתָא דְּאִי בְּלֹא נְשׂאת לָמָּה אִיצְטְרִיךְ קְרָא דְּיָקוּם עלי' פְּשִׁיטָא מַאן מֵיפַר לָהּ עכ"ל ע' בְּתוֹסָ' כְּתֻבּוֹת (דַּף מט.

) ד"ה וְנֵדֶר כו' שֶׁהִנִּיחוּ בְּתֵימָא דְּשָׁם דָּרְשִׁינַן לְהַאי קְרָא לְהֵיכִי שֶׁמָּסַר הָאָב לִשְׁלוּחֵי הַבַּעַל וְנִתְאַלְמְנָה אוֹ נִתְגָּרְשָׁה בְּדֶרֶךְ דְּלָא הָדְרָא לְבֵית אבי' וְאֵינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר לָהּ עוֹד דְּכֵיוָן שֶׁיָּצְתָה מֵרְשׁוּת אבי' שָׁעָה אַחַת שׁוּב א"י לְהָפֵר לָהּ וְהִקְשׁוּ שָׁם דמנ"ל דְּרָשָׁה דְּהָתָם הָא אִיצְטְרִיךְ קְרָא לְהַהִ דְּרָשָׁה דְּהָכָא דְּבָתַר אֲמִירַת הַנֵּדֶר אָזְלִינַן אוֹ בָּתַר חָלוּת הַנֵּדֶר לְכָל חַד כִּדְאִית לֵיהּ וְהִנִּיחוּ בְּתֵימָא וע"ש בְּהַפְלָאָה שֶׁיִּישַׁב קְצָת וּכְפִי הַנִּרְאֶה דְּתַרְתֵּי שָׁמְעַת מִינָּהּ דְּבָזֶה הַכָּתוּב מַשְׁמִיעֵנוּ שֶׁיֵּשׁ צְדָדִין לוֹמַר שֶׁיִּהְיֶה לְאַלְמָנָה וּגְרוּשָׁה הֲפָרָה וקמ"ל דְּלָא וְהַיְינוּ שֶׁיֵּשׁ צַד לוֹמַר שֶׁהֲפָרַת הָאָב יוֹעִיל לְאַלְמָנָה דְּבָתַר חָלוּת הַנֵּדֶר אָזְלִינַן אוֹ לְהֵיפֶךְ וְכֵן יֵשׁ צַד לוֹמַר שֶׁהֲפָרַת הָאָב יוֹעִיל הֵיכִי דְּהָדְרָא אֲלָיו וקמ"ל דְּלָא וע' בְּמְאִירִי

כָּאן שכ"מ מִדְּבָרָיו: דַּף פט בָּרָ"ן ד"ה זֶה הַכְּלָל דְּקָתָנֵי גַּבֵּי אֵלּוּ נְדָרִים כו' דְּכֵינָן שֶׁמְּסָרָהּ לָהֶם שׁוּב אֵין לְאָבִיהָ רְשׁוּת בָּהּ דְּהָוֵי לָהּ הֵפֵר מְסִירָה כְּנִשּׂוּאִין שֶׁהַבַּעַל מֵיפֵר בִּנְדָרִים שֶׁתִּדּוֹר מִנִּשּׂוּאִין וְאֵילָךְ: אֲבָל נְדָרִים שֶׁנָּדְרָה כְּבָר לֹא שֶׁאֵין הַבַּעַל מֵיפֵר בְּקוֹדְמִין כו' עכ"ל מַשְׁמַע מִדְּבָרָיו דִּנְדָרִים שֶׁנּוֹדֶרֶת בְּעֵת מְסִירָתָהּ לוֹ הוּא מֵיפֵר לְבַדּוֹ דְּהַהֵפֵר מְסִירָה הָוֵי כְּנִשּׂוּאִין וּכְמוֹ דְּאַחַר נִשּׂוּאִין הוּא לְבַדּוֹ מֵיפֵר נְדָרֶיהָ שֶׁנּוֹדֶרֶת כֵּן מַה שֶּׁנּוֹדֶרֶת בְּעֵת שֶׁהִיא מְסוּרָה לוֹ קוֹדֶם כְּנִיסָתָהּ לַחֻפָּה כֵּינָן שֶׁיָּצְתָה מֵרְשׁוּת הָאָב הִיא כְּנִשּׂוּאָה לְהַבַּעַל וְיָכוֹל לְהָפֵר לָהּ אָז לְבַדּוֹ וְהַנְּדָרִים שֶׁנָּדְרָה בְּעוֹדָהּ אֲרוּסָה וְאַחַ"כ מְסָרָהּ הָאָב לוֹ שׁוּב א"י לְהָפֵר אֲפִילּוּ עִם אבי' בְּשֶׁוְתָּפוּת דְּהַמְּסִירָה עוֹשָׂה אוֹתָהּ כְּנִשּׂוּאָה וְשׁוּב אֵין לְאָבִיהָ רְשׁוּת בָּהּ וְהוּא לְבַדּוֹ א"י לְהָפֵר שֶׁאֵין הַבַּעַל מֵיפֵר בְּקוֹדְמִין וע' בַּטּוּר וב"י סי' רל"ד סעי' ח' שְׁנֵי דְּעוֹת בָּזֶה אִם הַבַּעַל יָכוֹל לְהָפֵר מַה שֶּׁנָּדְרָה בְּעוֹד שֶׁנִּמְסְרָה לוֹ קוֹדֶם כְּנִיסָתָהּ לַחֻפָּה וְלִכְאוֹרָה עַל שִׁיטַת הָרָ"ן קָשֶׁה אֵיךְ יָכוֹל לְהָפֵר קוֹדֶם כְּנִיסָתָהּ לַחֻפָּה דְּלְמָא יִמָּצֵא סְמִפּוֹן וְיִתְבַּטְּלוּ הַקִּדּוּשִׁין וע' בְּקִדּוּשִׁין (דַּף יא.

) בְּהָא דְּאָמְרִינַן שָׁם א"ב קִבֵּל מָסַר וְהָלַךְ דִּלְפֵי' הַתּוֹסָ' שָׁם נִיחָא אֲבָל לפירש"י שָׁם דִּבְמָסַר חָיְישִׁינַן לְמַשְׁנָה אַחֲרוֹנָה שֶׁמָּא יִמָּצֵא סְמִפּוֹן קשי' וְאִי הָוֵי אָמְרִינַן דְּהָאָב וְהַבַּעַל מְפֵירִין שְׁנֵיהֶם הָוֵי נִיחָא דממ"נ נִדְרָהּ מוּפָר אִם לֹא יִמָּצֵא סְמִפּוֹן הֲפָרַת הַבַּעַל הָוֵי הֲפָרָה וְאִם יִמָּצֵא סְמִפּוֹן בִּטְּלוּ הַקִּדּוּשִׁין וְחוֹזֶרֶת לִרְשׁוּת אָבִיהָ וְיוֹעִיל הֲפָרַת הָאָב [וְגַם בָּזֶה יֵשׁ לְהִסְתַּפֵּק לְפִי מ"ש הָרָ"ן לְעִיל (דַּף עַד.

) ד"ה ור"י חָבֵר דְּיֵשׁ זִיקָה מִיהוּ אֵין בְּרִירָה וְכָתַב שָׁם דַּאֲפִי' שְׁנֵיהֶם אֵינָם יְכוֹלִים לְהָפֵר דְּבָעִינַן שֶׁיִּהְיֶה יָדוּעַ בְּשָׁעַת הֲפָרָה מִי הַמֵּיפֵר ע"ש] עכ"פ הַבַּעַל לְחוּד אֵיךְ יָכוֹל לְהָפֵר דְּלְמָא יִמָּצֵא סְמִפּוֹן וְיִהְיֶה הַקִּידּוּשִׁין בְּטֵלִים.

וְרָאִיתִי בְּהַכְּלָאָה בִּכְתֻבּוֹת (דַּף מט) שֶׁסּוֹבֵר דְּבָאֱמֶת הַהֲפָרָה אֵינוֹ מוֹעִיל רַק אַחַר שֶׁתִּכָּנֵס לַחֻפָּה וְלֹא יִמָּצֵא בָּהּ אָז תָּחוּל הַהֲפָרָה לְמַפְרֵעַ לִהְיוֹת נְשׂוּאָה וְחָל הַהֲפָרָה וּמִסְתִּימַת לְשׁוֹן הָרָ"ן וְהַפּוֹסְקִים לֹא מַשְׁמַע כֵּן: בפי' הָרֹא"ש ד"ה זֶה הַכְּלָל דְּקָתָנֵי גַּבֵּי וְאֵלּוּ נְדָרִים כו' וְאִם נָדְרָה וְגֵרְשָׁהּ וְהֶחֱזִירָהּ אֵין לָהּ הֲפָרָה דְּמֵרְשׁוּת הָאָב יָצְתָה וְאֵין הַבַּעַל מֵיפֵר בְּקוֹדְמִין עכ"ל לְכְאוֹרָה אֵינוֹ מוּבָן אַמַּאי הֵוְצְרַךְ לְפָרֵשׁ שֶׁגֵּרְשָׁהּ וְהֶחֱזִירָהּ וְלָא מְפָרֵשׁ כפי' הָרָ"ן שֶׁנָּדְרָה בְּעוֹדָהּ אֲרוּסָה קוֹדֶם מְסִירָתָהּ לְהַבַּעַל וְאַחַ"כ מְסָרָהּ הָאָב לְהַבַּעַל אוֹ לִשְׁלוּחָיו דְּמֵרְשׁוּת הָאָב יָצְאָה וְהוּא אֵינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר לָהּ וְהַבַּעַל ג"כ א"י לְהָפֵר לָהּ דְּהָוֵי הַהֵפֵר מְסִירָה כְּנִשּׂוּאִין וְהַנְּדָר הָיָה קוֹדֶם הַמְּסִירָה בְּעֵת הָאֵירוּסִין דַּהֲנָוֹת בִּרְשׁוּת שְׁנֵיהֶם וְהַבַּעַל אֵינוֹ מֵיפֵר בְּקוֹדְמִין בְּלֹא שֶׁתַּפְתִּי' דְּאָב וְרָאִיתִי בס' בֵּית מֵאִיר עַל אה"ע סי' נ"ז שֶׁכָּתַב דְּמִשּׁוּם דִּלְשׁוֹן זֶה הַכְּלָל מַשְׁמַע שֶׁנֶּאֱמַר בְּדִמְיוֹן דְּנָדְרָה וְגֵירְשָׁהּ וְהֶחֱזִירָהּ בּוֹ בַּיּוֹם דְּיוֹצֵאת לִרְשׁוּת עַצְמָהּ שָׁעָה אַחַת בֵּין הַנָּדֶר לְנִישּׂוּאִין שְׁנַיִם וּבְמָסַר הָאָב אִם לֹא נִיחָא דְּגֵירְשָׁהּ וְהֶחֱזִירָהּ אֵינָהּ יוֹצֵאת לִרְשׁוּת עַצְמָהּ אֶלָּא מִקּוֹדֶם הָיְתָה בִּרְשׁוּת אָב וְאַחַ"כ בִּרְשׁוּת הַבַּעַל ע"ש וע' בִּכְתֻבּוֹת (מט) דִּבְלֹא חֲזָרָה נָפְקָא לָן מִלְּזִנּוֹת בֵּית אָבִיהָ וְלִימּוּד דְּתָנָא דְּבֵי ר' יִשְׁמָעֵאל דְּנָפְקָא לָן מִקְּרָא דְּנֶדֶר אַלְמָנָה וכו' אָתֵי לְמֵיכָא דְּהָדְרָא לְבֵית אָבִיהָ דממ"נ אֵינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר כֵּינָן שֶׁיָּצְתָה מֵרְשׁוּתוֹ שָׁעָה אַחַת: ע"ב בפי' הָרֹא"ש ד"ה קוֹנָם שֶׁאֲנִי נֶהֱנֶה לְאַבָּא וּלְאָבִיךְ כו' שֶׁתַּעֲשֶׂה לְבַעֲלָהּ וְלֹא תֶּהֱנֶה לְאָבִיו וּלְאָבִיהָ וְאַף דְּבָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ לָא הָוֵי.

זוֹ הִיא גִּירְסַת הָרַב ר"א וּבְכָל הַסְּפָרִים כָּתוּב ה"ז יָפֶר כו' דְּכֵינָן דְּנָאֶסְרָה בַּהֲנָאַת אָבִיו וְאָבִי' ע"י שֶׁהִיא עוֹשָׂה לְבַעֲלָהּ גְּנַאי הוּא לַבַּעַל וְהָוֵי דְּבָרִים שבל"ב עכ"ל כְּפִי הַנִּרְאֶה שֶׁהָרֹא"ש מְפָרֵשׁ הַלָּשׁוֹן שֶׁאֲנִי נֶהֱנָה לְאַבָּא שֶׁהִיא לֹא תֶּהֱנֶה אוֹתָם וְלֹא תִּתֵּן לָהֶם וְכֵן הוּא בפרש"י כָּאן שֶׁכָּתַב וּכְלוֹמַר שֶׁאֲנִי נוֹתֵן לָהֶם יְהֵא עֲלֵיהֶם קוֹנָם (וּבְהַצִּיּוֹן שבפרש"י נִרְאֶה שֶׁיֵּשׁ ט"ס שֶׁצָּרִיךְ לְצַיֵּן קוֹנָם שֶׁאֲנִי נֶהֱנֶה לְאַבָּא וּלְאָבִיךְ אִם עוֹשָׂה אֲנִי לְפִיךְ וע"ז כָּתַב כְּלוֹמַר שֶׁאֲנִי נוֹתֵן לָהֶם) וכה"ג מְפָרֵשׁ הָרָ"ן (לְקַמָּן דַּף צ.

) קוֹנָם שֶׁאֲנִי נֶהֱנֶה לִפְלוֹנִי וּלְמִי שֶׁאֶשְׁאַל עָלָיו שֶׁאָסַר לִפְלוֹנִי וְהִדִּירוֹ מִנְּכָסָיו ופי' נֶהֱנֶה לְהַנָּהוֹת אֶת פְּלוֹנִי וְכֵן מַשְׁמַע שֶׁמְּפָרְשִׁים הַתּוֹסָ' ג"כ כֵּן שֶׁכָּתְבוּ בד"ה תַּנְיָא שֶׁאֲנִי נֶהֱנֵית לְאַבָּא וּלְאָבִיךְ כו' דִּלְהָכִי הָוֵי דְּבָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ כֵּינָן שע"י שֶׁתַּעֲשֶׂה לְפִי בַּעֲלָהּ תִּהְיֶה אֲסוּרָה לְהַהֲנוֹת לְאָבִי' מַשְׁיָאָהּ בַּעֲלָהּ שֵׁם רַע בִּשְׁכֵינוֹתֶיהָ כו' ע"ש וְדִבְרֵי הָרֹא"ש בְּפֵירוּשׁוֹ קְרוֹבִים תָּמִיד לִפְי' הַתּוֹסָ' וְזֶה דְּלָא כִּפְי' הָרָ"ן דְּמְפָרֵשׁ שֶׁאֵינִי נֶהֱנֶה לְאַבָּא שֶׁהִיא לֹא תֶּהֱנֶה מִשֶּׁלָּהֶם ומש"ה כָּתַב בד"ה תַּנְיָא כו' דִּבְשֶׁאנִי נֶהֱנֵית לְאַבָּא וּלְאָבִיךְ אִם עוֹשָׂה אֲנִי לְפִיךְ נָדְרָה בְּעִינּוּי נֶפֶשׁ וּכְרַבָּנָן דס"ל דַּהֲנָאַת פְּלוֹנִי עָלַי עִינּוּי נֶפֶשׁ הָוֵי וְכִדְאָמַר שְׁמוּאֵל אַלִּיבַּיְיהוּ בְּפִרְקִין דְּלֵעִיל וּתְנָאָה בִּדְבָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ וְגַם בְּמַתְנִיתִין כָּתַב דְּלֵיכָּא בְּחַד מַהֲנָךְ מִידֵי דִּגְרִיעַ טְפֵי מִדְּבָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ אֲבָל לפי' הַתּוֹסָ' וְהָרֹא"ש שֶׁמְּפָרְשִׁים דְּמַה שֶׁאָמְרָה שֶׁאֲנִי נֶהֱנֵית לְאַבָּא וּלְאָבִיךְ הַמְכַוֵּון שֶׁלֹּא תֶּהֱנֶה אוֹתָם דְּהַאי לִישָׁנָא מִתְפָּרֵשׁ בִּתְרֵי אַנְפֵּי לֹא אֶהֱנֶה לְךָ אוֹ לְפָרֵשׁ שֶׁלֹּא אֶהֱנֶה מִשֶּׁלְּךָ עַיֵּין בָּרָ"ן לְעֵיל (דַּף ה'.

) ד"ה אֶלָּא הָכִי אִתְּמַר כו' וּלְפֵירוּשָׁם לִכְאוֹרָה הַנֵּדֶר לָא הָוֵי לֹא מֵעִינּוּי נֶפֶשׁ וְלֹא מִדְּבָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ כֵּינָן שֶׁהַנֵּדֶר הוּא שֶׁלֹּא תִּתֵּן לָהֶם וְלֹא תֶּהֱנֶה אוֹתָם מַאי אִיכְפַּת לֵיהּ לְהַבַּעַל וּלְהָכִי הֲוָצְרְךָ הָרֹא"ש לְפָרֵשׁ דְּכֵינָן דְּנָאֶסְרָה בַּהֲנָאַת אָבִיהָ וְאָבִיו ע"י שֶׁהִיא עוֹשָׂה לְבַעֲלָהּ גְּנַאי הוּא לַבַּעַל וְהָוֵי דְּבָרִים שבל"ב וְכֵן הוּא כַּוָּנַת הַתּוֹסָ' וְאִם כֵּנִים אֲנַחְנוּ בְּדִבְרֵינוּ אֵלֶּה מֵעַתָּה יִהְיֶה מְדֻקְדָּק מְאוֹד מ"ש הַשָּׁ"ךְ בסי' רל"ד ס"ק פ"ה שֶׁהֵבִיא שָׁם לְשׁוֹן הַטּוּר שֶׁכָּתַב ג"כ הַטַּעַם שֶׁגְּנַאי הוּא שֶׁנֶּאֱסְרָה בַּהֲנָאַת אבי' אִם הִיא עוֹשָׂה לְבַעֲלָהּ וְכֵן מַה שֶׁאֵינָהּ רַשָּׁאָה לַעֲשׂוֹת לְאָבִיהָ וּלְאָבִיו כְּדֵי שֶׁלֹּא תֶּאֱסוֹר עָלָיו וְהִקְשָׁה הַשָּׁ"ךְ דִּלְאֵיזֶה צוֹרֶךְ הֲוָצְרְךָ לוֹמַר דְּזֶה הָוֵי דְּבָרִים שבל"ב מַה שֶּׁאֵינָהּ רַשָּׁאָה לַעֲשׂוֹת לְאָבִיו אוֹ לְאָבִיהָ תִּיפּוֹק לֵיהּ דְּמַה שֶׁנֶּאֱסְרָה עָלָיו הָוֵי מִדְּבָרִים שבל"ב.

דִּלְכְאוֹרָה קָשֶׁה מַדּוּעַ לֹא הִקְשָׁה אַבָּא קַמָּיְיתָא דְּאָסְרָה הַנָּאַת אבי' אִם תַּעֲשֶׂה ע"פ בַּעֲלָהּ דִּלְאֵיזֶה צוֹרֶךְ הֲוָצְרְךָ הָרֹא"ש לוֹמַר דְּרַק גְּנַאי הוּא לוֹ שֶׁתֶּאֱסוֹר בַּהֲנָאַת אָבִיהָ יוֹתֵר הל"ל שֶׁאִם תֶּאֱסֹר בַּהֲנָאַת אָבִיהָ שֶׁלֹּא תֶּהֱנֶה מִמֶּנּוּ הָוֵי ע"נ כְּדְאָמַר שְׁמוּאֵל לְעֵיל הֲנָאַת פְּלוֹנִי עָלַי יָפֶר וע' לֶחֶם מִשְׁנֶה פ' י"ב הֲלָכָה י"ב וּבְקָרְבָּן נְתַנְאֵל כָּאן שֶׁהִקְשׁוּ בָּאֱמֶת כֵּן עַל הַדִּ בָּבָא אֶבָל לִדְבָרֵינוּ שִׁפְתֵי כֹהֵן יִשְׁמְרוּ דַּעַת שֶׁלֹּא הִקְשָׁה עַל בָּבָא רֹאשׁוֹנָה דְּאֶפְשָׁר לְפָרֵשׁ מַה שֶׁאָמְרָה שֶׁאֲנִי נֶהֱנֶה לְאַבָּא וּלְאָבִיךְ שֶׁהִיא לֹא תֶּהֱנֶה אוֹתָם וּכְפִי' הַמְפָרֵשׁ בְּכָאן וּבְזֶה לֵיכָּא בְּהַנֵּדֶר לֹא עִינּוּי נֶפֶשׁ וְלֹא דְּבָרִים שבל"ב.

וְרַק גְּנַאי הוּא לַבַּעַל שע"י מַה שֶׁתַּעֲשֶׂה לְפִיו תֵּיאָסֵר לְהַנּוֹת לְאָבִי' וּלְאָבִיו וְשֶׁהוּא לֹא יַחְשׁוֹשׁ בְּכִבּוּד אָבִיו וּבְכִבּוּד חוֹתְנוֹ אָמְנָם בְּבָבָא הַשְּׁנִיָּה דְּהַנֵּדֶר הוּא בַּהֲנָאָה לְבַעֲלָהּ הָוֵי דְּבָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ בֵּין אִם נִפְרַשׁ שֶׁהִיא לֹא תִּהְיֶה נֶהֱנֵית מִבַּעֲלָהּ בֵּין אִם נִפְרַשׁ שֶׁלֹּא

תְּהֶנֶּה אֶת בַּעְלָהּ לְפָחוֹת הָוֵי דְּבָרִים שבל"ב לָכֵן בְּזֶה הִקְשָׁה הַשָּׁ"ךְ דְּלֹא הֶוְצְרַךְ הָרֹא"ש לְפָרֵשׁ הַטַּעַם דְּגַנַּאי הוּא לוֹ ועי' בְּמֵאִירִי: בפ' הָרֹא"ש ד"ה תִּתְסַר הֲנָאָה דְּעָלְמָא עָלַי.

אָסַר עַצְמוֹ בְּכָל הֲנָאוֹת שֶׁבְּעוֹלָם אִם יֵאֵשׁ אִשָּׁה קוֹדֶם שֶׁיִּלְמוֹד הִלְכוֹת. ואע"ג דא"א לוֹ לִהְיוֹת בְּלִי הֲנַאַת הָעוֹלָם לָא הָוֵי נֶדֶר שָׁוְא.

דְּאֶפְשָׁר שֶׁלֹּא יִשָּׂא אִשָּׁה וְלֹא יֵאָסֵר עכ"ל. וְכַוָּנָתוֹ דְּאִם הִי'מְקֻרֵי נֶדֶר שָׁוְא הַנֶּדֶר אֵינוֹ חָל וְלֹא הִי' צָרִיךְ הַתָּרָה אֲבָל כֵּיוָן שֶׁתָּלָה הַדָּבָר בִּתְנַאי וְאֶפְשָׁר לוֹ לְקַיְּמָם הַתְּנַאי לָא מִקְרֵי נֶדֶר שָׁוְא אַף שֶׁהַנֶּדֶר בְּעַצְמוּתוֹ הוּא דָּבָר שא"א לוֹ לְקַיְּמָם וכ"כ הַתּוֹסָ' בִּכְתֻבּוֹת (דַּף ע"א.

) ד"ה בְּאוֹמֵר כו' כָּתְבוּ בְּשֵׁם רַבֵּינוּ תָּם דְּלָא חָיֵיל נֶדֶר בכה"ג אַף אִם תָּלָה הַנֶּדֶר בִּתְנַאי וְזֶה לְשׁוֹנָם שָׁם וְאוֹמֵר רַבֵּינוּ תָּם דִּבְנֶדֶר לָא חָיְילָא בכה"ג אִם אָסַר כָּל פֵּירוֹת שֶׁבָּעוֹלָם עָלָיו בְּקוֹנָם אִם יַעֲשֶׂה כַּדָּבָר הַזֶּה כֵּיוָן שֶׁאִי אֶפְשָׁר לוֹ לְקַיְּמָם כו' עכ"ל.

וְלִיכָּא לְמֵירְמֵי דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' אַהֲדָדֵי מִשּׁוּם דְּגַבְרָא אַגַּבְרָא קָא רָמֵית דְּהַתּוֹסָ' בִּכְתֻבּוֹת הֵם דִּבְרֵי ר"י (דִּסְתָם דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' הֵם שֶׁל רַבֵּינוּ יִצְחָק הַזָּקֵן כַּיָּדוּעַ.) וּבִשְׁבוּעוֹת כָּתְבוּ בְּשֵׁם רַבֵּינוּ תָּם.

וּמְחֻלָּקִים הֵם בָּזֶה כַּמְבֹאָר בְּהַגָּהַת אָשְׁרִי ר"פ הַמַּדִּיר בִּכְתֻבּוֹת. שֶׁשָּׁם כָּתַב הָרֹא"ש ג"כ בְּשֵׁם ר"ת דְּלָא חָיֵיל הַנֶּדֶר אע"ג שֶׁתָּלָה בִּתְנַאי וְאֶפְשָׁר לוֹ שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת אוֹתוֹ דָּבָר וְלֹא יֵאָסְרוּ כָּל הַפֵּירוֹת עָלָיו וְכָתַב ע"ז בהג"א אֲבָל מהרי"ח כָּתַב בְּשֵׁם ר"י זַ"ל שֶׁאִם תָּלְתָה בְּשׁוּם דָּבָר אִם אֶעֱשֶׂה זֶה דְּחָל הַנֶּדֶר לֶאֱסוֹר לַעֲשׂוֹת אוֹתוֹ דָּבָר שֶׁפֵּירְשָׁה עיי"ש וְגַם הַתּוֹסָ' בְּגִיטִּין (דַּף ל"ה.

) ד"ה וְנוֹדְרוֹת כו' סוֹבְרִים כמ"ש בִּכְתֻבּוֹת וְהֵם ג"כ דִּבְרֵי ר"י בַּעַל הַתּוֹסָ' בִּסְתָם יעויי"ש ובס' נַחֲלַת יְהוֹשֻׁעַ סי' י"ב כָּתַב לִתְמֹהַּ שֶׁהַתּוֹסָ' בְּגִיטִּין סָתְרִי למ"ש הַתּוֹסָ' בִּשְׁבוּעוֹת וּתְמִיהָא אֵין כָּאן. כִּי מִי שֶׁשָּׁנָה זוֹ לֹא שָׁנָה זוֹ וְהוּא מַחֲלוֹקֶת בֶּאֱמֶת בֵּין רַבֵּינוּ תָּם וּבֵין ר"י וְאָמְנָם צָרִיךְ לְיַיְשֵׁב לפי' ר"ת דְּלָא חָיֵיל הַנֶּדֶר אפי' בְּתָלָה הַדָּבָר בִּתְנַאי אִם יַעֲשֶׂה דָּבָר פְּלוֹנִי.

אֵיךְ יְתָרֵץ סַוּגְיָ' דִּידַן. דְּהָא הַנֶּדֶר שֶׁנָּדַר הַהוּא גַּבְרָא וְאָסַר עָלָיו כָּל הַנָּאוֹת שֶׁבָּעוֹלָם הָוֵי נֶדֶר שָׁוְא וְלֹא חָל כְּלָל אע"ג שֶׁתָּלָה הַדָּבָר בִּתְנַאי אִם יִשָּׂא אִשָּׁה קוֹדֶם שֶׁיִּלְמוֹד הֲלָכוֹת והי' בְּיָדוֹ שֶׁלֹּא יִשָּׂא אִשָּׁה.

עכ"ז לְדַעַת ר"ת מִיקְרֵי נֶדֶר שָׁוְא וְלֹא חָל וא"כ אַמַּאי הֶוְצְרַךְ רַב אַחָא בַּר הוּנָא לְהָבִיא אוֹתוֹ הָאִישׁ לִפְנֵי ר"ח לְהַתִּיר לוֹ וְהָא לֹא חָל הַנֶּדֶר. וְאוּלַי יֵשׁ לוֹמַר דְּסָבַר כְּרַבָּן גַּמְלִיאֵל לְעֵיל (דַּף פ"א:) דַּאֲפִי' בְּנֶדֶר שֶׁאֵינוֹ חָל מ"מ צָרִיךְ לְהָפֵר שֶׁלֹּא לְהָקֵל בַּנְּדָרִים ע"ש בְּרַ"ן ד"ה ר"ג אוֹמֵר יָפֵר כו' וְכֵן לְעֵיל (דַּף כ"א:) סָבַר רַב אַסִי דְּאַרְבָּעָה נְדָרִים צְרִיכִין שְׁאֵלָה לְחָכָם וּבָהֶן נִדְרֵי הֶבַאי ג"כ.

ע"ש בְּלִישָׁנָא קַמָּא דְּמַתְנֵי בְּשֵׁם רַב יְהוּדָא. אָמְנָם הַנָּכוֹן יוֹתֵר בְּעֵינַי דר"ת מְפָרֵשׁ הַךְ סַוּגְיָ' דִּידַן כמ"ש הָרִיטְבָ"א הַנִּדְפָּס עִם הֲלָכוֹת הָרַמְבַּ"ן דְּלָאו כֻּלְּהוּ הֲנָאוֹת דְּעָלְמָא אָסַר עלי' אֶלָּא שֶׁנָּדַר מִמִּקְצָת הֲנָאוֹת הָעוֹלָם אוֹ אפי' מִכָּל הֲנָאוֹת שֶׁבְּעוֹלָם אֲבָל רַק מִמִּקְצָת בְּנֵי הָעוֹלָם.

שהי' אָפְשָׁר לְהִתְקַיֵּים עַל יְדֵי אַחֵרִים עיי"ש וְיִהְיֶ' מְיֻשָּׁב בָּזֶה מַה דְּהָוֵי קַשְׁיָא לי' לְפִי מַה שֶּׁהֵבִיא הָרָ"ן לְעֵיל (דַּף פ"א ע"ב) הַיְרוּשַׁלְמִי דְּהָאוֹמֵר קוֹנָם הֲנָיָיתִי עַל בְּנֵי עִירִי אֵינוֹ נִשְׁאָל לְזָקֵן שֶׁיֵּשׁ שָׁם והב"י בסי' רכ"ח מְפָרֵשׁ לָהּ שֶׁהוּא אוֹסֵר עַצְמוֹ מִלְּהַנּוֹת מִבְּנֵי עִירוֹ וּלְפִיכָךְ אֵינוֹ נִשְׁאָל מִזָּקֵן שֶׁיֵּשׁ שָׁם דְּהוּא נֶהֱנֶה בְּזֶה בָּמָה שֶׁמַּתִּיר לוֹ הַנָּדָר וּדְלֹא כפי' הָרִיבָ"שׁ שָׁם (ע' לְעֵיל ד' ע"ט: מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ שָׁם) וא"כ אִם נִפְרַשׁ דְּהַאי גַּבְרָא אָסַר עָלָיו כָּל הֲנָאוֹת שֶׁבָּעוֹלָם וּמִכָּל אָדָם שֶׁבָּעוֹלָם אֵיךְ בָּא לִפְנֵי ר"ח לְהַתִּיר לוֹ נִדְרוֹ הָא בְּזֶה גּוּפָא נֶהֱנֶה מֵרֹב חִסָּדָא שֶׁמַּתִּיר לוֹ נִדְרוֹ אֶלָּא וַדַּאי דְּלָאו מַמָּשׁ אָסַר עָלָיו כָּל הֲנָאוֹת שֶׁבָּעוֹלָם וְלֹא מִכָּל אָדָם אֶלָּא מִמִּקְצָת בְּנֵי אָדָם וְרֹב חִסָּדָא לֹא הי' מֵאוֹתָן אֲנָשִׁים שֶׁאָסַר עַצְמוֹ מִלֵּיהָנוֹת מֵהֶם וּלְהָנָךְ רַבְּוָתָא דְּמָפָרְשֵׁי כָּאן דְּאָסַר עַל עַצְמוֹ כָּל הֲנָאוֹת שֶׁבָּעוֹלָם מִכָּל אָדָם שֶׁבָּעוֹלָם צְרִיכִים אָנוּ לוֹמַר דְּמַה שֶּׁאָמַר בִּירוּשַׁלְמִי דְּהָאוֹמֵר קוֹנָם הֲנָאָתִי מִבְּנֵי עִירִי דְּאֵינוֹ נִשְׁאָל לְזָקֵן שֶׁיֵּשׁ שָׁם הוּא רַק אִיסּוּר לְכַתְּחִלָּה אֲבָל בְּדִיעֲבַד אִם הִתִּירוּהוּ מֻוָתָּר וּשְׁעַת הַדְּחָק כְּדִיעֲבַד דָּמֵי בְּכָל מָקוֹם וְאֵין שְׁעַת הַדְּחָק גָּדוֹל מִזֶּה בְּמֵי שֶׁאָסַר ע"ע כָּל הֲנָאוֹת שֶׁבָּעוֹלָם וּמִכָּל אָדָם דְּמִמֵּי יִשְׁאַל הַתָּרָה וּלְהָכִי מֻוָתָּר אפי' לְכַתְּחִלָּה לִיִשָּׁאֵל עַל נִדְרוֹ וכ"כ הַשָּׁ"ךְ בסי' רכ"ח ס"ק י"א.

יע"ש בְּהַגָּהוֹת הַגָּאוֹן ר' עק"א שֶׁהֶרְאָה ראי' לְדִינוֹ שֶׁל הַשָּׁ"ךְ בֶּאֱמֶת מִכָּאן: ד' צ' בָּרָ"ן ד"ה לֹא יַחֵל דְּבָרוֹ לֹא יַעֲקֹר חָלוּת דְּבָרוֹ. וְדָיְיקִינַן הָא אֲחֵרִים עוֹקְרִין.

אַלְמָא אֵין חָכָם מַתִּיר אֶלָּא א"כ חָל הַנֶּדֶר עכ"ל וּבְרִיטְבָ"א בֵּיאֵר יוֹתֵר דִּלְהָכִי נָקַט קְרָא הַאי לִשְׁנָא וְלָא לִשָּׁנָא אַחֲרִינָא דְּשַׁיָּיךְ בְּהַתָּרָה לְמִישְׁמַע מִינָּהּ נָמֵי דְּבָעֵינַן חָלוּת הַנֶּדֶר עיי"ש הט"ז בסי' רכ"ז ס"ק כ"ג כָּתַב פֵּירֵשׁ הַמְפָרֵשׁ דִּכְתִיב לֹא יַחֵל דְּבָרוֹ כָּל זְמַן שֶׁהוּא דִּבּוּר בְּעָלְמָא וְלֹא חָל עֲדַיִן לֹא יַחֵל אוֹתוֹ לְהַתִּירוֹ וא"י לָמָּה בָּאַר לְעַצְמוֹ פי' הַזֶּה שֶׁאֵינוֹ מְדֻיָּק דְּלִפֵּירוּשׁוֹ קָשֶׁה דִּיהֵ' הַדִּיוּק אֲבָל אֲחֵרִים מוֹחָלִין לוֹ מוֹרֶה הַהִיפּוּךְ.

דְּהוּא לֹא יַחֵל כ"ז שֶׁהוּא דִּבּוּר בְּעָלְמָא אֲבָל אֲחֵרִים מוֹחָלִין לוֹ אפי' שֶׁהוּא רַק דִּבּוּר בְּעָלְמָא וע' בפי' הָרֹא"שׁ שֶׁמְּפָרֵשׁ בַּאֲר הֵיטֵב שֶׁנֶּאֱמַר לֹא יַחֵל דְּבָרוֹ וּסְמִיךְ לי' כְּכָל הַיּוֹצֵא מִפִּיו יַעֲשֶׂה אַחַר שֶׁחָל הַנֶּדֶר וּבָא לִידֵי עֲשָׂיָ'.

וְאָז אָמְרִינַן הוּא אֵינוֹ מֵיחֵל אֲבָל אֲחֵרִים מוֹחָלִין לוֹ: שָׁם ד"ה הָא ר' נָתָן דְּאִית לי' כו' וּלְעִנְיָן הֲלָכָה קיי"ל כְּרַבָּנָן כו' חֲדָא דְּיָחִיד וְרַבִּים הֲלָכָה כְּרַבִּים וְעוֹד דר"ע כו' וְעוֹד דְּסֻוגְיָין דְּרֵישׁ פִּרְקִין כו' כְּרַבָּנָן שָׁיְיכָא כו' וּדְבָרָיו לְקוּחִים מהל' הָרַמְבַּ"ן וְשָׁם כָּתַב עוֹד טַעַם דְּסָתָם בְּמַתְנִיתִין כְּרַבָּנָן וּמַחֲלוֹקֶת בְּבָרַיְיתָא הִיא וַהֲלָכָה כְּסָתָם עיי"ש וְהָר"ן הִשְׁמִיט טַעַם זֶה מִשּׁוּם דְּיֵשׁ גּוֹרְסִין בְּמִשְׁנָתֵינוּ לֹא יָפֵר וְיִהְיֶ' הַסָּתָם כְּרַבִּי נָתָן ע' בפי' הָרֹא"שׁ בַּמִּשְׁנָה דְּזוֹ הִיא גי' הָרַב ר' אֱלִיעֶזֶר אֲבָל הָרֹא"שׁ הִסְכִּים לְגִירְסָתֵינוּ דה"ז יָפֵר כְּרַבָּנָן וּמִשּׁוּם דְּתָלוּי בְּחִילּוּפֵי הַגִּירְסָאוֹת לָכֵן בְּכַוָּנָה הִשְׁמִיט הָרָ"ן ראי' זוֹ: תו' ד"ה וּנְטוּלָה אֲנִי מִן הַיְהוּדִים שֶׁאָסְרָה הֲנָאַת תַּשְׁמִישׁ כָּל הַיְהוּדִים עלי' וס"ל לְמִשְׁנָה רִאשׁוֹנָה דְּבַעַל אֵינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר וּלְכָךְ יוֹצְאָה וְלֹא בֵּיאֲרוּ הַטַּעַם דְּאַמַּאי ס"ל לְמִשְׁנָה רִאשׁוֹנָה דא"י לְהָפֵר וּבְפֵי' הָרֹא"שׁ בד"ה נְטוּלָה אֲנִי מִן הַיְהוּדִים כו' בְּסוֹף הַדִּבּוּר מְבָאֵר הַטַּעַם וְז"ל וְסָבְרָה מִשְׁנָה רִאשׁוֹנָה דַּאֲפִי' דְּבָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ לָא הָוֵי "דְּאָפְשָׁר שֶׁיִּגְרְשֶׁנָּה" עכ"ל.

וּדְבָרָיו כִּפְשׁוּטָן א"א לַהֲלוֹם. וּכְבָר עָמְדוּ ע"ז הַמְפָרְשִׁים הָאַחֲרוֹנִים.

כִּי זֹ"ל בַּעַל קֶרֶן אוֹרָה לֹא הֵבַנְתִּי דְּבָרָיו דְּאַטוּ מִשְׁנָה רִאשׁוֹנָה ס"ל דְּאֵין יָכוֹל לְהָפֵר דְּבָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ מִטַּעַם דְּאֶפְשָׁר שֶׁיִּגָּרְשֶׁנָּה דא"כ] בְּכָל דְּבָרִים שבל"ב מָצִינַן לְמֵימַר הָכִי וְעוֹד דא"כ מִשְׁנָה אַחֲרוֹנָה דס"ל דְּהָוֵי דְּבָרִים שבל"ב ל"ל לְמֵימַר טַעְמָא דְּלָא תִּהֵא נוֹתֶנֶת עֵינֶיהָ בְּאַחֵר הָא בלא"ה א"צ לְהוֹצִיא כֵּיוָן דְּיָכוֹל לְהָפֵר וְכָתַב עוֹד דְּמַה שֶּׁהִכְרִיחוּ לְהָרֹא"ש זֹ"ל לוֶֹה הוּא דְּאִם הי' יָכוֹל לְהָפֵר אַמַּאי יוֹצִיא דְּמַשְׁמַע דְּכוֹפִין אוֹתוֹ לְהוֹצִיא כֵּיוָן דְּמֵיפֵר חֻלְקוֹ וְכִי מִשּׁוּם דַּאֲנוּסָה הִיא וְתַשְׁמִישׁ קָשֶׁה לָהּ יִכָּפֶנּוּ לְהוֹצִיא עכ"ל וְגַם בס' שֵׁם ארי' שֶׁחִיְּבֵר גָּאוֹן דּוֹרֵינוּ בְּתְחִלַּת סִפְרוֹ בְּהַשְׁמָטוֹת עָמַד ג"כ עַל דִּבְרֵי הָרֹא"ש שֶׁנִּשְׁאַל מֵחָכָם א' וְכָתַב שֶׁמִּצְנָה לְיַיְשֵׁב דִּבְרֵי הָרֹא"ש הַנַּ"ל שֶׁהֵם תְּמוּהִין מְאוֹד וְהַמְחַבֵּר הַנַּ"ל יְיַשֵּׁב ע"ד הַחִדּוּד וְלֹא נִתְחַוְּרוּ לִי גְּלַל כֵּן לֹא הֶעְתַּקְתִּים ולפענ"ד נִרְאֶה לְיַיְשֵׁב ע"ד הַפְּשׁוּט בִּכְדֵי דְּלָא נַשְׁווֹי' לְדִבְרֵי הָרֹא"ש זֹ"ל תְּמוּהִים בְּשֶׁנַּקְדִּים מ"ש הַטּוּר בסי' רל"ד בְּשֵׁם אָבִיו הָרֹא"ש וְהוּבָא בש"ע ג"כ סי' הַנַּ"ל סְעִיף ס"ד.

נָדְרָה שֶׁלֹּא לִיהָנוֹת לַבְּרִיּוֹת אֵינוֹ עִינּוּי נֶפֶשׁ אֶלָּא דְּבָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ וְאֵינוֹ מֵיפֵר לָהּ "אֶלָּא בְּעוֹדָהּ תַּחְתָּיו" ופי' שָׁם הט"ז ס"ק נ"ה. דְּהַהֶפֵרָה אֵינוֹ מוֹעִיל אֶלָּא בְּעוֹדָהּ תַּחְתָּיו אֲבָל לְאַחַר שֶׁתִּתְגָּרֵשׁ אפי' לֹא נִיסַּת עֲדַיִן לְאַחֵר אֲסוּרָה לִיהָנוֹת מִמֶּנּוּ ג"כ ואע"ג דְּבִשְׁאָר דְּבָרִים שבל"ב מוֹעִיל הַהֶפֵרָה אפי' לְאַחַר הַגֵּירוּשִׁין כֹּל שֶׁלֹּא נִיסַּת לְאַחֵר וְהִיא רְאוּיָ' לַחֲזוֹר לוֹ כִּדְאִיתָא בְּרֵישׁ פִּרְקִין הָכָא שָׁאנֵי וְחוֹלֵק שָׁם עַל הַדְּרִישָׁה שֶׁמְּפֹרֶשׁ שֶׁכַּוָּנַת הַטּוּר מ"ש בְּעוֹדָהּ תַּחְתָּיו אפי' אַחַר הַגֵּט כ"ז שֶׁהִיא רְאוּיָ' לִהְיוֹת תַּחְתָּיו דְּאֵין הַלָּשׁוֹן מַשְׁמַע כֵּן אֶלָּא דַּוְקָא בְּעוֹדָהּ תַּחְתָּיו אֲבָל לְאַחַר הַגֵּט לֹא וְצָרִיךְ לְהָבִין הַטַּעַם.

וְיֵשׁ לוֹמַר דְּהִנֵּה לְעֵיל (דַּף פ"ב:) גַּבֵּי נָדְרָה מִשְׁתֵּי כְּפָרוֹת בְּאַחַת מִתְעַנָּה וּבְאַחַת אֵין מִתְעַנָּה סוֹבֵר שְׁמוּאֵל מִתּוֹךְ שֶׁהוּא מֵיפֵר לַמִּתְעַנָּה מֵיפֵר לְשֶׁאֵינוֹ מִתְעַנָּה ופי' שָׁם הָרָ"ן הַטַּעַם מִשּׁוּם דִּקְרָא כְּתִיב וְאִישָׁהּ יְפִירֶנּוּ וִיפִירֶנּוּ כֻּלָּהּ מַשְׁמַע וְצָרִיךְ שֶׁיָּפֵר כָּל הַנֶּדֶר וְאִי הַפֵּר מִקְצָתוֹ אפי' מַה שֶּׁהֵפֵר אֵינוֹ מוּפָר וְכֵיוָן דְּרַחֲמָנָא יָהֵיב לִי' רְשׁוּת לְהָפֵר נְדָרִים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן ע"נ ע"כ מֵיפֵר אַף לְשֶׁאֵינוֹ מִתְעַנָּה דְּמִתְעַנָּה בְּשֶׁאֵינוֹ מִתְעַנָּה תלי'.

וְהִקְשָׁה שָׁם הָרָ"ן וְכֵן הָרֹא"ש מֵהָא דְּמַתְנִיתִין נְטוּלָה אֲנִי מִן הַיְּהוּדִים דְּמֵיפֵר חֻלְקוֹ וּתְהֵא נְטוּלָה מִן הַיְּהוּדִים וְאַמַּאי נֵימָא ג"כ מִתּוֹךְ שֶׁמֵּיפֵר חֻלְקוֹ מֵיפֵר גַּם לַאֲחֵרִים וע"ש בְּרַ"ן וְהָרֹא"ש תֵּירֵץ דַּוְקָא בֵּין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ בֵּינוֹ לְבֵינָהּ הוּא דְּמֵיפֵר וְלֹא בֵּינָהּ לְבֵין אֲחֵרִים וְהָרָ"ן שָׁם אַסְבְּרָה לָהּ בְּטַעְמָא יעויי"ש ולפ"ז נוֹכַל לוֹמַר דְּהָא דְּדִינָא הוּא דְּבִדְבָרִיםשֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ הַהֶפֵרָה מוֹעִיל אַף לְאַחֵר שֶׁתִּתְגָּרֵשׁ כ"ז שֶׁהִיא רְאוּיָ' לַחֲזוֹר אֵלָיו הוּא דַּוְקָא אִם הַנֶּדֶר אֵינוֹ אֶלָּא בֵּינוֹ לְבֵינָהּ אֲבָל אִם הַנֶּדֶר הוּא בִּשְׁנֵיהֶם רְצוֹנִי בֵּינוֹ לְבֵינָהּ וּבֵינָהּ לְבֵין אֲחֵרִים כְּהַהִיא דִּנְטוּלָה אֲנִי מִן הַיְּהוּדִים שֶׁאָסְרָה תַּשְׁמִישׁ בַּעְלָהּ וְתַשְׁמִישׁ כָּל הַיְּהוּדִים עלי' הַיְינוּ לְאַחַר שֶׁתִּתְגָּרֵשׁ דִּבְעוֹדָהּ תַּחַת בַּעְלָהּ בלא"ה אֲסוּרָה עַל כָּל הַיְּהוּדִים מִצַּד שֶׁהִיא א"א וַאֲסוּרָה וְקַיְימָא: וּלְאַחַר שֶׁתִּתְגָּרֵשׁ נִכְנָס גַּם הַבַּעַל בִּלְשׁוֹן כָּל הַיְּהוּדִים וְהַהֶפֵרָה שֶׁלּוֹ אֵינוֹ מוֹעִיל לִשְׁאָר יְהוּדִים גַּם אֵלָיו לְאַחַר שֶׁתִּתְגָּרֵשׁ וְהוּא נִכְלָל בְּתוֹכָם אֵינוֹ מוֹעִיל הַהֶפֵרָה גַּם לוֹ אָמְנָם כ"ז שֶׁהִיא תַּחְתָּיו וְלֹא גֵּירְשָׁהּ מוֹעִיל הַהֶפֵרָה לְעַצְמוֹ שֶׁיָּפֵר חֻלְקוֹ וּתְהֵא מְשַׁמַּשְׁתּוֹ וּתְהֵא נְטוּלָה מִן הַיְּהוּדִים כֵּן הוּא סְבָרַת מִשְׁנָה אַחֲרוֹנָה אֲבָל מִשְׁנָה רִאשׁוֹנָה סָבְרָה שֶׁגַּם בְּעוֹדָהּ תַּחְתָּיו אֵינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר דְּהַתּוֹרָה לֹא זָכְתָה לְהַבַּעַל לְהָפֵר אֶלָּא מִטַּעַם דְּכָל הַנּוֹדֶרֶת ע"ד בַּעְלָהּ נוֹדֶרֶת וְכֵיוָן שֶׁהַדָּבָר נוֹגֵעַ בֵּינוֹ לְבֵינָהּ אִם הוּא מֵיפֵר מוּפָר

וְסָבְרָה מִשְׁנָה רִאשׁוֹנָה דְּזֶהוּ דַּוְקָא אִם הַנֶּדֶר הוּא בֵּינוֹ לְבֵינָהּ בִּלְבַד אֲבָל אִם הוּא בֵּינוֹ לְבֵינָהּ וּבֵינָהּ לְבֵין אֲחֵרִים כְּמוֹ שֶׁאֵינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר מַה שֶּׁבֵּינָהּ לְבֵין אֲחֵרִים כֵּן אֵינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר גַּם חֶלְקוֹ דִּיפְּרֵנוּ כֻּלּוֹ מַשְׁמַע וְאָמְרִינַן לְהֵיפֶךְ כְּשֵׁם שֶׁאֵינוֹ מֵיפֵר חֵלֶק אֲחֵרִים כֵּן אֵינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר חֶלְקוֹ וְכֵן מַשְׁמַע לְשׁוֹן הַבָּרַיְיתָא לְעֵיל (דַּף פ"א:) דְּבָרִים שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן עִינּוּי נֶפֶשׁ מֵיפֵר בֵּין בֵּינוֹ לְבֵינָהּ בֵּין בֵּינָהּ לְבֵין אֲחֵרִים וְשֶׁאֵין בָּהֶן ע"נ בֵּינוֹ לְבֵינָהּ מֵיפֵר בֵּינָהּ לְבֵין אֲחֵרִים אֵינוֹ מֵיפֵר וע"ש בְּרַ"ן ד"ה תַּנְיָא כו' וּבְהַמְפָרֵשׁ שָׁם ובמ"ש שָׁם אֲבָל מִשְׁנָה אַחֲרוֹנָה סָבְרָה דאע"ג דְּלְאַחַר שֶׁתִּתְגָּרֵשׁ יהי' הַנֶּדֶר חָל גַּם עַל אֲחֵרִים וְיִהְיֶ' הַנֶּדֶר בֵּין שְׁנֵיהֶם הַיְינוּ בֵּינוֹ לְבֵינָהּ וּבֵינָהּ לְבֵין אֲחֵרִים מ"מ הַשְׁתָּא מִיהַת דְּהֵיא א"א וְאֵין הַנֶּדֶר חָל עַל הָאֲחֵרִים כ"א עַל בַּעְלָהּ.

מִיקְרֵי הַנֶּדֶר בִּדְבָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ לְבַד. וְכַוָּנַת הָרֹא"שׁ במ"ש דְּאָפְשָׁר שֶׁיִּגָּרְשֶׁנָּה אֵין הַפֵּירוּשׁ כֵּיוָן שֶׁבְּיָדוֹ לְגָרְשָׁהּ וְאָפְשָׁר לוֹ בְּאוֹפֶן זֶה לָמָּה יָפֵר דְּזֶה בְּוַדַּאי אֵינוֹ דְּלָמָּה לָנוּ לְכְפּוֹתוֹ שֶׁיְּגָרְשֶׁנָּה וַהֲלֹא אָמְרִינַן בְּעָלְמָא בֹּא וּרְאֵה כַּמָּה קָשִׁים גֵּירוּשִׁין כו' אֶלָּא שֶׁהָרֹא"שׁ כַּוָּנָה אַחֶרֶת בּוֹ דְּטַעַם מִשְׁנָה רִאשׁוֹנָה דְּסָבְרָה דְּאֵינוֹ יָכוֹל לְהָפֵר הוּא מִטַּעַם כֵּיוָן דְּיָכוֹל לִהְיוֹת דְּאָפְשָׁר שֶׁיְּגָרְשֶׁנָּה פי' שֶׁיְּרֵצֶה לְגָרְשָׁהּ וְאָז יהי' הַנֶּדֶר בֵּינָהּ לְבֵין אֲחֵרִים ג"כ בְּשִׁיתּוּף דְּבָרִים שבל"ב שֶׁגַּם הוּא יהי' בִּכְלַל כָּל הַיְּהוּדִים סָבְרָה מִשְׁנָה רִאשׁוֹנָה דְּהַתּוֹרָה לֹא נָתְנָה רְשׁוּת לַבַּעַל לְהָפֵר דְּבָרִים שֶׁבֵּינוֹ לְבֵינָהּ אֶלָּא בְּאוֹפֶן שֶׁהַנֶּדֶר הוּא רַק בֵּינוֹ לְבֵינָהּ וְלֹא בֵּינָהּ לְבֵינוֹ וּבֵינָהּ לְבֵין אֲחֵרִים וְכִפְשָׁטָא דְּלִשָּׁנָא דְּבָרַיְיתָא דְּלְעֵיל שֶׁהֵבֵאתִי אֲבָל מִשְׁנָה אַחֲרוֹנָה לָא ס"ל הָכִי אֶלָּא בָּתַר הַשְׁתָּא אָזְלִינַן ולע"ע אֵינוֹ רַק בל"ב לְבַד וְהֶאֱרַכְתִּי בכ"ז כ"כ בִּכְדֵי שֶׁלֹּא יִהְיוּ דִּבְרֵי הָרֹא"שׁ תְּמוּהִין כ"כ כְּמוֹ שֶׁחָשְׁבוּ הָאַחֲרוֹנִים זַ"ל: שָׁם ד"ה יָפֵר חֶלְקוֹ כו' וְאֵין לְתָמְהַ הֵיאַךְ חָל נִדְרָהּ עַל תַּשְׁמִישׁ יְהוּדִים אֲחֵרִים "בְּעוֹדָהּ" א"א וְהָא אֵין אִיסּוּר חָל עַל אִיסּוּר כו' עכ"ל בס' אַבְנֵי מִלּוּאִים בִּתְשׁוּבוֹת שֶׁאַחַר חֵלֶק א' סי' י"ב כָּתַב דְּלִכְאוֹרָה אֵין מָקוֹם לְקֻוּשְׁיַת הַתּוֹסָ' דְּהָא נְדָרִים חֲלִין עַל אִיסּוּרִין.

א"כ חָל נִדְרָהּ עַל יְהוּדִים אֲחֵרִים אָמְנָם בָּאֱמֶת נִיחָא דְּהַתּוֹסָ' לְשִׁיטָתַיְיהוּ אָזְלִי שֶׁכָּתְבוּ בפ"ג דִּשְׁבוּעוֹת (דַּף כ':) ד"ה דְּכִי לֹא נָדַר כו' דִּנְדָרִים חָלִים לְבַטֵּל מִצְוָה כְּגוֹן קוֹנָם סֻוכָּה שֶׁאֲנִי עוֹשֶׂה כו' וְלֹא לְקַיֵּים דְּאֵין אִיסּוּר חָל עַל אִיסּוּר ע"ש וּלְהָכִי שַׁפִּיר הִקְשׁוּ אֲבָל לְשִׁיטַת הָרָ"ן דְּסוֹבֵר דְּנֶדֶר חָל אַף לְבַטֵּל אֶת הַמִּצְוָה וְכֵן דַּעַת רַשְׁ"י וְהָרֹא"שׁ לְעֵיל (דַּף י"ח.

) לק"מ קֻוּשְׁיַת הַתּוֹסָ' דְּחָיֵיל נִדְרָהּ עַל יְהוּדִים אֲחֵרִים אפי' בְּלֹא כּוֹלֵל דְּבַעַל אָמְנָם הָרַב בַּעַל אַבְנֵי מִלּוּאִים לֹא זָכַר שֹׁר אֶת דִּבְרֵי השעה"מ הל' אִיסּוּרֵי בִּיאָה פי"ז שֶׁכָּתַב שָׁם דְּאַחֲרֵי הָעִיּוּן נִרְאֶה דְּרַשְׁ"י זַ"ל ג"כ מוֹדֶה בְּהָא דְּנִטּוּלָה אֲנִי מִן הַיְּהוּדִים דְּאֵין הַנֶּדֶר חָל עַל אִיסּוּר א"א שֶׁהֲרֵי טַעְמָא דְּמֵילְתָא דִּנְדָרִים חָלִים ע"ד מִצְוָה מְשׁוּם דִּנְדָרִים מֵיתְסַר חֻפְצָא אַנַפְשַׁיְ' וְהַחֻפָּץ אֵינוֹ מֻוּזָהָר עַל קִיּוּם הַמִּצְוָה וְכֵן נַמֵּי מה"ט ס"ל לְרַשְׁ"י וּדְעִימֵ' דִּנְדָרִים חָלוּ לְקַיֵּים אֶת הַמִּצְוֹת כְּגוֹן אֲכִילַת נְבֵלוֹת עָלַי קוֹנָם מְשׁוּם דְּאֵין הַחֻפָּץ מֻוּזָהָר שֶׁלֹּא יֹאכְלֶהָ.

מַה שֶּׁאֵין כֵּן הָכָא בִּנְטּוּלָה אֲנִי מִן הַיְּהוּדִים דְּכִי נָדְרָה וְאָסְרָה בַּהֲנָאַת תַּשְׁמִישׁ כָּל הַיְּהוּדִים עלי' וַדַּאי דְּלָא חָיֵיל עלי' שֶׁהֲרֵי כָּל הָעוֹלָם מֻוּזָהָרִים עלי' בְּאִיסּוּר א"א ולפ"ז קֻוּשְׁיַת הַתּוֹסָ' חֲזָקָה גַּם לְשִׁיטַת רַשְׁ"י וְהָרָ"ן וְהָרֹא"שׁ: וְרָאִיתִי לַגָּדוֹל א' בְּחִבּוּרוֹ סֵפֶר בכת"י

שֶׁכָּתַב דְּבָרִים טוֹבִים בְּדִבְרֵי הַתּוֹסָ' הַנַּ"ל וְרָאִיתִי לְהַעֲתִיקָם כַּכָּתוּב שָׁם וְז"ל לְכְאוֹרָה דִּבְרֵיהֶם תְּמוּהִים מְנָא לְהוּ לְהַקְשׁוֹת וּלְפָרֵשׁ דְּחָל נִדְרָהּ עַל יְהוּדִים אֲחֵרִים בְּעוֹדָהּ א"א.

דִּלְמָא מַה דְּאָמְרוּ בַּמִּשְׁנָה וּתְהֵא נְטוּלָה מִן הַיְּהוּדִים הַיְינוּ לְכְשֶׁתִּתְגָּרֵשׁ וְנִרְאֶה ע"פ מ"ש הָרָ"ן בְּדַף ע' ד"ה יֵשׁ נָדָר בְּתוֹךְ נָדָר כו' דְּאִם לֹא חָל הַשְּׁתָּא אֵיךְ יָחוּל לְאַחַר זְמַן הָא בְּאוֹתוֹ זְמַן לֹא נָדַר וּלְהָכִי קָרֵי לֵיהּ נָדָר בְּתוֹךְ נָדָר וא"כ ה"נ ע"כ חָל אַף קוֹדֶם שֶׁתִּתְגָּרֵשׁ דאל"כ אֵיךְ חָל אַף לְאַחַר שֶׁתִּתְגָּרֵשׁ הָא בְּאוֹתוֹ זְמַן לֹא נָדְרָה וְשַׁפִּיר הִקְשׁוּ הַתּוֹסָ' כֵּינָן דצ"ל דְּחָל אַף קוֹדֶם שֶׁתִּתְגָּרֵשׁ הָא אֵין אִיסּוּר חָל עַל אִיסּוּר וְלִכְאוֹרָה הי' אֶפְשָׁר לוֹמַר דְּחָל ע"י כּוֹלֵל כֵּינָן שֶׁאַחַר שֶׁתִּתְגָּרֵשׁ אֵין כָּאן אִיסּוּר א"א וְחָלָה.

ע"כ חָל נָמֵי כָּעֵת. אָמְנָם יֵשׁ לִדְחוֹת דְּדַוְקָא בְּכוֹלֵל כְּגוֹן שֶׁנִּשְׁבַּע שֶׁלֹּא לֶאֱכוֹל נְבֵלוֹת וּשְׁחוּטוֹת שַׁפִּיר הָוֵי כּוֹלֵל כֵּינָן דְּעַל שְׁחוּטוֹת חָל בְּכָל גַּוְונֵי אֲבָל הָכָא אִם אֵינוֹ חָל קוֹדֶם שֶׁגֵּרְשָׁהּ לָא חָל נָמֵי אַח"כ דִּבְאוֹתוֹ זְמַן לֹא נָדַר.

אָמְנָם נִרְאֶה דְּאַף זֶה הָוֵי כּוֹלֵל (דְּבָדַף י"ז:) אָמַר רָבָא שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אוֹכַל תְּאֵנִים וְאַח"כ אָמַר שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אוֹכַל תְּאֵנִים וַעֲנָבִים מִגּוֹ דְּחָל שְׁבוּעָה עַל עֲנָבִים חָל נָמֵי עַל תְּאֵנִים. וּפִי' הָרָ"ן שָׁם דְּכִי אָמַר שְׁבוּעָה שֶׁלֹּא אוֹכַל תְּאֵנִים וַעֲנָבִים כְּאַחַת קָאָמַר וְאַפֵּ"ה חָיְילָא הָרֵי אַף אִם אָמְרִינַן דְּלָא חָל עַל תְּאֵנִים אֵין כּוֹלֵל לַעֲנָבִים דְּהָא דַּוְקָא כְּאַחַת נָדַר אַפֵּ"ה הָוֵי כּוֹלֵל כֵּינָן דְּאִם חָל יֵשׁ כָּאן דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מֻוּשְׁבָּע ה"ה הָכָא נָמֵי נְהִי דְּאִם אֵינוֹ חָל קוֹדֶם שֶׁגֵּרְשָׁהּ לָא חָל נָמֵי אַח"כ וְאֵין כָּאן כּוֹלֵל אַפֵּ"ה כֵּינָן דְּאִם חָל יֵשׁ דָּבָר שֶׁאֵינוֹ מֻוּשְׁבָּע הָוֵי כּוֹלֵל עַד כָּאן לְשׁוֹן שֶׁל בַּעַל הס' כת"י.

וע' בְּחִדּוּשֵׁי הגרע"א עַל הַמִּשְׁנָיוֹת שֶׁהִקְשָׁה ג"כ עַל דִּבְרֵי הַתּוֹסָ' במ"ש דְּאֵין אִיסּוּר חָל עַל אִיסּוּר אַמַּאי לֹא נֵימָא דְּמִיְתְלֵי תָּלֵי וְקָאֵי וּכְשֶׁתִּתְגָּרֵשׁ וְתִפְקַע אִיסּוּר א"א אָז יָחוּל הַנֶּדֶר וְהֵבִיא ג"כ מ"ש בשעה"מ דְּבָנָדָרִים וּשְׁבוּעוֹת כֵּינָן דְּאֵין יְכוֹלִים לָחוּל בְּשָׁעַת הַנֶּדֶר אַף אִם פָּקַע אִיסּוּר הָרִאשׁוֹן לָא חָיְילִי עיי"ש בַּאֲרִיכוּת: שָׁם בְּתוֹסָ' בא"ד וְיֵשׁ לוֹמַר דְּהָוֵי אִיסּוּר כּוֹלֵל מִיגּוֹ דְּאִיתַּחַל בְּתַשְׁמִישׁ בַּעַל שֶׁהוּא הָיְתֵר חָל נָמֵי עַל הָאֲחֵרִים וצ"ע דְּלָמָ"ד לְעֵיל כֻּלְּהוּ פְּרָקִין ר' יוֹסֵי דְּהָא ר' יוֹסֵי לֵית לי' אִיסּוּר כּוֹלֵל בא"א וְנַעֲשֵׂית חֲמוֹתוֹ נִידּוֹן בְּזִיקָּה רִאשׁוֹנָה וּבִתְשׁוּבַת הַגָּאוֹן רַבֵּינוּ עֲקִיבָא אִיגֶר זלה"ה הֵבִיא שֶׁהִקְשָׁה לוֹ חָכָם אֶחָד מַדּוּעַ לֹא הִקְשׁוּ הַתּוֹסָ' אַלִּיבָּא דר"ל בפ"ג דְּשְׁבוּעוֹת דְּלֵית לי' אִיסּוּר כּוֹלֵל בְּאִיסּוּר הַבָּא ע"י עַצְמוֹ אֵיךְ יְפָרֵשׁ הַמִּשְׁנָה דְּנְטוּלָה אֲנִי מִן הַיְּהוּדִים אֵיךְ חָל הָאִיסּוּר עַל הַיְּהוּדִים וְקוּשְׁיָא זוֹ כְּבָר מְבֹאָר בשעה"מ שָׁם ובס' בנ"י הִקְשָׁה כֵּן מִדַּעְתִּי' וְלֹא הִזְכִּיר מִי שֶׁקָּדְמוּהוּ בְּזֶה וע' בס' אַבְנֵי מִלּוּאִים בִּתְשׁוּ' סי' י"ב דְּבָרִים נְעִימִים טוֹבִים וּמְתוּקִים מ"ש בָּזֶה: בר"נ ד"ה וְאִיכָּא לְמֵידַק אַמַּתְנִיתִין.

כֵּינָן דְּמִדִּינָא דְּאָמְרָה טְמֵאָה אֲנִי לְךָ מִיתַּסְרָא אַבַּעְלָהּ כו' הֵיאַךְ הִתִּירוּהָ וְכִי אִיסּוּר שָׁבָה לְהֵיכָן הָלַךְ כו' וּלְדִידִי ל"ק כו' ה"נ הָכָא כָּל שֶׁאָמְרָה לְבַעְלָהּ טְמֵאָה אֲנִי לְךָ אַפְקְעִינְהוּ רַבָּנָן לְקִידּוּשֵׁי מֵעִיקָּרָא וְנִמְצָא שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁנֶּאֱנְסָה פְּנוּיָ' הָיְתָה כו' עכ"ל מַקְשִׁים הָעוֹלָם א"כ מַה תַּקָּנָה אִיכָּא בְּאִם תֹּאמַר שְׁנֵיהֶם טְמֵאָה אֲנִי לְךָ וּנְטוּלָה אֲנִי מִן הַיְּהוּדִים דְּאָז אִם נֹאמַר דְּאַפְקְעִינְהוּ רַבָּנָן לְקִדּוּשִׁין מֵינָהּ וְנִמְצָא שֶׁבְּשָׁעָה שֶׁנֶּאֱנְסָה פְּנוּיָ' הָיְתָה וְאָזַיל לָהּ הַחֶשֶׁשׁ דְּטֻמְאָה וּזְנוּת לֵיכָּא תַּקָּנָה לְהַבַּעַל לְהָפֵר חֶלְקוֹ דְּהָא אֵין הַבַּעַל מֵיפֵר בְּקוֹדְמִין.

וּבְעֵת נָדְרָה לֹא הָיְתָה נֶחֱשֶׁבֶת כִּנְשׂוּאָה לוֹ וּבְהַגָּהוֹת רָשָׁ"שׁ תִּירֵץ דמ"מ יָכוֹל לְהָפֵר נִדְרָהּ מִטַּעַם דְּכָל הַנּוֹדֶרֶת ע"ד בַּעְלָהּ נוֹדֶרֶת וְאֵינוֹ מַסְפִּיק עֲדַיִן סְבָרָא זוֹ בְּאִיתְתָא דָּא שֶׁרוֹצָה לְהַפְקִיעַ עַצְמָהּ מִבַּעְלָהּ ובס' יְדוֹת נְדָרִים לְהַגָּאוֹן מִלְּבוֹב חָתַר ג"כ לְיַיְשֵׁב קֻוּשְׁיַת הָעוֹלָם הַנַּ"ל וְלִמְצוֹא דֶּרֶךְ סְלוּלָה וְכָתַב דְּלִכְאוֹרָה דִּבְרֵי הָרָ"ן תְּמוּהִים כֵּיוָן דַּחֲזַ"ל הִפְקִיעוּ הַקִּדּוּשִׁין א"כ תִּצְטָרֵךְ לְקִדּוּשִׁין אֲחֵרִים מֵהַבַּעַל דַּהֲרֵי נַעֲשִׂית פְּנוּיָ' אֶלָּא מַאי אִית לָךְ לְמֵימַר דְּבֶאֱמֶת הִיא אֵינָהּ נֶאֱמֶנֶת לְהַפְקִיעַ עַצְמָהּ מִבַּעְלָהּ וְאַף שֶׁאֵין כֹּחַ בְּיַד חֲכָמִים לַעֲקוֹר דָּבָר מה"ת בְּקוּם וַעֲשֵׂה ע"ז חִידֵּשׁ הָרָ"ן דִּלְגַבֵּי דִּידָהּ אָמְרִינַן אַף לְפִי דְּבָרֶיהָ פְּנוּיָ' אַתְּ וְאֵין אַתְּ נֶאֱסֶרֶת עַל בַּעְלֵךְ ולפ"ז אֵין מָקוֹם לְקֻוּשְׁיָתָם דְּהָא שׁוּב גַּם כְּשֶׁתֹּאמַר נְטוּלָה אֲנִי מִן הַיְּהוּדִים יָכוֹל לָהּ הַבַּעַל לְהָפֵר ע"ש בַּאֲרִיכוּת: שָׁם בא"ד אֶלָּא שלפ"ז נִצְטָרֵךְ לוֹמַר דְּכִי אָמְרִינַן הָכִי דַּוְקָא בְּאוֹמֶרֶת טְמֵאָה אֲנִי לְךָ שֶׁנֶּאֱנַסְתִּי וּלְכָשֵׁר נִבְעַלְתִּי אֲבָל בְּאוֹמֶרֶת טְמֵאָה אֲנִי לְךָ שֶׁנֶּאֱנַסְתִּי מִנָּתִין אוֹ מַמְזֵר אֵינָהּ מֻוָּתֶרֶת לְבַעְלָהּ "וְאֵינוֹ בַּמַּשְׁמָע" עכ"ל בְּיַד שָׁאוּל שָׁם הִקְשָׁה כֵּיוָן שֶׁבֶּאֱמֶת אֵינָהּ נֶאֱמֶנֶת.

רַק אַף לְפִי דְּבָרֵי' אָמְרִינַן שֶׁאַפְקְעִינְהוּ רַבָּנָן לְקִדּוּשִׁין מִינָּהּ נִימָא דְּפָלְגִינַן דְּבוֹרָה. וְלֹא נֶאֱנְסָה מִנָּתִין אוֹ מַמְזֵר רַק מַכְשֵׁר עיי"ש ובס' שַׁעַר הַזְּקֵנִים לְהַגָּאוֹן מוהרב"ו מֵהַאמְבּוּרְג חֵלֶק א' תְּשׁוּבָה מ"ב עָמַד ג"כ עַל דִּבְרֵי הָרָ"ן בְּמַה שֶּׁדָּחָה תֵּירוּץ זֶה רַק בִּלְשׁוֹן וְאֵינוֹ בַּמַּשְׁמָע דְּיוֹתֵר הי' לְהָרָ"ן לְהוֹכִיחַ בְּבֵירוּר דְּהַדִּין הוּא גַּם אִם אָמְרָה שֶׁנֶּאֱנְסָה מִפָּסוּל לָהּ דְּאֵינָהּ נֶאֱמֶנֶת מְהַגֵּהוּ עוֹבְדֵי דְּאַיְיתִי בגמ' לְקַמָּן בְּשִׁילְהֵי מְכִילְתִּין דְּהַהִיא אִיתְתָא דַּהֲוַית מְקַדְּמַת וּמַשָּׁא ידי' לְגַבְרָא כו' דְּאָמַר ר"נ עֵינָי' נָתְנָה בְּאַחֵר וּמֵהַהִיא אִיתְתָא דְּלָא הֲוַית בְּדִיחָא דַּעְתָּהּ בְּגַבְרָא דְּאָמְרִינַן עֵינָי' נָתְנָה בְּאַחֵר דְּהָנָךְ נָשִׁים אָמְרוּ אִי אַנַּתְּ לָא דִּלְמָא חַד מֵהָנָךְ נָכְרִים כו' וְנָכְרִים הֵם פְּסוּלִין אֶצְלָהּ וְשָׁם לָא מְהַנֵּי הַךְ סְבָרָא דְּהָרָ"ן דְּאַפְקְעִינְהוּ רַבָּנָן לְקִדּוּשִׁין מֵעִיקָּרָא וּמִשָּׁם יֵשׁ לְהָבִיא ראי' מוֹכַחַת דְּגַם בְּאוֹמֶרֶת לְפָסוֹל נִבְעַלְתִּי דְּאֵין מַאֲמִינִין לָהּ וְאָמְרִינַן עֵינָי' נָתְנָה בְּאַחֵר וְאַמַּאי הֲוָצְרְךָ הָרָ"ן לִדְחוֹת רַק בִּלְשׁוֹן "וְאֵינוֹ בַּמַּשְׁמָע" וְכָתַב הוּא זַ"ל מְשׁוּם דְּאֶפְשָׁר לוֹמַר דר"נ סָבַר דְּפָלְגִינַן דִּבוּרָא בְּחַד גּוּפָא כִּדְאָמְרִינַן בב"ב (דַּף קל"ד.

) וּמוֹקְמִינַן לָהּ בְּחֶזְקַת הֱיְתֵר לְבַעְלָהּ וְאָמְרִינַן דְּאַחֵר כָּשֵׁר הי' וְלֹא נָכְרִי וּמֻוָּתֶרֶת לְבַעְלָהּ אֲבָל אֲנַן קיי"ל כמ"ד לָא פָּלְגִינַן דִּבּוּרָא בְּחַד גּוּפָא וּכְרָבָא שָׁם וא"כ בֶּאֱמֶת אֲסוּרָה לְהָכִי כְּתַב הָרָ"ן וְאֵינוֹ בַּמַּשְׁמָע.

הַיְינוּ כְּפִי פְּשַׁט הַמַּשְׁמָעוּת שָׁם מַשְׁמַע דְּלֹא הָיוּ שָׁם אֲחֵרִים כְּשֵׁרִים כ"א הָנָךְ נָכְרִים אֲהָלוֹיֵי נַפְטוֹיֵי וע"ש בס' הַנַּ"ל מַה שֶּׁהֶאֱרִיךְ עוֹד שָׁם בָּזֶה וע' בְּתִשׁוּ' ח"ס חֵלֶק אה"ע סי' צ"ז רַר בְּבֵיאוּר דִּבְרֵי הָרָ"ן: בא"ד וַאֲחֵרִים תֵּירְצוּ דְּמִשְׁנָה רִאשׁוֹנָה לָא דַּיְנָא קָתָנֵי דְּמִדַּיְנָא אֵין אִשָּׁה נֶאֱמֶנֶת לוֹמַר טְמֵאָה אֲנִי לְךָ לְהַפְקִיעַ עַצְמָהּ מִבַּעְלָהּ שֶׁהִיא מְשֻׁעְבֶּדֶת לוֹ אֶלָּא מְשׁוּם כו' וּמִכִּי חָזוּ רַבָּנַן בָּתְרָאֵי דְּאִיכָּא לְמֵיחַשׁ שְׁמָא עֵינָי' נָתְנָה בְּאַחֵר אוֹקְמוּהָ אַדַּיְנָא עכ"ל עי' במהרי"ט ח"א סי' צ"ב כָּתַב שֶׁכָּל אֵלּוּ הַתֵּירוּצִים דְּחוּקִים הֵם עַד מְאוֹד וְהוּא זַ"ל תֵּירֵץ דְּכָל שֶׁאֵין אִיסּוּרָהּ אֶלָּא מֵחֲמַת הוֹדָאָתָהּ בְּלִבַּד.

בְּמִילְתָא כָּל דְּהוּא שָׁרֵינַן לָהּ כִּי הֵיכִי דְּאִם נָתְנָה אַמַּתְלָא לִדְבָרֶי' דְּנֶאֱמֶנֶת (ע' כְּתֻבּוֹת כ"ד.) וְזוֹ הוֹאִיל וְרָאוּ חֲכָמִים וְדָנוּ דַּעְתָּן שֶׁל נָשִׁים שֶׁאוֹמְרוֹת כֵּן כְּדֵי לְקַלְקֵל עַצְמָן עַל בַּעֲלֵיהֶן

הַיְינוּ אַמַּתְלָאָה דַּאֲנַן סָהֲדֵי שֶׁלֹּא אָמְרָה כֵּן אֶלָּא כְּדֵי לְאֶסּוֹר עַצְמָהּ עַל בַּעֲלָהּ וְאֵין הוֹכָחָה מִדִּבְרֵיהָ וּכְמַאן דְּלִיתְנַיְיהוּ דָּמֵי עיי"ש.

וע' בס' יְשׁוּעַת יַעֲקֹב באה"ע סי' קט"ו כָּתַב שֶׁדִּבְרֵי הָרָ"ן אֵין בָּהֶם כְּדֵי שְׁבִיעָה כֵּינָן דְּאוֹסֶרֶת עַל עַצְמָהּ הֲרֵי הִיא כְּאוֹמֶרֶת קוֹנָם הֲנָאַת תַּשְׁמִישֵׁךְ עָלַי דְּהַנָּדָר חָל לְפִי שֶׁאֵין מַאֲכִילִין לָאָדָם דָּבָר הָאָסוּר לוֹ וכ"ש בָּזֶה עיי"ש.

ובס' בֵּית מֵאִיר שָׁם כָּתַב דַּעֲדַיִין צְרִיכִין אָנוּ לְדִבְרֵי הָרֹא"שׁ שֶׁכָּתַב בפ"ב דִּיבָמוֹת וּבְתְשׁוּבוֹת. וְאַל תִּתְמַהּ אֵיךְ אָנוּ מַתִּירִין אוֹתָהּ לְבַעְלָהּ וְהָא שָׁוְיָא אַנַּפְשָׁהּ חד"א וְכִי מַאֲכִילִין לָאָדָם דָּבָר הָאָסוּר לוֹ וי"ל לְפִי שֶׁרָאוּ חֲכָמִים קִלְקוּל הַדּוֹרוֹת שֶׁנָּתְנוּ הַנָּשִׁים עֵינֵיהֶם בְּאַחֵר וְרוֹב הָאוֹמְרוֹת כָּךְ מְשַׁקְּרוֹת לָכֵן נִרְאֶה לָהֶם לְהַתִּירָן (וְכֵן הוּא בְּתוֹסְ' יְבָמוֹת דַּף כ"ה) עיי"ש וע' בְּקִדּוּשִׁין (דַּף י"ב) בִּיהוּדִית דְּבִיתְהוּ דר"ח כו' דַּהֲוַית לָהּ צַעַר לֵידָה דְּאָמְרָה אָמְרָה לִי אִם קִיבֵּל בְּיַדְךָ אָבִיךְ קִדּוּשִׁין כִּי זוֹטְרִית וַאֲמַר לַהּ לָאו כָּל כְּמִינַּהּ דְּאִמָּךְ דַּאֲסַרְתְּ לִיךְ עָלַי וְגִירְסַת הָרִי"ף וְהָרָ"ן שָׁם לָאו כָּל כְּמִינָּךְ דְּאָסְרַתְּ לִיךְ עָלַי וע"ש בְּתוֹסְ' רי"ד שֶׁכָּתַב דְּלָא אָמְרִינַן שָׁוְיָא אַנַּפְשָׁהּ חד"א אֶלָּא הֵיכִי דְּלָא מַפְסְדָא בָּזֶה לְאַחֲרִינִי אֲבָל הֵיכִי דַּאֲגִידָא בי' וּמְשַׁעְבְּדָא לי' וּמָטֵי אִיסּוּרָא לְגַבֵּי' לָא מְהֵימְנָא וְהָא דִּיהוּדִית דָּמְיָא לְהָנָךְ עוֹבְדֵי דְּשַׁלְהֵי נְדָרִים דְּאָמַר ר"נ עֵינֵי' נָתְנָה בְּאַחֵר.

אֲבָל עֲדַיִין צְרִיכִין אָנוּ לְיַישֵׁב אַמַּאי אָמְרִינַן גַּבֵּי הֲנָאַת תַּשְׁמִישֵׁךְ עָלַי דְּחָל הַנָּדָר מִשּׁוּם שֶׁאֵין מַאֲכִילִין לָאָדָם דָּבָר הָאָסוּר לוֹ וְלָא אָמְרִינַן כֵּינָן דַּאֲגִידָה גבי' וּמְשַׁעְבְּדָת לוֹ לָא מָצֵי שָׁוְיָא נַפְשָׁהּ חד"א וְאֶפְשָׁר לוֹמַר דְּשָׁאנֵי הָתָם כֵּינָן דְּאֶפְשָׁר בַּהֲפָרָה לְהָכִי חָל נִדְרָהּ.

משא"כ בְּאוֹמֶרֶת טָמֵאָה אֲנִי לְךָ דא"א בְּתַקָּנָה וַאֲסוּרָה לוֹ לָא מָצֵית לְהַפְקִיעַ א"ע מִמֶּנּוּ וע' במהרי"ט ח"א סי' צ"ב מ"ש בָּזֶה: ד' צא גמ' אֲבָל גַּבֵּי גֵּרְשָׁתַנִי דְּיָדַע בָּהּ מְהֵימְנָא דַּחֲזָקָה אֵין אִשָּׁה מְעִיזָּה בִּפְנֵי בַּעֲלָהּ בִּפְנֵי יְהוֹשֵׁעַ בְּחִדּוּשָׁיו לְגִיטִּין (ד' י"ז) הִקְשָׁה דלפ"ז יְכוֹלָה לְחַפּוֹת עַצְמָהּ אִם תִּזְנֶה וְהִיא בַּת אֲחוֹתוֹ שֶׁתֹּאמַר גֵּרְשָׁתַנִי וְהַבַּעַל לֹא יַכְחִישָׁהּ שֶׁרְצוֹנוֹ ג"כ לְחַפּוֹת עלי' וְהַגָּאוֹן רַבֵּינוּ עֲקִיבָא אֵיגֶר בְּתְשׁוּבוֹתָיו סי' קכ"ה תֵּירֵץ ע"ז ב' תֵּירוּצִים אֶחָד דבכה"ג לֹא שַׁיָּיךְ אֵין אִשָּׁה מְעִיזָּה (וְיֵשׁ לְהָבִיא ראי' לתי' זֶה מִדִּבְרֵי תשו' הָרֹא"שׁ כְּלָל מ"ד הֵבִיאָה הב"י באה"ע סי' י"ז שֶׁכָּתַב דְּהָא דְּאָמַר רַב הַמְנוּנָא דַּחֲזָקָה דְּאֵין אִשָּׁה מְעִיזָּה בִּפְנֵי בַּעֲלָהּ לוֹמַר גֵּרְשָׁתַנִי הָנֵי מִילֵּי קוֹדֶם שֶׁנִּשֵּׂאת אֲבָל אִם כְּבָר נִשֵּׂאת מְעִיזָּה שֶׁלֹּא תַּעֲשֶׂה עַצְמָהּ זוֹנָה.

) דְּהָא כְּדֵי לְהַצִּיל נַפְשָׁהּ מִמִּיתָה בְּוַדַּאי עֲוֹשִׂית כָּהֵנָּה וְכָהֵנָּה לְהַצִּיל נַפְשָׁהּ מִמִּיתָה שֵׁנִית דְּהָא דְּאֵין אִשָּׁה מְעִיזָּה בִּפְנֵי בַּעֲלָהּ לְהַגִּיד בְּפָנָיו שֶׁקֶר כָּזֶה דְּיוֹדֵעַ בְּעַצְמוֹ שֶׁהִיא מְשַׁקֶּרֶת הַיְינוּ לְהַפְקִיעַ עַצְמָהּ מִבַּעְלָהּ בְּשֶׁקֶר אֲבָל הֵיכִי דְּזִנְתָה דבלא"ה מֻפְקַעַת מִבַּעְלָהּ לֵיכָּא חֲזָקָה ולפענ"ד הַקֶּוֹשְׁיָ' מֵעִיקָּרָא ל"ק כ"כ דְּסָבָרָא זוֹ דְּאֵין אִשָּׁה מְעִיזָּה בִּפְנֵי בַּעֲלָהּ לוֹמַר גֵּרְשָׁתַנִי הוּא רַק לְהוֹצִיא הַסֶּפֶק מִלִּבֵּנוּ דִּלְמָא לֹא גֵּירְשָׁהּ כְּלָל וַעֲדַיִין הִיא א"א אֲבָל עַל זְמַן הַגֵּירוּשִׁין לְהַאֲמִינָהּ בָּמָה שֶׁאָמְרָה גֵּרְשָׁתַנִי מִכְּבָר וְיֵשׁ לָנוּ חֲשָׁשׁ דִּלְמָא לֹא גֵּירְשָׁהּ מִכְּבָר אֶלָּא זֶה זְמַן קָרוֹב ע"ז לֵיכָּא חֲזָקָה וְיוּכַל לִהְיוֹת שאע"ג שֶׁלֹּא גֵּירְשָׁהּ מִכְּבָר אֶלָּא זֶה זְמַן קָרוֹב וְהִיא אוֹמֶרֶת שֶׁגֵּירְשָׁהּ מִזְּמַן רָחוֹק כֵּינָן שס"ס נִתְגָּרְשָׁה וְאֵינָהּ א"א וְיֵשׁ לָהּ תּוֹעֶלֶת בְּמַה שֶׁתֹּאמַר שֶׁנִּתְגָּרְשָׁה מִזְּמַן רָחוֹק בכה"ג מְעִיזָּה וּמְעִיזָּה וְאֵין לוֹמַר אַף שֶׁבַּדָּרְךְ וַדַּאי לֹא נוּכַל לוֹמַר שֶׁאֵינָהּ מְשַׁקֶּרֶת אָמְנָם לכה"פ יהי' לָנוּ סָפֵק בָּזֶה דִּלְמָא גַּם בכה"ג

אֵינָהּ מְעִידָה וא"כ לְגַבֵּי לְהַצִּילָהּ מִמִּיתָה מִסְפֵּיקָא לָא קָטְלִינַן לָהּ דז"א דְּנַעֲמִידָנָּה בְּחֶזְקַת א"א וע' בתו' גִּיטִּין שָׁם ד"ה מִשּׁוּם ב"א דְּלָא אָמְרִינַן אוֹקְמֵי אַחֲזָקָה אֶלָּא מִשּׁוּם דַּהֲרֵי גְּרוּשָׁה לְפָנֵינוּ וְטַעְמָא מִשּׁוּם דַּהֲרֵי גְּרוּשָׁה לְפָנֵינוּ שֶׁהַגֵּט בְּיָדָהּ רַק שֶׁאֵין כָּתוּב בּוֹ זְמַן וע"ש בפ"י וע' בפ"ת עַל אה"ע סי' י"ז סק"ד הֵבִיא בְּשֵׁם ס' מִנְחַת עָנִי דְּלְמַפְרֵעַ אֵינָהּ נֶאֱמֶנֶת דְּהָא אֵין בָּזֶה הֶעָדֵה בְּפָנֵי בַּעְלָהּ דְּהָא עכ"פ עַכְשָׁיו אֵין זֶה בַּעְלָהּ וּכְאַחֵר דָּמֵי ע"ש: בְּהַמְפָרֵשׁ רֵישׁ הָעֲמוּד ד"ה גֵּרְשָׁתַנִי מִי מְהֵימְנָא וְאִם אִשָּׁת כֹּהֵן הִיא אָסוּר לְהַחֲזִירָהּ עכ"ל וְלֹא מְפָרֵשׁ כפי' הָרָ"ן דְּהַאי בָּעְיָא הוּא אִם לְהַאֲמִינָהּ לְהַתִּירָהּ לְהִנָּשֵׂא מִזֶּה מַשְׁמַע דס"ל כְּדַעַת הָרָאָבָ"ד בפ"ד מהל' אִישׁוּת הֲלָכָה י"ג שֶׁסּוֹבֵר שֶׁאֵינָהּ נֶאֱמֶנֶת לְהַתִּירָהּ לְהִנָּשֵׂא אֶלָּא לְחוּמְרָא שֶׁאִם קִבְּלָהּ קִדּוּשִׁין מֵאַחֵר לְהַצְרִיכָהּ גֵּט מְשַׁנֵּי.

וְכֵן לְעִנְיַן שֶׁאִם הִיא אִשֶּׁת כֹּהֵן שֶׁאֲסוּרָה לַחֲזוֹר לוֹ וע' בָּרָ"ן פ"ב דִּכְתֻבּוֹת (ד' עג) הֵבִיא ג"כ שֶׁיֵּשׁ חוֹלְקִין וְאוֹמְרִים דְּהָא דְּרַב הַמְנוּנָא לָא סַגִּי אפי' בְּפָנָיו לְהַתִּירָהּ לְהִנָּשֵׂא לְכַתְּחִלָּה וּשְׁנֵי הַדְּיעוֹת הוּבָא בש"ע סי' י"ז בְּהַגָּהַת הָרַמָ"א.

וְטַעַם מַחְלְקוֹתָם בֵּיאֵר הַגָּאוֹן בַּעַל יְשׁוּעַת יַעֲקֹב שָׁם. דְּטַעַם הַמַּחְמִירִים הוּא מִשּׁוּם דְּנָגֶד הַחֲזָקָה דְּאֵין אִשָּׁה מְעִיזָּה בִּפְנֵי בַּעְלָהּ אִיכָּא חֲזָקָה כְּנֶגְדָּהּ חֶזְקַת אֵשֶׁת אִישׁ וּלְכָךְ רַק לְחוּמְרָא אָזְלִינַן בָּתַר הַהִ חֲזָקָה דְּאֵין אִשָּׁה מְעִיזָּה בִּפְנֵי בַּעְלָהּ לְהַצְרִיכָהּ גֵּט מִשְּׁנֵי וְלַאֲסָרָהּ עַל בַּעְלָהּ כֹּהֵן אֲבָל לֹא לְהַתִּירָהּ לְהִנָּשֵׂא וְטַעַם הַמַּתִּירִין ג"כ לְהִנָּשֵׂא הוּא מִשּׁוּם דְּהַהִ חֲזָקָה דְּאֵין אִשָּׁה מְעִיזָּה אַלִּימָא לְהַפְקִיעַ חֶזְקַת א"א דְּחֶזְקַת אֵשֶׁת אִישׁ הוּא חֲזָקָה הַפּוֹסֶקֶת ע"י מַעֲשֶׂה וַחֲזָקָה דְּאֵין אִשָּׁה מְעִיזָּה בִּפְנֵי בַּעְלָהּ הוּא חֲזָקָה הַבָּאָה מִצַּד הַסְּבָרָא וּכְמוֹ חֲזָקָה דְּאֵין אָדָם פּוֹרֵעַ חוֹבוֹ תּוֹךְ זְמַנּוֹ.

וְכֵיוָן דַּחֲזָקָה זוֹ אַלִּימָא וּמַתִּירָהּ לְהִנָּשֵׂא הָוֵי כְּמוֹ רֻבָּא דְּעָדִיף מֵחֲזָקָה. וְגַם כְּתֻבָּתָהּ נוֹטֶלֶת אע"ג דְּלְעִנְיַן מָמוֹן אֵין הוֹלְכִין אפי' אַחַר הָרֹוב מ"מ כֵּיוָן שֶׁמְּוֻתֶּרֶת לְהִנָּשֵׂא נוֹטֶלֶת כְּתֻבָּתָהּ דְּמִסֵּפֶר כְּתֻבָּה נִלְמַד שֶׁכָּתַב לָהּ לִכְשֶׁתִּנָּשְׂאִי לְאַחֵר תִּטְלִי מַה שֶּׁכָּתוּב לִיכִי.

וְדַעַת הַמְפָרֵשׁ הוּא כְּדַעַת הָרָאָבָ"ד וּדְעִימֵיהּ' הַחוֹלְקִים עַל הָרַמְבַּ"ם שֶׁשָּׁם וְסוֹבְרִים דְּהָא דְּרַב הַמְנוּנָא הוּא רַק לְחוּמְרָא וְהֵנָּה הָרֹא"ש כָּאן בִּפְסָקָיו פָּסַק ג"כ כְּרַב הַמְנוּנָא מִשּׁוּם דְּמַכָּה סַוְּגִיוֹת דְּהַשַּׁ"ס מַשְׁמַע דְּהִלְכְתָא כְּוָתֵיהּ' וְהוֹסִיף עוֹד לְחַזֵּק סְבָרַת רַב הַמְנוּנָא וְז"ל וְעוֹד נִרְאֶה לִי טַעַם טוֹב דְּהִלְכְתָא כְּרַב הַמְנוּנָא דַּאֲפִי' לְמִשְׁנָה אַחֲרוֹנָה הִיא תּוֹבַעַת שֶׁיִּגְרְשֶׁנָּה בַּעְלָהּ וְחָיְישִׁינַן שֶׁמָּא נָתְנָה עֵינֶיהָ בְּאַחֵר וְתִנָּשֵׂא לוֹ אַחַר שֶׁיְּגָרְשֶׁנָּה בַּעְלָהּ אֲבָל וַדַּאי חֲזָקָה שֶׁלֹּא תֹּאמַר אִשָּׁה לְבַעְלָהּ גֵּרַשְׁתַּנִי לְהַפְקִיעַ עַצְמָהּ בְּטַעֲנַת שֶׁקֶר מִתַּחַת בַּעְלָהּ לִהְיוֹתָהּ בְּאִיסּוּר א"א כָּל יָמֶיהָ וְרַבִּים תָּמְהוּ שֶׁאֵין זֶה דֶּרֶךְ הַפּוֹסְקִים גְּאוֹנֵי בָּתְרָאֵי לְהוֹסִיף טַעַם עַל הַתַּלְמוּד מִלִּבָּם וּמַה נָּחְסַר לָנוּ וְלֹא דֵּי בִּסְבָרַת הַתַּלְמוּד שֶׁאָמְרוּ דַּאֲפִי' לְמִשְׁנָה אַחֲרוֹנָה דְּאָמְרָה דְּחָיְישִׁינַן שֶׁמָּא מִשֶּׁקָּרָה ה"מ הֵיכִי דְּבַעְלָהּ לָא יָדַע בָּהּ.

אֲבָל הֵיכִי דְּיָדַע בָּהּ כְּגוֹן גַּבֵּי גֵּרַשְׁתַּנִי דְּאִם הִיא מִשֶּׁקָּרָה יוֹדֵעַ הַבַּעַל בְּעַצְמוֹ שֶׁהִיא מְשַׁקֶּרֶת מְהֵימְנָא דַּחֲזָקָה דְּאֵין אִשָּׁה מְעִיזָּה בִּפְנֵי בַּעְלָהּ בְּדָבָר שֶׁהוּא יוֹדֵעַ שֶׁקָּרָה וְאוּלַי יֵשׁ לוֹמַר דְּלָהָכִי הוֹסִיף הָרֹא"ש עוֹד טַעַם אַחֵר בִּכְדֵי שֶׁלֹּא נֶחֱלַק בֵּין זְמַן הַתַּלְמוּד לִזְמַנֵּינוּ זֶה כְּדַעָה הַשְּׁלִישִׁית שֶׁהֵבִיא הָרַמָ"א בהג"ה שֶׁסּוֹבְרִים דבזה"ז דְּנִפְישֵׁי חֻצְפָּה וּפְרִיצוּתָא דְּאֵינָהּ נֶאֱמֶנֶת לְהַתִּירָהּ לְהִנָּשֵׂא אֶלָּא לְחוּמְרָא דְּאִיתְּרַע חֶזְקַת דְּאֵינָהּ מְעִיזָּה וְהַגְרָ"א ז"ל בְּבֵיאוּרוֹ ס"ק ט' הֶרְאָה מָקוֹר לָזֶה וְרָאוּי לְהַעִתִּיקוֹ בְּכָאן וְז"ל שֶׁהַדּוֹרוֹת מִתְקַלְקְלִין כמ"ש

בִּירוּשַׁלְמִי פ' הַתְּקַבֵּל רַבִּי כַּד הֲוָי בָּעֵי מַקְשֵׁי עַל ר' יוֹסִי אָמַר אֲנַן עֲלוּבָיֵיא מַקְשִׁין עַל דר' יוֹסִי שֶׁכְּשֵׁם שֶׁבֵּין קָדָשֵׁי קָדָשִׁים לְבֵין חוּלִּין כָּךְ בֵּין דּוֹרֵינוּ לְדוֹרוֹ שֶׁל ר' יוֹסֵי א"ר יִשְׁמָעֵאל בר' יוֹסֵי כְּשֵׁם שֶׁבֵּין זָהָב לְעָפָר כָּךְ בֵּין דּוֹרֵינוּ לְדוֹרוֹ שֶׁל אַבָּא וְסַיֵּים עוֹד רַבֵּינוּ הַגְּרָ"א זַ"ל וּכְמוֹ שֶׁחִלְקוּ בְּסוֹף נְדָרִים לְעִנְיַן טְמֵאָה [אֲנִי לְךָ] בֵּין מִשְׁנָה רִאשׁוֹנָה דְּאֵינָהּ מְעִיזָּה לְבֵין מִשְׁנָה אַחֲרוֹנָה.

וכמ"ש הָרֹא"שׁ בפ"ב דִּיבָמוֹת סי' ח' וע' רֹא"שׁ פֵּ"ה דִּכְתֻבּוֹת ס"ס ל"ד עכ"ל הַטָּהוֹר. וְלָכֵן אֶפְשָׁר דְּכַוָּנַת הָרֹא"שׁ בְּכָאן דִּלְעִנְיַן גֵּרְשָׁתַנִי אֵין לְחַלֵּק בֵּין דּוֹרוֹת הָרִאשׁוֹנִים לַזְּמַן הַזֶּה וְלוֹמַר דבזה"ז שֶׁנִּתְקַלְקְלוּ הַדּוֹרוֹת אֶפְשָׁר דְּנִשְׁתַּנָּה הַסְּבָרָא דְּאֵינָהּ מְעִיזָּה לָכֵן הוֹסִיף עוֹד טוּב טַעַם וְדַעַת שֶׁנּוּכַל לִסְמֹךְ ע"ז גַּם בזה"ז מִטַּעַם דְּלָא תִּרְצֶה לִהְיוֹת בְּאִיסּוּר א"א כָּל יָמֶיהָ וּלְהַפְקִיעַ עַצְמָהּ מִתַּחַת בַּעֲלָהּ בְּטַעֲנַת שֶׁקֶר.

וּלְהָכִי גַּם בזה"ז יֵשׁ לְהַאֲמִינָהּ: ע"ב גמ' הָווּ מַחֲתִין תַּחֲלֵי תַּמָּן וְטָעֲמִינַן חָוְיָא כו' ע' תוס' ע"א (דַּף ל.) ד"ה הַשַּׁחֲלִים אֵין בָּהֶן מִשּׁוּם גִּילּוּי כָּתְבוּ דְּלָא תִּקְשֵׁי מַהֵיא דְּהָכָא דְּלִפְעָמִים בְּמִקְרֶה טוֹעֲמִים נְחָשִׁים וּלְהָכִי אָמְרִינַן הָתָם דִּבְנֵי בָבֶל נָהֲגוּ אִיסּוּר: בתו' ד"ה פְּרָטִי' נוֹאֵף לְהוּצָא כו' וּבְעָרוּךְ פֵּירֵשׁ דְּהָוֵי נוֹאֵף לְהַבַּעַל, צָרִיךְ לִהְיוֹת דְּחָה נוֹאֵף לְהַבַּעַל וַעֲרַק הַבַּעַל וְכֵן הוּא בְּשִׁיטָה מְקֻבֶּצֶת שֶׁכָּתַב דָּחַק וְהִשְׁלִיךְ הַנּוֹאֵף לְהַבַּעַל וַעֲרַק הַבַּעַל וְכֵן הגי' בְּשׁוּ"ת מָקוֹם שְׁמוּאֵל: בר"נ ד"ה בְּכִלְאֵי בָּבָא כו' וְהָא דְּאָצְרְכוֹ לְהָנֵי טַעְמָא כו' דְּאִי לָאו מִשּׁוּם הָנֵי טַעְמֵי הי' רָאוּי לְכָל בע"נ לָחוּשׁ לְעַצְמוֹ לָצֵאת יְדֵי שָׁמַיִם ע' בש"מ שפי' דְּהָיְתָה אֲסוּרָה ע"פ דִּין עיי"ש: הַדָּרָן עֲלָךְ מס' נְדָרִים בְּעֶזְרַ הַמֵּאִיר לָאָרֶץ וּלְדָרִים אֲזַמְּרָה שִׁמְךָ לָעַד, לְשַׁלְמֵי נְדָרַי לְךָ אֲנִי הוֹשִׁיעֵנִי יִשְׁעִי וְאוֹרִי כֹּחַ וְעֹוז תְּאַמְּצֵנִי יְמִינְךָ ה' נָאְדָרִי סִתְרִי וּמְגִנִּי אַתָּה, תְּצַרֵנִי מִכָּל צוֹרְרַי נָצַח נְצָחִים יְרַנְּנוּ לָךְ לִבִּי וּבְשָׂרִי דְּרָכֶיךָ הוֹדִיעֵנִי חֻקֶּיךָ לַמְּדֵנִי כִּי אַתָּה תָּאִיר נֵרִי רַחֲמֶיךָ רַבִּים כְּמִשְׁפָּטֶיךָ חַיֵּינִי.

זֶה שְׁמִי וְזֶה זִכְרִי שַׁלְמֵי נְדָרַי